

הקדמת בן המספר זה ט"ו שנים מאת הלקח ארון אלהים ונגנזה מנורה הטורה בקודש מקצבתו.

גם שמן משחת תורתו לא העלה גרותיה. והיה כ"ק ממר אבא הגאון הקסיד זצ"ל שפון וטמון.

ולא שזפתו עין כי לא הרבהתי נפשי להפיצם בקרב ישראל. יען מה? יען ידעתי שנגד רצונו היה שיוחקו דבריו בדפוס.

וכידוע למפיריו מתרומות מדותיו בעננה יתרה וכל ימיו היה מסתתר מבני אדם שפשאהיה יושב בין החכמים המפלפלים זה עם זה בהלכה. היה שומע ושותק והיה כובש רוח בינתו במסגרת השתיקה.

למען הסתר דבר שלא יתנאה מחכמתו. (ואולי זכר לדבר סוף ע"פ דרשות חז"ל ע"פ חמוקי ירכיף מה כו' אף ד"ת לא יהיו אלא בסתר סוטה (מ"ט:) מ"ק (י"ו) וש"ע י"ד סי' רמ"ו סכ"ג).

ומעולם לא השיב לשואלו דבר שהיה ממורא הוראה ולא רצה שישמכו עליו כ"א לפרטת חכמים שפטח בהם שישמרו תנאו המפורש יצא שלא ישמכו עליו דבר זה הרף לכבי. ואסרו ידי בנחונשתי: ועצרתי רוחי לשמור רצונו פמוטל עלי לכבדו גם אחר מותו ברצונו זה כבודו אולם זה איזו שנים שחזקה עלי פקודת כ"ד כ"ק אדמו"ר הגאון מוהרמ"מ זצ"ל מליובאוויץ.

עד מתי אפה מחביא תורת אביה הוציאם ויראו החוצה. ותמלא הארץ דעה.

פעמים ושלש הייתי מעוברי רצונו והוא עוננו עומד ופקודתו עלי עד שפעם הייתי במחיצת קדשו שלח לקראתי את בנו ש"ב הרה"ג מוה' זלמן נ"י בדברים נמרצים שלא יניחני לבוא לפניו ולראות פניו עד שאאתן אומן לקיים פקודתו זו.

ובהבטחתי לפניו וגליתי לו טעמי ולא קיבל. באמרו הנני מתיר איסור המזנוחה לה.

יען ידעתי שאין חקר לתבונתו ולעומק חכמתו. ותועלת הרבים מתורתו מכרעת על משקל כף רצונו.

ובנה יצאתי למרחב ממצר רוחי. וחספשי מפחד לכבי.

לבלתי חלל רצונו הקדש זצ"ל: פהיום הזה קמתי אני לפתוח שער לכל הרוצה לטייל בגנות רמונים ולהתענג על מימי מבוע. וזרם מים כבירים הוצאתי נגד כל יודעיו ומפיריו המתאווים ומשתוקקים לנועם תורתו המבקשים ודורשים ממני פעמים רבות הרטיבי נא את נפשנו היבשה והצמאה למי חכמתו.

אשר כאילים על אפיקי מים בן רוחנו הומה ותערוג לשותות מים מבאר מעין גנים נוזלים מן האדיר בלבנון האדם הגדול הזה. ידעתי כי בפעם הזאת אתן רוח חיים בעצמות יבשות האלה.

ישאבו מרוחו וישבו ויחיו. פהיוותם חבוקים ודבוקים בו ומאד שער אשער חדנות רוחם משמחה המפעמת בקרב לבם: עמל ויגע הייתי בהעתקות וסידור כ"ק.

יען היותם רונשם לעצמו וממילא חסרים המה הגהה וסידור. יש מהם דבר אחד נשנה כמה פעמים בתוספת וגרעון ומקדם המאחר.

יש שמציין כמ"ש בספר וחסר שם הספר או הדף ולא מציין איזה דף. גם רוב הכתבים מלאים ר"ת חדשים אשר לא הורגל ולא נשתמש בהם בלתי המניח סימנים לעצמו.

וכל דף ודף מגומר מהגהות רבות מהצדדים ובין השיטים עד למרבה. עד פי יבאו הדברים יגעים ומבולבלים לחבר שורה לחברתה.

ולא רחוק מדרך המכשול לבגוד בהבנת דבריו. לקבוע הגהה במקום אשר לא יערה ולא חובר לה יחדו.

הרבה דברים נשאר באמצע ולא נשלם יען שמכונן העלותו בכתב היה רק לעצמו. באשר גברו סברות גבוהות ועצמות ברומם גליו.

ורוחו המרחפת על מעין נביעתו לא יכילו את שטף מחשבותיו מסוער לנהלם לאט לאט על הכתב למען הריק רעיוניו וכאשר נפוצו עשתונותיו והיתה הרנחה אז ידיו לא הדה עוד. ולא פלטה קולמוסו כל אשר העלה בזרוע עיונו ויתר הדברים נשאר מעל סגור בחדרי לבבו.

וזולתו מי ידע להגיד מה שיחו: לטנר רב כזה נאלץ הייתי לקחת עבודה רבה כזו שאינו לפי מדי. ורוח יוצק על כל סביבי לפתותי להתקדש למלאכה זו בעמדי על קן פלפולו ולאחוז בסנסני אריגות נושא הדברים על אמיתתו ובזה פניתי דרך מאבני נגף המונחים על הבנת הסדר.

להפתח סגור הר"ת ולישר המכשולים מן בין השיטים. לקנות מקומן הראוי להן ולא יסבו בלכתן.

דברים שנשנים כמה פעמים ברתי מה שראיתי לנכון שכתבם באחרונה ובטחתי שהכניס במהדורה בתרא רובי תורתו ממהדורה קמא ומה שנשמט במהד"ב. זה הוא שלא ישר בעיניו אחר עיונו היטב כידוע לכל דרכו בקודש לצרף ולברר כל דבריו בי"ג נפה בכור הבחינה התשובות שהניחם באמצע הפרק לא חדלתי מהביאם לדפוס.

דאיפא למישמע מינה כמה הלכתא רברבתא. גם יש מהם הרבה ענינים קצרים שהם רק התחלה והקדמה לעיונו ופלפולו שהיה מסודר במחשבתו גם המה לא זריתי הלאה: וחסתי גם עליהם.

פי כל דבריו תורה שלמה ומכל דרך שיחו יש מהם לימוד. יש מהם שכתבם בימי חרפו ועלומיו: בי שינוי הכתב מעיד עליהם פי ישן הוא מאנרף הזמן רשמתי עליהם שכתבם בילדותו למען ידעו שינקותא דאפנה הוא בחרתי בחלק אה"ע בראשונה להיותו נקל עלי לסדרו מיתר החלקים ואקח חופש לנפשי אי"ה לסדר גם יתר החלקים בעז"ה.

עֵתָהּ הִרְאִיתִי לְדַעַת לְהַמְעִיֵּין בְּדִבְרֵי קִדְשׁוֹ שָׂאֵם יִמְצֵא דְבַר מַחְסוֹר שְׂאִינוּ לְפִי כְבוֹד הַמַּחְבֵּר. יִתְלוּ הַחֲסָרוֹן בְּדַל פֶּתַח הַמְסָדֵר.

וְלֹא יִרְיֵמוּ יָד בְּקִדּוֹשׁ יִשְׂרָאֵל חֲלִילָה. שְׂלֹא זְכִינוּ לְנוֹגַהּ לוֹ שְׂיִמְסָרֵם לְנוּ מִן־רִשָּׁה בְּעֵצְמוֹ. כִּי אִזּוֹ הָיוּ הַדְּבָרִים בְּרוּרִים וּמְאִירִים כְּאוֹר נוֹגֵה: עֵתָהּ הִנֵּה הַקִּדְשִׁיתִי סֶפֶר מֶרֶן מֵרַ אֲבֵא הַנְּאוֹן הָאֲמִיתִי זצ"ל לְכָל קוֹרֵא בְּשִׂמּוֹ הַגְּדוֹל קִרְא נָא דְבְרֵי תְּשׁוּבוֹתָיו: וַיִּגְלוּ לְפָנָיו תְּעֻלוֹמוֹת חֲכָמָה אֲשֶׁר מִמְּקוֹר הָאֱמֶת יִהְלָכוּן.

וְהוּא הַמּוֹלִיד וְהַמְּבִיא מַעֲלָה וּמוֹרִיד לְעֵנְמָקָה שֶׁל הַלְכָה בְּמֵים עֲמֻקִּים אֵין סוּף. מֵאֵין כְּמוֹהוּ וְהוּא הַמוֹצִיא כָּל דְּבַר הַצָּפוֹן בַּגֹּמ' וּפּוֹסְקִים לְהִיּוֹת נוֹגְהִים וְגִלוּיִם לְכָל חֲפְצֵיהֶם.

וְחֲכָמָתוֹ בְּכָל מְשָׁלָה. לְהַרְגִישׁ עַל כָּל קוֹץ וְקוֹץ דְּקִדּוּקִים וְחִילּוּקִים נִפְלְאִים בְּפִרְטֵיהֶם וְדְקִדּוּקֵיהֶם אִם כִּי לֹא אֵלְמֵן יִשְׂרָאֵל מְגֵאוּנִים רַבִּים.

וְחִיבּוּרִים גְּדוֹלִים. כְּחִרִּיפוֹת וּבְקִיאוֹת כִּי רַב הוּא ת"ל.

אֲבָל יִבְיֵנוּ נָא בְּחִיבּוּר הַזֶּה. יִדְעוּ וַיִּפְּרוּ כִּי הוּא אֲנֹפֶן חֲדָשׁ כְּחוֹשׁ הַלִּימוּד כְּמִדְּוָה שְׂלֹא נִמְצָא בְּזֶה הָאֲנֹפֶן בְּשׁוּם חִיבּוּר שְׂקִדְמָהוּ לְדִיּוּק בְּחִילּוּקֵי הַדְּעוֹת וּסְבָרוֹת הַפּוֹסְקִים מְרֵאשׁוּנִים עַד אַחֲרוֹנִים בְּמִקּוֹם שְׂדִבְרֵיהֶם בְּאִים דְּוָקָא מְפֹרְשִׁים וּמְבֹרְאִים עַל מְקוֹמָן.

יִמְצָא בָּהֶם עֲוֹנֵם נִפְלֵא לְשִׁקוֹל בְּמֵאֲנֵי צִדֵּק כָּל סְבָרָא וּסְבָרָא בְּדִבְרֵי וְהִפּוּכּוֹ: בְּרִצּוֹא נְשׁוּב כְּמָה פְּעֻמִּים. עַד עֲמָדוֹ עַל קוֹ נֶאֱמָן לְאֲשׁוּרוֹ וְהוּא הַפְּלֵא וְנִפְלֵא מִי יִכִּילָנוּ וּבִטּוּחַ אֲנָכִי בְּכָל הַמִּתְבַּוֵּן בּוֹ שְׂיִתְנוּ עֲדִיהֶן וַיִּצְדְּקוּ וַיִּאֲמְרוּ לִי אֱמֶת וְהִנֵּה יִהְיֶה הַסֶּפֶר הַחֲדָשׁ הַזֶּה לְגִס וְלִסְגוּלָה לְקַנְיֵן הַלְמוּדִית בְּנִפְשׁ הַחֲפֵץ.

לְכָל הוֹגָה בּוֹ בְּנִסְחָת וּבְמִתּוֹן וּכְעֹנֻמָּךְ הַדְּעַת. בְּכָל עוֹרְקֵי וּגִידֵי עֲרוּגַת מִטְעִיו הַשְּׂתוּלִים בְּשִׂדְמוֹת דְּבָרָיו.

וְלֹא בְּחִפְזוֹן וּמְנוּסָה יְרוּץ עַל הָרֵי סְבָרוֹת הָרָמִים. כִּי אֵין נֶדֶר וְאֵין מַעְצוֹר לְקַל הַרְגָּלִים לְעוֹף בְּאוֹיֵר רוּחַ.

כְּאֲשֶׁר יִדְאָה הַנְּשֹׁר וְלִדְלוֹג הַגְּבֵהַ עַל חֻקֵי שְׂכָלוֹ שְׁהוֹרִישׁוּ הַטְּבַע. עַד כִּי יִפּוֹל וַיִּכְשַׁל בְּרַכּוֹ בְּצוּרֵי נֶגֶף.

אֲשֶׁר שֵׁת הַחֲכָמָה גָּדֵר לָהּ. וְהוּא מְקוֹר הַמִּשְׁחִית לְהִיּוֹת נוֹאֵשׁ מִחֲכָמָה.

וְלֵב הַשׁוֹחֵר תּוֹרָה וּמִדְעָה. וְעֵינַיִם הַמְּפִיקוֹת חֲמֻדָה לְמִטְרַת הָאֱמֶת יִלְדוּ לְאִטּוֹ לְרַגְלֵי הַמְּלָאכָה דִּיּוּק בָּהּ וְהַפָּד בָּהּ בְּאֵהֶבֶת דְּעַת.

וַיִּשְׁרַת לֵב יִהְיֶה לוֹ דְּבָרֵי הַסֶּפֶר הַזֶּה כְּכִלֵי אֲנֹפֶן לְמִלְאכְתָּהּ שֶׁל תּוֹרָה מְמַנּוּ יִשְׁכִּילוּ וּמְמַנּוּ יִלְמְדוּ דְּעַת לְהַצְלַחַת לְמוּדָם. לְעֵלוֹת עַל בְּמִתֵּי נְאוֹתָם: וְהִנֵּה רְאִיתִי לְקוֹרֵא שֵׁם הַחִיבּוּר עַל שֵׁם מַחְבְּרוֹ דְּבָרֵי נְחֻמָּה דְּמִצִּינוּ שְׁנַעְנַנְשׁ נְחֻמָּה ב"ח דְּלֹא אִיקְרֵי סֶפֶרוֹ עַל שְׂמּוֹ (סִנְהֶדְרִין צ"ו).

הָרֵי דְזִכּוֹת הוּא לְחֻכָּם לְקִרוֹת סֶפֶרוֹ כְּשִׂמּוֹ מִמֶּשׁ. וְטַעַם הַדְּבַר מוּבָן דְּכִשְׂמִזְכִּירִים דְּבַר הַלְכָה מִסֶּפֶר פְּלוּנֵי מִמִּילָא מִזְכִּירֵין שֵׁם הָאוּמְרָה.

ויהיו שפלותיו דובבות בקבר הן אמת דלכאורה קשה מאי טעמא יקפח ה' שְכָרוּ מְפָנֵי שְהַמְזִכִּיר אִינוּ אוֹמֵר מְשֻמוּ הֵלֵא קָמֵי שְמֵיָא גְלִיָא מִי אֲמָרָה. וְרֵאִיתִי בַפְנֵימֵי אֲבִי הַהִקְדָּמָתוֹ שְמִכְחַת קוֹשְׁיָא זֶה הוֹצִיא הַדְּבָרִים מִפְּשׁוּטָן.

וְכַתֵּב דְבִאֲמַת לֹא תִלּוּי כָּלֵל בְּהַזְכָּרַת שְמוֹ. אֲלֵא דְדוּד הֵיךְ חוֹשֵׁשׁ (רַק עַל פְּעַם הֶרְאֵשׁוֹן) דָּאֵם לֹא יֵאמְרוּ מְשֻמוּ וְלֹא יִדְעוּ הַתְּלִמִּידִים שְהֵלְכָה זֶה אֲמָרָה נִבְרָא רַבָּה וְלֹא יִקְבְּלוּ לְלַמּוֹד בְּבַהֲמֵ"ד וְתִשְׁתַּפַּח הֵהֲלָכָה וְלֹא יִזְכְּרוּ לְעוֹלָם וּמִמִּילָא לֹא יִהְיוּ שְפִלוּתוֹ דוּבְבוּת.

אֲבָל כְּשֵׁיִאמְרוּ מְשֻמוּ דְגַבְיָה פְתִיב וְהֵ' עֲמוּ שְהֵלְכָה כְמוֹתוֹ וְיִקְבְּלוּ הַתְּלִמִּידִים כּו' שׁוֹב אֵין נֵ"מ כָּלֵל בְּהַזְכָּרַת שְמוֹ. וְלִכְּן סִיגִים שְׁם.

בְּמַחְבְּרִים שְאַחַר שְנִדְפֵס הַסְפָּר וְנִתְפַּשֵׁט הַחִיבוּר בִּישְׂרָאֵל לֹא בְעֵינָן כָּלֵל שְיִזְכְּרוּ מְשֻמוּ (גַּם מִגְבְּרָא רַבָּה) דְקָמֵי שְמֵיָא גְלִיָא עִי"ש. וְנִפְלְאֵתִי מְאֹד עַל מְאוּר עֵינַיִם כְּמוֹהוּ דְשְפִיר קִזִּי אִיף לֹא שְלִטָה עֵינָיו עַל הָא דְנִחְמִיָה הַנְּ"ל: דְמֵהָא נִסְתַּר כָּל דְבָרָיו דְהָרִי גַבֵּי נִחְמִיָה נִתְקַבַּל דְבָרָיו (בְּשֵׁם עֲזָרָא עַכ"פ) וְנִקְבַּע בְּסִפְרָא וְנִתְפַּשֵׁט בִּישְׂרָאֵל וְלוֹמְדִים בְּכָל עֵת.

וְלִיפָא כְּחֻשְׁשָׁא דְדוּד. וְלְדְבָרָיו מַה זֶה עוֹנֵשׁ לְנִחְמִיָה שְאַיִנוּ עַל שְמוֹ.

שְאַחַר שְנִתְקַבַּל הַסְפָּר. וְקָמֵי שְמֵיָא גְלִיָא.

וּמְפֻרָשׁ מְבוֹאֵר בְּגַמ' דְהַעוֹנֵשׁ הוּא רַק מַה שְׁלֹא נִכְתֵּב דְנוֹקָא עַל שְמוֹ. וְעוֹד וּמַה יַעֲנֶה עַל עֲנוּבָדָא דר"מ ור"נ בְּסוּף הוֹרִיּוֹת דְקִנְסוּהוּ דְלֹא יֵאמְרוּ שְמַעְתָּא מְשֻמִּיָהוּ וְאַסְקִינְהוּ בְּשֵׁם י"א וְאַחֲרִים אוֹמְרִים.

הָרִי מְבוֹאֵר נְמִי שְרָצוּ שְעֵצָם הֵהֲלָכָה יוֹקְבַע בְּבַהֲמֵ"ד דְלֵהֲכִי אֲפִקִיָהוּ בְשֵׁם י"א וְאַחֲרִים אוֹמְרִים. רַק דְעֵיִקֵּר הַקְּנֵס הֵיךְ שְגַם שְיִתְפַּשֵׁט הֵהֲלָכָה שְלֹא יִהְיֶה עַל שְמֵם דְנוֹקָא וְכִדְאָמְרוּ שְׁם עֲלֵיהֶם תּוֹרָה מִבְּחוּץ.

וְכַתְּבוּ פִיתְקִי. וְגַם אַחַר כְּמַה דוֹרוֹת א' ר"ש לְרַבֵּי מִי הֵמָּה שְמִיָמִיָהֶם אָנוּ שׁוֹתִים (וּבַכ"ד מְצִינּוּ דְפִסְקִינָן בְּאַחֲרִים פְּסָחִים ל"ט).

הָרִי לְהִדְיָא דָּאף שְנִקְבַּע הֵלְכָה הַקְּנֵס הוּא שְלֹא יִזְכְּרוּ מְשֻמֵּם. דְאַחַר שְהוֹדָה רַבֵּי לר"ש דְרַבְּנָן לֹא אֶהְנוּ מְעַשְׂיָהוּ הַדָּר אֲתַנִּי לֵיה מְשֵׁם ר"מ עִי"ש.

וְלְדְבָרָיו לֹא הֵיךְ זֶה מִהַצְּנִיף לְהַדָּר וְלִיתַנִּי כָּלֵל. פִּינּוּ דְתַנִּי לֵיה הֵלְכָה כְּדְבָרָיו וְנִקְבַּע לְדִינָא.

שׁוֹב מֵאִי אֵיכְפַת לֵיה לר"מ שְלֹא אֲמָרָה רַבֵּי מְשֻמוּ. דְקָמֵי שְמֵיָא גְלִיָא וּכְמוֹ"כ בְּעֲנוּבָדָא דר"י בְּפִסְחִים (ק"ד): רַבְּרַבְּנוּתִיָה דְמַר כּו' דְלֹא תִימָא שְמַעְתָּא מְפֻנְמִיָה כּו' וּפִי' רַשְׁבַּ"ם שְיֵאמְרוּ מְשֻמוּ דְאַבְיִי וְלֹא מְשֻמוּ דר"י הָרִי דְנִתְקַבַּל הֵלְכָה רַק שְלֹא מְשֻמוּ וּבב"ק (ס"א) בְּהַמּוֹסֵר עֲצָמוּ כּו' אֵין אוֹמְרִים דְבַר הֵלְכָה מְשֻמוּ דְמְשַׁמַּע נְמִי דְהַקְּנֵס הוּא שְגַם שְנִתְקַבַּל דְבָרָיו וְנִקְבַּע כְּמוֹתוֹ שְלֹא יֵאמְרוּ מְשֻמוּ דְנוֹקָא וּבְפִסְקִיָתָא פ"ג וּבְמִשׁוּח"ט מְזִמּוֹר א' בְּשַׁעָה שְהַזְקֵן יוֹשֵׁב דוֹרֵשׁ וְאוֹמֵר כָּף אֲמַר ר"ע כָּף א' ר"ש שְפִלוּתֵיהֶם רוּחְשׁוֹת כּו' לְפִיכָף א' דוּד אֲגוּרָה כּו' שְיֵאמְרוּ מְשֻמֵּי כּו'.

וְלִדְבָרָיו אֵין לְהָא דְהִזְקֵן רְאִיָּה מְדוּד. דְּלִדְיִדְיָה דְּבִשְׁעַת מַעֲשֵׂה שְׂאוּמְרִים הִהְלֵכָה עַכ"פּ
לֹא בְּעֵינֵי הַזְּכָרִת שְׁמוֹ.

וְא"כּ לֹא הִיָּה לְהִזְקֵן לֹא מְרַב בְּשַׁעַת מַעֲשֵׂה כְּפָ א' ר"ע. דְּהָרִי עַכ"פּ אוֹמֵר עֲצָם הִהְלֵכָה וְאִם
גַּם כְּנֻנֹת הִזְקֵן נָמִי הוּא כְּדִי שְׂיִקְבְּלוּ הַתְּלִמִּידִים שְׂיִדְעוּ שֶׁהוּא מְגַבְרָא דְּבָה.

וְדֹאֵי לֹא הִיָּה צָרִיף לְזָה דְּאָפִי' שְׂלֵא יִדְעוּ הַתְּלִמִּידִים מִמֵּי אֲמָרָה. עַכ"פּ יִקְבְּלוּ מִפִּי הִזְקֵן
שֶׁהוּא רַבָּם.

א"ו מוֹכַח פְּשֻׁטוֹת הַלְּשׁוֹן שְׂמִדְיִיק בְּשַׁעַת שֶׁהִזְקֵן כּו' מוֹכַח דְּתַלְתָּה הַדְּבָר בְּשַׁעַת זֶה דְּנוֹקָא
וּבְשַׁעַת מַעֲשֵׂה גּוֹפָא דְּנוֹקָא שֶׁהִזְקֵן דּוֹרֵשׁ אִם לֹא הִיָּה אוֹמֵר מְשֻׁמוּ לֹא הִיָּה רוֹחֵשׁוֹת וְע"ז
מְבִיא רְאִיָּה מְדוּד.

הָרִי מוֹכַח גַּם מְדוּד דְּאָפִי' אִם מ"מ מְזַפְרִים הִהְלֵכָה בְּסֵתָם. לֹא מְהִי לִיָּה אִם לֹא יִזְפִּירוּ
מְשֻׁמוּ.

וְעוֹד דְּלִדְבָרָיו צָרִיף לִילֵף בְּתֵר אִיפְכָא דְּאִם אֵינֹו מְגַבְרָא רַבָּה יוֹתֵר טוֹב שְׂלֵא יִזְפִּירוּ
מְשֻׁמוּ דְּאִז מְשֻׁמוּ דְּנוֹקָא לֹא יִקְבַּע בְּבַהמ"ד. וְהַיְפּוֹף מְצִינֹו בְּסִנְהֶדְרִין (ק"ו): גְּבִי דוֹאָג
דֹּא' הַקֵּב"ה לִימְרוּ שְׂמַעְתָּא בִּי מְדַרְשָׁא מְשֻׁמוּ (כְּדִי שְׂעִי"ז יְהִיָּה לוֹ זְכוּת כְּפִי מְהַרְשָׁ"א)
וּלְטַעְמִיָּה מֵאִי אֶהְיִי לִיָּה אִם יִזְפִּירוּ מְשֻׁמוּ.

דְּהָא דוֹאָג רְשַׁע הָוָה וְלֹא שְׂיִיף בְּיָה כְּמוֹ בְּדוּד דְּגַבְיָה כְּתִיב וְה' עֲמוּ וְהִיָּה לְחוּשׁ כְּשִׂיאֵמְרוּ
מְשֻׁמוּ לֹא יִקְבְּלוּ הַתְּלִמִּידִים. וְלְכַאוּרָה גַּם בְּמִקוּמוֹ מוֹכְרַע.

דְּלְכַאוּרָה תְּמוּהָ דְּאֶסֶר הָא דְּדוּד דְּמִיָּתִי מְקַרָא דְּאִגּוּרָה כּו' א' ר"י כָּל ת"ח כּו' מֵאִי קְרָא
דְּכְתִיב וְחִפְּהָ כִּינֵן כּו' יִקְשֶׁה לְמָה לֹא נִלְמַד גַּם עַל כָּל ת"ח מְקַרָא דְּאִגּוּרָה. וְלְמָה צָרִיף
לְקַרָא אֶסְרִינָא אוֹ דְּהו"ל לְהִבִּיא הַקְרָא דּוֹסְכָה כּו' מְקוֹדָם.

וְתִרְתִּי ל"ל וַיֵּשׁ לֹא מְרַב דְּמִאִגּוּרָה דְּגַבִּי דוּד הָוִי אֲמִינָא כְּסִבְרַת הַפְּנִמ"א דְּרַק דוּד דְּגַבְיָה
כְּתִיב וְה' עֲמוּ וְהוּא רַק עַל פְּעַם רֵאשׁוֹן כְּדִי שְׂיִקְבַּע בְּבַהמ"ד כְּמוֹתוֹ אֲבָל אֶס"פ לֹא צָרִיף
וְלָכֵן קְאָמֵר כָּל ת"ח אִפִּי' אֵינֹו מוֹסְמָה.

וְלֹא כְּדִי שְׂיִקְבַּע הוּא אֲלֵא דְּכַבֵּל פְּעַם בְּעֵינֵי דְּנוֹקָא הַזְּכָרִת שְׁמוֹ. וְלָכֵן מִיָּתִי מְקַרָא דּוֹסְכָה
כּו' דְּהַמְשָׁל הוּא מְפוֹמֵר שֶׁל עֲנָבִים דְּדוֹקָא בְּעַת שְׁנוֹתָן אֲצַבַּע וְעַל עֲנָבִים מְשֻׁמוּ.

כְּפָ ה"נ דְּדוֹקָא בְּעַת שְׂמִזְפִּיר שְׁמוּ מְשֻׁמוּ וְקֵאִי עַל כָּל פְּעַם אֲבָל מֵאִגּוּרָה אֵין זֶה בְּמִשְׁמַע
כ"כ שְׂיִהִיָּה תְּלוּי זב"ז. וּפְשׁוּט טוֹבָא דְּפְשֻׁטוֹת הַלְּשׁוֹן בְּכ"ד דְּדִיִּיקוּ רַבָּנִן בְּמִילְתָא בְּהַזְּכָרִת
שְׁמוֹ.

וְלֹא מְדַרְשִׁי בְּשׁוּם דְּנוֹכְתָא כְּדִי שְׂיִקְבַּע הִלְכָה מוֹכַח דְּאָפִי' אֶסֶר שְׁנוֹתְקַבֵּל דְּבָרָיו בְּעֵינֵי
דְּנוֹקָא מְשֻׁמוּ וְכ"ש לְפִי הַלְּשׁוֹן שְׂבִסְנֶהֲדְרִין (צ"ו) דְּלֹא נִזְכָּר כָּלֵל לְשׁוֹן ת"ח אֲלֵא בְּסֵתָם
כָּל מִי שְׂנֹאֲמָרָה הִלְכָה מְשֻׁמוּ וְאִי מְשׁוּם קְבִיעַת וְקַבְּלַת הִהְלֵכָה.

לֹא שְׂיִיף זֶה עַל סֵתָם אֲדָם כְּשִׂיאֵמְרוּ מְשֻׁמוּ יִקְבְּלוּ. א"ו בְּרוּר דְּהַפְּנוּנָה דְּהַזְּכָרִת שְׁמוֹ
דְּנוֹקָא הוּא.

וגם מגבירא רבה אפלי אחר שנקבע פמותו בעיניו למדפר משמו דוקא. וכן מצאתי בס' מערכת ספרים להחיד"א (באות ז) אף שבתחלה רצה ליתן מקום לדברי הפנמ"א הנ"ל ואח"כ חזר ביה וכתב ג"כ דבעיניו דוקא הנזכרת שמו ע"ש: אבל ודאי עכ"פ טעמא בעי.

דקושיותו חזקה מאד. דהלא קמי שמיא גליא מי אמרה ולמה יקפח ה' שפרו בו' פנ"ל. אמנם באמת יותר יש לתמוה. דגם לטעמיה למה בעיניו לשפר זה שיהיה דוכב שיוקבע ההלכה בבהמ"ד דוקא.

דמשמע דבלא זה לא יהיה דוכב והוא תמוה דלמה לא די שיהיה חי בשני עולמים משום הא לחוד שלמד ויגע בתורה וחי'דש הלכה חדשה ודין אמת ומה בכך שישתפח מבהמ"ד. הלא קמי שמיא גליא שהוא המציא לחדש הלכה זו.

ושפן הדין באמת ולומדים הלכה פדבריו למעלה בעוה"ב. ולמה יקפח ה' שפרו מה דצדיקים נקראים חיים בעצם מצד למודם בלבד בשביל שישתפח הלכה למטה.

וא"ל דכיון שישתפח הדין למטה ממילא נתבטל הדין מהלכה. ז"א דזה שייך רק בגוונא שיהיה מחולק בין ב"ד שלמטה לב"ד שלמעלה בזה אמרו לא בשמים היא (דונגמא דבהרת ותנור עכנאי ב"מ נ"ט ע"ב) אבל פשוט דזה לא שייך היכא דישתפח הדין למטה ואינם יודעים ונעלם מהם ההלכה פשיטא דהלכה היא כפי שידוע הדין למעלה וכיון דקמי שמיא גליא דמנו יצאו הדברים לחדש דין אמת למה יגרע חלקו דצדיקים נקראים חיים בשביל שישתפח מתלמידים אלא בזה י"ל דאף דבעלמא ובלא"ה צדיקי' נקראו חיים אבל עכ"פ פח הדיבור ממש בנוף אין להם פדאי' להדיא במשוח"ט מזמ"ל פ"ב אין בין צדיקים חיים לצדיקים מתים אלא הדיבור בלבד הרי דעכ"פ הדיבור נמנע מהם.

ולכן אשמעינו שיהיה עוד דבר נוסף שגם פח הדיבור ממש יהיה בגוף בקבר. דבר זה גורם ותלוי בסיבות התחונני' בהנזכרת הלכה.

והואיל שדבר זה תלוי בכח בנ"א דלמטה שהם גורמים זה ע"י שאומרים ההלכה ממילא לא שייך ע"ז מה דקמי שמיא גליא וכל עיקר דבר זה תלוי רק בסבתם של התחונני' א"כ לא שייך לומר דקמי שמיא גליא.

וממילא לפ"ז פשוט דבעי דוקא שישפרו שמו וג"כ לא מהני מה דאמרינו דקמי שמיא גליא: והנה לבאר יותר הטעם בזה. בדרך דקות יותר וגם להבין סבת פועולה זו ע"י בנ"א שדבר מבהיל הוא לכאורה והוא פשנבין תחילה הטעם למה בעיניו פלל הנזכרת הלכה לשיהיה דוכב.

ואח"כ נבאר אי"ה למה ע"י שמו דוקא וראיתי להקדים טעם הדבר למה הדיבור נמנע מצדיקים המתים פי אחר שלא נחסר דבר בהם כמו מן החיים (כמאמר המשוח"ט הנ"ל אין בין כו') והנפש מחונקרת בגופם כמו בחייהם.

וידוע דהנפש היא המדברת וכתרגומא על נפש חיה לרוח ממללא וכיון שיש בגופם נפש חיה המדברת למה לא ימללו ג"כ: והענין שישנבין מאין בא פח הדיבור כמוצאות הפה.

דהנה ידוע דמקול הפשוט היצא מהכל הלב מזה נעשה הסבה שיוצא הדבור בה' מה"פ. שקול זה הפשוט מפה בהמוצאות להוציא הכרת אותיות הדבור כמו אדם המפה בפנור.

וא"כ לכאורה יפלא דהלא בכנור ע"י הפאה בנימא א' יוצא רק הפרה אחת לעולם וכשצריך להברה אחרת צריך להפאה אחרת בשינוי לפי תנועות הקולות משא"כ ע"י הכל א' וקול א' המפה בשנה בשפתים יוצאים ד' הברות בומ"ף משונים זמ"ז.

וכן בשאר המוצאות. והוא תמוה דלמה ע"י הפאה אחת השנה יוצא הברות משונים פעם ב' ופעם פ' דכיון שבשפתים יש בהן מן ד' אותיות וא"כ למה ע"י הפאה בשנה יוצא דוקא ב' ולא פ' וכשרוצה יוצא פ' ולא ב'.

דהרי ע"י קול א' המפה בשנה היה להוציא לעולם רק הברה אחת כמו בכנור. אמנם הענין הוא דיודע מפי ספרים וסופרים שהנלדות אותיות הדבור היוצאים מה' מה"פ אינן מוטבעים בטבע המוצאות להוציא הדבור כמו קול היוצא מהכנור.

שעצם הכנור הוא הספה והקולות מסובבים והקול נולד ממש מן הכנור בטבע. משא"כ הפרות האותיות אינן יוצאים מעצם המוצאות שיהיו הם מסובבים והמוצאות הספה להולידן.

אלא שהאותיות הם קבועים בעצם הנפש. כידוע דהנפש מלאה אותיות והם כ"ב אותיות רוחני'.

רק שבאים בהנשמה ובהרגשה ע"י כלי המוצאות וא"כ הוא להיפוך מכנור. דהאותיות הם הספה לתנועות היוצאות שיהיה מסובב להעשות התנועה הראויה.

ושינוי התנועות שבשפתים מסובב הוא לפי שינוי ביטוי האותיות שברצון הנפש ולכן אע"פ שמפה בשנה בשפתים בהכל וקול א' ופוגע בהפאה של ב' כמו בהפאה של פ' יוצא ב' ולא פ' משום שרצון הנפש לבטא אות ב' ע"כ מתגלה רק ב' הרוחני שבנפש ולא פ'.

וע"כ בקול א' המפה בשנה יוצאים ד' הברות משונים זמ"ז לפי שינוי ביטוי האותיות שברצון הנפש: ולפי"ז אחר שהאותיות הם רוחני' מעצם הנפש איך יבואו לחומר וגוף אותיות גשמיים בקול נדבור גשמי.

והענין הוא שזהו ע"י אמצעות מוצא החיך. דמוצא זה הוא המקור לשאר המוצאות כי סגולת מוצא החיך הוא ע"י חכמה כידוע.

כי חיך אכיל יטעם וטעמים הוא בחכמה (דנודע דד' מדרגות דצח"מ הוא פנגד ד' מדרגות טנת"א וטעמים פנגד מדבר. דע"י טעמים שבחכמה מתהווה הדבור).

דכח החכמה הוא המודד אור הנפש לצמצם ולהתלבש כפי מדה הראויה לכלי המוצא. ולכן ע"י מוצא זה הוא התהוות חומר וגוף האותיות בהגשמה ובהרגשה בקול נדבור ממש.

אכל אם היו מתגלים האותיות מעצם הנפש מקדמת השכל שלמעלה ממדת החכמה לא יתראו רק צורות האותיות לפי ביטוי אותיות הרוחני' שבפעצם הנפש ולא היו נשמעים בפונרש בחומר וגוף אותיות גשמיים כלל.

ומטעם זה הוא בנְקוּדוֹת. דְקָמִץ עוֹשֶׂה קְמִיצָה וּסְגִירָה בְשִׁפְתַיִם וְנִקּוּד פֶּתַח עוֹשֶׂה פְתִיחָה דְכִמוּ שְׁהֵאוֹתִיּוֹת קְבוּעִים בְּעֵצִים הַנֶּפֶשׁ כִּדְ הַנְּקוּדוֹת הֵם בְּעֵצִים הַנֶּפֶשׁ וּמְבֹאֵר בְּסִפְרֵים שְׁהַנְּקוּדוֹת נִחְלָקִים לֵה' מְלָכִים וְה' עֲבָדִים.

הַקָּמִץ מְלֵךְ וּפֶתַח עֶבֶד הַמֶּלֶךְ (דְקָמִץ בְּכֶתֶר. וּפֶתַח בְּחֶכְמָה) וְלָכֵן כְּשִׁמְתַגְלָה נִקּוּד קָמִץ מְנַפֵּשׁ הַרוּחָנִי שְׁמִקּוּרוֹ מִקְדַּמַּת הַשֶּׁכֶל.

שְׁהוּא בְלִי מֵדָה וְצִמְצוּם לְפִי כְּלִי הַמוֹצָאוֹת. ע"כ עוֹשֶׂה קְמִיצָה וּסְגִירָה בְשִׁפְתַיִם.

וּפֶתַח עוֹשֶׂה פְתִיחָה דְפֶתַח בְּחֶכְמָה וְחֶכְמָה הוּא הַמוֹדֵד אֹר הַנֶּפֶשׁ כְּפִי הָרְאוּי לְכָלִי הַקִּיבּוּל (וְלָכֵן פֶּתַח עֶבֶד הַמֶּלֶךְ שְׁמֵבִיא אוֹתִיּוֹת הַרוּחָנִי מִקְדַּמַּת הַשֶּׁכֶל לְגִילּוּי כְּעֶבֶד הַמְשַׁמֵּשׂ אֶת הַמֶּלֶךְ) וְלָכֵן הַתְּהוּוֹת חוֹמֶר וְגוּף אוֹתִיּוֹת הַדִּיבּוּר בְּקוּל וּבְהַרְגָּשָׁה הוּא ע"י חֶכְמָה וּכְדֻכְתִּיב פִּיָּה פֶתַח בְּחֶכְמָה דְפֶתִיחַת הַדִּבּוּר הוּא ע"י חֶכְמָה (וְכֵן לְמַעְלָה ה' בְּנִיקּוּד פֶּתַח הוּא בְּחֶכְמָה כִּידוּע) וְזֶהוּ שְׁנֵאָמַר בְּמִשְׁה שְׁהִיָּה כְּבָד פֶּה.

דְמַדְרַגַּת נִפְשׁוֹ הִיָּה מְאִיר בּוֹ מִקְדַּמַּת הַשֶּׁכֶל. שְׁהוּא צוֹרֵת אוֹתִיּוֹת הַרוּחָנִי.

וְע"כ הִיָּה כְּבָד פֶּה בְּחוֹמֶר אוֹתִיּוֹת מְוַרְגָּשִׁים: וְכִמְדוּמָה לִי שְׁרָאִיתִי בְּאִיזָה סִפְרֵ שְׁפִי כֵּן עַל מְאֶמֶר הַמְּוַרְגָּל בְּדִחוֹ"ל בְּעֵנִין שְׁתַּק רַב: וְהִנֵּה כְּמוֹ שְׁאִמְרָנוּ בְּאוֹתִיּוֹת הַנֶּפֶשׁ כֵּן הִעֲנִין בְּאוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה דִּידוּע שְׁבִתוּרָה יֵשׁ סְתוּם וְגִלְיָה דְסְתוּם שְׁבִתוּרָה זֶהוּ עֵצִים הַתּוֹרָה וְאוֹתִיּוֹת הַפְּנִימִיּוֹת מִקְדַּמַּת הַשֶּׁכֶל וְשֶׁכֶל הַנְּעֵלִם שְׁבִתוּרָה.

וְלָכֵן לֹא יְבֹאוּ לְמַטָּה בְּמְוַרְגָּשׁ. וְע"כ הוּא סְתוּם (וְכַעֲנִין נִקּוּד קָמִץ שְׁהוּא בְּכֶתֶר).

וְשַׁעַר הַפְּנִיָּה קְדִים יְהִיָּה סְגוּר וְאוּלַי זֶהוּ כְּפִי הַמְּדַרְשׁ בְּג' כְּתָרִים כו' וְכֶתֶר תּוֹרָה עוֹלָה ע"ג מְשַׁל לְמֶלֶךְ שְׁהִיָּה לוֹ ג' כְּתָרִים וְנִתְּן ב' כְּתָרִים בְּרָאשׁ בְּנִי וְא' נִטַל לְעֵצָמוֹ. וְהִיָּינוּ כְּתָר תּוֹרָה שְׁהוּא מִקְדַּמַּת הַשֶּׁכֶל אֵין לָנָה גִילּוּי לְמַטָּה וְזֶהוּ שְׁנֵטַל לְעֵצָמוֹ.

אַבְל אוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה שְׁבָאִים בְּהַנְּשָׁמָה בְּדְכָרִים הַמוֹכְנִים וּמְוַרְגָּשִׁים. זֶהוּ ע"י חֶכְמָה שְׁבִתוּרָה.

שְׁהוּא מוֹצֵא הַחִיָּךְ שְׁבִתוּרָה. דְחֶכְמָה שְׁבִתוּרָה אוֹכַל לְחֵם הַתּוֹרָה הוּא הַמוֹדֵד לְצִמְצוּם אֹר הַתּוֹרָה לְפִי כְּלִי הָרְאוּי שְׁיָבֵא בְּהַנְּשָׁמָה בְּמְוַרְגָּשׁ.

וְלָכֵן כָּל הַתּוֹרָה הוּא בְּשִׁיעוּרִין וּגְבוּלִין כְּפִי מְדִידַת הַחֶכְמָה (וְכַמְש"ה פִּיָּה פֶתַח בְּחֶכְמָה דוֹקָא וְאִז תּוֹרַת חֶסֶד עַל לְשׁוֹנָה מְמַשׁ). וְהִנֵּה יְדוּע דַּס"ר נְפִשׁוֹת נְלַקְחִים מַס"ר אוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה וְא"כ אוֹתִיּוֹת הַנֶּפֶשׁ עִם אוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה אַחַת הֵן מְמַשׁ.

כִּי מְשֵׁם נְלַקְחוּ. וְכִמוֹ שְׁחוֹמֶר וְגוּף הָאוֹתִיּוֹת מְכַל נֶפֶשׁ נְלַקַּח מְאוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה שְׁבִתוּרָה.

כֵּן אוֹתִיּוֹת הַנֶּפֶשׁ הַרוּחָנִי מִקְדַּמַּת הַשֶּׁכֶל נְלַקְחִים ג"כ מְאוֹתִיּוֹת עֵצִים הַתּוֹרָה מִקְדַּמַּת הַשֶּׁכֶל שְׁבִתוּרָה. וּבְמִיתַת צְדִיקִים נִסְתַּלַּק מֵהֶם רַק חִיצוֹנִית הַחוּשִׁים אַבְל פְּנִימִיּוֹת הַנֶּפֶשׁ מְאִיר בָּהֶם בְּיָתֶר שְׁאֵת וְהִיָּינוּ שְׁכִמוֹתֵם שׁוֹרָה בָּהֶם עֵצִים הַנֶּפֶשׁ הַרוּחָנִית וְהַצּוֹרָה הַרוּחָנִית מִקְדַּמַּת הַשֶּׁכֶל.

וְכַשְׁאֲחַז"ל גְּדוּלִים צְדִיקִים בְּמִיתָתָם. וְע"כ אֵין לָהֶם חוֹמֶר וְגוּף אוֹתִיּוֹת בְּמְוַרְגָּשׁ.

שֶׁאֵין לְמוֹצֵא הַחִיָּה שְׁבַחְתָּמָה מְבוֹא לְהִבִּיא אוֹתוֹת הַרוֹחָנִי לְחוֹמֵר וְגוֹף גְּשָׁמִי. דְּשׁוּרָה בָּהֶם עֲצָם הַנְּפֹשׁ וְקִדְמַת הַשְּׁכָל שְׁלֹמְעֵלָה מִחִיָּה שְׁבַחְתָּמָה וְלִכְוֹ אֵין לָהֶם פֶּחַ הַדְּבִיבּוֹר בְּמִוֶּרְגָשׁ.

וְכַעֲנִין שְׁתַּק רַב כַּנ"ל. וְיָדוּעַ ג"כ שְׁפָל דְּבַר הַלְכָה שֶׁת"ח מְחַדֵּשׁ שֶׁהוּא מְחַלֵּק נְפִשׁוֹ שֵׁישׁ לֹו בְּחֻקָּמָה שְׁבַתוֹרָה וְכַמֵּשׁ"ה חֻלְקִי ה' אִמְרָה נְפִשִׁי ר"ל חֻלְקִי שֵׁישׁ לִי בַּתוֹרָה זֹאת אוֹמְרָת נְפִשִׁי וְכַמֵּשׁ"ש בְּאִלְשֵׁי"ךְ בְּדִקְדוּק אֲשֶׁר לְשִׁלְמָה עִי"ש.

וְכ"ה בְּשִׁלְ"ה מִס' שְׁבוּעוֹ פ' תו"א וְלִכְוֹ זֶהוּ הַטַּעַם דְּכִשְׁמִזְכִּירִי הַלְכָה שְׁחִידֵשׁ שֶׁהוּא מְחַלֵּק נְפִשׁוֹ שֵׁישׁ לֹו בְּחֻקָּמָה שְׁבַתוֹרָה הַמְּוֹדָד לְהִבִּיא אוֹתוֹת הַתוֹרָה בְּמִוֶּרְגָשׁ לְמַטָּה. עִי"ז מִתְעוֹרֵר אוֹתוֹת הַנְּפֹשׁ הַמְּתַיִיחַס לְחֻלְק זֶה.

שֶׁהוּא מוֹצֵא הַחִיָּה שְׁבַחְתָּמָה לְהִבִּיא אוֹתוֹת הַרוֹחָנִי לְחוֹמֵר וְגוֹף אוֹתוֹת מְוֶרְגָשִׁים בְּקוֹל דְּבִיבּוֹר מְמִשׁ. וְלִכְוֹ דְּרָשׁוּ זֶה מְקַרָא וְחֻקָּה כו' דְּשׁוּרָשׁ כַּח זֶה הוּא עִי"י מוֹצֵא חִיָּה שְׁבַחְתָּמָה כַּנ"ל.

וּמִתְעוֹרֵר חֻלְק נְפִשׁ זֶה לְמַטָּה בְּקַבֵּר. עִי"י פֶּחַ הַמְּעוֹרָרוֹ בְּהַזְכָּרַת הַלְכָה שֶׁהוּא ג"כ שׁוּרָשׁ נְפִשׁוֹ מְחַלֵּק זֶה כַּנ"ל דְּטַבַּע כָּל דְּבַר מְתְעוֹרֵר עִי"י פֶּחַ הַמְּעוֹרָרוֹ וְכַמֵּשׁ"ת יוֹתֵר לְקַמֵּן אִי"ה: וְעַפ"ז יִתְבָּאֵר הַיֵּטֵב מֵאִמֵּר הַרְבֵּיא ע"ז בְּזוּהַר פ' שְׁמִינִי (ל"ט): תוֹ שְׁמַעֲנָא וְחֻקָּה כִּינֵן כו' הַאי קַרָא לְכ"י אִתְמַר כו' אִי הִכִּי מֵאֵן הוּא דְּמִשְׁבַּח אִי קַכ"ה מֵהוּ הוֹלָף לְדוּדֵי הוֹלָף אֵלֵי מְבַעֵי לִיָּה א"ו קַכ"ה מְשַׁבַּח לְכ"י כַּמָּה דְּהִיא קַא מְשַׁבַּח לִיָּה דְּכַתִּיב חִכּוֹ מִמִּתְקִים כַּף קַב"ה מְשַׁבַּח לְכ"י וְחֻקָּה כִּינֵן כו' הוֹלָף לְדוּדֵי דָא יִצְחָק דְּאִקְרִי יְדִיד מְבַטָּן.

לְמִישְׁרִים לְאִכְלָלָא שְׁמַלְאָא בְּיַמִּינָא וְדָא הוּא מִישְׁרִים כו' דּוֹבֵב שְׁפָתֵי יְשָׁנִים כו' לְאִרְקַא בְּרַכָּאָן לְתַתָּא עִי"ש וְלִכְאוּרָה תְּמוּהַ דְּבַמָּה אִיפָּה מִתּוֹרִין הַשְּׁנִיָּא דְּהוֹלָף לְדוּדֵי וְלֹא הוֹלָף אֵלֵי בְּהַא דְּמִפְרָשׁ דְּהַקַּב"ה מְשַׁבַּח כְּמוֹ דְּכ"י מְשַׁבַּח.

אִפְתִּי כִּינֵן דְּעַכ"פ הַקַּב"ה מְשַׁבַּח הִנֵּה לּוֹמֵר הוֹלָף אֵלֵי וְנִרְאָה דְּר"ל דְּכְמוֹ בְּשַׁבַּח מַה דְּכ"י מְשַׁבַּח דְּהַשְׁכָּה שְׁלָה הוּא שְׁבָא הַהַשְׁפָּעָה הַעֲלִיּוֹנָה לְמַטָּה דְּמִמִּתְקִים הוּא לְשׁוֹן מְפַעִיל לְהַמְתִּיק לְזוּלְתוֹ לְהַמְקַבֵּל.

כַּף הַקַּב"ה מְשַׁבַּח נְמִי מַה דְּהַשְׁפָּעָה יוֹרְדַת לְמַטָּה וְנִקְא וְזֶהוּ כְּמוֹ דְּמְשַׁבַּח כ"י. דְּבִזְהַ דְּנִקְא נִתְאַוָּה הַקַּב"ה כְּאִמְרָם ז"ל שִׁיְהִיָּה לּוֹ דִּירָה בַּתְּחִתּוֹנִים וְלִכְוֹ שְׁפִיר צ"ל הוֹלָף לְדוּדֵי וְלֹא אֵלֵי וְזֶהוּ דְּמִפְרָשׁ דְּכ"י מְשַׁבַּח וְחֻכּוֹ מִמִּתְקִים דְּע"י מוֹצֵא חִיָּה שְׁבַתוֹתוֹת הַתוֹרָה הוּא הַמְּוֹדָד אֶת אוֹר הַתוֹרָה ע"פ חֻקָּמָה שְׁבַחְתָּמָה לְהַתְּלַבֵּשׁ בְּמִוֶּרְגָשׁ וּבְגִילּוּי לְמַטָּה כִּי כָּל חִיָּה הַטּוֹעֵם לְחֵם הַתוֹרָה אוֹמֵר לִי לִי.

וְה"נ מְשַׁבַּח הַקַּב"ה לְכ"י וְחֻקָּה כִּינֵן כו' דְּע"י שֶׁת"ח מְחַדֵּשִׁים חִדּוּשֵׁי דְּאוּרִיָּתָא ע"פ חֻקָּמָה שְׁבַתוֹרָה שֶׁהוּא מוֹצֵא הַחִיָּה. שְׁעִי"ז פּוֹעֲלִים לְהַשְׁפָּעַת אוֹר הַתוֹרָה בְּמִוֶּרְגָשׁ מְמִשׁ לְמַטָּה.

וְזֶהוּ עֵיקַר הַנַּח"ר לְמַעֲלָה בְּהַתְּגַלּוֹת הָאוֹר לְמַטָּה וְנִקְא כַּנ"ל וְזֶהוּ וְחֻקָּה כִּינֵן דְּכִינֵן כְּתִיב הַמְּשַׁמֵּחַ אֱלֹהִים וְאֲנָשִׁים דְּר"ל דְּבַמָּה שְׁמַשְׁמַח אֲנָשִׁים הוּא שְׁמַחָה לְאֱלֹקִים וְע"כ מְשַׁבַּח הוֹלָף לְדוּדֵי דְּנִקְא וְזֶהוּ מִישְׁרִים דְּיִשְׂרָאֵל נִקְרָא מַה שֶׁהוֹלָף יִשְׂרָאֵל מְלַמְעֵלָה עַד מַטָּה.

כמו עמוד בבית העומד ישר לחבר הגג עם הקרקע. וה"נ ע"י שפא אור של מעלה
בפונרש למטה כמו שהוא למעלה ע"כ נקרא הולך מישרים וקאמר דא יצחק דהחילוק
בלה"ק בין צדיק לישר.

דלשון צדיק אינו נופל על מי שהוא מתקן וישר מתחילתו. וכמאמר צדיק בדינו.

מפלל דתחילה היה מרנשע רק שיצא צדיק (כמ"ש אאזמו"ר בספרו) אבל ישר קאי על
מי שגם מתחילתו ועד סופו הוא ישר ונקי. ויש לומר דזהו שדרשו בתענית (ט"ו) ישרים
לאורה וצדיקים לשמחה.

דשמחה נולד באדם ע"י היציאה מההיפוך ונקא. ולכן כינו שמחה לצדיקים וצדיקים
נקראים ג"כ ע"י עבודתם בצאתם מההיפוך פנ"ל ואור קאי על עצם התולדה מתחילתה.

ע"כ כינו ישרים לאורה. דישרים נקראים ג"כ על שהוא ישר מתחילתו (ולפי"ז מסתבר
יותר פרש"י שם דישרים גדולים מצדיקים ולא פהרש"ב"א שהובא במהרש"א שם) ולכן
קאמר דא יצחק דאקרי ידיד מבטן והיינו מי שמתחילתו הוא ישר מבטן.

והנה ידוע דאור זה דישר גנזו בתורה. וע"כ למודי ה' שלומדים בתורה זוכים לאור הגנוז
בה.

להביא האור ישר מתחילת עולם העליון עד סוף עולם התחתון בפונרש למטה ממש.
וזהו סיום המאמר לאכללא שמאלא בימינא ודא הוא מישרים דשמאל נקרא ארץ וימין
נקרא שמים שהוא רמז ללמעלה ולמטה.

כדדרשו ידי יסדה ארץ יד שמאל וימיני טפחה שמים וזה ההיפוך ממישרים. שיש הבדל
והפרש בין מעלה למטה דרק השמים לה' אבל הארץ לבנ"א.

ור"ל דאין האור שלמעלה בא בפונרש למטה. אבל במקדש פתיב פוננו ידיה התפללות
ב' ידות.

שהוא התחברות שמים וארץ שהוא ימין ושמאל: מעלה ומטה כאחד דאור שלמעלה
הולך ישר עד למטה וזהו ודא הוא מישרים וכנ"ל ולכן ה"נ דובב שפתי ישנים: ור"ל
שיבואו אותיות הנפש הרוחנית מקדמת השכל בפונרש למטה בכלי הפה.

זהו ג"כ נקרא ישר. שיהיה התחברות אור עצם הנפש הרוחנית בפונרש גם למטה.

והוא ע"י חפה פנין. דע"י מוצא החיך שבחכמה המודד האור שיבא בפונרש בה' מה"פ
פנ"ל וע"י הזכרת הלכה שחידש בחכמה שבתורה מתעורר הנפש מחלק זה והלכה זו
שאומרת תורה למעלה.

ע"כ אור תורה זו הולך ישר להיות דובב הנפש הלכה זו למטה בפונרש במה"פ פנ"ל:
ועתה נשאר לנו לבאר למה ע"י הזכרת שמו ונקא וראיתי להקדים קצת ענין השמות
ותחילה נבין קצת מענין שימוש בשמות הקדושים דמצינו דע"י פונה בשמות יותר קרוב
להביא מבוקשו.

דידוע מ"ש בס"ק בענין דור הפלגה שפוננתם היה להמשיך להם השפעה טובה ע"י
שימוש בשמות הקדושים והעון שלהם היה שרצו להשיג אף שילכו בשרירות לבם.

ולכן נא' נעִתָה לא יִבְצַר מֵהֶם וְרֵאִיתִי שְׁתַּמְּהוּ ע"ז אִיךָ שִׁינָה שְׁלֵא יִבְצַר נֶגֶד רְצוֹנוֹ ית' וְמִי יַעֲשֶׂה אִם ה' לֹא צָנָה.

וְהִנֵּה לְכֹאֲרָה בְּלֹא ה' יֵשׁ לְתַמּוֹה דְּמִזָּה מִשְׁמַע דְּשִׁימוּשׁ בְּשִׁמוֹת בְּלִבְד לֹא נֶאֱסַר וְלְכֹאֲרָה אִיךָ רֵאוּי לְכוּיִן הַבְּקִשָּׁה לְכוּיִי שְׁמוֹתָיו ית' וְלֹא לֵה' לְבִדּוֹ וְאִי בְּסִפְרֵי אֱלֹוֹ וְלֹא לְמִדּוֹתָיו וְכַמ"ש הַרְמַב"ם בְּעֵינֵקֶר הַחֲמִישִׁי שְׁאָסוּר לָנוּ לְשׁוּם אֲמֻצָּעִים בִּינֵינוּ לְבִין הַשִּׁי"ת וְהִנֵּה בְּקוֹשְׁיָא זֹו נִתְקַשָּׁה הַרִיב"ש בְּסִי' קנ"ז עַל הַמְּקוֹבְלִים שְׁמִכּוֹנָנִים בְּתַפְלָתָם לְשִׁמוֹת מְיֻחָדִים לְכָל סִפִּי' בַּפ"ע עַד שְׁבִיָּאָר לֹו חֲסִיד גְּדוֹל וּמְמֻלָּא בְּתַלְמוּד שְׁבָאָתָה הַתְּפִלָּה הִיא לְשֵׁם ית' עִיָּה"ע.

אָבֵל הַדְּבָר כְּמוֹ מִי שֵׁיִשׁ לֹו רִיב שְׁצָרִיךְ לְבַקֵּשׁ מֵהַמְּלִיךְ שִׁיִּצְנָה לְשֵׁר הַיּוֹשֵׁב עַל הַמְּשָׁפֵט שִׁיִּעֲשֶׂה דִינֹו וְלֹא שְׁיִבְקֵשׁ שִׁיִּצְנָה לְשֵׁר הַסּוֹכֵן עַל הָאוֹצְרוֹת שִׁיִּעֲשֶׂה דִין וְכוּ'. וְהוֹדָה לֹו הַרִיב"ש שְׁדַבְּרִיו טוֹב מְאֹד.

וְכ' אֲמַנָּם מִי מְכַנִּים אוֹתָנוּ בְּכ"ז הִלֵּא טוֹב לְהַתְּפַלֵּל סֵתָם לְשֵׁם ית' בְּכוּנוֹנָה וְהוּא יוֹדַע בְּאִיזוֹ דְּרָךְ יִנְשָׁלֵם הַמְּבֻקֵּשׁ כַּמ"ש גוֹל עַל ה' דְּרַפָּה כו' וְלְכֹאֲרָה קוֹשְׁיָא אַחֲרוּנָה שְׁל הַרִיב"ש חֲזָקָה מְאֹד וְגַם עַל הַמְּשָׁל שְׁל הַחֲסִיד הַנֵּ"ל רֵאִיתִי שְׁהַקְשָׁה ב"ד אֲדַמּו"ר הַגָּאוֹן הַחֲסִיד מוֹהֲרַמ"מ זְצוּק"ל דְּאִינֹו דוֹמָה לְבְּמִשְׁלָה.

כִּי הַבוֹרָא בְּעֲצָמוֹ הוּא הַדִּיִין וְהוּא הַנוֹתֵן אֶלָּא שְׁדֵן אוֹ נוֹתֵן מִתֵּן ע"י שְׁמִתְלַבֵּשׁ בְּאוֹתָהּ סִפִּי' הַרְאוּיָה לְאוֹתָהּ מְדָה. אָבֵל עַכ"פ הוּא בְּעֲצָמוֹ הַנוֹתֵן ע"י סִפִּי' זֹו א"כ קוֹשְׁיָת הַרִיב"ש חֲזָקָה מְאֹד שְׁיִוְתֵר טוֹב שְׁיִתְפַּלֵּל סֵתָם לְהַבוֹרָא ית' בְּעֲצָמוֹ הַמְּרוּמָם לְבִדּוֹ נֵם מֵהַתְּלַבְּשׁוֹת הַשִּׁמוֹת בְּסִפִּי'.

וְהוּא יוֹדַע בְּאִיזוֹ דְּרָךְ יִנְשָׁלֵם הַמְּבֻקֵּשׁ כו' וְכַד' הַסִּפְרֵי הַנֵּ"ל דְּאֱלִיוֹ דוֹקָא אֲמַנָּם אַף שְׁקוֹשְׁיָתוֹ טוֹבָה אָבֵל לְעוֹמֵת דְּבְרֵי הַקְּשָׁה דְּהַרִי לְהַדְיָא מְצִינֹו שְׁאֲחַז"ל מְפָנִי מֵהַ יִשְׂרָאֵל צוֹעֲקִין וְאִינֹו נַעֲנִין מְפָנִי שְׁאִינֹו יוֹדְעִים לְכוּיִן בְּשֵׁם (מְדַרְשׁ תְּהִלִּים צ"א וּבְפִסְקִתָּא פכ"ב) וּמִזָּה נִסְתַּר דְּבְרֵי הַרִיב"ש דְּבְעֵינֹו דוֹקָא לְכוּיִן בְּשֵׁם וְהַתִּירוּץ אַף דְּבָאָתָה עֲלִיוֹ ית' בְּעֲצָמוֹתוֹ קוֹדֵם הַבְּרִיאָה אִין שׁוּם שֵׁם שְׁיִוְרָה עֲלִיוֹ ח"ו אָבֵל אַחַר שְׁנִתְלַבֵּשׁ בְּמִדּוֹתָיו אִז מוֹרִים הַשִּׁמוֹת עֲלִיוֹ ית' עַל עֲצָמוֹתוֹ מִמֶּשׁ דְּאוֹר וְחִיּוֹת הַמְּתַפְשֵׁט מְמַנֵּו לְסִפִּי' זֹו.

אִז אוֹר זֶה קוֹנָה שֵׁם הַמוֹרָה עַל עֲצָמוֹתוֹ ית' הַרְאוּי לְאוֹתָהּ מְדָה. וְהַרְאָיָה מְמַדְרֵשׁ שִׁמוֹת בְּמָה שְׁהַשִּׁיב הַקַּב"ה לְמִשְׁהַ שְׁמִי אַתָּה מְבַקֵּשׁ לִידַע לְפִי מַעֲשֵׂי אֲנִי נִקְרָא פְּעָמִים אֲנִי נִקְרָא בְּשֵׁם אֵל כו'.

וּמוֹכֵן מִזָּה שְׁהַשִּׁמוֹת מוֹרִים עַל עֲצָמוֹת הַבוֹרָא ית' כַּמֶּש"א אֲנִי נִקְרָא אֲמַנָּם וְדַאי שְׁהוּא אַחַר שְׁמִתְלַבֵּשׁ בְּכִלֵי הַמְּדָה כַּמֶּש"א לְפִי מַעֲשֵׂי כו'. דְּאִז דוֹקָא קוֹנָה שֵׁם הַמוֹרָה עַל עֲצָמוֹתוֹ ית' וְא"כ מֶש"א לְכוּיִן בְּשֵׁם הוּא נְמִי הַקְּרִיאָה אֱלִיוֹ מִמֶּשׁ דַּר"ל לְהַשֵּׁם הַמוֹרָה עַל עֲצָמוֹתוֹ ית' מִמֶּשׁ הַמְּלֻבָּשׁ בְּאוֹתָהּ סִפִּי' וּמְדָה.

וְזִהוּ נְמִי נִקְרָא אֱלִיוֹ מִמֶּשׁ. וְע' בְּפִרְדָּס שְׁעַר ל"ב פ"ב.

וְא"כ מוֹכֵן דַּע"פ כְּשִׁיִּקְרָא וַיִּבְקֵשׁ מֵעֲצָמוֹתוֹ ית' הַמְּרוּמָם מִצַּד עֲצָמוֹ מְקוֹדֵם שְׁנִבְרָא כָּל יְכוֹל הוּא לְהוֹשִׁיעַ לְהַשְׁלִים הַמְּבֻקֵּשׁ. אָבֵל עַכ"פ אִין בְּזָה הַקְּרָח וְתְלוּי בְּנִכוּת גְּדוֹל.

אָבֵל אַם הַמִּתְפַּלְל לְבִטּוֹן הַדָּבָר מִחֲשֻׁבָתוֹ וְכִיּוֹן בְּשֵׁם. שֶׁהוּא אֹרַע עֲצָמוֹתוֹ יֵת' הָרְאוּי לְאוֹתָהּ מִדָּה.

יֹתֵר קָרוֹב הוּא שְׁיִנְשָׁלֵם הַמְבֻקֵּשׁ: וְהַטַּעַם בְּזֶה שִׁיחִיָּה זֶה בְּהִכָּרַח ע"י דִּיבּוּרוֹ שֶׁל שׁוֹכְנֵי מִטָּה שְׁמֻכּוֹנִים בְּשֵׁם הַנָּה בְּאַמַּת אֵין זֶה פֶּלֶא שֶׁע"י דִּיבּוּרוֹ ע שֶׁל אָדָם יִתְחַיֵּב לְהַעֲשׂוֹת הַפֶּל.

דְּגֻדְלָה מִזֹּו מְצִינֵו מ"ש בִּירוּשָׁלַיִם פ"ק דְּכַתְּנֻבוֹת וּפ"ו דְּנִדְרִים אֶקְרָא דְלֵאל גּוֹמֵר עַלִי בַת ג' שָׁנִים כו' יַעו"ש וּבְנֵדָה (ל"ח): אָמְרֵי נְמִי דְשִׁיפּוֹרָא גָרִים עֵי פִירֵש"י שֶׁם וְאַף שְׁהַרְמָב"ן (הוֹבָא בְרַא"ה בְּבַד"ה ב"ז ש"ג) פֶּתַב ע"ז שְׁנָה דְבָר שֶׁא"א שִׁיחִיָּה הַטַּבַּע נִשְׁתַּנָּה יַעו"ש.

אָבֵל בְּאַמַּת הוּא תְּמוּהָ מְאֹד עַל הַרְמָב"ן שִׁיחִיָּה פְּחוּלָק ח"ו עַל הִירוּשָׁלַיִם וּגַמ' הַמְפֻרָּשִׁים שְׁדָרְשׁוּ מִקְרָא הַנֵּ"ל וּכְמַש"ש הַרְשָׁב"א בְּמַשֵּׁה"ב ע"ש וְכֵן הַסְּכַמַּת רֹב הַפּוֹסְקִים וְהַעֲנִין בְּזֶה דִּידוּעַ מְזוּהָ"ק וּבִיָּאָר בְּאַלְשִׁי"ך פ' בְּרַאשִׁית וּבַכ"ד דְּהָאָדָם פְּלוּל מִפֶּל הָעוֹלָמוֹת וְדִיבָר ה' עַם פֶּל הָעוֹלָמוֹת בִּינֵי וּבִינֵיכֶם נַעֲשֶׂה אָדָם וְכָל א' יִתֵּן חֵלֶק בּוֹ כו' עֵי"ש וְא"כ פִּינּוֹן שְׁבָאָדָם נְכַלְלִין פֶּל הָעוֹלָמוֹת מְצוּרָה הָעֲלִיּוֹנָה עַד עוֹלָם הַשְּׁפֵל וְכָל הִיסוּדוֹת וְהַסְפִּי פְּוֹלָם נְכַלְלִים וְנִתְלִין בְּהָאָדָם: וְע"כ הָאָדָם בְּהִיּוֹתוֹ מְחֻוּבָר נִם מְחַלְקוֹ יֵת' שְׁנַתֵּן ג"כ חֵלֶק בּוֹ פַּנ"ל לְכֵן הוּא הַפְּנָה וְהוּא הִיסוּד הַמְקַשֵּׁר אֶת פְּוֹלָם לְהַקְב"ה ע"י שְׁרֵשׁוֹ הָאֲחֻנָּה בְּהַקְב"ה מְמַשׁ וְהוּא הַמּוֹלִיךְ וְהוּא הַמְבִיא הַשְּׁפָעָה וְחִיּוֹת לְכָל הָעוֹלָמוֹת וְכּוֹלָם נְכַנְעִים וּמְשׁוֹנְעָבִידִים תַּחַת יָדוֹ.

וּכְמ"ש בְּזֶה הַרְח"ו ו'ל בַּס' שֶׁה"ק. וְכִיּוֹן שְׁפֵן אֵין הַדְּבָר פֶּלֶא שֶׁהַטַּבַּע יִהְיֶה מְשׁוֹנְעָבִיד לָהֶם.

יַעַן שְׁחִיּוֹת הַטַּבַּע וְקִיּוּמָה הוּא ע"י הָאָדָם וּבְרוּחוֹ נִתְלִין. לְכֵן לְכָל אֲשֶׁר גּוֹזֵר בְּדִיבּוּרוֹ פֶּן יִקּוּם.

וְה"נ וְהוּא הַטַּעַם שֶׁתְּלוּי הַשְּׁפָעַת הַחִיּוֹת וְהַשֵּׁם לְמִדָּה הָרְאוּי ע"י דִּבּוּרוֹ שֶׁל אָדָם הַמְכּוּוֹן בְּשֵׁם. מְטַעַם זֶה שִׁישׁ בּוֹ חֵלֶק מִהַקְב"ה וְהוּא הַקַּשֵּׁר בֵּין פְּוֹלָם ע"כ עַל יָדוֹ וְע"י דִּבּוּרוֹ יוֹבָא הַחִיּוֹת לְהַתְּלַבֵּשׁ פְּדִבְרֵיו לְכָל מִדָּה הָרְאוּי וְזֶהוּ וְעַתָּה לֹא יִבְצָר כו'.

וְהִנֵּה אֵי בַפְדֵר"א פַּכ"ד שְׁבָעַת דּוֹר הַפְּלִגָּה יֵרַד ה' עִם שְׁבָעִים מְלֹאכֵי מַעֲלָה וְיִטּוֹל גּוֹרְלוֹת וְיִפּוֹל גּוֹרְלֵי הַמְּאֻמִּינִים לְהַקְב"ה אָמַר הַקְב"ה חֲבָלִים נִפְלוּ לִי בְּנְעֻמִים עֵי"ש וְהִינּוּ דְבָעַת הַבְּרִיאָה הִיָּה הָאָדָם פְּלוּל מִפְּוֹלָם פַּנ"ל שֶׁא' הַקְב"ה עַל פְּלוּל מִיֵּן הָאָדָם פֶּל א' מֵאַתְּנוֹ יִתֵּן חֵלֶק בּוֹ וּמִנָּה הוּא הַסְּבָה שֶׁלֹּא יִבְצָר כו' פַּנ"ל וְע"כ הַטִּיל גּוֹרְלוֹת לְהַפְרִיד חִיבּוּר הַנֵּ"ל שֶׁלֹּא יִהְיֶה תְּלוּי בְּיָדָם בְּהִכָּרַח דְּבִהְנִתֵּם הַחֲבָל יִמְנַע הַהִכָּרַח.

וְעַמִּי פְּנַעַן שֶׁהִיוּ אֲזוּ נִשְׁאַרוּ תַּחַת הַשָּׁרִים לְבַד. וְנִחְלָה לִישְׁרָאֵל בְּחַר לוֹ יֵה' שֶׁחֲחֶלֶק שְׁנִיתֵן לְהָאָדָם גַּם מִהַקְב"ה נִפְל רַק לְמֵאֻמִּינִים וְזֶה יִנְצֵדֵק פְּלַפִּי מַעֲלָה חֲבָלִים נִפְלוּ לִי בְּנְעֻמִים שֶׁכַּב"י הַקְב"ה מְקַלֵּם וּמְשַׁבַּח עֲצָמוֹ שֶׁחֲחֶלֶקוֹ כַּב"י נִפְל לְמֵאֻמִּינִים וְלֹא לְהַפְדָּ.

דקאי על החלק הניתן מהקב"ה בעת הבריאה לכלל מן האדם שחלק זה נפל למאמינים וכמש"ה מי גוי גדול אשר לו אלהים קרובים אליו כו'. ואם בא הפתוב לספר בשבחון של מאמינים הנה לומר אשר אנו קרובים לה'.

אלא דבא הפתוב להניד שבחון של מאמינים בטעם שהם בהכרח נעניין בכל קראנו אליו והוא אומרו מטעם אשר לו אלהים קרובים. דבהנחל עליון גוים בהפרידו בנ"א בעת דור הפלגה.

נפל גורל הקב"ה על החלק הניתן ממנו ית' רק למאמינים (וכינון שנפל חלק הקודש ביניהם מזה יש לה לדעת ולהפיר שכתם העצמי שהם מיסוד א'. דיודוע דכל דכר מושף ליסודו ולא ליסוד אחר).

ולזה הם נעניין בכל קראנו אליו בהכרח דע"י חבל זו שגם חלק ה' יש בהם. ומחנך הוא מפל העולמות ע"כ בהכרח נשפע ע"י דבורו החיות לכל מדה הראוי פנ"ל וראיתי בהדיא ברבינו בחיי שם שפי' עד"ז ע"ש היטב וכ' שרמז משה שהם מתפללים ונעניין מפני שהם המשפיעים שפע העליון למדות.

וכ' דעל המדות הנפיר הנביא כי תרכב על סוסיה מרכבותיה ישועה ונדרשו רז"ל אין הרוכב טפל לסוס אלא הסוס טפל לרוכב. ור"ל דהמדות טפלים לישראל דע"י תפלתם המכוונים בשם פנ"ל בהפירה יושפע חיות השם לכל מדה ומדה הראוי וכדנדרשו רז"ל ע"פ צדיק מושל כו' יעו"ש והוא מטעם הנ"ל ואולי זהו שאמרו חז"ל ע"פ כי היא חכמתם זה היודע לחשב תקופות ומזלות ור"ל דכפי החשבון שע"פ שטרי מזלות אין בכלם לשנות היותם תחת שטרי וכסילי השרים ומזלות.

אבל במאמינים נהפוך הוא דאין שטרי המזלות מעכבים. ואדרבה דהמזלות והתקופות משונעדין תחתם.

ואין מזל מעכבם. שהמה למעלה מהם וכפי החשבון שע"פ חכמתם בהכרח להטבע לשמוע ולהשתנות שיהנה פן וכנ"ל ממה שדרשו מלאל גומר עלי ולכן אמר שהיא חכמה לעיני כו' ודקדק לעיני כו'.

דרואים בחוש שהטבע מספיק לחשבונם. ולכן בהכרח יודו שחכמתם נפלאה למאד.

דשטרי המזלות וגם כל העולם בכלל עומד על עמוד התורה ולכן החשבון שע"פ משפט התורה הוא משפט נכון וחכמת אמת יען שהתורה היא היסוד והעמוד שהמזלות והעולם עומד עליו וממילא ע"י מאמינים שעמודי העולם משונעדין תחתיהם פנ"ל ע"כ כפי שגזורים החשבון ע"פ יסוד של חכמת התורה בהכרח שכן יהיה.

ולכן התורה היא חכמתם לעיני העמים שהיא למעלה מפל החכמות שע"פ טבע הבריאה: \$ הגהה ועפ"ז נ"ל מה דאמרו חז"ל מיום שחרב בהמ"ק אין להקב"ה בעולמו אלא ד"א של הלכה. וצ"ל מהו החשבון ד"א.

ואי משום דשיעור קומה של אדם הוא ד"א א"כ למה מקודם שחרב הנה יותר ומהו של הלכה. אמנם אי' בפסיקתא פ"ה שדרשו ע"פ כל אלה שבטי ישראל שנים עשר.

דָּקָל אֵלֶּה שְׁבַע עוֹלָם מִתְחַלֵּק לִי"ב חֻלְקִים כּו'. ע"כ תּוֹלְדוֹתֵיהֶן פּוֹצֵא בְּהֵן שְׁנַיִם עֶשֶׂר עי"ש.

(וְזֶהוּ לֹא פְּרָבְנוֹ דְּחִגִּיגָה דס"ל שְׁעוּמָד עַל י"ב עֲמוּדִים. אֵלֶּה דס"ל דְּמִתְחַלֵּק לִי"ב חֻלְקִי).
וְנִמְצָא פִּינּוֹן שְׁהַעוֹלָ' עוּמָד עַל ג' עֲמוּדִים תּוֹרָה וְעִבּוּדָה וּגְמ"ח. וּלְפִי שְׁמִתְחַלֵּק הָעוֹלָם לִי"ב חֻלְקִים צ"ל שְׁפָל יְסוּד מְחֻזֵּק ד' חֻלְקִים שְׁלִישׁ מִי"ב.

וּכְשֶׁחֲרַב בַּהֲמ"ק וְנִתְבַטַּל עִבּוּדָה שְׁהִיא קַרְבָּנוֹת וְגַם גְּמ"ח פְּדֹאֲמָרוּ שְׁחֲרָבָה בְּשִׁבִיל ש"ח וּמִמִּילָא שְׁלֹא הָיָה בִּינֵיהֶם גְּמ"ח. וְנִחְסַר ב' עֲמוּדִים שְׁהֵם ח' חֻלְקִים.

וְנִשְׁאַר עֲמוּד הַתּוֹרָה שְׁהוּא ד' חֻלְקִים שְׁלִישׁ מִי"ב. וְזֶהוּ ד"א שֶׁל הֶלְכָה.

(וְנִקְט לְשׁוֹן אֲמוֹת וְלֹא סֶתֶם חֻלְקִים. דג' יְסוּדוֹת אֲמ"ר נִקְרָא בִס"י ג' אֲמוֹת.

וְה"נ ג' עֲמוּדִים שְׁהֵם הַיְסוּדוֹת מִהָעוֹלָם נִקְרָאוּ ג"כ ג' אֲמוֹת) וַיֵּשׁ לֹמֵר דְּזֶהוּ ג' מִדְּרָגוֹת הָאֵהָבָה דְּבָכָל לְבָבָהּ וּבְכָל נַפְשָׁהּ וּבְכָל מְאֻנְדָה. שְׁהֵם נִגְדָה ג' עֲמוּדִים תּוֹרָה וְעִבּוּדָה וּגְמ"ח.

דְּבָכָל לְבָבָהּ דְּרִשׁוּ בִּשְׁנֵי יְצָרֵיהּ. וְקָאֵי עַל עִבּוּדָה דְּתַפְלָה.

פְּדֹאֲמָתָא לְהִדְקָא בַּפְּדֻר"א פ"ז דְּעִבּוּדָה קָאֵי עַל הַתְּפִלָּה וְלֹא עַל קַרְבָּנוֹת עי"ש וְזֶהוּ בִּיצֵה"ר דְּתַפְלָה הִיא זְבִיחַת הַיְצֵה"ר. וּבְכָל נַפְשָׁהּ קָאֵי עַל הַתּוֹרָה.

דְּתּוֹרָה נִקְרָא נַפְשׁ כָּל חַי. וּכְמַש"ה חֻלְקֵי ה' אֲמָרָה נַפְשֵׁי וּבְכָל מְאֻנְדָה דְּרִשׁוּ בְּכָל מְמוּנָהּ וְקָאֵי עַל גְּמ"ח שְׁהוּא בְּמְמוּנָהּ.

וְלָכוֹן קָבְעוּ בְּכָל נַפְשָׁהּ בְּאֲמָצַע מְפָנֵי שְׁעֵמוּד הַתּוֹרָה הוּא קוּ הָאֲמָצַעֵי הַפּוֹלָל שְׁנֵייהֶם. וְעָלְיוֹ לְבַד הָעוֹלָם \$ וְהִנֵּה קָרוֹב לְעֵנְנֵן הַנְּ"ל כֵּן הוּא בְּעֵנְנֵן שְׁמוֹת אֲנָשִׁים כִּי הֵשֵׁם שְׁקוּרִין הָאֲדָם הוּא שֵׁם הַנְּפֶשׁ וְאֵינּוּ עַל גּוּף הָאֲדָם.

דְּהַנְּפֶשׁ לְמַעְלָה נִקְרָא בְּשֵׁם זֶה כַּמ"ש הַאו"ח בַּפ' פְּנִחָס ע"פ הַמְּוִפָה כו' עי"ש דְּשֵׁם הָאֲדָם מוֹרָה עַל עֲצָם נַפְשׁוֹ. וְקָרוֹב לְזֶה מ"ש הַשְּׁל"ה שְׁעַר בֵּית נֶאֱמָן בְּשֵׁם הַפְּרָדָס בְּטַעַם לְשׁוֹן הַקּוּדֵשׁ דְּשְׁמוֹת כָּל הַדְּבָרִים הֵם שֵׁם הַמְּוִשָּׁאֵל.

שְׁכַפֵּי שְׁלַמְעֵלָה בְּקוּדֵשׁ שְׁיִיף אוֹתוֹ כֹּחַ הַרוּחָנִי בְּכִינּוּי שֵׁם זֶה בְּעֲצָם. ע"כ בְּהַנְּשָׁמָה לְמַטָּה נִקְרָא בְּשֵׁם זֶה הַמְּוִשָּׁאֵל מְשָׁרְשׁוֹ עי"ש.

וְה"נ בְּשְׁמוֹת אֲנָשִׁים שְׁפָל הַנְּפֶשׁוֹת יֵשׁ לָהֶן שְׁמוֹת בְּעֲצָם הַמוֹרָה עַל מַהוּת עֲצָם אוֹתוֹ נַפְשׁ וְכַפֵּי שְׁקוּרִין אוֹתוֹ כֵּן מִתְלַבֵּשׁ בּוֹ נַפְשׁ מְשֵׁם זֶה הָעֲצָם בְּשָׁרְשׁוֹ. וְכַפֵּי שְׁאֲמָרְנוּ לְמַעְלָה דְּהַשֵּׁם הַמוֹרָה עַל עֲצָמוֹתוֹ ית' אַחַר שְׁמִתְלַבֵּשׁ כַּפֵּי הָרְאוּי לְאוֹתָהּ מְדָה.

וְה"נ הַשֵּׁם הוּא עֲצָם הַנְּפֶשׁ מִתְלַבֵּשׁ בְּאֲדָם כַּפֵּי תְכוּנַת וְטַבַּע מְדוּתָיו וְכַמ"ש הַרְמְב"ן ע"פ וּלְאֲדָם לֹא מְצָא עֶזֶר. דְּהַשֵּׁם הוּא הָעֶזֶר.

דַּאֲדָה"ר קָרָא שְׁמוֹת לְפִי טַבַּעַם שֶׁל כָּל הַנְּבָרָאִים שְׁהַכִּיר. קָרָא שֵׁם שְׁהוּא נַפְשׁ הָעֶזֶר הָרְאוּי לְטַבַּע שֶׁל זו.

וְנָהוּ קַעֲנָנוּ בְּעֹבְדָא דר"ג בְּעִירוּבֵין (ס"ד): שְׁהֵי רֹכֵב ע"ג הַחֲמֹר ור"א מְהֵלֵף אַחֲרָיו כּו' וּמֵצֵא גְלוּסְקִין כּו' א"ל מִבְּגָאֵי טוֹל גְּלוּסְקִין כּו' נְטַפֵּל לוֹ ר"א א"ל מְהֵיכֵן אַתָּה וּמָה שְׁמָה א"ל מְעִינֵרוֹת שֶׁל בְּרוּךְ גִּבּוֹרֵי אֲנִי וּמִבְּגָאֵי שְׁמֵי א"ל פְּלוּם הַכִּיָּרָה ר"ג מְעוֹלָם א"ל לָאוּ. בְּאוֹתָהּ שָׁעָה לְמַדְנֹו שְׁכִינֹו ר"ג בְּרוּה"ק. וְלִכְאוּרָה \$ עוֹמֵד.

(וְלִכְוֹן ת"ת פּוֹלֵל חו"ג. דְּתוֹרָה נִקְרָא תַּפְאָרֶת פִּידוּעַ).

וּמִטַּעַם זֶה גְּדוּלָה מְכַל הַמְצוֹת כְּדִדְרָשׁוֹ ע"פ כָּל חֲפָצִים לֹא יִשְׁוּוּ בָּהּ אִפְּי חֲפָצֵי שְׁמַיִם כּו'. וְגַם נִגְדַּת תַּפְּלָה אֲמָרוּ וְהִזְהִירוּ עַל הַמְּאָרִיכִים בַּתַּפְּלָה דְּמַנְיָחִים חֲזֵי עוֹלָם.

וּתַפְּלָה חֲזֵי שָׁעָה. וְאַף שְׁאֲמָרוּ מִתּוֹךְ שְׁחֲסִידִים הֵם תּוֹרְתָם מִשְׁתַּמְרָת (וּבִירוּשׁ' הַלְשׁוֹן גַּם עַל תּוֹרָה מִתְּבַרְכָּת) אֵין זֶה סְתִירָה דְּמַנְיָחִים ר"ל דְּמַנְיָחִים לְגַמְרֵי וְאֵינָם לוֹמְדִים כָּלֵל וּמִתַּפְּלִים כָּל הַיּוֹם.

מִשָּׂא"כ אִם לוֹמְדִים ג"כ. וְעַכ"פ לֹא אֲמָרוּ רַק עַל חֲסִידִים וּפְשִׁיטָא דְלָא קָאֵי כָּלֵל עַל כָּל אָדָם וְעַכ"פ רַק לְגַבֵּי תַּפְּלָה.

אֲבָל לְגַבֵּי שְׁאָר מְצוֹת אֲמָרוּ דְאֵין מְבַטְלִים בְּשִׁבְלֵם מִת"ת (כ"א בְּמָה שְׁפִירְשׁוּ חו"ל) כִּינֹו דְוַהֲגִית בּוֹ יוֹמָם וְלַיְלָה כְּתִיב. וְגַם לְמ"ד לֹא הַמְדַרְשׁ עֵיקָר אֲלֵא הַמְעַשֶּׂה.

אֵין לָהּ מַעֲשֶׂה גְּדוֹל מְלִימוּד. (וְאוּלַי הַפְּלוּגָתָא בְּלִימוּד לְחוּד בְּלֵא דִיבּוּר בְּפָה).

וּמָה שְׁאֲמָרוּ בְּאֲבוֹת פ"ב בְּעוֹסְקִים בְּצָרְכֵי צִיבּוּר מַעֲלָה אֲנִי עֲלֵיכֶם שְׁכָר פְּאֵלוּ עֲשִׂיתֶם. וּפִי הִרְעִי בְּשֵׁם הָרַמְבַּ"ם וְעִי' בְּיַעֲרַת דְּבִשׁ ח"א.

דְּר"ל אֵף דְּבִשְׁבִיל זֶה בְּטַלְתֶּם מִתּוֹרָה מַעֲלָה אֲנִי עֲלֵיכֶם שְׁכָר פְּאֵלוּ לְמַדְתֶּם ג"כ. אֲבָל זֶה וְדָאֵי מִיִּירֵי כְּשִׁפָּא לִידוֹ עֶסֶק צָרְכֵי צִיבּוּר וְהֵי מְוַכְרָח וְלִבְד זֶה הוּא לּוֹמֵד ג"כ אֲבָל וְדָאֵי לֹא שְׁיָיָה כָּלֵל לְבַטֵּל תּוֹרָה בִּידֵי' וְיִתְעַסֵּק בְּצָרְכֵי צִיבּוּר (שְׁלֵא לְצוֹרֵךְ גְּדוֹל) כְּדֵי לִיפְטֹר מִת"ת.

דְּהָרֵי אֵף עַל מִי שֶׁהוּא צְדִיק בְּכָל דְּרָכָיו אֲמָרוּ בְּבִרְכוֹת פְּשָׁפֶשׁ וְלֹא מֵצֵא יִתְלָה בְּעוֹן בִּיטוּל תּוֹרָה. כ"ש אִם אֵינֹו לּוֹמֵד כָּלֵל וְרִצּוֹנוֹ לְפִטוּר לְכַתְחִיקָה עִי"ז פְּשִׁיטָא שֶׁהוּא עוֹן וְרֵאִיתִי בַּס' נֶפֶשׁ הַחַיִּים (שְׁעַר ד' ד' י"ב) שְׁבָאָמַת הַקִּשָּׁה דְּכִינֹו שְׁיֵשׁ בִּידוֹ עוֹן בִּיטוּל תּוֹרָה אֵין לָהּ מֵצֵא יוֹתֵר מִזֶּה וְאֵיךְ א' פְּשָׁפֶשׁ וְלֹא מֵצֵא ע"ש וְנִרְאָה דִּישׁ לּוֹמֵר דְּלִכְאוּרָה קִשָּׁה אֵיךְ שְׁיָיָה וְלֹא מֵצֵא דִּהֵלֵא אֵין צְדִיק כּו' וְכִדְאָמַר ר"ע לר"א שְׁהֵי מְשַׁחֵק כּו' בְּסִנְהֶדְרִין (ק"א:).

וְנִרְאָה דִּיתְלָה לֹא עַל הַיִּסּוּרִים קָאֵי לְתַלּוּתָם מִצַּד עוֹן בִּיטוּל תּוֹרָה. אֲלֵא דִּיתְלָה קָאֵי עַל הָא דְלֵא מֵצֵא.

דְּר"ל דְּמַפְנֵי מָה לֹא מֵצֵא. דְּוְדָאֵי יֵשׁ עוֹן וְלָמָּה לֹא מֵצֵא יִתְלָה זֶה מְשׁוּם בִּיטוּל תּוֹרָה.

דְּכִינֹו דְלֵא לְמַד וְאֵינֹו יוֹדֵעַ מָה הָאָסוּר וְהַמּוֹתֵר וּמִמִּילָא עֵבֵר עַל כְּפָה עֵבְרוּ' מִצַּד הַעֲדָר הַדִּיעַ' אֲמָנָם עוִי"ל דְּר"ל אֵף דְּמִצַּד דְּעֶסֶק בְּמְצוֹת וּבְצָרְכֵי צִיבּוּר נִתְבַטֵּל מִתּוֹרָה וְנָהוּ לֹא מֵצֵא דְסִבֵּר דְּנִפְטֹר עִי"ז מִתּוֹרָה וְכִדְפִירְשׁוֹ עַל הָא דְאֲבוֹת הַנְּ"ל ע"כ א' דַּעַכ"ז יִתְלָה בְּבִיטוּל תּוֹרָה דְּוְדָאֵי מִמִּילָא גְרִים לִיה בִּיטוּל תּוֹרָה שְׁלֵא בְּמִקּוּם מִצְוָה.

דמאריכים בְּדַבְרֵי זָרִים וּבִיטוּלִים וְכַהֲנָה שְׁלֵא לטוֹבַת הַצִּיבּוֹר. או דְחִיּוּב לִמּוּד הַתּוֹרָה בְּעֵצָם גְּדוּל מְזֵה: וְזֶה רְאִינוּ שְׂבָחוּ שֶׁל מֶר אַבָּא הַגָּאֹן זצ"ל שְׁהִי בּוֹרַח וּמְרַחֵק א"ע מִצְרָכֵי צִיבּוֹר בְּאַמְתָּלָא זו שְׂרַבְרַב קָשָׁה פְּלַעְנָה בְּפִנְיֹת וּכְוֹנָה זָרָה.

וְלִקְנוֹת כְּבוֹד עֲצָמוֹ. וּמִי גָבַר יִצְדַק מִפְּעֻלּוֹ שְׁיִהְיֶה רִצּוֹי פְּדֵה זְהִירוֹ שְׁהַעֲמִלִים עִם הַצִּיבּוֹר יִהְיֶה לִש"ש.

לְכֹן אֵינְנִי שׁוֹמֵעַ לְבַטֵּל מִמְּנֵי עֶסֶק הַתּוֹרָה בְּשִׁבְלֵי זֶה אִפִּי' עַל שְׁעָה א'. וְתִמִּיד הֵיךְ סָגוּר בְּחֻדְרוֹ יוֹם וְלַיְלָה וְשָׁם לַיְלֹת פְּיָמִים פְּיָדוּעַ לְפָל.

וְעַד לַמְרַבָּה הֵיךְ יִשָּׁן ד' או ה' שְׁעוֹת בַּמַּעַל"ע וּג"ז לֹא בְּשְׁעוֹת רִצּוּפִים. וְלִמּוּד תּוֹרָה הַרְבֵּה מִתּוֹךְ הַלְחָץ זֶה הַדְּחָק עַד עַת קָצוּ מִמֶּשׁ וְכָל הַלֵּילָה הֵהוּא נִדְדָה שְׁנָתוֹ לְגַמְרֵי וְלִמּוּד תּוֹרָה עַד נִכּוֹן הַיּוֹם וּכְרַגַע נִפְקֵד הָאֵילָן הַגְּדוֹל הַזֶּה בְּגִרְמָא דִּיּוֹמָא דְנִתְמַלְלָא לוֹ יָמִיו מִיּוֹם לְיוֹם בְּיּוֹם שְׁנוּלֵד חֲמִשָּׁה עָשָׂר בְּשִׁבְט בִּר"ה לְאֵילָנוֹת וְאִם אָמְרוּ בְקָה"ר עָשָׂה מְצָנָה אַחַת סְמוּדָה לְמִיתָתוֹ דּוּמָה שְׁלֵא הֵיחָה צְדָקָתוֹ חֲסִירָה כְּלוּם.

כ"ש הַעוֹסֵק בַּתּוֹרָה סְמוּדָה לְמִיתָה. שְׁשִׁקוּלָה פְּגָגַד פְּוֹלָם.

עֲאֲכו"כ שְׁלֵא חֲסָרָה צְדָקָתוֹ כְּלוּם. וּמְזַנְמָן חֲיָכָף לַעוּה"ב וְאוּלֵי לַפּמ"ש בִּירוּשְׁלַמִי יְבָמוֹת פּט"ו ה"ב ע"פ סְפִיחָה לְרֵאשִׁי בְּיּוֹם נִשְׁקָ בְּיּוֹם שְׁשָׁנִי עוֹלָמוֹת נוֹשְׁקִין זֶה עִם זֶה.

עוּה"ז יִצָּא וַעוּה"ב נִכְנָס עִי"ש. י"ל דַּע"ז קָאֵי נְמִי לְשׁוֹן מִיתַת נְשִׁיקָה.

שְׁנוֹשְׁקִין זַע"ז עוּה"ז יִצָּא וַעוּה"ב נִכְנָס. וְזֹאת נִחְמָתִי בְּעוֹד אָבִי כִי עוֹדְנוּ חִי: \$ הֵיךְ יוֹתֵר נִכּוֹן הַלְשׁוֹן רָאָה בְרוּה"ק.

אַלָּא שְׁבִרוּה"ק הַפִּיר נֶפֶשׁ הַשּׁוֹרָה עֲלִיו' וְיַדַע שְׁנִפְשׁ זֶה מוֹרָה לְמַעְלָה בְּעֵצָם עַל מִבְּגָאֵי. וּמְזֵה הַכִּין שְׁמִסְתָּמָא קָרְאוּ שְׁמוֹ מִבְּגָאֵי וַע"כ נִתְלַבֵּשׁ בּוֹ נֶפֶשׁ זֶה.

וְזֵהוּ הַלְשׁוֹן שְׁפִינּוֹן הַיָּינוּ שְׁפִינּוֹן לְכּוֹנִין שֵׁם הַמְּוִשְׁאֵל מִשֵּׁם הַעֲצָם וְזֵהוּ נְמִי בִּר"מ שְׁהִי דוֹרְשׁ שְׁמוֹ (יּוֹמָא פ"ב וִירוּשׁ' דִּר"ה פ"ג ה"ט) וּבְבִרְכוֹת (ז.) דְּשָׁמָא גָרִים שְׁיִהְיֶה מִתְלַבֵּשׁ בּוֹ נֶפֶשׁ מְזֵה הַשֵּׁם וְגוֹרָם שְׁיִהְיֶה מְדוּתָיו וְטַבְעוֹ מִתְנַהֲגִים ע"פ הָרְאוּי לְאוֹתוֹ הַשֵּׁם מִהַנֶּפֶשׁ.

וּכְמ"ש הַרְמַב"ן דְּהַשֵּׁם הוּא הַעוֹזֵר לְפִי טַבַּע הַמְּדוּת פּנ"ל: וְכִפִּי שְׁהוּא לְמַעְלָה דְּהַשֵּׁם הַמּוֹרָה עַל עֲצָמוֹתוֹ יִת' מִתְלַבֵּשׁ אוֹתוֹ שֵׁם הָרְאוּי לְאוֹתָהּ מְדָה (רַק שְׁלִמְעָל' קוֹדֵם הַתְּלַבְּשׁוֹתוֹ אֵין לוֹ שׁוּם שֵׁם ח"ו.

רַק אַחַר שְׁמִתְלַבֵּשׁ קוֹנָה שֵׁם פּנ"ל) וְה"נ לְמַטָּה בְּאֲדָם הַשֵּׁם שְׁהוּא עֲצָם הַנֶּפֶשׁ מִתְלַבֵּשׁ לְפִי הַמְּדוּת הָרְאוּי לְאוֹתוֹ שֵׁם וְהֵנָּה פִּינּוֹן שְׁפָל נֶפֶשׁ יֵשׁ לָהּ חֵלֶק בַּתּוֹרָה מִתְיַחַס אֵל נֶפֶשׁוֹ פּנ"ל וְלִפִּי הַנֶּפֶשׁ דְּהַשֵּׁם מוֹרָה עַל עֲצָם הַנֶּפֶשׁ צ"ל דְּשֵׁם שֶׁל אָדָם מוֹרָה נ"כ עַל מַהוּת עֲצָם תּוֹרָתוֹ וְלִפִּי חֵלֶק תּוֹרָתוֹ בְּשֵׁם הַנֶּפֶשׁ לְמַעְלָה כֵּן מִתְלַבֵּשׁ בּוֹ חֵלֶק הַתּוֹרָה מִשֵּׁם זֶה הַנֶּפֶשׁ לְפִי מְדוּתוֹ פּנ"ל וְלִכֵּן כָּל חֲכָם אוֹמֵר הַדִּין כְּפִי שְׁמוֹ בַּתּוֹרָה הָרְאוּי לְתַכּוֹנַת מְדוּתוֹ וְזֵהוּ דְב"ש אוֹסְרִים וּב"ה מְתִירִים דְּאוֹמְרִים הַדִּין כְּפִי שְׁמוֹ שְׁבַתּוֹרָה הָרְאוּי לְמְדוּתוֹ וְיֵשׁ לוֹמֵר דְּזֵהוּ אֲשֶׁר לְשַׁלְמָה.

ר"ל מחלק תורתו מאשר שמו שלמה. דשמה גרים פנ"ל ולפי הנ"ל דבהכרח נעשה ותלוי הכל בדבורו של ב"ד ולכן זהו הטעם דכשמוזכרים הלכה של חכם משמו דוקא וזהו נפשו מחלק תורתו המביא אותיות הרוחני' בפירוש למטה ע"פ חכמה שפתי' במה"פ פנ"ל.

ע"כ המזכירים תורתו משמו. מעוררים נפשו מחלק תורתו זה למדה של אותו הדין למטה שיבואו האותיות בפירוש במה"פ.

וכענין לכונן בשם המבואר לעיל. דבהתעורר פח נפש זה למעלה מתעורר פח נפש זה למטה ע"י פח המעוררו וזהו הענין נמי בקרבן דבעינן לשם בעליו דוקא פדאי' בזבחים (ד').

(ובמשנה שם (מ"ז):). וקשה ג"כ הלא קמי שמיא גליא מי המקריב אלא כיון דשמה גרים להוליד תכונ' רעה במדותיו וחוזר אותו עון לקלקל הנפש למעל' בפירוש בענין הקדושה והודו נהפך עליו למשחית ר"ל.

וע"כ במקום קלקלתו שם תקנתו. דהפך ע"י הזכרת שמו על הקרבן שאז נדאי חזר בתשובה.

בהכרח שע"י דבורו של פהו יתעורר שורש נפשו המורה בשורש הקדוש' בשם זה לחזור לקדושתו הראשונה והנה ידוע נ"כ דהנפש המתניחם לחלק תורתו חלק נפש זה הוא השארה על הגוף בקרבן.

כדדרשו ע"פ בשכבה תשמור עליה בקרבן וכיון שבהכרח ע"י הזכרת בנ"א שמו מתעורר למעל' חלק הנפש המתניחם להל' זו. ע"כ ממילא שמתעורר גם חלק הנפש מהמתניחם לתורתו השוכנת בגופו בקרבן להיות דובב בכלי הגוף באותה הלכה.

וכענין שידוע בטבע היסודות בחלק הנפרד מיסוד שפאשר יעוררו חלק הנפרד בכל מקום שהוא אז באותה שעה מאליו ומעצמו יתעורר גם חלק הכ' ממנו אף במקום אחר וכמ"ש מזה בסידור רי"ע בענין דם הברית עי"ש ובס' הברית עי"ש וה"נ בהתעורר חלק הנפש מתורתו למעלה ע"י המזכירים שמו זה ממילא ומאליו יתעורר גם חלק הנפש משורש זה הנשארת בגוף בקרבן להיות דובב ע"י פח המעוררו ולפי"ז מה עמקו מחשבותיהם ומה מתוק מליצתם לכוזר של ענבים דכ' המהרש"א שהדמיון הוא מיין המונח בכור שהוא רוחש ע"י האצבע המעוררו בדריקה בגת.

השפתיים רוחשות ע"י פח המעוררו וראיתי במפרש על משוח"ט מ' ל"ב (ס' יבקש רצון) שביאר זה יותר. דידוע בעת שמניחים ענבים לכוזר להתחמם שיזוב יין אז בעת שמניח אדם אצבע עליו לסחוט הענבים מיד דובב היין המונח מאותן ענבים במרתף.

וזהו גמי פלא דמאין יודע היין במרתף שדורכים הענבים בנת ומה חיבור יש ביניהם ועכ"פ רואים בעינינו שכן הוא אלא שפאמת זהו שחקק ה' בטבע הבריאה דכשמעוררים חלק הנפרד מהיסוד שבשעה זו יתעורר גם חלק השני ממנו וה"נ דובב שפתי' ישנים ע"י פח המעורר בהזכרת שמו חלק הנפש למעלה הראוי להלכה כזו כענין לכונן בשם פנ"ל.

ממילא יתעורר גם חלק הנפש בשעה זו גם בקרב ע"י פת המעוררו ולזה מדוקדק לשון הפסיקתא הנ"ל בשעה דוקא שהגזן דורש ואומר כו'. וע"ז פינונו כמה גדולים שחששו שיקראו חיבוריהם על שמם דוקא החיד"א במערכת ספרים כנ"ל וה"ר מהר"ש אבוהב אף שבעצמו העלים חיבורו בחייו ובניו הדפיסו על שמו וקראוהו דבר שמואל וכח אמרתי גם אנכי אף שמרן מר אבא הגאון זצ"ל מרוב הענוה רצה להעלים חיבור.

אבל עתה אקראהו בשמו. ויהיו שפתותיו דובבות ונזפה ליעוד הגאון בהשבת לב אבות על בניו.

ויגורו אתנו כולנו חיים. מרוחו לנו פי שנים.

לכולנו חיים' ושכם אחד לאבינו שבשמים ונזפה לנחמת ציון וירושלים' ויקנים בנו ברפת ה' שלא ימוש ס"ת ה' מפינו ומפי זרענו מעו"ע אמן דורש שלום לעבדי ה' משתחנה ניוצא.

ומיחל לחסד אל כל היום: דובער יהודא ליב בלאאמו"ר הרב הגאון הקסיד מוה' נחמיה זצ"ל גינזבורג. בעזה"י דברי נחמיה פללים וספיקות דפלוגתא (א) בע"ג (ז' א') תניא היו שנים כו' אם הנה אחד גדול כו' ואם לאו הלא אחר המחמיר.

רבי יהושע בן קרחה אומר בשל תורה הלא אחר המחמיר בשל סופרים הלא אחר המיקל. אר"י הלכתא פרי יהושע בן קרחה.

וכן פסקו הפוסקים. אלא שיש ספק אם רבי יהושע בן קרחה פליג גם ארישא דת"ק וסבירא ליה דאין חילוק כלל בין גדול לקטן.

או דלא פליג אלא אסיפא (בשוין). אבל כשאחד גדול כו' מודה לת"ק דהולכין אחריו לעולם ובין לחומרא בין לקולא ובין בדאורייתא ובין בדברי סופרים).

דמדברי הרמב"ם סוף פרק א' מהלכות ממרים וסמ"ג עשין קי"א משמע דפליג גם ארישא והלכתא פנותיה בכל. וכן משמע בהגמי"י שם.

אבל הרשב"א בתשו' סימן רנ"ג (הובא בלח"מ שם) ובחידושויו בחולין מ"ג ב' ס"ל דברי שא קנימא לן כתנא קמא דלא פליג רבי יהושע בן קרחה בהא. וכ"ה בחי' הר"ן לשם.

וכ"פ רמ"א בח"מ סימן כ"ה. אף הש"ך בפללים שבפורה דעה סוף סימן רמ"ב הכריע דבדאורייתא (שדינו ליזול לחומרא) ונדאי יש לפסוק פהרמב"ם וסיעתו דאף אם המחמיר הוא הקטן הולכין אחריו.

ובדרבנן (אע"פ שדינו להקל שאם פן הנה ראוי לכאורה גם בזה נפסוק פהרמב"ם וסיעתו דבהא אינהו המקילים. מפל מקום) קשה להקל פינון שרמ"א וגם הב"ח פוסקים פהרשב"א דלפ"ז כשהמחמיר הוא הגדול הולכים אחריו גם בדרבנן.

בפרט שמצא שגם רי"ו וריב"ש ור"מ אלשקר והג"א סוברים פן (וכבר נתבאר שגם הר"ן הכי סבירא ליה). וכתב עוד טעמים שמצינו כמה ספיקות דרבנן שהולכים לחומרא.

וגם שיש כמה דברים שהם דרבנן ונוגעים לדאורייתא ומי יפריש ביניהם. עכ"פ נשמע דספק דפלוגתא (בשוין עכ"פ) דינו ככל הספיקות דקיימא לו בדאורייתא לחומרא ובדרבנן לקולא וכן הוא במ"י בכללי ס"ס מחדש א': והנה בעירובין (ו' ז') ובר"ה (י"ד ב') וקולין (מ"ג ב') תנא הרוצה לעשות כבית שמאי עושה כבית הלל עושה מקולי בית שמאי ומקולי בית הלל רשע.

מחומרי כו' פסיל. אלא אי כבית שמאי פקוליהו וכןמריהו אי כבית הלל כו' (ומסיק בעירובין דלאו דוקא בית שמאי ובית הלל אלא הוא הדין כל ב' תנאים או אמוראים כו').

ולכאורה בריתא זו תמוהה ומנגדת לגמרי לבריתא דע"ג ה"ל. אף בעירובין פרכינו מבריתא זו להיא דמבוי עקום דרמו עליה חומרי דרב וחומרי דשמואל (ואצרכוה דלתות כו') ומסקינו כי לא עבדינו פתומרי דבי תרי היכא דסתרי אהדדי כגון שדרה וגולגולת דפליגי בית שמאי ובית הלל לענן טומאה ולענן טריפות (דמטעם אחד נמשך למר חומרא בטומאה וקולא בטריפות ולמר להיפוך) אבל היכא דלא סתרי אהדדי עבדינו ולפי זה לכאורה זהו החילוק בין הבריתות ה"ל.

דכאן דמירי היכא דפליגי בב' דברים דמר מחמיר בהא ומיקל באידך ומר להיפוך. והפל מטעם א' וסברא א'.

ר"ל דלפי הסברא דמר נמשך להחמיר בהא ולהקל באידך. ומטעם וסברא דמר נמשך השולא והחומרא בהיפוך.

לכן פיון שא"א לא להחמיר ולא להקל בתרונותיהו דסותרים זה לזה בטעמא. לכן ע"כ ליתן הברירה לכל אחד לעשות כרצונו אי כמר בקולו וסומרו אי כמר כו' (ממילא אין חילוק בין דאורייתא לדרבנן) פיון שאי אפשר בענן אחר.

אבל אם הב' פלוגתות כאלו (ר"ל שמאן דמיקל בהא מחמיר בהא) אינם תלויים זה בזה בטעמן אלא שכל פלוגתא פליגי בטעם וסברא בפני עצמה ואם כן אפשר להחמיר בתרונותיהו.

שוב הדר דינא כברייתא דע"ג דבדאורייתא לחומרא בשניהם ובדרבנן לקולא בשניהם. פיון דלא סתרי כו'.

ות דאמרינו הכא דעבדינו כתרי חומרי היינו לפי דבהכי מירי ועלה קאי (אף צ"ע הרי הכא במבוי דרבנן עסקינו כו' ועי' לקמן) אבל הוא הדין דכתרי קולי עבדינו לפעמים כו'. ובהכי אתי שפיר מ"ש בכללי כנה"ג אות ס"ה (הובא בכללי הוראות או"ה דפ"מ אות י"א) בשם הרא"ם ורד"ך דיכולים אנו לקבל קולי דמר וקולי דמר היכא דלא סתרי אהדדי.

דלכאורה הרי בגמר אמרינו דכתרי חומרי עבדינו. ומסתמא ר"ל שפך הדין וכן צריך לעשות.

ואיך יכולים לקבל קולי דמר ודמר. במי ובמה תלויה הברירה כו' ולפי ה"ל תכן לומר דהא בדאורייתא והא בדרבנן (וכמו בפלוגתא בדבר אחד וכו').

אף מה שפכתב הכנה"ג זה בשם הרד"ך ראיתי שם שכת' להיפוך וז"ל (בבית א' סדר כ"ח) ונדוק' פחומרי דמר וכחומרי דמר הוא דאמרין בפ"ק דעירובין דהיכא דלא סתרי אהדדי עבדינו. אבל פקולי דמר וקנולי דמר אין לעשות בשום אופן עכ"ל (וע"כ ט"ס בכנה"ג).

משמע לכאורה דס"ל דלעולם אין עושין פקולי דמר ודמר אפילו היכא דלא סתרי אהדדי ואפילו בדרבנן. והגם דלומר דס"ל דלעולם עבדינו (בהכרח) פחומרי דמר ודמר לא יתכן דאם פן מה הלשון אומרת ונדוקא פחומרי כו' אבל פקולי דמר ודמר כו' הרי אם צריכים לעשות פחומרי שניהם ממילא אפילו פקולי דחד לא עבדינו ואצ"ל פקולי שניהם.

אלא י"ל דס"ל דכלפי מאי דאמר בברייתא דהרשות נתונה לעשות אי פמר בקולו וסומרו או פמר כו' רק שפקולי או פחומרי דשניהם אין לעשות ומזה הנה הקושיא אהא דרמו עליה כו'.

ע"ז מסיק פי לא עבדינו כו' אבל היכא דלא סתרי עבדינו. ר"ל דגם.

זה הרשות נתונה כו'. ולכן כתב דנדוקא פחומרי כו' עבדינו ר"ל יכולים לעשות לפעמים אבל פקולי שניהם אין לעשות בשום אופן (ר"ל בשום פעם אלא או פחד כו' או פחומרי שניהם כו').

ולפי זה הנה אפשר לומר שגם מה שפכתב הכנה"ג בשם הרא"מ (עכ"פ ואולי צ"ל שם דלא כרד"כ כו') דיכולים אנו לקבל כו' דגם פן משמע לשון רשות (יכולים כו') וס"ל דהפל רשות כו'. ר"ל בין להחמיר בשניהם ובין להקל בשניהם או פקולו וסומרו דחד כו': (ב) אף א"כ מלבד שהדבר מצ"ע תמוה איך ובמה יהי תלוי הברירה והרשות כו'.

קשה טובא למה באמת ישתנה הדין היכא דפליגי בתרי מילי (בא' זה לקולא כו') דלא סתרי מהיכא דפליגי בדבר אחד בלבד דנדוקא דנדאי קניימא לן פברייתא דע"ג להחמיר בדאורייתא ולהקל בדברי סופרים למה לא יתא גם פאן הדין פן.

ונהי דבדרבנן י"ל פיון דלהרד"ך אי אפשר לעשות פקולי דמרונייהו שפך הי' הדין נותן לפי הברייתא דע"ג. לכן נותן הברירה אם לעשות פחד כו' או להחמיר בשניהם אבל בדאורייתא ונדאי למה לא ניזול לחומרא בשניהם.

פיון שזה אפשר (אף לדעתו ונהרי פך הדין נותן כו'). וכ"ש להרא"מ פיון דס"ל דיכולים גם לקבל קולי דמר ודמר.

למה לא יתנה הדין בזה פברייתא דע"ג להחמיר בדאורייתא ולהקל בדברי סופרים (ר"ל בשניהם). וגם גוף הסברא להרד"כ קשה למה אי אפשר לעשות פקולי דמרונייהו (בדברי סופרים) פיון דלא סתרי אהדדי פלל.

ועוד דבהדיא פירש"י בר"ה שם דבעירובין מפרש כו' אבל בב' מחלוקות שהקילו אלו בזו ואלו בזו (ואינם תלויים זו בזו בטעמן) אין פאן לא משום רשע (פשאוחז קולו דמר ודמר) ולא משום סכלות כו'.

הרי בְּהִדְיָא דְלַמְסַקְנָא דְעִירוּבִין דְהִיכָא דְלֵא סְתָרֵי עֲבָדִינָן כְּתָרֵי חוּמְרֵי וְלֵא הֵוֹי פְּסִיל.
הוא הדין דְעֲבָדִינָן כְּתָרֵי קוֹלֵי וְלֵא הֵוֹי רְשָׁע.

וְהָרִי זֶה מְפֹרֵשׁ לְכַאוּרָה דְלֵא כַּמ"ש הַרד"ך לְחֶלֶק בֵּין תְּרֵי חוּמְרֵי לְתָרֵי קוֹלֵי: (ג) אָף
הֵנָּה הַתּוֹסְפוֹת בְּעִירוּבִין עַל הַמְקַשֵּׁן דְפָרִיז וּמִי עֲבָדִינָן כְּתָרֵי חוּמְרֵי הַקְּשׁוֹ דְמַאי ס"ד
הַשְׁתָּא פִּינּוֹן דְלֵא סְתָרֵי אֶהְדְּדִי וְכִי מְשׁוּם דְהִלְכְתָּא פְּנוּתִיהָ בְּחֹד דְנוֹכְתָא יְהֵא הִלְכָּהּ כְּמוֹתוֹ
בְּכָל מְקוּם וּבְכַמְּהָ מְקוּמוֹת קְוִימָא לֵן כְּמַר בְּהָא וּכְמַר בְּהָא.

וְתִירְצוּ דְלֵא דְמִי דְהָא מְבוּי שְׂרֵי בְּצוּרַת הַפְּתַח לְכוּלֵי עֲלֵמָא כו'. וּמַעֲיִן זֶה פְּתַב הֶרִיטְב"א
וּבִינָר דְקָא ס"ד דְבְּרִייתָא בְּכַה"ג מִיִּירֵי דְזֶה וְנִדְאֵי פְּסִיל כו' וְר"ל דַּס"ד דְבְּרִייתָא מִיִּירֵי
בְּדַפְלִיגֵי בְּב' דְצָם שְׁהַמִּיקַל בְּהָא מְחַמֵּיר בְּהָא וְאִין טַעְמִיהוֹן תְּלוּיִין זֶה בְּזֶה כְּלָל (אֵלֵא
שְׁמַפְלָל מְקוּם) אִם יִנְדְּמֵן דְבָר שְׁב' הַטְעָמִים לְהַקְלֵי שְׂיִיכִים בּוֹ וְאִם פֶּן בֵּין לְמָר וּבֵין לְמָר
שְׂרֵי (וּכְמוֹ בְּאוֹתוֹ מְבוּי עֲקוּם דְלְכוּלֵי עֲלֵמָא שְׂרֵי בְּצוּרַת הַפְּתַח עַכ"פ לְמָר מְשׁוּם דְהֵוֹי
כְּסֻתוּם וּלְמָר מְשׁוּם דַּס"ל גַּם בְּמַפְּוֹלֵשׁ סְגִי בְּצוּרַת הַפְּתַח) הַמְחַמֵּיר בְּזֶה מְשׁוּם שְׁמַצְרַף
חוּמְרֵי דְמָר וְדְמָר הֵוֹי פְּסִיל כו' וּלְפִי זֶה נִרְאֵה דְכְּמוֹ כֵּן הָא דְתַנִּי מְקוֹלֵי בֵּית שְׁמַאי וּבֵית
הַלֵּל רְשָׁע.

מִיִּירֵי גַם פֶּן בְּכַהֲאֵי גְוֹנָא לְפִי הַס"ד דְהֵינּוּ אִם יִנְדְּמֵן דְבָר שְׁב' הַטְעָמִים דְלְחוּמְרָא שְׂיִיכִים
בּוֹ וְאִם פֶּן בֵּין לְמָר וּבֵין לְמָר אֲסוּר. הַמְצַרַף קוֹלֵי דְמָר וְדְמָר כְּדֵי לְהַקְלֵי הֵוֹי רְשָׁע.

וְעַד"ז אוּלַי י"ל דְהַרד"ך גַּם פֶּן בְּכַה"ג מִיִּירֵי (כְּגוֹן בְּנִדּוֹן שְׁלוֹ י"ל דְמִיִּירֵי כְּשִׁינְדְּמֵן בַּס"ת
א' דִּיבּוּק הָאוֹתִיּוֹת זֶה לְזֶה וְגַם מ"ם פְּתוּחָה שְׁנוֹסְתָמָה כו' ע"ש) וְע"ז קָאֵמַר דְגַם לְמַסְקְנָא
דְכַחוּמְרֵי דְמָר וְדְמָר.

עֲבָדִינָן ר"ל אֲפִילוּ הִיכָא דְבֵין לְמָר וּבֵין לְמָר שְׂרֵי כו' אֲבָל מְפָל מְקוּם פְּקוֹלֵי דְתַרְנוּוֹיִהוּ
לֵא עֲבָדִינָן בְּכַהֲאֵי גְוֹנָא בְּשׁוּם אֲוֹפֵן ר"ל הִיכָא דְבֵין לְמָר וּבֵין לְמָר אֲסוּר. אֲבָל רַש"י
בַּר"ה הַנ"ל לֵא מִיִּירֵי בְּכַהֲאֵי גְוֹנָא אֵלֵא בְּב' מְצִיאוֹת שְׁבָאָחַד לְמָר חוּמְרָא וּלְמָר קוֹלֵא
וְהַב' לְהִיפּוּף.

שְׁבָכֵי הָאֵי גְוֹנָא אָף הָעוֹשֶׂה פְּקוֹלֵי דְמָר בְּהָא וּכְקוֹלֵי דְמָר בְּאִידָף לֵא רְשָׁע הוּא (הִיכָא
דְלֵא סְתָרֵי אֶהְדְּדִי בְּטַעְמִיהוֹן. וְאֲפִילוּ לְפִי הַס"ד פֶּן הוּא כַּמ"ש הַתּוֹסְפוֹת פְּנ"ל).

וְגַם הָרֵא"מ שְׁבַכְנָה"ג הַנ"ל אֲפִשֵׁר דְכָכֵי הָאֵי גְוֹנָא מִיִּירֵי כו' (וְיִתְבָּאֵר אִי"ה דְלִשׁוֹן רַש"י
וְכֵן לִשׁוֹן רַא"ם לֵא מְשַׁמַּע פֶּן): וּלְפ"ז נְשַׁמַּע מִפְּאֵן ג' דִּינִים בְּעֵנִין ב' פְּלִגְוֹתוֹת וּלְכָל מָר
יֵשׁ קוֹלֵא וְחוּמְרָא.

א'.

כְּשֶׁבַב' פְּלִגְוֹתוֹת תְּלוּיִין זֶה בְּזוֹ בְּטַעְמָן. דְאֵז אֲפִילוּ בְּב' מְצִיאוֹת נְפָרְדִים (וּכְהֵיא דְשְׁדָרָה
וְגוֹלְגוֹלֵת דְפְלִיגֵי בְּב' מְצִיאוֹת דְטְרִיפּוֹת וְטוּמְאָה) לֵא עֲבָדִינָן לֵא פְּקוֹלֵי דְתַרְנוּוֹיִהוּ וְאָף לֵא
כְּחוּמְרֵיהֶם פִּינּוֹן דְסְתָרֵי אֶהְדְּדִי בְּטַעְמִיהוֹן אֵלֵא אוֹ כְּמַר בְּחוּמְרוֹ וְקוֹלוֹ אוֹ כְּמַר כו'.

ב'.

כְּשִׂאִין הַטְעָמִים תְּלוּיִים זֶה בְּזֶה. אֵלֵא שְׁמַפְלָל מְקוּם נְזַדְּמֵן מְצִיאוֹת אַחַת דְשְׂיִיכֵי בּוֹ
הַטְעָמִים לְהַקְלֵי אוֹ לְהַחְמִיר בְּזֶה כְּחוּמְרֵי דְתַרְנוּוֹיִהוּ עֲבָדִינָן.

ר"ל אעפ"י שב' הטעמים מורים פאן להקל ובין למר ובין למר שרי כאו"א מטעמו. מפל מקום מצרפי חומרי דתרנוייהו להחמיר (דאולי בהא הלכתא פמר ובקא פאינד) אבל פקולי דתרנוייהו לא עבדינו.

ר"ל אם ב' הטעמים מורים פאן להחמיר אי אפשר לצרף קולי דתרנוייהו ולהקל. ג'.

פשאין הטעמים תלויים זה בזה וגם לא נקבצו ב' הטעמים במציאות אחת אלא הם ב' מציאות נפרדים עבדינו בין פחומרי ובין פקולי דתרנוייהו (וכ"ש לפה"נ דעבדינו פחד בקולו וקומרו כו'): מיהו אפתי יש לעיין בכל הג' דינים אלו.

אם יש חילוק בכל זה בין דאורייתא לדרבנן גם בדין הב' דאמרינו דעבדינו פחומרי דתרנוייהו אם הוא דרף חיוב ר"ל שפך הדין או רשות ר"ל שייכולים לעשות פן לפעמים. אבל יכולים גם פן לעשות פמר בקולו וקומרו או פמר כו'.

נאי רשות צ"ע במי ובמה תלויה הברירה. וכן גם בדין הא' היכא דסתרי אהדדי בטעמיהו דאמרינו דלא עבדינו לא פקולי ולא פחומרי דתרנוייהו אלא אי פמר אי פמר כו'.

והוא הדין וכ"ש בדין הג' דעבדינו בין פקולי או פחומרי דתרנוייהו (או פחד כו') נהרי הפל רשות. ובמי ובמה תלויה הברירה ונהנה בדין זה הג' פיין דהב' פלוגתות הן בב' מציאות נפרדים.

וגם טעמיהו נפרדים ולא שייכים זה לזה כלל נראה פשוט דכל פלוגתא מאלו נדונית בפני עצמה ונהרי זה כפלוגתא חדא דקיימא לן פהיהא דע"ג דבדאורייתא אזלינו לחומרא ובדרבנן לקולא ונהינו דאי ב' המציאות הן בדאורייתא שניהם לחומרא.

נאי שניהם דרבנן שניהם לקולא נאי חדא דאורייתא וחדא דרבנן אזלינו בחדא לחומרא ובחדא לקולא. דהרי זה פאלו ב' תנאים או אמוראים אחרים הוי פליגי במציאות האחר נאין נ"מ כלל שב' תנאים או אמוראים אלו דפליגי בחדא הם הם דפליגי גם פן באינדו דמה בקף פכר פכתבו התוספות וכי משום דהלכתא פנותייה בחד דוכתא יתא הלכה פמותו בכל מקום כו' פנ"ל.

דרך באיזה תנאים ואמוראים פרטיים ניתן כללים דלעולם הלכתא פמר כו' פמו ר"מ ור"י הלכתא כר"י וכהאי גוונא (עירובין מ"ו ב') אבל באותן דלא אתמר הלכתא לא פמר ולא פמר דעל פיוצא בזה ניתן כלל דע"ג הג"ל מאי נ"מ אי פליגי בדבר א' או בכמה דברים נפרדים כו' לעולם בכלל ספיקא הוא נראוי להחמיר בדאורייתא ולהקל בדרבנן).

(ולשון התוספות שכתבו וכי משום דהלכתא פנותייה כו' יתבא אפ"ה): (ד) אמנם בדין הב' הג"ל צ"ע. דלכאורה נראה דלפ"מ דס"ד דבהכי מיירי הבריייתא.

הפ"ה הוא עד"ז דכלפי הא דקיימא לן בע"ג בכל ב' פלוגתות להחמיר בדאורייתא ולהקל בדרבנן על זה אמר דאלו בקהאי גוונא דפליגי בתרי מיילי מר מחמיר בחדא ומיילי באינדו ומר בהיפוף ולא סתרי אהדדי בטעמן אלא דמפל מקום אם נזדמן דבר אחד דשייכי ביה ב' הפלוגתות אינו לתפוס צירוף ב' התקומרות ולא צירוף ב' הקולות ר"ל דאף בדאורייתא

שֶהדִין נוֹתֵן לִיזוּל לְחוּמְרָא מ"מ בְּכַהֲאֵי גִוּוּנָא דְבִין לְמָר וּבִין לְמָר שְׂרִי אֵין לְצַרְפִּי ב' הַחֲמוּרוֹת כְּדִי לְהַחְמִיר וְכֹן בְּדַרְבְּנֵי שֶהדִין נוֹתֵן לִיזוּל לְקוּלָא.

מִפֶּל מְקוּם בְּכַהֲאֵי גִוּוּנָא אֵי בִין לְמָר וּבִין לְמָר אֲסוּר אֵין לְצַרְפִּי ב' הַקּוּלוֹת כְּדִי לְהַקּוּל (אֲלָא אֵי כֹו' בִין בְּדַאוּרֵייתָא וּבִין בְּדַבְרֵי סוֹפְרִים וּצ"ע הַבְּרִירָה לְמִי וְיִתְבָּאַר אַי"ה): וּלפ"ז לְמַסְקָנָא דְבְּכַהֲאֵי גִוּוּנָא עֲבָדִין כְּתָרֵי חוּמְרֵי וְלֹא כְּתָרֵי קוּלֵי כֹו' (כְּדַלְעִיל) ר"ל דְּבְּדַאוּרֵייתָא שְׂדִינָא הוּא לִיזוּל לְחוּמְרָא גַם בְּכַהֲאֵי גִוּוּנָא (דְּבִין לְמָר וּבִין לְמָר שְׂרִי) עֲבָדִין כְּתָרֵי חוּמְרֵי (ר"ל עֲבָדִין בְּהַכְרַח שְׁכַף הַדִּין לִיזוּל לְחוּמְרָא בְּדַאוּרֵייתָא) וְלִהֲפִיּוּף בְּדַרְבְּנֵי אַעפ"י שְׂדִינָא הוּא לִיזוּל לְקוּלָא בְּכַהֲאֵי גִוּוּנָא (דְּבִין לְמָר וּבִין לְמָר אֲסוּר) לֹא עֲבָדִין כְּתָרֵי קוּלֵי כֹו' וְאֲלָא אֵי כֹו' (אֲלָא אֵי כֹו') וּלפ"ז שְׂמַעִין מִהַכָּא דְּבְּכַהֲאֵי גִוּוּנָא אֲזֵלִין לְחוּמְרָא בְּדַאוּרֵייתָא אֲפִילוּ אֵי בִין לְמָר וּבִין לְמָר שְׂרִי אֲבָל בְּדַרְבְּנֵי בְּכַהֲאֵי גִוּוּנָא דְּבִין לְמָר וּבִין לְמָר שְׂרִילְכְּאוּרָה פְּשִׁיטָא דְּאֵין לְהַחְמִיר דְּהָרֵי גַם בְּפְלוּגְתָא אֲחַד אֲזֵלִין לְקוּלָא כ"ש בְּהָא (אֲלָא דְּאֵי בִין לְמָר וּבִין לְמָר אֲסוּר לֹא עֲבָדִין כְּתָרֵי קוּלֵי כֹו') וּבְאַמַּת הָרֵי זֶה עוֹלָה יָפָה לְדִינָא כְּדַפְסֵק הַשְּׁ"ף בְּכַלְלֵי הוֹרָאָה ע"ש בְּסוֹפּוֹ וּבְקִיצוֹר שְׁם אוֹת ז' (וע"ש שְׁיֵשׁ ט"ס וּצ"ל וּבְאִיסוּר דְּרַבְּנֵי סְמְכִינֵי): אַף אִם כֹּן יִהְיֶה קְשָׁה מְכָאן עַל מַהֲרִי"ק וּרְמָ"א בַח"מ שֶהָבִיא הַשְּׁ"ף שְׁם בַמ"ש דְּאֲפִילוּ אֵין הַרְבֵּים מְסַכְּמִים מִטַּעַם אֲחַד כֹּו' מְקַרִי רַבִּים וְאֲזֵלִין בְּתַרְיֵיהוּ (וְהֵינּוּ אֲפִילוּ בְּדַאוּרֵייתָא דְּהַלְכָה כְּרַבִּים) וּמִשְׁמַע אֲפִילוּ אֵיכָא מֵאן דְּפָלִיג עַל ב' הַטַּעְמִים כֹּו' ע"ש.

וְהָרֵי הֵכָא מִשְׁמַע דְּאֲפִילוּ אֵי בִין לְמָר וּבִין לְמָר שְׂרִי כֹל אֲחַד וְאֲחַד מִטַּעְמוֹ עֲבָדִין כְּצִירוּף ב' הַחֲמוּרוֹת (מִשּׁוּם דְּלִימָא הַלְכָה כְּמַר בְּהָא וּכְמַר בְּהָא) אֲפִילוּ דְּלִיכָא כְּלָל מֵאן דְּפָלִיג אַב' הַטַּעְמִים.

וְגַם עַל הַשְּׁ"ף קְשָׁיָא לְמָה לֹא הִבִּיא כְּלָל שׁ מְכָאן. וְעוֹד בְּאַמַּת קְשָׁיָא טוּבָא לִפִּי דְּלַעִיל דְּהָא עֵיקַר יָא זֹו אַהֲךָ דְּמְבוּי עֲקוּם קֹאֵי דְּרַמִּינֵן עַלָּה חוּמְרֵי דְּרַב וְדִשְׁמוּאֵל וְהָרֵי מְלִתָּא דְּרַבְּנֵי הוּא.

וְאִם כֹּן הָא דְּמַסִּיק דְּבְּדָלָא סְתָרֵי עֲבָדִין כְּתָרֵי חוּמְרֵי ע"כ אֲפִילוּ בְּדַרְבְּנֵי הוּא וּלפ"ז יִהְיֶה קְשָׁיָא טוּבָא אַף עַל הַשְּׁ"ף דְּגַם הוּא מוֹדָה דְּבְּדַרְבְּנֵי עַכ"פ סְמְכִינֵי לְהַקּוּל. גַם הַדְּבָר מַצ"ע תְּמוּנָה כִּינֵן דְּבְּדַרְבְּנֵי גַם בְּחַד ס' דְּפְלוּגְתָא אֲזֵלִין לְקוּלָא אֵיךְ אֲפִילוּ הֵיכָא דְּבִין לְמָר וּבִין לְמָר שְׂרִי עֲבָדִין כְּתָרֵי חוּמְרֵי.

וְאַף לִפִּי הַס"ד דְּבְּרֵייתָא מִיְיָרֵי בְּכַהֲאֵי גִוּוּנָא וְאֲשְׁמַעִין דְּלֹא עֲבָדִין בְּכַהֲאֵי גִוּוּנָא אַף לֹא כְּצִירוּף חוּמְרֵי דְּבִי תָרֵי אֵי מִיְיָרֵי בְּדַרְבְּנֵי (כְּדִמְשַׁמַּע מְדַעְלָה קֹאֵי בְּמְבוּי דְּרַבְּנֵי) קְשָׁיָא פְּשִׁיטָא כִּינֵן דְּגַם בְּפְלוּגְתָא א' אֲזֵלִין לְקוּלָא בְּדַבְרֵי סוֹפְרִים כֹּו' וְכַנ"ל אַף אֵיךְ שְׂיִהְיֶה הַפִּי בְּהָךְ דְּתָרֵי חוּמְרֵי וְקוּלֵי (דְּבְּרֵייתָא) קְשָׁיָא עַל הַמְקַשֵּׁן לְמָה הַקְּשָׁה רַק מִכַּח וּמִי עֲבָדִין כְּתָרֵי חוּמְרֵי וְהָא תְּנָא כֹו'.

הָרֵי כִּינֵן דְּבְּמְבוּי דְּרַבְּנֵי עֲסָקִין בְּלָאוּ הֵכִי קְשָׁיָא דְּאֲפִילוּ בְּפְלוּגְתָא א' הוּי לִיהַ לְמִיזוּל לְקוּלָא. אֲלָא שְׂבָאַמַּת פְּלוּגְתוֹת אֵלוּ דְּרַב וּשְׁמוּאֵל לֹא חֲשְׁבִין סְפַק פְּלוּגְתָא כְּלָל דְּהַלְכְּתָא כְּרַב בְּאִיסוּרֵי.

אָלאַ משום דנהרדעא אתרא דשמואל הוי רמו עלה גם חומרא דשמואל כמ"ש הרי"ף ורא"ש (והכי קיימא לן). ולפי זה אין זה שייך פלל להיא פללא דע"ג בספק דפלוגמא (בשוין כו') לכן לא אתי עלה אלא מפנין דבין למר ובין למר שרי (בצורת הפתח עכ"פ) מי עבדינן פתרי חומרי ר"ל דאף לחוש להחמיר משום דאתרא דשמואל הוא לא שייך בכה"ג (פינן דלשמואל תורתו פסתום כו') ומביא ראיה מפרייתא דקס"ד דמיירי בכה"ג.

ר"ל דאשמעין דכל העושה פתרי חומרי היכא דבין למר ובין למר שרי) אפילו בדרף חומרא לחוש משום דאתריה דמר הוא (או מאיזה טעם שיהיה) לעולם הרי זה פסיל כו'. ועל זה מסיק דברייתא לא מיירי פלל בהכי אלא בב' פלוגתות דסתרי אהדדי בטעמן.

אבל בדלא סתרי עבדינן ר"ל דלפעמים עבדינן לחוש לחומרא מאיזה טעם וכמו מצד דאתריה דמר כו' וכנ"ל. וא"כ לפ"ז אין פל זה שייך לדעת רמ"א ופ"ה הג"ל שהמה מיירי בספיקא שיש מצד גוף הפלוגתות בלי הכרעה ומחיות שנה דוחק לומר דלפי הס"ד מיירי הברייתא בכהאי גוונא דמבוי עקום ממש (בתששא לחומרא משום דאתרא דמר כו') גם אם פו הו דתרי קולי במאי מוקמינן לה לפי זה כו'.

לכן יש לומר דפירוש הברייתא לפי הס"ד הוא פדלעיל ר"ל דכתרי חומרי לא עבדינן אפילו בדאורייתא כו' ולא פתרי קולי אפילו בדרבנן כו'. ומביא ראיה דכין דגם בדאורייתא שדינא הוא ליזול לחומרא לא עבדינן פתרי חומרי היכא דבין למר כו' שרי.

הוא הדין דגם פדי לחוש משום דאתרי' דמר הוא לא עבדינן וגם לפי זה אף דלפי הס"ד מבואר בברייתא הו דינא דהש"ף (ושלא כדבריו אלא כמהרי"ק) פינן דבמסקנא לא איירי הברייתא פלל בכהאי גוונא אלא בע"א.

וגם הא דאמרין דעבדינן פתרי חומרי אהו דמבוי עקום קאי דהלכתא פרב ורק משום דאתרי' דשמואל חשו לה. אם פו אין זה שייך לדינא דרמ"א ופ"ה למסקנא עכ"פ.

[אף עי' בהגהה בסמוך דזה אינו. אף לפי דעת הרד"ך הג"ל שכתב דלמסקנא פתרי חומרי עבדינן וכתרי קולי לא עבדינן.]

אינו מוכן פלל דאי מיירי בב' פלוגתות נפרדים במציאות (ובטעמיהו) פבר נתבאר דבזה נודאי הפל תלוי אם בדאורייתא אי בדרבנן וכדין פלוגמא א' (וכדפירש"י בר"ה פדלעיל) ואם מיירי בנתקבצו הב' פלוגתות במציאות אחד פנ"ל (והרי זה פנדון דרמ"א ופ"ה הג"ל) הרי לפי הג"ל למסקנא עכ"פ לא מיירי פלל בכה"ג (בפלוגתות שוות) אלא בכעין שהוא דמבוי עקום כו'.

(אף זה אינו דכמו דלפי הס"ד פבר נתבאר די"ל דס"ל דהא בהא תללא ר"ל גם בדאורייתא אין להחמיר פתרי חומרי בספק פלוגתות ה"ה בגוונא דמבוי עקום כו'. אם פו גם למסקנא נשאר סברא זו דהא בהא תללא וע"כ עבדינן פתרי חומרי בס' פלוגתות בדאורייתא כו').

גם בגוף הפירוש דברייתא לפי הס"ד (גם) לפי הג"ל דתרי חומרי מיירי בדאורייתא ותרי קולי מיירי בדרבנן גם פו לא אתי שפיר פל פו (דלא נזכר פלל דאורייתא ודרבנן כו' נעוד) דאפתי הא דאמרין אלא אי פמר כו' אי פמאי תלוי הברייה.

גם כָּבֵד וְתִבְאָר דְּגַם לַפ"מ דְּאִירֵי הַבְּרִייתָא לְמִסְקָנָא דְהֵינּוּ בְּדִסְתְרֵי אֶהְדְּדִי בְּטַעֲמֵיהוֹן.
שְׁזָהוּ הַדִּין הָא' דְלַעִיל.

גם כֵּן צ"ע הָא דְאִמְרִינֵן אֵלָא אִי כָמַר כּו' בְּמֵאֵי תְלוּי הַבְּרִיָּה. וְעוּד וְהוּא הָעֵיקָר.
דְּגוּף דִּין זֶה דְהִיכָא דְסְתְרֵי אֶהְדְּדִי בְּטַעֲמֵיהוֹן לֹא עֲבָדִינֵן אַף כְּתָרֵי חוּמְרֵי וְהֵינּוּ אֶפִּילוּ בְּב'
מְצִיאוֹת נְפָרְדִים (כִּהִיא דְשִׁדְרָה כּו') צ"ע ג' לְכַאוּרָה דְכִפְה"נ בְּכ"ד בְּגִמְרָא וּפּוֹסְקִים
אֲשֶׁכְּחֵן בְּכִהֵאֵי גִוּוּנָא דְאֶזְלִינֵן הִכָּא וְהִכָּא לְחוּמְרָא (בְּדִאוּרֵייתָא עכ"פ וְיִתְבְּאָר אַי"ה): (ה)
לְכֵן יוֹתֵר נִרְאֵה דְבְּגִמְרָא בְּעִירוּבִין וּר"ה פְּרָכִינֵן מְבַרֵייתָא זֹו אֵהָא דְר"ע נִהְגַּ בְּאַתְרוּג ב'
עִישׁוּרִין כְּבִית שְׂמֵאֵי וּבֵית הַלֵּל אַף דְסְתְרֵי אֶהְדְּדִי.

וּמְשַׁנֵּי ר"ע גְּמָרֵי אֶסְתַּפֵּק לִי וְלֹא יָדַע חֵי בֵּית הַלֵּל בְּאַחַד בְּשַׁבָּט אָמַר אוּ בַט"ו כּו'. וְכָתְבוּ
הַתּוֹס' בְּר"ה דְלֹא בְעֵי לְשַׁנּוּי דְר"ע מְסַפְקָא לִיהֵא הַלְכָתָא כְּמֵאן וְעָבַד לְחוּמְרָא דְמִסְתַּמָּא
יּוֹדַע הֵיךָ דְהִלְכָה כַּב"ה.

מִשְׁמַע מְדַבְרֵיהֶם דְלִדְיָנָא לֹא דְוָקָא הִיכָא דְמִסְפְּקָא לִי גְמָרֵי הִיכֵי אִמְרֵי בֵּית הַלֵּל (שְׁזָהוּ
כְּעֵין סִפְק בְּמְצִיאוֹת) אֵלָא הוּא הַדִּין אִם הַסִּפְק הוּא מְשׁוּם דְלֹא יָדְעִינֵן הַלְכָתָא כְּמֵאן גַּם
כֵּן עֲבָדִינֵן כְּתָרֵי חוּמְרֵי אֶפִּילוּ סְתְרֵי אֶהְדְּדִי.

וְאִם כֵּן ע"כ בְּרִייתָא לֹא מִיירֵי בְּסִפְק הַלְכָה כְּמֵאן. וְלְכַאוּרָה צ"ע אֵלָא בְּמֵאֵי מִיירֵי.
וְנִרְאֵה דְלִפִּי זֶה ע"כ בְּרִייתָא מִיירֵי בְּכֵמוֹ תְּנָאִים (וְאִמּוּרָאִים) שְׁיֵשׁ לָהֶם פֶּח לְהַכְרִיעַ
מְעַצְמָם וְלִפְסוּק כְּמַר אוּ כְּמַר. וְעַל זֶה קָאֵמַר דְהִירוּצָה לְעֲשׂוֹת כְּדַבְרֵי בֵּית שְׂמֵאֵי כּו' ר"ל
שְׁרוּצָה לְהַכְרִיעַ מִדְּעַתוֹ הַלְכָה כְּמַר אוּ כְּמַר בְּקוּלוֹ וְחִוּוּרֵי עוֹשֶׂה.

אָבֵל אֵינּוּ יָכוֹל לְהַכְרִיעַ וְלִפְסוּק הַלְכָה כְּקוּלֵי דְתַרְנוּוּיָהוּ וְאַף לֹא כְּחוּמְרֵי שְׁנֵיהֶם כֵּינֵן
דְסְתְרֵי הַטַּעֲמִים אֶהְדְּדִי. וְגַם לִפִּי הַקַּס"ד דְעִירוּבִין דְמִיירֵי בְּדִלָא סְתְרֵי אֶהְדְּדִי בְּטַעֲמָן.

אֵלָא שְׁנַתְקַבְצוּ ב' הַפְּלִגְתוֹת בְּמְצִיאוֹת א' כּו' י"ל ג"כ דְהִפְקִירוּשׁ הוּא דְבְּכִהֵאֵי גִוּוּנָא אֵינּוּ
יָכוֹל לִפְסוּק לְהַלְכָה מִמֶּשׁ כְּחוּמְרֵי דְתַרְנוּוּיָהוּ הִיכָא דְבִין לְמַר וּבִין לְמַר שְׁרִי וְלֹא כְּקוּלֵי
שְׁנֵיהֶם הִיכָא דְבִין לְמַר וּבִין לְמַר אֲסוּר אֵלָא בְּיָדוֹ לִפְסוּק אוּ כְּמַר כּו' (וּנ"מ בְּכַגּוֹן כְּעֵין
הַפְּלִגְתוֹת דְרַב וְשְׂמוּאֵל שָׁם).

דְאִי יִפְסוּק כְּרַב בְּקוּלוֹ וְחִוּוּרֵי בְּעֵינֵן צוּרַת הַפְּתַח עכ"פ וְאִי כְּשְׂמוּאֵל סְגִי בְּלַחֵי כֵּינֵן
שְׁתוּרְתוֹ כְּסְתוּם כּו') וּבִהֵיא דְמְבוּי עָקוּם אֶפְשָׁר (דס"ל לְתוֹסְפוֹת) דְהָא דְרַמּוּ עֲלֵיהֵא
בְּנִהְרֵדְעָא חוּמְרֵי דְרַב וְדְשְׂמוּאֵל הֵינּוּ שְׁפָדָּ פְסָקוּ לְהַלְכָה מִמֶּשׁ.

אוּ אֶפְשָׁר דְאֵעֵפ"י דְהֵינּוּ מְשׁוּם דס"ל הַלְכָה כְּרַב וְרַק חֲשֵׁשׁוּ דְשְׂמוּאֵל מְשׁוּם דְאַתְרֵי הָוִי
כַּמ"ש הָרִי"ף וְרֵא"ש. מְכַל מְקוּם פְּרִיף כֵּינֵן שְׂאִי אֶפְשָׁר לִפְסוּק הַלְכָה כְּחוּמְרֵי דְבֵי תְרֵי
בְּכִהֵאֵי גִוּוּנָא (דְלַמַּר וְלַמַּר שְׁרִי) אֵינֵן לָנוּ לְחוּשׁ גַּם כֵּן בְּכִהֵאֵי גִוּוּנָא מְשׁוּם דְאַתְרֵיהֵא
דְשְׂמוּאֵל כּו'.

וְלְמִסְקָנָא לֹא אִירֵי הַבְּרִייתָא אֵלָא בְּדִסְתְרֵי אֶהְדְּדִי. אָבֵל בְּדִלָא סְתְרֵי אֶפִּילוּ בְּשְׁנַתְקַבְצוּ
ב' הַפְּלִגְתוֹת בְּמְצִיאוֹת א' דְבִין לְמַר וּבִין לְמַר שְׁרִי עֲבָדִינֵן כְּתָרֵי חוּמְרֵי.

ר"ל שִׁיכוּלִים לְהַכְרִיעַ וּלְפָסוּק הֶלְכָה בְּהָא פְּמַר וּבְהָא פְּמַר שְׂיֻצָא מְזַה חוּמְרָא בְּמַצִּיאוֹת
זו לְהַחְמִיר דְּלֹא פְּשִׁינְיָהֶם. וּכְמוֹ כֵּן נוּכַל לְהַחְמִיר בְּכֹהֵא גְּוֹנָא מְצַד דְּאַתְרֵי דְּמַר הוּא כּו'.
וּלְפִי זֶה כָּל הַסּוּגִיָּא נָא שְׂיֻדָּה פְּלִל לְעַנְיָן סְפִק דְּפְּלוּגְתָּא דְּסוּגִיָּא דַּע"ג וְלֹא לְהֵיבֵי דְּרַמ"א

וּשְׂ"ד כּו'. אֲלֵא בְּפּוֹסְקֵי הֶלְכוֹת מִיְיָרֵי כּו' וְאַתִּי שְׂפִיר הַבְּרִירָה דְּאַמְרִינָן אִי פְּמַר כּו'.
(אֲלֵא שְׂקָצַת לֹא אֲתִי שְׂפִיר לְפִי זֶה מֵאִי קַס"ד לְמָה לֹא יְהֵא הַפְּתַח לְתַנְאִים וְאַמְרָאִים
לְפָסוּק פְּחוּמְרֵי דְּבִי תְּרֵי דְּהִינְנוּ בְּהָא פְּמַר וּבְהָא פְּמַר וְכִי לֹא מְצִינוּ בְּכֹהֵא גְּוֹנָא בְּב'
פְּלוּגְתוֹת דְּלֹא שְׂיֻיכֵי אֶהְדְּדִי בְּטַעְמָן דְּמַר מַחְמִיר בְּחֻדָּא וּמִיְקַל בְּאִידָּהּ וּמַר לְהִפּוּדָּהּ.

וְהַשְּׁלִישִׁי יִחְלֹק עַל שְׂתִיָּהּ וּמַחְמִיר בְּתַרְנוּיָהּ (אוּ מִיְקַל בְּתַרְנוּיָהּ) וְכַמְעַט נִשְׂאָר
קְוִשְׁתֵּי הַתּוֹס' שְׂהַקְשׁוּ עַל הַקַּס"ד וְכִי מִשׁוּם דְּהֶלְכְתָּא פְּנוּתִיהּ בְּחֻדָּא כּו' וּבכ"מ קְוִימָא לֹן
פְּמַר בְּהָא וּכְמַר בְּהָא.

וּמַה תִּירְצוּ דְּלֹא דְּמִי דְּהֵא מְבוּי שְׂרֵי בְּצוּרַת הַפְּתַח לְכֹלֵי עֲלָמָא. אַפְתִּי וְכִי לֹא מְצִינוּ
שְׂהַשְּׁלִישִׁי יִחְלֹק עַל ב' הַסְּבָרוֹת כּו'.

וְאוּלַּי יֵשׁ לוֹמַר דְּדוֹקָא בְּדַפְּלִיגֵי מַד"ע לְגַמְרֵי מְצִינוּ שְׂהַשְּׁלִישִׁי יִחְלֹק עַל שְׂנִיָּהֶם כּו' אֲבָל
פְּאֵן מִיְיָרֵי בְּפּוֹסְק הֶלְכָה מְצַד שְׂפֵן אֲמַר פְּלוּנִי. אוּלַּי בְּכֹהֵא גְּוֹנָא אִי אֲפִשֵׁר לֹא לְהַקְל
וְלֹא לְהַחְמִיר דְּלֹא פְּתַרְנוּיָהּ לְפִי הַס"ד כּו'.

וּמְכַל מְקוּם מְלִשׁוֹן הַתּוֹס' שְׂהַקְשׁוּ וְכִי מִשׁוּם דְּהֶלְכְתָּא פְּנוּתִיהּ כּו' וּבכ"מ קְוִימָא לְפְּמַר בְּהָא
כּו'. מִשְׁמַע כֵּן דְּמִיְיָרֵי הַפְּלַ בְּפּוֹסְקֵי הֶלְכוֹת מְמַשׁ כְּנ"ל (דְּאֵם לֹא כֵּן הוּל"ל וְכִי מִשׁוּם
דְּחוּשְׁשִׁים אוּ דְּמַחְמִירִים כּו' וְכֵן הֵנִי לְהוּ לְסִיָּים וּבכ"מ חִיְיָשִׁינָן אוּ מַחְמִירִים פְּמַר בְּהָא
כּו') וְכֵן בְּרַש"י סַד"ה דְּסַתְרֵי אֶהְדְּדִי שְׂפַתְבּ וְאִי הֵהוּא טַעְמָא ס"ל כּו' מִשְׁמַע גַּם כֵּן דְּלֹא
מִיְיָרֵי בְּסַפֵּק אֲלֵא בְּפּוֹסְקֵי הֶלְכוֹת בְּהַחְלֵט.

וּכְמוֹ כֵּן בְּרַש"י דַּר"ה בַּמ"ש אֲבָל בְּב' מַחְלוּקוֹת כּו' דַּס"ל בְּהָא כַּב"ש וּבְהָא פְּבִית הַלֵּל
מִשְׁמַע גַּם כֵּן כְּנ"ל. אֲלֵא דַּמְש"ש בְּדַסְתְרֵי אֶהְדְּדִי דְּהֵאֻחְזוּ בְּחוּמְרֵי שְׂנִיָּהֶם פְּסִיל כּו' שְׂאִינוּ
יִוֹדַע לְהַבְחִין עַל מִי לְסַמְוֵהּ.

לֹא אֲתִי שְׂפִיר כָּל כָּף לְפִי זֶה וַיִּתְבָּאֵר אִי"ה: אִי הַךְ דַּרְד"ךְ אִי לְפִי זֶה לְכַאוּרָה לֹא אֲתִי
שְׂפִיר דְּהֵא אִיהוּ (מַסְתְּמָא) לֹא מִיְיָרֵי מַדִּין פּוֹסְקֵי הֶלְכוֹת מְמַשׁ. אֲלֵא מַדִּין סְפִק דְּפְּלוּגְתוֹת.
גַּם מ"ש דְּלַמְסַקְנָא פְּחוּמְרֵי דְּבִי תְּרֵי עֲבָדִי וְלֹא פְּתַרִי קוּלִי לְכַאוּרָה לְפִי הַנְּ"ל דְּבַגְמָרָא
מִיְיָרֵי בְּפּוֹסְקֵי הֶלְכוֹת לְכַאוּרָה נִרְאָה דְּלַמְסַקְנָא עַכ"פ יֵשׁ כַּח לְפָסוּק גַּם פְּתַרִי קוּלִי כּו'.
מִיְהוּ לְפִי מַה שְׂנַתְבָּאֵר [בְּהַגְהָה בְּסַמוּדָּה] דְּהִיכָא דְּבָא לְפָסוּק הֶלְכָה מְצַד שְׂכ"ד פְּלוּנִי (וְלֹא
תְּלוּ בַּד"ע מְמַשׁ) י"ל דְּלַהַקְס"ד אִין כַּח לְפָסוּק אֲפִילוּ פְּחוּמְרֵי דְּבִי תְּרֵי בְּמַקוּם שְׂבִין לְמַר
וּבִין לְמַר שְׂרֵי.

אִם כֵּן יֵשׁ לוֹמַר דְּגַם לְמַסְקְנָא אַעפ"י דְּכַחוּמְרֵי דְּבִי תְּרֵי ע"כ יֵשׁ כַּח לְפָסוּק (אִי בְּהֵיבֵי
דְּמְבוּי עֲקוּם הוּא רַק מִשׁוּם דְּאַתְרֵי דְּשְׂמוּאֵל כּו'. מ"מ הֵרִי נִשְׂאָר בְּזֶה סְבָרַת הַמַּקְשָׁן
דְּהֵא בְּהָא תְּלִיא כּו') אֲבָל פְּקוּלִי דְּבִי תְּרֵי יֵשׁ לוֹמַר דְּאִין כַּח לְפָסוּק הֶלְכָה פְּקוּלִי שְׂנִיָּהֶם
וּלְהַקְל עַל פִּי זֶה בְּמַקוּם דְּלִשְׂנִיָּהֶם אֲסוּר.

אִם כֵּן יֵשׁ לוֹמַר דְּגַם לְמַסְקְנָא אַעפ"י דְּכַחוּמְרֵי דְּבִי תְּרֵי ע"כ יֵשׁ כַּח לְפָסוּק (אִי בְּהֵיבֵי
דְּמְבוּי עֲקוּם הוּא רַק מִשׁוּם דְּאַתְרֵי דְּשְׂמוּאֵל כּו'. מ"מ הֵרִי נִשְׂאָר בְּזֶה סְבָרַת הַמַּקְשָׁן
דְּהֵא בְּהָא תְּלִיא כּו') אֲבָל פְּקוּלִי דְּבִי תְּרֵי יֵשׁ לוֹמַר דְּאִין כַּח לְפָסוּק הֶלְכָה פְּקוּלִי שְׂנִיָּהֶם
וּלְהַקְל עַל פִּי זֶה בְּמַקוּם דְּלִשְׂנִיָּהֶם אֲסוּר.

אִם כֵּן יֵשׁ לוֹמַר דְּגַם לְמַסְקְנָא אַעפ"י דְּכַחוּמְרֵי דְּבִי תְּרֵי ע"כ יֵשׁ כַּח לְפָסוּק (אִי בְּהֵיבֵי
דְּמְבוּי עֲקוּם הוּא רַק מִשׁוּם דְּאַתְרֵי דְּשְׂמוּאֵל כּו'. מ"מ הֵרִי נִשְׂאָר בְּזֶה סְבָרַת הַמַּקְשָׁן
דְּהֵא בְּהָא תְּלִיא כּו') אֲבָל פְּקוּלִי דְּבִי תְּרֵי יֵשׁ לוֹמַר דְּאִין כַּח לְפָסוּק הֶלְכָה פְּקוּלִי שְׂנִיָּהֶם
וּלְהַקְל עַל פִּי זֶה בְּמַקוּם דְּלִשְׂנִיָּהֶם אֲסוּר.

ובהו דרד"ך יש לומר דמיינרי גם פן היכא שיהדין נותן (גם לנו) להכריע בפלוגתא א' פמר. ובאידיך פמר (דחרי זה גם פן כפוסקי הלכות שבימי הגמרא) ועל זה קאמר דלמסקנא יש חילוק בזה בין לחומרא ובין לקולא.

ר"ל היכא שנתקבצו ב' הפלוגתות במקום א'. אי בין למר ובין למר שרי עבדינו פחומרי דתרנונייהו להחמיר אם בכל פלוגתא בפני עצמה הדין נותן לפסוק פהחמיר.

אבל אי בין למר ובין למר אסור אע"פ שבכל פלוגתא בפני עצמה הנה הדין נותן לפסוק פדעת המיקל. מפל מקום פיון שבמקום זה שניהם להחמיר אין להקל (וכתב זה לרונקא דמלתא בנידון שלו בס"ת דאף אלו הנה הדין נותן לפסוק במ"ם פתוחה שנסתמה פהרשב"א המיקל ובדיבוק אות לאות פהסמ"ג המיקל מפל מקום אם ינדמנו שניהם בס"ת א' דבין לרשב"א ובין לסמ"ג פסולה למר משום המ"ם.

ולמר משום אות לאות אי אפשר להקל כו'): ועפ"ז לכאורה יש לומר דגם הרא"מ שבכנה"ג מיינרי גם פן בכהאי גוונא וחולק עם רד"ך. דבאמת לפי מה שנתבאר לעיל (אות ג') דמיינרי בב' פלוגתות בב' מציאות נפרדים.

אין הלשון שכתב נוכל לקבל קולי דמר ודמר מדוקדק כל פה דמאי רבותא ולמה יהנה הוי אמינא שלא נוכל פיון דלא שייכים כלל זה לזה (ומאי נ"מ אם בכל פלוגתא פליגי תנאים אחרים או אלו כו').

וכקושיות התוס' וכי משום דהלקתא פנותיה בחדא כו') לכן אולי מיינרי גם פן היכא שבכל פלוגתא בפני עצמה הנה הדין נותן לפסוק פהמיקל. וקאמר דאף אם נתקבצו במקום אחד (בענין שבזה למר ולמר אסור) עם כל זה נוכל לקבל קולי שניהם כו' דס"ל דלמסקנא פשם שעבדינו פתרי חומרי הוא הדין כב' קולות כו'.

וחולק בזה על הרד"ך ועי' רא"ש פ' הדר סימן י"ט הספר לזה (ומשמע דמיינרי שיש לו עבדים וגם נשים וכלשון הגמרא וכן הוא בטוש"ע כו') אף ברמב"ם וש"ע רבינו ז"ל אולי שינה הלשון בכוננה וצ"ע.

ואולי יש לומר לפי זה דגם דעת רש"י דר"ה מיינרי בכהאי גוונא (ואתי שפיר טפי הלשון) שכתב דס"ל בהא פבית שמאי ובהא הלל. ר"ל אפילו אם נתקבצו במקום אחד דשייכי חזומרות דבית שמאי ודבית הלל מפל מקום ס"ל בהא בצד הסברא דבית הלל לחומרא ס"ל) פבית שמאי ובהא (כו' פנ"ל) פבית הלל ולהרד"ך ע"כ יתפרש דעת רש"י בב' מציאות נפרדים כו' פנ"ל.

וגם לפי מה שכתבתי לעיל (אות ד) בפירוש הברייתא לפי הס"ד דמיינרי בספק פלוגתא וקאמר דלא עבדינו במקום אחד פצירוף ב' חזומרות אפילו בספיקא דאורייתא כו' ולא פצירוף ב' קולות אפילו בספיקא דרבנן לכאורה יש לומר גם פן דפליגי הרא"ם ורד"ך בזה.

ר"ל דלרד"ך אף למסקנא פתרי חומרי עבדינו (בדאורייתא) אבל לא פתרי קולי (בדרבנן). ולהרא"ם למסקנא גם פתרי קולי עבדינו בדרבנן כו'.

וגם בפ' דעת רש"י ה"ל יש לומר דלהרא"ם מייירי גם פשוט דמנו במקום אחד כו' וקאמר דלא הוי רשע אם אוחוז בקולי שניהם בדברבנו ולא פסיל אם אוחוז בב' החנומרות בדאורייתא כו' ולהרד"ך מייירי בב' פלוגתות נפרדים כו'.

ובאמת הב' פירושים הללו לכאורה פמעט אחד הם לדינא. דהא הא דספק פלוגתא בדאורייתא לחומרא ובדברבנו לקולא הלכה פסוקה היא.

ואם כן גם לפירוש א' דמייירי בספיקא דפלוגתא. מפל מקום הא דתרי חומרי דאייירי לפ"ז בדאורייתא הרי הדין נותן לפסוק בכל פלוגתא לחומרא וקאמר לפי הס"ד דאם נתקבצו במקום אחד לא עבדינו פתרי חומרי (כיון דבין למר ובין למר שרי נהרי זה כמו שלפני' הב' אין בכת פוסקי הלכות לפסוק בכהאי גוונא פתרי חומרי.

וקמו כן לענין תרי קולי בדברבנו לפי' הא' הרי זה כמו לפי' הב' בפוסקי הלכות פתרי קולי כו' (וקמו כן למסקנא דיש לומר דפליגי הרא"ם ורד"ך בתרי קולי גם כן הפל אחד דמייירי בענין שהיה הדין נותן בכל פלוגתא לפסוק פהמיקל.

אלא דלפני' הא' היינו מצד ספק פלוגתא בדברבנו. ולפני' הב' היינו מאיזה טעם אחר שהדין נותן לפעמים לפסוק פהמיקל אפי' בדאורייתא) אלא שבפירוש הברייתא אתי שפיר טפי לפי' הב' והעיקר בהא דקתני אלא אי פמר כו' דלפירוש הא' במאי תלוי הברייה ובמאי מייירי אי בדאורייתא אי בדברבנו.

וגם אתי שפיר טפי מה שלא נזכר כלל דברבנו ודאורייתא ומשמע דהפל שנה כו' וכבר נתבאר שפן משמע גם כן מדעת התוס' (וגם קצת מלשון רש"י וצ"ע כו') גם בענין שייכות סוגיא זו להיא דרמ"א ופ"ד דלעיל לכאורה יש חילוק.

דלפני' הא' אף לפי מה שנתבאר לעיל (אות ד) דהו דמבוי עקום ע"א הוא כמ"ש הרי"ף ורא"ש. מ"מ אם הברייתא מייירי בספיקא דפלוגתא (ובנתקבצו במקום אחד כו' פנ"ל) וקס"ד דמקשה דהא בהא תליא.

אם כן גם למסקנא דעבדינו פתרי חומרי בהו דמבוי ע"כ ה"ה דעבדינו פתרי חומרי בהא דאייירי הברייתא לפי הס"ד כיון דהא בהא תליא (וכנ"ל שם בהגהה) אם כן היינו הו דינא דהש"ף (וצ"ע שלא דברו מזה כלל כו' פדלעיל שם) אבל לפי' הב' דמייירי בפוסקי הלכות אינו שייך לדינא דרמ"א ופ"ד כלל.

אלא שבאמת לפי מה שנתבאר (אות ה') דגם בפוסקי הלכות כיון שתולה הדבר בדעת פלוני לא בדעת עצמו גם כן להס"ד אין פח לפסוק פתרי חומרי (היכא דלמר ולמר שרי) ולמסקנא יכול כו' ונתבאר גם כן (שם) דשייך גם כן לדין היכא שהיה הדין נותן בכל פלוגתא לפסוק פהמחמיר כו'.

אשר ע"כ נתבאר שיש שייכות זה לדעת הרד"ך. אם כן לכאורה הוא הדין ששייך זה לדינא דרמ"א ופ"ד לפי מה שנתבאר בסמוך דהא דבדאורייתא לחומרא הרי זה גם כן (כאלו) הדין נותן לפסוק פהמחמיר בכל פלוגתא בפני עצמה ובדברבנו כלל לכאורה הו דינא דהרד"ך לפי מה שנתבאר (אות ג') דע"כ מייירי בנתקבצו במקום אחד כו' (דאלו בנפרדים ונדאי אף פתרי קולי עבדינו וכדפירש"י בר"ה) אם כן היינו הו דינא דרמ"א

וש"ף ובמ"ש דעבדינו פתרי חומרי מפת המסקנא דגמרא הרי זה פהש"ף (ואם פן הדרא קושטיא לדוכתיה למה לא דברו מזה כו' פנ"ל): (ו) אמנם אחר עיון קצת נראה דונדאי לא דמי כלל הך דספיקא דאוריית' לחומרא לענן פוסקי הלכות דפוסקי הלכות שבגמרא (מי שיש לו הפת כו') כל שפוסק הלכה כמאן דאמר זה שוב הרי זה הלכה ברורה ונדאית ולא ספק (וכאלו לא היה פאן פלוגתא) לכן שפיר שייך לומר דאף פשנתקבצו ב' פלוגתות במקום אחד בענן שפין למר ובין למר שרי יכול לפסוק פחומרי דתרנונייהו ר"ל שפכל פלוגתא פוסק פהמחמיר ושוב הרי זה הלכה ונדאית.

ולכן גם פשנתקבצו במקום אחד עבדינו פתרי החומרות (למסקנא) אבל הא דספק דאורייתא לחומרא הרי זה אינו רק דלמעשה מחמירים מספק אבל לא שנעשית הלכה ברורה ונדאית פהמחמיר ותדע שהרי פשנצריך לזה עוד איזה ספק הרי זה ספק ספיקא ולקולא כמ"ש המנ"י בכללי ס"ס במחודשים אות ב' וכמו כן אף פשמצטרף עוד ספיקא דפלוגתא אחרת הכריע המנ"י שם אות ו' פהאומרים דחשיבא ס"ס ולקולא ואם פן כ"ש בכהאי גוונא דנידון דידן דב' המ"ד אלו בעצמם פליגי עוד באיזה דבר (המחמיר ביה מי קל ביה כו').

ונתקבצו במקום אחד שפין למר ובין למר שרי ושוב אין במקום זה שום ספיקא דפלוגתא דלכולי עלמא שרי י"ל דלא שייך כלל להחמיר מפת ספיקא דאורייתא כו' ונמצא לפי זה מה שלא דברו מסוגיא זו לנידון דרמ"א וש"ף ונדאי אתי שפיר אלא שלהיפוך לפי זה לכאור' דע' הש"ף מצ"ע צ"ע היא שייך להחמיר מפת ספק דאורייתא היכא דבין למר ובין למר שרי כו'.

גם בדעת הרד"ך אף לפ"מ שנתבא' לעיל דמייירי היכא שפכל פלוגתא בפני עצמה היה הדין גזית להכריע פהמחמיר (או פהמיקל כו') גם פן צ"ע דלפה"נ לא דמי לפוסקי הלכות שבגמרא דהוי הלכה ברורה מה שאין פן לדין כל ההכרעות (רוכס או פולם) אינם הלכה ברורה ונדאית פי אם פעין שיקול הדעת כו' ויש בזה פמה אופנים אבל פולם (או רוכס) לפה"נ לא דמי לפוסקי הלכות שבגמרא ואם פן לכאורה לדין אף שיש בכל פלוגתא בפני עצמה איזו הכרעה פהמחמיר.

מכל מקום פשנתקבץ במקום אחד דלמר ולמר שרי י"ל דלא עבדינו פתרי חומרי כו'. וכמו כן להיפוך בפוסקי הלכות שבגמרא לכאורה ראוי שגם פתרי קולי יכולים לפסוק דהיינו שפכל פלוגתא בפני עצמה יפסוק פהמיקל כו' (דאפילו בגוונא שאינו יכול לפסוק דלא כמאן כמו באמוראים נגד התנאים דאין להם הפת לחלוק לגמרי פי אם דנקא פשיש עכ"פ יחיד מהתנאים סבירא ליה פן יכול לפסוק פנותיה וע' פי' הראב"ד פ"ק דעדיית מ"ה הובא בש"ף שם ותוס' יומא ג' ב' ד"ה דרביה.

וע' כ"מ רפ"ב מה' מררים) מכל מקום פינו שפכל פלוגתא מאלו הרי איכא מאן דאמר שפחמיר ביכולתו לפסוק פנותי' לגמרי ושוב אף פשנתקבצו במקום אחד עבדינו כב' החומרות (בשגם שבגמרא מתרצינו הברייתא דהכי קאמר כל היכא דמשפחת תרי תנאים ותרי אמוראי' כו' ונהרי בפלוגתא דאמוראי יש פת לאמוראי בתראי לחלוק ולפסוק דלא פתרנונייהו כו' אלא שפזה י"ל דלפי מ"ש רש"י בב"ק דל"ג סע"ב (הובא בהגהה

בכללי הגמרא דקכ"ט א' ד"ה רב) דגם באמוראים יש דחשיבי למפרך מינייהו כמו
ממשנה וברייתא.

אם כן משמע דאי אפשר לאחרונים לחלוק עליהם. אם לא שיש נגד דכנותיה מאן דפליג
כו'.

וצ"ע בזה. וע' בכללי הגמרא דקכ"ז ע"ב ד"ה אין מקשין מאמורא כו' דמשמע דהא
דלפעמים מקשינו מאמורא כו' היינו משום דשם קיימא לו הלכה פנותיה ואם כן אין
ראיה מזה שלא יהי פח לאמוראי בתראי לחלוק ולפסוק דלא כמאן מאמוראי קדמאי
(זולת רב כו') ואיך שיהי עכ"פ בפלוגתות ודאי יש יכולת לפסוק לגמרי בהא פחד ובהא
כאידיך אפילו בתנאי כו' ושוב הני הלכה ברורה ואפילו בשנתקבצו במקום א' כו' (ואם
כן הוא הדין בב' קולות כו') ונהי דלפי הקס"ד ע"כ צ"ל לכאורה דהני ס"ל דכינן דאין
פח לחלוק לגמרי על התנאים (ולפ"מ שזנפר בגמרא גם כן תרי אמוראי צ"ל לכאורה
כנ"ל ע"פ דעת רש"י דב"ק כו') לכן אי אפשר לפסוק פחותי שניה' היכא שנתקבצו
במקום אחד בענין דלמר ולמר שרי.

דאם כן הרי זה דלא כמאן כו'. ונהי יתכן יותר ממה שנתבאר לעיל.

דה"ט לפי שאינו תולה בדעת עצמו כי אם מצד אותו המאן דאמר כו' שזה יותר דחוק
דלמה יחליט דלא עבדינן פתרי חומרי כו' הרי יכול לחלוק כו'. אבל לפי המסקנא דינש
יכולת בכהאי גוונא ומטעם שנתבאר דבכל פלוגתא בפני עצמה היכולת לפסוק לגמרי
כאותו מאן דאמר כו'.

ושוב אף שנתקבצו כו' כנ"ל אם כן לכאורה הוא הדין לקולא כו'. וכלל דמלתא דדעות
הרד"ך אינם נוחים לא במה שמחליט שבסוגיא זו למסקנא עבדינן פתרי חומרי ולא
פתרי קולי כו' ולא במאי שמביא ראיה ודוגמא מסוגיא זו (לפי הנ"ל) דאיירי בפוסקי
הלכות שבגמרא כו' לנידון דידיה דמייירי בפלוגתות הפוסקים והכרעות הנהוגים אצלנו
שדע שאין אצלנו הלכות והכרעות ברורות וחתוכות כל כף כו' דבזה י"ל דגם פתרי
חומרי לא עבדינן.

והוא הדין וכ"ש דעת הש"ך דלפה"נ מייירי מצד ספק פלוגתא בדאורייתא (בלי הכרעה)
לא אתי שפיר להחמיר היכא דבין למר ובין למר שרי כו' ואף גם עיקר דין רמ"א ושא"ך
בהא דאין הרבים מסכימים מטעם אחד דעם היות דמשמע דאיירי בגיש חילוק על שני
הטעמים מכל מקום כיון דעכ"פ שאלו השנים הן שווים להקל.

צ"ע לכאורה למה לא יהיו חשיבי רבים (ויכמו בסנהדרין כו'): (ז) ולכאורה עלה על
דעתי לדחוק דגם רמ"א ושא"ך מייירי בגוונא הנ"ל לרד"ך שבכל פלוגתא בפני עצמה הנה
הדין גותן לפסוק בהמתחמיר.

דבאמת במקור הדין שהוא ממהרי"ק שמ"א וראיתו מגמרא דפרק ב' דחולין (ל"ו א')
בהכי מייירי דהא בפלוגתא דרבי שמעון ורבנן הלכה כרבנן דרבים גינהו וכן בפלוגתא
דרבי ור"ח הרי הלכה כרבי מחבירו בכל מקום וכ"ש נגד ר"ח שתלמידו הוא.

וכדאיתא במהרי"ק סוף שנ"ב. לכן בכהאי גוונא סבירא ליה לש"ף דאף פשוטקבצו במקום אחד בענגן שפאן הרבים הושוו להקל או אפילו לכולי עלמא שרי מפל מקום כיון שאינו מטעם אחד ובכל טעם בפני עצמו הדין נותן לפסוק פהמחמיר.

ממילא נתבטלו ב' הטעמים. ויש להחמיר.

ונהי דאין לדמות וללמוד זה מהך סוגיא דעירובין דיש לומר פוסקי הלכות שאני שרי זה פהלכה ברורה ממש (ולכן אף בשה"ד אין סומכים על המיקל הגם שאפילו ביחיד נגד רבים סומכים על היחיד בשה"ד (בדרבנן עכ"פ ע' ש"ף שם) כדאיתא בעירובין מ"ו א' וכ"ד) ומה שאין כן בפוסקים והכרעות דידן כו' וכדלעיל.

ולכן באמת לא הביא הש"ף ראיה מסוגיא זו מפל מקום הדבר מצ"ע ניתן להאמר עכ"פ. אבל באמת זה אינו דונדאי לא משמע כן סתימת דברי רמ"א וש"ף דבהכי דוקא מיירי.

גם בהך דהאגור שהביא הש"ף לא הוזכר כי אם פלוגתא בין הא"ז ורא"ש בב' הדברים. ומשמע שאין הכרעה כמי לפסוק כו'.

גם בש"ף דח"מ שם סקי"ט משמע בהדיא דמיירי בפלוגתות דשקולים הם בלי הכרעה ורק מצד ספיקא דאורייתא אתי עלה ע"ש נוסף על זה דקשה המציאות דמאיזה טעם היה הדין נותן לפסוק בכל פלוגתא פהמחמיר דאי מצד דרבים הם כגון יחיד נגד שנים אם כן גם בנתקבץ ב' הפלוגתות במקום אחד אף אם יצטרפו המקילים אפתי לאו רבים ניהו אלא שנים כנגד שנים.

אם לא שהמחמירים היו שלשה והמקילים היו שנים מטעם זה ושנים מטעם זה אי נמי שהמחמיר היה גדול (או בתרא כו') בענגן שהיה ראוי לפסוק פמותו נגד כל אחד מהמקילים. ומה שאין כן פשיצטרפו ב' המקילים היה ראוי לפסוק כרבים אף נגד אותו הגדול מהם (וע"ד הלכה כרבי מחבירו ולא מחביריו) וכל זה רחוק המציאות לאוקמי סתימת דעת רמ"א וש"ף בכהאי גוונא (וכ"ש לדין כמעט אין לנו הכרעה כ"כ מי הוא הגדול והקטן כו') ועוד והוא העיקר דהא תינח בעיקר הדין דהאי דאין הרבים מסכימים מטעם אחד דמשמע דיש חולק על שניהם.

אבל בהא דמחמיר הש"ף גם בדליכא חולק על שניהם. רק שאלו המקילים כל אחד יש לו טעם בפני עצמו וחולק על טעמו של חברו.

הרי בזה (כמעט) לא משפחת לה כלל שיהיה הדין נותן בכל פלוגתא בפני עצמה (ר"ל בכל טעם בפני עצמו) לפסוק פהמחמיר דמאיזה טעם שיהיה הדין נותן לפסוק פהמחמיר בחד טעמא (אי מצד שהוא הגדול או בתרא או שהוא רבים כו') כמו כן הדין נותן לפסוק כנותיה להקל מטעם הב'.

ומהאי טעמא נמי גם דעת הרד"ך לא אתי שפיר (מלבד שמה שפא ע"ז מפח הסוגיא הנ"ל שצ"ע דלא דמי פדלעיל) דקשה המציאות לומר דמיירי בשבכל פלוגתא הדין נותן פהמחמיר כיון דגם הוא מיירי בענגן דבין למר ובין למר שרי (או אסור כו') וליכא חולק על שניהם אם כן איך ובמה היה מוכרע לפסוק כמאן דאמר זה בחנומרו ולא בקולו.

וכן באידיש כו'. בשלמא בפוסקי הלכות שבגמרא שישי להם הפח לפסוק מדעת עצמם ממש פאיזה מאן דאמר הגם שגם פן אינו יכול לחלוק על שניהם פגון נגד תנאים (או אמוראים ראשונים כו') אבל פל שישי עכ"פ פלוגתא יכול לפסוק מדעת עצמו פאחד מהם אפילו הוא היחיד או הקטן כו'.

שייף שפיר לומר שפוסק בפלוגתא (או טעם) זה פאותו מאן דאמר המחמיר בהא ובאידיף פאידיף המחמיר כו'. אבל אין בדין פל ההכרעות תלויות מצד אותו הפוסק אם שהוא גדול או רבים וכה"ג לא משפחת שיהיה הדין נותן לפסוק בהא פזה ובהא פאידיף.

היכא שבב' הדברים פליגי רק אלו כו'. (ולוחק גדול לומר דמיירי פגון בגדולים שגם בזה"ז ביכולתם הכריע מד"ע עפ"י ראיות מגמ' ונאמר שעכ"ז צריף עכ"פ שיהיה פן דעת א' מהפוסקים.

וכדוגמא דאמוראים נגד התנאים כו' וכו'): ואין להאריך דנודאי נראה דהש"ף לא מיירי בדאיכא איזה הכרעה ונקא בכל פלוגתא אלא גם בדליכא הכרעה פלל ושקולים הם פנ"ל דלא אזלינן בתר גוף הדין איף שפוסקים למעשה אלא בתר טעמא אזלינן דכל שלא השוו בטעמו של דבר וכל אחד חולק על טעמו של חבירו אעפ"י דליכא אחר החולק על ב' הטעמים נהרי אלו שניהם מתירים בנידון זה.

מפל מקום פינון שפל אחד חולק אטעמו וסברתו של חבירו אזלינן בתר טעמא וחסבינו זה גופא לפלוגתא ובדאורייתא הוי ספיקא דאורייתא ולחומר ובאמת אין ראיה מסוגיא זו דעירובין (לפי הנ"ל דאיירי בפוסקי הלכות שבגמרא ונהי דמבוי עקום ע"א הוא לפי מ"ש הרי"ף ורא"ש פנ"ל נדעת הפ"מ בא"ח ססי' תצ"ג צ"ע) ולכן לא הביא הש"ף ראיה מפאן.

אלא שעיקר ראיתו לנה (חלושה) מלשון האגור ע"ש. ובתשו' ש"א רסי' ס"ח דחה זה. גם דחה מה שכתב הש"ף דמהרי"ק שמ"א לא ברירא ליה כו' וכתב דאישתמיטת' דעת מהרי"ק סוף שנ"ב שפן כתב בפשיטות. ובאמת פן כתב עוד מהרי"ק בכ"ד הביאם כנה"ג שם אות ל"ה.

וכן כתב עז"ש בשם פמה פוסקים. ומה גם הרי מהרי"ק הביא ראיה על זה מגמרא פ"ב דחולין ונהנה ליה להש"ף לדחות הראיה עכ"פ.

ולכאורה יש קצת ראיה גם פן מפרק המגרש (פ"ג א') מתשובת הזקנים שהשיבו פל אחד ואחד תשובה אחרת לדעת ר"א. גם איתא שם דלכנלהו אית להו פירכא בר מדר"א פן עזריה וע"ש ע"ב דאמרינן ורבנן כו' הרי דכולם לית להו דראב"ע (וממילא משמע דכמו כן פל אחד ואחד לית ליה תשובת חבירו מחמת הפקרות כו') ועכ"ז הרי נקראו רבים וקיי"ל פנותיהו.

ומהרי"ט ח"ד: סימן ט' הביא ראיה למהרי"ק מהא דגבי סנהדרין משמע בגמרא דמשגי טעמים מצטרפים. ואף הש"ף גופא בח"מ שם הוכיח פן לענין סנהדרין ודיינים מאותה הראיה דמהרי"ט וביא גם פן שפן פסק בהג"א פרק אחד דיני ממונות בשם א"ז בדהדא.

אֵלָא שְׁלַחֲלֵק יֵצֵא בֵּין פְּשֵׁה־רַבִּים לְפָנֵינוּ דְאִזְלִינוּ בְּתַרְיֵיהוּ אַף שְׂאִין מְסַכְיָמִים מְטַעַם אֶחָד.
לְבִין פְּשֵׁאִינָם לְפָנֵינוּ אֵלָא שְׂאֵנוּ מְסוּפְקִים בְּדִין זֶה מִתּוֹךְ הַחִיבּוּרִים דְּחִיזְשִׁינוּ שְׂמָא בְּזֵה
הָעֵיקָר פְּאוּתוּ פּוֹסֵק הַמְחָמִיר וּבְאִידָךְ מִלְתָּא הָעֵיקָר פְּהַשְׁנֵי הַמְחָמִיר אַבְל מְלַבֵּד שְׂלֵא
הֵבִיא שׁוּם רְאִיָּה לְחִילּוּק זֶה גּוּף הַסְּבָרָא לְחֵלֵק אֵינוּ מוּבָן כְּלָל וְלָכוּן פִּינוּן שְׂמַה־רִי"ק
וּמַה־רִי"ט סְבִירָא לְהוּ דְּמַצְטָרְפִים מִפְּחַ רְאִיוֹת מְגַמְרָא.

וְעוֹד פְּמָה פּוֹסְקִים שְׂהוּבָאוּ בַכְּנָה"ג. וּכְוֹנְתֵיָהוּ קָבַע רַמ"א בְּשׁו"ע ח"מ.

וּסְמ"ע וּש"א שְׂתִיקְתֵּם פְּהוּדָאָה. הִזְה נְרָאָה שְׂלֵא לְחוּשׁ כְּלָל לְדַעַת הַש"ךְ שְׁחוּלֵק ע"ז
(כְּמַעַט) בְּלִי רְאִיָּה בְּפִרְט שְׂרָאָה בְּעַל ש"א דְּבָרֵיו וְדַחָה לְהוּ (בְּפִרְט שְׂמ"ש הַש"ךְ עַל
מַה־רִי"ק דְּלֵא בְּרִירָא לִיָּה שְׂזָה וְנִדְאִי אֵינוּ) וְגַם מְדַעַת הַאו"ת שְׂם סְק"כ מְשַׁמַּע שְׂלֵא
הַסְּכִים עֵמוּ.

וּמְמִילָא הוּא הַדִּין אַף כְּשֵׁישׁ חוּלֵק עַל שְׁנֵיָהֶם וְאַף גַּם הֵיכָא שְׂבָכְל פְּלוּגְתָּא בְּפָנֵי עֲצָמָה
הִזְה הַדִּין נוֹתֵן לְפִסְוֵק פְּהַמְחָמִיר כּו' דְּהָא הָרְאִיָּה דְּמַה־רִי"ק מְגַמְרָא בְּכַהֲאִי גְוּוֹנָא מְיִירִי
כו'. אֵלָא שְׂרָאִיתִי שְׂבַס' עַט"ץ וּבַה"ט וּבְעַל נ"מ נְמַשְׁכוּ אַחַר הַש"ךְ בְּפִשִׁיטוּת.

וְאַף גַּם הַכְּנָה"ג אַחַר שְׂרָאָתָה עֵינוּ כָּל הַת' דְּמַה־רִי"ק וְהֵבִיא כָּל ד' הַגְּדוּלִים סֵיִים שְׂאַחַר
זְמַן רַב בָּא לִידּוֹ ס' הַש"ךְ י"ד וְרָאָה שְׂפַתְב שְׂמַה־רִי"ק לֵא בְּרִירָא לִיָּה כּו' וְהָעֵתִיק כָּל
דְּבָרֵי הַש"ךְ וְשַׁתַּק לִיָּה כְּנִרְאָה שְׂמְסָכִים עֵמוּ נוֹסֵף עַל זֶה שְׂגַם מוּח"ז רַבִּינוּ ז"ל בְּקוֹנְטְרַס
אַחֲרוֹן הַלְכוֹת פֶּסַח סִימָן ת"מ ס"ג וְסִימָן ת"מ ס"ט"ז נְרָאָה שְׂתוּפָס בְּהַחֲלֵט כְּהַש"ךְ
ע"ש.

לְכוּן רְאוּי לְתַת לֵב לְתַרְץ עַכ"פ הָרְאִיוֹת דְּמַה־רִי"ק וּמַה־רִי"ט: (ח) וְהִנֵּה הָרְאִיָּה דְּמַה־רִי"ק
לְכַאוּרָה ע"כ לֹמַר דְּלָאוּ רְאִיָּה הִיא. דְּלִפִּי רְאִיָּה זֶה לְכַאוּרָה כָּל הֵיכָא דְּמַצִּינוּ בְּגַמְרָא
פְּלוּגְתָּא דְּתַנָּאִי בֵּין יַחֲדִיד לְרַבִּים וְשׁוּב יֵשׁ פְּלוּגְתָּא דְּאַמוּרָאִי אֵלִיבָא דְּרַבְּנָן.

יֵשׁ לְהַכְרִיעַ דְּהַלְכָה כְּמוֹתוֹ מֵאַן דְּאָמַר שְׂאוּתוֹ הַתַּנָּא הַיַּחֲדִיד מְסִיעֵנוּ. וְהָרִי (לִפְה"נ) הַש"ס
מְלֵא מְפִלְגֻתוֹת כְּאַלוּ.

וְהַפּוֹסְקִים מְכַרְיעִים הַהַלְכָה בְּפִלּוּגְתָּא דְּאַמוּרָאִי דְּפִלְגִי אֵלִיבָא דְּרַבְּנָן עַל פִּי דְּרַבִּי
הַכְּלָלִים הַנְּהוּגִים בְּכָל פְּלוּגְתוֹת וְלֵא מְצִינוּ (כְּמִדְּוָה) שְׂיַכְרִיעוּ עַל פִּי צִירוּף דַּעַת אוֹתוֹ
הַתַּנָּא הַחוּלֵק בְּעֵיקָר הַדִּין.

דַּעַכ"פ הַשְׁוּוּ בְּפִר זֶה עִם חַד מִהֵנָּה אַמוּרָאִי כּו'. וְאַנְקִיט תְּרִי וְתִלַּת לְדוּגְמָא רִישׁ עִירוּבִין
בְּמַבּוּי גְבוּהַ מַכ' אַמָּה דְּאִיבָא פְּלוּגְתוֹת בְּגַמְרָא אֵלִיבָא דְּרַבְּנָן כְּמוֹ בְּמַקְצַת הַקּוּרָה בְּתוֹךְ
כ' כּו' וּבְאִינָה אַמָּה מוֹדְדִין (ד"ג ע"ב) וּבְהִזְה גְבוּהַ וּבָא לְמַעֲטוֹ (ש"ם ד"ב).

וּכְמוֹ כּוּן שְׂיִיכִי פְּלוּגְתוֹת אֵלוּ לְעַנְיָן סוּפָה וְכוּן בְּדַפְנוֹת מַגִּיעוֹת לְסִכְךָ וּבְרַחֲבָה יוֹתֵר מִד'
אַמוֹת דְּתַלְיָא גַּם כּוּן בְּפִלּוּגְתָּא דְּאַמוּרָאִים רִישׁ סוּפָה ע"ש. וְהָרִי בְּכָל זֶה הִזְה מְקוּם לְצִירוּף
דַּעַת ר' יְהוּדָה הַמְּכַשִּׁיר לְגַמְרִי לְמַעְלָה מַכ' לְהַכְרִיעַ לְצַד הַמִּיקַל בְּזֵה בְּאִינָה פְּרִטִים הַנְּל'.
וַע"ש בְּרָא"ש וּש"פ שְׂלֵא נִזְכַּר מְזָה כְּלָל כִּי אִם הַכְרִיעוּ אוּ פְּלִיגִי עַל פִּי הַכְּלָלִים הַנְּהוּגִים

כו'. וְעוֹד שְׂם בְּסוּפָה (ד"י א') בְּפִלּוּגְתָּא כְּמָה יְהֵא בֵּין סוּפָה לְסוּפָה ע"ש בְּרָא"ש.

והרי הנה אפֿשר להכריע על פי דעת ר"י במתניתין דלדידיה ונדאי בפחות מעשר אינה ראויה לדירה וכשירה תחתונה. וכהאי גוונא טובא וכמו בריש גיטין בפלוגתא דרבא ורבא וכהאי גוונא כמה פלוגתות בגיטין דתליא בענין לשמה עי' ריש פֿרק פֿל הגט (בפלוגתא אי חיישינו באיזה בָּבא דמתניתין שם לפֿוסלה לכהונה עכ"פ כו') והרי לרבי מאיר לא בעינו פֿלל פתיבה לשמה (אפֿשר בזה יש לומר דשאני פֿינון דאפסק הלכתא בפֿרק המגרש (פ"ו ב') בהדיא פרבי אליעזר) ועוד שם פֿרק המגרש (פ"ד ב' פ"ה א') פֿלוגתא בענין תנאי דחויז לפֿלוני וע"ש בפוסקים דקיימא לן פרבא.

והרי הנה אפֿשר לצַרף דעת ר"א דמכשיר לגמרי (וכן בענין אי צריף לחזור ולקטלה הימנו כו' שם פ"ד ב' עי' פוסקים) וכן בענין תנאי על מנת שלא תנשא לפֿלוני אליבא דרבנן יש פֿלוגתא (ע"ש ר"פ בפוסקים) ואין להאריף דנראה דכהאי גוונא מצוי טובא אלא שאולי יש לחלק בין תנאים לאמוראים בזה.

דאמוראים פֿינון שיש להם פֿת לפֿסוק לגמרי הלכה פֿאיזה מאן דאמר מתנאים לכן כשפליגי אליבא דרבנן הרי זה פֿאלו קבעו (שניהם) הלכה פרבנן (וכנודע בפללים שמוכיחים בכהאי גוונא דהלכה כפלוני) ועוד י"ל דהוי אידף החילוק פֿמאן דליתא.

מה שאין פֿן בהיה דפֿרק ב' דחולין שהביא מהרי"ק. דמזירי שפֿולם תנאים (שגם ר"ח שזכר בברייטא חשיב תנא).

וידוע שאפֿי' היא שקבעו בפירוש הלכה כפלוני אין למדים מהם פֿדאיתא בנדה ד"ז סע"ב ע"ש בפירש"י וכ"ש במה דפליגי אליבא דרבנן לא נקבע בזה הלכה לגמרי פרבנן. פי אם מצד הפֿלל שהלכה פרבים ובזה הא חזינו שלא נתבטל לגמרי אותו היחיד החולק דהא בשה"ד סמכינן עליה (בדרבנן עכ"פ) פֿדאיתא בעירוובין מ"ו ונדה שם.

אם פֿן יש לומר דמשום הכי מצרפין דעת אותו היחיד להכריע בפלוגתא השניה דפליגי אליבא דרבנן כו' (וצ"ע דלפי מ"ש הש"ף דבדאורייתא לא סמכינן על היחיד בשה"ד י"ל דהינו משום דמדאורייתא אחרי רבים להטות לגמרי יחשוב אידף פֿמאן דליתא ועי' הפלוגתא בפ"י שבי"ד סימן ק"ט.

גם הא דמוכיחים מדפליגי אליבא דחד מאן דאמר דהלכה פֿמותו יש לומר דזה לא עדיף עכ"פ מהא דהלכה פרבים כו'). אף מלבד שפֿמדונה שונדאי בכמה דברים מצינו פֿלוגתא דתנאי אליבא דרבנן פֿעין הו דפֿרק ב' דחולין ושעם פֿל זה אין מצרפין (הפוסקים) להכריע מצד צירוף אותו היחיד כו'.

גם הנה יש ללמוד פֿן מהא דקיימא לן דאין הכרעה שלישית מכרעת. שהרי ענין זה דאמרינן בהו דפֿרק ב' דחולין בנתקנח מיהו הושו אהדדי (ר"ש עם ר"ח) ונהו ליה רבי חד כו' הרי זה פֿענין הא דקיי"ל הלכה כד' המכריע שגם פֿן מהאי טעמא הוא שבפֿרט זה הושו עם מאן דאמר זה והו רבים נגד אידף מאן דאמר ובפֿרט השני הושו עם אידף כו' כדפירש"י בשבת (ד"מ רע"א) ואם פֿן לפי הפֿלל דאין הכרעה שלישית מכרעת הנה הדין נותן בהו דפֿרק ב' דחולין דאפילו אי לא הו פֿליגי רבנן עליה דר"ש פֿלל.

רק הנה פֿלוגתא דר"ש עם רבי שלא יהא הלכה כר"ח. שהרי זה פֿעין הכרעה שלישית לפֿה"נ לכל הפי' שזכר בתוס' בשבת שם וב"ק (קט"ז א') ע"ש ועכ"פ הרי ר"ח תלמידו

היה וקנימא לן בשבת שם דאין הכרעת תלמיד מכרעת והיה ראוי להיות הלכה פרבי לפ"מ דאיתא במבוא התלמוד (קכ"ט ב') דהלכה כר' נגד ר"י ואם פן כ"ש נגד ר"ש כדאיתא בעירובין שם גבי ר' יוסי ור"ש.

ואם פן כ"ש השתא דאיפא רבנן דפליגי אר"ש (במה שמיקל לגמרי עכ"פ שלא גלו דעתם בנתקנח כו') אלא ע"כ נראה דצ"ל בדוחק דהתם שאני דר' אושעיא הוא דאמר בואו ונסמוך כו' היינו דהוא סבירא ליה התם פן.

(ומשום הכי הוא דפסק הרמב"ם הכי) והא דאמרינן שם בנתקנח מיהו הןשוו כו' וה"ל רבי חד כו' הוא רק פ"י דעת ר' אושעיא. אבל אין לתמוד מנה לעשות פלל על מקום אחר.

וע"ד דאיתמר איתמר כו'. ועי' מעין זה בכללים דג"פ פלל ו' אהא דבריי' פדאי ר"ש לסמוך עליו בש"ד ע"ש (דכ"ה ב') דסבר הרמב"ם דאמוראים יש להם פח.

או אולי יש איזה טעם אחר בדבר דשייך רק התם דוקא. וכבר כתב מהרי"ט בתשובה הנ"ל גם פן שהוא כתב במקום אחר לדחות הראיה דמהרי"ק אבל ע"כ לפה"נ צ"ל דהתם שאני ולא פלל הוא לתמוד משם למקום אחר דכ"ד מוכח דלא אמרינן הכי.

ובאמת מהא דהכרעה שלישית נשמע עיקר דינו דש"ך דהא דהלכה כמכריע הרי הוא מטעם דהלכה פרבים כו' פנ"ל. והא דבהכרעה שלישית (עיקרון) היינו דאין הספמות הרבים הללו מט"א ולכן אין מצטרפים.

והיינו הא דאמרינן בפסחים די"ג א'. ר"ג לאו מכריע הוא טעמא דנפשיה קאמר.

מנה משמע דאלו מכריע היינו דוקא פשהכרעתו (שהוא ענין הספמה עם פל אחד ואחד בחד צד) אינו מטעם בפני עצמו אלא מטעמים שלהם (והגם שהרי הם ע"כ חולקים בטעמיהם מכל מקום באותו צד שמסכים עם זה שניהם הוא מט"א וכמו כן בצד הב' עם אידך הוא מט"א עמו.

ואז דוקא מצטרפים וחשיבי רבים בכל צד כו'. ומשא"כ בההיא דר"ג הא דבתרומה מסכים עם ר"מ אינו מט"א דטעמיה דר"מ דלא טעי פל כף ולא גזר אטו יום מעונן.

ואלו ר"ג ס"ל דגזרינן (דמשום הכי בחולין כר"י ס"ל) אלא דבתרומה ס"ל טעם בפ"ע דאסור להפסיד כו' לכן לא מצטרף בזה עם ר"מ להיות רבים נגד ר"י. ובהא דחולין דמסכים עם ר"י דלכאורה הרי זה מטעם אחר יש לומר שאין נ"מ מנה דהא בלא"ה הלכה כר"י נגד ר"מ וכן פסק ר"ת באמת.

אלא שהקשה רבא דנימא הלכה כר"ג שמכריע (ר"ל בתרומה כר"מ) על זה תירץ שפיר דזה אינו מט"א כו': (ט) והנה פאן בפסחים (י"ג א') לא נזכר הכרעה שלישית בגמרא (רק ברש"י) ואפשר (דהיינו משום דגבי חולין שמסכים ר"י ה"ז מט"א פנ"ל).

או יותר נראה) די"ל דהיינו משום דזה גרע מהכרעה שלישית. אלא דבכה"ג אמרינן דלאו מכריע הוא פלל.

וְזֶה תְּלוּי בְּחִלּוּק שְׁבִין רַש"י לְתוֹסְפוֹת שֵׁם בִּסְפ"ק (כ"א א') גְּבִי זִילּוּף (דָּשֵׁם הַמְקוֹר בְּבִרְיָתָא דְאִין הַכְרֵעָה שְׁלִישִׁית מְכַרְעַת דְּלִפְרִיש"י הֵינּוּ מְשׁוּם דְּב"ש וּב"ה לֹא סְבִירָא לְהוּ כְּלָל טַעְמָא דְתַמְקְלָה וְהָא דְב"ש אוֹסְרִים טַעְמָא אַחְרֵינָא הוּא (מְשׁוּם רִיחָא כּו' ע' תוֹס' דְשַׁבְּת) וּלְפִי זֶה הֲרִי זֶה עֲנִין אֶחָד עִם הָא דְלַעִיל דִּי"ג.

וְלִכְּנָן גַּם בְּדִי"ג פִּירֵשׁ"י דְהֲרִי זֶה הַכְרֵעָה שְׁלִישִׁית. אֲבָל הַתּוֹס' שֵׁם בִּסְפ"ק פִּירֵשׁוּ דַּאֲע"ג דְטַעְמָא דְבֵית שְׁמַאי מְשׁוּם תַּמְקְלָה לֹא חָשִׁיב הַכְרֵעָה מִפְּנֵי שְׁהִרְאִשׁוּנִים לֹא גִילּוּ דְעֵתָן שְׁיֵישׁ סְבִירָא לְחַלְק בֵּין בֵּית לְשָׂדָה וְלֹא אָמְרוּ אֶחָד בֵּית וְאֶחָד שְׂדָה כּו' וְכֵן כְּתִב עוֹד בְּכ"ד בְּשַׁבְּת (מ') וּב"ק (קו"ו) שֵׁם וּבְכ"ד.

דְּהַכְרֵעָה לֹא הָיָה אֲלֵא כְּשֶׁנִּזְכָּר בְּד' הִרְאִשׁוּנִים בֵּין כָּף וּבֵין כָּף כּו' שְׁבִיזָה רְמִזוּ שְׁיֵישׁ סְבִירָא לְחַלְק אֲלֵא דְמ"מ לֹא סְבִירָא לְהוּ הַחִלּוּק וְאִז כְּשֶׁהַשְּׁלִישִׁי מְכַרְיַע לְחַלְק חֲשִׁיבָא הַכְרֵעָה. אֲבָל כְּשֶׁהִרְאִשׁוּנִים סָתְּמוּ אָמְרוּ שְׂדָה מִתִּיר וְזֶה אוֹסֵר וְלֹא נִזְכָּר בְּדְבָרֵיהֶם בֵּין כָּף וּבֵין כָּף כּו' אִז הַמְכַרְיַע לְחַלְק חֲשׁוּב הַכְרֵעָה שְׁלִישִׁית.

וּבְאַמְתָּ גַּם רַש"י פִּירֵשׁ כֵּן בְּכַמָּה דְּוֹכְתִי וְאִף אֵהָךְ בְּרִיָּתָא דְזִילּוּף גּוּפָא פִּירֵשׁ כֵּן בְּבָבָא קַמָּא (וְלִכְּנָן הַסְפִּימוּ הַתּוֹס' שֵׁם לִפְרִיש"י) אֲלֵא שְׁיֵישׁ לּוֹמֵר דְּרַש"י סְבִירָא לִיהָ דְהָאִי טַעְמָא דְבְּכָל מְקוֹם שְׁלֹא נִזְכָּר בֵּין כָּף כּו' הָיָה הַכְרֵעָה שְׁלִישִׁית הַכֹּל הֵינּוּ מְשׁוּם דְאִז אָמְרִינָן דְהָא דְזֶה אוֹסֵר (אוּ מִתִּיר) הַכֹּל אֵינּוּ מְטַעֵם אֶחָד עִם הַמְכַרְיַע בְּצַד אֶחָד כְּנוֹתִיָּה וְזֶהוּ שְׁגָם בְּהָךְ דְּפִסְחִים דִּי"ג אֶסְבִּירָא לֵה רַש"י דְהֲרִי הַכְרֵעָה שְׁלִישִׁית מְשׁוּם שְׁלֹא נִזְכָּר בְּד' ר"מ וּר"י אֶחָד חִלּוּן וְאֶחָד תְּרוּמָה כּו'.

וְהֲרִי הֵתֵם וְנִדְאִי הוּא דְבִתְרוּמָה מְסָפִים ר"ג עִם ר"מ לֹא מְטַעֵם אֶחָד הוּא וְכַדְלַעִיל. אֲלֵא דְרַש"י לְשִׁיטְתוֹ הֵינּוּ הָךְ דְּבְכָל מְקוֹם שְׁלֹא נִזְכָּר בְּד' הִרְאִשׁוּנִים בֵּין כָּף וּבֵין כָּף אָמְרִינָן דְאֵינּוּ מְטַעֵם אֶחָד עִם הַמְכַרְיַע כּו' וְכַדְפִּירֵשׁ גְּבִי זִילּוּף שֵׁם סְפ"ק (וְגַם בְּבָבָא קַמָּא ר"ל עַד"ז עִם שְׁפָתֵם) וְהַתּוֹס' נִרְאָה דְסְבִירָא לְהוּ דְכֵהָאִי גִוּוּנָא גִרַע מִהַכְרֵעָה שְׁלִישִׁית אֲלֵא עַל כֵּהָאִי גִוּוּנָא אָמַר בְּפִסְחִים י"ג לֹא מְכַרְיַע הוּא כְּלָל.

וְזֶהוּ שְׁבָבָא קַמָּא שֵׁם כְּתִבוּ הַתּוֹס' עַל פִּירֵשׁ"י דְסוּף פֶּרֶק קַמָּא דְפִסְחִים (שְׁנִזְכָּר בְּתוֹסְפוֹת שֵׁם בְּשֵׁם י"מ) דְלֹא נִרְאָה דָּאֵם כֵּן לֹא הָיָה רַבִּי יִשְׁמַעֵאל מְכַרְיַע אֲלֵא טַעְמָא דְנִפְשֵׁי קַמָּא כּו' וְהַקְשָׁה מִהֲרַש"א וְאֵימָא לְהָאִי פִירוּשָׁא דְקוּשְׁטָא דְהָכִי קַמָּא כּו' וְהָאִי לִישְׁנָא גּוּפָא קַמָּא הֵתֵם (בְּפִסְחִים י"ג) אֵהָא דְר"ג כּו'.

וּלְפִי הַנְּ"ל אֲתִי שְׁפִיר דְסְבִירָא לְהוּ לְתוֹסְפוֹת דְבְאַמְתָּ מְשׁוּם הָכִי לֹא אָמְרִינָן בְּפִסְחִים י"ג הַכְרֵעָה שְׁלִישִׁית הִיא אֲלֵא אָמְרִינָן לֹא מְכַרְיַע הוּא כְּלָל וּמָה שְׁכְּתִבוּ הַתּוֹסְפוֹת שֵׁם (קוּדָם לְהַנְּ"ל) אֵהָא דְפִסְחִים י"ג דְלִפְרִוּשׁ רַש"י (דְבְבָבָא קַמָּא שְׁהַסְפִּימוּ הַתּוֹס' כּו' כְּנ"ל) נִיחָא אֲלֵא לְפִירוּשׁ ר"ח אֲמַאי כּו'.

וְלִכְאוּרָה הֲרִי הֵתֵם לֹא נִזְכָּר הַכְרֵעָה שְׁלִישִׁית אֲלֵא דְזֶה גִרַע כּו' כְּנ"ל אֵם כֵּן מָה זֶה שְׁנִיף לְחִלּוּק פִּי רַש"י וּר"ח בְּהַכְרֵעָה שְׁלִישִׁית וְצ"ל (בְּדוּחַק) דְמְכָל מְקוֹם לְפִירוּשׁ רַש"י מְעַנֵּן אֶחָד הֵם וְקַל נְחוּמָר הוּא כּו'.

אֲבָל לְפִירוּשׁ ר"ח דְהַכְרֵעָה שְׁלִישִׁית עֲנִין אֶחָד הוּא לְגַמְרִי דְהֵינּוּ הַכְרֵעַת תְּלִמִיד מְשַׁמַּע לְהוּ דְשׁוּב אֵין לָנוּ לְהַמְצִיא חִלּוּק כְּלָל בְּגוּף אֶחָד הַכְרֵעָה אֶפְיָנוּ אֵינּוּ מְטַעֵם אֶחָד כּו'

(וצע"ק) וְרָאוּי לְתַת לֵב בְּגוֹף עֲנָן הַהִכְרָעָה שְׁלִישִׁית לְפִירוּשׁ הַתּוֹסְפוֹת דְּאַפִּילוּ אִם הַפֶּל מִטַּעַם אֶחָד כּו' מִפֶּל מְקוֹם כָּל שְׁלֹא נִזְכָּר בַּד' קִמְאֵי בֵּין פֶּה וּבֵין פֶּה כּו' הָרִי זֶה הִכְרָעָה שְׁלִישִׁית וְלִכְאוּרָה הָרִי זֶה כִּהִלְכְּתָא בְּלֹא טַעְמָא דְמֵאֵי נ"מ אִם גִּילּוּ קִמְאֵי דַעְתָּם שְׁשִׁינְיָה סְבָרָא לְחֻלְקָא אִו לָאו סוּף סוּף הָרִי בֵּין פֶּה וּבֵין פֶּה הֵם לֹא סְבִירָא לְהוּ חִזְקִילוּק.

אַלָּא דְמִפֶּל מְקוֹם פֵּינּוּן שְׁזֵה הַמְכָרִיעַ לְחֻלְקָא יִצָּא. וּבְכָל צַד הַסְפְּמָתוּ עִם כָּל אֶחָד הוּא מִטַּעַם אֶחָד עַכ"פּ חֲשׁוֹב מְכָרִיעַ וּמֵאֵי נ"מ בְּמָה שְׁהִנְיָה קִמְאֵי לֹא רָמְזוּ שְׁהִיָּה עוֹלָה עַל דַּעְתָּם כָּלֵל לְחֻלְקָא כּו' סוּף סוּף פֵּינּוּן שְׁהַסְפְּמָתוּ עִם כָּל אֶחָד בְּחֻד צַד הוּא הַפֶּל מִטַּעַם אֶחָד רָאוּי שְׁשִׁינְיָב מְכָרִיעַ דַּעכ"פּ בְּכָל צַד הָרִי יֵשׁ כָּאֵן תְּרִי הַמְסַפְּמִים יַחַד לְדִינָא וּמִטַּעַם אֶחָד לְמָה לֹא יִחְשְׁבוּ רַבִּים כּו'.

וְנִרְאֶה דִּישׁ לִזְמַר דֵּהֵאֵי טַעְמָא דְכִינּוּן שְׁלֹא רָמְזוּ שְׁיֵשׁ סְבָרָא לְחֻלְקָא וְאַמְרִינּוּ דִּנָּא סְבִירָא לְהוּ כָּלֵל סְבָרַת הַחִזְקִילוּק. וְהָרִי הֵם חוֹלְקִים עַל סְבָרַת הַמְכָרִיעַ.

וְאִם כּוּן נִקְטִינּוּ לְהִלְכָה כְּנוֹמְיָהוּ נִגְדַּד הַיַּחֲזִיד הַמְכָרִיעַ. וְשׁוֹב הָרִי זֶה כְּאֵלוּ בְּאֵנוּ לְחֻלְקָא אֵת הַשְּׁוִיָּן לְגַמְרֵי בְּלִי שׁוּם טַעַם וְסְבָרָא וְזֶה אֵי אֶפְשָׁר.

דְּוִגְמָא לְדָבָר מֵהָא דְאֵיתָא בְּרִישׁ פְּסָחִים (ב' ב') וְכִי הֵיכָן מְצִינּוּ יוֹם שְׁמַקְצָתוּ אֲסוּר וּמַקְצָתוּ מוֹתָר. וּפִירוּשׁוֹ הַתּוֹס' דֵּהִינּוּ הֵיכָא דְלִיכָא סְבָרָא כּו' ע"ש.

וְהֵכָא נִמְי דְכְּנוֹתִי' זֶהוּ הַחִזְקִילוּק. בֵּינּוּן כְּשֶׁגַּם הֵמָּה רָמְזוּ שְׁשִׁינְיָה לְחֻלְקָא דְאֵז כְּשֶׁהַמְכָרִיעַ הִכְרִיעַ כּוּן אַף דֵּהֵם לֹא סְבִירָא לְהוּ לְחֻלְקָא מִפֶּל מְקוֹם פֵּינּוּן דַּעכ"פּ לְכוּלֵי עֲלֵמָא יֵשׁ סְבָרָא לְחֻלְקָא וּלְדִינָא הָרִי יֵשׁ כָּאֵן בְּכָל צַד תְּרִי מְסַפְּמִים בְּדִין וּבְטַעַם אֶחָד.

כּוּן הִלְכָה. אֲבָל כְּשֶׁלֹּא רָמְזוּ שְׁיֵשׁ סְבָרָא לְחֻלְקָא וְאַמְרִינּוּ דְבָהָא הִלְכָה כְּמוֹתָם דֵּהָרִי זֶה כְּאֵלוּ אֵין סְבָרָא כָּלֵל לְחֻלְקָא.

שׁוֹב לֹא מֵהֵנִי מַה שְׁעַל פֵּי הַמְכָרִיעַ הָרִי יֵשׁ כָּאֵן ב' בְּכָל צַד דְּאַף בְּלִי מַחְלֻקָתָא כָּלֵל הָא אֲמַרִינּוּ דְאֵי אֶפְשָׁר לְחֻלְקָא אֵת הַשְּׁוִיָּן בְּלִי טַעַם וְסְבָרָא כְּדָאמַר וְכִי הֵיכָן מְצִינּוּ כּו': (יוד) עוֹד כְּתִבּוּ שֵׁם הַתּוֹס' דֵּהֵיכָא דְחֻלְקִין (קל"ז) גְּבִי רֵאשִׁית הִגְזוּ בְּכִמְהָ נֹוהַג דְּבֵית שְׁמַאי אוֹמְרִים בּב' וּבֵית הַלֵּל אוֹמְרִים ה' וְרַבִּי יִשְׁמַעֵאל בְּרַבִּי יוֹסִי אוֹמַר בַּד' וְקָרִי לְהָא דְרַבִּי יִשְׁמַעֵאל הִכְרָעָה שְׁלִישִׁית.

אוֹתָהּ הִכְרָעָה אֵינָה חֲשׁוּבָה אֶפִּילוּ בְּהָדָּ דְבִבָּא קִמְא וּדְנִזִּיר דְּבִהִנִּי סְבִירָא לִיָּה לְמַכְרִיעַ פִּלְגָא כְּמַר וּפִלְגָא כְּמַר אֲבָל הֵתָם לֹא סְבִירָא לִיָּהֵלָא כְּמַר וְלֹא כְּמַר. וְלִכְאוּרָה צ"ע לְמָה.

הֵלֵא לְבֵית שְׁמַאי מַב' וּלְמַעֲלָה חֲזִיבִים וּלְבֵית הַלֵּל בְּפִחוֹת מַה' פְּטוּרִים אִם כּוּן לר' יִשְׁמַעֵאל דְּאֵמַר ד' הָרִי זֶה פִּלְגָא כְּמַר כּו' דַּבְּב' וּג' סְבִירָא לִי' כְּבֵית הַלֵּל דְּפְטוּרִים. וּבַד' סְבִירָא לִיָּה כְּבֵית שְׁמַאי דְּחֲזִיב (דְּבִשְׁלֵמָא אֵלוּ הִיָּה לְבֵית שְׁמַאי ב' דְּוִקָא וּלְבֵית הַלֵּל ה' הִיָּה רַבִּי יִשְׁמַעֵאל הָאוֹמַר ד' דְּוִקָא דְלֹא כְּמֵאֵן כּו') וְדוֹגְמָא לְדָבָר מֵהָא דְאֵיתָא בְּכִבָּא בְּתָרָא (ק"ז א) גְּבִי שׁוּמָא דְקִיָּמָא לֵן כְּתִנָּא קִמְא דָּאֵם אֲמַר אֶחָד פ' וְאֶחָד ק"כ וְאֶחָד ק' דְנִדְוֹן בַּק' מִשׁוּם דֵּהוּי מְקִלְתָּא מְצִיעֵתָא וְהֵכָא נִמְי דְכְּנוֹתִי' (וע"ש בְּפִירְשׁוּב"ם דְּגַם אִם אֵינּוּ מְכָרִיעַ לְאַמְצַע לְחֻצְאִין מִמֶּשׁ בְּמַכּוּזִין נִמְי דִּינָא הֵכִי וְכּוּן פֶּסֶק הַסַּמ"ע (וש"א) סִימָן ק"ג סַק"ה.

ואף להרמב"ם ושו"ע יש לומר דהיינו משום דהא אמרינן בתולין דכהאי גוונא הוי הכרעה שלישית עכ"פ לכן לא סבירא להו דהתם בשומא הפי' מילתא מציעתא ר"ל שמשמיעין בין שני הקצוות היינו היותר המרבה והממעט אלא שגם זה צ"ע לפי הג"ל דהפל תלוי אם הוא מטעם אהד כו' והרי התם זה שאומר ק' הסכמתו עם כל אהד הפל מטעם אהד ר"ל ששנה כף עכ"פ ואינו שנה יותר כו'.

אבל התוספות שכתבו שנה לא חשיב אפילו הכרעה שלישית כו' לכאורה צ"ע למה) ונראה דהיינו גם כן משום דאזלינן בתר טעמי' דוקא והתם כל אהד הוא מטעם בפני עצמו. דכל אהד יליף לה מקרא בפני עצמו והרי בית שמאי דאשפחו בקרא דגם ב' נקראים צאן ונדאי שפיר קאמרי דאין סתירה לזה כלל ממה שפצינו בקרא גם על יותר שנקראים צאן דמה בכף עכ"פ גם ב' נקראים הכי אלא דב"ה מיעוטא דלישנא יתירה בקרא דידהו קדרשי כדאיתא בגמרא שם.

אבל ר' ישמעאל ברבי יוסי לכאורה באמת קשיא מאי הכריע מהא דאשפח בקרא דכתיב וארבע צאן כו'. ממ"נ אי סבירא לי' מיעוטא דבית הלל ל"מ פלום.

ואי לא סבירא ליה מיעוטא הרי אשפחו דגם ב' מיקרי צאן כבית שמאי. וצ"ל לכאורה דסבירא לי' דלא ילפינו מקראי דדברי קבלה כי אם דוקא מקרא שלו שהוא בתורה ע"ש בגמרא ואם כן הרי זה דלא כמר ודלא כמר (דשניהם סבירא להו דילפינו מדברי קבלה) ולכן כתבו התוספות דל"ח אפילו כהכרעה שלישית כו': שוב ראיתי בת' מהריב"ל ח"ב סימן כ"ט שנתקשה בדברי התוס' כנ"ל.

ולבסוף נראה שנוטה לומר דכוננתם לחלק בין כשהמכריע הוא ממוצע ממש ר"ל דוקא פלגא כמר כו' ומה שאין כן הך דתולין דלא הוי פלגא ממש כמר כו'. דרק בד' הכריע כבית שמאי.

וכבית הלל הכריע יותר דהיינו בב' וג' (ומלבד דלמ"כ בתוספות במ"ש דהתם לא ס"ל לא כמר כו') באמת איני יודע שום טעם בדבר דמאי נ"מ בזה פיון דהא דהלכה כמכריע היינו משום דבכל צד ה"ל תרי כו' אם כן ה"א נמי כן הוא (ומד' הרמב"ם ושו"ע הג"ל אין ראיה כל כף כנ"ל).

וכ"ש שהוא כתב שם תחילה דהרמב"ם דוקא לענין שומא כתב כן פו' ע"ש אלא שגם בזה לא כתב שום טעם וגם בכלל דבריו שם לכאורה צ"ע אלא שאכ"מ). לכן לפענ"ד נראה יותר כנ"ל (יא) אף מ"ש התוספות עוד שם על ההיא דברכות (מ"ג ב') בפלוגתא דבית שמאי ובית הלל בשמן ונהדס ואמר רבן גמליאל אני אכריע ששמן זכיניו לריחו ולסיכתו כו': דלא שייקא ההיא הכרעה לשאר הכרעות דלא סבירא ליה פלגא כמר כו' אלא דמפרש טעמו דחז מינייהו וסבירא ליה פנותי' לגמרי וכן בכמה מקומות שאם תנא אהד יספור כתנא אחר לא יקרא בכף מכריע.

תדע מדאיצטריך ר"י עלה למימר ה' כד' המכריע כו' עכ"ל התוספות דמזה משמע (דלאו אלישנא בלחוד קפדי אלא) דכל פהאי גוונא אינו בכלל הא דקיימא לו דלעולם הלכה כמכריע לפי שהכריע לגמרי כחז ולא פלגא כמר כו'.

צ"ע למה פֿינן דֿהא דֿהלֿכה פֿמֿכֿריע הֿיֿינו מֿשום דֿבֿכֿל צד ה"ל רבֿים כו' כדפֿירש"י בכ"ד הֿרי אִם תֿנָא אֶחָד יִסְבֹּר לִגְמָרִי כִּתְנָא חַד וְיִדְאִי הָוִי לִיה רבֿים. וּבִכְמָה דְּבָרִים אֶמְרִינן יַחֲד וְרַבֿים הִלְכָה פֿרַבֿים.

וְאִדְרַבָּה הָא דִּהוּצְרָה ר"י לֹא שְׁמַעִינן הַכֹּלֵל דִּהִלְכָה פֿמֿכֿריע הִיָּה נִרְאָה דִּהִינּו מֿשום דִּלָּא גִימָא פֿינן שַׁע"כ"פ הֿרי לֹא הוּשְׁוָה לִגְמָרִי לֹא עִם מַר וְלֹא עִם מַר אִין פֿאן רבֿים קמ"ל פֿינן דֿבֿכֿל צד עכ"פ הוּשְׁוָה עִם אֶחָד מִהִנְהוּ קמָאִי (בְּדִינוּ וּבִטְעֵמוּ) חֲשׁוּב רבֿים לִהְכָרִיעַ כו'.

וכ"ש הִיכָא דְּמִסְפִּים לִגְמָרִי פֿחד מִיַּנְיָהוּ וּמִטַּעֵם אֶחָד דִּחְשִׁיבִי רבֿים בְּפִשִׁיטוּת. וּמָה זֶה שְׁפִתְבוּ הַתּוֹסְפוֹת שְׁאֵם תֿנָא אֶחָד יִסְבֹּר כִּתְנָא אַחַר לֹא יִקְרָא בְּכָהּ מְכָרִיעַ (וּמִשְׁמַע דִּר"ל דְּמִשׁוּם הִכִּי אִין רְאָיָה שְׁהִלְכָה כְּמוֹתוֹ מְדַכְתְּבוּ עַל זֶה תִּדַּע כו') מָה בְּכָהּ אִם לֹא יִקְרָא מְכָרִיעַ הֿרי נִקְרָא רבֿים כו' (מְלַבֵּד שְׁגָם מְכָרִיעַ יִתְכּוֹן לִקְרוֹתוֹ לִפ"מ שִׁפִּירש"י בכ"ד שִׁפִּי מְכָרִיעַ הִינּו שְׁמַכְבִּיד הַכֹּף וְעִי' לִקְמוֹן בְּסוּמוֹ שְׁפִן הוּא בְּהִדְיָא בְּרִש"י דִּחְוִלִין כו').

וצל"ע וּבַתּוֹסְפוֹת דְּשַׁבַּת (מ') פֿתְבוּ אַהִיא דְּבִרְכוֹת בְּזֵה הַלְשׁוֹן דִּר"ת הִתֵּם דִּהוּי פְּהִכְרַעָה שְׁבִכֵל הַש"ס. ול"נ דִּלָּא הִנְיָא הַכְרַעָה אֶלָּא כְּדַפְּלִי וְהִתֵּם אִינוּ אֶלָּא מְפָרֵשׁ טַעְמָא דְּבִית שְׁמַאי עכ"ל.

וְנ"ל הִרָא"ש בְּבִרְכוֹת שְׁם דִּהִכְרַעָה דִּר"ג לֹא הַכְרַעָה הוּא אֶלָּא שְׁנָתָן טַעֵם לְדַעַת בֵּית שְׁמַאי עכ"ל. וּפִי' שְׁם הַמַּעֲיוֹן דִּר"ג לֹא לִהְלַכָה בָּא לִהְכָרִיעַ אֶלָּא שְׁנָתָן טַעֵם כו'.

וְאִם כֵּן גַּם דַּעַת הַתּוֹסְפוֹת דְּשַׁבַּת יֵשׁ לְפָרֵשׁ כֵּן. (וְנִרְאָה דִּהִרָא"ש לְקַח זֶה מִדַּעַת הַתּוֹס' הַלְלוּ).

וְאִף גַּם דְּבָרֵי הַתּוֹסְפוֹת דְּפִסְחִים סוּף פ"ק יֵשׁ לְפָרֵשׁ עַד"ז (בְּדוּחַק קֶצֶת) ע"ש. אֲבָל דַּעַת הַתּוֹסְפוֹת דְּבָבָא קמָא הַנ"ל וְדֹאִי אִי אֶפְשָׁר לְפָרֵשׁ עַד"ז כְּמוֹבֵן.

אֶלָּא שִׁלְפָה"נ אִין לִהְעַמִּיד יְסוּד כָּל כָּהּ עַל זֶה פֿינן שְׁמִדְּבָרֵיהֶם בְּשַׁבַּת (וּפִסְחִים) וְדַעַת הִרָא"ש דְּבִרְכוֹת לִמ"כ וְעַכ"פ בְּשֵׁם ר"ת פֿתְבוּ דִּהוּי פְּהִכְרַעָה שְׁבִכֵל הַש"ס. וּבְרִש"י דְּנִזִּיר (נ"ג) פֿתְבַּ דִּהִכְרַעָה אִינָה עַד שְׁתַּהֵא פֿוֹלָה כְּדְּבָרֵי אֶחָד וְלֹא מְקַצָּת כו'.

וְהַגֵּם שְׁזֵה תְּמוּהַ צְרִיף לְדַחֲוֹק דִּר"ל הִיכָא דְּקמָאִי לֹא גָלוּ דַּעַתָּם שְׁיֵשׁ סְבָרָא לְחַלְקֵי כו' וּבְהִתֵּם. וְרִש"י בְּחוֹלִין (קל"ז ע"א) אַחַר שְׁהֶאָרִיף בְּהִכְרַעָה שְׁלִישִׁית פֿתְבַּ וְנ"ל דִּהִכְרַעָה לְשׁוֹן כָּהּ מֵאֲזַנִּים הָוִי בְּשָׁנִים חוֹלְקִים וּבָא שְׁלִישִׁי וּמְכָרִיעַ הַמְשַׁקֵּל כְּאֶחָד מִהֵן אוּ בְּכֵל הַדְּבָר אוּ בְּחִצְיוֹ כְּזֵה כו'.

וּמַעֲיִן זֶה דַּעַת הַר"ן שֵׁם. (וְעַל הַתּוֹסְפוֹת דְּבָבָא קמָא אוֹלִי יֵשׁ לוֹמַר דְּסְבִירָא לֵהוּ דִּהָא דִּהִלְכָה כְּדַעַת הַמְכָרִיעַ חֲזָקָה יוֹתֵר מִהָא דִּהִלְכָה פֿרַבֿים כְּמוֹ לַעֲנִין לְסַמְוֵה בִּשְׁה"ד דְּסְמַכִּינן אִיחִיד כְּדֹאִיתָא בְּעִירוּבִין וּפ"ק דְּנִדְהָ פְּדִלְעִיל.

וְנִגַּד הַמְכָרִיעַ אוֹלִי ס"ל דִּלָּא סְמַכִּינן דִּהוּי הִלְכָה פֿסוּקָה לִגְמָרִי (וּמִשׁוּם דִּהוּי מְלִתָּא מְצִיעֵתָא כְּעִין פֿשְׁרָה נוֹסֵף עַל דִּהוּי רבֿים בְּכֵל צד כו') וְאִהָא קְאָמְרִי דִּהָא דִּר"ג בְּבִרְכוֹת אִינָה כְּשֶׁאֵר הַכְרַעוֹת וְשְׁמִשׁוּם הִכִּי הוּצְרָה ר"י לְפִסְחוֹק שְׁם הִלְכָה כִּר"ג כו' וְגַם זֶה דוּחַק וְצ"ע מְנַלן): וְכָל זֶה אִינוּ שְׁיָיָה כָּל כָּהּ לְנִידוֹן דִּידוֹן דַּע"כ"פ סוּף דְּבָר הַכֹּל נְשַׁמַּע לַפַּע"ד

דמקא דהכרעה שלישית והשנייה לזה יש סעד ג' לדעת הש"ך דכשאין הרבים מסכימים מטעם אֶחָד לֹא חָשִׁיב רַבִּים.

דקא דהלקה פמכריע הוא מטעם דהוי רבים בכל צד כו'. ובענין הכרעה שלישית יש בו מדריגות.

ועכ"פ היכא דינעינו דטעמיה דמכריע אינו מטעם אֶחָד עם אותו שמסכים עמו באותו צד הרי זה הכרעה שלישית עכ"פ (לפירוש"י דספ"ק דפסחים) או גרועה מזה (לפי התוספות דבבא קמא) וכדאיתא בפסחים (י"ג) ר"ג לאו מכריע הוא טעמא דנפשיה קאמר.

וכמ"ש התוס' בבבא קמא על הי"מ דגבי זילוף כו' ואהא דראשית הגז דהרי זה דלא כמר ודלא כמר כו' (פנ"ל דהיינו משום דר"י ברבי יוסי מקרא בפני עצמו יליף וחולק על בית שמאי ובית הלל וס"ל דאין ללמוד מדברי קבלה והם חולקים וסבירא להו דלמידים מדברי קבלה וממילא שוב ליכא למילף מקרא דר"י פלום כו'): (יב) והן אמת דלפירוש ר"ח דפי' הכרעה שלישית דור שלישי ולפ"מ דמשמע מתוספות שם דלפ"ז אף בהך דפסחים דר"ג לאו מכריע הוא ותפ"ש גם כן עד"ז משום דלפניהם הנה ולא עליהו קאי לכאורה אדרבה נשמע מזה דלא כש"ך.

דקא התימ גבי תרומה ר"ג עם ר"מ אינו מטעם אֶחָד פדלעיל ועכ"ז משמע לפ"ד התוס' דאילולי דר"ג לפניהם הוי הנה הלכה כמותו. אבל מכל מקום גם לפי זה אין להוכיח מפאן כ"א פגוונא דהתימ דעם היות דר"ג ע"כ לית ליה טעמא דר"מ מדחמיר בחולין.

אבל ר"מ אין ראיה עכ"פ דלא סבירא ליה טעמא דר"ג בתרומה (דאסור להפסיד כו') אלא דא"צ לדידיה כו'. אבל היכא דינעינו דכל אֶחָד חולק ולא סבירא ליה טעמא דחבירו. יש לומר דאין מצטרפין. ובעיקר פי' התוס' שם אליבא דר"ח דבההיא דר"ג גם כן היינו משום שהי' לפניהם כו' נראה זה דוחק גדול.

נדא דאם כן אינו מוכן כלל מה זה שאמרו שם טעמא דנפשיה קאמר. ועוד איני יודע מה בכך שיהיה מדור לפניהם.

בשקלא מה שפי' ר"ח דור שלישי פשוט דהרי זה פהכרעת תלמיד דאין הלכה כתלמיד במקום הרב. אבל מה שהי' לפניהם הרי זה מעליותא ולא גריעותא (דברק מאב"י ורבא הלכה כבתרא כו') וז"ל הריטב"א בחולין קל"ז בשם ר"ח כשהשלישי הוא קטן בחכמה כו' שאינו פדאי להכריע כו' (ובת' הרמ"ע סימן ה' ראיתי שכתב בשם ר"ח דדמי להא דאמרין רבי לא שגאה רבי חגיגא מנין לו) ואף גם התוספות עצמם הרי אסברו להא דר"ח שגהו פדאמרין על ר"ע נגד בית שמאי ובית הלל דהכרעת תלמיד אינה הכרעה.

ואיך שייך זה על ר"ג נגד ר"מ ור"י. ובאמת התוספות בשבת ופסחים שבהבאו גם כן פי' ר"ח לא הקשו פלום על זה מהא דר"ג.

ונראה דהיינו משום דהתימ ס"ל באמת דלא קשה מידי דקא באמת לא אמרו בגמרא שם על ר"ג דהכרעה שלישית היא אלא אמרין לאו מכריע הוא טעמא דנפשיה קאמר. והיינו משום דאינו מטעם אֶחָד עם ר"מ גבי תרומה כו' ולפ"ז אף לפירוש ר"ח יהיה הוכחה

פדעת הש"ך (אף בכהאי גוונא דמדר"מ אין ראיה דלא ס"ל טעמיה דר"ג כו' פנ"ל) ולפירוש התוספות עצמם דכל שלא נזכר בד' קמאי בין כה ובין כה הרי זה הכרעה שלישית.

ולפי הנ"ל דהיינו משום דאז אמרינן דלא ס"ל סברא לחלק כו' ונהרי מ"מ עכ"פ דבריהם סתומים ואין ראיה כל כה דסבירא לי הכי. אם כן יהיה מוכח דאפילו בפאין לנו ראיה כל כה שפ"ל אחד אינו מודה בטעמו של חבירו (גם כן) כל שפ"ל אחד ואחד אומר טעם בפני עצמו אין מצטרפין (דאמרינן דמסתמא חולקין כל אחד אטעמו של חבירו כו') ואף לפירש"י גבי זילוף דבית שמאי לאו מטעמא דתקלה קאמרי מקל מקום הרי אין זה מפניו דבריהם וגם מדלא חילקו בין בית לשדה אין ראיה כל כה דלאו מטעמא דתקלה הוא ועם כל זה תולין לומר שאינו מטעם אחד כו' וצ"ע בזה.

אף את זה אגיד דלפירוש ר"ח הרי בההיא דראשית הגז בפירוש אמרו הכרעה שלישית היא ולפי"ר ר"ח היינו דור שלישי ואם כן משמע דלולא זאת הנה הלכה כפמכריע ונהרי לפי מה שכתבתי לעיל בפ"י דברי התוספות ה"ם נדאי לאו מטעם אחד הוא וכל אחד ואחד חולק אטעמו של חבירו.

אמנם לדינא נראה כיון דלפירוש רש"י ותוס' נשמע בפירוש פהש"ך ואל"כא דר"ח (אף לפמ"ש"ל) אין ראיה כי אם מהוכחה פ"עין מדאיצטריה כו'. (ואולי נקטי בגמרא הכרעה שלישית ע"ד חדא ועוד קאמר דכהאי גוונא צ"ל לפירוש רש"י ותוספות הא דלא אמרינן ה"ם ובבבא קמא ובסוף פ"ק קמא דפסחים הכרעת תלמיד הוא כו'.

וגם הרי בלאו הכי כתבו התוספות גם לפירושם דה"ם בחולין גריעי מהכרעה שלישית וע"כ לומר שלא דקדקו בלשון כל כה כו') אינו פדאי להמציא פלוגתא חדשה בין ראשונים. וכל זה לענין גוף הדיו להביא ראיה וסעד להש"ך.

אבל לענין מ"ש לעיל דע"כ נשמע מזה דראשית מהרי"ק לאו ראיה היא זהו נדאי גם לפירוש ר"ח דה"ם בפ"ק ב' דחולין (ל"ו א') ר"ח תלמיד הוא כו' ובפ"ט דה"ם הא פליגי רבנן על ר"ש ורבי ור"ח פליגי אליבא דרבנן שפ"ר נתבאר דבכהאי גוונא נראה נדאי דבשאר דוכתי אין מצטרפין דעת ר"ש כו'.

וע"כ צ"ל דשאני ה"ם דאמר רבי אושע"י כו' וע"ד היכא דאתמר אומר כו' אבל לאו פל"א הוא כו': (יג) ועתה אבוא לראיה השני' שנגד הש"ך הנזכר לעיל אות ז בשם מהרי"ט מהא דגבי סנהדרין משמע דגם שלא מטעם אחד מצטרפין.

וכבר נזכר לעיל שגם הש"ך עצמו כתב כן אלא שמחלק בין פשהרבים לפנינו פסנהדרין ודיינים לבין פשאנים לפנינו כו'. ולכאורה אין החילוק מוכן אף הנה התנאים בקיצור ת"כ סימן קכ"ג (דמ"ח ע"ג) כתב דבר חידוש וזה לשונו כי אמרינן לילך בתר רוב ומקרא מלא אחר רבים להטות היינו פשדנין על המעשה הבא לפנינו כו' אבל אם דנו שלא על מעשה רק לקבוע הלכה לדורות בזו לא שייך אחר רבים להטות ורשות ביד בית דין שאחריהם לחלוק ולקבוע הלכה כמיעוט נגד הרוב כפי שיקול דעתם פדתנן פ"ק קמא דעדות למה נשנו דברי יחיד כו' ופירש הר"אב"ד ונהרמב"ם (ע"ש דמשמע דיכולים

לתלוק לגמרי (ולא פִיחיד דוקא) וע"ש בכ"מ) רפ"ב מהלכות ממרים דיש רשות ביד ב"ד לקבוע הלכה פִיחיד כו'.

ושוב ראיתי שְמעיין זֶהפּתב גם פִן הג"פ בפללים פִלל ה' וְנָה לְשׁוֹנוֹ וְנִרְאָה לִי דְקָא דְאֶמְרִינוּ רַבָּא דְאֶרְיִיתָא הוּא דְכָתִיב כּו' הִינְנוּ פִשְׁנַחֲלִקוּ בְשַׁעַת מַעֲשֵׂה בְדִין מִן הַדִּינִים הַסְנֵהְדְרִין אוֹ הַב"ד שְׁנִשְׂאֵלָה שְׂאֵלָה לְפָנֵיהֶם אִז פּוֹסְקִים הַדִּין וְהוֹלְכִים אַחַר הָרוֹב מִן הַתּוֹרָה כּו' אֲמַנָּם אוֹתוֹ פִסֵּק אִינוּ נִשְׂאָר הַלְכָה קְבוּעָה לְדוֹרוֹת שְׁלֵא יוֹכַל ב"ד אַחַר לְתִלּוֹק כּו' שְׁהָרִי אֲמָרָה תּוֹרָה וְאֵל הַשּׁוֹפֵט אֲשֶׁר יִהְיֶה בַיָּמִים הַהֵם וְכֵן פִתַּב הַרְמַב"ם רפ"ב מֵהִלְכוֹת מְמָרִים כּו'.

וְהִנֵּה לְכַאוּרָה הִנֵּה נִרְאָה בְהַדְיָא מִתְחִילַת לְשׁוֹנָם. וּבְפִרְט מִלְשׁוֹן הַתּוֹמָיִם.

שְׂבָאוֹ לֹמַר דְדוֹקָא פִשְׁדְנִין עַל מַעֲשֵׂה שְׂבָא לְפָנֵיהֶם אִז מְדְאוּרִייתָא אַחְרֵי רַבִּים לְהַטּוֹת אֲבָל פִשְׁדְנִין שְׁלֵא עַל מַעֲשֵׂה רַק לְקַבּוּעַ הַלְכָה לְדוֹרוֹת (וְהִינְנוּ פִכָּל פְּלִגְלוֹתוֹת תַּנְאִים וְאֶמְוָרָאִים וּפּוֹסְקִים) בְּזוֹ לֹא שְׁיִיךְ אַחְרֵי רַבִּים פִּלְל.

ר"ל דְהַגַּם דְנֹדָאִי אֲמְרִינוּ בְכ"ד פִכָּל הַפְּלִגְלוֹתוֹת יַחֲד וְרַבִּים הַלְכָה פִרַבִּים. אֲבָל לֹא דְאוּרִייתָא הוּא אֵלָא מְדַרְבְּנָן.

דְהִינְנוּ מְסַבְרָא דְמִסְתַּמָּא סְבָרוֹת הַרְבִּים עֲדִיפָא וְאֶמְיִתִית יוֹתֵר. וּר"ל דְמַשׁוּם הִכִי רְשׁוּת לְב"ד שְׁלֵא אַחְרֵיהֶם לְתִלּוֹק כּו' וּמָה שְׂאִין פִן אֵלוֹ הִנֵּה דְאוּרִייתָא וּגְזִירַת הַפְּתוּב לֹא הִנֵּה רְשׁוּת לְב"ד שְׁלֵא אַחְרֵיהֶם לְתִלּוֹק כּו' וְכֵן אֶפִילוֹ לְפִסְטוֹק הַלְכָה פִיחִיד כּו' וְעִי לְשׁוֹן הַג"פ שֵׁם רִישׁ פִּלְל ה' שְׁפַתְב דְמַשְׁמַע לְכַאוּרָה דְמְדְאוּרִייתָא הוּא כּו' מְזַה מַשְׁמַע דְבְמִסְקָנָא לֹא קָאִי הִכִי אֵלָא לֹא דְאוּרִייתָא כּו'.

וְכֵן הִנֵּה עוֹלָה עַל דְעַתִי מַד"ע. דְבְאֶמְתַּת הַגַּם שְׁבַכ"ד מְנִינְנוּ בְגַמְרָא דְהַלְכָה פִרַבִּים אֲבָל קָרָא דְאַחְרֵי רַבִּים לְהַטּוֹת פִנְרָאָה שְׁלֵא הַזְנִיכָר ע"ז פִי אִם גַּבִי פְלוּגְתָא דְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְרַבְּנָן דְפִרְק הַזֶּהב (נ"ט ב') וְשֵׁם מַשְׁמַע שְׁהִי חוֹלְקִים לְמַעֲשֵׂה מְדְאוּרִינָן אוֹתוֹ הַיּוֹם הַבִּיאוּ פִל טְהָרוֹת שְׁטִיחֵהָ רַבִי אֱלִיעֶזֶר כּו' ע"ש בְּפִירִש"י (וּבְשַׁט"מ שֵׁם בְּשֵׁם הָרָא"ש דְשָׂמָא בַעַל הַתְּנׁוּר הִנֵּה שְׁמוֹ חֲכִינְאִי).

וְעַל פִי זֶה עֲלָה עַל דְעַתִי לֹמַר דְגַם הַש"ף בְּחִילּוֹקוֹ הַנְּ"ל נִתְפַּנֵּין לְזַה. וּר"ל דְבְסַנְהֶדְרִין וְדִינִים שְׁדְנִין עַל מַעֲשֵׂה שְׂבָא לְפָנֵיהֶם פִינּוּ דְבִזָּה גְזִירַת הַפְּתוּב הוּא לְהַטּוֹת אַחְרֵי רַבִּים אִין נ"מ אִם הַשְׁוֹוֹ מַטְעַם אֶחָד אִם לֹא אִנּוּ מְצוּוִים מְדְאוּרִייתָא לְעַשׂוֹת הַמַּעֲשֵׂה פְנוּמִי'.

מָה שְׂאִין פִן בְּפִלְגְלוֹתוֹת לְהַלְכָה לְדוֹרוֹת פִינּוּ דְבִזָּה לְפִי הַנְּ"ל הָא דְצָרִיכִים לִיזוּל בְּתַר רַבִּים לֹא גְזִירַת הַפְּתוּב הוּא פִי אִם מְדַרְבְּנָן מְסַבְרָא בְעֲלָמָא וּמַצַּד הַסְבָּרָא יֵשׁ לִילָךְ בְּתַר הַטְּעָמִים וְלֹא בְתַר הַפִּסְק לְמַעֲשֵׂה.

דְכְשָׂאִין מְסַכְיָמִים מַטְעַם אֶחָד וְכָל א' וָא' לֹא סְבִירָא לִי סְבִירַת חֲבִירוֹ יוֹתֵר יֵשׁ לֹמַר דְבְכָל סְבָרָא הָאֶמְתַּת כְּהַסְפַּמַת הַרְבִּים וְשׁוּב מִמִּילָא כְּפִי יֵשׁ לְפִסְטוֹק לְמַעֲשֵׂה. עִם שְׁזַהוּ פְדַעַת הַיַּחֲדִיד לְמַעֲשֵׂה כּו' (אוֹ אֶפִילוֹ דְלֹא פִחַד הִיכָא דְלִיכָא חוֹלְק עַל שְׁנִיָּהֶם כּו') וּמָה שְׂאִין פִן בְּסַנְהֶדְרִין וְדִינִים אִין נ"מ מָה שְׁמַצַּד הַסְבָּרוֹת הִנֵּה רָאוּי לְהִיּוֹת עוֹלָה לְמַעֲשֵׂה פִהַיַּחֲדִיד

דמפל מקום גזירת הכתוב הוא לעשות פהרבים (בלי טעם כו'): (יד) אבל שכתתי וראיתי דכל זה אינו.

חזקא דהש"ך (שעליו אנו דנין) ודאי לא סבירא ליה הכי דהא ביו"ד נשם בתשובותיו על הב"ח בענין הא דסומכים על היחיד בשה"ד כתב וזה לשונו ועוד תימא על דבריו פינן דביחיד נגד רבים סומכים בהפסד מרובה אע"ג דהלכה פרבים דאורייתא הוא.

ומעין זה כתב הג"פ ג"כ פלל ו' ע"ש (דכ"ה ע"ג) וכדאיתא בפרק הזהב כו' וכן הוא בדוכתי טובא וכל הש"ס ופוסקים מלאים מזה כו'. וכן כתב עו"ש.

אהא דמ' מד' הב"ח דאפילו באיסור דאורייתא סומכין כו'. ותימא ונהרי הא דיחיד ורבים הלכה פרבים דאורייתא הוא כו'.

ונהרי התם קאי הפל בפלוגתות דתנאי ואמוראי ופוסקים דפליגי (פבר) להלכה (שלא בשעת מעשה) כו' ועוד הגם שמ"ש הש"ך שכן הוא בכ"ד (וכן הוא בג"פ ריש פלל ה') ושפל הש"ס מלא מזה.

איני יודע היכא. שעניינתי במקומות הנזכר הא דיחיד ורבים כו' (הנרשמים בהגהות רי"פ ברכות ט' א') ולא נזכר שם שנה דאורייתא ולא קרא דאחרי רבים (זולת בפרק הזהב) אף בפוסקים ודאי כן הוא שזכר כמה פעמים.

ומה גם ברש"י דבבא קמא גבי הכרעה שלישית דלעיל נזכר גם כן דאי הנה תני בית שמאי אומרים בין בבית כו' ובית הלל אומרים כו' ר"י אומר כו' והוי ליה גבי בית תרי כו' דאחרי רבים להטות כתיב כו'.

ונהרי התם הפלוגתא לא אשעת מעשה הוי והכרעת ר"י אחר זה הי' (וגם פבר נזכר דמזה סעד לעיקר דינו דהש"ך) ועכ"ז הרי כתב דעל זה נאמר אחרי רבים כו'. ובסוף פרק ה' דעדינות גבי הא דאמר לי עקבא לבנו חזור בה בד' דברים שהייתי אומר כו' מוטב להניח ד' היחיד כו' (אשר מפשטא דלשון זה הנה נראה באמת לכאורה סעד לחילוק הנ"ל דמשום הכי אומר רק מוטב כו'.

אף לפי מה שיתבאר דיש לומר דשם הרבים דפליגי על עקבא היו חיים וקיימים עדיין כו' לא שיהו זה לכאן דנדאי על זה נאמר אחרי רבים כו') כתב שם בפירוש הרמב"ם והרע"ב דמשום דגם הוא פרבים קיבל קאמר מוטב כו'.

דאי לא תימא הכי מאי מוטב דאורייתא הוא דכתיב אחרי רבים כו' וכהאי גוונא טובא איכא בפוסקים (בפרט בתשובות) ועוד דבאמת החילוק הנ"ל לפי הנראה הוא מעין החילוק שזכר ביבמות (קי"א) וזולין (י"א) בין רובא דאיתא קמן כו'.

אבל במסקנא דאין חילוק ופירש רש"י בזולין (י"ב רע"א) דאחרי רבים משמע בין איתא קמן בין ליתא קמן דמאי שנא האי מהאי והוא הדין וכל שכן שיש לומר על החילוק הנ"ל מ"ש האי מהאי דאינו מוכן הסברא (שכתב התנאים בזו לא שיהו אחרי רבים כו' למה) וגם לפי מה שכתב רש"י דהלכה למשה מסיני הוא גם כן יש לומר דגם הך פלוגתא להלכה כו' נכלל בהלכה למשה מסיני דעל פל פנים לא גריע' מרוב בהמות ורוב קטנים כו' וכהאי גוונא בדליתא קמן (מלבד שיש לומר שהחבורים איתא קמן כו').

ותו מדחזינן בכל הפלוגתות בגמרא ופוסקים קיימא לן הלכה פרבים אפילו להקל בדאורייתא וכמו שכתב הרשב"א בת' רנ"ג ורמ"א בח"מ שם וכה"פ ואף הש"ך פשהרבים מספימים להקל מטעם אחד עכ"פ ודאי מודה (וע"ש דאף שפגדול נגד קטן חושש לסברת הרמב"ם בדאורייתא אבל פרבים נגד יחיד הפל מודים כו') וכן הג"פ ותומים ודאי מודים בזה וכנזכר בדבריהם שם ובכ"ד (אלא שפקפקו קצת על זה בפלוגתות הפוסקים שלא פלפלו זה על זה פלפול אחר פלפול ומטעם דבעינן רובו מתוך פולו.

וכדאיתא בב"י ח"מ סימן י"ג בשם תשו' הרשב"א וכ"פ ובכנה"ג שם. והתומים הוסיף שאין כל חכמי הפוסקים ידועים לנו ואונו רבו המחמירים כו' והג"פ שם בכלל ו' פתב שהאחרונים חוששים לפעמים למיעוט המחמירים לכתחילה כו'.

אבל מעיקר הדין לכוףי עלמא הלכה פרבים אפילו להקל בדאורייתא) ואלו הנה הא דאזלינן בטר רובא בפלוגתות שלא שעת מעשה רק מדרבנן איה הנה מועיל זה לאיסורא דאורייתא (ולא מיבעיא להרשב"ח וסייעתו דספיקא דאורייתא לחומרא מדאורייתא אלא אפילו להרמב"ם דרק מדרבנן הוא הרי מכ"מ למעשה הנה ליה למיזל לחומרא) כיון דמדאורייתא לא אזלינן בטר רובא בכהאי גוונא.

הדר הוי לי' פספק שקול ולחומרא מדרבנן עכ"פ) וכמו בכל ספק פלוגתא בשוין דקיימא לן פהא דפרק קמא דע"ג דבדאורייתא לחומרא כו': לכן נראה דהג"פ וגם התומים דלעיל ע"כ לא כיוונו כלל לומר דכל שלא בשעת מעשה א"צ כלל ליזול בטר רבים מדאורייתא (כי אם מדרבנן) כדמשמע מתחילת לשונם הנ"ל.

אלא כל עצמם לא באו אלא למאי דסיימו דהפסק לא נשאר קבוע לדורות. לענין דב"ד שלאחריהם יכולים לחלוק כו' והיינו דוקא ב"ד שנגראה להם טעם אחר לסתור הדין (כמ"ש הרמב"ם) או שנגראה ומסתברא להם טעמים דאותו יחיד מהקודמים דהרשות בידם לדון ולהורות כדעתם.

ומטעם שהתורה אמרה אל השופט אשר יהיה בימים ההם כדמסיים הג"פ וכ"ה ברמב"ם. אבל כשאין בידם להכריע מדעתם מחוייבים מדאורייתא ליזול בטר רבים מהקודמים.

וכלל הדבר דלעולם אין חילוק בין הספמת כל הב"ד (היינו הסנהדרין או הדיינים או פללות חכמי הדור) לבין הספמת רובם (וכן אין חילוק בין כשחולקים על מעשה שבא לפנייהם לבין חולקים לקבוע הלכה כשיזמן כו') דלעולם מדאורייתא רובו ככולו אלא שהחילוק בין אותו הדור לבין דור אחר דבאותו דור מחוייבים הפל לדון ולהורות (למעשה) פאותו ב"ד שבימיו.

כהספמת פולם. או רובם.

ואפילו אותן שהגיעו להוראה (או אפילו היחידים מאותו הב"ד עצמו) אין להם רשות לחלוק למעשה. וכל העושה או מורה לעשות נגד הספמת הרוב בין להחמיר ובין להקל.

הן מצד איזה טעם וסבבא ושיקול דעתו שלא פדעתם והן אפילו מצד השמועה וקבלה שיש לו שלא פדעתם. הרי זה זקן ממרא (ונהרג בזמן הסנהדרין כו') כמ"ש הרמב"ם שם ריש פ"ק ד'.

מה שאין פן בדור אחר. בין רבים בין יחידים וכשאין הרבים שבימיהם חולקים) כל שהגיע להוראה אם לפי דעתו נ"ל הדין שלא כהב"ד הקודם יכול להורות ולעשות כפי דעתו אפילו נגד הסכמת כל הב"ד הקודם.

וממילא כ"ש שיכול לעשות ולהורות פדעת היחיד מהקודם אם מסתברא לו טעמו (וממילא גם כל אנשי הדור השני מחנוייבים לעשות פן אם היחידים או רבים הללו הן בגדר ב"ד עתה בין שנתמנו לסנהדרין או לב"ד העיר או ידועים לגדולי הדור כו') אבל אם אין בדור זה הב' מי שהגיע להוראה או שבעלי ההוראה דעתם מסופקים ואין להם הכרעה מד"ע מחנוייבים הכל לעשות פהסכמת ב"ד הקודם בין פולו ובין רובו (אלא שפ"ק מקום יש לומר שיש חילוק בין דור הקודם בין דור זה כמו שיתבאר א"ה) ועם היות שלפי זה אין דעת הג"פ והתנאים מנדקקים כל פ"ק אבל נראה דע"כ להעמיס פן בכוננתם אלא שד' התנאים לכאורה יותר קשיא לפי זה דמ"ש אבל אם דנו שלא למעשה כו' לא שייך אחרי רבים ורשות ביד ב"ד שלאחריהם כו' דמשמע דתתי קאמר דלבד שרשות כו'.

גם בדור הראשון לא שייך פ"ק אחרי רבים כל שלא דנו למעשה פי אם לקבוע הלכה. וזה נדאי אינו אלא צ"ל דתדא קאמר דמה שכתב אבל אם דנו כו' לא שייך אחרי רבים להטות ורשות ביד ב"ד כו' ר"ל דלא שייך אחרי רבים לענגן זה דרשות ביד ב"ד שלאחריהם לחלוק כו' אבל אפתי אינו מוכן מה שכתב לא שייך אחרי רבים כו' וכן אחר זה כתב לקבוע הלכה פמיעוט כו' ואפילו פ"חיד כו' דתלה הפל בענגן יחיד ורבים ולפי הג"ל אין נ"מ פ"ל בזה.

דכל שיכול לקבוע הלכה פ"חיד דהיינו בדור אחר יכול גם פן לחלוק על כל ב"ד הקודם. ובאמת נראה שהוא הנוכח לכה דעיקרו ב"א ליתן טעם לענגן קים לי שהספיקו אחרונים שיכולים לטעון קי"ל גם במעוט כו' ומסיק דהיינו משום דעושה דין לעצמו וכמו שבית דין יכולים להורות פ"חיד אף הוא פ"חיד כו'.

ולפי הג"ל דבית דין יכולים לחלוק לגמרי אף על הסכמת כל הבית דין הקודם אם פן יהיה קשה דגם המונחזק יהי פ"בית דין ויעשה דין לנפשיה אפילו דלא פ"חיד כו'. ולכן כתב הפל דיכולים לפסוק פ"חיד בלבד (אבל לא דלא פ"חיד כו') ונסתייע על זה מהראב"ד בפירושו לפ"ק קמא דעדיית שפ"אמת פ"חיד פ"ן באמוראים נגד התנאים: (טו) והנה לכאורה הי' נראה דהראב"ד מחולק על הרמב"ם דהראב"ד פ"רש במתניתין דמשום הכי נזכר דברי היחיד בין המרובים שאם יראה בית דין כו' ר"ל שאילולי עת היחיד לא היה פ"ח באמוראים לחלוק על התנאים אלא פ"שמוצא עכ"פ יחיד מהתנאים יכול לפסוק פ"חיד ומהרמב"ם פי' המשנה בענגן אחר ע"ש ובחיבורו ריש פ"ק ב' הרי משמע מדבריו בהדיא דב"ד דאח"כ יכולים לחלוק ולסתור דברי כל הב"ד הקודם.

והג"פ נמשך והעמיד דבריו על דעת הרמב"ם והתנאים על דעת הראב"ד. אף הרי הג"פ הביא מתחלה דברי הראב"ד גם כן ועיקר קושיתו הנה על זה דיכולים לפסוק פה יחיד כו'.

ועל התנאים יותר קשה שנסתייע משניהם יחד שכתב פדתנו כו' ופירשו הראב"ד והרמב"ם בהלכות ממרים כו' ולפי הג"ל אין זיווגם עולה יפה ונהיה ליה להביא רק הראב"ד כו'. ולכאורה נראה דהג"פ בא לזווגם.

במה שכתב הפלל העונה כו' ואם יבא ב"ד אחר ונראה להם טעם אחר סותר אותו הדין ואפילו שלא ימצא ט"א אלא מסתברא טעמין דייחיד כו'. משמע שר"ל פשמוצא טעם אחר אז יכול לסתור כל הבית דין הקודם.

(גם בזה איירי הרמב"ם). וכשאינו מוצא טעם אחר אז אינו יכול לחלוק לגמרי רק לפסוק פה יחיד עכ"פ (ובהכי איירי הראב"ד) אבל אינו מוכן מאי נ"מ פיון שגם כד' יחיד אינו יכול לפסוק פי אם פשמוסתברא ליה טעמיה דנקא אם כן הרי אינו סומך אטעמא דהייחיד פי אם מצד שגם דעתו כן ונהרי זה כאלו יש לו לעצמו טעם אחר נגד הרבים והיינו הך דבכהאי גוונא הרי יכול לחלוק לגמרי על כל הב"ד הקודם אלא נראה דמצד אחר לא פליגי.

דהראב"ד מייירי בכגון אמוראים נגד תנאים. ובה נדאי דינו אמת כדמוכח בגמרא בכ"ד דאמוראים אין להם פח לחלוק על תנאים (זולת רב כו') רק ביכולתם לפסוק פה יחיד מתנאים כו'.

ובאמת הקשה הכ"מ מזה על הרמב"ם ע"ש רפ"ב ותיירץ דאפשר לומר שמיזם חתימת המשנה קיימו וקבלו שדורות אחרונים לא יחלקו על הראשונים כו'. ואם כן לא פליגי זה על זה אלא מר אמר חדא כו'.

דהרמב"ם מייירי כמו מתנאים ראשונים ואחרונים או אמוראים ראשונים ואחרונים וזה שכתב הכ"מ בריש דבריו דהרמב"ם למד דינו מדאשפחן תנאי בתראי דפליגי אקמאי כו' (ובאמת גם זה א"צ לכאורה אלא (מייירי בב"ד הגדול דהיינו סנהדרין כו') למד דבריו מדאמרינו בפרק אין מעמידין דכל ב"ד יכולים לבטל דברי ב"ד חבירו חוץ מי"ח דבר כו' וע"ש הג' כו' וכן מהא דבסוף פ"ב דר"ה אין לה אלא שופט שבגמיה כו') והראב"ד מייירי באמוראים נגד תנאים כו' ולא פליגי אהדדי (ולכן לא הגיה הראב"ד בהשגתו שם פלוג עם דלפה"נ שניהם ראב"ד אהדד כו') ולפי זה דברי התנאים אפתי לא אתי שפיר דעם היות מה שלא נמנע מלזווג הרמב"ם עם הראב"ד לא קשיא כל כה"כ כו' דבאמת לא פליגי כו' אבל בגוף הדין.

הרי פיון דלפי הג"ל לכולי עלמא באמוראי או תנאי גופא אלו נגד אלו יכולים לחלוק לגמרי אם כן נראה דהוא הדין (וכ"ש) בפוסקים גופייהו אלו נגד אלו. (וכדעת הרא"ש שבטוח"מ סימן כ"ה כו') אם כן לדבריו נימא נמי דיכולים לומר קים לי נגד פוסקים אפילו דלא כחזד כו' אם לא שנאמר כמ"ש הג"פ פלל דעתה האחרונים אין נוהגים לחלוק על ראשונים.

אף שם איתא דגם פניחיד אין מכריעים וגם בספק שיקול כו' אף לנגד המוןחזק שאני כו'.
אף בלאו הכי לא נחה דעת התומים עצמו בסברתו דלא דמי כלל המוןחזק לב"ד כו' ע"ש:
הארבתי בדברים שאינם ברורים.

ואינם שייכים כל פה לענינו ורק להתלמד בדבריהם וכדי להתלמד במקום אחר. אבל
לנידון דינו אין נ"מ כל פה) דעכ"פ זאת נראה ודאי (דכשאין בדור האחר מי שהגיע
להוראה.

או) דכשהב"ד שלאחריהם מסופקים ואין בידם להכריע מדעתם דאז מחויבים לעשות
כב"ד הקודמים. בין שהספימו פולם דעה א' או שהיו מחולקים דמחויבים ליזול בטר
רובא מדאורייתא דגם בכהאי גוונא נכלל במה שאמרה תורה אחרי רבים להטות: (טו)
אמנם עכ"ז נראה לפענ"ד שיש לומר שיש חילוק בענין החיוב ליזול בטר רבים בין
אותו דור הקודם עצמו לבין דור שאח"כ עם שהפל מדאורייתא (ולמדתי זה מד' הג"פ
והתומים דמתחלת דבריהם משמע שפאו להמציא ליתן חילוק בזה.

ועם שלענין הנידון דידהו דאורייתא בשהב"ד האחר יש ביזו להכריע כו' לא עלתה בידי
למקו דבריהם בזה פראוי פינו דבכהאי גוונא יכולים הב"ד האחר לחלוק אף על כל
הב"ד הקודמים כו' פנ"ל.

אבל מ"מ למדתי מפרוצת דבריהם ולשונם שיש מקום לחלק בענין החיוב ליזול בטר
רבים בין בפשע מעשה (באותו דור) לבין אחר פה ונראה דהיינו היכא שאין ביזו הב"ד
דאחר פה להכריע דאז אזלינו בטר רובא מהקודמים דמפל מקום שחילוק בזה וגם
מעיקר דבריהם דיכולים לחלוק כו'.

יהנה החילוק מוטעם בטעם נכון לפה"נ). והוא דבאותו הדור הראשון עצמו עיקר החיוב
ליזול בטר רובא היינו בענין ההוראה למעשה.

ר"ל דהפל מחויבים לשמוע ולהורות כפי אשר הורו רוב הב"ד למעשה. ואין נ"מ כלל
אם מטעם אחד או מטעמים מחולקים.

פינו דחזינו דאף מי שהגיע להוראה (או אפילו אם הוא גם פן מאותו הב"ד) ונראה לו
טעם אחר שלא פהרבים. (ולכאורה הרי אין לדין אלא מה שענינו רואות).

מפל מקום למעשה אינו רשאי לסור מהדבר שהורו הרבים למעשה. אם פן חזינו דבזה
המעשה הוא העיקר.

דהפל משועבדים ומחויבים לשמוע אל השופט שבימיהם למעשה (אף שלא נראה הטעם
כו') (ואף אם באמת טעו כו' פדאמרינו (אתם אפילו מוטעים כו') לא תסור כו' ימין
ושמאל כו').

אפילו אומר לה על ימין שהוא שמאל כו') לכן הא דאחרי רבים להטות בזה היינו גם פן
איה שהורו למעשה ואין משגיחים אל הטעמים כו'. אבל בדור שאחר פה.

הרי אין עליהם החיוב להורות למעשה כב"ד הקודם דאל השופט אשר יהנה בימים ההם
פתיב ואלו הנה נראה לב"ד שפמינו טעם אחר הנה סותר הדין למעשה. לכן אף שאין
ביזו להכריע בטעמים מעצמו ומחויב מפילא ליזול בטר רובא מהנה קמאי.

וגם זה דאוריינתא אַבל היינו דאזלינו בתר טעמא ר"ל דְּכַל טעם שְׁהִסְפִּימוּ בו רֹב מהקודמים תְּפִסִּינוּ לומר שְׁזָהוּ הָאֵמֶת כו' אַבל אין נ"מ בְּזֶה שְׁהִסְפִּימוּ רֹב מְקַמְּאֵי לְמַעֲשֵׂה כִּינּוּן שְׁאִין הַחַיִּיב עֵתָה לְשִׁמּוֹעַ אֲלֵיהֶם לְמַעֲשֵׂה כָּלֵל.

אַלָּא שְׁהִיָּה צְרִיךְ לַעֲשׂוֹת כְּפִי אֲשֶׁר הָיָה מוֹרָה הַשׁוֹפֵט דְּעֵתָה. וְהוּא הָיָה צְרִיךְ לְהוֹרוֹת לְמַעֲשֵׂה כְּפִי שְׁהִיָּה נוֹטָה דְּעֵתוֹ בְּטַעְמוֹ שֶׁל דְּבַר.

וְכִינּוּן שְׁמִסְתַּפֵּק וְאִין בְּיָדוֹ לְהַכְרִיעַ בְּהִטְעָמִים שְׁנֹחֲלָקוּ הֲנֵךְ קַמְּאֵי יֵשׁ לוֹ לְתַפְנוּס הַטַּעַם שְׁהִסְפִּימוּ בו הָרֹב מֵהֶם לְעֵיקָר. וְכִכָּה יוֹרָה לְמַעֲשֵׂה כְּפִי הַעוֹלָה עַל פִּי טַעַם זֶה (אַף שְׁלֹא כֵן עָלָה הַסְּכֵמַת הַרְבִּים מְקַמְּאֵי לְמַעֲשֵׂה מְטַעְמִים שׁוֹנִים כו').

דְּכָל טַעַם תְּפִסִּינוּ עֵיקָר כִּהִסְכֵּמַת הַרְבִּים בו כו'): (יז) וּעַפ"ז נִרְאֶה דְּגַם הַשֵּׁ"ךְ נִתְּפָנוּן לְכַף. בְּמָה שְׁפַתְב לְחַלֵּק בֵּין סְנֵהֲדָרִין שְׁהֵם לְפָנֵינוּ דְּמוּכַח בַּגַּמ' (שְׁזָהוּ הַרְאָיָה דְּמַהֲרִי"ט) דְּאֲזַלִּינוּ בְּתַר רֹבָא לְעוֹלָם אֲפִילוּ אִין מְסַכְּמִים מְטַעַם אֶחָד.

שְׁהִיָּה בְּזֶה הַמַּעֲשֵׂה הוּא הָעֵיקָר דִּהְיָל חִיבִים לְשִׁמּוֹעַ אֶל הַשׁוֹפֵט שְׁבִימִי כו' לְמַעֲשֵׂה. אֲפִילוּ אִין הַטַּעַם נִרְאֶה כָּלֵל כו' (וְאֲפִי' אֹמֵר עַל שְׁמַאל שְׁהוּא יָמִין כו') לְבֵין מַה שְׁמִסְתַּפֵּקִים מֵתוֹךְ הַחִיבּוּרִים שְׁאִינָם לְפָנֵינוּ ר"ל שְׁאִינָם הַשׁוֹפֵטִים שְׁבִימִינוּ (וְאִין הַחַיִּיב כָּלֵל לְשִׁמּוֹעַ לָהֶם לְמַעֲשֵׂה הֵיכָא שְׁלֹא נִרְאֶה לָנוּ טַעְמָם וְכַדְעַת הָרַא"ש וְרַמ"א שְׁם ס"א דִּיכּוּלִּים לְחַלּוֹק כו' וְכַמֶּש"ש ס"ג אִם יוֹדַע לְהַכְרִיעַ בְּרֵאוֹת הַרְשׁוֹת בְּיָדוֹ כו' וְכֵן פִּסְק הַשֵּׁ"ךְ שְׁם בְּדִינִים שְׁבִסוּף סִימָן הַנ"ל ע"ש ס"א אֹת ב' וְס"ב אֹת ט' וְבִי"ד שְׁם בְּקִיצוֹר אֹת ח' אִם יֵשׁ בְּיַד הַמּוֹרָה לְהַכְרִיעַ כו') אֲפִילוּ הֵיכָא שְׁאִין בְּיָדֵינוּ לְהַכְרִיעַ וּמִמִּילָא הַחַיִּיב לִיְזוּל בְּתַר רֹב הַפּוֹסְקִים מְדַאֲרִייתָא.

מְכַל מְקוּם בְּזֶה אֲזַלִּינוּ בְּתַר טַעְמָא כו' שְׁתּוֹפְסִים סְבַרַת הַרְבִּים וְטַעְמָם לְאֵמֶת כו'. לְכֵן כְּשִׁאִין מְסַכְּמִים מְטַעַם אֶחָד וְכָל אֶחָד וְאֶחָד חוֹלֵק אֲטַעְמוֹ שֶׁל חֲבִירוֹ.

לֹא חֲשִׁיב רַבִּים בְּדַאֲרִייתָא כו'. (וְכַשֵּׁאִין חוֹלֵק עַל שְׁנֵיהֶם מְכַל מְקוּם הָרִי זֶה סָפֵק שְׁקוּל מַצַּד הַפְּלוּגָמָא בְּטַעְמִים וּבְדַאֲרִייתָא סָפֵק לְחוּמְרָא.

וּבְדַרְבְּנָן פְּשִׁיטָא לְקוּלָא. וְאִם יֵשׁ גַּם כֵּן חוֹלֵק עַל שְׁנֵיהֶם וּמְחַמִּיר לְמַעֲשֵׂה.

לְכַאוּרָה הָרִי זֶה עִם כָּל אֶחָד מֵהַשְּׁנַיִם הַמְּקִילִים מְצַטְרָפִים לְבַטֵּל טַעְמוֹ שֶׁל הַמִּיקָל הַב'. וְהוּי רַבִּים לְחוּמְרָא.

מְכַל מְקוּם מְבִנְיָא גַם בַּשֵּׁ"ךְ דְּבַדְרַבְּנָן לֹא אֲמַרִּינוּ הָכִי. וּבִהָא אֲתִי שְׁפִיר דְּלְכַאוּרָה מַה צ"ל דְּבַדְרַבְּנָן אִף שְׁאִין מְסַכְּמִים מְטַעַם אֶחָד סְמִכִּינוּ עַלִּיָּהּ.

פְּשִׁיטָא דְּהָא אֲפִילוּ אִי פְּלִיגִי בְּדִין וּבְטַעַם בְּדַרְבְּנָן לְקוּלָא. אֲלָא דְּקָא מְשַׁמַּע לָן הֵיכָא דִּישׁ חוֹלֵק גַּם אֲשַׁנְיָהֶם דְּלֹא אֲמַרִּינוּ הָרִי כָּאֵן רַבִּים לְהַחְמִיר נֶגְדַּךְ כָּל טַעַם כו'): וּמ"ש רַמ"א שְׁם ס"א (בְּשֵׁם מַהֲרַא"י) דְּמְכַל מְקוּם אִין לְהַקְל בְּדַבְּרָ שְׁהַחְמִירוּ בו הַחִיבּוּרִים שְׁנִתְּפָשְׁטוּ כו' וְכֵן הוּא בַּשֵּׁ"ךְ שְׁם וְשְׁם בְּקִיצוֹרִיו.

אֲפֶשֶׁר שְׁאִינּוּ אֲלָא מְדַרְךְ חוּמְרָא (בְּעֵלְמָא) וְכַמוֹ מ"ש הַשֵּׁ"ךְ בִּי"ד שְׁם בְּקִיצוֹר אֹת ח' דְּאִין לְחַלּוֹק עַל הַגְּאוּנִים הַקְּדָמוֹנִים. מְשַׁמַּע מְדַבְּרִיו בַּח"מ שְׁם בְּקִיצוֹר ס"א אֹת ב' דְּאִינּוּ כִּי אִם חוּמְרָא שְׁקַשְׁה לְחַלּוֹק כו' ע"ש.

(וכ"ש מה שפכתב הג"פ בכ"ד שהאחרונים נהגו שלא להכריע מדעתם בראיות פהמיעוט בדאורייתא אפילו בשה"ד ואפילו בספק שקול כו' זהו רק מדת חסידות כמש"ש פלל ו' (דכ"ה רע"ג). אבל אין כל זה גורע לענין הנ"ל דלא תשיב רבים פשאין מספימים מטעם אחד דזהו מעיקר הדין וגם להחמיר בדאורייתא כו' (זולת לדברי הראב"ד שפרא"ש וטוח"מ שם צע"ק כו'): (יח) והן אמת שפכתב הג"פ שם פלל ה' דצ"ע תשובת הרשב"א שהביא הרד"ך בית כ' (מש"ש כ"ד ט"ס) חדר ד' דאין לסמוך על דברי יחיד.

אעפ"י שיש לנו ראיה לדבריו ממה שצוה עקביא לבנו סוף פרק ה' דעדיות כו'. ומזה משמע לכאורה דחולק על הרמב"ם וגם על הראב"ד דפרק קמא דעדיות.

וסבירא ליה דאין יכולים לחלוק אפי' בראיה (וטעם כו') ואפילו להכריע פניחדיאי כו'. ומשמע דהיינו מעיקר הדין מדהביא ראיה ממתניתין הנ"ל.

אבל תמוה דהא מלא בש"ס דאמוראים פוסקים וקובעים הלכה פניחיד מתנאים. (וכן דברי הרמב"ם מוכרחים מהא דב"ד יכולים לבטל ד' ב"ד חוץ מי"ח דבר כו' ומהא דסוף פרק ב' דר"ה גבי ר"ג דאין לה אלא השופט שבימיה כו') ותשובה זו דהרשב"א לא מצאתיה לע"ע.

והראיה מעקביא לכאורה יש לדחות דבשעה זו שנפטר הוא יש לומר שחביריו החולקים היו חיים וקיימים עדיין. ואם כן למעשה ודאי דלא הי' בנו רשאי לחלוק וגם עקביא לא הי' חולק למעשה וע"כ לא הי' חייב מיתה וכדאיתא בסנהדרין (פ"ח א') וגם מה שהי' חולק להלכה לכאורה לא הי' נכון לפי מה שפכתב הרמב"ם שם פרק ג' הלכה ז' דאף שפטורים ממיתה יש לב"ד הגדול לנדותם כו'.

ולכאורה היינו ממה שנדוהו לעקביא לת"ק שם וצ"ע דזהו רק מפני שאמר דנגמא השקוה. כדפירש הרמב"ם עצמו במשנה שם וכדמוכח בגמרא ברכות (י"ט א').

והכ"מ שם בפרק ג' לא הראה מקומו וצ"ע. אלא שעקביא לפי ששמע גם כן מרבים לא רצה לחזור ממשמעויותו לגמרי ולבנו אמר מוטב כו' (פיון דעכ"פ למעשה ע"כ צריך להורות פהרבים) (ובשגם שיש לומר שלא מצד שהיה נראה דרכו לבנו עצמו היה מחזיק בו אלא מפני שסמוך על אביו כו').

אבל אלו היה בנו (מתמנה כו') אחר הסתלקות אותן הרבים שחלקו על אביו. והיה נראה לו מדעת עצמו כסברת אביו ודאי הי' רשאי לחלוק כו'.

ואולי גם הרשב"א לא אמר אלא מדרך חומרא ומדרך חסידות וענוה בזמנו. והראיה אינה כי אם דרך קצת סעד ואסמכתא כו' וצ"ע (אולי אפי"ה אמצאנה לתשובה זו כו') ומפל מקום גם בתשובה דסימן רנ"ג שלפנינו ראיתי בסופה דברים שנוטה (קצת) לדעת תשובה הנ"ל שכתב ואם יש ת"ח ראוי להוראה ורואה דברי המיקל אפשר שיעשה פקולו מפני שהוא מסכים עם המיקל והם רבים כנגד היחיד משמע דוקא כשהפולוגטא אחד כנגד אחד ועל ידי הסכמת תלמיד חכם זה עם המיקל הוי ליה רבים כו'.

(וזהו קצת מנגד לתשו' שברד"ך שכתב לראשונים אנו שומעין כו'. וכאן משמע דעכ"פ הפל שונים.

אֵלָא שְׁגַם פֶּן פִּתְב רַק אֶפְשָׁר כּו' אַבְל בְּפִלְגֵּתָא שְׂרַבּוּ הַמְחִמְרִין וּכ"ש שְׁמֹסְפִים
בְּרַאשׁוֹנִים לְהַחְמִיר אִי אֶפְשָׁר לְתַלְמִיד חֶכֶם זֶה לְחַלּוֹק אוֹ אֶפְיֵלוּ לְהוֹרוֹת פְּיָחִיד עַל פִּי
הַסְּפֵמַת דְּעַת עֲצָמוּ (מְעִיקָר הַדִּין כּו').

וּלפ"ז נִרְאֶה פְּחֻלְק עַל הַרְמַב"ם וְרַאב"ד הַגְּ"ל. וְאוּלַי סְבִירָא לִיה דְּהַרְמַב"ם רַק בּב"ד
הַגְּדוֹל פְּעִין סְנֵהֲדָרִין מִיַּגְרִי וְגַם הָא דְאִין לֵה אֵלָא שׁוֹפֵט שְׂבִימְיָה אוּלַי י"ל דְּגַם פֶּן בְּכַהֲאִי
גְּוֹנָא כּו'.

וְהָא דְאִמּוֹרָאִי קוֹבְעִים הִלְכָה פִּיחִידָאִי אוּלַי י"ל דְּדוֹקָא דְרַה קְבִיעוֹת הִלְכָה שְׂאֵנִי שְׁלִזְהָא
יֵשׁ פֶּח לְאִמּוֹרָאִים דְּוָקָא מְאִיזְהָטַעַם רוּחְנִי (פְּנוּדְעָ מַה שְׂאִמְרוּ אֵלוּ וְאֵלוּ דְּבָרֵי אֱלֹהִים
חַיִּים וְהִלְכָה פְּבִית הַלֵּל כּו') וְלָכֵן לְפַעְמִים פְּשַׁעוּשִׁין פְּיָחִיד (בְּסַתָּם) פְּרַכְיִין שְׂבִקִית רַבְּנָן
כו' וְכֵן פְּמָה רַב גּוֹבְרִיָה כּו' בְּדַמְיִתִּי לִיה הַגְּ"פ שָׁם.

וּצ"ע בְּדַעַת הַרְשָׁב"א. מִיְהוּ לַפ"מ דְּמִשְׁמַע בַּג"פ וְתוֹמִים בְּדַעַת רַמְבַּ"ם וְרַאב"ד וּכְדַעַת
הַרְא"ש וְרַמְ"א וְש"ך הַגְּ"ל שְׂיִכּוּלִים לְחַלּוֹק כּו' (וְעִי' הַקְּדָמַת הַרְמַב"ם אִין שׁוֹמְעִין
לְרַאשׁוֹן אֵלָא כּו') נִרְאֶה נְכוּן כַּמֶּש"ל דְּאַף פְּשָׁאִין בְּדִינוּ לְהַכְרִיעַ אֲזִלְיִן בְּתַר הַטְּעָמִים
כו'.

וְע"ד הַרְאָה לְנֶגְד הַש"ך שְׁנִזְנַפְר לְעִיל אוֹת ז מְרִיש פֶּרַק הַמְגַרְשׁ דַּע"פ שְׂהַקְנִים
שְׂהַשִּׁיבוּ כָּל אֶחָד וְאֶחָד לְדַעַת ר"א שָׁם (פ"ג א') מִשְׁמַע שָׁם שְׂכָל אֶחָד וְאֶחָד לֹא סְבִירָא
לִיה תְּשׁוּבַת חֲבִירוֹ מִחֲמַת הַפְּיָרְכוֹת וְעַם כָּל זֶה חֲשִׁיבֵי רַבִּים וְקִיָּמָא לֵן פְּנוּתָם.

יֵשׁ לוֹמַר דְּהַתָּם אִין הַתְּשׁוּבוֹת עֵיקָר הַטְּעַם דְּרַבְּנָן אֵלָא דְּעֵיקָר טְעָמָם כְּדַאִיתָא הַתָּם (פ"ב
ב'). וְהַתְּשׁוּבוֹת אִינְן אֵלָא כַּמֶּש"ל הַתּוֹס' (פ"ג ר"ע ב) סו"ה אִמְר רַבָּא דְּמִשׁוּם דִּישׁ לְהַשִּׁיב
עַל דְּבָרֵי ר"א מְסַתְּבָרָא לְאוּקְמִי קַרָּא טְפִי כְּדַדְרָשֵׁי רַבְּנָן.

מְלַבַּד שְׂיֵשׁ לוֹמַר דְּאַף אִי לֹא חֲשִׁיבֵי רַבִּים לֹא קִיָּמָא לֵן כּו' אִי דְּשְׂמוּתִי הוּא וְכַמְעַט כָּל
אֶחָד מִהַחֻלְקִים שָׁם קִיָּמָא לֵן פְּנוּתִיהָ נֶגְד ר"א וְכַמוֹ ר' יְהוֹשֻׁעַ (שְׁנִזְנַפְר גַּם פֶּן שָׁם ב'
שְׂהַשִּׁיב לְדַעַת ר"א) וְכֵן ר"ע כּו' וְגַם רַבִּי יוֹסִי קְאָמַר שָׁם רוּאָה אֶת רַאב"ע כּו' וְקִיָּמָא
לֵן בְּעִירוּבִין מ"ו ב' דְּהִלְכָה כּו' מְחַבְּרִיו כּו': (י"ט) וּמַעֲתָה מֵאַחַר שְׂהַרְאִיוֹת הַמְּנַגְדוֹת
לְדַעַת הַש"ך לַפּה"נ יֵשׁ לְדַחוֹת.

וּמַה גַּם לַפִּי מַה שְׁנִזְנַבָּר לְעִיל דְּמַהֲהִיא דְּהַכְרַעָה שְׂלִישִׁית נִרְאֶה רְאָה לְדַעַת הַש"ך.
נִרְאֶה שְׂיֵשׁ לְתַפּוּס הַעֵיקָר כְּהַש"ך.

וּכְהַאֲחָרוֹנִים שְׁנִזְנַשְׁכוּ אַחְרֵיוּ כְּדַלְעִיל. וּבְפֶרַט שְׂמַד' מוּח"ז רַבִּינוּ הַג' הַגְּאוּן ז"ל בְּהַלְכוֹת
פְּסַח נִרְאֶה גַּם פֶּן שְׂתוּפָס כָּלֵל זֶה לְעֵיקָר כְּדַלְעִיל שָׁם.

וּכ"ז בְּדַאֲוִרֵיָתָא אַבְל בְּדַרְבְּנָן גַּם הַש"ך מוֹדָה דְּאַף בְּתַרִּי טְעָמֵי חֲשִׁיבֵי רַבִּים וְסְמִכִין
עֲלֵיהוּ. וּר"ל כַּשֵּׁב' מְקִילִים מְתַרִּי טְעָמֵי שְׂכָל אֶחָד וְאֶחָד לֹא סְבִירָא לִיה טְעָמוֹ שְׁל חֲבִירוֹ
וְגַם יֵשׁ מִי שְׂחֻלְק עַל שְׂנִיָּהֶם.

לֹא אִמְרִינוּ דְּהַרִּי זֶה כַּב' מְחִמְרִין נֶגְד כָּל טַעַם כּו'. (וּקְצַת צ"ע לַפִּי הַגְּ"ל לְמָה בְּאַמַּת לֹא
אֲזִלְיִן בְּתַר הַטְּעָמִים גַּם בְּזָה כּו'.

גם צ"ע איהו הדין להיפוך כשב' מחמירים בדרבנן מתרי טעמים כו' ואחד חולק על שניהם ומילא. אי אמרינן דכל בדרבנן לא אזלינן בטר הטעמים ומצטרפים המחמירים להיות רבים.

או דוקא להקל בדרבנן כשב' מקילים מב' טעמים ואחד מחמיר אמרינן דלא אזלינן בטר הטעמים לומר דהרי זה כב' מחמירים כו'). אבל גם אלו המקילים א"צ לומר שמצטרפין ממש.

אלא אף דהרי זה פספק שקול כו' סגי להקל בדרבנן. אבל להיפוך כשב' מחמירים מתרי טעמים כו' וא' מיקל אפשר דנהי דלא חשיבי כב' מקילים נגד כל טעם.

אבל גם לא מצטרפי המחמירים למנהי רבים אלא הרי זה פספק שקול וממילא בדרבנן להקל כו'. ולפי הצד זה הב' אפשר דגם בדאורייתא לא אזלינן בטר הטעמים בענין פשיש ב' מקילים מתרי טעמי ואחד מחמיר.

שיהיה זה חשוב כאלו ב' מחמירים היינו שיצטרף כל אחד מהמקילים עם המחמיר למנהי רבים לנגד הטעם דמיקל השני. (דמכל מקום הרי יש פאן ב' מקילים למעשה וממילא הרי הנה תרי חולקים אטעמא דאותו המחמיר או דמכל מקום הרי יש ב' סברות וטעמים להקל כו') אלא רק דחשוב ספק שקול (דגם המקילים אינן מצטרפין כו') ובדאורייתא ממילא ספיקא לחומרא.

ולפי זה אתי שפיר טפי דאין חילוק בין דאורייתא לדרבנן בגוף הסברא בהא דאזלינן בטר הטעמים כו' ובענין ההצטרפות. אלא דלעולם כל פהאי גוונא חשיבא ספק שקול ושוב ממילא בדאורייתא לחומרא ובדרבנן לקולא.

וכן משמע גם פן מלשון הפוסקים דכל השקלא וטרקא הוא רק אי מקרי רבים (מתרי טעמי) אם ס' לאו. אבל להיפוך דליצטרף כל אחד מב' אלו עם החולק למנהי רבים נגד טעם הב' משמע דהא לא אמרינן לכולי עלמא.

וגם בהא דהכרעה שלישית הרי לא אמרינן אלא דלאו הכרעה היא וכן בהא דר"נ טעמא דנפשיה קאמר לא אמרינן אלא דלאו מכריע הוא אבל לא להיפוך גם פן כו'. (ולכאורה הפל תלוי באופני הטעמים ובאיכות גילוי דעת שישגלה כל אחד דעתו בטעמו של חברו כו').

ועדיין צ"ע בכל זה אי"ה) (שוב ראיתי בג"פ סימן קכ"ב סק"ט מדבר בדעת מהרי"ק ופ"ד ובתשובת הרמ"פ ססי' ל"ח דברים שייכים להנ"ל (לענין הכרעה שלישית וצ"ע שם אי"ה. גם בת' נ"ב מה"ת חח"מ סי' ג' מדבר בעיקר דינים אלו: (כ) ואגב אזכיר מילתא דתמיהה שראיתי בתנאים שם סימן ע"ב שנסתבר בדברי הש"ד שם וכאלו הש"ד שם מסכים עם מהרי"ק ורמ"א דאף שאין הרבים מסכימים מטעם אחד מיקרי רבים (אפילו בדאורייתא).

ומחמת זה נתקשה שם מאד במאי שפסק שם הש"ד בדיני ממונות דהמחזיק יכול לומר קים לי כפוסק וזה בהאי ולא קים לי כנותיה בהאי אלא פאידיה כו' והאריה והניח בצ"ע. והוא תמוה דבהדיא כתב הש"ד גם שם בדאורייתא לא סבירא לי כמהרי"ק.

וממילא הוא הדין בדיני ממונות דקיי"ל בכל ספק קולא לנתבע. לכן אף פשרים מספיקים להוציא מתרי טעמי כו' ודאי אין מוציאים וכמו שפיתוב בהדיא בש"ך בח"מ שם בסימן כ"ה ססקי"ט וביאר שם דלפ"מ דקיי"ל בלאו הכי דבמזון אין הולכים אחר הרוב (אם כן גם אי הוי מצטרפין מפל מקום יכול לומר קים לי פהמיעוט כו') אין נ"מ מהנ"ל אלא היכא דליפא (חולק פלל) אלא ב' פוסקים המחייבים מתרי טעמי כו' דיכול לומר קים לי פפוסק זה דחולק על טעמו של חבירו.

ובטעמו של חבירו קים לי פפוסק זה החולק כו' וכפי שהעלה בס' ת"כ סימן ע"ב הנ"ל (כמהריב"ל) ומש"ש בת"כ תחילה דמצטרף גם דעת ראב"ה ור"ש וא"ז לש"פ אעפ"י שאינם מטעם אחד היינו להיפוך לענין לפטור המוחזק ובזה למד מהא דברבנו מצטרפים להקל והוא הדין וגם כ"ש דבמזונא להקל לנתבע המוחזק פשםספיקים להקל לו מצטרפים אפילו מתרי טעמי כו'.

(וכתב זה לרונחא דמלתא אפי' למאן דאמר דאין אומרים קים לי פמיעוט אלא רק בספק שקול שבחקירה זו אפתי לא דיבר הש"ך שם עד סימן קכ"ג. ואף לפ"מ שהספיק הש"ך שם דאומרים קים לי פמיעוט פוסקים מפל מקום הרי גם שם ביאר בכיחידאי אין לומר קים לי ובסימן קכ"ד מסיק דלפעמים אם יש הרבה פוסקים מאד המחייבים.

אז אפילו ארבעה החולקים נקראים יחידים ואין לומר קים לי כו' ומסר הדבר לפי ראות עיני הדיין. ואם כן נ"מ גדולה במה שמצטרפין אותן דסבירא להו לפטור המוחזק אפילו מתרי טעמי כו').

ואחר כך כתב וגדולה מזו כתב מהריב"ל כו' דהיינו אפילו היכא דליפא פלל מאן דפוטור המוחזק אלא יש ב' פוסקים המחייבים מתרי טעמי כו'. דיוכל לומר קים לי בכל טעם פהחולק כו'.

והיינו משום דכמו דבדאורייתא אין מצטרפין הוא הדין במזונא היכא שהם פנגד המוחזק ג"כ אין מצטרפין וכמ"ש בסימן כ"ה ססי' קי"ט פנ"ל. וכ"ז פשוט.

ומהתימא על התומים שנסתבך בזה חנם: תוכן הפללים יבאר מחלוקת הראשונים בהא דקיי"ל בפל תורה הלא אחר המחמיר ובשל סופרים הלא אחר המקל. אי גם באחד גדול וא' קטן קאי הפל הזה.

והכרעת הש"ך ביור"ד סי' רמ"ב בזה. קושץא גדולה על פלל הנ"ל מהא דאמרינן בכ"מ בש"ס הרוצה לעשות כב"ש עושה בין בקוליהון ובין בחומריהון.

ויישוב זה מפמה סוגיות הש"ס. דיש לחלק דהתם בדסתרי אהדדי אבל היכא דלא סתרי פודאי בש"ת הלא אחר המחמיר.

אבל בשל סופרים יכול לעשות אפילו פתרי קולי היכא דלא סתרי אהדדי ובזה מייירי הכנה"ג בפלליו. ע"כ צ"ל דט"ס נפל בכנה"ג וצ"ל דלא כהרד"ך.

קושץא על הרד"ך וגם שברש"י בר"ה מפנרש בהדיא שלא פדבריו. ישוב לזה ע"פ ד' התוס' והריטב"א בסוגיא דעירובין הנ"ל דיש חילוק בין היכא דלא שייך בו ב' הפלוגתות פלל ובין היכא דשייך בו ב' הפלוגתות ולמר אסור מטעם זה ולמר אסור מטעם זה.

וי"ל דבכה"ג מייירי הרד"ך ו"ל. מבאר ג' חילוקי דינים בענין זה.

אי יש חילוק בין דאורייתא לדרבנן בזה ופלוול בד' האחרונים: ראיתי במכתבים מחח"ז רבינו ו"ל בענין ז' של פסח נבנה על יסוד שלא היו מביאין שלמי שמחה בז' של פסח. וא"י זו מנין ולפה"נ מ"ש משמ"ע דתנן רפ"ד דסנפה ההלל והשמחה שמונה.

וכ"ש זש"פ שאינו חלוק משלפניו כו'. ומקמב"ם רפ"א מה' חגיגה משמע ודאי דשמחה נוהגת בכל יום ויום מקל ימי הרגל.

ומשה"נ שם בה"ד כשביאר דין התשלומין פרט ראי' וחגיגה. והשמיט שמחה.

והיינו משום דחייב שמחה הוא בכל יום ויום בפ"ע ולא שנייה תשלומין. וכן פ"ה התוי"ט פ"א דחגיגה מ"ו בהדיא (ודלא כל ח"מ שנדחק לומר דהרמב"ם בה"ד הנ"ל לאו דוקא נקט ראי' אלא ה"ה שמחה ונמשך בזה אחר ד' התוס' וית' א"ה) ועוד מדכליינהו ברפ"א לקל הרגלי ביחד מ' דכולם שנים והרי גבי סוכות משנה שלימה היא ההלל והשמחה כל ח' והיינו ודאי שכל יום ויום חייב בשמחה (דהא דומיא דהלל קתני וע' תוס' בפסחים דע"א ע"א ד"ה לילי יו"ט האחרון).

וביותר מבאר מלשון המשנה דסנפה שם (דמ"ח א') מלמד שחייב אדם בהלל ושמחה ובכבוד יו"ט האחרון של חג פשאר כל ימות החג. א"כ ה"ה בחג הפסח כו'.

וביותר הדבר מבאר ברמב"ם פ"ו מה' יו"ט הט"ז שכ' וז"ל ח' ימי הפסח וח' ימי החג כו' שצאמר ושמחת בחגך כו' אעפ"י שהשמחה האמורה כאן היא קרבן שלמים כו'. הרי כמבואר בהדיא דכל ז' ימי הפסח היו מביאין שלמי שמחה.

וכעין זה מבואר ג"כ בשו"ע מוח"ז רבינו ו"ל סי' תקכ"ט ס"ו ז וז"ל כל ז' ימי הפסח כו' חייב אדם להיות שם כו' ביצד כו' והאנשים בזמן שבהמ"ק הנה קנים היו אוכלים בשור שלמים הרי פנ"ל אף לכאורה הנה מקום לומר שד' חח"ז רבינו ו"ל לשפכתבים הנ"ל נבנו עפ"י ד' התוס' דחגיגה ד"ו ב' ד"ה יש בשמחה.

שכ' בשם התוספתא שהשמחה יש לה תשלומין כל שבועה וא"כ ע"כ לא ס"ל פנ"ל בשם הרמב"ם דא"כ ל"ש בזה תשלומין וכנ"ל. ועוד הנה נראה קצת ראיה מדלא אמר שם בפרייתא יש בשמחה שנוהגת כל ז' משא"כ בשתייהן כו'.

גם עוד קצת סמך י"ל ממה דגבי שמ"ע שם בסנפה דמ"ח קמיבעי מנה"מ ואיצטריך לרבווי מקרא יתירא. וע"ש בפירש"י דמ' לכאורה דרק משום דלא כתיבא ביה שמחה בהדיא בשמ"ע איצטריך לרבווי.

וא"כ בזש"פ דליפא ריבוי לא חייב בשמחה. ואי קשיא א"כ מנלן חייב שמחה בחה"פ כל עיקר.

דבמקרא לא מצינו שמחה בהדיא כ"א גבי שבועות וסוכות בס"פ ראה ה' לא קשיא דכבר כתבו התוס' בחגיג' ד"ח סע"א בשם ספרי שגלמד מעצרת ע"ש ובסמ"ג עשין רכ"ז ראיתי דיליף לה מדכתוב ושמחת בחגך כ"מ שיש חגיגה יש שמחה.

אָבֵל אֵין רָאָה כ"כ מ"ז על זש"פ. (וְדִי שְׁנֵאמַר שְׁיֵשׁ חַיִּיב שְׁמִחָה בְּעִיקַר הַפֶּסַח בְּכַעֲבִין חַיִּיב חֲגִיגָה לְהַסְמִי"ג אוּ פְעֻצְרַת שְׁהוּא יוֹם א' לְהַתּוֹס').

אָבֵל בְּאַמַּת כ"ז הוּא יְסוּד רְעוּע דד' הַתּוֹס' הַנִּל א"א לְהוֹלָמֵם כָּלֵל לַפַּע"ד כְּמוֹ שְׁהֵם פְּתוּבִים לְפָנֵינוּ וְשַׁע"כ יֵשׁ בָּהֶם ט"ס. חָדָא דְלוֹמַר דְּעִיקַר שְׁמִחָה לִיפָא כָּלֵל בְּכָל שְׁאָר יְמֵי הַפֶּסַח כ"א לְתַשְׁלוּמִין לְיוֹם הָרֵאשׁוֹן בְּלִבְד לַפַּה"נ הוּא נֶגֶד תְּלִמוּד עֲרוּף שֶׁם בְּחִגְיָה ד"ח דְּתַנְיָא בַּש"א יוֹם רֵאשׁוֹן מִן הַחֻלִּין מִכָּאן וְאֵילָף מִן הַמַּעֲשֵׂר וּבַה"א אֲכִילָה רֵאשׁוֹנָה כו' וְשְׁאָר כָּל יְמוֹת הַפֶּסַח אָדָם יוֹצֵא י"ח בְּמַעֲשֵׂר בְּהֵמָה וְהֵינּוּ דְבִשְׁאָר יַה"פ שְׁאִינוּ כ"א מִשׁוּם שְׁמִחָה (וְלֹא חֲגִיגָה) בְּאוֹת מִן הַמַּעֲשֵׂר וּכְדַפִּירֵש"י ע"ש וְנָהִי דְבִלְשׁוֹן וְשְׁאָר כָּל יַה"פ דְּהֵתָם ע"כ אֵינוּ נִכְלָל זש"פ שְׁהָרִי הוּא יו"ט וּמִסְקִינָן הֵתָם דְּאֵין יוֹצֵא י"ח בְּמַעֲשֵׂר בְּהֵמָה בְּיו"ט מִשׁוּם דִּילְמָא אֲתִי לְעִשׂוּרֵי בְּיו"ט.

אָבֵל בַּחַה"מ דְּפֶסַח עכ"פ מ' בְּהֵדְיָא דְּאִיפָא שְׁלָמֵי שְׁמִחָה. וְאַף אִם נִרְצָה לְסַבּוּל דְּחוּק וְלוֹמַר דְּהַתּוֹס' אֵינָם מְפָרְשִׁים לְהַהִיא דְּשְׁאָר יַה"פ לְעַנְיָן שְׁלָמֵי שְׁמִחָה כְּרַש"י כ"א לְעַנְיָן שְׁלָמֵי חֲגִיגָה וּלְתַשְׁלוּמִין.

ור"ל דָּאֵם לֹא הִבִּיא שְׁלָמֵי חֲגִיגָה בְּיוֹם הָא' יְכוּל לְטַפּוּל מַעֲשֵׂר בְּהֵמָה לְשְׁלָמֵי חֲגִיגָה בְּשְׁאָר יַה"פ. וּכְחֻזְקֵי דְּהַהִיא בְּרִיית' אֲתִיָּא כְּוִנְתִּיהָ דַּס"ל טוֹפְלִין בְּהֵמָה לְבַהֲמָה.

וּכְהֵרָאב"ד בְּהַשְׁגוֹת פ"ב דַּה"ח ה"ח דַּמ' דְּמַפְרֵשׁ כֵּן (ע"ש בכ"מ בְּשֵׁם הַר"י קוֹרְקוֹס). אֲפִתִי נִשְׁמַעֵינָה מַד' ב"ש דְּאָמַר מִכָּאן וְאֵילָף בְּמַעֲשֵׂר וְזֵה ע"כ בְּשְׁלָמֵי שְׁמִחָה מִתּוֹקְמָא וְלֹא בְּשְׁלָמֵי חֲגִיגָה שְׁהָרִי אֵינְהוּ לֹא ס"ל כָּלֵל טְפִילָה בְּשְׁלָמֵי חֲגִיגָה וּכְדַפִּירֵש"י ע"ש.

(וְעוֹד דְּבַתּוֹס' שֶׁם ד"ה מִשׁוּם סְקַרְתָּא מ' דְּמַפְרֵשִׁין לָהּ הַכֵּל בְּשְׁלָמֵי שְׁמִחָה כְּרַש"י וְלֹא בְּשְׁלָמֵי חֲגִיגָה). וְגַם אֵין לְדַחוּק וְלוֹמַר דְּהֵתָם מִיַּיְרִי בְּתַשְׁלוּמֵי שְׁלָמֵי שְׁמִחָה בְּשֵׁלֵא הִבִּיא בְּיוֹם א'.

שְׁהָרִי אִם לֹא הִבִּיא שְׁלָמֵי חֲגִיגָה בְּיוֹם א' וּמִבִּיא אַחַר כֵּף לְתַשְׁלוּמִין וְדַאי אֵינוּ מִבִּיא מִן הַמַּעֲשֵׂר וְא"כ אֵיף שְׁיִיף לֹמַר סְתָם מִכָּאן וְאֵילָף מִן הַמַּעֲשֵׂר מֵאֵי פֶסְקָא מִלְשׁוֹן מִכָּאן וְאֵילָף שְׁפָכֵר הִבִּיא שְׁלָמֵי חֲגִיגָה בְּיוֹם הָא' וְשְׁלָמֵי שְׁמִחָה לֹא הִבִּיא עֲדִיין.

(וְגַם בַּר מִן דִּין לְכַאוּרָה לַב"ש הָרִי לֹא מִשְׁפַּחַת לָהּ כָּלֵל עִיקַר שְׁלָמֵי שְׁמִחָה כ"א מִכָּאן וְאֵילָף דְּאֵלוּ בְּיוֹם הָא' כָּל הַשְּׁלָמִים שְׁמַרְבָּה הַכֵּל הֵם שְׁלָמֵי חֲגִיגָה. וְאַף גַּם אֵלִיפָא דַּב"ה פִּירֵש"י שֶׁם בַּד"ה חֻזְקֵיהָ אָמַר.

דְּכָל הַבָּאוֹת בְּיוֹם רֵאשׁוֹן שֶׁם חֲגִיגָה עֲלֵיהֶם (אֲלֵא דַּמ"מ ס"ל לַב"ה שְׁטוֹפְלִין לְשְׁלָמֵי חֲגִיגָה כו'). וְצ"ל דַּמ"מ גַּם יְדֵי שְׁמִחָה נִפְיָק מִמֵּילָא בְּשְׁלָמֵי חֲגִיגָה כְּדַרְךָ שְׁיִוְצָא י"ח שְׁלָמֵי שְׁמִחָה בְּנִדְרוֹת וּנְדָבוֹת אָבֵל לְשִׁיחָא עִיקְרָן בְּאוֹת לְשֵׁם שְׁמִחָה וְשִׁיחָיו נִקְרְאִים שְׁלָמֵי שְׁמִחָה לֹא מִשְׁפַּחַת לָהּ לַפ"ז כ"א אַחַר יוֹם הָרֵאשׁוֹן.

וְא"כ הֵגַם שְׁלֵעַנְיָן גּוּף חַיִּיב שְׁמִחָה נוֹסֵף עַל חַיִּיב חֲגִיגָה מִשְׁפַּחַת לָהּ גַּם בְּיוֹם הָרֵאשׁוֹן לְעַנְיָן שְׁלֵא יְהֵא סְגִי בְּמַעֲזָה כְּסָף וְכַה"ג אֲלֵא כְּדִי שְׁבִיעָה וְשְׁמִחָה. אָבֵל לֹא יִתְכֵן (כ"כ) שְׁלֵא הִיָּה נִמְצָא כָּלֵל עִיקַר שֶׁם שְׁלָמֵי שְׁמִחָה (בְּפֶסַח).

כ"א לתשלומין שהוה ע"י עבירה שעבר או שכח ולא קיים שמחה ביום הא' דהיינו שלא
אכל פדי שביעה ושמחה אלא ודאי חיוב שמחה איתא בכל יום בפ"ע) ותו קשה מאד
מ"ש התוס' ב'שה התוספתא שהשמחה יש לה תשלומין כל ז' ולא בשתייהן.

האיך אפשר לומר שאין תשלומין בראי' וחיגיגה הלא משנה שלמה שנינו (שם ט' א') מי
לא חג ביו"ט הראשון כו' ויליף לה מקראי בגמ' ובלי חולק וגם התוס' בתירוץם שפתבו
דשמעתין ס"ל דגם באינה יש תשלומין משמע פאלו זהו דבר חדש שהמציאו הם כו'.

וכבר העיר הלח"מ ותמה ע"ז. ואין להאריך יותר מדאי דלפע"ד ברור שיש ט"ס בדברי
התוס' כי באמת מצאתי ראיתי בגוף התוספתא שלפנינו דאיתא שם בהדיא בזה הלשון
דיש בשמחה שנוהגת כל ז' משא"כ בשתייהן.

ונראה ודאי דזוהי הגירסא הנכונה. ור"ל שנוהגת בכל יום ויום בפ"ע.

ועולה יפה פנ"ל בשם הרמב"ם ומוח"ז רבינו ז"ל. וכן ראוי להגיה בדברי התוס' דחיגיגה
הנ"ל ומה שפתבו בתירוץם צ"ע דשמעתין ס"ל כו' ר"ל דס"ל דכיון שיש להן תשלומין
ה"ז ג"כ פאלו נוהגין כל ז' (ואפשר שיש איזה ט"ס קצת בלשון).

ודגמא לדבר ע' סוף דמ"ט ע"ב דפרכין זמן כל ז' מי איכא ומשני הא לא קשיא דאי
לא בריה האידנא כו' וכה"ג פתבו התוס' שם ובכ"ד לענין לינה שנק' נוהג כל ז' מצד
תשלומין כו' ומצאתי במפרש על הירושלמי דחיגיגה ד"ב ע"א שכ"ג דע"כ התוספתא
פת משבשפתא היא ונתקשה בד' התוס' הנ"ל ונתן דעתו להעמיד כד' התוספתא דעם
דקתני תשלומין ר"ל שנוהג כל ז'.

ושתייר התוס' ע"ז במ"ש דשמעתין ס"ל כו' הוא ע"ד הנ"ל אלא שסיים ע"ז ודוחק
וצ"ע. ומאחר שכ"ה בהדיא בגירסא שלפנינו ודאי נראה שרוח ה' דיבר בו וכיון אל
האמת כו'.

ושוב מצאתי שגם הגאון בעל ש"א בס' טו"א באבני מלואים שם בחגיגה ד"ו ע"ב נתקשה
ג"כ בדברי התוס' הנ"ל וכתב ג"כ שע"כ התוספתא משבשפתא היא. וע"ש ובפנים
דפשיטא לי' טובא דרף אגב דשמחה נוהגת כל יום ויום מז' יה"פ וכ' טעם למה ל"א שיש
בשמחה שאין בשתייהן במה שנוהגת כל ז'.

וכ"ש עתה שזכינו שכ"ה בהדיא בנוסח התוספתא פתא שבידינו דמני לה באמת מעלה
זו שבשמחה משא"כ בשתייהן ודאי שזה אמת ברור ובפרט לקיים ד' הרמב"ם ומוח"ז
רבינו ז"ל בשו"ע בלי חולק כו'.

ומשנת"ל קצת סוף מדחזינן דבעי' יתורא דקרא לרבוני לשמ"ע לשמחה כו'. ג"כ אין
בו פדי סמיכה דלמ"ש התוס' בפסחים דע"א רע"א היינו רק משום דשמ"ע רגל בפני
עצמו הוא.

(וגם דלא נימא ימים ולא לילות) א"כ ממילא משמע מזה דחג הפסח (בין בחה"מ ובין
בזש"פ). דליכא טעם הנ"ל לב' קראי וכדאשכחן נמי לענין תשלומי ש"ח בחגיגה ד"ט
דבזש"פ פשיטא לי' ועל שמ"ע בעי' ריבויא ע"ש.

וגם לפירש"י י"ל שאין עיקר ה' דב'ע'י קרא לשמ"ע משום דלא פתיבא ביה שמחה
בהדיא כמשמעות לשון רש"י בסנפך שם אלא משום פיון דגבי סנפך גופא פתיב ז' ימים
(והלל שמונה) הרי ממילא אימעות לי' שמיני (בהדיא) וכלשון רש"י בפסחים שם ע"ש
ומשום הכי נמי ס"ל לרש"י דשם דביום דשמ"ע ל"ח בשמחה רק בלילי אתרבי ולהתוס'
שם ורש"י דסנפך ס"ל דממילא אתיא יום בק"ו דלילה כו').

אבל זש"פ (וכן חה"פ) דליפא מיעוט א"צ לרבוני: והנה באמת משמעות ד' רבינו ז"ל
שבפתיבם ה"ל היינו שר"ל שרק זש"פ בלבד לא היו בו ש"ש שע"ז נבנה שם יסוד
הדרוש שמפני מעלתו דזש"פ שהוא מעין דלע"ל ועוה"ב שאין בו אכילה ושת"י ע"כ לא
היו ש"ש בזש"פ משא"כ בחה"מ דפסח דל"ש זה ע"כ היו בו ש"ש כמו בחה"מ דסנפך.

וא"כ אין לזה שום יסוד גם ע"פ הגירסא בתוספתא שבתוס' דחגיגה ה"ל דלג' זו אין
עיקר חיוב ש"ש כ"א ביום הראשון בלבד ושאר כל הז' ימים לתשלומין וגם ע"פ
משמעות לשון רש"י דסנפך ה"ל דמ' לכאורה דכל שלא פתיבא בי' שמחה בהדיא וגם
לא אתרבו מיתורא דקרא לא מחייבי בש"ש.

ג"כ אין לסברא זו סמך מזה כלל. דא"כ גם בחה"מ דפסח נמי מנלן.

דכבר נתבאר דבפסח גופי' פתיבא בי' כלל אלא שגלמ' מדרשו' שנו' בתוס' בשם ספרי
ובסמ"ג וכנ"ל. ודיינו שצאמר שיש שמחה בעיקר הפסח היינו ביום הא' בלבד.

אבל לכל שאר הימים אין ראי' בהדיא עכ"פ. אבל לפי האמת דשמחה נהגת בכל ז'
יה"פ.

ל"ק מנלן דל"ב כלל לרבות בפירושו כ"א גבי שמ"ע משו' דרגל בפ"ע הוא פנ"ל בשם
התוס' דפסחי' או משום דאימעות ממילא מדכתיב בסנפך ז' ימים פנ"ל מלשון רש"י
דשם אבל גבי פסח פיון דאתרבי בי' שמחה מדרשות דתוס' וסמ"ג ה"ל ממילא נהגת
כל ז' ול"ב קרא לרבות גם זש"פ דלאו רגל בפ"ע הוא וגם ליפא מיעוטא עכ"פ ומה גם
לפי הדרשא שבתוס' בשם ספרי ה"ל מ' שגם סנפך נלמד מעצרת בעיקר חיוב השמחה
אלא דהדר פתיב גבי סנפך לדרשא דלרבות כל מיני שמחות לשמחה (ע' רש"א שם)
וא"כ דרד' דהוי פשיטא לן בסנפך דאיתא לשמחה כל ז' עכ"פ ול"צ רבויא כ"א לשמ"ע
ה"ה לז' יה"פ.

גם מלשון הרמבם דפ"ו מה' יו"ט ה"ל שכ' ז' ימי הפסח כו' שנא' ושמחת בחגך. מ'
ליה דס"ל דהכל נלמד ממשמעותא דקרא ממש דחגך כל הנקרא חג במשמע.

וממילא נלמד מזה כל הג' הרגלים לשמחה. (שפנלם נקראו חגים כמ"ש בחג המצות
ובחג השבועות כו' וכן שלש רגלים תחוג לי כו').

כלל דמלתא דלו' דרק שביעי ש"פ חלוק מפל המועדים ורגלים וגם מזה"פ. לפה"נ אין
לזה שום מקום לא במקרא ולא בגמ' ולא בשום פוסק ובכ"ד אמרינו זש"פ אינו חלוק
משלפניו ובסנפך דמ"ז א' פרכינו ע"ז ונהרי חלוק באכילת מצה דאמ' לילה ראשונה חובה
מפאן ואילך רשות ומשני מלילה חלוק מיום אינו חלוק ורבינא משני משלפניו אינו חלוק
משלפני פניו חלוק.

ואם איתא למה לא פרכי מזה שחלוק משלפניו לענין ש"ש וע"ז לא היו שייכים התירווצים הנ"ל וגם לפי הגי' דתוספתא שבתוס' הנ"ל ג"כ לכאורה קצת ק' מפאן דעכ"פ ה"ל למקשן להקשות גם מזה.

וגם תי' הא' הנ"ל עכ"פ לא הנה עולה לזה ואי קשיא למה לא פרכינן נמי מראיה ונחגיגה דנדאי אין חיובם כ"א ביום הראשון וחלוק זש"פ משלפני פניו עכ"פ. די"ל דלא פריד אלא מדבר שנוהג בזש"פ ולא בשמ"ע משא"כ לענין ראיה ונחגיגה שניהם שונים ומיהו י"ל ג"כ.

כיון דראיה ונחגיגה אף דעיקרן הוא ביום הא' מ"מ לתשלומין פל הימים שוין ה"ז פאינו חלוק כו' (ע"ד שנת"ל) וכמ"כ י"ל לענין שמחה לפי הגי' שבתוס' הנ"ל אבל לפי הנ"ל ממשמעו' ד' מוח"ז רבינו ז"ל שבכתבי' שפל ימי הפסח חייבים בש"ש פל יום ויום פמו בסופות ובזש"פ פטור נר' דמזה נדאי ה"ל להקשות דה"ז חלוק משלפניו כו') לכן מחמת פל הנ"ל לפי אומר לי דלא אמרה מוח"ז רבינו ז"ל מעולם ואיזה מעתיק טועה כחבה.

ובמק"א האריד בזה הגאון המסבר. ואכמ"ל: דברי נחמיה שאלות ותשובות שאלה.

מכ"ק אדמו"ר הגאון האמיתי בוצינא קדישא מהור"ר מנחם מענדיל שליט"א מליבאוויץ להגאון המסבר זצ"ל. ונה לשונו הקדוש.

סימן א' (לסי' ט') נשאלתי בדין אשה שנשאת לאחד ומת רק י"א שהיה איש ידוע חולי ואינו ברור ואס"פ ניסת לשני וג"כ מת אף שלפני מתו גירשה והיה מדובר שאם יחיה יחזור וישאנה ולא דרד תנאי בגט: לכאורה למ"ד מעין גורם יש להחמיר פאן טפי.

דהפ' שמענינה גורם לו חולי כדפרש"י. ונהרי פאן הי' חולי שאמדהו למיתה.

נהרי מת מאותו חולי. וה"ל פהא דאיתא במשנה פ"ז דגיטין אומדים אותו אם מחמת חולי הראשון מת ה"ז גט.

וכשלא הליך בשוק על משענתו אפילו אומדנא לא בעינן פמבנאר בגמרא דע"ב סע"ב ובש"ע סי' קמ"ה ס"ז. וא"כ הךא דונדאי מאותו חולי מת.

הרי הוחזק מענינה. אבל למ"ד מזל גורם יש להקל לכאורה.

כיון שלא מענינה ממש גרם החולי כ"א במזלה תליא. א"כ מיד שנתגרשה ממנו.

אם רק מזלה הגורם הנה לו להתרפאות במזלו דהא רוב חולים לחיים. ואף שיש לומר כיון שמזלה גרם לו חולי שאמדהו למיתה הוי ליה פגברא קטילא.

ושוב אף שגירשה לא יועיל לו מזלו. ע"ז לכאורה יש להביא ראיה מהגמרא ותוספות פ"ט דסנהדרין דע"ח ע"א דאף מי שעשאו לחברו גוסס בידי אדם ע"י הפאה שהכהו.

ובא אחר ונהרג פטור (בזמן הבית) הראשון עליו. ולא אמרינן דעשאו גברא קטילא ממש אף דנדאי אמדהו למיתה מ"מ כיון דנהרג בפו"מ מאחר.

הראשון פטור (בזמן הבית) ונחשב אצלו פחי ממש לגמרי ע"ש בתוס' ד"ה בגוסס בי"א. וא"כ פמו דחשבנין ליה פחי ממש לגבי מי שעשאו גוסס בידי אדם.

כ"ש שיש לומר פן דחשבינו לי פחי ממש לגבי דידה מה גם דהכא פשגירשה לא הנה גוסס כ"א חולי מסוכן. ומה שאח"כ נתגרשה ממנו.

א"כ פסק מזלה ממנו. וא"כ מת במזל שלו ולא במזל שלה.

וה"ל כמו התם דבא אחר ונהרגו. וה"נ המיתה הנה רק ע"י מזל שלו ולא ע"י מזל שלה. והיינו שמזל שלה עשאו חולי מסוכן ומזל שלו גרם המיתה. וה"ל ממש כמו שם דפטור גם הראשון אף אם עשאו גוסס כ"ש הלא שמזלה לא עשאו רק חולי.

וכיון שבמזלו מת לא נחשב מזלה לקטלנית אבל למ"ד מענין גורם ולא תלינו במזלה. א"כ הלא לא דמי לנדון דסנהדרין ששם בא אחר ונהרגו ומהאי טעמ' הוא דלא נחשב הראשון להורג.

אבל הלא אף שנתגרשה ממנו מ"מ הרי לא בא אחר ונהמיתו כ"א מחולי הראשון מת. וליכא למימר דמזלו הנהגו ולא מזלה.

דלדידה לא תלינו במזל דידה ג"כ כ"א שמענינה גרם ליה החולי. ולא שייך פלל לענין מזלה כ"א החולי הוא הממית.

וכיון שפן אף שנתגרשה הרי לא בא עליו חולי אחר מחמתו כ"א מחולי הראשון מת: והנה רוב הפוסקים פסקו כמ"ד מז"ג משום דרב אשי הוא בתרא א"כ לכאורה נראה להקל. אפס מכל הפוסקים משמע דמ"ד מע"ג מיקל טפי וכן משמע בגמרא דאמרין איכא בינייהו פגון שאירסה מת או נפל מדיקלא ואמאי לא אשפחו נפקותא להיקף כנ"ל. ומיהו בנו"ב סי' ח' פתב קולא למ"ד מז"ג ע"ש. הרי ס"ל דיש לפעמים להמציא קולא מ"ד מז"ג.

אף שדבריו שם אין נראים כ"כ דאין הכרח בגמרא לסברת הרא"ש להוציא דין מזה. מ"מ לענין זה שיש לפעמים למצוא קולא גם למ"ד מז"ג אפשר יש לתפוס וזה לשונו הקדוש.

ממנו ומה שלא אמרו פן בגמרא דלא חש להאריה. ומ"מ למ"ד מע"ג יש לצדד פאן מטעם אחר דהראשון הי' חולה פשגירשה.

אף אפ"ל שמהא דסנהדרין אין ראיה כ"כ דשם שאני שהקילה עליו התורה ונהרי בכפתו ומת ברעב פטור לגמרי שם דע"ז א'. משום דגרמא הוא.

והכא עיקר האיסור הוא גרמא דמזל גורם או מע"ג א"כ יש לומר דלגבי זה ג"כ אין ללמוד כ"כ משם. ומיהו מה שאע"פ שעשאו גוסס בידי אדם פטור אין שייך שהוא משום דחשוב גרמא דהא עשאו ביד ממש אלא משום דתלינו שמה הי' חי כו' א"כ ה"ה הכא.

דאדרבה כיון שהכא רק גרמא אין להוסיף חומרות מה שלא החמירו בעושה בידיים כו'. ואפשר אפ"ל למ"ד מע"ג יש לומר דאין זו ענין טבעי כ"א ע"ד סגולה וכמ"ש בתשו' חו"י סי' קצ"ז בשם הזנהר וא"כ שמה ג"כ פשגירשה קודם שמת פוסק סגולה הנ"ל.

וְלוֹחֵק. עוֹד אִפ"ל זָכַר לְדַבֵּר מִהָא דְסִנְהֶדְרִין דְּפ"א ע"ב גְּבִי מִי שְׁלָקָה וְשָׁנָה לְמ"ד מְלָקִיּוֹת
מְחֻזָּקוֹת וְלֹא עֲבִירוֹת ע"ש בְּרִש"י וְתוֹס' וְלְרִש"י יֵשׁ לוֹמֵר הָעֲבִירָה לְגַבֵּי מְלָקוֹת לֹא
גָרִיעָא מִהַחֲלוּלֵי לְגַבֵּי מִיָּתָה.

וְכִינּוּן דְּאִין עֲבִירוֹת מְחֻזָּקוֹת כַּמ"כ ע"י הַחֲלוּלֵי לֹא הִוְחָזְקָה לְקַטְלָנִית אַף שְׁמַת מְאוֹתוֹ חוּלֵי
מִמֶּשׁ. וְאִין לָנוּ אֵלָא מַה שְׁאַמְרוּ חַז"ל נִיֶּסֶת לְרֵאשׁוֹן וְנִמַּת לְשֹׁנֵי נִמַּת מִשָּׂא"כ הֵכָא לֹא מַת
הַשֹּׁנֵי בַּק אַחַר שְׁנַתְגָּרְשָׁה וְאַף שְׁהַרְמַב"ם פָּסַק כַּמ"ד עֲבִירוֹת מְחֻזָּקוֹת.

הַתּוֹס' בֵּיבְמוֹת דַּס"ד ע"ב פְּתָבוּ שְׁהַסְגִּיאַ שְׁם כַּמ"ד מְלָקִיּוֹת מְחֻזָּקוֹת כּו' וּמִיָּהוּ הַתּוֹס'
בְּסִנְהֶדְרִין שְׁם דַּע"ח א' פְּתָבוּ וְתַדַּע דְּהָא אֲשַׁפְּחוּ דְּגוֹסָס בֵּי יָדֵי שְׁמִי חָשׁוּב פְּחִי לְחִיבֵי אַת
הַהוֹרְגוּ כּו' הַלְפָּה אִין לְתַמְוָה בְּגוֹסָס בֵּי יָדֵי אָדָם אִם נִחְשָׁבְנוּ פְּחִי לְפָטוֹר מִי שְׁעֲשָׂאוּ גוֹסָס
עַכ"ל וּבְגִדּוֹן זֶה וְדַאי דְּנִשְׂאֵת לְגוֹסָס בִּי"ש אִינוּ חָשׁוּב פְּחִי לְגַבֵּי שְׁתַּהֲלִי הִיא חָשׁוּבָה
קַטְלָנִית.

בַּמַּכ"ש מַמ"ש הַפּוֹסְקִים בְּזִקְוֹן כּו' וְהָרִי זָקוּן דְּמִי לְחוּלָה וְלֹא לְגוֹסָס בְּגִיטִין כ"ח א' מִפִּינּוּ
שְׁפָן א"כ ה"ה לְהִיפָּה דְּגוֹסָס בֵּי יָדֵי אָדָם אִינוּ נִחְשָׁב פְּחִי לְפָנוּטְרָה מְקַטְלָנִית. וְא"כ נִסְתַּר
סְבָרְתָנוּ דְּלַעִיל.

וּמ"מ אִינוּ מְנוֹכַרְח וְקַצָּת רְאָיָה דְּבַחֲדוּשֵׁי הַרְשָׁבָ"א בַּב"ק כ"ז א' שְׁהִבִּיא דְּבָרֵי הַתּוֹס'
הַנְּ"ל וְלֹא הִבִּיא מ"ש וְתַדַּע כּו' וְהוּא הָעֵלָה דְּהַעֲיָקָר מִשׁו' דְּכִינּוּן שְׁהַפְּהוּ אַחַר וּמַת א"א
לְהַתְּבַרֵר שְׁמַת מְחַמַּת הָרֵאשׁוֹן וְא"נ בְּעֵינָן כּו' וְזֶה הָא"נ אִינוּ מְסַפִּיק עַל רִיב"ב אֲמַאי
פּוֹטֵר אֶת הָרֵאשׁוֹן כּו' עַכ"פ פָּאן אַף שְׁנַתְבַּרֵר שְׁמַחַמַּת הַחֲלוּלֵי הָרֵאשׁוֹן מַת.

אִין זֶה בִּירוּר שְׁמַת מְחַמַּת מִזֵּל שְׁלָה דְּלַגְבֵּי עַנְיָן הַמְזֵל ה"ל פְּכָא מִזֵּל אַחַר כּו' וְע' תַּשְׁב"ץ
ח"ג ס' י"ד בְּשֵׁם הַרִיב"ש בַּמ"ש פִּי אִין לוֹמֵר בְּזֶה מִזֵּל גּוֹרֵם אֵלָא זְכוּתוֹ גְּרַם שְׁנַתְבַּרֵר
בְּקַדְוִשָׁה עַכ"ל. א"כ גַּם בַּנְּד"ז דְּלֹא שְׁיָיָה פִּן מ"מ פְּשֻׁנְפָסַק מִזֵּלָה מְמַנּוּ קוֹדֵם שְׁמַת יֵשׁ
לוֹמֵר דְּאֵגְלָאֵי מִקְלָתָא דְּמִשׁוּם לְתַאי דִּידִיָּה הוּא כּו' וְגַם רַבָּא דְּעַלְמָא דְּאִינָה קַטְלָנִית
מְסִינָע לָהּ כּו'.

וּבַעֲנָנָן פְּנָה אִינֵי רוּצָה לְהוֹרוֹת בְּעַצְמֵי. ע"כ מְבַרְקָשְׁתִּי מַכ"ת שְׁיַעֲיָן בְּזֶה הֵיטֵב בְּהַתְּמַדָּה
ב' או' ג' יָמִים.

וַיִּשְׁבְּנֵי שְׁבוּעַ זֹו דְּוִקָא פִּי הַדְּבָר נְצַטְרָף לִידַע לְמִי שְׁשׂוֹאֵל מִמֶּנִּי. שְׁלֹא יִמְתִּינוּ עָלֵינוּ כ"כ
כו'.

דִּידוּ דו"ש מְנַחֵם מְעַנְדִּיל: תְּשׁוּבַת הַגָּאוֹן הַמְחַבֵּר זצ"ל לַכ"ק אֲדַמו"ר הַגָּאוֹן שְׁיַחֲנִי ע"ד
תְּשׁוּבַת כ"ק ש"י. לְמַעֲשֵׂה לְכַאוּרָה הָיָה נִרְאָה טוֹב בְּעֵינֵי מְנַהֵג קַדְמוֹנֵינוּ בְּכָל כַּה"ג
לְהַשְׁמִיט מִלְּהוֹרוֹת.

אֵלָא לְהַטִּיל עַל בְּחִירַת הַשׁוֹאֵל וּמֵאן דְּלֹא קָפִיד כּו'. וְהֵינּוּ טַעְמָא דְּכִינּוּן דִּיסוּד הָעַנְיָן הוּא
מְחַשֵּׁשׁ ס"נ (וּבַעֲנָנָן רוּחְנִי) אֲשֶׁר לִפְנֵי יֵשׁ לִילָף בְּזֶה לְחוּמְרָא אֲפִילוּ בְּרִיבּוּי סְפִיקוֹת
וּס"ס פְּדָרָף שְׁאַמְרוּ בַּס' טוֹמָאָה בְּרַה"י (פ"ו דְּטַהֲרוֹת מ"ד).

שְׁפָתָב הַכ"מ רַפִּי"ח מֵהָאָה"ט בְּשֵׁם הַתּוֹס' דַּב"ב (נ"ה ב') דְּהֵינּוּ טַעְמָא דְּכִינּוּן דְּמִדִּינָא
אֲפִי בְּחַד סְפָק ה"ל לְטַהַר בְּדַאיכָא חֻזְקַת טַהֲרָה וְיִלְפִינּוּ מִסּוּטָה דְּטַמָּא מַה לִּי חַד סְפָק

ומה לי פמה ספיקי. א"כ הוא הדין והוא הטעם בספק ספנה דנדאי ג"כ אף נגד חזקה
אזלינו לחומרא (וכמו בספק מים מגולים).

אף צ"ע בחיה"ר חולין ט' ב'). שוב אין חילוק בין חד ספק לכמה ספיקי.

ובהא דמסקינו בחולין ד"י א' דחמירא ספנת' מאיסור' משמע מפרש"י דהיינו דלא אזלינו
בספנת' בטר רובא. וה"ה לס"ס (די"א שהוא מטעם רובא וגם י"א דלא אלים פרוכא).

ולפמ"ש הרמב"ם ספ"ט מהפ"א עיי"ש שקורא להיא דצלוחית ב' ספיקות א"כ על
כה"ג הוא דאמרי' דבספנת' לחומרא. ובלא"ה נראה פשוט פיון דלהצלת נפשו' מחללים
שבת אפי' בכמה ספיקי פדתנו פ' בתרא דיומא מ"ז וטוש"ע א"ח סי' שכ"ט ס"ז ועי'
לח"מ) כ"ש שאסור להכנס לס"נ אפי' בכמה ספיקי (ולפי"ז צ"ע על רדב"ז ח"ב סי'
תרפ"ב שהקיל בדאיתחזק רק ב"פ כו' ומאי נ"מ בתוס' ס' פלוגת' דרבי ורשב"ג) וא"כ
אין להתיר כ"א בהיתר ברור לכ"ע וזה רחוק המציאות ואף שממציאים לפעמים סברא
להקל לכ"ע אין סומכים ע"ז למעשה וכדאמרינו פרוק' לספנתא כו'.

אלא שלפי שלעומת זה הרמב"ם וסייעתו (והא"ז שבתה"ד) מקילי' בעיקר יסוד האיסור
והספנה. לכן מושכים ידיהם מלמחות לכל דלא קפיד ובפרט שפן נהגו להקל ושומר
פתאים כו'.

ועי' תשו' חו"י סי' קצ"ז: ובעיקר הדין בנד"ד. הנה אף אם נחליט שהדבר תליא בפלוגת'
ולהקל למ"ד מזל גורם כו'.

הרי עדיין אין ההיתר ברור. שהרי הי"א שפרמ"א ס"ל כמ"ד מעין גורם.

ולכאורה פיון שהמנהג נתפשט ע"פ דעה זו משמע שתופסים דעה זו לעיקר. אלא שזה
אינו שודאי העיקר כמ"ד מז"ג שפן דעת רזה"פ וכדמשמע מרמ"א גופא בריש הסי' ורק
מצד שהוא קולא (לענין נהרג וכה"ג שפרמ"א) ולהקל שומעים בדינים אלו מפת יסוד
דברי הרמב"ם וסייעתו כו' פנ"ל.

ולפי"ז ה"ה וכ"ש לשמוע לקולא הנמשך למ"ד מז"ג. אבל הרי לא כ' רמ"א אלא דאין
למחות כו'.

ולענין זה נדאי כ"ש דאין למחות במיקל בקולא שנמשך ע"פ מ"ד מז"ג. אבל מ"מ לענין
הוראה יש לומר דאין להורות קולא גם בכה"ג פיון דיש פוסקים עכ"פ כמ"ד מע"ג (ועל
פיהם נתפשט המנהג כו').

גם הרי הפוסקים כמ"ד מז"ג אינו בהחלט מצד דהלכה פרב אשי דבתר' הוא. אלא גם
מצד שהוא להחמיר בס"נ (בדיני איכא בינייהו שבגמ') וכדמ' בחידושי רמב"ן שפתב
נעוד לחומרא.

וא"כ יש לומר דבנד"ד יש לחוש ג"כ למ"ד מע"ג לחומרא. ועם היות שלכאורה קשה
בין אהא שיש פוסקי' כמ"ד מע"ג ובין אהא דהוצרף רמב"ן לטעמא דלחומרא.

נהלא בכל דוכתי קי"ל הלכה כבתרא. יש לומר דהיינו משום דמ"ד מע"ג משמיה דרב
הוא אמרו ונודע המבוכה בהא דקיי"ל מאב"י ור"ב ואילך הלכה כבתרא.

אם הוא גם נגד רבך ורב יוסף רבותיהם. כמ"ש הרא"ש פ' המדיר סי' י"ג שנסתפקו בזה הגאונים.

וכ"כ עוד בכמה דוכתי. א"כ יש לומר דה"ה ברב אשי נגד רב הונא כו' (וצ"ע בהמקומות שרשם הגאון ר"י פיק על הרא"ש דפ' פלל גדול סי' ב').

ועוד דכאן הרי גם רב מרדכי שהיה בימי רב אשי משמע שמספיק לדברי רב הונא (ומנלן מי חשיב בתרא. ועי' רש"י ביצה ד"ו א' וגיטין נ"ט סע"א דרב מרדכי הנה תלמיד רב אשי אלא דר"א נדאי מרא דתלמודא יותר ועכ"פ) י"ל דמש"ה אין להחליט כ"כ דהלכה פרב אשי לגמרי: ותו הרי כבר כתב כ"ק שי' דמדברי הפוסקים וגם מהגמ' דאמרינן איפא ביניהו כגון כו' משמע דליפא איפא ביניהו אחרניא להיפוף.

ועי' ריב"ש סי' רל"ג שהוכיח ג"כ מדקדוק זה דבגירושין ב"פ אין איסור מדלא אמרינן גמ' איפא ביניהו גירושין. וכן הוא בריטב"א ר"פ נערה.

וא"כ לכאורה ה"ה וכ"ש שיש להוכיח פן בנד"ד. דשם שייך יותר לומר דלא חשו בגמרא להאריך פנין שהכל הוא להחמיר לך"ד מז"ג נאטו פי רוכלא כו'.

אבל בנד"ד שהנ"מ הוא להיפוף הנה יותר ראוי להזכיר. (וכדאשפחן בריש גיטין ג' איפא ביניהו בכה"ג אבל פשפולם חומרא לזה וקולא לאידך איני יודע אם נמצא ג' איפא ביניהו).

ומ"מ אין זה הכרח גמור דהריטב"א וריב"ש יש לומר שעיקרם סמכו אמש"כ שגם מצד הסברא אין חילוק (כ"כ) בין מע"ג למז"ג לענין גירושין. וראיה הנ"ל לא כתב רק לסניף בפעלמא.

ותדע שפריטב"א דספ"ב דיבמות לא נזכר ראיה זו פלל. וכ"ש שרש"י ונמ"י (וסייעתם ע' רשב"א ח"ג) דס"ל לאסור גם בגירושין וה"ז נדאי אינו כ"א לך"ד מז"ג הרי שלא חשו פלל לדקדוק הנ"ל.

וא"כ אפשר שיש ליתן מקום בזה לדברי הגו"ב כמ"ש כ"ק שי' (אלא שפכר נתבאר שלכאורה בכה"ג דלך"ד מז"ג יהי נמשך קולא. הדקדוק יותר חזק כו'): עוד יש לגמגם.

דמדברי ריב"ש שם סי' רל"ג משמע בהדאי לכאורה דמ"ד מז"ג פא להוסיף ולומר דאף מז"ג. אבל בהא דמע"ג הפל מודים ע"ש (ואולי למד פן מפח דקדוק הנ"ל דרחוק שלא יהיה נמצא נ"מ להיפוף).

וכמו זנות או פלגוש כו' ולמה לא אמרינן איפא ביניהו גמ' בכה"ג] ולפ"ז אין להמציא פלל קולא לך"ד מז"ג. אף לכאורה נ"ל סתירה לזה ממ"ש סי' רמ"ב להקל במגפה.

ונ"ל וה"נ בקטלנית דקי"ל טעם איסור משום דמז"ג. פנין שהוא מפת מדינה א"ל דמזלה גרם עכ"ל.

משמע דדוקא אליבא דמ"ד מז"ג נמשך הקולא במכת מדינה. ולא לך"ד מע"ג.

וא"כ אי איתא דבמע"ג הפל מודים אין מקום להקל. אף בב"ש סק"ו שינה לשון ריב"ש וכתב אפילו לך"ד מז"ג כו' משמע דכ"ש לך"ד מע"ג.

(וכן משמע מדברי רדב"ז ח"ב סי' תרפ"ב. אלא שהוא נראה שנמשך שם לסברתו שישוד הקולא במגפה משום שהכניס א"ע לספנה כו' ע"ש.)

ולכאורה אין סברתו מוכרחת כ"כ). אבל מהיות דלא משמע פן מלשון ריב"ש וכו"ל. וגם ראיתו מפ' המקבל אינה אלא דבמקום מפת מדינה אין תולין במזל. ולפה"נ אין מזה ראיה לענין מע"ג שהוא ענין טבעי דיש לומר דאלים טפי ממזל.

לכן הנה נראה דמ"ש הב"ש אפי' כו' אינו ר"ל דהריב"ש כ"כ ומטעמא דמפת מדינה. אלא לפי שקאי אי"א שברמ"א דס"ל מע"ג וס"ל לב"ש דגם מגפה (שיש בו הסימנים לזה פנזפר ברדב"ז) המיתה זו מצד עצמ' (אפילו כשאינה מפת מדינה אלא רק בזה כו') הרי זה פניקר שזו המפה המיתה ושע"כ ה"ז פנפל מדיקלא.

וכן משמע באמת מלשון רמ"א ובפרט בח"מ שהפל מטעם א'. ומהיות דלפ"ז הקולא רק למ"ד מע"ג.

עז"כ הב"ש דלהריב"ש אפילו למ"ד מז"ג יש להקל (מטעם אחר) מטעמ' דמפת מדינה הוא (אם נתפשט ברוב העיר וכה"ג נהגם שלפ"ז אין לשון הב"ש מדוקדק כ"כ ידוע שדרכו לקצר). ולפי"ז הריב"ש עצמו יש לומר דס"ל דכל שאינה מפת מדינה אפילו למ"ד מע"ג לא מהני פלום מה שפניקר ע"י הסימני' דמגיפ' הוא.

דלפע"ד באמת הכי מסתברא דלא דמי פלל לנפל מדיקלא שפא לו המיתה ממק"א לגמרי משא"כ בזה דעכ"פ נצמח מגופו. ואף את"ל שפא ע"י שינוי אור דנקא מ"מ ודאי מסייע לזה ג"כ מזיגות הגוף וחקולשתו העלול לכך דאל"כ למה שולט בזה ולא בזה ובנדאי רוב החולאים באים משינוי אור קור וחום ובפרט משינוי מאכלי' ע' רמב"ם פ"ד מה' דעות הט"ו.

הכי נאמר שבכולם ליפא הסברא דמע"ג. א"ו נראה דמ"מ הפל תלוי במזיגות וחקולשת הגוף ג"כ עכ"פ.

וכיון שלמדנו רז"ל דמע"ג חקולשת הגוף שעי"ז עלול לקבל פל חולי וכל מפה הממית' מנלן להוציא מכלל זה פרט מפה זו דמגיפ'. (ורמ"א וח"מ וב"ש אפשר דבאמת ס"ל בכל החולאי' הבאי' משינויים הנ"ל יש להקל למ"ד מע"ג (ונכלל במ"ש וכדומ') וז"ש ולכן רבים מקילים כו' והיינו ברובם פכולם.

ע"י חו"י אבל הריב"ש לא ס"ל הכיגם במפה דמגיפה). ולפ"ז אף כשהמגיפה היא מפת מדינה שנתפשטה ברוב העיר וכה"ג) יש לומר דלמ"ד מע"ג שהוא ענין טבעי לא מהני. ועז"כ הריב"ש דלמ"ד מז"ג (דוקא) יש להקל בכה"ג מפת הראיה דנגד מפת מדינה לא תלינן במזלה כו'. וא"כ יהיה מוכח מפאן דמ"ד מז"ג לא מודה במע"ג.

ודלא פדמשמע בהתשובה דסי' רל"ג הנ"ל. (ושוב הראני אהובי הר"י נ"י תומאקין שגם מסי' רמ"ב יש סתירה יותר שפתב דכיון שפבר קידש אינו מוסיף איסור כשפנינס לפ"מ דקיי"ל מז"ג.

ואם איתא הא מוסיף להיות גם המע"ג כו'). לכן אולי יש לומר דהלשון שכתב בסי' רל"ג דבקהא דמע"ג כ"ע מודים הוא שלא בדקדוק (רק ע"ד שם המושאל) ור"ל שבהדין הינצא ממע"ג דהיינו איסור בנשואין כ"ע מודים ומשא"כ בדין הינצא ממז"ג דהיינו איסור באירוסין לא מודה מ"ד מע"ג כו'.

אף מהיות שנה דונק עכ"פ. ועוד דלפי הנ"ל בפ"י דבריו דסי' רמ"ג יתיה סתירה גם למש"ש בסי' רל"ג ובהביא ראיה מדלא אמרינן נמי איפא ביניהו גירושין כו'.

והרי בסי' רמ"ג לפי הנ"ל לא קש לדקדוק זה. דא"כ לימא נמי איפא ביניהו מכת מדינה כו'.

(והגם שפבר נתבאר שיש לומר שפסי' רל"ג לא כ' דקדוק זה כ"א לסניף כו' מ"מ הלא דבר הוא). לכן אין הדבר מוקרע.

דגם בסי' רמ"ג יש לדחוק עכ"פ דמ"ש דקיי"ל מז"ג הוא לאו דוקא. דה"ה נגד מע"ג ס"ל שיש סמך מפ' המקבל לילף בטר מכת מדינה.

(דבלאה"נ נראה דאין מהתם ראיה גמורה דיש לומר ספק ס"נ שאני. ומש"ה פתב רק סמך להקל כו').

א"נ שלמ"ד מע"ג ס"ל ג"כ כדמ' מרמ"א וח"מ וב"ש דבלא הסברא דמכת מדינה נמי פל שניכר שהוא מכת מגיפה ה"ל פנהרג כו' פנ"ל. וכיון שעכ"פ יש לומר פן אפשר דמ"ש בסי' רל"ג דבמע"ג כ"ע מודים הוא כפשוטו.

(וגם מהא דסי' רמ"ב אולי יש לדחוק דר"ל דכיון שפבר קידש והכניס א"ע בסכנה למ"ד מז"ג אינו מוסיף איסור כשפנינס דאף שנתוסף עוד סברא דמע"ג מ"מ הפל איסור א' ויכר עבר ע"ז (ונחשיב פדיעבד) ומשא"כ באותו דירושלמי שניכר שם יש לומר דאם לא יכנס לא עביד איסור פלל במה שקידש כו'.

ועם שנה דונק הלא נגד זה נראה לי אהו' הרב ר' יוסף נ"י תומארקין שבתשו' פסא דהרסנא פתב מעצמו כדמשמע מריב"ש דסי' רל"ג) לכן קשה להכריע בזה: ועתה אדבר מעט בעיקר הסברא שהמציא כ"ק שי' לומר שבנד"ד יש לחלק אי מע"ג אי מז"ג.

והאמת שעיינתי בה כ"פ ולא עמדתי ע"ד וסברתו בזה. וממילא לא אוכל לבחון דבריו. שנהו תכלית המבוקש ממני. ולהגיד חדשות מה אדע.

עכ"ז מההכרח לקיים ולשמור פקודתו. ואכתוב מעט ממה שביא לידי.

נאת אשר יבחר יקרב. והנה לפע"ד הנה נראה דאי איתא לחלק ביניהם היינו בחלה אחר שנתגרשה.

דאי מע"ג יש לומר שגם בכה"ג לא מהני דכיון דהא דמע"ג לפה"נ הוא ענין טבעי מה יועיל לזה הגט. ויותר הי' ראוי לחלק בין חלה ומת סמוך לתשמישו עמה או רחוק.

והגם דלומר שבענין סמוך ממש ודאי לא משמע פן מסתימות הגמרא ופוסקים. מ"מ יש לומר דמייירי באיש ואשה הדרים יחד עכ"פ פדרה פה"א.

אָבֵל פֿשהוא במדה"י וכה"ג לפה"נ לא שײַנף מע"ג (וְהָא דְלֵא אָמְרִינּוּ אִיפֵּא בִּינְיָהוּ בכה"ג אוּלַי נְכַלְל בְּהָא דְאָמְרִינּוּ אִיפֵּא בִּינְיָהוּ אַיְרָסָה כּו' דְּהַפְּלִי חַד טַעמָא. מְלַבֵּד שְׂפָכְרָא נְתַבְּאָר שְׂאִין דְּקִדּוּק זֶה חֲזַק כ"כ).

אָבֵל לְהִיפּוּף פֿשְׁחֵלָה וּמַת בְּהִיּוּתוֹ עֲמָה לְפָנֵי יוֹם וַיּוֹמִים מְסַבְּרָא הֵיךְ נִרְאָה דְּגַם שְׂגִירָשָׁה בִּינְתִּימִים לֹא מְהַיֵּי נָאף אַת"ל דְּכִשְׁלֵא גִירָשָׁה לְעוֹלָם חִיָּיִשִּׁינּוּ אִפִּי פֿשְׁמַת בַּמְדָּה"י וְכַה"ג (וְכַדְמ' קִצְת מְסַתִּימוֹת הַפּוֹסְקִים וּמְדִלָּא אָמְרִינּוּ אִיפֵּא בִּינְיָהוּ בכה"ג).

וכ"מ קִצְת מְסוּגֵיָא דס"פ פֿיצד דְּהָא הַמְעִיד מַת הַרְגָתוֹ כּו' מְסַתְמָא הוּא פְּרִיחּוּק מְקוּם (וּאִמְדָּה"י דְּרִישָׁא קְאִי). אֵלָא שְׂיֵשׁ לּוֹמַר דְּסוּגֵיָא דְּהַתָּם בְּעֵי לְתַרוּצֵי גַם לְמ"ד מִז"ג וְכַמוֹ לְרִש"י כו').

מ"מ נִרְאָה דְּלִפ"ז ע"כ לּוֹמַר דְּהֵינּוּ מְטַעַם לֹא פְּלוּג. וְהֵינּוּ לְחַלְק עִפ"ז בֵּין נְתַגְרָשָׁה לְלֵא נְתַגְרָשָׁה פֿשהוא בַּמְדָּה"י וְנֶאֱמַר דְּכָל שְׁמַת פֿשהיא אֲשֶׁתּוֹ הַשְּׁוֹ מְדוּתִיהֶם לְאַסְוֹר אָף הֵיכָא דְּמַצַּד הַסְּבָרָא לֹא שְׂיֵנף הַחֲשִׁשָׁא דַּמְע"ג.

וּמִשָּׂא"כ פֿשְׂגִירָשָׁה כּו'. אָבֵל כָּל שְׁמַת בְּהִיּוּתוֹ דָּר עֲמָה.

דְּמַצַּד הַסְּבָרָא אָף שְׂגִירָשָׁה לֹא מְהַיֵּי. לִפְה"נ לֹא שְׂיֵנף לְהַקְל מַצַּד לֹא פְּלוּג (וְכַמְדוּנְהָא שְׂדִיבְרוּ הַפּוֹסְקִים בְּאִיזָה מְקוּם בְּעֵינֵן לֹא פְּלוּג לְקוּלָא וְכַעַת אִינֵי יוֹדַע אִינֵי).

וְהָא דְּבַא"ח ס' ד' גְּבִי גִיעוֹר כָּל הַלִּילָה י"א לְבָרַף עֲנַט"י מַצַּד לֹא פְּלוּג וְאָפִי לְפִי דַעַת הָרָא"ש דְּשָׁם כּו' וְה"ז לְהַקְל בְּסַפֵּק בְּרַכָּה לְכַטְלָה. הָרִי לֹא קִי"ל הָכִי ע"ש ס' ד' בַּב"י וּבְאַחַרּוֹנִים): וְכ"ז לְמ"ד מְע"ג.

וְלְמ"ד מִז"ג הָא נְדָאֵי דְּכָל שְׁלֵא גִירָשָׁה אָף שְׁהֵיָה בַּמְדָּה"י לֹא מְהַיֵּי כְּלוּם דְּק"ו הוּא מְאִירוֹסִין אָבֵל לְהִיפּוּף בְּחֵלָה וּמַת אַחַר הַגָּט עִם הַיּוֹת שְׂיּוֹתֵר מְסַתְבְּרָא שְׂאִין חֲשִׁשׁ לְתַלּוֹת בְּמַזְלָה פֿינּוּן שְׁלֵא חֵלָה עַד אַחַר הַגָּט שְׁנַפְסַק מְמַנּוּ מַזְלָה.

מ"מ הֵיךְ עוֹלָה קִצְת סְפֵק בְּלִבֵּי פֿינּוּן שְׂעֵנֵן הַמְזַל רוּחְנֵי הוּא (לְמַעַלָּה מְשַׁכְּלָנוּ) אוּלַי רוּעַ מְזוֹל שְׁנַפְעֵל ע"י שְׁנַדְבַּק בּוֹ מַזְלָה קוֹדֵם הַגָּט לֹא סָר לְגַמְרֵי וַיְכּוֹל לְקַלְקֵל גַּם אַח"כ. (וְעֵינֵן מ"ש בַּס"ק דְּכָל דְּבָר רוּחְנֵי אַעֲפ"י שְׁמַסְתַּלַּק מִשְׂאִיר רְשִׁימָה כּו').

וּבַפֿרְט שְׁלִפֵי הַנְּ"ל דְּלְמ"ד מְע"ג הַסְּבָרָא נוֹתְנָת כְּפָ א"כ יֵשׁ רְאִיָּה קִצְת גַּם לְמ"ד מִז"ג מְדִלָּא אָמְרִינּוּ אִיפֵּא בִּינְיָהוּ בכה"ג (וְכַדְלַעִיל דְּכָל שְׁלְמ"ד מִז"ג יוֹצֵא קוּלָא יוֹתֵר הֵיךְ רְאוּי לְנִקְוֹט אִיפֵּא בִּינְיָהוּ גַם בכה"ג).

וְאִי קִשְׂיָא א"כ מְאִי מְהַיֵּי הָא דְּכּוֹפִין לְגַרְשׁ לְהָרָא"ש וְסִינְעֵתוֹ. יֵשׁ לּוֹמַר דְּמ"מ פֿשְׁלָא יְגַרְשׁ הָרִי מוֹסִיף כָּל שְׁעָה רוּעַ הַמְזַל כּו' (דְּלִפֵי הַנְּ"ל לְמ"ד מְע"ג ע"כ לּוֹמַר כֵּן).

דְּמַסְתְּמָא לְהָרָא"ש כ"ע כּוֹפִין. דְּרַחוּק לּוֹמַר דְּפִלְגֵי בְּהָא כּו').

וְהָא דְּבַר"פ נַעֲרָה (וּבַס"פ פֿיצַד) מְשַׁמַּע דְּלַכ"ע בְּגִירָשָׁה אַחַר שְׁנַתְּאֻלְמָנָה אִין חֲשִׁשׁ. יֵשׁ לּוֹמַר דְּהֵינּוּ כְּשֶׁהַגְּרוּשׁ עוֹדְנוּ חֵי.

כֵּן הֵיךְ עוֹלָה ע"ד קִצְת סְפֵק. (וְשׁוּב שְׁמַעְתִּי מְאֵהוּבֵי הָרַב ר' יוֹסֵף נ"י הַנְּ"ל שְׂיֵשׁ מְגַדוּלֵי הַפּוֹסְקִים אוֹמְרִים כֵּן).

אך ראיתי בתשובת רדב"ז סי' תרס"ח דפשיטא ליה בגט זמן דאי אמר מעכשיו והוי מגורשת למפרע אינה קטלנית. וכתב שם דמוסרת לכ"ע.

משמע אפי' למ"ד מע"ג. אלא לפי שפנה איני יודע למה וכנ"ל.

לכן אולי אפ"ל דמ"ש לכ"ע אפלוגתא דרבי ורשב"ג קאי. ר"ל דגם לרבי מוסרת להנשא לשלישי (דבהכי מיירי שם).

אבל מ"מ ז"א אלא לפ"מ דקי"ל דמז"ג. ואם נאמר פדמשמע פשיטא דמילתא דלכ"ע ממש קאמר ר"ל אפי' למ"ד מע"ג.

נראה דצ"ל דענין מע"ג ג"כ ענין רוחני. ע"ד מ"ש החו"י בשם הזוהר.

(וגם לפ"ז איני יודע אי מהני הגט להסיר ממנו קטרוג שהוא רוחא דשביק בגנוה מקודם כו' וצ"ע בסבא דמשפטים וס"ק). ומדברי כ"ק שי' שרק לבסוף פתב ואפשר כו' אין זו ענין טבעי וכמ"ש בתשו' חו"י כו'.

משמע דמעיקרא הוי ס"ל שיהא ענין טבעי. ועכ"ז משמע דהוי פשיטא ליה דבחלה אחר הגט אף למ"ד מע"ג אין חשש קלל.

איני יודע מנין פשיטא ליה כ"כ ומה טעמו של דבר (מה מועיל גט ענין רוחני לענין טבעי): וכ"ז בשחלה אחר הגט. אבל בחלה קודם הגט עד שאמדיהו למיתה כנ"ד.

לכאורה הנה נראה פשוט דלא מהני הגט לכ"ע. דאעפ"י דענין מז"ג הוא ענין רוחני.

היינו בתחילת גרמת הסיבה למיתה. (ר"ל מה שגורם לבוא לידי חולי או פל דבר רע כו').

אבל סופו מה שמסיבה זו ומאותו החולי וכה"ג נמשך המיתה זהו טבעי. (ועי' ב"ש סי' קנ"ד סקי"א בהא דלא זכיא להבנות ממנה דפי' להרמב"ם שהעונש גורם שינוי בטבע.

ואף החולקים שם נראה שידו פאן בפי' מז"ג דהיינו שגורם אינה סיבה ושינוי טבעי כנפילה או חולי וכה"ג המביא לידי מיתה). וא"כ אחר שגורם שנפעל הסיבה.

לכאורה לא מהני הגט כלום. דאעפ"י שנסתלק מזלה.

מ"מ הרי כבר הוא מעוותד למות בטבע ע"י סיבה זו. וכמו כשמז"ג נפילה מדיקלא תחילת גרם סיבה זו רוחני'.

אבל אחר שנפל מה שנמשך מזה מיתה זהו טבעי. דהכי נאמר דאם נתגרשה אחר שנפל טרם הגיעו לארץ מהני ודאי נראה דזה אינו.

דהגם דנדאי היפלא מה' דבר והיה יכול להיות ניצול. וכדמצינו בר"ח ב"ד בברכות (ל"ג א') שנשכו ערוך ומת הערוך ואמר ראו שאין הערוך ממית אלא החטא וכן ברב הונא לאחר שקיבל עליו כו' הדר חלא ונהנה חמרא שם (ה' ב') וכה"ג טובא.

מכל מקום אין מזכירין מעשה נסים, וכיון שמדרף הטבע אחר שמז"ג סיבת הנפילה. שוב ממילא מעוותד למיתה בטבע.

לכן אף שנתגרושה בינתיים לא מהני פלום. וה"ה והוא הטעם כשמז"ג סיבת תוליו הוא ג"כ עד"ז ושהתהוות החולי ע"י המזל הוא רוחני.

אבל אחר שנתהונה החולאת. עד שיקירו בו סימני מיתה (פניקב פריאה וכה"ג) הרי שוב המיתה נמשך מזה בטבע אף אחר שנסתלק המזל ע"י הגט שבינתיים *וכ"ק שי' פתב ע"ז דה"ל להתרפאות במזלו דהא רוב חולים לחיים.

וצ"ע דלפה"נ זהו רק בסתם חולים שרובם לחיים אבל פשאמדהו למיתה משמע בהדיא בתוס' דסנהדרין (ע"ח א') שהביא כ"ק שי' שרובן למיתה וכדמ' נמי מד"ק שי' בכל דבריו שמדמה זה לגוסס.

ואף בסתם חולים שרובם לחיים מ"מ צ"ע דיש לומר כיון שפבר נחלה איתרע מזליה וע"כ לא הועיל לו מזלו שיתרפא. וכדאיתא בפ"ב דשבת (ל"ב א') לעולם יבקש אדם רחמים שלא יחלה שאם יחלה כו' וא' עו"ש נפל תורא כו' והיינו שע"ז איתרע מזליה כדפרש"י שם.

ומסתמא מיירי בכל סתם חולה (וכמו יולדות דרובם חיים) וכדאי' עו"ש נפל למטה כו' אם יש לו פרקליטים גדולים כו'. ואיך שיהיה בסתם חולה עכ"פ בנד"ד הרי רובו למיתה כנ"ל: וע"ד הראיה ודוגמא שהביא כ"ק שי' לנד"ד מההיא דסנהדרין (ע"ח א') ג"כ לא עמדתי על פנונתם והנה לפה"נ בנד"ד יש לדון עליה מב' צדדים.

א' מצד אותה שעה שעשאהו מתחיל קודה"ג לחולה מסוכן שאמדהו למיתה. אף אלו לא היה נודע סופו וכגון שבא אחר ונהרגו (אחה"ג).

והב' מצד שגם לבסוף מת מאותו חולי. והנה לכאורה גם מצד הא' יש לבוא עליה מב' פני הפן הא' מתמת עצם החולי מצה עצמה.

והב' מצד היותו אז עומד עכ"פ רובו למיתה. הפן הא' העירני לזה אהובי הרב ר' יוסף נ"י.

מהא דלא ישא אדם לא ממשפחת נכפין כו' ופרש"י נכפין חולין. וא"כ לכאורה ה"ה וכ"ש כשאשה זו עצמה הוחזקה להיות אנשיה חולים מסוכנים עכ"פ (ולפי"ז אפי' היה מתברר שנתרפאו וחיו כו').

ואע"פ דהתם אמרי' והוא דאמתחזק תלתא זימני. כבר פתב הריטב"א ונמ"י דש"ה דאפי' רבי מודה בחזקת המשפחה דאין לחוש בפחות מתלתא זימני.

והרשב"א פתב מעין זה גם לענין אחרות מחזיקות (וצ"ע) אבל בדנפשיה הוי § הגהה * א"ה מצאתי בכ"ק המחבר ז"ל שסיים בזה בלשון אחר אשר נלפע"ד מוטעם יותר. רק שיראתי לשנות לשונו כפי אשר פתב פאן ע"כ הצגתי בהגהה מן הצד.

והוא זה. והגם שיש לחלק דגבי נפילה הוא נדאי שימות ומשא"כ פאן בחולי שאמדהו למיתה (אם היינו פאמדהו ב"ד שבבמ') אינו כ"א רובא למיתה.

אין נ"מ כ"א כשבא אחר ונהרגו ולענין לדון על שעה ראשונה (וית' אי"ה). אבל כשלבסוף מת דנדאי רגלים לדבר שמאותו חולי הוא שמת (וכמו שהביא כ"ק שי' ראיה

ע"ז מפמש"א דכשלא הלה בשוק א"צ אומדנא וכ"ש פשלא ניתק מחולי לחולי אפי' הלה על משענתו א"צ אומדנא כמ"ש הטור וב"י שם סי' קמ"ה וכדקיי"ל גבי רוצח בסנהדרין שם במתני' דאפי' הוקל בינתיים חייב לרפנו.

והיינו משום שרגלים לדבר. שפיון שאמדהו למיתה מתחילה מסתמא מה שמת לבסוף הוא מזה אע"פ שהוקל בינתיים.

כ"ה בהדנא בירושלמי דרגלים. לדבר את"ק קאי וכ"כ הרמב"ם וע' כ"מ וה"ה וגם כ"ש הקא שלא ניתק מחולי לחולי ולא עמד ולא הוקל בינתיים דנדאי רגלים לדבר שמאותו חולי מת).

א"כ ה"ז דומה לנפל מדיקלא לענין דלא מהני הגט שבינתיים. ולא עוד אלא אפי' הנה רק סתם חולה קודה"ג שע"ז לכאורה שפיר כ' כ"ק שי' פיון דרובם לחיים ה"ל להתרפאות במזלו אחה"ג.

יש לומר דמ"מ הרי אמרו בפ' ב"מ (ל"ב.) לעולם יבקש אדם רחמים שלא יחלה שאם יחלה כו' וא"כ יש לומר פיון שפבר נחלה ע"י מזלה שובי לא הועיל לו מזלו.

וכדאימא עו"ש נפל תורא כו' והיינו דע"ז איתרע מזליה כדפרש"י. והיינו בכל סתם חולה.

וכדאימא עו"ש עלה למטה כו'. וצע"ק ואכמ"ל דעכ"פ היכא שאמדהו למיתה קודם הגט הנה נראה נדאי פיון שמזלה גרם לו חולי פזו שוב אע"פ שנסתלק ע"י הגט.

פיון שנשאר חולאת המעונדת למיתה מדרף הטבע. ה"ז פאלו מזלה גרם המיתה.

(ע"כ מצאתי פתוב בגייר אחר. פאשר מבואר בהקדמה שדרפו הנה שדבר אחד נשנה כמה פעמים.

והבוחר יבחר): \$ חזקה בב' זקמי. וא"כ יש לומר דה"ה הקא לענין שבפליה נעשים חולים מסוכנים.

אבל נראה דז"א. דא"כ הכי נאמר דלא ישא אדם ממשפחה דאמחזקה בג' חולים.

(או מתים) בתמיה. א"ו בנדוקא פרושו נכפין ומצורעים דלא שכיחי כ"א תליא במשפחה העלוה לזה (ולמדה ממילה דאמרו איכא משפחה דרפי דמא כו').

אבל שאר חולים וגם מתים שכיחי בכל המשפחות דסוף אדם כו' וכדאי בגיטין (ל' ב') מיתה שכיחי. ואין זה ריעותא פלל במשפחה.

ומה שפרש"י נכפין חולין ע"כ צ"ל מין ממני חולין קאמר ובנמ"י פ"י נכפין חולין שנופלין כו' ע"ש. (ואולי ברש"י ט"ס וחסר וצ"ל כמ"ש בנמ"י).

וממילא אין ללמוד משם לאשה שנעשו בעליה חולין. ואפי' אי בעליה נעשים נכפין ומצורעים ג"כ אין ראיה כ"כ דיש לומר הא כדאימא כו' דמיני חולאים אלו תלויים דוקא בחששא דמשפחה ולא באשה נגד בעלה כו' פשהיא אינה נכפית.

ועוד והוא העיקר דיש לומר דחששא דלתלות באשה נגד בעליה הוא חששא רחוקה בכל דבר. וכדחזי' שנתקשו בגמ' בשלמא מילה איכא משפחה כו' אבל נשואין מאי טעמא.

ואע"פ דאשפחו טעמים דמע"ג ומז"ג מ"מ מוכן דחששות רחוקות הם. לכן יש לומר דרק לענין חשש מיתה ממש חששו להכי אבל לא לחשש חולי (מסנפן) ואפשר עוד דהא דלא ישא ממשפחת נכפין כו' הוא רק דרף עצה טובה קמ"ל כו'.

דקא אף המשמש עם בעלת נכפה גופא י"א דאין ספנה בדבר (ותניא ברצונו) ומהני תנאי כמ"ש הב"ש סי' קנ"ד סק"ט. אלא שפכת שבתשו' הרא"ש פלל מ"ב משמע דיש ספנה ולכן אפי' תנאי לא מהני.

וכ"כ בח"מ ססי' קי"ז ססקי"ט. אבל לכאורה צע"ג דבס"פ המדיר (ע"ז א') נכפה פמומין שפסתר כו' פמומין שבגלוי כו' משמע דמהני תנאי וליכא ספנה.

וכ"ש להרא"ש הרי במקום ספנה ס"ל כופין כו' ובאמת בתשו' הרא"ש (עצמו) לא נזכר ספנה אלא בטענת הבעל. גם יש לומר דספנת דיבוק החולי עליו דאמרי כו' וכן במצורעים הרי לא אמרו בס"פ המדיר דאע"ג דאמרי' הוינא בהדיא לא שבקינן.

אלא מפני שממיקתו. משמע דמצד גוף החולי אין ספנה (ולפ"מ שפי' בשט"מ שם בשם תר"י גם הא דממיקתו אינו ספנה כו' ומהני תנאי).

ובב"י סי' ל"ט הביא תשו' ר"ש בן הרשב"ץ דלא הוי מום פלל. ואף שחולק עליו מ"מ משמע דלאו ס"נ הוא ע"ש במ"ש ואפשר כו'.

עכ"פ מכ"ז משמע דרחוק שיהיה איסור לישא ממשפחת מומין אלו מחשש ספנה. ותדע מדלא הביאו פלל מזה לעניינים הנ"ל ואף הח"מ בס"י קי"ז סקי"ב שביא מזה נראה דהיינו רק לענין חשש יום כו'.

לכן אפשר דרק דרף עצה טובה קמ"ל ולא איסור ממש. ולא דמי פלל להא דלשלישי לא תנשא כו' דזהו רק בחששא דספנת מיתה: אף מצד הפן הב' הנ"ל.

דהיינו מצד היותו אז קודם הגט עומד עכ"פ רובו למיתה. לכאורה יש מקום לחוש.

אף אלו לא היה נודע סופו כגון שהרגו אחר כו'. דמ"מ יש לומר דה"ל אז פגברא קטילא מפח הרוב כו'.

הגם דלכאורה לזה נדאי הראיה שהביא כ"ק שי' מסנהדרין טובה. דמי שעשאו לחבירו גוסס דנדאי רובו למיתה ובא אחר ונהרגו פטור הראשון.

אבל עדיין צ"ע דלכאורה יש סתירה לזה מהא דברפ"ב דב"ק (י"ז ב') דבעי רבא אי בתר מעיקרא אזלינן או בתר תבר מנא ואמרי' תפשוט ליה מדרבה דא' הזורק פלי מראש הגג ובא אחר ושברו במקל פטור דמנא תבירא תבר.

ופרש"י דהמשברו פטור והזורק חייב ושמזה נפשט הבעיא דבתר מעיקרא אזלי'. וכן דעת רוה"פ.

וכן פסק הטוש"ע ח"מ ססי' שפ"ו ובהגהה דסי' ש"צ ס"ה. והיינו טעמא דכיון שסופו (היה עומד) לישבר כמי ששברוהו דמי כדפירש"י.

(וצ"ע אי שיינף לזה פלוגתא דכל העומד לישרף או עומד ליגזז כו' אי פשרוף וקגזוז דמי פדאי' בכמ' דוכתי). וא"כ הרי זה פסתירה להך דסנהדרין.

והנה נראה דצ"ל דהחילוק הוא דבהיא דסנהדרין הוי רק רנבא למיתה רוב גוססין כו'. ומשא"כ בהיא דזרק פלי מראש הגג צ"ל דהוי ודאי עומד לישרב.

ולפי"ז בנד"ד באמדהו למיתה דג"כ הוי רק רנבא למיתה פדמשמע בתוס' דסנהדרין שפיר יש להקל (בכה"ג הנ"ל). אלא שעדיין יש סתירה מיניה וביה דבב"ק (כ"ו ב') סמוך למימרא דרבה זרק פלי כו' הנ"ל אי' וא' רבה זרק תינוק מראש הגג ובא אחר וקבלו בסניף פלוגת' דריב"ב ורפנן דסנהדרין.

ומשמע דר"ל דהראשון פטור ובהשני פליגי דומיא דהתם. וקשה מ"ש זרק תינוק מזרק פלי (ודוסק לומר דאדם דאית ליה מזלא נאניו נוח להמיתו) (כדפירש"י ב"ק ב' ב' בל"א) גם בזרק מראש הגג הוי רק רנבא וצ"ע).

ולכאורה הנה נראה שהחילוק הוא דגבי רוצח (בזמן הבית) ילפי' מקרא דונקה המפה מלמד שחובשין אותו דלפי' התוס' זה בא ללמדנו דאין ממיתין הרוצח מיד שאמוד המנפה למיתה משום דלא אולי' בזה בטר רנבא אלא צריף להמתין עד שיתברר דלאו ממיעוט' דחיים הוא אשר ע"כ פשהרגו אחר ושוב לא יתברר פטור (ולפירש"י שם ע"ב משמע שהלימוד שחובשין אותו הוא ענין אחר וכפשוטו).

והא דממתינין יש לומר שהוא משום דאפשר לברורי. ואם פן בהרגו אחר דא"א לברורי אין ראיה.

ואפשר ס"ל, דרוצח מוהצילו נפ"ל דלא אולי' בטר רנבא ולא דמי לשאר דיני נפשות ע"ש בסנהדרין (ס"ט א'). עכ"פ להתוס' ודאי מקרא נפ"ל).

וא"כ זהו החילוק בין תינוק לכלי. דגבי תינוק איכא קרא ומשא"כ גבי פלי.

ולפי"ז בנד"ד דליכא קרא לכלי דמי. אבל ז"א דגבי פלי א"צ קרא.

דדוקא גבי רוצח שהי' הדין נותן ליזול בטר רנבא ככל דיני נפשות פקושני' התוס' שם. ע"כ בעי' קרא.

אבל גבי פלי שדיני ממונות הוא א"צ קרא דבלא"ה קיי"ל דאין הולכין בממון אחר הרוב. וא"כ הדק"ל מ"ש תינוק מפלי.

וראיתי בחידושי הרשב"א דב"ק שפי' בשם הראב"ד שגם גבי פלי גם הראשון פטור. נהגם דאנן קיי"ל כפירש"י ורוב הפוסקים פנ"ל.

יש לומר דלא פליגי לדינא כ"א במציאות דהראב"ד פתב שם הטעם משום דאעפ"י שאמדהו לישרב שמה לא הי' נשרב. וא"כ במציאות זה שאינו ודאי שישבר יש לומר שגם רש"י ושאר פוסקים יודו.

אלא דס"ל דמיירי במציאות שהיה עומד לישרב בודאי (וטעמם משום דמהא דפשוטין מדרבה בעיא דרבא דבטר מעיקרא אולינן משמע ודאי דרבה מחייב הראשון. והראב"ד שהוצרך לדחוק בזה כמש"ש בחידושי הרשב"א.

אולי היינו משום דבאמת לרש"י קשה מ"ש תינוק מפלי פנ"ל. ולרש"י אולי ע"כ לדחוק משום דאדם אית ליה מזלא כו' פנ"ל.

או דלאו בגוונא תדא מיירי דגבי פלי מיירי במציאות דנדאי ישבר. וגבי תינוק בדליפא רק רובא.

ונה יותר דחוק. ועוד יש לומר דס"ל דהא דא' זרק תינוק כו' פלוגתא כו' ר"ל לענין השגי בלבד הוי פהתם דפליגי אבל לענין הראשון לא דמי דהתם פטור משום דהוי רק רובא והא חייב וכמו בכל כו' וצ"ע.

ולא ראיתי מי שיעיר בזה) עכ"פ לפ"ז לכ"ע תלוי אם רק רובא לישבר או למות או נדאי. וא"כ בנד"ד יש להקל.

אף מלבד שקשה ללמוד חשש ס"נ מדיני' אלו. הרי נתבאר דגבי רוצח איצטריף קרא. וגבי ממון קיי"ל דאין הולכין אחר הרוב. אבל הכא מנלן (ולכאור אדרבא מדאיצטריף קרא גבי רוצח שמעי' להחמיר בכה"ג): ועוד צ"ע (קצת).

לפ"מ דמשמע מדברי הרמב"ם פ"ב מה' רוצח ה"ח דפי' טריפה דאדם היינו שאמרו הרופאי' שמפה זו אין לה תעלה כו' (אף שגבי בהמה ז"א כמ"ש פי"א מה"ש הי"ב) נהרי הא דההורג את הטריפה פטור בזמן הבית) ומשא"כ בגוסס בידי שמים דחייב כדאי' התם בסנהדרין נראה דהיינו משום דטריפה נדאי דלא חיי ומשא"כ בגוסס.

וכן משמע בהדיא בשט"מ דב"ק דכ"ו סע"ב בשם הר"י אבן מיגש ע"ש (אלא דאיהו ס"ל דטריפות דאדם היינו פטריפה דבהמה. אבן לענין החילוק בין טריפות לגוסס נראה דגם להרמב"ם הוא מהאי טעמא).

וא"כ לפ"מ שנת' לעיל לענין חיובא דהראשון שתלוי אם הוא רק רובא או נדאי א"כ העושה את חבירו טריפה ובא אחר ונהרגו הראשון חייב (וכעת לא מצאתי דין זה בהדיא). ובנד"ד שאמדהו למיתה מסתמא היינו שהרופאי' אמדהו לקח (משא"כ אמדהו שבגמרא היינו שב"ד אמדהו כדפירש"י במתני' שם).

וא"כ הרי זה דין טריפה להרמב"ם. ומ"מ נרא' דהכל לפי הענין (דאיף יהי' אנמד הרופאי' יותר מגוסס כו').

גם צ"ע שפמדהו שפכתבו הפוסקים שכל דברי הרופאי' אינם אלא ספיקות): וכ"ז מה שיש לדון מצד דנימא דאזלינן בתר מעיקרא שאמדהו למיתה קודם הגט. אף אלו הנה בא אחר ונהרגו (אחר הגט).

אבל בנד"ד שגם לבסוף מת מאותו חולי הרי גם בהיה דסנהדרין בכה"ג נדאי חייב. דלא בעי' שימות בידי המכהו ממש.

אלא כל שאמדהו למיתה ע"י הכאה זו (דהוי רובא למיתה). אף שחי אחר שפסק מלהכותו (נאפי' הוקל החולי) כל שמת לבסוף חשבינן ליה כנתברר שמאומה הכאה מת.

דהיינו מאומה החולאת שגפועל בו מההכאה עד שהנה רובו למיתה ועתה נתברר שהנה מאותו הרוב ולא ממיעוט' דחיי. ומשא"כ כשלא הנה אמוד למיתה תחלה כו').

וה"נ פִּינּוֹן שְׁהִיָּה אָמוּד לְמִיתָה קוֹנָדָם הֶגֶט (דְּתֵלִינּוֹן בְּמִזְלָה) אָף שְׁאָחַר הֶגֶט נְפֹסֶק מִזְלָה.
כָּל שְׁלִבְסוֹף מֵת נִתְבָּרַר שְׁמֵאוֹתָהּ הַחֹלָאֵת שְׁנֹגְרָם מִמִּזְלָה מֵת.

וְעַ' רִיב"ש סִי' שֶׁל"ח ע"ש. (וּכְבָר פְּתִבְתִּי דְלֵעֲנִין הַמְשַׁכַּת הַמִּיתָה מֵהַחֹלָאֵת לֹא מְהַנִּי
הֶגֶט כְּלוּם פִּינּוֹן שְׁטַבְעִית הוּא): וְאִין לְהֶאָרִיף שְׁכָבַר פְּתִבְתִּי שְׁלֹא עֲמָדְתִּי עַל תְּוֹכָן פְּוֹנָת
כ"ק שִׁי' בְּמָה שְׁרוּצָה לְדַמּוֹת נד"ד לְבֵא אַחַר וְהֶרְגוּ.

וּמ"ש לְהֶסְבִּיר הַחִלּוּק בֵּין מַע"ג לְמַז"ג לְפַה"נ הֵינּוּ דְלֵמ"ד מַע"ג (שְׁהֵעֲנִין קָרוֹב לְטַבַּע)
לֹא תֵלִינּוֹן כָּלָל בְּמִזְלָה לְכֹן לִיכָא לְמִימַר מִזְלוֹ הֶרְגוּ. אֲבָל לְמ"ד מַז"ג פִּינּוֹן דְּבְמִזְלָה תֵלִיָּא
יֵשׁ לֹמַר דְּמִזְלוֹ הֶרְגוּ (וְהוּ"ל כְּבָא אַחַר וְהֶרְגוּ).

עִם שְׁגוּף הַסְבָּרָא טוֹבָה וּמְצִינּוֹ כַה"ג גְּבִי קָמִיעַ פָּרַק בְּמ"א (ס"א א' ב'). דְּכָל שְׁיֵשׁ לְתַלּוֹת
בְּהַמְחָאֵת קָמִיעַ (שְׁהוּא קָרוֹב לְטַבַּע קֶצֶת) לֹא תֵלִינּוֹן כָּלָל בְּמִזְלָה.

וּמִשָּׂא"כ כַּשְׁע"כ בְּמִזְלָה תֵלִיָּא מִיבְעִי לִיָּה אִי בְּמִזְלָה דְרוּפָא אוּ דְחוּלָה. ע"ש בְּפִירַש"י
וְתוֹס' וְשָׂאָר פּוֹסְקִים אֲבָל זֶה הִיָּה טוֹב אִם הִיָּה סְגִי לְנוּ לְהַטִּיל סְפֵק בְּדָבָר אֲבָל הָרִי פֹאן
כָּל עֵינָהּ הַחֲשָׁשׁ הוּא סְפֵק דְּוִדָּאֵי גַם קוֹנָדָם הֶגֶט הֵינּוּ יְכוּלִי לְתַלּוֹת בְּמִזְלוֹ כְּמוֹ בְּמִזְלָה
(וְיוֹתֵר) אֲלָא שְׁמ"מ מְחַשָּׁשׁ סְפֵק ס"נ תּוֹלִין בְּמִזְלָה.

א"כ אִם גַּם אַחַר הֶגֶט אֲפָשָׁר עכ"פ לְתַלּוֹת בְּמִזְלָה (כַּמְשַׁנ"ת) מַה יוֹשִׁיעֵנוּ מַה שְׁגַם בְּמִזְלוֹ
אֲפָשָׁר לְתַלּוֹת. וְאִי ס"ל לְכ"ק שִׁי' שֶׁא"א כָּלָל לְתַלּוֹת אַחַר הֶגֶט בְּמִזְלָה (דְּאָז ע"כ בְּמִזְלוֹ
מֵת וְהוּ"ל כְּהֶרְגוּ אַחַר.

וּלְזֶה הִבִּיא הָרֵאָזָה דְּסִנְהֶדְרִין לְעֲנִין דְּלֹא נִיזוּל בְּתַר מְעִיקְרָא כו' וְכַדְלַעִיל) לֹא הִיָּה צָרִיף
לְהֶסְבִּיר חִלּוּק בֵּין מַע"ג לְמַז"ג ע"ד הַנְּ"ל דְּבִלָּא"ה פְּשׁוּט דְּגַם אַחַר הֶגֶט נוֹכַל עכ"פ
לְתַלּוֹת בְּמַע"ג. גַּם גּוּף הַסְבָּרָא לֹמַר דֵּא"א לְתַלּוֹת בְּמִזְלָה לֹא נִתְבָּאָר בְּדְבָרֵינוּ טַעַם לְזֶה
כ"א מ"ש תַּחֲזִיקָה דְּהוּ"ל לְהַתְרַפְּאוֹת בְּמִזְלוֹ.

וּכְבָר נִתְבָּאָר דְּאֲפִילוּ בְּסִתְּם חוּלִים שְׁרֵוּבָם לְחִיִּים אֲמַרִּינּוּ פִּינּוֹן שְׁנַחֲלָה כו' נָפַל תּוֹרָא כו'.
כ"ש בְּנִד"ד שְׁאֲמַדוּהוּ לְמִיתָה כו' וְדָאֵי לְכַאוּרָה יֵשׁ לֹמַר פִּינּוֹן שְׁנַחֲלָה כ"כ ע"י מִזְלָה
שׁוֹב אַעפ"י שְׁנַסְתַּלַּק מִזְלָה ע"י הֶגֶט מַחֹלָאֵת זֹו עֲצָמָה נְמַשָּׁף הַמִּיתָה בְּטַבַּע כו' וְכַדְלַעִיל:
וְלְכַאוּרָה עָלָה ע"ד אוּלִי יֵשׁ לֹמַר אִם חוּלָאֵת זֹו לֹא נִתְהוּנָה אֲלָא מִפְּחַ מִזְלָה הֶרַע
כְּשֶׁנְּסַתַּלַּק אָרְס הַמִּזְלָה שׁוֹב אִין בְּכַחַת הַחֹלָאֵת מְצַד עֲצָמָה כְּדִי לְהַמִּית.

וּמַעֲיִן וְדוּגְמָא לְזֶה יֵשׁ לֹמַר מַמ"ש הַפּוֹסְקִים דָּאִין הַנְּאָסָר מַחְמַת אִיסוּר בְּלוּעַ יְכוּל לְאָסוּר
אֲלָא בְּמַקּוּם שְׁהָאִיסוּר עֲצָמוּ הָאוּסְרוּ יְכוּל לִילָף וְלַהֲתַפְּשֵׁט שָׁם. ע' חִידוּשֵׁי הָרִשְׁבָּ"א פ'
כַה"ב (ק"ח א') וְתוֹה"א (וְתוֹס' פ' ג"ה).

וְהֵינּוּ אֲפִילוּכְמוֹ בְּב"ח דְּאֲמַרִּי חֲתִיכָה נַעֲשָׂה נְבִילָה. הָרִי שֶׁאֵעִפ"י שַׁחַנ"נ מ"מ פִּינּוֹן שׁו"א
אֲלָא מְפָנִי הַבְּלוּעַ בְּהָ אִין בְּכַחַת לְאָסוּר אֲלָא כְּשֶׁהַבְּלוּעַ הָאוּסְרָה הוּא עֲמָה וְלֹא כְּשֶׁנְּפָרַד
כו' ה"נ נִימָא שְׁכִינּוֹן שְׁחֹלָאֵת זֹו לֹא נִפְעָלָה אֲלָא מִפְּחַ הַמִּזְלָה אִין בְּכַחַת לְפַעוּל לְהֶרַע אֲלָא
כְּשֶׁאָרְס הַמִּזְלָה עֲמָה וְלֹא כְּשֶׁנְּסַתַּלַּק ע"י הֶגֶט.

אָבֵל מְלֻבֵד שְׂבָאָמֶת י"ח ע"ז הִיכָא שַׁחנ"נ כַּבֵּ"ח כו' ע' ש"ף סי' ק"ה סק"ז. נִרְאֶה דְלֵא דְמִי דְהֵתָם ס"ל לְהַרְשָׁב"א וְסִיעֵתוֹ דַּעַפ"י שַׁחנ"נ וְה"ל פְּגוּף אִיסוּר מ"מ פִּינֵן שְׂאִין זֶה אֵלָא ע"י שְׁנֵתְחַבֵּר בּוֹ הַדְּבָר הָאוּסְרוּ דְהֵינּוּ הַחֵלֶב.

מִשָּׂא"כ הַבְּשָׂר מִצַּד עֲצָמוֹ הֵיטֵר גְּמוּר הוּא. לְכֵן בְּמָקוֹם שֶׁיִּדְעֵנוּ שְׁנִפְרֵד מִמֶּנּוּ הַחֵלֶב לְגַמְרֵי הָרִי מִצַּד עֲצָמוֹ הֵיטֵר הוּא.

מִשָּׂא"כ הֵכָא הָרִי חוֹלֵאת זֹו מִצַּד עֲצָמ' בְּכָל מָקוֹם שֶׁהִיא נִמְצָאת יֵשׁ בְּכֻחָהּ לְהַמִּית (כְּמוֹ נִיקֵב הָרִיא' וְכַ"ג) אֵלָא שְׂבָאָדָם זֶה אֲמַרִּינֵן שֶׁלֹּא הֵיטֵה נִפְעָלָת בּוֹ אִילּוּלִי גְרָם מְזֻלָּה אֲבָל אַחַר שֶׁנִּפְעָלָה א"צ פֶּלֶל לְצִירוּף פֶּחַ הַמְזֻל אֵלָא דְרָפָה וְכֻחָהּ מִצַּד עֲצָמ' לְהַמִּית כו': אֲמָנָם אִפְתִּי הִיָּה נִרְאֶה קִצָּת לְצַדֵּד לְהַקְלֵ.

דְּכִינֵן שַׁע"י הֵגֵט נִסְתַּלַּק הַמְזֻל אַעַפ"י שֶׁנִּשְׂאָרָה הַחוֹלֵאת אֲשֶׁר מְזֶה נִמְשָׁף הַמִּיתָה מ"מ פִּינֵן שֶׁלֹּא נִמְשָׁף הַמִּיתָה מִהַמְזֻל עֲצָמוֹ אֵלָא מִהַחוֹלֵאת אַחֲרֵי הַפְּרֵד הַמְזֻל. הָרִי אִין הַמְזֻל אֵלָא גּוֹרָם דְּגוֹרָם לְמִיתָה זֹו.

דְּהַמְזֻל גְרָם הַחֻלִּי וְהַחוֹלִי גְרָם הַמִּיתָה. וּבְשִׁבְעוֹת (ל"ב סַע"א) אִי' דְלֵאוּ פְּגוֹרָם דְּמִי (וּבְשָׁ"ף ח"מ סי' שפ"ו סק"ג הִבִּיא פְּלוּגְתָא בְּזָה).

וְהֵגֵם שַׁצ"ע אוּלִי נִכְנָה לְזָה שָׁם פֶּחַ פָּחוּ דְקִי"ל דְּכִכְחוּ דְמִי כַּמ"ש הָרֵא"ש בַּב"ק (י"ח א') גְּבִי בַעֲיָא דְרַב אֲשִׁי ע"ש. וְהָכִי קִי"ל לְעַנְיֵן י"נ בַּע"ג (ס' סַע"א) וּבַטּוּש"ע שָׁם.

מ"מ הָרִי הַמְזֻל וְדָאִי לְכָאוּרָה אִינוּ רַק גּוֹרָם פְּלִשׁוֹנָם מַז"ג (וַצַּע"ק). וְמָה שֶׁמִּהַחוֹלִי נִמְשָׁף הַמִּיתָה הֵגֵם שֶׁלְכָאוּרָה הוּא מִמִּית מִמֶּשׁ מ"מ יֵשׁ לוֹמַר פִּינֵן דְלֵאוּ וְדָאִי הוּא (וְכַדְלַעִיל דְאַמְדוּהוּ לְמִיתָה (ע"י ב"ד כו' פַּנ"ל) הָוִי רַק רַבָּא לְמִיתָה).

נִקְרָא רַק גְרָמָא. לַפְמ"ש הָרֵא"ש פ"ב דב"ב (סי' י"ז) דְּכָל דְלֵא בְרִי הֵיזִיקָא נִקְרָא גְרָמָא. וְכֵן בְּהִיא דְשִׁבְעוֹת מִשְׁמַע דְּמִשׁוּם שְׂאִין הַהֶפְסֵד בְּרוּר נִקְרָא גּוֹרָם עִי"ש בְּרַש"י וְתוֹס'. וְגַם לְחִזְקוֹ הַשְּׁנִי שְׂבָרָא"ש דב"ב שָׁם דְּכָל שְׂאִין הַהֵיזֵק נַעֲשֶׂה מִיָּד (אַעַפ"י שְׁנִמְשָׁף מִמִּילָא) נִקְרָא גְרָמָא.

לְכָאוּרָה ה"נ יֵשׁ לוֹמַר פֶּן (וַצַּע"ע בַּכ"ז) וּלְפִי הַמְשָׁל שְׁנִזְכָּר פ' ב"מ (ל"ב א') הַנָּ"ל נִפְל תוֹרָא כו' וְכַ"ג עוֹד מִשְׁלִים ע"ש. לְכָאוּרָה וְדָאִי הֵינּוּ רַק גּוֹרָם לְהִיּוֹת אִינְתֵרַע מְזֻלָּה וּלְהַזְכִּיר עֲוֹנוֹתָיו כו' ע"ש (אֵלָא דְאַפְשָׁר ז"א אֵלָא בְּסֵתָם חוֹלִי פְּדִלְעִיל גַּם לְפִי הַמְשָׁל שְׂבָקִי לְרַוּוּיָא דְמִמִּילָא נִפְל יֵשׁ לוֹמַר קִצָּת דְלֵאוּ גּוֹרָם לְחוּד כו').

אִף לְכָאוּרָה לֹא שְׂיִיף פֶּלֶל בַּנְד"ד לְהַקְלֵ מִצַּד גּוֹרָם דְּגוֹרָם. דַּז"א אֵלָא לְעַנְיֵן חֵיּוּבָא דְהֵאָדָם הַגּוֹרָם (וְזוֹדוֹן לְבוֹ כו').

אֲבָל הֵכָא לְעַנְיֵן הַשְּׁמִירָה מִחֲשֵׁשׁ סַכְנָה הַנִּמְשָׁף מְזֶה לְכָאוּרָה מֵאִי נ"מ אִם חֲשֵׁשׁ זֹו נִמְשָׁף מִגְרָמָא דְיָדָה אוּ מִגְרָמָא דְגְרָמָא סוּף סוּף אִיכָא חֲשֵׁשָׁא דַס"נ. וּמִיָּהוּ מ"מ אוּלִי יֵשׁ לוֹמַר דְמָהָא דְחֻזִּינֵן שְׂאֲשָׁה זֹו הִנְחֻזְקָה לְהִיּוֹת גּוֹרָם דְּגוֹרָם לְמִיתָה אִין רְאָיָה כ"כ שְׂיִהֵנָה מְזֻלָּה רְעָה כ"כ לְהִיּוֹת גּוֹרָם מִמֶּשׁ לְמִיתָה כו': גַּם מ"ש כ"ק שִׁי דָאִין לָנוּ אֵלָא מָה שֶׁאֲחֻז"ל נִשְׂאת לְרֵאשׁוֹן וּמַת לְשֵׁנִי וּמַת.

ומשא"כ הכא לא מת השני רק אחר שנתגרשה. לכאורה טענה טובה היא.

פיון שפל עיקר החששו' דמע"ג ומז"ג לאו מילי דסברא ניהו לפי שפלונו (וגם בגמ' נתקשו בזה כדא' בשלמא כו' אלא נשואין מאי טעמא). א"כ יש לומר דאין לנו אלא דבריהם ולשונום אלא שצ"ע דאולי גם מיתה דאחר הגט לא נפקא מקללא דנשאת ומת.

דאלו הוו נקטי בלשונום מת בעלה הראשון והשני כו' וכדומה לזה. ודאי דאחר הגט לאו בעלה הוא וגם בכה"ג כ' הגר"ז בת' ב"א חא"ע סי' ס"א דיש לומר (בלשון בנ"א) שיהיה בעלה.

והביא ראיה מגיטין (מ"ב.) עבדי שיהיה פבר כו'.

אף לכאורה יש לדחות הראיה דש"ה שבהתחלת הפתיכה עדיין הוא עבדו כו' גם יש לומר ל'שון בנ"א שאני). אבל ל'שון נשאת אפשר דגם אחר הגט לא נפקא מקלל נשאת (פבר כו').

גם הא חזינו בגמרא דהלכו בזה אחר הטעמים והסברא. דאמרינו איכא בינייהו איךסה ומת.

והרי בפרייתא נשאת תניא ולא איךסה. משמע דלא חיישינו להכי אלא זיל פתר טעמא. א"כ אפשר דגם לנו אין לסמוך להקל עפ"י משמעות הל'שון היכא דלפה"נ שייכי הטעמים דמע"ג ומז"ג. ועוד צ"ע דאף אם ניתן מקום לצדדי הקולא הנ"ל הן עפ"י משמעות הל'שון והן עפ"י הנ"ל דה"ל גורם דגורם.

כ"ז אינו אלא אם באנו לדון עלי' רק מצד גוף המיתה דלכסוף. אבל לפמשנ"ל שיש לדון עליה גם מצד אותה שעה שאמדהו למיתה בלחוד אפי' אלו הנה בא אחר ונהרגו דבמת מעיקרא אזלינו כנ"ל.

א"כ הרי זה הנה קודם הגט ובנדאי לא נפקא אז מקללא דנשאת ומת. וגם פיון דנאמר דאז הרי הוא פגברא קטילא.

והרי אין בזה גורם דגורם. אלא חד גורם (מז"ג).

ולפ"ז אף את"ל דכאן דומה לההיא דסנהדרין ולא היתה נדונית פקטלנית אלו הנה בא אחר ונהרגו מ"מ פיון דבאמת קיי"ל (לרוב הפוסקים) דבמת מעיקרא אזלי. אלא הא דפטור הראשון בההיא דסנהדרין ע"כ היינו משום דלא ודאי הנה שיימות.

ולא אזלינו פתר רובא לכו בעי' שיתברר כו'. (וכדלעיל שזהו החילוק בין זה לבין זרק פלי).

א"כ יש לומר דמ"מ אחר שיתברר שמת מאותו חולי הוא נידון למפרע על שעה שאמדהו למיתה כו' (וצ"ע בזה לדינא לענין רוצח וכו' פלי וכה"ג בענין דלא הוי ודאי כו'. אם אחר שיימות וישבר נידון על שעת המיתה והשברה או על שעה ראשונה למפרע.

דנדאי ימצא נ"מ לדינא מזה. ולפה"נ ראוי לדונו על שעה ראשונה למפרע לפ"מ דקי"ל פתר מעיקרא אזלינו).

וא"כ ה"נ אחר שְׁמַת יֵשׁ לְדוֹן לְמַפְרַע עַל שְׁעָה שְׁאַמְדוּהוּ לְמִיתָה דְהַי קוֹדֵם הַגֵּט וְחַד גוֹרֵם כּו' פּנ"ל. ומ"מ אֶפְשָׁר שְׁיֵשׁ לְדוֹן קֶצֶת לְקוֹלָא עִפּמ"ש כ"ק שׁי דָּאִין לְנו אֶלָּא מַה שֶׁאֲחִזז"ל (בְּעֵינֵי אַחַר קֶצֶת) שְׁנֵאמַר אֶעֱפ"י שְׁבָכְל דְּוֹכְתִי אֶזְלִינן בְּתַר מְעִיקְרָא וְאַמְרִינן דַּה"ל אֶז פְּגַבְרָא קְטִילָא מ"מ פֶּאן הָרִי מַת תְּנִיא פֶּאֱלוּ מַת לָא תְּנִיא (וְאַף לְעֵינֵי גוֹרֵם דְּגוֹרֵם אוֹלִי יֵשׁ לוֹמַר דֹּאֶעֱפ"י שְׁאַנּוּ דְּנִין עַל שְׁעָה רֵאשׁוּנָה מ"מ עִיקְרוּ הֵינּוּ מִצַּד שְׁסוּפּוּ לְמוֹת.

וְהָרִי לְעֵינֵי הַמִּיתָה ה"ל גוֹרֵם דְּגוֹרֵם. וְהָרִי לֹא נִתְחַזְקָה אִשָּׁה זֹו שְׁמִז"נ מִיתָה מִמֶּשׁ כ"א גוֹרֵם דְּגוֹרֵם.

וצ"ע): פֶּלְלוּ שְׁל דְּבָר דְּלַפֵּע"ד קֶשֶׁה לְמִצּוֹא הָיְתָר בְּרוּר דְּרַף הוֹרָאָה אֶלָּא (דְּיִינוּ) לְהַשְׁמֵט וּלְהַטִּיל עַל הַשּׁוֹאֵל וּמֵאן דְּלֹא קָפִיד כּו' פְּדִחְזִי מְקַמְאֵי פְּדִלְעִיל וּבְפִרְט שְׁכ"ז בְּגִירוּשֵׁין גְּמוּרִים וּמִשֶּׁא"כ בְּנִד"ד הָיָה מְדַנְבֵּר שְׁיִשְׂאוּ זֵא"ז כּו' וְהָרִי חֲחוּ"י מִפְּקֶפֶק בְּשִׁדְדוּכִין.

וְכֵאן לִפְה"נ גְּרַע טְפִי (מְלִבַּד כָּל הַנְּ"ל) כְּמוּבָן: סִימָן ב' (לְסִי י"ז) הַשְּׁאֵלָה (נֶאֱבָדָה וְנִינְפְּרָה אֶנְפֵּן הַשְּׁאֵלָה) שֶׁא' נְטַבֵּעַ בְּמִים שֶׁאֵל"ס. וְאַחַר זֵמָן רַב נִמְצָא רְחוּק מֵאוֹתוֹ מְקוֹם שְׁנַטְבֵּעַ רְגַל חֲתוּכָה וְלֹא הָיְתָה מְהַאֲרֶכְפָּה וּלְמַעְלָה.

רַק עַד הַקְּנִיעַ (כֵּן הַשִּׁיב הַשּׁוֹאֵל אַח"פ). וְיֵשׁ סֶפֶק אִפִּי הַרְגַּל מֵאוֹתוֹ הַנְּטַבֵּעַ יָכוֹל לְהִיָּו חִי וְיִצָּא בְּמִשְׁאֵל"ס.

גַּם מְצִאוּ עַל הַרְגַּל הַשְּׁטִיּוּל וְטִיפְלָה שְׁהַסְנִדְלָר א"י מִסִּיחַ לְפִי תְּנוּמוֹ הַפִּיר בְּסִימְנֵי מְוִבְהָקִי אֶת הַשְּׁטִיּוּל. וְכֵן חֲמוֹתוֹ הַפִּירָה הַטִּיפְלָה: וְאַעֲתִיק מִקוֹדֵם תְּשׁוּבַת אֲדָמוֹ"ר הַרַב הַגָּאוֹן מְלִיבְאוּוִיץ שׁי יַעַן שְׁעֲלִיָּה סוּבָב' הוֹלְכֵת תְּשׁוּבַת הַגָּאוֹן הַמְּחַבֵּר ז"ל.

וְז"ל אֲדָמוֹ"ר שְׁיִחְזֶה: בְּס"ד אוֹר לְיוֹם ג' כ"ג מְרַחֲשׁוֹן תַּקְצ"א לִפ"ק. לְכַבוֹד הַנְּוֹתִיקִים אֲנָשִׁי עִיר טֶאבֶּאֱלֶסֶק.

מִכְתָּבָם הַגִּיעֵנִי בֵּין כֶּס' לְעֶשְׂרֵי הָעֶבֶר נִידוֹן הָעֲגוּנָה ב' שְׁשָׁאֲלוּנִי אֶשְׁתַּקֵּד. וְהִנְנִי לְהַשִּׁיב. אִם הַרְגַּל הוּא עַד לְמַעְלָה מְהַאֲרֶכְפָּה תְּנַשֵּׂא כְּמִבְּנוֹרָא בְּמִשְׁנָה דִּיבְמוֹת פֶּרֶק ט"ז מְשֻׁנָּה ד' וּבְגִמְרָא שָׁם דָּף קכ"א. וּפְיִרוּשׁ מְוִהַאֲרֶכְפָּה וּלְמַעְלָה.

הֵינּוּ מִפְּרִסַת הַרְגַּל עַד לְמַעְלָה מְעַט מִמְּקוֹם הַנִּקְרָא קְנִיעַ. וְאִם אֶפְשָׁר שְׁיִתְבַּרַר שְׁבִשְׁעָה שְׁנַטְבֵּעַ הָיָה וְדֹאֵי מְלֻבָּשׁ בְּשִׁטְיוּל מַה טוֹב.

וְאִם אֵי אֶפְשָׁר שְׁיִתְבַּרַר זֶה. אֲזִי אִם יְדוּעַ עכ"פ ע"י הָאִשָּׁה הָעֲגוּנָה אוֹ ע"י אָבִי הַנְּטַבֵּעַ שְׁבִשְׁעָה שְׁנַסֵּעַ מִבֵּיתוֹ הָיָה מְלֻבָּשׁ בְּשִׁטְיוּל וְאֲנִיצַע וְלֹא הָיָה רַק מִסְפָּר יָמִים מוּעָטִים מַעַת שְׁנַסֵּעַ מִבֵּיתוֹ עַד שְׁנַטְבֵּעַ.

אֲזִי גַם בְּאֶנְפֵּן זֶה יֵשׁ לְהַקְלֵל אִם עכ"פ בְּלָאוּ הִכִּי יְדוּעַ ע"י הַגְּזֵת הַא"י שְׁנַטְבֵּעַ הָאִישׁ עַל כָּל פְּנִיָּם טְבִיעָה גְּמוּרָה כְּמִבְּנוֹרָא בְּמִכְתָּבָם מִיּוֹם ו' עש"ק ד' סִינּוֹן תַּקפ"ט שְׁהַגִּיעֵנִי. אֲמַנָּם אוֹלִי יֵשׁ מְנַהֵג שָׁם לְפָשׁוּט הַשְּׁטִיּוּל בְּעֶבְרָם עַל מְעַבְרוֹת הַיָּם אֶז אֵין לְהַתִּירָה אַא"כ יְדוּעַ בְּוִדָּאֵי שְׁהוּא לֹא פִּשְׁט וְהָיָה מְלֻבָּשׁ בְּהֵן כְּשֶׁהָיָה עַל הַמְּעַבְרוֹת אֲבָל אִם אֵין שָׁם מְנָה יֵשׁ לְהַקְלֵל.

כָּל שְׂדוּעַ שֶׁהִיא מְלֻכָּשׁ בְּהוֹנָסוֹ מִבֵּיתוֹ פְּשֵׁלָא הָיָה רַק יָמִים מוּעָטִים מִיִּצְיָאתוֹ מִבֵּיתוֹ
עַד שְׁנֻטְבַּע. וְכָל זֶה פְּשֵׁהֲרָגֵל הַנִּמְצָא הוּא עַד לְמַעְלָה מִהַקְנִיעַ.

אָבֵל אִם הוּא רַק מִפְּרֶסֶת הַרְגֵל עַד הַקְנִיעַ אֵין לְהַקְלִי. אָבֵל אִם הוּא אִפִּי רַק מְעַט מִזְעָר
לְמַעְלָה מִהַקְנִיעַ יֵשׁ לְהַתִּירָהּ.

וּמ"מ יֵשׁ לָהּ לְהַמְתִּין שָׁנִים עֶשְׂרֵי חֹדֶשׁ מִיּוֹם שֶׁנִּמְצָא הַרְגֵל וְהַשְׁטִיוּל. וְאִז אַח"כּ תִּחְלֹץ
לְאַחֵי הַנְּטֻבָּע.

ע"כ קוֹטֵב תְּשׁוּבַת אֲדָמוֹ"ר מְלִיבְאָוּוּיץ שִׁי'. בְּקֶצֶרָה.

תְּשׁוּבַת הַגָּאוֹן הַמְחַבֵּר ז"ל ע"ז. לְכַבּוֹד אֶהוּבֵי יוֹד"נ בְּד"ו מוֹרְנוֹ הַרֵב הַגָּאוֹן הַמְנוֹבָּה
כַּקְשׁ"ת מוֹהֲר"ר מְנַחֵם מְעַנְדֵּיל שְׁיִחָזִי'.

הַתְּשׁוּבָה לְסִיבִיר עִם פ"ש אֵלֵי הַגִּיעֵנִי ה' הַעֲבֵר. וּמ"ש אֵלֵי לְעֵינַי בְּזֶה יָדוּעַ לִכ"ק שְׁאֵין
אֲתִי מִן הַמּוֹכֵן כָּלוּם וְהַפֵּל בְּעֵינַי פְּחָדָשִׁים בַּכ"י.

וְכַעַת נִצְרָף לִי לְלַמּוֹד מִסְּתָמָא אַחֲרָת. וּמָה שֶׁרָאִיתִי בְּהַשְׁקָפָה רֵאשׁוֹנָה שֶׁנִּצְרָף לְעֵינַי
אֶרְשׁוּם.

(א) מָה שֶׁהִחְלִיט לְהַתִּיר בְּפִשְׁטוּת אִם נוֹדַע שְׁנֻטְבַּע מְלֻכָּשׁ בְּשְׁטִיוּל (וּמִשְׁמַע דְּאִז אִף
אִם לֹא נוֹדַע שֶׁהָיָה טְבִיעָה גְּמוּרָה הָרִי כָּאֵן נִשְׁתַּהֲהָ זְמַן מְרוּבָה בִּינְתִים וְלִהַב"ש דְּוָקָא
שְׁנֻמְצָא מִיָּד. גַּם לְהַח"מ מִיָּדֵי סְפִיקָא לֹא נִפְיָק (גַּם לֹא נִזְכָּר בְּדַבְרֵי כ"א כְּפָה יָמִים).

וּמִיָּהוּ לְמַעֲשֵׂה י"ל לְכֹאדָרָה דְּנִכּוֹן לְסַמְנָה ע"ז בְּנ"ד שֶׁהוּא שְׁעַת הַדְּחָק הַגְּדוֹל (בְּצִירוּף
שְׁאָר אֲנֻמְדָנוּת. וְאִף אִם לֹא נוֹדַע בְּבִירוּר שֶׁהָיָה טְבִיעָה גְּמוּרָה לְסַמְנָה עַל הַנ"ב בַּכ"ג
כְּדִמְשַׁמַּע מְדַבְרֵי כַת"ר.

וְגַם לְכֹאדָרָה נוֹכַח לְסַמְנָה שֶׁמִּסְתַּמָּא הָיָה טְבִיעָה גְּמוּרָה כְּשֶׁאֵין הָעֵד לְפָנֵינוּ ע' מַה"צ ס"ק
קל"ד (ב') הַחֲזִילוּק בֵּין יָמִים מוּעָטִים. כְּנִרְאָה שֶׁלְמַד זֶה מִמ"ש הַנ"ב (דל"א סע"א) בְּשֵׁם
הַב"ח.

וּמִשְׁמַע שֵׁם דְּבַכ"ע לֹא חֲזִינְשֵׁינָן לְשֶׁאֲלָהּ בְּיָמִים מוּעָטִים. אָבֵל קָשָׁה לְהֶאֱמַר כֵּן וּתְשׁוּבַת
הַב"ח כְּמִדְּוָמָה שֶׁהִיא בִישְׁנוֹת סְסִי פ"ו.

וְשֵׁם מִשְׁמַע דְּלֹא א' כ"א הִכָּא שֶׁהוֹפְרוּ כָּל הַבְּגָדִים. (דְּלַחֲלִיפִין לֹא חֲזִינְשֵׁינָן בְּיָמִים
מוּעָטִים.

וצ"ע).

וּא"כ גַּם הַנ"ב ע"כ עֹבְדָא שְׁלוֹ בְּהִכֵּי אֵיירִי. גַּם מ"ש הַב"ח בְּתִשְׁו' סְסִי ע"ה ע"כ ג"כ
לְפִי דְבִהִכֵּי מֵיירִי עֹבְדָא דְהֵתָם.

וּזִש"ש וּמִצְאוּהוּ כֶּף כְּמוֹ שֶׁהֲלָף מִבֵּיתוֹ. פִּי בְּכָל בְּגָדָיו.

וְהַנְרָאָה דְמִש"ש כְּאֶשֶׁר בְּאַרְתִּי כו' פִּינּוֹן אִמ"ש בְּסִי פ"ו. (ג) מָה שֶׁהִגְבִּיל זְמַן יָמִים
מוּעָטִים עַד הַטְבִיעָה וְהָרִי הַב"ח וְהַנ"ב עַד שֶׁנִּמְצָא קְאָמְרִי.

מָה שֶׁז"א בְּנ"ד. (ע"ש בְּנ"ב תְּמָה עַל הַשְׁוֹאֵל מֵאַחַר שֶׁלֹּא נִמְצָאוּ עַד חֲשׁוֹנוֹן כו').

ומיהו בזה נראה דכת"ר לשיטתו דאחר הטביעה יש לסמוך על הסברא של הח"מ פנ"ל אות א'. (ד') בענין מן הארפוכה ולמטה.

לדעתי לאו משנה מפונרשת היא להחמיר בנ"ד. דשם איירי ששלשלוהו בחבל שקשרו ברגלו.

וע"י משיכתם נתלש הרגל כו'. אבל בנ"ד שמצאוהו אחר זמן מרובה.

למה ניהוש שנתלשה או נחתכה אז תיכף אחר הטביעה בעוד בו נשמתו מעצמו ומאליו. יותר נראה ודאי דבהמשך הזמן נרקב או פנורי אכלוהו.

ואף דלהרמב"ם לא מייירי בקשרוהו מ"מ הרי לפמ"ש המ"מ בשם הרשב"א דמייירי בלא נתעלם מן העין כו' נראה דהיינו נמי שידעו שהחזיקו ברגלו ותלשוהו כו'. ואף לפמ"ש הנ"י דמשמע דהרמב"ם מייירי שהעלו רק הרגל אלא שנוכר ע"י סי"מ מ"מ עכ"פ התם מיד מייירי (וכלשון והשליכו מצודה אחריו כו').

לכן בארפוכה ולמטה שייך לחוש שעדיין חי ויציא. אבל בנ"ד שנומצא אחר זמן רב אין ראיה ממתניתין פלל.

ומסברא יש לומר שלא ניהוש מזמן לזמן בכה"ג. ויש לעיין ולדבר מזה הרבה במקומות אחרים ועכ"פ לא מפונרש להחמיר כו'.

(וכ"ש אם אולי ניקר שנוקב או שאכלוהו דגים). ועי' לבוש דאף אם מצאו במים הבתי רגלים לבד יש להתיר (ולכאורה דברים של טעם הם) כ"ש בנ"ד שמצאוהו עם הרגל (וצ"ע).

ואף שהט"ז חולק אין דבריו ז"ל מוכרחים כ"כ דמ"ש דנדאי מה ששנינו כו' וכי בשביל שמוצאין בגד כו'. לא קשה מידי דביבשה פשיטא שאין ראיה פשמוצאין בגד שאפ"ש לומר שמת.

אבל פאן שנטבע ומצאו בגד שאיננו יכול לפושטו במים יש לומר דנדאי טבע ונתבלבל כו'. וכמו"כ ראיתו מהדין דמארפוכה ולמטה איננה ראיה כ"כ לפי הנ"ל.

דיש לומר דהלבוש מייירי שנומצאו אחר זמן (או אפי' מיד יש לומר דס"ל לחלק בין פשמוצא גוף הרגל דגם אם נטבע אין טעם לתלישתה יותר מעודנו חי לכן עכ"פ אין ראיה שמת. אבל הזופיצע וכה"ג ס"ל דאחר שנטבע יש יותר סברא לומר שנתפשטו ע"י בלבול המים כו'.

ויותר נראה פנ"ל דמייירי אחר זמן כו') והב"ש לא כתב אלא שאין דברי הלבוש מוכרחי'. משמע עכ"פ שגם דברי הט"ז אינם מוכרחי' (אמנם משמע שהב"ש תופס דברי הלבוש בענין אחר).

(ה) מה שהצריך להמתין יב"ח מיום שנומצא הרגל. לכאורה תמוה.

הרי ממ"נ אם נאמר שנתלש עתה בעת שנומצא. הרי כבר נטבע ומת בהיותו במים זמן רב.

ואם שנתלש מיד שנטבע ויציא כו'. הנה די להמתין יב"ח מאז.

והנראה דע"כ מר חושש לה לענין ההמתנה (שאין זה שעת הדחק כ"כ) לומר שאולי יצא אז ונטבע אח"ז פעם ב' ויצא ג"כ. ולא ידעתי מנין להחמיר כ"כ.

אם לא מצינו חומרא כזו לחשש נטבע ב' פעמים במק"א. וע' במה"צ שדין יב"ח במחלוקת שנוי').

וכ"ש שאין להמציא חומרא כזו לענין מן הארפונה ולמטה. לחוש אולי נטבע וניצול ב' פעמים כו' ולעגן את זו.

ועדף מנדון דהרמ"פ ממ"ש הח"מ (והב"ש) שאין לחוש שיצא והשאיל בגדיו לאחר וגם הוא נטבע כאן. דזה יותר רחוק שאדם א' יהיה נטבע ב' פעמים במק"א.

נוסף ע"ז שיהיה מלומד בנסים כ"כ ב"פ (והפל בשתיקה ובהעלם דבר מכל העולם משא"כ בנידון דהח"מ השני נטבע כפשוטו עכ"פ): אעפ"י שנתקשיתי לעיל אות ד על מה שהתיר כת"ר, אף בשלא נודע שנטבע בשטיוול דלא כ"כ הב"ח.

מ"מ הדבר מצד עצמו לפ"ד ניתן להאמר (ועכ"פ לאיצטרופי לשאר סברות. בפרט במקום הדחק כנ"ד) והיננו שיש מקום לומר דבכה"ג שראינו איש ידוע נטבע.

ואחר זמן נמצא והפירו בגדיו שהיה מלובש בהם בעת יציאתו מביתו לאותו דרוך לא חיישינו לשאלה. שנגרף לומר שב' בנ"א שואל ונשאל נטבעו במקום אחד.

ולע"ד זה דומה לנידון דהרמ"פ שפרמ"א ובאולי גם הרמ"פ לאו דוקא קאמר שראוהו בפגדים אלו קודם שנטבע. אלא שמעשה כף היה אבל לדינא אין חילוק אם ראוהו לבוש בהם בשעת הטבעה ממש או קודם לכן.

וידעתי דא נדא אחת היא וכמעט לא אדע טעם לחלק ביניהם רק שלדעת הב"ש צריך שהפל יהיה בלי שיהוי כו' ולסברת הח"מ אין חילוק. ואף שראיתי בנ"ב סי' כ"ח דט"ו רע"ב חילק ביניהם.

מלבד שבראה שבאותה תשובה נמשך הפל להחמיר כמש"ש בעצמו בהגהה שם. עוד נראה דלשיטתו קאי שם דס"ל כהב"ש דבעינן מיך דוקא א"כ אם לא ראוהו נטבע בהם. ממילא לאו מיך הוא דקודם לכן ג"כ לא ראוהו פנ"ל בנידון שלו עיי"ש. שוב יש לצרף שראיתי בתשו' ב"א ססי' י"ד וי"ט (דמ"ט רע"ב) דמנעלים לא מושלי.

וע"ש דגם הטיפף יש לומר דגם מחמת הדיע' לא מושלי מלבד שיש לומר מסברא דבטיפף לא שייך שאלה (אף כמדתה שבנ"ד לא הפירו הטיפף כ"א אמו היינו חמותה. וכתבתי מזהג"כ להודיע אם יש מפירים אחרים.

גם אולי העדים ראו בעצמם הטביעה ועכ"פ ידעו כו' ויש לעיין: מ"ש עוד הגאון המחבר ז"ל מענין הנ"ל. ואף שיש ממנה מרומז בתשובה הקדומה.

מ"מ העתקתי גם שניהם. ומשנה ראשונה לא ונה ממקומה ב"ה אור ליום ו' עש"ק ח' תמוז תקצ"ו דובראוונע.

לכבוד אהובי בד"ז יד"נ מוריניו הרב הגאון הגדול כקש"ת מוהר"ר מנחם מענדיל שיינדין:
אמרתי להודיע שפמצינוה ועושה בבואי מליבאווניץ עינינתי מעט פמציץ מן התרפים בענין
העגונה התמורה ודחוקה דסיביר.

ולפה"נ לענ"ד עדיין יש מה לעיין ולדבר בזה הרבה בפרטי המסתעפי (בדיני תזקות.
אך בתנאי אם היסוד אמת).

והוא פשוניח שעכ"פ יש לחלק בין נ"ד לבין מתני' דיבמות ואין זה כמפורש במשנה
לאיסור'. והיינו שנאמר דמתני' איירי רק בגיוני שאין ממציאיות האבר שום הוספת ראיה
על מיתתו מצד טביעה יותר מסתם משאנ"ס.

והיינו בפנמצא מיד. והאבר שלם (בלי רקבון כו').

וכלשון ששלושה כו' דהיינו ע"י חבל שקשרו ברגלו (כמ"ש הרשב"א) ומסתמא תיקף
העלוהו (וגם משמע קצת שע"י משיכתם נתלש הרגל. וע"כ הנה אינה סבה ואולי נסתבר
באבן וכה"ג).

ואף גם לפי הלשון שפרמב"ם (גם לפי מה שפי' הנ"י) דמשמע שע"י מצודה מצאו רק
הרגל בפ"ע. מ"מ יש לומר דמיד מצאוהו (וכלשון והשליכו מצודה אחריו) באופן שאיך
שהיה אף אי תלישות האבר הנה סמוך למציאתו הרי לא נתחדש שום הוכחה לומר שמת
מצד טביעה זולת שבאנו לדון על מיתתו רק מצד חסרון האבר.

אבל בנ"ד ממציאיות האבר (ותוארו כו') יש ליקח ראיה לומר שמצד הטביעה מת. ויש
לומר זה בכמה חילוקי סברות (נהפך מעין וסגנון א') א' מאחר שנמצא אחר זמן רב.

נהרי אלו נאמר שנתלש מקרוב. כבר נטבע ומת ע"י שהייתו במים.

אלא שבאנו לחוש אולי נתלש תיקף לנפילתו במים בעוד בו נשמתו כו'. ובזה יש לדון
מדיני תזקות.

ולומר שנעמיד על תזקת הגוף ולהמשיכו כ"ז שנוכל לומר שהיה שלם פשהיה. והשתא
הוא דאיתרע.

פדאמרינן כה"ג בכמה דוכתי בגמ' ופוסקים. (ואב לכולהו נראה מהא דחולין ד"י ב'
במקור דיני תזקות ע"ש בתוס' ד"ה ודילמא).

והו אמת שלכאורה זוהי דרך ארוכה ואינה בטוחה כ"כ. פי מצינו בזה מקומות מתחלפי.
דלפעמים הולכין בתר תזקה דמעיקרא לגמרי להחזיקו פנדאי ממש עד שעה דאיתרע.
ולפעמים מצינו להיפוך ממש שהולכים בתר שעת המציאה (מזמן לזמן עכ"פ) ומחזיקין
פנדאי ממש שכן היה למפרע.

ולפעמים מצינו ג"כ שמחזיקי זה לספיקא. (והמקומות המדברים בזה בגמ' ופוסקים
גלויים וידועים פנדאי לכת"ר) והטעמים וחילוקי הסברות בזה עדיין לא עמדתי על
ברורן על נכון.

אמנם עכ"ז לכאורה בנ"ד שבלא"ה הוא רק משאל"ס דרבנן (כמ"ש כת"ר פבר שהבין
ממכתבם פן ששהו עליו בכדי שתצא נפשו) וא"כ אף אי ננקוט מילתא מציעתא לומר

דעכ"פ ספיקא הוי זיינו שְהרי פְּבָר יש מקום להקל כבכל ספיקא דרבנן דלקולא (ואף רמ"א שבסט"ז יודה בזה).

עק"ע ססי רמ"ז וכ"ה במהרי"ט פראשונות סי' מ"ח ד"ל רע"ב) וזה לכאורה רחוק שבכעין נ"ד יהיה הדין גותן שגלף בטר השתא למפרע לגמרי ולהחזיקו פנדאי. כי דרף פלל לפה"נ לכאורה יש ד' או ה' סברות המחלישים פח חזקה דמעיקרא ומסייעים לחזקה דהשתא.

ולכאורה רובם פכולם אינם בנ"ד (כ"א להיפוף). היינו (א') פשהחזקה דמעיקרא לא היטה ברורה כ"כ (כ"א מפח רובא וכה"ג).

(ב') אף שהיתה ברורה פעם א' אבל לא במקום זה שנמצא הריעות', (ג') פשיש עוד חזקה אחרת מנגדת לחזקה זו דמעיקרא דהוי פרתת בריעות'. (ד) פשהצד דחזקה דהשתא שכיתח ומצוי יותר ורגלים לדבר.

(ה) פשאנפן הריעות' היא דבר דאיתרע מעט מעט ע"ד חסר נאטאי דגבי מקנה והנה סברות א' וב' הן"ל אינם בנ"ד שְהרי ראוהו שלם בגופו באותו מקום שנפל (אלא שקצת יש לעיין אולי בפילתו למים אבד גם חזקת שלמות הגוף).

ע' מ"ש מוח"ז רבינו ז"ל ב"ד סי' י"ח סק"ה. וע' בכ"ז במ"ק שפכת כה"ג ממש בפל עליו גל ע"ש במ"ש פיון שהגל נפל עליו איתרע חזקתו כו'.

ומעין זה בנה"כ סי' שצ"ז לענין מיתה אבל לא לענין פסיקת אבר בפילה למים כו'. ובר מפל דין אם מצאו הרגל להלאה ממקום נפילתו הרי מקום נפילתו לא איתרע פלל החזקה דמעיקרא וכמו במומין (וכה"ג) בנמצא בבית חמיה כו'.

ויש לומר דהוי פמקום אחר או פרשות אחר דגבי מומין כו' ע' ס' מק"ח סי' תס"ז וצ"ע) גם דחזקה דשע"מ הוא דוקא פשגם מקום מצאיותו הוא עם נשעת מצאיותו. משא"כ בנ"ד שנמצא הרגל רחוק ממקום טביעתו.

גם הסברא ג' הגם שלכאורה גם כאן יש חזקת א"א וחזקת חיים מ"מ בזה שראוהו שנשטבע פבר אלו ונתבטלו חזקות אלו. ע' נ"ב חאה"ע נשתמש בזה בכמ' דוכתי (וכ"ש הקא דהוי רק דרבנן כו').

גם יש לומר שחזקת הגוף אלימא טובא וחזקת א"א לא חשיב' נגדה פלום כו' ע' תוס' פתובות דע"ה ב' ד"ה אבל. (וכ"ש לר"ג דקיי"ל פנותייה).

ומ"מ יש לעיין בזה ואין פנאי להאריך פעת). והסברא ד' הן"ל פשיט' שאינה בנ"ד כ"א אדרבה ניתבאר בסמוך אי"ה.

אמנם הסברא ה' הן"ל לכאורה ישנה גם בנ"ד לומר חסר נאטאי. אף סברא זו לבדה נדאי נראה לכאורה שלא תועיל לאלומי חזקה דהשתא כ"כ לשונו' פנדאי כו'.

(גם עפ"י דברי התוס' דכתובות הן"ל לכאורה משמע דגם זה לא מהני פלל גבי חזקת הגוף שְהרי איפא מומין שא"א לומר שעכשיו ממש נולדו כמ"ש הרשב"א והר"ן פ"ק דחולין די"א גבי דין הגבינות.

וניש לעיין בזה דבמהרי"ט בכתובות שם משמע דגם גבי מקנה וכה"ג מקרי חזקה בגוף.
אלא דכוננת התוס' דרק חזקה פנויה דהתם לא חשיב כו' וע"ש ג"כ בתשובה סי' מ"א.
ולי דבריו ז"ל צ"ע לע"ע). ועוד ע' ח"ץ סי' ג' שכתב דגם גבי מקנה אפ"ש דמי שטבל
סמוך למדידה הראשונה טהור.

א"כ בנ"ד אם נעמידנו על חזקתו שיהיה שלם אף רק איזו שעות הראשונות הרי כבר
מת. ואף שבתוי"ק סי' י"ח חולק עליו.

יש לומר שבנ"ד מודה. דדוקא גבי מקנה וכה"ג שנופל לנו הספיקא דדינא על כל המשך
שבין בדיקה הראשונה לאחרונה.

אז א"א לחלק בין שעה לשעה כיון שא"א לנו לצמצם ולהגביל זמן מדעתנו לומר דאז
איתרע ולא רגע קדומה או מאוחרת. לכן מאחר דא"א לנו ג"כ להמשיך חזקה דמעיקרא
עד שעה שאיתרע ממש כיון דחסר ואתאי לכן ע"כ אזלינן בתי השתא להחזיק פו למפרע
לגמרי משעה ראשונה ממש.

(לספק עכ"פ היכא דליכא תרתי לריעותא). כיון דא"א לנו להבדיל ולחלק לדינא בין
שעה הראשונה לשעה שאחריה (וכו לעולם).

אבל בנ"ד שלא נפל לנו הספק כ"א על אותן שעות הראשונות ואין נ"מ לדינא כלל איך
היה בכל המשך שבינתיים. שפיר נוכל לחלק אותן שעות ולומר דנעמידנו אז על חזקתו
אף דעתה חסר ואתאי והתוי"ק עצמו כתב בכעין זה גבי נגע ע"ש שפי' בכה"ג דברי
התוס' דריש גדה (דף ב' ב') סד"ה התם.

ואין להאריך שפ"כ כתבתי שלא עמדת עדין על בירור עניינים אלו וטעמן היטב.
וכמדומה שיהיה בזה דעות שונות כו'.

רק שעכ"פ לפה"נ לא יהא אלא ספק (לכל היותר) וכבר יש מקום להקל במשאל"ס
דרבנן פנ"ל: אמנם לפי מהסס אם שייך כלל בנ"ד ענין חזקה בכה"ג שיהי אין לנו נ"מ
לדינא כלל בגוף הדבר אם נתלש האבר בשעות הראשונות או אח"כ אלא שמה נקח
ראיה לד"א.

ולא אדע אם מצינו כה"ג בדיני חזקות. ולכאורה ההיפוך מצינו בכתובות די"ג ב' דאיכא
מ"ד דאף לדברי המכשיר בה פוסל בבתו.

וכן שם דע"ו לפירש"י ותוס' בתירוך דרב אשי. אין חזקה הבת מהני לאבי'.

ועי' ב"ש סי' ל"הסק"ל מ"ש בשם. הרמב"ן ועי' מ"ש ע"ז בנ"ב ח"ד סי' ו' ועי' ג"כ
בתשובת ב"א חאה"ע סי' ל"ו (דפ"ב).

ומזה נראה לכאורה שענין דיני חזקות הם למעלה מהשכל והסברות כ"א כמו גזה"כ.
ולא אמרינן פן כ"א באותו דבר שנופל לנו הספק.

וה"ה דיש לומר דלא אמרינן פן כ"א בגוף אותו ענין שנופל הספק כו' (ולכאורה ק"ו
הוא). אף בתשובות האחרונים מצינו שנשתמשו בדיני חזקות גם בכה"ג דנ"ד.

כמו גבי ספק אשתתה ג' ימים שפסי' י"ז באה"ע סכ"ז. פירשו דעת המתירים משום דמוקמי' מת זה אחזקת חיים עד מקרוב תוף ג"י כו' ונהרי התם נמי דוגמת הנ"ל כנ"ד שנהרי אין נ"מ בגוף הדבר אם מת מזמן קרוב או פבר אלא שאח"כ נקח ראיה לומר שלא נשתנה פניו כו'.

גם בענין חשש שאלה פלפלו שזאמר חזקה מה שביד האדם הוא שלו כו' וכן הביאו בזה ענין חזקת מרא קמא לענין חשש מכירה. ולפי הנראה הוא ג"כ ע"ד הנ"ל בנ"ד שזאמר חזקה בדבר שאין תלוי בזה גוף הדין כ"א שאחר כך נקח מזה ראיה בלבד לענין אחר.

שוב ראיתי במה"צ ס"ק פ"ט דע"ז סע"ד העיר בזה מהא דכתובות דע"ו ע"ש וצ"ע: והנה כ"ז מה שיש לדון אף אי בנ"ד ב' הצדדים היו שונים ושקולים. אבל נדאי לפה"נ יש יותר סברא ורגלים לדבר שנעשה תלישות אבר זה באנרף הזמן שנקרב ונתפרקו אבריו שהוא דבר ההנה ורגיל.

או פונרי אכלוהו (וכדאשתבע ר"נ על חסא) בפרט שאנו רואים שלא נשאר כ"א עצמות היבשים מן הרגלים שע"כ שלטו בו הרקבון או הדגים. משנאמר שנתלש ונפסק ממנו הרגל בעודנו חי מעצמו ומאליו ע"י סיבה רחוקה ונפלאה (משא"כ במתני' דיבמות מירי דע"כ הנה סיבה כו' פנ"ל).

יש לומר זה בכמה אופני סברות (זה למעלה מזה). (א) עפ"י סברת הח"ץ הנ"ל דס"ל בכל דבר אף בדבר הנופל במקרה כל היכא דיש לתלות שאירע פן באנרף הזמן לא חיישינו שנעשה זה בשעה מועטת כמו גבי נגע שנמצא חסר מחזקינו לנדאי שזחסר בז' מי הסגרו ולא בשעה מועטת שפין ראית הנגע להסגרו.

וכן להיפוף גבי נגע בא' בלילה. ולא ראינוהו חי מבערב.

מחזקינו לנדאי שפבר מת באנרף הזמן ולא בלילה זו. (ולכמ"ש לעיל יש לומר דגם התו"ק דפליג גבי מקנה מודה בכה"ג כל היכא דאין נ"מ לדינא כ"א באותה שעה המועטת כו').

וא"כ ה"נ דכונתיה. (ב) עפ"י מ"ש הב"ח בתשובה סי' א' דס"ל עכ"פ בדבר שדרכו וטבעו להעשות באנרף זמן פשפחה כו'.

חשוב קרוב לנדאי שהגיע לו פן באנרף הזמן דוקא. ומדמה זה לשיבר עצמות דגבי ספין (דקיי"ל כר"ח בהא ועפ"י תירוץ ב' בתוס' שם) וא"כ ה"נ תלישות וקלקול האבר נדאי הוא דבר שדרכו להעשות באנרף זמן עכ"פ.

(ג) עפ"י מ"ש הת"ש סי' א' דאף דאיהו ס"ל פהחולקים על הב"ח הנ"ל (ולא הקיל למפרע אף בזמן מקודם הרבה כ"א היכא דאיכא ס"ס ועפ"י תירוץ הג' דתוס' שם). מ"מ סמוך להקבלה מודה להב"ח דאין לאסור.

והיינו דס"ל דאף דלא מהני מה שדבר זה דרכו להעשות באנרף זמן להחשיבו כנדאי דלא נעשה ע"ע בסוף אנרף הזמן שנהרי על אנרף זמן זה שטבעו לגרום השפחה אנו מסתפקי' בכמה הוא.

אָבֵל לְזֶה עַכ"פּ מוֹעִיל מֵה שְׁטֹבֵע דְּבַר זֶה לְבוֹא בְּאַנְרֵךְ זְמַן שְׁלֵא נִיחוּשׁ לְזֶה כָּל זְמַן שְׁנֵדָא עַכ"פּ אֵינְנוּ בְּגֵדֵךְ זְמַן אַרְוֵךְ אַף שְׁיָכוֹל לְהִיּוֹת כּוֹן דְּרֵךְ מְקַרְה וְסִיבָה רְחוּקָה כּו'. (מש"א"כ דְּבַר שְׁפָל עֵיקָרוֹ וְטִבְעוֹ אֵינּוּ תְלוּי בְּאַרְיִכוֹת זְמַן כ"א לְעוֹלָם בְּאֵ דְרֵךְ מְקַרְה כּו' יֵשׁ לְחוּשׁ גַּם עַל שְׁעָה רֵאשׁוּנָה) אָבֵל אֵין לֹמֵר בְּכֹנְנֹת הַת"ש כְּמִשְׁמַעוֹת לְשׁוֹנוֹ בְּש"ח לְכַאוּרָה דְּגַבֵי שְׂכָחָה ס"ל דְּזֶה וְדָאֵי גְמוּר מְמֵשׁ דְּלֵא שְׂכַח בְּשְׁעָה מוֹעֲטָת חֲדָא דְּלֵא מְשַׁמַּע כּוֹן מְלִשׁוֹנוֹ בַּת"ש סַק"ב שְׁפָתַב אֵין דְּרֵךְ כּו'.

וְעוֹד שְׁהִבִיא רְאָיָה לְזֶה מְח"מ רְסִי צ"ב. וְע"ש בַּנ"מ רְסִי ל"ד סַק"ג דַּע"כ ז"א כ"א לְעֵנְנוּ לְשׁוֹנֵי חֲשׂוֹד לְשִׁבּוּעָה אָבֵל לְעֵנְנֵן הַתְּרָאָה לְמַלְקוֹת יָכוֹל לֹמֵר אֲשַׁתְּלִי אַחַר כ"ד עִי"ש א"כ נְרָאָה דְּכֹנְנֹת הַת"ש רַק דְּכִיּוֹן דֵּהוּא מְיָלְתָא דְּלֵא שְׂכִיחַ' כָּלֵל לֵא חֵינְשִׁינּוּ לְהַכִּי כּו' וְע"ד הַנְּ"ל וַא"כ ה"ה בַּנ"ד וַיֵּשׁ רְאָיָה לְזֶה ג"כ מֵהִדִּין שְׂפָסִי קַצ"ט ס"י דָּאָם בְּתוֹךְ עוֹנָה אֵי סְמוּךְ לְחַפְיָה טְבִילָה וְאַח"כּ נִמְצָא דְּבַר חוֹצֵץ א"צ טְבִילָה אַחֲרָת.

וְע"ש בַּסַּד"ט סַסְקֵל"ג. וְאֵין לְהַאַרְיָךְ דַּע"כ"פּ נְרָאָה בַּנ"ד דָּאָם נִתְלָה שְׁנַעְשָׂה זֶה מִצַּד אַנְרֵךְ הַזְּמַן שֶׁהוּא דְּבַר הַהוּנָה וְרִגִיל שׁוֹב אֵין לָנוּ לְהַסְתַּפֵּק אַנְרֵךְ זְמַן זֶה בְּכַמָּה.

דַּע"כ"פּ הוּא יוֹתֵר מְכַדֵי שְׁיַעוּר שְׁיָכוֹל לְחִיּוֹת. אֲלֵא שְׁבָאֵנוּ לְחוּשׁ לְמִיָּלְתָא אַחֲרִיתָא הֵינְנוּ שְׁנַתְלֵשׁ עַפ"י סִיבָה רְחוּקָה וּבְשְׁעָה מוֹעֲטָת לְהָא לֵא חֵינְשִׁינּוּ וְדוּמָה וְדָאֵי לְשׁוֹחַט סְמוּךְ לַעֲת שְׁנַטְל הַקְּבִלָה (וְק"ו נְמִי הוּא).

(ד') מֵאַחַר שְׁנִמְצָא רַק עֲצָמוֹת יְבֵשִׁים וְהָרִי אַף אִם נֹאמֵר שְׁנַתְלֵשׁ הַרְגֵל כְּבָר בְּעוֹדְנוּ חֵי לֵא דֵי בְּזָה אֲלֵא שַׁע"כ צָרִיכִים אָנוּ לֹמֵר שְׁשַׁלְט בּוֹ ג"כ. הַרְקִבּוֹן אוֹ הַדְּגִים.

וּמֵאַחַר שְׁבָאֵנוּ עַל כְּרַחֲנוּ לִידֵי מְדָה זֹו שׁוֹב אֵין כָּאֵן רִיעוּתָא וְשׁוּם רְאָיָה לְחוּשׁ שְׁפָרָה הֵיָה כָּאֵן עוֹד סִיבָה רְחוּקָה. וְאַחֲזוּקֵי רִיעוּתָא כְּלִי שׁוּם רְאָיָה לֵא מְחֻזְקִינּוּ.

וְהָרִי זֶה דוּמָה לְמָה שְׁאַמְרוּ עֲצָם וְדָאֵי פּוֹגֵם אַף לַפ"מ שְׁפִי בְּזָה מוּח"ז רַבִּינוּ ז"ל לְדַעַת הַרְשָׁב"א וְהַרְ"ן סִי ח' (דַּכ"ג סַע"א) ע"ש. (וְיוֹתֵר מְזָה ג"כ).

דֵּהֲתָם לָאוּ וְדָאֵי גְמוּר מְמֵשׁ הוּא עַכ"פּ כַּמ"ש הַרְשָׁב"א בַּמ"ה ד"ה הוּבָא בַּפַּר"ח שְׁם סַק"ב וְכ"ה ג"כ לַפַּמ"ש הַת"ש שְׁם סַסְקֵל"ט לְהַרְשָׁב"א): אָמְנָם לְכַאוּרָה יֵשׁ לְפַקְפַּק בְּכָל הַסְּבָרוֹת הַנְּ"ל (זוֹלַת סְבָרָא ד' הַנְּ"ל). חֲדָא דֵּינֵשׁ חוֹלְקִים עַל כָּל א' מֵהַדְּעוֹת הַנְּ"ל (אוֹ עַל רַבָּם) דֵּהַח"ץ עֵיקָר יְסוּדוֹ בְּמָה שְׁפִי בְּזָה הַחִילּוּק בֵּין רְאוּהוּ חֵי מְבַעֲרָב לְלֵא רְאוּהוּ דְּגַבֵי נִגַּע בַּא' בְּלִילָה וְהַרְבֵּה מְפָרְשִׁי זֶה בְּעֵנְנֵן אַחַר.

(ע' נ"ב חֵאָה"ע סִי ל"א וְס' מַק"ח סִי תַס"ז וְש"פ). וְלְדַבְרֵיהֶם לְכַאוּרָה מְשָׁם רְאָיָה לְהִיפּוּף דְּלֵא מְהַנִּי מַה שְׁיֵשׁ לְתַלוּת בְּאַנְרֵךְ מְשַׁף הַזְּמַן יוֹתֵר גַּם הוּא נִגַּד דְּבַרֵי הַתּוֹס' שְׁהוֹצְרָכוּ לְתַרְץ גַּבֵי נִגַּע שְׁדַרְפָּה לְהַתְחַסֵּר בַּב"א כּו' וְכַמ"ש אֵיהוּ גּוּפָא.

(אֲלֵא שַׁלְפַּמ"ש תּוּי"ק שְׁגַם דְּבַרֵי הַתּוֹס' כִּינּוּנוֹ בְּתַרֵי אַנְפִי יֵשׁ מְקוּם לְזֶה גַבֵי נִגַּע וְכֵן בַּנ"ד וְכַנ"ל). וְעַל הַב"ח הַנְּ"ל ג"כ רַבּוֹ הַחוֹלְקִים (וְגַם הַת"ש עֲמָהֶם וְכַנ"ל).

וְגַם עַל מ"ש הַת"ש הַנְּ"ל ג"כ נְרָאָה דֵּהַט"ז וְפַר"ח (וְסִיעֲתָם) חוֹלְקִים וְאוֹסְרִים לְמַפְרַע לְגַמְרֵי מְקַבְּלָה וְאֵילָף מְמֵשׁ. נוֹסָף ע"ז שְׁגַם הַב"ח וְדַעַמְלֵי הַמְחֻזְקִים בְּיַד הָאֲגוּדָה מְרָא

דְּהַאי דִּינָא דְגַבֵּי שׁוּחַט עֵיקָר יְסוּדָם בְּצִירוּף הַסְּבָרָא דְגַבְרָא אִיתְרַעֵי בְּהֵמָה לָא אִיתְרַעֵי וְכַדְאֻמְרִינוּ בְּגַמ' גַּבֵּי סְפִין.

סְפִין אִיתְרַעֵי בְּהֵמָה לָא אִיתְרַעֵי וְכַמ"ש הַתּוֹס' בְּתִירוּץ ב' שְׁמַצְרְפִי לְזָה מַה שְׁעָצָם וְנָדָי פּוּגָם כּו' הָרִי עַכ"פ תִּרְתִּי בְעִי'. וַא"כ בַּנ"ד דְנִרְא' דְלֹא שִׁינְיָה סְבָרָא זֹו דְבְּהֵמָה לָא אִיתְרַעֵי (וַיֵּשׁ לְעִיָּין אֹלֵי גַם בַּנ"ד שִׁינְיָה זֹה נִגְד הָאִשָּׁה כּו') לָא מְהֵנִי זֹה מַה שְׁקָרֹוב לְנָדָי לְתַלוּת בְּאִנְרָה הַזְּמַן וְכַדָּאֵי בְּהֵדְיָא בְּגַמ' דְגַבֵּי טָבֵל וְעָלָה לָא מְהֵנִי מַה שְׁנִתְעַסַּק בְּאוּתוֹ הַמִּין שִׁג"כ קָרֹוב לְנָדָי כַּמ"ש הַתּוֹס' וְכֵן בְּסַפְק שְׁהָה ג"כ קָרֹוב לְנָדָי דְלֹא שְׁהָה כַּמ"ש הַתּוֹס' וְעַכ"ז לָא מְהֵנִי מְשׁוּם דְאִתְיַלְד רִיעוּתָא בְּגוּף הַבְּהֵמָה כּו'.

אַף עַפ"י סְבָרָא ד' הַנ"ל עֲדִינָן יֵשׁ לְהַקְל. שְׁהָרִי לַפ"מ שְׁפִי מוּח"ז רַבִּינוּ ז"ל בְּדַעַת הַרְשָׁב"א וְר"ן דְהָא דְבְּעִינָן עֲצָמוֹת דְעֵלְמָא וְדַרְךָ שְׁבִירָה דְנֹקָא הוּא מְפַנֵּי שְׁאֲזוּ חֲשִׁיב כְּאִילוּ לִיכָא רִיעוּתָא כָּלֵל שׁוּב בְּאַמְתָּא א"צ לְסַבְרַת סְפִין אִתְרַעֵי בְּהֵמָה לָא אִתְרַעֵי כַּמ"ש הוּא ז"ל בְּהֵדְיָא.

וְלַדַּעַת הָרֵא"ש וְסִיעֵתוֹ דְגַם בְּמַסְקָנָא בְעִי' הַסְּבָרָא דְסְפִין אִתְרַעֵי הִינּוּ מְשׁוּם דַּס"ל דְלֹא בְעִי' כָּלֵל שִׁינְיָה כְּאִילוּ לִיכָא רִיעוּתָא כָּלֵל אֲלֵא רַק שִׁינְיָה הַצַּד דְלִהֲיִתְרָא שְׁכִיח' טְפִי וְלָכֵן מְקִילִין גַּם בְּנִגְעָה בְּמַפְרָקַת כּו' אֲבָל בְּאַמְתָּא הִיכָא דְלִיכָא רִיעוּתָא כָּלֵל בְּמַה שְׁלַפְנִינוּ.

(כְּמוֹ בַּנ"ד לְפִי סְבָרָא ד' הַנ"ל) גַּם לְדִידְהוּ וְנָדָי שׁוּב א"צ לְסַבְרַת סְפִין אִתְרַעֵי כּו'. וְאִף דְלְכַאוּרָה לֹא מְשַׁמַּע כֵּן מַמ"ש מוּח"ז רַבִּינוּ ז"ל שֶׁם בְּהִגָּהָה וְאִיכָא נ"מ לְקוּלָא כּו'.

מְשַׁמַּע דְלַדַּעַת הָרֵא"ש וְסִיעֵתוֹ יִהְיֶה חוּמְרָא בְּזָה הִיכָא דְלִיכָא הַסְּבָרָא דְסְפִין אִתְרַעֵי אִף אִי לִיכָא רִיעוּתָא בְּמַה שְׁלַפְנִינוּ. ע"כ לְדַחוּק דְהִינּוּ רַק בְּכַעֲזִין דְנִתְעַסַּק בְּאוּתוֹ הַמִּין דְגַבֵּי טָבֵל וְעָלָה וּמִטַּעַם דְלֹא חֲשִׁיב לְהוּ כְּלִיכָא רִיעוּתָא.

וְכֵן נְמִי גַבֵּי סְפִין אִין חִילוּק לְדִידְהוּ בִּינוּגְעָה בְּמַפְרָקַת לְבִין שְׁבִירַת עֲצָמוֹת דְעֵלְמָא דְהַפֵּל חֲשִׁיבָא רִיעוּתָא אֲלֵא דְשְׁכִיח' לְהִיתְרָא טְפִי וּמִטַּעַם צִירוּף הַסְּבָרָא דְסְפִין אִתְרַעֵי כּו'. וּבְאַמְתָּא אִף לְהַרְשָׁב"א לָאוּ וְנָדָי גְמוּר הוּא גַבֵּי סְפִין אִף אִי שְׁיַבֵּר עֲצָמוֹת דְעֵלְמָא מְשַׁשׁ כַּמ"ש בְּהֵדְיָא בַּמ"ה וְכַנ"ל.

אֲלֵא דְלְדִידְיָה ס"ל לְמוּח"ז רַבִּינוּ ז"ל דְלְמַסְקָנָא חֲשִׁיב הַקָּרֹוב לְנָדָי כְּאִילוּ לִיכָא רִיעוּתָא כּו'. וּמִזָּה נִלְמַד גַּם לְנִתְעַסַּק לְאוּתוֹ הַמִּין דְטָבִילָה מְאַחַר דְבַגְמ' מְדַמְיָנָן לְהוּ לְהַדְדִי.

וְלְהָרֵא"ש ס"ל דְגַם לְמַסְקָנָא לֹא חֲשִׁיב זֹה כְּלִיכָא רִיעוּתָא אֲלֵא רַק מְצַד דְשְׁכִיח' לְהִיתְרָא טְפִי כּו'. וְעֵיקָר כְּפִינוּת מוּח"ז רַבִּינוּ ז"ל שְׁנִדְחַק בְּזָה כְּמִדְוִנְמָה לִי שְׁהוּא רַק כְּפִי לְהַמְצִיא קֶצֶת יִשׁוּב לְמֵאֵי דַס"ל לְהַרְשָׁב"א בְּהָא דְטָבֵל וְעָלָה אֲלִיכָא דְהַטוּש"ע בְּסִי' קַצ"ט סִי"א כּו' שְׁהוּא נִגְד הַסּוּגָל לְכַאוּרָה כַּמ"ש הָאִתְרֹוּנִים שָׁם.

(אֲבָל בְּאַמְתָּא כְּעַתְּ לֹא עֲמַדְתִּי עֲדִינָן עַל כְּפִינוּת מוּח"ז רַבִּינוּ ז"ל בְּזָה דְלְכַאוּ' לֹא מְשַׁמַּע כֵּן לֹא בְּגַמ' וְלֹא בְּלִשׁוֹנוֹ הַרְשָׁב"א בְּחִי וּבְתוּה"א וְלֹא בְּחִי הַר"ן. אֲלֵא דְגַם לְדִידְהוּ לֹא נִד בְּמַסְקָנָא מְסַבְרַת סְפִין אִתְרַעֵי כּו'.

וּבְצִירוּף דְהַצַּד דְלִהֲיִתְרָא שְׁכִיח' טְפִי בְלַבְד. אֲלֵא שְׁבַנְגַע בְּמַפְרָקַת ס"ל דְלֹא שְׁכִיח' לְפָגְוִם טְפִי מְעוּר לַר"ה דְקִי"ל כְּפִינוּתָהּ בְּלֵא שְׁיַבֵּר כּו'.

ולפה"נ לי מדבְּרִי מוח"ז רבינו ו"ל בסס"ק א' די"ח ע"ב נְתִלָּה בְּזֶה דַּע"כ לומר פֶּן לְפִי
הטעם ב' שְׁפָרְשָׁב"א וְר"ן דְּגַם בְּעֲצָמוֹת דְּעֵלְמָא לֹא מְהַנִּי כ"א דְרָדָה שְׁבִירָה. דס"ל למוח"ז
רבינו ו"ל נ"ע דְּבִזָּה אֵין סְבָרָא לומר דְּלֹא פִגְמ' טְפִי מְעוֹר דְרָדָה הוֹלְכָה כו' אָבָל אֵין זֶה
מְסַפִּיק כ"כ.

גַּם מֵה שְׁבָכֵל דְּבָרֵי מוח"ז רבינו ו"ל עוֹשֶׂה פְּלוּגָת' בֵּין הָרָא"ש לְהַרְשָׁב"א וְר"ן.
דלהרשב"א וְר"ן לר"ה עוֹר שְׁכִיח' לְפָגוּם כְּמַפְרָקֵת.

וְלִכְאוּרָה לֹא מִשְׁמַע פֶּן בְּכָל דְּבָרֵי הַרְשָׁב"א כ"א שְׁמַפְרָקֵת נְמִי דוּמָה לְעוֹר וּשְׁנִיחָם לֹא
שְׁכִיחִי. וּבְיוֹתֵר מְוַכָּרַח פֶּן לְכְאוּרָה מְהָא שְׁפָתַב דְּלִישְׁנָא שְׁבַגְמ' דְרַב פְּהֵנָא כר"ח
וּלְאִכְשׁוּרֵי בְּתַרְיִית'.

הָוִי ר"ח לְחוּמְרָא ור"ה לְקוּלָא כו' ע"ש. ואכמ"ל אֶלְא שְׁאֲגַב אֲמִינָא שְׁלַע"ע לֹא זְכִיתִי
לְעַמּוּד עַל פְּנוּנַת מוח"ז רבינו ו"ל בְּכַמָּה דְּבָרִים בְּסִי' זֶה.

וְלִכְשֶׁאֲפָנָה אֲשַׁנָּה אֵי"ה פֶּרְק זֶה בל"נ) אָבָל עכ"פ נִרְאָה דְלִדִּינָא סְבָרָא זֹו אֲמִיתִית לִכ"ע
דְּהִיכָא דְּלִיכָא רִיעוּתָא כְּלָל בְּמָה שְׁהוּא לְפָנֵינוּ כנ"ד דַּע"כ בְּאֵנוּ לומר שְׁנַרְקַב כו' פנ"ל
וּכְמוֹ גַּבִּי סָכִין אֵלוּ הִיזָה נִפְגַּם מִמֶּשׁ לְפָנֵינוּ אַחַר שְׁחִיטָה דְּהָרִי זֶה דוּמָה מִמֶּשׁ לְנֶאֱבֵד אַחַר
שְׁחִיטָה דְּכָשֵׁר לִכ"ע.

וכמ"ש בַּמ"ה ד"ה ע"ש. וְכַמְבֹּאֵר בְּכַמָּה דְּוֹכְתִי.

וע' ג"כ בְּדְבָרֵי מוח"ז רבינו ו"ל סִי' כ"ד סס"ק מ דְּמְבֹאֵר עכ"פ דְּבִין לְהַמְחִמִּירִים בֵּין
לְהַמְקִילִים דְּגַבִּי סָכִין תְּלוּי הָתָם בָּאֵם יֵשׁ דְּבָר וּדְאִי לְתַלוּת בּוּ בְּבִירוֹר דְּהָוִי פְּלִיכָא
רִיעוּתָא וּמְוַתֵּר לִכ"ע ע"ש: הַמְכַתֵּב הִיזָה דְּעַתִּי לְשַׁלּוּחַ ע"י ר"ז בר"א עש"ק פ' בְּלֶק.

וְלֹא הִשְׁלַמְתִּיו עַד שְׁנַסַּע. וְעַתָּה אֲמַרְתִּי בְּחַפְזִי שְׁכַמְעַט כָּל הַנְּ"ל (זוֹלַת הַסְּבָרָא ד' הַנְּ"ל)
רַק לְפִלְפוּלָא.

דְּנִרְאָה וּדְאִי דְּהַפֵּל תְּלוּי אֵם יֵשׁ חֲזָקָה לְאִיסוּרָא דְּאֵז לֹא מְהַנִּי מֵה שְׁהַצִּד דְּלִהְיִתְרָא שְׁכִיח'
טְפִי כְּמְבֹאֵר מְסוּגָי' דְּגַבִּי סָכִין וּגַבִּי שׁוּחַט שְׁבַסִּי' א' דִּלְכ"ע זֶה לְבַד וּדְאִי לֹא מְהַנִּי. וְכֵן
מְבֹאֵר מְהָא דְּסַפֵּק שְׁהָה סַפֵּק דְּרַס דג"כ הִיְתְרָא שְׁכִיח' טְפִי פנ"ל.

וְכֵן בְּנִמְצָא שְׁמוּטָה בְּסִי' כ"ד סִי"ז לֹא קִי"ל כְּהַלְבוּשׁ אֶלְא כַּהֲת"ש כו' וְכֵן בְּכַמָּה דְּוֹכְתִי.
אָבָל הִיכָא דְּלִיכָא חֲזָקָה לְאִיסוּרָא לְכְאוּרָה פְּשִׁיטָא שְׁדִי לְהַקֵּל בְּזֶה לְבַד מֵה שְׁהַצִּד
דְּלִהְיִתְרָא שְׁכִיח' טְפִי כו' דְּהֵלָא פְּלָלָא הוּא דְכַה"ג לֹא מְיַקְרִי סַפֵּק פְּלָל כַּמ"ש הַפּר"ח
בְּקִיצוֹר פְּלָלִי ס"ס אוֹת י"ב וע' רְסִי' נ' וְסִסִּי' נ"ג וְנ"ה וְסִי' נ"ז סִי"ג מְבֹאֵר דְּלְעוֹלָם
תּוֹלִין בְּמִצְוֵי אַף לְהַקֵּל.

וּמִזָּה לְמַד ג"כ הַמ"א סִי' תַּס תַּס"ז סַקט"ז וי"ח. וע"כ לומר דְּבְאוּתָן מְקוּמוֹת הַנְּ"ל
דְּמִשְׁמַע דְּלֹא מְהַנִּי לְתַלוּת לְקוּלָא בְּמִצְוֵי ע"כ הִיְנִינוּ רַק הִיכָא דִּישׁ חֲזָקָה לְאִיסוּרָא וְא"כ
בַּנ"ד שְׁפָכֵר נִתְבָּאָר ע"פ מ"ש הַנ"ב וּשְׁאָר אַחֲרוּנֵי' שְׁתִּיקָרָה פְּשַׁנְטַבַּע אֲזִלָּה חֲזָקַת א"א.

שׁוּב תּוֹלִין בְּמִצְוֵי. וְעוֹד יֵשׁ לומר דְּבַנ"ד דְּהָוִי רַק דְּרַבְּנָן תּוֹלִין בְּמִצְוֵי אַף נֶגְדַּח חֲזָקָה.

והיינו פשוטמר דהטעם דלא תלינו במצוי נגד חזקה הוא משום דלא עדיף מצוי מרובא
וסמוך מיעוטא לחזקה והוי פלגא ופלגא. (ואחר זמן רב ראיתי שכ"כ תו"ק ססי' כ"ה)
וא"כ בדרבנן לקולא.

וראיה לזה ממ"ש הת"ש סי' ב' ס"ה דלשהיה כ"ש דרבנן לא תישינו כו' ע"ש. וממ"ש
הט"ז ה' מליחה סי' ס"ט סקכ"ד ע"ש בפ"מ מפורש פ"עין ה"ל.

ועוד יש לומר דבנ"ד מצד סברא ג' ה"ל (ע"פ מ"ש הת"ש סי' א') תשיב פמיעוטא דלא
שכיח' דלא תשיב אף נגד חזקה. (ואף דבמשאל"ס גופא הרי חזינו דתישינו אף דתשיב
מיעוטא דלא תישי' להרבה פוסקים עכ"ז היא הנותנת דא"כ אין זה כ"א מצד חומרא
יתיר' לחוש ללעז והבו דלא להוסיף כו').

כמ"ש הרא"ש גבי רוב מצניין א"ש מומחין ובכמ' דוכתי. (הן אמת דלכאורה ממ"ש
מוח"ז רבינו ז"ל בסי' כ"ג ססקי"א יש להוכיח לכאורה דס"ל דמצוי לא תשיב פ"רובא
וכן משמע בקו"א דסי' קפ"ז (דמ"ג ע"ג) ויש לעיין בזה.

והפ"מ נראה דלא ס"ל פן ועכ"פ נראה דיש מקום לסברות ה"ל גם לדעת מוח"ז רבינו
ז"ל ואין להאריך). ועם היות שכל ה"ל אינו מספיק לכאורה יקשה לסמוך ע"פ סברות
חיצוניות.

(ונגד משמעות סתימת המשנה כו'). אמנם מאחר דלפנינו הלבוש מיקל בהדיא גם בנמצא
רק הבתי רגלים.

ולא ראינו חולק בפירוש כ"א הט"ז. ולכאורה ע"פ ה"ל יש לתרץ קושית הט"ז.

והב"ש כתב שאין דברי הלבוש מוכרחים (אבל עכ"פ משמע דגם דברי הט"ז אינם
מוכרחים). ובכלל נראה דכוננת הלבוש דג"כ ס"ל דבבגדי' אלו יש יותר סברא לתלות
שמתפשטין אחר המיתה מחמת הבלבול כו'.

וע"ז ס"ל להב"ש דאין סברא זו מוכרחת לומר שמצוי פן. אבל בנ"ד שונאי עכ"פ היתרא
שכיח' טפי ורגלים לדבר גם הוא מודה.

(ואפשר גם הט"ז יודה בכה"ג) בשגם שבמשאל"ס דרבנן נדאי יש להקל בספק פלוגתא
לכ"ע. ובפרט במקום הדחק הגדול כו'.

גם לכאורה יש לצרף ג"כ דעת הר"א מווארדן דמשאל"ס לאו לעולם אסורה. עוד יש
לעיין אם יש לצרף בעתים הללו מה שאין רשות לילה ולנסוע בלי פאס"פ ובפרט
בראסי'.

ומהיו' ידעתי שלא יסמוך עלי פלל וכלל פל עיקר לא נמנעתי מלכתוב העולה על רוחי
ובלי עיון הראוי (א"ה. ע' סוה"ס הגנה לסי' זה): ח"ד ידידו דו"ש מלו"נ נחמיה ב"ר:
סימן ג' עוד ע"ד השאלה ה"ל.

מה שפלפל על חיתוף הרגל במקום הקניע דהוי טריפה באדם. ואף שהיא חסירה ולא
נשלמה.

עכ"פ תורה היא וצריכין לימוד. וא"ה כמזונה לי שפתיב' הגאון המחבר ו"ל טרם דאסיק אדעתיה ההיתר שיעיר מדיני חזקה הנ"ל.

וע"כ הניחה באמצע הפרק דאחר שהמציא ההיתר מרנוח דחזקה כמבואר בתשוב' הקודמ' לא מעלה ולא מוריד במקום הניתוח היכן. דאף מארפובה ולמטה עדיין יש להקל מטעם אחר דחזקה הנ"ל.

ועכ"פ עדיין יש לומר דמישף שייכה לתשוב' הקודמת ונ"מ יש מזה גם להאי דינא. דיש לומר דהוי שני ספיקות.

חדא שפא נתלשה הרגל אח"כ ולא מיד דמוקמינן על חזקת הגוף וממילא נדאי מת. כמבואר בתשובתו הקודמ'.

ועוד אף אם נתלש מיד אחר הטביעה ויש לחוש שיעצא חי. שפא מקום הקניע הוי טריפה באדם.

וכיון דהוי שני ספיקות בדבר יש להקל במשאל"ס דרבנן. וע"כ לא מנעתי מלהעתיקה אף פי חסירה היא.

דעכ"פ זאת נשלם בדבריו דמארפובה ולמטה באדם נקרא על למטה מהקניע: הנה גבי בהמה תנו בפ' בהמה המקשה בהמה שנתתכו רגליה מהארפובה ולמטה פשיטה מן הארפובה ולמעלה פסולה וכן שניטל צוה"ג.

ובגמ' איפא תרי לישני באיזו ארפובה אמרו דללישנא קמא דר"י א' רב איירי בארפובה תחתונה הנקרא ארפובה הנמכרת עם הראש ולעולא וללישנא בתרא דר"י איירי בארפובה העליונה הנקרא שפנגדו בגמל ניכר.

ופליגי הפוסקים פמאן קיי"ל. ואנן קיי"ל דנוהגין להחמיר פלישנא קמא כמ"ש רמ"א בי"ד נ"ה.

והנה יש לעיין אם כל זה מישף שייף גם בהא דסוף יבמות גבי אדם דתנו מן הארפובה ולמעלה תנשא כו'. והיינו דיש להסתפק לכאורה בב' דברים.

א' באיזו ארפובה איירי הקא. האם נאמר דתלוי בפלוגתא דחולין הנ"ל.

וסמכו הקא אהתם ונפרון אחד עולה לכאן ולכאן. או דהקא ביבמות כ"ע מודו.

ואי מודו עדיין יש לשאול מי מודה למי. ולכאורה בין פה ובין פה יפלא שלא דברו בזה הפוסקים (אף לא אחד מהם).

דאי פאן הכל מודים נדאי לכאורה הנה להם לבאר הדין והטעם. ואף אי הא בהא תליא עדיין דר הפוסקים נדאי לפרש ולא לסתום.

ועוד אחר דבאמת התם בבהמה לדין אין הכרעה אלא דקיי"ל מספיקא להחמיר בשל תורה כמ"ש האחרונים (ואף הראשונים רש"י וסיעתו נראה דרק מספיקא לחומר פסקו פלישנא קמא ע"ש בדבריהם).

וא"כ נדאי הִיָּה לָהֶם לְבָאָר אִי דְכָאן מְתַהַפֵּף הַדִּין כְּלִישְׁנָא בְּתָרָא שְׁהָרִי כְּאֵן זֶה חוּמְרָא לּוֹמֵר דְּלֹא תִנְשָׂא עַד מְאַרְכּוּבָה הָעֵלְיוּנָה וּלְמַעְלָה. אוּ דַמ"מ ע"כ גַּם כְּאֵן כְּלִישְׁנָא קָמָא דַּא"כ הָרִי זֶה כַּב' חוּמְרֵי דְסִתְרֵי אֶהְדְּדִי כְּשִׁדְרָה וְגוֹלְגוֹלֶת מִמָּשׁ (הַנּוֹזֵכַר בְּעֵרוּבֵין ד"ז).

והב' אִי שְׁיִיף הֶכָּא הָאִי דְנִיטְל צוּה"ג. וּפְרִטֵי הַתְּקִירוֹת בְּזֵה יִתְבָּאָר אִי"ה.

אֵלָּא דִתְחִילָה יֵשׁ לְבָאָר תְּקִירָה א' הַנְּ"ל. וְהִנֵּה לְכַאוּרָה יֵשׁ לּוֹמֵר בְּפִשִׁיטוֹת דְּבָאָדָם אִין כְּלָל בְּמִצִּיאוֹת ב' אַרְכּוּבוֹת כְּמוֹ שְׁיֵשׁ בְּבִהְמָה כ"א רַק א' הַנְּקָרָא קִנְיַע ע"כ מְמִילָא לֹא שְׁיִיף כְּאֵן פְּלוּגְתָּ הַנְּ"ל.

וְאֲשֶׁר ע"כ לֹא הִנְזַכְרוּ גַם הַפּוֹסְקִים לְהַזְכִּיר מְזֵה כְּלָל אֵלָּא שְׁבִאָמַת צ"ע בְּזֵה דְּאֵלוּ לֹא הִיָּה שָׁם אַרְכּוּבָה נוֹפֵל כ"א עַל אוֹתָהּ הַנְּקָרָא קִנְיַע בל"א א"כ הָרִי גַם בְּבִהְמָה אֵינָה כ"א א' אֵלָּא שְׁבִאָמַת צ"ל לְכַאוּרָה דְשָׁם אַרְכּוּבָה נוֹפֵל עַל כָּל בֵּין פְּרָקִים הַנְּקָרָא גְּלִיד (זֹאשְׁטאווע) הַמְּחַבֵּר וּמְרַפֵּיב עֵצָם אֵל עֵצָם.

וְכַמְבּוֹאָר בְּתוֹשׁוֹ הָרֵא"ש כְּלָל כ' סִי ט"ז דְּכָל דְּבָר הַנְּכַפֵּף וּנְבָרָף קְרוּי בְּרָף וְאַרְכּוּבָה. וְהִבִּיא דּוּגְמָא לְדְבַר הָאֲרַכּוּבָה שְׁבִגְפִין (שְׁבִמְשִׁנָּה רפ"ז דְּכִלְאִים) וְא"כ הָרִי גַם רְגַל הָאָדָם מְחַבֵּר מְפָרְקֵי עֵצָמוֹת.

אֲמַנָּם בְּאָמַת הִנֵּה גַם בְּבִהְמָה כְּאֲשֶׁר פִּירְשׁוּ הַפּוֹסְקִים הִג' עֵצָמוֹת שְׁבִרְגַל אֲשֶׁר מְקוּמוֹת הַמְּפָסִיקִים בִּינֵיהֶם הִמָּה הַב' אַרְכּוּבוֹת. יֵשׁ מְקוּם לְטַעוֹת לְכַאוּרָה וְלְחֲשׁוֹב שְׁהֵן כְּעֵין ג' עֵצָמוֹת שְׁבִרְגַל הָאָדָם אֲשֶׁר יִדַע אֵינֵשׁ בְּנִפְשֵׁי.

וְהוּא שְׁהַתְּחַתּוֹן הוּא מְהַקְרִסוֹל הַנְּקָרָא קִנְעַחַל וְלִמְטָה וְהָאֲמָצְעִי הוּא מְהַאֲרַכּוּבָה הַנְּקָרָא קִנְיַע וְעַד הַקְרִסוֹל הַנְּ"ל וְהָעֵלְיוֹן הוּא מְמָקוּם חִיבּוּרוֹ בְּגוּף עַד הַקִּנְיַע. שְׁהֵגַם שְׁנִתְּנוּ בָּהֶם סִימָנִים וְקָרְאוּ לָהֶם שְׁמוֹת מ"מ יֵשׁ לְטַעוֹת כֵּן (לְמִי שְׁאֵינּוּ בְּקִי בְּמִצִּיאוֹת נִיתּוּחַ הַבִּהְמָה).

שְׁעַל הַתְּחַתּוֹן יֵשׁ שְׁנִתְּנוּ בּוֹ סִי שֶׁהוּא הַנְּחַתָּף עִם הַפְּרָסוֹת ע' פִּרְש"י וְטוֹש"ע. וְלִשׁוֹן זֶה סוֹבֵל עַל הָעֵצָם שְׁתַּחַת הַקִּנְעַחַל וּבִיּוֹתֵר לִשׁוֹן רִש"י בְּכַחוֹרוֹת רִישׁ ד' מ"א שְׁכַתְּב קוֹפִיץ הַתְּחַתּוֹן הַסְּמוּךְ לַפְּרָסוֹת מִשְׁמַע יוֹתֵר עַל הַקִּנְעַחַל.

וְגַם לִשׁוֹן הַרְשָׁב"א וְר"ן שְׁכַתְּבוּ הַנְּקָרָא רְגַל. שָׁם זֶה ג"כ יֵשׁ לּוֹמֵר דְּקָאִי עַל תַּחַת הַקִּנְעַחַל שְׁהָרִי כֵּן הוּא בְּאָמַת בְּאָדָם מְקוּם זֶה לְבַד נְקָרָא רְגַל בְּלִשׁוֹן תּוֹרָה כְּדָאִי בְּעֵרְכִין י"ט ב' וּיְבָמוֹת ק"ג.

וְא"כ יֵשׁ לּוֹמֵר דֵּה"ה בְּבִהְמָה נְקָרָא כֵּן. וְע' תְּגִיגָה י"ג א' רְגַלִּי הַחֲסִיּוֹת כּו' קְרִסוֹלִי כּו' וְע"ש בְּפִירְש"י מְבּוֹאָר כֵּן.

(וּמ"ש לְסִי הַנְּמַכֵּר עִם הָרֵאשׁ אִף אִם עֲכָשְׁיוֹ אֵינּוּ כֵּן אִין רְאִיָּה דְשִׁמָּא בִּימֵיהֶם כֵּן הִיָּה כַּמ"ש הִיש"ש וְאַחַרְוִנִי לְעִנֵּן הָעֵרְקוֹ הַנְּקָרָא טש"י"ד). וְעַל עֵצָם הָאֲמָצְעִי בְּפִירְש"י אִין בּוֹ סִי כְּלָל רַק שֶׁהוּא אֲמָצְעִי כּו'.

וְהַרְשָׁב"א וְר"ן וְטוֹש"ע וְשָׂאָר פּוֹסְקִים שְׁכַתְּבוּ שְׁנַקְרָא שׁוּק ג"כ יֵשׁ לּוֹמֵר דְּקָאִי עַל הָעֵצָם שְׁבִין הַקִּנְיַע לְהַקְנַעַחַל שְׁהָרִי בְּאָדָם נְדָאִי זֶה לְבַד נְקָרָא שׁוּק כְּמְבּוֹאָר בְּלִשׁוֹן רִש"י בְּעֵרְכִין וּיְבָמוֹת שָׁם וְכֵן בְּגַמ' שָׁם וְשׁוּקָא מְעַל דְּמְעַל כּו' ע"ש.

וכן מבואר במשנה דספ"ק דאהלות. וא"כ יש לומר דגם בבקמה פן.
(ואף שבס"פ הזרוע תנו וכןגדו ברגל שוק. דהיינו ב' עצמות העליונים כדפירש"י שם.
הרי ע"כ מה שקראו הפוסקים פאן לאמצעי שוק הוא ע"פ דעת ר"י התם ע"ש בפירש"י
דהיינו האמצעי ואולי משום דכן היה פשוט בלשון בנ"א. וכ"ה בפירש"י ב"חמש פ' צו.
ולפי ה"ל יש לומר דגם שם הפנונה פן דהיינו ממש כמו באדם שנקרא שוק העצם שפין
הקניע לקנעחל פנ"ל). ועל העליון פתבו שנקרא ירד וקולית ושהוא מחובר לגוף.
וכל זה גם באדם העצם שפן הקניע עד הגוף. (ואף מ"ש לסי' על האמצעי שצוה"ג בו
בסופו.

מלבד שז"א כ"א לבקי הנה באמת גם על אותו שלמטה מהקניע יש גידין ולהרמב"ם יש
לומר דס"ל פן באמת וכשי"ת א"ה). אמנם עם שבאמת פן יש לטעות ויש ג"כ להביא
קצת ראיה לזה ע' חגיגה י"ג נמנים הפירקי הרגל ממש כמו באדם דספ"ק דאהלות (ובע"ג
י"ג א' איזהו עיקור כו' מארפובה ולמטה.

ועכ"ז כ' רש"י חולין ז' ב' עקרנא עדיין יכולין לילה. ואם עד הקניע אף יכולה לילה אף
זה טעות דהתם בחולין ע"כ לא מארפובה פלל רק הפוסות לבד.

דמארפובה ע"כ ודאי אינו יכול לילה כדאיתא בבכורות נ"ח ב' טריפה אינה עוברת ע"ש
בפירש"י. א"ו בע"ג משום קנסא וכן בעוקרין על מלכים בע"ג שם י"א עיקר הפנונה
לבטל ממלאכה ותשמיש משא"כ בחולין רק שלא להזיק די בפוסות לבד).

ואין להאריך בזה דנדאי האמת אינו פן כי ידוע ומפורסם למעשה אצל בעלי הוראה
ושוחטים. דהג' עצמות שפרגל הבהמה שפתבו הפוסקים היינו דהתחתון הוא מהקניע
ולמטה והאמצעי והעליון שניהם למעלה מהקניע פי בבקמה שם יש ב' עצמות.

זה למעלה מזה. ומקום חיבורם זה לזה הוא הנקרא ארפובה עליונה וע"ז אמר בגמ'
שכנגדו בגמל ניכר.

(והיינו שרק בגמל ניכר היטב מבחויץ בחייו מקום חיבור זה שיש שם עצם קטן בולט
כו' משא"כ בבקמה אין הניכר כ"כ בחייה). ועל האמצעי זה הוא שפתבו הפוסקים
שצוה"ג בתחתיתו סמוך להקניע.

והקניע נקרא ארפובה תחתונה הנמפרת עם הראש (או העצם שמהקניע ולמטה נקרא
פן ע' רא"ש). והא דפשוט להעולם כ"כ הוא שפן משמע ודאי מהאחרונים שהטשי"ך
שהזכירו אין פלל בהקנעחל.

והא דפשוט להו פן אפשר מצד שאחר שנמצא פן במציאות שבבקמה יש ב' עצמות
למעלה מהקניע. ע"כ לומר מה שהפוסקים חשבו רק ג' עצמות בכל הרגל היינו שמהקניע
ולמטה נחשב לאחד.

דאל"כ הרי ארבעה הן. ואף שלכאורה עדיין היה להסתפק אם מהקניע ולמטה (שלפה"נ
שם ב' עצמות) חשבו לאחד או אולי מהקניע ולמעלה חשבו לאחד.

הקבלה תכריע (ואולי מהקנעתח ולמטה בבהמה אין שם עצם ממש כו' ויתבאר א"ה). גם יש לומר שהכנונה בג' עצמות שכתבו הפוסקים היינו חוץ מבית הפרסות שלמטה מהקנעתח וכן ראיתי מבואר בהדיא באוה"א ריש פלל נ' ע"ש.

וכן משמע בט"ז סי' נ"ה סק"ד שפי' מ"ש הטור מראש עצם התחנות היינו מראשו התחנות הסמוך לעצם שבו הפרסות כו' ע"ש. הרי שעצם התחנות נחשב לבד מאותו עצם שתחת הקנעתח.

ולפ"ז א"ש טפי הא דפשיטא להו שע"כ בחשבון הג' עצמות היינו שהוציאו מכללן אותו שתחת הקנעתח (מאיזו טעם שיהיה ואולי מצד שאינו עצם גמור כ"א מחובר מעצמות קטנות שפמנמ' שכ"ה במציאות).

וע' תוי"ט במשנה דספ"ק דאהלות ד"ה וששה בכל אצבע נראה מבואר פו ומוכרח במשנה שם דאל"כ יהיה יותר על שלשים בפיסת הרגל והיד ע"ש) אבל נדאי אין לומר אולי הוציאו מכללן א' מאותן ב' עצמות שלמעלה מהקניע דמלבד שאין טעם פלל לזה והי מינייהו מפקת.

גם הרי ביארו דהעליון מחובר לגוף. א"כ ע"כ הוא העליון ממש.

והשני לו הוא ע"כ האמצעי (משא"כ אם היינו אומרים שמהקניע ולמטה עם תחת הקנעתח נחשב לחד. נופל קצת השאלה מנלן אולי הב' שלמעלה מהקניע לכחד חשיב' להפוסקים כו' וכנ"ל).

והנה מלבד שזה מוכרע מצד המנהג והקבלה כמפורסם. גם יש ראיות לזה בגמ' ופוסקים ואזכיר קצתן.

בגמרא בחולין דקכ"ב ב' איכא פלוגתא דרב א' בית הפרסות ממש ור"ח א' רכובה הנמכרת עם הראש. ובית הפרסות ממש ע"כ היינו מן הקרסול וכדפירש"י שם הרי מבואר ומפורש דארובה תחתונה לאו היינו הקרסול אלא הקניע כו' ובתוס' דמנחות דל"ז כ"ד"מ דסוכה של רגל דקאמר ר"י ס"פ הירוע היינו איסתנירא כו' (שהוא הקרסול וכדאי' בגמ' דערבין ויבמות הנ"ל האי איסתנירא כו').

וא"כ מדקאמר ר"י מארובה עד הסוכה הרי דארובה לאו היינו הקרסול וארובה דהתם היינו גמי התחתונה הנמכרת עם הראש כדפירש"י בדברי ת"ק וע"ז קאי גם בתוס' שם (וכי"מ אלו שבתוס' ראיתי כמבואר בתוספתא דפ' הירוע דתני שוק מהארובה ולמטה דר"י כו' ע"ש).

ועוד שמבואר שם מדברי התוס' דלפירש"י ע"כ שוק דבהמה אינו דומה לשוק דאדם ואם נאמר דארובה תחתונה היינו הקרסול הרי לפירש"י בדברי ר"י שוק דבהמה הוא הפרק האמצעי מארובה תחתונה עד העליונה (הנקרא סוכה לפירש"י).

ולפי הנ"ל היינו בין הקרסול להקניע והוא הנקרא שוק באדם ג"כ כמ"ש תוס' שם וכנ"ל. אע"כ דארובה תחתונה הנזכר בכ"מ גבי בהמה הנקרא רכובה הנמכרת עם הראש היינו הקניע וממילא ארובה העליונה הנקרא שפנגדו בגמל ניפר היינו שבין הב' עצמות ששמעל להקניע וכמו שתופסי' העולם וכנ"ל.

והסימנים והשמות שנקראו הפוסקים להג' עצמות ע"כ הפל ע"ד הג"ל. דמה שפירש"י על התחנות הנחתה עם הפרסות היינו הנחתה בצירוף ובחוד עם העצם שעם הפרסות כו' (והאמת שרש"י דבכורות מ"א דחוק לפ"ז ע"ש ומה נעשה דאיהו דחיק אנפשיה כו').

ומ"ש רשפ"א ור"ן שנקרא רגל ע"כ היינו שבלשון בנ"א נקרא רגל עד הקניע וכדאי בגמ' דערכין שם דגם באדם יש חילוק בין לשון תור' ללשון בנ"א ובלשון בנ"א נקרא רגל עד הארפובה (שהוא הקניע כו') ומה שכתבו לסימן על האמצעי שנקרא שוק אולי ג"כ בלשון בנ"א היה ידוע להם שנקרא פן בבהמה העצם רק שמעל הקניע והיינו שנתפשט כר"י דפ' הזרוע וכפירש"י הג"ל.

וכמוהו פירש"י בקומש ג"כ וכו"ל (ואפשר שעי"ז שפירש"י פן נתפשט פן לקרוא בלשון בנ"א) מאחר דעכ"פ גם עצם זה נקרא שוק גם לרבנן כו'. אמנם גמרא דחגיגה הג"ל לכאורה אינו מוכן לפ"ז דקחשיב פרקי הרגל דחיות ממטה למעלה ממש פסדר שגמנו גבי אדם בספ"ק דאהלות היינו רגלי וקרסולי ושוקי ורכובי וירכי.

ולכאורה היינו ממש הג' עצמות שיש באדם רגל ושוק וירך והב' הפסקות שביניהם הנקרא קרסול וארפובה. ולכאורה עלה ע"ד לומר דש"ה גבי חיות דמרפכה דכתיב בהו וזה מראיהו דמות אדם להנה (דמשמע פשט' דקרא לבד הד' פנים כו' יש להן דמות אדם כו') אבל א"צ לזה דלפה"נ רש"י ז"ל תיקון זה במה שפי' דרכובי וירכי שניהם בירך אלא שהצד הסמוך לשוק קרי רכובי וצד העליון קרי ירכי.

(והוא ע"ד שפי' הרא"ש פ"ד דחולין בפ"ה הב' דלעולא עצם אמצעי גופא נקרא רכובה). ולפי"ז הן ממש הב' עצמות שישנן בבהמות ממעל להקניע.

ואי קשיא למה באמת לא נחשבו שם הב' ארפובות שיש בבהמות לבד הקרסול והיינו הערקומים המפסיקים בין הג' עצמות שממעל להקרסול. יש לומר מפני שדרשו רז"ל ממ"ש בהו רגל ישרה לומר שאין להם קפיצים והיינו שאין להם הב' ארפובות הנקרא קופיץ העליון והתחתון (בכורות שם).

לפי שא"צ להם שאין בהם ישיב' ושיכ' כדפירש"י ביחזקאל ע"ש. והא דקרי התם שוק העצם שעל הקרסול דהיינו העצם שבבהמה בין הקרסול והקניע.

וכדפרש"י ד"ה שוק הוא העצם הנמכר עם כו' ע"ש). ע"כ צ"ל לכאורה דהאי תנא ס"ל כר"י דס"פ הזרוע ועפ"י פי' הי"מ שבתוס' דמנחות ל"ז הג"ל.

דמארפובה עד הסוכה דקאמר ר"י היינו מהקניע עד הקנעחל. (אמנם רש"י דחולין קכ"ב ב' הג"ל דקרי נמי שוק בבהמה העצם שבין הקניע והקנעחל לכאורה צ"ע) והנה עכ"פ מאחר שנתבאר דנדאי פשוט עכ"פ דהספק והפלוגתא הנזכר גבי בהמה פ"ד דחולין באיזו ארפובה אפרו.

היינו דארפובה תחתונה היא הקניע והעליונה היינו אותו שבין הב' עצמות שממעל להקניע שישנן בבהמה. א"כ באדם דליכא כלל למעלה מהקניע כ"א עצם א' ממילא שוב לא שייך פלוגתא וחקירה באיזו ארפובה אפרו בהא דסוף יבמות דנדאי על הקניע קאי.

וא"ל ש'יפול הספק על הקרסול אחר שגם בבהמה לא מצינו שנסתפקו ונחלקו בזה כלל. (חסר): סימן ד מכ"ק הנאון הקסיד האמיתי אדמו"ר מוהר"ר מנחם מענדיל שי' קשה לי קושיא גדול' על הרא"ש פ"ק דקדושין סי' כ' ובתשו' פלל ל"ה שהאריה בתיבת טבעת שאלה ע"מ לקדש וכו' דכיון שהשאל אדעתא לקדש כו' נהרי זה פדברי ר"מ דאמר פ"ק דערכין אין אדם מוציא דבריו לבטלה משא"כ לרבנן לא מסרסין לישגין'.

נהרי אומר שאלה. וראיתו מחלוק ג"כ לכאורה אינה ראיה לדין דקי"ל בי"ד סי' ש"מ סל"ד כהנ"י משום שלא הקנהו כו' וע' שט"מ פתובות נ"ח בשם הריטב"א על מההיא אין וכו' להפך משאלה למתנה ה"ל כממעריף לדמ'.

גם על שאר הראיות יש להשיב. גם מ"ש הרא"ש דחזרת דמים הוי חזרה הוא לכאורה נגד הש"ס פ' מי שאחזו אימור דאמר רשב"ג היכא דליכא בעינא כו' וזה מקרי איתא בעינא כו' וע' רמב"ם ריש ה' עירובין ומל"מ פ"ו ה"כ ע"ש.

נא לעיין ולכתוב לי תירוץ מהנ"ל דקוש' עצומה היא לפענ"ד: ידידי דו"ש מלו"נ מנחם מענדיל: וזה מה שהשיב הגאון המחבר ז"ל. (ונכתבה בימי ילדותו): לכבוד אהו' בד"ז ידיד נפשי הרב הגדול חו"ב המפורסם וכו' מוהר"ר מנחם מענדיל נ"י: ע"ד שהרבה להשיב על דברי הרא"ש ז"ל.

כמצווה ועושה הנכרחתי לעיין בזה מעט. ואיני מבין פי מאחר שלא הוזכר כאן דעת ר"מ מנין פשיטא ליה לאהובי לדמות ולתלות זה בזה.

הלא שערי החילוקים לא ננעלו (וכמשי"ת) בשגם שא"כ אף כר"מ נמי לא מיתוקמא שפיר. לפי מה שהטעים הרא"ש פאן דלאו כ"ע דינא גמירי והיו סבורים כו'.

והתם בדר"מ עיקר הטעם דאדם יודע כו' משא"כ אי טעי וסבר דגם פחות מכן חודש נערף כו' עי"ש בגמרא ועוד עכ"פ מאי פסקא לדמות לההיא דר"מ ולא לההיא דקדושין (מ"ו:): דאדם יודע שאין קדושין תופסי' באחותו כו' דע"כ אתיא ככ"ע.

לכן נראה דיש לומר דההיא דר"מ ורבנן שאני. בג' דברים.

א' מצד הסיבה המכריחנו לשנות הלשון. והב' מצד גוף השינוי.

והג' מצד תועלת השינוי. מצד הסיבה.

דהתם אינו כ"א דיבור. ולעצמו בלבד.

דרבנן דפליגי ס"ל דאדם עשוי לדבר שיחה בטילה משא"כ היכא שעושה מעשה (ע"ד החילוק שכתב הרשב"א גבי הנחזקה נדה כו' לפמ"ש הט"ז סס' א'). וכ"ש שסר דבר לחבירו לאיזה ענין כמו טבעת וכן ציצית ולולב.

דאם נתפוס דבריו כהויתו הרי מטעמו ומקלקלו לא שיניף כלל לומר שעשה כ"ז לבטלה. (וכמו"כ כשסר מעות לאחותו כו').

ומצד גוף השינוי נמי יש לחלק דהתם הענין משונה לגמרי דערף הוא דבר הקצוב בתורה ודמ' כפי שונו משא"כ בין שאלה למתנה ע"מ להחזיר אין שינוי בענין (בדעת בני"א עכ"פ).

ועי' תוס' גיטין (דף כ'): ד"ה אשה לא ידע' לאקנוניי (ובסוגיא שם במסקנא). ויש לומר דזהו ענין חילוק הריטב"א שבש"מ דכתובות.

(ובהיא דמקדש אחותו יש לומר דמשה אמר שם ונימא לה לשם מתנה פסיפא ליה כו'). ומצד תועלת השינוי י"ל ג"כ דהפלוגתא דר"מ ורבנן לא מצינו כ"א גבי הקדש דאין שם קנין אחר זולת האמירה שהיא כמסירה להקדוּט.

לכן אם גם האמירה שלא פהגן לא נשאר דבר. דאף אם גזע בבירור מאיזו הוכחה מבחינן שבלבו גמר לדבר הראוי.

הרי קיי"ל גמר בלבד צריך להוציא בשפתיו. רק דלר"מ צ"ל דס"ל דמתשבת לבו מוכחונקר לכל מתוך דבריו ממש דזה חשיב פיו ולבו שוין.

ע' ר"ן ורא"ש בנדרים. ורבנן יש לומר דס"ל דמאחר שאדם מוציא דבריו לבטלה אף אם זה הנה בלבד לדבר הראוי הרי עכ"פ לא מוכח לכל מתוך דבריו.

גם עי' תוס' ר"פ השולח סד"ה מהו דתימא. דס"ל דבעי' דנקא שגם בלא גילוי דעתו נודע מעצמנו כו'.

משא"כ גבי מתנה דגם זולת האמירה יש קנין דהיינו משיכת החפץ או המעות שקונה אף בלי אמירה (עי' ח"מ סי' קצ"ז סמ"ג ורס"י קצ"ה). רק שמ"מ פוננת הלב בעינין לכן אם מאיזה צד נשיהיה אנו סהדי דדעתו וכוננתו לדבר הראוי לחול די בכך ומהני אף שדיבורו משונבש.

ובהכי א"ש מה שמבואר מתוך דברי הרא"ש דאף שמה שאמר לשון שאלה הוא מחמת שטעי וסבר דמהני כו' רק מחמת דאמדינו דעתיקה דמאחר שמסר לקדש כו' מרנצה כל אופן המועיל.

עי' מ"א סי' תרנ"ח. משא"כ גבי הקדש לא מהני כה"ג אף לר"מ כו' פנ"ל.

ובהיא דחילוק נ"ל דאף לדברי הנ"י שייך ראיתו של הרא"ש ז"ל דעכ"פ שפענין דבהודיעו שהולך לבקר אמדינו דעתיקה שמוסר לו לכל דבר המצטרף עכ"פ לצאת י"ח אף שלא פי' כ"א סתם שאלה (מה גם דרוך חולים לחיים).

משא"כ בשלא הודיעו דהוי גזל וה"נ לא אמרינו שהקנהו לגמרי אלא לכפי המצטרף דהיינו רק במתנה ע"מ להחזיר (עי' ברא"ש שהעתיק ג"כ לבקר אבא כו'). ועכ"פ אין סתירה מהא דקיי"ל כהנ"י: גם מ"ש אהא שכתב הרא"ש דחזרת דמים מהני.

שהוא נגד הגמ' דהיכא דאי' בעינא לא מהני אף לרשב"ג. לכאורה ד' כת"ר תמוהים דכאן שהטבעת בידי האשה נראה פשוט דהרי זה פליתא בעינא לגבי דידיה.

אמנם מהיות שכת"ר סיים דבריו שבנ"ד חשיב אי' בעינא. פנראה שהרגיש בזה אלא שיש לו איזו ראיה דכה"ג חשיב אי' בעינא לכן אמרתי בחפזי דלו יהא פן אין סתירה מהגמ' דיש לומר דהתם רק גבי איצטלית דשייך לומר לצעורה קא מכנין אלא רשב"ג פליג (דאפשר דמפייסה לי' בדמי' ע"ש) בזה אמרינו דאימר דשמעי' ליה לרשב"ג היכא

דליתא בעינא היכא דאי בעינא מי אמר פ'י אפשר מודה לרבנן ביהא (דאף דס"ל דעיקר פוננתו להרנוחה הוא מ"מ אפשר דגם לצעורה איפנין לענן היכא דאי בעינא.

אלא היכא דליכא אמרינן דל לעיכובא פנין לצעורה אלא עיקר פוננתו הי' להרנוחה לכן אפשר דמפייסה לי' בדמים כו') משא"כ בעלמא דלא שייך לצעורי אלא הפוננה נדאי רק להרנוחה דאמרינן דלכ"ע מה לי הן מה לי דמיהו.

אין חילוק בין ליתא בעינא לאיתא כו'. ובהכי א"ש דברי רמ"א בח"מ סי' רמ"א דמשמע נדאי דמירי בכל גונוי כו'.

כן הנה נראה לכאורה. אף שוב ראיתי שהת"ה סי' שי"א הובא בנ"מ סי' רמ"א ס"ז מבואר נגלה דלא פנ"ל.

ועפ"ז פ'י הנ"מ שם דברי רמ"א ז"ל דמירי דנקא פשהחפץ אינו בעין שנגנב כו'. אמנם מהיות שמאוד אינו מתקבל בעיני להוציא סתימת דברי רמ"א ז"ל מפשוטן דנדאי משמע דמירי גם פשהוא בעין.

בשגם דא"כ מה שייך לומר יכול לתת לו דמי חפץ פשיטא אלא מאי יתן לו. ועוד שארי דחוקים.

אשר ע"כ הנלפע"ד דרמ"א ז"ל לא ס"ל כמשמעות הת"ה הנ"ל אלא פנ"ל ואף שפססי' ר"ג העתיק הדין דת"ה מטעמו אין זו סתיקה (דלא כנ"מ). והוא דהמענין בד' תה"ד יראה מובן שהרגיש בעצמו שמהגמ' אין ראיה כ"כ דיש לומר פנ"ל אלא שכל חילו מפת הראיה שיהביא מדברי הרא"ש דפ"ב דע"ג ע"ש.

דאל"כ הרי זה פיהוד' ועוד לקרא). וגם מצד הסברא כו'.

ולזה אומר דבאמת לא זכיתי להבין דבריו הק' בזה. גם כל עיקר המו"מ שאלו לנדון ש'לו כו'.

דלכאורה עירוב פרשיו' שנו פאן. וכ'לו של דבר לפע"ד המתחייב לתת איזה חפץ לחבירו והקנהו באיזה קנין פשיטא דצריך לתת לו החפץ ולא מצוי מסלקו בדמי' בע"כ ואם נתרצה המקבל בדמים פשיטא דיכול וכן אם נגנב וכה"ג נמי פשיטא דסני בדמי' דאלא מאי כו' ובזה לא נחלק אדם ולא שייך בזה פלוגתא דרשב"ג ורבנן כלל.

אלא היכא שהקנה ראובן לשמעון איזה דבר. ותלה תנאי הקנין במה ששמעון התחייב ליתן לו איזה חפץ.

באיזה אופן יתן לו שמעון שנא' שנתקיים התנאי ויגמור הקנין שהקנה לו ראובן מתחלה. זה תלוי בכוננת התנאי.

אם הי' רק להרנוחה פ'י למה שיהנה הוא מאותו חפץ פדורף כל קונה סתם חפץ מחבירו. אזי כל שיצא שמעון נגדו י"ח בהתחייבות ש'לו באיזה אופן שיהיה (ע"ד הנ"ל בכל קונה חפץ בעלמא כו') מיקרי נתקיים התנאי ונגמר הקנין הראשון.

לכן אף שהחפץ בעין והוא פייסו בדמים. הרי זה פאלו קיבל גוף החפץ (שהרי אפי' אם מחלו לגמרי ה"ה פאלו קיבלו כדמשמע בגמ' בהדיא גבי קונם שאתה נהנה כו').

ואם הפנונה היתה על החפץ בְּדוּקָא מאיזה טעם לא נמסר הדבר בדעת ראוּבֵן ופיוסוּ וְאִף שְׁנֵת־פִּיִּיס אַח"כּ בַּד"א או שְׁמַחֵל לְגַמְרֵי מ"מ הָרִי לֹא נִתְקַיֵּים פְּנוּנַת הַתְּנָאי מִתְחִילָה. וְכֵן פְּלִיגֵי רִשְׁבֵי"ג וְרַבֵּנּוּ גַבִּי גַט דְּלִרְבֵּנּוּ אִיִּצְטְלִית' בְּדוּקָא קְאָמֵר לְצַעֲוֵרָה בְּלִבְד כו'.

וְלִרְשֵׁב־ג עֵיקֵר פְּנוּנָתוֹ לְהַרְנוּחָה. וּמ"מ לְצַעֲוֵרָה ג"כ אִיפּוּיִן וְלֹא תָלָה בְּדַעְתּוֹ וְהִנְאָתוֹ לְבַד.

אֵלָא שְׁלָאוּ לְעֵיכּוּבָא כִּינּוּן אֵלָא לְדָבָר שְׁאֲפִשֵׁר. דְּהֵינּוּ שְׁתַּתּוּן לּוֹ הַחֲפֵץ אִם יְהִי בְּעֵינּוּ וְאִם לָאוּ עַכ"פּ תַּתּוּן לּוֹ דְּמִיּוֹ וְכֵן לֹא נִתְקַיֵּים הַתְּנָאי אִף אִם יִתְפַּיִיס כּו' אֵלָא שְׁאִם נֶאֱבַד וְא"א כ"א בְּדָמִים ע"ז לֹא כִּינּוּן לְצַעֲוֵרָה לְעֵיכּוּבָא אֵלָא עֵיקֵר פְּנוּנָתוֹ הִיָּה לְהַרְנוּחָה.

(ע' רִשְׁבֵי"א אֵהָא דְּמַחְלוּן לִיָּד מִשְׁמַע כּוּן בְּהַדְיָא). וּבְעֵלְמָא דְּלֹא שְׁיָיָה לְצַעֲוֵרֵי אֲמַרִי דְּכּוּנּוּנָתוֹ לְהַרְנוּחָה בְּלִבְד.

לְהִנְאָתוֹ כּו' וּמִמִּילָא תָלָה בְּדַעְתּוֹ כּו' וְלִכּוּן כָּל שְׁיִוְצָא שְׁמַעוֹן נִגְדוּ י"ח וּפִיִּיסוּ בְּמִידֵי דְּמִתְפַּיִיס דִּי בְּכָהּ וְחֻשִׁיב נִתְקַיֵּים הַתְּנָאי וְנִגְמַר קִנְיֵן הָרֵאָשׁוֹן. וְאִין חִילּוּק בֵּין פְּשֵׁה־חֲפֵץ נֶאֱבַד אוֹ אִי בְּעֵינָא.

שְׁהָרִי אִפִּי' אִם מְחִלוּ לְגַמְרֵי מְהֵנִי (כְּדִמְשַׁמַּע בְּהַדְיָא בַּגְמ'). וּמִשְׁמַע וְדֹאֵי דְּאִף אִם הַחֲפֵץ בְּעֵינּוּ וּמְחִלוּ לְגַמְרֵי כּו'.

א"כ ק"ו כְּשִׁמְחִזִּיר לּוֹ דְּמִים עַכ"פּ וּבְרַצוֹן. וְאִף שְׁלִפֵי הַאִיבְעֵיָה הִיָּה ה"א ג"כ שְׁמַחִילָה לְגַמְרֵי עֲדִיף מִהַחֲזִירַת דְּמִים בְּרַצוֹן.

שְׁזָה נִתְפּוּיִן לְקִיּוּם תְּנָאי וְזָה לְכַטּוּלוֹ כַּמ"ש הַרְשֵׁב־א. אִף לְפִי הַמְסַקְנָא הָרִי לְהִפּוּף שְׁהָרִי גַבִּי מַחִילָה לְגַמְרֵי גַם רִשְׁבֵי"ג מוֹדָה כַּמ"ש הַרְשֵׁב־א).

וכ"ז ע"ד שְׁבִיָּאֵר הַרְשֵׁב־א סוּגְיָ' דְּגַמְרָא שְׁם וְכַנְרָאָה שְׁזוּהִי שִׁיטַת הַרְמַב"ם שְׁהִיא דְּעָה א' בְּסֵתָם בַּאֵה"ע ס' קמ"ג. וְעַל דְּבָרֵי הָרֵאָשׁוֹן ש"ז לְשֵׁם כְּבָר נִתְקַשּׁוּ בּוֹ גְדוּלִים חֲקָרֵי לֵב וְרַבּוֹ בּוֹ פְּרִיּוּשִׁים וְאִין פְּנָאי לַע"ע לְעֵינּוּ בְּהֵם כְּרֵאוּי.

וְעַכ"פּ לְדִינָא פְּשִׁיט' דְּגַם לְדִידִי' דִּי כְּהַחֲזִירַת דְּמִים בְּרַצוֹן (וְנִרְאָה דְּאִפִּילוּ כְּשֵׁה־חֲפֵץ בְּעֵינּוּ). שְׁהָרִי לְדִידִי' גַם בַּגַּט דִּי בְּכָהּ.

(אֵלָא שְׁלִשׁוֹנוֹ בְּקִידּוּשִׁין צ"ע שְׁמַחֲלֵק בֵּין הֵתָם לְגַט מַאי קָא מִיָּרִי אִם בְּרַצוֹן גַּם בַּגַּט סָגִי וְאִם בַּע"כּ נִרְאָה וְדֹאֵי דְּגִרַע מְנַתִּיבַת גּוּף הַדְּבָר בַּע"כּ דַּג"כ סָפֵק נִתְיַנָּה כּו'. אֲמַנָּם אִיף שְׁיִתְפַּרְשׁ הַסּוּגְיָא דְּגִיטִין לְדִידִיָּה לְפִי שְׁיִנוּי הַמְפָּרְשִׁי נִרְאָה שְׁכּוּן יִתְפַּרְשׁ ג"כ דְּבָרֵי בְּקִידּוּשִׁין).

וּמַעַתָּה מִמִּילָא מוּכָן שְׁדַבְרֵי תַה"ד הַנְּ"ל כּוּלוֹ מוּקַשָּׁה. דְּנִרְאָה שְׁמַעְרַב וּמְחַבֵּר עֲנִין הַחַיּוּב עַל הָאָדָם לְצַאת י"ח אִם הַתְּחִיב לְתַת לְחַבְרֵי חֲפֵץ.

עַם עֲנִין אִיף יִחַשְׁבּ סִילּוּק דְּמִים אִף בְּרַצוֹן כְּמוֹ גּוּף הַחֲפֵץ לְעַנְיֵן שְׁיִחַשְׁבּ קִיּוּם הַתְּנָאי הִיָּא שְׁתָּלָה אִיזָה קִנְיֵן בַּד"א בְּנַתִּיבַת חֲפֵץ. וְלֹא קָרַב זַא"ז כְּמוּכָן מִהַנְּ"ל.

ומ"מ דינו יש לו מקום דהיינו אף שהמתחייב באיזה חפץ פשיט' דעכ"פ בע"כ אינו יכול לסלק בְּדָמִים. עכ"ז בַּגְּדוֹן שְׁלוֹ מְצִי מְסֻלְקוֹ בַּע"כ מְטַעַם הַמְּבֻנָּאָר שָׁם (מש"ה הַעֲתִיקוֹ רַמ"א ו"ל בְּסֻסֵי ר"ג עִם הַטַּעַם כו').

וּבְכִיּוּצָא בְּזֶה מֵיָרִי דְבָרֵי הָרָא"ש דַּע"ז שְׁהַעֲתִיקוֹ ג"כ רַמ"א בְּסִי שֶׁל"ג. עִם טַעְמוֹ. דְּהֵתָם וְדָאֵי אֵילּוּלֵי הַטַּעְמִים דְּשָׁם לֹא הָיָה יָכוֹל לְסֻלְקוֹ בְּדָמִים בַּע"כ עכ"פ. מִשָּׂא"כ בְּסִי רַמ"א ס"ז הַמְתַּנָּה קְאָמַר.

דְּהֵינּוּ שְׁהֵטִיל זֶה בְּתַנְאֵי לְקִיּוּם קַנְיָן הַקּוּדָם בַּד"א. וְקָאֵי אַדְסְמִיף לִיָּה לְעֵיל מְזָה (וכ"ה לְהַדְנָא בְּרִי"ו שָׁם) וּבְרַצוֹן מֵיָרִי.

רַק אֲשַׁמְעִי דְחֻשִׁיב שְׁפִיר קִיּוּם הַתַּנְאֵי כו' וְזֶה שְׁסִיָּים מִשָּׂא"כ בְּתַנְאֵי בְּגִיטִין (דַּאֲל"כ לֹא הָיָה צָרִיף לְאֲשַׁמְעִי כו'). וּמִמִּילָא בְּכָל גּוֹנֵי מֵיָרִי אַף כְּשֶׁהַחֲפָץ בָּעֵין כו'.

וְאִין רָאָה מְהָא שָׂא בְּגִיטִין פ' מִשָּׂא לְרִשְׁבָּ"ג וְכַנ"ל. וְרָאִיתִי בַּק"נ פ' לִוְלֵב הַגְּזוּל שְׁמַמָּה שְׁהֵבִיא מִהַב"חבָּאָה"ע רְסִי כ"ט מְבֻנָּאָר דַּס"ל לְהַב"ח ג"כ דָּאֵף כְּשֶׁהַחֲפָץ בָּעֵין מְהַנִּי דָּמִים (וכמו"כ מִתְבָּאָר מִמ"ש הַגָּאוֹן בַּעַל הַפְּלָאָה בְּקִידוּשֵׁין ד'ו' ב').

אַלָּא שֶׁהַק"נ הַקְּשָׁה עָלָיו מְהַגְמָרָא דַּפ' מִשָּׂא הַנְּ"ל. וְלִפִּי הַנְּ"ל לַק"מ: וְלִפִּי הַנְּ"ל מְדוּקְדָּק דְבָרֵי הָרָא"ש דְּקִידוּשֵׁין שַׁכ' וְיִקְנֶהוּ מִמְּנָה כו' אוֹ יִחְזִיר דָּמִיו וְהוּי חֲזָרָה כו'.

פִּי' דְּנֻדָּאֵי בַּע"כ לֹא מְצִי מְסֻלְקוֹ בְּדָמִים וְיִצְטָרֵף לְקַנּוּת מִמְּנָה כו' אַלָּא שָׂאֵם יִתְפַּיִס בְּדָמִים דִּי בְּכָף וְהוּי חֲזָרָה כו' מִשָּׂא"כ בְּגִיטִין (אַף לְדַעַת הָרָא"ש בְּגִיטִין לְכָאוּר' צ"ע וְכַנ"ל. אוֹ אֲפֻשֶׁר נְמִי דְהָכִי קְאָמַר שְׁהַבְּרִיָּה בְּיַד הָאִשָּׁה אִם תִּרְצָה לְמַכּוֹר טוֹב וְאִם לֹא יִסְלַק בְּדָמִים בַּע"כ וְסָגִי בְּהָכִי כָּאֵן מְשׁוּם דָּאֲדַעְתָּא דְהָכִי מְסַר לוֹ לְקַדְשׁ כו' שְׁהָרִי גְדוּלָּה מְזוּ מְשַׁמַּע שָׁם דָּאֵף אִם הֵינּוּ צָרִיכִים לוֹמַר שְׁיִהְיֶה מְתַנָּה גְמוּרָה הֵינּוּ אוֹמְרִים כו'.

אַלָּא שֶׁלֶּפ"ז אִין זֶה שְׁיָיֵף לְהֵהִיא דְגִיטִין וְלַחֲלַק דְּשָׁם מְשׁוּם דְּלַצְעוּרָה אֵיכּוּנִין כו' בַּלֵּא"ה בַּע"כ אַף בְּעַלְמָא לֹא מְהַנִּי. וְיֵשׁ לְעֵינֵין בְּמַפְרָשֵׁי ד' הָרָא"ש דְּגִיטִין וְאִין הַפְּנָאֵי מְסַפִּים לִי לַע"ע).

וְלְכָאוּרָה יֵשׁ לְעֵינֵין בְּעֵיקַר ד' הָרָא"ש מ"ש מִמְתַּנַּת בֵּית חוּרִין דַּס"פ הַשְּׁוֹתְפִין. אַף לִפִּי הַמְּסַקְנָא הָתָם דַּר"א הִיא פִּי דְרַק בְּנֻדָּרִים הַחֲמִירוּ וְכֹן לְהַתִּי דְסַעְוֻדָּתוֹ מוֹכַחַת נְמִי נִיחָא.

ע' ר"ן שָׁם. שְׁהָרִי כָּאֵן וְדָאֵי הָאִשָּׁה מְהַמְקַדְשׁ גּוֹנָאָה.

וְכַמוֹ כֵּל קִנֵּי ע"מ לְהַקְנוּת. וּמֵאַפְס פְּנָאֵי קַצְרֵתִי: דִּידוֹ ח"ד דו"ש נְחֻמָּה בְּיָרֵף סִימָן ה' עוֹד מְעַנֵּן הַנְּ"ל וְנֶאֱבַד דְבָרֵי הַרָה"ג אֲדַמּו"ר שִׁי'.

וּמוּבָן שְׁהַקְשָׁה עוֹד עַל דְבָרֵי הָרָא"ש הַנְּ"ל דְכֵינּוּן דְהַדְּבֻר בְּפָה הָיָה בְּלִשׁוֹן שְׂאֵלָה מֵה מוֹעִיל לְסַמּוּף עַל פְּנוּנַת דַּעְתּוֹ. דְקִי"ל דְבָרִים שְׁבַלְב אֵינָם דְבָרִים: ע"ד תְּמִיָּהֶתוֹ עַל הָרָא"ש ו"ל.

לֹא אָבִין לְטַעְמָהּ הַאִיף נִיחָא לִיָּה הַגַּמ' גְּבִי מְקַדְשׁ אַחֻתּוֹ וְכַה"ג בְּכַמָּה דְּוֹכְתֵי דְאָמְרֵי אַדָּם יוֹדַע כו'. הֵלֵא דְבָרִים שְׁבַלְב הֵן.

ומ"ש מהמקדש בדינר פסוף כו'. א"ו נראה דלא קשה מידי דכל היכא דאמרינו אנו סהדי
הרי זה פדברים שבלב כל העולם.

והוי דברים. כמ"ש התוס' ורא"ש ושאר פוסקים פתובות ד' צ"ז ובכמה דוכתי.

(אלא שיש לעיין בד' התוס' ר"פ השולח סד"ה מה"ד דס"ל דבעינן שדוקא מעצמנו נדע
דעתו זולת דבריו כו'). והרשב"א דפ"ב דקדושין לא איירי בכה"ג אלא בא לתרץ אותן
המקומות דחשבינו דברים שבלב אף היכא דליכא אומדנא והוכחה.

ומר אמר חזקא כו' ובחיה"ר גופא פתובות ד' ע"ח פשבא לתרץ אותן מקומות דחשבי
דברים שבלב אף היכא דסותר מוצא שפתיו. כתב ג"כ פסברת התוס' ורא"ש הנ"ל.

דהיינו היכא דאנו סהדי כו'. והר"ן בקדושין הביא ב' הסברות.

דנחית לתרץ הפל הא כדאיתא והא כדאיתא. ונראה שדין זה מוסכם מפל הפוסקים (זולת
הרא"ם בספק) והובא ברמ"א סי' ר"ז והרא"ש פאן לא הנה צריך להביא ראיות כ"א
לשנאמר בכה"ג דאנו סהדי.

ואז ממילא ידעינן דזה מהני אפילו היכא דסותר אמרי פיו. ולכאורה הנה מקום לומר
דאולי זה לא אמרי' אלא היכא שהאומדנא המנגדת לאמרי פיו בא לבטל דבר.

דמהני לבטל משום דבעי' פיו ולבו שוין. פי' תרנייהו בעי'.

אבל היכא שפאה לקיים דבר לא סגי בהכי. דעכ"פ חסר פיו.

וע' מהרי"ט ח"א סי' נ"ד ונ"ה דלכאורה פליגי בזה מהר"י באסן עם מהרי"ט. דמהרי"ט
ס"ל לחלק פנ"ל ופליג על התשב"ץ כו' ע"ש.

וממילא בעלי השו"ע (וסת' הש"ף) שפסי' רי"ח ס"ב שפסקו להא דהתשב"ץ לא ס"ל
לחלק פנ"ל. (ולכאורה לע"ד טעמייהו).

דע"כ לומר דהאומדנא הוי כמו פיו ולבו דאל"כ לא הנה מהני אף לבטל דבר. פדרף שלא
מהני מחשבת הלב גרידא לבטל מוצא שפתיו.

פל היכא שעכ"פ הוצאת הדברים בפיו הנה בכוננה רק שעכ"ז חושב בלב דבר מנגד
לפיו. דבכה"ג טעי כו'.

חשיב מה שהוציא בפיו פיו ולבו. כמ"ש הראשונים ז"ל בשבועות ד' כ"ו ב'.

ובקדושין ובכמה דוכתי. אלא ודאי דהאומדנא חשיב פאלו הוציא פן גם בפיו.

וממילא ראוי שיהנה מהני גם לקיום דבר. ואין הפנאי מספים לי לעיין פראוי.

ובפרט היכא שנוכל להעמיס כוננתו ג"כ בדקיבורו אף בדרף רחוק כו'). אמנם פשוט
לע"ד דזה לא שייך כ"א בשבועות ונדרים וכה"ג דבעינן לבטא בשפתיו עכ"פ.

אבל במתנה וכה"ג פשיטא דדי באומדנא אף בקיום דבר. ע' רא"ש דכתובות ד' צ"ז
חשיב בהדיא גם הדיא דמקדש אחרות.

שְׁזָה ג"כ בָּא לְקִיּוּם דְּבָרֵי: וְהִנֵּה לַמ"ש הַמ"א בְּאו"ח ס' תַּרְנ"ח. דְּמִשְׁמַעוֹת הָרָא"ש דְּקִדּוּשֵׁי דְּנֻקָּא בְּאִינוּ יוֹדַע אֲלֵא שְׁמֵהָרָא"ש דַּב"ב מִשְׁמַע גַּם בְּיוֹדַע.

וְלִכְאוּרָה אִיךָ ה"א דְּאִינוּ יוֹדַע יִהְיֶה יוֹתֵר טוֹב הֲלֵא בְּמִקְדָּשׁ אַחוֹתוֹ וּבְכַמֶּה דְּוֹכְתֵי דְּאֶמְרֵי אָדָם יוֹדַע הוּא לְהִיפּוּף דְּדֻנְקָא בְּיוֹדַע כו'. וְנִלְע"ד דְּהַטְעַם דְּבְכַמֶּה דְּוֹכְתֵי לֹא מְהַנִּי אִינוּ יוֹדַע דְּהֵתָם עֵיקַר הַהוֹכְחָה וְהָאֲוֹמְדָנָא עַל הַפְּנוּנָה לֹא נִמְשָׁף כ"א מִצַּד זֶה דְּיוֹדַע כו' מִשָּׂא"כ אִי וְלָזֶה מְהַנִּי הִיכָא דְּהָאֲוֹמְדָנָא בְּאָה ג"כ לְקַיָּים פְּלִלוֹת הַפְּנוּנָה דְּהוֹצָאת פִּיּו.

אֲלֵא שְׁבַהוּצָאת פִּיּו הִנֵּה חֶסְרוֹן שְׁעִי"ז יִתְבַּטֵּל הָעֲנָן וְהָאֲוֹמְדָנָא בְּאָה לְקַיָּים. וְכִמוּ בַּנ"ד וּבַהֲהִיא דְּאֶתְרוּג דַּב"ב וְכַה"ג.

דַּעכ"פ מְגוּרָה מְעַשְׂיוּ מִצַּד עֲצָמוּ יֵשׁ הוֹכְחָה דְּרוּצָה בְּקִיּוּמוֹ. וְע' מַה"ש פִּי' ד' הַמ"א הִיכָא דְּאִינוּ יוֹדַע (וְאִיךָ שְׁיֵשׁ לְגַמְגָּם בְּזֶה אֲבָל אִינִי רוּצָה דְּרַף אַחַר נְכוּן).

וְרִאָיָה לְזֶה נִרְאָה מַהס"ד דְּגַמ' ר"פ הַתְּקַבֵּל ד' ס"ג פִּיּוֹן דְּנִתְּנָן עֵינָיו לְגַרְשָׁה כו' ע"ש בְּפִרְש"י לְכִי מְתִיבְדַע כו' וְה"נ דְּכְוֹנִתִּיה. וְאִיךָ דְּדַחֲיָנוּ הֵתָם הִכִּי הַשְׁתָּא הֵתָם אָדָם יוֹדַע כו'. הִינֵנוּ מִשׁוּם דְּהֵתָם לֹא מְהַנִּי אִיךָ אִם גִּידַע דְּנִיחָא לְבַעַל בְּתֵר הִכִּי כו'. כַּמ"ש הַמ"ל פ"ו מַה"ג הִי"א.

מִשָּׂא"כ הִקָּא וְדָאִי דִּי מַה שְׁמִסְפִּים אַח"כ. *וּלְפִי"ז לֹא שְׁיָיָךְ \$ הַגָּהָה * מ"ש מְסַפִּים אַח"כ.

נִרְאָה דְּכְוֹנִתוֹ אַח"כ הִינֵנוּ אִיךָ אַחַר הַקִּדּוּשֵׁין. (דָּאָם קוֹדָם הַקִּדּוּשֵׁין מִנ"ל דְּיוֹדַע לְהַסְפִּים).

וְאִיךָ שְׁבַב"ש רַסִּי ל"א לְעֲנָן שׁוּמָא מִשְׁמַע דְּאַחַר הַקִּדּוּשֵׁין לֹא מְהַנִּי. נִרְאָה דְּמִדְּמִי לְמַה שְׁהִבִּיא שְׁם מְרַש"י וְתוֹס' בְּקִדְשָׁה בְּגִזֵּל וְאַח"כ קָנָה מִהַנְּגִזֵּל דְּחִלִּין הַקִּדּוּשֵׁין מֵאוֹתָהּ שְׁעָה עִי"ש.

וְשׁוּמָא צ"ל דְּשָׂאֲנִי מֵאִיזוֹ סְבָרָא וְטַעַם לְחַלְקֵי. דְּנִשְׂאָר שְׁם בַּצ"ע עִי"ש.

(וְאוּלַי דְּבְשׁוּמָא לֹא סַמְכ' דַּעַת' מְעִיקְרָא בְּעַת הַקִּדּוּשֵׁין. מִשָּׂא"כ בְּגִזֵּל וּבְשָׂאֲלָה): ע"כ הַגָּהָת בֶּן הַמַּחְבֵּר: \$ כָּאֵן פְּלֵל עֲנָן דְּבָרִים שְׁבַלְב שְׁכַתְב כַּת"ר.

וְהַטְעַם שְׁיֵשׁ כָּאֵן סְבָרָא. לוֹמֵר דְּבְיוֹדַע לֹא מְהַנִּי.

נִרְאָה דְּכָל הִיכָא דְּהַפְּנוּנָה עִם הַדִּיבּוּר הֵן ב' דְּבָרִים רְחוּקִים וְנִפְרָדִים לְגַמְרֵי לֹא שְׁיָיָךְ לוֹמֵר מִשׁוּם דְּאָדָם יוֹדַע כו' דְּלָמָּה לֹא א' פְּפִי פְּנוּנָתוֹ וְלָכֵן בַּהֲהִיא דְּהַמְקַדָּשׁ אַחוֹתוֹ הַנְּצָרָךְ לוֹמֵר וְלִימָא לָהּ כו'.

אֲלֵא שְׁהִיכָא שְׁעַכ"פ נוֹכַל לְהַעֲמִיס וְלוֹמֵר שְׁגַם בְּהוֹצָאת פִּיּו נִתְפָּנוּן לְמַה שְׁפַלְבוּ וְלֹא דַק בְּלִישְׁנֵיהּ וְכַה"ג אֲזִי מְהַנִּי מֵאִי דְּאֶמְרֵי אָדָם יוֹדַע. וְכַהֲהִיא דַּר"פ הַתְּקַבֵּל לְפִי הַמְסַקְנָא וְכַדְפִּירֵשׁ"י הַתְּקַבֵּל וְהוּלָךְ קְאָמֵר.

וְכַה"ג ע' מְנַחוֹת ד' פ"א ב' הָאוּמֵר הָרִי עָלֵי לְחַמֵי תוֹדָה כו' מִיִּדַע יִדַע כו' תוֹדָה וְלַחְמָה קְאָמֵר וְהִיא דְּקְאָמֵר לְחַמֵי תוֹדָה סוּף מִיְלִתָּא נְקִט וְע' תוֹס'. מִשְׁמַע דְּהִיכָא דְּלֹא שְׁיָיָךְ לוֹמֵר סוּף מִיְלִתָּא נְקִט לֹא מְהַנִּי.

וְנָהוּ סְפִיקוֹ שֶׁל הַמ"א דְּלִפֵּי הַמְשָׁמְעוֹת הָרָא"ש דְּקְדוּשֵׁי דְּנִקְא בְּאִינוּ יוֹדְעֵי. וְהֵינּוּ שְׁנֵאמַר
דְּשָׂאֵלָה וּמִתְנָה ע"מ לְהַחְזִיר ב' דְּבָרִים נְפָרְדִּים הֵם לְכֹן בְּיוֹדְעֵי א"כ לְמָה לֹא א' מִתְנָה כו'.
אִךְ לִפֵּי הַמְשָׁמְעוֹת דְּבָרֵי דַב"ב. ע"כ לֹמַר דְּלֹא רְחוּקִים כ"כ.

(ע' גִּיטִין ד' כ"ב וּבִתּוּס' שָׁם ד"ה אֲשֶׁה לֹא יוֹדְעָה לְאֶקְנוּיִי) בְּפֶרֶט בְּלִשׁוֹן בַּנ"א דְּאִיהוּ קָרִי
לְמִתְנָה ע"מ לְהַחְזִיר שְׂאֵלָה. ע"ד שְׁפִי הַתּוּס' בְּנִזְרֵי ד' ט' הֵיא דַר"מ בְּאֹמַר עֲרָף כְּלִי
עָלֵי דְּאִיהוּ קָרִי לְדָמִים עֲרָף.

וְאִין לְהֶאֱרִיף פִּי הַמוּכ"ז דִּוְחָק. וּמָה שְׁתַּפְּס אֶהוּבֵי עָלֵי בַמ"ש דְּרָף אַגַּב דְּהֵיא דַר"מ
בְּיוֹדְעֵי דְּנִקְא.

הֵנָּה אִף אִם נוֹדָה דְּלֶהֱתוּס' מִיָּרִי ר"מ גַּם בְּאִינוּ יוֹדְעֵי אָבֵל עַכ"פ דְּבָרֵי הָרָא"ש דְּקְדוּשֵׁי
דְּמְשָׁמְעֵי דְּנִקְא בְּאִינוּ יוֹדְעֵי כו' וְעַכ"פ אִינוּ יוֹדְעֵי יוֹתֵר מִהֵנִי מִיוֹדְעֵי לֹא אֲתִי שְׁפִיר כַּר"מ.
אִךְ בְּאֶמְתַּת תְּרִוּץ עַל תְּמִיּהָתוֹ הָרִי שָׁם בַּגַּמ' בְּהֶדְיָא דַר"מ דְּנִקְא בְּיוֹדְעֵי מִשָּׂא"כ אִי טְעֵי כו'
ע"ש ד' ה' ב' מָהוּ דְּתִימָא הֵתָם בְּיוֹדְעֵי כו' אָבֵל כו' קַמ"ל פִּי דְּלֹא אֲמָרִי דְּטְעֵי ע"ש
בְּפִירִש"י וְכַה"ג אִי הֵתָם ד' כ' ע"ש.

וְדִוְחָק גְּדוּל לֹמַר דְּלֶהֱתוּס' הַפִּי קַמ"ל דְּרָף בְּטְעֵי פְּלִיג ר"מ דְּאִין זֶה בְּמְשָׁמְעֵי הַלְשׁוֹן וְלֹא
הֵנִי שְׁתִּקִּי. וְעוֹד א"כ הֶדְרָא הַקְּנוּשְׂיָא תְּרִתֵּי לְמָה לִי הֵינּוּ הֵיא דְּמִקְדִּישׁ בְּהֶמְתַּת חֲבִירָו עִם
הֵיא דַפ' מְשָׁקְלֵי דַכ'.

וְעוֹד מְשָׁמְעֵי כֹן בְּהֶדְיָא בַּגַּמ' דְּמִנְחוֹת ד' ק"ג סַע"א ע"ש. וְאִין לְהֶאֱרִיף.

וְדְּבָרֵי הַתּוּס' וְהַש"מ ע"כ לֹא אִיָּרִי בְּדְטְעֵי וְסִבַּר שְׁיֵשׁ עֲרָף לְכִלֵּי וְכַה"ג אֶלָּא כו'. אֶהוּבֵי
יְדִיד נְפִשֵׁי לֹא אִיִּסְתִּינֵעֵי מִלְתָּא לְכַתְּוֵב בְּשַׁעָה פְּנוּיָה וְכַתְּבִתִּי בְּעַת שֶׁהַמוּכ"ז דִּוְחָק לְכֹן
הַלְשׁוֹן מְגוּמָגָם וְגַם הָעֲנָן אִינוּ בְּשָׁלִימוֹת.

אַבְקָשׁ שְׁיִמְחֹל לְשִׁלּוֹחַ לִי מ"ש ע"ז אִז אֶז אֶרְאֶה אִי"ה לְתַמְנָן כו': סִימָן ו' (לְסִי' כ"ח) שְׂאֵלָה
מִבְּן הַמְּחַבֵּר. הֶרַב הַחֲרִיף דְּחִיל חֲטָאִין וְחֲרִד לְדַבֵּר ה' מְעוֹדוֹ.

אוּצָר מְלֹא חֲכָמָה וְדַעַת כו' מוּה' לֹוי יִצְחָק ז"ל עוֹדוֹ בְּאִבּוֹ. לֹא הִגִּיעַ לְעוֹנֵשֵׁי.

לְקַחוּ אֱלֹהִים. וְאִינְנוּ.

וְעָלִיו רְאוּי לְקוֹנֵן חֲבֵל עַל דְּאֶבְדִּין וְלֹא מְשַׁתְּכִינֵן: וְזֶה לְשׁוֹן הַבֵּן חֲכָם. רֵאשׁוּנָה צָרִיף
לְבָאָר דַּעַת רַש"י ז"ל בְּפִי הַמְּקַדָּשׁ בְּהֶנְאֵת מְלֹנָה (וּבְפִי' הֵנָּהוּ תְּלַת מִיָּלֵי דְּרַבָּא וּפִי' בְּהֶנְאֵת
קַבְּלָה דַא"ח) בְּקְדוּשֵׁי ד' ו').

וְהֵנָּה מְצִינוּ לְרַש"י ז"ל שְׁפִי עַל הֵיא דְּהַמְּקַדָּשׁ בְּהֶנְאֵת מְלֹנָה שְׂאוּמַר לָהּ הַתְּקַדָּשִׁי
בְּהֶנְאֵה זֹו שְׂאֵת הֵייתָ נּוֹתְנָת פְּרוּטָה כו'. מְלִשׁוֹן זֶה מְשָׁמְעֵי שְׁצָרִיף שְׂיִאמַר כְּףָה לְהֶאֱשֶׁה
בְּשַׁעַת הַקְּדוּשֵׁי וְכֹן גַּבֵּי הֶנְאֵה דַא"ח בְּהֵיא הֶנְאֵה כו' שְׁתַּרְצָה זֹאת לְתַת פְּרוּעָה כו' (וְאִף
שְׂכָאן אִינוּ מְפִרְשׁ כ"כ שְׁצָרִיף שְׂיִאמַר כֹּן לְהֶאֱשֶׁה בְּשַׁעַת הַקְּדוּשֵׁי אִף נְרָאֵה דִּילְמִד
סְתוּם מִן הַמְּפִרְשׁ גַּבֵּי הֶנְאֵת מְלֹנָה).

וכן נראה מדעת הר"ן שכ' גבי א"ח ביהיא הנאה שתראה לתת פרוטה כו' וזה מקבלת
בחנם כו'. משמע שצריך למקדשה במחילת הפרוטה ונאקא ולכאורה צ"ע דמשמע מזה
דלא מהני אם מקדשה בהנאה סתם.

וקשה אמאי לא מהני פיון שאותה ההנאה שנה פרוט' ונהו כמקדשה בש"פ דקיי"ל
דמקודש' ונרא' לומר דרש"י ז"ל ס"ל דהמקדש בהנאה לא תשיב נתינה דאינו נותן
ומוחל לה שום דבר וגם דונדאי אין שייך ע"ז לשון נתינה כלל (פי' שאין אומר' שנתן
לה הנאה אלא שעשה לה הנאה) ואנו ילפינו מעפרון דגבי קדושין נתינה בעי' וכדפירש"י
גבי המקדש במלוה.

ונראה דאפשר לומר דלמד בן מסוגיא (ד' ס"ג.) דמקשינו על ר"ל ובשכר לא כו' ע"ש.
ואמאי לא מקשה ובשכר ובהנאה לא כו'. משמע דבהנאה עצמה פשיטא דאינה מקודשת.
אמנם זה אפשר לדחות (קצת) דהיינו משום דמברייתא קמיינתא דמקשי ליה תנא ובשכר
כו'. אף מ"מ יש ראיה מהא דמסיק מ"ס ישנה לשכירות מתוע"ס ומ"ס אינה לשכירות
כו'.

דלפה"נ לא תירץ כלל אמאי לא מוקי מתני' במקדש בהנאה עצמה דאז ונדאי לא שייך
טעם דישנה לשכירות. ועדיין הנה יכול לשאול ובהנאה לא.

אלא משמע דלפי האמת הוא ג"כ דאין מקדשין בהנאה ולכאורה יקשה על הנ"ל מהך
תלת מילי דרבא דמשמע משם דיכול לקדשה בהנאה וכדפי' ברש"ב"א וכן אי' ברמב"ם
פ"ה מה"א ע"ש.

אף נראה דיש לומר דרש"י לא ס"ל דהא דאמר רבא מקודשת מדין ערב ועבד פנועני
היינו דילפינו מערב דכמו דערב משתעבד להמלוה בהנאה כמו"כ אשה מיקנא נפשה
בהנאה.

ולפ"ז הנה אפשר למילף מערב דמשעבדת נפשה בכל הנאה שהיא ולא ונאקא הנהו מילי
דרבא (ובאמת בחי' ריטב"א הביא גבי הנאת מלוה דילפי' מערב כו' ע"ש) אלא נראה
דרש"י ס"ל דלא מצינו למילף ממילי דרבא אלא הנהו דמפר רבא.

דאל"כ אמאי תפס רבא הנהו הל"ל סתם דהמקדש בהנאה מקודשת מדין ערב. ועוד
לל"ל פאן מדין עבד פנועני הא הכל מערב שמעי' דאף בהילך מנה והתקדשי לפלוני איכא
לה הנאה מיני' דמקדש שקיבלה מתנה ע"י וכדאי' (לכאורה) ברמב"ם (פ"ה מה"א) וא"כ
גם זה שמעי' מערב דכיון דשמעי' מערב דמתקדשת בהנאה.

ועוד אמאי לא הזכיר אב"י דהא דמתקדשת בהנאת מלוה שמעי' מערב (ובאמת פי'
הריטב"א וכמו"כ הרמב"ם והרש"ב"א על מילי דרבא צ"ע ויתב' א"ה) אלא ס"ל דהא
דהוכיח רבא דין דתן מנה מערב היינו ונאקא היכא שמקדשה בעיקר המעות שנתן לפלוני
(ולא בהנאה שעשה לה שנתן על דיבורה) דמקודשת מדין ערב דבהיא הנאה שנתן על
דיבורה נעשה כאלו נותן לה המעות ונותן לפלוני בשליחותה כדפי' רש"י גבי ערב ע"ש
(ב"ב ד' קע"ג): (וכן משמע מפירש"י שכ' ונחזר ואמר התקדשי לי סתם משמע דבשעת
נתינה אומר לה התקדשי לי והיינו בהמעות דאי בהנאה הנה צריך לפרש דבהיא כו')

וכן בדין הב' מקודש בהמעות עצמן מדין עבד פנעני והוא דבההיא הנאה נותן לה ע"י המקדש ובלאו איהו לא הנה יהיב לה דומה עלה פאלו המקדש בעצמו נותן לה המעות ומתקדשת לו בהן (וכן משמע מפירש"י פאן שכת' והוא שלוחו אלא שמקדשה משלו משמע מדבריו זה דמקדשה בהמעות שהם של השליח ולא בהנאה עצמה שיש לה מינן' דמקדש שבא לה מתנה בגללו).

ומעתה מאחר דנתבאר דס"ל לרש"י דבהנאה אינה מקודשת משום דלא חשיב נתינה ע"כ הצריך שיפרש לה שמקדשה בהנאה זו שמרנוח לה זמן המלנה מעצמו בלי שום פיוס בממון לו או לאחר ומוחל ונותן לה הפרוטה שהיא היתה נותנת כו' ומכיון שמקדשה בהנאה שעושה לה ההרנוחה בחנם ואינו נוטל הפרוטה כו' הנה פאלו נותן לה ממש.

דמחילת ממון דומה ממש פנתינה (ונקרא שנותן לה הפרוטה בקדושין) משא"כ אם מקדשה בהרנוחת הזמן עצמו ליכא נתינה כלל פנ"ל. והנה לכאורה קשה לפ"ז מ"ש פאן בא"ד וכ"ש אם מחל לה כל המלנה ואמר לה התקדשי לי בהנאת מחילה זו משמע דמקדשה בהנאת מחילה סתם כו' ומ"מ כ' ע"ז דהשתא הוא דקניהיב לה הך פרוטה דהנאת מלנה כו'.

משמע דאף אם אומר לה בהנאת כו' סתם ואינו מפרש פנ"ל ג"כ משמע שמקדשה במחילת הפרוטה. וא"כ אמאי הצריך בארנוח לה זימנא לפרש דוקא כו'.

ונראה דיש לסלק בין זה לבין הא דארנוח לה זימנא. והוא דהתם גבי ארנוח לה זימנא אם הנה אומר לה סתם שמקדשה בהנאה דארנוח כו' לא משמע מדבריו שמקדשה במחילת הך פרוטה כו' והיינו משום דגם גוף ההרנוחה נקרא הנאה (ששונה ממון דהא אינו ממון עצמו אלא שיש לו הנאה שיוכל להרויח בהן).

וא"כ אם אומר שמקדשה בהנאה שמרויח כו' משמעו שמקדשה בההרנוחה עצמה ומה שאומר בהנאה כו' קאי על ההרנוחה עצמה שהיא ג"כ אינו נקרא כ"א הנאה. וע"כ צריך לפרש בההיא פרוטה דוקא אבל גבי מחילת מלנה אם מקדשה בעיקר מחילת המלנה לא שייך ע"ז לשון בהנאת המחילה (דמקדשה במעות עצמן שנתן לה מכפר ממש ולא בהנאה ששונה מעות) וא"כ גם כשאומר בהנאת המחילה סתם לא משמע שמקדשה במחילה עצמה אלא פירושו שתתקדש לו בהנאת המחילה היינו במה שמביאה המחילה שמוחל לה מעצמו בלי שום פיוס לידי ממון ומהו הממון שבא לה ע"י המחילה היינו אותה פרוטה שהיא היתה נותנת כו'.

אף עדיין צ"ע דלכאורה אפשר לומר דפי' בהנאת מחילת מלנה הוא דמקדשה בהנאה וכו"ר שיש לה ממה שמוחל לה המלנה (ומהני משום שהנאה זאת מעכשיו משעת קידושין נולד לה ולא הנה ההנאה בשעת המלנה אבל המעות כו' מכפר הם ברשותה כו') אמנם ראיתי בחי' הרשב"א שהביא בשם רש"י וכו' וא' לה בשכר הנאת מחילת המלנה כו' (ופי' בשכר כו' נראה דהוא שמקדשה באותו שכר שהיתה נותנת עבור הנאת מחילה כו' והיינו אותה פרוטה שהיא היתה נותנת כו' פנ"ל) ולפ"ז נראה שגם בהנאת מחילת המלנה צריך לפרש דוקא פנ"ל.

והנה לכאורה עלה ע"ד לךחות כל הנ"ל. ולומר דלעולם ס"ל לרש"י ו"ל דבהנאה עצמה ג"כ מקודשת ואין צריך לפרש בהיא פרוטה דוקא ומה שהזכיר שאת היית נותנת כו' אינו שצריך שיפרש לה פה אלא לתרץ מה שקשה לכאורה דהא אשה לא מתקדשה אלא בכסף או בשנה ובשטר כו'.

וא"כ אמאי מתקדשה בהנאה דהא הנאה לכאורה לאו שנה פסוף הוא דהא לא שניף בה מכירה ולא שניף בה פסוף כלל וא"כ לא הנה שנה פסוף. וע"ז פ"י דבאמת שניף בה פסוף ושניף לומר ששנה פסוף והיגנו שהיא הייתה נותנת (לאדם שבידו לפייסו) פרוטה כו' וע"כ נקרא שנה פסוף ששנה אותה פרועה כו'.

אמנם מלשון רש"י פאן שכ' בארווח זימנא כו' שאת היית נותנת כו' משמע שצריך שיפרש לה פה וכן מלשון רש"י שהביא הרשב"א ו"ל בשכר כו' משמע ג"כ שצריך שיפרש לה פה.

וכן מדעת הר"ן הנ"ל שכ' בהיא הנאה שתרצה זו לתת פרוטה כו' וזה מקבלה בחנם ע"כ משמע להדיא דצריך שיקדשה דוקא בהנאה שמקבל בחנם ומוחל נותן לה הפרועה כו' ולא בהנאה עצמה שמקבל ממנה מתנה וא"כ משמע פנ"ל דבהנאה דלית בה נתינה אינה מקודשת והנה לכאורה נראה מדברי הרשב"א בחידושו שהביא פירש"י על הא דהמקדש בהנאת מלנה סתם דס"ל ג"כ פירש"י.

אמנם מפירושו על הא דתן מנה לפלוני ועל בעיא דא"ח לא משמע פנ"ל לרש"י שכ' על הא דתן מנה כו' שמקדשה בהנאה זו שאני נותן כו' ובא"ח פ"י שמקדשה בהנאה שמקבל כו' משמע בהדיא דמקדשין בהנאה כו'.

וע"כ נראה דנודאי הרטב"א ו"ל לא ס"ל פנ"ל לרש"י. אף מה שהביא פירש"י על הא דהנאת מלנה בסתם נראה דאולי אפטר לומר דדוקא גבי מקדש בהנאת מלנה צריך לפרש שמקדשה במחילת הפרוטה דוקא.

אבל אם מקדשה בהנאה עצמה שמרויח לה הזמן ויכולה להרויח במעותיו ס"ל דלא צדיף ממקדשה במלנה עצמה דאינה מקודשת מצד שהמעות כפר ברשותה וליתנייהו כלל דמלנה להוצאה ניתנה.

וה"נ אם מקדשה בהנאה שמרויח במעותיו. פיון שהמעות מכפר ברשותה וליתנייהו כלל (דמלנה להוצאה ניתנה) נמצא שאינו נותן לה כלל מעות להרויח בהן אבל אם מקדשה בהנאה שמרויח לה בלי שום פיוס ומוחל לה הפרוטה נמצא שמרויח עתה (בשעת הקידושין) הפרוטה שפיר מקודשת.

ולפי"ז נראה דאם הנה מפרש לה שמקדשה בנחת וכו"ר שיש לה מן ההרנוחה ולא מהרנוחה עצמה (כענין שנזכר לעיל לענין הנאת מחילת מלנה כו') ג"כ מקודשת דהא ההנאה וכו"ר זה מעכשיו נולד לה כו'.

וכ"ש אם הנה מלנה לה עכשיו מעות והנה מקדשה בהנאה שמרויח לה זמן המלנה כו'. אז נדאי מהני (ונראה דאפטר לומר דזהו ג"כ טעם הרמב"ם ו"ל שמפרש דאיברי בהלנה לה עתה מעות ע"ש).

ונראה דצ"ע להרמב"ם אם מהני אם מרנוח לה זמן מלנה ישנה ומפרש לה במחילת הפרוטה כו' או בהנאה וכו' שנוולד לה עכשיו מזה אם מהני. ועל מ"ש בפ"ק הנאת המחילה כו' נראה דהיינו מצד דס"ל דאם אומר בהנאת מחילה לבד אפ"ש לומר דדעתה אזוי וסוברת שמקדשה במחילת מצנה עצמה ומאי דאומר בהנאת מחילה היינו שקורא לה מחילה הנאה (וכמו מקדש בהנאה שארווח לה הזמן דאז ונדאי משמע שמקדשה בההרנוחה עצמה וקורא לההרנוחה הנאה פנ"ל ע"ש או שפירושו במה שאני מהנה אותה במחילת המלנה שזה ונדאי כמו מקדש בהמחילה עצמה) וע"כ הצריך שיאמר בפ"ק הנאת המחילה דאז ונדאי לא משמע פ"ל שמקדשה בהמחילה עצמה אלא באותו ש"כר שהיא הייתה נותנת עבור המחילה והיינו אותה פרוטה כו'.

ולפי"ז נראה ג"כ שא"כ שאלו היה מפרש לה שמקדשה בהנאה וכו' שנוולד לה עכשיו מן המחילה (ולא במחילה עצמה) מהני: ומעתה צריך לבאר מה שצ"ע לכאורה להמפרשים שכתבו פ"י מילי דרבא שמקדשה בהנאה כו' וכן ברמב"ם שמפרש ג"כ מילי דרבא במקדשה בהנאה כו' ע"ש.

וצ"ע דהא לא מהני פ"י מצד הטעמים הנ"ל לרש"י. וביותר מנה קשה על הרמב"ם עוד במ"ש על הא דתן מנה לפלוני ואתקדש אני לו וקדשה אותו פלוני ואמר לה התקדשי לי בהנאת מתנה זו שקבלתי ברצונה.

יקשה ע"ז הא רבא למד זה מדין ערב ועבד פנעני וא"כ פ"י שפ"ד הקודם שאנו לומדים מדין ערב לבד כתב שמקדשה בהנאה שנתתי לפלוני על פיה. ובדין הב' שאנו לומדים מדין עבד פנעני כ' שמקדשה בהנאה הפ"י בגללי.

וא"כ פ"י בדין הג' שאנו לומדים מדין שניהם הול"ל שמקדשה מצד ב' ההנאות הנ"ל והוא שאומר לה התקדשי לי בהנאה שנתן פלוני לי מנה על דיבורה בגללי ומה שייכות פ"י בהנאה שקבלת כו' שזה אינו פ"ל כעין הנאה דערב ועבד פנעני.

ונראה דמוכר לומר דס"ל דסוגיא דהה"ד דרבא הכי הוא דמתחילה א' רבא דפשיטא ליה דבהני תלת יכול לקדשה משום דהא יכול לקדשה בהמעות עצמן כו' ואח"כ בעי אם יכול לקדשה בהא דהילך מנה ואתקדש אני לה דהתם הא ונדאי אינו יכול לקדשה בגוף המעות (דהא ליכא למימר מדין ערב ועבד פנעני פ"ל) אלא דיכול לקדשה בהנאה שקבלתי כו' ומיבעיא ליה אם יכול לקדשה בהנאה אם לא, ומסקינן דבא"ח דאיכא הנאה מקודשת משום דקיי"ל דיכולין לקדש בהנאה.

(ולפ"ז הא דפ"י בריטב"א גבי הנאת מלנה דילפינן מדין ערב צ"ל דהיינו משום דס"ל דהא דפשיטנן פ"י בהנאה הוא משום דילפינן מערב דכי היכי דערב משתעבד למלנה בהנאה הנ"ל אשה מיקנני' לבעלה בהנאה א"פ צ"ע לפ"ז אמאי לא הו"פ פ"י בהנאה דילפינן מדין ערב.

וגם מסתימות לשון הריטב"א לא משמע פ"י אלא משמע לכאורה דמפרש דכשהוכיח רבא מדין ערב היינו כי היכי דערב משתעבד בהנאה כמו"כ אשה כו' וצ"ע לדידיה פ"ל הקו' הנ"ל). ומאחר דמסקינן דבהנאה יכול לקדשה א"כ גם בהני תלת מילי קמיינתא לאו

דוקא בַּמְקַדְשָׁה בְּהַמְעוֹת עֲצָמָם וּמְדִין עָרַב וְעָבַד כְּנַעֲנֵי אֶלָּא אַף אַם מְקַדְשָׁה בְּהַנְּאָה כּו' ג"כ מְקַדְשָׁת.

וּא"כ שְׁפִיר כְּתַב הַרְמַב"ם דְּמְקַדְשָׁה בְּהַנְּאָה כּו' וְגַם מ"ש בְּדִין הַג' בְּהַנְּאָה שְׁקַבְּלִיתִי א"ש כִּינּוּן דְּלִפֵּי הַמְּסַקְנָא דְשִׁמְעִי דְּמְקַדְשִׁין בְּהַנְּאָה לֹא בְּעִינּוּן כְּלָל כְּעִין עָרַב וְעָבַד כְּנַעֲנֵי אֶלָּא דְּבָכַל הַנְּאָה מְקַדְשָׁת וּא"כ בְּדִין הַג' שְׁפִיר מְקַדְשָׁת אַף אַם מְקַדְשָׁה בְּהַנְּאָה שְׁקַבְּלִיתִי כּו'.

וְנִרְאָה לֹאמַר דְּמַאי דְּתַפְס הַרְמַב"ם הִךָ הַנְּאָה שְׁקַבְּלִיתִי וְלֹא סְתָם גַּם כְּאִן דְּמְקַדְשָׁה בְּהַנְּאָה כְּעִין ב' הַנְּאֹת הַקּוּדְמִים וְכַנ"ל דְּהִינּוּ מְשׁוּם דְּרַצָּה לְהַשְׁמִיעֵנוּ דְּאַף בְּאֶדָם שְׁאִינוּ א"ח מְקַדְשָׁת אַם מְקַדְשָׁה בְּהַנְּאָה שְׁקַבְּלִיתִי כּו' אַם הוּא בְּאִפְּוּן שְׁהִיא לֹא חֲסָרָה מְמוֹן וְכִסְבָּרַת הַמ"מ ע"ש.

וְנִרְאָה דְּהָא דְּהֶצְרִיף הַרְמַב"ם ז"ל לְהַבִּיא כְּלָל הַנְּיָה מִיְלֵי דְּרַבָּא וּא"ח וְלֹא סְתָם וְאָמַר הַמְּקַדְשׁ בְּהַנְּאָה מְקַדְשָׁת. הִינּוּ מְשׁוּם דְּרַצָּה לְהַשְׁמִיעֵנוּ דְּצָרִיף שְׁיַחְזֹר הַמְּקַדְשׁ וְיֵאמַר לֵה וְלֹא אָמְרִינוּ דְּכִינּוּן שְׁהִיא אָמְרָה לוֹ תַּחֲזִילָה וְהוּא עָשָׂה כִּן אַח"כ לֹא גָרַע מְעַסוּקִין בְּאוֹתוֹ עֲנִין וְכַדָּאי בְּר"ן ע"ש וְהַשְׁמִיעֵנוּ דְּלֵא.

אַף הִנֵּה דַעַת הַרְשָׁב"א נִרְאָה דֹא"א לְפָרֵשׁ כַּנ"ל וְהוּא מְשׁוּם דְּמַפְיֹרוּשׁוֹ עַל הָא דְּתֵן מְנָה נִרְאָה דְּמַשְׁמַע דְּמַפְרֵשׁ כְּנֹנֶת רַבָּא (גַּם מִתַּחֲזִילָה) בְּשִׁמְקַדְשָׁה בְּהַנְּאָה וְעוֹד דְּמַמָּה שְׁהַבִּיא ב"י (סי' כ"ט) בְּשֵׁם תְּשׁוּבַת הַרְשָׁב"א דְּאִם אָמְרָה הַרְוִיחַ זְמַן לְפַלּוּגֵי וְאִתְּקַדְשׁ אֲנִי לֵה דְּאִינָה מְקַדְשָׁת וְכ' בַּח"מ סק"ה דְּמַבְּנָאָר שֵׁם הַטַּעַם מְשׁוּם דְּעָרַב בַּכַּה"ג לֹא מַשְׁתַּעֲבַד ע"ש.

וּא"כ אַם הִנֵּה ס"ל כַּנ"ל אִין קַפִּידָא כְּלָל אַם לֹא דְּמִי הַנְּאָה לְהַנְּאָת עָרַב כּו' וְצ"ע: סִימָן ז' תְּשׁוּבָה. אֶהוּבֵי בְּנֵי חֲבִיבֵי הַרְבַּ שְׁיַחְזִי' כְּבָר כְּתַבְתִּי לֵה שְׁהַחֲקִירוֹת וְהַסְּבָרוֹת שְׁכַתְבַּתְּ כְּעִנְיֵן הַמְּקַדְשׁ בְּהַנְּאָה גְּכוּנִים וְעַם שְׁעַדְיִין לֹא עֲלִתָה בְּיַדְּהָ לְהַעֲמִיד דְּבָר עַל מְכוּנוֹ.

הַאֲמַת אֲגִיד שְׁגַם אֶצְלֵי אִין הַכְּרַעָה בְּרוּרָה בְּכֹנֶנֶת רַש"י ז"ל וְעַכ"ז לְמַעַנְהָ וְלְמַעַן חֲפָצֵי לְהַשְׁתַּעֲשַׁע עִמָּה אֲמַרְתִּי וְיִהְיֶה מָה אֲשִׁיחָה וְאֶרְשׁוּם אַף לֹא דְּבָרִים בְּרוּרִים. וְאַתָּה תַּבְּחַר: הִנֵּה וְדָאי כִּינּוּן דְּהָא דְּמְקַדְשִׁין בְּהַנְּאָה גִזְכָּר בַּכַּמ' דּוֹכְתִי בַּגַּמ' וְרוּב הַפּוֹסְקִים (כְּמוֹ הַרִי"ף וְרֵא"ש וְרַמְבַּ"ם וּמ"מ וְטוֹש"ע וְשִׁאָר פּוֹסְקִים) שְׁהַבִּיאוּ זֶה סְתָמוּ דְּבַרְיָהֶם ג"כ וְאִין בְּהֵם שׁוּם זָכָר לְאוֹתָהּ פְּרוּטָה דְּפִיּוּסָא שְׁבַפְרַש"י דְּנִדְאֵי מַשְׁמַע דַּס"ל דְּמְקַדְשָׁת מַצַּד דְּהַנְּאָה עֲצָמָה חֲשִׁיב' כְּכֶסֶף וְשֹׁנָה כְּסָף.

וְכַמ"ש הַרִיטְב"א (ו' ב' ז' א'). א"כ וְדָאי קָשָׁה הַדְּבָר לֹאמַר שְׁרַש"י חוֹלַק אַעֲקָרָא דְּדִין זֶה.

וְלְהַמְצִיא פְּלוּגְתָא חֲדָשָׁה שְׁלֵא גִזְכָּר בְּשׁוּם פּוֹסֵק וְכ"ש שְׁגַם מְאוּתָן הַפּוֹסְקִים שְׁהַבִּיאוּ דְּבַרֵי רַש"י מַשְׁמַע מְדַבְּרִיָּהֶם בְּמִקּוּמוֹת אַחֲרִים דְּמְקַדְשִׁין בְּהַנְּאָה עֲצָמָה. וְכַמוֹ שְׁהַבְּאֵת מְדַבְּרֵי הַרְשָׁב"א וְגַם פְּשָׁטָא דְּגַמְרָא דְּאָמַר בְּהַנְּאָת מְלוּנָה וְכֵן גַּבִּי א"ח (וְבַד"ח ב') דְּאָמְרֵי בְּהִיא הַנְּאָה מַשְׁמַע בְּהַנְּאָה עֲצָמָה (וְהֵן אֲמַת שְׁלַפ"ז צ"ע וְחֲקִירָה מְהוּ עֲנִין הַפְּלוּגְתָא שְׁבַדנ"ח א' אִי טוֹה"נ מְמוֹן א"ל.

אָלא שאכמ"ל). וְלִכּוֹן דְּבַרֵי רַשִׁי גַבֵי א"ח וְדַאי יוֹתֵר טוֹב לְפָרֵשׁ שְׂאִין פְּנוּנְתוֹ שְׂצָרִיף שְׁמַקְדָּשׁ יְפָרֵשׁ לָהּ שְׁמַקְדָּשָׁה בְּאוֹתָהּ פְּרוּטָה דְּפִיּוּס.

אָלא כ"כ דְּרָף בִּיאור אִיף שִׁינָף בִּהֲנָאָה (פְּזוֹ) שְׁנָה פֶסֶף ע"ד שְׁפַתְבָּת בְּפִי הַב' (וְאַף דְּבַרֵי הָר"ן דְּשָׁם סוּבַל זֶה) אָלא שְׁבַדְבְּרֵי רַשִׁי גַבֵי אַרְנוּח לָהּ זִימְנָא לְכַאוּרָה וְדַאי קָשָׁה לְהַעֲמִיד עַד"ז דְּמַלְבָּד שְׁלֵא מִשְׁמַע פֶּן מִמ"ש שְׁאַתָּ הֵיית כּו' פֶּמוֹ שְׁפַתְבָּת.

הָרִי סִיִּים בְּהֶדְיָא דְּרָף תְּנַאי וְאִם פִּי לָהּ פָּף כּו'. וְלִכּוֹן הֵינָה נִרְאָה לְכַאוּרָה דַּצ"ל ע"ד שְׁפַתְבָּת בְּמַסְקָנָא (לְהַרְשָׁב"א).

וְהֵינּוּ דְרַק בְּאַרְנוּח זִימְנָא דְּבִלֵּא"ה מְצִינּוּ פְּלוּגְתָּ דְּהַרְמַב"ם וְר"ח ס"ל דְּאִין מְקַדְּשִׁין בְּהַרְנוּחָה דְּאַח"כ. וְהֵינּוּ מִשּׁוּם דַּס"ל דְּלֵא עֲדִיף הֲנָאָת הַהַרְנוּחָה מִמְּלִנָה גּוֹפ' וְכִמּוֹ שְׁבִיאָרְתָּ בְּמַכְתָּבָה אֶפְשָׁר שְׁגַם רַשִׁי ס"ל הָכִי.

אָלא דְּלֵא נִיחָא לִיהּ לְפָרֵשׁ כְּפִי ר"ח וְרַמְבַּ"ם שְׁהִלְנָה לָהּ עֵתָה. דְּלִישְׁנָא דְּאַרְנוּח לָא מִשְׁמַע פֶּן כִּמ"ש הַרְשָׁב"א וְשְׂאָר פּוֹסְקִים.

לִכּוֹן הַמְצִיא לְאוּקְמִי בְּמַפְרֵשׁ שְׁמַקְדָּשָׁה בְּפְרוּטָה דְּפִיּוּסָא. אָבַל גַּבֵי הֲנָאָת מְחִילַת מְלִנָה דְּלֵא אֶשְׁכַּחֵן פְּלוּגְתָּא בְּהֶדְיָא.

וְהַב"ש סִי כ"ח סַקְכ"ח כ' דְּלִכ"ע מְקַנְדָּשָׁת. וְכ"כ הִיש"ש ס"ו דְּאַפְשָׁר דְּלִכ"ע כּו' אִיף הַפ"מ עַל יְרוּשְׁלַמִי ד"ד סַע"א כ' דְּלְהַרְמַב"ם אִינָה מְקַנְדָּשָׁת וְכ"ה בְּפִי ת' הַרְשָׁב"א שְׁבִסוּף תְּשׁוּ ר"י בִּי רַב.

וְהֵינּוּ מִשּׁוּם דְּהֲנָאָת מְחִילָה ע"כ ר"ל הֲנָאָה וְקו"ר שְׁנוּלֵד לָהּ עֵתָה. דְּאַלּוּ גּוּף הַמְחִילָה יֵשׁ בָּהּ דְּרָרָא דְּמַמוּנָא וְנִקְרָא מְמוֹן כּו'.

וּמִשְׂא"כ בְּהֲנָאָת הַרְנוּחָה י"ל דְּגוּף הַהַרְנוּחָה נִקְרָא רַק הֲנָאָה פְּמַבְּוֹרָר בְּמַכְתָּבָה) י"ל דְּגַם רַשִׁי מִש"ה לֹא הִזְכִּיר בְּזֵה פְּרוּטָה דְּפִיּוּסָא. וְע' ר"ן בְּהַעֲתָקְתוֹ כְּרַשִׁי שְׁכ' בְּהֶדְיָא בְּהֲנָאָת מְחִילָה דְּשׁוּיָא לָהּ הַף הֲנָאָה ש"פ.

גַּם בְּלִשׁוֹן הַרְשָׁב"א שְׁכ' בְּשִׁכְרָה הֲנָאָת הַמְחִילָה יֵשׁ לוֹמֵר דְּר"ל דְּהַקְדָּשׁוֹשִׁין הֵן כְּשִׁכְרָה עַל הַהֲנָאָה. וְכַאֲלוּ אָמַר בְּעַד הֲנָאָת הַמְחִילָה וְא"צ לְמַה שְׁנַדְחַקְתָּ בְּזֵה: אִיף בְּאַמַּת גַּם בְּזֵה אֶפְתִּי לֹא הִנַּח לְנוּ.

חָדָא דַּא"כ כְּשִׁהֲשִׁיבוּ הַרְשָׁב"א (וְר"ן) עַל סְבַרְתָּ ר"ח (וְרַמְבַּ"ם) הַנְּ"ל. הַל"ל בְּקַצְרָה דַּש"ה שְׁמַקְדָּשָׁה בְּפְרוּטָה דְּפִיּוּסָא.

(דְּלֵא דְּמִי פֶלֶל לְמַקְדָּשׁ בְּמְלִנָה עֲצָמָה. וְעוֹד דְּאִם הָא דְּאַרְנוּח זִימְנָא עִם הָא דְּהֲנָאָת מְחִילַת מְלִנָה לָאוּ בְּחַד גּוּנָא הֵם כְּנ"ל לָא א"ש לְשׁוֹן וְכ"ש שְׁבַרְש"י).

וְעוֹד דְּלִפִּי הַנְּ"ל דְּנוּקָא בְּהֲנָאָת גּוּף הַהַרְנוּחָה הוּא דְּלֵא מְהִנֵּי מִטְעַם הַנְּ"ל דְּלֵא עֲדִיף מִמְּלִנָה גּוּפָא. אָבַל אִם מְפָרֵשׁ בְּהֲנָאָה וְקו"ר דְּעֵתָה הַדִּין נוֹתֵן דְּמַהֲנֵי פְּמַבְּוֹרָר בְּמַכְתָּבָה.

וְדְּבַרֵי טַעַם הֵם. וְכֵן מְדַבְּרֵי הַרְשָׁב"א וְר"ן בְּתַשׁוּבְתָם עַל ר"ח וְרַמְבַּ"ם נִשְׁמַע דַּעֲכ"פ בְּהֲנָאָה זֹו מְהִנֵּי (וְכַנ"ל דְּמַהֲנֵי טַעְמָא מְהִנֵּי בְּהֲנָאָת מְחִילַת מְלִנָה).

וא"כ קשה בתרת. תדא דממ"ש רש"י ואם פ"ל לה כ"ו מ'שמע דוקא בפרוטה דפיוסא ולא בע"א.

וז"א פנ"ל. ועוד למה לא מוקי רש"י באמת הך הנאת מלנה שבגמ' בהנאה וקו"ר זה. דנדאי א"ש טפי בלשון הנאת מלנה. ממה שמוקי לה במפרש בפרוטה דפיוס שיהו ענין זר ומאן דכר שמי'.

ובר מקל דין. הנה עיקרא דדינא דפרוטה דפיוסא תמויה בעיני. איך תתקדש בפרוטה זו שאיננה בעולם. ובמה פחה גדול מגוף המלנה שנדאי מחויבת עכ"פ לשלם.

והסברא שכתבת דמחילת גוף אותה פרוטה עדיף מהנאה. דמחילת ממון דומה ממש כנתינה לא הבנת. וצ"ע.

א"כ גם במחילת גוף המלנה נימא הכי והרי קיי"ל דלא מהני (ומה עדיפות יש באותה פרוטה יותר מגוף המלנה דקיי"ל דאינה מקודשת בגוף מחילת מלנה כ"א בהנאתה דוקא). והלא הדברים ק"ו דבמלנה הרי עם היות שאותה המנה אינה בעין מ"מ יש חיוב גמור עכ"פ לשלם מעות אחרים.

וכל מה שיש ללנה משועבד לזה. וכדאי בעלמא מיניה אפילו מגלימא דעל כתפי' (ב"ב קנ"ז א') (והוא חיוב ושעבוד גמור מדאורייתא לכ"ע (ונאפילו במלנה ע"פ) דהפלוגתא אי שיעבודא דאורייתא א"ל הוא רק לענין שיעבוד לקוחות כמ"ש תוס' ב"ב קע"ה ב' ד"ה ד"ת ע"ש) ועכ"ז לא אמרי' דמחילת חיוב ושעבוד זה יהי נחשב כנתינה.

כ"ש אותה פרוטה שרק אנו אומדים דעתה שהיתה נותנת. אבל אין כאן לא פרוטה בעין ולא שום חיוב ושעבוד.

נדאי לא חשיב מחילת פרוטה זו כנתינה. (אלא דלכאורה צ"ע גבי בשכר מלאכה מאי מהני (ע' יש"ש ע"ז לקמן) הא דאין לשכירות אלא לבסוף.

דלכאורה משמע משם דכל שאינו מלנה מקודם. אלא שעתה הנה מתחדש עלי' חיוב ליתן יכול לקדשה במה שמוחל ופוטרה מחיוב זה.

וא"כ לכאורה יש מקום לומר דמחילת אותה פרוטה שנתחדש עתה עדיף ממחילת גוף המלנה דחויבא קדומה כו'. אלא שבאמת צ"ע מה טעם וסברא יש בדבר דלכאורה נהפוך הוא דפיתור מחיוב שכתב חל יותר מסתברא להקרא נתינה מפטור' והצלה שלא חול עליה חיוב מחדש.

ויתבאר א"ה. ועכ"פ כאן הרי אותה הפרוטה אף עתה לאו דרף חיוב הנה חל עליה כו').

לכן לפה"נ לכאורה הדין נותן שאם הנה מפרש בפירוש שמקדשה בגוף מחילה ויתור אותה פרוטה לא מהני כלום: לכן נלפע"ד דצ"ל דהנאה זו שבפרש"י אינו נמשך ונדבוק למ"ש שאף היית נותנת כו' באופן שר"ל הנאת יתור אותה פרוטה.

אָלאַ מ"ש הַנָּאָה זו (הוא בפסיק טעמא) ר"ל הַנָּאָה וקו"ר דְּהַרְנוּחָה (ע"ד שְׁפַתְבָּת לְדִינָא לְהַרְשָׁב"א). ומ"ש שְׁאֵת כּו' ר"ל שְׁהַנָּאָה זו חֲשׂוּבָה שְׁהִיְתָה נוֹתְנַת פְּרוּטָה לְפַעוּל זֹאת.

וְהַפְנוּנָה לְפָרֵשׁ דְּלָאוּ עַל הַהַנָּאָה שְׁיִהְיֶה לָהּ מַגּוּף הַהַרְנוּחָה קָאִי (דְּנָה לֹא מְהַיֵּי דְלֹא עֲדִיף מַגּוּף הַמְלָנָה דְּלִיתְנִיְהוּ כְּמוֹ שְׁבָאֲרַת) כ"א עַל הַנָּאָה וקו"ר שְׁיִישׁ לָהּ עֵתָה מְזָה. עַד שְׁהִיְתָה נוֹתְנַת פְּרוּטָה לְפַעוּל זֹאת וְהַגֵּם דְּלְפָרֵשׁ כְּפוּנָה זו הִי אֶפְשָׁר גַּם בְּלִשׁוֹן אַחַר נֶקֶט הַכִּי כְּדִי לְבָאֵר ג"כ דְּרָף אַגַּב אִיף שְׁשִׁיף שְׁנָה כְּסָף בְּהַנָּאָה כּו' וְיִמָּה שְׁגַבֵּי הַנָּאֵת מְחִילַת מְלָנָה לֹא הֶצְרִיךְ לְפָרֵשׁ.

כֵּן אֶפְשָׁר ע"ד שְׁפַתְבָּת. דְּדוּקָא פֶּאן דְּגַם הַהַנָּאָה מַגּוּף הַהַרְנוּחָה (שְׁתוּכַל לְהַרְוִיחַ בְּאוּמָן מְעוֹת אַח"כ) נִקְרָא הַנָּאָה וְלֹא מְהַיֵּי כּו' ע"כ צְרִיךְ פִּי דְלֹא בְּהַנָּאָה זו מְקַדְשָׁה כ"א בְּהַנָּאָה וקו"ר שְׁיִישׁ לָהּ עֵתָה כּו' וּמִשָּׂא"כ בְּמְחִילַת מְלָנָה.

גּוּף הַמְחִילָה נִקְרָא רִינוּחַ מְעוֹת מְמַשׁ וְלֹא הַנָּאָה. אָלֵא הַנָּאֵת מְחִילָה.

ע"כ הֵינּוּ הַהַנָּאָה וקו"ר שְׁיִישׁ לָהּ עֵתָה. ומ"ש רש"י דְּהַשְׁתָּא הוּא דְקָנְהִיב לָהּ הֵךְ פְּרוּטָה דְּהַנָּאֵת מְלָנָה לָאוּ פְּרוּטָה מְמַשׁ קָאֵמֵר אָלֵא ר"ל ש"פ.

דְּהֵינּוּ שְׁהַנָּאֵת מְחִילָה זו שְׁמַקְבֵּלַת עֵתָה שְׁנָה לָהּ פְּרוּטָה כּו' וְעִי' רש"ב"א בְּהַעֲתִקְתּוּ פִּרְש"י שְׁכ' שְׁהִיא הִיְתָה נוֹתְנַת כּו' בְּשַׁעַת הַהַרְנוּחָה (וְגַם לֹא סִיִּים אִם פִּי לָהּ כְּף) מְלִשׁוֹן זֶה מְשַׁמַּע דֹּא"צ שְׁהַמְקַדֵּשׁ יְפָרֵשׁ כֵּן רַק שְׁכ"כ לְהַסְבִּיר שְׁשִׁיף שְׁנָה כְּסָף בְּהַנָּאָה זו כּו'.

כְּלָלֵא דְמִילְתָא עֵיְקֵר הַזְכָּרַת הֵךְ פְּרוּטָה דְפִיּוּס. אִינוּ כ"א דְרָף הַסְפָּר לְהַפְרִישׁ הַנָּאָה וקו"ר דְעֵתָה בְּעַת הַקִּידוּשִׁין מְעֵיְקֵר הַהַנָּאָה דְאַח"כ מַגּוּף הַהַרְנוּחָה (אוּ גּוּף מְחִילַת הַמְלָנָה דְקוּדָם).

אֲשֶׁר לְכַאוּרָה הַכֹּל דְבָר א' וְאִין כָּאן כ"א הַנָּאָה א' הַעֵיְקֵרִית. אֲשֶׁר ע"כ בְּאַמַּת הַרְמַב"ם לֹא נָחָה דְעַתּוֹ בְּזָה וּפִי' בַּע"א שְׁמַקְדְּשָׁה בְּשַׁעַת הַהַלְוֹנָאָה כּו'.

לְכֵן אַסְבָּר' לָהּ רש"י ע"י פְּרוּטָה דְפִיּוּס שְׁהִיְתָה נוֹתְנַת עֵתָה. שְׁעִי"ז נְמַצָּא מוּבָן (קֶצֶת) שְׁשִׁיף הַנָּאָה וקו"ר עֵתָה.

וְשִׁיחָה שְׁנָה כְּסָף כּו'. וז"ש הַרְשָׁב"א שְׁהִיא הִיְתָה נוֹתְנַת כּו' בְּשַׁעַת הַהַרְנוּחָה.

וּלְשׁוֹן הַרְאָב"ד בְּהַשְׁגוֹת וְהִיא הִיְתָה נוֹתְנַת מִיד כּו'. שְׁעֵיְקֵר הַמְכַוֵּן בְּזָה לְהַסְבִּיר שְׁשִׁיף הַנָּאָה עֵתָה זוֹלַת הַהַנָּאָה הַעֵיְקֵרִית שְׁיִהְיֶה לָהּ מַגּוּף הַמְעוֹת.

וְזֵהוּ הַפְּלוּגְמָא בֵּין הַרְמַב"ם (ור"ח) לְשַׁאֲר פּוֹסְקִים. דְּהַרְמַב"ם לֹא ס"ל לְחַלֵּק וּלְהַפְרִישׁ הַנָּאָה דְעֵתָה בַּפ"ע.

אָלֵא דְהַכֹּל הַנָּאָה א' מְעֵיְקֵר הַהַרְנוּחָה. וְלְכֵן ס"ל דְּדוּקָא כְּשִׁמְלָנָה לָהּ עֵתָה.

הַרִי נוֹתֵן לָהּ עֵתָה בְּשַׁעַת הַקִּידוּשִׁין דְּבָר שְׁתִּהְיֶה נְהַיְתִי בּוֹ (וְהַגֵּם שְׁהַנָּאֵת הַשְׁיִמּוּשׁ יִהְיֶה אַח"כ. מַה כְּכֵךְ הַרִי גַם כְּשִׁנּוֹתֵן דְּבָר לְחִלוּטִין אִין הַהַנָּאָה כ"א אַח"כ אָלֵא שְׁמ"מ מְקוּדְשָׁת בְּמָה שְׁזוֹכָה עֵתָה בְּדָבָר שְׁתוּכַל לִיְהַנּוֹת מִמֶּנּוּ אַח"כ וְהַרִי גַם בְּמְלָנָה זוֹכָה עֵתָה בְּמְעוֹת הַלְלוֹ לְעִנְיַן הַנָּאֵת תְּשִׁמִּישׁוֹן בְּמִשְׁוֹף הַזֶּה"ז.

ומתורץ בזה קו' הרשב"א ע"ש) אבל במלנה דקונדום. הרי פבר זכתה בגוף המעות א"א שמתקדש בהנאת שימושן וק"ו הוא ממה שאינה מקודשת בגוף המלנה.

אלא נשאר פוסקים ס"ל דמלבד ההנאה העיקרית בעת השימוש יש עוד הנאה בפ"ע עתה בעת הקידושין. וזה לא מסתבר' ליה להרב"ם דהכל הנאה א' והטפל בטל להעיקר כו' (ומתורץ קו' הר"ן): א"ה.

עוד מצאתי בכ"י המחבר ז"ל בענין הצ"ע דלעיל מגבי שכר מלאכה כו'. וז"ל: ולכאורה מהא דמבואר בד' ס"ג ובדמ"ח גבי שכירות דלמ"ד אינה אלא לבסוף דלכאורה משם מוכח דהא דמקדש במלנה אינה מקודשת היינו דוקא במלנה שפבר נתחייבה בה מקודם הקידושין אבל פשוטרה מחיוב שראוי לחול עליה עתה בעת הקידושין מהני שפיר ע"ש בפרש"י דמ"ח רע"ב נהרי לשם קידושין מוחל אצלה וא"כ לכאורה ה"נ דקנותיה בפירוטה דפיוסא שהיתה צריכה ליתן עתה בעת הקידושין והרנוחה והוא פוטר מה.

יש לומר לכאורה ג"כ שדומה להנ"ל ועדיף ממלנה שפבר נתחייבה. אבל ז"א.

דבאמת יש להבין גבי שכירות מה טעם וסברא יש בדבר. מה בכך שהמחילה היא לשם קידושין הרי גם במחילת מלנה.

המחילה עתה היא לשם קידושין אלא שמ"מ פינון שהמעות הן בינדה וברשותה נמצא שאינו נותן לה פלום במחילה זו. וה"נ דמי השכירות הרי הן בינדה וברשותה וליכא נתינה.

ולא דמי להא דאמרינן ר"פ האומר (נ"ט א') גבי המקדש לאחר ל' יום דהני זוזי לא למלנה דמי כו' משום דבתורת קידושין באו לה. דשם הנה נתינה ממש מתחילה אלא שמצד שבשעת חלות הקידושין פבר נתאפלו וליתנייהו לכאורה דומה למלנה שג"כ הנה מתחילה נתינה ממש ולא מהני מצד שעתה ליתנייהו.

ע"ז אמר דלא דמי משום דהנתינה שמתחילה הנה לשם קידושין משא"כ במלנה. אבל גבי שכירות דנתינה ממש לא הנה בעולם ואין פאן כ"א מחילת חיוב.

מאי נ"מ אם החיוב הנה מכבר או שעתה הנה ראוי לחול הכל אין במחילה זו נתינה. פינון שהמעות הן בינדה וברשותה (ואדרבה הסברא לכאורה בהיפוך דכיון דחזינון שמתחילת חיוב שפבר חל לא חשיב נתינה כ"ש מחילה ופטור שלא לחול עליה חיוב.

טפי לא דמי לנתינה. דה"ז דומה טפי ב למכרית ארי שבנדרים ל"ג ובכ"ד).

אשר ע"כ לכאורה הנה נלפע"ד דבאמת שהיא דשכר מלאכה לא איירי שמקדשה בדמי השכירות. אלא בגוף שבת המלאכה.

וכ"מ הלשון עשה לי נזמים ואתקדש לה (שבדמ"ח) דלא קצבו ולא הזכירו כלל דמי השכירות (וכן נב עמי שחוק לפני שבדס"ג). וגם בשכר שאעשה עמה (שבדמ"ח ב') ובשכר שארפיכה (שבדס"ג) י"ל ג"כ דר"ל שהקידושין הן שכר על המלאכה.

שבפי' בשכר כמו בעד כו' וכדלעיל). ומה שתלוי בפלוגת' אי ישנה לשכירות מתחילה ועד סוף או אינה אלא לבסוף.

היינו משום דהא בְּהָא תְּלִיא. דְּאִי יִשְׁנָה לְשָׁכִירוֹת מִתּוּע"ס.

דְּהֵינּוּ שְׂפַל פּוֹרְתָּ שְׁעוּשָׁה זֹכָה בְּדָמֵי שְׁכִירוֹת לִפ"ע זָה ה"נ אִיהִי זֹכָה אֶז בְּשִׁבְח עֲשִׂי זו (דַּמְש"ה נִתְחַיְבָה אֶז בְּדָמֵי שְׁכִירוֹת זָה) וְה"ז פְּמִלְנָה עֲלֶיהָ עַד חִלּוֹת הַקִּדּוּשִׁין. (דוֹמָה לַמְש"א אֶבֶי הַמְקַדָּשׁ בְּתַמְרִים בָּזוּ וּבָזוּ וְאָכְלָה רַאשׁוֹנָה רַאשׁוֹנָה דְּקַמְיִתָּא מְלָנָה גְּבַה ע"ש דַּמ"ו א').

וְאִי אֵין לְשָׁכִירוֹת אֱלָא לְבַסּוּף. ה"נ אִיהִי זֹכָה לְשִׁבְח הַמְּלָאכָה בַּב"א לְבַסּוּף בְּשַׁעֲת חִלּוֹת הַקִּדּוּשִׁין וְלָכֵן שְׁפִיר מְקוֹדָשָׁת בְּזָה (וְגַם בְּשִׁב עִמִּי רְקוּד לִפְנֵי.

הַגַּם שְׁלִכְאוּרָה קָשָׁה הַדְּבָר לְהֵאמֵר ע"ד הַנ"ל. דְּנָהִי דְּהַסְבְּרָא דְּלָמ"ד יִשְׁנָה לְשָׁכִירוֹת מִתּוּע"ס שְׁיִיָּד (קֶצֶת) גַּם בְּזָה.

אֲבָל שְׁנֵאמַר דְּלָמ"ד אֵינָה לְשָׁכִירוֹת כּו' זֹכָה בְּכָל הַהֲנָאָה בַּב"א לְבַסּוּף לְכָאוּרָה אֵינּוּ מְתַבְּל. שְׁהֵרִי הַמְּצִיאוֹת לֹא יִנְכַחֵשׁ (וְאֵין תְּלוּי בְּדִין.

וְהֵרִי נְהִינִית וְהוֹלְכָת בְּכָל שַׁעָה. וְהֵנָּה הֵרַאשׁוֹנָה כְּבָר עֲבָרָה לְבַסּוּף.

(וְדוֹמָה לְתַמְרָה הֵרַאשׁוֹנָה שְׁאָכְלָה) וְנַעֲשֶׂה מְלָנָה גְּבַה. אֲבָל אַחַר עֵיוֹן מְעַט נִרְאָה (לְכָאוּרָה) גַּם זָה א"ש דְּכָבָר נִתְקַשׁוּ הַתּוֹס' (דָּף מ"ו א' ד"ה וְאֶפִּי) וְכָל הַפּוֹסְקִים גְּבִי תַמְרִים לְמָה מְדוּמָה לְמִלְנָה הֵרִי כָּל הֵיכָא דְּאָתוּ לִיְדָה בְּתוֹרַת קִדּוּשִׁין אֶמְרִינּוּ דְּלֹא דְּמִי לְמִלְנָה.

וְתִירֵץ מְשׁוּם דְּלֹא יִגְמַר הַדְּיָבוּר קוֹדֵם קְבֻלָּתָהּ כּו' וּמְש"ה כְּשֵׁא' בְּאֵלוּ וְנִגְמַר הַדְּיָבוּר מְקוֹדָשָׁת (וּבְטוּש"ע ס' ל"א ס"ו יֵשׁ פְּלִגְוָתָא כְּשֵׁא' בָּזוּ וּבָזוּ וְגַמַר הַדְּיָבוּר וְלֹא גְמַר הַנְּתִיבָה ע"ש. וְכִשְׁא' בְּאֵלוּ לִכ"ע אֶפִּי אֲכָלָה קוֹדֵם שְׁגַמַר הַנְּתִיבָה מְצַטְרָפִים.

וְע' ב"ש שְׁהַטְעַם מְשׁוּם שְׁפָלָם בְּדִיָּבוּר א'. וְעִי תוּס' רִי"ד דַּמ"ז).

וּלִפ"ז לְכָאוּרָה כָּאֵן בְּעֲשֶׂה לִי נְזִמִּים וְכַה"ג שְׁבְדִיָּבוּר א' נֶאמַר (וְנִגְמַר קוֹדֵם שְׁהַתְחִיל בְּמִלְאכָה) ה"ז דוֹמָה לְאֵמַר בְּאֵלוּ. וְא"כ אֶפִּי יִשְׁנָה לְשָׁכִירוֹת כּו' לֹא דְּמִי לְמִלְנָה.

וְעִי בַחֲזִיה"ר דָּף מ"ח ב' ד"ה מ"ס שְׁהַקְשָׁה מְעִין זָה. וְתִירֵץ דְּבְּאֵלוּ שְׁאֵינִי כּו' אֲבָל שְׁכִירוֹת דְּבְּשַׁעָה דְּאִיתִיָּה לְהֵאֵי פְּוֹרְתָא לִיתָא לְהֵאֵי כּו' לֹא חֲזִי לְאִצְטְרוּפִי כּו' אֲבָל אֵי ס"ל דְּאֵינָה לְשָׁכִירוֹת כּו' כּוּלָּא אֶגְרָא בַּב"א אֶתִּי עַכ"ל.

מּוּבָן דְּעִיקַר הַחִילּוּק בֵּין יִשְׁנָה לְשָׁכִירוֹת אִו אִוְנָה הוּא רַק לְעַנְיִן הַצְּיָרוּף דְּאִי יִשְׁנָה לְשָׁכִירוֹת מִתּוּע"ס. הֵינּוּ שְׁאֵנוּ מְפָרִידִים וּמְחַלְקִין כָּל רְגַעֵי עֲשִׁינִית הַמְּלָאכָה כְּאו"א בַּב"ע.

וְאִי אֵינָה לְשָׁכִירוֹת אֱלָא לְבַסּוּף. הֵינּוּ דְּחֻשְׁבֵּינּוּ כָּל הַעֲשִׂיָּה לְדְבָר א' בְּיַחַד (וְהֵא דְּאֶמְרִינּוּ לְבַסּוּף הוּא מְמִילָא דְּהֵא שְׁכָרוּ לְכָל הַיּוֹם וְא"א שְׁיִתְחַיֵּיב בְּכּוּלוּ מְקוֹדֵם גְּמַר הַיּוֹם).

וְא"כ נִרְאָה דְּגַם לְעַנְיִן כְּשִׁמְקַדָּשָׁה בְּגוּף הַהֲנָאָה גְּבִי שִׁב עִמִּי כּו' ג"כ שְׁיִיָּד חִילּוּק זָה. דְּכְּשִׁינָה לְשָׁכִירוֹת אֵנוּ מְחַלְקִים כָּל רְגַע בַּב"ע אֵין בְּאוֹתָהּ הַנָּאָה ש"פ וְכִשְׁבָּאָה רְגַע הַב' עֲבָרָה הַנָּאָת רְגַע א' וְהוּי מְלָנָה גְּבַה, אֲבָל אֵי אֵינָה לְשָׁכִירוֹת אֱלָא לְבַסּוּף.

והיינו דחשבי' הפל פדבר א' בב"א. לכן גם הנאה דינה מצטרפי' פל רגע אותו משך
ביחד והוי שנה פרוטה בב"א לשם קדושין ומקודשת (לבסוף כו' פנ"ל): בענין הנ"ל
מ"ש ע"ו הרב הגדול הח"י ובמפרסם מוהר"ר יוסף נ"י תומאצקי.

ומה שנשא ונתן הגאון המספר עמו בזה. ונ"ל הרב הנ"ל הנה מה שהאריך בנו הדין
וספר שי' בספק אי מקדשים בהנאה דלא הוי פצין נתינה.

לא אדע לו מקום. הגם דהב"ש רסי' ל' הביא בשם תשו' הש"ך דטלי קדושיה מע"ג
קרקע הוי ספק קדושין (ע' בתשו' רבמשולם סי' ה') לענ"ד צ"ע דהא ברסי' כ"ז כ' בשם
הרשב"א ונה"ן ונתוס' (והוא בד' ה' א' ד"ה שפן).

דהמקדש בקרקע מקודשת (נדאי) הגם דאין שם נתינה וקבלה כלל (וגרע מטלי מעג"ק
דשם הנה נתינה וקבלה). גם מ"ש הב"ש ברסי' כ"ז ג"כ י"ל שאני גט מחנך דפסול
משום דמחוסר קציצה אבל קדושין קיי"ל אפילו לא בא לידה כמו תן לפלוני י"ל דשם
יש נתינה מהמקדש ופלוני המקבל בציווי' הוי פנתינה לידה.

(ע' תוס' רי"ד ד"ח ע"ב וצ"ע בהלכו' אלו העמקות) אבל בקרקע אין שום נתינה: והשיב
לו המספר. ונ"ל: מה שהקשה אהא דטלי קדושיה מעג"ק.

מהא דמקדשין בקרקע (לרוה"פ) יש לומר דלא דמי שהרי גם בגט שנתנו בחצירו וכתב
לה שטר מתנה עליו מתגרשת בו (גיטין כ"א). והיינו כמ"ש התוס' דע"ז ב' ד"ה ותיזיל
דלא הוי כמו טלי כו' פיון שהגט בא מרשות הבעל לרשותה כו'.

והא דאין פותבין במחנך. באמת ולפרש"י (כ"א ב') משום מחוסר קציצה) אין הדין
בגמ' לכאורה דלא מהני אם נותן לה המחנך.

והרא"ש שאסרו משום ונתן בינה אינו מוכן לכאורה. אלא שהב"י פי' דהיינו דדרשי'
דבר הניתן מיד ליד (פצין הדרשא גבי קנה מיד עמיתך ע' תוס' וצ"ע וע' ריטב"א).

או מדרשא דספר כמ"ש הרשב"א בשם ירושלמי. אבל עכ"פ משום טלי כו' נדאי הנה
פשר גט במחנך פשיטן לה המחנך כו' פנ"ל.

גם מה שהקשה על הב"ש במ"ש לחלק בין גט לקדושין דגם תן לפלוני מקודשת. יש
לומר דכ"כ להמפרשים דהא דתן לפלוני היינו בהיה הנאה כו' וכמ"ש ג"כ הרמב"ם
וטוש"ע.

ולכן לא שייך לומר דהקציצה הנה הפסק. שהרי גם בלי הקציצה יש פאן נתינת ההיא
הנאה כו' (ולכאורה עפ"ז מה שהקשה בעל הפלאה אינו מוכן).

אלא הא קשיא לכאורה מ"ש הב"ש דגט מחנך הוא משום מחוסר קציצה הרי קיי"ל
בסי' קכ"ד דגם אם יתן לה המחנך כו' וכנ"ל בשם הרשב"א ורא"ש. וא"כ שפיר יש
לומר דאימקש הוי' ליציאה: חזר השואל הרב הנ"ל וכתב עוד.

ונ"ל: מ"ש מו"ר מעכתה"ר שי' לתרץ קושיותי על הב"ש מטיבותיה ועונותיה דמרא
אדון לפניו בקרקע. דלהב"ש בעצמו בסי' קכ"ד סק"א וי"ב פסול מחנך משום שאינו
ניתן מיד ליד ולא מתקיים בו ונתן ואעפ"כ מקדשין בו.

מוכח דלא מקושי' הוי' דְכֶסֶף לִיצִיָאָה בְהָא. וא"כ מדוע בטלי קדושיה מעג"ק הוי רק ספס קדושין.

וגם להח"ג דפליג בהא על הב"ש וסובר דדרשא דונתו קאי על אפן הקננו שיהיה ניתן מיד ליד ולא כמו חזקה ואגב כו' (אינני מבין כ"כ דברי חכמים תירוץ מ"ו מעכתה"ר. דהא עכ"פ לא מקושי' הנה דכסף ליציאה בדרשא דונתו לעננו קרקע וה"ה לעננו טלי קדושיה מעג"ק דמונתו ג"כ ילפינו לה.

ועוד) אמינא לכאורה דנדאי הא גופא עיקר הטעם דבעי קננו הניתן מיד ליד משום דלא מתקיים ונתו. (דונתו פ"י נתינת הגט גם שהוא מאיסורי הנאה שאין קננו שיהיה בו לכאורה) בחזקה שאז אין הבעל נותן כ"א היא לוקחה מעצמה.

ע"י תוס' גיטין (ע"ח ב' ד"ה גט בידה) שפכתב ומה שקופצת ידה אח"כ זה אינו עושה הבעל אלא היא והוי ליה כמו טלי גיטה מעג"ק כו'. והא דכ' התוס' דקננו חזקה (ושטר) על החצר שהגט מונח בו מהני מטעם דהגט בא מרשות הבעל לרשותה כו'.

לענ"ד אין מתקיים בהכי ונתן רק בגט שמונח בחצר. אבל לא בגט מחובר לקרקע.

דלכאורה צ"ל לדעת התוס' דגם בטלי גיטה מעג"ק ליהני אם הנה הגט מונח בקרקע של הבעל. ולכאורה הא נדאי דלא מהני כדמ' מקושית הגמ' (בד' ע"ח א') פי א' לה הא גיטה מאי הנה הוי ליה טלי גיטה מעג"ק.

וכ"מ לכאורה ספ"ב. אלא נדאי מוכרח לומר כמ"ש הח"ג בחדושיה לגמ' (ד' כ"א על תוס' ד"ה יצא) דדוקא פשהניח גט בחצירו ונתן שטר מתנה עליו כו' מתגרשת דחצר מטעם יד אתרבי (ומתחלה הנה יד ושלוחו של הבעל ואח"כ הוי יד ושלוחו דאשה וגיטה ונחצרה באים לה פאחד כמ"ש רש"י ד' כ"א) אבל פשהגט מונח בחצרו ולא קנתה החצר רק לוקח' הגט לא מהני (הגם דקבלה אותו מחצרו דהוי ידו ושלוחו) דהיא עשתה מעשה בגט שיבא לידה (והוי כמש"ל בשם התוס' ד' ע"ח:).

אבל פשהגט מונח בחצרו והיא קנתה החצר לא עשתה רק קננו בחצר חשיב מה שהגט בא מרשותו לרשותה פאלו רשותו של בעל שהוא פידו ושלוחו נותן לרשותה שהוא ידה. כמ"ש בת"ג בחי' לסי' קל"ט ס"א ד"ה עוד כ' הב"ש דאם כו': חזר הגאון המהפך ז"ל והשיב.

וז"ל: פללו של דבר דקדושי קרקע עם טלי מעג"ק אינם תולים זה בזה דאף בגט דטלי מעג"ק פשיטא דבטל. עכ"ז בגט שנקתב במחנבר ונותן לה המחנבר הנוצרכו הפוסקים להמציא דרשות חדשות ולא באו ע"ז בפשיטות מפח טלי מעג"ק.

והיינו ע"כ משום שהרי זה דומה למניח גט בחצירו ונותן לה חצירו שאין בזה משום טלי מעג"ק מטעם שכ' התוס' וה"ה בכותב במחנבר (ע' רמב"ן מדמה לה בהדיא) ונהרי בעלה דעציץ נקוב ס"ל להב"ש בהדיא בסי' קכ"ד סקי"ב דמהני חזקה (דלא כהת"ג) שבלא"ה רחוק בעיני להמציא סברות בדרשות חדשות שלא נזכר בגמ' (וגם גבי משיכה לא קיי"ל פריש לקיש וגם איהו לא בא כ"א מדסמיה קננו ליד ע' פרש"י (ב"מ מ"ז:)) משא"כ פאן לא נזכר קננו בכתוב כ"א ונתן).

וגם איהו לא בא ע"ז משום טלי מעג"ק אלא מדרשא התדשה (ולא ראה. הריטב"א).
וכיון שאין דינים אלו תלויים זה בזה ולא סותרים זה את זה מצד עצמם אין להקשות
מזה על זה. כיון שטעמם של המחמירים בטלי קדושיה מעג"ק לא ראינו פלל.
ואפשר שלא באו ע"ז מצד הקיש' הוי' ליציאה. אלא שגם בקדושין מצד עצמם נתינה
של בעל דוקא בעינו.
מדכתיב בשדה עפרון נתתי כו'. (אלא שלפ"ז לכאורה גם בקנני' נימא דלא מהני טלי
כו' וצ"ע).

ולא שתטול מעצמ' מעג"ק. אלא כל שבא לה מפחו של בעל ורשותו (ואפילו ענין הנאה
רוחני') בלי הפסק בינתיים סגי משא"כ קרקע דלא נתמעט' מממשמעויותא דנתינה (דכמה
פעמים מצינו נתינה בקרקעות וכמו פאן בעפרון כתיב השדה נתתי כו') רק שבגט נתמעט
(מדרשא שהמציאו הפוסקים) מדכתיב ונתן בינה דבר הניתן מזד ליד שזה ענין חדש
שאין לבוא ע"ז בק"ו כ"א מפח הקישא.

ס"ל להפוסקים דלא ילפינן כ"א שטר קדושין ולא פסוף. (ובלא"ה לאו לכל מילי
איתקשו כמ"ש הרשב"א ד' ס'): סימן ח' (לסי' מ"ב) שאלה.

אהובי ידי"נ ח"ד הרב הנאון המפורסם כו' מהו נחמיה נ"י: מוס"פ שו"ת שהשבתי
להה"ג מוהר"ר יצחק אייזיק מהאמ"י נ"י ע"ד שאלת הקידושין הידוע ג"כ לכת"ר.
בקשתי שישים עינו ע"ז פי דבר גדול הוא הנדון.

בא ונא בזה. וגם מוס"פ הגב"ע דראהטשוב ודמאליב השייכים לזה.

דידו דו"ש מלונ"ח מנחם מענדיל העתק ממכתב ונב"ע הראשון דראהטשוב בקצרה
להרב מוהר"ר יצחק אייזיק מהאמ"י האשה העלובה איידלע פפסיא בת צבי המכונה
הירש מבצלצא. קבלה ג"פ כד"ת מו"י מבעלה דוב המכונה בער בן אפרים הנלקח
לעבודת הקיר"ה.

בלי שום תנאי ואונס פלל. רק מרצונם הטוב נתפטר.

ונתן הג"פמידו לידה בפני ב"ד ביום ד' ט' טבת תקצ"ו לפ"ק פ"ק ראהטשוב. ואח"ז
במש"ק יצא קול גדול ולא יסף בכל העיר שחזר וקידש אותה בטבעת של פסף בפני
מגן אנשים מהרעקרוטין היהודים.

ולמחרתו ביום א' הושבנו ב"ד לחקור ולדקדק אחר הקול כו'. ובחרנו מהם שני אנשים
המנוחזקים בכשרות שהיו במעמד ההוא וגם את בעה"ב מאכסני' שלהם.

וגבינו עדות מפיהם. והעידו לפנינו בתו"ע זה שלא בפני זה.

שלשתם בסגנון א' ובשינוי לשון קצת. ותוכן דבריהם פי הוא זה.

שבכל הג' ימים שאחר הג"פ הלכה אליו פעמיים ושלש בכל יום ושהתה ושחקה עמו
בהתקרבות יתירה כו'. גם לקחה את פותנתו לכיבוס ובקשה ממנו א' רו"כ על הוצאות
פור לביתה והשיב שיתן לה חצי רו"כ פסף.

וביום שב"ק לא מצאה אותו באכסניא. אח"כ באה שוב לאכסני' שלהם לעת סעודה שלישית.

וישבה על המטה עד שהתפללו ערבית. ובעת שהציץ האור בבית אמר לה הבה ידך לי ואמן לה מדעם.

ופשטה ידה אליו. ונתן את הטבעת באצבעה ואמר הרי את כו' כדת.

ואחז בידה משך מה ואמר להעומדים שם אתם עדים שקדשתי אותה לי לאשה. והתחילו כולם לשחוק עליה לאמר עתה תלך עמנו ונהרי את אשתו כבראשונה.

אז השליכה את טבעתו מעל ידה לארץ. עכ"ל העדים.

והאשה בתחילה אמרה שלקח את ידה בחזקה ותיכף שהרגישה שרוצה ליתן הטבעת באצבעה. מיאנה בו וניערה את ידה.

ובעוד שלא הספיק ליתן את הטבעת לידה מידו נפל לארץ. אף אחרי שהעדים העידו שפשטה את ידה אליו ושראו את הנתינה באצבעה ממש.

השיבה שמה שפשטה את ידה סברה שימן לה את החצי רו"כ שהבטיח לה על פור לביתה. והדעת מכרעת שכו' הוא האמת כמו שאמרה לבסוף.

כי מדברי כולם נשמע שמתחילה לא דיבר עמה על עסקי קדושין כלל. ומה שפיתחה תחילה כנ"ל אטו כולהו נשי דינא גמירי אפשר נסברה אם נתן באצבעה אף ברמאות ושלא ברצונה ליהו קדושין.

וגם אומדנות והוכחות שלא כיונה לשם קדושין. הא' והוא העיקר שתיכף ששחקו עליה השליכה את הטבעת לארץ.

הב' בכל משך ד' או ה' שבועות בכמה יגיעות חזרה אחריו לבקש ממנו שיגרשנה עד שהוכרחה לפייסו במזון ומכרה בגד' ונתנה לו שבעה רו"כ. והאיה תתפייס שוב לחזור ולהתקדש.

הג' אם היתה מרוצה כו' לא היתה בוששה מלעשות פתפצה. ולפי כ"ז נראים הדברים שברמאות בא קדושיו הללו נעשו שלא ברצונה.

או דרך שחוק בעלמא ואין בהם ממש. אף בשו"ע סי' מ"ב ס"א בהגהה מבואר דלא אזלינן בתר אומדנות והוכחות לומר שלא כיונה לשם קדושין ומצורף לזה הוחזקה כפרנית כנ"ל.

ובכה"ג מבואר בהגהה ס"ג שם דשוב אינה נאמנת כו'. ואף דבס"א קאי אמרה תחילה קדשני דוקא וגם להא דס"ג אינו דומה ממש כי יש לומר שמה שסברה לקבל החצי רו"כ הוא אמתלא יותר טובה מאמרת לשחוק כיונת.

הנה נוסף לזה מחמת ההתקרבות יתירה יצא לעז בעלמא שנתחזקה עמו אחר הג"פ. ואף שבתאמת אין כאן לא עדי יחוד ולא עדי ביאה במקצת כ"א אתא קליה דלית ביה מששא.

אעפ"כ מפל הלין טעמי זחלתי נאירא מחונת דעי: נאום אברהם בא"א הרב מו' שמואל הלוי מ"ץ מראהטשוב. ונאום חיים בא"א מו' אברהם שו"ב דק"ק הג"ל.

ונאום ירחמיאל במהו' מאיר הפהן. העתק מכתב הב' מהג"ל: אני בער לא אדע פנונתו דמר.

ומה אוכל לחקור עוד וממי לחקור. ולפי קט שפלי לא ידעתי מה נתלבטו בזה כ"כ הלא הבעל והאשה והעדים מגידים שפה אחת ודברים אחדים שהקדושין היו בע"כ.

ומתחילה לא דיברו מעסקי קדושין כלל. ואח"כ זרקו את הטבעת לארץ מיד.

ובזה אין שום שינוי מגביית עדות דפה לדמאהליב רק קצת שינויים אחרים יש לתלות דאמרי בדדמי. ורומע"ל לא הודיעני במכתבו הפקפוק שלו בכדי לידע מה לברר.

והחכם עיניו בראשו להתייר כו'. נאום הג"ל: העתק מגב"ע דמאהליב: ע"ד המאנרע באחד מאנ"ח שעשה שלא פהוגן וקודש את מתרכתו בערמה ובחזקה פנראה גם לפי דבריו וכה סיפר לפנינו.

אחר הג"פ היתה הולכת אליו בכל יום אל אכסני' שלו. וביקשה מאתו חצי רו"כ על הוצאות.

ובשב"ק היתה ג"כ שם עד חשיכה אחר תפלת ערבית וצדיקין לא הדליקו האור. אמר לה איידלע פעסי' אתן לה דבר מה.

הושיטה ידה לקבל. תפסה בידה ולקח את אצבעה בידו והיא משכה ידה ואצבעה לחזרה אף תקפה באצבעה בחזק ונתן עליו הטבעת ואחר נתינת הטבעת אמר לשון הקדושין וא' לחבריו אתם עדים.

אח"כ הדליקו נר צעקו עליה חבריו ראה שקדשה. נענעה בידיה נאמרה לאו לאו.

ראו שאין על ידי פלום. נאמר שבשעה שנענעה בידיה השליכה בתוך כף הטבעת מאצבעה.

אף מחמת הרעש וקול המולה לא שמעו קול נפילת הטבעת לארץ ואח"כ מצא הטבעת על הארץ במקום ישיבת האשה. אלו תוכן דברי האיש.

והאשה טענה ששקר הוא דובר שלא נתן הטבעת באצבעה רק הכי הוי עובדא שמתחילה הובטחה ליתן חצי רו"כ על הוצאות נאח"י אנ"ח ג"כ התאכסנו עם בעלה המגרש הג"ל על אכסני' אחת והיתה הולכת אל אחיה וגם לבקש מבעלה הג"ל החצי רו"כ הג"ל.

אחר תפלת ערבית אמר לה שיתן לה דבר מה. הושיטה ידה לקבל שסברה שיתן לה החצי רו"כ הג"ל.

הרגישה שרצונו ליתן איזה דבר באצבעה השמיטה אצבעה מידו בחזק ונפל הטבעת לארץ וכשהדליקו הנר נענעה בידיה להראות לכל שאין על ידה פלום. אף הטבעת נפל מקודם על הארץ בעת שהשמיטה אצבעה מידו.

אלו תוכן דברי האשה. ואנחנו ב"ד הח"מ דרשנו מאתו מי היו העדים.

וא' שְׁנֵי אַנְ"ח הַנְּקוּבִים בְּשִׁמוֹתַי בַּגִּבּוֹעַ דְּלִמְטָה גַם הָיָה הַבַּעַה"ב דְּשָׁם. וְשָׂאֲרֵי בַּחוּרִים אַנְ"ח רַבָּם קִטְנִים.

וְאֶפְשָׁר הָיָה אֵיזָה מֵהֶם בְּנֵי י"ג שָׁנִים אֲךָ לֹא רָאוּ שׁוּם דְּבָר כִּי עָמְדוּ מֵרְחוֹק. וְגָבִינוּ עֲדוּת בְּפָנַי הָאִישׁ וְהָאִשָּׁה.

בְּמוֹתב תִּלְתָּא ב"ד הַנִּינָא וְאִתּוּ לְקַדְמָנָא תְּרֵי סְהַדֵּי מ' נִיסָן בַּמ' מְאִיר וּמ' אֱלִיעֶזֶר בַּר"ד וְהַעֲיָדוּ בַתּו"ע בַּאֲלִיוֹנ"ע. וּבַתְּחִילָה הַעֲיָד מ' נִיסָן הַנְּ"ל בּוּזָה"ל.

הָאִשָּׁה אֵיידלע פּעס'י בַּת צְבִי הִירָשׁ אִיז גִּיקוּמְעָן שְׁבַת פ' וַיְחִי צו מְנַחָה עַל הַקּוּוֹאָטִיר צו אֹנָז וּוּאָשׁ מִיט אֹנָז אִיז גִּיוועזִין בְּעֵלָה בַּעַר ב"מ אֶפְרַיִם וּוּאָשׁ הָאִט זֵי מְגַרְשׁ גִּיוֹנְעָן יוֹם ד' ט' טַבַּת. אִיז זֵי גִינְזַעֲסִין אוֹיף דֵּי בַעֲטִיל מִיט דֵּינָא בְּעֵלַת הַבַּיִת.

אַחַר שְׁהַתְּפַלְלוּ מֵעַרִיב בְּמַנְיָן קוֹנְדָם וְשִׁהַדְּלִיקוּ הַנֵּר קוֹמֵט צו אֵיר דְּעַר מֵאָן. אֹן אֵיף בֵּין גִּישְׁטאַנן צו קאַפֿין פֿון בַּעֲטִיל.

זַאָגְט צו אֵיר דְּעַר מֵאָן אֵיידלע פּעס'י אֵיף וַנִּיל דִּיר עֲפִיס גְעֵבִין. אֹן חאַפֿט זֵי פֿאַרִין הָאָגְט אֹן זֵינָא הָאִט זֵיף גִּיבאַדרעוועט מִיט אַיִם אֹן הָאִט גִּירִיסִין דֵּי הָאָגְט צו רִיק.

עס אִיז שְׁוִין פֿינצטער גִּיוואַרִין קִיָּן פֿאַייער הָאִט מַעַן נָאָךְ נִיט אָן גִּיצוֹנְדִין הָאָב אֵיף נִיט גִּינְזַעֲהִין צִינָא הָאִט עַר אֵיר עֲפִיָּם גִּיעֵבִין צִינָא נִיט. רַק אֵיף הָאָב גִּיעֵרַט וּוִיָּא עַר הָאִט גִּינְזַאָגְט דְּעַם לְשׁוֹן קְדוּשִׁין הָאִט עַר אַגִּישְׁרֵי גִיטאַן אַתָּם עֲדִים רַבּוּתֵי אֵיף הָאָב זֵינָא מְקַדְּשׁ גִּיוֹנְעָן.

בַּתּוֹךְ כֶּף הָאִט מַעַן אָן גִּיצוֹנְדִין פֿאַייער הָאָבִין מִיר גִּינְזַאָגְט זַע עַר הָאִט דֵּינָא מְקַדְּשׁ גִּיוֹנְעָן שְׂרַאִיט זֵינָא נִיָּן וַנִּיָּן וַנִּיָּן אֹן שְׂאָקֶלֶט מִיט דֵּינָא הַעֲנַט אֹן זַאָגְט זַעט עֵשׂ אִיז בְּאִי מִיר נִיטָא נִישְׁט אוֹיף דֵּינָא הַעֲנַט הָאָבִין מִיר גִּינְזַעֲהִין אוֹיף דֵּינָא הַעֲנַט אִיז נִישְׁט נִיטָא.

בַּתּוֹךְ כֶּף הַדְּלִיקוּ הַנֵּר וְחַפְּשׂוּ עַל הָאָרֶץ וּמְצָאוּ אֶת הַטַּבַּעַת עַל הָאָרֶץ. אֹן קִיָּן שׁוּם קֶלַפּ הָאִט מַעַן נִיט גִּיעֵרַט דְּעַר נָאָךְ הָאִט זֵינָא גִּינְזַאָלְט אוועק גִּיין מֵהַבַּיִת הָאִט עַר זֵינָא גִּיחאַפֿט פֿאַרִין קוֹרְטקע.

וְהַנְּקֻדָּה לְהַמְתִּין עַד שְׁמְצָאוּ הַטַּבַּעַת עַל הָאָרֶץ אִיז גִּיבִלִיבִין דֵּינָא קוֹרְטקע בְּאִי אַיִם וְהִיא הַלְּכָה. כֹּה הַעֲיָד מ' נִיסָן.

ר' אֱלִיעֶזֶר הַנְּ"ל הַעֲיָד בַּתּו"ע בּוּזָה"ל דֵּינָא וַנִּיב אִיז גִּיקוּמְעָן צָנָא אֹנָז אוֹיָפִין קוּוֹאָטִיר שְׁבַת צו מְנַחָה מִחַמַּת דְּעַר מֵאָן הָאִט אֵיר מְבַטִּיחַ גִּיוֹנְעָן צָנָא גְעֵבִין עַל הוֹצָאוֹת חֲצִי ר"כ הָאִט זֵינָא זֵיף גִּינְזַעֲצֵט אוֹיָפִין בְּעֵטִיל מִיט דֵּינָא בְּעֵלַת הַבַּיִת מִיר הָאָבִין אִפּ גִּידאַוּוִינַט מֵעַרִיב מִיט אַמְנָן אִיז שְׁוִין פֿינצטער גִּיוואַרִין גִּיזַעֲהִין הָאָב אֵיף גָּאָר נִישְׁט נָאָר אֵיף הָאָב גִּיעֵרַט דְּעַם לְשׁוֹן קְדוּשִׁין אֹן הָאִט גִּינְזַאָגְט אַתָּם עֲדִים רַבּוּתֵי.

דְּעַר וַנִּיָּל הָאִט מַעַן אָן גִּיצוֹנְדִין פֿאַייער זַע אֵיף וּוִיָּא זֵינָא טֵרִישִׁילֵט מִיט דֵּי הַעֲנַט אֹן זַאָגְט וַנִּיָּן וַנִּיָּן זַעט בְּאִי מִיר אִיז נִיטָא נִישְׁט אוֹיף דֵּינָא הַעֲנַט קִיָּן קֶלַפּ הָאָב אֵיף נִיט גִּיעֵרַט דְּעַר נָאָךְ הָאִט זֵינָא גִּינְזַאָלְט אַוועק גִּיין חאַפֿט זֵינָא דְּעַר מֵאָן פֿאַרִין קוֹרְטקע אֹן זַאָגְט וַנִּיָּן זֵינָא זֵינָא גִּינְזַאָלְטִין בְּנִי מַעַן הָאִט גִּיפּוֹנְעָן

דער נאָר האט זיך אַניס גיריסין און איז אונעק גיגאַנגין און דיא קורטקע איז גיבליבין באַיי אַים.

פֿל הַנִּי"ל הגידו לַפְּנֵינוּ הַעֲדִים הַנִּי"ל אַחַר דְּרִישָׁה וַחֲקִירָה בְּתוֹ"ע בַּאֲלִיוֹנ"ע וְלִרְאָה בַּעֲהוּ"ח יוֹם ב' ו' שְׁבֻט תַּקְצ"ו פ"ק מַאֲהֵלִיב. נְאֻם מְאִיר בְּרִלִין וְנְאֻם אֲלִיעֶזֶר מ"מ וּמו"ד וְנְאֻם צָבִי הִירָשׁ בְּמַהוֹר"ר יִשְׁפָּר הֵנָּה עַפ"י הַעֲדוֹת הַנִּי"ל אֵין הַדְּבָר צָרִיף לְפָרֵשׁ שְׁאִין פֶּאן חֲשֵׁשׁ קְדוּשִׁין פֶּלֶל וְלֹא מִיבְעֵי לְדַעַת הַרְשָׁב"א בְּתִשׁוּ' וְהוּבָא בְּשו"ע לְפֶסֶק הַלְּקָה דְּגַבֵּי קְדוּשִׁין עֲדוֹת רְאָה בְּעֵינַי א"כ הֵכָא לֹא רָאוּ פֶּלֶל מְנַתִּינַת שׁוּם דְּבָר לִידָה.

אַלָּא אִפִּי' לְדַבְרֵי הַמְרָדְכֵי וְהִבִּיאוּ ב"ש. פֶּאן גֵּרַע טוּבָא דְאַפִּי' אִם נִמְצָא פֶּאן אִיזָה אֲנֻמְדָנָא שְׁנַתָּן אִיזָה דְבָר לִידָה נֶגֶד זֶה אִיפָּא פֶּמָה אֲנֻמְדָנוֹת וְהוּכְחוֹת שְׁהַנְתִּינָה הִיְתָה בַּע"כ שְׁלֹא בְּרַצוֹן הָאִשָּׁה שְׁלֹא כְּיוֹנוֹה לְשֵׁם קְדוּשִׁין וְאַעֲפ"י שְׁפַתְב רַמ"א בְּרִישׁ הַסִּי' שְׁאִין הוֹלְכִין בְּקְדוּשִׁין אַחַר אֲנֻמְדָנוֹת וְהוּכְחוֹת כו' מ"מ בנ"ד שְׁעִיקָר הַעֲדוֹת לֹא הָיוּ אֲלָא עַפ"י אֲנֻמְדָנוֹת וְהוּכְחוֹת הַדְּבָר בְּרוּר דְמַהֲנֵי נְמִי אֲנֻמְדָנוֹת לְבַטֵּל הַקְדוּשִׁין.

וּכ"ש דַּלְפ"ד הָאִישׁ שֶׁהוּדָה בְּפִנְיָנוּ ג"כ שֶׁהָיוּ הַקְדוּשִׁין בַּע"כ שְׁתַּפְּסוּ אֲצַבְעָה בְּחֻזֶּק וְהִיא מְשַׁכָּה אֲצַבְעָה לְהוֹצִיא מִיָּדוֹ וּבְתוֹף פֶּה נִתַּן הַטְּבַעַת בְּאֲצַבְעָה. וְאַח"כּ כַּאֲשֶׁר אָמְרוּ לָהּ הָרִי קְדוּשָׁה וְרָקָה הַטְּבַעַת מֵאֲצַבְעָה הָרִי אַף לְדַבְרֵי הָאִישׁ אֵין לָהּ קְדוּשִׁין בַּע"כ יוֹתֵר מִזֶּה.

ע"כ אֵין בְּעֶרְעוֹר הָאִישׁ פְּלוּם וְאֵין פֶּאן שׁוּם חֲשֵׁשׁ קְדוּשִׁין וְאוּלַי הַעֲיָדוֹ לְפָנֵי הַב"ד דַּק"ק רָאֵה טְשׁוּב בְּעֵינַי אַחַר אוֹ שֶׁהַבַּעַת"ב דְּשָׁם הַעֲיָד בְּעֵינַי אַחַר וְהָיוּ עַד אֶחָד בְּזֶה אִז צָרִיף לְעֵינַי בְּזֶה וְכַעַת הָאֲרִיכוֹת אַף לְמוֹתֵר: וְלִרְאָה בַּעֲהוּ"ח יוֹם הַנִּי"ל.

נְאֻם מְאִיר בְּרִלִין. הַעֲמַק תְּשׁוּבַת הָרַב הַגָּאוֹן מוהר"ר יִצְחָק אֵיזִיק מְהַאֲמִי' לַכ"ק הַגָּאוֹן אַדְמו"ר זְצוּק"ל בְּחוֹדֶשׁ טַבַּת הָעֶבֶר בָּא אֵלֵי אִישׁ מִבְּעַלְיָצָא הַסַּמּוּף לְמַחְנֵנוּ וּבְתוֹ שְׁנַתְּגָרְשָׁה בְּרָאֵה טְשׁוּב מִבְּעַלְיָצָא שְׁהֵלָף לְאַנ"ח הַקִּיר"ה.

וְהִבִּיאוּ אֲגַרְת הַרְאִשׁוֹן מִהַמ"ץ דַּק"ק רָאֵה טְשׁוּב כְּפִי הַהַעֲמַק (הַנִּי"ל) בְּדַבְרֵי עֵינַי הַקְדוּשִׁין. וְנִתְרַעַמְתִּי עַל הַמ"ץ הַנִּי"ל מִחֲמַת קִיצוֹרוֹ בְּלִשׁוֹן הַעֲדִים וּבְקִצָּת שְׁנֵינוּיִים שְׁפִינֵיהֶם כְּפִי מְקַתְּבוּ.

וְשָׁאֲלַתִּי וְדַרְשַׁתִּי אֵת פִּי הָאִשָּׁה וְאָמְרָה בְּרוּר מְאֹד שֶׁהַמְעַשָּׂה הִנֵּה טָרַם הַנְּדַלֵּק הַגֵּר בְּבֵית וְלֹא רָאָה אָדָם מִה שֶׁעָשָׂה הַבַּעַל בְּאֲצַבְעָה וּבִידָה. רַק הִיא הִרְגִּישָׁה שְׁנוֹתָן טַבַּעַת בְּאֲצַבְעָה. וְדַחַקָה א"ע לְהוֹצִיא אֲצַבְעָה וְיָדָה מִיָּדוֹ וְהַטְּבַעַת נִפְלָה לְאַרְצָא. וְאַח"כּ הִדְלִיקוּ אֵת הַגֵּר בְּבֵית מַחְמַת שְׁכָבָר הַגִּיעַ עַת לְהַדְלִיק גְּרוֹת וְגַם לְחַפֵּשׂ אֵת הַטְּבַעַת נוֹמִיתִי לָהּ הֲלֹא הַעֲדִים אָמְרוּ שְׁכָבָר מִקְוֹדִים הִנֵּה גַר דְּלוּק בְּבֵית.

הַשִּׁיבָה הָאִשָּׁה א"א לְהִיּוֹת שְׁיִאֲמְרוּ הַעֲדִים כֵּן. שְׁאֲלַתִּיהָ לֵאמֹר וְהֲלֹא מִן הַסַּתָּם אֵת שְׁמַעְתָּ בְּאַזְנֵיהָ מִה שְׁאָמְרוּ הַעֲדִים.

עֲנֵתָה וְאָמְרָה שְׁבַשְׁעַת שְׁאֲלַת הַעֲדִים שְׁלַח לָהּ הַמ"ץ שְׁתַּצָּא מֵאוֹתוֹ הַסְּדֵר וְלֹא שְׁמַעָה בְּעֵצְמָה מִה שְׁאָמְרוּ הַעֲדִים. וְגַם ע"ז נִתְרַעַמְתִּי עַל הַמ"ץ אִם הָאֲמַת כְּדַבְרֵיהָ.

אף אמרתי אולי תהיה קלקלתו סניף לתקנתה של האשה רציתי לשלוח אותה בחזרה לראהטשוב לחקור היטב מן העדים מה שחסר מדבריהם באגרת המ"ץ ושיכתוב דבריהם בפרטיות דוקא וגם שיחזור ויגבה העדות בפני הבעל והאשה.

אכן נודע הדבר שפטרם תגיע האשה לראהטשוב כבר יהיו האנ"ח במאהליב. ונסעה היא ואבי' למאהליב בלא ידיעתי כי נזדמן להם פור פתאום בלילה.

ובשובם ממאהליב הביאו הגב"ד דק"ק מאהליב עם מ"ש כפי ההעתק (הנ"ל). והנה דבריו נכונים בעיני לדינא לפי הגב"ע ש'לו במאהליב.

שהעדים לא ראו נתינת שום דבר וגם אח"כ פשהדליקו את הנר והראתה בידיה שאין עליה פלום. לא ראו ולא שמעו נפילת שום דבר ממנה.

וגם העידו שאף בלא נר ראו אז זי האט גיבאדרעוועט מיט דיא הענט און האט גיריסין צוא ריק. אף הגב"ד דק"ק ראהטשוב נהפוך הוא בכמה דברים.

שכותב שהעידו שפבר היה אור הנר בבית והעדים ראו בראיה ממש שנתן הטבעת על ידה ואחז בידה משף מה (ולא הנפירו אז זיא האט גיבאדרעוועט וכו') וגם משמעות שגם בעת השחוק ראו עליה הטבעת ובפני ראיותם השליכתו לארץ) עד שאח"כ התחילו לשחוק ממנה שעתה תצטרף שוב ללכת עמם אז (דוקא) ראו שהשליכה הטבעת מעל ידה.

על פן לא יכולתי להסכים בסתם על פסק דמאהליב שהרה"ג המ"ץ דמאהליב לא ידע מענין דראהטשוב כ"א מפי האשה ואבי' ומסתמא לא ספרו פראוי. וכתב הוא לפי תומו. אבל לפי הגב"ע דראהטשוב. הדבר פשוט בעיני דמה שהשליכה הטבעת אחר השחוק ממנה ואחר האחיזה בידה משף מה.

אין זה דומה כלל למ"ש באה"ע ס"ל ס"ז השליכתו לים כו'. דהתם היינו ודאי שעשתה פן תוף כ"ד.

פלשון תשובת הרא"ש שהביאו הרב"י ססי' למ"ד שהשליכתו מיז כו' וכלשון תשוב' מהר"מ הובא ב"י ריש סי' מ"ב בפשיטות דתכ"ד ודאי בעינן כו'. וכן הוא בחמ"ח להדיא סכ"ח ס"ק י"ב דבלא השליכתו מיז הוי ספק קדושין וכתב טעם על הספק.

ויתר על הפל לשון הגמ' תמורה (דף כ"ה סע"ב) אלא כל אימת דבעי מקמלך אמר ר"פ לא נצרכה אלא תכ"ד ע"כ אלמא דאחר תכ"ד תלינן בשינוי דעת. וה"נ אית לן למיחש שפא גם היא נתרצתה מתחילה ואח"כ נשתנה דעתה ובפרט מחמת השחוק ששחקו עליה שמה על לבה ביותר צער ההילוף אחריו וחזרה אז משתיקתה והסכמתה שמקודם.

וכבר החליט רמ"א ר"ס מ"ב שאין לילף אחר אומדנות. ובאמת אין פאן אפי' אומדנא דמוכח שפיר.

כי אח"כ אותה אשה באותו מקום בראהטשוב היתה מרנצה שאם יתן לה אינה סף מעות מעשה עמו חנופה וגם אחר כל הנ"ל היא הבעל בפ"ק האמי' דרף הילוכו עם האנ"ח. ואני השתדלתי להסיתו שיתן גט שנית.

כי מה בצע לו שיעגן אותה. אמר הוא בפני האשה תדעו נאמנה שאם לא תמצאו לה היתר תבא היא אחרי למקום שאהיה תוך שנה כי יודע אני טבעה.

ואף שהיא השיבה אמרה גם אם תשב כמה שנים לא תבא אחרי. אף אני מסופק מאד אם מלכה ענתה זאת.

וכאשר לא פעלתי מאת הבעל וליטן לו סף מה שהיה מבקש לא היה באפשר. כתבתי שנית להמ"ץ דראטהטשוב ושלחתי לו העתק מכתב שלו.

והעתק הגב"ד דמאהליב ובקשתי שמה שיוכל יחקור אצל הבעה"ב או משאר אנשים וגם לברר דברי העדים ופרטיות דבריהם והשינויים שביניהם וכולי האי ואולי ימצא אינה תקנה להאשה.

ולא השיבני דבר. עד שאחר חג הפסח שלחתי את אבי האשה לראטהטשוב.

ושלח מכתב שנית כפי ההעתק (הנ"ל) ע"י אבי האשה קודם ש"ק פ' אמור. וכמה לא חלי ולא מרגיש השינויים מן הקצה אל הקצה בין גב"ע שלו לגב"ד דמאהליב.

רק אומר מותר הוא כמבואר במכתבו אד לפי לא כן ידמה אלא לפי העדות דראטהטשוב לא נפק מכלל ספק קדושין גמורים לכ"ע. דהנה כפי מה שהעידו שאמר לה הכי לי ידה ואמן לה מדעם ונתנה ידה ואמר לשון קדושין ונתן הטבעת באצבעה בשעת מעשה לעיניהם.

היינו ממש הך דתניא פ"ק דקדושין ד' י"ב אמר לה כנסי סלע זו בפקדון וחזר ואמר התקדשי לי בו וכו' אם בשעת מתן מעות מקודשת ונדאי וכו' וכן פסקו כל הפוסקים. ופשיטא דלא גרע לשון כנסי בפקדון מלשון נ"ד אני אתן לה מדעם.

גם לפי דבריה שהשבה שהוא החצי ר"כ על הוצאה וכיון שבשעת נתינת הטבעת אמר לשון קדושין הרי זה מקודשת ונדאי. ואין לומר דברייטא מייירי פשפשטה ידה לקבל הקדושין אחר שפבר חזר ואמר התקדשי.

דאיכא גילוי דעת שרצונה להתקדש לו וכנראה לכאורה מלשון הריב"ש בתשו' סי' ק"ע שכתב וז"ל דבשלמא לשון הקדושין נאמר לאשה בשעת נתינה והיא פושטת ידה ולוקחת הטבעת אז היא מתקדשת בשתיקה ע"כ.

דמשמע דוקא כשהיא פושטת ידה ולוקחת הטבעת דהוי מעשה מוכיח על מחשבתה ורצונה. אבל אם היתה ידה פשוטה מקודם והוא נתן הטבעת על ידה יש לומר דאין כאן גילוי דעת דניחא לה והוי פזרק לחיקה דעובדא דריב"ש ודינא דרמ"ה בטור סכ"ח.

ליכא למימר הכי דמסתמא דברייטא ונדאי לא משמע פן. דמי לא עסקינו שתיכף שאמר כנסי בפקדון פשטה ידה תיכף ומיד וגם אהא קאמר אם בשעת מתן מעות מקודשת.

ותו דאם איתא דדוקא בעינו פשטה ידה אח"כ לפלוג וליתני בדידה דאפ"ל בשעת מתן מעות אם היתה ידה פשוטה מקודם לא א"כ וכ"ש כשאמר לאחר מתן מעות דבכלל מאתים מנה (וכן מוכח לשון כל הפוסקים שלא הזכירו רק לשון שתיקה בשעת מתן

מעוות ולא בשעת פשיטת ידה) ודוחק לחלק בין סלע שצריכה אחיזה בידי אף לאחר פשיטת יד וביני טבעת שמאליו הוא נאחז באצבעה.

דכל שעושה מעשה בגופה ממש פדרה קדושין גמורים אם איתא דלא ניחא לה לא הנהי שתיקה והריב"ש נמי לאו דוקא בפשיטה ידה אח"כ קאמר דוקא שהרי פותב בלשון הקדושין שנאמר לאשה בשעת נתינה ולא בשעת פשיטת ידה מקודם לנתינה ובנהוג שבעולם תחילה היא פושטת ידה ואח"כ הוא אומר לשון הקדושין ונותן הטבעת על ידה הפשוטה.

רק שיש לומר דפשיטת ידה מקודם נמי הוי גילוי דעת שרצונה לקבל קדושין פנין שלא הנה שם שום דברים אחרים. אבל באמת זה אינו והריב"ש אורחא דמלתא נקט ועיקר הסברה הוא שהקבלה בידה ממש הוי הודאה והוראה להסכמת רצונה ופשיטה ידה דנקט אורחא דמלתא קאמר.

תדע שתומ"י אח"כ לא זכר כלל פשיטת יד וכתב וז"ל מתקדשת בשתיקה שקבלתה הטבעת או הכסף (ולא פשיטת ידה) הוי הודאה פנין שפבר שמעה שנתן לה לשם קדושין. ואם איתא דמעשה הפשיטת יד דווקא בעינן עדיפא הוי ליה למימר דאפילו מעשה להדיא דמוכח דניחא לה נמי עבדה ולא הודאה גרידא.

וכן מדכתב אח"כ וז"ל אבל אם פשקבלה הכסף לא שמעה לשון קדושין (ולא כתב בפשיטה ידה וקבלה) אלא אחר קבלתה הכסף (ומזה נמי מוכח דאחר פשיטת ידה לא אהני לן אלא רק אחר קבלת הכסף דוקא) אין שתיקתה פלום פנין דלא עבדה מעשה דניחא לה עכ"ל.

אלמא דבקבלה הכסף מקודם לשון הקדושין אח"כ הוא דבעינן מעשה דמוכח דניחא לה אבל אם שמעה לשון הקדושין קודם קבלת הכסף אע"ג דלא עבדה מעשה שתיקתה גרידא פהודאה דמי ונה מוכח בלשונו וז"ל ועוד ראיה ממ"ש אח"כ והא דלא מחאי בפירוש משום דלא איכפת לה ע"כ.

ונה לא שייך אלא בנרק לתוף חיקה או באומר לאחר מתן מעות. אבל בידה פשוטה פדרה מקבלי קדושין (אף שפשיטה אותה בשביל ד"א כפקדון דברייתא או כנ"ד) והוא אומר לשון קדושין ונותן טבעת באצבעה פדרה וסדר כל מקדשי נשים.

מי איכא למימר דלא איכפת לה. ונה בעיני ברור ופשוט.

וסוגיא דגמ' שם ד' י"ג דאמר לישדינה וכו' מוכח דלא בפשיטת ידה מיירי ואין להאריך בזה לענ"ד. וה"ה בנידון שלפנינו הגם שאחר נתינת הטבעת באצבעה לא עבדה מעשה דמוכח דניחא לה רק שתיקה גרידא יתר מכ"ד פנין ששמעה לשון קדושין מקודם הוי קדושין גמורים.

ומה שזרקתה הטבעת אח"כ ואחר השחוק ששחקו ממנה אמלוכי הוא דאמלקא: מיהו יש לומר דאף דלא הנכירו העדים בראהטשוב שהיא דחקה ומשכה ידה לאחור בעת הנתינה של הטבעת באצבעה.

הוא משום שלא בחנו הדיינים בזה. ובמא הליב שפחנו הגידו האמת פאשר הוא.

ואין בזה הכחשה מעדות דמאהליב לראהטשוב. ולפי זה הרי יש פאן הוכחה גדולה שלא
נתרצתה בקדושין (ג"ז א"ל כדלקמן בשם הרמ"א מהגמ"ר) בשעת מעשה ממש.

אמנם נראה דבכה"ג לא הוי' לה למשתק אלא למצונח דוקא בראש הומיות דלא ניחא
לה ולא די במשיכת ידה לאחור פינון דליכא למימר דלא איכפת לה כעובדא דריב"ש
וברייטא הג"ל) כדלעיל וגם הא חזינא דאיכפת לה ודחקה להוציא ידה מתחת ידו
בתחילה ואעפ"כ אחר שגבר עליה ונתן הטבעת באצבעה שתקה ולא צנחה הודאה גמורה
היא.

ואין לומר משום הכי שתקה דסברה הא קא חזו עדים דלא בעינא דכינן דאח"כ צנחה
היינו בעינן דפ"ק דמציעא תקפה אחד בפנינו ושתק נהדר צונח מי אמרינן מעיקרא
אודויי אודי א"ד סבר הא חזו רבנן וסלקא בתיקו ומי לא עסקינו נמי התם שהוא נתעצם
עמו ולא הניח לתקוף והוא התגבר עליו ותקף מידו דחזו רבנן גם התעצמותו ואעפ"כ
מבעיא לן שמה מחל אח"כ מדלא צונח וסלקא בתיקו ולא מפקינו מידי התוקף.

וה"ה וה"נ אע"ג שנתעצמה להוציא ידה פינון שגבר עליה וראו העדים ששם הטבעת
באצבעה פעדות דראהטשוב ושתקה ולא צנחה הוי' הודאה ומקודשת גמורה היא
לכה"פ מחמת ספק דתיקו דגמ' הג"ל.

ועוד הדבר מפני שהגהת רמ"א סי"ב בשם הג"מ דאפילו לקח ידה בתזקה ושלא
ברצונה הוי קדושין פינון שמתחילה דבר עמה מענין קדושין אע"ג דבשעת מעשה לא
אמר מידי. אלא דמה שהיה נראה שנעשה בלא רצונה אין מועיל פלוס ובטל הקדושין
פינון שלא מחמת בפירוש דוקא ופשיטא טובא דלשון הקדושין שאמר בשעת מעשה כנ"ד
עדיף מדיבר עמה בעסקי קדושין מקודם ובשעת מעשה לא אמר פלוס כעובדא דהגמ"ר
נרמ"א הג"ל.

ואע"ג דהתם קאמר והיא לא נרקה הטבעת ובגדון שלפנינו נרקה הטבעת כמבואר
בגב"ע. פינון שנראה מתוך העדות שלא תכ"ד נרקה הדבר פשוט דאיכא למיחש לאמלוכי
אח"כ פינון דשתקה ולא נרקה הטבעת אלא אחר כ"ד ואחר השתיקה יש לומר דמקודם
נתרצתה ואח"כ חזרה בה ומוכח מהגהת הג"ל דבכה"ג לא הוי שתיקה דלאחר מתן מעות.

והיינו משום דהכא ליכא למימר דשתקה משום דלא איכפת וכדאמרן. ומ"ש הב"ש
והבה"י דהך דהגמ"ר מייירי בנתרצתה תחילה בפירוש הנה קושית הבאה"ט חזקה מאד
דא"כ היינו הגהת הקודמת בשם הגמ"י ואפ"י נרקה הוי קדושין (ולא מצאתי דבר מספיק
מה שיש לטעון בזה) והאמת יורה דרכו דלאו בהכי מייירי בהגהת הב' ואפילו לדעת
החמ"ח דהגהת זו דסי"ב פליגא על הרמ"ה בטור סכ"ח ובהגהת רמ"א שם הביאה בשו"ע
להלכה וכן פסק הרב"י בש"ע סי' למ"ד ודלא כט"ז שם שהגיהה וכתב שמקור דברי
הש"ע שם הוא מהגמ"י שהביא הרב"י בס"מ"ב ולא דינא דרמ"ה.

דליתא שאין דרוך הפוסקים ובפרט בש"ע להשמיט גוף הדין של המקור ולהביא רק מה
דאתי מכלל לא וגם לשון הש"ע מכונן ביותר ללשון הטור בשם הרמ"ה ולא כלשון עצמו
של ספר הש"ע ולמה לנו לילך באורחא דחיקא והאמת יורה דרכו שהם דברי הרמ"ה.

ועוד דאם פֿדבֿרי הט"ז לְמָה פֿתב בְּשֵׁם יֵשׁ מִי שְׂאוּמֵר אִטוּ אֵיפֹא מֵאן דְּפֿליג עֲלֶיהָ. בְּלֹא אַרצֵאי מַעֲיָקֵרֵא וְתוּמ"י תכ"ד שְׂדִיתִינְהוּ (פֿגִּינְרֵסֵת הַט"ז) דְּבִהֲכִי מֵינְיֵרִי בַּהֲגַמִּי"י וּק"ל לְמִימֵר דְּאַפ"ה הָוִי קִדוּשִׁין.

וְכֵאן א"ל כַּמ"ש מְפָרְשֵׁי הַשׁו"ע בַּכ"ד לְשׁוֹן יֵשׁ מִי שְׂאוּמֵר אַף בְּמִקּוֹם שְׂאִין חוֹלֵק. פֿינֵן דְּהָד מִקְלָתָא אֲשַׁפְּתֵן לָהּ בְּהֶדְיָא בַּגַּמ' וּפּוֹסְקִים רֵאשׁוּנִים וְאַחֲרוּנִים ז"ל דְּבִלֹא נִתְרַצְתָּה בְּפִירוּשׁ וְתוּמ"י תכ"ד שְׂדִיתִינְהוּ בְּפִנְיֵו דְלֹא הָוִי קִדוּשִׁין וּכ"כ בַּשׁו"ע שֵׁם ס"ז דְּמִפְּל הַנ"ל מוֹכַח דַּהֲב"י דִּינָא דַּהֲרַמ"ה דְּוִקָא נֶקֶט וּבִלֹא שְׂדִיתִינְהוּ וּפְלִיג אַהֲגָתָה רַמ"א בְּשֵׁם הַגְּמ"ר הַנ"ל פֿדבֿרי הַח"מ הַנ"ל.

מ"מ אִין לְפִטְנֵר אֲשֶׁה זֹו דַּנְד"ד בְּלֹא גֵט מֵאַחֵר דַּבְּשׁו"ע ס"ל וְרַמ"א סכ"ח לֹא הִבִּיאוּ דַּעַת רַמ"ה אֲלֵא בְּשֵׁם י"א. פֿשוּט דִּינֵשׁ לֹוֹמֵר דְּהֵינְנוּ רַק לְחוּשׁ לְחוּמְרָא לְסַבְּרַת רַמ"ה.

וְלֹא קִשָּׁה מִיָּדֵי מַה שְׁהַקְשָׁה הַח"מ דְּבִרֵי רַמ"א אַהֲדָדִי דְּמִשׁוּם חוּמְרָא דַּא"א אֲזִיגֵל הֶכָא לְחוּמְרָא וְהֶכָא לְחוּמְרָא. וְאַדְרַבָּה מְדַבְּסִי מ"ב הִבִּיאוּ דְּבִרֵי הַגְּמ"ר בְּסִתְּמֵם וְדְבִרֵי הַרַמ"ה בַּסַּכ"ח בְּשֵׁם י"א מִשְׁמַע דַּס"ל לְהֶלְכָה דְלֹא כַּרַמ"ה אֲלֵא דְלַחוּמְרָא יֵשׁ לְחוּשׁ לְדְבִרֵי הַרַמ"ה.

וּכ"ש שְׂיֵשׁ לֹוֹמֵר דְּאַפְּי הַרַמ"ה נְמִי יוֹדֵה בַּנְד"ד (וּבְעֻבְדָּא דְּהַגְּמ"ר וְדִלֵא כַּח"מ). דְּדוֹקָא זָרַק לְתוֹף חִיקָה קְאָמֵר.

וּמִשׁוּם דִּינֵשׁ לֹוֹמֵר דְלֹא אֵיכְפַת לָהּ. אֲבָל נִתֵּן בְּיָדָהּ מִמֶּשׁ דְּלִיכָא לְמִימֵר לֹא אֵיכְפַת לָהּ פֿדְלַעִיל.

וּמִדְּשִׁתְקָה וְלֹא צְוֹנְחָה אוֹדוּנִי אוֹדִית לִיָּהּ. הַרַמ"ה נְמִי יוֹדֵה דְּמִקְוֵדְשָׁת.

וְאַף שְׁבַמְאֵהֲלִיב הַוּגְבָה הַעֲדוּת בְּשִׁנּוּי לְמַעֲלִיוֹתָא טוֹבָא. מַה יוֹעִילְנוּ זֶה דְּלִפִּי דְּבִרֵי הָאֲשֶׁה וְהַבְּעַל הֵן הֵן הַעֲדִים עֲצָמֵן שְׁהַעֲיָדוּ בַּרַאהֲטָשׁוּב.

וְכִינֵן שְׁהַגִּידוּ בְּפִנְי ב"ד דְּשֵׁם שׁוּב אִין חוֹזְרִין וּמַגִּידִים לְהִיפּוּף מִמֶּשׁ. וְאַפְּי אִם יִהְיוּ עֲדִים אַחֲרִים הֵם הַמַּעֲיָדִים בְּמַאֲהֲלִיב.

נִרְאֵה פֿשוּט דְּהֵינְנוּ שְׁנַיִם אוֹמְרִים נִתְקַדְּשָׁה וְשְׁנַיִם אוֹמְרִים לֹא נִתְקַדְּשָׁה דַּסִּי מ"ז דְּאַפְּי אִם נִשְׂאֵת תַּצָּא: אֲמַנְם לְפִי דְּבִרֵי הָאֲשֶׁה שְׁהַעֲדוּת דְּרַאֲהֲטָשׁוּב הַוּגְבָה שְׁלֹא בְּפִנְיָה וְשְׁלֹא בְּפִנְי הַבְּעַל הֵזֶה מְקוֹם לֹאֲהַדוּרִי אַפְתָּחָא דְּהִיתָרָא דְּעַדו' שְׁהַוּגְבָה שְׁלֹא בְּפִנְי הַבְּעַל שְׁלֹא פֿדִין אִין דְּנִין עַל פִּי חוֹזְרִין וּמַגִּידִין בְּפִנְי הַבְּעַל דְּכַמ"ש בַּח"מ סכ"ח וּמִמִּילָא דַּה"ה נְמִי פֿשִׁישׁ עֲדִים אַחֲרִים שְׁהַוּגְבָה עֲדוּתָן בְּפִנְי הַבְּעַל דְּוּמְכַחִישִׁין הַרַאשׁוּנִים דְּעֲדוּת שְׁל הַרַאשׁוּנִים בְּטִילָה וְשְׁל אַחֲרוּנִים קִנְיַת וְאַזְלִינֵן בְּתַרְיָהוּ.

וּא"כ הוּא עֲדוּת דְּמַאֲהֲלִיב שְׁהַוּגְבָה כַּד"ת בְּפִנְי הַבְּעַל דְּהִיא עֵיקָר וְיֵשׁ לָנוּ לִילָף אַתְרֵיהּ. וּכְבָר נִתְבָּאָר דְּלִפִּי הַעֲדוּת דְּמַאֲהֲלִיב הִיתְרָה פֿשוּט וּכַמ"ש הַרַב הַגָּאוֹן הַמ"ץ דְּמַאֲהֲלִיב.

אַף הִנֵּה רְאִיתִי בְּתַשׁו' ר' בְּצִלְאֵל אֲשַׁפְּנִי סִי ה' שַׁע"פ הַרַב הַמְּאִירִי וַע"פ הַרַשְׁד"ם נִתְפָּשֵׁט הַדְּבָר לְגַבּוֹת עֲדוּת קִדוּשִׁין שְׁלֹא בְּפִנְיָהם אַף שְׂיֵשׁ חוֹלְקִין בְּדְבָר כֶּף נִתְפָּשֵׁט הַמְּנַהֵג. וְהוּבָא גַם בְּתַשׁו' נו"ב.

ומה לי להאריך לפני כ"ק. והפל גלוי ונדוע לפניו.

ועינו פקוחה ביתר שאת ויתר עז פולי האי ואולי ימצא פתחא דהיתרא לאשה זו. כי בעניינתנו צריכה גט.

ולא מצאתי לה תקנה ע"פ הדברים האלה. ואחלי תפון תפילתי להשיבני דבר בהקדם האפשרי.

ובזה אדע כי מצאתי חן בעיניו נאום המוכן אל משמעתו יצחק אייזיק עפשטיין. סימן ט' תשובת כ"ק הגאון אדמו"ר זצוק"ל להרב הגאון מוהר"ר יצחק אייזיק מהאמ"י: הנה גם אם באנו לדון ע"פ הגב"ע דראהטשוב קלישא טובא החפש קדושין דהנה אם באנו להתמיר מהדין דשתיקה בשעת מתן מעות מקודשת יש שני ספיקו' להקל ואפשר שלשה ספיקו' נאם משום השתיקה דלאחר מתן מעות עד ששחקו עליה ואז השליכתה נראה דע"ז יש לצדד להקל לגמרי בנד"ז שאחזי ידה.

ומתחילה נדבר מנידון החפש דבשעת מתן מעות שהוא יותר עקרי. והנה רש"י ד' י"ב סע"ב והרמב"ם והש"ע סי' כ"ח ס"ד פי' דבשעת מתן מעות היינו שאמר התקדשי לי בו ואח"כ נטלתו.

והיינו משום דבכה"ג הניא הודאה ממנה על הקידושין וכמ"ש הריב"ש סי' ק"ע. פינן שפבר שמעה שנותן לה לשם קידושין והיא מקבלת.

וכמבואר מדברי הרמ"ה סי' כ"ח סקי"ב דזהו עגון דעבדה מעשה דמוכח דניחא לה. ואמנם בטור סי' כ"ח פתב אם אמר לה פן בשעה שנתנו לידה או קודם לכן.

אשר מזה מוכח לכאורה דאפי' בתחלת הנתינה לא שמעה שנותן לה לשם קידושין נקרא ג"כ בשעת מתן מעות ואפשר היינו ע"ד דמשמע בתשו' מהרי"ט חאה"ע סי' ל"ח דכשהאמירה היא בין נתינתו לנטילתה שעדיין שניהם אדוקים בהחפץ שנותן לה לא מיקרי שתיקה לאחר מתן מעות.

אף באמת אין זה מוכרח בדעת הטור כי יש לומר פי' בשעה שנתנו היינו פשהחפץ עדיין בידו לגמרי והיא מקבלת אחר ששמעה שלשם קדושין נותנו לה וכ"מ בב"ח שם ס"ד דס"ל דגוננא דהטור פשוט יותר דהני קדושין מגוננא דרש"י והרמב"ם וא"כ עכצ"ל דמפרש דעת הטור כדפרישית.

וכן ראיתי בתשו' הגאון ר' עקיבא איגר נ"י סי' צ"ז וז"ל ע"ד המאורע נער אחד אמר לנערה קח חפץ זה לפקדון וכשבאתה לקחתו ואחזה החפץ בעוד שהוא והיא אדוקין בחפץ אמר לה הרי את מקודשת לי ושתקה כו' מ"ש מעכ"ת נ"י בהחלט דנ"ד מיקרי שעת מתן מעות אני בעניי איני רואה הכרח לזה דיש לומר פינן דלא עבדה מעשה.

דבשעה שסילק ידו דאז הוא שעת חלות הקדושין נשאר החפץ ממילא בידה ולא עשיתה מעשה. יש לומר דלא מיקרי שעת מתן מעות.

ומה שתמך מעכ"ת יסודו על דעת מהרי"ט חאה"ע סל"ח במ"ש ואפשר לתרץ דעת העד כו' לענ"ד אינו מוכרח ואדרבה משם משמע בהפך ממ"ש מהרי"ט והכא אפילו א"י

לנתקו כו' דטעמא דשתיקה דלאחר מתן מעות לאו פלום היא משום דסברה אי שדינא ליה כו' אבל זו כו' אלמא דנתרצית בקדושין עכ"ל מהרי"ט.

הרי דבא ללמד פיון דאמרינן דה"ל למישדנייה כו' ממילא בזו כו' הוי הוכחה דנתרצית פמו הוכחה דה"ל למישדנייה. אבל אלו לא היינו דנין שתיקה להוכחה מדלא שדנייה ה"נ לא היינו דנין להוכחה מדלא סילקה ידה ומ"ש מהרי"ט לשונו לא מיקרי שתיקה אחר מתן מעות.

היינו דאין בזה היתרא דשתיקה דלאחר מתן מעות כו' אבל מ"מ פיון דלא עבדה מעשה לא הוי פהודאה ממש רק הוכחה דנתרצית פמו שתיקה דלאחר מתן מעות היכא דלא שייך הסברה דסברה אי שדינא כו' עכ"ל הגאון רע"ק אייגר נ"י בתשו' הנ"ל. ודפח"ח.

והנה בנ"ד יש לספק דאולי אמר אחר שפבר תחב הטבעת באצבעה דכף משמע לכאורה מהגב"ע דראהטשוב ונתן את הטבעת באצבעה ואמר הרי את כו' וגם הודה בעצמו פן במאהליב וגם המעשה מורה פן שהרי אחז ידה מתחלת הנתינה והאמירה עד אחר גמר אומרו אתם עדים א"כ מוכרח שפבר שודאי לא תקבל ולא תחזיק הקדושין ברצון א"כ מסתמא לא אמר ג"כ לשון הקדושין קודם הנתינה וכמו שזיכר ג"כ ממה שאמר ואמתן לה מדעם ולא רצה להזכיר שיקדשה כו'.

וא"כ הנה המעשה הרי כתב רמ"א בד"מ סי' כ"ח סק"ד שאפ"י תכ"ד אחר הנתינה נקרא לאחר מתן מעות. ואף שי"ח ע"ז מ"מ רוב הפוסקים ס"ל פן וכן נראה נדאי דעת מהרי"ט בתשו' הנ"ל.

הרי ספק אחד. הספק השני דאף אם האמירה קדמה לנתינה מ"מ אין זה נקרא בשעת מתן מעות לפמ"ש אחד מן העדים במאהליב (והוא מעדים דראהטשוב) שהיא דתקה ומשכה ידה לאחור בעת נתינת הטבעת באצבעה.

והוא נאמן לפרש דבריו פן שאין זה חזרה מעדותו שבראהטשוב רק פירוש וכמ"ש כת"ר. אולם מה שבראה מדעת כת"ר שיש להאמין לעד זה לעשות זה לנדאי אינו מוכן לי פיון שרק אחד מהעדים פירש פן.

והשני ר' אליעזר בר"ד לא פירש פן רק אמר שלא ראה מאומהרק ששמע לשון קדושין וזה הוא סתירה לעדותו שבגב"ע דראהטשוב. ואינו חוזר ומגיד וא"כ נשאר ע"פ גב"ע דראהטשוב שני עדים היינו ר"א הנזכר ובעל האכסניא שלא פ"י פן שהיא משכה ונתתקה ידה לאחור.

ולכן עם היות שזה העד הראשון שפ"י פן במאהליב אינו נקרא עד אחד בהכחשה שהרי אין שנים הנשארים מכחישים אותו בזה וכמ"ש כת"ר דאפשר שאם היו שואלי מהם הדיינים בראהטשוב ע"ז היו ג"כ אומרים פן.

וכיוצא בזה איתא בתשו' הריב"ש סי' תע"ו הובא בסמ"ע סי' כ"ט סק"ו. אבל מ"מ פיון דאינו רק עד א' בפירוש זה אינו מועיל להוציא מחזקת קדושין שע"פ שנים עדים

הנשואים וכעין מ"ש בגמ' פ"ב דכתובות ד' מ"ט ע"ב והאי דקאמר תנאי ה"ל חד ואין דבריו של א' במקום שנים.

ופי' הריטב"א הובא בש"ך בח"מ סי' מ"ו ס"ק ק"ח דהיינו אפי' אין מכחישים זה את זה ע"ש ואף דשם קיי"ל דקאמר תנאי נאמן זהו משום דלא אמרינו תרנוניהו בשטר א מעליא קא מסהדי פיון דקאמר תנאי עיקר סהדותיה והוא נאמן בכך משא"כ בנד"ז שנשאר ב' עדים מבלעדו א"כ אף דהוא נאמן לפרש פו אין דבריו של א' במקום שנים. אלא דמ"מ יש לומר דספיקא מיהו הו"א ע"פ עד זה. דלא דמי לגמרי לעובדא דהתם דאף שאין מכחיש אותו מ"מ השני פירש שלא שמע שום תנאי.

אבל בנ"ד שלא פירשו השנים הנשואים שלא ראו שמשכה ידה כו' וגם אדרבה הניחו מקום בדבריהם הגורם לספק בזה שעכ"פ אמרו שאחזי ידה כו' דמורה שלא נתרצתה כלל א"כ מעצמנו יש מקום לספק שמה ניתקה ידה כו'.

וגם מ"ש א' מהעדים בראיהטשוב דאשת בעל האכסניא ישבה במתפנין אצלה וסמכה א"ע עליה כדי שלא תוכל לברוח כו' וגם מדהודה המקדש עצמו במאהליב ע"ז שהיא משכה ידה ואצבעה לחזרה אף תקפה באצבעה בחזק ונתן עליו הטבעת.

א"כ יש לומר דיש לדון כ"ז לספק אע"פ גב"ע דראיהטשוב פיון שהמקדש וע"א שלא בהכחשה אומר פו וגם קצת הוכחות לזה. א"כ יש ספק שני על דין דבשעת מתן מעות מקודשת דהא יש לומר שלא שתקה.

ומ"ש כת"ר אמנם נראה דבכה"ג לא ה"ל למישתק אלא למצנוח דוקא בראש הומיות דלא ניתא לה ולא די במשיכת ידה לאחור עכ"ל. ודאי אין פוונתו דגם אשעת מתן מעות יש לחוש לקדושין מה"ט דלא די במשיכת ידה לאחור.

ובעינין צנוחה דוקא דמ"ש מהא דסי' למ"ד ס"ז זרקתו כו' דלא הנה קדושין אע"ג שלא צנוחה. אלא צ"ל דכוננת כת"ר דלא די במשיכת ידה לאחור על השתיקה דאס"פ ופעולת המשיכת ידה דיה שעתה לומר דלא לחוש לדין בשעת מתן מעות מקודשת אבל מ"מ יש לחוש כמו בשתיקה דלאחר מתן מעות.

אף עכ"פ על דין דבשעת מתן מעות ודאי מהני. עוד י"ל ספק ג' על דין דבשעת מתן מעות היינו אף אם לא משכה ידה לאחור כמו ספק הב' וגם לא היה האמירה אחר גמר הניתנה כמו ספק הא'.

עדיין יש לומר שמה האמירה הנה בשעה שהיו שניהם אדוקין בהטבעת ר"ל אחר התחלת התחיבת הטבעת באצבעה. ומהתחלת התחיבה עד גמר התחיבה אמר לשון הקדושין.

וא"כ יש לומר דאין פאן משום דין דבשעת מתן מעות וכמ"ש הגאון רע"ק איג"ר נ"י פיון דלא עבדה מעשה. שפשהתחיל לתחוב לא ידעה עדיין שלקדושין מכונן.

וגם פששמעה לשון הקדושין אינה מנחת אצבעה שיתחוב בו הטבעת פי אם הוא אוזו ידה ותחוב בה. א"כ מה מעשה עבדה והרי הודה ג"כ בראיהטשוב שאחזי ידה בחזקה והעדים אמרים ג"כ שאחזי ידה מתחלת הניתנה וא"כ אם אחזי ידה בחזקה יש לומר שאין פאן שום מעשה ממנה.

ואף שהעדים לא העידו בכ"י שאחזו ידה בתזקה מ"מ אין פאן עדות על מעשה ממנה שהרי לא ראו ממנה בפועל מתן מעות מעשה שמסכמת על קדושין. שהרי גם לדבריהם יוכל להיות שאחזת ידה הנה בתזקה.

וגם יש לומר שא"כ שהתחלת האמירה הנה אחר התחלת תחיבת הטבעת באצבעה א"כ קרוב שלא הספיק לגמור תחיבת לי עד אחר גמר תחיבת הטבעת. ועיקר קדושין הוא ע"י תחיבת לי כמ"ש בש"ע סכ"ז ס"ד וע"ש בב"ש ס"ס"ק י"ד בשם ח"י מהרי"ט.

וא"כ גם מה"ט יש לומר דאין פאן משום דין דבשעת מתן מעות. ובודאי שגם לפי גב"ע דראהטשוב אין לספק פלל שמא הנה האמירה לגמרי קודם הנתינה שהרי כ' ונתן כו' ואמר כו' א"כ לכאורה משמע דנדאי הנה המעשה כמ"ש בספק זה השלישי.

והנה לפ"ז יש לומר דגם הוכחה אין פאן דנתרצית לקדושין. דהוכחה דכ' רע"ק אייגר נ"י זהו ענין מדלא ניתא לה תשדינהו והיינו כשאין מונע לה להשליך.

משא"כ בנד"ז שאחזו ידה בתזקה ותוחב בה. ומ"מ יש לומר פיון שבדברי העדים נזכר רק שאחזו ידה.

ולא פ"י בתזקה אף שקרוב הדבר שפן הי' פנ"ל מ"מ יש לומר לדין כ"ז רק כמו ספק (בשגם שי"א דאפילו תכ"ד לאחר מתן מעות ה"ל כמו בפועל מתן מעות אלא שאין פן דעת רוב האחרונים). והנה בשני ספיקות בקדושין מצד מהרי"ט ח"א סי' קל"ח להקל.

והביא ד' מהריב"ל שמחמיר וראיתי בתשובת השאגת אריה שנדפס בתשוב' בית אפרים חאה"ע סי' מ"ב שהעיר דדין זה תליא באשלי רב רבבי בהא דחוששין לסבלונות בקדושין דף כ' ע"ב דלפר"ח בתוס' שם דחיישינו למיעוטא בחשש קדושין משום חומר דאשת איש ולא אזלינו בתר רובא כמו"כ לא מהני שני ספיקות להקל אכל לפי הרשב"א והריטב"א שם דהתם משום דאינו רוב גמור כו' וכ"ש לגירסת רש"י דלא חיישינו למיעוטא יש להקל בשני ספיקות.

ולפי"ז בנד"ז שיש לומר דיש ג' ספיקות יש לצדד להקל דהא לדע' הש"ך בי"ד סי' ק"י בנקה"כ בהשגתו עמ"ש הט"ז שם סקט"ו העולה מדברינו כו' מהני שלשה ספיקות אף להוציא מחזקת אשת איש כו' ונהי דהט"ז שם מחמיר בזה כמ"ש אפי' הנה פמה ס"ס כו' בנ"ד דאדרבה החזקה מסייע להיתרא יש לומר דאפי' שני ספיקות מהני להט"ז.

אלא משום פר"ח דחיישינו למיעוטא מ"מ בג' ספיקות יש לצדד להקל פיון דלהש"ך מהני כה"ג אף להוציא מהחזקה. ועתה יש לחקור על חשש שתיקה דלאחר מתן מעות שלא השליכה הטבעת עד אחר גמר אמירת אתם עדים ואחר ששחקו עליה.

וגם מהגב"ע יש מקום ספק אם השחוק ששחקו עליה הנה ג"כ במשך שאחזו ידה וא"כ תומ"י שהניח ידה השליכה הטבעת. או שהשחוק הנה אחר שהניח ידה וא"כ לא השליכה הטבעת תומ"י שהניח ידה כ"א אחר כ"ד משהניח ידה דהיינו אחר ששחקו עליה.

והנה ענין שתיקה דלאחר מתן מעות אף גם היכא דליכא התירוץ ברה אי שדינא כו' אפשר לומר דאינו רק ספק קדושין וכמו שחילק הגאון רע"ק אייגר נ"י בין נד"ז דנקרא הוכחה דנתרצית ובין בפועל מתן מעות דהוי הודאה ממש פיון דעבדה מעשה.

ואף שהגאון המקנה בחידושו די"ב (ד"ה אמר רבא) כ' דלרב הונא בעובדא דצפיתא הוי מקודשת ודאי נראה שכ' פן רק לנישב דעת הרמב"ם. ועוד דבפני יהושע די"ג (ד"ה שלח ליה) משמע דלרבא שתיקותא דלאחר מתן מעות בכל ענין לאו פלום היא ולא מה"ט דסברה אי שדינא כו' ע"ש.

ולכן יש לומר דהוי רק כמו ספק קדושין וא"כ יש לומר דהנינו דוקא בשתיקה שבגמרא שם שביכולתה להשליך הקדושין ואין מונעה ואעפ"כ אינה משלכת ע"ז מחמירי' בדליפא הטעם סברה אי שדינא כו' משא"כ ה"כא שהמקדש אחז ידה ומנעה מלהשליך והודה שאחז ידה בתוקה.

והעדים בן אין מכחישים זה. ובשתיקה דלאחר מתן מעות יש לדון שפא אחז ידה בתוקה. כמו דמתרצי' שפא טעמה דתתחייב באחריות כו' מצורף לזה אשת בעל האכסני' האט זיה אן גילייגט מיט איר האנט אופין שונים של אשה זו (הגרושה שקודשה) בכדי צנא פאר שטעלין זיא זאל גיט קענין אנטלויפין.

א"כ לא יכלה להשליך הטבעת אא"כ ע"י מלחמה ולכן אף אם לא נלחמה מנלן להחמיר בזה. שהרי אין זה דומה כלל וכלל לשתיקותא שבגמרא.

ועוד יש טעם להקליפון שבאמת השליכה אח"כ וכן איתא בהדיא בהגמ"ר דקדושין סי' תקל"א בענין שתיקה דלאחר מתן מעות שלא השליכה הקדושין עד שאחד מן העדים אמר לה השליכי פי לקדושין נתנו לה ואז השליכה.

וכ' רח"ם דהוכיח סופה על תחלתה שהשליכתה. ואמרו פ"ב דחולין (דל"ט ב') ופי"ג (דקל"ו) דכ"ע מודו היכא דאיכא למיתלי השתיקה באמתלא מוכחת הוכיח סופה על תחלתה אמרינן עכ"ל.

ובנ"ד ודאי אמתלא מוכחת שלא השליכה רק מפני שאחז ידה ותומ"י שהניח ידה השליכה ואף אם המעשה היה שמה ששחקו עלי' היה אחר שהניח ידה ואז אח"כ השליכה הרי גדון דהרא"ם הוא ג"כ כה"ג ועכ"ז מיקל כה"ג פיון דאיכא למיתלי השתיקה באמתלא מוכחת והנינו משום שיש לומר שלא השליכה תחלה מפני שלא סברה שיהיה בזה חשש קדושין פיון דהאמירה היה לאחר מתן מעות ולכן פשאמר לה השליכי פי לקדושין נתנו לה השליכה.

ולכן אף שההשלכה היה אחר כ"ד טובא מהני להוציא מחששא דשתיקה שלאחר מתן מעות. וה"נ בנ"ד יש לומר שלא סברה שיהיה זה ענין כ"כ וגם יש לומר שלא השליכה מפני שאם יאבד לא יתן החצי רו"כ שהבטיח ליתן לה או שרצה לעכב הטבעת עבור החצי רו"כ ותיקף שאמר לה שיש בזה חשש קדושין מיד השליכה א"כ יש פאן אמתלא על השתיקה ומהני ההשלכה להוציא מידי ספק כו' כמ"ש הרא"ם.

ומיהו בנד"ז איכא עוד טעמא עפמ"ש בגיטין דס"ו אם הוכיח סופו על תחלתו ה"ז גט וכ"פ הפוסקים וכ' הרא"ם הטעם דהכא שאני דאמר כתבו כדאיתא בחולין דל"ט ע"ב ושם פרש"י דכיון דאמר כתבו איכא קצת הוכחה בתחלה כו' ע"ש.

נשמע מזה ראיה לרבנו דרשב"ג דלא אמרי הוכיח סופו על תחלתו מ"מ כשיש הוכחה תחלה וסוף מודו דמהני ובנד"ז מלבד הוכחה דסוף מה שהשליכה. איפא הוכחות עצומות גם בתחלה שאין רצונה בשום אופן להיות אשתו דאל"כ למה אחזי ידה מתחלת נתינת הטבעת עד גמר אמירת אתם עדים.

וגם הודא' להמ"ץ שאחזי ידה בתוקה. וכ"ש לפי מה שפירש דבריו אחד מהעדים במאהליב שהיא משכה ונתיקה את ידה ממנו לאחור אף שתקף באצבעה בחונק וא"כ אין לה הוכחה דתחלה גדולה מזו שאין רצונה בקדושין גם עוד הוכחה ממ"ש א' מהעדים בראהטשוב ג"כ שאשת בעל האכסני' ישבה אצלה במתכנין וסמכה עלי' כדי שלא תוכל לברוח כו' א"כ נראה נדאי שלא היה רצונה ע"ז כלל: ועתה אבוא על סדר דברי כת"ר מ"ש וגם הא חזינא דאיכפת ואיכפת לה ודחקה להוציא ידה מתחת ידו בתחלה ואעפ"כ אחר שגבר עליה ונתן הטבעת באצבעה שתקה ולא צווקה הודאה גמורה היא עכ"ל.

והנה אם פנונתו לומר דשתיקה זו גריעא משאר שתיקה דלאחר מתן מעות. משום דאע"ג דאין פאן משום דין בשעת מתן מעות פיון שדחקה להוציא ידה מתחת ידו אלא שגבר עליה ונמצא היה הנתינה בע"כ עכ"ז בשתיקותא דאח"כ חיישינו טפי דהודאה היא דנראה דאע"ג דתחלתה באונס סופה ברצון.

איני מוצא לזה שום טעם דאדרבה מסבא יש לומר להיפוך דבשאר שתיקותא דלאחר מתן מעות י"ל דשייך טפי החששא דרב הונא דאי איתא דלא ניחא לה תשדינהו אבל הקא יש לומר דסברה הא קא חזו פולי דמשכה ידה ממנו בתחלה ושנייתו לה בעל פרוסה כו' לכן יש לומר דסברה דתו א"צ לעשות מעשה עוד משא"כ התם.

וראיה לזה ממ"ש הטור אה"ע סי' למ"ד בשם התו' גבי תנהו על הסלע ואפי' זרק לתוך חיקה בשתיקה פיון שגלתה דעתה שאין רצונה להתקדש יכולה לומר בתורת מתנה קבלתיו עכ"ל וכ"כ הרא"ש שם בפ"ק דקדושין סי' י"ג וגם מהגמ"ר יש ראיה דעכ"פ לא גרע משאר שתיקה כמשמעות הח"מ והב"ש סי' מ"ג בהגהה.

ואם פנונתו דיש להחמיר בזה כמו בשתיקה דלאחר מתן מעות כבר נתבאר מה שיש לצדד בזה דל"ד לשתיקה דלאחר מתן מעות שבגמרא. ומ"ש ואין לומר דמש"ה שתקה דסברה הא קא חזו העדים דלא בעינא דכיון דאח"כ צווקה היינו בעיין דפ"ק דמציעא תקפה אחד כו'.

במחכ"ת אין הנדון דומה לראיה הנה כ' הריטב"א בחי' שם וז"ל כ' הרמב"ן ז"ל דמדקאמר תקפה אחד בפנינו כו' פשיטא לן דכל אחד שתוקף לחבירו מה שבידו דאי אישתיק לאו הודאה הוא אלא הקא דמעיקרא פרונייהו תפסי בה וכל אחד אומר כולה שלי והשתא תקפה מיניה ואישתיק בה מספקא לן אי הויא הודאה או לאו עכ"ל והובא ג"כ בתנאים סי' קל"ח סק"ה.

וכ"כ ג"כ בחי' הר"ן פיון דנדאי טלית זו מתחילה בספק היתה עומדת כו' אף בספק הודאה סגי לה אבל אלו היינו תופסים אותה בתחילה כאלו היא של שניהם בנדאי הדבר ברור שאין זו מעמידתה בחזקת התופסה עכ"ל.

וגדולה מזו דקדק בקצה"ח סי' קל"ח סק"ג דאפי' בדתפסי תרנוניהו לא מהני תקיפה אחר שנשבעו דאז כבר זכה בתציו תו לא אמרינו אודויי אודי ליה ואפילו שתיק מתחילה ועד סוף לא אמרינו שתיקה פהודאה.

נשמע דלא מספקינו דשתק ולבסוף צונח שפא הויא הודאה אא"כ הוא בענין פשגם מפלעדי שתיקה הנה לנו ספק גמור שפא הוא של זה שתקף כו' משא"כ פשהיא בתוקת א' מהם וכמו בנספא דר' אבא.

משמע דאין השתיקה שום ספק כמ"ש הקצה"ח וכ"מ מהרמב"ן (ולק"ר"ן יש לומר דהוי ספק רק דאין מוציאין מתוקתו. ויש לומר דגם הר"ן לא ס"ל דהוי ספק רק בדתפסי תרנוניהו ועי' בפנ"י שם ד"ו שהאר"י ג"כ בזה ועולה כמ"ש הרמב"ן וכ"ד האו"ת סי' קל"ח כמש"ל).

וא"כ בנ"ד דקודם השתיקה הרי היא פנויה גמורה ובתוקת עצמה היא א"כ אף את"ל דהאחיזה וההשלקה שאח"כ הוי כמו שתק ולבסוף צונח אין זה פועל שום ספק. ובאמת לפמ"ש בשם הרמב"ן דכשהוא בתוקת א' מהן אין השתיקה שום ספק א"כ הא דגבי קדושין מספקינו בשתיקה דלאחר מתן מעות צ"ל משום דשתיקה דהכא גריעא טפי דה"ל פמעשה דאוחזת הקדושין ואי לא ניחא לה תשדינהו ולא דמי לשתיקה דגבי נספא דר' אבא.

ולפ"ז בנ"ד דהאחיזה היא מפני שאחז ידה ולא הניחה להשליף א"כ ה"ל כשאר שתיקותא דלאו כלום היא וכ"ש שהשליכה אח"פ. ומ"מ כ"ז לפלפולא אבל וכי מפני שאנו מדמין נעשה מעשה ח"ו בשגם שיש לפקפק בענין הספיקות אם לקרותן ספק ממש כו'.

ע"כ נראה לצדד. כי הנה מאחר שלפי גב"ע דמאהליב אין חשש קדושין.

א"כ אף אם לפי גב"ע דראהטשוב הי' קדושין. אפ"ל דיש לדון ע"פ גב"ע דמאהליב מאחר שהן הן העדים עצמן (רק בעריל שטרעסינער לא חזר והגיד במאהליב והוא עד א').

והנה נד"ז יש לקרותו דין מרומה לא מיבעי לפמ"ש הב"ש סמ"ב סקי"ד דכשהאשה מכחשת נקרא דין מרומה אלא גם מתוך טענת המקדש מבואר פן שהודה שאחז ידה בתוקת וגם במאהליב הודה שהאמירה הנה אחר גמר הנתינה וגם מצד העדים שהרי העידו במאהליב בסגנון אחד.

ועי' בתשובת מהר"מ אלשיך סי' מ'. ובדין מרומה איתא בתשובת מהר"ר בצלאל אשכנזי סי' ה' דרוב הפוסקים סוברים דבעי דו"ח פדיני נפשות ממש וא"כ אם לא עשו דו"ח עדותן בטילה.

מיהו אף בד"נ באומר אמש הנה המעשה כו' ס"ל להר"ן דה"צ לחקור בכמה בחודש ולק"רמב"ם צ"ל כל השבע דו"ח וכ' בחי' הר"ן פ' ה"ו בודקין שכ"מ פשטא דגמרא בסנהדרין שם ד"מ ע"ב לדבריכם כו' אלא אע"ג כו' יעו"ש ומשמע שם דה"ה בדין מרומה דדיני ממונות להאומרים דצריך דו"ח כד"נ א"כ אף באומר אמש הנה המעשה

צָרִיף לְחַקוֹר כָּל הַשְּׁבַע דו"ס וְאֶפְי' לְדַעַת הָרִיב"ש שֶׁבב"י בח"מ סי' לָמ"ד מְחַוֵּדֵשׁ א' דבד"מ אפ"י בְּדִין מְרֻמָּה לֹא בְּעֵי דו"ס כד"נ מִמֶּשׁ כו'.

מ"מ יֵשׁ לֹמֵר דמ"מ כָּל שְׁלֹא נַעֲשֶׂה דו"ס יְכוּלִים לְחַזֵּר בְּהֵן כמ"ש בס"י רס"ו סד"ה אָבֵל מֵה וְז"ל וּאֵע"פ שְׁאֵם לֹא עָשׂוּ דו"ס אֵין עֲדוּתָן בְּטִיְלָה אָבֵל מ"מ פִּינֹן וְשָׁרִיף דו"ס וְכו' לֹא נִגְמְרָה וְהָיָה יְכוּל וַיִּדְאֵל דְּבוּרֵינָאן לְחַזֵּר בּוּ עכ"ל.

וצ"ע דמהר"ר בְּצִלְאֵל לֹא הֵבִין כֹּן בְּרִיב"ש (וְעֵי' לְקַמֵּן). וְהִנֵּה בנ"ד לֹא עָשׂוּ הַדּו"ס לֹא בְּכַמָּה בַּחֲוֵדֵשׁ כו' (וְאֵף גַּם בְּחִקֵּי הַמָּקוֹם יֵשׁ לֹמֵר דְּצָרִיף לְחַקוֹר בְּאִיזוֹ חֶדֶר שְׁבִיבִית וְלֹא סָגִי בְּשִׂאֲמוֹסֶתָם בְּבִיתוֹ שֶׁל בְּעָרִיל שֶׁטִּרְעָסִינְעֵר דְּמֵאֵי שְׁנֵא מְחִקִּירוֹת דְּזִמְנֹן דְּלֹא סָגִי בְּאִיזוֹ יוֹם כ"א גַּם בְּאִיזוֹ שְׁעָה כו' וצ"ע אֵם לֹא שְׁבִיתוֹ הוּא רַק חֶדֶר א' לְבַד וּא"כ אֵף לְהַרְזוּ"ה יֵשׁ לְצַדֵּד) וְלָכֵן יֵשׁ לֹמֵר שֶׁהַגְּדָתָן שְׁחֲזָרוּ וְהִגִּידוּ בְּמֵאֵהֲלִיב קִינִימַת אֵלֶּא שֶׁצ"ע דְּבִמְאֵהֲלִיב ג"כ לֹא עָשׂוּ שְׁבַע חִקִּירוֹת וּמ"מ נִרְאָה דְּאִינֹן מְעַפֵּב הַחֲזָרָה.

מִיְהוּ יֵשׁ לֹמֵר דְּכּוֹנֵנַת הָרִיב"ש הִינֵנוּ שְׁכַפְשָׁלֵא עָשׂוּ הַדּו"ס הַצָּרִיכִים לְכַתְחִילָה בְּדִין מְרֻמָּה דד"מ אֵזִי לֹא נִגְמְרָה וְיְכוּלִים לְחַזֵּר בְּהֵן. אָבֵל אֵם לֹא שְׁאֵלוּ בְּכַמָּה בַּחֲוֵדֵשׁ אִינֹן יְכוּל לְחַזֵּר בּוּ פִּינֹן שְׁנֵה לֹא הָיָה צָרִיף אֶפְי' לְכַתְחִילָה לְחַקוֹר בְּדִין מְרֻמָּה דד"מ בנד"ז שְׁאֲמָרוּ אֲמַשׁ הָיָה הַמַּעֲשֶׂה כו' אֵף מ"מ לְהַרְבֵּב"ם דְּמִשְׁנֵה דִין מְרֻמָּה לד"נ יֵשׁ לֹמֵר דִּיכּוּלִים לְחַזֵּר בְּהֵן וְכו' מֵהַר"ר בְּצִלְאֵל שְׁשִׁיטַת הָרַמְבַּ"ם עֵינְקָר אֵלֶּא שְׁבַעֲרוֹה הַחֲמוּרָה יֵשׁ לְחוּשׁ לְהַרְיב"ש.

אֲמָנָם בְּנִדּוֹן זֶה יֵשׁ עוֹד לְצַדֵּד גַּם לְהַרְיב"ש וְהַר"ן עִפְמ"ש בְּתַשׁוּבַת מ"ג סי' ק"ע שְׁאֶפְי' בד"מ שֶׁא"צ דו"ס כָּל זִמְנֹן שְׁלֹא נִגְמְרָה הַעֲדוּת וְצָרִיכִין אֲנֹן עוֹד לְדַבְּרֵי הָעֵד יְכוּל לְחַזֵּר בּוּ כו' עכ"ל וּבנ"ד הָרִי בַּגִּב"ע דְּרֵאֵהֲטָשׁוּב וְנָתַן אֵת הַטְּבַעַת כו' וְאָמַר כו' אִינֹן מְבוֹנָאָר הַפִּי אֵם הָאֲמִירָה הָיָה אַחַר גְּמַר הַנְּתִיבָה שְׁאֵז יֵשׁ לֹמֵר שְׁאֵין כָּאֵן קְדוּשִׁין אוֹ אֵם הָאֲמִירָה הָיָה בְּשַׁעַת הַנְּתִיבָה.

גַּם בְּעֵנֵין וְאֵחֵז יָדָה לֹא בִּינְאָרוּ אֵם הִיא מְשַׁכָּה יָדָה לְאַחֹר כמ"ש בְּמֵאֵהֲלִיב. אוֹ לֹא. וְיֵשׁ בְּכ"ז נפ"מ גְּדוּלָה. וְלָכֵן יֵשׁ לֹמֵר דְּזֶה נִקְרָא לֹא נִגְמְרָה עֲדוּתָן וְיְכוּלִים לְחַזֵּר בְּהֵן אֵף אֵם לֹא הָיָה דִין מְרֻמָּה.

וכ"ש בְּהַצְטָרֵף הֵנָּה תִּרְתִּי דְּהִינֵנוּ בְּדִין מְרֻמָּה יֵשׁ לֹמֵר דְּלכ"ע זֶה נִקְרָא שְׁלֹא נִגְמְרָה הַעֲדוּת דְּלכ"ע זֶהוּ עֵינְקָר הַדּו"ס שְׁצָרִיף בְּדִין מְרֻמָּה כִּהִיא דר' טֶרְפוֹן שְׁלֵהִי יְבָמוֹת כו' כמ"ש הָרִיב"ש וְהַר"ן.

וּבְמֵאֵהֲלִיב הָרִי עָשׂוּ דו"ס זו. וּבס' שְׁעַר הַמְּשַׁפֵּט סִי' כ"ט הַנִּיחַ בַּצ"ע ד' הָרִיב"ש וְהַמ"ג. גַּם רְאִיתִי בְּמֵהַרְיב"ל ח"ג סָסִי' כ"ה הֵבִיא בְּשֵׁם הַרְשֵׁב"א דס"ל אֵף בד"מ שְׁלֹא עָשׂוּ דו"ס א"י לְחַזֵּר בְּהֵן מ"מ אֵין כֹּן דַּעַת רֹב הַפּוֹסְקִים כְּנ"ל. גַּם נ"ד דְּאִיכָּא תִּרְתִּי ד"מ לֹא נִגְמְרָה הַעֲדוּת כו' יֵשׁ לֹמֵר דְּגַם הַרְשֵׁב"א מוֹדָה.

אֲמָנָם כ"ז לְפִי הַהֲנַחָה שְׁהַעֲדִים שְׁבִמְאֵהֲלִיב הֵן שְׁנַיִם מֵהַשְּׁלֵשָׁה עֲדִים דְּרֵאֵהֲטָשׁוּב שֶׁא"כ נִשְׂאָר רַק עַד א' עַל קְדוּשִׁין ר' דוֹב שֶׁטִּרְעָסִינְעֵר בְּעַל הָאֲכַסְנֵיָא שְׁלֵהֵם. וְהִנֵּה הַעֲדִים דְּמֵאֵהֲלִיב שְׁהֵן נִסָּן בְּמ' מֵאִיר וְאֵלִיעֶזֶר בִּר"ד.

ובמכתב המ"ץ דראהטשוב לא נתבאר עדיין שיהו הן בנדאי העדים שהעידו בראהטשוב. אף כמנדומה שגיה יכול להתברר ע"י הגב"ע שהניח בבית הרב ר' הקלל מפארעץ או ע"י הדיינים דראהטשוב ובעל האכסניא ר' דוב שטרעסינער.

אבל אין לומר שאף אם לא יבררו מ"מ ה"ל העדים דמאחליב שנים אומרים לא נתקדשה וה"ל ג"כ צד גדול לצרכו להיתר הראשון. דהא לימא שהעד אליעזר בר"ד אינו רק כאומר לא ראיתי שנתקדשה.

ולא ראיתי אינו ראיה. משא"כ כשהוא ג"כ מהשלישה עדים דראהטשוב הרי נשאר רק עד אחד כו' כנ"ל: עוד מכ"ק הגאון אדמו"ר זצ"ל להגאון המחבר זללה"ה.

ונ"ל: מה שנתעורר אצלי עוד קצת ספק בנדון הקדושין. מפני שלא חקרתי עוד בהתשובה נידון אשר היו עוד עדים במעמד ההוא.

וא"כ יש לחוש שצריף לשמוע מה בפייהם פלשון רשכ"ם בב"ב דף קל"ה ע"א. ובב"י ססי"מ"ב בשם הרשכ"ץ איתא ואפ"י אב"י ורבא וכו'.

דמשמע שם בפשיטות דהלכה כאב"י ורבא בקדושין די"ב. ונהגם דשם הקול שהעדים יודעים שיש לו אחים או שהי' שנה פרוטה משא"כ ה"א אף נגד זה פאן דענין ודאי שיש עדים.

וגם לדברי עד א' (ר"ב בעל אכסניא) נשאר חשש קדושין. שהרי לא חזר והעיד בע"א וכ"ש אם נתפוס כגב"ע דראהטשוב.

א"כ שפא יאמרו פמוהו. ואולי יש לצדד מפני שאף לדברי הגב"ע דראהטשוב יש מקום להקל קצת כו' כמ"ש בהתשובה.

ובדעתתי לכתוב למוהרר"א הנ"ל להאמי' לעוררו לעינין בספק זה. וימחול כת"ר להודיעני דעתו עד יום א' הבע"ל.

נא בזה: סימן י' תשובת הגאון המחבר לכ"ק הגאון אדמו"ר זצוק"ל: (מ"ש ע"ז בקצרה). ע"ד אם לכתוב להרב מוהרר"א שייחז' על אודות עוד עדים כו'.

לפה"נ לכאורה א"צ. דמ"ש כ"ק שי' דכאן דענין ודאי שיש עדים.

א"י זו מנין. דבגב"ע דמאחליב מבואר בפי' בשם המקדש שלא היו יותר שעמדו מקרוב כ"א קטנים.

וגם בגב"ד דראהטשוב פתב ונ"ל שפברו מהם ב' אנשים המוחזקים בכשרות שהיו במעמד ההוא. יש לומר דכוננתו ג"כ שלא ה"ה שם יותר הראויים להעיד (וכן משמע דמדנחתי לג"ע משלישה מסתמא אלו ה"ה שם יותר ה"ה ג"ע גם מהם) ועכ"פ איני רואה מדבריהם שום הוכחה שה"ה אפ"י קלא (דאימתחזוק בב"ד או אפ"י קלא) בעלמא.

דאיכא עדים יותר שעמדו מקרוב וראויים להעיד (ובפרט בזמן חשיכה כו'). ובאמת אפ"י לפי ההנחה שכ' כ"ק שייחז' ה"ה נלפע"ד לכאורה לצדד מדינא שאין לחוש.

אלא שאין נכון לייגע א"ע בעיון וכתובה בשענה דחוקה. אם לא שיימחול כ"ק שי' לפרש לי מאין לקח הנחה זו עד שצ"ע לדינא (וגם היכן מצינו כה"ג לחוש לעדים שהיו באותו

מעמד ונהלכו למה"י ואין ידוע פלל אם יודעים מאומה כו') וכ"ש שא"י פלל היכן הם וקרוב שא"א פלל להודע כו'.

ולפי הנ"ל בפרט לפי המבואר בגב"ד דמאהליב פנ"ל לפה"נ הותר הספק שהניח כ"ק שי אם הב' דמאהליב הם מהג' דראהטשוב א"ל. מאחר שלא היו יותר מג' כו'.

אלא דלקאורה אם הם אחרים יותר טוב דהרי זה כב' אומרים לא נתקדשה דמ"ש כ"ק שי ע"ז דלא ראינו אינו ראיה. צ"ע דהרי פשפולם היו במעמד א' הני לא ראינו ראיה (ובפרט פאן שאומרים שמצד שהיה חושף לא ראו א"כ גם לאחרים א"א לראות בחושף.

ואולי ס"ל לכ"ק שי להיפוך דכיון דרק מצד החושף לא ראו יש לומר דאחר שיש לו פח הראיה יותר טוב ראיה שפיר. ודוחק.

שוב מצאתי ראיתי בתשו' פמ"א ח"ב ס"י י"ח דכה"ג חשיב' הכחשה (וע"ש דמ"ג ע"ב ואילך שהאריך לומר דבכה"ג חשיב' הזמה כו'). גם מ"ש דהמעלה אם הב' דמאהליב הם מאותן הג' דראהטשוב הוא משום דלפ"ז נשאר רק ע"א הג'.

אם פוננתו דאז אפילו שניהם מודים קיי"ל במג"ע המקדש בע"א לא חיישינן לקידושין. צ"ע לקאורה דכאן הרי זה כע"א אומר בפני ובפני אחרים.

ואם פוננתו מצד ע"א בהכחשה ג"כ צ"ע לקאורה דאי מצד הכחשת האשה הרי לכמ"ש הב"ד דראהטשוב הודית בגוף המעשה רק שטענה שלא פוננה לקידושין (כ"א לקבל החצי ר"כ) וא"כ הרי זה פטענת השטאה דלפ"ד הח"מ וב"ש סי' מ"ב (סק"ד ו') לא מהני גם נגד ע"א נאי מצד הכחש' הב' עדים לפ"מ שחזרו והגידו במאהליב הרי לפ"ד כ"ק שי ה"ז פלא ראינו כו'.

ואולי מצד שאמרה בפני הרב מוהרר"א וגם במאהליב שדחקה א"ע להוציא אצבעה כו'. (ובראהטשוב אין מבואר סתירה לזה כו'): גם בעיקר היסוד שכ"ק שי החליט שנד"ד יש לו דין מרומה.

לקאורה צ"ע שאם ע"פ מה שהביא בשם הב"ש דכשהאשה מכחשת נקרא דין מרומה הרי לפי הגב"ד דראהטשוב אחר ששמעה מה שהעידו העדים הודית להם בגוף המעשה וכנ"ל. ואף שמתחילה פיתשה (וכן אח"כ במאהליב) מ"מ פיון דבאמת ד' הב"ש הנ"ל חידוש הוא דמ"ש מדיני ממונות דכולם הם בהכחשת בע"ד (דאל"כ עדים למה לי) ולא נקרא מתמת זה דין מרומה.

וכן ראיתי בתשו' ב"א חא"ה סי' כ"ו שפבר עמדו בזה גדולים חקרי לב (וע"ש שהשיאו לכוננה אחרת) א"כ יש לומר שאין לה בו אלא חידושו היינו כשעכ"פ היא עומדת בדבריה ומכחשת על פניהם כו'.

נהבו דלא להוסיף. ואי משום חזרת העדים במאהליב.

א"י איה שייך לומר מפני זה דלהגוי למפרע דין מרומה (מאין הנה להם לב"ד דראהטשוב לידע שישונו בהם) דליצטרכו אז בדו"ח ושאמר דכיון דלא עשו דו"ח לא נגמרה עדותם ויכולים לחזור בהם.

וא"כ בכל חוזרים ומגידים דעלמא נימא הכי ונפל דין פיון שהגיד כו' בבירא. (בכל דיני ממונות וכה"ג אם לא עשו מתחילה דו"ח*).

וכמו"כ גם מה שחזר \$ הגהה * (בנ"מ סי' למ"ד סק"א מצאתי שפסק דהוי דמ"ר למפרע ודלא כמ"ש מר אבא המחבר ז"ל ובאמת צ"ע על הנ"מ איך לא עמד על קושני' המחבר דלפ"ז נפל דין דכיון שהגיד כו' בבירא: \$ המקדש עצמו והודה במאהליב שהיה בחזקה וכהנ"ל.

לא מהני פלום למפרע כו'. ואם מפני שיש אנמדות והוכחות שהיה בערמה ובע"כ ושללא פיונה לקדושין.

אין זה ענין לדין מרומה. שענין דין מרומה היינו שאנו חוששין שהעדים משקרים וכאן אין ראיה והוכחה שגוף המעשה היה שקר כ"א על דברים שבלב וישעשה המקדש שלא כהוגן וע"ז אין שייף להצריף דו"ח להעדים (משא"כ בההיא דריב"ש וכה"ג שיש אנמדות שכל המעשה והעדות שקר הוא).

ואף אם ניתן לזה שם דין מרומה מצד זה. זה אינו כ"א לענין להצריף דו"ח באותו ענין ששנפל עליו הספק כו' כמו לבירא איך היה אופן אחיזת היד אם בחזקה כו'.

(וגם זה לא שייף פאן לפ"מ שהודית האשה שפשטה ידה לקבל החצי ר"כ עכ"פ גם אין ראיה כ"כ שלא חקרו ע"ז אלא שהעדים לא הרגישו זה כ"כ כו') אבל להצריף ע"י אנמדות הנ"ל כל הז' דו"ח בזמן ומקום לכאורה אין סברא פלל מאחר שלא נפל לנו שום ספק (בזמן ומקום) בגוף עיקר המעשה לומר ש"לד"מ כו' וכ"ש לשלא יהיה מספיק מה שאמרו אתמול בעת שלש סעודות כו' ומה שי"א פן הפל ע"כ הוא רק בענין שאנו חוששין שכל עיקר המעשה להד"מ כו' וכנ"ל פמבואר בתשו' ר' בצלאל ז"ל ובפרט במש"ש (די"ב) בשם הר"ד בונפיד ע"ש.

ונראה דגם הרמב"ם ס"ל פן (ומיירי בד"מ שאנו חוששין שכל הענין מרומה כו'): סימן י"א עוד תשובת הגאון המחבר ז"ל מ"ש ע"ז בארנקה. (ואינה בשלימות) הנה ראשונה ראוי לעיין איך נתפוס המציאות דנד"ד אם פשתיקה דבשעת מתן מעות.

או פשתיקה דאחר מתן מעות. או פספק כו' שראיתי שדידנו הרה"ג ר"א נ"י תפס זה במחלת פשתיקה בשעת מתן מעות (אי משום דס"ל לדון מלשון הגב"ע דהאמירה היה קודם התחלת נתינת הטבעת כד"מ ממה שהיפך סדר לשון העד' וכת' בזה"ל ואמר לשון קדושין ונתן כו'.

אי משום דס"ל לתפוס מד' העדים שהאמירה והנתינה היו שניהם בב"א וס"ל דגם בכה"ג יש לו דין פשתיקה בשעת מתן מעות. ואף בלי מעשה ממנה המוכיח על שנתרצית כו' כמו שהאריף בזה).

וכ"ק שי' כתב בזה ב' ספיקות. א' שפא היה האמירה אחר גמר הנתינה והב' שפא היו שניהם פאחת.

וס"ל דבכה"ג אין לו דין פשתיקה דבשעת מתן מעות כמ"ש בשם הגאון רע"ק (וצירף לזה פיון דלא עבדה מעשה כו' וית' אי"ה). והנה לכאורה היה קשה לי (על שניהם) למה

לא נעמיד יסוד חזק על סדר דברי הגב"ע במ"ש ונתן כו' ואמר כו' ונאמר שהדברים היו פהווינתו וסדרו שבתחילתו נתן ואח"כ אמר.

דלפה"נ מצינו טובא דכל כה"ג מעמידים יסוד על סדר הדברים בין בלשון מקרא בין בלשון גמרא ובין בלשון בנ"א (כל היכא דשייך קפידיא ונ"מ כו'). בלשון מקרא פהא דכתיב לגר כו' או מכור לנכרי.

ואמרי' (פסחי' ד' כ"א ב') להקדים נתינה דגר כו'. וכן וקשרתם לאות כו' והיו לטוטפות כו'.

ויילפי' מזה שיניח של יד תחילתו (מנחות ל"ו) וכה"ג טובא (לפה"נ). וכן בלשון הגמרא כמו ההיא דברכות (י"ד ב') רב משי ידי וקרא ק"ש ואנח תפילין ופריד והיכי עביד הכי ופרש"י שהקדים ק"ש כו' וכן בסוף הסוגיא דפריד וקרא רחב"א זמנין סגיאינהו קאימנא קמיה דרב כו' ומתני לן פרקין ומנח תפילין כו' הפל בדיקא פסדון (וע"ש דאף לפ"מ דמסיק דאסהדותיה דרחב"א אחי לע"א מ"מ לא בעי למימר דסדרו לאו דיקא).

וכה"ג טובא כמו בפ"ב דיבמות (כ"ג ב') אהד חולץ ואהד מייבם. והיינו דיקא מיהלץ והדר יבומי אבל איפכא לא פדאי בגמרא שם ובר"פ ר"ג עשה מאמר ונתן גט כו' עשה מאמר וחליצה כו' חלץ ועשה מאמר נתן גט ובעל כו' שהפל בדיקא זה אחר זה פדקתני.

וכמדומה שכה"ג טובא איכא בגמרא כמו בפסחים (נ"ט:): לשמו ושללא לשמו כו' וכן בזבחים (י"ג א') וכן שם (כ"ט ב') פזית בחוץ פזית למחר כו'. וגם בלשון בנ"א מצינו בכתובות (פ"ה א') דמחלק רב אחי בין אי אמר ליה שקול שטרך והב זוזי לבין הב זוזי ושקול שטרך.

ואעפ"י דמסקי' ולא היא כו' היינו משום דא"ל לתקוני שדרתך כו'. ופי' הסמ"ע (רס"י נ"ח סק"ד) דאף שהמשלח האמינו ליתן לו המעות תחילה (דנקטי' דבריו פסדון) מ"מ ה"ל להשליח לשום על לבו (לחוש לתיקוניה כו').

ועי' תוס' פ' פל הגט (כ"ט ב') דס"ל דדוקא גבי שטרך דפ' הפותב ה"ל מסקינן ולא היא כו'. אבל בשאר דוכתי שפיר קיי"ל לדניא שתלוי בסדר קדימ' ואיחור הלשון בדיקא.

וכמו ה"תם גבי גט בדיקא נקט בגמ' שם שקול חפץ והדר הב לה גיטא. אבל איפכא לא. ואף דה"תם בגמרא נקט הלשון והדר כו'. מד' התוס' משמע דלאו דיקא.

והטור שם (סי' קמ"א) בשם הרמב"ם כתב בהדיא דאפילו לא אמר (בפירוש) קח חפץ תחילה ואח"כ תן גט אלא (גם בסתמא כל) דאמר קח החפץ ותן הגט הוי קפידיא. וכן פסק בשו"ע שם.

אלא שמד' הרמ"ה שפטור שם שכתב שבזה הוי ספק מגורשת. לכאורה משמע דספוקי מספקא ליה אם סתם סדר הדברים קפידיא הוי כל שלא אמר והדר כו' אבל יותר נראה (דינש לומר) דספיקו הוא רק לענין אם פוננת הבעל לתלות בזה קיום הגט וביטולו אם לאו.

כל שלא אמר מלות מוכיחות ע"ז בפירושו. ע"ד שכ' הר"ן שם.

ע"ש דס"ל פן בְּהַחֲלֵט דְלַעֲנֵן שְׁלִיחוֹת הֶגֶט לֹא נִפְסַל אִם לֹא א' נְהַדֵּר כּו'. וּמ"מ לְעֲנִן דִּין הַשְּׁלִיחַ אִם שִׁינָה מְשַׁלֵּם אֶפְיָלוּ בְּלֹא נְהַדֵּר כּו'.

וּלְהַרְמ"ה יֵשׁ לֹמֵר דְּסַפּוּקֵי מְסַפְק' לִי סְבָרָא זֹו. וּלְרַמְבַּ"ן שְׁם דְּס"ל דְּגַם הֵתָם גְּבִי גֵט דִּינוֹ לְגַמְרֵי כְּמִסְקָנָא דְּגְבִי זִוְי וּשְׁטָרָא דִּפ' הַכּוֹתֵב (וְגַם הֶר"ן ס"ל הֵכִי לְעֲנֵן שְׁלוּמֵי זִוְי דְּשְׁלִיחַ כּו').

הֵינּוּ מְשׁוּם דְּס"ל דְּגַם גְּבִי גֵט וְחַפְץ שִׁינָה הַסְּבָרָא דְּלִתְיֻקְוֵי שְׁדַרְתִּיהּ כְּמוֹ גְּבִי שְׁטָרָא וְזִוְי (וְע"ד שְׁפִי הַסַּמ"ע בְּסִי' נ"ח דְּאָף שְׁהַמְשַׁלַּח הָאֲמִינוּ כּו' כִּנ"ל. וּמִיָּהוּ בְּר"ן שְׁם מְשַׁמֵּעַ דְּלֹא ס"ל כְּפִי הַסַּמ"ע בְּזֶה עֵי"ש בַּמ"ש כִּינּוּן שְׁאִין מוֹכַח מְדַבְּרֵי וְשִׁיתֵּן הַמַּעוֹת תַּחֲזִיק' דְּמִשְׁתַּעוּ אִינְשֵׁי הֵכִי כּו'.

וּמ"מ יֵשׁ לֹמֵר דְּדוֹקָא הֵתָם בְּהַב זִוְי וּשְׁקוּל שְׁטָרָא סְתָמָא דְּמִקְלָתָא לֹא אֲוֹרְחָא לְהָאֲמִינוּ ע"כ יָכוֹל לֹמֵר לְתִיקוּנֵי שְׁדַרְתִּיהּ כּו' וְה"ה גְּבִי גֵט וְחַפְץ לְדִידְהוּ). אֲבָל בְּעַלְמָא (כָּל הַיָּכָא דְּשִׁינָה קְפִידָא) נִרְאָה דְּלִכ"ע נִקְטִי' דְּבָרֵי הָאֲדָם כְּהַנּוֹיָתוֹ וְסִדְרוֹ דְּוִקָא כּו' (וְאֶפְי' לְרִשְׁב"ל דְּפָלִיג וּמְכַשִּׁיר גְּבִי גֵט אָף בְּאוֹמֵר שְׁקוּל חַפְץ נְהַדֵּר הַב גִּיטָא וְהַשְּׁלִיחַ שִׁינָה וְעַבִּיד אִיפְכָא.

יֵשׁ לֹמֵר דְּהֵינּוּ רַק לְעֲנֵן תְּלִיית קִיוּם שְׁלִיחוֹת הֶגֶט וּבִיטוּלוֹ ס"ל דְּלֹא קְפִידָא הֵנּוּ דְּגַם אִי עַבִּיד אִיפְכָא אִין דַּעַת הַבַּעַל לְבַטֵּל הֶגֶט. אֲבָל לְעֲנֵן שְׁלוּמֵי זִוְי דְּשְׁלִיחַ אִם לֹא נִתְנָה כָּלֵל הַחַפְץ נִרְאָה וְדֹא דְּחִיב כַּמ"ש הֶר"ן וְכַנ"ל.

וְאַלְיָבָא דְּרִשְׁב"ל דְּאִיירֵי בְּשִׁאֲמֵר בְּפִירוּשׁ נְהַדֵּר כּו' נִרְאָה דַּע"כ גַּם שְׁאָר פּוֹסְקִים יוֹדוּ לְפִי הֶר"ן בְּזֶה. וּבְזֶה לְכַאוּרָה אֶפְשָׁר יְתוּרֵץ קו' הַמ"ל פ"ד דְּתַרּוּמוֹת הִי"ד ע"ש): מְכַל זֶה לְכַאוּרָה נִרְאָה דְּפִשִׁיט' לָן (לכ"ע) עַל דְּבֵרַת בְּנֵי הָאֲדָם שִׁישׁ לָהֶם סֵדֵר בְּדִיוֹק קְדִימָ' וְאִיחֹר הַלְשׁוֹן וּמַעֲמִידִים יְסוּד ע"ז בְּדִינֵי או"ה לְהַחֲזִיקוּ כְּנֹדָאֵי גְּמוּר (שְׁהַרֵי פ"י שִׁינּוּי מְזַה נְמִשָּׁף שִׁינָה גֵט בְּטֵל וְכַמ"ש הַטּוֹר שְׁמִבְשֵׁם הֶרַמְבַּ"ם דְּאִם שִׁינָה אִינוּ גֵט כּו').

א"כ לְכַאוּרָה גַם בְּנ"ד הִיָּה לָנוּ לְהַעֲמִיד יְסוּד חֲזֵק עַל סֵדֵר דְּבָרֵי הָעֵדִים בַּמִּשְׁ"א וְנִתֵּן כּו' וְאָמַר כּו' שְׁהַדְּבָרִים הֵן כְּסִדְרוֹ שְׁבִתְחִיל' נִתֵּן וְאִח"פ אָמַר. וּלְהַחֲזִיק זֶה לְנֹדָאֵי גְּמוּר כּו' (וְכ"ש נְמִי הוּא שְׁהַרֵי עֵדִים אֲוֹרְחִיָּהוּ לְמִיזְק טוֹבָא וּבְכַרְט עֲדֵי קִדְוִישֵׁן שְׁתְּלוּי הַפֵּל בְּדְקוּק הַלְשׁוֹן וּמִתְקַבְּלַת בְּאִיוּמִים וְגִיזוּמִים (וּבְחֶרֶם כּו') דְּרַכְסָם לְהַזְהֵר בְּדְבָרֵיהֶם בְּיוֹתֵר וְכַמ"ש מֵהַרְ"ט ס' מ"ג דָּף ס"ז וּלְחַלֵּק בֵּין לְהַבָּא לְשַׁעֲבֵר נִרְא' דְּאִין טַעַם כָּלֵל בְּשִׁגְמַ דְּהַהוּא דְּבָר כּו' הַנ"ל לְשַׁעֲבֵר הוּא): כָּל זֶה הִיָּה נִרְאָה לְכַאוּרָה.

אֲבָל בְּאֲמַת רְאִיתִי בְּהַרְבֵּה תְּשׁוּבוֹת מְגִדוּלֵי הַפּוֹסְקִים שְׁנִזְכָּר בָּהֶם בְּלְשׁוֹן הַגַּב"ע ג"כ כְּעֵין לְשׁוֹן דְּנִד"ד וְהֵמָּה תּוֹפְסִים זֶה לְשִׁתִּיקָה דְּבִשְׁעַת מַתָּן מַעוֹת בְּפִשִׁיטוֹת גְּדוּל. מִהֶם בְּתַשׁוּ' רַב"צ אֶשְׁכַּנְזִי ז"ל שְׁהַבִּיא כ"ק שִׁי'.

שְׁהַרֵי מְבִנְאָר שְׁם בַּגַּב"ע דֵּר' אֶפְרַיִם בִּזְה"ל וְשְׁם אוֹתוֹ בְּאֶצְבַּע מְאֻנְסָה כּו' וְאָמַר כּו'. וּמְבִנְאָר שְׁם מִתּוֹף דְּבָרֵי הַתְּשׁוּ' שְׁלֹא נִסְתַּפֵּק כָּלֵל בַּד' הָעֵד הִנֵּה אוֹלֵי הַרֵי זֶה שְׁתִּיקָה דְּלֹאֲחַר מַתָּן מַעוֹת.

ע"ש דְּט"ו סַע"ב שְׁלֹא נִסְתַּפֵּק כֵּן כ"א בַּד' הָעֵד ר' יִצְחָק. אֲבָל בַּד' הָעֵד ר' אֶפְרַיִם הַנָּז"ל מְבִנְאָר שְׁם דְּפִשִׁיטָא לִיָּה טוֹבָא דְּחִשְׁבָּא שְׁתִּיקָה דְּבִשְׁעַת מַתָּן מַעוֹת ע"ש.

גם בתשובה מהר"מ אלשיך ו"ל סי' ק"ד ראיתי שהשיב ג"כ על שאלה זו עצמה ומבואר מדבריו ו"ל ג"כ שתופס בפשיטות ד' העד ר"א הג"ל בשתיקה דבשעת מתן מעות. ע"ש דמ"ז רע"ג שחושב להכחשה בין העד ר' אברהם שאמר ואח"כ אמר לה כו' לבין העדים ר"י ור' אפרים הג"ל.

ושם רע"ד כ' בהקדא ו"ל אע"ג דבהאי גזון ל"ש לן בין האי להאי (פי' בין אפרים ליצחק הג"ל) משום דהוי שתיקה בשעת מתן מעות כו' עכ"ל וע"ע בתשובה רבצ"א סי' י"ט בפעדות כה"ר מוסא וכה"ר שלום. ובקריב"ש סי' תע"ט בפעדות ר' יוסף ור' יהודה ובתשב"ץ ח"ג סי' צ"ה.

מהרי"ט ח"א סי' קל"ח (בפעדות ר' חיים פריץ). מהר"מ לובלין סי' ס"ד וסי' קל"ט.

ש"ב יעקב חאה"ע סי' כ' וסי' כ"ב. שמש צדקה חאה"ע סי' א' ושאלה זו עצמה היא בח"ב סי' קל"ה שכ"ז הם בסגנון נד"ד.

וגם בתשובה ח"ץ שבסי' קט"ו ראיתי הצעת השאלה מוכא בתשובה ר' אליקום געץ סי' נ"ד וע"ש בד' העד השני ובד' הבתולה שע"ז בנה הח"ץ עיקר דבריו שהם ג"כ בסגנון זה בל"א. וגם שם בתשובה רא"ג יש עוד הרבה תשובה מגדולים ע"ז.

ובכל אלו לא אחד בהם שישתפק או יפלפל עכ"פ מצד דין שתיקה דאחר מתן מעות. משמע בהקדא שפולקם תופסים לשון זה לנדאי שתיקה דבשעת מתן מעות (ובמהרי"ט שם דצ"ח סע"ב ודצ"ט סע"ב מבואר בהקדא שתופס כן).

והו' אמת שבתשובה דברי ריב"ט סי' רפ"ט ור"צ ראיתי בכעין לשון זה רצה לומר דהוי שתיקה דאחר מתן מעות ע"ש. אבל באמת הפשתי בכמה שו"ת ולא מצאתי לו חב"ר בזה וא"כ יחידאי הוא נגד כל הגדולים הג"ל.

בשגם דהמע"ין שם יראה שאינו אלא כמסתפק בזה וא"כ נדאי שאין ספיקו מוציא מידי ונדאן ופשטותן של כל הגדולים הג"ל. ונראה דזהו שהביאתו לידדנו הר"א נ"י שתפס בפשיטות לשון זה לשתיקה דבשעת מתן מעות כו' גם באמת גם בגמ' ופוסקים פאן גבי קדושין מצינו שרגילים להקדים בלשונם הנתינה להאמירה עם שהכוננה שהאמירה הנה קודם (או בב"א עכ"פ) וכמו בסוגיא דנתן הוא ואמר הוא נתן הוא ואמרה היא כו' (ד' ה' ב').

שהרי נדאי מירי הכל כשהשני שותק דאלו כשהשיב הו' הרי זה כאמירה שלו ממש כדאי בטוש"ע סי' כ"ז ס"ח. וא"כ ע"כ הפנונה במ"ש ונתן כו' ואמר כו' היינו כשאמר (מקודם או) בשעת מתן מעות.

דאל"כ הרי שתיקה דאחר מתן מעות. וכן מבואר בהקדא מדעת הר"ן שם ובסוגיא דתן מנה לפלוני דהיא דנתן הוא וא' הוא נתן הוא ואמרה היא הכל מירי בשתיקה דבשעת מתן מעות ע"ש.

ונראה דכה"ג טובא וע' בדין שבסי' ל"ו ס"ט: ועם היות שבאמת ראוי לתת לב בטעם הדבר למה ישמנה פאן גבי קדושין סדרי הלשון להקדים המאחר דוקא. ומ"ש מבשאר דוכתי שמקפידים שיהיו הדברים כהנונייתו וסדרו דוקא ומעמידים יסוד ע"ז כדלעיל

ומדוע ישתנה הכא מהיפוף להיפוף שפחזיק פנדאי שהאמירה שהזכיר לבסוף היתה מקודם הנתינה.

אבל מ"מ למעשה לפה"נ אין לנו לנטות מפשיטות דעת הגדולים הנ"ל. ואולי הטעם הוא דכאן גבי קדושין הרי הנתינה עיקר והאמירה טפילה.

שהרי גם בלא אמירה כלל לפעמים מקודשת כמו במדבר עמה על עסקי קדושין. משא"כ בלי נתינה ליכא דררא דקדושין לעולם.

שהעיקר דכי יקח נגמר ע"י נתינת הכסף (או הנאה שש"פ עכ"פ כמו שחוק לפני רקוד כו'). והאמירה אינה אלא פגילוי מילתא בעלמא על פוננת הנתינה (ויש לעיין סי' כ"ז ס"ג בהגהה וח"מ סק"ט).

לכן לא שייך כ"כ להתחיל בהאמירה. ע"כ אף פשרוצים לספר אמירה דבשעת מתן מעות (או קודם לה) רגילים להקדים הנתינה ואם ר"ל אמירה דאחר מתן מעות רגילים לפרש בהדיא שנתן ואח"כ אמר.

ויקצת סעד ודוגמא לדבר מהו שמצינו בענין ברכות המצות שרגילים להזכיר העשייה קודם הברכה אע"פ שהברכה צ"ל עובר לעשייתו. ע' סופה (ד' מ"ו) ומנח תפילין ומברך.

(וכן במנחות (ד' ל"ו) ממשמש בהו ומברך). ולכאורה הטעם ע"ד הנ"ל.

משום דהעשייה עיקר והברכה טפילה ואין לה מציאות בלי המצוה (משא"כ המצוה בלי ברכה הרי אין הברכות מעכבות). אלא דלכאורה יש סתירה לזה מההיא דפ"ק דברכות (י"ד ב') הנ"ל.

ומברך ומתני לן פרקין. והאי מברך היינו ברפת התורה כדפרש"י וכדמוכח בגמ' שם ובד' י"א ע"ב שם.

עכ"פ נקטי' מיהו פלגא מהא דחזינו דאין כל הדברים שוין. שהרי עכ"פ אין ברכות המצות דומה לשאר דברים שרגילים להקפיד בהו על הסדר בדוקא ולהעמיד יסוד חזק ע"ז ככל הנ"ל.

ובענין הברכות הרי עכ"פ אין קפיא כ"כ שהרי לפעמים נקט בהיפוף הסדר פההיא דסופה הנ"ל (וא"כ יש לומר אולי פאן לא שייך להקדים האמירה. גם יותר מבענין הברכה אם מפני שהיא טפילה טפי או איזה טעם אחר).

גם יש לומר דהתם בברכות פינו דמסיים ומנח תפילין לכן אי הוי אמר ומתני לן פרקין ומברך ומנח תפילין. נוכל לטעות דהאי ומברך היינו על התפילין.

ובאמת עיקרו אתי לאשמעי' דלמשנה נמי צריך לברך פדאי' התם (ולולא זה לא הנה מזכיר כלל שפיר. וע"כ ברפת התפילין השמיט לגמרי).

לכן הוכרח שם לנקוט ומברך ומתני לן פרקין כו'. (גם אפשר פינו דתנוני פרקין הוא דבר שיש בו שיהוי זמן לא מינקט שפיר מתני פרקין ומברך כו'.

משא"כ הנחת התפילין היא רגע כו'). (וההיא דבנימין רעיא פריה ריפתא ואמר בריהו כו' (בפ' כ"מ ד"מ ע"ב) ופריה והא בעי' ג' ברכות.

דמשמע דפשיטא להו דלא קאי אברכה שלפני האכילה (ומאי דמשני יצא ידי ברכה ראשונה. ר"ל הראשונה דבהמ"ז פדאי' בא"ח סי' קפ"ז ועב"י סי' קס"ז).

יש לומר שהיו יודעים מבחוץ שפן היה. גם ברכות הנהנין לא דמי כ"כ לברכות המצות לענין זה).

ואם נפשך לומר דהיא דסופה שאני. דרק ברפת התפילין חלוק בזה משאר דברים. ומשום דזמנה הוא משעת הנחה עד שעת קשירה. ונאמר לפ"ז דרק בדברים הנעשים בב"א.

דע"כ אין שני שמות נאמרים פאחת אז דוקא אורחא להקדים העיקר כו'. אבל בדברים שאין נעשים כ"א בזא"ז אין מהפכים סדר הלשון בהם לעולם (אף בעיקר וטפל). לו יהא כן. אף אנו נאמר שיהא נשמע מזה באמת.

דענין שתיקה דבשעת מתן מעות היינו גם כשהאמירה והנתינה באו פאחת. (וית' עוד א"ה).

אשר ע"כ כל כה"ג רגילות הלשון להקדים הנתינה שהוא העיקר כו' באופן שפיו כף ובין כף איה שיהיה לכאורה לדינא עכ"פ ע"כ נשמע מדעת כל הגדולים הנ"ל לדחות השני ספיקות שכ"כ ש'.

(שהם הספק הא' והג' שבדעת כ"ק). והיינו בדרך ממ"נ.

או שנאמר דכל שהאמירה והנתינה היו בב"א יש לזה דין שתיקה דבשעת מתן מעות ודלא כמ"ש כ"ק ש' בשם הגרע"ק (ואז הדבר מוטעם יותר ממה שסגנון לשון זה דייגינן ליה לשתיקה דבשעת מתן מעות).

או אם נחליט הדין כמ"ש בשם הגרע"ק ז"ל. ע"כ לומר דסגנון לשון זה משמעו שהאמירה היה קודם כו' (עם שאין מוטעם כ"כ הטעם לזה).

גם מ"ש כ"ק ש' שבנד"ד יש אומדנות שהיה האמירה אחר מתן מעות. מדאחזי ידה ומדלא רצה לגלות לה שדעתו לקדשה אלא אמר ואתן לה מדעם כו'.

הרי גם בשו"ת מהגדולים הנ"ל נמצא ג"כ בכה"ג ולא לקחו ראיה מזה. וכמו בתשו' רבצ"א ור"מ אלשיך הנ"ל.

הרי מבואר בגב"ע דר' אפרים שאמר לה ראי הטבעת שעשיתי לבתי כו' (גם במש"א ותחבו בחזקה אפטר שהפוננה בחזקתך ד' בע"כ וצ"ע). ובתשו' מהרמ"ל הנ"ל מי יחפז הטבעת כו' ובתשו' שב"י סי' כ' שאחזי ידה כו'.

ובתשו' רא"ג הנ"ל (שע"ז השיב הח"ץ סי' קט"ו פנ"ל) האט די האנט אויף גיריסין כו'. ובאמת גם מצד הסברא לא הבנתי מה ראיה ממה שלא גילה ושאחזי ידה כו' על שלא אמר קודם התחיבה באצבעה עכ"פ אחר שאחזי ידה כו': אמנם מ"ש כ"ק ש' עוד ראיה והוכחה ממה שגם המקדש הודה במאהליב שזמן ואח"כ אמר.

בְּזֶה לְכַאוֹרָה יֵשׁ כְּדֵי סְמִיכָה. דְּהֵנָּה בְּתוֹשִׁיבַת דְּב"ר הַגָּ"ל בְּסִי' ר"צ מְבֹנָאָר דְּאַף דְּגַם לְדִידְיָה לְשׁוֹן זֶה דְּנִד"ד סוֹבֵל עַכ"פּ גַּם שְׁתִּיקָה דְּבִשְׁעַת מִתְּנָן מְעוֹת.

מ"מ הֵיכָא שְׁיֵישׁ עוֹד עַד שְׁנֵי שְׁאוּמֵר בְּפִירוּשׁ שְׁנָתָן וְאַח"כּ אָמַר אֲזִי וְדַאי נְפָרֵשׁ גַּם לְשׁוֹן הָעֵד הָא' שְׁאָמַר בְּכַעֲזֵין נִד"ד דְּכִנְוִנְתּוֹ וְדַאי ג"כ שְׁנָתָן וְאַח"כּ אָמַר. כִּי כָּל שְׁנוּכֵל לְכַוִּינָן וּלְהַשְׁוֹת דְּבָרֵי הָעֵדִים לֹא אָמְרִי שְׁמַכְחִישִׁים זַא"ז.

א"כ גַּם כָּל הַגְּדוּלִים הַגָּ"ל אֵף דְּמִשְׁמַע דְּפִלְיָגִי עֲלֵי בְּחֻדָּא הֵינְנוּ בְּשָׂאִין עַד אַחַר הָאוּמֵר בְּפִירוּשׁ כּו'. וּס"ל דְּבִכְה"ג דְּיִינְיָנָן לְשׁוֹן זֶה לְוִדַאי שְׁתִּיקָה דְּשְׁעַת מִתְּנָן מְעוֹת כְּנ"ל.

מ"מ בְּשֵׁישׁ עוֹד עַד א' הָאוּמֵר בְּפִירוּשׁ שְׁנָתָן וְאַח"כּ אָמַר לְכַאוֹרָה לֹא מְצִינוּ מִי שְׁחֹלֵק עָלָיו בְּסִבְרָא זֶה דְּיֵישׁ לְהַשְׁוֹת דְּבָרֵי הָעֵדִים כּו'. דַּעַפ"י שְׁבִתְשׁוּ' רַבצ"א וּרְמַא"ל הַגָּ"ל וְכֹן בְּתִשׁוּ' מֵהֵרִי"ט הַגָּ"ל הֵיכָא ג"כ עַד א' שֶׁא' בְּפִירוּשׁ שְׁנָתָן וְאַח"כּ אָמַר.

מ"מ הֵרִי הֵיכָא שְׁם גַּם עַד א' שְׁאָמַר בְּפִירוּשׁ שְׁהָאֲמִירָה הֵיכָא בְּשְׁעַת מִתְּנָן מְעוֹת הֵינְנוּ הָעֵד ר' יִצְחָק שְׁבִתְשׁוּ' רַבצ"א וּרְמַא"ל הַגָּ"ל וְהָעֵד ר' אֶהְרֹן פֶּהֵן שְׁבִתְשׁוּ' הַגָּ"ל. וְא"כ שׁוּב אִין לִיקָח רְאָיָה מֵהָאֲחֵרִים וְכִלְתִּנְהוּ דְּמִי.

וְהַגַּם שְׁבִתְשׁוּ' רַמַּא"ל הַגָּ"ל מְסִיק לְבִסּוּף שְׁגַם ד' הָעֵד ר"י נִרְאָה דְּהֵנִי כְּשְׁתִּיקָה אַחַר מִתְּנָן מְעוֹת מְצַד שְׁאָמַר בְּאוֹתָהּ טְבַעַת ע"ש. מ"מ יֵשׁ לוֹמֵר שְׁבִתְחִילָה שְׁהִתְחִיב אֶת הָעֵד ר' אֶפְרַיִם בְּהַחֲלֵט לְשְׁתִּיקָה דְּשְׁעַת מִתְּנָן מְעוֹת כְּנ"ל הֵיכָא זֶה לְפִי הַס"ד שְׁאֲכַתִּי לֹא אֲסִיק אֲדַעַתְנִי לְהַסְתַּפֵּק בְּד' הָעֵד ר"י הַגָּ"ל.

וּבְתִשׁוּ' רַבצ"א הֵרִי מְסַקְנָתוֹ דְּד' הָעֵד ר"י הֵן שְׁתִּיקָה דְּשְׁעַת מִתְּנָן מְעוֹת. אֶלָּא שְׁבָאֲמַת מִמַּש"ש (ד' ט"ו סע"ב) וְעוֹד מֵאִי חֲזִית דְּתַפְסָת אַבְרָהָם סְבַע הֵרִי אֶפְרַיִם מְעִיד כּו'.

מְבֹנָאָר מְזַה דְּגַם בְּלִי רְאָיָה מְדַעַת הָעֵד ר"י פְּשִׁיטָא לִיהַ ז"ל שְׁד' אֶפְרַיִם הֵם כְּשְׁתִּיקָה בְּשְׁעַת מִתְּנָן מְעוֹת בְּהַחֲלֵט עַד שְׁאֲדַרְבָּה זֶה בָּא לְלַמֵּד גַּם עַל דַּעַת הָעֵד ר"י כּו'. הֵרִי דְלֹא ס"ל כְּסִבְרַת הַדְּבָרֵי רִיבּוֹת גַּם בְּזֶה.

שְׁהֵרִי אַבְרָהָם סְבַע וְדַאי א' בְּפִירוּשׁ שְׁנָתָן וְאַח"כּ אָמַר כּו'. אֵף מ"מ מְהִיּוֹת דַּעַת הַדְּב"ר דַּעַת שְׁפָתָיו בְּרוּר מְלֵלוּ וּבָאִים מְפֹרְשִׁים מִמֶּשׁ וּד' רַבצ"א שְׁם עֵינָיו לֹא לְהַכִּי הוּא דְאֲתִי וְיֵישׁ לוֹמֵר ג"כ שְׁעֵיקָר סְמִיכָתוֹ (בְּעֵנֵין הָעֵד ר"י) הוּא בְּמָה שְׁבָא מְפֹרְשׁ בְּדְבָרָיו בְּעַת הַקִּידוּשִׁין.

גַּם בְּמ"ש דְּסוּף סוּף הָא בְּלֹא הַ מְתַכְחָשִׁי כּו' (עַם רַא"ס הַגָּ"ל). (וּמ"ש וְעוֹד מֵאִי חֲזִית כּו' כְּנ"ל הוּא רַק לְסַנִּיף בְּעֵלְמָא).

גַּם קָצַת מְשַׁמַּע כֹּן מְדַעַת מֵהֵרִי"ט הַגָּ"ל ע"ש בְּד' צ"ט רַע"ב וּד' ק' רַע"ב כְּשִׁבְיָאָר הַכְּחָשָׁה בֵּין הָעֵדִים אִם אָמַר וְאַח"כּ נִתְּנָן אוֹ לְהִיפּוּף לֹא הַזְכִּיר הָעֵד רַח"פ כְּלָל כ"א הַב' הָאֲחֵרִים שְׁדְּבָרֵיהֶם בָּאוּ בְּפִירוּשׁ זֶה הִיפּוּף מְזַה.

בְּשַׁגַּם שְׁבָאֲמַת ד'. הַדְּב"ר מְסַתְבֵּר טַעְמִי לְמַאֲד דְּכִינּוֹן דְּקִי"ל דְּיֵישׁ לָנוּ לְפָרֵשׁ דַּעַת הָעֵד אֵף בְּמִשְׁמַעוֹת רְחוּק כְּדֵי לְכַוִּינָן וּלְהַשְׁוֹת דַּעַת הָעֵדִים א"כ אֵיךְ סִבְרָא שְׁלֹא יִהְיֶה בִּיכּוּלְתָנוּ לְהַעֲמִיס בְּכַעֲזֵין לְשׁוֹן נִד"ד לוֹמֵר שְׁכַוִּנְתּוֹ לְדְבָרִים כְּהוֹנִינְתּוֹ וְסִדְרוֹ.

לְכֹן הָיָה נִרְאָה שֶׁהַעֲיָקָר בְּדַבְרֵי הַדַּב"ר. וְעַכ"פּ מִיַּד פְּלוּגְתָא לָא נִפְיָק.
וְלְכֹן הָיָה נִרְאָה דְגַם בְּנִד"ד יֵשׁ כְּדֵי סְמִיכָה מְצַד שְׁהַמְקַדָּשׁ בְּעַצְמוֹ א' כֵּן בְּמַאֲהָלִיב כַּמ"ש
כ"ק ש"י. שֶׁהָרִי בְּדָרְךָ שֵׁישׁ לָנוּ לְפָרֵשׁ ד' הָעֵד בְּאִפְסוֹן שְׁלֵא יְהִיָּה מְוַכְחָשׁ מֵעַד הָאֲחֵר.
כַּמ"כ יֵשׁ לָנוּ לְפָרֵשׁ דְּבָרָיו בְּכַדִּי שְׁלֵא יְהִיָּה מְוַכְחָשׁ מִד' הַבַּע"ד עַצְמוֹ. עֵי' סִי' פ' ס"א.
(וּבְפָרֵט שְׁאֵנוּ רוֹאִי שְׁהַמְקַדָּשׁ מְעַרְעֵר וְרוֹצֵה בְּקִיּוֹם הַקְּדוּשִׁין יֵשׁ לָנוּ לְהַאֲמִינוּ בְּיוֹתֵר
בַּמַּש"א לְפִי תְּנוּמוֹ דְּבָר הַמְּחַלִּישׁ פֶּחַ הַקְּדוּשִׁין. דְּוַמְנִ' לְאִשָּׁה שֶׁהוֹדִית דְּרָךְ תְּשׁוּבָה כו'):
עוֹד יֵשׁ קִצָּת סְבָרָא לֹאמֵר שֶׁפִּינּוֹן שֶׁהַב"ד דְּרָא הֶטְשׁוּב (כַּפֵּה"נ מְמַכְתָּב הַשׁו"ב) לֹא דִקְדָּקוּ
כָּלֵל אִם הָיָה הָאֲמִירָה קוֹדֵם אוֹ אַח"כ (שְׁלֵא יִדְעוּ כָּלֵל שֵׁישׁ חִילּוּק בְּזָה).
וְכַש"כ שֶׁהַעֲדִים (הַאֲנ"ח) וְדָאִי לֹא יִדְעוּ שֵׁישׁ חִילּוּק בְּזָה כָּלֵל א"כ הָרִי זֶה כְּמִילְתָא דְּלָא
רְמִיָּא עַלְיָה דְּאִינְשׁ כו'. וּמִמִּילָא שֶׁהַדְּבָר מְנוּטֵל בְּסַפְקָא הַמְצִיאוֹת אִיךָ הָיָה כו'.
מְצוֹרְךָ לְזָה מ"ש מֵהַרִּי"ט סִי' קל"ט (דְּרָךְ ק"א ע"א ד"ה וְחִזּוֹר הַדִּין). דְּעַבְיָדִי אִינְשֵׁי דְּטָעוּ
בְּיוֹן קוֹדֵם לְאַחֵר כו' (הַגַּם שֶׁכ' זֶה בְּשֵׁם הָרַב הַמְּנַגֵּד.
לֹא מְצִינוּ שֶׁדְּחָה זֶה בְּתִשְׁבּוּתוֹ שֵׁם ע"ש). וְאִם כֵּן לְכַאוּרָה יוֹתֵר יֵשׁ לָנוּ לְהַעֲמִיד יְסוּד עַל
ד' הַמְקַדָּשׁ שְׁאֵמֵר בְּפִנֵי הַב"ד דְּמַאֲהָלִיב שֶׁהֵם וְדָאִי יִדְעוּ הַחִילּוּק.
וּמִסְתַּמָּא שְׁאֵלוּ וְדִקְדָּקוּ ע"ז כו'. וְקִצָּת דְּוַגְמָא לְדַבְרֵי מְדַבְרֵי הַב"י בְּתִשְׁבּוּ' סִי' ד' שֶׁהַעֲדִים
יְכוּלִים לְחַזּוֹר בָּהֶם (בְּעַנְיַן יָדִים שְׁאִינּוֹן מוֹכִיחוֹת) בְּאֲמָרָם שֶׁמְצַד שְׁלֵא יִדְעוּ שֵׁישׁ נ"מ
בְּדִין בְּשִׁינוּי לְשׁוֹן ע"כ אָמְרוּ בְּשִׁינוּי מִמָּה שֶׁהָיָה הָאֲמָת.
וְאִף שְׁאִינּוֹם טוֹעֲנִים כֵּן בְּפִירוּשׁ וְאִף דְּהִתָּם הַעֲדִים עַצְמָם חִזּוּ בָּהֶם. מ"מ הָרִי הִבִּיא רְאִיָּה
מִמָּה שֵׁישׁ לָנוּ לְתַרְזֵן וּלְתַקֵּן דְּבָרֵי הַעֲדִים כְּשֶׁמְכַחֲשִׁים זֶה אֶת זֶה כו'.
וְא"כ נִרְאָה דַּה"ה כִּשְׁהַבַּע"ד מְכַחֵשׁ כו' כַּנ"ל: אֵלָּא שֶׁלְכַאוּרָה יֵשׁ לְעִינֵינוּ. כִּינּוֹן שֶׁנִּדְאִי
הַמְקַדָּשׁ לֹא יִדַּע בְּתַחֲלִילָה שֵׁישׁ נ"מ בְּזָה לְדִינָא.
א"כ אִף דְּעַתָּה הוֹדִיעוּהוּ שֵׁישׁ נ"מ. וְאוֹמֵר בְּרִי לִי כו' נֶאֱמַר דְּלָא מְהַנִּי כְּדִקְיִי"ל דְּכָל
מִילְתָא דְּלָא רְמִיָּא עַלְיָה דְּאִינְשׁ כו'.
וְהִינּוּ אִף שְׁאוֹמֵר עַתָּה בְּרִי לִי כו' אָמְרִי דְּשִׁכַּח. וְכִדְאָמְרִינוּ בַּפ"ק דְּחֻלּוּיִן (דְּרָךְ ט') זִימְנִין
דְּשָׁהָה וְדָרַס וְלֹא יִדַּע.
וּפְיָרְשׁוּ הַרְשָׁבָ"א וְהָרָא"ש וְר"ן דְּהָאִי לֹא יִדַּע. הִינּוּ דְלָא הִרְגִישׁ (בְּשַׁעַת מַעֲשָׂה) וְע"כ
אִף שֶׁלֹּא ח"כ הוֹדִיעוּהוּ ה"ש וְאוֹמֵר בְּרִי לִי שְׁלֵא שְׁהִתִּי כו' לֹא מְהַנִּי מִשׁוּם דַּה"ל כְּמִילְתָא
דְּלָא רְמִיָּא כו' וְהַכִּי קִיִּי"ל בְּטוֹש"ע י"ד סִי' א' ס"ג.
(וְדָלָא כְּרָש"י). וְכַעֲיֵן זֶה קִיִּי"ל ג"כ בַּא"ח סִי' תַּמ"ז גַּבִּי שְׁנוּמָן שֶׁהִתִּיכּוּהוּ קוֹדֵם הַפְּסָח
שְׁלֵא בְּכַוְנָה לְצוֹרְךָ הַפְּסָח ע"ש בְּשׁו"ע רַבִּינוּ ז"ל סַמ"ד וְסַמ"ז וְשָׂאֵר אַחֲרוֹנִים.
וְא"כ גַּם בְּנ"ד לְכַאוּרָה שֵׁינִיךָ לֹאמֵר כֵּן וְכַנ"ל. אֵלָּא שֶׁבְּאֲמָת לַפ"ז לְכַאוּרָה גַּם כְּכָל הַגְּדוֹת
הַעֲדִים דְּחִזּוּינּוּ דְּבָכָל פְּרָטִי אוֹפְנִים אָנוּ סוֹמְכִים עַל הַגְּדוֹת אִיךָ הָיָה.

ואף שלא הוזמנו מתחילה להיות עדים בדבר (כדקיי"ל הקא גבי קדושין סי' מ"ב ס"ד דלא בעינו אתם עדי). ולמה לא אמרינו בזה פל מילתא דלא רמיא כו'.

ואף שיש לומר דכיון שיודעים (גם מתחילה) שיש נ"מ לדינא בפרטי אופני הגדתו והו באים העיד לא שייך בכה"ג מילתא דלא רמיא. אף באמת גם בדבר שלא ידעו מתחילה פלל שיש נ"מ לדינא סמכי עליהו וכן נראה מההיא דתשובת הב"י הג"ל.

שהרי מה שיכולים לתזור בהן היינו מצד שאומר שמתחילה לא ידעו שיש נ"מ לדינא מזה כו'. וא"כ האף נסמוך על הגדתו האחרונה למה לא נחוש דכיון שלא ידעו שיש נ"מ לדינא לא הרגישו בשעת מעשה אף הנה ונהרי זה פמילתא דלא רמיא כו' ואף שעשה אומרים פרי לנו כו' נאמר דלא מהני וכו"ל: ולכאורה עלה ע"ד שיש לומר שיש הפרש בזה בין ש"ב וא"ת לקום ועשה.

ר"ל דענין מילתא דלא רמיא לא נאמר כ"א היכא שאומר עתה שלא הנה המעשה פופמו שלא שקה ודרס כו' וכמו לא עברתי בצד עמוד פלוני (שבועות ל"ד ב'). ע"ז שייך לומר דכיון שלא הנה לו נ"מ בזה לא הרגיש אז בשתייתו ודריסתו וכה"ג.

ושע"כ לא נקבע ונחקק זה בכת זכרונו כו'. אבל להיפוך פשאומר עתה פרי לי על אינה מעשה שפן הנה.

הרי מעיד שהרגיש אז ונחקק פן בכת זכרונו אף שייך ע"ז שמצד דלא רמיא לא הרגיש כו' ולמה לא נאמינו ע"ז. אלא שלפ"ז לכאורה צ"ע מההיא ולא פרעתיך בפני פלוני ופלוני שבגמ' שבועות מ"א סע"ב.

וטוש"ע ח"מ סי' ע"א ס"ב. דמסקי דלא הוחזק פפרן בהכחשת העדים משום דהוי מילתא דלא רמיא כו'.

וכפש"י פגון זה כו' נאמר בעדים פרעתיך ולא אדעתיך. ונהרי התם ג"כ ענין הטעות הוא מלאו על הן ועכ"ז שייך ע"ז מילתא דלא רמיא כו'.

אף באמת הנה התם יש הרבה שיטות לתרץ הסתיירה מסוגיא זו על הסוגיא דב"ב ד' ק"ע דמסקינן דצריך לברר שיבואו פלוני ופלוני ויעידו. ונהרבה שיטות ותירוצים נאמרו בזה. א'.

דעת הרמ"ה שפטור שם. לחלק בין פשאומר בלשון תמי' וכמסתפק ולא פרעתיך כו'.

לבין פשאומר בלשון מוחלט פרעתיך כו'. ולפי זה קאי הטעות על הלנה.

שאז שייך לחלק ולומר שמצד דלא רמיא עליה לא נמנע מלומר כמסתפק שהיה בפני פלוני ופלוני. אבל אין סברא שידמה לו בהחלט שהיה בפני פלוני ופלוני מה שלקד"ם.

ונמצא מפח הסברא דלעיל דמלאו להן לא שייך לומר שטעה. אבל אי הנה אמרינו דהעדים טעו במש"א לקד"ם מצד דלא רמיא עליהו.

אז לא הנה שום סברא לחלק בין שאומר הלנה בלשון ספק ללשון ודאי. (והא דבאמת למה לא נאמר דהעדים טעו מהן ללאו ע"כ לכאורה צ"ל דלהרמ"ה לא אמרינו פלל על

עדים שטעו אפי' מהן ללא מצד דלא רמיא אי מחמת שהם שנים וכעין דלא אמרינן בב' עדים שאמרו בדרך באה"ע סי' י"ז גבי מלקמה וכה"ג.

(שוב מצאתי דאתי לידי ד' השע"מ סי' ל"ה סק"ג ע"ש מעין זה). או מצד שבאים להעיד יתבי דעפניהו יותר להזכיר א"ע).

ב'.

שיטת הר"ה לחלק בין פשאומר שהעדים הומונו לכה בפירוש ללא הומונו. ולפי"ז לכאורה ע"כ לומר דס"ל דהאי דלא רמיא כו' אעדים קאי דאז שפיר יש חילוק בין פשהומונו דאז נדאי לא שיקף לומר דלא רמיא כו' ללא הומונו כו'.

דאלו אלוה אין טעם לכאורה לחלק בין הומונו ללא הומונו. וכ"כ הש"ך בהקדמא.

אמנם הרי הא גופא קשיא למה באמת לא נאמר לא רמיא גם אלוה ויהיה מועיל באמת גם פשא"ו שהומונו העדים. א"כ מוכח מזה לכאורה דע"כ ס"ל ג"כ פהסברא דלעיל דמצד דלא רמיא לא שיקף לומר שטענה לומר הן על דבר שלקד"ם.

והב' דעות הללו לכאורה הם הם הב' דעות שבשו"ע ונהגת רמ"א שהשו"ע פסק פהר"ה (משום דגם דלרי"ף ורמב"ם ורשב"א יש לומר ג"כ הדין כן כו'). והיא שברמ"א היינו שיטת הרמ"ה הנ"ל.

וקאי על המציאות הנזכר בשו"ע שאמר פרעתי בהחלט. (ולא קשה מידי מה שתמה הש"ך ע"ש וע' תומים ודבריו ג"כ צ"ע במ"ש בשם תשובת הרשב"א שבתשובת רשב"א שלפנינו אינו כן ע"ש).

גם לשארי השיטות שנאמר בזה נראה ג"כ דעכ"פ מכולם אין ראיה לסתור סברא הנ"ל ויש מהם שמוכח ג"כ דס"ל כנ"ל. והוא דשיט' השלישית היא דעת הרמב"ד שבבעה"ת (שמ"א ס"א) דהא דלא רמיא כו' אינו מועיל אלא לשלא הוחזק כפרו לעגנו טענה שפרע אח"כ אבל עתה חייב לשלם.

א"כ אף אי נימא דס"ל דהאי דלא רמיא קאי אלוה כדמשמע מדברי בעה"ת מ"מ הא דלא מהני זה לפוטרו כמו בכל מילתא דלא רמיא. ע"כ מוכח שהוא מצד הסברא הנ"ל.

ואי לדידיה הא דלא רמיא קאי אעדים כ"ש שמוכח דעל הלנה לא אמרינן כלל דמשום דלא רמיא יאמר על לאו הן כו' וכנ"ל: שיטה ד' היא דעת רמב"ן בחי' לב"ב שם בשם שמעתי והובא בתומים.

דהא דא' דלא רמי לא מהני כ"א בשיש עדים אחרים שפרעו בפניהם. (אז אמרינן שטענה בין עדים לעדים כו').

אבל בלא זה חייב וא"כ ג"כ ע"כ מוכח דס"ל לדידיה הסברא הנ"ל בין אי הא דלא רמיא קאי אלוה ובין אעדים וע"ד הנ"ל לשיטת הרמב"ד (ואפשר נמי דשיטה הג' הנ"ל שבבעה"ת היא עצמה שיטה זו אם נגיה שם בבעה"ת מעט).

כִּינּוֹן שֶׁבִּלְאִי יֵשׁ שָׁם ט"ס כַּמ"ש הַג"ת. וְעַל שִׁיטָה זוֹ לֹא קָשָׁה מֵהַשְׁקָשָׁה הַג"ת דְּאָרְךָ אֵי הַחֲזוֹק כִּפְּרָן מֵהִיכִי פִּיטִי דְּלֹא יִהְיֶה נֶאֱמָן עַפ"י עֲדִים אַחֲרֵים וְאִיךָ יִחְלֹק רַב אֲשִׁי הָא בְּכָל כִּפְּרָן כִּי הִבְעֵה"ת בְּשַׁעַר י"ב דִּיבִיא עֲדִים שְׁפָרְעוּ כו'.

דְּהֵתָם דְּוָקָא שְׁיַעֲדוּ שְׁפָרְעוּ אַח"כ כו'. אֲבָל אִם אוֹמֵר שְׁפָרְעוּ כְּבָר.

בְּאַמַּת לֹא מֵהֵנִי בְּכִפְרָן שֶׁאִמ' לֹא לְוִיטִי כְּלָל כַּמ"ש הַג"ת וְכ"כ הַסַּמ"ע ס' ע"ט סק"י"ז. מִשּׁוּם דְּכָל הָאוֹמֵר לֹא לְוִיטִי כְּאוֹמֵר לֹא פִּרְעָתִי וְהוֹדָאת בַּע"ד כַּק' עֲדִים אוֹ יוֹתֵר כו' ע"ש בְּרִישׁ הַסִּי'.

וְא"כ יֵשׁ לוֹמֵר דַּס"ל לַר"א דְּגַם כָּאֵן בְּמָה שְׁאָמַר שְׁפָרְעוּ בְּכַפְּרֵי פְּלוּנִי וּפְלוּנֵי הָרִי זֶה כְּאוֹמֵר שְׁלֹא פָּרַע שְׁלֹא בְּכַפְּרֵיהֶם כו'. מִיְהוּ גַם בִּלְאִי גַם עַל שִׁיטָה ג' הַנֶּ"ל לְכַאוֹרָה אֵין קו' הַג"ת חֲזָקָה כ"כ דִּישׁ לוֹמֵר דְּהֵתָם בְּשַׁעַר י"ב הַכּוֹנֵנָה שְׁיַדְעוּ הָעֲדִים שְׁנִתְּנוּ מְעוֹת בְּכַפְּרָעוֹן בְּפִירוּשׁ וְעַל חוּב זֶה מִמֶּשׁ.

וְכָאֵן מִיִּירֵי שְׁהַעֲדִים הָאֲחֲרֵים רָאוּ נְתִינַת מְעוֹת סַתְמ' וְס"ל לַר"א דְּכִינּוֹן שְׁהַחֲזוֹק כִּפְּרָן לֹא מֵהֵנִי זֶה דְּאִימ' בְּמַתְּנָה יִהְיֶה אוֹ סִיטְרָאֵי נִינְהוּ כו' (אוֹ הַמְּלָנָה טוֹעֵן כּוֹ. עִי' ס' נ"ח ס"ב).

וְעִי' בְּהַשְׁגוֹת הַרְאָב"ד גּוֹפ' רַפְט"ו מֵה' מְלֻנָה). וְלִרְבָּא הַסְּבָרָא דְּלֹא רְמִיָּא מוֹעִיל לְשִׁלְא יִהְיֶה מוֹחֲזוֹק כִּפְּרָן מִמֶּשׁ כו' וְאִכְמַל"ע בְּזוֹה): שִׁיטָה ה'.

הִיא דַּעַת הַרְמַב"ם וְהַרְבֵּה פִּירוּשִׁים נֶאֱמָרוּ בְּדַבְּרֵיו. וְרוֹבָם נִכְלְלוּ בְּשִׁיטַת הָאֲחֲרֵים (זוּלַת פִּי' א' דַּהַמ"מ) אֲבָל עַכ"פ הָרִי מְבוֹאָר בְּדַבְּרֵיו בְּהַדְּיָא דַּס"ל דְּהָא דְּלֹא רְמִיָּא קָאֵי אַעֲדִים. מְכַלְל דְּאֵלוֹהֵי ס"ל דְּלֹא אֶמְרִינּוּ כְּלָל דְּמִשּׁוּם דְּלֹא רְמִיָּא יֹאמֵר עַל לָאו הֵן כו' וְכַנֶּ"ל שִׁיטָה ו'. הִיא דַּעַת הָרִי"ף וְרַשְׁבָּ"א הוֹבָא בְּכ"י שְׁדַחוּ הַסְּנוּגָא דְּב"ב מִפְּחַ הַסְּנוּגָא דְּשִׁבּוּעוֹת הַנֶּ"ל וְדַפ' ז"ב.

וְא"כ נִשְׁאָר הַסְּבָרָא דְּלֹא רְמִיָּא דְּכָאֵן בְּהַחֲלֵט בְּלִי שׁוּם חִילּוּקִים. אֲבָל מ"מ עֲדִינּוּ לֹא בְּרִירָא דִּישׁ לוֹמֵר דְּקָאֵי אַעֲדִים.

וּבְכַפְּרֵי לַפ"מ שְׁצִינְרָף הַטּוֹר גַּם דַּעַת הַרְמַב"ם לְדַעַת הָרִי"ף וְהָרִי בְּרַמְב"ם מְבוֹאָר בְּהַדְּיָא דְּהָאֵי דְּלֹא רְמִיָּא קָאֵי אַעֲדִים. גַּם הָרִי מֵהַ שְׁהַב"י בְּשׁו"ע פֶּסֶק לְחֻלְקָא בֵּין הַזְּמִין לְהַעֲדִים אוֹ לָאוּ הִינְנוּ מִשּׁוּם דַּס"ל דְּהַדִּין דִּין אֶמַת גַּם לְשִׁיטַת הָרִי"ף וְרַשְׁבָּ"א וְכַמְבוֹאָר מְדַבְּרֵיו בְּבַד"ה שְׁתוּפָס דַּעַת זוֹ לְעִיקָר לְהַלְכָה.

וְהָרִי לַפ"ז ע"כ הָאֵי דְּלֹא רְמִיָּא קָאֵי אַעֲדִים כַּנֶּ"ל לְשִׁיטַת הַרְז"ה וְכַמ"ש הַשְּׁ"ף ע"ש. הֵן אֶמַת דְּהַלְבוּשׁ וְסַמ"ע דְּקִינְיָמִי אַד' הַשׁו"ע וְעַכ"ז פִּירְשׁוּ הָאֵי דְּלֹא רְמִיָּא אֵלוֹהֵי.

וְאָרְךָ שְׁהַשְּׁ"ף דְּחָה דְּבַרְיָהּ מִשּׁוּם דַּלַּפ"ז אֵין סְבָרָא מוֹצֵאת לְחֻלְקָא בֵּין הַזְּמִין לְהַעֲדִים אוֹ לָאוּ. לַפַּע"ד יֵשׁ לְהַמְלִיץ בְּעֶדְם דִּישׁ לוֹמֵר דְּהָא דַּא' בְּכ"ד דְּכָל מְקִלְתָּא דְּלֹא רְמִיָּא כו' הִינְנוּ שְׁגַם לְפִי דְּבַרְיָו עֲתָה לֹא כִּינּוֹן מַתְּחֻלָּה לְכַד אֶלָּא דַּאֲתַרְמִי לִיָּה כֵּן בְּמַקְרָה שְׁלֹא בְּכּוֹנֵנָה כְּלָל.

אז לא נחקק בזכרוננו כלל אבל כל שלפי דבריו עתה פינון לכה מתחילה לשום איזה פנונה שיהיה אף שלא היה מחויב בדבר תו לא אמרי' בכה"ג דלאו אדעתיה כו'. ע' בד' מוח"ז רבינו ז"ל בה' פסח סי' תמ"ז סמ"ז יעוי"ש.

(ולכאורה תלוי בפלוגת' דהצ"צ ועה"ג שזנפר בחי' שם וע' סד"ט סי' קצ"ו סקל"ג. וכבר פתבתי בזה במקום אחר).

[והיא בתשו' המחר ז"ל בחי"ד סי' י"ג ע"ש באנרד]. וז"ל גם כן פינון שאומר שהזמין העדים לכה הרי לפ"ד עשה פן מתחילה בכנונה לאיזה טעם שיהיה תו לא אמרי' דלא רמא כו' וע' בד' המאור בב"ב שם שמבואר בדבריו ז"ל דגם אי האי דלא רמא קאי אלוה סברתו לחלק בין הזמין העדים ללא הזמין (אלא שלבסוף דמסיק דלפי גירסתו דלא גרים אמר לה כו' אעדים קאי יש לומר דכנונתו דלפ"ז אתי שפיר טפי החילוק ש'לו כו' וע"כ תפס פן הבעה"ת בשמו בהחלט).

וא"כ הרי לפ"ד הלבוש וסמ"ע מוכח דלא ס"ל כסברא דלעיל אלא דגם מלאו להן שנייה דא דכל מילתא דלא רמא כו'. אף באמת נלפע"ד.

דלכל אותן דס"ל דהאי דלא רמא אלוה קאי הפנונה דמצד דגם עתה כשאומר לא רמא עליה לומר פן ע"כ אמרי' דאמר ליה ו'לאו אדעתיה פלומר דאמירה זו היא בהשקפה בעלמ' ו'שלא יהיב אדעתיה כ"כ כו'.

ובאמת שפן משמע ממה ש'סוד פי' זה דהאי דלא רמא קאי אלוה לפה"נ תלוי בהגי' (ש'לנו) דגרסי' אמר ליה ו'לאו אדעתיה משמע דהא דלאו אדעתיה' חוזר אמר ליה דהאמירה שאמר לאו אדעתיה וכן משמע מ'שון רש"י ור"ן שכ' שלא היה לו לומר ואמר כו'.

וביותר שמשמע פן מ'שון ריטב"א בחידושי' שכ' דכיון דלא רמא כו' וגם לא היה צרייה עתה לומר פן (וע"ש בריטב"א ד' נ' דזהו פל עיקר פנונתו במה שהביא ראיה דהאי דלא רמא קאי אלוה ולא אעדים דאי אעדים לא שנייה פן גבי עובדא דבסמוך שם דקאמרי עדים דקיימי עפצ'י בד' ד' דהתם ליכא למימר דאעדים לא רמא פינון שנתנו לבם לומר בכרי בכך וכך כו'.

ולכאורה מאי נ"מ בין עובדא זו דפרעתיה בפני פלוני ופלוני לבין עובדא דבסמוך הרי בשנייהם קאמרי בכרי כו'. אלא נראה דכנונתו דס"ל דאין סברא לומר דלא רמא כו' כ"א אחת משתייהם או היכא דהטעות הוא מהן ללא פגון נגד העדים פגוונא דעובדא זו דפרעתיה בפני פלוני ופלוני או אלוה מצד דהאמירה לא רמא עליה.

אבל על גוף הטעות מלאו להן ס"ל דאין סברא פלל וע"ד הנ"ל. ע"כ מוכיח שפיר מעובדא השנייה דקאי אלוה ועל האמירה ש'לו כו' דאלו אעדים לא שנייה זה כ"א בעובדא דפרעתיה בפני פלוני ופלוני ש'הרי זה לגבי העדים טעות מהן ללא משא"כ בעובדא הב' אין לומר דהעדים טעו ש'הרי קאמרי בכרי כו' פי' דאיהו יטעו לומר בארבעה מאין נחקק זה בזכרונם מה ש'להד"ם כו'.

ולפ"ז מבואר להדיא פריטב"א עיקר הסברא דלעיל כו' ויותר מזה ג"כ היינו דגם היכא דהטעות הוא בהתחלפות מהן להן ג"כ לא שינה לומר כל מילתא דלא רמיא כו' כ"א דוקא היכא שהטעות הוא בדרך מהן ללאו דוקא דאז שינה לומר מצד דלא רמיא לא נחקק בזכרונו פלום אבל שיחקק בזכרונו דבר דלא הוי אין סברא): שיטה ז.

היא דעת ר"ת בתוס' שמתרץ הסוגיא דב"ב דרק לכתחילה צריף לברר פדי לעמוד על אמיתות הדבר. אבל בדיעבד אף ש מכחישים אותו לא מפסיד וגם לדידיה לא ברירא איה ס"ל בפי' הא דאמרינן דלא רמיא כו' אי אלוה אי אעדים והב"י פי' ד' הרמב"ם דס"ל פנותיה דר"ת (ע' ג"ת).

וברמב"ם מפורש דקאי אעדים. וככל הנ"ל גבי שיטת הרי"ף ורשב"א: אמנם יש עוד שיטה ח' (שפמזנמה שלא הובא בשום מקום.

זולת) מ"ש הריטב"א בשם רמב"ן (עצמו משא"כ בחי' לב"ב לא כ' רמב"ן כ"א ששמע מי שמפרש כו' וצ"ל דלדידיה לא ס"ל) בתירוץ סתירת הסוגיות הנ"ל לחלק בין כשעומד ומחזיק בדעתו גם אחר שהכחישוהו העדים.

דאז לא שינה לומר דלא רמיא עליה כו' לבין פשחוזר בו ואומר סביר הייתי שפרעתיך בפניהם כו'. ודבריו אלו נזכרו בקצרה בתשו' רשב"א סו' תתקס"א.

ולכאורה הנה נראה דלפי שיטה זו ליתא סברא הנ"ל שהרי לדידיה קאי הא דלא רמיא אלוה. וכשאומר סבור הייתי כו' מהימנינן ליה.

ולפי הסברא הנ"ל איה הנה סבור פן לטעות בדבר דלא הנה כלל לומר שפן הנה כו'. אבל באמת לפי המבואר לעיל דמשמע דכל האומר דהאי דלא רמיא קאי אלוה היינו דהאמירה לא רמיא עליה כו'.

אין ראיה גם משיטה זו כלל וכנ"ל. ואדרבה נראה דמפאן יש סמך גדול להנ"ל דע"כ כל האומר דקאי אלוה היינו רק מצד דהאמירה לא רמיא ולא דקדק באמירתו כו'.

דאם הפונה שנאמר דמצד שגוף הדבר לא הנה רמיא עליה היינו לפרוע בעדים. ע"כ יכול לטעות ולדמות שפרעו באמת בעדים ע"ד דאמרינן בכ"ד כל מילתא דלא רמיא עליה עביד לה ולא אדעתיה א"כ מאי מועיל לנה מה שמחזיק בשבריו גם אחר הכחשת עדים ואומר ברי לי כו'.

ומ"ש מהא דקיי"ל גבי שחיטה דלא מהני מה שאומר ברי לי שלא שהיתי כו' אף לאחר שלמדוהו ה"ש. אע"כ לחלק דהתם מהן ללאו יכול לטעות ולדמות שברור שלא שנה.

משא"כ להפוך מלאו להן א"א לטעות ולדמות לנדאי כו' כ"א זה אמרי' דבאמת אמירתו הנה בלי דעת וכשנגה כו'. לכן שפיר יש חילוק בין פשאומר אח"כ סבור הייתי שמודה בזה שאמירתו בתחיל' הנה כשנגה לבין פשמחזיק בדבריו כו': ועפ"ז יש ליישב ד' הש"ף שם אשר לכאורה אינם מובנים לי במ"ש פיון דהרמב"ם ורנ"ה ושאר פוסקים מפרשים האי דלא רמי' דקאי אעדים.

ורש"י ושאר פוסקים מפרשים אלוה. יש לומר דשניהם אמת כו' דנראה מזה כאלו ס"ל דאין הפוסקים הנ"ל חולקים זע"ז כ"א ע"ד מר א' חדא ומר א' חדא ול"פ.

ואאל"כ לכאורה אלא דפליגי דאיתן שפירשים דקאי אעדים ס"ל דאלוה לא שיניף פלל לומר דמשום דלא רמיא יאמר על לאו הן כו' פנ"ל. וכן להיפוף המפרשים דקאי על הלנה ע"כ ס"ל דאעדים לא אמרי' פלל פל מילתא דלא רמיא כו' פנ"ל.

דקא חזינו שפירשים חילוקי דינים מסברתם כמו הרנ"ה דמצד דס"ל דקאי אעדים ס"ל לחלק בין הווננו ללא הווננו ואי ס"ל דגם אלוה שיניף קא דלא רמיא א"כ גם בהווננו שיניף זה (לפ"ד הש"ף שדחה ד' הסמ"ע פנ"ל).

וכדמסיק הש"ף באמת שפך הדין. וכן להרמ"ה דס"ל דקאי אלוה נמשך מזה לחלק בין פשאמר ולא פרעתיה לבין פשאמר פרעתיה כו'.

ואי ס"ל דגם אעדים שיניף קא דלא רמיא א"כ גם פשאמר פרעתיה כו'. דלא אמרי' לא רמיא אלוה.

פטור מצד דהעדים לא רמיא כו' (פשא לא הווננו עכ"פ כו') וכדמסיק הש"ף באמת להלכה. אע"כ נראה דפליגי דמר ס"ל דהאי דלא רמיא לא שיניף רק אעדים ולא אלוה מטעם הנ"ל ומר ס"ל להיפוף וכנ"ל.

וא"כ איף הש"ף זיכה שטרא לבי תרי והיה נראה לכאורה בכוננתו דמצד הסברא (החיצונית) וגם כדי להשוות ולקרב הדעות ס"ל דכל היכא דהלנה חוזר ואומר שטעה כו' לכ"ע שיניף לומר בזה פל מילתא דלא רמיא כו'.

וקא דמשמע מאותן הפוסקים שפירשו דקאי אעדים דס"ל דאלוה לא שיניף לומר פן היינו משום דמשמע להו דבגמרא מיירי הפל בשמחזיק בדבריו כו'. וכן לגבי העדים ס"ל דבשלא הווננו לכ"ע שיניף בזה פל מילתא דלא רמיא כו'.

וקא דמשמע מאותן הפוסקים שפירשו אלוה דס"ל דאעדים לא אמרינו פלל פל מילתא דלא רמיא היינו דלדידהו מיירי הפל בשווננו כו' (ומה שדחה ד' הלבוש וסמ"ע היינו משום דכיון דהשו"ע מחלק בין הווננו כו' ע"כ מיירי בשוהלנה מחזיק בדבריו כו' לפי הנ"ל).

ונראה לומר שפן תפס דברי הש"ף בעל האו"ת. וע"כ כ' (רק) שאין דבריו מוכרחים בתלוק' זו דהלנה חוזר בו כו'.

ור"ל שאין הכרח (מצד הסברא החיצונית. עד שנאמר) שגם אותן הפוסקים שפירשו דקאי אעדים יודו לזה.

והנה אם היה פוננת הש"ף עד"ז באמת ד' האו"ת נכונים וגם מלבד שאין הכרח לזה (מסברא). נראה דאין סברא פלל דלהרו"ה ודעמ' משמע להו דבגמ' מיירי הפל בשוהלנה מחזיק בדבריו ונקא מה שאין רמז לזה פלל.

ומה שמוקים לה הרנ"ה להסוגיא דב"ב בשווננו העדים הוא מתוף דחוק סתירות הסוגיות והרבה נתקשה הרנ"ה באוקימתא זו שאינו מפורש בגמ' פמבואר במאור שם (וגם ע"ז חולק הרמב"ד בבעה"ת שאין לנו לחלק במה שלא חילקו בגמ' ואיך נאמר דלהרו"ה מיירי בשתי הסוגיות רק באופן פרטי היינו בשוהלנה מחזיק בדבריו.

חנם בלי שום דוחק קושיא ואדרבה עכ"פ הנה ראוי לו לומר דסוגיא דשבועות מיירי בשלהלנה חוזר בו כו' ושוב לא הנה צריף לחילוק אחר. אלא ודאי ס"ל לרנ"ה דאין לחלק בין שהלנה מחזיק בדבריו או חוזר בו בשניהם ס"ל דלא אמרי' ביה פל מילתא דלא רמא כו' מטעם שזהו מלאו להן כו' פנ"ל (והרמב"ן שפריטב"א שחילק בקה הוא ג"כ מתוך דוחק סתירות הסוגיות כו').

ועוד דגם הרמ"ה נראה ודאי דלא ס"ל פן שיהי פ"י דוקא בשנרמז בדבריו לכתחיל' בלשון ספק כו'. ואם איתא הרי בכלל מאתים מנה).

וכמו"כ להיפוך הרמ"ה ודעמ' שפירשו אלוה ודאי אין סברא לומר דמשמע להו דבגמ' בשתי הסוגיות מיירי הכל בהונמנו העדים דוקא מה שאין רמז לזה (וכנ"ל שגם הרנ"ה נתקשה הרבה בזה שמוקים לסוגיא דב"ב בהכי מתוך הדוחק כו').

אלא ודאי דס"ל דגם בלא הונמנו לא אמרי' פל מילתא דלא רמא אעדים כו' פנ"ל. אלא נראה דע"כ לומר שאין פוננת ד' הש"ף ע"ד הנ"ל כ"א שגם איהו מודה דלהרנ"ה וסיעתו בכל גונו לא אמרינו אלוה פל מילתא דלא רמא כו' מטעם הנ"ל ולהרמ"ה וסיעתו לא אמרינו אעדים פל מילתא דלא רמא בכל גונו כו'.

אלא דס"ל להש"ף פיון דפלוגתא זו היא לאפוקי ממונא יש לנו לתפוס כד' שניהם להקל לנתבע כו'. א"נ (והוא העיקר ע' בסמוך) משום דאיהו הקדים בתחיל' שלדעתו העיקר כד' הרי"ף ורשב"א דהסוגיא דב"ב נדחה מהלכה.

וקיי"ל לגמרי פסוגיא דשבועות. אלא שפפ' האי דלא רמי' אהיאי קאי לא פורש בדבריהם כמאן ס"ל.

וכיון שהוא לאפוקי ממונא יש לנו לפסוק מספק כד' שני הפירושים להקל כו' (וכן נראה שיתפס דבריו בעל הנ"מ ממ"ש שהש"ף פסק דלא כהמחבר כו' ע"ש). אלא שלפ"ז אפתי קשה מנא ליה להש"ף להמציא חילוקים חדשים.

וש"ש גונוי דלא אמרי' מילתא דלא רמא כו' למה לא נאמר דלעולם דיינינו קולא לנתבע. ונהי דבמה שהחמיר גבי העדים דאם הונמנו לא אמרינו פל מילתא דלא רמא נכון הוא.

לא מהני אם נאמר דהא דפוסק להקל הוא מחמת פלוגתות הרמ"ה ורנ"ה וסיעתם א"כ ודאי אין לנו להקל לענין העדים יותר מהרנ"ה עצמו. אלא אף אי מפת שפסק לגמרי פהרי"ף וסיעתו אלא דמספיק' איף מפרשים הם הא דלא רמא אהיאי קאי ונקטי' לקולא פנ"ל אשר לפ"ז לכאורה הנה מקום להקל בכל גונוי (שהרי מה שנדחק הרנ"ה לחלק הוא רק מפת דוחק הקושיא כו').

מ"מ פיון דמצד הסברא החיצוני' נראה ודאי דבהונמנו לא שייף פלל לומר דלא רמי' שהרי הונמנו ורמא עליהו ולא מצינו מי שחולק ע"ז בהדא נקטי' פן (וכמ"ש הב"י בב"ה ג"כ ע"ש) אבל במה שהחמיר גבי הלנה היכא שמחזיק בדבריו (אם נאמר דאין זה סברא פשוטה אליבא דכ"ע) מנא ליה הא.

ובשלמא אם נאמר דפסק הש"ף להקל הוא מפת עיקר הפלוגתות בעיקר הדין פנ"ל שפיר יש לומר שהחמיר בכה"ג משום דלא מצינו מי שמיקל בכה"ג בהדא (גם מאותן

הפוסקים שפ"א אלוה) דלהרמ"ה בע"י דוקא דאמר (לכתחילה) בלשון ספק כו' ולהרמב"ן שפריטב"א עכ"פ בע"י שחוזר בו אח"כ כו' (אלא שפאמת לא נזכר ד' רמב"ן אלו בש"ף. ולפה"נ לא ה"ה נדפס בגמיו עדיין חי' ריטב"א. וא"כ לפ"ז לא ה"ה לו להקל גבי לא רמא אלוה יותר מהרמ"ה.

לכן פאמת נראה יותר פאופן הב' ה"ל שפסק פן הש"ף מחמת דס"ל דהעיקר פהרי"ף כו' פנ"ל. אבל לפי אופן הב' ה"ל דס"ל דהעיקר פהרי"ף כו' פנ"ל ה"ל לפסוק להקל בכל גונוי מספיק' כו' (ואף שרמב"ן החמיר בכה"ג מלבד שפראה דלא ראה אותו פנ"ל אם אין זה סברא פשוטה הרי יש לומר דאין ראיה מרמב"ן שכ' פן רק מתוך דוחק הקוש' משא"כ להרי"ף כו'.

וע"ד דחזינון שהקיל הש"ף יותר מהרמ"ה כו'). אלא נדאי מוכח בזה כמשנ"ת לעיל.

דבאמת הסברא פשוט' היא לכ"ע דהיכא דהלנה מחזיק בדבריו לא שייך בזה כל מילתא דלא רמא מצד שהרי זה מלאו להו. ובזה לא נחלק אדם.

אלא הפל אותן דס"ל דאמרי' לגבי לנה דלא רמא הפל הוא רק על האמירה דלא אדעתיה מה שאמר פן בלי עיון ודקדוק פיון דלא רמא עליה אמירה זו. ובזה הוא דפליגי הפוסקים דמאן דס"ל דקאי אעדים ס"ל דגם בכה"ג לא אמרי' אלוה דלא רמא ואמר דבר שאינו כו'.

ובזה פסק הש"ף להקל לנתבע כו' (והיינו אף אם לא ראה דברי רמב"ן פסק פן משום דלהרי"ף אין הכרח לחילוק הרמ"ה כו' פנ"ל ואין להארי' יותר): נמצא הינצא מפל ה"ל לנד"ד דהסברא דלעיל אמיתית היא דמלאו להו לא אמרי' פלל כל מילתא דלא רמא כו' אם או' פרי לי כו'.

ולא די שאין סתירה לזה מסוגיא זו דפרעתי' כו' אלא שמפאן מוכח דכן הדין לכ"ע (וראיתי בג"ת שם סד"ה גרסי' בשבועות שכ"כ במלות קצרות דשאני מקיים דבר לשולל דבר אלא שכ' שפן צ"ל להעומדים בשיטת הרמ"ה ה"ל דמשמע דלשאר השיטות א"צ לזה ואיני יודע למה דאדרבה לשיטת הר"ן ה' והראב"ד שפזכר שם לכאורה מוכח זה יותר שהרי לדידהו משמע דלגבי לנה לא אמרי' פלל מילתא דלא רמא ומ"ש מההיא דבבבד עמוד פלוני וכה"ג וע"כ לחלק פנ"ל) אמנם זה דוקא באומר פרי לי.

אבל אם אומר בלשון ספק יש לומר דלכ"ע שייך לומר בזה שאומר פן מצד דלא ה"ה רמא עליה מתחילה לידע זה. והא דפליגי הפוסקים על הרמ"ה היינו רק משום דס"ל דלשון ולא פרעתי' הוא ג"כ לשון נדאי כמ"ש הר"ן ה' ובעה"ת והיכא דאמר בלשון חתוף אלא שאח"כ אומר שטעה תלוי בפלוגמת הפוסקים ה"ל אי אמרי' דהאמירה ה"ה מצד דלא רמא עליה לומר פן כו'.

אבל אם בשעת האמירה ה"ה רמא עליה לומר פן שידע אז שיש נ"מ בדבר נראה דלכ"ע שוב לא מצי למימר שטעה באמירתו פן אף בדבר שמתחיל' בעת שראה או ידע דבר זה לא ידע שיש נ"מ בדבר ולא ה"ה רמא עליה אז כו' אם לא בשולל דבר היינו שאמר על

הן לאו אִז אם לא הָיָה רְמִיָּא עֲלֵיהּ בְּתַחֲלֵילָה אַף שְׁעִתָּהּ רְמִיָּא עֲלֵיהּ וַיִּוְדַע שְׂיֵישׁ נ"מ בְּדָבָר וְאוֹמֵר בְּרִי לִי כו' אֲמַרְיָ בְּזָה כָּל מִילְתָּא דְלָא רְמִיָּא כו'.

(וְזֶה הַטַּעַם גַּבֵּי שְׁחִיטָה דְלָא מְהַנִּי בְּרִי לִי כו'. אַף הֵתָם לְכַאוּרָה הָרִי הַשּׁוֹחֵט חָשִׁיב כְּעַד וְתַלּוּי בְּפִלּוּגְתָּא כְּדִלְמַטָּה וּלפ"ז יְהִיָּה נִשְׁמַע מְזָה דְקִי"ל כַּמ"ד דְּגַם גַּבֵּי עֲדִים אֲמַרְיָ כָּל מִילְתָּא דְלָא רְמִיָּא.

אם לא שְׁנַאֲמַר לְחֵלְק בֵּין א' לַב'. וְשָׂמָא הֵתָם שְׂאֲנִי דְשִׁהֲיָה כַּ"ש אֵינוֹ נִרְגָּשׁ יוֹתֵר גַּם בְּשַׁעַת מַעֲשֵׂה כו'.

וְאֵין כָּל הַעֲנִינִים שְׁוִים וּמ"ש הָרָא"ש ע"ז דְּכָל מִילְתָּא דְלָא רְמִיָּא כו' לְדוּגְמָא בְּעֵלְמָא נְקֻטִי כו' וַיִּתְבָּאֵר אַי"ה). וְהִיכָא שְׁהַטְעוֹת הוּא בְּשִׁנּוּי מְהֵן לְהֵן כו' מִשְׁמַע מְדַעַת הָרִיטְבָּ"א דג"כ דוֹמָה לְטַעוֹת מְנָאוֹ לְהֵן.

שְׂאוֹתוֹ עֲנִין הֵהוּן שְׁמַדְמָה מֵאֵין הָיָה נְחֻקָּה כִּן בְּזַכְרוֹנוֹ כו' וְלָא דְמִי לְטַעוֹת מְהֵן לְלָאו דְאִז דְּנֻקָּא יֵשׁ לוֹמֵר דְּמַצֵּד דְלָא רְמִיָּא לֹא הִרְגִישׁ בְּזָה וּפְרַח וַיִּצָּא מְדַעַתוֹ וְזַכְרוֹנוֹ כו'. (וְכַנ"ל מַמ"ש הָרִיטְבָּ"א גַּבֵּי הֵהִיא דְקִיָּמִי עַפְצִי בְּאַרְבְּעָה כו') וְעוֹד לְמַדְנֵו מְסוּגִיָּא הַנ"ל דְּלַגְבֵּי עֲדִים אַף בְּטַעוֹת מְהֵן לְלָאו (וּבְלֹא הוֹזְמֵנו) הוּא סְפִיקָא דְפִלּוּגְתָּא אִם אֲמַרְיָ בְּהוּ כָּל מִילְתָּא דְלָא רְמִיָּא כו' (אִי מַצֵּד שְׁהֵן ב' אוֹ אפִי בְּאַחַד כו'): וּמַעַתָּה לַפ"ז כְּבָר מְתוּרָץ מַה שְׁעַמְדֵנו ע"ז אֵיךְ סְמַכְיָנוּ עַל כָּל פְּרָטִי אֲנֻפְנֵי הַגְּדַת עֲדִים גַּבֵּי קְדוּשִׁין וְכַה"ג אַף שְׁלֹא הוֹזְמֵנו מְתַחֲלֵילָה לְכַד.

וְאַף בְּדָבָר שְׂאֵינָם יוֹדְעִים כָּלֵל (מְתַחֲלֵילָה כו') שְׂיֵישׁ נ"מ בְּזָה לְדִינָא. וְכַמוֹ בְּנִדּוֹן דַּהֲב"י בְּתוֹשׁוֹ סִי' ד' הַנ"ל.

וְלָמָּה לֹא נֶאֱמַר ע"ז כָּל מִילְתָּא דְלָא רְמִיָּא כו' דְּכָל זֶה הָרִי הוּא כְּמַקְטִיָּם דְּבָר וְלֹא אֲמַרְיָ בְּכַה"ג מַצֵּד דְלָא רְמִיָּא טַעָה מְלָאוֹ לְהֵן כו' כַּנ"ל. וְגַם אֵין לְחֹוֶשׁ שְׂאֲמָרוֹ בְּשִׁנּוּי מְמַה שְׁהִיָּה בְּאִיזָה עֲנִין פְּרָטִי (כְּגוֹוֵנָא דְתוֹשׁוֹ הַב"י).

וְהָרִי זֶה) כְּמוֹ מְהֵן לְהֵן. שְׁהָרִי נְתַבָּאֵר שְׁמַד' הָרִיטְבָּ"א דְשְׁבוּעוֹת מְמַה שְׁהִבִּיא לְרֵאזָה דְהָא דְלָא רְמִיָּא לֹא קָאִי אַעֲדִים.

מְשׁוּם דְּגַבֵּי עֲנוּבָדָא דְעַפְצִי אַא"ל"כ שְׁהָרִי נְתַנּוּ דְעַתָּם לוֹמֵר כְּבָר בְּאַרְבְּעָה כו'. וְכַבָּר נְתַבָּאֵר דַּר"ל דְהַגְּדַת הָעֲדִים בְּעֲנוּבָדָא הַנ"ל הָרִי זֶה כְּמַקְטִיָּם דְּבָר דְלָא אֲמַרְיָ בְּכַה"ג מִילְתָּא דְלָא רְמִיָּא כו'.

וְא"כ הָרִי הֵתָם הָרִי זֶה רַק כְּמוֹ שְׁיִנּוּי מְהֵן לְהֵן דְהִיָּנוּ מְשִׁשָּׁה לְאַרְבְּעָה. מִשְׁמַע דְּגַם בְּכַה"ג הָרִי זֶה כְּמַקְטִיָּם דְּבָר (מְשׁוּם דְהָאֲרַבְּעָה שְׂאוֹמֵר לְהַד"ם).

אֲמַנָּם בְּזָה יֵשׁ לְהַסְתַּפֵּק אִם לְהַאֲמִירִים דְהָאִי דְלָא רְמִיָּא דְהֵתָם אַעֲדִים קָאִי אִם נֹאֵמַר דְלִדְיָהוּ גַם גַּבֵּי דְעַפְצִי ע"כ אַעֲדִים קָאִי דְאֵין סְבָרָא שְׁלִשׁוֹן א' הַנְּאָמֵר בְּסוּגִיָּא א' יְהִיָּה מְתַפְרֵשׁ עַל ב' עֲנִינִים כַּמ"ש הָרִיטְבָּ"א.

וְא"כ יְהִיָּה מוֹכַח מְזָה דְלִדְיָהוּ גַם בְּטַעוֹת מְהֵן לְהֵן אֲמַרְיָ כָּל מִילְתָּא דְלָא רְמִיָּא כו'. אוֹ נֶאֱמַר דְאִינְהוּ יִסְבְּלוּ דְחֻסָּק זֶה.

מאחר שמשמע מדעת הריטב"א שזה סברא פשוטה דבכה"ג לא שינוי פל מילתא דלא רמזא כו' (דברי זה פמלאו להו פנ"ל) וכן מבואר בד' הלח"מ שם (פ"ו מה' טו"נ) דפשיטא ליה טובא דגבי עובדא דעפצי ונדאי הפי' דקאי אלוה.

אפילו לדעת הרמב"ם דס"ל גבי פרעתי קאי אעדים. אמנם מלשון חי' הרשב"א שם משמע (קצת) דאותן האומרים דקאי אעדים גם גבי עפצי מפרשים פן (ע"ש דבתחיל' פי' פן על נפתי העובדות (אלא שיש שם קצת ט"ס ונראה דהינו פר"ח שפריטב"א).

ואח"כ כ' שיש מקשי' כו' משמע דלפר"ח עכ"פ גם גבי עפצי אעדים קאי). ושוב ראיתי בס' שע"מ רס"י ל' הביא ד' הרשב"א ושם הגי' שבהדיא כ' הרשב"א דהרנ"ה פי' פן גם גבי עפצי וכ' שם בפשיטות דלרנ"ה לא ס"ל כלל לחלק בין דבר מעשה להעדר פעולה (ולפע"ד יש לומר דהתם מהו להו שאני כו').

ויש לעיין ואין פנאי) משא"כ הריטב"א לא כ' בשם ר"ח כ"א שפי' פן אעובדא דפרעתי. ושוב כ' שאין זה נכון משום דזה הלשון הוא ג"כ בעובדא דעפצי ושם ליכא למימר הכי כו' מזה משמע דהתם לכ"ע קאי אלוה כו'.

לכן צ"ע בזה. ואולי פשיטות הלח"מ הכריע: אלא שאפתי קשה דלפה"נ מציינו דסמכינו על הגדת עדים גם בדרך שלילה כגון גבי לא ראינו אינו ראיה דקיי"ל בח"מ ס"י כ"ט דאם הנה במעמד אחד ממש אז לא ראינו ראיה.

ולכאורה למה לא נאמר בזה פל מילתא דלא רמזא כו'. אף ראיתי בהגמ"ר מקור דין זה שכ' דקאמרי סהדי דייקינו במילתא שפיר כו'.

מלשון זה משמע דלפי דבריהם עתה הנה להם פנונה מתחיל' לדייק ע"ז ובכה"ג יש לומר דלא שינוי פל מילתא דלא רמזא כו' וכמשנת"ל לתרץ בכה"ג דברי הלבוש וסמ"ע עפ"י דברי מוח"ז רבינו בה"פ סי' תמ"ז ואף שבשו"ע נקט סתמא יש לומר דלא נחית פאן לדיו פל מילתא דלא רמזא ולא אתי אלא לאשמעינו דלפעמים לא ראינו פראינו דמי לענין שיכולים להעיד בבירור.

ומשפחת לה היכא דליכא ביה משום פל מילתא דלא רמזא וע"ד הנ"ל או בגונוי אחרוני אף באמת כמדונה שראיתי בהרבה שו"ת דלפעמים עד אומר שהנה שם ולא ראה או לא שמע שום דבר וחסבי ליה הפוסקים (אף שאינו אומר פלל שדייק וכינון מתחיל' לכך) להכחשה.

וכן משמע דמיירי התה"ד סי' רי"ב וברי"א ואחרונים סי' מ"ב (וע"ש בח"מ דלכאורה אין דבריו ז"ל מובנים לי במ"ש לחלק בין פשאומר הא' שחבירו הנה שם ואינו יודע אם ראה כו' קשה לכאורה דכינון דבמעמד א' קיי"ל פל האומר לא ראיתי הרי זה פאומר לא ראית א"כ גם פשאומר ראיתי הרי זה פאומר ראית.

וצ"ל לכאורה דס"ל דהא דאמר פל האומר לא ראיתי פאומר לא ראית היינו פשאומר שדייק שפיר כו' פנ"ל וכאן בשלא דייק דאז ס"ל דיש לומר דזה ראה וזה לא ראה ממש פי' אולי פנה לצד אחר באותה שעה וכה"ג).

וא"כ לכאורה למה לא נאמר בכה"ג דבאמת ראה ושכח משום דכל מילתא דלא רמיא כו'. (הגם שפבר נתבאר שיש פוסקים דס"ל דאעדים לא אמרי' כלל פל מילתא דלא רמיא כו' דחוק לומר דכ"ז רק אליבייהו כו'.

גם פבר נתבאר דיש לומר דזה דוקא בב' עדים. ובסמ"ע ח"מ שם נקט.

ואמר האחד כו'. גם מההיא דגבי שחיטה דלעיל משמע דקיי"ל דגם גבי עדים אמרי' הכי.

בע"א עכ"פ אם לא שנאמר דהתם גבי שהיני' כ"ש שאני כו' פנזפר לעיל בהגהה): ונראה דצ"ל דבאמת לא פל הדברים שונים בענין מילתא דלא רמיא. דנדאי יש דברים שהם בעצם ענינים גדולים דלא שייך כלל לומר שלא הרגיש כלל בראותו זה.

וכמו בההיא דפ' עגלה (שהביא הגמ"ר לראיה לדניו). שא' אומר ראיתי ההורג וא' אומר לא ראיתי.

הכי יש שום סברא לומר שבאמת ראה ההורג את הנפש ושכח מצד כל מילתא דלא רמיא כו'. וא"כ יש לומר דכה"ג מעין זה שייך גם בעניני קידושין וגירושין שהענין בעצם דבר גדול ולא שייך על כה"ג לומר כלל פל מילתא דלא רמיא וגדולה מזו אמרי' בגמ' בפסוקות שם (מ"ב).

(קיצות' דתרעא מדפר דכירי אינשי. א"כ כ"ש בדברים פאלו שהחוש מעיד שנדאי נרגשים ונחקקים יותר כו'.

וראיה לדבר דאמרינו בכ"ד אם איתא דקידוש או גירוש קלא אית להו (פתובות כ"ג) הרי שטבע אלו הדברים להיות נרגשים ולהנדע גם לאחרים שלא היו באותו מעמד. כ"ש שא"ל שגם הרוואה לא ירגיש וישפח מצד כל מילתא דלא רמיא כו'.

ובזה יתורץ כל היכא שנזכר דין הנ"ל דבמעמד א' לא ראיתי ראיה. גבי קידושין וגירושין וכמו בסי' קנ"ב ס"ד בהגהה ורס"י מ"ז בב"ש וכה"ג בשו"ת ובסי' מ"ב הנ"ל.

ולפי"ז יש לומר דגם בח"מ ססי' כ"ט הנ"ל מייירי ג"כ בכה"ג (ומש"ש בהגמ"ר דדייקי כו' לאו דוקא). אמנם גבי הלנוואה דמצינו ג"כ כה"ג (ע' טור וב"י וסמ"ע רס"י ל"א).

לכאורה ע"כ לומר דמייירי ע"ד הנ"ל דקאמרי סהדי דדייקי שפיר כו' וע"ד הנ"ל דה"ז פאומר שפיון מתחיל' לקד: שוב ראיתי במהראנ"ח ח"ב סי' מ"א הרבה דברים ממה שנתבאר לעיל ת"ל. היינו א' הסברא דלעיל דבמקיים דבר לא שייך פל מילתא דלא רמיא מבואר שם בפשיטות גדול וכ"כ עו"ש סי' פ"ו ושם משמע דגם מהן להן לא שייך זה שהרי התם ההפרש בין שהיה התנאי לב' וג' שנים ובין לעולם הרי זה פמהן להן (ע"ש ד"צ ע"ב).

ב'.

החקירה הנ"ל דמהא דכל מילתא דלא רמיא נראה פסתירה להא דהגמ"ר ושאר פוסקים דאמרינו דבמעמד א' גם לא ראינו ראיה פבר עמד ע"ז ומסיק ג"כ פהסברא הנ"ל דבקידושין וגירושין וכה"ג לא אמרינו כלל פל מילתא דלא רמיא גם בשולל דבר כו' אלא שמש"ש בענין ב' אומרים שלא לזה.

אינו מוכן לי כ"כ ע"ש). ג'.

ביאר ג"כ שלהמפרשי'היה דכל מילתא דלא רמיא גבי פרעתיך קאי אלוה ס"ל דאעדים לא אמרינו הכי פלל (ומשמע נשם דלא ס"ל הטעם משום שהן שנים שהרי משמע דר"ל דלפ"ז א"צ להסבא הנ"ל דבלא"ה מתרצי'היה דהגמ"ר ושאר פוסקים הנ"ל דאירי בעדים ונהרי מסיום ד' הגמ"ר ומראיתו מההיא דפ' עגלה מבואר דגם בע"א הדין כן.

וכן בשו"ע ח"מ ססי' כ"ט נקט וא' האחד לא ראיתי כו'): והנה בח"מ נשם ססי' כ"ט בהגהה כ' דאם אומר העד שפלוני היה עמו ואותו פלוני אומר שלא היה אין זה הכחשה. וכ"כ הב"י בשו"ע סי' ל' ס"ד.

ומשמע דהיינו דאמרינו דנה העד שאומר שפלוני היה עמו טעה בזה משום דכל מילתא דלא רמיא כו' וזה שפייס רמ"א נשם דאין עד מדקדק מי עמו כו'. ולכאורה לפ"מ שנתבאר לעיל לכ"ע לא אמרינו כל מילתא דלא רמיא בכה"ג.

אי משום דהוא עד (לפמשת"ל דמשמע במהראנ"ח דגם בע"א לא אמרינו הכי לפ"ד המפרשים דקאי אלוה) אי משום דהרי זה כמקיים דבר כו'. וראיתי בתשו' הרא"ש מקור דין זה שהביא ראיה לזה מסוגיא דשבועות הנ"ל עפ"י פי' דקאי אלוה.

וצ"ל לכאורה דהכא חזר העד להיות פלוני דהתם. משום דמלבד שלא רמיא עליה מתחיל' לידע מי עמו.

גם עתה לא רמיא עליה אמירתו זו. ושייך לומר ע"ז אמר לה ולא אדעתיה פדאמרינו התם להמפרשים דקאי אלוה (והיינו דהאי דלא רמיא קאי על האמירה פנ"ל).

וא"כ לפ"ז (לכאורה) יהיה נשמע מזה דבעלי השו"ע תופסי' עיקר להלכה כדע' זו דקאי אלוה. (וכבר נתבאר שלדידהו ס"ל דאעדים לא אמרינו פלל כל מילתא דלא רמיא כו' באפי' בע"א וכנ"ל בשם הראנ"ח.

ולפ"ז בשחיטה יהיה ההכרח לומר דענין שהיני' כ"ש שאני כו' וכנ"ל). וא"כ בההיא דסי' ע' הנ"ל ע"כ לומר דצדקו דברי הלבוש וסמ"ע שפירשו אלוה ומה שהב"י מחלק נשם בין הוזמנו או לא.

ע"כ צ"ל ע"ד הנ"ל עפ"י ד' מוח"ז רבינו ז"ל בה"פ (ואף שבתשו' הרא"ש הלזו מבואר שהמעשה היה שלפ"ד העד הזמין הבע"ד לשניהם ועכ"ז כ' דאמרינו ע"ז כל מילתא דלא רמיא. יש לומר דלא דמי הבע"ד להעד לענין ההזמנה שדוקא לנגד הבע"ד ההזמנה מילתא היא ויש לו נ"מ בדבר ושוב לא שייך ע"ז כל מילתא דלא רמיא משא"כ לנגד העד מה לו ולהזמנת הבע"ד להעד הב' כו').

ויהיה קשה על הש"ך שכת' שלהב"י צ"ל דקאי אעדים ודחה ד' הסמ"ע בפ"י הב"י. ולא עוד אלא שגם על פסק שאלו קשה דעם היות שפסק דבין אלוה ובין אעדים אמרינו כל מילתא דלא רמיא.

מ"מ לפי משנת"ל דע"כ צ"ל שרק משום ספיקא דדינא פסק כן שלא להוציא מהלוח. ג"כ קשה דכאן בסי' כ"ט ול' משמע דבהחלט קיי"ל דאמרינו על העד זה כל מילתא דלא רמיא במ"ש א' דפלוני היה עמו ומשום דזהו כמו גבי לוח דהתם וכנ"ל.

אם לא שנאמר דלדידן נפרש ד' הב"י בשו"ע שבס"ל במ"ש דאין זה הכחשה היינו מצד שנאמר דהפלוני באמת היה עמו ושכח מצד דלא קמא עליה ונהרי זה לגבין דפלוני כמו לגבין העדים דשבועות שם.

ונה דחוק גדול שהרי בתשובת הרא"ש שהובא בב"י לא כ"כ אלא פנ"ל. וכמבואר בד' רמ"א דס"ל כ"ט: אמנם באמת גבין ההיא דתשובת הרא"ש הנ"ל איני מבין פלל איך שינה לומר על העד האומר שפלוני היה עמו שהאמירה הוי פמילתא דלא רמא עליה פנ"ל.

הרי כל אדם מאויב להעיד כל מה שיודע לטובת חבירו כמ"ש רס"ל כ"ח. וא"כ גם אמירה זו היא טובת חבירו ורמא עליה להגיד (ועי' סי' ט"ז ס"ג וסי' כ"ח ס"ב ובסמ"ע שם דגם הבע"ד מחויב להגיד אם יודע מי הן עדיו של שפנגדו ואף דהתם מיירי בחרם מ"מ נראה דה"ה פלי חרם מצד חיוב דאליונ"ע.

דמ"ש.

וה"ה וכ"ש שאר פל אדם). גם על רמ"א לכאורה קשה מאד שהרי איהו הביא בס"ל ע' הי"א דגם בלא הונונו חייב לשלם.

ונת"ל דלפה"נ היינו דעת הרמ"ה שבטור שם דמחלק בין ולא פרעתיך לפרעתיך כו' ונהרי הגדון דסי' כ"ט ה"ז פלשון ודאי דפרעתיך. ולא הזכיר שם שום מחלוקת בזה.

(ובפרט שבס"ל ע' היינו לענין לאפוקי ממונא כו') וכ"ש אם נאמר שהי"א הנ"ל היינו דעת ראב"ד שבבעה"ת ורמב"ן בחי' לב"ב הנ"ל. א"כ ס"ל דלא אמרינן פלל כל מילתא דלא רמא לא לגבין לנה ולא לגבין עדים.

(כ"א לענין שלא הוחזק בפירו כו' פנ"ל) ודרך פלל לכאורה אין קיום לד' תשובת הרא"ש הנ"ל כ"א שנאמר דאיהו אגיל בשיטת הרי"ף (וכמ"ש הש"ך באמת דכן ס"ל להרא"ש פהרי"ף) ובפ"י הא דכל מילתא דלא רמא ס"ל דקאי אלוה.

(או דס"ל בשיטת רמב"ן שברשב"א ורישב"א הנ"ל) אבל להי"א שברמ"א הנ"ל לכאורה אין קיום לזה פלל. הן אמת דעפ"י מ"ש התומי' סי' ע' לפרש ד' הרמב"ם דס"ל בשיטת הרמ"ה לדינא.

ואף דאיהו ס"ל הפ"י בהא דכל מילתא דלא רמא אעדים המציא סברא לקיים גם עפ"ז החילוק בין ולא פרעתיך לבין פרעתיך משום דכשאומר פרעתיך קיבל עליו לקיים איך שיאמרו העדים אפי' בטעות כו' והיינו אפי' לפרוע ב' פעמים).

א"כ לפ"ז לא שינה כ"א התם גבין הלנה. משא"כ בס"ל כ"ט גבין העד שא' שפלוני היה עמו לא שינה זה פלל.

ואין סתירה מהי"א שברמ"א סי' ע' על הדין דסי' כ"ט הנ"ל. אבל באמת לא נכיתי לקבל פלל הסברא הנ"ל.

ולא מצינו פזאת לא בכל מפרשי ד' הרמב"ם (עם שהרבה פירושים נאמרו עליו). ולא בשאר פוסקים.

בְּשֵׁגָם פִּינּוֹן שְׁהָרָא"ש מְרָא דְהָא דִּינָא דְסִי' כ"ט לֹא בָּא ע"ז כ"א מִפְּחֵ הָרְאָיָה מְהֵדִין דְסִי' ע' וְהֵינּוּ רַק עַפ"י שְׁיֻטְתּוֹ. מִשָּׂא"כ עַפ"י שְׁיֻטְתּוֹ הִי"א הַנְּ"ל אָף אִם לֹא יָהָא שְׁזָהוּ שְׁיֻטְתּוֹ הָרַמְבַּ"ם וְע"ד פִּי' הַתְּנֻמִּים הַנְּ"ל עַכ"פ עַפ"ז וְדָאֵי שׁוּב אֵין רְאָיָה מוּצָאָת לְדִינוֹ שְׁל הָרָא"ש.

לֹא ה"ל לְרַמְ"א לְסִתְנּוֹם כ"כ דִּין הַנְּ"ל (בְּפֶרֶט שְׁגָם הָרָא"ש גּוֹפָא לֹא ע"ז לְבַד סְמָךְ א"ע כְּמוֹכֵן מִתּוֹךְ ד' הַתְּשׁוּבָה ע"ש): לְכֹן נִלְפַע"ד דַּע"כ לְדַחֲוֹק דְגָם בְּעֵלֵי הַשׁו"ע (וּשְׁתִּיקָתָּהּ הָאֲתְרוּנִים) מַה שְׁהֶעֱתִיקוּ וְקָבְעוּ דִינוֹ שְׁל הָרָא"ש הַנְּ"ל בְּהַחֲלִט כ"כ עֵיקָרָם סְמָכּוֹ עַל טַעַם הַב' דְהָרָא"ש בְּתְשׁוּבָה שָׁם.

דָּאָף אֵי חֲשִׁיבָא הַכְּחָשָׁה לְעַנְיָן זֶה שְׁאוּמֵר שְׁפִלוּנֵי הֵינָה עֲמוֹ עֲדִינָן לֹא אִיתְכַּחַשׁ בְּגוּף הָעֵדוּת בְּמִשָּׂא"א שְׁהוּא רְאָה. וּמְקַבְּלֵי זֶה מְמַנּוּ דְבִמְאֵי דְאִיתְכַּחַשׁ אִיתְכַּחַשׁ וּבִמְאֵי דְלֹא אִיתְכַּחַשׁ לֹא אִיתְכַּחַשׁ כְּמוֹ שְׁהִבִּיא הָרָא"ש רְאָיָה ע"ז מְהֵהִיא דַּפ' חו"ה (דל"א) גַּבִּי זֶה אוּמֵר שְׁל אַבּוּתֵי כו'.

(אֲלֵא שֶׁלפ"ז אֵינוֹ מְדוּקָדָק כָּלֵל ד' רַמְ"א בְּמַה שְׁפִינִים שָׁם דָּאֵין הָעֵד מְדוּקָדָק מִי עֲמוֹ כו' דְזֶה מוֹרָה עַל טַעַם הָא' דְהָרָא"ש מ"מ ע"כ לְכַאוּרָה צָרִיךְ לְדַחֲוֹק וְלוֹמֵר דְעֵיקָרוֹ לֹא אֲהִי סְמָיָךְ וְלֹא חָשׁ מְלִינְיָהֵר בְּלִשׁוֹנוֹ פִּינּוֹן שְׁעַכ"פ עֵיקָר הַדִּין שָׁם אַמְתָּ.

גַּם יֵשׁ לוֹמֵר קִצְתּוֹ דְכּוֹנְנָתוֹ בְּמ"ש דָּאֵין הָעֵד מְדוּקָדָק כו' הֵינּוּ לְהוֹסִיף טַעַם עַל דְלֹא חֲשִׁיב הַכְּחָשָׁה בְּגוּף הָעֵדוּת. דְלְכַאוּרָה י"ל דְלֹא דְמִי כ"כ לְהֵהִיא דְזֶה אוּמֵר שְׁל אַבּוּתֵי כו' דְהֵתָם עֵדוּת דְאֵבְדְתִיָּה וְעֵדוּת דְאֵקְלָה שְׁנֵי חֲזָקָה ב' עַנְיָנִים מְחֻלְקִים הֵם מִשָּׂא"כ כָּאֵן יֵשׁ לוֹמֵר דַּה"ז הַפֶּל עַל עַנְיָן א'.

עֵי' מְהֵרִי"ט ח"א סִי' קל"ח (דצ"ט ע"ב) הוּבָא בְּס' שְׁעַר מְשֻׁפֵּט רִסִי' ל"א שְׁמַחֲלֵק בְּכַה"ג בֵּין הֵהִיא דַּפ' חו"ה לְבֵין הַכְּחָשָׁה בְּבִדְיָקוֹת בְּד"ג. וְלְכַאוּרָה גַּם עַנְיָן מִי הֵינָה עֲמוֹ דוּמָה לְבָמָה הֵינָה לְבוּשׁ לְעַנְיָן זֶה דְשְׁנִיָּהֵם הֵם פְּעֻדוֹת אַחַת.

וּא"כ אִם הֵינָה רְמִיָּא עַל הָעֵד לִידַע מִי עֲמוֹ הוּי מְיַחֲשָׁב הַכְּחָשָׁה בְּגוּפָה שְׁל עֵדוּת וְלֹא דְמִי לְבִדְיָקוֹת דְקִי"ל בְּד"מ וְכֵן בְּדִינֵי קְדוּשִׁין וְגִיטִין דְלֹא בְּטָלָה הָעֵדוּת בְּהַכְּחָשָׁה דְבִדְיָקוֹת דְהֵתָם עֲבִידֵי לְמִיטְעֵי בְּהוּ לְכַוּ נִתְחַפֵּם רַמְ"א לְצָרֵף לְזֶה (גַּם הַסְּבָרָא הָא' דְהָרָא"ש) דָּאֵין הָעֵד מְדוּקָדָק כו' וְר"ל דַּע"כ הָרִי זֶה ג"כ עֲבִידֵי לְמִיטְעֵי בְּזֶה וְכִמוֹ בְּבִדְיָקוֹת כו' (דְהֵינּוּ נְמִי לְפִי דְלֹא רְמִיָּא עֲלֵיהָ לִידַע בְּאִיזָה בְּגַד הֵינָה לְבוּשׁ וְכַה"ג ע"כ עֲבִידֵי לְמִיטְעֵי בְּהוּ).

וְאָף עַל גַּב שְׁנַתְבָּאָר דְכַה"ג הוּי מְקַיָּים דְבָר לֹא שְׁיִיךְ בְּזֶה כָּל מִילְתָּא דְלֹא רְמִיָּא כו' מ"מ לְעַנְיָן הַכְּחָשָׁת עֵדִים דְמִיפְסְלֵי בְּהִכִּי כו') הָרִי גַם בְּדָבָר דְרְמִיָּא עֲלֵיהָ תְּלִינָן בְּמִיָּדֵי דְעֲבִידֵי לְמִיטְעֵי כְּמוֹ בְּטַעוֹת בְּעֵיבּוּרָא דְיִרְחִי כו' וְכַה"ג סִי' ל' ס"ז) יֵשׁ לוֹמֵר דְגַם כָּל דְבָר דְלֹא רְמִיָּא אַעפ"י שְׁהוּא בְּמִקְיָים דְבָר מ"מ מְיַקְרֵי עֲבִידֵי דְטַעֵי לְעַנְיָן זֶה.

וּלְפִי"ז יֵשׁ לְהַעֲמִיס פִּי' זֶה גַּם בְּד' הָרָא"ש בְּטַעַם הָא'. וְאֵין פְּוֹנְנָתוֹ דְכָאֵן ג"כ נְאָמֵר דְהָאֲמִירָה לֹא רְמִיָּא כו' כְּנ"ל דְזֶה אֵינוֹ.

אֲלֵא פִּינּוֹן דְמִתְחַיְלָה לֹא רְמִיָּא עֲלֵיהָ לִידַע מִי עֲמוֹ ע"כ הָרִי זֶה כְּעֲבִידֵי לְמִיטְעֵי לְעַנְיָן דְלֹא חֲשִׁיב הַכְּחָשָׁה בֵּין עֵדִים כו'. וְרְאָיָתוֹ מְסוּגֵיָא דְשְׁבוּעוֹת.

הינינו עד"ז. שְׁהָרִי לַפְּמִשְׁנַת"ל דְּלִהֲמִפְּרָשִׁי דְקָאֵי אֱלוֹהֵי הַיְיָנוּ דְהָאֲמִירָה לָא רַמְיָא.
מ"מ ע"כ בעי' ג"כ דגם מתחילה לא הִיָּה רַמְיָא וְכַמְבֹּנָאָר בְּלִשׁוֹן רִיטְבָ"א. וְכַדְמוּכַח
מִהֵי־הָיָא דְקִינְצִיּוֹתָא דְתַרְעָא כּו' דְקָשָׁה מַה בְּכָהּ מ"מ נִימָא דְהָאֲמִירָה לָא רַמְיָא.

אַלְא וְדָאֵי דְלָא אֲמַרִינּוּ דְהָאֲמִירָה הִיָּה כְּשִׁנְיָה אֲלָא בְּדָבָר דְגַם מִתְחִילָה גּוּף הַדְּבָר לָא
רַמְיָא עֲלֵיהּ וְא"כ מוּכַח מִכָּאֵן דְגַם בְּמִקְרָאֵי דְבָר שְׁיִיכָא קֶצֶת דְלָא רַמְיָא עֲלֵיהּ וּמִהֲנִי לְעַנְיָן
שְׁיִיכֹול לְשַׁגֹּג בְּאֲמִירָתוֹ.

מִזֵּה לְמַד דֵּה"ה לְעַנְיָן עֲבִידִי דְטַעֲי פְּדִי לְתַמְנָן ד' הַעֲדִים. עכ"פ אִיף שְׁיִהִיָּה הַפִּי בְּזֵה ע"כ
לְכַאוּרָה לֹאמַר דְעִיקָר מַה שְׁקָבְעוּ דִינּוּ שֶׁל הָרָא"ש הַנְּ"ל בְּהַחֲלִט אִינוּ מִפְּחַ הַטַּעַם הָא'
שְׁבָרָא"ש הַנְּ"ל לְפִי פְּשֻׁטוֹת דְבָרֵינוּ ו"ל.

וַיִּתְנַרְצוּ הַקּוּ' הַנְּ"ל. (ולפ"ז לָא נִתְבָּרַר אִיף יְהִיָּה דַעַת הַשּׁו"ע עִיקָר לְדִינָא בְּהֵי־הָיָא דְכָל
מִקְלָתָא דְלָא רַמְיָא אִי כְּהַפּוֹסְקִים דְקָאֵי אֱלוֹהֵי אֵי אַעֲדִים כו'): וְאַחַר שְׁנַתְבָּאָר קֶצֶת דִּינֵי
כָּל מִקְלָתָא דְלָא רַמְיָא כּו' אֲשׁוּבָה נָא וְאֶרְאֶה.

אִם שְׁיִיף לֹאמַר כּוּ' בְּנ"ד לְעַנְיָן מַה שְׁאֵמ' הַמְקַדָּשׁ שְׁנַתָּן וְאַח"כ אָמַר. הִנֵּה אִף שְׁנַת"ל דְלָא
אֲמַרִינּוּ הִכִּי כ"א בְּשׁוֹלָל דְבָר וְלֹא בְּמִקְרָאֵי דְבָר נִרְאָה דְמִשׁוּם הָא לָא אִירָא.

לָא מִיבְעֵי אִם נֹאמַר דְבְּכָל שְׁיִנּוּי מִהֵן לְהוֹן שְׁיִיף זֵה כְּמִשְׁמַעוֹת ד' הַרְשָׁבָ"א לְפִי פִר"ח
וְסִיעֵתוֹ שְׁנַת"ל. א"כ וְדָאֵי גַם בְּכַה"ג שְׁהוּא רַק בֵּין קְדִימָה לְאַיְחּוּר שְׁיִיף זֵה.

אַלְא אֲפִילוּ לְפִי מִשְׁמַעוֹת ד' הַרִיטְבָ"א דְלַעֲיִל שְׁלַכ"ע גַם בְּשְׁיִנּוּי. מִהֵן לְהוֹן לָא אֲמַרִינּוּ
הִכִּי וְכַנ"ל שְׁכַן מִשְׁמַע בְּהַדְיָא בְּלַח"מ מְשַׁמַּע מַד' רַאנ"ח מ"מ נִרְאָה דְכָאֵן שְׁהוּא רַק
בְּשְׁיִנּוּי בֵּין קְדִימָה לְאַיְחּוּר לָא דְמִי לְשְׁיִנּוּי בֵּין דְבָר לְדְבָר.

דְהֵתָם אִם אוֹתוֹ דְבָר שְׁאוּמַר. לָא הִיָּה.

מֵאַיִן הִיָּה נִחְסַק זֵה בְּזַכְרוֹנוֹ. וְהָרִי זֵה לְגַבִּי אוֹתוֹ דְבָר כְּמִקְרָאֵי דְבָר שְׁלֵהָד"ם.

מִשָּׂא"כ כְּשִׁנְיָנֵי הַדְּבָרִים הָיוּ בְּמִצִּיאוֹת. בֵּין קְדִימָה לְאַיְחּוּר עֲבִידִי דְטַעֲי יוֹתֵר אִם אֵין לוֹ
נ"מ בְּזֵה וְלָא רַמְיָא עֲלֵיהּ (וְאַפְשָׁר טַעוֹת זֵה קַל יוֹתֵר מְשׁוֹנָל דְבָר לְגַמְרִי) וְהַחוּשׁ יַעֲיִד
ע"ז: (וע"כ מִצָּאֵנוּ מְכִי"ק מֶרֶן הַמְחַבֵּר ז"ל וְחֶסֶר הַרְבֵּה) סִימָן י"ב לְסִי' אֵא שְׁאֵלָה מְכַבּוּד
הַרְבַּ מ"ץ דְאֲוֹרְשַׁע הַמְּפֹרָסִם מִהוּר"ר אַבְרָהָם: גּוּפָא דְעוּבָדָא וְגַב"ע מְק"ק אֲוֹרְשַׁע:
בְּמוֹתָב תִּלְתָּא בִּי דִינָא כְּחַדָּא הַנִּינָא וְאַתָּא לְקַדְמָנָא הַנִּי תְרִי סְהַדִּי הָאֲחַד הַבְּחוּר לִיפְמָאֵן
כּוּן יְהוּדָה וְהַשְּׁנֵי הַבְּחוּר מְרַדְכִי כּוּן מִשָּׂה וְאַסְהִידוּ קְדַמָּנָא בְּתו"ע אֲלִיוֹנ"ע כַּד"ת בּוּזָה"ל.

מִיר זִינְעֵן גִּיווּעֵן בְּבֵית הַפְּאָבְרִיקַע אִיז דְאַרְטִין גִּיווּעֵן הַבְּחוּר צְבִי הִירְשׁ כּוּן מְרַדְכִי גַם
הַבְּתוּלָה רַחֵל בֵּת שְׁלֹמֶה אוֹן עֵשׂ אִיז גִּיווּעֵן בִּינָא הַבְּחוּר הִירְשׁ שְׁמוּנָה רו"כ שֶׁל אָמוּ
הָאֵט עַר זִי גִילְיָגַט אוֹף דְעַר לִיזְאַנְקַע הָאָבְנֵן כְּמָה בְּחוּרִים קְטַנִּים גִּיחְאָפֶט כּוּן דִּי
זִילְבַעֲרִנַע רֹבֵל דְרָף שְׁחוּק הָאֵט הַבְּתוּלָה הַנְּ"ל אֲנִיף גִּינּוּמְעֵן א' רו"כ וְאַח"כ הָאֵט דְעַר
בְּחוּר הִירְשׁ גִּיבְעֻטִין בִּינָא דְעַר בְּתוּלָה דְעַם רֹבֵיל הָאֵט זִי עַם אוּוַעַק גִּיגַעְבִּין אִיִּם בְּחַזְרָה
וְאַח"כ הָאֵט עַר אִיר גִּיגַעְבִּין דְעַם רֹבֵיל אוֹן זְאָגַט לְהַבְּתוּלָה נָא דִיר זִיף דְעַם רֹבֵיל הָאֵט
זִי מְקַבֵּל גִּיווּעֵן דְעַם רֹבֵיל אוֹן דְעַר נְאָף הָאֵט עַר וּוִידְעַר.

גיבעטין בײַא אײַר דעם רוביל האט זי נישט גיענטפערט האט ער גינאָגט זע אײַ וועל זאָגן און האט גינאָגט תּיִקף הרי אתּ מְקוֹדֶשֶׁת לי פֶּדַת מו"י אַתֶּם עֲדִים רְבוּתִי וְאַח"כּ הָאֲבָן מִיר אֵן גִּיהוּיָבִין צו לֹאֲכֶן הָאֵט הַבְּתוּלָה הַנָּ"ל אַרְוִישׁ גִּיוֹנְאָרְפִין דְּעַם רו"כ על הָאָרֶץ הָאֲבָן בְּחוּרִים קִטְנִים אוּיף גִּיהוּיָבִין און הָאֲבָן אוןֶעק גיגעבין לְהַפְחוּר הִירֶשׁ הַנָּ"ל.

פֶּל זֶה הַעֲיָדוֹ לְפָנֵינוּ הַשְּׁנַי עֲדִים הַנָּ"ל בְּלִשׁוֹן אֶחָד מִמֶּשׁ בְּתו"ע כד"ת וּקְבִלְנוּ עֲדוּתָם וְכַתְּבָנוּ פְּלִשׁוֹנָם וְאַח"כּ שְׁאַלְנוּ אֶת הַבְּחוּר הִירֶשׁ הַנָּ"ל וְהַכְּחִישׁ אֶת הָעֲדוּת וְאָמַר שְׂבַעַת שְׁאָמַר נָא דִיר זִיף הַחֲזִיקוּ שְׁנֵיהֶם אֶת הַרו"כ וְאָמַר לֹאֵז מִיר דְּעַם רְבִיל וְנָארוּם אִיף וועל זאָגן וְאָמַר כו'.

וְשְׁאַלְנוּ אֶת הַבְּתוּלָה וְהַשִּׁיבָה פְּדֻבְרֵי הָעֲדִים שְׁלֵא הַחֲזִיק הַבְּחוּר בְּהַרְוּבֵל בְּשַׁעַת אַמִּירְתּוֹ רַק שְׁהִיָּה בְּיָדָהּ וְאַח"כּ אָמַר כו': וּבְאֵנוּ עַה"ח אֲבָרְהֶם בְּמַהֲרָא"ג זצ"ל מ"ץ דק"ק אַנְרֶשׁע וְעוֹד שְׁנַיִם: תְּשׁוּבָה הִנֵּה דָרָף פֶּלֶל צְדִי הַהִתְרַם שְׁיִשׁ לְדוֹן לְבַטֵּל הַקְּדוּשָׁין לְכַאוּרָה הֵן רַק ב' צְדָדִים.

וּבְפֶרְטוֹן הֵן הַרְבֵּה הִיָּנוּ בְּכָלֵל יֵשׁ לְדוֹן א' מְדִין קִדְשָׁה בְּגוֹזֵל וְכַה"ג. ב' מְצַד הָעֲדָר הַפּוֹנוּהַ רְצוֹן לְקִדְוּשָׁין.

וּבְפֶרְטוֹן הִנֵּה. הַתְּרַם א' יֵשׁ לְדוֹן עָלְיוֹ מִב' פָּנִים.

א' מַחְמַת שְׁהַמְעוּת הֵן שֶׁל אָמוּ. ב' אִם נֹאמַר שְׁמָה שְׁנַתְּנָן לָהּ הַרו"כ וְאָמַר נָא דִיר זִיף הַרִי זֶה כְּמַתָּה.

וּא"כ אַח"כּ כְּשֶׁאָמַר לָהּ הַרִי אַתּ כו' לֹא נָתַן לָהּ פְּלוּם. וְהַתְּרַם הַב' הַנָּ"ל יֵשׁ לְדוֹן עָלְיוֹ ג"כ מִהַרְבֵּה פָּנִים א' מְדִין שְׁתִּיקָה לְאַחַר מִתֵּן מְעוּת.

ב' מְצַד שְׁזַרְקָה אֶת הַרו"כ לְאָרֶץ. ג' יֵשׁ לְדוֹן מִשְׁמַעוּת הַדְּבָרִים (מִתְחַלְתָּן) שְׁהִיָּה הַפֶּל דָּרָף שְׁחוּק.

(ד' מְצַד שְׁזַרְקָה לָהּ הַרו"כ בְּחִיקָה וְלֹא בְּיָדָהּ. ה' מְצַד שְׁאוּמְרַת שְׁלֵא הַבִּינָה.

אוּ לֹא שְׁמַעָה כו'. וּב' צְדָדִים אֵלוּ אֵינוּ מְבֹנְאָר בְּגַב"ע רַק שְׁמַעְתִּי מֵאַבִּיהָ שְׁפֵן הוּא.

וּמ"מ יֵשׁ לְעֵינֵינוּ גַם אִם יֹאמְרוּ הָעֲדִים עַתָּה שְׁזַרְקָה לָהּ בְּחִיקָה אִם נֶאֱמַרְנִי כו') וְעוֹד נִלְוָה וְנוֹסֶף עוֹד הַתְּרַם ג' הַנְּמִשָּׁף וּבָא מִב' פֶּלְלֵי הַתְּרַם הַנָּ"ל. דְּהִיָּנוּ אַף אִם אֵינָם מְסַפִּיקִים מְצַד עֲצָמָם.

אוּלַי עַכ"פּ יוֹעִילוּ שְׁנֹאמַר שְׁעִי"ז לֹא הָיָה הַגְּזַת הָעֲדִים עֲדוּת בְּרוּרָה וְשְׁהִיָּה נְחֻשָׁב עִי"ז כְּמִקְדָּשׁ בְּלֹא עֲדִים: וְתַחֲלָה יֵשׁ לְדוֹן בְּצַד הַתְּרַם הַא' הַנָּ"ל. הִנֵּה הַפֵּן הַא' הַנָּ"ל שְׁהַמְעוּת הֵן שֶׁל אָמוּ הִנֵּה הוּא בָּא בְּסִתִּימוּת בְּגַב"ע וְלֹא פּוֹרֵשׁ בְּאִיזָה אֶנְפֵן בָּאוּ לְיָדוֹ מֵאָמוּ (גַם אֵינוּ נִכּוֹן שְׁאֵינוּ מְבֹנְאָר מִנֵּין יָדְעוּ הָעֲדִים שְׁהֵן שֶׁל אָמוּ וְאוּלַי רַק שְׁמַעוּ מִהַמְקַדָּשׁ כו' וְחִזְקָה מֵהַשְּׂבִיד אָדָם הוּא שְׁלוֹ כו').

וְיֵשׁ לוֹמַר בְּזֶה ד' אוֹפְנִים. א' שְׁמַעְצָמוֹ קִיבְּלָם בְּלֵי יָדִיעַת אָמוּ פֶּלֶל (כְּמוֹכֵן מִמְּכַתֵּב הַר"א נ"י) ב' שְׁנַתְּנָתָם לוֹ אָמוּ בְּתוֹרַת פְּקוּדוֹן.

ג' שְׁמֹסְרָתָם לוֹ אִמּוֹ לְאִיזָה שְׁלִיחוֹת ד' שְׁשִׁלְחָה אוֹתוֹ לְקַבְּלָם בְּאִיזָה מְקוֹם לְהִבְיֵאֵם אֵלֶיהָ. וְלְכַאוֹרָה יֵשׁ קֶצֶת נ"מ לְדִינָא בְּאִיזוֹ מִד' אוֹפְנִים הַנ"ל הַגִּיעוּ לְיָדוֹ וְכַמְשִׁי"ת אַי"ה: דְּהַגְּהָה אִם קִיבְּלָם מֵעֲצָמוֹ בְּלִתִּי יְדִיעַתָּה הָרִי זֶה פְּגָנְבָה וְגִזְל מִמֶּשׁ לְכַאוֹרָה וּפְשׁוּט בַּגְּמ' וְטוֹש"ע רַס"י כ"ח דְּאִיזָה מְקַוְדָּשֶׁת פְּלָל (קוֹדֵם יְאוּשׁ).

אָף הָרַב ר"א שִׁי הֵטִיל סֶפֶק בְּזֶה דְּאוּלִי פֶּאן בִּנ"ד מְהִיּוֹת דְּעַת הָאֵם קְרוּבָה אֲצֵל בְּנָה מְסֻתָּמָא אִיזָה מְקַפְּדָת עַל א' רו"כ שְׁלֶקַח לְצוֹרְךָ קִידוּשִׁין. וּבְפֶרֶט שְׁאֲנוּ רוּאִים אַח"כ פְּשׁוֹדָע לָהּ מְתַרְצִית וּמְתַאֲמָצֶת לְחֻזַּק הַקִּידוּשִׁין.

א"כ אוּלִי אֵין בְּזֶה מִשׁוּם גִּזְל. וְכַאֲ בְּטַעְנָה ע"ז מִפְּחֻ שְׁתִּי רְאִיוֹת מְדִין קִידוּשָׁה בְּדָבָר שְׁאִין הַבְּעָה"ב מְקַפִּיד שְׁפָרְמָב"ם וְטוֹש"ע סִי הַנ"ל סִי"ז.

וּמְדִין שׁוֹאֵל כְּלִי מֵאִשָּׁה בְּלֹא דְעַת בְּעֵלָה שְׁבַסִּי"ט בְּהַגְּהָה וְאַחֲרוֹנִים שָׁם. וְנ"ל דְּמִשׁוּם הָאֵין לְחַוֵּשׁ דְּאִי מְדִין קִידוּשָׁה בְּדָבָר שְׁאִין הַבְּעָה"ב מְקַפִּיד.

הַגְּהָה הַנּו"ב חֶלֶק אַה"ע סִי נ"ט אַחַר שְׁנִתְקַשָּׁה בְּעֵינֵקֶר דִּין זֶה מֵאֵין הוֹצִיא הַרְמָב"ם דִּין חֲדָשׁ כְּזֶה וּמֵאִי טַעְמָא כו'. פְּתַב שְׁעַכ"פ בְּרוּר לוֹ שְׁגָם הַרְמָב"ם לֹא אָמַר אֵלָא בְּדָבָר שְׁאִין הַבְּעָה"ב מְקַפִּיד נֶגֶד שׁוּם אָדָם כו' ע"ש בְּאַרְיִכוֹת.

וְא"כ בִּנ"ד אָף אִם נֹאמַר דְּמְסֻתָּמָא אִיזָה מְקַפְּדָת נֶגֶד בְּנָה בְּלִבָּד לֹא מְהַנִּי כְּלוּם. אָמְנָם לְכַאוֹרָה יֵשׁ לְעֵינֵין בְּזֶה דְּהַגְּהָה עֵינֵקֶר טַעְמּוֹ שֶׁל הַנּו"ב מִפְּחֻ סְבָרָא דְּלֹא עֲדִיף סְתָמָא דְּאִינוּ מְקַפִּיד מְדָבָר שְׁהַפְּקִירוֹ בְּפִירוּשׁ דְּקִי"ל כַּב"ה דְּרַפ"ו דְּפִי"א דְּבַעִי' הַפְּקִיר לְכָל דְּוָקָא כְּשִׁמְיָטָה (לְר"ל שְׁבִירוּשְׁלָמִי).

וְלְכַאוֹרָה צ"ע דְּהָא תִּינַח אִם נִינִיחַ בְּהַכְּרַח דְּהַטַּעַם בְּדָבָר שְׁאִין הַבְּעָה"ב מְקַפִּיד דְּהַנּוּי עִי"ז כְּהַפְּקִיר דְּוָקָא. אִזְ שִׁינֵי לֹא מְרַב דְּכַשְׁאִינוּ מְקַפִּיד רַק נֶגֶד יַחֲדִידִים לֹא עֲדִיף מִמְּפִקִיר בְּפִי לִיחֲדִידִים דְּלֹא מְהַנִּי כַּנ"ל.

אָבֵל לְמָה לֹא נֹאמַר דְּהַטַּעַם בְּדָבָר שְׁאִינוּ מְקַפִּיד שְׁאִין בּוֹ מִשׁוּם גִּזְל הוּא מִשׁוּם דְּחָשׁוּב כְּמִתְנָה לְמִי שְׁיִקְבְּלוּ. דְּמַצִּינוּ מִתְנָה כַּה"ג רַפ"ד דְּסוּפָה כָּל מִי שְׁמַגִּיעַ לוֹלְבִי לְיָדוֹ ה"ה לֹא בְּמִתְנָה וְא"כ גַּם פֶּאן בְּדָבָר שְׁאִינוּ מְקַפִּיד מֵאַחַר שֶׁהוּא אִינוּ מְפָרֵשׁ כְּלוּם רַק שְׁאֲנוּ דְּנִין דְּעַתּוֹ וּמְחַשְׁבֵּתוֹ דְּסִתְמוֹ כְּפִירוּשׁוֹ.

מִנְלוֹ דְּדִינֵינוּ זֶה כְּאֵלוֹ מְפָרֵשׁ בְּלִשׁוֹן הַפְּקִיר. דִּילְמָא כְּמְפָרֵשׁ בְּלִשׁוֹן מִתְנָה שְׁהָרִי לְכַאוֹרָה הָעֵנִין אַחַד.

שְׁהוּא אִינוּ מְקַפִּיד נֶגֶד כָּל מִי שְׁיִקְבְּלוּ שְׁיִהִיָּה שְׁלוֹ. רַק הַשִּׁנּוּי בְּלִשׁוֹן.

וּכְשִׁאִינוּ אוֹמַר כְּלוּם רַק שְׁאֲנוּ דְּנִין מְחַשְׁבֵּתוֹ וְדַעַתּוֹ כְּמְפָרֵשׁ נוֹכַל לְפָרְשׁוֹ עַל שְׁתִּי הַלְשׁוֹנוֹת בְּשׁוּנָה. וּבְפֶרֶט אִם אִינוּ מְקַפִּיד רַק נֶגֶד יַחֲדִידִים קְרוּב יוֹתֵר לְפָרֵשׁ דְּעַתּוֹ וְהַעֲדָר קִפִּידָתוֹ כְּלִשׁוֹן מִתְנָה לְאוֹתוֹ שְׁאִינוּ מְקַפִּיד נֶגְדָם וּמְהַנִּי.

אָף נִרְאֶה דְּהַדִּין עִם הַנ"ב בְּעֵינֵקֶר דִּינוֹ הַנ"ל. אִיבַע"א גְּמָרָא וְאִיבַע"א סְבָרָא דְּהַגְּהָה הַנ"ב שָׁם נִתְקַשָּׁה עַל עֵינֵקֶר דִּין הַנ"ל מֵאֵין הוֹצִיא הַרְמָב"ם דִּין חֲדָשׁ כְּזֶה.

ולכאורה נראה דדין זה מפורש יוצא מן התוספת' שבגמרא פ"ק דפסחים (ד"ו ב') סופי תאני' כו' בזמן שאין בעה"ב מקפיד עליהם מותרים משום גזל כו' ופסקה הרמב"ם בה' מעשר. הרי מבואר פהרמב"ן (וכעין זה ע' מ"מ ריש ה' גזילה וטוש"ע ח"מ ססי' נ"ט ומינה מתבאר ג"כ דטעמו של דבר הוא מדין הפקר.

שהעדר הקפדתו אנו דנין פהפקר לא כמתנה שהרי סיים שם דפטורים משום מעשר. והיינו ע"כ מטעם הפקר וכדפרש"י ע"ש.

וכמ"כ אמרי' ה"תם גבי פירורין הא לאחשיבי ופי' הרא"ש דממילא בטלי והני הפקר כו' (דאי משום מתנה לכל אדם. הרי לא נפיק מרשות בעלים עד דאתי לרשות זוכה כו' כדאיתא בגדרים ס"ג) וא"כ נדאי דהדין דין אמת דאם אינו מקפיד רק נגד יחידים לא עדיף ממפקיר בפ' ליחידים דלא מהני פנ"ל.

ואבע"א סברא. דהנה הנ"ב כתב עוד שם דהדבר (מצד עצמו) תמוה מאד מה בכך שאין הבעה"ב מקפיד מ"מ כ"ז שלא הפקירו בפ' במה יצא מחזקת מרא קמא וע' בא"ח סי' י"ד במ"א סק"ח עכ"ל.

ואף דמה שהביא ע"ז מא"ח סי' י"ד אינו מוכן דלכאור' אינו ענין לכאן (דהתם מה שאנו דנין דכוננת המשאיל הוא למתנה על מנת להחזיר. הוא רק לפי שיודע שא"א לצאת י"ח ולברך ע"י שאלה.

וכשנוטל בלא דעת בעלים ליכא למימר הכי. אבל כאן הרי אנו יודעים מעצמנו שאינו מקפיד שיוזקה בו כ"א לעצמו מנלן דלא מהני).

אבל מ"מ קושיותו מצד עצמה לכאורה חזקה דנראה נדאי דגבי הפקר בעי' שיאמר בפ' הרי זה הפקר וכלשון הטוש"ע ח"מ רס"י רע"ג. אבל הפקר בלב נדאי לא מהני וכמ"ש הר"ן ריש פסחים בהדיא אמנם באמת צ"ל דלא קשה מידי דנדאי בדבר חשוב שיש עליו רשות בעלים ואתה רוצה להוציאו ולהפקיעו מרשותו אי אתה יכול להפקיעו בלי קנין המועיל עפ"י דין.

והיינו האמירה ודיבור פיו דוקא. אבל מחשבת הלב אין בו פח זה לפעול הפקעת הרשות פי דברים שבלב אינם דברים (בפרט בדין ההפקר שכל עצמו של הקנין נגמר רק ע"י האמירה והדיבור.

(וזהו שהביא הרמב"ם דין הפקר בה' נדרים כו') משא"כ במתנה וכה"ג יש משיכה וכה"ג רק שמ"מ בעי' דעת ורצון הנותן ולכן כשנעשה הקנין בפניו ומוכח שמתרצה סגי ע' רס"י קצ"ה וסי' קצ"ז ס"ג).

אבל דבר שאין הבעה"ב מקפיד עליו. אנו אומרים שמצד שאינו חשוב (גם) בעיני הבעלים ממילא אין עליו רשות הבעלים כלל עד שיהיה נצרך להפקיע רשותו.

אלא מופקר ועומד הוא. ועי' לשון טוש"ע רס"י רע"ג בין שהוא דבר מופקר ועומד בין שהיו לו בעלים והפקירוהו הרי שיש ב' סוגי הפקר.

וענין הנ"ל נכלל בסוג הא'. ואף שהסמ"ע כתב דקאי עמש"ש בסי"ב מ"מ גם זה נכלל.

(וְאֶפְשָׁר שְׁגַם כָּאֵן בְּעִי שְׁלֹא הָיָה מִקְפִּיד עָלָיו מְעוֹלָם. אֲבָל אִם זָכָה בּוֹ פַּעַם א' בְּכִינּוֹן.

הוּא אִו אַחַר שׁוֹב א"א לְהַפְקִיעַ רְשׁוֹת הַבְּעָלִים בְּלִי דִיבּוֹר כּו'. וצ"ע בְּזָה.

וְאִף אִם נֹאמַר כֵּן לֹא קִשָּׁה מִיַּד מְפִירוֹרִין שְׁבֹאוּ מִלְחָם גְּדוֹל שְׁהֵי עָלָיו רְשׁוֹת בְּעָלִים דִּישׁ לֹמַר פְּנִים תְּדַשׁוֹת בָּאוּ לְכֹאֵן כּו') אִף מִהַמְצִיל מְהֻאָרִי וְאִינְךָ שְׁבָסִי רנ"ט ס"ז לֹא מִשְׁמַע כֵּן לְכֹאוֹרָה וַיֵּשׁ לְעֵינַי.

גַּם ע' רש"י שְׁבַת דָּף ק"כ ד"ה מְהֻפְקִירָא וּבְר"ן וְאַחֲרוֹנִים שָׁם: וּמַעֲתָה מוּבָן שְׁעֵנִין הַגָּל לֹא נִיתֵן לְהֶאֱמַר כ"א בְּדִין הַפְּקָר אֲבָל לֹא בְּדִין מִתְנָה. כִּי כָל עֲצָמוֹ שֶׁל עֵנִין הַפְּקָר (אִפִּי מְסוּג הַב' הַגָּל) הֵינּוּ רַק הַסֵּרֶת וְסִילּוּק רְשׁוֹת הַבְּעָלִים מֵאוֹתוֹ דְּבָר.

וְכִי קָא זָכָה בּוֹ אַחַר הַנּוֹטְלוֹ. מְהֻפְקִירָא קָא זָכָה.

לֹא מִיַּד וּרְשׁוֹת הַמְּפָקִיר (ע' נְדָרִים דמ"ג בְּמִתְנֵי ל"ת.ק. וְאִף לר' יוֹחֲנָן אֲלִיבָא דר"י דס"ל הַפְּקָר כְּמִתְנָה כּו'.

ע"כ הֵינּוּ רַק בְּהַפְּקָר מְסוּג הַב' הַגָּל ס"ל דְּמֵאֲחַר שְׁדוּמָ' לְמִתְנָה דִּינוֹ כְּמִתְנָה (ע' ר"ן שָׁם דָּף מ"ה) אֲבָל וַדַּאי מוֹדָה עכ"פ שֵׁישׁ מִין הַפְּקָר מְסוּג הַא' הַגָּל כְּמִדְּבָרוֹת וְכַה"ג). לְכֵן וַדַּאי שְׁיִיךְ לֹמַר דכ"ש דְּבָר שְׁאִין עָלָיו רְשׁוֹת כָּל מִצַּד עֲצָמוֹ (שְׁאִינוֹ חָשׁוֹב וְכַה"ג) מְוִפְקָר וְעוֹמֵד הוּא מִמִּילָא.

(וּא"צ לְהַפְקִיעַ רְשׁוֹת כָּל דְּהָרֵי זֶה כְּמִדְּבָרוֹת וְכַה"ג שְׁבָסִי רע"ג ס"ב). אֲבָל עֵנִין מִתְנָה הִיא הַבְּאָה מִפְּחַס וּרְשׁוֹת נוֹתֵן לְרְשׁוֹת מְקַבֵּל.

וְכָל עֵינְיָה אִינוֹ נוֹפֵל כ"א עַל דְּבָר חָשׁוֹב שְׁהֵי עָלָיו רְשׁוֹת בְּעָלִים אֲלֵא נִתְרוֹקֵן וַיֵּצֵא מִרְשׁוֹתָם לְרְשׁוֹת מְקַבֵּל. וְזֶה א"א כ"א ע"י קִנְיָן הַמוֹעִיל עפ"י דִּין וְלָכֵן בְּדָבָר שְׁאִין בַּעַה"ב מִקְפִּיד עָלָיו אֵלוֹ הֵינּוּ בָּאִים לְדוֹנוֹ כְּמִתְנָה לְכָל אָדָם (אוּ כְּהַפְּקָר מְסוּג הַב' הַגָּל) הֵינּוּ צְרִיכִים לֹמַר שְׁאוֹתוֹ דְּבָר נִכְנָס תַּחַת רְשׁוֹת הַבַּעַה"ב אֲלֵא שְׁהוּא אִינוֹ מִקְפִּיד לִיתְנוֹ כְּמִתְנָה לְכָל מִי שְׁיִקְבְּלוֹ (ע"ד הַהִיא דרפ"ד דְּסוּפָה הַגָּל).

לֹא הָיָה מוֹעִיל כְּלוּם בְּלִי אֲמִירָה בְּפִי (אוּ עכ"פ שְׁיִמְשׁוֹךְ הַמְּקַבֵּל בְּפִנֵי הַבַּעַה"ב כּו' ע' ס' קצ"ו ס"ג). אֲלֵא שְׁבֹאֲמַת אָנוּ אוֹמְרֵי שְׁאִין עָלָיו רְשׁוֹת בְּעָלִים כָּל מַעֲצָמוֹ וּמִמִּילָא כּו' נִהְרֵי זֶה הַפְּקָר מְסוּג הַא' הַגָּל שְׁמֻנְפָּקֵר וְעוֹמֵד הוּא כּו' כַּנ"ל.

וְלָכֵן פְּטוֹר מִמַּעֲשָׂרוֹת (וְאֶפְשָׁר שׁוֹשׁ"א בְּבִרְיָי דְּפִסְחִים הַגָּל סוֹפֵי תְּאֲנִי וּמִשְׁמַר שְׁדָהוּ מְפִנֵי עֲנָבִים כּו' בְּזִמְן שְׁאִין בַּעַה"ב מִקְפִּיד כּו' הֵינּוּ לֹמַר דְּאִם שְׁמָרָה מְפִנֵי הַתְּאֲנִים הָרִי נִכְנָסוּ תַּחַת רְשׁוֹתוֹ וְלֹא הָיָה מוֹעִיל מֵה שְׁאִין הַבַּעַה"ב מִקְפִּיד כּו'): וּמִמוּצָא דְּבָר נִשְׁמַע שְׁהֵדִין שֶׁל הַנ"ב הוּא אֲמַת שְׁבָדְבָר שְׁאִין הַבַּעַה"ב מִקְפִּיד נֶגֶד אֵינָה יָחִיד.

לֹא מְהִנֵּי כְּלוּם דְּמֵאֲחַר שְׁנַת מְהַגְּמ' וְהַסְבָּרָא שַׁע"כ אִין לְבוֹא עַל עֵנִין זֶה כ"א שְׁנָדוֹן הַעֲדָר הַהַקְפָּדָה כְּהַפְּקָר. וּבְהַפְּקָר בְּעִי שְׁיִפְקִיר לְכָל כַּב"ה כַּמ"ש הַנ"ב.

(וּלְפִי הַגָּל גַּם זוּלַת טַעַם זֶה אִף אֵי הָיָה כִּי"ל כר' יוֹחֲנָן שְׁבִירוֹשְׁלָמִי שֵׁישׁ הַפְּקָר לִיחִיד מ"מ וְוַדַּאי לֹא שְׁיִיךְ עֵנִין הַפְּקָר כְּזֶה כ"א בְּסוּג הַפְּקָר הַב' הַגָּל שְׁהֵי לּוֹ בְּעָלִים וְהַפְּקִירוֹהוּ שְׁיִיךְ לֹמַר שְׁמֻנְפָּקִיר לְזֶה וְלֹא לְזֶה.

אבל בסוג הא' הג"ל שמןפקר ועומד לא שינוי פלל לומר ענין הפקר ליחיד. וא"כ פאן שאינו מפקירו בפ"א אלא סתמא אינו מקפיד ליחיד לא מהני פלום דהרי זה מסוג הב' הג"ל ובע"ל דיבור פנ"ל ואפשר נמי דגם טעמא דר"ל דלא מהני הפקר ליחידים זולת שינוי לומר שהוא גזה"כ כפשיטא כו' יש לומר ג"כ דס"ל דגם הפקר דסוג הב' הג"ל שאנו אומרים שנגמר בדיבור ואמירה גרידא ענינו שעכ"פ ע"י הדיבור מסלקים הפעלים רשותם מאותו דבר מכל וכל ומשים אותו פמדבר המןפקר ועומד לכל.

משא"כ המפקיר רק לזה ולא לזה הרי נשאר תחת רשותו עכ"פ ואין זה פענן הפקר כו'): אף לכאורה יש ראיה לסתור פל הג"ל. דמצינו לשון זה עצמו דבזמן שאין בעה"ב מקפיד דמהני גם נגד יחיד והוא בהדינים דשיליהי ב"ק וטוש"ע ח"מ סי' שנ"ח וכל דינים אלו הוא פדאיתא בפרייתא שם בזמן שבעה"ב מקפיד יש בהם משום גזל אין הבעה"ב מקפיד ה"ה של האנמן ומשמע ודאי דלא הפקר הם לכל הקודם.

ולומר שמאחר שאין בעה"ב מקפיד ה"ה פדבר המןפקר ועומד ממילא. אלא של האנמן לבד הו.

וע"כ לומר לכאורה דהא שאין הבעה"ב מקפיד עליהם היינו רק נגד האנמן ומהני שיהיה ע"ז שלו. אם מדין הפקר או מדין מתנה.

וא"כ מפאן לכאורה סתירה לכל הג"ל ואין לדחות ולומר דגם פאן אין הבעה"ב מקפיד נגד פל אדם והוי פדבר המןפקר ועומד ממילא ע"ד הג"ל. אלא שמ"מ האנמן זוכה בה מן הפקר תיקוף קודם לפל.

לפי שהן ברשותו. וכמו עבדים גדולים שפונכסי הגר או הפקר שקנו עצמן לחירות מטעם זה פכסי רע"ג ס"ו ורע"ה סכ"ט.

דזה אינו דלא משמע פן מסתימת הגמרא והפוסקים אלא שפן הדין הו של האנמן לבד וכלשון רש"י ז"ל במתניתין ע"ש. ועוד דמי לא עסקינן נמי שעשו האנמני שלא בביתם כו'.

ועוד רק גבי נסורת מבואר שם דאם הנה עושה בבית הבעה"ב הו של הבעה"ב. מפלל דבשאר המנויין שם אין חילוק.

וגבי נסורת ע"כ הטעם לפי שפל עיקר מה שאינו מקפיד עליהם אינו כ"א מחמת הטורח לקבצם. לכן פשהו בביתו שאין טרחא מקפיד עליהם וכמ"ש הסמ"ע.

(וכ"כ התוי"ט). אבל בכל הדברים שאינו מקפיד עליהם מצד קוטרן ערפם מצד עצמם אין חילוק במקום שהאנמן עושה הפל הו של האנמן: אף באמת נראה דלא קשה מידי דהתם גבי אנמן ע"כ לא מדין מתנה ולא מדין הפקר הוא זוכה.

כ"א מדין שכירות פועלים. שמאחר שפן המנהג שלא להקפיד על דברים אלו שישלם האנמן לעצמו ממילא ע"ד המנהג נשפך לבעה"ב זה וע"כ הו שלו.

(ולכאורה צ"ע מפ"ו דדמאי מ"ג. דלא קיי"ל כר"א שאמר שעל מנת פן פאו.

ע"ש בתו"ט. אף יש לומר דש"ה דהמעשירות הני דבר שלא בא לעולם ע' במפרש שבירושלמי (שם).

ונה שפרש"י במתני' ומן הדין הן שלוכו' (ולכאורה הנה אפשר לתרץ ג"כ דהתם מדין מתנה זוכה ומ"מ לא קשה על הנ"ל דשאני התם דבשעה שמקבל האומן אותה מלאכה מייד הבעה"ב הוא מקנה לו ג"כ אותו דבר שאינו מקפיד עליו וכה"ג נקנה במשיכה אף בסתם כבסי' קצ"ז ס"ג ורסי' קצ"ה פנ"ל.

משא"כ מי שנוטל דבר שאין הבעה"ב מקפיד שלא בפניו אינו קונה וכנ"ל אף האמת נראה פנ"ל מפח הראיה שיתבאר בסמוך). וראיה ברור לזה לכאורה שהרי התם כתב הרמב"ם וטוש"ע שבדבריו האלו הולכים אחר מנהג המדינה ומשמע ודאי שאם המנהג שלא להקפיד אז אף אם בעה"ב זה מקפיד אינו פלום וכמבואר יותר ממ"ש המ"מ ע"ז דהא דאמרי' בגמ' בזמן שבעה"ב מקפיד פ"י שדרך אנשי המקום להקפיד.

משמע ודאי פנונתו דקפידת בה"ב זה לא מעלה ומוריד כלל וכן מבואר להדיא ברש"י ובשט"מ במתני'. וכן פסק מוח"ז רבינו ז"ל בה' גזילה סכ"ב.

ואלו פאו בדין קידשה בדבר שאין הבה"ב מקפיד כ' הרמב"ם וטוש"ע דמקודשת מספק ופירשו רוב האחרונים טעם הספק שא"מ בה"ב זה מקפיד והוי גזל. ואף איתן שפירשו ד' הרמב"ם בע"א היינו משום דס"ל דמאחר שכ' שאין הבה"ב מקפיד משמע דידעינן גם בבה"ב זה שאינו מקפיד א"כ לא שייך עוד לחוש שא"מ מקפיד וכמ"ש המ"ל פ"ה מה' אישות שם.

אבל ודאי משמע דאם ידעינן דזה מקפיד לכ"ע הוי גזל אף אם שארי בנ"א אין דרפם להקפיד על דבר כזה. וכן בדין דנדאי אין סברא דלא נשגיח על קפידתו של זה ולומר דבע"כ הוי הפקר או מתנה והכי משמע נמי מהברייתא דפסחים הנ"ל דקתני סופי תאני' ומשמר שדהו מפני ענבים כו' בזמן שבה"ב מקפיד כו' בזמן שאין בה"ב מקפיד כו' ולכאורה אינו מוכן דמאחר שמשמר שדהו רק מפני ענבים ולא מפני סופי תאנים הרי מוכח שאינו מקפיד וא"כ איהו שייך שוב לומר בזמן שבה"ב מקפיד או אינו מקפיד כו' אלא נראה דצ"ל דמה שאינו משמרה בשביל התאני' היינו שבה"ב זה אינו מקפיד ומ"ש עוד בזמן שבה"ב מקפיד או בזמן כו' היינו על בה"ב שבמדינה וכמו שפ"י המ"מ לשון זה עצמו שבשילהי ב"ק פנ"ל.

ותרתי בעי' לשיהיה הפקר. שבה"ב זה לא יקפיד.

וגם שיהיה המנהג שלא להקפיד על פיוצא בזה (דאל"כ הרי זה דבר חשוב ואינו שייך לומר שיהיה מופקר ועומד ממילא ע"ד הנ"ל). אבל ודאי היכא דידעינן דבה"ב זה מקפיד יש בו משום גזל ולא שייך לומר דמ"מ הוי הפקר או מתנה בע"כ מאחר שהמנהג שלא להקפיד כו'.

א"כ למה גבי אומן לא משגיחין בהקפדתו של זה פלל כ"א תלוי רק במנהג המדינה. אלא ודאי דהתם לאו מדין הפקר ולא מדין מתנה איתנין עלה כ"א מדין גמור זוכה האומן בע"כ של בה"ב דע"ד המנהג נשפר פנ"ל (אם לא שיתנה הבה"ב בשעה ששוכרו).

והוצרכתי להאריך בזה משום דלכאורה לא משמע פן מלשון מוח"ז רבינו ז"ל שם שכ' והמקפיד בטלה דעתו וגם לשון רש"י שכ' והמקפיד לא הני קפיידא. משמע לכאורה דהטעם רק דלא חשבינו קפיידתו של זה לקפיידא גמורה דבטלה דעתו אצל כל אדם.

אבל אלו הוינו חושבי קפיידתו לקפיידא לא הנה גורע זכות האומן. ואם יהיה פן ע"כ לומר דגם התם מדין מתנה או הפקר נגע בה.

דאם פנ"ל מאי נ"מ בקפיידתו אחר שהאומן זוכה מן הדין שכירותו פנ"ל. אבל נדאי א"א לומר פן דא"כ גם בקידשה בדבר שאין דרך ומנהג להקפיד נאמר ג"כ דאף שנה מקפיד בטלה דעתו אצל כל אדם ולמה מקודשת רק מספק כו' וככל הנ"ל דנדאי מוכח דבעלמא מי שנוטל דבר שאין דרך בני אדם להקפיד מ"מ אם זה מקפיד הוי גזל.

והתם גבי אומן צריך לדחוק בדברי רש"י ורבינו ז"ל ג"כ ע"ד הנ"ל דבטלה דעתו ולא הוי קפיידא היינו שאינו מועיל קפיידתו עפ"י הדין מטעם הנ"ל. וכן מבואר בהדיא מלשון השט"מ ב"ב שם שכ' ואפי' הנה בה"ב קפדן כו' אין דינו של אומן נפקע בכך שזכני' זו דין גמור הוא עכ"ל.

\$\$\$ הפנונה פנ"ל. (ויש לעיין בגיטין ע"ח אמקום פרעי כ"ג עבדי אינשי וכן בין ירכותי' כו' שאין אדם מקפיד על מקום חיקה כו' ומשמע שהיינו שקנוי לה כדפרשי' ד"ה בין ירכותי'.

ומשמע שם דרק נגד אשתו וכ"ה בהדיא בתוס' ברא"ש וחה"ר וריטב"א. וגם התם לא שייך לומר הפקר מסוג א' הנ"ל אף יש לומר ג"כ ע"ד הנ"ל עי' ברש"י ד"ה תנה שהמכניס אשתו כו' ע"מ כו').

(חסר הרבה מיתר פרטי הדברים): סימן י"ג לסי' מ"ג שאלה קטן שהשיאו אביו פשהיה פן י"א שנה (או בשנת י"ג) וזנתה אשתו קודם שפלו לו י"ג שנה וב"ש. אם נאסרת עליו או לאו (וכתבה הגאון המחבר ז"ל בימי ילדותו) תשובה הנה לכאורה פשוט מאחר שאין קדושי קטן כלום אפי' מדרבנן כמ"ש בסי' מ"ג.

הרי היא כפנוי' שזינתה ומותרת אפי' כשבעלה פהן כמ"ש בסי' ו'. ואפי' לדעת הב"ח שהביאו אחרונים סי' א' וסי' מ"ג דבשנת י"ג תופסי' קדושין מדרבנן כשהשיאו אביו וכ"ה דעת המ"מ.

מ"מלא נאסרה לבעלה כשזינתה אז אף מדרבנן. ונלמד מקטנה בת מיאון שתיקנו לה קידושין מדרבנן ואפ"ה לא נאסרה כשזינתה אפי' לבעלה פהן מטעם הנ"ל דהוי כפנוי' כמ"ש הב"ש רס"י קע"ח וכ"ה בהדיא ברמב"ם פ"ב דסוטה ופ"ג מא"ב ועי' מ"ל פי"א מה"א בשם מהר"י באסאן דאשת חרש שזינתה לא נאסרה לבעלה אף דתיקנו לה רבנן ג"כ קידושין ולמדה ג"כ מקטנה בת מיאון כמו שהביא שם המג"י ע"ש הטעם דלא עדיף מיבמה שזינתה כו': אף מ"מ הדבר צריך תלמוד ויש להתנישב בזה הרבה.

שהרי מפורש ההיפוך ברמב"ם פ"ב דסוטה ה"ב שמנא' בהדיא לאשת הקטן בט"ו נשים שאינן ראויות לשותות ויוצאו' בלא פתובה כו'. ובשלמא קטנה אשת הגדול שמנא' ג"כ

יש לומר דמיירי פשקידשה אביה כמו שפי' בעצמו שם ה"ד אבל אשת הקטן היכא משפחת לה דלקהוי קדושין דאורייתא.

ואין לדחוק ולומר כמו שא' מע"ל בע"פ. דהקא במאי עסקינן ביבם בן ט' ויום א' שפא על יבמתו דקנאה מדאורייתא לדעת רש"י קדושין דמ"ט.

(אף דאין ראיה כ"כ מרש"י דיש לומר דקנאה ליורשה וכו' מדרבנן כמו בקטנה בת מיאון קיי"ל כר"י ביבמות דק"ח דיורשה וכו' ע"ש ברש"י הטעם). וכ"ה דעת רמב"ן ביבמות דצ"ו הובא במ"מ פ"ה מה' יבום הי"ח.

מלבד שהוא דוחק גדול מאד לפרש מ"ש אשת קטן סתם פוננתו באיזה פרט דלא שכיח כלל דאף אמורא צריף לפרש עוד זאת דדעת הרמב"ם משמע בהדיא מלשונו בה' יבום שם דס"ל פהתוס' ורשב"א ושאר פוסקים דגם ביבם קנאה מדרבנן בלבד שהרי כתב סתם שאינו קונה גמור ואם מדאורייתא קונה קנין גמור ורבנן תיקנו שלא יקנו.

כל כה"ג ה"ל לפרש פדרכו. וגם הרי כתב שהוא כמאמר בגדול ובמאמר ודאי הוי דרבנן פבר ביאר רפ"ב וע' מ"מ פ"ה ה"ב (בשלמא בגמרא אמרו עשו ביאתו כמאמר יש לפרש ג"כ דרבנן גרעו פחו נגד דאורייתא ועשאו כמאמר כמ"ש הרמב"ן ביבמות שם אבל הרמב"ם שכתב ביאתו כמאמר משמע ודאי בין לדין תורה בין לדין דבריהם).

וא"כ ע"כ מ"ש בפ"ב דסוטה אשת קטן ודאי פוננתו בכל קטן דאשתו שזינתה יוצאת בלא פתובה. ומה שדקדק מע"ל דאי בכל קטן מיירי א"כ למה לא חשיב בפ"א ה"י דגם אשת קטן ב"ד מקנאין לה איני יודע הכרח דקטן פחות מי"ג אין בו דעת לקנאות מעצמו.

דהרי הפעוטות מקחן מקח כו' ולא ממעטינן קטן עד בוי"ג וב"ש אלא היכא דכתיב איש עי' יבמות דק"ה ב'. גם ולטעמיה ל"ל \$\$\$ פדא זישה פרט לאשת קטן ת"ל פינו דאינו מקנא' ע"י עצמו.

עי' רמב"ם שם הי"ב). אף באמת צע"ג מ"ש אשת קטן מקטנה בת מיאון כו' אדרבה קטנה תיקנו לה קדושין מדרבנן עכ"פ משא"כ בקטן פדאיתא ר"פ חרש (וכן באשת חרש ושוטה משמע פרמב"ם שם פ"א ה"י דאינו נאסרין כלל מדנקט מי שנתחרש כו' ולא נקט אשת חרש כו' וכ"ה לשון המשנה בסוטה שם ובברייתא שם ע"כ צריף לדחוק דמיירי ג"כ שנתחרש אח"פ).

וגם בעיקר טעם הדבר צ"ע מאחר דאין קדושי קטן פלוס ה"ה כפנויה ולמה תאסר וכמ"ש המ"מ פ"ג מהא"ב בקטנה דפשוט הוא: אף יש לחקור בקידושי קטן וקטנה אם יש צד לומר דאחר שנתגדלו יהיו חלין הקדושין למפרע.

(וא"כ תהיה אשת איש למפרע וראוי לאסור לבעלה). הנה ביבמות דף ק"ט ע"ב מיבעי בקטנה אי אמרי' לכי גדלה גדלי קדושין אע"ג דלא בעיל כו' ע"ש ברש"י ואיגלאי מילתא למפרע כו' וכתב הרי"ף דספיקא הוא ועבדינן לחומרא כו' וכן פסק הטוש"ע ססי' קנ"ה דהוי ספק קדושין כו'.

ונה נודאי דהבעי' דבגמרא הוא לענן דאורייתא פדמוכח בגמרא וכמ"ש מהרי"ק בשל"ב והב"ש שם. וע"ש במהרי"ק ששהוכיח מסמ"ק דגדלי קדושין מדאורייתא כו' ומשמע נדאי ולא ספק.

ואף שמשקנת מהרי"ק והב"ש שם דצריכה גט מדרבנן בלבד כמו שהוכיחו מסוגיא דספ"ה דנדה (וגם הרי"ף ושא"ר פוסקים מסקי ג"כ צריכה גט מדרבנן) מ"מ אפ"ש דהיינו מטעם דהוי ספיקא דאורייתא וכ"ד הפוסקים דס"ל דהא דספיקא דאורייתא לחומרא הוא מדרבנן.

(וכלשון הגמרא קדושין ד' ה' ע"ב ספיקא הוי וחישינו מדרבנן ע"ש בפ"י דמתרץ קוש' הרי"ן שם כה"ג. ואף גם להפוסקים דספיקא לחומרא מדאורייתא מ"מ בכה"ג דיש חזקת פנויה לכ"ע דרבנן (לפמ"ש הפר"ח ליו"ד בכללי ס"ס).

וא"ש לשון הרי"ף שפתח בספק דאורייתא ומסיים מספ"ה דנדה דהוי דרבנן) וע"כ בספק נשרו הקילו (ומ"ש הב"ש דבעי' דלא איפשטא לאו ספק קדושין הוא ע' תב"ש ביו"ד סי' ל' ופר"ת שם ובסי' נ"ט הסכימו כמהרי"ק ש"ב"י דהוי ספק דלא כפר"ח שם ובכללי ס"ס וגם הפ"מ בכללי ס"ס במחודשי' אות ד' נראה פמספים להקל וכ"כ בסי' נ"ט אות ב').

ולפ"ז בנ"ד הרי אם נאמר דגדלי קדושין הרי אסורה לבעלה מדאורייתא דלמפרע הוי אשת איש פנ"ל וא"כ גם לדין דספיקא הוא הדרא להיות ספק דאורייתא לחומרא (אף אם נאמר דבאיסור א"א דרבנן לא נאסרה לבעלה כמ"ש המ"ל פנ"ל) וכמו בטומטום ואנדרוגינוס דהוי ג"כ ספק כמ"ש הרמב"ם בפ"ד ה' אישות ובכמה דוכתי ועכ"ז אשתו שזינתה אסורה כמ"ש בה' סוטה (אלא שפאמת גם זה צ"ע לכאורה שהרי דעת הרמב"ם דספיקא דאורייתא אינו כ"א מדרבנן ובה' סוטה משמע נדאי דמדאורייתא אסורה לבעלה וצ"ע בפוסקים).

ואף דבגמרא לא דיברו כ"א בקטנה מ"מ לכאור' נראה דאין לחלק בזה בין קטנה לקטן האף שפקטן אין בו גם קדושי דרבנן והרי פבר פתב מהרי"ק שם לחלק בכה"ג בין קטנה יתומה לקטנה שהלך אביה למדה"י להחולקים על בה"ג היינו לפי סברתו פהראב"ד דאיפשטא בעיין דלא גדלי קדושין אלא דמ"מ מדרבנן בעי' גט פשגדלה פסוגיא דפ' יוצא דופן והיינו מטעם אחלופי היכא דבעיל כמ"ש הוא ז"ל ע"כ שפיר יש לחלק בין היכא דגם מעיקרא תפסי קדושין למיאון (וכ"ש לפמ"ש הרמב"ן בחי' נדה והר"ן פ' המדיר מד' קט"ו הטעם לפי שלא מיקחא שעה ראשונה כו') אבל לדעת הרי"ף וכנ"ל דהוי ספק דאורייתא אין לחלק וכמ"ש מהרי"ק לדעת הרי"ף דמה יועיל תקנה דרבנן לענן קדושין דאורייתא כו' ע"ש.

ולכאורה בזה תלוי סברת הב' דעות שהביא רמ"א סי' ל"ז ססי"א דדעה א' היינו כמ"ש מהרי"ק לדעת הרי"ף דהוי ספיקא אי גדלי קדושין דאורייתא וכנ"ל דמ"ש בפ"ה דנדה שהוא דרבנן היינו לפי שהוא ספיקא דאורייתא כו' ע"כ גם שם דמייירי בינייהו אב דבעודה קטנה לא הוי הקדושין כלום אף מדרבנן מ"מ חלין פשגדלה (מדרבנן עכ"פ) מטעם ספיקא אולי הלקה פרב ששת דגדלי מדאורייתא ואין לחלק בין יתומה וכו' פנ"ל.

וְדַעַה ב' ס"ל כְּמִסְקֵנָת מֵהֵרִי"ק לְדַעַת הָרֶאֶב"ד דְּבַעֲיִין דַּפ' ב"ש נִפְשָׁטָה וְטַעַם דְּבַעֲי' גִּט
מְדַרְבָּנָן בַּפ"ה דְּנִדְּהָ הֵינְנוּ מִטַּעַם חֲשִׁישָׁא דְאַחְלוּפֵי בְּבַעַל כּו' וְכַה"ג פְּנ"ל. וּבְדַרְבָּנָן כַּה"ג
שְׁפִיר יֵשׁ לְחַלְקָא בֵּין יְתוּמָה לְהִיכָא דְלֹא תְּפָסִי קְדוּשִׁין מְעַיְקָרָא כְּלָל אַף לְמִיאוּן כַּמ"ש
מֵהֵרִי"ק שְׁם בְּהֶדְיָא.

וְכ"ה פְּנוּנָת הַב"ש שְׁם. וּמ"ש כַּמ"ש הֵרִי"ף פ' ב"ש כּו' הֵינְנוּ לְפִי הַבְּנֵתוֹ בְּסִי' קַנ"ה דְּהוּי
דְּרַבְּנָן בְּלִבְד (דְּלֹא פְּסֻבְּרַת הַפְּלֶאָה סִי' מ"ג שְׁהֵבִין דַּהֲב"ש לְעַנְיָן דְּאוּרֵייתָא מְחַלְקָא וְתַמָּה
עָלְיוֹ ע"ש) אֲבָל אֵין לֹאמֵר דְּגַם לְדַעַה א' הוּי מְדַרְבָּנָן בְּלִבְד לֹא מִצַּד סָפֵק דַּא"כ מֵאֵן דַּעַה
זוֹ וְיִמָּה טַעַמָּה הֵרִי גַם מֵהֵרִי"ק מְחַלְקָא בֵּין יְתוּמָה לְהִיכָא דְאִית לָהּ אָב לַפ"ד הָרֶאֶב"ד
וְסִינְעֵתִי'.

וְגַם אֵין לֹאמֵר דְּדַעַה א' ס"ל כַּמ"ד דְּהוּי דְּאוּרֵייתָא לְגַמְרֵי (פְּדַעַת סְמ"ק שְׁבַמֵּהֵרִי"ק)
כְּדַמְשָׁמַע לְכַאוּרָה בַּח"מ שְׁם. דַּא"כ לָמָּה הֵבִיא רַמ"א דַּעַה זוֹ כְּלָל וְכַתֵּב דְּטוֹב לְהַחְמִיר
כּו' הֲלֹא בְּסִי' קַנ"ה קִי"ל דְּהוּי דְּרַבְּנָן בְּלִבְד וְלֹא חֲיִישִׁינָן לְסָפֵק נִשְׁרוּ וְלֹא הִגִּי' שְׁם רַמ"א
כְּלוּם לְהַחְמִיר כּו' וְגַם מֵהֵרִי"ק עֲצָמוֹ דַּחָה זֶה מֵהַלְכ' מַחְמַת הַסְּוֵגִיא דַּסַּפ"ה דְּנִדְּהָ (ע'
מ"ש מוּח"ז רַבִּינוּ ז"ל בְּתַשׁוּ' שְׁבַסוּף יו"ד שְׁתַּמָּה עַל הַח"מ בְּשֵׁם מֵהֵרִי"ק וְלֹא תַמָּה עַל
רַמ"א פְּנ"ל אֲלֵא שְׁכּוּנָת רַמ"א לְחוּשׁ לְדַעַה א' יֵשׁ לֹאמֵר פְּנ"ל לֹאמֵר דְּהוּי סָפֵק דְּאוּרֵייתָא
וְלַחוּמְרָא מְדַרְבָּנָן שְׁאִין נ"מ בְּזֵה אֲלֵא בַּכַּה"ג שְׁיֵשׁ לָהּ אָב דַּמ"מ צְרִיכָה גִּט כְּשֶׁנִּתְגַּדְּלָהּ
מְדַרְבָּנָן): אַף מ"מ צ"ע דַּא"א לֹאמֵר כֵּן בְּקֶטֶן.

שְׁהֵרִי מְשָׁנָה מְפֻרְשֵׁת קְדוּשִׁין ד"נ ב' דְּקֶטֶן שְׁקִינְדֵּשׁ אֵין חוּשְׁשִׁין לְסִבְלוּנוֹת שְׁשַׁלַּח
כְּשֶׁנִּתְגַּדְּלָהּ כְּדַפְּנִי' רַש"י וְכָל הַפּוֹסְקִים (וּמְשָׁמַע אַפִּי' מְדַרְבָּנָן) וְע"כ צְרִיף לְחַלְקָא לְהֵרִי"ף
וְסִיעֵתוֹ בֵּין קֶטֶן לְקִטְנָה כַּמ"ש מֵהֵרִי"ק בְּהֶדְיָא דְבִאִישׁ צְרִיף אֲמִירָה וְנִתְיָנָה כּו' ע"ש וְגַם
מְדַרְבָּנָן לְחוּשׁ לְאַחְלוּפֵי נְמִי לֹא חֲיִישִׁינָן בְּקֶטֶן לְפִי שְׁלֵא הֵי תוֹפְסִין בּוֹ הַקְדוּשִׁין כְּלָל
קוֹדֵם שְׁהִגְדִּיל כַּמ"ש מֵהֵרִי"ק בְּקִטְנָה שְׁיֵשׁ לָהּ אָב פְּנ"ל (וְכ"ש לְטַעַם הַרְמַב"ן פְּנ"ל).

וְא"כ גְּדֻלָּה הַתַּמְנִי' בְּיוֹתֵר בְּתַרְתֵּי דְּבִקְטָנָה בַּת מִיאוּן דְּהִיָּה אֶפְשָׁר לֹאמֵר דְּגְדֻלַּי הַקְדוּשִׁין
לְמַפְרַע (מְסַפֵּק) כְּתַב הַרְמַב"ם וְטוֹש"ע דְּאִינָה נֶאֱסָרַת כְּשֶׁזִּינְתָה וּבְקֶטֶן דְּוֹדַי לֹא גְדֻלַּי
קְדוּשִׁין בְּהֶדְיָא כְּתַב הַרְמַב"ם דְּנֶאֱסָרָה עָלְיוֹ כְּשֶׁזִּינְתָה כּו' פְּנ"ל וְהֵן אֲמַת דַּלְפ"מ שְׁהֵבִין
בְּעַל הַהַפְּלֶאָה בְּסִי' מ"ג דְּגַם דַּעַה ב' שְׁבַרְמ"א סִי' ל"ז ס"ל בְּקִטְנָה יְתוּמָה מְדַאוּרֵייתָא'
גְּדֻלַּי קְדוּשִׁין (אוֹ סָפֵק עַכ"פ כּו' שְׁכַצ"ל לְכַאוּרָה) אֲלֵא שְׁהַחְזִילוּק בֵּין קִטְנָה שְׁבַפ' ב"ש
לְקֶטֶן שְׁבַמְתַּנִּי' שְׁבַפ' הַא"מ הוּא לְפִי שְׁקֶטֶן לֹא תִיקְנּוּ לִיהַ רַבְּנָן קְדוּשִׁין כְּלָל וְכַעֲיִן
שְׁמַחְלָק הַב"ש לְפִי דַּעַה זוֹ בֵּין יְתוּמָה לִישׁ לָהּ אָב שְׁהֵבִין שְׁהוּא ג"כ לְעַנְיָן שְׁיַחְוִלוּ
הַקְדוּשִׁין דְּאוּרֵייתָא.

א"כ בְּקֶטֶן שְׁהִשְׁיִאוּ אָבִיו בְּשִׁנְתַּת הֵי"ג עַכ"פ לְדַעַת הַב"ח דְּהוּי קְדוּשִׁין דְּרַבְּנָן. גְּדֻלַּי
הַקְדוּשִׁין בְּהֶדְיָא דְּאוּרֵי"ג כ"כ (אוֹ סָפֵק עַכ"פ) כַּמ"ש הוּא ז"ל בְּהֶדְיָא.

וּמִסְתַּמָּא הֵינְנוּ ג"כ לְמַפְרַע כְּמוֹ בֵּיתוּמָה לְרַב שְׁשֵׁת אֲלִיבָא דַּר"ג כְּדַפְּנִי' רַש"י וְכַנ"ל.
וְכ"ש לְדַעַה א' מְשָׁמַע שְׁם דִּישׁ לֹאמֵר דַּאֲף בְּכָל קֶטֶן גְּדֻלַּי קְדוּשִׁין (וְהַנִּיחַ בַּצ"ע מַתְנִי'
דְּסִבְלוּנוֹת שְׁבַפ' הַא"מ וְאוּלַי יֵשׁ לֹאמֵר קִינְדֵּשׁ בְּלִבְד שְׁאֵנִי.

וגם לפ"מ שתיירץ בהגהה שם בְּדוּחַק ע"ש מ"מ בְּהַשְׂיָאוֹ אָבִיו בְּשָׁנַת י"ג עכ"פ וְדַאי יֵשׁ לומר דְּגַדְלִי כו'). אַף בְּאַמַּת כָּפִי הַנִּרְאָה אִישׁתְּמִיטְתִּיהָ כָּל דְּבָרֵי מַהֲרִי"ק הַנְּ"ל הֵן מַה שְׁחִילְקָ לְדַעַת הָרִי"ף וְסִיעָתוֹ בֵּין קָטָן לְקַטְנָה כַּנְּ"ל וְהֵן מ"ש דְּלִדְיָהּוּ אֵין לְחִלְקָ בְּקַטְנָה בֵּין יְתוּמָה לְיֵשׁ לָהּ אָב כ"א לְדַעַת הָרֶאָב"ד וְסִיעָתוֹ כַּנְּ"ל (וְגַם כַּוּנַּת הַב"ש שְׁמַחֲלָק לְדַעַה ב' וְדַאי הוּא גַם כֵּן לְעֵינֵי דְרַבְּנָן כַּנְּ"ל רַק שְׁלִדְעָתוֹ גַּם הָרִי"ף ס"ל דְּצָרִיכָה גִּט מְדַרְבָּנָן בְּלָבָה לֹא סָפֵק דְּאוֹרְיִיתָא וְכַדְמִשְׁמַע מְדַבְּרִיו סְסִי קַנ"ה).

וּבִיּוֹתֵר לְפָלֵא שְׁלִפְיִרוּשׁוֹ הָרִי ב' הַדְּעוֹת שֶׁהִבִּיא רַמ"א פֶּאֶן גַּם שְׁנִיָּהֶם הוּא נֶגֶד הַסּוּגְיָא דְפ"ה דְּנִגְדָה שְׁפִנּוּתָהּ פֶּסְקוּ כָּל הַפּוֹסְקִים בְּסְסִי קַנ"ה (אַלֵּא שְׁלִזָּה יֵשׁ לומר דְּכַוּנַּתוֹ ג"כ דְּהוּי סָפֵק דְּאוֹרְיִיתָא וְלַחֲוִמְרָא מְדַרְבָּנָן וְכַנְּ"ל).

וְכַר מְפָל זֶה הָרִי הַרְמַב"ם מִשְׁאֲנוּ עוֹמְדִים עָלָיו מִשְׁמַע בְּהִדְיָא מְדַבְּרִיו ה' גִּירוּשִׁין פִּי"א אה"ו דס"ל כְּהָרֶאָב"ד וְסִיעָתוֹ דְקִי"ל לְגַמְרֵי כְּרַב דַּפ' ב"ש דְּלֹא גְדִלִי כו' וְאַפְּי' סָפֵק לֹא הוּי אֵלֵּא דְרַבְּנָן פְּסוּגְיָא דְנִגְדָה שְׁהָרִי כְּתַב צָרִיכָה גִּט מַד"ס שְׁהָרִי לֹא בָּא עָלֶיהָ כו' וְתַהֲיָה סָפֵק כו' ע"ש הָרִי מִשְׁמַע בְּהִדְיָא דְאַפְּי' סָפֵק לֹא הוּי כו': אֲמַנְם יֵשׁ מְקוּם לְאַסְוֹר אֲשֶׁת קָטָן שְׁזִינְתָהּ (וְכַן קַטְנָה) אַף לְדַעַת הָרֶאָב"ד וְסִיעָתוֹ שְׁפִסְקוּ כְּרַב כַּנְּ"ל.

עַפ"י מ"ש הַכ"מ פ"ד מַה אִישׁוֹת ה"ז בְּשֵׁם הַרְד"ך לְדַעַת הַרְמַב"ם (וְהַטּוֹר) דְּאַף דס"ל כְּרַב דְּבַעִיל אֵין כו' מ"מ ע"י הַבְּעִילָה גְּמָרָה בְּלָבָה שֶׁהִיא רוּצָה בּוֹ בְּקִדּוּשֵׁי הָרֵאשׁוֹנִים וְחָלוּ קִדּוּשֵׁי כְּסָף הָרֵאשׁוֹנִים כו' ע"ש וְכַתַּב הַלַּח"מ שְׁהֵדִין עֲמוֹ וְשָׁפֵן דַּעַת הַטּוֹר וְגַם הַכ"מ נִרְאָה כְּמִסְפִּים אֵלֵּיבָא דְרַמַּב"ם עכ"פ עַד שְׁכַתַּב שִׁישׁ לְדַחֲוֹק לְפָרֵשׁ גַּם דְּבָרֵי הַה"מ כֵּן (וְכַן נִרְאָה שְׁפִי מַהֲרַנ"ש בַּהַג' הָאֵלֶפֶס) וְגַם מוֹח"ז רַבִּינוּ ז"ל בְּתַשׁוּ הַנְּ"ל רַמְזוֹ עַל הַכ"מ הַנְּ"ל מִשְׁמַע דְּהַכִּי ס"ל.

וּא"כ גַּם בְּקָטָן וְדַאי נִרְאָה דִּישׁ לומר כֵּן דְּכַשְׁבְּעִיל כְּשֶׁהַגְּדִיל גְּמַר קִדּוּשֵׁי הָרֵאשׁוֹנִים לַכ"ע. וּמַתְּנִי דְסִבְלוֹנוֹת מִיִּירֵי בְּקִדּוּשׁ בְּלַבָּד בְּלֹא בְּעִיל כו' וּלפ"ז אֲשֶׁת קָטָן שְׁזִינְתָהּ אִם נִתִּיר אוֹתָהּ לְדוֹר עִם בְּעִלָּה הָרִי כְּשִׁיבּוֹא עָלֶיהָ לְכַשְׁיַגְדֵּל נְמַצָּאת א"א לְמַפְרַע.

וּמַה שְׁאֵין חֲזִיבִים עָלֶיהָ מִשׁוּם א"א יֵשׁ לומר דְּהוּי הַתְּרַת סָפֵק (וּבְאַמַּת פִּי רַד"ך הַנְּ"ל מְוַכְרַח בְּרַמַּב"ם וְטוֹר שְׁבַקְטָנָה שְׁנַתְּגַדְלָה לֹא הַצְּרִיף בַּה' קִדּוּשֵׁי שֵׁם שְׁתַּבְּעַל בְּפִנֵּי עֲדִים וְכַמוֹ בְּקִדּוּשׁ ע"ת וּבְעַל בַּסַּפ"ז מַה אִישׁוֹת מִשְׁא"כ בְּמִלְוָה וּפְחוֹת מִש"פ וּבְעַל הַצְּרִיף עֲדִים וְע"ש בַּמ"מ דְּהַטְעַם הִיכָא דַּע"י בְּעִילָה חָלִין קִדּוּשֵׁי רֵאשׁוֹנִים לֹא בְּעֵינֵן עֲדִים, וְכַן הַטּוֹר (וְגַם הַשׁו"ע) בַּסִּי כ"ח סט"ז וְסְסִי ל"א הַצְּרִיף עֲדִים וּבַסִּי ל"ח בְּתַנְּאֵי וְכַן בְּסְסִי קַנ"ה בְּקַטְנָה לֹא הַזְּפִיר עֲדִים.

וּמ"ש הַטּוֹר בַּסִּי ל"ט עֲדִים כְּכָר תְּמָה הַב"ש בַּסִּי ל"ח. וּמ"ש בַּסִּי קַנ"ה בְּעַל לְשֵׁם קִדּוּשֵׁי.

כְּכָר עֲמַד בְּזָה הָרַב לַח"מ בַּה' אִישׁוֹת שֵׁם וְתִירָץ בְּדוּחַק. אַף יֵשׁ לְדַחֲוֹת כ"ז דְּבַקְטָנָה מִיִּירֵי שְׁדָר אֲתָה ע' ב"ש סְסִי קַנ"ה): אַף כ"ז אֵינּוּ שְׁנוֹה דַּא"כ גַּם בְּקַטְנָה בַּת מִיָּאֹן וְדַאי הִיָּה רְאוּי לְאַסְרָה כְּשִׁזְיַנְתָּהּ.

וז"א וכן"ל. א"ו ההכרח לומר דאף לפי הרד"ך ה"ל דבבעיל חלו קידושי פסוף אין הפנונה שחלו למפרע אלא פשבעיל נגמרו ונחלו עתה בלבד פמו המקדש לאחר ל' יום אם לא אמר מעכשיו כו' כדאי ר"פ האומר.

וכן גם לדעה א' שברמ"א סי' ל"ז ה"ל דס"ל פהרי"ף דפ' ב"ש פנ"ל דבעינן לא אפשיטא אי גדלי קידושין ע"כ היינו ג"כ לענין שיחולו מפאן ולהבא בלבד. דלא כפרש"י בפ' ב"ש שם אלא פמשמעות הנ"י שם דמדמי לה למקדש לאחר ל"י כו' ע"ש.

וא"ל דמקומו מוכרע כפרש"י דאל"כ הרי קדמה זיקה דאורייתא דגדולה לזמן חלות הקידושין דקטנה ולמה א' ר"ג תצא הלזו כו'. יש לומר כמ"ש התוס' ד"ה וכי גדלה כו' ע"ש (ומדבריהם משמע דס"ל ג"כ פנ"ל דלא כפרש"י דא"כ לא הוי מקשה מידי).

ויש לתת לב מי הכריחם לפרש דלא פריש"י דנדאי פשטא דגמרא משמע טפי פריש"י דאם דגדלי קידושין ניחא טעמא דר"ג בלא טעם דהמקדש אחרות יבמה כו' ולפי' התוס' העיקר חסר כו' ומנלן להמציא סברא וחיילוק חדש ומה גם שלפי' רש"י נמשך חומרא פשיטתה כו' פנ"ל.

וא"ל שהוכיחו מדאפילו רב ושמואל בהגדילה ואח"כ נשאת ולא פליגי בנשאת קודם שהגדילה דזה אין ראיה פלל דקיי"ל קידושין הן מיווני' כו'. אף יש לומר דאין סברא פלל לומר דנתקדשה למפרע דאין מעשה קטנה פלום ולא עוד אלא אלו אמר בפירוש לקטנה הרי את מקודשת מעכשיו פשתגדיל כו' אולי אינה מקודשת פלל לכ"ע שהרי זה דומה לפודה בנו בתוך ל"י ואומר מעכשיו כו' דקיי"ל בפ' יש בכור דמ"ט דלכ"ע אינו פדוי.

וא"כ ע"כ דלמ"ד דגדלי קידושין היינו שדומה פאומר לאחר פשתגדיל בו' כמ"ש הנ"י ומקודשת מפאן ולהבא דאם פאומר מעכשיו לא היו הקידושין תופסים פלל פנ"ל. (וע' מהרי"ק שם אות ב' שאילולי שהוכיח שלא חלין קידושין למפרע הנה מסכים לדברי החברים שאמרו שהאפס לא יגדל כו' והיינו מטעם ה"ל) עוד ראיה לדעת הנ"י ותוס' דלא פריש"י דגדלי קידושין למפרע מגמרא יבמות ס"א ב' הכא בכ"ג עסקינן כו' אמר רבא מכלי לב כו' ע"ש משמע דלכ"ע כ"ג אסור לישא קטנה ואם פשגדלה (או פשתבעל) חל קידושין למפרע אמאי הרי דומה למ"ש קידושין ד"י אי תחלת ביאה קונה כו' ע' פוסקים שם: אמנם פן נראה דע"כ להעמיד דברי הרמב"ם בה' סוטה אשת הקטן כו' מירי בקטן שהשיאו אביו וקאי פשיטת ר"י בר"י שהביא מהרי"ק שם וע' מהרי"ט ח"ב סי' מ"א דלדעת הרבה פוסקים ובתוכם הרמב"ם דס"ל דזכיה לקטן מדאורייתא חוששין לקידושין הללו מדין תורה להר"י ה"ל וכ"כ המ"ל פ"ו מה' גירושין ה"ג (וע"ש דרצה להעמיד גם דברי הטור בסי' קמ"א בשם הרבה פוסקים ג"כ פשיטת ר"י ה"ל).

וע' מהרי"ט שם דמהר"י מינץ ודעמ"ל חששו לשיטה זו). והן אמת שלומר בקטן שהשיאו אביו חלין קידושין מיד גם בעודו קטן הוא תמוה מאד דא"כ מציינו אישות לקטן מדאורייתא והוא נגד הסוגיא קידושין די"ט כמ"ש מהרי"ט ע"ש שהאריף בראיות.

וע"כ הב"י ש'הבין דמ'ירי בכה"ג כפ'שוטו פ'תב בסי' מ"ג ש'דב'רים תמוהים הם. א'כל כ'בר י'ושב מהרי"ט ד'כונ'תו ד'כ'שיג'דיל ו'יתר'צה איג'לאי מ'ילת'א ד'זכות הוא לו ו'חלין ק'דושי' א'ביו מטעם ז'כין ל'אדם ש'לא ב'פ'ניו וע"ש ש'מ'ראה פ'נים ל'זה מ'ג'מ'רא.

וכן ב'תשו' רב מ'שול'ם מ'ביא ב'שם מהראנ"ח ד'מסיק ג"כ ב'כונ'ת ר"י ה'ג"ל בכה"ג ו'זה ו'דאי נ'ראה ד'גם ל'פ'ירוש'ם נוכל לומר ד'כ'שיג'דיל ו'יתר'צה עכ"פ ח'ל הק'דושי'ן ל'מפ'רע עכ"פ ו'נמ'צאת א"א ש'ז'ינ'תה נ'אס'ורה ל'בע'לה כו'.

ועם ה'יות שמהרי"ט ע'צמו מ'פק'פק ק'צת ל'ח'לוק על ד'עה זו עכ"ז אין א'נו א'תרא'ין ב'ד'בר לומר ד'הרמב"ם א'תי ככו"ע ו'דאי נוכל לומר עכ"פ ד'הרמב"ם ס"ל כ'הנ'ה ג'דולים כ'י ה'כי ד'לא נ'שו'ייה ל'יה טו'עה ח"ו.

ב'פ'רט ש'לא נמ'צא מ'י ש'חולק ע"ז בכה"ג ב'הד'יא זולת מהרי"ט ש'מ'פק'פק ב'זה. ומה ג'ם ש'לפ'י ת'שוב'ה הב' ש'פ'תב מ'ה ה'נ'אה יש לו כו' ה'רי ז"א א'לא כ'שק'יד'ש ב'לבד א'כל כ'שהש'יאו ו'דאי דו'מה ל'גר.

ג'ם כ'ל ה'תשוב'ות ש'לו א'ינם כ"א ל'ד'חות ה'רא'יה ש'הב'יא א'כל ב'ע'יק'ר ה'דין א'ין ר'א'יה ל'ה'פ'ו' עכ"פ. ג'ם א'ין ד'ב'ריו מו'ב'נים כ"כ דמ"ש ש'א'ני ג'ר כו' א'כל ק'דושי'ן א'ינו זכ'י ג'מורה ג'ב'רא ב'דיק כו'.

צ"ע ה'רי ל'זה א'נו צ'ריכ'ים ל'המ'תין ש'יתר'צה כ'שיג'דיל ד'ב'זה איג'לאי ל'מפ'רע ד'זו ר'או'יה לו ו'זכות הוא לו כו' [ו'ה'רי ג'ם ב'גר א'לו ה'יה ז'כות ב'רו'ר ג'ם ב'קט'נותו ל'א ה'יה י'כול ל'מ'חות כ'שהג'דיל.

וכמו כ'ש'לא מ'יחה ש'עה א' מ'שהג'דיל כו' א'לא ל'פי ש'ב'קט'נותו א'ינו ז'כות ב'רו'ר א'ולי ב'הפ'ק'רא נ'יח'א ל'יה ע"כ ת'לו'י ל'פי מ'ה ש'רו'אי' בו סו'ף מ'ע'שה כ'שיג'דיל כ'ן איג'לאי ל'מפ'רע. וכ"ה ב'ק'דושי'ן ג"כ] ו'כן מ"ש ו'עוד ל'פמ"ש ה'תוס' ר"פ ב'ן סו'רר כו' א'יני מ'בין מ'אי ק'אמר ד'ה'רי ה'תוס' פ'תבו ז'את רק ל'תר'ץ ג'ם א'י נ'מ'א ד'בע'למ'א א'ין ז'כ'יה ל'קט'ן מ'דאו'ר'י'ת'א.

א'כל ו'דאי ד'עת ה'תוס' ע'צמו ד'יש ז'כ'יה ל'קט'ן מ'דאו'ר'י'ת'א ע"ש וכמ"ש ה'רב ע'צמו ק'וד'ם ל'זה ב'א'ריכות ב'ש'ם כ'מה פ'וסק'ים ו'לא א'יצ'ט'רי'ף ל'מיל'ף מ'גר א'לא ל'ענ'ן ד'ב'ד'בר ש'יש בו ל'זכות ו'ל'חוב ת'לו'י כ'מה ש'רו'אי' ד'עתו כ'שיג'דיל כ'נ"ל: ס'ימן י"ד ת'שוב'ת כ"ק ה'ג'און ה'ח'סיד ה'אמ'יתי א'דמו"ר מוהר"ר מ'נח'ם מ'ענ'דיל ז'צלל"ה מ"ש ל'הג'און ה'מ'חבר ז"ל ב'ענ'ן ז'ה (ו'נ'כת'בה ג"כ ב'ימי י'לדו'תו) ו'נ'כ'ר מ'תו'ף ל'שונו ש'לא ר'אה ב'ד'ברי ה'מ'חבר ה'ג"ל.

כ'י כ'תב לו ב'קצ'רה: ל'ידיד נ'פ'שי ה'רב ה'ח'ר'יף ו'ב'קי ר' נ'חמ'יה נ"י ה'ניע'ני מ'כת'בו ה'קט'ן ש'ד'עתו נו'טה ל'א'יסור. ל'כן ב'את'י ל'ה'שיב לו.

ו'אתו ה'מד'ע: מ"ש כ'ת"ר ל'ד'עתי א'פ'שר ק'דושי' קט'ן ש'הש'יאו א'ביו כ'מו ש'פ'א ב'ש'אל'ה י'חולו ו'יג'דלו ל'מפ'רע כ'שיג'דיל ו'ב'פ'רט כ'שהוא כ'ן י"ב ש'נה ו'ב'פ'רט כ'שיב'ע'ול א'ח"פ. נ'ראה ב'מ"ש כ'שהש'יאו א'ביו ש'הוא ממהרי"ק ו'ספ'רו א'ינו ת'ח"י רק ש'ב'תשו' מהרי"ט סי' מ"א ר'איתי ש'פי' ד'עתו מ'שום זכ'י ד'ז'כ'ין ל'קט'ן ו'הג'ם ש'א'ינו ז'כות ג'מור כ'שהג'דיל ו'נ'תר'צה איג'לאי מ'ילת'א ל'מפ'רע ד'זכות ה'יה ו'כמו ב'גר כו'.

ובתשובה מהר"א ששון סי' ס"ה פי' דהאי ועוד שבמהרי"ק הוא מטעם אחר דגדלי קידושין כמו בקטנה. והנה כבר הוכיח רש"ל ביש"ש מהרי"ף פ' ב"ש (והוא בשו"ע סי' קנ"ה ס' כ"א) אבל הולד השני אינו ממזר כו' שחזר בו הרי"ף וס"ל דאין פאן ס' לחשש גידול קידושין מדאורייתא ומשנה שלימה היא תשובה אאמו"ז נ"ע המתחלת מ"ש הח"מ סי' ל"ז כו' ע"ש היטב דס"ל דאפילו מדרבנן לא אמרי' גדלי דלא כב"ש וכן נראה בחי' הרשב"א לשם והטעם שאינה ממאנת פשגדלה הוא כדפרש"י בגדה מ"ו ע"א לא תיקנו רבנן מאון בגדולה ועכ"פ בקטן גם הב"ש סי' מ"ג ס"ל דלא אמרי' גדלי אפי' דרבנן וגם אי גדלי דרבנן כתב ידונו הר"ש נ"י ראיה לנ"ד שלא לאנסרה על בעלה מטוש"ע סי' קע"ח ס"ג.

ויש עוד ראיה מסי' קנ"ט ס"ג ע' גמרא סוטה י"ח דלר"ע דוקא דחמיר לי' חייבי לאוין פערונה נאסרת כו' משא"כ לרבנן וכ"ש בגשוואי' דרבנן דתפסי בהו קידושין. ומה להאריך בדבר שפבר יצא מרבינו בתשובה הנ"ל שהתיר בת מ' הילל בלא גט אם אפשר לברר שהנער לא היה בן י"ג ויום אחד פשגפרד מבית חמותו אע"פ שפשעת השאלה היה יותר מי"ג.

ומסתמא היה ג"כ השיאו אביו כמו בנ"ד פנהוג ע' לקמן. ולא חש למהרי"ק גם במהרי"ט סי' מ"א בהביאו החוששים לס' מהרי"ק שפמקלם הראנ"ח אעפ"כ באיסור לאו כ' שהקיל ונ"ד לכל היותר הוא איסור לאו.

גם מהרא"ש בתשובה הנ"ל חולק ע"ז גם הב"י רס"י מ"ג דחה דבריו בשתי ידיים ובאמת שלפי פי' מהרי"ט בדברי מהרי"ק יש ג"כ סתירה מהדין שבש"ע סי' כ"ט ס"ה אמאי בעי עשאו שליח פרש"י או שיאמר לה אח"כ אותו פלוני התקדשי כדפ"י הרמב"ם הא למהרי"ק בנתרצה אח"כ לחוד סגי דאיגלאי מילתא דנכות גמור היה וזכין לאדם שלא בפניו ולחלק בזה בין אב לאחר אינו במשמע בכמה מקומות.

א"ו דליתא לדבריו ובחי' הרשב"א לשם מצאתי להדיא דלא שייך לומר ארצווי לבסוף פי' חוב גמור הוא ולא שייך לומר זכין וכ"כ עוד בסוגיא דנתרצה הבן פי' מעיקרא וא"נ חוששים שפא נתרצה מתחלה בפי' ופשוט דבנ"ד לא שייך לומר נתרצה בפי' מתחלה דרצון דקטן לא פלום הוא.

ועוד שאפ"י למהרי"ק י"א דזכין לקטן מדרבנן ה"ה רשב"ם ובאמת שגם דעת רש"י בן בכתובות י"א ומגעו ביין וכ"כ הר"ן בחי' לסנהדרין וסברא זו נמצא בתוס' והב"ח פי"ד סי' רס"ח כתב שאין להקל נגדם.

וע' ריטב"א בפ"ד דסוכה וגי' ספרים דידן בא"נ שהיא גי' רוב הספרים מדרבנן כו' וכבר נתבאר שכל שהנשואין מדרבנן אין לאנסרה על בעלה. ועוד פליאה בעיני על מעלת כת"ר במ"ש שהשיאו אביו כמו שפא בשאלה.

מה ענין זה להשיאו אביו דמהרי"ק ומהרי"ט שפנונתם קידשה לו אביו שנתן לה (או לאביו כשהיא קטנה) כסף קידושין ואמר לה התקדשי לבני ולכן יש לומר לשיטתם דהוי זכי' פי' מה דזכין לקטן ד"ת היינו במתנה שהקטן אינו נותן פלום נגד זה פדאי' במ"מ ככ"ט ממכירה וה"ה קידושין דהכא שמופה לו אשה בלא מחיר ובלא כסף.

משא"כ השיאו אביו שבשאלתי מבואר הענין שאביו עמד בשעת החנוכה כנהוג ומיד הבן נתן לה טבעת קידושין וקרי זה קנין גמור שאין לקטן לכל הפוסקים מדאורייתא ובגשואין גם לא מדרבנן.

ואל תשיבני מד' הרמב"ם פכ"ט ממכירה יראה לי כו' שהרי כ' מ"מ שהקטן יכול לחזור בו ועוד דא"כ מצינו קידושין לקטן ע"י עצמו מתורת זכי' ולא עלה זה ע"ד שום אדם וע' ר"ן בהתקבל ה"מ במילתא דליתא פגון תרומה וגירושין וקידושין.

ומ"ש מעלת כת"ר עוד ובפרט פשיבעול אח"פ פנונתו שע"י הבעילה יגדלו למפרע והיא סברת הרד"ך וכבר פסק לנו הב"ש סי' קנ"ה סקל"א כהמ"מ. ובאמת שצ"ע להרד"ך מאי דמשגי הגמרא לשמואל קסבר ע"ד קידושין הראשונים הוא בועל ומה בכך הלא הבעילה מעמיד קידושין הראשונים שהיו תלויים.

גם ל"ל להגמרא לומר לר"ג א"ד קסבר ר"ג המקדש אחות יבמה כו' אי בעיל אין כו' גם אי יספור במקדש אחות יבמה שלא נפטרה מ"מ שא"ה דכי בעיל גדלי קידושין למפרע וע' רש"י ואע"ג דזיקה קודמת כו'.

וע' ח"י הרמב"ן לשם ובגדה פ"ו והר"ן שם לטעמיה דר' יהודה דאמר עד שירבה השחור הפל דלא כהרד"ך. וגם להרד"ך יש לחלק בין קטנה לקטן שפיון שבקטן לא תיקנו קידושין אפי' דרבנן מי יגדל ע' ב"ש סי' ל"ז סכ"ג ובתשו' רבינו ז"ל הנ"ל לדעת ר"י דלא תיקנו כו' אף שנתגדלה כו'.

עוד יש לומר שאפילו להאומרים דגדלי קידושין לאו כ"ע מודים דגדלי למפרע פי מהתוס' ד"ה ואי גדלה נראה בעליל דעתם שהקדושין חלין עתה פשיגדלה ומש"ה הוצרכו לחלק בין זה למקדש אחות יבמה משום שבאים ממילא וכן נראה דעת ח"י הרשב"א ונ"י דמדמי למקדש אשה אחר ל"י ובשם הקידושין חלין אחר ל' יום שהרי בת פהו לישאל תאכל בתרומה כמ"ש הר"ן וב"ש סי' מ' ס"ב.

גם לדעת הרמ"ה וטוש"ע סי' ל"ז משעת שמיצה יש לומר דה"ה בזה וא"כ לפ"ז יש להתיר בנ"ד פיון דמעיקרא היתה פנויה אלא שסברת רש"י דלמ"ד גדלי הוא למפרע. ונודע מ"ש הריב"ש שאין לתפוס כל חומרי הסברות.

והראיה לאיסור שהביא מע"ל ברמב"ם וגדולה אשת הקטן גם לידי נזדמנו דבריו אלה ומהרי"ט סי' מ"א כתב ע"ז שהוא קשיא טובא ומ"מ במ"ש מע"ל גדלי למפרע אינו מתורץ דמדברי הרמב"ם משמע שצאסרת מיד בעודו קטן ולכת"ר אמאי יגרשנה בעודו קטן ואס"פ יחזירנה כשיגדל.

ויש ליישב דברי הרמב"ם דמזירי בכך ט' שנים ויום א' שבא על יבמתו שקנאה מדאורייתא רק שגזה"כ שאין חייבים עליה משום א"א ולכן ס"ל להרמב"ם דאפי' רבנן דר"ע בסוטה י"ת מודו בכה"ג דנאסרת על בעלה ואשת אנדרוגינוס תוכיח שהרי אין חייבים עליה משום א"א כמ"ש רפ"ג מהא"ב ונאסרת על בעלה בפ"ב מה' סוטה.

והראיה שפתיב ידידנו הר"ש נ"י מכתובות נ"א נתפשה מותר כו' נכונה היא וברש"י נדה
נ"ב איתא להדיא קדושי קטנות וע' תוס' וחי' הרמב"ן וקר"ן לשם: ידידו דו"ש מנחם
מענדיל סימן ט"ו מה שחזר הגאון המחבר להשיב על סדר דבריו ואף שיש בה הרבה
מדבריו הראשונים עכ"ז אין מדרש בלא חידוש ומשנה ראשונה לא נזה ממקומה: כ"ק
אהובי ידיד נפשי עוז הרה"ג שיקנה: מכתבו בתריפות ובקיאות פיד ה' הטובה עלי
הגיעני.

והנאני כי די לי להיות תלמיד המחפים כו'. ועתה אשוב לפרש ספיקותי.

ואכתוב על סדר דברי מעכ"ת מ"ש כת"ר פבר הוכיח רש"ל שחזר בו קרי"ף כו'. הנה
ספרו אינו תח"י ואינו מבין איך שינה חזרה תוך כ"ד בפרט על קרי"ף כו'.

והראיה שהביא ממ"ש קרי"ף הולד השני אינו ממזר. אינה מוכרחת לפמ"ש הכ"מ פ"י
מה"ג ה"ג בשם מהרי"ק דבספק קדושין דאורייתא ג"כ אין הולד ממזר הביאו הב"ש סי'
ל"א סק"י להלכה.

והטעם מבואר דהיא דאיכא חזקת פנויה הוי ספיקא דאורייתא ג"כ דרבנן לבד אף גם
להרשב"א וסייעתו לפמ"ש הפר"ח ביו"ד בכללי ס"ס פלל א' ומשה"נ ניחא מה שסיים
קרי"ף וכן הטוש"ע בסי' קנ"ה צריכה גט מדרבנן דלא כב"ש שם.

ואין זה סתירה ולא חזרה למ"ש תחילה הוי ספק קדושין (ובהרי זה פלשון הגמ' קדושין
ד' ה' ע"ב ספיקא הוי וחישיבנו מדרבנן ע"ש בפ"י דמתרזקונית קרי"ן שם בכ"ה ג.
וכיוצא בזה הן דברי הפר"ח שם.

ומ"ש הפ"י שם אכל קרי"ף כו' ז"א לפמ"ש הפר"ח דבכה"ג לכ"ע הוי דרבנן פנ"ל).
ומשה"נ ניחא מה שהקילו בספק נשרו וקראוהו ספק דרבנן.

וכעין מ"ש הב"ש דהוי ס"ס. [א"ה דלכאורה צ"ע בזה דהא איכא חזקה דרבא].

(ומ"ש הב"ש דבעינן דלא איפשט' לאו ספק הוא (וצ"ע במ"ש הב"ש סי' י"ז ססקמ"ו
ע"ש דמשמע להיפוך). ע' ת"ש ביו"ד סי' ל' ופר"ת שם ובסי' נ"ט הספימו כמהריק"ש
וב"י דהוי ספק דלא כפר"ח שם ובכללי ס"ס.

וגם הפ"מ בכללי ס"ס במחנודשיו אות ד' נראה כמספיק להקל וכ"כ בהדיא בסי' נ"ט
ס"ב וסי' ק"ד ס"ד. ואף להב"ש והפר"ח עכ"ז הראיה שפתיב מע"ל בשם רש"ל אינו
מוכרח דלענין זה מודו דהוי דרבנן בלבד עכ"פ דאינו ממש כמו ספק חסרון ידיעה כמ"ש
פר"ח שם פלל א וכלל ה' וסוף פלל י"ז.

וע"כ הגם שבספק חסרון ידיעה יש לומר דהוי הולד ספק ממזר ע' ב"ש סי' ל"א שם
ומהרי"ק שם. וכן ראיתי שמינישבים דבהכי מייירי מ"ש הרמב"ם פט"ו מהא"ב ה"י
וטוש"ע סי' ד' סכ"ד אשר לכאורה שם מפנה דלא כסברת מהרי"ק הנ"ל כו' ע"ש.

אבל מ"מ בספק בעי' דהוי דרבנן פנ"ל ה"ה כשאר ספק לענין זה עכ"פ אף להפר"ח
וב"ש. ולפ"מ שתיגרץ בעל המג"ל במ"ל בה' א"ב שם בלא"ה אין סתירה מהתם להכא
פלל דכאן מייירי דקודשה השני כו'.

ומה שיהפליא רבינו ז"ל בתשוב' על הח"מ בסי' ל"ז בשם מהרי"ק. צ"ל ב'דונחק ד'היגו לפי שבח"מ משמע שיש סב'רא לומר דהוי נדאי דאורייתא וכמו שבבאמת כ"כ מהרי"ק בשם סמ"ק ע"ש.

ומ"ש מע"ל לעינין היטב בתשובה הנ"ל דס"ל דאף מדרבנן לא אמרינן ג'דלי דלא כב"ש כו' אלא כדפרש"י ב'נדה דמ"ו כו' שותא דמר לא ידענא ב'זה. מאי נ"מ בין ג'דלי דרבנן שכ' הב"ש לבין מ"ש רש"י שם.

הלא גם בעודה קטנה תפסי בה הקדושין דרבנן ולא ג'דלי אלא לענין דאינה ממאנת בלבד ומטעם ג'זירה אטו בעיל כמ"ש מהרי"ק לדעת הרמב"ד או מטעם פינון שלא מיחה שעה א' כו' כמ"ש רש"י שם דנ"ב ורמב"ן שם ור"ן בפ' המדיר.

וע"ש ברש"י ור"ן דסיים ג"כ ונחלו קדושין קמאי כו'. אלא שמ"מ מאחר שהטעם משום ג'זירה פנ"ל או משום שלא מיחה פנ"ל נדאי דאין סב'רא לומר דג'דלי למפרע ואין זה שייך לנ"ד ב'ננות דקטנות.

וכ"ש בקטן נדאי דלא ג'דלי פ'לל לדעתם דמה יגדל. וכמ"ש הב"ש בסי' ל"ז וכ"ה במהרי"ק לחלק בכה"ג בקטנה גופא כמ"ש מע"ל אמנם מה שהיה לדון ב'זה בנ"ד לומר ג'דלי למפרע היינו לדעת הרי"ף הנ"ל וכנ"ל דגם הטוש"ע ס"ל פ' דמה שצריכה ג'ט מדרבנן היינו משום דלא איפשטא בעינין דפ' ב"ש אי ג'דלי למפרע מדאורייתא כו' פנ"ל וכ"ה בפרישה סי' קנ"ה.

וא"כ לדידהו נדאי דיש סב'רא לחוש ג"כ ל'ננות דקטנות מאחר דאי ג'דלי מדאורייתא נדאי אסורה לבעלה א"כ גם בספק ג'דלי הוי ספיקא דאורייתא ולחומרא (מדרבנן עכ"פ) אף אם ב'רבנן לא נאסרה לבעלה כו' וכמו באנדרוגינוס דס"ל להרמב"ם דהוי ספק כמ"ש בפ"ד מה"א ובכמה דוכתי ועכ"ז אשתו שזינתה אסורה לבעלה כמ"ש בפ"ב מסוטה (אלא שבאמת צ"ע לכאורה מאחר דלהרמב"ם ספיקא דאורייתא לחומרא מדרבנן אם פ' למה חשיב אשת אנדרוגינוס בפ"ב דסוטה דמשמע דהוי דאורייתא כו' וכן באשת הקטן לפי הנ"ל כו').

וזה נדאי דלהרי"ף וסייעתו אין לחלק ג"כ בין קטנה לקטן מטעם שכתב הב"ש בסי' ל"ז פנ"ל. שהרי מהרי"ק פתב בהדיא שם דז"א אלא להראב"ד וסייעתו דג'דלי מדרבנן בלבד מטעם ג'זירה כו' וכה"ג פנ"ל אבל להרי"ף וסייעתו מה מועיל תסקנתא דרבנן דקטנה לענין חשש ג'דול דאורייתא כו' ע"ש א"כ ה"ה בין קטנה לקטן אין לחלק מטעם זה לדידהו.

ובאמת נ"ל דב'זה תלוי סברות הב' דעות שהביא רמ"א בסי' ל"ז שם שגם שניהם הוא ממהרי"ק הנ"ל רק שדעה א' היא כמ"ש מהרי"ק לדעת הרי"ף דאין לחלק לדידהו פנ"ל. ודעה ב' היא כמ"ש מהרי"ק גופא לדעת הרמב"ד דלדידהו יש לחלק כמ"ש הב"ש (ומ"ש הב"ש כמ"ש הרי"ף פ' ב"ש כו' צ"ל דלשיטתיה אגיל בסי' קנ"ה דס"ל דהוי דרבנן בלבד פנ"ל וליתא וכנ"ל).

וב'זה אש"נ שרמ"א שם כ' דיש להחמיר פדעה א' וע"כ לחוש לדעת הרי"ף כו' וכנ"ל דאל"כ מאן דעה זו ומה טעמא הלא גם מהרי"ק לא כ"כ אלא להרי"ף ולא להראב"ד כו'

ואמאי פנ"ל הרי בסי קנ"ה בספק נִשְׁרוּ לֹא הִגִּי פְלוּם לְחוּשׁ לְדַעַת הָרִי"ף כּו' וְהִינּוּ לְפִי שְׁגָם הָרִי"ף ס"ל דְּהוּי סֶפֶק דְּאוֹרֵייתָא וְלְחוּמְרָא מְדַרְבְּנָן פּנ"ל שְׁאִין נ"מ בְּזָה לְדִינָא אֱלָא בְּהִדִּין שְׁבָסִי ל"ז שְׁם בְּקִטְנָה שְׁיֵישׁ לָהּ אָב כּו' (וּע"כ גַּם רַבִּינוּ ז"ל לֹא תָמָה בְּתַשׁוּבָה הַנ"ל כ"א עַל הַח"מ וְלֹא עַל רַמ"א כּו'): אֲמַנְם הָאָמַת שְׁפָל הַנ"ל לֹא פְתַבְתִּי אֱלָא לְפַלְפוּלָא בְּעֵלְמָא שְׁגָם אֲנִי יִדְעָתִי שִׁכ"ז אִינוּ עֲנִין לַנ"ד שְׁנַדְאִי בְּקִטְוֹן לֹא אֲמַרִּינוּ גְדְלִי לְמַפְרַע בְּכַה"ג בְּלֹא בְּעִיל לַכ"ע דְּמִשְׁנָה שְׁלִימָה הִיא קְדוּשִׁין ד"נ ע"ב דְּקִטְוֹן שְׁקִינְדִּישׁ אִין חוּשְׁשִׁין לְסַבְלוֹנוּ וְהִינּוּ שְׁשֵׁלַח פְּשַׁנְתַּגְדֵּל כְּפַרְשִׁי וְכָל הַפּוֹסְקִים (וּע"כ לְחַלְקַן בֵּין קִטְוֹן לְקִטְנָה לְדַעַת הָרִי"ף מִטַּעַם שְׁפַתְבַּת מַהֲרִי"ק דְּבִאִישׁ בְּעֵינָן אֲמִירָה וְנִתְיָנָה כּו' ע"ש).

וְהַגַּם שְׁהֶגְאוֹן בְּעַל סֶפֶר הַפְּלָאָה בְּסִי' מ"ג הֵבִין שִׁב' דְּעוֹת שְׁפַרְמ"א סִי' ל"ז הַנ"ל גַּם שְׁנִיָּהֶם ס"ל מְדַאוֹרֵייתָא גְדְלִי (אוּ סֶפֶק עַכ"פ) וּעַכ"ז לַפ"ד ב' יֵישׁ חִילּוּק בֵּין הִיכָא שְׁיֵישׁ לָהּ אָב לִיתּוּמָה כּו'. וּעַפ"ז מְחַלְקֵי ג"כ בְּהִדְיָא בְּקִטְוֹן בְּכַה"ג דְּאִם הִשְׁיִאוּ אָבִיו בְּשַׁנְתָּהּ הִי"ג דְּלַדַּעַת הַב"ח דְּתַפְסִי בִּיהָ קְדוּשִׁין דְּרַבְּנָן גְדְלִי נְמִי מְדַאוֹרֵייתָא כּו' (אוּ סֶפֶק עַכ"פ).

וּכ"ש לְדַעַת א' שְׁפַרְמ"א שְׁם כּו' ע"ש (אֲשֶׁר לְזָה הִזָּה פְּנוּנְתוֹ שְׁפַתְבַּתִּי בְּפִרְטַת פְּשִׁינְעַר בֵּן י"ב שְׁנָה כּו' מְלַבֵּד מַה שְׁיֵישׁ לְדוֹן גַּם בְּקְדוּשִׁין דְּרַבְּנָן כְּמַשִּׁי"ת. גַּם לַפ"ז הִזָּה אֲפֻשְׁרָ דְּבַעֲיָנוּ עֲדִים פְּשָׁרִים שְׁלֹא הִזָּה י"ב שְׁנָה כּו').

אִף הָאָמַת פְּפִי הַנְּרָאָה אִישְׁתְּמִיטְתִּיהָ לִיהָ כָּל דְּבָרֵי מַהֲרִי"ק בְּזָה ע"ש וְאִין לְהֶאָרִיף. וּבְפִרְטַת שְׁבָאָמַת עֵינָר בְּנִין יְסוּדוֹ הוּא עַל דְּבָרֵי הֶרְמִב"ם פ"ב מְסוּטָה.

וּמְדַבְּרִי פִי"א מַה' גִּירוּשִׁין ה"ו מְשַׁמַּע בְּהִדְיָא דַס"ל פְּהֶרְאָב"ד וְסִינְיַעְתוֹ דְּקִי"ל לְגַמְרִי פְּרַב דַּפ' ב"ש וְכִסּוּנְגִיָּא דְּנִדְהָ שְׁהָרִי פְתַב צְרִיכָה גִט מַד"ס שְׁהָרִי לֹא בָּא עָלֶיהָ כּו' וְתַהֲיָה סֶפֶק כּו' ע"ש הָרִי דְּאִפִּי סֶפֶק לֹא הוּי כּו': וּמ"ש מְעַלְתַּת כַּת"ר וְגַם אִי גְדְלִי דְּרַבְּנָן כּו'.

אֲכַתְּוֹב לְקַמָּן פִּי פֶּאֶן אִין נ"מ בְּזָה פּנ"ל. וּמ"ש וּמַה לְהֶאָרִיף שְׁפַכְּרָ יֵצֵא מְרַבִּינוּ שְׁהִתִּיר בַּת מ' הִיָּלַל כּו' עַד וְלֹא חָשׂ לְמַהֲרִי"ק.

אִין רְאָיָה פְּלָל דְּלַכָּל הַסְּבָרוֹת דְּגְדְלִי קְדוּשִׁין הִינּוּ פְּשֵׁלָא מִיַּחוּ אַחַר שְׁנַתְגְּדִלוֹ אֱלָא הַוּסְפְּמוֹ לְקִינִי הַקְדוּשִׁין אוּ הַנְּשׂוֹאִין דְּקִטְוֹנוֹ וּבְפִרְטַת לְמַהֲרִי"ק מִטַּעַם אִיגְלָאִי דְּזִכּוֹת כּו' פְּתַב מַהֲרִי"ט בְּהִדְיָא דְּבַעֲיָנוּ שְׁיִנְהוּג מְנַהֵג אִירוּסִין כּו' וְלַמַּד מִגַּר דְּבַעֲיָנוּ שְׁיִגְדְלוֹ פְּדַת מְשָׁה כּו' מַשְׂא"כ בְּנִדּוֹן רַבִּינוּ ז"ל הָרִי הַבְּעַל נִפְרַד מִבֵּית חַמּוּתוֹ בְּפִירוּד לְכַבּוֹת לְרַחֵק וְלֹא לְקַרֵּב (וְאִף הִיא פְתַב מַהֲרִי"ט שְׁיִכּוּלָה לְחַזוֹר קוֹנְדָם שְׁנַתְגְּדֵל כּו' ע"ש).

וּמ"ש גַּם בְּמַהֲרִי"ט בְּהִבְיָאוּ הַחוּשְׁשִׁין שְׁמַפְלָלָם הֶרְאֵנ"ח אַעֲפ"כּ בְּאִיסוּר לָאו הַקִּיל כּו'. עֵינְיָתִי שְׁם שְׁמַהֲרָאנ"ח אִינוּ מְהַחוּשְׁשִׁין אֱלָא מְהָר"י מִינְץ וְדַעֲמִי' כּו' ע"ש וְכַתְּבַת שְׁגָם מַהֲרָאנ"ח הַמִּיקֵּל לֹא הַקִּיל אֱלָא בְּאִיסוּר לָאו.

וְעִי' מ"ל פ"ו מַה"ג רְצָה לְהַעֲמִיד דְּבָרֵי הַטוֹר בְּסִי' קַמ"א בְּשֵׁם הַרְבֵּה פּוֹסְקִים ג"כ בְּשִׁיטָה זוּ. וְעִי' ג"כ שׁו"ת רַב מְשׁוּלָם בֵּן הַח"ץ מְסִיק דְּלַפִּי מַהֲרָאנ"ח שְׁהוּא כְּפִי מַהֲרִי"ט בְּדְבָרֵי מַהֲרִי"ק מִתּוֹקְמָא שְׁפִיר דְּבָרֵי הַטוֹר בְּקַמ"א בְּהִכִּי דְּלַפִּי זֶה לַק"מ מַה שְׁהַקְשָׁה הַמ"ל ע"ז.

ע"ש שְׁמִינְיָשׁב ג"כ בְּזָה לְשׁוֹנוֹת הֶרְמִב"ם וְטוּש"ע בְּקִטְוֹן שְׁהִשְׁיָאוּ אָבִיו הוּי פְּזוֹנוֹת בְּכ' הַדְּמִיוֹן בְּלַבֵּד כּו' לְפִי שְׁתְּלוּי אִם יִמָּאן פְּשִׁיגְדֵל וּמ"ש מַעֲכ"ת גַּם הַב"י בְּסִי' מ"ג דְּחָה

דבריו בשתי ידים. יש לומר היינו לפ"מ שהבין כפשוטו' לשונו דגם בעודו קטן חלין הקדושין וזה באמת תמוה מאד וא"כ מציינו אשת קטן מדאורינא' והוא נגד הסוגיא קדושין י"ט כמ"ש מהרי"ט והאר"י בראיו' אבל אחר דאסבךרא לן מהרי"ט וכן מהראנ"ח פוננת מהרי"ק בשם רבינו יצחק בר"י בטוב טעם ומראה פנים לסבךרא מגמרא דכתובות.

גם הב"י יודה בכה"ג ולא היה מדחה בשתי ידים: ומה שדחה מעלת כת"ר סבךרא מהרי"ק ומהרי"ט מן הדין שפסי' כ"ט ס"ה עד ולחלק בין אב לאחר אינו במשמעבכמה מקומות כו'. מי יתן ואדע אותן מקומות.

אבל עתה הרי גם הרשב"א שהביא כת"ר מחלק ביניהם לעיקר הדין שכן מוכרח ע"כ לדעת רש"י וסייעתו בסוגיא דנתרצה הבן וכה"ג נוכל לומר בפשיטות יותר לסבךרא מהרי"ק דדוקא בבן אצל אביו אמרי' דאיגלאי דזכות היה מעיקרא וניחא (הוי) לי' מעשה אביו.

אבל לא באחר. כי שיקדיש לו אחר שלא מדעתו יש לומר דאנן סהדי דלא ניחא ליה והוי חוב גמור.

וע"כ אף דצנח אח"כ שמתרצה וזכות הוא לא מהני ונהרי זה דומה לגט כשעשה הבעל שליח קבלה כו' כדאיתא בהדיא בירושלמי הביאה הפוסקים ר"פ התקבל וע' נ"י ספ"ו דיבמות וכן פסקו הטוש"ע סי' ק"מ.

אבל כשאביו קידש לו יש לומר דקרוב דסתמא דעת הבן קרובה אצל אביו וסומכת עליו וניחא ליה במעשיו (עד שהיה ה"א לחוש שמה נתרצה כו') ע"כ כשמתרצה אח"כ אמרי' איגלאי למפרע כו' ונהרי זה ממש כמו בגר אשר משם מקור סבךרא מהרי"ק לפמ"ש מהרי"ט.

דמשמע בהדיא בגמרא פתובות די"א דאף לולא דברי רב הו"א דהוי ס"ד דגם קטן בהפקרא ניחא ליה ונחוב הוא לו להתגייר מ"מ בגר שנתגיירו בניו עמו ניחא להו במאי דעביד אבוהון וזכות הוא להן כו' ע"ש.

וחילוק זה נראה מוכרח ג"כ בהדיא לפמ"ש הר"ן בהא"מ דהטעם דאם נתרצה האב כששמע מהני משעת קבלתה לדעת רש"י היינו מתורת זכיה דאיגלאי אח"כ דזכות גמור היה (וכעין הסבךרא דמהרי"ט ממש) ומשמע נדאי דגם בנתרצה הבן כששמע דמהני ג"כ למפרע לרש"י הוא ג"כ מטעם זה ע"ש בסוף הסוגיא.

ועכ"ז בפ"ק בזה"ה דהילך מנה הביא ג"כ פ"י רש"י ופ"י הרמב"ם. הרי ע"כ לחלק בין אב לאחר מטעם הנ"ל וע' תוס' שם דמ"ו ד"ה בין היא משמע בהדיא דמפרשים ג"כ פה"ר"ן דלא כמשמעות הרא"ש (ובאמת לפירושם יש מכאן סעד גדול לעיקר סבךרא מהרי"ט דמאחר דאם נתרצה הבן אח"כ חילי הקדושין למפרע מטעם זכות א"כ מה לי בן גדול או קטן להפוסקים דיש לקטן זכיה ד"ת).

ועוד נראה דגם לפי הרשב"א לדעת רש"י וכן אף גם להרי"ף ורמב"ם דנתרצה האב או הבן לא מהני פלום. מ"מ אין ראיה לסתור דין דמהרי"ק ומהרי"ט.

דיש לחלק ג"כ בין בן גדול לבן קטן לענין זכות דדוקא בגדול שיש בו דעת לבדוק אשה בעצמו יש לומר דנדאי לא ניחא ליה לסמוך גם על אביו שלא מדעתו ונחשב לו לחוב גמור ע"כ אף דצנוח אח"כ שמתרצה לא מהני כמו בגט כו' פנ"ל (אלא שמ"מ גילוי דעתיה מהני משא"כ באחר כו') וכן האב אצל בתו למסקנא דאין חוששין היינו משום דנדאי לא ניחא ליה לסמוך על הקטנה שתתקדש א"ע להישר בעיניה בלא דעתו וכמ"ש הר"ן שאין דרכו של אב כו' ע"כ גם שמתרצה אח"כ לא מהני פנ"ל אבל בן קטן נגר ונמשך לדעת אביו מאחר שאין לו דעת לבדוק בעצמו.

וגם הרי הקטן א"א לו בע"א עתה כ"א להמתין עד שיגדל כו' משא"כ בגדול שלא בפניו כו'. וכעין סברא זו פתב מהרי"ט לדברי ר' אליעזר דפ' מי שמת דס"ל זפין לקטן ולא לגדול דלהפוסקים דזכיה מדאורייתא היינו דלקטן זכות הוא ולא לגדול ע"ש הטעם פעין הג"ל (ואף לר"י יש לומר דשאני מתנה מקדושין דגברא דייק כו').

וכן משמע שם בסוף התשו' שכתב ועוד כו' ע"ש דר"ל דוקא השיאו אבל קידש לו בלבד מה הנאה יש לו אם ירצה יקדש בעצמו כשיגדל כו' א"כ כ"ש בגדול שיכול לישא עתה בעצמו כו'.

ובאמת נראה חילוק זה מוכרח להפוסקים הג"ל דאל"כ הא גופא קשה למה באמת בנתרצה הבן בקדושין לא ניחא ליה וזכות הוא ליה מאי דעביד אביו ויגר אמרי' ניחא להו במאי דעביד אבוהון אף אם בלא"ה חוב הוא ובהפקרא ניחא להו כו' פנ"ל.

ולכאורה בזה אש"נ מה שצ"ע גם להר"ן לדעת רש"י מ"ש פאן דלא חיישינן עכ"פ לשמא יתרצה הבן כשישמע ומ"ש בגר דגם בעודו קטן מחזקינו ליה בגרות אפי' לקולא רק שיכול למחות כשיגדל כו'.

אלא דלהר"ן גם פאן לאו חוב גמור הוא אלא נוטה לחוב ע"כ קודם דיזענין דעתיה דינינו ליה לחוב לו (אפי' לקולא פי רובא דאורייתא כו'). וכשיתודע אח"כ שמתרצה מהני עכ"פ ואמרי' איגלאי כו' דעכ"פ אינו דומה לגט כו' אבל בגר קטן חשבינו ליה לזכות גמור.

רק שמ"מ קצת צד חוב אית ביה ע"כ יכול למחות כשיגדל. וכמו במתנה לגדול שלא בפניו דיד המקבל על העליונה אם אינו רוצה אינו מקבל כמ"ש בח"מ רס"ג ע"ש בסמ"ע הטעם דיש בו צד חוב שזנא מתנות כו' וכו'ה ברשב"ם בב"ב דקל"ח.

וכן בגר קטן פלא בפניו דמי כו' כמ"ש הרמב"ם פכ"ט מה' מכירה הי"א (ועי' לקמן בשם ריטב"א דקדושין פ"ב). אלא שעדיין צ"ע לפי הג"ל למה בנ"ד בקטן שהשיאו אביו לא דינינו ליה בזכות מסתמא כל זמן שלא הגדיל כו' ומ"ש בגר.

וצ"ל דדוקא גבי גר מעובדי פוכבים קטן ע"י אביו (וכן ע"י ב"ד לר"ה דלא טעים איסורא כו') חשבינו ליה בזכות גמור מסתמא כל זמן שלא הגדיל (רק צד חוב כו') משום דניחא ליה ליפנס תחת פנפי השכינה בקטנותו להתחבב במצות כו' אבל בקדושין גברא בדיק כו' קרוב יותר דניחא ליה להמתין עד שיגדל לבדוק בעצמו (עי' מהרי"ט) ומ"מ כשישרה בעיניו ומתרצה אחר שנתגדל איגלאי דהיא הייתה ראויה לו וזכות גמור הנה.

ואינו דומה לגט דהתם חוב גמור הוא לאשה ע"כ אפי' צווקה אח"כ שמתרצית לא מהני כו' פנ"ל (ובכ"ז לכאורה מתורץ התשו' הא' והב' מה שמפקפק מהרי"ט שם בסברת מהרי"ק גם לפירושו ע"ש. וכן גם מ"ש שם ועוד מדברי התוס' ר"פ בן סורר אינו מוכן שקהרי התוס' לא כ"כ רק לתרץ גם אי נימא דבעלמא אין זכיה לקטן ד"ת ולא קיי"ל פן כמשי"ת בסמוך וכמ"ש מהרי"ט עצמו מקודם לזה דגם התוס' גופא ס"ל דיש זכיה כו' וצ"ע): ומ"ש כת"ר ועוד אפי' למהרי"ק י"א דזכיה מדרבנן כו'.

פבר האריף בזה מהרי"ט שם והביא כמה גדולי ראשונים (ובכללם הרמב"ם שאנו עומדים עליו) דס"ל דזכיה מדאורייתא יש ליה דלא פרשב"ם ור"ן. וכן משמע בטוש"ע ח"מ סי' רל"ה ס"ז (לפמ"ש מהרי"ט על לשון זה ברמב"ם) וכן משמע בסי' רמ"ג סט"ו בהגהה וע"ש בפ"ה דס"ל אף במציאה זוכה ד"ת.

ע"י בנה"כ סי' ש"ה. וגם הפ"י אף שחולק עליו במציאה בפ"ק דמציעא ובפ' השולח ובפ' התקבל מ"מ בדעת אחרת מקנה עכ"פ כ' בהשולח דאין לזוז מדברי פל הפוסקים שיהספימו פהתוס' דזוכה מדאורייתא (וע"ש שכ' מילתא דפשיטא הוא אליבא דכ"ע וצ"ע).

וכן משמע בא"ח סי' תרנ"ח שהעתיק תחילה לשון הרמב"ם בסתם ואח"כ דברי הר"ן בשם יש מי שאומר כו' וכמ"ש בבד"ה שם דהרמב"ם פליג על הר"ן וחזר בו ממ"ש בכ"מ בה' לולב שם על הר"ן דפשוט הוא כו' ע' לח"מ שם.

ויכבר קבע פן רבינו בשולחנו בהדיא בה' הפקר ס"ח וכן משמע בה' מכירה ס"י. ומ"ש כת"ר שהב"ח ביו"ד פתב שאין להקל נגד רש"י.

מה בכך עכ"פ פשיטא שאין להקל ג"כ נגד התוס' וסייעתם אדרבה משמע העיקר פתוס'. גם שם אין ראיה פלל מרש"י דיש לומר כטעם הא' שבב"ח דאסור בישאלית משום שפא ימחה ויהיה גוי למפרע אלא שבמגע יין דרבנן סמכינן שלא ימחה וכמו בקטנה שנתקדשה לדעת אביה ונשאת שלא לדעתו דאף דלרב אוכלת בתרומה מ"מ מודה דאינו יורשה (ואינו מטמא לה ע"י רשב"א בפ' הא"מ שם).

וכן מ"ש כת"ר וע"י ריטב"א בפ"ד דסופה. אין משם הכרע דיש לומר לדברי האומר פן קאמר ע"ש.

והשט"מ פ"ק דב"מ די"ב ע"ב הביא בשמו שכתב בהדיא דמאי דאמרי' דאין לו זכיה דאורייתא היינו במציאה כו' אבל כו' ע"ש. וכ"כ שם עוד באיזהו נפש בנשם ריטב"א (או רשב"א) דבכולא תלמודא משמע דזוכה דאורייתא (ופליג על רמב"ן שם).

וכן משמע בהדיא בחי' לקדושין דמ"ב. ובשו"ת פמ"א ח"א סי' נ"ט הביא מ"ש בחי' פתופות בהדיא דזוכה ד"ת.

וכן הרשב"א בתשו' סי' תתקצ"ז כ"כ בפשיטות: והנה גם להפוסקים דזכיה מדרבנן יש לדון במ"ש כת"ר דאין לאוסרה לבעלה. דהו אמת דהראיה שכתב דידנו הר"ש נ"י בסי' קע"ח וכן הראיה של כת"ר מיבמה לכאורה נכונים הם וראויים למי שאמרם ומתאמרה

ג"כ משמיה דגברא רבא פנותיהו ע' מ"ל פ"א מה"א ה"ח בשם הרב מ' יחיאל באסאן
ע"ש בהגהה שהביא לשונו.

אף מ"מ הרי סיים שם שהדבר צריך תלמוד. וכן המ"ל בד"ה ואפתי אני תמיה משמע
דלא ברירא ליה ע"ש במ"ש ועוד כו'.

והנה באמת לפמ"ש הב"ח בסי' קע"ח בפ"א מ"ש הרמב"ם שם שאין לה רצון כו'. א"כ
משם ראיה להיפוך.

והגם שבאמת דברי הב"ח לכאורה אינם מובנים כ"כ דמה יועיל שאין לה רצון להתייר
לבעלה פהו. אף ראה זה מצאתי במהרי"ט בחי' לכתובות בפ"ק בסוגיא דפ"פ שפי' דברי
הרמב"ם הנ"ל ג"כ בכה"ג בטוב טעם דמ"ש שאין לה רצון להאסר היינו דהוי כמו מאון
ע"ש שהכריח פ"א זה גם מהירושלמי וכתב בהד"א דהוצרכו לטעם זה דאל"כ הנה אסור
מדרבנן.

אמנם מיבמה שהביא כת"ר ודאי צע"ג לחלק. וצ"ל בלחוק דשאני יבמה דאינה פאשתו
לכל דבר ויבמתו נקראת ולא אשתו ע"י תוס' בסוטה שם בשם ירושלמי מעיני אישה כו'.

משא"כ קטנה הרי קיי"ל כר"י יבמות ק"ח דהרי היא פאשתו לכל דבר ע"ש דפ"ט ב'
וכל דתיקון רבנן פועין דאורייתא תיקנו כו'. (ומ"מ לר"ע דמשנוי ליבמה כעונה אגידה
ב"ה יותר כו').

ולכאורה נראה ראיה לאיסור עוד ממה דקיי"ל בססי' קנ"ה בקטנה שהגדילה כו' פרי"ף
ורמב"ם דאם בא עליה שני קודם שגירש ראשון תצא מזה ומזה כו'. אף יש לומר דש"ה
דבלא"ה אסורה לראשון מטעם הגט דשני ויאמרו החזיר גרושתו כמ"ש שם אלא
שבביאת השני נאסרה גם עליו משום קנסא ונזקא לדידה דעביד איסורא קנסוהו כו'
אבל לראשון לא היתה נאסרת מטעם קנס כו'.

ועי' רי"ף ורמב"ם שם שדימו זה לאשה שהלך בעלה למד"ה כו'. ועי' מ"ל פ"י מה"ג
ה"ד דשם פליגי הרמב"ם עם שאר פוסקים בטעם איסורה לראשון דלהרמב"ם מטעם
מחזיר גרושתו ולשאר פוסקים מטעם קנס דקנסוהו לדידה כו' וע"ש שכתב דנ"מ בין
הטעמים היכא דזינתה כו' א"כ יש לומר דה"ה פאן בקטנה שהגדילה (וכן בשאר קדושי
דרבנן) דלהרמב"ם לא שייך קנס לגבי ראשון דלא עביד איסורא ולשאר פוסקים אסורה
גם לראשון מטעם קנס דהיינו דקנסינו לדידה דעביד איסורא כו'.

ועי' ב"ש סי' מ"ד סק"ב דגם באשת חרש שנשא לאחרא אף דלא חיישינן ביה לחוש
מחזיר גרושתו כמ"ש. מ"מ ס"ל להב"ש דאסורה גם לראשון (מטעם קנס כו') וא"כ
משמע ודאי דה"ה בזינתה כו'.

ולקב"ה שם לא קנסינו כו'. ועי' סי' ל"א ס"ד בהגהה וסי' מ"ו ס"ה בח"מ וב"ש שם
משמע בהד"א דגם לראשון אסורה משום ונטמאה לבעל כו' גם זולת טעם חושש מחזיר
גרושתו כו' ע"ש מכל הנ"ל נראה דעכ"פ מידי ספיקא לא נפקא.

ועי' תוס' יבמות (נ"א:) ד"ה אי בעית שכ' בהד"א בנשואין דרבנן כל דתיקנו פועין
דאורייתא כו'. אמנם לכאורה הנה נראה ראיה ברורה להחזיר מגמרא בפ"ב ב"ש שם

מההיא עובדא דהוי בגרש אקדיש פשהיא קטנה וגדלה כו' קאתי אחרינא וחספה כו' תינח דקדיש בכסף פי קדיש בביאה מאי כו' שווייה בעילתו בעילת זנות ע"ש.

ומשמע דמותרת לחזור לראשון כמו בקדיש בכסף וכ"כ הטור בהקדא ונהרי דכל שלא בעי גט משני לא נאסרה לראשון גם פשהיא עליה השני בעילת זנות כו'. אף יש לומר דהתם חספה באונס גמור מיירי ובעלה ישאל כו' וכמשמעות לשון הטור דרף אונס כו'.

וא"ל דא"כ למה ל"ל בגמרא שם דשווייה רבנן לבעילתו ב"ז ואפקעינהו לקדושיה כו' בלא"ה אין אשה מתקדשת שלא מדעתה כדאי ריש קדושין דבאמת מה שאינה מתקדשת באונס היינו ג"כ מטעם הוא עשה שלא פהגן כו' ואפקעינהו רבנן כו' ולא מעיקר הדין וכמ"ש בב"ב דמ"ח ב' ע"ש ברשב"ם וכ"ה בב"ב וב"ש רס"י מ"ב.

והמקשן וכן ר"פ דס"ל דאי לא בעיל הנה צריך גט משני ע"כ ס"ל פאמימר בב"ב שם דתליוה וקדיש קדושיו קדושין. ורבינא ור"א לשיטתיהו אזלי ע"ש בב"ב (אלא דלפ"ז צע"ג מ"ש הב"י בססי' קנ"ה בטעם שהשמיטו הרי"ף ושאר פוסקים לההיא עובדא משום דהוי ספיקא כו' ולפי הנ"ל נדאי קיי"ל פשינויא דר"א וכמ"ש הרי"ף ושאר פוסקים בב"ב, ובלא"ה נחא שהשמיטה דלא איצטרכו ואין זה ענין לסוגיא דהתם וסמכו על מ"ש להא דר"א ורבינא בב"ב דתליוה וקדיש דחד דינא הוא ודוחק גדול לומר דהאי דרף אונס שפתיב הטור היינו לגבי הפעל ראשון בלבד ולא לגבי דינה כו'.

ואולי הב"י מיירי שתחילתה באונס וסופה ברצון דלענין הקדושין הרי קיי"ל גמר ביאה קונה כו' ואש"נ דלא נאסרה לבעלה מחמת הבעילת זנות דשני כו' ועי' ס' הפלאה רס"י מ"ב. ומ"מ צ"ע דגם אי בכה"ג מיירי נדאי ראוי לפסוק פשינויא דר"א דקאי בשיטתיה וא' דגם בכה"ג שייך לומר הוא עשה שלא פהגן כו' ומה שנתרצי אח"כ יצר אלבשה כו' וצ"ע): ומה שהפליא מעכ"ת עלי בפ"י השיאו אביו.

האמת שגם אני העירותי בזה. אבל מ"מ מילתא דפשיטא ליה למר קמבעי' לי עכ"פ.

דאם עיקר הפנונה בהשיאו אביו הוא רק לפי שאביו נותן הכסף משלו ומזכה לו האשה בלא מחיר הרי זה פמתנה כו' כמ"ש מע"ל. א"כ אין לחלק בין אב לאחר בזה וכן בין בן קטן לגדול.

וא"כ יהנה נסתר עיקר שיט' זו מהדין שפסי' כ"ט ס"ה כמ"ש מע"ל. וגם א"כ מצינו אישות לקטן גם ע"י עצמו פשקדשה בשטר או בביאה דזוכה בה ג"כ בלא מחיר.

(וגם למה לא יחולו הקדושין גם בעודו קטן כמו במתנה כו' וא"כ מצינו אישות בקדושין יעוד שבפ"ק דקדושין שהרי הוא מיעדה באותו כסף שנתן האב בתחילה משלו). א"ו אף שהכסף משל האב או אחר (וכן אף אם קידש בשטר או בביאה) מ"מ הרי כבר כתב הרשב"א ושאר פוסקים בקדושין פ"ק ופ"ב וכן מהרי"ט עצמו דהקדושין לקטן אינו זכות ברור עכ"פ מפני שפאסר בקרובותי כו' וע"כ פשקדשה ע"י עצמו וכן פשאחר מקדש לו וכ"ש לגדול שלא בפניו כו' יש לומר דלכ"ע הוי חוב גמור וע"כ אף פשמתרצה לא מהני כמו בגט פנ"ל ב' ירוש' ר"פ התקבל.

אָלאַ שְׁפִשְׁמֶקְדָּשָׁה ע"י אָביו דְּוָקאַ חִידוּשׁ לָנוּ מֵהֵרִי"ק וּמֵהֵרִי"ט דִּהְיוּ קָרוֹב לְזָכוֹת וְכִשְׁמִתְרַצָּה אַח"כּ אֵיגְלָאי כּו' וְכִמוּ בְּגַר שְׁנִתְגַּיְרוּ בְּנֵיו עִמּוֹ כּו' וְכִנ"ל וּא"כ אֵין חִילּוּק בֵּינָה בֵּין כְּשֶׁהַכֶּסֶף מְשָׁל הָאָב אוֹ מְשָׁל הַבֶּן כּו'.

אַמְנָם לְכַאוּרָה הִיָּה נִרְאָה לְצַדֵּד אוֹלֵי תַרְתִּי בְּעֵינַי דִּהְיִינוּ דְגָם ע"י אָביו לָא מְהִי כ"א כְּשֶׁהָאָב הוּא נוֹתֵן הַכֶּסֶף מְשָׁלוֹ דְּוָקאַ דָּאָז הָיוּ כְּמִתְנָה כּו' דְּבַכָּה"ג דְּוָקאַ הוּא דְּוָקַן לְקַטֵּן כַּמ"ש מֵע"ל מִד' הַמ"מ כַּכ"ט מֵה' מְכִירָה.

אַף וְדַאי שְׁפִיר יֵשׁ דֵּי לְהַשִּׁיב ע"ז בַּמ"ש כַּת"ר מְרַמְב"ם שֵׁם הִיא וְכֵן הוּבָא בְּטוֹש"ע ח"מ ס' רל"ה ס"ז לְהַלְכָה. וּא"כ מ"ש הַמ"מ ה"א ע"כ צ"ל דִּהְיִינוּ בְּמִטְלָטְלִין לְבַד.

וְהַטַּעַם צ"ל דִּהְפַל תְּלוּי בְּמָה שֶׁהוּא זָכוֹת. דְּמִתְנָה וְדַאי הָיוּ זָכוֹת.

וּבְמַקְחָ יֵשׁ חִילּוּק בֵּין מְטְלָטְלִין לְקַרְקָעוֹת. דְּקַרְקָעוֹת ס"ל דְּסִתְמָא הָיוּ זָכוֹת לְקַנּוּתָן מִשְׁא"כ מְטְלָטְלִין (סְמָךְ לָזָה ע' בַּח"מ ס' ר"צ בְּאַפּוֹטְרוֹפּוֹס ע"ש בַּסַּמ"ע סַקט"ו דְּמִטְלָטְלִין מוֹכֵר לְכַתְחִיל' פְּדֵי לְהַרְוִיחַ בְּמַעוֹת מִשְׁא"כ קַרְקָעוֹת.

וְהַטַּעַם תְּלוּי בְּמָה שֶׁהוּא זָכוֹת לְהִיתוּמִים כַּמ"ש רִיטְב"א רפ"ב דְּקִידוּשֵׁין דַּמ"ד וְכַדְאָמְרִי בְּעֶלְמָא סוּף מוֹכֵר אֲחֻזָּתוֹ ע' רש"י ס"פ בְּהַר. וּמָה שֶׁדָּחָה כַּת"ר תְּשׁו' זוּ מַמ"ש הַמ"מ שֵׁם שֶׁהַקְטָן יָכוֹל לְחַזֵּר.

אֵינִי מֵבִין מָה בְּכַף הָרִי גַם כָּאֵן אָנוּ אוֹמְרִים שְׁאִין הַקִּידוּשֵׁין נִגְמְרִי עַד שֶׁיִּגְדַל וְיִתְרַצָּה כַּמ"ש מֵהֵרִי"ט וְהָרִי גַם בְּקִנְיָן קַרְקָע כְּשֶׁמִּתְרַצָּה אַחַר שֶׁיִּגְדַל פְּשִׁיטָא דְשׁוֹב אֵינּוּ יָכוֹל לְחַזֵּר וְנִקְנָה לוֹ בְּקִנְיָן שֶׁעָשָׂה בְּקִטְנוּתוֹ וְאִדְרָבָה הָרִי הֵתֵם גַם בְּעוֹדוֹ קָטָן כָּל זְמַן שֶׁלֹּא חָזַר בּוֹ נִקְנָה הַמַּקְחָ וְאֵין הַמוֹכֵר חוֹזֵר אֲלֵא שֶׁהַקְטָן יָכוֹל לְחַזֵּר וְהִינּוּ ג"כ דְּחֻשְׁבֵּינָן לִיָּה כְּזָכוֹת גְּמוּרָ רַק שֶׁיֵּשׁ בּוֹ צַד חוֹב ע"כ יֵד הַקְטָן עַל הַעֲלִיוֹנָה כַּמ"ש בַּח"מ רַסִּי רַמ"ג בְּמִתְנָה לְגָדוֹל שֶׁלֹּא בְּפָנָיו.

וְהָרִי קָטָן כָּלֵא בְּפָנָיו דְּמִי (וְנִרְאָה דַּה"ה גַם בְּמִתְנָה לְקַטֵּן בְּפָנָיו אֲלֵא שֶׁזָּה דְּלֵא כַּמ"ש בְּעַל הַהַפְּלָאָה בְּכַתּוּבוֹת י"א. וְע' רִיטְב"א קִידוּשֵׁין רפ"ב מִשְׁמַע ג"כ דְּאַף דְּבָר שְׁאִין בּוֹ רַק מְקַצֵּת צַד חוֹבָה יָכוֹל הַקְטָן לְמַחּוֹת אָף בְּלֵא טַעְנָה מְסַפְקַת כ"א רַק כְּמוֹ בְּהַר נִיחָא לִי כּו' א"כ ה"ה בְּמִתְנָה שׁוֹנֵא מִתְנּוֹת כּו').

גַּם אִם כְּדַבְרֵי מֵע"ל דְּבַמּו"מ בְּכָל עֲנִיָּן אֵין קִנְיָן לְקַטֵּן א"כ גַּם כְּשֶׁהָאָב נוֹתֵן הַכֶּסֶף מְשָׁלוֹ מ"מ וְדַאי לָא עֲדִיף עַכ"פ מְקִידוּשָׁה בְּשִׁטְרָא אוֹ בְּבִיאָה שְׁכַתְּבוּ הַתּוֹס' בַּב"ב דַּמ"ח ב'. דִּהְיוּ כְּמִכָּר מִטַּעַם שֶׁגַּם הוּא מִתְחַיֵּיב לָהּ שְׂאָר פְּסוּת כּו' ע"ש ד"ה קִידוּשׁ בְּבִיאָה.

(וְאַף אִם נֹאמֵר בְּכַנּוּנָת מְסַקְנָתָם דְּלִגְבֵי הַבְּעַל שְׁמִתְחַיֵּיב בְּרִצּוֹן לָא חֲשִׁיב כְּזַבְיָנִי גַם כְּשֶׁמִּתְרַצָּה כּו' ע"ש מ"מ הָרִי רִצּוֹן דְּקָטָן לֹא פְּלוּם) וּבְאַמְתָּ בְּלֵא"ה אֵין סְבָרָא פְּלִל שְׁמַצַּד הַפְּרוּט' בְּלִבְד שְׁנוֹתָן הַבֵּן שְׁלוֹ יַחֲשֵׁב כְּמִכָּר וְכַחוּב לוֹ [אַף אַח"ז רְאִיתִי בַּמֵּהֵרִי"ק שְׁקַפ"ה דְּחֲשִׁיב כְּמִכָּר מַצַּד הַפְּרוּטָה].

(וְהוּן אֲמַת שְׁלַפ"מ שֶׁהַטַּעַם הַמ"מ מֵהַ שְׁאִין מְקַחַן מְקַח ד"ת לְפִי שְׁאִין נְתִינָתָן בְּדַמִּי נְתִינָה כּו' לְכַאוּרָה וְדַאי גַם בְּקִידוּשֵׁין יֵשׁ מְקוֹם לְחִילּוּק מֵע"ל. אַף אֵין לְטַעַם זֶה הַכְּרַח בְּגִמְרָא וּפּוֹסְקִים שֵׁם וְהֵדִין כְּהַרְמְב"ם הַנ"ל לְפִי פְּשׁוּטוֹ הָיוּ תִּיּוּבְתִיָּה.

וַיֵּשׁ לְעֵינַי בְּזֶה אֵלָא שְׁמִדְבָרֵי מַעֲלָתוֹ נִיפְרָא ג"כ שְׁאֵינּוּ תוֹפְסֵי הַטַּעַם בְּמִקְחָא כְּמִשְׁמַעוֹת מ"מ אֵלָא כְּפִשׁוּטוֹ שְׁמַאֲחַר שְׁגָם הַקְטָן נוֹתֵן מְחִירוֹ אֵינּוּ זְכוּת כּו' וְגַם בְּלֹא"ה אֵין פֶּל דְּבָרֵי הַמ"מ שְׁם מוֹבְנִים כ"כ ע' ס' לְחַם יְהוּדָה).

שׁוּב מְצַאֲתֵי בְּשׁוֹ"ת וְשָׁב הַפְּהוּ סִי ד' הַרְבֵּה לְהַשִּׁיב עַל הַמ"מ וְהַעֲלָה דְּאֵין לְחַלֵּק בֵּין מְכָר לְמַתְּנָה פֶּלֶל גַּם לְהַרְמַב"ם וְכ"ש לְהַתּוֹס' וְרֹא"ש ע"ש בְּאַרְיִכוֹת וְעוֹד גְּלַמַּד פִּי הַשְּׂאִיאוֹ אָבִיו מִמַּהֲרִי"ט עֲצָמוֹ שְׁהַקְשָׁה בְּתַחֲלִיל עַל מַהֲרִי"ק מִמַּתְּנֵי דְכְּתוּבּוֹת ס"פ הַפּוֹתָב ע"ש.

וְלַכְתָּ"ר מֵאֵי קוֹשְׁיָא דִּילְמָא הָתָם הֵבִן קִידּוּשָׁה בְּעֲצָמוֹ עַפ"י דַּעַת וְרַצוֹן אָבִיו לְבַד דְּנֻדָּא גַם זֶה נִקְרָא הַשְּׂאִיאוֹ אָבִיו. וְגַם שְׁאָבִיו הַכְּנִיסוֹ לְחֻפָּה וְכַה"ג שְׁנָה נִקְרָא גִשׁוּאֵין.

וּמָה גַם דְּהָתָם לְעֵינַי פְּתוּבָה תְּלוּי בְּגִשׁוּאֵין דְּנִקְרָא ע' סָסִי נ"ה וְלַמַּע"ל הָרִי הַגִּשׁוּאֵין שְׁהוּא הַחֻפָּה אֶפְרָי שְׁגָם הָאָב עָמַד שְׁם אֵינּוּ פְּלוּם וְהָרִי הִיא אַרוּסָה כּו' (וַע"מ"ש הַגָּאוֹן בְּעַל הַהַפְּלָא' סָסִי ס"ז ס"א שְׁכִינּוֹן מְעַצְמוֹ לְסִבְרַת מַהֲרִי"ק וּמַהֲרִי"ט וְתִירָץ בְּזֶה דְּבָרֵי הַרְמַב"ם (וְטוֹש"ע) שְׁם בְּטוֹב טַעַם דְּלִכְּוָה קָטָן שְׁהַשְּׂאִיאוֹ אָבִיו דְּנִקְרָא כְּתוּבָת' מֵאֲתִים לְפִי דְּאֲח"כ אֵיגְלָאֵי לְמַפְרַע דְּזְכוּת הִיָּה וְחָלוּ גִשׁוּאֵין הָרֹאשׁוֹנִים ע"ש פֶּל דְּבָרֵיו נְכוּנִים מְאֹד לַפ"ד.

וּמִדְּבָרֵיו גְּלַמּוֹד ג"כ דְּהַמְעַלָּה בְּהַשְּׂאִיאוֹ אָבִיו הוּא רַק מָה שְׁנַעֲשֶׂה עַפ"י דַּעַת הָאָב וְנִיחָא לִיָּה בְּמֵאֵי דְעֵבִיד אָבִיו וְכִמּוֹ בְּגַר כּו' ע"ש) וַע"מ"ל רַפ"י מְה"א וּבְתַשׁוּ"ש א"א סִי קַט"ו וַע"ע בְּזֶה וְאֵין לְהַאֲרִיף). וְיַמְעַתָּה גַם מ"ש כַּת"ר א"כ מְצִינּוּ קִידּוּשֵׁין לְקָטָן ע"י עֲצָמוֹ כּו'.

מְכָל הַנֶּ"ל מְבוֹנָר דְּלִדִּידֵי לֹא קָשָׁה מוֹדֵי וְאֶדְרַבָּה לַמַּע"ל לְכַאוּרָה קָשָׁה כְּשִׁמְקִידּוּשָׁה בְּשִׁטְרָא אוֹ בְּבִיאָה כּו' פִּנ"ל: וּמָה שְׁהַאֲרִיף כַּת"ר עוֹד לְדַחּוֹת דַּעַת הַרְד"ך כּו' כְּבָר קִדְמוֹ בְּזֶה הַלַּח"מ ע"ש שְׁתִּירָץ הַפֶּל וְכַתֵּב שְׁהַדִּין עִם רַד"ך (וְטַעְמוֹ וְנִימוּקוֹ עִמּוֹ שְׁבַאֲמַת נִרְאָה שְׁכּוֹן מְוַכַּרְח בְּרַמְב"ם וְטוֹר.

שְׁהָרִי בְּקִטְנָה שְׁנַתְּגַדְלָה לֹא הַצְרִיף בְּפִי"א מַה"ג שְׁתַּבְעַל בְּפָנֵי עֲדִים וְכִמּוֹ בְּקִידּוּשׁ עַל תְּנָאֵי וְבַעַל בַּסִּפ"ז מְה"א מִשְׁא"כ בְּמִלְוָה וּפְחוֹת מִש"פ וְבַעַל הַצְרִיף עֲדִים וַע"ש בַּמ"מ דְּהַטַּעַם הֵיכָא דַּע"י הַבְּעִילָה חֲלִין קִידּוּשֵׁי הָרֹאשׁוֹנִים וְלֹא בַעֲי' עֲדִים כּו'.

וְכִן הַטוֹר (וְגַם הַשׁו"ע) בְּסִי כ"ח סִט"ז וּבְסִי ל"א הַצְרִיף עֲדִים וּבְסִי ל"ח בְּתַנָּאֵי וְכִן בְּסִי קַנ"ה בְּקִטְנָה לֹא הַנְּפִיר עֲדִים. וְכִן מְשַׁמַּע עוֹד מְלִשׁוֹן הַטוֹר סִי מ"ג בְּקִטְנָה כְּשִׁתְּגַדֵּל חֲלִין הַקִּדּוּשֵׁין כּו' וַז"ש הַלַּח"מ שְׁדְּבָרֵי הַטוֹר מוֹכִיחֵי כַהֲרַד"ך.

לְכַאוּרָה בְּזֶה אֲש"נ לְשׁוֹן הַטוֹר שְׁם בְּקָטָן שְׁפָתָב ג"כ חֲלִין הַקִּדּוּשֵׁין וְדִלָּא כַּמ"ש בְּבַד"ה שְׁם שְׁאֵינּוּ נְכוּן (אָף א"כ צ"ע מֵאֵי דְּמִשְׁמַע שְׁם דְּבַעֲי' עֲדֵי יְחוּד פְּהָרָא"ש ע"ש בְּב"י. וַע"מ בְּסִי ל"ט הַצְרִיף ג"כ עֲדִים גְּבִי תַנָּאֵי פְּהָרָא"ש וְכְבָר תְּמָה הַב"ש בְּסִי ל"ח סִקְנ"ט שְׁהַטוֹר סוּתַר ד"ע ע"ש וַע"ע).

וּמ"ש כַּת"ר דְּהַרְמַב"ן וְהָר"ן לֹא ס"ל כַּרְד"ך וְדָאֵי לֹא הִיָּה פְּוּנְתוֹ שְׁתַּהֲלִי סְבָרָא זֹו מְוַסְפַּמַּת לְגַמְרֵי רַק דְּהַרְמַב"ם פ"ב מְסוּטָה יֵשׁ לוֹמַר דַּס"ל פֶּן. (גַּם לַפ"מ שְׁדַחַק הַכ"מ וְלַח"מ לִיֵּינָשׁב פֶּן לְשׁוֹן הַמ"מ וְהַטוֹר א"כ גַּם כְּדְּבָרֵי רַמְב"ן וְר"ן יֵשׁ לְדַחּוֹק פֶּן).

אף מ"ש כת"ר דגם להרד"ך יש לחלק בין קטן לקטנה כו' ורמז למ"ש הב"ש בסי' ל"ז סקכ"ג ורבינו בתשו'. פבר נתבאר דז"א דלא פתבו פן אלא לענן גידול קדושין דרבנן אבל לענן דאורייתא פבר פתב מהרי"ק דמה יועיל תשנתא דרבנן דקטנה לענן גידול דאורייתא וכו"ל.

והו אמת דמדברי הרמב"ם עצמו בקטנה בת מיאון שזינתה לכאורה מוכח דלא ס"ל כמ"ש הרד"ך (או דגם לרד"ך לא גדלי למפרע עכ"פ). אף לפמ"ש בחי' מהרי"ט לפתובות פסוגיא דפ"פ בפי' מ"ש הרמב"ם שאין לה רצון היינו דהוי כמו מיאון וכו"ל.

א"כ אין משם ראיה פלל (וע"ש דאי גדלי למפרע מדאוריין' א"ש טפי מה שהוצרכו לומר אין לה רצון כו'): ומ"ש כת"ר דבפני' גדלי לאו כ"ע מודי' דהיינו למפרע כו' ודאי שפן משמע מדברי התוס' והנ"י שהביא מע"ל ומ"מ צ"ע לכאורה מי הכריחם לקף.

הלא פשטא דגמרא משמע פ"ש"י דאי גדלי ניקח טעמא דר"ג בלא טעמא דהמקדש אחרות יבמה כו'. ולפני' התוס' עוקר חסר.

ומנלן להמציא סברא וחילוק חדש. אף יש לומר דס"ל דאין סברא פלל לומר דגדלי למפרע שהרי אין מעשה קטנה פלום.

שוב בא לידי חי' ריטב"א וראיתי שהק' פן בהדיא ופי' כהנמ"י ומעין זה בחה"ר ג"כ. ואפשר דס"ל דאף אלו א' בפירוש לקטנה הרי את מקודשת מעכשיו לכשתגדיל כו' אינו פלום.

שהרי זה דומה לפודה בנו בתוך ל"י ואומר מעכשיו דקיי"ל בבכורות דמ"ט דלכ"ע אינו פדוי וע"כ פי' הנ"י דלמ"ד גדלי היינו דהוי פאומר לאחר שתגדיל כו' ונחלו הקדושין פשגדלה. דאם פאומר מעכשיו לא היו הקדושין תופסי' פלל.

ומ"מ לרש"י צ"ל דס"ל שפשמתרצי' אחר שגדלה (או פשתבעל להרד"ך כו') איגלא למפרע דזכות הנה וקנאה מתורת זכי' כו' וכעין הסברא שכתב מהרי"ט בקטן שהשיאו אביו. אלא שלכאורה צ"ע מ"ש מקטן דבלא אב עכ"פ לכ"ע אין קידושיו קדושין אף פשיגדיל ויתרצה וכסתם מתני' דסבלונות בפ"ב דקדושין.

(בשלא אם הקדושין חליו פשגדלה יש לחלק בין קטן לקטנה כמ"ש מהרי"ק דבאיש בעי' אמירה ונתינה כו'. אבל אם למפרע אין לחלק בכף וכדמוכח ממ"ש מהרי"ט בהשיאו אביו לפי הג"ל.

והיינו ע"כ דמהני נתינה דקטן לקנות בזכי' כו' וגם אמירתו לא גרע מעסקיו בא"ע דמהני כמ"ש בסי' כ"ז). אף צריף לחלק לרש"י דבקטן מאחר דגברא בדיק כו' ע"כ בלא האב לכ"ע חשבינן לי' פחוב גמור ולא מהני רצויו דאח"פ כמו בגט כו' פנ"ל אבל קטנה אשה בכ"ד ניקח לה ס"ל למ"ד גדלי דהוי נוטה לזכות כו'.

אמנם להרד"ך נראה יותר פוןנתו למפרע. דאל"כ אפשר דהיה נצרך עדי' יחוד כו' (אף אי פי' גדלי למפרע פאמת לכאור' צע"ג בגמרא יבמות ס"א ב' הקא בכ"ג עסקינן כו' א' רבא מכלי לב כו' ע"ש דמשמע דלכ"ע כ"ג אסור לישא קטנה ע"י עצמה ואי גדלי למפרע

אמאי כו' וצ"ל דלרש"י פירכא דרבא היא בדבריה ואת"ל וכמו ולטעמיה כו' דעכ"פ בזה לא מצינו דפליג ר"א ורבנן.

וע' בזה"ר שם תירוצ' בכה"ג לקו' אחרת) ועכ"פ בקטן שהשיאו אביו לפי הסברא דמהרי"ט ומהראנ"ח דאיגלאי למפרע דנכות הנה. נראה ודאי דראוי לפ"ז שיהיו הקדושין חלין למפרע וכ"ה בהדיא בתשו' רב משולם לפי מהראנ"ח וכן משמע בהדיא ג"כ פוננת בעל ההפלאה בסי' ס"ז שקהרי מתרץ בזה מ"ש הרמב"ם שם פתובה מאתים כו' וכמ"ש הר"ן בפ"ב דקדושין כה"ג בנתרצה האב (או הבן) דחזילי קדושין משעת קבלתה כו' וכנ"ל וכמו בגר דמהני ג"כ ודאי למפרע כו' ואין להאריך (אלא שזה דלא כדמשמע לכאורה ממהרי"ט דמדמי להמקדש אחר ל"י כו' ודבריו צ"ע.

ומ"מ מ"ש דאף היא אם רצתה חוזרת כו' אפשר להתקנים ולא מטעמו אלא דאיגלאי ג"כ דלאו נכות הנה להיות עמה בע"כ כו' וכעין מ"ש התוס' קדושין דמ"ו ד"ה בין היא). ומ"ש מע"ל מדעת הרמ"ה בסי' ל"ז משעת שמיעה.

כבר נתבאר שיש לחלק בין התם להכא גם לרי"ף ורמב"ם דשם א"כ גם מהרמ"ה אין ראיה: ומ"ש פתח ונודע מ"ש הריב"ש דאין לתפוס כל חומרי הסברות. ונראה שפוננתו למש"ש בסי' ו' (ואפשר ש"ס בדברי מע"ל וצ"ל הראנ"ח כמ"ש בפללי' ס"ו).

הנה מלבד שאין משם ראיה כ"כ שקהרי במקום עיגון מייירי וכדסיים בהדיא לעגן את זו. אף גם אין הנדון דומה לראיה דהתם הביא פמה סברות אשר בכל א' יש די להקל ואין לאסור כ"א פשנצריך יחד כל החומרות כו' (וע"ש שהביא גם סברות להקל בהחלט לכ"ע) אבל בנ"ד הרי להרד"ך וסייעתו יש להחמיר זולת סברת מהרי"ק וסייעתו' וכן להיפוך למהרי"ק זולת הרד"ך (ובהרי זה דומה קצת למ"ש המ"י בכללי' ס"ס במחודשים אות י') ואף אם בא' מסברות הללו אין די להחמיר מ"מ בהצטרפות הסברות יש להחמיר בפל תורה.

ע' בפ"מ בהגהות המ"ץ באו"ה אות י"ב דנראה דבכה"ג מייירי שם ע"ש. ועוד נראה דגם בא' מסברות אלו יש לדון בדבר להחמיר.

שקהרי לפי סברת מהרי"ק לפ"מ שפי' מהרי"ט ומהראנ"ח דאיגלאי דנכות הנה כבר נתבאר דנראה ודאי פוננתם שיחולו למפרע. וא"כ לא נשאר כ"א מה שיש פלוגתא דרבנותא בזה ולחומרא בדאורייתא.

ואף אם ינזח שזה ספק אם נ"ד נכלל בפי' השיאו אביו כו'. מ"מ אין לעשות מזה ס"ס דהרי זה נקרא ספק מאי אמור בי' קמאי וכבר פסק לנו המ"י בכללי' ס"ס מחולק ח' (כהש"ג פ' החולץ) דלא מיקרי ספק פלל ע"ש.

והו' אמת דאם נתפס זכי' קטן לפלוגתא דרבנותא אם הוא דאורייתא או דרבנן. א"כ יש לומר דהרי זה ס"ס בדאורייתא וספק א' בדרבנן (מלבד דאי מדרבנן יש עוד ספק אם נאסרה לבעלה פלל כנ"ל).

ובכה"ג יש להקל פהש"ף בכללי ס"ס אות ט"ז ושאר אחרונים. אף פבר נתבאר דנדאי נקטינו פרוב ראשונים וכל האחרונים דזכ"ל קטן מדאורייתא פשיעת אחרת מקנה לו עכ"פ וכמ"ש רבינו ז"ל בה' הפקר באין חולק וכנ"ל.

וע' מ"ש מ"י שם מחולק ז. (מלבד מה שיש לדון בס"ס דפלוגתא כמשי"ת): והנה גם עפ"י סברת רד"ך הנה"ל בלבד יש לדון בדבר דלקאורה הרי זה ס"ס ולקולא דהיינו ספק אי הלכה כרד"ך או פהחולקים וגם אי כרד"ך ספק אי למפרע פרש"י או פהתוס' כו' וכבר הכריע המ"י שם מחולק ו' דהעיקר פהאו' דס"ס דפלוגתא דרבנותא שפיר נקרא ס"ס אף ע' פ"מ שם מחולק ג' דהמורה צריף ליהנהר בספק פלוגתא מהא דרדב"ז כו'.

ובאמת עיקר הכרעת המ"י (ובל"י) אינו כ"א במה שדוחה הטעם שפכת מהריב"ל דשם פלוגתא חד הוא. אבל הרדב"ז שהעתיק הבל"י ס"ל טעם אחר דהוי ספק חסרון חקמה כו' ע"ש.

וע' תומים בקיצור ת"כ סי' כ"ז הכריע דבס"ס דפלוגתא אין להוציא ממון מהמחזק כו' (ע"ש שהזכיר ג"כ טעם הנה"ל) וא"כ ה"ה באיסורא לחומרא וכמ"ש הכנה"ג שם בה"ג ב"י אות פ"ג דלקאו' בממונא אין מוציאין ה"ה באיסורא כו' (וע"ש דאף בעל מ"ץ דס"ל בממונא מוציאין מ"מ באיסורא חשש להחמיר).

ואף שראיתי בתשו' ש"א סי' ע"ט המציא סברא לחלק בין ממונא לאיסורא דלא ככנה"ג כו' ע"ש. וכ"ה בתשו' פמ"א ח"ב סי' ט"ז בשם הרב מוהרח"ש.

מ"מ ז"א כ"א לפי טעם הב' שבתומים שם. אבל לפי טעם א' שפכת דהוי פחסרון ידיעה (וכרדב"ז הנה"ל) נדאי דאין לחלק (וכן לטעם מהריב"ל הנה"ל).

וגם הש"א לא כ"כ שם כ"א ללמד זכות על בעל מ"ב אבל לי לא ס"ל פדמשמע שם. וע' שם ססי' ע"ב אחר שהאריך בענין ס"ס דפלוגתא סינים דאין לנו לסמוך ע"ז להקל באיסור דאורייתא כו' (ומבעל פמ"א אין ראיה כ"כ דלפי הנה"ג מדבריו שם סי' כ"ב דמ"ח ע"ב וססי' כ"ג ס"ל פדעת מ"ב שהביא הש"ף סי' נ"ה סק"ד אבל אנו קיי"ל פהש"ף שם ובכללי ס"ס אות ל"ד וכל האחרונים דחסרון ידיעה אינו ספק גם לענין ס"ס).

אף מ"מ צ"ע בזה דאם כל ספק פלוגתא דרבנותא הוי חסרון ידיעה א"כ גם פלוגתא א' לא מיקרי ספק פלל להקל בדברינו וכה"ג ואין פן דעת כל האחרונים שאנו נמשכי' אחריהם. אף בנ"ד הרי הפלוגתא דהרד"ך וכן פלוגתא דרש"י ותוס' בפי' גדלי הפל הוא רק בפי' דברי הגמרא בלבד וכה"ג נראה דגם להמ"י נקרא ספק חסרון ידיעה שנקלל ג"כ בענין ספק מאי אמור ביה קמאי.

וק"ו הוא מהפלוגתא דרש"י ור"ת גבי ניצוק חיבור שהביא הש"ג בפ' החולץ שם פ"ש וכמבואר היטב בשו"ת שמש צדקה סי' ל' ע"ש באריכות. ומלבד זה הנה לפמ"ש הש"ף ב"ד בכללי הוראה שבססי' רמ"ב דאם אין הרבים מספיקים מטעם א' אין לסמוך עליהם להקל בדאורייתא ודלא פרמ"א בח"מ סי' כ"ה.

א"כ בכל ס"ס דפלוגתא יש לומר פן. (ע"ש בנדון דמהרי"ק בהדס שוטה וכן בנדון דהאגור דלקאורה היינו ג"כ פועין ס"ס דפלוגתא וצ"ע להפריש ביניהם).

ואדברבה הרי גדולה מזו משמע שם בהדיא דאפי' בדבר שבין למר ובין למר שרי יש לנקוט ולצרף חומרי טעמיהם ולהחמיר בדאורייתא אפי' אי ליכא מאן דפליג על ב' הטעמים כו'. ואף שבתשו' ש"א רסי' ס"ח ראיתי שחולק ע"ז והסכים פרמ"א בח"מ סי' כ"ה ודווקא פל דברי הש"ף.

מ"מ הרי רבינו ז"ל בק"א מה"פ סי' ת"מ סי"ג נראה שתופס פלל זה עיקר. וכן משמע שם סי' תמ"ב סט"ז ד"ה ומ"מ כו' ע"ש.

ובאמת לכאורה פן משמע בגמרא עירובין ד"ז דלמסקנא עבדינן פחומרי דבי תרי היכא דלא סתרי אהדדי בטעמיהם והיינו ג"כ אפי' בדבר שבין למר ובין למר שרי שיהי' בההיא דמבוי עקום בין לרב ובין לשמואל הנה די בצוה"פ עכ"פ ואפ"ה אצרכוהו דלתות פחומרי שניהם (ואע"ג דלא קיי"ל פן היינו משו' דאנן קיי"ל הלכה פרב באיסורי ונהרדעא אתרי' דשמואל הני וכמ"ש הרי"ף והרא"ש שם אבל היכא דלא איתמר הלכתא משמע עכ"פ דעבדינן פתרי חומרי כו') ודווקא לומר שהוא רשות ולא חייב אף מבוי דרבנן הוא וצ"ע.

שוב ראיתי בריטב"א על עירובין שכ' למסקנא ל"ח פסיל כו' אם רוצה להחמיר משמע רשות ונתבאר במק"א א"ה וע' מ"ש בזה הפ"מ על מ"א ססי' תצ"ג. והנה פל הנ"ל הוא מה שיש לדון בדבר גם לילא דברי הרמב"ם בפ"ב מסוטה אבל פבר פתבתי שעיקר סודי הוא מדברי הרמב"ם הנ"ל.

ובזה לפלא בעיני מאחר שמדבריו לפי פשוטן פמשמען מפורש יוצא הנדון של מע"ל ממש לאיסורא מדאורייתא בפשיטות דרף אגב. ובשאר פוסקים לא מצאנו שדיקרו פלל בנדון זה ממש כ"א שמע"ל רוצה להוכיח ההיתר מענין לענין ולהבין דבר מתוך דבר.

ובכה"ג נראה דאפי' באיסור דרבנן אין לסמוך להקל. ע' ב"י בא"ח סי' ק"ס בשם תה"ד גבי ספק פלוגתא בטהרת ידים ע"ש (ולפ"ז גם בפ"י גדלי שפרש"י מפורש למפרע אין לסמוך במה שיש להוכיח מדברי התוס' ונ"י כו').

ואפי' אינו מפורש ג"כ בשום פוסק לאיסור משמע שם בפ"מ סקי"ג שקשה לקמוד דין ממשא ומתן כו' ע"ש, בהגהה וכ"ש בדאורייתא. וכ"ש שפבר נתבאר מה שיש לדון ולפקפק בראיתו של מעלתו.

ושבואו דברי הרמב"ם על נכון: ומ"ש שעדיין אינו מתורץ דברי הרמב"ם שמשמע דנאסר מיז בעודו קטן. משמע פוננת מע"ל דלפי הנ"ל הנה ראוי להתייר לו כ"ז שהוא קטן בתנאי שיגרשנה אח"כ כו' אינו מוכן כ"כ שיהי' גם זולת זנותה היא עומדת באיסור תחתיו בקטנותו להרמב"ם פכ"א מהא"ב הכ"ה דנשואי קטן הוא פמו זנות וכ"ה דעת הטוש"ע אה"ע סי' א' ולפמ"ש הב"י שם הטעם משום דלא תקינו ליה נשואין הוי בעילתו ב"ז (עד שיגדל כו').

א"כ אף בדיעבד אסורה לעמוד תחתיו ומ"ש רמ"א רסי' מ"ג דמותרת היא עפ"י דעת התוס' ורא"ש ומרדכי וכמ"ש בשו"ת שפסוף ס' תוי"ק סי' ט' ע"ש. ונראה דהרמב"ם לטעמיה דס"ל דפנוי' אפי' מיוחדת לאיש א' אסור עכ"פ (מדאורייתא דהיינו מ"ע דכי יקח כו' או גם לוקין כו') כמ"ש רמ"א רסי' כו' ואחרונים שם.

וע' מ"מ פ"א מה"א שְהביא לו רְאִיָה מְהָא דְאִמְרִי אִין אָדָם עוֹשֶׂה בְעֵילְתוֹ ב"ז כו'. א"כ משמע בְהִדְיָא דְגַם בכה"ג שְהיא אֶצְלוֹ דְהוּ נְשׂוּאִין כְּמוֹ בְנִשׂוּאִי קִטְוֹן אָסוּר מְדְאוּרִינִי' (ולוקין ע"ז כו').

ואף לפמ"ש בן הח"ץ בתְשׁו' הַנ"ל דמ"ש הַרְמַב"ם פכ"א מהא"ב כְּמוֹ זְנוּת הַיִּינוֹ שְהַדְבָר סָפֵק אַם יִתְרַצֶּה בְנִשׂוּאִי אָבִיו כְּשִׁיגְדֵל כו'. מ"מ פָּאן הָרִי מ"נ אָסוּרָה דָאָם יִתְקַיְיֵמוּ הַקִּדּוּשִׁין לְמַפְרַע אָסוּרָה מִחֲמַת הַזְנוּת שְׁזִינְתָהּ וּא"ל יֵשׁ כָּאן אִיסוּר בִּיאַת פְּנוּיָ' כו'.

ועוד פָּאן שְמַחְוִיב עכ"פ לְגַרְשָׁה אַח"פ בלא"ה יֵשׁ אִיסוּר לְדוּר עֲמָה דה"ה גְרוּשַׁת הַלֵּב וְכִדְאִי בַא"ח ס' ר"מ וּאֵה"ע סְסִי"כ"ה (ע' טוּר אוֹתָן שְׁפוּפִין לְהוֹצִיא כו') וע' רְסִי' קי"ט ובב"ש שָׁם. (וגם אִם יִגְרַשְׁנָה רַק כְּדִי לְהַתִּירָהּ לוֹ אִינוּ כְּלוּם דַּע"כ"פ גִּיפְר שְׁזָכוּת הוּא לו'.

ועוד ע' תוס' גִּיטִין דל"ג ד"ה אֶפְקַעִינָהּ כו'): ומ"ש כַּת"ר לְיִישׁב דְבָרֵי הַרְמַב"ם דְמִיָּרִי בִיבָם בֵּן ט' כו'. הִנֵּה מְלַבֵּד שְהוּא דִּןחַק גְּדוּל בְּסִתִּימוֹת דְבָרֵיו שְׁאִין דְרַכּוֹ בְּכָהּ.

עוד לְפָלָא בְעֵינֵי מַה שְׁהַחֲלִיט מַע"ל שְׁקִנְא' מְדְאוּרִינִיָּתָא כְּאֵלוֹ הוּא מְנוֹסְכָם. הֲלֵא זֹו הִיא דַּעַת רִש"י קִדּוּשִׁין י"ט (לפמ"ש בְּתוֹס' שָׁם) אֲבָל הַתוֹס' (וְרִשְׁב"א וּשְׁאָר פּוֹסְקִים) דְחוּ דְבָרֵיו וְכַתְּבוּ שְהוּא דְרַבְּנָן.

וְהִבְיָאָם הַב"ש ס' א' סק"ד לְהַלְכָה בְּאִין חוּלֵק (וּבְאַמַּת גַּם מְרַש"י אִין הַכְרַח כ"כ דִּישׁ לְזוּמַר קִנְא' לְיִוְרְשָׁה מְדְרַבְּנָן כְּמוֹ בְקִטְנָה בַּת מִיָּאוֹן קִי"ל כר"י יְבָמוֹת דק"ח דְיִוְרְשָׁה וְכו' ע"ש בְּרַש"י הַטַּעַם. וְהַרְמַב"ן בִּיבָמוֹת דצ"ו דְקַדְקַ מְרַש"י שָׁם שְהוּא דְרַבְּנָן.

(וְהוּא בְרַש"י שָׁם ע"ב ד"ה ה"ז פְּטוּרָה) וְכֵן מִשְׁמַע בְּרַש"י דְנִדְנָה דמ"ה אֶלָּא שְרַמְב"ן עֲצָמוֹ הַכְרִיעַ דְבְדְבָרִים שָׁל יָבוּם קִנְא' דְאוּרִינִיָּתָא כו' הִבְיָאוּ הַמ"מ). וּבִיּוֹתֵר לְפָלָא שְׁגַם דַּעַת הַרְמַב"ם עֲצָמוֹ מִשְׁמַע בְהִדְיָא מְסִתִּימוֹת לְשׁוֹנוֹ פ"ה מַה"י הִי"ח דס"ל כְּהַתוֹס' וּשְׁאָר פּוֹסְקִים דָאָם מְדְאוּרִינִיָּתָא קָנָה קִנְיָן גָּמוּר.

(גַּם בְּשִׁלְמָא בְגַמְרָא אָמְרוּ עָשׂוּ בִיאַתוֹ כְּמַאֲמַר יֵשׁ לְפָרֵשׁ ג"כ דְרַבְּנָן גְּרַעוּ פָחוּ נִגְדָּה דְאוּרִינִיָּתָא וְעֲשָׂאוּ כְּמַאֲמַר כמ"ש הַרְמַב"ן בִּיבָמוֹת וְנִדְנָה שָׁם אֲבָל הַרְמַב"ם שְׁכַתְּבַת בִּיאַתוֹ כְּמַאֲמַר מִשְׁמַע וְדַאי בִּין לְדִין תוֹרָה בִּין לְדִין דְבָרֵיהֶם וְהַאֲמַת יוֹרָה דְרַכּוֹ): וְהַרְאִיָּה לְהַתִּיר שְהִבְיָא כַּת"ר מִשָּׁם יְדִידְנוֹ הַר"ש נ"י מְכַתְּבוֹת נ"א.

וגם מַע"ל קָבַע בְּהַ מְסַמְרוֹת מְרַש"י דְנִדְנָה נ"ב דַּאִית לְהַדְיָא קִדּוּשִׁי קַטְנוּת. לָא יִדְעָנָא מַאי קְאָמְרִי רַבְּנָן בְּזָהּ.

שְהִרִי הַתָּם מִיָּרִי גַם כְּשִׁזְיִנְתָּהּ לְאַחַר שְהַגְדִּילָהּ וּבְנָה מוֹרְכָב לָהּ. וּר' יִשְׁמַעְעָל קְאָמַר לָהּ דס"ל ג"כ דְמַמְאָנַת כו'.

וּכְבָר נִמְנוֹ וּגְמָרוּ בְנִדְנָה שָׁם דְלָא כְּנוֹתִיָּה אֶלָּא כַּת"ר דְמַתְנִי' שָׁם. וְהָכִי קִי"ל כְּנוֹדַע בְּסִי' קנ"ה (וּכְרַב בְּבַעִיל כו').

וְאִם כְּנוֹנַת מַעְלָתָם דְמְדָר' יִשְׁמַעְעָל נִשְׁמַע לְדִידוֹן בְּזִינְתָּהּ בְּעוֹדָה קַטְנָה בַּת מִיָּאוֹן גַּם לְדִידוֹן עכ"פ. וְלְהוֹכִיחַ מְזָה דְבְקִדּוּשִׁין דְרַבְּנָן אִינָה נְאַסְרַת בְּזִנוּתָהּ (הַגַּם שְׁאִין לָנוּ נ"מ כ"כ מְזָה בנ"ד וְכנ"ל).

אין זה דבר חדש דהיינו ה' דסי' קע"ח שהוא מרמב"ם פ"ג מהא"ב ופ"ב מה"ס ה"ד וע"ש בכ"מ ש'הרא"ה מקור לזה מגמרא הנ"ל וכן ציינו בגמרא בעל עין משפט (רק מאי דמשמע בכ"מ שם שרוצה להוכיח מדיוקא דגמרא הנ"ל דלא אמרי' פיתוי קטנה אונס הוא ע"ש).

צע"ג לכאורה שהרי התם ר' ישמעאל מייירי פשנתגדלה כו' פנ"ל) וכבר נתבאר דלפמ"ש הב"ח בקע"ח ומהרי"ט בחי' פ"ק דכתובות בפ"י מ"ש הרמב"ם שאין לה רצון כו' משם ראיה להיפך וכנ"ל. ובאמת לפירושו מדויק ג"כ לשון הרמב"ם מ"ש קטנה בת מאון דוקא וכן בגמרא בדברי ר"י ס"י"ם דאפילו בנה מן רכב כו' ממאנת כו' דמשמע נתינת טעם למה מותרת לפי דממאנת כו'.

משמע דאי הוי בעי' גט אפי' רק מד"ס כמו למסקנא דנמנו וגמרו כת"ק דמתני' (דגם הגדילה ולא בעיל אינה ממאנת מדרבנן) היתה נאסרת בזנותה. ע' לשון רש"י יבמות ד"ק סע"ב.

וכן משמע בגמרא פתובות דע"ד דמסקינן משמיה דעולא המקדש על תנאי ובעל כו' זה היה מעשה ולא היה פח בתכמים להוציא בלא גט לאפוקי מהאי תנא כו' והיא לא נתפשה כו'. משמע דלעולא דקי"ל פנותיה נאסרת בזנותה.

אעפ"י שא"צ גט כ"א מד"ס כמ"ש ולא היה פח בתכמים כו' וכמ"ש הר"ן ושאר פוסקים שם ודוחק גדול לומר דלא לאפוקי מדר' ישמעאל כ"א רק במה שאמר ממאנת כו' ולא בעיקר דינו דיש לה אסרת כו'.

גם א"כ למה לא העתיק הרמב"ם בה' סוטה ושאר פוסקים ד' ר' ישמעאל פהננייתן בקידושי טעות דתנאי דאפי' בעל ובנה מן רכב כו' אינה נאסרת בזנותה עכ"פ. א"ו מדעולא שמעי' לאפוקי מדר"י גם בעיקר דינו כו' (אלא שמ"מ הסוגיא דגמרא אינו מוכן כ"כ מנלן מדעולא לאפוקי מדר"י אולי גם ר' יהודה לא אמר כ"א מדאורייתא לבד שהרי קרא קדריש כו' עכ"פ כבר נתבאר לעיל ג"כ מה שיש לדון עוד אם נאסרה בקדושתן דרבנן.

וגם נתבאר דבנ"ד להרד"ך וכן למהרי"ק ומהרי"ט יש לומר גדלי דאורייתא (פי זכנית קטן דאורייתא) ובפרט שיש לחוש לדברי הרמב"ם גדולה אשת הקטן כפשוטן כו' וכנ"ל באריכות: סימן ט"ז (לסי' נ"ב) שאלה אשה אשר שבקה חיים לכל חי בתוך שנה שניה שניה לנשואיה והזוג היה על שולחן אביה.

וגם המעות של שניהם היו מונחים ביד נאמן משך זמן בלי שום תועלת. ומה שהונחו ביד נאמן מחמת פי אינם יודעים איך יפול בענין הזוג אם יהיה מיתדר.

רק אח"ז מחמת שאביה ירא פן לא יהיה מיתדר והמעות היו מונחים ביד נאמן שהוא קרוב שלו. באם שח"ו איך שיהיה שיפול הדבר יהיה קשה להוציא במזומן.

על פן נתחכם להלוות על רינח לאנשים הסרים למשמעתו. ויהיה ביד הנאמן רק שט"ח להיות המעות מוזמן קרוב לבא לידו זולת פי בלא"ה אין הנאמן מחזיר המעות עד שיוחזרו ב' השט"ש נתחכם להעשות עוד להיות קרוב לבא המעות לידי גובינא.

ע"כ מצאתי לשון השואל: (ומתוך התשובה ניקר שנסחר איזו פרטים מהשאלה) תשובה אמרתי בתפוזי לרשום בקצרה מה שהיה נ"ל שעכ"פ (לכה"פ) ראוי דרך פשרה שיקבל חלק רביעית (מחלקה) מהמזון המושלש.

ומחצה מבגדים ושאר דברים או ערך מחצה מהמזון בלבד ושאר דברים יוחזר הפל (שהם כמעט ערך אחד). ופעולה ערך ששה מאות ר"כ לכה"פ.

כי כמעט היה מקום לומר שיטול מחצה בכל כפי התקנה פי נגד מה שיש לפקפק במחצה קרו מזון דשלישות מצד דעת ר"ת. יש נגד זה לפקפק באיזה דברים לומר שיטול אותם בשלימות (כמו פ"ט ומתנו' ונ"מ) גם מצד האלף שהיה בידו ומה שהיה רוצה חותנו שיקבל הכל לידו כו' (גם מצד דיש לומר דמיתה כזו לא שכיחא.

גם דיש לומר דמה שהוציא ממעותי בעת החתונה אולי הרי זה פנכינו מנדוניא. גם דאי יש לאב זכי מדור"ת מ"מ נחשב בחלק התקנה ומקיות הזמן קצר לעינין פראוי ארשום בקצרה: לכאורה הפקפוק שיש במחצה הקרו מזון לומר שלא ליטול כלל מצד דעת ר"ת חלוש מאד מכמה טעמים א' שפכר נודע שרוב גדולי הראשונים מסכימים לדעת רש"י ז"ל.

הגאונים והרי"ף (לפ"ד רמב"ן) והרמב"ם ורמב"ן ורשב"א וריטב"א ורא"ה (ור"ן) ושאר פוסקים וכן פסק הב"י בשו"ע סי' נ"ז בלי חולק. אלא שנדאי אין לנו לזוז מפסק רמ"א בסי' נ"ב עפ"י מהר"מ בתשו' מיימוני ומהרי"ק ושאר פוסקים שנתפוס זה לספיקא דדינא.

והיא דקאי ליקום עכ"פ בנ"ד שמונח ביד שלישי לכל היותר אין מקום כ"א לומר שיחלוקו. וכמ"ש הח"מ ססי' קי"ד דזה חשיב כשניהם אינם מוחזקים (ויש לעינין וית' אי"ה ומ"מ גם אם נאמר דזה כשניהם מוחזקים כמ"ש התוס' ריש ב"מ (ומהרי"ל) ג"כ יחלוקו ועי' מ"ב מסי' י"א ואילך).

והא דנתקשה התה"ד בטעמא דמרדכי דמרדכי דס"ל גבי שלישי דחלוקו ולא אמר שהיא מטעם ספק פלוגתא דרש"י ור"ת היינו לפי שמשמע ליה דהמרדכי כ"כ גם לר"ת גופא ע"ש שכ"כ בהדא.

ומשליש שבתשו' מהר"מ אין ראיה שהרי פ"י בהדא דמש"ה חשיב האב מוחזק לפי שבנד"ד היה ענין השלישות שיתן להחתן אחר שנה כו' ע"ש ועכ"פ ע"ז קאי טעם זה לכ"ע אלא שלמהרי"ל גם גוף הדין מה שלר"ת זוכה האב הוא ג"כ מטעם זה כו').

אף לכאורה לא משמע פן מדברי רמ"א שהרי בהביאו הפלוגתא דגבי שלישי לא ביאר כלל גיוני השלישות שבמהר"מ הנ"ל כ"א סתם שלישי מפח שניהם. וא"כ קשה שגם לדעת מהר"מ שהיא דעה ראשונה שברמ"א אף אם נאמר דבעיקר הדין אליבא דר"ת גם בסתם שלישי ס"ל דהאב זוכה (ודלא כמהרי"ל) מ"מ לדין דפלוגתא דרש"י ור"ת הוי ספיקא דדינא ראוי להיות יחלוקו גם למהר"מ כנ"ל.

וְדוֹחַק לֹא מְשַׁמֵּעַ לְעֵינָיו עֵינָיו אֲלֵיבָא דר"ת. וְשִׁמְמִילָא לְדִין לְדַעָה א' יְחַלְקוּ מִצַּד שְׂאִין פֶּאן מוֹחֲזֵק (וְהִבִּיא הַב' דַּעוֹת לֹא דְבִזָּה רְאוּי מְסַפֵּק שְׂיִקְבֵּל הַבַּעַל ג' חֲלָקִים וְהָאֵב רְבִיעִית.

דְּוֹגְמַת מ"ש הַח"מ לְשִׁיטְתוֹ בְּהִיפּוּף. אוֹ שֶׁהַפֶּל לְבַעַל דְּהוּי ס"ס כו').

דְּלָא מְשַׁמֵּעַ פֶּן מְסַתִּימוֹת וְהַמְשֵׁף לְשׁוֹנוֹ. שְׁהָרִי פְּבָר הַכְרִיעַ מְקוֹדֵם שְׁמַחְמַת סְפִיקָא דַּדַּעַת ר"ת לָא מְפָקִי מְמוֹנָא מְהָאֵב.

וְע"ז כ' לְדַעָה א' אִפִּי בָּאוּ לִיד שְׁלִישׁ כו'. מְשַׁמֵּעַ דְּגַם בְּזָה לָא מְפָקִי מְהָאֵב (לְגַמְרִי) וְכֵן הוּא בְּהִדְיָא בְּלְבוּשׁ וְא"כ מְשַׁמֵּעַ לְכַאוּרָה דַּע"כ ס"ל לְרַמ"א ז"ל דְּבִסְתָם שְׁלִישׁ חֲשִׁיב הָאֵב מוֹחֲזֵק וְע"כ לְדַעָה א' (דְּמַהֲר"מ) גַּם לְדִין הַפֶּל לְהָאֵב.

אִף בְּאַמַּת לֹא יְדַעְתִּי שׁוּם סְבָרָא פֶּלֶל לֹא מְשַׁמֵּעַ יְהִיָּה נִקְרָא מוֹחֲזֵק בְּזָה וְעוֹד דַּא"כ צ"ע לְמָה לִיה לְרַמ"א לְהִבִּיא פֶּלֶל דַּעָה ב' דְּבְשִׁלִּישׁ זָכָה הַבַּעַל. וְלִהְשִׁמֵּעֵנוּ שְׁזָה סְפִיקָא דְּדִינָא וְהוּי ס"ס דְּלַפְמ"ש הַב"ש סְקִי"ג ס"ל לְרַמ"א בְּתַשׁוּבָה דְּגַם בַּס"ס לָא מְפָקִי מְמוֹנָא.

וְא"כ מֵאִי נ"מ בְּפִלּוּגְתָּא זֹו אִם גַּם בְּשְׁלִישׁ חֲשִׁיב הָאֵב מוֹחֲזֵק (וְהוּ אַמַּת דְּלְכַאוּרָה קְוֹשִׁיא זֹו קְוֶשָׁה ג' כ' בְּדִין עַרְבוּת שְׁפָרַמ"א. וְלְכַאוּרָה צ"ל דִּין עַרְבוּת לָא קָאִי אֶפְלוּגְתָּא הַקּוֹדֶמַת וְעִי ח"מ סְקִי"ו.

וְאִכְמ"ל בְּזָה): וְעָלָה ע"ד לֹא מְשַׁמֵּעַ דְּאוּלִּי ס"ל לְרַמ"א שְׁדִין זֶה אִם חֲשִׁיב הָאֵב מוֹחֲזֵק גְּבִי שְׁלִישׁ תְּלוּי בְּפִלּוּגְתָּא הַנ"ל דְּגְבִי שְׁלִישׁ אֲלֵיבָא דר"ת. דְּלַמְהֲר"מ דְּבִיד שְׁלִישׁ לָא חֲשִׁיב פְּסִילֵק הָאֵב אֲשֶׁר ע"כ ס"ל דְּלַר"ת לָא זָכָה הַבַּעַל.

מְמִילָא חֲשִׁיב הָאֵב פְּמוֹחֲזֵק גַּם לְעֵינָיו אֶפְקוּעִי מְמוֹנָא מִצַּד סְפִיקָא דְּפִלּוּגְתָּא דר"ת וְרַש"י וְלְדַעָה ב' (דְּהַג"מ) דְּזָכָה הַבַּעַל גַּם לַר"ת. הָרִי ס"ל דְּחֲשִׁיבָא פְּסִילֵק הָאֵב.

מְמִילָא לָא חֲשִׁיב ג' כ' פְּמוֹחֲזֵק לְעֵינָיו אֶפְקוּעִי מְמוֹנָא. וּמְמִילָא לַפ"ז יֵשׁ נ"מ בְּפִלּוּגְתָּא זֹו דְּלָא שְׂיִיף לֹא מְפָקִי מְמוֹנָא גַּם בַּס"ס דְּפִלּוּגְתָּא פִּינּוֹן דְּפִלִּיגָא גַּם בְּזָה גּוֹפָא אִי חֲשִׁיב מוֹחֲזֵק כו' (וְיֵשׁ לְעֵינָיו אִיף רְאוּי לְהִיּוֹת הַדִּין לַפ"ז וְלְכָל הַיּוֹתֵר יְחַלְקוּ וִית' אִי"ה בל"נ).

אִף בְּאַמַּת לַפּה"נ לַע"ד עֲדִינּוֹ אִין סְבָרָא פֶּלֶל לֹא מְשַׁמֵּעַ שְׂיִהִיָּה הָאֵב נִקְרָא מוֹחֲזֵק בְּזָה לְגַמְרִי גַּם לְדַעָה א'. דְּבַשְׁלֵמָא לְעֵינָיו הָאֲוֹמְדָנָא דר"ת יֵשׁ לֹא מְשַׁמֵּעַ דְּכִינּוֹן שְׁעֲדִינּוֹ יֵשׁ לְהָאֵב תְּפִיסַת יְד בְּזָה וְלֹא יֵצֵא מְרִשׁוֹתוֹ לְגַמְרִי הָרִי זֶה פֶּלֶא סִילֵק עֲדִינּוֹ.

הַגַּם אִם גַּם לְבַעַל יֵשׁ בְּזָה תְּפִיסַת יְד כו' (וְדִלָּא פְּמַהֲרִי"ל). אֲבָל לְעֵינָיו מוֹחֲזֵק אִיף יֵשׁ שׁוּם סְבָרָא לֹא מְשַׁמֵּעַ חֲשִׁיב מוֹחֲזֵק וְלֹא הַבַּעַל מְאַחֵר שְׁגַם לְבַעַל יֵשׁ בּוֹ תְּפִיסַת יְד פְּמוֹהוּ.

בְּמָה יִפָּה פֶּחַ הָאֵב מִפֶּחַ הַבַּעַל. (וְלֹא יִמְלֵט מֵא' מְשַׁתִּיבִים.

אוֹ דְּחֲשִׁיבָא פְּשַׁנְיָהֶם מוֹחֲזֵקִים אוֹ פְּשַׁנְיָהֶם אִינָם מוֹחֲזֵקִים. וְהִיָּה מְקוּם לֹא מְמוֹנָא מְמוֹנָא לְעֵינָיו אֲוֹמְדָנָא דר"ת.

והנ"מ בְּזֶה לְעֵינַי סְפִיקָא דְדִינָא יֵשׁ לְעֵינַי בְּתוֹס' דְרִישׁ ב"מ ובכ"ד. אָבֵל בֵּין פֶּה וּב"כ
נְדָאֵי לֹא שְׁיִיף בְּזֶה הַמוֹצֵיא מִחֲבִירוֹ ע"ה.

וְלוֹמַר שְׁבִזָּה חֲשִׁיב הָאֵב מִןחֲזֵק וְלֹא הִבְעֵל לֹא אֲדַע לְכַאוּרָה שׁוּם טַעַם). וְעוֹד הָאִיף נִתְלָה
סְבָרָא זֹו בְּסִבְר' מֵהֵר"מ אַחַר דְחֻזְנִין דְמֵהֵר"מ גּוֹפֵא לָא ס"ל הִכִּי שְׁהֵרִי הִנְצִרָה לְהַטְעִים
בְּנִד"ד דְמֵש"ה הֵנִי הָאֵב מִןחֲזֵק מִשׁוּם דְבִשְׁנָה הֵרָאשׁוּנָה עֲדִינִין לֹא הֵיָה לְבַעַל שׁוּם צַד
זְכִי וְתַפִּיסַת יָד כו'.

מִשְׁמַע בְּהִדְיָא דְאָבֵל בְּסִתָּם שְׁלִישׁ שְׁיֵשׁ לְשִׁנְיָהֶם תַּפִּיסַת יָד בְּשׁוּה נְדָאֵי אִין הָאֵב מִןחֲזֵק
יֹוֹתֵר מִהִבְעֵל. לְכֹן נִלְפַע"ד דַּע"כ לְיִישׁב ד' רַמ"א בֵּא' מֵב' גּוֹנִי אוֹ שְׁנַאֲמַר דְהָאִי שְׁלִישׁ
סִתָּם שְׁבִרַמ"א הוּא ג"כ בְּכַעֲיִן גּוֹנִי דְמֵהֵר"מ.

נְזָה יִתְבָּאֵר אִי"ה לְקַמֵּן. אוֹ דְמ"ש רַמ"א שְׁבָאוֹ לִיד שְׁלִישׁ הַפּוֹנָה שְׁבָאוֹ פַּעַם א' לִיד
הַשְׁלִישׁ וְעַתָּה הֵם ת"י הָאֵב וְאֲדַסְמִיף לִיהָ קָאִי שְׁפַתְבּ דְלֹא מַפְקִי מִן הָאֵב כֹּל זְמַן שְׁלֹא
בָּאוֹ פַּעַם א' לִיד הַחֲתָן.

דְפִירוּשׁוֹ דְאֵם בָּאוֹ פַּעַם א' לְהַחֲתָן שׁוּב לֹא מְהֵנִי אִף אִם הַחֲזִיר לְהָאֵב. וְע"ז פֶּתַח דְגַבִּי
שְׁלִישׁ אִפִּי בָּאוֹ לִידוֹ פִּי פַּעַם א' לֹא דְמִי לְבָאוֹ פַּעַם א' לִיד הַחֲתָן.

וְהֵינְנוּ לוֹמַר דְאֵם הַחֲזִירוֹ לִיד הָאֵב בְּחֵי הַבַּת לֹא מַפְקִי מִיְגִיָּה. כִּינֵן דְלִדְעָה א' לֹא חֲשִׁיב
זֶה כְּגֹבִי וְעֲדִינִין שְׁיִיף בְּזֶה הַפְּלוּגְתָא דְר"ת מִשְׁא"כ אִם בָּאוֹ פַּעַם אַחַת לִיד הַחֲתָן דְגַם
ר"ת מוֹדָה דְזָכָה וְאִין כָּאֵן סְפִיקָא דְפְלוּגְתָא.

וְלְכֹן שְׁיִנָּה רַמ"א בְּלִשׁוֹנוֹ וְנִקַּט לְשׁוֹן עֶבֶר בָּאוֹ כו' וְלֹא נִקַּט מִןחֲזִים בְּיַד שְׁלִישׁ. וְלִפִּי"ז
אִין רְאִיָּה מֵרַמ"א כֹּל לֹמַר דְבְּסִתָּם שְׁלִישׁ חֲשִׁיב הָאֵב מִןחֲזֵק לְשׁוּם דְעָה.

וּפְשִׁיטָא דְלֹא שְׁיִיף בְּזֶה כֹּל לֹמַר הַמוֹצֵיא מִחֲבִירוֹ ע"ה. וּמִמִּילָא גַם זוּלַת הַפְּלוּגְתוֹת
בְּעֵינַי שְׁלִישׁ אִי שְׁיִיכ' בְּזֶה הָאֲוִמְדָנָא דְר"ת אִם לָאו.

דְאִפִּי אִם נִינִיחַ בְּהַחֲלֵט דְלִר"ת גַּם בְּזֶה זֹכָה הָאֵב. מ"מ אִין לְדִידוֹן דְחֲשִׁיבָא לְנוּ הַפְּלוּגְתָא
דְרִשׁ"י וְר"ת לְסְפִיקָא דְדִינָא אִין מְקוּם כ"א לֹמַר שְׁיִחְלֻקוּ.

אִף לִפ"ז צַע"ג לְכַאוּרָה ד' הַח"מ בְּסִקִּי"ד דְמֵאֲחַר שֵׁכ' דְהֵנִי כְּאִינָם מִןחֲזֵקִים שְׁנִיָּהֶם. א"כ
אִיף כ' דְמֵצַד הַפְּלוּגְתָּ דְר"י (אוֹ מֵהֵר"מ) וּמְרָדְכִי? טוֹל הִבְעֵל רְבִיעֵי כו'.

הִלָּא בְּפְלוּגְתָא זֹו הוּא אֲלִיבָא דְר"ת. וְלִרִשׁ"י הַפֵּל לְבַעַל לִכ"ע.

וְלְכַאוּרָה ע"כ לְדַחֲוֹק דְכּוֹנְנָתוֹ דְכֹן הַדִּין אֲלִיבָא דְר"ת. וְשְׁמִמִּילָא לְדִידוֹן מְחַצָּה א' הַפֵּל
לְבַעַל.

וּמִמְחַצָּה הַב' יִטְלוּ בְּחִלּוּקָה הַנְּל. וְהוּא דוֹחַק גְּדוֹל וְצ"ע וּבִלְא"ה צ"ע דְכָבֵר כ' בְּס"ק
הַקּוֹדֵם דְפְלוּגְתָּ דְגַבִּי שְׁלִישׁ אִיִּירִי דוֹקָא בְּגוֹנִי דְתִשׁוּ מִיְמֹנֵי הַנְּל.

וְהֵרִי בְּזֶה נְדָאֵי הָאֵב נִקְרָא מִןחֲזֵק כְּמִש"ש פְּנ"ל: (ע"כ מְצָאנוּ וְחִסְרָא וּמ"מ הַכְּרַעְתוֹ וְדַעְתוֹ
מְבוֹאֲרַת) סִימָן י"ז (לְסִי' קי"ט) הַעֲתַק מִמְכַּתֵּב הַשְּׂאֵלָה בְּשִׁנּוּי לְשׁוֹן מְעַט בְּקִצְרָה.
בְּעוֹבְדָא בְּאֲחַד שְׁהַשְׁלִישׁ גַּם לֹאשְׁתוֹ שְׁנִשְׁתַּטִּית.

כבוד בן אחי רבתי ידידי הרב הגאון המפורסם מוה' נחמיה נ"י: המעשה רשע אשר עשה חתני ר' שלמה מנידון הגט בנדאי כבר שמע כבודו. והמסדרי הגט הנה ר' יהושע מהארקאי והשני לו ר' ליפע מ"ץ מלאדי.

איה שפאו בקסתר דבר לכפר אנטאניקע ושמה סידרו אותו. ושליח הגט עשו את ר' ליב מחאסלאוויץ.

ונתנו לו היתר לישא אשה. הנשמע רציחה כזו.

גרשה מביתו והטמין את כל בגדיה מחוט כו' ממש אין לה אף פ"א. לזה נא ידידי לפרסם קלונם ברבים ולפני כ"ק הגאון אדמו"ר שי' וגם לאביו אחי הרב שי'.

ואני זה זמן רב אשר הרביתי לו רעים וכל בקשתי הנה שיהיה אצלנו זבל"א ושליש מרנצה ולא רצה חתני בשום אופן. ונא ידידי לעיין בזה היטב אולי הגט פסול אחר שפתי תחי' פעת ת"ל דעתה צלולה ומיןשבת.

וגם שלא הגיע הגט לידה. כי ברח השליח עם הגט.

וא"כ איה מלאם לבם לתת לו היתר לישא אחרת. ואף ששמעתי שיש לו חתימות להתירו בנדאי גם הם פמונם פמותם.

וביותר איה מלאם לבם לסדר הגט בלי רשיון מהרב שלנו. נא מאד שפנס בזה.

כי החוב מוטל על אנשי משפחתי לילה בגוף ונפש נגד אנשי בליעל פאלה. ואף שאין דרכו לצאת חוץ לגדרו.

עכ"ז במקום הפרו תורתך. עת לעשות לה'.

ומצוה רבה היא: אלה דברי דודו ידידו המבקשו בתפלה מקובלת. אורי בערחין מקריטשוב: סימן י"ח מענין הג"ל מ"ש לכ"ק הגאון החסיד האמיתי אדמו"ר מוהר"ר מנחם מענדיל זצוק"ל: ב"ה יום ג' י"ג ניסן תקצ"ז לפ"ק דובראוננע: לכ"ק אהובי הרה"ג החסיד האמיתי כו' מוה' מנחם מענדיל נ"י: הציר מוכ"ז הביא מכתב אלי מדודי הגניד מוה' אורי נ"י וצוועק חמס ע"ד הגט שסידר האיש יהושע הידוע ונתן התרה כו'.

ומתחיל' לא היה בדעתי להשיב מאומה כי אמרתי שאין דבר זה שייך אלי כ"א להגדולים אשר יש בידם למחות. גם אמרתי שלדעתי לא ימצא שום אדם שיתרצה להתקשר אתו ע"פ הוראת אותו מורה.

אמנם אתמול הגיעני עוד מכתב מדודי נ"י איה שעשה חתנו ת"כ להתקשר עם פלת הרב מ' צבי לוריאי. רק שחזר לאחור מחמת שהגאון מוה' דוד לוריאי מרעיש העולם (שקרוב הדבר שהגט פסול עכ"ל דודי).

וא"כ נתבטל הטעם הב' הנ"ל. ולענין טעם הא' הנ"ל ראיתי בתוס' דב"ב (ד"י:) שקבלה ביז הגאונים דשמואל נענש עבור שהיא איתתא דצנוקא קמיה ולא אנשגח בה דפ' במה בהמה.

וע"כ לומר דאף שפכר השיב שמואל הא יתיב מר עוקבא אב"ד דכתוב כו' ופרש"י לא נענש אלא שפידו כו'. אפ"ה ה"ל להתפלל ג"כ כמו להמליץ ולבקש עבורה את מר עוקבא.

ע' ס' חפץ ה' בשבת שם ובתשו' מהרי"ט בראשונות ססי' ק' כ"כ בהדיא. (וע"ש דזהו פ' ערב דערב' כו').

ע"כ לא אוכל להתעלם מש"ב בזה. ובאתי לבקש את כ"ק בזה שימחול עכ"ה להודק בענין זה.

ובפרט שבאמת לפה"נ מכתבי הרבנים הסמוכים ומרא דאתרא דשם. מעשים אשר לא יעשו עשו עמה.

ואע"פ שפכר מצינו באחרונים שהתירו פרושים את חר"ג לפעמים בכעין זה. הרי מבואר גם בדבריהם הרבה תנאים לזה.

מה שאינם בנד"ד לפמ"ש הרבנים הנ"ל. ובאמת לפע"ד אין להקל עכ"פ כ"א בקיום פל פרטי התנאים דוקא כי גוף עיקר ההיתר יש לגמגם בו לפע"ד אלא שכן נהגו וא"כ הבו דלא להוסיף שלא לזלזל בפרטי התנאים.

ולפה"נ מחשבת הבעל נזכר מתוך מעשיו שחושב שבגט זה שהשליש פכר היא מגורשת ממנו ממש. ונפרד ונפטר ממנה עי"ז מפל וכל.

והוא היפוך מכוונת רז"ל חכמי הגמ' בתקנתם שלא יוכל לשלחה כדי שישמרה ממנה הפקר כו'. וכ"ש שאין שום מעלה בגט זה שיפקע עי"ז חר"ג.

(כ"א אדרבה כו' מטעם הנ"ל). ומה שנמשכו האחרונים אחר הב"ח דסי' קי"ט להשליש גט הוא דוקא אחר שיקיים כל פרטי החיובים שנזכר שם במזונותיה ויחוד בית ושמירתה ובכל תנאי כתובה כבעל לאשתו אז הוסיפו לרונחא דמילתא לטובתה להשליש גט כדי שלא תצטרף לבקש ממנו אחר שתשתפה (וגם זה פכר נודע מ"ש המג"ל פ"ו מה"ג במעשה דקושני).

ועי' בב"ב סי' ג' ובמ"ת סי' קכ"ו). אבל כל שלא קיים התנאים הנ"ל אלא אדרבה מדמה שע"י גט זה נפרדת ונפטר ממנו עתה.

לא די שאינו מועיל לחר"ג אלא אף גורע (ואפשר דאף מדינא דגמ' גט זה גורע מאחר דכל פנונתו להפרד ממנה עי"ז ולישא אחרת דכל זמן דאגידא ביה לא יתבי ליה אחריתא. וגט זה גורם שיתנו לו אחרת אדעת' ששוב לא יתיה אגיד בה פלל.

ולא יניחנה האחרת לטפל בה ולשומרה כו'. ובקמים הראשונים שהיה מותר לישא אחרת וכן עתה כשמתירים חר"ג כו'.

יש לומר דצריך להתנות עם האחרת שגם הראשונה היא עדיין אשתו ושחייב לה כל הדברים הנ"ל): והנה הב"ח בסי' א' לא הזכיר פלל השליש הגט. ונראה שזה בכוננה.

דכבר כתב הב"ש שמ"ש הב"ח בשם רש"ל בסי' קי"ט סותר למ"ש פאן. ובאמת אין דבריו ז"ל עולים בסגנון א' פלל.

דבסי' קי"ט מחליט דרש"ל מחמיר בכל גוונא אלא שהוא כחולק עליו מפני הקבלה בשם הגאון מהר"ר שכנא ז"ל. ובסי' א' וכן בתשו' סי' צ"ג לא הגיע לידי מדה זו לחלוק עליו.

אלא שר"ל דרש"ל לא אסר כ"א לגרש בע"כ אבל לישא אחרת בלי גירושין לא נמצא בדבריו (בהדיא) לאיסור. ובאמת הדבר תמוה מאד שהרי כל עיקרו של רש"ל לא בא שם כ"א לחלוק על חכמי דורו ולאסור מה שהתירו הם.

והרי מפורש שם שהם התירו לישא אחרת בלי גירושין רק להשליש גט באם תתפקח תקבל כו'. א"כ בכה"ג אוסר רש"ל.

וכן מפורש בהדיא בסוף דבריו וז"ל מהיום דעתי לאסור אפי' בדיעבד פשיגריש ע"י שליח להולכה שיהיה בידו הגט עד שתשתתפה כו'. א"כ מה זה שכתב הב"ח שלא נמצא בדבריו לאסור כו'.

אע"כ לכאורה לדחוק דמ"ש לישא בלי גירושין כנונתו אף לא להשליש גט כלל דוקא בזה לא נמצא בד' רש"ל בהדיא לאסור. וס"ל להב"ח שם דיש לומר דהשליש הגט מוגרע גרע מטעם הנ"ל (וגם דברי ראב"י ור"א שברש"ל שם ס"ל דקאי רק אמ"ש רבינו שמחה שם להתיר ע"י צירוף הגט כו').

ועם שזה דוחק גדול בדברי הב"ח וכ"ש בדברי רש"ל דמשמע ודאי דרש"ל מחמיר בכל ענין ואין שום תקנה לדבר וכמ"ש ג"כ ביש"ש דיבמות (וכן משמע ודאי דס"ל לראב"י ור"א כו') מ"מ איהו דחיק כו'. וכעת איני יודע לתרץ ולתקן דבריו ז"ל בע"א.

(אם לא שנאמר שעיקר הקפידא שלא יהיה בע"כ אלא ברצון (אבי' כו') וגם זה דוחק גדול ביותר ואין להאריך בעת לקצר). והנה אם הפונה בדברי הב"ח ז"ל ע"ד הנ"ל.

א"כ הרי השליש הגט גורע שלא יועיל שוב שום היתר גם בקיום כל התנאים וכמ"ש רש"ל אפי' בדיעבד כו' ולפ"ז יש סתירה בדבריו ז"ל מהכא להתם מהיפוף להיפוף דמה שמצריך ומתיר כאן אוסר כאן.

דבסי' קי"ט מצריך השליש הגט דוקא (וע' נ"ב שם שחושש אולי זה בקבלה מר"ג מ"ה שלא להתיר בע"א). ובסי' א' אוסר זה לפי הנ"ל.

וא"כ גם שניהם קשה להתיר והוא הדבר אשר דברתי שבעיקר ההיתר יש לגמגם. (שהרי דברי הב"ח הם היסוד מהמנהג להתיר שאחריו נמשכו האחרונים ז"ל).

וגם שבאמת בין לפי סגנון דבריו ז"ל שבסי' א' ובין לפי הסגנון דסי' קי"ט הפל צ"ע. דלפי הסגנון שבסי' א' וע"ד הנ"ל כבר נתבאר שהוא דוחק גדול וקשה מאד להעמיס כזאת בדברי הרש"ל וכן בדברי הראשונים ז"ל דשם.

דמשמע ודאי דבכל ענין אסרו ולפי הסגנון דסי' קי"ט ג"כ קשה מאד מאחר שרש"ל מצא שפבר החמירו מאד גדולי הראשונים ז"ל בפירוש ובהסקמת נועד הקהלות שבדורם (וגם רבינו שמחה עיקרו סמוך על נתינת הגט כו' ע"ש) איך יחלוק עליהם.

ומה זה ראיה ממה שקיבל בשם הר"ר שכנא ז"ל. הלא גם בדברי רש"ל מבואר שיצא הדבר בהיתר מחכמי דורו.

וגם הוא לא עצר פח לחלוק עליהם. אלא שאח"כ פשטמא דברי הגדולים הנ"ל חזר ופסק
להקמיר ויש לומר דגם פל חכמי דורו אלו ידעו כו'.

וכמ"ש רמ"א בח"מ סי' כ"ה. ולפה"נ גם הגאון הר"ר שכנא ז"ל הוא בעצמו הנה מחכמי
הדור דרש"ל שהתירו בכה"ג ומה בכה"ג אלו ראו כו' ואולי גם רמ"א ז"ל הנה מאותו
המנין שהתירו בימי רש"ל.

ועפ"ז פתב בסי' א' להקל בנשתטית. אבל מ"מ יש לומר דלא ראה דברי הגדולים הנ"ל.
(ובלא"ה יש לעיין בדברי רמ"א אלו. ובכלל למה יקילו יותר בנשתטית מבשאר מקום
מצוה).

וכן בשאר חולי ארוך שכ' הב"ח בפשיטות בססי' קי"ט בשם רש"ל דלדין כו' ומשמע
שאין להתיר לישא אחרת. וגם לא נשמע להקל בזה ולמה נשתטית קיל יותר.

ומדינא דגמ' להיפוך כו' ואין להאריך בעיון פעת). ומ"ש הט"ז דדברי רש"ל לא מסתבר
פלל דלמה נשגיח על טובת האשה שהוא רק חשש ספק מנהג הפקר והיא אינה בת
עונשין ולא נשגיח עליו כו'.

צ"ע דמנהג הפקר נקלה לפה"נ היינו ע"ד מנהג הפקר שזנפר ס"פ הבע"י דפרש"י שם
שפסקת עצמה וחוטאי' בה כו'. והיינו טובת הפלל (ומיגדר מילתא).

וכן מה שתמה דאפי' בחציו עבד כו' צריך לעבור בעשה ולשחררו כדי לישא כו' ג"כ
צ"ע דגם בשביל מנהג הפקר דאשה מצינו ג"כ דצריך לשחרר חציה שפחה כו' בס"פ
הבע"י שם. (אף אולי שם בידועים דוקא ולא בחשש הפקר.

אלא דצ"ע מה ענין מנהג הפקר דידה שהזכיר לענין חר"ג שלא לישא אחרת. וצ"ל דקאי
רק אלגרשה בע"כ אבל הרי לא הזכיר כ"א דברי הב"ח להשליש גט ולישא אחרת כו'.

ואולי צ"ל פנונתו ע"ד הנ"ל דגם בהשליש גט יש חשש מנהג הפקר וצ"ע כו'). גם מ"ש
ותו דקבר כ' ב"י דלא גזר ר"ג כ"א עד סוף אלף הה' כו' עמ"ש מהרי"ק דהרשב"א עצמו
לא סמך ע"ז ולא מצינו לא מהאחרונים שסמך ע"ז כו' ע"ש.

עם שונאי הרבה פוסקים סוברים כהב"י וגם ראיתי מ"ש הב"י בתשו'. מ"מ באמת לא
זכיתי לקבל זה בטוב לסמוך על לשון א' שהביא מהרי"ק בשם רשב"א שכ' רק בדרך
ספק כ"ש ששמעתי כו' מה שהרשב"א ומהרי"ק עצמם נראה מבואר דלא סמכו ע"ז
לחלוטין עכ"פ.

ולא משמע פן פלל מפל גדולי הפוסקים שהיו בתחלת אלף הו' והזכירו חר"ג כו'. וע'
תשו' רש"ל סי' י"ד.

וכן מהרי"ק עצמו בכמה תשו' ואין להאריך בזה. גם מ"ש הב"י שם בתשו' סי' י"ד
(דכ"ח ע"ד) בקפידא גדולה על מי שפסק לומר דלשון שמענו שברשב"א אינו דומה
לאלו הנה כו' לשון קבלנו וכה"ג (ומלשון שמענו אין ראיה דהכי ס"ל בהחלט גמור כו').

והביא ראיה מלשון שמעתי שבד' התנאים לפע"ד לא זכיתי גם זה שיתקבל אצלי כ"כ.
דלפה"נ אף שבלשון תנאי' לשון שמעתי היינו קבלה מרבותיו (יש לומר דזה דוקא

בתנאים ומטעם הידוע לי"ס) אבל בלשון פוסקים כמדתה שפמעט לא ימצא לשון זה על קבלה מרבו.

אלא מפי השמוע' מבנ"א כו'. רק רש"י כמדתה שאחז בלשון זה דרך קבלה מרבתי. וגם איהו הרבה פעמים חולק על הלשון ששמע (עפ"י הרוב). ובשאר פוסקים כמדתה שאינו מצוי קלל.

שיהיה הפונה קבלה מרבו כ"א דרך שמיע' בעלמא וע' תשו' רשב"א סי' ק"ס שכ' על הרמב"ם ששמענו שחזר בו. ובססי' כ"ט כ' על ענין זה עצמו שמן הדומה שגם הוא בעצמו חזר בו בתשו' כו'.

הרי שלשון שמענו אינו אלא בלשון מן הדומה כו' (ולפה"נ שפוננת האומרים פן הוא שפיון עמ"ש בתשו' פאר הדור סי' ל"ד. ולכאורה אינו מוכרח כו' וכמדתה לי שפתבתי מזה במ"א).

וכמדתה שלא ימצא לשון שמעתי בפוסקים (זולת רש"י) על איזה פסק דין (או פי') לומר שמעתי שפך הדין (או שפך הפי') כ"א על איזה ענין במציאות כמו בנ"ד ששמע שפך היה מציאות התקנה דר"ג או בענין תשו' רשב"א ה"ל ששמע שרמב"ם חזר בו היינו שפן נמצא במציאות בתשובתי וכה"ג שדבר כזה שיהי' לשמוע גם מבנ"א פשוטי'.

והפלל שפוסקים לפע"ד אינו מצוי קלל שיכתבו לשון שמעתי על ענין קבלה מרבתי בהחלט גמור. ודרך קלל קבלנו היינו שפן קבלה להלכה כו'.

אבל שמענו כמדתה עפ"י רוב לא ישאר פן במסקנא להלכה וע' תשו' רשב"א סי' ק"צ ששמעתי משם הרמב"ד כו' אבל מקובל אני ממורי כו'. וגם בתנאי' (אפשר שיהיה חילוק קצת היינו שקבלתי ודאי שפן קיבל וס"ל למקבל זה) (וכלשון קבלה מיניה כו') (משא"כ) שמעתי עם שודאי (בתנאי') היינו שפן שמע מרבו.

אבל אינו מוכרח שקבלה מיניה אלא יש לומר שמעתי מרבתי ולדידיה לא ס"ל. והכי איתא בהדיא בגמ' עירובין ד' ל"ה ב' ע"ש בפרש"י ד"ה שמעתי.

(משא"כ קבלתי). וע' עוד ברמב"ן בחי' לב"ב דק"ע ד"ה ה"ג כו' ושמעתי כו'.

ואלו לדידיה לא ס"ל הכי. אלא כמבואר בריטב"א לשבועו' (דמ"א ב') (סד"ה ההוא דא"ל לחבריה וכן מבואר מד' רשב"א בתשו' סי' תתקס"א ע"ש).

וע' ס' ערך לקח למהריק"ש סי' א' ותשו' רשב"א ח"ג תשו' אחרונה סי' תמ"ו. פללו ש"ד דלפע"ד לא ברור כ"כ גוף מהות ההיתר שהתחלתו נתחדש בימי רש"ל ורמ"א.

ויש לגמגם מפי תשו' הראשונים ז"ל והספמת הקהלות אז. ועכ"פ אף שלא נזוז מהמנהג שהנזכר באחרוני' ז"ל אבל הבו דלא להוסיף כו' היינו בקיום פל פרטי התנאים דוקא משא"כ בנ"ד וראוי לכ"ק ושאר גדולי הדור לגדור הפרצה: ובדברי הב"ח ה"ל אם נאמר שחזרה יש פאן לכאורה יש לומר דהיא דסי' א' ובתשו'.

דאָטרוֹנֶה היא. כּי הִתְשׁוּבָה הִיְתָה בְּשַׁנַּת שׁצ"ז וְהִינּוּ בְּסוּף יָמָיו ז"ל ע' סְדֵר הַדּוֹרוֹת (דנ"ג ע"ג) שְׁהִיָּה מִן ה"א שׁכ"ח עַד שׁצ"ח כו' גַּם בְּתִשׁוּב' צ"צ (סי' ס"ז) תִּלְמִידוֹ לֹא נִזְכָּר הַשְּׁלֵשֶׁת הַגָּט.

גַּם סָמִי חָדָא מִכְּמָה תָּרִי וּתְלָתָא. שְׁהַשְּׁלֵשֶׁת הַגָּט נִזְכָּר רַק בְּמָקוֹם א' בְּסִי' קו"ט מִשָּׁא"כ בְּלִי גָט נִזְכָּר בְּסִי' א' וּבְתִשׁוּב'.

וְגַם בְּסִי' קו"ט גּוֹפֵא בְּסוּף דְּבָרָיו כְּתֹב וּלְעֵנָן מַעֲשֵׂה יֵשׁ לְהַחְמִיר כְּרַש"ל רַק מְחַלֵּק ע"ד סְגוּן שׁכ' בְּסִי' א' (וְלִבִּי אֹמֵר לִי שְׁסִיּוֹם לְשׁוֹן זֶה שָׁם. וְכֵן מ"ש בְּזֶה בְּסִי' א' הוּא מַה שְׁהִיָּה בְּסִפְרוֹ בְּסוּף יָמָיו כו' וּמִשְׁנֵה רֵאשׁוֹנָה דְּסִי' קו"ט לֹא זָזָה כו').

וּמִדְּבָרֵי רֵאב"י אֵלּוּ שְׁבִתְשׁוּ רַש"ל נִרְאֶה דִּישׁ לְהַכְרִיעַ פְּדָבְרֵי מוהר"י מִינְיָן סִי' יו"ד שְׁמָה שְׁהִקְיָל רֵאב"י שְׁבִמְרָדְכִי הוּא רַק בִּיבְמָה דְּוָקָא. וּמִשׁוֹם דְּאִשָּׁה הִקְנּוּ לוֹ מַה"ש כו' מִשָּׁא"כ בְּשָׂאָר מְקוֹם מְצָנָה.

וְהַב"י בְּתִשׁוּב' סִי' י"ד שְׁחַלֵּק עָלָיו נִרְאֶה דֵּהוּא מְשׁוּם דְּלֹא רָאָה דְּבָרֵי רֵאב"י שְׁבִרַש"ל. וְעַכ"פ מַה דְּמִשְׁמַע מִד' רַמ"א ז"ל דִּישׁ יוֹתֵר לְהַקְלֵל בְּנִשְׁתַּטִּית מִבְּשָׂאָר דְּבַר מְצָנָה וְאַף יוֹתֵר מִיבְמָה צ"ע מֵאִין הַרְגִּילִים (וְכ"ש שְׁנִסְתֵּר זֶה מִדְּבָרֵי רֵאב"י וְסִיעָתוֹ שְׁבִרַש"ל עכ"פ).

וְאוּלַּי יֵשׁ לוֹמֵר בְּדוֹחַק שְׁדְּבָרֵי רַמ"א אֶחָד הֵם וְאִמְקוֹם מְצָנָה דְּלַעֲיֵל קָאִי פְּלוֹמֵר דְּבְמָקוֹם מְצָנָה (כְּמוֹ הִיכָא דְּלֹא קָיָים פ"ו) דִּישׁ פְּלוֹגְתָא אֶלָּא דְּמִמִּילָא רָאוּי לְהַחְמִיר לְפִיִּיסָה כו' שְׁתִּקְבֵּל גָּט מְרִצוֹנָה אֶבֶל אִם אִשָּׁה זֹו נִשְׁתַּטִּית כו'.

וְאִיךְ שְׁיִהְיֶה לְכָל הַפְּחוֹת נִרְאֶה דְּרַמ"א מִיִּירֵי בְּאִפְּוֹן שְׁאִין לָהּ רְפוּאָה וּז"ש שְׁאִינָה בַּת גִּירוּשִׁין (פִּי' עוֹלָמִית). וְע' גִּיטִין (ד"ע ב') שׁוֹטָה לֹא סָמִי בִּינָן כו' וְע' פִּר"ח סִי' קו"ט מִשָּׁא"כ בְּנִד"ד לְפָמ"ש הַרְבָּנִים הַנָּ"ל.

גַּם נִרְאֶה דִּישׁ לוֹמֵר דְּמִיִּירֵי שְׁעוֹשֶׂה בְּרִצוֹנָה וְרִצוֹן מִשְׁפַּחַת' אֶלָּא שְׁאִינָה בַּת גִּירוּשִׁין כו'. וְזֶהוּ הַחֲלִיּוֹק בֵּין זֶה לְמָקוֹם מְצָנָה דְּקוֹדֵם (ד"ע כ' שָׁם אִינוֹ בְּרִצוֹנָם דֵּא"כ לְמָה לְהַתִּיר חר"ג.

יְגַרְשָׁנָה כו'). וְכ"ז אִינוֹ בְּנִד"ד.

כֹּל זֶה פְּתִיבְתִי בְּלִי עֵיּוֹן הָרָאוּי כֹּלְל וּמִמָּשׁ בְּלִי הַשְּׁגָחָה. כִּי מִטְרַדְת יו"ט הִבַּע"ל הַהֲכָרַח לְקַצֵּר.

רַק בְּדָרְךְ כֹּלְל זֹאת נִרְאֶה וְדֵאִי עַכ"פ דְּבִאִפְּוֹן הַנְּעֵשֶׂה בְּנִד"ד הוּא מְאֹד שְׁלֵא פִּהוּגָן. וְזִלְזוּל גְּדוּל בַּחֲר"ג וּפְרָצָה גְּדוּלָה.

וְעַכ"פ רָאוּי לוֹ לְכ"ק שִׁי שְׁלֵא לְמִנּוּעַ א"ע מְלִהֲזַדְקָה לְזֶה: וְהִנְנִי ח"ד הַמְּבַקְשׁוֹ וְדוּש"ת מְלוֹנ"ח מוֹכֵן לְפָקוּדָתוֹ נִחְמָ' בִּינְרָךְ. סִימָן י"ט (לְסִי' קכ"א) בְּעֵנָן טוֹפָס גָּט חֲרַשׁ שְׁבִרִי"ו: הִנֵּה יְדוּעַ לְכַת"ר שְׁבִלְיָלָה א' אִין בְּכַחֲזִי לְעֲמוּד עַל הַדִּין וְכ"ש לְמַעֲשֵׂה אִינְנִי מְסוּגָל כֹּלְל.

והנה כבר דברנו שלכאורה לענין הפי' וכוונת דברי רי"ו (ב"ש בה"ע וגאונים) נראה יותר כמ"ש הנ"ש במה"ב ושבוי"י (סי' כ"ב) שזהו נוסח גט ממ"ש ולא כעין הרשאה. אלא שמ"מ כיון שלא נזכר זה כ"א ברי"ו.

ומסתימות שאר כל הפוסקים משמע נדאי דאין שינוי כלל בין גט חרש לשאר גיטין. א"כ נדאי עכ"פ יש ליתן מקום למ"ש התוי"ט וצ"צ (סי' ס"ח) שגם הרי"ו פונונתו לפטור בגוסקא זו בלבד ובפטרט שגם הב"ש ופר"ח (קכ"א) הסכימו להם.

ולכן ראוי ליתן ב' גיטין (וע"ד התיקון שכ' אחרונים ובפטרט בחרש הרי בדרבנן יש ברירה כו'). וגם הרשאה (פשוטה) נראה שראוי ליתן ליד האשה (או ליתן לה הגט הב' שיהיה בידה פהרשאה כמ"ש בצ"צ אלא שאפשר אם זהו גט ממ"ש שבוי"י הרי המנהג לקרוע כו') כיון שלפי' הצ"צ וסיעתו זהו עיקר החידוש דרי"ו.

(והגט הפשוט נראה שראוי להקדימו כיון שלכל שאר הפוסקים נראה שאין לשנות וגם אליבא דרי"ו לרוב גדולי האחרונים גט זה עיקר) והנה אם אמרנו נחנה אנו להיכן הדין נותן זהו דרך ארוכה ומה אנו ומה פחנו להכריע בדבר שהוא רק מקבלת הגאונים ולא דיברו בו הפוסקים בטעמים וסברות.

ובפטרט בפעיה קלה ונחוצה כזו. ומ"מ דרך העברה בעלמ' אמרתי לעיני מעט: והנה בטעם שהוצרכו הגאונים לחדש פזאת לא מצאתי פעת טעם נכון כלל.

דאי משום שבכל הגיטין שכותבין אגא פלוני כו' דהיינו שהפל הוא לשון הבעל כמ"ש הפוסקים (והרא"ש גבי מלת איך פב"פ שבסי' קכ"ו) ובחרש הרי זה מיוחד פשיקרא (או שיקרא ממ"ש) דאע"ג דבכל דוכתי אמרי' דלמחזי פשיקרא לא חיישינו הרי הרבה סברות נאמרו בזה בראשונים ולא כל השקרים שונים וכמו שהאריך בזה הג"פ סי' קכ"ז סק"כ (ובכמה דוכתי) ע"ש.

ועי' תשו' חו"י סי' נ"ה. אף א"כ גם בגשתתק ומגנייד וצ'לוב וכה"ג שבסי' קכ"א נמי נימא הכי (ואדרבה הרי באלו היו הקדושים דאורייתא משא"כ בחרש מעיקרו שהפל רק דרבנן עכ"פ) ולא מצינו פזאת בשום פוסק לשנות בגוסקא של אלו כלל ומה נשתנה חרש כו'.

אבל כיון שכ"כ בשם הגאונים מי יקיל ראש ח"ו מצד שאין אנו יודעים הטעם. וא"ל ג"כ שזה יכריע שהפי' ברי"ו הוא ע"ד מ"ש בעל התוי"ט וצ"צ.

ז"א דגם אי בדבריהם איני יודע מה נשתנה חרש להצריך הרשאה יותר משאר גיטין. (ואם האשה נשאת בעיר שנתגרשה מה צורך להרשאה).

גם למה צריך נוסח ע"ז ולהזכיר שנתגרשה ברמיזה כו' ולמה כולי האי. (וכ"ש לכתוב ודן כו' נהרי את מותרת לכ"א שאין כ"ז שייך בהרשאה): ולכאורה עלה ע"ד שיש לומר בטעם שהוצרכו לשנות בגט חרש דוקא ולא בגשתתק ואינך.

משום שהרי גם בכל אדם אין הבעל אומר לסופר כ"א סתם כתוב גט לאשתי ואינו אומר בפירוש כל הגוסקא (כמ"ש בכ"ד). ועכ"ז פותב הסופר כל הגוסקא כאלו כן הוא לשון הבעל (וכנ"ל שגוסקת הגט כאלו הוא לשון הבעל המספר כן).

וּלְהֵאוּמְרִים דְּבַעֲי' שְׁלִיחוֹת לְכַתִּיבָה מְסֻתָּמָא פְּתִיבַת כָּל הַנּוֹסֵחַ צ"ל בְּשְׁלִיחוֹתוֹ. (אָבֵל לְהֵאוּמְרִים דְּלֹא בַעֲי' שְׁלִיחוֹת לְכַתִּיבָה רַק מִשּׁוּם לְשֻׁמָּה יֵשׁ לוֹמֵר דְּכִינּוֹן שְׁצִנָּה הַבְּעַל בְּכָל־ לְכַתּוֹב גִּט סָגִי לִיחֻשָׁב לְשֻׁמָּה כו').

וּמ"מ י"ל דְּכַתִּיבַת כָּל הַנּוֹסֵחַ פְּשִׁיקְרָא כו' וצ"ע). וְע"כ לוֹמֵר דְּכִשְׂאוּמְרִים הַבְּעַל לְהַסּוּפֵר לְכַתּוֹב גִּט סִתְמוּ כְּפִירוּשׁוֹ שְׁיִכְתּוֹב בְּכָל הַנּוֹסֵחַ הַנְּהוּגָה (וְע"ד מ"ש בַּח"מ ס"א ס"ה דְּכָל שְׁמִינָה לְכַתּוֹב שְׁטֵר דַּעְתּוֹ שְׁיִכְתּוֹבוּ כְּמִנְהֵג וּצ"ל לְפָרֵשׁ כָּל לִישְׁנֵי שְׁפִירֵי כו').

וְע"י תְּשׁוּ' חו"י סָס"י נ"ה). וּצ"כ גַּם בְּנִשְׁתַּמֵּךְ וְכַה"ג יֵשׁ לוֹמֵר דְּכִינּוֹן שְׁהֶרְפִין לְכַתּוֹב גִּט דַּעְתּוֹ בְּנִסְחָה הַנְּהוּגָה.

אָבֵל בְּחֶרֶשׁ מְעִיקְרוֹ (יֵשׁ לוֹמֵר) דְּלֹא יָדַע כָּל־ל נִסְחָה דְּגִיטִין וְאִיךָ יְהִי רְמִיזתוֹ מוֹעִיל כְּפִירוּשׁ כָּל הַנּוֹסֵחַ'. אָבֵל ז"א דְּגַם בְּכָל הַגִּיטִין מִי לִיפָּא ע"ה שְׁאִינוּ יוֹדַע כָּל־ל נִסְחָה הַגִּט (כְּמִדְּנָה) שְׁצִרְיָה לְהַסְבִּיר לוֹ.

וְגַם בְּנִשְׁתַּמֵּךְ וְהַמְּוֹשְׁלָה בְּבוֹר וְאוּמְרִים כָּל הַשּׁוֹמֵעַ קוֹלֵי כו' מִי לֹא עָסְקִינוּ גַּם כְּשֶׁהָיָה ע"ה וְאִינוּ יוֹדַע הַנּוֹסֵחַ כָּל־ל) וְעַכ"ז מְסֻתָּמָא אֵין מְשַׁנִּין הַנּוֹסֵחַ כָּל־ל. וְעוֹד גַּם בְּחֶרֶשׁ אֵין רְאִיָּה שְׁאִינוּ יוֹדַע הַנּוֹסֵחַ וּמִי לֹא עָסְקִינוּ שְׁהָיָה פְּקֻחַ וְנִתְחַרֵּשׁ קוֹדֵם שְׁקִידֵשׁ כו' וְגַם בְּחֶרֶשׁ מְעִיקְרוֹ מִשְׁמַע בְּגִמְרָא וּפּוֹסְקִים שְׁיֵשׁ מִי שְׁיִכּוֹל לְכַתּוֹב (ע"י גְּמָרָא דַּע"א חֶרֶשׁ לֹא הִלְכוּ כו' וְאַחַר כַּת"י כו').

אַרְשָׁפ"ג בַּמַּד"א בְּחֶרֶשׁ מְעִיקְרוֹ כו' וְע"י ב"ש ס"י קכ"א סק"ט). וּצ"כ יֵשׁ לוֹמֵר שְׁיִוִּדַע נִסְחָה הַגִּט.

וּכְשֶׁמְרַמֵּז לְכַתּוֹב גִּט דַּעְתּוֹ כְּנִסְחָה הַנְּהוּגָה כַּנ"ל. (וּבְעִיקָר הַדְּבָר יֵשׁ לַעֲיִין לְכַאוּרָה לְפַמ"ש הַשְּׁ"ף בַּח"מ סָס"י מ"ב וְכ"ד וְכ"כ בַּח"מ ס"י ע"א סק"ה וְאַפְּלִי בְּמִנְהֵג פְּשוּט אִם לֹא הָיָה יוֹדַע מִהַמְּנַהֵג לֹא מְהַנִּי.

א"כ בְּאַמַּת ע"ה וְכַה"ג שְׁאִינוּ יוֹדַע כָּל־ל נִסְחָה גִיטִין הַנְּהוּגָה לְמָה מְהַנִּי כְּשֶׁאוּמְרִים סִתְמוּ לְכַתּוֹב גִּט שְׁיִהְיֶה הַסּוּפֵר שְׁלוּחוֹ בְּכָל הַנּוֹסֵחַ' וְהָיָה מְהֵרָא וְיִפְרֵשׁ לוֹ עִיקְרֵי דְּבָרִים הַמְּעַכְבִּים עַכ"פ.

וְאֵין לוֹמֵר לְפִי שְׁרוּאָה הַבְּעַל אַח"כ הַגִּט וּמְקַבְּלוֹ וְנוֹתְנוֹ כו' שְׁהָרִי כָּל שְׁלֹא נִכְתַּב בְּצוּוִיֹּ וְאִינוּ כְּלוּם וְכִדְאֻמְרֵי' (דַּע"ב) כְּתִב סוּפֵר לְשֻׁמָּה כו' אַעפ"י שְׁפִתְבוּהוּ וְחִתְמוּהוּ וְנִתְנוּ לָהּ גִּט בְּטֵל כו'.

וְעוֹד הָרִי בְּמִוֹשְׁלָה בְּבוֹר וְכַה"ג כְּשֶׁהַבְּעַל אִינוּ כָּל־ל שֵׁם בְּשַׁעַת פְּתִיבָה וְנִתְיָנָה ג"כ אֵין מְשַׁנִּין כו'): וְעַתָּה אֲרָאָה מְעַט לְהִיפּוּף מָה הַחֲסָרוֹן בְּנִסְחָה דְּרִי"ו אַף אֵי נִימָא דְּזַהוּ גִט מְמַשׁ. הִנֵּה מ"ש בַּעַל תוֹי"ט שֵׁם וְתִדַּע שְׁהָרִי כָּל נִסְחָה גִט אֲשֶׁה לֹא נִכְתַּב כָּאֵן כו' (וּמְחַמַּת זֶה הַנ"ש דַּס"ל דְּזַהוּ גִט מְמַשׁ הוֹסִיף בְּנִסְחָה).

לְכַאוּרָה אֵינְנִי יוֹדַע כ"כ כְּלוּם חֲסֵר בְּנִסְחָה' זוֹ מְעִיקְרֵי הַדְּבָרִים הַנּוֹפֵר בַּגַּמ' פ' הַמְּגַרֵּשׁ (דַּפ"ה ע"ב). כְּמוֹ וְדוֹ.

אַגְרַת.

למקה.

(ומ"ש שתהא רשאה ולא פתב די תהונוין פבר כ' הר"ן בשם העיטור (גופא) דזה עדיף טפי והובא ברמ"א סי' קכ"ו סכ"ב). דתצביין להתנסבא.

וכן מן יומא דגן ולעלם נהרי את מותרת לכ"א. גם פטורין שבוקין תרוכין.

ומה שפכל הגיטין כופלין פטרית כו' ג"פ אינו אלא פכל לשון וע' ש"ג על המרדכי ופי' הגט דר"י מינץ בשם הר"ש מקוננו מתקשה לתרץ הפכל. וע' ג"פ סי' קכ"ו סקמ"ט.

ועכ"פ אינו מעכב. וכמ"כ שארי אריכות לשון שפבגט (כמו צבית כו') ודאי אינו מעכב.

וכן דהוית אינתתי כו' עי' ש"ג על נוסח גט שפרי"ף ועי' ג"פ סק"צ. והזמן והמקום (עמידת הסופר והעדים והנהרות) יש לומר שפכל נכלל במ"ש בראש נוסח דר"י בכה וכה כו' ר"ל בתיבת כו' שיכתוב פנוסקא הנהוג עד אנא פלוני.

ומקום עמידת הבעל (והאשה) אינו מעכב כ"כ כמ"ש בסי' קכ"ח ס"ב (ואפשר נמי דבמ"ש בנוסח הנ"ל פלוני בן פלוני ופלונית ב"פ נכלל גם מקום עמידתם אם הם שם כו' וצ"ע למעשה) ומה שהשמיט פדת משה וישיראל הרי פתב פתקנתא דרבנן לפי שגט חרש דרבנן.

(גם אינו מעכב. וגם אפשר דלא חש לסיים סיומא.

וצ"ע למעשה אם לכותבו ואף שגט זה דרבנן הרי פדת משה וישיראל הוא משום דכל המדדש ומגרש אדעתא דרבנן כו' כמש"ש בפי' הגט להר"ש). ולא ראיתי חסרון שראוי לעמוד עליו כ"א מה שהשמיט תיבת מנאי או מני'.

דלדין דקיי"ל כר"י שפותבין ודן פדי שיהיה ידים מוכיחות צריף ג"כ מנאי. (והוא לעיפובא אף אם אינו תורף הגט עי' ג"פ סי' קכ"ו סקי"ט וסקצ"ו).

ולכאורה צ"ל שבה"ע ס"ל פאיפא מ"ד שבחה"ר ור"ן דאעפ"י דבדון קיי"ל כר"י במנאי קיי"ל כרבנן משום הסוגיא דריש נדרים (ה' ע"ב) דאמרינן דרבא אמר אפי' לרבנן דגבי גט שאני דאין אדם מגרש אשת חבירו.

וסברא זו מועיל רק לענין מנאי ולא לדון דצריף שיהא מוכיח שמגרש בגט זה ולא בדברים פסוגיא דפ' המגרש וא"כ לדיון שפותבין מנאי (עי' רשב"א ור"ן שם ושם) לכאורה גם בנוסח זה דר"י הנה ראוי להוסיף זה (היינו מני').

גם אולי ט"ס ברי"ו (פי' לכאורה אין טעם לדלג וצ"ע למעשה) ועוד ראוי לעמוד על מ"ש בנוסח הנ"ל ונהרי את מותרת לכ"א לבסוף (כמו שעמד בזה כת"ר). ואעפ"י שמצד שכתב הר"ן פ' המגרש והובא ב"י סי' קכ"ו דמסתברא דצריף לכתוב ודן בראש הגט או בסופו פדי שיהא מוכיח דאכילה מילתא קאי לפה"נ אין קפידא כ"כ ואינו כ"א לכתחילה וכמזומה שלא נזכר זה בשו"ע ואחרונים פלל.

עכ"ז מצד שאין למדים משיטה אחרונה הנה ראוי להקפיד שלא לכתוב ונהרי את מותרת לכ"א בשיטה אחרונה. שהרי זהו גופו של גט.

ולכאורה נראה שבה"ע לשיטתו דס"ל דכיון שפותרין ודן כו' ושארי לשונות פטורין תרוכין כו' שוב א"צ לכתוב הרי את מותרת לכ"א כמ"ש הב"י בשמו (דק"ז ע"ב). ואפשר דמש"ה הפך הסדר ואפשר שגם בכל הגיטין ס"ל הכי.

(אף שוב ראיתי בעיטור נוסח הגט (דמ"ח) שכת' ודן כו' לבסוף). וא"כ אולי לדידן דמסיק הב"י שם (וכן פסק בשו"ע) פהפוסקים בשם רמב"ן דגם עתה זהו מגופו של גט.

ראוי להפוך הסדר. ואעפ"י שרמ"א שם בס"א ס"ל שעתה אינו כ"א תוס' ורק לכתחילה.

הרי הב"ש שם ובסקל"ו אינו מסכים עמו אלא זהו עיקר התנאי פדמשמע בגמרא (ובתשובת רמ"א סי' קכ"ח משמע שאינו מחליט הדין נגד רמב"ן רק לענין עירוב לה"ק בגט כתב דהרמב"ן אפשר ס"ל כראב"ד שאינו פוסל בעירוב מקצת לה"ק כו').

גם הג"פ שם סקצ"ו מסיק רק להקל בדיעבד במקום עיגון. אם כן לכאורה היה לנו לחוש ולהפוך שלא יהיה נהרי את מותרת לכ"א בשיטה אחרונה (ולדקדק שגם ודן כו' עד פטורין עכ"פ לאיזה ג"כ בשיטה אחרונה).

אלא שאם באנו לשנות ולתקן הנוסחא יותר ראוי לסיים פדת משה וישאל פנ"ל דיש לומר דרי"ו לא חש לסיים ואין זה שינוי כ"כ. (ולכתוב רק פדת משה וישאל בשיטה אחרונה וכנהוג מלבד שרוב הפוסקים ס"ל שזה מהני כמו שריר וקנים דאז למדים משיטה אחרונה כו').

אמנם י"ל שא"צ תיקון כלל בזה. דהא דאין למדים משיטה אחרונה הוא דוקא כשלא חתימי למטה כ"א עדים שהן בע"ב דעלמא ואין רגילים לדקדק לסמוך חתימתו ולכן חוששים לזיפא אבל בנוסחא הנ"ל דב"ד חתימי למטה והם דייקי לחתום סמוך כמ"ש התוס' בפ' ג"פ (קס"ג): ד"ה שיטה ע"ש וא"כ ליפא חושש זיפא ולמדים משיטה אחרונה.

והנה עפ"ז לכאורה יצא לנו חומרא חדשה בנ"ד דצריך שינדקדקו הב"ד לחתום סמוך לכתב הגט יותר מחתימת עדים הנהוג והיינו אף זולת הטעם כדי שנוכל ללמוד משיטה אחרונה פנ"ל אלא אף גם אם יכתוב פדת משה וישאל כו' פנ"ל.

מהא דקיי"ל בגמרא שם ובטוש"ע ח"מ סי' מ"ו סל"א דבין עדים לאשרתא אפי' שיטה א' פסול ע"ש בסמ"ע סקע"ו. ולכאורה ה"ה הקא גבי גט.

(וצ"ע אם יש לחלק. ואין פנאי): אמנם החסרון העיקרי פכר אמרתי מה שפונסחא זו כל סגנון הלשון הוא שהב"ד הם המדברים ומספרים איך שפלוני מגרש לפלונית.

ומשונה מפל הגיטין שסגנון הלשון הוא כאלו הבעל הוא המדבר לנוכח האשה. (ואיני יודע למה לא דיברו בזה כלל הצ"צ ובעל תוי"ט ונ"ש ושכו"י הנ"ל).

דלכאורה נראה שדבר זה עיקר גדול בגט. והדבר צריך תלמוד (לעת הפנאי א"ה).

דכבר אמרתי שמד' הר"ן פ"ק דקדושין גבי בשטר כיצד (ט') נראה שזהו לעיכובא. שכתב לחלוק אמ"ש רמב"ן דבשטר קדושין דקטנה ע"י עצמה.

לאו דוקא שיכתוב בתה מקודשת אלא כ"ש פשיכתוב הרי את מהני. וכ' הוא דכיון שהשטר הוא שקונה צריך שלשון השטר ידבר עם מי שהוא מקבל הקדושין (ר"ל כנגד

הָאֵב וְשֵׁהוּא הַמְקַדְשָׁה) כְּשֵׁם שֶׁהַמְגֵרֶשׁ אֲשֶׁתּוֹ ע"י שְׁלִיחַ צָרִיף שִׁיכְתוֹב בְּגִט הָרִי אֶת שְׁאֵם
כְּתַב הָרִי בַתָּה כּו' וְדַאי לֹא מְהֵי דְלֹא מְצִינּוּ בְּגִירוּשֵׁינּוּ שִׁיזְדַּבֵּר עִם אַחֲרִים עכ"ל.

וְכַתּוּב עוֹד דְּסִיפָא דְרַב נַחְמָן דִּהֵינּוּ שֶׁבְּגֵרָה דְנִקְיֵט לָהּ בְּלִשׁוֹן הָרִי אֶת בֵּין ע"י אָבִיהָ בֵּין
ע"י עֲצָמָה דְנוֹקָא הוּא דִּהְרִי הוּא מִמֶּשׁ כְּאִשָּׁה הַמְתַּגְרָשֶׁת שְׁפוֹתֵב בְּגִט הָרִי אֶת כּו' הָרִי
דְלַעֲיֻכּוּבָא בְּעִי' שִׁיכְתוֹן' לְנוֹכַח הָאִשָּׁה כְּשֵׁהוּא גְדוּלָה (אוּ לְנוֹכַח הָאֵב כְּשֵׁהוּא קַטְנָה).

וְנִרְאֶה דְאִף גַּם הַרְמַב"ן לֹא פְּלִיג אֲלָא בְּקַטְנָה ע"י עֲצָמָה דס"ל אַע"פ שֶׁאָבִיהָ הוּא עֵיקַר
הַבְּעַל דְּבַר הַמְקַדְשָׁה לוֹ פִּינּוּ דְסוּף סוּף הִיא הִיא הַמְתַּקְדְּשֶׁת לְכַן כְּשֵׁנוֹתָן לִידָה שְׁפִיר דְּמִי
(טְפִי) לְכַתּוּב לְנוֹכַח דִּידָה.

אָבֵל בְּגְדוּלָה שֶׁעֲשֵׂתָה אָבִיהָ שְׁלִיחַ לְקַבֵּל גִּיטָה אוּ שֶׁטֶר קְדוּשֵׁינּוּ מוֹדָה שֶׁצָּרִיף לְכַתּוּב
דְּנוֹקָא לְנוֹכַח דִּידָה הָרִי אֶת. פִּינּוּ שֶׁהִיא הִיא הַמְתַּקְדְּשֶׁת אוּ מְתַגְרָשֶׁת וְגַם הִיא הַבְּעַל דְּבַר
וְאָבִיהָ אִינוּ אֲלָא שְׁלִיחַ בְּשִׁבְלָהּ.

וּז"ש הַר"ן כְּשֵׁם שֶׁהַמְגֵרֶשׁ אֲשֶׁתּוֹ כּו' וְדַאי לֹא מְהֵי כּו' מִשְׁמַע שֶׁזֶה דְּבַר פְּשוֹט אֲצִלוֹ
לכ"ע רַק שֶׁהוּא חִידוּשׁ לְדַמּוֹת לְזֶה גַּם קַטְנָה ע"י עֲצָמָה שֶׁכִּינּוּן שֶׁהִיא רַק כְּשְׁלִיחַ מֵאָבִיהָ
צָרִיף שִׁיזְדַּבֵּר לְנוֹכַח הָאֵב דְּנוֹקָא וּבְדַמִּיוֹן זֶה פְּלִיג רַמְב"ן מִטַּעַם שֶׁעכ"פ הִיא הִיא
הַמְתַּקְדְּשֶׁת כּו' כַּנ"ל (וְהָרִי קַטְנָה ע"י אָבִיהָ ס"ל בְּהִדְיָא דְצָרִיף לְכַתּוּב דְּנוֹקָא לְנוֹכַח הָאֵב
בַּתָּה כּו' וְהֵינּוּ לֹא מִצַּד שֶׁהוּא נוֹתֵן לִידּוֹ שֶׁהָרִי בְּגְדוּלָה גַּם ע"י אָבִיהָ וְדַאי שְׁפִיר דְּמִי
עכ"פ לְכַתּוּב הָרִי אֶת כְּדַאי' בְּהִדְיָא בְּגַמ' בְּסִיפָא דר"נ.

אֲלָא הַטַּעַם בְּקַטְנָה מִצַּד שֶׁאָבִיהָ עֵיקַר הַבְּעַל צָרִיף דְּנוֹקָא כְּלַפֵּי דִידָה. א"כ ה"ה בְּגְדוּלָה
שֶׁהִיא הַבְּעַל צָרִיף דְּנוֹקָא כְּלַפֵּי דִידָה אַע"פ שֶׁמְקַבְּלֶת ע"י אָבִיהָ).

וּלפ"ז ז"ש הַר"ן דְּסִיפָא דר"נ בְּשֶׁבְּגֵרָה דְנִקְטֵט הָרִי אֶת הוּא בְּדוֹקָא גַּם בְּע"י אָבִיהָ לכ"ע
כ"כ. וְכ"ה בְּאֲמַת בַּחז"ר שֶׁגַּם הוּא כְּתַב כְּכָל דְּבַרִי רַמְב"ן בְּרִישָׁא דר"נ בְּשִׁלָּא בְּגֵרָה.

וְעכ"ז סִימָן בְּהִדְיָא דְכְּסִיפָא בְּשֶׁבְּגֵרָה בֵּין ע"י אָבִיהָ כּו' דְּנוֹקָא בְּשֶׁכַּתּוּב הָרִי אֶת אָבֵל אִם
כְּתַב בַּתָּה וְנָתַן לְאָבִיהָ אִינָה מְקוֹדְשֶׁת כּו' דּוּמִיָּא דְגִירוּשֵׁינּוּ דְלֹא אֲשַׁכְּחֵן שֶׁיֵּהָא כּוֹתֵב ע"י
שְׁלִיחַ אֲלָא הָרִי אֶת וְלֹא שִׁיזְדַּבֵּר עִם הַשְּׁלִיחַ פְּלוּנִי' מְגוֹרְשֶׁת מִמֵּנִי.

הָרִי אִף שֶׁבְּקַטְנָה ס"ל כְּרַמְב"ן בְּגְדוּלָה ס"ל כְּכָל דְּבַרִי הַר"ן (וְכַתּוּב שֶׁאִינָה מְקוֹדְשֶׁת כּו')
א"כ נִרְאֶה דְגַם רַמְב"ן הָכִי ס"ל וְדְבַרִי הַר"ן בְּסִיפָא דר"נ וְכֵן מ"ש כְּשֵׁם שֶׁהַמְגֵרֶשׁ כּו'
הוּא אֲלִיבָא דכ"ע. אִף רֵאִיתִי בְּרִיטְב"א שֶׁכְּתַב בְּהִדְיָא שֶׁגַּם סִיפָא דר"נ בְּשֶׁבְּגֵרָה ע"י
אָבִיהָ לֹאוּ דְּנוֹקָא הָרִי אֶת אֲלָא ה"ה בַּתָּה דְלֹא אֲשַׁכְּחֵן שֶׁיֵּהָא צָרִיף לְדַבֵּר עִם הָאִשָּׁה לֹא
בְּקְדוּשֵׁינּוּ וְלֹא בְּגִירוּשֵׁינּוּ אֲלָא שִׁיזְדַּבֵּר הוּא וְאִפְּלִ' עִם אַחֲרִים שְׁאֵם עֲשֵׂתָה אָבִיהָ שְׁלִיחַ לְקַבֵּל
גִּיטָה יְכוּל לְמַכְתֵּב בַּתָּה כּו'.

הָרִי שֶׁחֹלֵק עַל כָּל דְּבַרִי הַר"ן. וְא"כ לְכַאוּרָה יֵשׁ לוֹמֵר אוֹלֵי גַם רַמְב"ן כְּנוֹתֵינּוּ ס"ל.

אִף נִרְאֶה דז"א דְגַם בְּרִישָׁא בְּשִׁלָּא בְּגֵרָה כְּתַב דְּבִין ע"י עֲצָמָה וּבִין ע"י אָבִיהָ לֹאוּ דְּנוֹקָא
נִקְטֵט בַּתָּה דה"ה בְּלִישְׁנָא דִּהְרִי אֶת כּו' כְּכּוֹתֵב גִּט לְנַעֲרָה אוּ לְקַטְנָה שְׁפוֹתֵב הָרִי אֶת וְאִפְּלִ'
כְּנוֹתֵן הַגִּט לִיד אָבִיהָ עכ"ל.

ונהרי ע"ז חולק רמב"ן בהדיא כמ"ש הר"ן בשמו דברינשא בע"י אביה (עכ"פ) בדוקא נקט בתה ואם כתב הרי את פיון שלא בגרה לא מהני מידי. וה"ז פדברי הרשב"א שכתב פיון שעיקר הקדושין מחמת האב הן ועל ידויה יתיב לא מיקדשה אא"כ כתב בתה כו' יש לנו לומר שגם בסיפא בשבגרה פהרשב"א ס"ל שפין ע"י אביה ובין ע"י עצמה דוקא נקט הרי את כו'.

דהכל הוא מטעם א' דס"ל דצריף בדוקא לכתוב לנוכח פנגד עיקר הבע"ד כו' וכדעת הר"ן רק בע"י עצמה דרישא חולקים על סברת הר"ן מצד שמ"מ היא היא המתקדשת וגם המקבלת כו' פנ"ל משא"כ ריטב"א חולק לגמרי וס"ל דא"צ פלל לכתוב לנוכח הבע"ד דוקא וכמ"ש דלא אנשכחן שיהא צריף לדבר עם האשה כו'.

(ובאמת חידוש הוא בעיני שפמזונה בכ"מ נמשך הריטב"א ורבו רא"ה אחר רמב"ן יותר מהרשב"א וכן חולק ולא הביא פלל דעתו). ולפ"ז לדינא ודאי נראה דריטב"א יחיד הוא נגד רמב"ן ורשב"א ור"ן.

אלא שמ"מ לענין הנפסח דרי"ו הנ"ל יש לומר אולי המייסדים אותה ס"ל פהריטב"א שאין קפידא פלל שיהא לנוכח כו': ולכאורה עלה ע"ד שפדי שלא להפליג המחלוקת יש לומר שגם הריטב"א לא א' אלא שאם עשתה שליח לאביה כו' דכשכותב בתה הרי עכ"פ מדבר עם שלושה המקבל (ובכ"מ שלוחו של אדם פמותו) וגם בע"י אביה דרישא כשכותב הרי את הרי עכ"פ מדבר עם האשה המתקדשת.

(עם שאיננה עיקר הבע"ד ולא המקבל כו') אבל כשנותן להאשה וכותב בלשון נסתר הרי אינו מדבר לא עם עיקר הבע"ד (ולא עם המתקדשת ומתגרשת) ולא עם המקבל. בכה"ג גם ריטב"א יודה (לרבותיו הנ"ל) דלא מהני.

וכן משמע ממ"ש שאם עשתה שליח לאביה כו' יכול לכתוב בתה משמע דוקא בכה"ג. אבל אם לא היה שלוחה אע"פ שמסר לידו פגון שעשאו הוא לאביה שליח להולכה.

וכתב בתה. (או אם כתב לא לנוכח האב בתה ואף לא לנוכח האשה הרי את אלא בלשון נסתר פגון אשתי פלונית הרי היא כו') לא מהני.

ומ"ש אלא שידבר הוא ואפי' עם אחרים. היינו דוקא כשאותם אחרים הן שלוחים לקבלה ממנה פדסיים שאם עשתה שליח לאביה או לאחיה כו'.

אף ממ"ש לבסוף פן בקדושין אם כתב בתה או אחותה או פלונית מקודשת משמע ממ"ש או פלונית (ואפשר דגם למעלה שכתב או אחותה פלונית כו' ט"ס וצ"ל או פלונית כו') דר"ל גם כשכותב בלשון נסתר לגמרי וכגון אשתי פלונית הרי היא כו' ג"כ מהני.

גם מש"ש הגע אלו כתב בשטר שדי מכורה לה כו' והא ודאי שיש פאן ט"ס שהרי זהו עיקר לשון שטר שבגמ'. אלא נראה דצ"ל שדי מכורה לפלונית כו' (וממ"ש והגיע השטר לידו).

משמע דלא מסר השטר לשליח קבלה. דנימא אולי בכה"ג ה"ז פאלו מדבר עם שליח קבלה עכ"פ כו') וא"כ הרי בהדיא דגם כשכותב בלשון נסתר לגמרי ס"ל דמהני.

אף אפתי יש לומר דעכ"פ ריטב"א לא איירי אלא בפשוט הגט לאחר (אף שאינו שליח קבלה כ"א שליח הולכה). דאז הלשון נסתר שבגט שפיר קאי עכ"פ על אשה זו המתגרשת (ואע"פ דבשליח הולכה אינו גט עד שיגיע לידה).

מ"מ יש לומר שפבר בפשהשמוסרו לשליח הולכה הנה הלשון שפיר כו'. (והוא דוחק).

אבל בפשוט לנד האשה וכותב לשון נסתר גרע טפי שהרי נראה מתוך הגט פאלו לא זו האשה היא המתגרשת כ"א אחרת (ואע"פ שכותב אשתי פלונית. ה"ז נראה פאלו יש לו עוד אשה ששמה כשמה).

ועכ"פ ה"ז פסתירה לעיקר גירושין של זו כו'. וכעין מ"ש ריטב"א דבסיפא גבי ע"י עצמה אי יכתוב בתה משמע שמקדש בתה ולכאורה ה"ה והוא הטעם פשיכתוב פלונית).

ואע"פ שענין חששא זו אינו מענין דברי הר"ן ורשב"א לכאורה. (ועי' לקמן במשי"ת גבי ד' מהרי"ט) מ"מ ק"ו הוא שהם חידשו שאף אם מוסר לאביה בשליחות וכותב בתה.

דניכר שקאי הקידושין או הגירושין על אשה זו (וגם כיון שהוא שליח קבלה יש לומר ששלוחו של אדם פמותו וה"ז פאלו מדבר עמה). מ"מ לא מהני דבעי' שיזכר דוקא לנוכח עיקר הבע"ד ולא אפי' עם שלוחו.

וע"ז חולק ריטב"א אבל פשנותן להאשה וכותב לשון נסתר שמלבד שאינו מדבר לא עם הבע"ד ולא עם שלוחו עוד נוסף שנראה פאלו לא זו היא האשה המתגרשת יש לומר דפשיטא גם לריטב"א לא מהני נהרי מצינו שהקפידו רז"ל גם בתיבה א' די תהויין וכה"ג שלא יהיה מקום לטעות ולקרות בענין שהוא לשון נסתר על אשה אחרת.

כ"ש וק"ו (לכאורה) פשמעויות כל הגט דקאי על אשה אחרת (ובאמת שלכאורה מכאן סעד לעיקר דברי הר"ן ורשב"א דבעי' לנוכח כו' וק"ו לריטב"א. דודאי גם אי מוסר הגט לש"ק או לשליח הולכה יש קפידא לכתוב די תהויין).

וצריך לומר דכיון דכל הגט מדבר לנוכח עמה ותיבה א' בלשון נסתר גרע טפי. א"כ ה"ה בפשוט לידה וכתב הפל בלשון נסתר כיון דמה שמוסר השטר לידה ה"ז ג"כ ע"כ פמדבר עמה דאל"כ גם אם יכתוב בתה בסיפא נימא שמדבר עם האב כו' ואין להאריך).

והו אמת שבנד"ד בנוסחא דרי"ו אם נאמר דס"ל פריטב"א שאין קפידא מצד שאינו לנוכח עם הבע"ד יש לומר דאין פאן חשש מצד שכשמוסר להאשה עצמה נראה פאלו לא זו היא המתגרשת. דבנד"ד שנקתב בלשון הב"ד שהם המדברים דקלקלתו תקנתו לענין זה (לכאורה) דכשהב"ד מספרים ענין הגירושין יש לומר דכך הוא סגנון הלשון להזכיר הבעל והאשה שניהם בלשון נסתר.

אבל הרי זה גופא שנקתב בלשון הב"ד ולא בלשון דברי הבעל הרי זה חסרון גדול שהרי זה מפורש פריטב"א (גופא) דבעי' שיזכר הוא כו' בלשון בע"ד ולא בלשון עדים עכ"ל. ויתבאר פרט זה אי"ה.

אלא שתחילת ראייתי לדבר עוד מעט בענין שלא לנוכח (להתלמד במ"א אף אם אינו נוגע כ"כ לנד"ד): הנה מבואר דג' מחלוקות בדבר. היינו ריטב"א מיגל דל בעי' פלל לנוכח (במוסר לאחר עכ"פ).

ושאר פוסקי הג"ל ס"ל דבעי דוקא לנוכח עיקר הבע"ד ולכן בסיפא דר"נ בבוגרת
אע"פ שמוסר לאביה (בשליחותה. וכמו"כ לשליח אחר) דוקא נקט הרי את.

ואם יכתוב בתה (או פלונית) לא מהני כלל. וכמו"כ ברישא בקטנה בע"י אביה בדוקא
נקט בתה פיון שהוא עיקר הבע"ד (וגם הוא המקבל) אע"פ שהאשה היא המתקדשת כו'.

ואם יכתוב הרי את לא מהני כלל. אלא שבקטנה ע"י עצמה ס"ל לרמב"ן ורשב"א פיון
שהיא המקבלת וגם היא היא המתקדשת שפיר דמי (טפי) לכתוב הרי את.

אע"פ שעיקר לא באה אלא מפח אביה ונהר"ן חולק ומחמיר גם בזה לכתוב דוקא לנוכח
האב שהוא עיקר הבע"ד. (ועיקר הסוגיא מייירי בקידושין) וסיים ה"ן ולפ"ז אף בקטנה
המתגרשת ע"י אביה צריף לכתוב בגט בתה זהו מה שאני חוכה בזה להחמיר עכ"ל.

ומוכן דמ"ש ע"י אביה תמוה לכאורה שהרי בכה"ג גם בשם רמב"ן פתב בהדיא בדוקא
נקט בתה וא"כ מה ז"ש ולפ"ז דמשמע שנה נמשך רק לפי דעתו. ולכן פתב בחידושי
אנ"ש שט"ס וצ"ל ע"י עצמה או דפי"מ"ש ע"י אביה ר"ל בכח אביה אבל לעולם היא
המקבלת כו'.

ומעין זה פי' מהרי"ט בחא"ה סי' ו'. אלא שמהרי"ט פתב שם עוד פי' במ"ש ה"ן ע"י
אביה וז"ל א"נ לשיטת ה"ן אין קטנה מתגרשת ע"י עצמה כלל כו' ע"ש.

ולכאורה אינו מוכן מה תיקון בזה דמ"מ עדיין הקושיא במקומה מ"ש ה"ן ולפ"ז כו'
דמשמע שנמשך רק משיטתו. הרי בע"י אביה גם רמב"ן מודה פנ"ל.

וצ"ל דסמיה אמש"ש לעיל בשם מהריב"ל שפי' לשון ה"ן בב' פנים. א' דלפ"ז אינו
נמשך משיטת ה"ן אלא מתוך ההלכה נלמד לכל הפירושים.

והב' דאתי לאפוקי מסברת מהרא"י בכתביו סי' מ"ו (ונראה דר"ל דמהרא"י פתב לחלק
בין קידושין דבעי דעתיה לגירושין דאיתא בע"כ וס"ל דבגט אפילו ע"י אביה כותב הרי
את כו' ע"ש. ונהר"ן אתי לאפוקי סברא זו אלא דגירושין שנה לקידושין.

אלא דלפ"ז צ"ע מ"ש בב' פנים דלכאורה הפל פי' א' דמתוך ההלכה לכל הפי' נלמד
מקידושין לגירושין כו'). אלא שמהרי"ט הקשה עליו שעדיין ה"ל לה"ן לאשמעי'
רבותא טפי דאפילו ע"י עצמה כו' וכשיטתו.

ולכן תחילת פתב פי' אחר דמ"ש ע"י אביה ר"ל מפחו ושליחותו כו' פנ"ל. ושוב פתב א"נ
לשיטת ה"ן אין קטנה מתגרשת ע"י עצמה כלל.

ר"ל דלעולם פי' ולפ"ז שבר"ן היינו מתוך ההלכה לכל הפי' (ולאפוקי ממהרא"י) כמ"ש
מהריב"ל. והא דלא אשמעינן רבותא טפי כו' הוא משום דלהר"ן אין קטנה מתגרשת
ע"י עצמה כלל.

והנ"מ לדינא בין פירושים אלו נראה דלפמ"ש בחידושי אנ"ש שהוא פי' הא' דמהרי"ט
דהאי לפ"ז שבר"ן קאי לשיטתו וכשהיא המקבלת. נראה פשוט דהא דסיים ה"ן זהו
מה שאני חוכה כו' דמשמע רק כמסתפק ולכתחילה היינו במה שחידש הוא לחלוק
ארמב"ן בע"י עצמה.

אָבֵל בַּע"י אָבִי שְׁגַם רַמְבַּ"ן פֶּתַח בְּהֶדְיָא דְלֹא מְהַיְהָרִי אֶת גַּבֵּי קַדוּשֵׁינָן פְּשִׁיטָא לִיהֵ דַּה"ה בְּגִירוּשֵׁינָן. אָבֵל לִפְנֵי הָרִיב"ל וּפְנֵי הַב' דַּמְהַרִּי"ט (פְּנֵ"ל שְׁהַפֵּל א').

דְּהָאִי לִפְנֵי ז' שְׁבָרָ"ן קָאִי בַע"י אָבִיָּה (מַמְשׁ) א"כ הָא דְסִינִים זָהוּ מַה שְׁאַנִּי חוּכָה כּו' מִשְׁמַע דְּגַם בַּע"י אָבִיָּה הוּא כְּמִסְתַּפֵּק אִם לְדַמוּת גִּירוּשֵׁינָן לְקַדוּשֵׁינָן כּו'. (שׁוּב רְאִיתִי בִישׁ"ש סָסִי ט"ו מִשְׁמַע שְׁתּוֹפֵס פֶּן ע"ש).

וְהִנֵּה מַהֲרִי"ט אֲסִיק שֵׁם לְבַסוּף וּמִיָּהוּ בְּדִיעֵבַד (בְּמַקּוּם עֵיגוּן) נִרְאָה שְׁאִין לְהַחְמִיר שְׁאָף הָר"ן לֹא פִסֵּל בְּהַחֲלֵט אֶלָּא פְּחוּכָה בְּדָבָר. וּבְעֵינָךְ גִּט אֲשֶׁה מֵאֵן לִימָא לָן שְׁאֵם פֶּתַח שְׁלֵא לְנוּכַח שְׁהוּא פִסוּל כּו' עכ"ל.

וּלְפַה"נ אַעפ"י שְׁנִדוּן דִּידִיָּה אֵינְרִי שֵׁם בְּשִׁמְסָר לְהַאֲשֶׁה מ"מ מ"מ ש"ש זֶה אַחַר דְּשָׁקִיל וְטָרִי בְּדָבְרֵי מַהֲרִי"ט וְאַחַר שְׁהִבִּיא בְּשֵׁם הַרֵ"ם וּרְלֵב"ח וּשְׁאָר פּוֹסְקִים דִּישׁ לְכַתּוּב ב' גִּיטִין דְּזֵה הַפֵּל מִיִּנְרֵי בְּנוֹתָן לְאָבִיָּה (וְכַמְבּוֹאֵר ג"כ בַּב"י רְס"י קמ"א בְּבד"ה דַּק"ב ע"ב) מִשְׁמַע דְּנָם ע"ז קָאִי מ"ש וּמִיָּהוּ בְּדִיעֵבַד כּו'.

וְלְכַאוּרָה הָרִי לִפְנֵי הָא' הָר"ן לֹא קָאִי כ"א בַּע"י עֲצָמָה. אָבֵל ע"י אָבִיָּה הָרִי רַמְבַּ"ן (וּרְשָׁב"א) ג"כ פֶּתַח בְּהֶדְיָא דְלֹא מְהַיְהָרִי (וְאֵינָה מְקַוְדָּשֶׁת) וּצ"ל שְׁתּוֹפֵס עֵינָךְ כַּפִּי הַב' וְכַמְהַרִּיב"ל פְּנֵ"ל דַּלְפ"ז גַּם בַּע"י אָבִיָּה הָר"ן רַק פְּחוּכָה בְּדָבָר (הֵינְנוּ אִם נִלְמַד גִּירוּשֵׁינָן מִקַּדוּשֵׁינָן כּו' פְּנֵ"ל) אֶלָּא דַּא"כ צ"ע בְּהָא דְסִינִים מַהֲרִי"ט וּבְעֵינָךְ גִּט אֲשֶׁה מֵאֵן לִימָא כּו'.

וְיִתְבַּאֵר אֵי"ה. אֲמַנָּם כ"ז לְעַנְנָן גִּט אָבֵל גַּבֵּי קַדוּשֵׁינָן הָרִי בְּפִירוּשׁ פֶּתַח רַמְבַּ"ן וּרְשָׁב"א ג"כ דַּע"י אָבִיָּה צְרִיף דְּוָקָא בְּתַף וְאִם פֶּתַח הָרִי אֶת לֹא מְהַיְהָרִי וְאֵינָה מְקַוְדָּשֶׁת וְהָר"ן מַחְמִיר גַּם בַּע"י עֲצָמָה.

רַק רִיטְב"א מִיְקַל גַּם בַּע"י אָבִיָּה וְיַחֲזִיד הוּא נִגְדָם פְּנֵ"ל: וַעפ"ז מוּבָן פְּסָקֵי הַשּׁו"ע. דְּבָסִי ל"ב ס"ג בְּשִׁטְר קַדוּשֵׁינָן פֶּתַח שַׁע"י אָבִיָּה כּוֹתֵב בְּתַף.

וּמִשְׁמַע שְׁזָה לְעֵינְכּוֹבָא וְלֹא הִגִּי ע"ז רַמְ"א כְּלוּם. וְבָסִי ל"ז ס"ז בְּהַגָּה פֶּתַח דְּאִם מְקַדָּשָׁה (לְקַטְנָה) בְּשִׁטְר כּוֹתֵב בְּשִׁטְר בְּתַף וּבְשִׁעָה שְׁנוֹתָן אוֹמֵר לֵה הָרִי אֶת וְאִם שִׁנְיָה בְּדָבְרִים אֵלוּ אִפ"ה הֵנִי מְקַוְדָּשֶׁת וְהֵינְנוּ דְכָאֵן מִיִּנְרֵי בַע"י עֲצָמָה וְכַמּוּבָן מ"ש וּבְשִׁעָה שְׁנוֹתָן לֵה כּו' לְכֵן רַק לְכַתְחִילָה חוּשֵׁשׁ לְדַעַת הָר"ן אָבֵל בְּדִיעֵבַד סְמָךְ עַל רוּב הַפּוֹסְקִים הַנֶּ"ל הַמְקִילִים בְּזָה.

וְעוֹד שְׁגַם הָר"ן אֵינּוּ אֶלָּא פְּחוּכָה בְּזָה לִפְנֵי הָא' הַנֶּ"ל אָבֵל לִפְנֵי הַב' דַּמְ"ש הָר"ן לִפְנֵי כּו' חוּכָה כּו' קָאִי עַל מַה שְׁלֵמַד גִּט מִקַּדוּשֵׁינָן יֵשׁ לוֹמֵר דְּגַבֵּי קַדוּשֵׁינָן מַחְזִיק בְּשִׁטְתוֹ בְּהַחֲלֵט אֶלָּא שַׁמ"מ יֵשׁ לְסַמּוֹךְ עַל רוּב הַפּוֹסְקִים בְּדִיעֵבַד פְּנֵ"ל בְּשִׁגְם שְׁבָאָמַת עֵינָךְ מ"ש רַמְ"א וְאִם שִׁנְיָה כּו' קָאִי אַמ"ש וּבְשִׁעָה שְׁנוֹתָן אוֹמֵר הַרִיָּאת וְאִם שִׁנְיָה וְא' בְּתַף מְקַוְדָּשֶׁת כַּמְש"ש בְּקַדוּשֵׁי כְּסָף וְכֵן מִשְׁמַע בְּדַמְ"ש שְׁאֲחַר שְׁהִבִּיא דְבָרֵי הָר"ן פֶּתַח וּמ"מ נִרְאָה מְדַבְּרֵי הָר"ן דְּאִם שִׁנְיָה כּו' וְכֵן הוּא בְּתַשׁוּ' רִיב"ש דְּאִם קִינְדֵשׁ קַטְנָה וְאִם לֵה הָרִי בְּתַף כּו'.

הרי משמע דעיקר אם שינה שכתב קאי על האמירה. ומ"ש שפן נראה מדברי הר"ן אעפ"י שיהר"ן כתב בדין הוא שיאמר הרי את.

וכמ"כ כתב אה"כ ומ"מ כו' בקדושי פסוק הדבר ברור שבשעת נתינה צריף שיאמר לה הרי את. מ"מ ס"ל לרמ"א פיון דחזינו דעיקר סברת רמב"ן דס"ל דבע"י עצמה בריש' דר"נ לאו דוקא נקט בתה מקדושי פסוק דאומר אדם לבתו צאי כו' גמר לה ומוכן דס"ל דשיניהם שוין וגם בקדושי פסוק אם אומר בתה מהני עכ"פ אף לכתחילה (והרי לא חזינו דפליג הר"ן ע"ז בהדיא).

יש לנו לומר דמ"ש בדין הוא כו' צריף כו' היינו לכתחילה. ור"ל דאף שלשיטתו בשטר בעי' שיכתוב בתה דוקא לעיכובא אבל באמירה נדאי בדין הוא שיאמר את ואדרבה צריף כן לכתחילה עכ"פ (דלא כדמשמע מרמב"ן) ולכן אין להביא ראיה מקדושי פסוק לשטר כו'.

(אף באמת ממ"ש הר"ן ומ"מ כי אמרינו דבתה כו' מהני ה"מ בקדושי שטר כו' משמע דבקדושי פסוק לא מהני. וצ"ל דמ"מ פיון דרמב"ן נדאי ס"ל גם באמירה אין קפידא לא חיישינו למשמעות הנ"ל).

ומ"מ האמת שמדברי רמ"א בהגהה שתחילת' כתב בקדושי פסוק שלכתחילה יאמר הרי את ואם אמר בתה מקודשת ואח"כ כתב דאם מקדשה בשטר פותב כו' ובשעה שנותן כו' ואם שינה בדברים אלו כו' (לכונן רבים) משמע נדאי דהאי אם שינה קאי בין על האמירה ובין על הכתיבה וצ"ל דסמך בכתיבה ארוך הפוסקים פנ"ל או דס"ל (דפ"ל ולפ"ז שבר"ן כפי' הא' הנ"ל ועפ"ז) מ"ש זהו מה שאני חוכך כו' קאי אעיקר שיטתו בע"י עצמה שרק חוכך בדבר להחמיר לכתחילה'.

וכ"ז בע"י עצמה אבל בע"י אבי' דסי' ל"ב החליטו שפותר בתה והינו לעיכובא גם בדיעבד פיון שגם רמב"ן ורשב"א ס"ל דאם כתב הרי את לא מהני ואינה מקודשת (פל"ל) וריטב"א יחיד נגד רמב"ן ורשב"א ור"ן ובאמת לא ראיתי פעת מי שהביא דברי ריטב"א אלו פל"ל).

וכ"ז גבי קדושין אבל בגט פסק בסה"ג דססי' קנ"ד סצ"ו בע"י אבי' להחמיר וליתן ב' גיטין כו' ורמ"א הגי' בע"י עצמה סני בגט א' פשאר גיטין. והינו עפ"י דברי מהרא"י (שאעפ"י שמש"ש דיד אבי' פשלה מדאמרינו יד יתיר' זכה לה כו'.

וא"כ בקדושין נמי כו'. זהו מפני שלא ראה דברי רמב"ן ורשב"א וכוונתיהו קיי"ל גבי קדושין פנ"ל מ"מ הרי הוא ג"כ נתעורר מגמ' דקדושין דעכ"פ כ' בתה) וכ' לחלק בין קדושין דבעי' דעתיה (בזה קטנה פותר לנוכח האב) לבין גירושין דאיתא בע"כ.

וכתב שבגט (לכתחילה' דוקא) הרי את אפי' ע"י אבי' והפריז והכריז חרם דר"ת נגד החולק ומערער ע"ש ססי' מ"ו. ובדברי רמב"ן ורשב"א בריש' דר"נ בקטנה לא נזכר פל"ל ענין גט (וריטב"א כתב בהדיא פותר גט לקטנה שפותר הרי את) זולת הר"ן כתב ולפ"ז אף בקטנה המתגרשת כו'.

לכן בע"י אבי דאם נדמה גט לקדושין לא מהני פלל לרוב הפוסקים פנ"ל לכן יש להחמיר ליתן ב' גיטין. אבל בע"י עצמה שפכר נתבאר שגם בקדושין אינו כ"א חששא לכתחילה לכן בגט דיש לחלק כמ"ש מהרא"י (ובשגם דלפני הב' במ"ש הר"ן לפ"ז כו' גם הוא רק כמסתפק בדמיון זה כו') לא חשש רמ"א לזה ליתן ב' גיטין (שאינם ניתנים אלא מדונק).

אף מ"ש בבד"ה בב"י דסי' קמ"א דבדיעבד גם בע"י אבי שריא בגט א' פשאר גיטין לכאורה צ"ע למעשה שבשו"ע לא פתב פן בהדיא ומלשון רמ"א בד"מ שם אות ג' שפתב וכו' נ"ל (ליתן ב' גיטין) דמהרא"י ומהרמ"פ לא ראו דברי הר"ן כו'.

משמע שפא לחזק דברי הר"ן דיש לומר אלו ראו כו' וגם מהרי"ט לא נחה דעתו בהחילוק שהמציא הרא"י בין קדושין לגט לענין זה ע"ש. ואם שנה לקדושין הרי לדעת רוב הפוסקים לא מהני פלל ולשון רשפ"א אינה מקודשת כו'.

ובשגם דלפני הא' במ"ש הר"ן לפ"ז כו' משמע כ שהדמיון גט לקדושין הוא מילתא דפשיט' ליה. וכבר נתבאר דממ"ש רמ"א סי' ל"ז ואם שינה כו' נראה יותר דס"ל כפי זה.

אף מ"מ נראה יותר פיון שריטב"א פתב בפשיטות גדול פכותב גט לקטנה שכותב הרי את (דמשמע שפן הנה נהג פשוט עכ"פ). ובדברי רמב"ן ורשפ"א לא מציינו שחולקים בהדיא בגט ואפשר שאין חולקים כ"א אמה שמדמה קדושין לגט כו'.

והר"ן לפי הב' ג"כ אינו אלא פחוכף בזה (ואולי ג"כ ידע שהמנהג לכתוב הרי את אלא שחוכף בזה). ומהרא"י פשיטא ליה טובא גם לכתחילה והנפיר חרם דר"ת.

והב"י בבד"ה כ' בהדיא דבדיעבד שרי (וגם בשו"ע בסה"ג משמע קצת דמ"ש להחמיר ליתן ב' גיטין ר"ל דהגט בנסח השינוי הוא רק חומרא) ורמ"א לא אשפחן דפליג ע"ז בהדיא. וגם ממהרי"ט והפוסקים שהביא מבואר דבמקום שנהגו רק בגט א' פשאר גיטין אין לשנות (וגם פיון דלפה"נ לא ראו פל הפוסקים הנ"ל דברי ריטב"א ויש לומר אלו ראו היו מקילים יותר) יש לסמוך ע"ז למעשה בדיעבד עכ"פ.

(שוב אימי בשעה"מ פ"ב מה"ג הי"ח ותשו' פמ"א ח"א סי' נ"ט סמך להנ"ל: הארכתי בכ"ז לפי שראיתי באחרונים ז"ל שכתבו מה שלא נלפע"ד. הח"מ כ' בסי' ל"ב סק"ה בפשיטות דאם פתב הרי את מקודשת (משמע דר"ל קדושין ודאי כמ"ש סי' ל"ז סקי"ב) וסיים ע"ל סי' ל"ז מוכן שלמד מדברי רמ"א דסי' ל"ז דאיירי בע"י עצמה פנ"ל לסי' ל"ב דאיירי בע"י אבי והוא תמוה פמוכן מפל הנ"ל.

גם הב"ש בסי' ל"ז סק"י אחר שהביא דברי ר"ן בשם רמב"ן דבע"י אבי צריף לכתוב בדוקא בתה' כו' סיים דלפמ"ש הב"י בבד"ה סי' קמ"א דבגט ע"י אבי בדיעבד מגורשת בגט א' פשאר גיטין א"כ בקדושין ג"כ מקודשת בודאי.

וזה אינו לפי הנ"ל. גם ביאורי הגאון ז"ל עם שפסי' ל"ב ול"ז דבריו נכונים וע"ד הנ"ל.

אָבֵל בְּפִי לִסְהָג דְּסָסִי קַנ"ד ס"ק קמ"א תְּבָרָא לְגִזְיוֹן' שְׁמִשְׁמַע שָׁם דְּקְדוּשִׁין וְגַט שְׁוִין לְכָל הַפּוֹסְקִים. וְכֵאלוּ רַמְבַּ"ן ס"ל (בְּשִׁנְיָהֶם) דָּגַם ע"י אבִי' לָאוּ דְוָקָא נָקַט בְּתָהּ אֲלָא ה"ה הָרִי אֲתָּ.

וְשִׁפְנוּתִיהָ פְּסָקוּ הַפּוֹסְקִים בְּדִיעְבַּד גְּבִי גֵט (שְׁבִבַד"ה סִי קמ"א) וְכֵן גְּבִי קְדוּשִׁין בְּדָבְרֵי רַמְבַּ"א דְּסִי' ל"ז אֲלָא שְׁלַכְתְּחִיז' חוֹשְׁשִׁין לְדַעַת הָר"ן. וְשַׁע"כ פְּתַב רַמְבַּ"א שָׁם דְּכִשְׁמַקְדָּשָׁה בְּשִׁטְרָה פּוֹתֵב כּו' וְאִם שִׁינָה כּו' (מִשְׁמַע הַכֹּל בַּע"י אבִי').

וּבַע"י עֲצָמָה ס"ל לְרַמְבַּ"א לְכַתְּחִיז' פְּרַמְבַּ"ן מְשׁוּם דְּרֵאָיִתוּ שֶׁל רַמְבַּ"ן מְאוּמַר אָדָם לְבַתּוֹ צָאִי כּו' שְׁלַמַּד מְשָׁם גַּם בַּע"י אבִי' (לְשִׁיטְתּוֹ. וְזֶה אֵינוֹ) יֵשׁ לְדַחוּת דְּשָׁם מְקַבְּלַת בְּעֲצָמָה אָבֵל בַּע"י עֲצָמָה דְּבָרֵי קִיּוּמִים.

וְכ"ז פּוֹלוֹ מוֹקְשָׁה וְדָבְרֵי תִימָא מְרִישִׁי' לְסִיפִיָּה וְלֹא זְכִיתִי מַה לְדוֹן בִּי שְׁפַתְבּ בְּשָׁם רַמְבַּ"ן הַיְפוּף הַמְּפּוֹרָשׁ בְּדָבְרֵי וְגַם בְּדָבְרֵי רַמְבַּ"א שְׁמִשְׁמַע פְּאֵלוּ גַם בְּקְדוּשִׁין מִיְקַל בַּע"י עֲצָמָה לְכַתּוֹב הָרִי אֲתָּ וְשִׁפְסִי' ל"ז מִיְיָרִי רַק בַּע"י אבִי' כּו'.

וְכ"ז וְכִיּוּצָא עוֹד הַכֹּל תְּמוּהָ מְאֹד מְלַבַּד שְׁפּוֹתֵר דְּבָרֵי עֲצָמוֹ שְׁפְסִי' ל"ב וּל"ז. וְדָבְרֵי ו"ל צָרִיכִים נֶגֶד כּו' לְכַאוּרָה.

וְתַמָּה אֲנִי עַל עֲצָמֵי שְׁיַדְעָתִי רֹב אֲגַדְלֵתוֹ בְּתוֹרָה: וְעַתָּה יֵשׁ לְעֵינַי בְּמ"ש מֵהַרִּי"ט שָׁם וּבְעֵיקָר גֵּט אִשָּׁה מֵאֵן לִימָא לֵן שְׁאֵם פְּתַב שְׁלֹא לְנוֹכַח פְּסוּל. וְשִׁגַם דְּבָרֵי ו"ל צ"ע לְפִי הַנְּ"ל אִף תְּחִיז' אֲדַבֵּר עוֹד מְעַט לְבָאָר הַחִילּוּקִים שְׁיֵשׁ בֵּין קְטַנָּה לְגְדוּלָה אֲשֶׁר לְכַאוּרָה הִיָּה רְאוּי שְׁיִהְיוּ שְׁוִים וְלִהְיֹפוּף ר"ל כָּל שְׁבַקְטַנָּה בַּע"י לְנוֹכַח הָאֵב כֶּף בְּגְדוּלָה לְנוֹכַח דִּינָה וְכָל שְׁבַקְטַנָּה סְגִי לְנוֹכַח דִּינָה כֶּף בְּגְדוּלָה לְנוֹכַח הָאֵב כְּמוֹכֵן שְׁבַקְטַנָּה הָאֵב עֵיקָר הַבַּע"ד וּבְגְדוּלָה הִיא הַבַּע"ד אָבֵל מֵתוּף כָּל הַנְּ"ל מֵתְבָאָר דּו"א וַיֵּשׁ פְּמָה חִילּוּקִים א' בְּקַטְנָה ע"י עֲצָמָה וְגְדוּלָה ע"י אבִי' (כְּשֶׁהוּא שְׁלֹחַ) אֲשֶׁר לְכַאוּרָה הִיָּה רְאוּי שְׁיִהְיוּ שְׁוִים דְּבִשְׁנֵיהֶם אֵין הַמְּקַבֵּל עֵיקָר הַבַּע"ד.

וְהָרִי הַרְמַבַּ"ן וְרַשְׁבַּ"א מִחְמִירֵי בְּגְדוּלָה ע"י אָבִי דְּבַע"י לְנוֹכַח דִּינָה וּבְקַטְנָה ע"י עֲצָמָה מְקִילִים וְכַנְּ"ל. ב' בְּקַטְנָה ע אבִי' וְגְדוּלָה ע"י עֲצָמָה שְׁבִשְׁנֵיהֶם נוֹתֵן לִיד עֵיקָר הַבַּע"ד.

וּמ"מ יֵשׁ חִילּוּק לְהַרִּיטְבָ"א דְּבַקְטַנָּה ע"י אבִי' מִיְקַלְכ' דְּרִיש' לָאוּ דְוָקָא נָקַט בְּתָהּ וּבְגְדוּלָה ע"י עֲצָמָה דְּסִיפ' מוֹדָה דְּוָקָא נָקַט הָרִי אֲתָּ. אִף טַעַם חִילּוּקִים אֵלוּ אֵינָם שְׁוִים.

דְּהַחִילּוּק בֵּין קְטַנָּה ע"י עֲצָמָה לְגְדוּלָה ע"י אבִי' שְׁלַדַעַת רַמְבַּ"ן וְרַשְׁבַּ"א כְּכָר נְתַבָּאָר דְּהֵינּוּ דְּהֵם ס"ל דְּבַע"י לְנוֹכַח עֵיקָר הַבַּע"ד אֲלָא שְׁמ"מ בְּקַטְנָה ע"י עֲצָמָה פִּינּוֹן שְׁמַלְבַּד שְׁהִיא מְקַבְּלַת הִיא ג"כ הַמְּתַקְדָּשֶׁת חֲשִׁיב' ג"כ בַּע"ד כּו'.

אָבֵל הַחִילּוּק בֵּין קְטַנָּה ע"י אבִי' לְגְדוּלָה ע"י עֲצָמָה שְׁלִרִיטְבָ"א. הֵינּוּ דְּס"ל דְּלֹא בְּעֵינַי כָּלֵל לְנוֹכַח הַבַּע"ד אֲלָא שְׁבַגְדוּלָה ע"י עֲצָמָה הוּא מְטַעַם אַחַר לְגַמְרֵי דְּהֵינּוּ פִּינּוֹן שְׁהִיא הַבַּע"ד וְגַם הַמְּקַבְּלַת אִם יְכַתּוֹב בְּתָהּ לֹא מְשַׁמַּע כָּלֵל שְׁמַקְדָּשׁ אוֹתָהּ כ"א בְּתָהּ (מִשָּׂא"כ בְּקַטְנָה ע"י אבִי' אַעפ"י דַּג"כ הוּא הַבַּע"ד וְהוּא הַמְּקַבֵּל מְכַל מְקוּם אִם יְכַתּוֹב הָרִי אֲתָּ יְתַפְּרֵשׁ ע"כ עַל בְּתוֹ פִּינּוֹן דְּעֵלְיוֹ לֹא שְׁיִיף כָּלֵל גַּם אֲתָּ לְשׁוֹן נְקִבָה כּו' אָבֵל בְּקַטְנָה אִף שְׁאֵין לָהּ בְּת מ"מ מֵתוּף הַלְשׁוֹן לֹא מְשַׁמַּע דְּקָאִי עֲלֵיהָ כ"א מֵהוֹכְחָה מִבְּחוּץ כּו'.

ומ"מ זה דוחק שְהָרִי רִיטְבָ"א ס"ל לְעֵנָן פְּתִיבַת שְמוֹת בְּקִדּוּשֵׁי דא"צ מוֹכַח מִתּוֹכוֹ ע"ש. וְלַחֲזוּלָקִים הָרִי פּוֹתְבִין שְמוֹת וּמוֹכַח מִתּוֹכוֹ דְעֵלְיָה קָאִי וּצ"ע.

שׁוֹב רְאִיתִי שְהַחֲלִיִק פְּשׁוּט דְבִקְטָנָה ע"י אָבִיָּה שְׁיִיף לֹמֵר שְׁמַדְבֵּר עִמָּה דמ"מ הִיא חֲשִׁיבָא ג"כ בע"ד שְׁמַתְקַדְשַׁת מִשְׁא"כ בְּגִדּוּלָה ע"י עֲצָמָה אִין סְבָרָא שְׁיִדְבֵּר עִם הָאָב (כו'). וְעוֹד יֵשׁ חֲלִיִק גְּדוּל בֵּין קְטָנָה לְגִדּוּלָה.

לְעֵנָן גִּירוּשֵׁין וְהִיָּנוּ לִפ"ד מֵהֶרָא"י הַנ"ל דס"ל דְבִגֵּט קְטָנָה אִפִּי ע"י אָבִיָּה פּוֹתְבִין (לְכַתְּחִלָּה דְוָקָא) לְנוֹכַח דִּינָה פְּשָׁרָא גִיטִין (וְנִתְבָּאָר לְעִיל שְׁבִשׁו"ע חֲשִׁשׁוּ לְדְבָרֵינוּ לִיתָן ב' גִּיטִין בע"י אָבִיָּה.

וְע"י עֲצָמָה סְגִי בְּגֵט א' פְּלָפִי דִינָה). אָבֵל בְּגִדּוּלָה וְדָאִי גַם בְּגֵט פּוֹתְבִין דְוָקָא לְנוֹכַח עֵיקָר הִבְע"ד שְׁהִיא הָאֲשָׁה אִפִּי בע"י אָבִיָּה שְׁהַמְעִיָּן בְּכ' מֵהֶרָא"י שֶׁם יִרְאֶה שְׁגַם הוּא ס"ל דְבַעֲיָ לְנוֹכַח כּו' אֵלָא דס"ל דְּגַם בְּקְטָנָה הִיא (עֵיקָר הִבְע"ד וְיָד אָבִיָּה לְדִינָה זְכִי רַחֲמָנָא כּו' ע"ש וְכִשְׁהַחֲשָׁה לוֹ מְשֻׁטֵּר קִדּוּשֵׁין שְׁכּוֹתֵב בְּתָהּ תִּיגְרִץ שְׁיֵשׁ חֲלִיִק בֵּין קִדּוּשֵׁין לְגִירוּשֵׁין (וְאִין בְּדְבָרֵינוּ הִכְרַע כ"כ אִם פְּנוּתָהּ דְּגַם גְּבִי קִדּוּשֵׁין יָד אָבִיָּה פְּיָדָה.

וּבְאֲמַת בְּתָהּ לָאו דְוָקָא (וְה"ז פְּרִיטְבָ"א וְלָא מְטַעְמִיָּה כּו') אֵלָא שְׁפִינָן שְׁבִקְדוּשֵׁין בע"י דְעַתִּיָּה שְׁפִיר דְּמִי (טְפִי) לְכַתְּוֵב בְּתָהּ ג"כ דמ"מ הוּא ג"כ בע"ד כּו' וּמִשְׁא"כ בְּגֵט דְבַע"כ שְׁיִיף יוֹתֵר פְּלָפִי דִינָה (דְוָקָא).

אוּ יוֹתֵר נִרְאֶה דר"ל דְבִקְדוּשֵׁין דְקִי"ל כּו' יוֹחֲנָן. דְלִכ"ע אָבִיָּה וְלָא הִיא ע"כ לָא אֲמַרִינָן שְׁיִד אָבִיָּה לְדִינָה זְכִי רַחֲמָנָא אֵלָא הוּא עֵיקָר הִבְע"ד (וְאֲפִי פְּשִׁיָּה מְקַבְּלַת בְּרִשׁוּתָהּ) וְלִכּוֹ בְּדוּקָא נִקְט בְּתָהּ (וְהָרִי זֶה פְּדַעַת רֹב הַפּוֹסְקִים הַנ"ל) רַק בְּגִירוּשֵׁין דְאֲמַרִינָן לְרַבְּנָן יָד יִתְיָרָה זְכִי לָהּ כּו' וּפִי דִינָה אָבִיָּה ג"כ פְּיָדָה ע"כ פּוֹתְבִין פְּלָפִי דִינָה אַף פְּשׁוּתָהּ לְאָבִיָּה.

וְעִי מֵהֶרָא"י שְׁהַחֲשָׁה לוֹ חֲלִיִק זֶה דְמֵהֶרָא"י וְלִפִּי הַנ"ל נִרְאֶה לְכַאֲוָרָה דְאֲתִי שְׁפִיר וְאִין נ"מ מְזָה כ"א בְּקְטָנָה אָבֵל בְּגִדּוּלָה שְׁהִיא וְדָאִי עֵיקָר הִבְע"ד אִין חֲלִיִק בֵּין קִדּוּשֵׁין לְגֵט וְלְעוֹלָם פּוֹתְבִין לְנוֹכַח דִּינָה דְוָקָא וְאֲפִי בע"י אָבִיָּה.

וּכמ"ש הָר"ן וְחִדּוּשֵׁי הָרִשְׁבָ"א גַם לְעֵנָן גִּיטִין בְּפִשִׁיטוֹת גְּדוּל יוֹתֵר מִקִּדּוּשֵׁין וּמְסַתְמָא כֵּן דַּעַת רַמְבַּ"ן ג"כ פְּדַלְעִיל. וְאַף גַם לְרִיטְבָ"א דס"ל דְּלָא בְּעֵינָן פְּלָל לְנוֹכַח הִבְע"ד מ"מ כְּבָר נִתְבָּאָר דִּישׁ לֹמֵר דְהִיָּנוּ דְוָקָא פְּשׁוּתָהּ לִיָּד אַחַר אָבֵל פְּשׁוּתָהּ לִיָּדָה אִם יְכַתְּוֵב בְּלִשׁוֹן גְּסָרָה פְּלוֹנִי יִהְיֶה מְשַׁמַּע דְקָאִי עַל אֲשָׁה אַחֲרַת שְׁהָרִי מְטַעַם זֶה גַם לְרִיטְבָ"א בְּסִיפָא דר"ן בְּדוּקָא נִקְט הָרִי אֶתְּ בע"י עֲצָמָה עכ"פ.

וּמָה דְאִסְבְּרָה לָהּ רִיטְבָ"א מְשׁוּם דא"א לְכַתְּוֵב בְּתָהּ כּו' הִיָּנוּ מְשׁוּם דְכַבְּתָהּ אִיָּרִי בְּרִישָׁא. אָבֵל ה"ה וְהוּא הַטַּעַם יֵשׁ לֹמֵר גַם כְּשִׁיכְתוּב פְּלוֹנִי.

דְכִינָן דַּע"כ מָה שְׁמוּסָר לִיָּדָה חֲשָׁבִי כְּמַדְבֵּר עִמָּה (וְלָא עִם אַחַר) דאל"כ גַם אִם יְכַתְּוֵב בְּתָהּ נִימָא דְהָרִי זֶה כְּמַדְבֵּר פְּלָפִי אִבִּי וְשְׁפִיר קָאִי בְּתָהּ עֲלִיָּה. אֵלָא וְדָאִי כִינָן שְׁמוּסָר לִיָּדָה (וְהִיא גְּדוּלָה שְׁאִין טַעַם לְשִׁיבְרָה פְּלָפִי הָאָב) ע"כ הָרִי זֶה כְּמַדְבֵּר עִמָּה וְלִכּוֹן אִם יְכַתְּוֵב בְּתָהּ מְשַׁמַּע דְקָאִי אִבְת דִּינָה.

וא"כ ה"ה פְּשֵׁמֶדְבֵּר עֲמָה וַיִּכְתֹּב בְּלִשׁוֹן נִסְתָּר פְּלוֹנִי מִשְׁמַע נְמִי דְקָאֵי אַאֲחֶרֶת כּו' (ויְכָבֵר נִתְבָּאָר סַעַד לְזֶה מְהֵא דְהִקְפִּידוּ חַז"ל גְּבִי דֵי תְהוּוּיִן כּו'): וּמַעֲתָה אָבּוּא לְדַבְרֵי מַהֲרִי"ט שְׁפַתְבּ וּבְעֵיקָר גֵּט חֲשָׁה מֵאֵן לִימָא לֵן שְׁאָם פְּתַב שְׁלֵא לְנוֹכַח פְּסוּל פְּגוּן שְׁיִכְתֹּב כּו' פְּלוֹנִי כּו'.

שְׁמִדְבְּרֵי אֵלֶּה נִרְאָה סְתִירָה לְכָל מַה שְׁנִתְבָּאָר לְעִיל פְּמוּבָן. וְהִנֵּה הָא וּדְאֵי נִרְאָה שְׁלֵא רְאָה דְבְרֵי הַרְשָׁב"א וְאָף גַּם דְבְרֵי רִיטְב"א שְׁהָרִי לֹא הִזְפִּירָם וּמְמִילָא יֵשׁ לֹמַר אֵלּוּ רְאָה כּו'.

אֲמָנָם גַּם דְבְרֵי ז"ל מִצַּד עֲצָמָם מְוֹקְשֵׁי הַבְּנָה. וְהִנֵּה בְּדַרְךָ פְּלֵל אִין בְּהֵם הֶכְרַע כ"כ (לְכָאוּרָה) אִם פְּתַב פֶּן כְּחוּלְקָא עַל הַר"ן (עכ"פ) בּמ"ש לְהַחֲמִיר בְּקִטְנָה ע"י עֲצָמָה דְצָרִיף שְׁלִשׁוֹן הַשְּׁטֵר יְדַבֵּר עִם מִי שְׁהוּא מְקַבֵּל הַקְדוּשִׁין (ר"ל לְנוֹכַח הָאָב כּו') וּבָא ע"ז מִגֵּט דְגְדוּלָה ע"י שְׁלִיחַ דְפְשִׁיטָא לִיהַ שְׁאָם פְּתַב שְׁלֵא לְנוֹכַח הָאִשָּׁה לֹא מְהַנִּי.

ע"ז פְּתַב דְמַנְלָן הָא דְגַם בְּעֵיקָר גֵּט אִשָּׁה מֵאֵן לִימָא לֵן כּו' (ומ"ש פְּגוּן כּו' פְּלוֹנִי כּו' לֹא דוֹקָא אֵלֶּה ה"ה פְּשִׁימְסוֹר לְאֲבִיָּה וַיִּכְתֹּב בְּתָהּ כּו' פִּינּוּ דְלֹא בְּעֵינּוּ לְנוֹכַח הַבַּע"ד דוֹקָא. וְהָרִי זֶה פְּרִיטְב"א שְׁפַתְבּ דְלֹא אֲשַׁפְחוּן שְׁיָהָא צָרִיף נִדְבָר עִם הָאִשָּׁה כּו' יְכוּל לְכַתֹּב בְּתָהּ כּו'.

ומַהֲרִי"ט ס"ל דֵּה"ה פְּלוֹנִיָּת אִפִּי פְּשִׁמּוֹסֵר לִיְדָה וּדְלֹא פְּנ"ל לְרִיטְב"א. וְהִנֵּינוּ דַס"ל דִּיתְפָּרַשׁ הַלְשׁוֹן נִסְתָּר כְּאֵלּוּ מְדַבֵּר בֵּינּוּ לְבִין עֲצָמוּ דְאֵז שְׁפִיר קָאֵי הַלְשׁוֹן נִסְתָּר עַל אִשָּׁה זו.

ומִשָּׂא"כ גְּבִי דֵי תְהוּוּיִן לֹא שְׁיָיִף לֹמַר פֶּן פִּינּוּ שְׁפֵל הִגֵּט מְדַבֵּר לְנוֹכַח כּו'. וְכֵן בַּע"י עֲצָמָה דְסִיפָא אִם יִכְתֹּב בְּתָהּ הָרִי אִינוּ מְסַפֵּר בַּפ"ע כּו').

וּלפ"ז חוּלְקָא ג"כ אִמ"ש הַר"ן דְסִיפָא דַר"נ בְּדוֹקָא נְקִטִי הָרִי אִתָּהּ כּו'. וּס"ל שְׁהָר"ן כ"כ רַק לְשִׁיטָתוֹ וְלֹא לְרַמְב"ן.

וּלפ"ז נִרְאָה וּדְאֵי שְׁגָרָם לּוּ מַה שְׁלֵא רְאָה דְבְרֵי חִזְדוּשֵׁי הַרְשָׁב"א וְאֵלּוּ רְאָה שְׁהַרְשָׁב"א עִם שְׁבַרִישָׂא דַר"נ פְּתַב פְּכָל דְבְרֵי רַמְב"ן עכ"ז פְּתַב דְסִיפָא דוֹקָא נְקִט הָרִי אִתָּהּ מוֹדָה דְמַסְתָּמָא גַּם רַמְב"ן הָכִי ס"ל פְּדַלְעִיל.

אוּ אוּלֵי יֵשׁ לֹמַר דְמַהֲרִי"ט אִינוּ כְּחוּלְקָא גַּם עַל הַר"ן. אֵלֶּה דַס"ל דְכָל הַקְפִּידָא אִינוּ אֵלֶּה בְּשִׁכּוּתְב לְנוֹכַח עכ"פ דְאֵז בַּע"י שְׁיִכְתֹּב דוֹקָא לְנוֹכַח הַבַּע"ד וּמִשָּׂא"כ אִם יִכְתֹּב לְנוֹכַח אַחַר שְׁלֵא פְּרָאוּי אֵז לֹא מְהַנִּי.

אַבְל בְּלִשׁוֹן נִסְתָּר לְגַמְרֵי שְׁפִיר מְהַנִּי. (וז"ש מַהֲרִי"ט פְּגוּן שְׁיִכְתֹּב כּו' פְּלוֹנִי כּו' יֵשׁ לֹמַר דוֹקָא בַכּה"ג).

וּס"ל דַּמ"ש הַר"ן דְצָרִיף שְׁלִשׁוֹן הַשְּׁטֵר יְדַבֵּר עִם כּו' הוּא רַק לְאִפּוּקֵי שְׁלֵא יְדַבֵּר לְנוֹכַח עִם אַחַר. וְזֶה שְׁפִינִים הַר"ן פְּשֵׁם שְׁהַמְגָרִשׁ כּו' שְׁאָם פְּתַב בְּתָהּ לֹא מְהַנִּי.

ר"ל דוֹקָא בַכּה"ג. וְכֵן מ"ש הַר"ן דְסִיפָא דַר"נ הַפֵּל בְּדוֹקָא נְקִט.

הוא לפי שר"נ לא איירי רק בשפוטב לנוכח ואז יש קפיצא שיהיה לנוכח הראוי ולאפוקי
ברישא לא יכתוב לנוכח הבת ובסיפא לא יכתוב לנוכח האב אבל בלשון נסתר פלוני'
לא איירי פלל ויש לומר דשפיר מהני ולפי"ז (לקאורה) גם מדברי הרשב"א אין ראיה
לסתור זה (אף באמת ע"ש בחידושי הרשב"א שפכתב הרי זה פכותב לאחר פלוני' כו'
דאלו בגט לא אשפחן כו' שידבר עם השליח פלוני' כו' מבואר דלא ס"ל הכי).

אמנם באמת נראה דע"כ פי' דברי מהרי"ט הוא כפי' הא' הנ"ל. חדא ממש"ש ונ"ל ומ"ש
הרמב"ן ונ"ל ומיהו ע"י אביה בדוקא נקטי' כו' התם היינו משום כו' וכתב ע"ז ב' סברות
ע"ש הרי שלא ראה לתרץ כ"א דברי רמב"ן ולא דברי הר"ן.

דאף את"ל דבמה שתיקן דברי רמב"ן ממילא יתקנו בזה גם דברי הר"ן (ובאמת ז"א
ניתבאר א"ה). מ"מ יותר ה"ל לדבר בדברי הר"ן שהוא המחמיר טפי.

א"ו באמת פא לחלוק על הר"ן. ועוד שיהי פל עיקרו לא פא אלא לחזק מש"ש להקל
(בדיעבד) בקטנה שכתב בגט לנוכח דידיה (אם ע"י עצמה שזהו נדון דידי' או גם ע"י
אבי' כנודון דמהרא"י ושה"ג שיהביא שם).

וע"ז פתב ובעיקר גט אשה כו' ור"ל דא"כ ה"ה וכ"ש בקטנה הנ"ל. ואם כפי' הב' הנ"ל
אין קולא מוצאת בדבריו אלה בענין זה פלל כ"א בשפכתב שלא לנוכח שום אדם ומ"ה
שייטי' הקא לנד"ד.

והו אמת דגם לפי' הא' לא א"ש כ"כ שפדבריו משמע שפא להקל בגט דקטנה גם בע"י
אביה שהוא הנדון דמהרא"י ושה"ג. וז"א וכמבואר ממ"ש בסמוך בדברי רמב"ן וצ"ל
דקאי רק אנדון דידיה בע"י עצמה.

ולפי"ז מ"ש שיה"ן רק פחוקה כו' מוכח דמפרש מ"ש הר"ן ולפי"ז כו' חוקה כו' כפי'
הא' שנתבאר למעלה ע"ש. גם גוף הסברא לחלק בין פשכתב לנוכח אחר שאינו עיקר
הבע"ד לבין שלא לנוכח פלל אין בזה טעם כ"כ (והרי הרשב"א תולה ע"י אביה דסיפא
שכתב בתה דהרי זה פכותב לאחר פלוני' כו' הרי שסברתו להיפוך דמי נתלה במי כו').

והנה גם הסברות שכתב לתקן דברי רמב"ן ג"כ הם מוקשי הבנה ומגומגמים. דמ"ש
דהתם היינו משום שפנותן לאביה לא שייך לומר הרי את שפדבר לנוכח האשה.

דמשמע שהחסרון הוא דכינון שמוסר לאביה הרי זה פמדבר עמו ולא יתכן שבתוף הגט
ידבר עם האשה שהרי זה פתתי דסתרי וקשה א"כ גם בגדולה ע"י אביה נמי נימא הכי
ומפורש בגמ' בסיפא דר"נ דגם ע"י אביה שפיר דמי עכ"פ לכתוב הרי את וכן ברישא
בקטנה פשמוסר לה וכותב הרי בתה מוסר לזה ומדבר עם אחר ומהני עכ"פ.

ונראה דע"כ צריך לתקן ולהוסיף בדברי מהרי"ט דר"ל דבקטנה שאביה עיקר אז אם
מוסר לידו לא שייך לומר הרי את שהוא מדבר לנוכח האשה. ר"ל במ"ש שהוא מדבר
כו' פי' שאנו צריכים לפרש הרי את זה דקאי על האשה.

ולא שייך לומר פן. דכינון שאביה עיקר וגם מוסר לידו למה בתוף הגט ידבר עמה.

וכאלו לא יתפרש פן ולא יהיה משמע דקאי עלה. ומשא"כ בגדולה שהיא עיקר הבע"ד אעפ"י שמוסר לאביה יתפרש שפיר פשיכתוב הרי את דקאי עליה וכמ"כ בקטנה אף שמוסר לידה יתפרש שפיר בתה פלפי האב פיון שהוא העיקר.

ומ"מ גם להיפוך פשיכתוב לגדולה ע"י אביה בתה יתפרש שפיר פלפי האב פיון שמוסר לידו. ומשתמע שפיר דקאי על אשה זו.

וכן בקטנה ע"י עצמה פשיכתוב הרי את. מוכן שפיר דקאי עלה פיון שעכ"פ מוסר לידה. ורק בקטנה ע"י אביה. דאיכא תרתי שאביה העיקר וגם המקבל.

אז לא שייך לומר (ולפרש) שבתוך הגט ידבר פלפי הבת (וה"ה וכ"ש בגדולה ע"י עצמה לא שייך שבתוך הגט ידבר פלפי האב בתה כו'). עכ"פ מזה מוכן שמהרי"ט חולק על ה"ר"ן וכפ"י הא' ה"ל (וכלל החילוק שלהר"ן עיקר הקפידא הוא זה גופא דבעינו שייך לנזכח עיקר הבע"ד לכן אין חילוק מי המקבל.

אבל מהרי"ט ר"ל שלרמב"ן לא קפדינו כלל שיהיה לנזכח הבע"ד רק שיהיה משתמע שפיר דקאי על אשה זו. ולכן דוקא פשעיקר הבע"ד הוא ג"כ המקבל אז לא שייך לכתוב לנזכח אחר אבל פשזה מקבל וזה עיקר הבע"ד יכול לכתוב לנזכח זה או זה דשפיר יהא מוכן על מי קאי.

וכמ"כ אם יכתוב פלוני שהוא לשון נסתר ס"ל דיתפרש ג"כ שפיר על אשה זו אפי' שמוסר לידה והיא גדולה כו' והיינו שיתפרש כאלו מספר ומדבר בינו לבין עצמו דשייך לשון נסתר על אשה זו כו' פנ"ל.

וכ"ז דוחק. וכבר נתבאר דמ"ש בחידושי הרשב"א משמע דגם הרמב"ן ס"ל דסיפא דוקא.

ולפי"ז ע"כ הטעם הוא דבעינו דוקא לנזכח הבע"ד ולכן בע"י אבי דסיפא אם יכתוב בתה הגם דשפיר משתמע דקאי על אשה זו פנ"ל מ"מ לא מהני פיון שאינו לנזכח לידה שהיא עיקר הבע"ד.

והוא הטעם ג"כ בע"י אביה דרישא דלא מהני הרי את. משום שאינו לנזכח עיקר הבע"ד. וכמ"כ לא מהני אם יכתוב בלשון נסתר וכנ"ל דמבואר מדברי הרשב"א דכ"ש נמי הוא וכבר נתבאר דיש לומר דגם ריטב"א מודה בזה אם מוסר לה. ורק בע"י עצמה דרישא ס"ל לרמב"ן ורשב"א דהיא חשיבא אז הבע"ד פיון שהיא המתקדשת עכ"פ וגם מקבלת כו' פדלעיל ונהר"ן חולק גם ע"ז כו').

אמנם מ"ש עוד סברא ב' וז"ל ואפשר נמי דבכותב פלפי הבת כו' גרע טפי ממה שכותב לאשה שלא לנזכח דבקטנ' שמדבר עמה משמע דלדעת' לבד מגרשה ולא לדעת האב כו' צע"ג. דגם שמוסר לידה שייך סברא זו ונהרי רמב"ן מיגל בקטנה ע"י עצמה לכתוב הרי את.

אם לא שנאמר שכ"כ להר"ן. וס"ל דגם בסיפא דר"נ אם יכתוב בתה שייך ג"כ סברא זו דמשמע שתולה בדעת אחר.

ולא בא אלא להקל בשלא לנוכח לגמרי וע"ד פ"א ה"ב ה"ל וכבר נתבאר דאאל"כ דנדיא משמע שפ"ל עיקרו בא להקל (בדיעבד) בקטנה שפכת הרי את בע"י עצמה עכ"פ שהיא נדון דידיה בשגם מאחר שבסבא א' משמע כחולק על ה"ר"ן וע"ד פ"א א' ה"ל וכנ"ל.

מסתמא גם סבא ב' הוא עד"ז. ואין ב"ד לפרש דבריו אלה אם לא בדחוקים גדולים כגון שצאמר דנדיא בע"י אבי' אז אם מדבר עמה משמע שתולה בדעתה לבד.

דאל"כ למה מדבר עמה כו' משא"כ בע"י עצמה סגנון הלשון הוא לדבר עמה ואין ראיה שתולה בדעתה כו'. או שראיה דסגנון דבריו הוא עד"ז שבתחילתו כ' להקל בדיעבד בקטנה דנד"ד שגם ה"ר"ן אינו אלא פחוקה כו' ולחזק זה כתב לדחות דברי ה"ר"ן ש"למד להחמיר בקטנה מגדולה ע"י אבי' דבעינן לנוכח הבע"ד.

וע"ז כתב לדחות הראיה דגם בעיקר ג"ט אשה כו'. וא"כ כ"ש בקטנה כו' ושוב כתב ואפשר נמי כו' ר"ל דאפשר יש לומר נמי להיפוך דאף אם נקל בכל ג"ט אשה שלא לנוכח (ודלא כ"ר"ן בזה).

מ"מ בקטנה אם יכתוב לנוכח הבת גרע טפי (ואפ"י ע"י עצמה וכה"ר"ן בזה). ונהרי זה כמסתפק וחו"ז ממ"ש תחילתו!

וכל זה דוסק גדול. פללו של דבר שדברי מהרי"ט מגומגמי אצלי ולא זכיתי לעמוד על סוף דעתו ז"ל.

ולדינא אחר שהרשב"א שכתב בריש' דר"נ ככל דברי רמב"ן ומ"מ כתב דבסיפא בדוקא נקטי' נראה נדאי שגם רמב"ן הכי ס"ל. ושזה שכתב ה"ר"ן דסיפא דוקא נקט הוא אליבא דכ"ע.

והיינו ע"כ משום דבעינן שיכתוב דוקא לנוכח הבע"ד. (רק בע"י עצמה דריש' פליגי מטעם שנתבאר לעיל).

וממילא ה"ה או כ"ש דבלשון נסתר לגמרי לא מהני וכנ"ל בשם הרשב"א שכתב פכותב לאחר פלוני כו'. וכינון דרמב"ן ורשב"א ור"ן הכי ס"ל נראה דהכי קי"ל.

ורמב"א יחיד נגדו (וכ"ש בכותב פלוני ומוסר לידה דיש לומר שגם רמב"א מודה לדינא כדלעיל): ומעתה אשוב לנד"ד בנוסח דרי"ו ה"ל. שיש חסרון גדול במה שאינה לנוכח האשה דלרוב הפוסקים לא מהני כנ"ל.

(ואולי לכוף סיימו ונהרי את מותרת לכ"א בלשון נוכח ונתבאר א"ה אם מתוקן בזה) אלא שהמייסדי אותה אולי ס"ל כהריטב"א דלא בעינן פלל לנוכח הבע"ד. וכבר נתבאר לעיל דאף אם נאמר דגם לריטב"א לא מהני לשון נסתר אם מוסר ליד האשה מצד דמשמע דקאי על אשה אחרת.

מ"מ בנוסח' זו שצאמרה בלשון ה"ב"ד יש לומר שכ"ה סגנון הלשון לדבר בלשון נסתר אעפ"י שמוסר לידה אלא שזה גופ' שכתב בלשון ב"ד אין לה חסרון גדול מזה שהרי גם רמב"א כתב בהדיא שצריך שיזכיר הוא כו'.

וכ"ש ל"ש פוסקים הנ"ל המחמירים. וכמ"ש הר"ן בפ' המגורש גבי הא דאתקין רב בגיטא
 איה פב"פ פטר ותריה כו' (דפ"ה ב') דהאי לישנא לאו דוקא דכינון דספר מקנה בע"י
 צריה שידבר הוא כו'.

וכ"ה בריטב"א שם. גם הרא"ש בסה"ג דסוף גיטין לענין נוסח הגט שפרי"ף שכ' איה
 אגא פלוני כו' כ' שאינו נופל על הלשון דנדאי בשטרות שפותבי העדים כו' אבל לשון
 נוסח הגט הוא סיפור דברי שהבעל מספר כו' וכ"ה בטוש"ע סי' קכ"ו ס"ח שלא לכתוב
 תיבת איה כו' מטעם זה (ואעפ"י שכ' שם הח"מ וב"ש ושא"ר אחרונים שפדיעבד פשר
 וכן משמע בב"י יש לומר שהיא משום דגם שכ' איה יכול להתפרש בלשון הבעל ג"כ
 כו').

גם הא דבבב"א חותמים כותבין פב"פ עד. כתב לבוש וב"ש סי' ק"ל סק"ט שהיא מטעם
 שהגט הכל הוא לשון הבעל מש"ה חותם עד פלומר (שהוא ענין בפ"ע) שמעיד שהבעל
 אמר (ר"ל שהסופר כ' על פיו) כל זה לפניו.

וכן הוא בפ"י הגט דר"ש מקינון שבש"ג שעל המרדכי פ' המגורש ובסדר ר"י מיניץ (וע"ש
 דצ"ע וית' אג"ה): אף באמת דבר זה שהחליטו שנוסח הגט הכל הוא לשון הבעל. כפר
 העירותי במקום אחר שהדבר צ"ע רב.

מהא דחזינון שהמקום שנוזכר בראש הגט בסתם אצל הזמן הוא מקום עמידת העדים
 (והסופר) ועל מקום עמידת הבעל חוזרים וכותבין העומד היום כו'. כמ"ש בטוש"ע סי'
 קכ"ח ס"א וב'.

והוא מגמ' דפ' הזורק (פ.'). הנה במזרח כו' אלא אסופר.

ופי' הרא"ש שם (ותוס' ביבמות דצ"א ב') דסופר לאו דוקא אלא עדים כו'. ואם איתא
 דכל הגט הוא לשון הבעל ודאי הנה מורה המקום סתם שנוזכר בראש הגט על עמידת
 הבעל ולא העדים.

ואף שהב"ש שם סק"א תיגון זה קצת דמה שפותרין אנו מונין מדבר עם העדים
 (ולכאורה צ"ע דסופר הגט מדבר עם האשה כנ"ל ולא עם העדים). מ"מ עכ"פ מורה
 יותר גם על עמידתו עכ"פ ולמה חוזרי לכתוב העומד היום כו'.

ועוד הרי גם כשהבעל צוה לסופר ועדים במקום א' והם כותבין בזמן ומקום אחר פותרין
 בגט (רק) מקום הפתיחה במבואר בהא דא"ל רב לספריה (שם פ' הזורק) פי יתביתו
 בשילי כתובו בשילי ואע"ג דממסרן לכו מילי בהיני כו' וכמ"ש הרמב"ם וטוש"ע סי'
 קכ"ז ס"ו.

ומשמע דהינו שפותרין סתמא בזמן פלוני כו' בתמא פלוני כו' ככל הגיטין. וכדמשמע
 בעובדא דהיא גיטא דאשתכח בסורא (ביבמות קי"ו א') וכתב בי' בסורא מת' אגא עני
 כו' ומסיק א"נ מילי מסר כדא"ל רב לספרי' כו'.

הרי שאעפ"י שהבעל מסר להם בעיר אחרת ולא הי' פלל בעת הפתיח' בסורא מ"מ פותר
 סתמא בסורא מת' אגא כו'. ואם זהו לשון הבעל לא א"ש פלל (ולא שייך בכה"ג תירוץ
 הב"ש הנ"ל).

והגם שרשפ"ם ונמ"י פ' ג"פ (קע"ב) כ' דכה"ג צריף באמת להזכיר ב' המקומות היג' ושילי. הרי כ' הב"י בח"מ סי' מ"ג דלא קיי"ל הכי וע"ש בשו"ע ס"ח וס"כ ולפע"ד נראה דגם אינהו לא כ"כ אלא לענין שטרי אקניית' שזנפר בהם קנין כו'.

אבל גבי גיטין (וכה"ג) גם הם מודים שאין פותבין כ"א במת' פלוני סתמא וקאי על מקום הפתיכה דאל"כ בההיא דיבמות למאי דאמרי' מילי מסר הי' צ"ל נזכר בגט ב' המקומות והיה נזכר כו'. וכן משמע ממה שבאה"ע סי' קכ"ז לא הובא בב"י פלל סברא זו (ואף בג"פ שם סקכ"ב כ' דכ"ש שיש להחמיר פן בגיטין וצ"ע מהא דיבמות הנ"ל).

ומ"מ גם הוא לא פתב אלא שיכתבו בסוף הגט כו' ע"ש. דעכ"פ הזמן והמקום שבראש הגט בסתם ע"כ היינו זמן ומקום הפתיכה.

ואם הוא לשון הבעל יותר משתמע על האמירה). וע"ש בג"פ סק"כ (די"ו ע"ב) הקשה כה"ג לענין פתיבת הזמן שהדבר תמוה פינו שפל הגט לשון הבעל הוא מאי מיקחי פשיקרא הוא אם פתב יום האמירה כו' והביא איזה תירוץ בשם הרא"ם וכתב ע"ז שהם דברים חלושים ומסיק לחלק לדינא בין זמן למקום דלענין הזמן בדיעבד אם פתב יום האמירה פשר.

ומשא"כ אם פתב מקום האמירה פסול. ואיני מבין לכאורה החילוק בין זמן למקום ולפע"ד לכאורה בשניהם אם זהו לשון הבעל יותר מיקחי פשיקרא פשיכתוב זמן ומקום הפתיכה פינון שאין הבעל שם פלל.

ממה שיהי' מיקחי פשיקרא פשיכתוב זמן ומקום האמירה. ותו דגם הלשון שפותבין (עתה) למנין שאנו מונין פאן במת' פלוני משמע דלעולם פותבין פן אף שהבעל אינו שם וכדמשמע בסי' קכ"ח שלענין פתיבת העומד היום כו' כ' ס"ב דאם אינו מצוי שם כו' ואלו בס"א סתם שפותבין שאנו מונין פאן כו' משמע דבזה אין חילוק דגם פשאין הבעל מצוי שם פותבין פן.

וכן בההיא דהיני ושילי ובתרה"ב דינים כה"ג (הינצא בקולר וכו') שזנפר בגמ' וכל הפוסקים ולא מישתמיט שום פוסק לכתוב שבכה"ג יש לשנות הנסחא משמע דגם פשכותבין הגט במקום שלא היה שם הבעל מעולם אין משנין הנסח וכותבין למנין שאנו מונין פאן כו' (ע' תשו' הרא"ש כמ"ה סי' ז' ח' כו').

ואם הפל הוא לשון הבעל הדבר תמוה איך ולמה יכתוב שאנו מונין פאן כו' והוא הוא המדבר אינו שם (או גם לא היה שם מעולם). ויותר מיקחי פשיקרא ממה שהיה פותב זמן ומקום האמירה (או עכ"פ הי' ראוי לכתוב ב' המקומות בפירושו).

מפל זה היה נראה לומר שלשון הבעל שפגט מתחיל מן אנא פב"פ אבל פתיבת הזמן והמקום שבראש הגט הוא דברי העדים. וא"כ סגנון לשון הגט הוא עד"ז.

בכף וכף בשבת כו' דהינו בזמן ומקום פלוני (אנחנו הח"מ מעידים איך שפב"פ גירש אשתו וכף א' לה) אנא פב"פ כו' וא"כ הרי כל הגט לשון העדים: ולפי"ז באמת א"ש טובא הנסח שברי"ף ורמב"ם ושאר פוסקים שכ' איך אנא פב"פ כו' דמשמע ונדאי שהוא לשון העדאית עדים שמעידים איך שנעשה דבר זה לפניהם.

ואלו הכל לשון הבעל ונדאי אין הלשון מכונן כמ"ש הרא"ש. ואף את"ל שגם תיבת איך
אפשר לפרשו (בדוחק) בלשון הבעל.

מ"מ למה הנה לגדולי הפוסקים לתקן פן לכתחילה. א"ו ס"ל שפגנון לשון הגט הוא ע"ד
הנ"ל.

וכ"ש לפמ"ש הב"ש דמש"ה בדיעבד פשר אם כ' איך משום דבגמרא משמע שיהי
כותבין פן. והיינו בהא דאתקין רב בגיטא איך פב"פ פטר ותריה כו' (פ"ה:).

והרי התם נדאי הוא לשון העדאת עדים מדכתב פטר ותריה ולא פטרית ותרכית. (אלא
שפאמת קשה על הב"ש מדברי הר"ן שם שכתב דהאי לישנא לאו דוקא כו' ולפ"ז נדאי
ה"ה תיבת איך לאו דוקא.

וצ"ל או דהב"ש לא מיסתבר לי דברי הר"ן או דס"ל דגם הר"ן במ"ש לאו דוקא כו'
ר"ל דלכתחילה יותר טוב לכתוב בלשון ההוא גיטא דאשתכח בנהרדעא. אבל בדיעבד
אינו מעכב (וכמ"ש בתשו' מהר"י בי רב שיתבאר אג"ה) וא"כ גם לענין פטר ותריה
שהוא בנדאי לשון עדים ג"כ אינו מעכב דיעבד עכ"פ).

ומהא שבתחית העדים חותמים פב"פ עד. אין ראיה כ"כ דיש לומר שזהו רק כדי שיהא
ניכר בהדיא שחתם לשם עדות כדמשמע מדברי ריב"ש שבב"י סי' ק"ל (ריש דקי"ד)
ע"ש אלא שאם פירש שמו ושם אביו אינו מעכב אם לא כתב עד דניכר שמכונן לעדות
ומ"מ לכתחילה כותבין עד שיהיה מפורש שמכונן לעדות (חסר): סימן כ' (לסי' קכ"ז)
הנה בדבר ששמעתי ממע"ל שהשיב להמ"ץ אודות הגט שלא הספיקו לסדרו ביום
שנכתב שנראה למע"ל שע"י שליח אף בעיר זו יוכלו לסדרו למחר כו'.

נדאי לדידיה דהמ"ץ קבעי כו'. פי הלא פשוט זה בסי' קכ"ז ס"ה בהגהה שנהגו להחמיר
ולכתוב אחר.

ומה שרצה הב"ש לזכות שהר"פ לא איירי פששולח ע"י שליח כו' הוא תמוה לע"ד
שהרי הר"פ סיים רק מגט שאדם שולח לאשתו ממקום אחר דהתם לא אפשר ע"כ. מזה
שפיר הוכיח הרב בד"מ דמשמע נדאי דדוקא פששולח ממקום אחר דלא אפשר אבל
בעיר א' לא מהני מה שרוצה לשלוח ע"י שליח שהרי אפשר לכתוב אחר אף מ"ש הב"ש
עוד דיש לומר דהר"פ איירי לכתחילה בלבד כו' בזה לכאורה שפיר קאמר (דמ"ש הר"פ
דהתם לא אפשר היינו דלא אפשר ליתן בו ביום כו' לא דלא אפשר לכתוב אחר.

שהרי ממקום אחר אפי' לכתחילה מותר כו'). אף צ"ל דטעמא דהרב דמאחר שהוצרך
הר"פ לחלק בגט השלוח ממקום אחר משום דלא אפשר ע"כ ס"ל דנהגו כסברת הר"ן
שטעם החילוק בין גיטין השלוחין ממדה"י למקדמם היינו משום דלא סמכינן אקלא אלא
היכא דא"א בע"א כו' דאלו לסברת התוס' והרא"ש והרשב"א דטעם החילוק הוא משום
דלא שיהי קלא אלא פשמגרש ע"י שליח כו' ע"ש.

לא הנה ליה להר"פ לתלות הטעם דהתם לא אפשר אלא הול"ל דהתם קלא אית להו וגם
באמת לדידהו יכול להיות אפי' בעיר א' אפי' לכתחילה יכול לכתוב היום ולהמתין
לשלוח למחר ע"י שליח כו'.

א"ו ס"ל להר"פ שגנהנו פסברת הר"ן ולדידיה ודאי אף בדיעבד יש לכתוב אחר פמו
במוקדם וכמ"ש הב"ש עצמו דלהר"ן אין תקנה לשלוח ע"י שליח: והנה כ"ז לדעת הרב
רמ"א אבל הרב"י שגביא הא דא"ח בשם הר"פ.

וכ' ע"ז וכבר נתבאר בסי' זה בדברי רבינו ע"כ ונהרי הטור כתב שיש תקנה למסור ע"י
שליח (דלא פנ"ל עפ"י סברת הר"ן) וכן הב"י בשו"ע כ' שיש תקנה ע"י שליח (והיינו
ע"כ גם בעיר א'). ולא הזכיר שום חולק.

ע"כ ס"ל כמ"ש הב"ש דמהר"פ אין ראיה כו' פנ"ל. אלא דמ"מ נ"ל דעכ"פ צ"ל דס"ל
פסברא הב' שכתב הב"ש דלכתחילה מיהו יש להקפיד ליתן בו ביום אם שניהם בעיר
א' ולא לכתוב היום ולהמתין עד למחר לשלוח ע"י שליח (והיינו משום דלכתחילה עכ"פ
יש לחוש לסברת הר"ן) דזה ודאי עכ"פ יש להוכיח מדברי הר"פ שכתב במקום אחר כו'
לא אפשר כו'.

ונהו שכתב בשו"ע סי' קנ"ד ספ"ט פועין לשון הר"פ צריף שינתן הגט בו ביום שכתב
א"כ שולחו לעיר אחרת דאז א"א כ משמע ודאי פשט לשונו דדוקא לעיר אחרת דא"א
כו' אבל בעיר א' דאפשר ליתן בו ביום צריף ליזהר לכתחילה עכ"פ ובסי' קכ"ז איירי
לענין עיקר הדין אי איתרמי שלא נמסר בו ביום יש לסמוך על הפוסקים דלעיל לשלוח
ע"י שליח כו' ורמ"א הגי' דאף בדיעבד יש לכתוב אחר כו' וכנ"ל דלדידיה ז' הר"פ ס"ל
דנהגו פהר"ן כו': ומה ששמעתי אח"כ התנצלות מע"ל שפל הנ"ל אינו כ"א אחר שפבר
נתאחר אחר הכו"ח עד למחר קודם שהיה בדעתו לשלוח ע"י שליח.

אבל אם בלא"ה הוספם לשלוח ע"י שליח בלא"ה אפי' בעיר א' לא פלוג ממו שפרי
גיטין השלוחין למדה"י וכו'. הנה מלבד שאין שום ראיה מוכרחת לזה ואין ראוי לבדות
מלין בדיני גיטין וכו' עוד שלא מתיישב אצלי כלל כי מאחר שעיקר הטעם והסברא של
המחמירים הוא ע"פ סברת הר"ן שחילק בין שליחות ממדה"י שפותר מחמת קלא
פשוטאין הזמן הכתוב שהוא מוקדם להמסירה כו' (ודלא פריש"י פאן והנ"י בגט פשוט
כו') ובין מוקדם דפסול ולא אמרי' קלא פשוטאין וכו' היינו משום דלא סמכינן אקלא
אלא כשא"א בע"א כו'.

א"כ ודאי לא סמכינן אקלא אף בשלוחין ממדה"י וכה"ג. אבל בעיר א' דאפשר בע"א
לא (ופסול להר"ן פמוקדם ע"ש).

והב"י חשש לסברת הר"ן לכתחילה כו' וכנ"ל. והנה אין לי פנאי להאריך לברר סוגית
הפוסקים בזה מחמת שאני עומד לנסיעה כו'.

אף בכלל ע' בר"ן לענין משליש גט כו' שפי' פוננת רש"י שכתב הלא לדרכו כו' משום
דדוקא משום עיגונא וכו' אבל פשהיה בעיר הוי פנכתב ביום ונחתם בלילה דפסול ע"ש.
הרי בהדיא דאין חילוק מע"ל אמת.

פי משליש היינו שולח וכו' ע' לשון הר"ן המשליש פירש"י מסר הגט לשליח כו' (אפשר
ט"ס הוא). וע' בבה"ע אות ש' שלישית שכ' בהדיא דשלישית דגט היינו שליח כו' ע"ש.

וזו ראיה פשוטה שאין עליה תשובה: ולענין אחר שקיעת החמה לע"ד אינו פשוט להיתר בפ"ד רבינו ז"ל בפסדור (וגם הקסיד דוילגא ז"ל) שפסקו פדעת הגאונים דבה"ש מתחיל מתחיל השקיע' כו'.

ע' בת"ה סי' רמ"ח ובתשו' הב"ח סי' קכ"ו משמע דלענין גט יש להחמיר יותר מלענין (אבילות) ונדדה לענין אחר תפילת ערבית וכ"ש לענין מילה וכו' וה"ה לענין אחר שקיע' החמה ובלא"ה לכאורה לענין שק"ה (שהוא בה"ש להפוסקים הנ"ל) יש להחמיר יותר מלענין אחר תפילת ערבית וראי' ממילה וכו' (אף לפמ"ש רבינו ז"ל בה' שבת סי' רס"א בק"א אינו פן אלא אחר תפילת ערבית ראוי להחמיר יותר מאחר בה"ש ועי' ססי' ל' בפ"מ וע"כ צ"ל במילה כמ"ש הת"ה שם משום שהוא בידי שמים לזאת אין ראוי לתלות בתפילה ועדיין צ"ע).

ובעיקר שורש הדין דלילה ממש לפלא בעיני דרו' הב"י פאן שדחה בלא ראיה ד' הת"ה שכתב דרו' אגב בפשיטות גדול שאינה מגורשת וכו' וע"ש שהביא בשם פמה גדולים ובפ"ד בשם הא"ז כו' וע"ש לשון גזירת הפתוב כו' והיננו מטעם אין דינין בלילה שהוא מדאורייתא ולענין קושני' הב"י דמה ענין גט לדינין כו' ראיתי תשובת הר"י א"ז עצמ' שהועתק בתשוב' הרא"ם שלמד מחליצה דקיי"ל כמ"ד הוי פתחילת דין ופסול וכו' וכתב דכ"ש הוא וכו' ע"ש שהאריף מאד.

ומ"ש הב"ש שפן משמע גם דעת הרב רמ"א שהרי היתר ליקח ש"כר כו' אינו ראיה שפוננתו שם רק על הרב המסדר בלבד משום הסידור אינו דין אלא למד כו' ע"ש בסדר הגט (אף ע' סי' קמ"ב ס"ד בהגהה לענין קיום הגט דיש מחמירים שהרב המסדר לא יהיה מה"ג כו'.

וכאן בסדר הגט לא הביא חומרא זו א"כ יש להוכיח קצת דכאן אינו דין כו'). וע' בד"מ סי' קס"ט.

אף ראית הפר"ח נגד דין דא"ז מהגמ' דס"פ מי שאחזו לכאורה היא חזקה מאד וצריף נגר ובר נגר דיפרקינה אף יהיה אף שיהיה לא מתנישב בלבי שסדר מע"ל לכתחילה אחר שק"ה בלי שום סבה פלל וע' בתשו' רמ"א מס' נ"ה ואילף.

ונא אהובי למחול לפרש לי טעמו ונימוקו באריכות ולטובה יחשב כי תורה היא וללמוד אני צריף. תשובה הנ"ל כתבה המחבר ז"ל בימי ילדותו: סימן כ"א (לסי' קכ"ח) תשובה שכתב לכ"ק הרב הגאון הקסיד האמיתי בוצינא קדישא אדמו"ר מליבאוויץ צוק"ל. וז"ל.

ע"ד מה שהעיד הר"ש מלאזני על רבינו זצ"ל שבאינה גט (שכ"מ) שהוצרכו לסדרו (ע"י אומר אמרו כו') במקום אחר שלא בעיר שהיה שם הבעל. צנה לדלג תיבת שאנו (מנין) כו' לפי שפוסט הגט הוא לשון הבעל והרי אינו נמצא במקום הנזכר בהגט.

הנה נדאי מסתימות הפוסקים לא משמע פן. מדשתקי מזה ולא פירשו פן.

ואין לומר מפני שאינו מצוי. הרי בכמה דוכתי דפירו בגט בכעין זה שנקתב במקום שהבעל איננו שם.

וּכְמוֹ הַיִּנְצָא בְּקוֹלָר וּמְפָרֵשׁ וַיּוֹצֵא בְּשִׁירָא שְׁבַמְשָׁנָה (ס"ה ב') וְכֵן אִם לֹא בָּאתִי מִפְּאֵן
וְעַד יב"ח כְּתָבוּ וּתְנוּ גֵט כּו' שְׁבַמְשָׁנָה (ע"ו): וְאַף שָׂאִין רְאִיָּה מִזְמַן הַמְשָׁנָה וּגְמַר'
שְׁבִימִיָּהֶם (אֶפְשָׁר) לֹא הָיוּ כּוֹתְבִין בְּנוֹסְחָא דִּידָן שְׂאֲנוּ מִנְּנָן כּו' (וְגַם לֹא בְּנוֹסַח הָרִי"ף
וְרַמְבַּ"ם דְּרַגְלִינָא כּו') לִפ"מ ש"כ' ב"ס' ג"פ ס'י' כ"ז ס"ס"ל"א בְּטַעַם גְּנוֹסְחָא זֶה מִפְּנֵי שְׂיִישׁ
מוֹנִין לְמוֹלֵד וַי"ד וַיִּישׁ לְמוֹלֵד בַּהֲר"ד כּו' ע"ש וּבְזִמְנָן הַגַּמ' הָיוּ כּוֹתְבִין לְשִׁנוֹת הַמְּלָכִים
כו' (ע"ש דַּע"כ"פ מִשְׁמַע שָׁם שְׁנָה רַק מְנַהֵג שְׁנָהֲגוּ כּו'.

וּמַעֲיִן זֶה ב"ש"ג עַל מְרָדְכִי ר"פ הַמְּגַרְשׁ וּב"ס' ר"י מִינְיָן). מ"מ הָרִי דִּינִים אֱלוֹ גְּזָפְרוּ בְּכָל
הַפּוֹסְקִים וְאִיךָ לֹא אִישְׁתְּמִיט שׁוּם פּוֹסֵק לְהוֹדִיעֵנוּ שְׂאֲזֵי לְשִׁנוֹת הַגְּנוֹסְחָא כּו'.

וְעִי' תִּשׁוּ' הָרֵא"ש כָּלֵל מ"ה ס'י' ח' וַי"ל הָא מִיִּלְתָּא דְּפְשִׁיטָא אִם הַבְּעַל אֹמֵר לְסוֹפֵר
לְכַתּוּב גֵּט וְלַעֲדִים לְחַתּוּם שְׁהֵם יִכְתְּבוּ וַיִּחַתְּמוּ ב"כ"מ שְׂיִרְצוּ כּו'. וְסַתְּמָא דְּמִיִּלְתָּא מִשְׁמַע
שְׂיִכְתְּבוּ בְּנוֹסַח כָּל הַגִּיטִין שְׁמִבְנוֹאָר שָׁם סוּף כָּלֵל הַנְּ"ל וְעוֹד שָׁם ב"ס' ז' וַי"ד בְּכַעֲיִן זֶה
(וְע"ש ב"ס' ז' דְּמִשְׁמַע דְּשָׁם לֹא הָיָה יְדוּעַ לְהָרֵא"ש בְּבִירוֹר שְׁפֵן הָיָה שְׁהַבְּעַל גָּסַע מִשָּׁם
קוֹדֵם הַכְּתִיבָה אֱלָא שְׁמִסְבָּרָא דֵּן כּוּן מִמָּה שְׁמִינָה עוֹד שְׁלִיחַ כּו' ע"ש.

וּא"כ מִשְׁמַע שְׁהַנּוֹסַח הַפֶּל א') גַּם בְּשׁו"ע ס'י' כ"ב ס"א אִם הַבְּעַל הוֹלֵךְ מִהָעִיר וְאָמַר
כו' וּכ"ה בְּסִדְרַת הַגֵּט שְׁבַס"י קנ"ד ס"ל ול"ב. וְאִיךָ לֹא בִּיֵאָר שְׂאֲזֵי לְשִׁנוֹת הַגְּנוֹסְחָא
וּבְפֶרֶט בְּסִדְרַת הַגֵּט שְׁכָל עֵינְקוֹרוֹ לֹא בָּא אֱלָא לְבִאָר הַפֶּל לְמַעֲשֵׂה.

גַּם ב"ס'י' כ"ח שְׁפַתְבּוּ שְׂצָרִיךְ לְהַזְכִּיר מְקוֹם שְׁהַעֲדִים עוֹמְדִים כּו' לְמִנְיָן שְׂאֲנוּ מִנְּנָן כּו'
וְעַל עֲמִידַת הַסּוֹפֵר הַבִּיא ב' דִּיעוֹת אִם יֵשׁ לְהַקְפִּיד שְׂיִהִיָּה גַם הוּא עוֹמֵד עִמָּהֶם בְּמְקוֹם
אֶחָד אִם לֹאוּ. וְאֱלוֹ עַל עֲמִידַת הַבְּעַל לֹא דִּיבֵר מִשְׁמַע דְּלכ"ע אִין לְהַקְפִּיד וְאִין חִילּוּק
כָּלֵל אִם עוֹמֵד שָׁם אִם לֹאוּ לְעִנְיָן כְּתִיבַת שְׂאֲנוּ מִנְּנָן כּו'.

וְעוֹד מְדַלְעֵנָן מְקוֹם עֲמִידַת הָאִישׁ וְהָאִשָּׁה הַזְּכִיר שָׁם ס"ב דָּאִם אִינוּ מְצוּי שָׁם אִין כּוֹתְבִין
הָעוֹמֵד הַיּוֹם כּו'. מְכָלֵל דְּלַעֲנָן שְׂאֲנוּ מִנְּנָן כּו' שְׁבַס"א אִין חִילּוּק אִם הָאִישׁ מְצוּי שָׁם אִם
לֹאוּ.

וְכֵן מִשְׁמַע עוֹד מְהָא דַּא"ל רַב לְסַפְרִיָּה כִּי יִתְבִּיתוּ בְּשִׁילֵי כְּתוּבוֹ בְּשִׁילֵי אַע"ג דְּמִימְסָרוֹ
לְכוּ מִיִּלֵּי בְּהִינֵי בַּפ' הַזּוֹרֵק (ד' פ').

וְאַעֲפ"י שְׁעֵינְקוֹרוֹ קָאִי בְּשִׁטְרוֹת כְּדַפְרֵשׁ"י וְכַדְמִשְׁמַע בַּגַּמ' דַּב"ב (קע"ב.) מ"מ מְלִשׁוֹן
הַגַּמ' הָכָא דְּאָמְרִי'.

(אֵהִיָּה דְּהִיָּה בְּמִזְרַח כּו') כְּדָאִמַר לִי רַב לְסַפְרִיָּה כּו' מִשְׁמַע וְדָאִי שְׁגַם בְּגִיטִין הַדִּין כּוּן
וְכַמְבּוֹנָאָר בְּהִדְיָא בְּהִדְיָא עֲנוּבְדָא דְּעִנְנָן בַּר חֲזִיָּא דִּיבְמוֹת (ק"ו.) וּכ"ה בְּרַמְבַּ"ם ספ"א
מַה"ג וְטוֹש"ע סו' כ"ז ס"ו הִי' בִּירוּשְׁלַיִם כְּשָׂאִמַר לָהֶם כּו' וְנִתְאַחַר עַד נִיֶּסֶן וְהָרִי הֵם
בְּלוֹד כּוֹתְבִין מִנִּיֶּסֶן וּבְלוֹד.

(וְסַתְּמָ' דְּמִיִּלְתָּ דְּהַבְּעַל נְשָׂאָר בִּירוּשְׁלַיִם. וְכַמְבּוֹנָאָר בְּהִדְיָא עֲנוּבְדָא דִּיבְמוֹת דָּאָתוּ סְהָדִי
דְּהָהוּא יוֹמָא עֲנָן בַּר חֲזִיָּא גְּבֵן הָהוּא כּו').

ומדסתמו כל הפוסקים משמע שגם בכה"ג אין משנין הגוססות'מכל הגיטין. ובר מכל דין לכאורה פנין דחזינו דעל האמת זה שכותבין שאנו מנין פאן במתא פ' נקרא מקום עמידת העדים (והסופר).

כמבואר בטוש"ע דרסי' קכ"ח הג"ל וכל הפוסקים. וכן משמע בהדיא בגמרא שם גבי הנה במזרח דפרכינו מאן אילימא בעל היינו שינה שם עירו כו' אלא אסופר.

וע"כ היינו מה שכותבין בתחילה גבי הזמן במתא פ' (ובהיא דיבמות בסורא מתא כו') זה נקרא מקום עמידת הסופר (או העדים לפמ"ש הר"א"ש פאן והתוס' ביבמו' (דצ"א): ומש"א אילימא בעל היינו מקום דירתו.

ועי' תוס' שם סד"ה ושם עירו שכ' דלהכי לא מוקי בבעל ובשינה מקום עמידתו משום דפשיטא דא"צ לכתוב כו'. מזה מבואר בהדיא דמה שכותבים בסורא מתא כו' היינו רק מקום עמידת הסופר ועדים ולא הבעל א"כ לפ"ז הסברא נותנת דלא קפדין כלל לעמידת הבעל לענין פתיבת המקום גבי הזמן כו' וממילא אין לחוש ולשנות מה שכותבין שאנו מנין כו' פנין דלא קאי אבעל כו': אמנם עם היות שמכל זה משמע דלא משנין הגוססות גם בכה"ג שאין הבעל במקום שכותבין הגט.

וכותבים שאנו מנין כו'. ומה גם שמצאתי בתשובת שבו"י בהדיא דהוי עובדא שפתבו וסידרו גט מומר אחר נסיעתו מאותה העיר ומבואר שם בגוססות שאנו מנין פאן בליבנא כו'.

בגוססות כל הגיטין. (רק שלא פתבו העומד היום כו') ע"ש סי' קט"ו.

מ"מ לפע"ד הדבר צ"ע רב. כי הרי סברת הר"ש בשם רבינו ז"ל הג"ל לכאורה הלא היא סברא נכונה וחזקה.

פנין דסגנון כל הגט הם דברי הבעל אלא פב"פ כו' איך ולמה יכתוב שאנו מנין פאן כו' והוא הוא המדבר איננו שם ומחזי פשקרא. והנה כ"ק שי' פמדנמה שכ' בזה ב' סברות.

א' פנין שהסופר שלוחו של הבעל עומד שם ה"ה פאלו רגלי הבעל עומדים שם. ששלוחו של אדם כמותו (ועפ"ז המציא סברא לחלק בין עובדא דרבינו ז"ל הג"ל שהי' ע"י אומר אמרו כו' לבין שאר גיטין שהבעל עצמו אומר לסופר כו' אף שאח"ז נסע משם כו').

והב' דיש לומר דהתחלת לשון הגט שכותבין הזמן והמקום הוא לשון העדים (או הסופר). רק לשון הבעל מתחיל מן אלא פב"ב ואילך.

ולפענ"ד הסברא הא' הג"ל אינה מתקבלת כלל. (תדא דמה נאמר לשיטת התוס' וסייעתם דלא בעינו שליחות לכתובה).

דנכתב דקרא אסופר קאי כמ"ש התוס' (כ"ב:): ועי' ב"ש רסי' ק"כ וסי' קצ"ג סק"א וה'. (ועוד) דלא מצינו ענין שלוחו של אדם כמותו כ"א לענין שיהיו מעשיו מועילי' בדין מן הדינים כאל המשלחו עשהו בעצמו.

שְׁזָה יִלְפִינָן מִקְרָאֵי רַפ"ב דְּקִדּוּשֵׁין אֲבָל לֹא שְׁנֵאמַר שְׁגוּף הַשְּׁלִיחַ הוּא מִמֶּשׁ כְּגוּפוֹ. לְעֲנִין לְשׁוֹן בִּנ"א עַד שְׁיִהְיֶה שְׁיִיף לֹמַר עַל הַמְּשַׁלַּח שֶׁהוּא עוֹמֵד כְּאִן אִף שְׁאִינְנוּ פֶּה פִּינָן שְׁשְׁלוּחוֹ עוֹמֵד כְּאִן.

וַיֵּשׁ בְּזָה ב' חִילּוּקִים א' דְּהָא שְׁשְׁלוּחוֹ שֶׁל אָדָם כְּמוֹתוֹ אֵינּוּ כ"א לְעֲנִין דִּין וְלֹא לְעֲנִין לְשׁוֹן בִּנ"א. וּבִנ"ד בְּגִנּוּסַח הַגֵּט הֵינּוּ לְשׁוֹן בִּנ"א.

כְּדִקְיִי"ל בַּח"מ ס' מ"ג בְּלִשׁוֹנוֹת דְּשִׁטְרוֹת שְׁהוֹלְכִים בְּהֵם אַחַר לְשׁוֹן בִּנ"א כְּבִנְדָרִים ע"ש סכ"ז וּכ"ח וּבִשְׁ"ף סִקְמ"ה. וְה"ה בְּגִיטֵין עִי אַה"ע ס' קכ"ו ס"ז בְּהֶגְהָה וְע"ש בִּב"י בְּשֵׁם תִּשׁוּר רַשְׁבָּ"א וְכַדְמִשְׁמַע מִמ"ש הַמְּרַדְכֵי הוּבָא ב"י ס' קכ"ח וּבִשְׁ"ף ס"ק מ"ה בְּטַעַם אוֹתוֹן שְׁכוֹתְבִין מְגַרֵּשׁ שֶׁהוּא כְּדִי לְכָלֹל הַבְּתִים הַיּוֹצְאִים מִן הָעִיר שְׁבִלְשׁוֹן בִּנ"א אֵין שֵׁם הָעִיר עֲלֵיהֶם כו' (וְנִרְאֶה דַר"ל שְׁבִלְשׁוֹן תּוֹרָה בְּאַמַּת נִקְרָא שֵׁם עִיר עַד הַתְּחוּם וְכַדְאִיתָא בְּתִשׁוּרֵי שְׁבַמְיָמוֹנֵי לְסַפֵּר נָשִׁים ס' כ"ב וְהוּבָא ב"י שֵׁם גְּבִי נְהָרוֹת מְהָא דְּגַבֵּי עָרֵי מִקְלַט קוֹלְטוֹת עַד הַתְּחוּם וְעוֹד כְּמָה רְאִיוֹת ע"ש.

אֲלֵא שְׁבִלְשׁוֹן בִּנ"א אֵין שֵׁם עִיר כ"א עַד עֵיבוּרָה. וְהֵינּוּ כִּמ"ש הַשְּׁ"ף בִּי"ד ס' רי"ז סִקְל"ה ע"ש וְעִי תְּשׁוּבַת מֵהֵרִי"ו ס' ע"א).

וּבִלְשׁוֹן בִּנ"א נִרְאֶה נְדָאֵי דְּלֹא שְׁיִיף עֲנִין שְׁלוּחוֹ שֶׁל אָדָם כְּמוֹתוֹ. וַיֵּשׁ לְהִבִּיא רְאָיָה מִנְדָרִים (דַּמ"ג).

(וְטוּש"ע י"ד ס' רי"ח ס"ה בְּאוֹמַר קוֹנָם פְּרִתָּהּ שְׁאֲנֵי חוֹרֵשׁ בָּהּ דְּאַחֲרִים מְוִתֵּרִים לְחֶרֶשׁ לוֹ. וְאֵלוֹ בְּשִׁאָר אִיסוּרִים בַּכַּה"ג נְדָאֵי אָסוּר גַּם ע"י אַחֲרִים.

דְּעַד כְּאִן לֹא אֵיבְעֵיָא לְהוּ בְּגִמְרָא בְּפֶרֶק הַפּוֹעֲלִים (ד"צ.) בְּחִסּוּם פְּרִתֵי וְדוּשׁ בָּהּ אֲלֵא בְּאַמְרֵיהּ לְגוּזֵי (גַּם בְּהָא קִיִּי"ל בִּי"ד ס' רצ"ז וּח"מ ס' שִׁל"ח דְּאָסוּר).

אֲבָל ע"י יִשְׂרָאֵל נְדָאֵי אָסוּר גַּם בְּדָבָר דְּאֵין אִיסוּר מִצַּד הַשְּׁלִיחַ מִצַּע (וְלַחַד מ"ד בַּפ"ק דַּב"מ דָּף י' ב' חִיּוּבָא נְמִי אֵיכָא בַּכַּה"ג וְכּוֹנְתִיָּה פֶּסֶק רַמ"א רַס'י קַפ"ב וְע"ש בִּשְׁ"ף). וְכִמוֹ גַּם בְּאִיסוּר מְלֵאכָה דְּאֲבָל שֶׁהוּא דְּרַבְּנָן ג"כ אָסוּר ע"י אַחֲרִים (בִּי"ד ס' ש"פ.

וְצ"ע דְּאֲפֹשֶׁר רַק אִיסוּר הָעֵסֶק דְּהָאֲבָל בְּזָה כו'). וְכַה"ג טוּבָא.

ח"ו הַטַּעַם בְּנְדָרִים מְשׁוּם דְּהוֹלְכִים בְּהֵם אַחַר לְשׁוֹן בִּנ"א. וּבִלְשׁוֹן בִּנ"א אֵין שְׁלוּחוֹ שֶׁל אָדָם כְּמוֹתוֹ (וְהָא דָּאֵם אֵין דְּרַכּוֹ לְחֶרֶשׁ בְּעַצְמוֹ הוּא וְכָל אָדָם אָסוּרִים הֵינּוּ מְשׁוּם דְּאָז אֲמַרִּין שְׁלֵא נִתְּפִין הַנּוֹדֵר לְגוּף עֵסֶק הַחֲרִישׁ' אֲלֵא לְהַנְּאִתָּה כִּמ"ש הַר"ן שֵׁם).

וְא"כ ה"ה בִּנ"ד נְמִי כו' וְעוֹד פִּינָן דְּחִשְׁשׁ שְׁיִנּוּי כִּנ"ד הוּא מְשׁוּם חִשְׁשׁ לְעַז (אוּ מְחִזִּי כְּשִׁיקְרָא) וְלְעֲנִין זֶה נְדָאֵי לֹא יוֹעִיל הָא דְּאֲמַרִּין שְׁלוּחוֹ שֶׁל אָדָם כְּמוֹתוֹ דְּהַקּוֹרָא נְדָאֵי לֹא יִתְּלָה דַּמ"ש שְׁאֲנָנוּ מְנִין הוּא מְשׁוּם דְּשְׁלוּחוֹ כְּאִן.

וּסְבָרָא הַב' בְּזָה הוּא. דְּאִף גַּם בְּדִין מִן הַדִּינִים לֹא אֲמַרִּין שְׁלוּחוֹ שֶׁל אָדָם כְּמוֹתוֹ כ"א עֲנִין שְׁיִהְיֶה מוֹעִיל פְּעוּלַת עֲשִׂיתוֹ כְּעֲשִׂית הַמְּשַׁלַּח.

אֲבָל לֹא לְעֲנִין שְׁיִהְיֶה חוֹמֵר גּוּפוֹ נִחְשָׁב מִמֶּשׁ כְּגוּף הַמְּשַׁלַּח. עַד שְׁיִהְיֶה נוֹפֵל לֹמַר שְׁבַמְקוּם שְׁגוּף הַשְּׁלִיחַ שֵׁם.

ה"ה פאלו גוף המשלח שם (ולא דמי להא דאמרין בפ"ב דקדושין (מ"ג.) בטעמ' דמ"ד אין שלים נעשה עד משום פיון דאמר מר שלוחו של אדם פמותו הני לי' פגופו. דהתם נמי רק לענין פעולת העדאתו כו'. וגם בזה לא קיי"ל פאותו מ"ד).

והדוגמא לזה הוא פגון פהו שהוא מןזקרה מליפנס לבה"ק האם יש שום סברא לומר שאסור ג"כ לשלוח לשם שלים (ישאל שאין בו משום אין שלים לדבר עבירה כו'). וכמו"כ לענין חיוב מצות לישוב בפסוקה האם נאמר שיצא י"ח ע"י שישלח שלים לישוב שם.

וכן נמי לענין איסור הליכת חוץ לתחום בשבת האם אסור שילך שם שלוחו (ששבת בסמוך לאותו מקום). ובהדיא אמרינן בפירק שואל (קנ"א).

(מותר לומר לחבירו שמור לי פירות שבתחומך כו'. ועי' ר"ן שם דפי' שמותר לומר לו לך למקום פלוני כו'.

נהרי הוא המשלח אסור לילך לשם. או' דלא שיניף בכה"ג שלוחו פמותו (וגם שם לא הוצרכו להשיענו היתר אלא לשלא ניהוש בכה"ג לגוף עסק האמירה של המשלח.

ועי' בקו"א של רבינו ז"ל או"ח סי' רס"ג). ושוב ראיתי בתוס' רי"ד בפ"ב דקדושין שם (דמ"ב:) שכ' שיש מקשין לכל דבר מצנה מועיל השלם ויאמר אדם לחבירו שב בפסוקה עבורי כו'.

ולאו מילתא היא שהמצנה שחייבו המקום לעשות פגופו האף יפטור הוא ע"י שלוחו כו'. ומצאתי שפי' דבריו בתשו' ב"א חח"מ סי' ס"ז דר"ל שהקב"ה צנה שגוף שלו יהי נעשה בו איזה מצנה פגון תפילין כו'.

וכן ציצית וסופה. פשאמר לשלוחו שב בפסוקה הרי זה פאלו הושיב הוא את השלם בפסוקה אבל גופו לא ישב כו' ע"ש עד פלל הדברים שבמעשה השלם אנו יכולים לדון פאלו המשלח עשה אבל מ"מ הגופי' מחולקים ודבר הנעשה פגוף השלם אין יכולים לדון שהוא פנעשה פגוף המשלח והוא ברור ופשוט עכ"ל (דפ"ד ע"ד) וע"ש עוד (דפ"ה ע"א) ד"ה ואדרבא כו' דס"ל שלא נאמרו הדברים שלוחו של אדם פמותו אלא לענין התועלת של המעשה כו' ע"ש.

נהרי זה מבואר פנ"ל דחוקר גופו לא שיניף לומר שהוא פגוף המשלח ומפילא לא שיניף לומר על מקום שהשלם שם שהרי זה פאלו המשלח נמצא שם. וכ"ש בלשון בנ"א כו' כמשנ"ת למעלה.

וכ"ש נמי שבנ"ד לא עשאו שלים פלל לענין שיהיה שם דוקא אלא עיקר השליחות הוא לכתובה ונתימ' בין פאן בין פמקום אחר. וממקומו נמי מוכרע.

דא"כ גם נוכל לכתוב פגט העומד היום פאן כו'. גם שאיננו מצוי שם פיון ששלוחו פאן.

ומפורש בשו"ע סי' קכ"ח ס"ב שזה אינו וא"כ ה"ה והוא הטעם לענין פתיבת שאנו מנין פאן: ועתה אשוב לסבר' הב' שכ' כ"ק שי' שלשון הבעל מתחיל מן אנא פלוני כו' ומקודם לזה הוא לשון הסופר או העדים.

ואומר שלפענ"ד דָּבַר זֶה צָרִיף תִּלְמוּד. וַיֵּשׁ פְּנִים לְכָאן וּלְכָאן.

דְּלְכְאוּרָה מְלַבֵּד שְׁנֵה טוֹב לְתַרְזֵן הָא דְמִשְׁמַע שְׁגַם בְּכַעֲיִן נ"ד פּוֹתְבִין שְׁאָנוּ מְנִין כּו' פְּכָל הַנְּ"ל. הִנֵּה אַף אִם לֹא יִנְחַח שְׁנֵה אִינוּ אֶלְא דְבַכְה"ג פּוֹתְבִין סְתָם בְּמִתָּא פְּלוּנֵי וְכַעֲיִן שְׁנַזְפֵּר בְּגִמְרָא בְּסוּרָא מִתָּא אָנָּא פב"פ כּו'.

פִּינּוּ דַעכ"פ זֶה וּדְאֵי מְבִנְאָר בְּגִמְרָא וְכָל הַפּוֹסְקִים שְׁהַמְקוּם שְׁפּוֹתְבִין (הָכָא אֶצְל הַזְּמַן) הוּא הַמְקוּם שְׁעוּמְדִים שְׁם הָעֵדִים (וְהַסּוּפֵר) בְּשַׁעַת הַפְּתִיבָּ. אַף שְׁהַבְּעַל אִינְנוּ שְׁם אָז.

וְכַמִּימָרָא דֶּר לְסַפְרֵי. בְּהֵיָא דְשִׁילֵי וְהִינֵי וְעוֹבְדָא דְעָנּוּ בַר סְיֵיא הַנְּ"ל וְאִם אִיתָא שְׁנֵה לְשׁוֹן הַבְּעַל לַפּה"נ הִי מוֹרָה מְקוּם זֶה יוֹתֵר עַל עֲמִידַת הַבְּעַל בְּאוֹתָהּ שְׁעָה מִמָּה שְׁמוֹרָה עַל עֲמִידַת הָעֵדִים וְהַסּוּפֵר.

וּא"כ קִשָּׁה בְּתַרֵי (גְּוֹנֵי). חֲדָא אִם עֵיקָר טַעְמֵיהָ דְרַב בְּזֵה הוּא מְשׁוּם דְלֹא לִיתְחַזֵי כְּשִׁיקְרָא כְּמִבְּנָאָר בַּד' הָרִי"ף וְרָא"ש בַּפ' ג"פ שְׁם.

קִשָּׁה בְּאַמְתָּ לְמָה לֹא נִכְתָּב מְקוּם עֲמִידַת הַבְּעַל בְּאוֹתָהּ שְׁעָה. אוּ בְּשַׁעַת שְׁמָסֵר מִלְּיָ.

וְלֹא הַמְקוּם שְׁעוּמְדִים הָעֵדִים וְהַסּוּפֵר פִּינּוּ שְׁנֵה לְשׁוֹן הַבְּעַל וְהוּא אִינְנוּ בְּאוֹתוֹ מְקוּם וּמִיחַזֵי כְּשִׁיקְרָא. וְעוֹד אַף אַת"ל דְּעֵיקָר טַעְמֵיהָ דְרַב מְשׁוּם שְׁלֹא יְבוֹאוּ הָעֵדִים לִידֵי הַזְּמָה כַּמ"ש הָרָא"ש בַּפ' הַזּוֹרֵק וְהַתּוֹס' בִּיבְמוֹת (צ"א:) אֶבְל אִמְקוּם עֲמִידַת הַבְּעַל לֹא קִפְדִּינּוּ פְּלָל אִפְתִּי מֵאֵי מַהֲנֵי מַה שְׁכּוֹתְבִין סְתָמָא בְּמִתָּא פְּלוּנֵי פִינּוּ שְׁנֵה מוֹרָה עַל עֲמִידַת הַבְּעַל אִם שְׁנֵה לְשׁוֹנוֹ וְהִיא מְהֵרָאֵי לְתַשְׁנֵן דְּבַכְה"ג יְפָרֵשׁ בְּהִדְיָא פְּלַפֵּי הָעֵדִים (וְהַסּוּפֵר).

שְׁהֵם עוּמְדִים בְּמִתָּא פְּלוּנֵי כּו'. וְאֵעִפ"י שְׁהַרְשָׁב"ם וְהַנְּ"י כְּתָבוּ בְּאַמְתָּ בַּפ' ג"פ שְׁם דַּר"ל שְׁיִזְפִּיר שְׁנֵי הַמְקוּמוֹת הִינֵי וְשִׁילֵי (וּא"כ הִנֵּה נִרְאָה לְכְאוּרָה דְגַם פְּאָן בְּגִיטִין בַּכְה"ג יְפָרְשׁוּ ב' הַמְקוּמוֹת וּמִמִּילָא יְהִיָּה נִיכָר דְּמְקוּם הַפְּתִיבָּ קָאֵי אַעֲמִידַת הָעֵדִים וְסוּפֵר).

הָרִי לֹא קִי"ל פְּנוּתֵיהּ כַּמ"ש הַב"י וְשׁו"ע בַּח"מ סִימָן מ"ג סִי"ח וְס"כ. וְעוֹד דַּע"כ גַּם אִינְהוּ גַבֵּי גִיטִין מוֹדוֹ דְלֹא כְּתָבִין כ"א מְקוּם הַפְּתִיבָּ בְּלַבֵּד דַּל"כ בְּהֵיָא עוֹבְדָא דְעָנּוּ בַר סְיֵיא דִּיבְמוֹת (קִי"ו).

(לְאוּקִימַת' דְּמִלֵּי מְסַר קִשָּׁה דַּא"כ הִנֵּה צָרִיף לְהַזְפִּיר בְּהַגֵּט ב' הַמְקוּמוֹת וְהִנֵּה נִיכָר כּו'. אֶלְא וּדְאֵי דֶּרַק בְּשִׁטְרֵי אִקְנִיַת' שְׁנַזְפֵּר בְּהֵם קִנְיָן כְּתָבוּ הָכִי וְהַטַּעַם מוּבָן דְּכִינּוּ שְׁמַזְכִּירִים הַקִּנְיָן.

אִם לֹא יִזְכִּירוּ כ"א מְקוּם הַפְּתִיבָּ יְהִי כְּמִבְּנָאָר שְׁהַקִּנְיָן הִי בְּאוֹתוֹ מְקוּם כּו'. מִשָּׂא"כ בְּגִיטִין (וְכֵן בְּשִׁטְרוֹת שְׂאִין בְּהֵם קִנְיָן).

הַמְקוּם שְׁנַזְפֵּר סְתָמָא אִפְתִּיבָּ בְּלַחוּד קָאֵי לַכ"ע וְזֵהוּ שְׂבָאָה"ע סִי' קכ"ז ס"ו לֹא נִזְפֵּר שׁוּם סְבָרָא בַּב"י לְשִׁיזְצִטְרָכוּ לְכְתוּב ב' הַמְקוּמוֹת [שׁוּב רְאִיתִי בַּג"פ סִי' קכ"ז סַקכ"ב שְׁכ' לְחוּשׁ לְרִשְׁבָּ"ם וּנ"י גַּם בְּגִיטִין אִם לֹא בַשַּׁעַת"ד וּמַק"ע.

וְלַעֲנַ"ד צ"ע מְהֵיָא דִּיבְמוֹת פַּנ"ל]. (וּא"כ קִשָּׁה פַּנ"ל אִם זֵהוּ לְשׁוֹן הַבְּעַל הָרִי זֵה מוֹרָה עַל מְקוּם הַבְּעַל וְלֹא אִמְקוּם הָעֵדִים וְסוּפֵר כּו' וְהִי רְאוּי בְּאַמְתָּ לְהַזְפִּיר שְׁנֵי הַמְקוּמוֹת עַכ"פ.

ובשקלמא בשאר שטרות שבח"מ סי' מ"ג יש לומר דמייירי הכל בשטרות שפותבין בלשון העד' וכדמשמע התם באמת דמייירי הכל בכה"ג. היינו בשטר שיש בו קנין (וצ"ע בשטרי דידן שבד"מ סי' קצ"א וית' אפי"ה במק"א).

אבל פאן בגיטין קשה פנ"ל. ותו דגם בכל הגיטין שכולם במקום א' הרי עכ"פ מבואר מד' הפוסקים שנה שפותבין בתחילה בפלוני מתא נקרא מקום עמידת העדים (והסופר) ועל עמידת הבעל במקום שפותבין אותו.

אם הוא מצוי שם חוזרין וכותבין את"כ בהדיא העומד היום בפלונית מתא כו'. ולפ"ד התוס' ורא"ש שפכתבו דלהכי לא מוקי ההיא דהיה במזרח אבעל ובשינה מקום עמידתו משום דאין צריך פלל לכתוב מקום עמידתו.

ע"כ היינו שלא היו כותבין פלל העומד היום כו'. ולשון בפלונית מתא כו' שהי' גם בימי הגמרא וכמו בסורא מתא דיבמות ע"כ קאי רק במקום עמידת העדים (והסופר).

מכל זה משמע דלשון זה שבגט הוא מלשון העדים (או הסופר) דאם היה זה לשון הבעל נרא' שהי' מורה יותר דקאי עליו. וכעין זה משמע נמי בענין פתיבת הזמן שגם בזה קיי"ל שם שפותבין זמן הפתיב' ולא זמן האמירה ואם היה זה לשון הבעל נראה שהיה ראוי לכתוב יום האמירה.

נראה שהיא חסירה ג"כ): סימן סימן כ"ב פב"ד ידידי בש"ב הרב הגאון חו"ב מפורסם כו' כש"ת מוה' נחמיה נ"י ימחול נא עכ"ר לעינין בדבר הגט הנכתב במקום אשר אין שם פי אם בית דירה אחד לחרש עצים. ונכתב בגט מתא כו'. ויקום הספק אצלי.

דאף גם לדברי התוס' בעירובין (כ"א ע"א) דגם בעיר קטנה כותבין מתא. אף היינו דוקא כשיש שם עכ"פ ג' חצרות של שני בתים.

דנקרא ג"כ עיר במשנה סוף ערכין לענין פתי ערי חומה. וכמ"כ יש לפרש דברי ר"ש בעירובין לענין שיעור ג' חצרות של ב' בתים דמקרי נמי עיר.

אף בנ"ד אין כ"א בית א'. ואף שבענין שינוי פנה יש לומר דאינו שינוי גמור כ"כ במקום עמידה.

דעיקר השם של העמידה נכתב בטוב רק שהשינוי הוא שכתב עליו מתא דר"ל עיר. ואינו פן.

עכ"ז הרי נראה בנ"ב מה"ק לענין פתיבת עיר בגט שאינו עיר והחליט להחמיר שם. וכעת אין לפני שום ספר לענין בו פי כותב אני שלא בביתי וזה קרוב לעשרים שנה שראיתי בספר גט מקושר שביאר שם היטב לענין פתיבת מתא.

והספר הנ"ל אינו נמצא בעירי. ובנ"ד הוא מקום עיגון גמור וכאשר ספרתי לפני כת"ר בלאדי.

(חסר): תשובתו על הנ"ל ע"פ סבה נאבד מכתבו ונקרע קודם שנקרא. רק מעט ממנו מצאתי.

ע"ד הקשש שנקתב מתא על בית א' וכתב מע"ל דגם לפ"ד התוס' בעירובין שפותבין מתא גם על עיר קטנה. היינו דוקא פשיש ג' תצרות של ב' בתים דאשפתן דאיקרי עיר לענן ע"ח סוף ערכין (דל"ב א').

ולכאורה הדין עמו. דשם דל"ג ב' אי' בהקדא דפחות מכן אע"פ שיש להם חומה כמי שאין להם חומה.

ופירש"י הואיל ואין בה פדי עיר כו'. הרי בהקדא שפחות משיעור הנ"ל אין בה דין ערי חומה מטעם שאינו נקרא עיר.

(והיינו לכאורה דבעי' ב' תנאים. א' שיהיה לה חומה ובא"ל אפילו גדולה אין לה דין בע"ח.

והב' שיהיה בה שיעור עיר ובא"ל אף שיש לה חומה לאו עיר היא כו'). אף באמת אין ללמוד מהתם.

דהרי לאו ממשמעות לשון עיר דקרא ילפי' זה אלא מיתורא דקרא אשר אין להם חומה דייק ע"ש. וא"כ לכאורה אדרבה משם יש להוכיח להיפוך דנקרא עיר גם בפחות דאל"כ יתורא דקרא ל"ל הרי לאו עיר היא.

(וילשון רש"י ע"כ לאו דוקא הוא לומר שבכ"מ לא נקרא עיר אלא ע"כ ר"ל דלענן זה ילפי' דלא תשיב כעיר חומה). וע"ש בגמרא דפרכי' ואי' בית ונחצר כו'.

משמע דגם בכה"ג סברא הנה לומר שנופל עליהם שם עיר. דמהא דכתיב עיר לא הוי ממעטינו אף כגון זה.

(דהיינו ב' חצרים ובכ"א בית א'. ומשמע נמי דה"ה פחות אלא דמלשון בתי החצרים ע"כ לא איירי בפחות מזה.

אבל מלשון עיר דקרא יש לומר הפל במשמע). ואין לומר דאחר דגלי לן קרא שם נלמד מזה גם לכ"מ שנא' עיר.

שקרי אין היתורא דקרא בא להורות על עיר. כ"א בא להורות שהחומה כמאן דליתא. כדאמרי' ת"ל אשר אין להם חומה אע"פ שיש להם כו' משמע שהפוננה לומר דהחומה לא תשיבא כו' (ועי' פרש"י ד"ה וכמה שכתב דלא לתשב חומה דידהו כעיר חומה כו' וע' קרבן אהרן ע"פ זה בת"כ).

אבל אין לנו ללמוד מכאן דלא יהיה חל ע"ז שם עיר סתם. וממילא יש לומר שנסאר סברת הס"ד דשם עיר סתם עכ"פ כולל הפל.

וזולת היתורא דקרא היינו אומרים שגם שם עיר חומה נופל גם על ב' חצרים שבכ"א בית א' (או אף א' פנ"ל) א"כ גם אחר הדדשא דקרא אף את"ל דנילף מהקא למק"א. אין לנו ללמוד כ"א שלא נקרא עיר חומה בבציר משיעור הנ"ל.

אבל משמעות שם עיר משמע שנופל על הפל ומ"ש מע"ל מהא דר"ש גבי שיור לעיר של רבים לענן עירובין אף את"ל ששיעור זה דג' חצרים של ב' בתים שאין מוכן טעם לשיעור זה ע"כ מדין הנ"ל דבתי ע"ח יליף לה איהו.

ע"כ ז"א כ"א לדוגמא בעלמא מדמה עירובין דרבנן מהתם לזכר בעלמא. דבהכי מצינו
שיש לו חשיבות.

אבל לא שבפחות מזה לא יקרא עיר פלל דוקא דהתם לא בעי כ"א להיפרא בעלמא.
ועוד הרי לדינא לא קיי"ל כר"ש התם אלא אפי' בית א' וחקצ'ר א' כו'.

אף ע' עירובין (דנ"ה ב') גבי יושבי צריפין דא' ר"א דאם יש ג' חצרות כו' והיינו דבהכי
חשיב עיר. ויש לדחות: אף הנה בסנהדרין (דט"ו ב') לענן עיר הגדחת פליגי תנאי
בשיעורא.

ומבואר שם מד' רש"י ותוס' להדיא דהפלוגמא היא בכמה חשיבא עיר. וקיי"ל התם
כמ"ד ממאה ועד רבבו של שקט.

הרי מבואר דבפחות ממאה גברי לא נקרא עיר בתורה. וע' לשון הרמב"ם שם (בפ"ד
ה"ב) שנא' יושבי העיר לא פכר קטן כו' וכל פחות ממאה פכר קטן כו'.

והוא מהירושלמי דפ' חלק עיר ולא פכר כו' ע"ש. הרי בהדיא לכאורה דמשמעות לשון
עיר סתם בתורה אינו נופל על בציר ממאה גברי.

(ומלשון הרמב"ם שפתיב ויהיו המנדחי ממאה כו'. א"כ משמע שצ"ל העיר קרוב לר'
שקרי א"צ שיודחו כל העיר כ"א רובה.)

אבל צ"ע דלא משמע פן מסיום לשונו כל דפחות ממאה פכר כו' משמע דאין קפידיא כ"א
שיהיה בכל העיר מאה וממילא המודחים ברובה סגי. וכן לשון הגמרא וירושלמי ורש"י
ותוס' משמע דקאי אכל העיר) אף באמת אם באנו לומר שגלמד מזה לענן גיטין הוא
דבר מתמיה ביותר לומר שבבציר ממאה אין כותבין מתא שמעולם לא שמענו ולא ראינו
פזאת.

ולא נזכר בשום מקום אדרבה ההיפוך מבואר בתוס' דעירובין ומרדכי וב"י ורמ"א
בהגהה דכותבין מתא בין בעיר גדולה ובין בקטנה ולא נתנו שום שיעור לדבר ולשון
התוס' ומרדכי בין בכפרים קטנים.

נהרי זה מנגד בהדיא למ"ש הירושלמי הנ"ל עיר ולא פכר כו'. ולכאורה ע"כ לומר דרק
בלשון תורה אין נקרא סתם עיר בפחות ממאה אבל בלשון בנ"א נופל שם עיר אפילו
בפחות הרבה.

והגט שהוא לשון הבעל ויש לכתוב בו פלשון בנ"א ויש לומר דלשון תורה לחוד כו'.
וראיה ממ"ש המרדכי הובא ב"י בטעם אותן שכותבין מגרש לכלול הפתים שיוצאים מן
העיר שבלשון בנ"א אין שם עיר עליהם עכ"ל ור"ל דבלשון תורה באמת גם הפתים
היוצאים מהעיר עד התחום שם עיר עליהם.

וכדאיתא בתשו' מיימוני סי' כ"ב גבי נהרות מהא דלענן ערי מקלט גם תחומה קולטת
כו' ועוד פמה ראיות ע"ש משא"כ בלשון בנ"א הרי שנינו גבי הנודר מן העיר אסור
לקנס לעיבורה ומותר בתחומה.

דבלשון בנ"א אין שם עיר כ"א עד עיבורה. והיינו כמ"ש הש"ך ביו"ד סי' רי"ז סקל"ה ומקורו של פ' כ"ה סי' נ"ג.

משמע שפגט משתמשין בלשון בנ"א לא בלשון תורה. א"כ גם לענין שם עיר אין ראיה מהיה דסנהדרין הנ"ל.

ועוד דעיקר טעם חשש שינוי היינו משום לעז. וזה תלוי בלשון בנ"א.

ואף שהתוס' ומרדכי ילפי ענין פתיבת מתא בגיטין מלשונות הנמצאים בגמרא בזה. יש לומר דלשון חכמים וקריאות שמות שלהם הוא בלשון בנ"א ולמדים מזה לגיטין.

אבל לשון תורה לחוד. ואפשר שזה עצמו פוננת התוס' שהוצרכו להוכיח מלשון הגמרא בתיבת מתא (ע"ש דמשמע שעיקר הוכחתם הוצרכו לענין כפרים קטנים שכ"מ בסוף דבריהם ע"ש).

היינו משום דהוי קשה להו מגמרא דסנהדרין הנ"ל ע"כ הוכיחו שבלשון הגמרא נקרא מתא גם על הקטנים ומזה נלמד שכן לשון בנ"א מסתמא. ולשון תורה ע"כ שאני: ועוד נראה שגם בלשון תורה אין ראיה שיהיו כל המקומות שוין והיא דאיתמר איתמר כו' ואין למדים זמ"ז דלפה"נ לא מצינו כה"ג בשאר דוכתי דכתיבא עיר בדין מן הדינים שייאמרו כן.

ואף גם גבי ערי מקלט תניא (מכות ד' י') שאין עושין אותן לא גדולים ולא קטנים אלא בינוניות. היינו מטעמים וסברות בעלמא כדפרש"י דבקטנים אין מזונות מצויות כו' ע"ש ולא מפני דלא נקרא עיר.

ודונק גדול לומר דכוננת רש"י ליתן ולפרש טעמא דקרא כו' (ע' טיו"ד רס"י קפ"א) ומה יהיה הטעם בעיר הנדחת ולא פרש"י שם פלום רק דלא חשיב עיר. גם למה לא הוזכר בערי מקלט הגבול והשיעור מצומצם ופלוגתא דתנאי פדרה שהזכירו גבי עיר הנדחת.

ובלא"ה ע"כ לא לשיעור מאה פיונוו שהרי בעי' זקנים כדפסק הרמב"ם פ"ז מה' רוצח ה"ו. וכמו"כ בשאר דוכתי דכתיב עיר כמו גבי עגלה ערופה דכתיב העיר הקרובה כו' ולא נזכר בזה שום גדר ושיעור עיר לענין מספרי גברי רק א' אין מודדין אלא לעיר שיש בה ב"ד (סוטה רפ"ג) והיינו מטעם דבעי' זקני העיר כדאי' בגמרא שם.

אבל אין רמז לומר ששאר שיעור מוגבל דבבבציר לא נקרא עיר (ודונק גדול לומר משום דאחר דבעי' ב"ד והיינו של כ"ג כמ"ש הרמב"ם. וממילא ע"כ יש בה יותר ממאה דבבבציר אין מושיבין בה סנהדרין כדאיתא בריש סנהדרין.

דאיף לא היה נזכר מזה בשום מקום גם הרי בעיר הנדחת הגבילו שיעור למעלה ג"כ כדאיתא בירושלמי שם עיר ולא כרה ולמה לא נזכר מזה גם בעגלה ערופה. וגם א"כ למ"ד שם מעשרה ועד מאה.

דמאה יצאה מתורת עיר (והיינו שנקרא כרה לפי הירושלמי הנ"ל). א"כ לא משפחת לה כלה גבי עגלה ערופה עיר שתהיה ראוי למדוד דבבבציר ממאה אין בה זקנים כנ"ל וכיותר ה"ל כרה.

גם לפמ"ש התוס' במכות (ד"י.) דהא דאין מודדין אלא לעיר שיש בה ב"ד היינו היכא דאיכא בתרא אבל אם אין ב"ד בכל העיירות הסמוכות מ"מ מודדין.

א"כ מיבעיא לן הוה דינא דאין עיר בפחות ממאה לענגן היכא דליכא ב"ד בכלום. ולא משתמיט בשום מקום להזכיר זה וכ"ש לפי משמעות הרמב"ם דרפ"ד מה"ע הנ"ל דהמודחים צ"ל ממאה כו' דלפ"ז משמע דהעיר צ"ל קרוב לר' פנ"ל.

א"כ נדאי אין ראיה מהא דאין מודדין אלא לעיר שיש ב"ד דליבעי פולי האי שיהי לענגן ב"ד דכ"ג קיי"ל כמ"ד דסגי בק"ך כדפ' הרמב"ם פ"א מה' סנהדרין). וכן הרי בבתי ערי חומה משנה שלימה שנינו שנוהג בג' תצרות של ב' בתים עכ"פ פנ"ל.

(וכ"ש לפי הנ"ל דמשמע דגם בבציר מהכי הנה נקרא עיר סתם עכ"פ). וא"ל דש"ה דמדממעטי קרא לב' תצרות פנ"ל ממילא מזה ילפי' דבג' תשובה עיר לענגן זה.

דאדרבה הא גופא קשיא למה ליה באמת למיעוטא פלל ודוחק גדול לומר דכל עיקר היתורא דקרא לא בשביל מיעוטא דב' תצרות אחי. אלא בשביל דיוקא שנידק מזה לרבויה דג' תצרות.

שאין זה במשמע בלשון הגמרא פלל. גם א"כ ה"ל לבעל הש"ס להעמיד זה ארישא דמתני' (בדל"ב).

ואין להאריך בזה דנדאי נראה דע"כ לומר דההיא דסנהדרין לאו פלל גדול הוא לומר שבכ"מ שצאמר בתורה עיר אינו כ"א בשיעור הפונדק שם לכל מ"ד פדאית ליה פנ"ל אלא רק לענגן עיר הנדחת איתניי' ואין למדין מזה לש"ד אף גם בלשון תורה.

ומסתמ' הנה להם לחכמים איזו טעם בדבר. וכה"ג כתבו התוס' בחולין (דפ"ח) ד"ה ור"י לענגן הא דא' ר"י סבר דמו ואפי' מקצת דמו ובכורות א' דס"ל בכור פולם בכור ותיקצו דאין לדמות הדרשות אלא מה שבש"ס מדמה.

וה"נ יש לומר בכעין זה לענגן שם עיר אין ללמוד ממה שדרשו בעיר הנדחת במשמעות שם עיר למקום אחר והיכא דאיתמר איתמר כו'. ובלא"ה הרי הדבר מצ"ע תמוה איך אפשר לומר שזה פלל גמור שלא נקרא עיר בתורה כ"א בשיעור מוגבל למעלה ולמטה פנ"ל.

נהרי מצינו מפורש בתורה שם עיר גם על עיירות גדולות שבגדולות כמו נינהו שנקרא העיר הגדולה בתורה (פרש' נח) ובינהו. וכן שושן הבירה שמוכן במג"א שהיתה עיר גדולה למאד ונקרא עיר שם.

וכן להיפוך גבי לוט עיר צוער דכתי' הלא מצער היא ונקרא עיר. וגם גבי קני ניהי בונה עיר כו' ופשוטי' דקרא משמע שבנאה תיכף אחר לידת חנוף בנו הראשון ואחר הריגת הבל ועכ"ז נקרא עיר כו' וכן עיר דוד.

עיר המלוכה דרבת בני עמון כו' ע"ש. ועכ"פ איך שיהיה בלשון עיר הנזכר בתורה בנ"ד לענגן גיטין נדאי עכ"פ ע"כ לומר דאין למדין מדרשות רז"ל בלשונות שבתורה וכו"ל.

אָמַנְם לַפ"ז כְּמוֹ"כ גַּם מֵהַשְּׁעֵלָה ע"ד לְלַמּוֹד לְהַקְלֵל מֵהַזְנוּפָר גַּבְי בְּתֵי ע"ח הַנָּ"ל ג"כ אֵין לְבָנוֹת ע"ז יְסוּד אַחַר דַּע"כ לֹאמַר דְּכָל כַּה"ג לְשׁוֹן תּוֹרָה לְחֹד וּלְשׁוֹן הַגֵּט שְׁתַּלּוּי בְּלִשׁוֹן בְּנ"א לְחֹד פְּנ"ל וְגַם שְׁאִין לָהּ אֶלָּא מְקוֹם שְׁאָמְרוּ כו' פְּנ"ל (וְחִסְרָא דְּעֵתוֹ בְּעֵינֵי הַדִּין וְע' בְּתוֹבָה שֶׁאֵח"ז סִימָן כ"ג לְפִי הַנִּרְאָה שְׁהַשְּׁאֵלָה הַלְּזָה הִיא אוֹתָהּ הַשְּׁאֵלָה הַקְדוּמָה מִמֶּשׁ. שְׁהַשִּׁיב הַמְחַבֵּר גַּם לְהַרְבֵּה הַמ"ץ מְלִיבְאוּוֹיָן. לְאַהֲבֵי יְדִידֵי הַרְבֵּה הַמְּוֹפְלָג וְכו' כַּש"ת מוהר"י דוֹב בְּעַר נ"י תְּמוּל הַגִּיעַנִי מִכְתָּבוֹ וְכַתְּבֵי שֶׁכ"ק ש"י.

א"ל לְכַתּוֹב לִי שְׁאֵעֵינִי בְּזָה. יְדַעְתִּי שְׁכַנּוּנָתוֹ רַק לְהַקְלֵל מֵעֲלֵיו קִצַּת טוֹרַח הַחִיפּוּשׁ אֶבֶל לְמַעֲשֵׂה לֹא יְסוּמוֹ עָלַי פְּלִל וְכָלָל ע"כ כְּמַצְנוֹה וְעוֹשֵׂה אֲמַרְתִּי לְרִשׁוֹם מֵהַשְּׁעֵלָה בְּיָדֵי אַף בְּלִי עֵיוֹן הַרְאוּי ע"ד הַחֲשָׁשׁ הָעֵינֵקְרִי שְׁכַתְּבֵי מְתָא עַל בֵּית א' אוֹ חֲצָר הַנִּקְרָא הַיִּיפִיל (וְשֵׁם הַיִּיפִיל בְּלִשׁוֹן בְּנ"א לְפַה"נ אֵינוֹ כ"א עַל מְקוֹם דִּירַת אָדוֹן מְעִיר אוֹ מְפָר.

וְכַמְדוּמָה שְׁאִין הַנְּהוּג שְׁיִקְבַע שֵׁם לְעַצְמוֹ כ"א שֵׁם הָעִיר אוֹ הַכְּפָר עָלָיו. וְגַם עַפ"י רֹב הוּא סְמוּךְ וְנִרְאָה אֶל הָעִיר אוֹ הַכְּפָר.

גַּם עַפ"י רֹב יֵשׁ בּוֹ הַרְבֵּה בְּתֵימִים לְמִשְׁרָתוֹ וְהַשְּׁיִיכִי לוֹ וַיֵּשׁ לְחַקְקוֹר עַל כ"ז. וְגַם לְפַמ"ש שְׁאִין שֵׁם כ"א בֵּית נֶגֶר א' יֵשׁ לְחַקְקוֹר ג"כ אוֹלִי הוּא סְמוּךְ וְנִרְאָה לְאֵיזָה כְּפָר וְשֵׁם הַכְּפָר עָלֶיהָ כִּי בְּאֲמַת רְחוּק הַמְּצִיאוֹת שְׁיִהְיֶה בֵּית נֶגֶר א' קוֹבַע שֵׁם נְעַצְמוֹ).

וְהִנֵּה רַמ"א בְּסִי' קכ"ח סְתָם וְכַתְּבֵי שְׁכּוֹתְבִין מְתָא בֵּין כְּשֶׁהָעִיר גְּדוּלָה אוֹ קְטַנָּה. מִשְׁמַע שְׁאִין שׁוֹם שְׁיַעֲוֹר בְּזָה לֹא לְמַעַלָּה וְלֹא לְמַטָּה.

וְהוּא פְּדַבְרֵי הַתּוֹס' וּמְרַדְכֵי שְׁבַב"י וְשֵׁם בְּדַבְרֵיהֶם מְבוֹאֵר דְּהַנֵּה מְתַנּוֹת' שְׁבַעֲרוּבִין. כְּפָרִים קְטַנִּים הִיוּ.

מִשְׁמַע בְּהַדְיָא שְׁדַעְתָּם לֹאמַר שְׁגַם בְּכְפָרִים קְטַנִּים יֵשׁ לְכַתּוֹב מְתָא. וְהָא דְּבִסְיוּם לְשׁוֹן הַתּוֹס' עֲזָבוּ לְשׁוֹן כְּפָרִים.

וְכַתְּבוּ אֵין לְהַקְפִּיד מֵהַשְּׁכּוֹתְבִין מְתָא בֵּין בְּעִיר גְּדוּלָה אוֹ קְטָן יֵשׁ לֹאמַר דְּהֵיִינוּ מִשׁוֹם שְׁפָל עֵינֵקְרָם לֹא בָּאוּ כ"א לְיִיטָב הַמְּנַהֵג שְׁרָאוּ מַעֲשִׂים בְּכ"י. וּבְכְפָרִים אֵין הַדְּבָר מְצוּי (וְהַמְּרַדְכֵי נִמְשָׁף אַחַר לְשׁוֹן הַתּוֹס').

וְגַם בְּב"י וְאַחַרְוֹנִים עִם שְׁהַבִּיאוּ שִׁנּוּי מְנַהֲגִים לְעַנְנֵי הַשְּׁיַעֲוֹר לְמַעַלָּה שְׁלַפְעָמִים כּוֹתְבִין מְדִינָה פְּלוֹנִי. מ"מ בְּעַנְנֵי הַשְּׁיַעֲוֹר לְמַטָּה לֹא דְּבָרוּ דְּבָר.

הָיָה מִשְׁמַע שְׁבַבָּה כ"ע ס"ל כְּסַבְרַת הַתּוֹס' וּמְרַדְכֵי הַנָּ"ל וְנוֹהֲגִים כֵּן: זוּלַת אֵת זֶה רְאִיתִי בְּנ"ש בְּמִשְׁפָּטֵי הַכְּתוּבָה סִי' י"ב אוֹת י"ב בְּהַבִּיאוּ בְּשֵׁם הַב"י דִּישׁ גְּכַתּוֹב בְּמְתָא דְּמַפְקֵי מְפָרָה כו' סִינִים וּבְכְפָר כּוֹתְבִין בְּכְפָר פְּלוֹנִי.

וְהָיָה סִיּוּמָא ע"כ ד"ע הֵם שְׁבַב"י לֹא מְצַאֲתִי זֶה לֹא בְּסִי' ס"ו וְלֹא בְּכ"ח וְלְדַבְרֵיו נְדָא כ"ש שְׁיֵשׁ לְהַקְפִּיד בְּזָה בְּגִט. וְצ"ע מְנָא לֵיהָ הָא (נֶגֶד מִשְׁמַעוֹת הַתּוֹס' וּמְרַדְכֵי הַנָּ"ל).

וְעַכ"פ הָיָה נִרְאָה דַּע"כ גַּם אֵיהוּ לֹא כִּיּוֹן כ"א שְׁלַכְתְּחִיל' יֵשׁ לְהַקְפִּיד בְּזָה. וְהֵיִינוּ לְפִי שְׁהוּא לְשׁוֹן פְּרָטִי וּמְבוֹרָר יוֹתֵר.

אֶבֶל לֹאמַר שְׁגַם בְּדִיעַבְדֵי הָיָה בְּזָה מִשׁוֹם שִׁנּוּי הַשֵּׁם מִמֶּשׁ. לְכַאוּרָה אֵין סְבָרָא פְּלָל.

מאחר שְבִדְבְרֵי הַתּוֹס' וּמְרָדְכֵי מְפֹרָשׁ שָׁגַם עַל כְּפָרִים קִטְנִים שִׁינָה שֵׁם מְתָא. וּבְפוֹסְקִים אַחֲרֵים אֵין זְכוּרֹן לְרֵאשׁוֹנִים וְאַחֲרוֹנִים שֶׁפְּקַפְקוּ עֲלֵיהֶם בְּזֶה כָּלֵל.

וְאַפְשָׁר נָמִי שְׁלֵמַד כֵּן הֵנ"שׁ גְּבִי כְּפָר מֵמָה שֶׁמְצִינֵנוּ מְקוֹמוֹת שְׁנוֹהֲגִין בְּכַה"ג גְּבִי עִיר גְּדוּלָה לְכַתּוֹב מְדִינָה. (אוּ כְּשֶׁכָּל הַהֲגֻמוֹנֵי נִקְרָא ע"שׁ הָעִיר.,

שְׁבִמְנָהג זֶה הַחֲזִיק הֵנ"שׁ בְּשֵׁם אַחֲרוֹנִים). וְהֵתָם וְדָאֵי לְפָה"נ אֵין הַפְּנוּנָה שִׁינָה בְּזֶה עֵינְכּוּבָא בְּדִיעֵבַד.

דְּעַד כָּאֵן לֹא דְקַדְקוּ הַפוֹסְקִים בְּזֶה אֲלֵא אֵי שִׁינָה ע"ז שֵׁם מְדִינָה אוּ לֹא. אֲבָל שֵׁם עִיר אוּ מְתָא וְדָאֵי חָל ע"ז לְכ"ע.

וְתַדַּע שְׁהָרֵי הַרְבֵּה אֵין מְדַקְדְּקִים בְּזֶה אֲפִי לְכַתְחִיל' וְכוּתְבִין מְתָא גַם בְּכַרְךָ כַּמ"שׁ הַתּוֹס' וּמְרָדְכֵי וִירוּשָׁלַיִם יוֹכִיחַ שֶׁנִּקְרָא מְדִינָה בְּכ"ד בְּמִשְׁנֵינֵנוּ שְׁמִזָּה עֵיקַר רְאִינֵת הַמְקוֹמוֹת שְׁכּוֹתְבִין מְדִינָה כַּמ"שׁ בְּסֵדֶר ר"י מִינְיָן סִי' ק"ז וְעַכ"ז הַמְנַהֵג שֵׁם לְכַתּוֹב לְכַתְחִילָה מְתָא כְּנִרְאָה מִנְּסוֹחַ הַגֵּט שֶׁבַג"פ סִי' קכ"ו סִסְקל"ה וּבכ"ד.

וְכָבֵר כְּתַב הַב בְּשֵׁם רִשְׁב"ץ וְכ"ה בְּסֵדֶר רִי"מ שֵׁם שְׁבַגְלִילוֹ צָרְפַת אֵין נוֹהֲגִין כָּלֵל לְכַתּוֹב מְדִינָה. וְא"כ גַּם הַמְנַהֵג שֶׁהַמְצִיאוֹ הָאֲחֲרוֹנִים כְּשֶׁכָּל הַגְּמוֹנֵי נִקְרָא ע"שׁ הָעִיר לְכַתּוֹב מְדִינָה.

וְדָחֵי ג"כ הֵינְנוּ רַק לְכַתְחִילָה. וְאַף שֶׁהֵנ"שׁ דָּחָה עַפ"ז דְּבָרֵי הַרְשֵׁב"ץ וְהִרִי"מ הֵנ"ל דָּאֵין רְאִינָה מְצָרְפַת שְׁאֵין שֵׁם עִיר הַנִּקְרָא פְּרָאנְקֵרִיף כו' אֵין בְּדְבָרָיו פְּדָאֵי לְדַחוֹת דְּבָרֵי הַגְּדוּלִים הֵנ"ל וְעַכ"פ נִרְאָה דָּגַם אִיהוּ לְכַתְחִילָה קְאָמֵר.

וּבְכָל תּוֹכִיחַ לְכַמ"שׁ מֵהִרִי"ט חֵא"ה ע סִסִי' י"א דִּישׁ עִיר שֶׁנִּקְרָא בְּכָל וְאַח"כ נִקְרָא עַל שְׁמָה כָּל אֶרֶץ שְׁנַעַר ע"שׁ וּמ"מ כּוֹתְבִין שֵׁם מְתָא ע' ג"פ סִי' קכ"ח סִסְקל"ב בְּשֵׁם הָרִיב"ל. וְצ"ע שֵׁם בְּמֵהִרִיב"ל שְׁגַבִי הָעוֹמֵד כְּתַב בְּמְדִינַת בְּכָל וְאוּלֵי ט"ס שֵׁם גְּבִי הָעוֹמֵד בְּמְדִינַת קוֹשְׁטִינְטִינֵי וּבַג"פ שֵׁם סִסְקל"ג הָעֵתִיק בְּמְתָא קוֹשְׁטִינֵי וּבַגְּמ' בְּצַד קְמוֹנֵי מְתָא.

וְהֵנ"שׁ כְּתַב שְׁכָל הַמְדִינָה נִקְרָא עַל שְׁמָה ע"שׁ וְצ"ע וְכֵן בְּסוּרָא מְתָא וְנִרְאָה נָמִי שְׁעַל שְׁמָה נִקְרָא סוּרָא. אֲלֵא שְׁטַעַם אוֹתָן הַנּוֹהֲגִין לְכַתּוֹב מְדִינָה הוּא רַק לְפִי שֶׁהוּא פְּרָטִי וּמְבוֹרָר יוֹתֵר מִטַּעַם שֵׁשׁ זֶה עַכ"פ לֹא שִׁינָה עַל עִיר קִטְנָה כו'.

ע"כ יֵשׁ לְלַמּוֹד מִזֶּה ג"כ גְּבִי כְּפָר שֶׁהוּא ג"כ לְשׁוֹן פְּרָטִי וּמְבוֹרָר יוֹתֵר. כִּינֵן דַּעַכ"פ לֹא שִׁינָה עַל עִיר גְּדוּלָה יֵשׁ לְהַקְפִיד ג"כ לְכַתּוֹב כֵּן לְכַתְחִיל'.

אֲבָל לוֹמֵר שִׁינָה זֶה לְעֵינְכּוּבָא וְשֵׁלֵא שִׁינָה ע"ז שֵׁם מְתָא כָּלֵל זֹו מִנְּלֵן (וְדִיו לְבָא מִן הַדִּין לְהִיּוֹת כְּנִדוֹן) וּבְכַרְט נִגְדַּד הַמְפֹרָשׁ בְּתוֹס' וּמְרָדְכֵי: אִף עִם שְׁכֵן הִינָה נִרְאָה פְּשׁוּט מ"מ קִשָּׁה לְסִמּוֹן לְהַקְל לְמַעֲשֵׂה בְּחֻן מֶר חֲזַקת א"א בְּדָבָר חֲדָשׁ שֵׁלֵא דְבָרוּ בְּזֶה הָאֲחֲרוֹנִים כָּלֵל וְאַדְרָבָה בְּנ"שׁ כְּתַב בְּפִשִׁיטוֹת לְכַתּוֹב כְּפָר כו'.

וּבְדְבָרֵי הַתּוֹס' וּמְרָדְכֵי הֵנ"ל עַכ"פ אֵינוּ מְפֹרָשׁ מִמֶּשׁ לְכַתּוֹב מְתָא עַל כְּפָר גַּם אוּלֵי יֵשׁ לְחוּשׁ שְׁנִשְׁתַּנּוּ הַזְּמַנִּי כִי לְפָה"נ בְּדְבָרֵי אֵלוֹ רְאוּי לִילָף אַחַר לְשׁוֹן בְּנ"א וְאֵין לָהּ בְּהֵם אֲלֵא מְקוֹמָן וְשִׁעְתָּן.

ובזה"ז בלשון בנ"א לפה"נ אינו חל כלל על כפר שם עיר (או מתא). וממש כמו שינוי השם הוא בזה"ז.

והנה בתשו' רמ"פ סי' י"ב בעובדא שדילגו תיבת מתא האמצעי כו' משמע שהיה מחמיר גם בנשאת לומר שתצא. משום חשש מדלא נכתב מתא יאמרו שהיא כפר.

(אלא דשם הקיל משום שלא דילגו אלא האמצעי ונזכר תיבת מתא הא' והג' ע"ש. וע' נו"ב מה"ת סי' קט"ו).

ואם היה חל שם מתא גם על כפר מאי ראיה ממה שלא נכתב לומר שהיא כפר. והן אמת דגם אם נאמר דעל כפר כותבין בכפר פלוני כמ"ש הנ"ש ג"כ קשה מאחר שלא נכתב לא מתא ולא כפר ונהרי ע"כ הוא טעות למה יתלו לומר שהיא כפר יותר מעיר מאחר שביין כף וביין כף יש כאן ט"ס.

אלא מיהו נראה דס"ל להרמ"פ שבעיר כותבין מתא ובכפר כותבין שמה בסתמא. וממה שדולגין תיבת מתא יודעין שהיא כפר.

ועכ"פ נראה דס"ל דכפר ועיר תרי שמה מחולקין הן. ונראה הדברים ק"ו אם בטעות חסרון שחיסרו מתא שהיא בשב"ו ואת"ה מחמיר גם בנשאת (וס"ל כהפוסקים גבי מקום עצמית העדים דתצא ולא פהשו"ע ע' ב"ש סק"ג) כ"ש כשהטעות היא בשינוי שכתבו מתא על כפר שהיא בקום ועשה.

וכידוע מ"ש הפוסקים דיותר יש להחמיר בשינוי מבחסרון. ומכח זה היה נראה לומר דאף לפ"ד רמ"א ס"ב שכתב אם דילג מלת מתא פשר ומדסתם משמע ודאי דאף אם דילגו כל הג' מתא שבגט מכשיר (ולא נרשם בשו"ע מקור מוצא דין זה ובד"מ משמע שנקלקח מדברי הרמ"פ הנ"ל והוא תמוה וכנ"ל).

וע' ג"פ משמע קצת שבגירסתו בשו"ע ש'לפניו לא היה כתוב זה בדברי הרמ"א כלל שהרי הביא זה בשם מהריק"ש ע"ש). מ"מ יש לומר דהיכא שהטעות היא בקום ועשה שכתב מתא על כפר יודה להרמ"פ דפסול כו' פנ"ל דבזה יש להחמיר יותר.

והגם שלכאורה דבר זה תלוי במחלוקת הפוסקים גבי שינוי מקום הלידה והעמידה די"א דכל שאין חסרון פוסל גם שינוי אינו פוסל. ובשעת הדחק יש לומר פנותיהו וא"כ לכאורה היה נראה אף אם ינזח דתרי שמה מחולקין המה והני שינוי ממש מ"מ נלמד מדמכשיר רמ"א בדילוג.

ממילא יש לנו להכשיר בשעת הדחק עכ"פ גם בשינוי להיפוף. אבל נראה דז"א דאין זה כלל מוחלט אלא יש לנו כמה דברים דאף דחיסר פשר שינוי פסול (לכ"ע) וכמו שינוי גוף העיר דעמידת העדים דפסול אף דבחסר פשר הגם שבאמת הב"ש ושאר אחרונים נתקשו בזה למה אבל הדין אמת.

(והרבה סברות נאמרו בזה. ע' נו"ב סי' פ"ח וב"א סי' ק' וקצת לא שייך כאן ויש לעיין).

וגם בשינוי מקום דירה דלכ"ע פסול ותצא מזה ומזה כו'. ובחיסר קי"ל דכשר.

ובזה"ז אין כותבין לכתחילה וכן בשם אבי האישי והאשה בחיבור פשוט ובשנינו פסול ותצא כמ"ש בסי' ס"ט ויו"ד ע"ש וכן עוד בכ"ד כה"ג. וטעם (הכל) כמ"ש הרא"ש בהזכר דאדם נקרא ע"ש מקום דירה ויאמרו דלא זהו המגרש.

משא"כ במקום הלידה (או עמידה). וכן באבי המגרש ומגורשת אדם נקרא ע"ש אביו וכמ"ש הב"ש.

וכן נמי בנ"ד יש לומר דנדאי כל מקום ניכר ומפורסם אם הוא עיר או כפר ונקר' ע"ש כף ואם יכתוב מתא על כפר יאמרו דע"כ אחרת היא ונהרי זה בשנינו גוף שם העיר (עכ"פ). וע' כה"ג בג"פ סי' קכ"ח סקל"ט בשם תשו' מק"ב ורד"ך בשנינה שם הנהר ואע"ג דמסיק הג"פ דגם זה תלוי במחלוקת דגבי שנינו מקום הלידה ועמידה ובשה"ז יש להקל.

הרי משמע שם דלא קאי כ"א אשנינו שם הנהר דמקום לידה ועמידה ומטעם דאף אי נחשב זה בשנינו העיר ממש הרי ע"ז הוא המחלוקת אבל במקום עמידת העדים משמע דמודה דהרי זה בשנינו גוף העיר עכ"פ (וצ"ע) וא"כ ה"ה וכ"ש בשם מתא כו': והן אמת דלכאורה יש לומר דלא דמי לכל הני שמצינו שהחמירו יותר בשנינו מבחור.

דהתם בחיבור אין פאן כ"א שפחור הסימן אבל אין מזה ג"כ שום ראיה והוכחה לומר שפחור הוא. משא"כ בשנינו דיש הוכח' שע"כ אחר הוא.

אבל בנ"ד לפי הנ"ל לדעת הרמ"פ דכפר ועיר הם ב' שמות מחולקין. וממה שאין כותבין בפפר תיבת מתא בזה מורה שהוא כפר.

א"כ גם בדילוג תיבת מתא בעיר הרי זה בשנינו שמזה מוכיח שהוא כפר וכדס"ל באמת להרמ"פ. וא"כ מדחזינו דרמ"א מכשיר בזה.

ופליג אהרמ"פ. יש לומר דנשמע לדידנ' דגם להפוך אם כתב מתא על כפר יכשיר.

שהרי בשניהם חשיבי בשנינו בשנה ומ"ש הא מהא. אבל ז"א.

נדא דיש לומר דרמ"א ס"ל כהנ"ש דבכפר כותבין בכפר פלוני. וא"כ בחיבור אין פאן כ"א חסרון הסימן אבל אין ראי' לומר דאחרת היא.

משא"כ להפוך שכתב מתא על כפר. ונהרי זה דומה לכל הני שמצינו שהחמירו בשנינו יותר מבחיבור פנ"ל.

ועוד דאף אי יספור כמה שנתבאר לעיל להרמ"פ דבכפר כותבין סתמא כו' מ"מ אינו דומה שנינו הנמשך ממילא מצד חסרון בשב וא"ת דעכ"פ יש לומר ג"כ שיתלו בשכחה וכה"ג שלא חס הסופר לפרש מתא לשנינו בקום ועשה דגרע יותר (ונהרי זה נרצש כשקר ומזוניף מתוכו כו').

וראנ' ודוגמא לדבר ע' ג"פ סי' קכ"ט סקל"ו גבי פתיבת פהן או לוי מחלק בכה"ג בין היכא שכתב פהן על ישראל לבין היכא שלא כתבו על פהן (אף שממילא במקום שנוהגין לכתוב פהן כשפגט זה לא נכתב הרי זה כמורה שאינו פהן כמ"ש הב"ש סקט"ו ושנהו

טעם הפוסקים) דהיכא שהשינוי הוא בשב ווא"ת ליכא לעז (כ"כ) משא"כ פשהשינוי בקום ועשה (ע"כ אחר הוא) ע"ש סוף ד"ה אמןם דברי מהר"י כו'.

וע"ש עוד בסק"א פתב בפשיטות דע"כ לא פליגי הפוסקים אלא פשהוא פהן ולא פתב פהן אבל אם הוא ישראל וכתב פהן פשיט' דלכ"ע תשיב שינה שמו כו' וע"ע שם ססק"מ דאפי' פשיקה פהן ולא הזכיר אינו פסול לדעת כו' משא"כ אם אינו פהן וכתב פהן הגט בטל לכ"ע.

וכן פסק התורת גיטין שם וכן בתשו' נו"ב סי' פ"ט ובתשו' מאיר גתיבי' סי' מ"ח וע' בתשו' אחרת מהמחבר ז"ל שהאריך בזה]. וא"כ ה"ה והוא הטעם פאן אין ללמוד שינוי פשהוא ע"י מעשה משינוי פשהוא בשב ווא"ת (אף אם לו יהא שממילא ע"י שאינו פתב מתא יש לומר פשהוא מורה על פנה פפר כנ"ל.

דגם שם פשלא נזכר פהן ממילא מורה פשהוא ישראל ועכ"ז לא דמי לשינוי בקום ועשה כו' כנ"ל). וא"כ לפ"ז מאחר דמהר"פ דמשמע שפוסל בדילוג (פל הג' מתא שבגט) יש ללמוד בק"ו היכא שכתב מתא על פפר דפסול.

ומדברי רמ"א אין ראיה דפליג כ"א בדילוג אבל להיפוך דיש לומר דחמיר טפי כנ"ל יש לומר דמודה. א"כ על מי נסמך להקל.

(תשובה זו חסירה ג"כ חרבה): סימן כד שאלה פבוד ח"ד יד"נ עוז הרב הגאון חו"ב חסיד מפוך' כ"ש מוה' נחמיה נ"י: ימחול לחיות דעתו ויעיין מעט נידון השאלה באיש שחיתם בשטרות ועולה לס"ת בשם מנחם מאניש רק שבפי פל הוא נקרא מאניש לבד. איך יש לכתוב בגט לכתחילה. ואם פתבו מנחם מאניש דמיתקרי מאניש אם הגט פשר בדיעבד במקום עיגון.

ור"נ אינו רוצה לקבלו אף דיעבד באמרו שבמקום נתינה לא נקרא לתורה כ"א בשם מנחם: ידיו דו"ש מלונ"ח מנחם מענדיל. תשובה הנה פשהב' שמות מלידה הם בלה"ק פראובן ושמעון ועולה וחיתם בשניהם יחד ונקר' בפ"י פל ב"א.

איכא פלוגתא דלהת"ג סי"ד לכתחיל' יש לכתוב ראובן דמיתקרי שמעון. ובדיעבד פלי דמיתקרי ביניהם פשר וס"ל דמ"ש בס"ג שלנו ססי' י"ט דבכה"ג פותבין דמיתקרי הפי' ע"ד ה"ל שפותבין דמיתקרי בין ב' השמות ובדיעבד כ' דכשר גם בלא דמיתקרי בין ב' השמו' ונראה דלפי"ז ד' רמ"א במ"ש או שעולה כו' דמ' דהיינו שעולה בב' ונקר' בא' מיירי גם בשמות הלידה.

דגם בזה לכתחיל' פותבין דמיתקרי ביניהם ובדיעבד פשר כו'. וכן מ"ש הב"ש שם פגון שנסתנה כו' צ"ל לפ"ז דלאו דוקא.

והט"ג בל"ש סי' ב' ס"ל דבכה"ג פותבין ראובן שמעון דמיתקרי ראובן (או דמיתקרי שמעון) או בלא דמיתקרי פלל. אבל אם פתב דמיתקרי בין הב"ש אף דיעבד פוסל.

(וכ"כ עוד בכ"ד ובכמה. תשו' וע"ש סי' פ"א שהאריך ובסי' פ"ו הביא ד' הת"ג והרבה להשיב עליו).

ועי' בפ'י לס"ג שְׁלֵנוּ ס"ל דמש"ש דבכה"ג פּוֹתְבִין דְּמִיתְקָרִי הַכְּנֻנָה ע"ד הַנְּ"ל דְּאַחַר
שְׁכּוֹתְבִין הַב' שְׁמוֹת בְּיַחַד כ' דְּמִיתְקָרִי עַל הַשֵּׁם שְׁנִקְרָא בְּפִי פֶל וּד' רַמ"א הַנְּ"ל ר"ל
דְּמִיירִי דְּנֻקָּא בְּנֻשְׁתַּנָּה מ"ח (אוּ בַע"א ע' בְּתִשׁוּ' שָׁם) וְכֵן מ"ש הַב"ש כְּגוֹן שְׁנֻשְׁתַּנָּה כּו'
הוּא בְּדֻקָּא וְלְכַאוּרָה הִיָּה נִרְאָה דְּבִנְיָה יֵשׁ לָנוּ לְנִהוּג לְכַתְּחִיל' כּד' הַט"ג מְאַחַר דְּהוּא רְאָה
ד' הַט"ג וְחִלַּק עָלָיו.

וְגַם מְאַחַר דְּלְדִידְיָה אִם נִכְתַּב ע"ד שְׁכ' הַט"ג גַּם דִּיעֲבַד פּוֹסֵל מִשְׁא"כ ע"ד שְׁכ' הַט"ג
בְּדִיעֲבַד עַכ"פּ לַכ"ע פְּשֵׁר. גַּם מַד' הַג"פ סַקְס"ג שְׁכ' דְּרַמ"א מִיירִי דְּנֻקָּא בְּנֻשְׁתַּנָּה שְׁמוֹ
כּו' מִשְׁמַע דְּבִשְׁמוֹת הַלְיָדָה ס"ל כַּהֲט"ג (לְפִי הַנְּ"ל).

אַלָּא שְׁמַד' רַבִּינוּ ז"ל בְּתִשׁוּבָ' אִוּדוֹת הָאִשָּׁה הַנִּקְרָ' בְּפִי פֶל שְׁרָה לָאָה. מְבֻנָּאָר שְׁתּוֹפֵס
פִּי ד' הַט"ג שְׁלֵנוּ הַנְּ"ל כַּהֲט"ג.

וְעַפ"ז תִּיקֵן סְתִימוֹת ד' רַמ"א דְּמִתּוֹקְמִי גַם בְּשְׁמוֹת הַלְיָדָה. א"כ לְכַאוּרָה לְכַתְּחִילָה אִין
לָנוּ לְזוּז מַד' קְדִישׁוּ ז"ל.

(וּמ"מ צ"ע לְמַעֲשָׂה. דִּישׁ לֹמַר דְּגַם רַבִּינוּ ז"ל עִם שְׁתּוֹפֵס פֶּן ד' הַט"ג מ"מ אִין רְאָה
שְׁהִיָּה מַחְלִיט לְפִסְנֵק כַּהֲט"ג.

פִּי לְפַה"נ דְּגַם אִיהוּ ז"ל מוֹדָה שֶׁהַג"פ וּב"ש וּש"פ שְׁהִבִּיא מְקוֹדֵם דַּס"ל דַּד' רַמ"א מִיירִי
בְּנֻשְׁתַּנָּה דְּנֻקָּא לָא ס"ל כַּהֲט"ג. וְכֵן מְדַוְּנִיק הַלְשׁוֹן שְׁכ' לְפַמ"ש בַּס"ג כּו' מִשְׁמַע שְׁאִינוּ
מְוַסְּפִים.

וְהַגַּם שְׁעִיקָר ד' רַבִּינוּ ז"ל לָא קָאִי כ"א אַבְבָּא דְּרִישׁ' דְּרַמ"א. וְיֵשׁ לֹמַר דְּבָבָא דְּסִיפ'
שְׁעוּלָה בְּב' וְנִקְרָ' בַּא' כ"ע ס"ל כַּהֲט"ג.

וְלֹא הָיוּ צְרִיכִי לְאוּקְמִי ד' בְּנֻשְׁתַּנָּה כ"א מְשׁוּם בְּבָא דְּרִישָׁא דְּבִנְיָה לָא ס"ל כַּהֲט"ג (אוּ
דְּהוּוּס"ד דְּבָרִישָׁא אִיירִי שְׁנִקְרָא וְגַם עוּלָה בְּב' כּו'). מ"מ אִין זֶה מְוַכְרַח עַכ"פּ.

וְיִוְתֵר נִרְאָה (דַּס"ל) דְּאִינְהוּ לָא ס"ל כַּהֲט"ג (לְפִי הַנְּ"ל) בְּתִרְתִּי בְּבָא. (אוּ שְׁמִפְרָשִׁי
דְּבָרִיו כַּהֲט"ג הַנְּ"ל).

וְעַ' ג"פ שָׁם שְׁבַתְּחִיל' כ' אַע"ג דְּעוּלָה כּו' וְהִבִּיא הָא דַּתְה"ד דְּנִרְאָה וְדַאי דְּמִיירִי שְׁעוּלָה
בְּב' וְנִקְרָ' בַּא' (וְע"ש בַּסַּקְס"ב) וְע"ז כ' וְכ"ז כּו' מִשְׁמַע דְּבִשְׁמוֹת הַלְיָדָה גַּם בַּכַּהֲט"ג
פּוֹתְבִין שְׁנִיָּהֶם בְּיַחַד דְּנֻקָּא. וּבְשִׁגְמָם שְׁבַאָמַת מַד' הַד"מ אוֹת י"ט וּס"ש בְּשִׁם פְּרָמִי מִשְׁמַע
פֶּן בְּהִדְיָא וּכְמ"ש הַב"א בַּסִּי פ"א (דְּקַנ"ה ע"א).

וּד' רַבִּינוּ ז"ל עִיקְרוֹ לָא לְהִכִּי נִחִית שָׁם. וְרַז"מ הַחֲזִיק מְאֹד בְּסִבְרַתּוֹ בְּכ"ד וְתִיקֵן ג"כ ד'
הַט"ג הִכִּי.

וְהוּא דְּבָר דְּבִדְעֲבַד אִין חֲשֵׁשׁ בְּזָה לַכ"ע מִשְׁא"כ לְהִיפּוּף אִיבָא חֲשֵׁשׁ פְּסוּל. לְכֵן צ"ע
לְמַעֲשָׂה גַם לְכַתְּחִיל' אָבֵל בְּדִיעֲבַד אִם פְּתַב ב' הַשְׁמוֹת בְּלִי דְּמִיתְקָרִי בִּינֵיהֶם פְּשִׁיט'
דְּכָשֵׁר וּכְמ"ש גַּם הַט"ג בְּהִדְיָא.

וְהוּא מְפֻרְשׁ בַּד' רַמ"א ג"כ. דַּאי מִיירִי בְּנֻשְׁתַּנָּה דְּנֻקָּא.

כ"ש שְׁנַלְמַד בְּשִׁמּוֹת הַלִּיָּדָה לְעֵנָן הַקְּוֹלָא דְּבַדִּיעַבְד דְּרַף ק"ו. וְאִי מְשׁוּם שְׁהוֹסִיף לְכַתְּוֹב אַח"כ דְּמִיתְקָרִי רְאוּבֵן כַּנ"ל אִין חֲשַׁשׁ פְּסוּל מִחֻמַּת כְּפִילַת הַשְּׁמוֹת כַּמ"ש הַט"ג בַּכ"ד בְּשֵׁם.

אַבְל מ"ש הַט"ג בַּל"ש שֵׁם דְּדִי לְכַתְּוֹב לְכַתְּחִיל' הַב' שְׁמוֹת בְּיַחַד וַא"צ לְכַתְּוֹב אַח"כ דְּמִיתְקָרִי כּו' רַק הַרְוֵצָה לְחֻוּשׁ כּו' ע"ש סק"ג. צ"ע דְּלְכַאוּרָה הִיָּה גְרָאָה דַּק"ו הוּא מְאַלְחָנָן חָנָן וְכַה"ג.

וּק"ו בְּן ק"ו מְקִיצוֹר מִמֶּשׁ שְׁיֵשׁ לוֹ שֵׁם הַקְּוֹדֵשׁ אַחֵר. (וַיֵּשׁ לְעֵינָן בַּכ"ד בְּעֵינָן זֶה בַּט"ג שְׁדַרְכוּ גְסֻתְרָה מִמֶּנִּי וְכִסּוּתְרִי זַא"ז בְּפֶרֶט הִזָּה.

וְעוֹד שֶׁה"ז בְּנֻדָּי סוּתֵר לַד' הַס"ג שְׁלָנוּ הַנְּ"ל אִיף שְׁיִהְיֶה הַפִּי בּוֹ כַּנ"ל אִף יֵשׁ לוֹמֵר דְּכָאן מְאַחֵר שְׁפָבֵר נְכַתְּבוּ רְאוּבֵן וְשִׁמְעוֹן בְּב' תְּיָבוֹת כּו' ע"כ שׁוֹב א"צ לְחַזֵּר וְלְכַתְּוֹב דְּמִיתְקָרִי כּו' מִשָּׂא"כ בְּאַלְחָנָן עֲדִינָן אִין תְּיָבַת חָנָן (שְׁבוֹ) נְכַתְּבַת בְּתִיבָ' בַּפ"ע וְאִינוּ נִיפָר וְנִרְגָשׁ כ"כ ע"כ צְרִיף לְחַזֵּר וְלְכַתְּוֹב דְּמִיתְקָרִי חָנָן וְכַמּו"כ בְּכָל קִיצוֹר שֵׁם כּו'): אֲמַנְם כ"ז כְּשֶׁהַב' שְׁמוֹת הֵם בַּלַּה"ק וְאִינָם שְׁיִיכִים זַל"ז אַבְל כְּשֶׁהַשְּׁנִי שָׁל לְעַז וְנִמְשָׁף מִשֵּׁם עֶבְרִי זֶה כַּנ"ד וְכַמּוֹ צְבִי הִירֵשׁ וְכַה"ג.

לֹא רְאִיתִי שְׁדַבְּרוּ בְּזֶה כ"כ. וּמִסְבָּרָא לְכַאוּרָה לְעֵינָן לְכַתְּחִילָה גְרָאָה דְּבִזָּה יוֹתֵר מִסְתַּבְּרָא לְכַתְּוֹב צְבִי הַמִּיתְקָרִי הִירֵשׁ.

דְּדוּקָא בַּב"ש (לַה"ק) שְׁאִינָם שְׁיִיכִים זַל"ז אִזְּ כְּשֶׁנִּיתָן לְאָדָם שְׁתִּיבָהּ בְּמִילְתוֹ יֵשׁ לוֹמֵר שְׁהַכְּוֹנָה הִיָּתָה שְׁבִזָּה יִתְחַבְּרוּ שְׁנִיבָהּ לְהִיּוֹת כְּשָׂמָא אַרִיכְתָּא. מִשָּׂא"כ בְּצְבִי הִירֵשׁ וְכַה"ג. יְדוּעַ דְּבְכָל כַּה"ג הַכְּוֹנָה שְׁיִהְיֶה צְבִי לְעִיקָר (לַס"ת כּו') וְהִירֵשׁ לְקִרְיָאָה בְּפִי פֶל. וְגַם שְׁהַמְנַהֵג לְחַתּוֹם בְּשְׁנִיבָהּ צְבִי הִירֵשׁ יְדוּעַ לְכָל הַכְּוֹנָה ג"כ ע"ד הַנְּ"ל.

וַא"כ אִף אִם זֶה עוֹלָה לְתוֹרָה ג"כ בְּשְׁנִיבָהּ יַחַד מ"מ מוּבָן גַּם כֵּן הַכְּוֹנָה ע"ד הַנְּ"ל שְׁזָה לְעִיקָר וְזֶה לְכִינּוּי (כַּנְהוּג כּו') אַבְל לֹא שְׁיִהְיֶה שְׁנִיבָהּ כְּחַד חֲשִׁיבִי מִשָּׂא"כ בְּרְאוּבֵן שְׁמַעוֹן. מְמִילְתוֹ וְחַתְּיָתוֹ וְעַלְיָתוֹ.

מִשְׁמַע שְׁהֵם כְּחַד שְׁמָא אַרִיכְתָּא מִמֶּשׁ. לְכֵן ס"ל לַהט"ג וְדַעְמָיָה שְׁזָה עִיקָר שְׁמוֹ וּמַה שְּׁנַקְרָא בַּא' בְּפִי פֶל ה"ז פְּקִיצוֹר הַשֵּׁם.

וְהַת"ג וְדַעְמָי' ס"ל שְׁגַם בְּזֶה הַקְּרִיָּאָה בְּפִי פֶל מוּכִיחַ שְׁהַשְּׁמוֹת מְחֻלְקִים. אַבְל בְּצְבִי הִירֵשׁ יֵשׁ לוֹמֵר שְׁגַם הַט"ג וְדַעְמָיָה יוֹדוּ שְׁגַם מַה שְּׁכַמִּילְתוֹ וְחַתְּיָתוֹ וְעַלְיָתוֹ הוּא בְּשְׁנִיבָהּ יַחַד הַפֶּל הַכְּוֹנָה שְׁזָה לְעִיקָר וְזֶה לְכִינּוּי כַּנְהוּג.

שְׁהַפֶּל יוֹדְעִי דְּשֵׁם הַחוּל זֶה הוּא תִיב' בַּפ"ע פְּרִוּשׁ וּבִיאוֹר לְשֵׁם הַק'. וַא"ל שְׁהֵם כְּשָׂמָא חַד שְׁאִז אִין לְזָה בִיאוֹר פֶּלֶל וְלְכַאוּרָה זֶה מְוַכְרַח מַד' הַט"ג עֲצָמוֹ שֵׁם בַּל"ש סִי"ב גְּבִי הַוִּשְׁעַ הַעֲשִׂיל שְׁעוֹלָה וְחוּתָם בְּשְׁנִיבָהּ וְעַכ"ז כַּת' הַוִּשְׁעַ הַמִּיתְקָרִי הַעֲשִׂיל וְהָרִי לְכַאוּרָה זֶה סוּתֵר לְמִש"ש בַּסִּי ב' הַנְּ"ל אַע"כ צְרִיף לְחַלֵּק כַּנ"ל.

וְכֵן לְפִי הַנְּ"ל דַּהַג"פ ס"ל ג"כ כַּהַט"ג לְכַאוּ' צ"ע מִש"ש סַפ"א וְזַל"א נְ דְּעוֹלָה כּו' בַּב' הַשְּׁמוֹת יַחַד עֶבְרִי וְלַעַז כּו' עוֹשִׁין שֵׁם הָעֶבְרִי עִיקָר וְעַל הַב' כּוֹתְבִין דְּמִיתְקָרִי כּו' וַצ"ל כַּנ"ל. וְעַכ"פ לְמַעֲשֶׂה גְרָאָה דְּבַכַּה"ג וְדָאִי יֵשׁ לְנַהוּג לְכַתְּחִילָה כַּהַת"ג.

(וכנ"ל נשגם רבינו ז"ל תופס פ"ה הס"ג שלנו עכ"פ פ' ב' מ' מאחר דגם הט"ג ודעמ"י יש לומר דמודים בהא. אף לענין בדיעבד שכל בלי דמיתקרי ביניהם.

נראה דגם בצבי הירש וכה"ג פ"ש. דלא גרע מנשתנה מ"ח.

דודאי לאו פחד שמא תשיבי אשר ע"כ בזה לכ"ע לכתחיל נכתוב דמיתקרי ביניהם (פשוטם ועולה בב' ונקרא בא'). ומ"מ בדיעבד פ"ש בלי דמיתקרי כמ"ש הב"ש בהדיא והיינו ה' דינא דרמ"א פ"א ב' ה"ל דעכ"פ בנשתנה מייירי ג"כ לכ"ע שפ"ן מוכרח מד' התה"ד וד"מ.

וכ' דכ"ש. וא"כ ה"ה בצבי הירש וכה"ג אף שנאמר דלאו פחד תשיבי מ"מ פ"ש בדיעבד בלי דמיתקרי (פי"ן דמ"מ מתקרי בעל"י וחתמה כו').

גם יש לומר דכ"ש נמי הוא. דכאן פ"ש קורין הירש יודעים ומרגישים שעיקר שמו צבי משא"כ בשם החול כו' גם פ"ד פ"ש מתפרש חתימתו ועל"יתו שזה לעיקר וזה לכינוי משום דכן ידוע הנהוג.

פ"ד ג"כ יתפרש בג"ט. אלא שלפ"ז לכאורה אין מקום לחזור ולכתוב אח"כ המכונה הירש ותוס' זה יוכל לגרוע כו'.

ומ"מ נראה דאין לפסול משום כפילת השמות כנ"ל (וצ"ע). גם יש לומר ג"כ לאידך גיסא דמאחר שכל המיתקרי הירש נהיה חניכה שהפ"ל קורין עכ"פ דבדיעבד פ"ש בזה לבד.

א"כ מה שכת' תחילה צבי הירש אף אי זה שלא פ"ד (ואף אי לא ה"ה עולה וחותם כ"א צבי) יש לומר דלא נפסל בהכי לפמ"ש דמשמע ממהרי"ק שפ"ו. דאם ה"ו כותבין אליהו המיתקרי בל"י ה"ה טוב גם אם לא ה"ה נ"כר פ"ל בשם אליהו לא בחתמה ולא בעל"י ולא בפי פ"ל (רק במילתו כו').

(ועי' תו"ג ססק"ח דאם פ"ת ש"א י ועל שם ש"יודעים פ"ת דמיתקרי פ"ש כו'*) ועכ"פ בחותם ועולה צבי הירש \$ הגהה מהמחבר*) ומיהו יש לומר דזה דוקא כשבמק"א נקרא כ' ע"ש. והב"י ג"כ חיים ונשתנה לביבנ"ט ונשתקע שם חיים לגמרי כ' דמשמע מד' הקו"נ שאינה מגורשת כו'.

וצ"ע דדין זה וגם הב"י לבסוף כ' שמד' מהרי"ק שופ"ו נ' קצת כו' וע"ש ב"ה שפ"ים וכל המיתקרי לכתחילה כו'. דבריו ז"ל צ"ד פ"א ור"ע ג"פ סקצ"ז ובכ"ד דמ"ש דמהרי"ק י"ל דזה דוקא בשם פ"ל שאינו שם ע"ם.

לא נראה לפענ"ד דהמע"ן במהרי"ק יראה דגם במקום שרגילים ליתן שם בל"י לע"ם ג"כ ה"ה דעתו לכתוב אליהו המיתקרי בל"י ע"ש וצ"ע. גם עי' ג"פ סקפ"ז דמסיק בנשתקע שם חיים להכשיר במקום עיגון משום דליכא לעז פי"ן דביבנ"ט הוא לעז ש"ל חיים כו' א"כ נראה דה"ה בנ"ד ליכא לעז בצבי הירש כו'.

ע"כ הגהה. וקיצר בלשוננו מאד: \$ נראה ודאי דכ"ש בדיעבד כו').

וגם מי שאינו עולה בשניהם כנהוג עתה הנה נראה ג"כ לכאורה לצדד להקל בדיעבד. אם כ' צבי הירש (בין שחזור וכ' המיתקרי הירש ובין שלא חזר כו') וכמו כן גם בראובן ושמעון אף בנשתנה כו' שהרי גם הסתימ' עיקר כמו העליה כו'.

וצ"ע וא"פ. (וגם ע"ד שיתפרש הסתימה בצבי הירש פן יתפרש בגט כנ"ל).

ובפרט שכל עיקר סברת מהרי"ק הפוסל בב"ש מיוחדים ונפרדים ממש הובא בשו"ע רק בשם יש מי שאו'. ויש לומר דבמקום עיגון עכ"פ יש להקל.

(גם ע' לשון מהרי"ק שצ"ח שכ' דכשהוא פותב אנא לוי יודא מ' שפן נקרא בב' השמות ביחד כמו שיש הרבה בנ"א כו' משמע דבלא זה הנה שפיר מוכן מתוך הגט שהפוננה דלפעמים נקרא לוי ולפעמים יודא.

א"כ בצבי הירש וכה"ג יש לומר דנדאי יוכן מהגט הפי' האמיתי. ובפרט שמצוי מאד באגרת ושטרות דנקתב צבי הירש ושהפי' הוא צבי לעיקר והירש לכינוי כפי כל כו'.

ואין פנאי לחפש ולהאריך: עכ"פ לפ"ז לכאורה אין להחמיר בנ"ד בדיעבד ומקום עיגון אף גם לפמ"ש כ"ק שי' בשם ר"נ שבמקום נתינה עולה לס"ת רק בשם מנחם. (ומשמע שבסתימה חותם מנחם מאניש וכנהוג בכל כה"ג).

גם לפ"מ דמ' מד' השואל שבמקום פתיבה לא הנה יודע מזה כלל. א"כ יש לצרף ג"כ דעת הרא"ש וסייעתיה דגם בשנינוי גמור ממקום פתיבה למקום נתינה אם לא הנה יודע במקום פתיבה שיש לו שם אחר במקום נתינה כשר אף אם נתונדע אח"כ כו' וה"ה או כ"ש בכה"ג.

גם לכאורה בזה נדאי מהני מה שחזור וכ' דמיתקרי מאניש שהוא חניכה שהכל קורין גם במקום נתינה שהרי אלו הנה נקרא גם כפי כל במקום פתיבה מנחם מאניש והינינו חושבים שניהם כחד שקא ממש.

ובמקום נתינה הנה שמו רק מאניש הנה כשר לפ"ד הב"ש סק"ח דגם בשנינוי ממקום פתיבה למקום נתינה כשר כשפורטים שני השמות בפירוש אף שכ' על מקום נתינה דמיתקרי. ומשום דגם במקום פתיבה נקרא כפי כל מאניש אין מקום לגרוע מצד זה.

(וכן מה שבמקום נתינה גם פן ניכר גם שם מנחם בסתימה ועליה ג"כ נראה דאין זה חסרון אלא מעלה כו'). גם אם אולי המציאות הוא שבמקום פתיבה הנהוג הוא בכל ב' שמות כאלו עולין בשניהם כמו צבי הירש וכה"ג.

יש לומר דבכה"ג אולי בתר מקום פתיבה כמ"ש הג"פ מהא דתשובת ריצב"א שבמרדכי גבי בורייש (אם הנה זה מפורסם כו'). וכ"ז לרונחא דמילתא דבלא"ה כבר נתבאר דלכאורה יש להקל (במקום עיגון עכ"פ).

ואי מצד שפתב דמיתקרי ולכאורה הנה ראוי המכונה. כבר נודע שבדיעבד כשר עפ"י תשו' רמ"א ובמקום עיגון יש לומר דהכל מודים גם לכאורה אולי יש מקום פאן לכתוב דמ' לפמ"ש האחרונים דכשהב' שמות הן לעז פותבין דמיתקרי.

ועי' תו"ג שם בבבאוריים סוף סקי"ז (ובבב"ר פאן אם נאמר דמנחם מאניש דקונדם פחד
ש"מא. יש לומר ממילא ה"ה פלעז כו').

ובדקדוק תיבת מאניש דבב"ש אי' מניס לפה"נ תלוי ביציאות המבטא. וכ"ז בלי עיון
וחיפוש הראוי לי כו'.

רק כפי שנצטויתי לעיין מעט כו'. ונדעתי שלמעשה לא יסמוך ליצור זה כלל וכלל: סימן
כ"ה (תשובה זו נכתבה בימי ילדותו) ע"ד בתולה ששמה מעניא שנסעה עם אביה
מלוקעמלי' לנארואולים ונשאת שם לאיש שמו חיים בן יוסף.

ואח"כ קיבלה ממנו ג"פ ובאה לחזרה ללוקעמלי' והראתה הכתב ראיה ושם נכתב שמה
העניא. והאיש שהביא' מנארואולי' (בעד ש"כר טרחתו) העיד בתו"ע שפגט כתוב שם
מעניא והב"ד דשם דקדקו איה לכתוב שם מעניא ובכל סידור הגט סידרו הכל בשם
מעניא.

והכתב ראיה לא נתנו תיכף אחר סידור הגט כי היו טרודים כו'. אח"כ צוה לאביה רב
א' שילך להעיר שנתגרשה להביא ראיה ברורה כד"ת.

ובבואו לעיר מאזיר סמוך להעיר נאראנולי' גבו הב"ד דק"ק הנ"ל עדות מהסופר שכתב
הגט והעיד שכתב בגט שם מעניא וגם א' מעדי שט"ר שמו מנשה אמר לפני ב"ד בת"ע
שפגט כתוב שם מעניא רק מחמת טירדתו בעת כתבו השט"ר טעה בשמה וכתב העניא.
אחר זה עשה מעשה מורה א' והתיר' להנשא ונשאת על פיו. וזהו תנן המעשה בקצרה.
והורו המורים להחמיר שתצא. ונלאיתי להעתיק אריכות דבריהם וקוּטב טענתם.

שמאחר שהשט"ר הוא מהדברים דלא עבידי למטעי אינו יכול ר' מנשה הנ"ל לומר
שטעה וגם דנו אותו לכינון שהגיד אינו חוזר ומגיד. ועל הסופר ועל האיש שנסע עמה
טענתם מאחר שלא הודה אלא ר' מנשה ושנים האחרים שחתמו על השט"ר לא היו אצל
הב"ד דמאזיר ולא נשמע מהם שטעו דנו אותם כמכחישים את העדות.

ועוד דנו את הסופר והאיש שנסע שיהם נוגעים בעדות שהסופר קיבל ש"כר והאיש ג"כ
קיבל ש"כר נסיעתם. והוא התעסק ופעל הגט מבעלה והמחבר זצ"ל דחה דבריהם.

וכתב להתיר'. רק שלא מצאנו פל דבריו הראשוני' וכסו חרולים מאנרף הזמן והגאון
כ"ק אדמו"ר מוהרמ"מ זצוק"ל כתב להשיג על המחבר והכריע כהמחמירי': ותחלה
אעתיק מעט הנמצא מדברי הגאון המחבר שיצא בכחא דהיתרא.

על ב' פרטי חששות שיש בהענין. ועל השאר נאבד חשש א' שנקתב פראוי לאשה אחרת
ששמה באמת העניא ושם בעלה בשם בעל זה.

ור"ל דאשה מעניא יש לחוש שלא נתגרשה. חשש ב' שבכוננה העידו וחתמו ש"כר גמור
דבר שאינו.

נ"ל.

והנה לחשש אופן הא' לכאורה אין לחוש כלל ח"ד דמאחר שמבואר בכתב ראיה לראיה
ביד האשה כו' מוכ"ז מלוקעמלי' כו' נהרי הוא יוצא מת"י אשה זו. ה"ה נסתר מיניה

ובגיה דמוכ"ז ההוא דנפק מתותי דגיה משמע פדאי בב"ב דקע"ב ע"ב גפי ממה וכ"ש מוכ"ז.

ולנפילה אפי' לנפילה דרבים לא חיישינן פדפסקו הפוסקים שם פרה וכ"ש דבנ"ד הוי פנפילה דחיד. ועוד שהרי עכ"פ לא הוקח עוד אשה העניא בת משה מלוקעמלי' ושיהיה בעלה חיים בן יוסף מנאראוולי'.

נהרי לתרי יצחק לא חיישינן פדאיפסק בטוש"ע א"ה סי' י"ז סי"ח. (ואף שהכא איפא ריעותא שהאשה המוציאה שמה מעניא עכ"פ יותר יש לתלות בטעות כו').

ועוד שנראה שבדקו ולא נמצא אחרת ששמה העניא כו' ושם בעלה כו'. ואין להאריך בכ"ז כי עכ"פ לפי חשש הנ"ל לא נמצא ריעותא לאשה זו ויש די להתירה עפ"י הגב"ע דמאזיר.

(מלבד שיש לדון קצת שתהיה ניתנת ע"פ עצמה מטעם אשת איש הייתי וגרושה אני. ומ"ש ידידנו הר"א נ"י שהוקחה בא"א כו' ז"א).

[הגהה מהמסדר. נ"ל דכוננתו לדחות דברי הר"א.

דאדרבה יש לומר. דהא דהצריך הט"ז מעשה ב"ד ולהביא שט"ר הוא דוקא היכא שיצאה ממקומה בחזקת א"א וכדי להוציאה מחזקתה צריכה שט"ר ומעשה ב"ד אבל בנ"ד דהיתה פנויה בעת שיצאה ממקומה ולא היה עליה חזקת א"א.

נדאי הרי נאמנת מעצמה בלי שט"ר ואינה צריכה מעשה ב"ד. וכמ"ש הר"ן בפ' האומר קדשתיה וגרשתיה דנאמן בתוך כ"ד וע' בשו"ע סי' נ"ז סכ"ה ובלא השט"ר הרי זה בנ"ד בתוך כ"ד פמוכן.

נהגם שע"י השט"ר הורע פח הגט וגם אינה נאמנת שהגט נכתב פדת פי אינה יודעת מה פתוב בגט. אבל עכ"פ הרי יש לה מיגו טוב שאם אמת שלא נתגרשה פלל (והשט"ר היא של אשה אחרת) למה לה להביא ראיה פלל היה נה לומר שלא נשאת פלל.

ומלבישת הצעירי ג"כ אין לה חזקת א"א. דבאומרת א"א הייתי כו' ג"כ בנדאי היתה ראשה מכוסה ואעפ"כ מותרת מצד חזקת פנויה.

ולא היה משתמיט בגמ' או איזה פוסק לחלק בהכי. (דגם בזמן הגמ' היה מנהג בתולות בפרועי ראש.

פדאי במשנה אם היה יוצאת בהינומא וראשה פרוע). ובתשו' חו"י ג"כ אי' דהצעירי אינה חזקה דיכולה לומר שפוסה ראשה מפני הצרעת.

ולכאורה יש לה בזה ג"כ מיגו טוב. דהוי מסירה הצעירי אחר שיצאה מעיר שנשאת שם והייתה באה בלא צעירי כמו שיש לה מיגו דאי בעית היתה אומרת פנויה אני פנ"ל.

וכיון שיש לה חזקת פנויה בנדאי נאמנת על השט"ר ששלה הוא וטעו בשמה. דזהו הוי מפרשת דברי' ונאמנת בזה.

(וע' מה שהאריך המחבר ז"ל בתשו' אחרת בענין זה לסי' קנ"ב). כ"ז הבנתי ובארתי בדעתו מתוך פליטת איזו דברים שמצאתי ממנו.

ולא אוכל להעתיק ולסדרם מקלקול הכתב מאנרף הזמן. ע"כ הגהה].

אף לכאורה במה שהוסיף ר' מנשה בגב"ע דמאזיר לומר שלא סידר באותו יום גט אחר. הורע פח הקיטר שנתיר ע"פ גב"ע זה בלבד שהרי אם נתפנס הכתב ראיה דברים ככתבם כנ"ל הרי פבר העיד שהגט שסידר באותו יום היה לאשה העניא.

וממילא לפ"ז שהאשה מעניא לא נתגרשה לפ"מ שהעיד אח"ז שלא סידר כ"א גט א' (אשר בזה יש להאמין לו שהרי לא הוכחש בזה) וא"כ אינו חוזר ומגיד כו' אלא ע"כ שיש לצרף לזה גם הסברא הנ"ל.

שע"פ הנ"ל עכ"פ מוכח שטעו כו' ושוב חוזר ומגיד עכ"פ. וע"ד החשש הב'.

אם באנו לחוש ודאי דלא מהני גם הגב"ע דר' מנשה במאזיר. מאחר שלפ"ז נעשו העדים פסולים שחתמו שקר כו'.

(אלא דמ"מ יש לדון ע"פ עדות הסופר והאיש שהביאה כו' וע"פ עצמה כו'). אמנם באמת לכאורה לא היה ראוי להעלות על הדעת חשש בזה.

דמהיכי פיתי להוציא הדיינים מחזקת פשרותם ולומר שהעידו שקר. ויותר ראוי לתלות בטעות כו'.

ובפרט בדבר בטל כזה שלא היה ולא נברא ובלי שום תועלת. אף שהביאני לזה הוא מה שנמצא כה"ג פריב"ש סי' שפ"ב דגם בנדון שלו לכאורה הוא דבר בטל דמה להם לשקר להקדים בכוננה הזמן ל' שנה שעדיין לא נולדה זו.

נאפ"ה ס"ל להריב"ש ז"ל דהעדים פסולים שחתמו שקר והיינו דס"ל דאנו תופסים דברי השטר ככתבם וה"ה שקר מפורסם. ולא אמרי' מחמת האומדנא דמה להם לשקר דבר בטל כזה מסתמא טעו כו' בדבר דאורחיהו למידק כו' וע"ש.

משמע דדעתו נוטה דגם אם העדים לפנינו לא מהימני לומר שטעו (וגם ע"ש דמשמע שאף אם אין כת"י יוצא ממ"א אין נאמנים. והטעם נראה דלהכשיר השטר לא שייך כ"כ מיגו דמזוניף) וא"כ לכאורה גם בנ"ד יש לומר ג"כ דאנו תופסים הדברים ככתבם והעדים נעשו פסולים שחתמו שקר אף שנתגרשה אשה העניא כו' והוא להד"ם ולנתלה לומר שטעו כו' ואף הם אינם נאמנים לנקות א"ע כו' ולא מפני חוזר ומגיד כו' ואף כשכת"י אין יוצא ממ"א: (ע"כ מצאתי וחסר הרבה.

שבילתי אפשר להעתיק) מקלקול הכתב מאנרף הזמן: סימן כ"ו וזה מ"ש פבוד קדושת הגאון החסיד האמיתי בוצינא קדישא אדמו"ר מוהרמ"מ זצוק"ל מליבאוויץ. (ג"כ בימי ילדותו): פבוד ידידי עוז הרב הגאון חסיד מפורסם כ"ש מו"ה נחמיה נ"י: התשובה שלי פבר פתבתי טעמי דטריחא לי להעתיק.

ואע"פ שרצוני מאד לשלוח לו בשביל שיפלפל בזה ג"כ אולי תסתנים שמעתתא למצוא צד להקל. שעדיין לפע"ד אין שום צד להקל.

ומכתב כה"ר לא הבינתי הרי בנ"ד נמי עדיין לא חזרו שני העדים כו' ועדים אחרים אינם נאמנים אף במקום שעדים אלו נאמנים לומר טעינו וה"ל תרי ותרי כמ"ש הקצה"ח

סי' מ"ג סק"ג. וכ"ש שבנ"ד עדיין ליפא שני עדים פשרים פי המסדר נוגע והסופר אפטר ג"כ.

וגם עד דלוקעמלי עדיין לא הוגבה עדותו וגם שני עדים בשני ב"ד אפטר אין מצטרפין אא"כ יבואו ב"ד אצל ב"ד כמ"ש הר"א נ"י ויש לי ראיה ע"ז מהריב"ש סי' רס"ו סד"ה עוד נראה. גם מאי דפשיט' לכת"ר שבנ"ד נאמנים לומר טעינו מפמה טעמים.

לדידי מיבעי' לי טובא אפי' לפ"ד ה"ר'ן בתשו' סי' ע"ז. והרבה הארכתי בזה בעז"ה בשגם שדברי ה"ר'ן סי' ל"ד אין מוספמי כמ"ש רמ"א סי' מ"ו ס"ח והוכחתי שכ"ד הרמב"ן שבטוש"ע סי' ל"מ"ד ס"ג שבסתם דנין פמוכחשין ודברי הע"ז שם דוסק גדול שרוצה לזונגם יחד וקשה לזונגן כק"ס וע' כנה"ג דהרמב"ן פליג אריב"ש וכ"ש אה"ר'ן. זולתי אי שייך המסתברא לא מיתי חובתא לנפשי' צל"ע. (והוא בגמ' ב"מ כ"ח ע"ב).

ובין פ' ובין פ' מאי מהני עכ"פ לא חזרו העדים עדיין. גם מ"ש כת"ר שהריב"ש עיקר טעמו דעדיין נא חזרו כו' ע' שו"ת רז"מ סי' קכ"ג שדחה דברי האו"ת סי' מ"ג שכ"כ אלא כסמ"ע ופ"ק שכתבו בהיפוף.

ומ"ש כת"ר דהתם עיקר הטעם דנעשו פסולים וכו' אדרבה שלא לפסול העדים תולין יותר בטעות אע"ג דהוא טעות דלאו רובא טעו בהכי כמ"ש ריב"ש סי' שי"א הובא ב"י סי' ל"ד וא"כ אם העדים מפסלי מכ"ש שאין נאמנים לומר טעינו אפי' במקום שאין נפסלים וכו' וזה ברור והתמי' של כת"ר שיש לומר בהיפוף וכו'.

תמה אני על תמיהתו מי הגיד לנו שהחזיקוה בגרושה ממש עדיין אין לנו אפי' ב' עדים ע"ז וא"כ הפה שהתיר כו'. ועוד והוא העיקר דעד שלא נחקרה עדותו בב"ד יכול לחזור בו.

וסדור הגט לא חשיב נחקרה עבב"ד פמבואר בתוס' גיטין כ"ד סע"ב וכשבא לב"ד להתירה מעידין עדי מסירה כו' ע' ב"י ססי' קל"ו וע' בג"פ ובפר"ח ובב"ש ססי' קכ"ג דסדור הגט אינו דין ע"ש. ולא נעלם ממני דברי התשב"ץ ססי' א' דקריעת הגט חשוב מעב"ד וא"א להעמידו לדין פנ"ל בב"ש בשגם שא' מהב"ד הוא מע"ח ואין עד שהעיד נעשה דיין.

והפעל נתן הגט מידו לידה ואז א"צ ב"ד לקיום הגט אפי' מדרבנן ע' בג"פ ססי' קכ"ג. ואף אם אפטר הגה שם מנן הנם שאין עדות ע"ז מ"מ לא נתפוננו להיות ב"ד.

וע' פז"ב דכ"ט פנפינהו להיות דיינים משא"כ הקא. וכ"ז פתבתי בנחיצה רבה.

נא לעיין ולשלוח לי דעתו. וה' יחדש השנה הבאה עלינו לטובה על כל ישראל ועלינו בתוכם.

אהו' מלונ"ח מנחם מענדיל: סימן כ"ז תשובת הנאון המחבר לכ"ק הגאון החסיד האמיתי אדמו"ר זצוק"ל: ב"ה יום א' כ"ח אלול ה' ייטיב הכוה"ח אה' ידיד נפשי ולבבי הרה"ג כו' מוהר"ר מנחם מענדיל נ"י מכתבו הגיעני ומאז הסחתי לדעתאי עד שיגיעני התשו' מכת"ר.

גם אין הזמן גרמא לי לעינין. ע"כ אכתוב פפי העת לקצור.

ואי"ה פשיטלח לי התשו' של כת"ר א' אראה לעינין בזה פראוי כו'. והנה עיקר טעמי שהיה נ"ל שאין דין פינון שהגיד שייך כ"א היכא שבא לחזור ולפסול עיקר מכונן דהגדה הא' שפמנדומה שכל המקומות מיירי בכה"ג אשר אז הוא פעין גזירת הכתוב (ע' ס' ראש יוסף) דאינו חוזר אבל פשבא לקיים עיקר מכונן דהגדה הא' רק שחוזר ואומר שטעה באיזה פרט אשר בעבורו היה נסתר עיקר הגדה הא' כמו בנ"ד אין זה חוזר ומגיד.

דהוי הגדה א'. ועוד דממילא מוכח שטעה רק שלא נודע אנפן הטעות וע"ז מהימני.

דהרי זה כמו שמבררי לא פחוזרים. וגם בלי חזירתם אולי ראוי לקיים כו'.

וכמו שטר שזמנו בשבת כו' שעכ"פ יצא זה מסתם שטר שחזקתו בזמנו נמסר. אלא שלפי שיש לומר שהוא מוקדם או מאוחר אנו תולי' שהוא מאוחר פדי לקיים כו'.

וע' בתשו' רשב"א ח"ג סי' י"ב וז"ל וכי אמרינו פינון שהגיד כו' פשפותרו כו' אבל הכא כו' הם העידו שהרשהו ועיקר העדות היא שהרשאה ואם לא נכתבה פהוגן חוזרין וכותבין פהיהא דנפאתא כו' ע"ש דנראה מבואר פנ"ל.

(וממה שפי' בהיהא דנפאתא נראה מפירש יוצא בנ"ד ממש דהעדים נאמנים לומר שהם טעו בכת"י ולא שהבעל הטעה אותם וכה"ג כו') ואף שנמצא ג"כ דוכתי דפסלינו בטעות (ואינם נאמנים לחזור) כ"א היכא שהטעות מוכח מיניה ובי' וכמ"ש ידידנו הר"א נ"י.

ואף במוכח מיני' ובי' יש דעות כו' היה נראה לכאורה שאין זה כ"א בגט וכה"ג דלא שייך בזה נאמנות שטעו דאף שנודה שהיה טעות סופר לא מהני ופסול וכמו מוקדם שכל עיקרו לא מיירי כ"א בטעות כמ"ש הפוסקים ועכ"ז פסול מחמת גזירה דזמן ראשון אלא שבמוכח הטעות מיני' ובי' ס"ל להרא"ש ז"ל דכשר דאין פאן גזירה והוי פאלו נכתב בטוב.

(והרשב"א בח"ג ס"ד פנראה שדעתו נוטה דגם זה לא מהני). וע"ז פתב מהרא"י בפסקיו דבמוקדם מאתים שנה וכדעת ר"ת שבתה"ד אף שגם בזה לא שייך הגזירה מ"מ צידד לומר דנראה שאינו דומה למוכח מיניה ובי' והיינו מחמת לא פלוג וכמ"ש בסי"ט דהוי פי חוכא כו' ע"ש.

אבל עכ"פ כ"ז לא שייך כ"א בגט וכה"ג דאף אם נדע שהי' רק טעות סופר אינו מציל כו' אבל היכא שאם היה נודע בבירור שהי' ט"ס היה פשר כמו בנ"ד שאינו כ"א פתב ראיה כו' אלא שאנו מסופקי' אולי לא הי' ט"ס פלל (אלא טעות אחר) יש לומר דאין זה שייך לענין תשו' הרא"ש ומהרא"י (ומרדכי) וכה"ג פלל.

אלא יש לומר דנאמנים בזה לומר דטעו פדי לקיים עיקר הנשטר וכמו בהרשאה דתשו' הרשב"א הנ"ל (ואף פשא'ו טעינו וסותר' לעיקר הגדה הראשונה דלא מהימני כ"א היכא שמוכח שטעו מ"מ נראה דאין חילוק בזה בין מוכח מיניה וביה או מבחוח דשאני נדון דהרא"ש ומהרא"י הנ"ל מטעם הנ"ל.

תדע שְׁהָרִי אַף הַחֹלְקִין עַל הָרָא"ש דְּאַף מוֹכַח מִיִּנְיָהּ וּבִיָּהּ לֹא מְהַנִּי מוּדוֹ שְׁבַע עֲנָן חוֹזֵר וּמִגִּיד מְהַנִּי אִם מוֹכַח שְׁטָעוּ כְּדֵאִיתָא בְּגַמְרָא דב"מ כ"ח וּפְשִׁיט' דְּאִין חִילּוּק בְּזָה בֵּין עֲדוּת בְּפִתּוּב אוּ בַע"פ וּלְפַע"ד לְכֹאֲרָה פְּשוּט הוּא.

וְלֹא אֲבִין מַה שְׁהֶרְפִּיב הִר"א נ"י זב"ז וְהֵם רְחוּקִים זמ"ז כו' פנ"ל. וְכֵן מַה שְׁהִבִּיא מְטוֹר וּב"י אה"ע סי' קמ"א אִינוֹ עֲנִין לְכֹאֵן לְכֹאֲרָה ע"ש וּמַה גַּם דְּאַף שֵׁם בְּנִדּוֹן דֵּהֲרָא"ם מְבֹאָר דְּאִם הִיָּה הַשְּׁלִיחַ מְקַיֵּים גַּם דְּבָרֵי הַשְּׁטָר כו' הִיָּה מְכַשִּׁיר (וְאוּלַּי ה"ה אוּ כ"ש חֵם הִיָּה חוֹזֵר בּוֹ מִמָּה שֶׁא' ע"פ הִיָּה נֶאֱמָן כו') אֲלֵא שְׁשַׁלַּח אַחֲרָיו וְא"ל שְׁלֵהֲדָ"ם כו' ע"ש.

וְע' ד"מ שֵׁם שַׁע"ז מְפַקֵּק כו' וְעכ"פ אִינוֹ עֲנִין לְכֹאֵן לַע"ד). וְעפ"י הַנִּלְפָתֵי אֲזַ שְׁלֵכֵאֲרָה לֹא נִמְצָא פְּזֹאת כ"א בְּתִשׁוֹ הַרִיב' ש' דֵּהִיָּנוּ שֶׁהוּא נוֹטָה לְפִסְוֹל גַּם בְּשִׁטְר שְׁאִינוֹ כ"א לְרֹאֲיָה פְּעִין נ"ד וְאַף אִם הָעֲדִים חוֹזְרִים לוֹמֵר שְׁטָעוּ בְּאִינְיָה פְּרִט וּמְקַיֵּים עֵינֵךְ הַגְּדָה הָא'.

(וְאַף שְׁמוֹכַח שְׁטָעוּ כו' אֲלֵא שְׁאִינוֹ מִיִּנְיָהּ וּבִיָּהּ פְּעִין הַנִּדּוֹן דְּגַט דִּמְהֲרָא"י כו'). וְע"ז פְּתַבְתִּי דְּאַף אִיהוּ לֹא מְטָעֵם חוֹזֵר וּמִגִּיד אֲתִי עֲלֵה.

דִּישׁ לוֹמֵר שֶׁגַּם הוּא מוֹדָה דְּלֹא שִׁינָהּ בְּכַה"ג חוֹזֵר וּמִגִּיד מֵאַחַר שְׁבִאוֹ לְקַיֵּים עֵינֵךְ הַגְּדָה הָא' פנ"ל וְגַם הָרִי הֵתֵם מוֹכַח שְׁטָעוּ דְּלָמָּה לָהֶם לְהַקְדִּים כ"כ קוֹדֵם לִידַת הָאִשָּׁה כו' (וְע"ש סי' שפ"ב דְּמִשְׁמַע דְּאַף פְּשִׁאִין כ"י יוֹצֵא מִמֶּק"א לֹא מְהַיָּמְנִי לְהַכְשִׁיר הַשְּׁטָר כו' וְהַטָּעֵם מוֹבֵן לְכֹאֲרָה וצ"ע).

אֲלֵא שְׁלִפֵי הַמְּבֹאָר בְּסִי' שפ"ב נִרְאָה דַּס"ל שְׁאֵנוּ תוֹפְסִין דְּבָרֵי הַשְּׁטָר פְּכַתְבָּם וְה"ה שְׁקָר מְפֹרָסֵם וְנִפְסְלִים הָעֲדִים (וּבְאַמַּת זֶה נִגְדַּת הַסְּבָרָא לְחֻשׁוֹד הָעֲדִים שְׁפַתְבוּ בְּכּוֹנְנָה שְׁקָר שְׁאִין בּוֹ שׁוּם תוֹעֵלַת כו' וְכמ"ש שֵׁם סִי' שפ"ה בְּשֵׁם הָרַב ר' חֲסִידָאֵי וְכֹאֲשֶׁר הָר"ן בְּתִשׁוֹ סִי' ע"ז תַּפְס בְּפְשִׁיטוֹת לְטָעוֹת לֹא לְשְׁקָר).

וּבְאַמַּת שִׁישׁ בְּדְבָרֵי הַרִיב' ש' עֲרַבּוּבֵי דְבָרֵי' וְכִנְרָאָה שְׁחֹזֵר בּוֹ בְּסִי' שפ"ה מְסַבְּרָתוֹ נ"ל עכ"פ אֲלֵא שְׁחֻשׁ לְהָאוֹ דְּמוֹקְדָם אִינוֹ גְּנוּבָה אַף מְב"ח וְה"ה פְּחִסְפָּא כו' וְאַף לְהַחֹלְקִים צִידָד לוֹמֵר דְּמֵאַחַר שֶׁגַּם בְּגַט חֲלִיצָה שִׁינָהּ חִיפּוּי וּפְיִרוֹת (וְא"כ שִׁינָהּ לוֹמֵר שֶׁהַקְדִּים בְּכּוֹנְנָה בְּסִתָּם מוֹקְדָם עכ"פ כו') לְכֵן גַּם כְּשֶׁהַקְדִּים הִרְבָּה כו' לֹא פְּלוּג כו' ע"ש בַּד"ה וּמַה שְׁפַתְבִּי כו' שְׁפַתְבּוֹ וּמִפְּנֵי שֶׁהַקְדִּים מוֹהוּ יוֹתֵר מִהַצְרִיף כו' מִשְׁמַע רַק לֹא פְּלוּג פְּעִין שְׁפַתְבּוֹ מִהֲרָא"י דְּהִנֵּי פִי חוֹכָא כו'.

וְהָר"ן ס"ל דְּאַף שְׁפַגְט חֲלִיצָה שִׁינָהּ ג"כ חִיפּוּי וּפְיִרוֹת עכ"ז מֵאַחַר דַּעכ"פ אֲנוּ מֵאַמִּינִים מ"ש בּוֹ אִינוֹ פּוֹסֵל בְּגַט חֲלִיצָה (וְהִיָּנוּ דְּמִיָּרִי רַק פְּעִין הַנִּדּוֹן שְׁלֵהֶם דְּמוֹכַח הַטָּעוֹת כו' וְלֹא פְּלוּג לֹא ס"ל).

מִשָּׂא"כ בְּגַט דְּצָרִיכֵי לְגוֹף הַשְּׁטָר גַּט וְהוּא פְּסוּל וּבְמֵאֵי תַתְּגַרְשׁ כו' (וּמִשְׁמַע דְּאַף כַּה"ג שְׁמוֹקְדָם הִרְבָּה פְּסוּל. וְהִיָּנוּ אוּ דְּפָלִיג עַל הָרָא"ש בְּמוֹכַח מִיִּנְיָהּ וּבִיָּהּ וְס"ל דַּעכ"פ אִינוֹ שְׁטָר וְכֹאֲלוֹ אִינוֹ בְּגַט עכ"פ כו').

אוּ דַּס"ל כִּמְהֲרָא"י שז"א מוֹכַח מִיִּנְיָהּ וּבִיָּהּ וְה"ה פְּאֵלוֹ אִינוֹ לְעֲנִין גַּט עִם הִיּוֹת שְׁמֵאֲמִינִים מ"ש בּוֹ עכ"ז אִינוֹ פּוֹעֵל מִעֲשֵׂה גַט כו'). וְכ"ז לְכֹאֲרָה אִינוֹ שִׁינָהּ בַּנ"ד.

דמה שיש לומר שגוף השטר נפסל ע"י טעות זה לא שייך כ"א בגט וכה"ג כו' פנ"ל וכמ"ש הר"ן וגם עגנון לא פלוג לא שייך כ"א במקדים ובגט דוקא (רק שלפי הנ"ל בדעת הריב"ש שייך זה גם בגט חליצה אבל עכ"פ במקדים לבד שיש מקדים פסול עכ"פ).

וגם לפמ"ש הריב"ש בסי' שפ"ב שהעדים נפסלי' (דמשמע לכאורה דגם במקדים כן זה שאין בו תועלת כלל מ"מ נפסלי' העדים שאנו תופסין הדברים שהננייתן וה"ה שקר עכ"פ) וא"כ לכאורה גם בנ"ד שייך זה שנתפוס הדברים שהננייתן ושקר העידו כו' ע"ז פתבתי אז דע"כ להריב"ש לחלק בין נדון דידיה לבין פועל נ"ד דאל"כ קשה עליו מההיא דנפאטא טפאטה שבגיטין (דס"ג ב') דלמה לא נאמנים גם שם דהעדים נפסלים שפתבו שקר כו' וע"כ להמציא אינה חילוק לומר במקדים עכ"פ שייך קצת שהקדימו בכוננה משום פירות כה"ג (כמו שבהמשך הזמן רב יהי' נשכח החשבון שעדיין לא נולדה וכה"ג) אבל שישנו השם במזיד ללא תועלת לא חיישינו ואף שהחילוק דחוק ורחוק אבל איהו דחיק ומוקי כו' (דכבר פתבתי שהוא באמת נגד הסברא ויחיד הוא בדבר וכנראה שגם הוא חזר בו מסבר' זו עכ"פ).

ואף שהב"י באה"ע סי' קכ"ז ורמ"א ואחרונים בח"מ סי' מ"ג הביאו הריב"ש בא העתיקו דמירי לעגנון גט חליצה וע' ב"י באה"ע שם שחייברו עם מהרא"י כנראה דלא פסקו פמותו כ"א בגט או בשטר ומטעם מהרא"י (דלא פלוג).

אלא דלפ"ז באמת צע"ג מה שהעתיקו בד"מ ובסמ"ע ושי"ף דהעדים אינם נאמנים לומר שטעו דלפי הנ"ל מאי שייך כאן לנאמנו' הרי עיקר מקדם בגט ובשטר מירי בטעות. ונותר דהעדים פסולים דחשדינו שהקדימו בכוננה ואינו גובה אף מב"ח פהריב"ש הוא באמת תמוה למה נפסוק בזה פהריב"ש נגד הר"ן וסייעתו (והאו"ת דפי' כן תמה באמת).

וביותר לפלא דהרי אף בסתם מקדים נראה דהסקמת רוב הראשונים ואחרונים דמהימני עכ"פ לומר שטעו לעגנון להתנצל עצמן לומר שטעו בשנת המלך עכ"פ אף פשיש עדים שהוא מקדים (ואף כשכ"י יוצא ממק"א) כ"ש מקדים זמן רב כנדון דהריב"ש דבכה"ג הרי אף כשאין העדים לפנינו ולעגנון משועבדים כבר חלק הש"ף סי' מ"ג סק"ה על רמ"א שהעתיק דברי מהרא"י והסכים האו"ת על ידו דעכ"פ בשטר אין להחמיר דגם מהרא"י יש לומר דלא החמיר כ"א בגט כו' וכמ"ש הב"י.

והאריכות בכ"ז אף למותר דפשיט' עכ"פ שבנ"ד אין לפסול העדים וכנראה ג"כ מכת"ר והר"א נ"י. אלא שדנתם מצד חזר ומגיד.

וע"ז כבר נתבאר שיש לומר שבכה"ג לא חשיב חזר ומגיד מטעם הנ"ל (ועוד טעמים). ומעתה גם מה שתפס כת"ר עלי דמאחר שלהריב"ש לא תלינו בטעות אף נגד פסול העדים כ"ש פדי להכשיר השטר כו'.

כבר נתבאר די"ל שגם הריב"ש מודה דעגנון חזר ומגיד ל"ש בכה"ג דהוי הגדה חזר כו' א"כ מאחר שנת' ג"כ שבנ"ד ע"כ לא חשדינו שחתמו שקר במזיד א"כ ע"כ טעו אלא שמוספקי באופן הטעות כו' ע"ז מהימני לקיים הגדה הא' כו'.

[ה'לשון ב'נה אינו ברור]. עוד יש לצדד (והוא מעין ה'ל ג"כ) דאף אם לא נחלק בענין חזון ומגיד בין לפסול השטר או לקיימו עכ"ז יש לדון בדבר דיכולים לחזור מצד אותן הטעמים המבוארים בסי' כ"ט.

כמו לא מיייתי חובתא לנפשיה כמ"ש כת"ר ובפרט האיש שהביא' והתעסק בגט. (גם יד בהש"ט על העליונה היכא דאנ"כ נתבטל כו' אלא דאם טעו בדין כו').

גם הרי פאן עכ"פ מוכח שטעו אלא שלא נודע אנפן הטעות (דודאי מסתמא ב'דקו ואין אחרת ששמה העניא כו' דאל"כ ודאי יש לחוש וכמ"ש הריב"ש סי' שפ"ה (ב'שם ה'ר"ן) ולא אדע שלא ד'יבר ב'נה אהו' הר"א נ"י): סימן כ"ח ב'שם שימ' אם לכתוב בש' או בס'.

וסוף התיבה בה' או בא': תשובה. עיינתי בהשקפה בעלמא בט"ג בלבד ולכאורה ודאי יפה כתב כת"ר שאם נקראת בש' ימנית יש לכתוב פן וכמ"ש הב"ש פמה פעמים שאין דורשין בשמות (אלא שצ"ע שלפעמים יוצא מן הפלל עי' בש"א אות ה' בשם הושקא מ'הושע).

שכותבין ב'נא"ו אף שנקרא הה' בקמץ. ובש"נ אות ה' הדסה אף שקורין בקמץ.

אף בט"ג חולק שם ושם ועי' מ"ש בש"א אות יו"ד סקכ"ד שהיה לבו מהסס עד שמצא פן למהר"מ חריף כו' וגם הב"ש אפשר שלא כתב פן אלא בשמות מפורסמים במקרא. וגם הפנינוי קרוב מאד עד שיש לומר שא"צ לכתבו פלל כו' עי' ט"ג בש"א אות יו"ד סקי"ז בשם מהר"מ חריף שהאריף בטעם שינוי הרגיל מחולם לח"ק ע"ש.

ואיני מבין מה ששמח כ"כ הט"ג שם סקכ"ד ה'ל במציאה זו הרי מהר"מ מסכים ב'וסל והושקא כהב"ש ובשם הדסה גם בלי א' אפשר לקרות הה' בקמץ. לכן ס"ל להב"ש דאין לשנות מהשם שבקרא.

וכן דעת מהרא"ם שבט"ג גבי חנה שיש לכתוב פן אף כשנקרא בקמץ הח'. (וכן דעת הב"ש עוד גבי הגר).

וכן דעת ת' מ"נ שבט"ג גבי הדסה. ומשא"כ בהאדם מודה הב"ש אעפ"י שמסתמא נצמח מהדס שבתורה פיון שאינו שם אדם ממש בתורה וכן י"ל בשמות לעז אפי' שם אדם ל"ח יותר מהדס.

והשם הנצמח ממנו בשינוי נקודה יש לכתוב פפי שנקרא) אבל הט"ג ס"ל דבכולם אין לשנות מפפי שנקרא פפי פל אעפ"י שאין חילוק כ"א ב'ניקוד מפפי מ"ש מפורש בתירה וכ"ש פשאינו אלא יוצא משם לעז (ובשינוי מס' לשי"ן ימנית כו').

ומה שבהקדח הירש וכה"ג הסכים לכתוב פן גם במדינתו. הטעם כמש"ש בש"א אות ה' סקי"א לפי שהרוב חותמין גם שם פן.

וב'יאר יותר אותנ' סק"ה בטוב טעם שהפל יודעין שהכתיבה ב'יו"ד והקריאה בסגול ו'יקראו ב'ראוי להם כו' ע"ש שהאריף. ומ"ש ב'אות ה' דטעמ' משום דעיקר הנחת שם נצמח מאשפנז כו' צ"ל שאינו כ"א ליתן טעם למה שחותמין ב'יו"ד כו' וכן צריף לדחוק במ"ש בש"נ גבי סירקא לפי שעיקר השם כו' שקוצר שם וסמך אמ"ש בש"א שעיקר הטעם שגם שם חותמין הירש וכה"ג ואף שששים אין ראיה כ"כ מחתימה הרי גבי נפתלי

הירץ כ' שגם באינו יכול לחתום כלל אין להקפיד מטעם שידוע לכל ומורגל לכתוב ביו"ד ולקרות בסגול וכן יש לומר בנשים (ובאמת כמזנומה שכל חירק קורין שם כמו סגול וא"כ הוא א"י מה שנתקשה בזה).

אבל מ"ש גבי מיכלא מעכלה שצ"ל דטעמ' כמ"ש מהרי"ט שהולכין אחר עיקר לשונם כו' צ"ע דנראה דמהרי"ט אגזיל לשיטתו גבי נהמה דגם בשינוי גמור הולכים אחר עיקר השם שממנו נמשך.

ואנו קיי"ל כהב"ש, שם וכ"ש הט"ג שמדקדק יותר שלא לשנות מפני הקריאה גם בנקודות ואפ' בשמות המפורשים בתורה כנ"ל וצ"ל שעיקר סמך גם על מה שסיים וכבר כתבתי לענין נפתלי הירש כו' כיון שידוע לכל שערך הפתיכה היא ביו"ד כו' וכנ"ל שזהו עיקר טעמו (אבל מ"ש כת"ר שטעמו משום שמדברים רק בלשון בינוני כו' אבל אם היה נקרא בסגול נדגש כו').

לא משמע פן שלא הזכיר מזה כ"א בש"א אות ה' הנ"ל ולא בכל המקומות הנ"ל וא"י מ"ש כת"ר שאח"ז מצא פן גבי מעכלה כו'. וגם גבי הירש באות ה' לא כתב זה כ"א דרך אגב ולא לנתינת טעם ע"ש).

וכל זה למותר בנ"ד אחר שחקר ונמצא שם שמחה וגם במחנינו כו'. א"כ הרי בכה"ג גם אם היתה נקראת סימא כתב הט"ג שיש ספק לכתוב בשין כ"ש פשנארא בשין ימנית נראה דאין להסתפק כלל.

מלבד שגם אם היה צ"ל בס' הרי ממ"ש גבי שול ושליוטור משמע דלכתחילה אין קפידא בין ס' לש' שמאלית וגבי סאי' כתב הט"ג טעם למה כותבין בש'. (וכ"ש שם סומא אינו ברור כ"כ עכ"פ שהוא מלשון אוצר ושזהו עיקר הנחת השם עד שיהיה טופח ע"מ להטפוח לומר שממנו נצמח שימ' בש' ימנית).

ולכן לפע"ד אין להסתפק ניתן ב' גיטין (שאין נותנים כ"א מדוחק). ולא דמי לרוחמה דהתם דעת הר"נ ז"ל לכתוב חסר דוקא כיון שכ"ה במקרא ושור"ק ומלאפום שונים (כמעט).

ותולין החתימה במילתא דלא רמזא כו' משא"כ בנ"ד שאפ' אם היה סימא במקרא יש לומר דלא גרע שינוי משמאל לימין משינוי נקודה והיה דומה להאדם (ואפ' אם היה שם אדם סימא במקרא יש לומר שדומה לירחמיאל) כ"ש שאין סימא במקרא ואינו שם מבורך וכ"ש ששמצא שמחה כו'.

ובענין הקו' שהקשה על הך דרוחמה שהצריך ב' גיטין ממקומות אחרים אין שייך לנ"ד ואין פנאי. (ולכאורה יש לומר לדעת הט"ג דיהודה גדל' וכה"ג שהם שמות איש יש לומר בכוננה חתם (יותר מאשה ע"פ דעת הט"ג) ויש לומר יהודא ע"ש גוברין יהודאין.

הפעם אודה וע' ט"ג אות יו"ד סקי"א ביאודה גדליא מתת' שלא לכתוב ה' ע' ט"ג אות יו"ד סק"ט. (ומ"ש כת"ר שרה נקרא פעם א"י אי' כתב פן בהדיא עם שפן משמע מדברי הב"ש גבי מתת' אבל הט"ג ס"ק הנ"ל כתב דבכה"ג אפשר שגם הט"ז מודה וע"ש).

ובירונתם משום דבקרוא בְּחולֵם פְּתִיב. ובמְשֹׁנֵלִים יֵשׁ לוֹמֵר מְשׁוּם דְּאִין טַעַם לְהַמְלִיא לְכוּ
בְּעִי קְבֻלָּה דְּוִקָּא וּמְשֵׁא כ"כ בְּשִׁמּוֹת הַנְּ"ל יֵשׁ טַעְמִים כְּנ"ל.

וְהָא דְּלָא הִצְרִיךְ בְּזַה עַכ"פ עוֹד גִּט מְלֵא פְּדִרְךָ שְׁהִצְרִיךְ בְּרוּחָמָה. יֵשׁ לוֹמֵר קִצָּת
דְּבְרוּחָמָה יֵשׁ טַעַם (קִצָּת) לְחִתִּימַת מְלֵא מְשׁוּם שְׁלֵא לְטַעוֹת בְּרוּחָמָה בְּפִתְחָה ע"ש וְיִפְתַּח
אֶת רַחֲמָה וּכְמ"ש בְּשֵׁם הַס"ש שְׁבַעֲרִירו הִיָּתָה אַחַת נְקֻרָאָת פֶּן.

אַלָּא שְׁבַאֲשָׁה אִין לְסִמּוּךְ אַה"ט לְהַסְפִּיק בְּגִט מְלֵא לְחוּד כְּנ"ל. מְשֵׁא כ"כ בְּמִשְׁלֵם הָאֲרִיךְ
הַט"ג שְׁם שְׁאִין לְטַעוֹת לְקֻרוֹת בְּפִתְחָה.

(וְאֶפְשָׁר נְמִי דְּבַהֲגָה גַבִּי רוּחָמָה שְׁכ' וְע"ש כו' וְאֲנִי הֶעֱלִיתִי כו' חֲזַר בּוֹ וּס"ל דְּגַם
בְּרוּחָמָה דִּי בֵּא חֲסֵר כְּמוֹ בְּמִשְׁנֵלִים. וּמַהֲרֵר"נ לְפַמ"ש בְּסוֹף דְּבְרִי וְשִׁכְתָּב שְׁהַנְּכוּן ב'
גִּיטִין יֵשׁ לוֹמֵר שֶׁה"ה בְּמִשְׁנֵלִים וְכוּן מְשִׁמַּע שְׁהֲרִי הִבִּיא רְאִיָּה מִמ"ש רַמ"י גַבִּי מְשֹׁנֵלִים
דְּאִיכָּא דְּקִפְדִי וְיֵשׁ שְׁמִקְנָבֵל פֶּן וַא"כ וְדֵאִי הוּא שְׁם אַחַר כו' וְר"ל דִּישׁ לְחוּשׁ שְׁמָא גַם זֶה
מִן הַמְּקַפְּדִים וְסִיָּים וְה"נ יֵשׁ לוֹמֵר כו' מְשִׁמַּע דַּה"ה אוֹ כ"ש בְּמִשְׁנֵלִים (שְׁהוּא אִישׁ כו').

וּבְדֵאִי צ"ע אִם הַשְּׁנָה הַט"ג מְדוּתִיו בְּכֹאֲלָה. וְיֵשׁ לְעֵינֵן עוֹד בְּכ"ד.

אַבְל לְנ"ד לְפַה"נ אִין שְׁיִיךְ כ"ז: וְלְכֹאֲוֶרָה צ"ע בְּנ"ד אוֹלִי יֵשׁ לְכַתְּנָב לְכַתְּחִילָה שְׁיָמָה
בַּה' פִּינּוֹן שְׁעֵתָה יֵשׁ שְׁמָחָה (וְיֵשׁ ג"כ א' שְׁנַקְרָא שִׁמ' ע"ש זְקִינְתָה שְׁמָחָה) הֲרִי זֶה דוּמָה
לְשִׁאֲרָקָה סְאִיָּה. וּבַד' כַּת"ר נְזַכֵּר שְׁיִרְקָא בֵּא' ב"פ מְסַתְמָא שְׁלֵא בְּדַקְדוּק הוּא.

וּבַט"ג בְּמ"ש וְלִמְאִי דְּמְסַפְקָא לְהוּ שְׁנַגְזוֹר מְשִׁמָּחָה כו' אִף שְׁלֵא כְּתַב כ"א סְפַק שְׁמָא
לְכַתְּנָב בַּש'. מ"מ מְדַסִּיָּים דְּבַזְמַנּוֹ פְּשִׁיטָא שְׁאִין לְכַתְּנָב בַּש' וְלֵא בַה'.

מְשִׁמַּע שְׁלִדִידָהוּ הִיָּה סְפַק לְכַתְּנָב בַּה'. וְה"ה לְדִידוֹן.

וּבְסַפַּק נְרָאָה דִּישׁ לְכַתְּנָב בַּה' כְּמ"ש הַב"ש וְט"ג גַבִּי סְאִיָּה. וְכ"ה בְּהִדְיָא בְּג"פ ס"ק
קל"ח.

(וְגַם יֵשׁ לוֹמֵר שְׁמ"ש הַט"ג סְפַק כו' הִיָּינוּ אִם לְכַתְּנָב בַּש' וְה' אוֹ בַס' וַא'. אַבְל בְּנ"ד
כְּשִׁכּוֹתְבִין בַּש' י"ל דְּוִדָּאִי יֵשׁ לְכַתְּנָב בַּה'.

וְאִינוּ מְוַכְרַח דִּישׁ לוֹמֵר גַּם שִׁמ' הוּא שְׁם בְּפ"ע וְהוּי שְׁם לְעַז אוֹ נְמִשְׁךְ מְסִימָה וְלֵא
מְשִׁמָּחָה אַבְל מ"מ לֵא גֵרַע מְהַסְפַּק דַּה"ט"ג בְּשִׁנְקָרָא בַס' אוֹ ש' שְׁמֵאֵלִית כְּנ"ל). וְאֵעִפ"י
שְׁבַש' שְׁאִסִּי' כְּתַב (בְּאוֹת ש') שְׁיָפָה כְּתַב הַמְסַדֵּר בֵּא' הִיָּינוּ מְשׁוּם דְּאֶתְגַּלְגְּלוּ אֶתְנוּן
מְשִׁרָה לְסִאִי' וּמְסִאִי' לְסִאִי' וְעַכְשָׁיו אִין בּוֹ זְכַר לְשִׁרָה (וְע"ש דְּמְשִׁמַּע שְׁעֵתָה אִין דְּרָךְ
לְקֻרוֹת סְאִי' ע"ש זְקִינְתָה שְׁרָה כ"א דְּרָךְ אֶפְשָׁר מְזַדְמֵן לְפַעְמִים פְּשִׁזְקִינְתָה חִיָּה וְצָרִיךְ
לְקֻרוֹת ע"ש אִמָּה כו').

וּמ"מ צ"ע שְׁהֲרִי גַבִּי סְתִירָה מְאֻסְתֵר לְמַד הַב"ש מְדַהוּרָה רַמ"א בְּכַה"ג ע"ש אוֹת א').
וּמְשֵׁא כ"כ בְּנ"ד (שְׁיֵשׁ שְׁנַקְרָא' ע"ש זְקִינְתָה כו') (דְּאִין שְׁיִנּוּי מְשִׁמָּחָה לְשִׁמ' כ"א שְׁחֲסֵר
הַח'.

וְדוּמָה לְרִיבָה מְרַבְקָה שְׁפַתְבַּה' כְּמ"ש הַט"ג אוֹת ר' סְק"ו וּבְלַק"ש סְמ"א. (וּבְצִיפ'
מְצַפּוּרָה שְׁבַט"ג אוֹת צ' כְּתַב שְׁם לְפַעְמִים בֵּא' וְלְפַעְמִים בַּה' נְרָאָה דַּע"כ הִנְךָ דְּבֵא' ט"ס).

ובבאמת גם בַּשְׁאָסִי א"י טַעְמוֹ שֶׁל הַט"ג שבת' ג"ו וְשֶׁהֵבִיא שָׁם נִזְכָּר גַּם בְּדִבְרֵי הַחֹלְקִים
שֶׁנִּמְשָׁף מִסְאִינִי וְסִינִי מִשְׁרָה וְעַכ"ז דַּעְתָּם בַּה' דְּוָקָא וּבַעַל ג"ו מוֹדָה לְכַתְחִילָה בְּכָל
מְקוֹם רַק בְּדִיעֵבַד דַּעְתוֹ לְהַכְשִׁיר בְּמִצְרִים עַכ"פ שֶׁלֹּא נִוְדַע שָׁם ש' הָעוֹף סִינִי מִשֶּׁא"כ
בְּאִשְׁכְּנֵי ע"ש.

וְאִם כֵּן אֵינֹו מִסְפִּיק בַּמ"ש הַט"ג שֶׁבַעֵל ג"ו הִיָּה בְּמִצְרַיִם בְּרִיחֻק מְקוֹם הָאֲזִין לְמַה
שֶׁשָּׁמַע מִעוֹף הַפּוֹרֶחַ כו' דְּזָה מוֹעִיל רַק לְשֶׁלֹּא נְחוּשׁ בְּדִיעֵבַד גַּם בְּמִדִּינוֹת אֱלוֹ. אָבֵל
לְכַתְחִילָה הָרִי הַסְּפִים בַּעַל ג"ו לְכַתְּוֹב בַּה' גַּם בְּמִצְרַיִם שָׁאִין שָׁם מִחֲשֵׁשׁ הָעוֹף רַק מִפְּנֵי
שֶׁנִּמְשָׁף מִשְׁרָה כַּנ"ל.

וְכֵן מִשָּׁמַע מִסְתַּיִמַת הַב"ש וְשֶׁאֵר פּוֹסְקִים שֶׁכָּל כִּינּוּי הַנִּמְשָׁף מִלֵּה"ק צ"ל בַּה' (וּמִנִּין
לְחֶלֶק בֵּין כִּינּוּי קָרוֹב לְרַחֲוֶק. וּמ"מ צ"ע גַּבֵּי הוֹשָׁקָא יֹאסְקָא וְדוּמִיָּהוּן שֶׁפֶתַב בַּא' וְאוּלִי
ט"ס אוֹ שֶׁלֹּא בְּדִיוֹק כַּמ"ש הַט"ג גַּבֵּי רִיבְלָא ע"ש סק"ו וצ"ע לְכַאוּרָה).

וְעַכ"פ שִׁימָה מְשֻׁמָּחָה נִרְאָה דְּגַם הַט"ג מוֹדָה כַּנ"ל שֶׁדוּמָה לְרִיבָה מְרַבָּקָה וְכַה"ג. אָף
בְּפָלְלִים סִי"ט פֶּתַב הַט"ג דְּבִשְׁמוֹת שֶׁהִרְגִּילוֹת לְכַתְּוֹב בַּא' ש"ד לְכַתְּוֹב כֵּן אָף שֶׁבְּאִים
מִלֵּה"ק ע"ש בְּטוֹב טַעַם.

אָבֵל צ"ע לְמַעֲשֵׂה דְלָא מִשָּׁמַע כֵּן מִסְתַּיִמַת הַב"ש וְהַג"פ ס"ק קל"ו וְכַה"ה וְכַת"ג דְּמִשָּׁמַע
דְּכָלֵל גְּדוּלָה הוּא וְלַפ"ז נוֹפֵל הַפְּלֵל בְּבִירָא (דְּלַפָּה"נ רֹב הַכִּינּוּיִים אוֹ כְּנֹלָם הִרְגִּילוֹת
לְכַתְּוֹב בַּא'). וְגַם בַּט"ג בְּפָנִים לֹא רָאִיתִי כְּפַעַת חִידוּשׁ זֶה.

גַּם מ"ש הַט"ג שָׁם דְּגַם הַג"פ מוֹדָה כו' רַק לְכַתְחִילָה כו' לֹא מִשָּׁמַע כֵּן שָׁם וְס"ק קל"ז.
וּבַג"פ ס"ק קל"ה נִתְקַשׁוּ הִרְבֵּה גְּדוּלֵי הַפּוֹסְקִים בְּמָה שֶׁמִּצְאוּ בְּטוֹפְסֵי גִיטִין אִיזוֹ שְׁמוֹת
יּוֹצְאִין מִהַפְּלֵל.

וְלִפֵּי הַנְּ"ל הָרִי י"ל שֶׁאוֹתוֹן שְׁמוֹת אוּלִי הַנְּרָגָלוֹ כו'. וּבַסִּקל"ז פֶּתַב שִׁישׁ יּוֹצֵא מִהַפְּלֵל כְּגוֹן
אֲלִיגְרִיָּאָה מִטַּעַם דְּנִרְאָה זְרוֹת לְכַתְּוֹב ב' אֲלִפִי"ן זא"ז.

וְכֵן וַיִּנְצִיָּאָה מִשָּׁמַע דְלָא דִּי מַה שֶׁמִּסְתַּמָּא הַנְּרָגָלוֹ כו' וּמִשָּׁמַע דְּוָקָא הִנֵּי כו'. וְגַם מְדַמְסִיק
בַּס"ק קל"ה דֵּאִין הוֹלְכִין בְּזָה אַחַר בַּעֲלֵי הַלְשׁוֹן שֶׁמִּגְרָשִׁין אֱלָא אַחַר בַּעֲלֵי הַלְשׁוֹן שֶׁמִּמְנוּ
לוֹקַח הַשָּׁם.

מִסְתַּמָּא נְמִי רְגִילִים כָּאֵן בְּאִנְפֵּן אַחַר וְל"מ. וְעִי ט"ג בַּש"נ אוֹת ג' סק"ח בְּשָׁם ע"נ גַּבֵּי
גְּאֵמִילָה כִּינּוּן דְּכָבֵר דְּשׁוֹ וְהַנְּרָגָלוֹ לְכֹתְבוֹ מְלֵא אִין לְשׁוֹת מְנַהֲגָא כו' מִיְהוּ סוּף הַשָּׁם יְכַתְּבוּ
בַּה' כִּינּוּן דִּידְעֵי דַּעֲיָקָר הַשָּׁם הוּא עֲרָבִי כו' מִשָּׁמַע דְּבִזָּה לֹא מְהַנִּי הַנְּרָגָלוֹ.

וְכַת' ב"א גּוֹפָא סִי צ"ד בְּשָׁם חֲנַצִּי הַמִּצִּיא שֶׁכָּל כַּה"ג שִׁישׁ יו"ד אִין כּוֹתְבִין ה' בְּסוּף
כ"א מִשׁוּם שֶׁלֹּא הַנְּרָגָלוֹ לְכַתְּוֹב ה' וְאִתּוֹ לְמִיטְעֵי כו' וּמ"מ מִשָּׁמַע דְּדוּקָא בַּכַּה"ג אָבֵל
הַנְּרָגָלוֹ לְחִיד לֹא מְהַנִּי. וְגַם ע"ז קָשָׁה מִסְאִיָּה.

וּבַט"ג אוֹת ש' פֶּתַב שֶׁרְצִיָּה בַּה' (גַּם אַמְש"ש בְּשָׁם רְחִצִּי כו' קָשָׁה מִסְתִּירָה וְכַה"ג טוֹבָא)
וְשָׁם סוּף אוֹת ש' פֶּתַב ג"כ מִעֵין סְבָרָא שַׁבב"א הַנְּ"ל אָבֵל שָׁם קָאִי גַבֵּי שְׁמוֹת שֶׁאֵינָם
מִלֵּה"ק וְנוֹטָה שָׁם שֶׁכָּל שֶׁאֵין בָּהּ יו"ד כו' יֵשׁ לְכַתְּוֹב בַּה' אֲפִי שְׁמוֹת לַעַז וְהוּא גַּם כֵּן
חִידוּשׁ לְהִקְפוּדָה.

ועי' ט"ג בלק"ש עיירות ססקי"ג מענין זה פלגא דמילתא שלפע"ד הדבר צריף תלמוד בענין מה לכתוב בסוף. ונא יודיעני כת"ר דעתו בזה.

גם א"י מאן נוכח אם הורגלו לכתוב שימא בא' (שאינו שם מצוי כ"כ). אבל בענין אם לכתוב בס' או בש' לפע"ד סני בגט א' בש' ולתשובתו אצפה: סימן כ"ט בשם לעו שהיו"ד מורה על חירק או צירי אם לכתוב בב' יודי"ן או בחד: ידידי הרב המפורסם כו' מוה' שלמה נ"י: לא ידעתי ששליח מצפה ונחויץ כו'.

אמנם פיון שלפה"נ ליפא מי שנקראת קיילי' בפתח חריף. יש לדמותו לכתובת א' לפתח שיהספיו שואין לקותבו (במדינתנו).

ובדיעבד פשר אם ליפא מי שנקראת פן בקמץ כמ"ש בש"נ גבי חאנוכה. ועם דשם דיש לומר היינו טעמא דבאמת בלשון לעז דרף להניח א' במקום נקודת פתח ג"כ כמ"ש הט"ג ש"א אות ג' ססק"א.

הרי לפה"נ באמת גם בנ"ד הדרף אצלנו לכתוב ב' יודי"ן לצירי בלשון לעז וכ"ה בס' הנדפסים בל"א (במחזור עברי טייטש וכה"ג). (ולכאורה יש לומר קצת דכ"ש נמי הוא דבנ"ד גם פשנכתב בחד יו"ד יש לטעות בחירק כו') וראיתי בט"ג ש"נ אות ל' סק"ד שכ' ויש שנקראת הל' בצירי כו' יש לכתוב לייצא אף אולי ט"ס (וכה"ג ראיתי בתשו' ב"א סי' פ"ו כ"פ ביילא בב' יודי"ן וכן במפתחות שם וזה ע"כ ט"ס).

ומ"מ נראה דגם אשגירת לישנא דהט"ג לכתוב בב' יודי"ן וכן מלת צירי רוב פעמים נכתב. שם בב' יודי"ן אחר הצ': והר"פ שכ"כ לכתחילה לפה"נ ס"ל דקמו שפקריאת עצם השמות.

אם עתה קורין בשינוי אין חוששין למ"ש בס' קדמוני'. כמ"כ בענין פתיבת האותיות לסימני הנקודות יש לומר פן.

וע' ט"ג בש"א אות ב' סק"ח גבי שם באלי דאם השם לוקח מהישמעאלי' והם פותבין בלא א' דעת מהראנ"ח (ומהרי"ט) לכתוב פן. וסיים הט"ג ומכ"ש אם חותם פן דאין לשנות (ויש לחקור איך פותבת בנ"ד).

וא"כ לכאורה יש לומר דה"ה בשמות לקוחי' מל"א יש לילף אחר הנהוג לפי העת והזמן כו'. וע"ש בט"ג אות ל' ססק"ה.

ובאמת בב' שמות שהפירש ביניהם הוא רק בין חירק לצירי (דמשמע מט"ג שג"כ פותבין שניהם בשנה בחד יו"ד) לפע"ד צע"ג למעשה שהרי פל הקורא בגט (בוזה"ז שנהוג לצירי ב' יודי"ן) יקרא בחירק ויטעה שזה שם האחר כו'.

ולפע"ד לכאורה טעמ' דהב"ש בש"א סוף אות ו' וש"נ אות ו' שמתלק בין פינוי לשלום (ורידמן) שהלעז פריד בחירק לבין פינוי לשמחה (ורידמן) שהלעז פריד כו' שהניח הט"ג זה בצ"ע פיון דגם צירי פותבין בחד יו"ד כו' ע"ש בש"א סקט"ז.

לפי הנ"ל שבאמת עתה נוהגין באגרות וכה"ג לכתוב צירי בב' יודי"ן נראה דיש לומר דאעפ"י שאין זה בדיוק כ"כ וגם בחד יו"ד נקרא שפיר בצירי אשר ע"כ בחרו בגט

לכתוב בחד יו"ד כדי להבדילו מפתח חריף (וכמו שמהאי טעמ' בחרו בפתח לכתוב בלי א' כדי להבדילו מקמץ).

מ"מ פאן שיש ב' שמות לעזו של שלום ושל שמחה ס"ל שיותר טוב לכתוב על הנקרא בציורי ב' יודי"ן כדי להפיר שלא נטעה לקרות בחירק ושינה פינוי לשלום כו' (וע' מעין זה קצת בט"ג ש"נ אות ל' סק"ב לענן א' לפתח).

שינה חשש יותר מטעות לקרות בפתח חריף שאין מי שנקרא פן כו'. וא"כ מוכן דעכ"פ אין חשש כ"כ אם פתבו ב' יודי"ן לציורי כו'.

(ובענין פתח חריף אם עיקרו לקוח משם רייץ רייצא והוא מדברי מהרא"י שבס"ש תמוה לכאורה וכמו דמסיק הט"ג עצמו שם דמשמע שהנחת השם בזמן מהרא"י הנה רייץ בפתח וחירק וכמו חיים אלפיים כו' (וכ"מ ממה שזכר רעיצא) ומאי דסיים הט"ג ע"ז ולפע"ד א"א לומר כו' ונראים הדברים כו' (ע"ש דכ"א ע"ב) איני מבין לכאורה.

(ומלת חניץ לפה"נ כ"ה חניץ כמ"ש לעיל. וכן קניץ למנצח פ"ד דשקלים וכה"ג) ואין להאריך שהשלים דחסק ולדבריו יש פאן מקום עיגון.

לכאורה יש להקל אלא שפשיט' שאין לסמוך עלי פלל: ידידו נחמיה ביהו סימן ל' לענין יו"ד נע באמצע תיבה באיזה נקודה שתהיה (זולת בחולם ומלאפום) כמו מריאשע חייענא וכדומה: הנה בב"ש גבי שם חניא כתב שהפרש בין זה שפותבין בב' יודי"ן לבין שם ח' שפותבין בחד יו"ד.

משום שח' לה"ק וסניא לשון ארמי. ולפ"ז בלשון לעז לכאורה יש לדמות יותר ללשון ארמי (וכמו לענין א' בסוף תיבה).

אף לכאורה אינו מוכן כ"כ מנלן דלשון ארמי חלוק בזה מלה"ק ובתרגום דבראשית על ניחי אדם ניחי שות כו' מתרגם הפל וסניא בחד יו"ד וכן הוא בת"א דריש ניחי. רק בתרגום יונתן שם אי' וסניא בב' יודי"ן.

אבל בבראשית גם בת"י אי' וסניא בחד יו"ד. גם צ"ע משם אחי' שבגמרא דמ"ק שהביא הט"ג דמדכתב בה' לבסוף משמע שהוא לה"ק כמש"ש ועכ"ז הוא בב' יודי"ן.

אבל משם יחיי' שהביא שם בט"ג לק"מ פיון שהוא שם ערבי כמש"ש. ולענין ה' לבסוף פן ס"ל להרגיש בכל שם ערבי ולהב"ש באמת צ"ל בא' בסוף ע' פללים.

אבל משם אחייה שהוא בגמרא בה' וא"כ (להב"ש) ע"כ הוא לה"ק ועכ"ז הוא בב' יודי"ן צ"ע לכאורה (וית' א"ה). והנה הט"ג המציא חילוק אחר בין חניא לחי' בדרך פשוט ונכון לכאורה היינו ששם חניא שהוא בחירק תחת הח' ע"כ בעי' ב' יודי"ן דהראשונה נצרך על הוראות החירק דחי"ת.

משא"כ ח' החי"ת בפתח כו'. ולפ"ז בנ"ד ג"כ בחד יו"ד לכאורה.

אף אינו מוכן אף ניחא לי' בשם אחי' ובשם חני' הנ"ל (וצריך לומר דס"ל דהנחת תיבות אלו ג"כ הח' בחירק והוא דחסק גדול ומנלן ופשוט הלשון נראה דבשניהם ה"ח בשווא אחי' כו').

וְזֶה שְׁנִסְתִּיעַ בְּזֶה מִדְּבָרֵי הָע"נ אֵינוֹ רְאִיָּה כ"כ דִּישׁ לֹא מִדְּמ"ש דָּשֵׁם חִי אֵינוֹ דּוֹמָה לְשֵׁם חַיָּא שְׁזֵה בְּחִירָק וְזוֹ בְּפִתְחָה אֵין הַפְּנוּנָה שְׁזֵהוּ עֵינָר הַטַּעַם בְּעֶצֶם אֶלָּא לֹאמֵר שְׁמֵזֵה נִשְׁמַע שְׁאֵינָם מִשׁוֹרֵשׁ וְעַנְנָן א' וְנִשׁ נֹמֵר דַּס"ל כְּחִילוֹק הַב"ש הַנְּ"ל.

וּמִמָּה שְׁזֵה בְּחִירָק וְזוֹ בְּפִתְחָה יֵשׁ רְאִיָּה שְׁזֵה לְשׁוֹן אַרְמֵי וְזוֹ לַה"ק ע"ד שְׁמִבְיָאִים רְאִיָּה מִמָּה שְׁזֵה בַּא' וְזוֹ בַּה' כו'. (וְיֹתֵר נִרְאֶה דַס"ל לַה"ע"נ דְּבָשֵׁם חַיָּא פְּשִׁיט' שְׁיֵשׁ לְכַתְּוֹב פֶּן שְׁפֹן הוּא שֵׁם ר' חַיָּא הַמְּפֹרָסִים בְּגִמְרָא רַק אֲתִי לְאֲשַׁמְעִינָן עַל שֵׁם חִי דְאֲשֵׁה שְׁאֵינוֹ נִמְשָׁף מִשֵׁם חַיָּא מֵאַחַר שְׁזֵה בְּחִירָק וְזוֹ בְּפִתְחָה אֶלָּא נִמְשָׁף מִלְשׁוֹן פְּעֵת חַיָּה כו').

וְחִדַּע שְׁאֵין פְּנוּנָתוֹ ע"ד שְׁתּוֹפָס הַט"ג שְׁהָרִי כְּשֶׁבַח לְהַטְעִים בְּשֵׁם חַיָּא דְאָף אֵי חוֹתָם בְּחִד יו"ד לֹא מְהַנִּי כְּתֹב פִּינּוֹן דְּחוֹתָם בַּא' בְּסוֹף וְקָרוּ הַח' בְּחִירָק כו'. וְלִסְבַּרְת הַט"ג הָא דְחוֹתָם בַּא' לֹא מַעֲלָה וּמוֹרִיד כְּלָל וְכוּלֵי מִלְתָּא תְּלוּי בְּחִי"ת אִם הוּא בְּחִירָק כו'.

אָבָל אֵי כַהֲב"ש א"ש דְּהַפֵּל מוֹעִיל לְהוֹכִיחַ שְׁהוּא מִלְשׁוֹן אַרְמֵי (וְלִפִּי הַנְּ"ל בְּהַגָּהָה א"ש טְפִי דְּהַפֵּל מוֹכִיחַ שְׁהוּא ע"ש ר' חַיָּא בַגְמ'): וְהִנֵּה דְבָרֵי הַט"ג דְּכָאן דְּמִשְׁמַע דְּכִלְלָא הוּא דְּכָל שְׁהָאוֹת שְׁלִפְנֵי הַיּו"ד אֵינוֹ בְּחִירָק אֵין מְקוּם לַב' יוּדִי"ן א"א לְהַתְקַיֵּים כְּלָל מִכְּמָה שְׁמוֹת שְׁכַפּוּסָקִים וּב"ש שְׁנִכְתְּבִים בַּב' יוּדִי"ן אָף הֵיכָא שְׁהָאוֹת הַקּוּדָם אֵינוֹ בְּחִירָק כְּמוֹ שֵׁם סָא וְשֵׁם גְּנִיָּא וְגִירִילִיָּא גְּאֵלִיָּא (וְכֵן גְּרָאֵסִיא אֵי בַט"ג שֵׁם (כְּמִדּוּנְמָה שְׁהוּא מַע"נ) דְּמִשְׁפָּטוֹ בַּב' יוּדִי"ן וְכֵן בְּיִלְיָא ע"ש בְּשֵׁם מְהַר"ש הַלּוּי דֵּיִאֲמַנְטִי כְּרִישׁוּיִידֵי פְּיִיאֶלָּא פְּיִיאֶרְל פְּיִיעֶרְל וּבַט"ג אוֹת פ' סְקִי"ד פִּיִּיא שְׁיִיא אֵיִיא.

וּבְאוֹת דַּס"ט בְּשֵׁם הָע"נ דְּוְנִיָּא וְאָף שַׁבַּשׁ אֵי אוֹת ס' סַסְק"ב כְּתֹב עַל שֵׁם שְׁיִיא שְׁכַפּוּסָקִים שְׁאֶפְשֵׁר שְׁקִרְיָאָתוֹ שְׁיִיא בְּחִירָק. בַּש"נ אוֹת פ' הַנְּ"ל מְבֹנָאָר דַּס"ל שְׁהוּא בְּפִתְחָה הַשִּׁי"ן וּמַש"ש ע"ש פְּיִיאֶלָּא שְׁאֶפְשֵׁר שְׁהִיָּתָה נִקְרָאת בְּחִירָק תַּחַת הַפ' וְקִמַּץ תַּחַת יו"ד ב' ע"כ לֹא דוֹקָא הוּא וְלֹא אֲתִי לְאֶפּוֹקִי הֵיכָא שְׁהַיּוּדִי"ן אֵינָם נְעִים בְּתַנּוּעָה עֲצָמִית כ"א נִמְשָׁכִים לְפִתְחָה שְׁתַּחַת הַפ' ע"ד פִּתְחָה חֲרִיף שְׁאָז א"צ לְכַתְּוֹב א' כו' ע"ש אָבָל לְעַנְנָן כְּתִיבַת ב' יוּדִי"ן הָרִי מְסִיק שֵׁם גּוּפָא בְּשֵׁם פְּיִיא דְּגַם שְׁהַפ' בְּפִתְחָה כּוֹתְבִין ב' יוּדִי"ן.

וְכַמְבֹּנָאָר מִהַשְׁמוֹת הַנְּ"ל דְּרִבּוּם נִיפְרִים שְׁאֵין הָאוֹת הַקּוּדָם בְּחִירָק וּבְפִרְט בְּשֵׁם סְאִי' הַנְּלִקַח מִשְׁרָה רַק שְׁאֵינָם יְכוּלִים לְדַבֵּר הַר' מִדְּבָרִים בְּמִקּוּמוֹ הַיּו"ד. עַכ"פ מְבֹנָאָר שְׁהַס' בְּקִמַּץ וּכְמ"ש הַב"ש שְׁהַנְּקִוּדוֹת שְׁווֹת וְכַמְבֹּנָאָר מֵהַא' שְׁאַחַר הַס'.

וְזֶה פְּשׁוּט. אֲמַנָּם אַחַר שְׁחִזֵר הַט"ג וְהוּדָה שְׁגַם אֵי הָאוֹת שְׁלִפְנֵי הַיּוּדִי"ן אֵינוֹ בְּחִירָק.

כּוֹתְבִין ב' יוּדִין. חִזֵר וְהוֹקְשָׁה לוֹ בְּאוֹת פ' שֵׁם מַה בֵּין פְּיִיא וְשְׁיִיא לְבִין חִי וְכַתְּבֵי דִישׁ לְחַלֵּק דָּשֵׁם חִי נְגִזֵר מִלַּה"ק כו' וְכַנְרָאָה שְׁהוּא עֲצָמוֹ ע"ד הַחִילּוֹק הַמְּבֹנָאָר בַּב"ש בֵּין חַיָּא לְחִי כְּנ"ל.

אֶלָּא שְׁבָא לְהַטְעִים סְבַרְת הַחִילּוֹק (וְגַם דְּמִשְׁתַּגֵּר בְּקַמִּיָּת' דַּס"ל דְּבִשְׁבִיל תַּנּוּעַת הַיּו"ד גּוּפָא תַרְמִי ל"ל כו'). וְהַמְצִיא וְהוֹלִיד חֲדָשׁוֹת דְּכָל הַנְּחֻוֹת שְׁמוֹת כְּאֵלוֹ.

מוֹשֵׁף הַפִּתְחָה שְׁבָאוֹת הַקּוּדָם (אוּ הַקַּמִּי"ץ וְכַה"ג) הַרְגָּשַׁת יו"ד הַרְאֻשׁוֹנָה. עַל מִשְׁקַל דִּי חִי כו'.

ויו"ד הב' לבד מתנוע' בתועה בפ"ע ע"כ בעי' ב' יודי"ן. אלא שפנשם הפתוב בתורה מועיל הדגש שפיו"ד להיות כב' יודי"ן משא"כ בשמות חול שאין בהם ענן דגש בעי' לכתוב בפירושו ב' היודי"ן ועפ"ז ממילא ישמיענו תדשות ולחלק עלינו את השוין.

היינו שלא שיקף להצריף ב' יודי"ן כ"א פשהאות הקודם עכ"ז נעה בנקודת פתח או קמ"ץ וכה"ג אבל היכא שקהאות סודם נחה בשוא ונחטפת עם אות הקודם לה אז לא שיקף ב' יודי"ן שיקרי א"א לשוא נח להמשיך הרגשת היו"ד הא' כו'.

וע"כ באמת פליג באות ש' סק"ז על תשו' גנת ונרדים שמצריף בשם סאסי' ב' יודי"ן ע"ש (והיינו משום \$\$ הס' הב' נקרא בשוא והיו"ד בסגול. דאם היה הסגול תחת הס' נדאי אין מקום לב' יודי"ן כו').

אף באמת לא משמע כן פלל מפל הפוסקים שסתמו והזכירו כל השמות הנ"ל בב' יודי"ן ובנדאי יש בהם ג"כ שקהאות הקודם הוא בא נח וכמו שם גראסי' הנ"ל ניפר שהוא ממש כמו סאסי' ג"כ ע"כ הס' בשוא וכנ"ל בסאסי' וכן גאלייא הנ"ל וכמ' דונייא הנ"ל.

נהגם שהט"ג אות ד' רצה לתקן זה וכתב בוהה נראה כו' היינו לומר שהנ' דדונייא נקרא בפתח כו' והייע"כ בג' הברות דו ני יא. אבל לא משמע כן פלל.

ש קאי שם על שם דונא שנדאי אין בו כ"א ב' הברות דו נא וע"ז פתב שאם קורין דונא ביו"ד נ"ל לכתוב בב' יודי"ן מע ג"כ שנקרא בב' הברות דאלו דו ני יא הוא כמו שם אחגו' וכ"ש בשם פיליאי נדאי נקרא הב' בצירי והל' בשוא ש ב"ש בשם גונייא שפתב ואם קורין כו' ולא תחת הנון כו' משמע דברינשא הפתח קאי אב' היודי"ן כו'.

ולה לא קאי כ"א איו"ד הב'. וע' בשם זני.

והנה עם היות שמות הנ"ל קשה לברר איך הם נקודתם. תמיה לי מילתא נא למה ליה ליקנס בפרצה דחוק' כ"כ לחדש חידושים אשר שערום הראשונים.

והלא אף גם במקרא מצינו הרבה מלבב' יודי"ן ואף פשהאות הקודם בשוא נח כמו פי תהיין לאיש שתי נשים דריש פ' תצא דג"כ הה' שלפני היודי"ן הוא בן נח. וכמ"כ יש מלת תהינה סוף פ' מסעי נא גבי ערי מקלט וגבי בנות צלפחד הרבה פעמים לרוב.

וגם בפ' תולדות (חמישי ל"ה) מקץ (שני ל"ו) וכן ואותה החייתי (בלק שלישי נ"ג) ובשאר נקודות באות הקודם יש לרוב כמו ותחיין את הילדים (שמות) החייתם כל נקבה (מטות) וימרו את חיהם (שמות) וחיית רבית (נצבים) ועתה חייתי לשני מחנות (וישלח) היינו בעיניהם (שלח) והיית רק למעלה (תבוא) שני חיה שני חיי (ויגש).

וכה"ג טובא. ונהגם שנדאי יש ג"כ חסרים בחז יו"ד אבל נראה דמעוטא ניהו (ע' מסורת סוף ויגש על החיתנו משמע רק ג' חסרים כו').

ובתרגום שמות תהוין תחזיין. יהודיתא חיייתא ובסוף ויגש קיימתנא ובפ' מקץ תהיין ובריש תצא תהויין.

ובוישב שיקרת ערבאי וכה"ג לרוב. ובגמרא עצמו מספר.

קשיין אהדי. הוויין ידים (קדושין ה' ב) חזיין.

תְּצַיֵּן. תְּצַיֵּן בְּפָרוּטָה בְּיַסְדֵיךָ (גִּיטִין נ"ח).

מִיָּד. בְּנִיָּן (תְּעֵנִית י"ב ב').

עֲבֵרֶיךָ. מִיָּדָה דְרִישָׁא.

(לִיבָנָה דְאֶשְׁתִּיור) מִבְּנֵינָה (קוּרִין) מְעַנֵּינָה (דִּיּוּמָא) אֶתְיִקְוֵרִי דְמִתְיִקְרִי (מְגִלָּה כ"ח) סְדִינִין הַמְצִינִין (בפ' ב"מ) חֵיב חֵיבִים. נִיָּר.

תָּנָא וְשִׁיר. בְּשִׁירָא דְבָרוּ (ספ"ק דְעֵירוּבִין), שְׂכִיחָא שְׂיִרְתָּא מִתְיָרָא (קְדוּשִׁין ל"א) אֲנִדְרֵינִיּוֹס אֶסְפְּסֵינִיּוֹס (גִּיטִין נ"ז ב') וּמִהִמְיָנִיהוּ (סוֹפָה פ"ה מ"ג) וְכֵן בְּתַרְגוּם פ' תְּצַנָּה כ"פ.

וכה"ג מלא בכל הש"ס. ומה גם פְּשֵׁהָאוֹת הַקּוּדָם בְּשָׁנָא נַח כְּמוּכָן מִהַנְּל.

(גם מוכן שְׂיִישׁ בְּהֵן בְּתַרְגוּם וּבְגֻמ' כְּמַעַט כָּל הַנְּקוּדוֹת תַּחַת הַיּוֹדִי"ן אִף כְּמוֹ קִמְצָן וּפְתַח שְׂאִין לְזִמְרָה שְׁהִי"ד הַב' בָּא לְהוֹרוֹת הַנְּקוּדָה שְׂתַחַת הַיּוֹדִי"ד הַא' אֲלָא נִרְאָה שְׁהִטְעַם הוּא שְׂאִם הִיָּה בִּיּוֹדִי"ד א' הִיָּה נִקְל לְטַעוֹת שְׁהוּא רַק לְהוֹרוֹת חִירָק עַל אוֹת הַקּוּדָם.

לְכֵן בָּא בְּב' יוֹדִי"ן לְהוֹרוֹת עַל הַתְּנוּעָה וּלְהַדְגִּישׁוּ. וְז"ש בְּעַל ג"ו שְׂבִט"ג אוֹת ש' הַנְּל בְּשֵׁם סְאִי' שְׂפּוֹתֵינִי יוֹדִי"ד ב' לְהוֹרוֹת עַל דְּגִשְׁתַּת יוֹדִי"ד א' כו'.

וְלְכֵן בְּתַחֲלִיל תִּיבָה לְכַאוּרָה לֹא נִמְצָא כְּזֶה. זוּלַת כְּשִׁי"ד בְּחִירָק ע' עֲמוּס ג' אַרְי' שְׂאָג מִי לֹא יִירָא.

וכמ"כ כְּשִׁבָא בְּנִי"ו מְלֶאכֶסֶם כו'. אִף ע' גִּיטִין (ד' נ"ו ב') אִיגִיּוֹרִי וצ"ע.

וְדוּגְמָא לְזָה ע' ט"ג בְּש"א אוֹת ו' סק"ז דְבְּאֶמְצַע תִּיבָה ע"כ לְכַתּוּב ב' ווִי"ן שְׂלֵא נְטַעָה בְּמֶלֶאכֶסֶם. אֲלָא דְשֵׁם נְתִקְשָׁה בְּשֵׁם וְנֹא לְוִילִי"ן דְּהַנְּחַת הַתִּיבָה בְּפ' רְפוּיָה כו'.

אֲבָל הִיא דצ"ל ו' וְדֹאֵי כּוֹתְבִין ב' ווִי"ן ע' שֵׁם חֲלוּנָא וּבְש"נ אוֹת ו' פְּרִיוּא (ע"ש מ"ש בְּשֵׁם הַלְבוּשׁ דְּמִשְׁמַע דְּלַעוּלָם כָּל ב' ווִי"ן כְּחַד חֲשִׁיבָא). וְשֵׁם חֲנוּקָה וְכֵה"ג בְּכ"ד.

וְמָה שְׂגַבִּי נִי"ו גַּם בְּתַחֲלִיל הַתִּיבָה כּוֹתְבִים לְפַעְמִים ב' ווִי"ן כְּמוֹ וּוְאֵלֶּף הִיָּנּוּ מִשּׁוּם דּו' א' דּוּמָה לְפ' רְפוּיָה כו' (וְע' בְּשֵׁם וְאֵלֶּף. וּבְש"נ ווִיכּוּנָא.

וְיִישׁ לְעֵינֵי גַבִּי שֵׁם אֲרוּלִיידו) וּבְגֻמְרָא חֲתוּנוּתָא אֶתְרִנוּת' תְּנִיָּא כְּנוּתִיָּה. אֲמָנָם בְּמִקְרָא כְּמִדּוּמָה שְׂלֵא נִמְצָא ב' ווִי"ן בְּשִׁבִיל לְהוֹרוֹת שְׁהוּא נַע כְּדָרָךְ שְׂנִמְצָא בִּיּוֹדִי"ן כְּנ"ל וצ"ע בְּסִפְרֵי הַדְּקוּקָה).

עכ"פ מכ"ז לְכַאוּרָה יִפְלָא מְאֹד עַל הַגְּאוּן ט"ג ו"ל לְמָה לִיָּה לְדַחֲוִי כ"כ שְׂפַנְרָא מִדְּעַתּוֹ ו"ל שְׂבִיבִיל תְּנוּעַת הַיּוֹדִי"ד גְּרִידָא אִין מְקוּם לְשִׁיבְטָרָךְ ב' יוֹדִי"ן. וְמָה נַעֲשֶׂה בְּכָל הַנְּל.

גַּם דְּבָרֵי ו"ל סוֹתֵרִים זא"ז. דְּגַבִּי שֵׁם פְּיָא כְּתִב שְׂיִישׁ לְהַקְפִּיד שְׂלֵא לְכַתּוּב א' אַחַר הַפ'.

מִשּׁוּם שֶׁהַפ' מוֹשֵׁף הַיּוֹדִי"ד עַל מְשַׁקֵּל דִּי כו' (וְהֵא' יִפְסִיק בִּינֵיהֶם וַיַּעֲכֹב זָה) וְעכ"ז גַּבִּי שֵׁם סְאִי' כְּתִב שְׂטַעַם הַב' יוֹדִי"ן מִשּׁוּם דְּהַיּוֹדִי"ד הַא' נִרְגַּשׁ בְּהַבְרַת הַס' כו'. גַּם שֵׁם גַּבִּי פִּיָּא כְּתִב דְּגַם שֵׁם חֵיִים הַיּוֹדִי"ד הַא' דְּגוּשָׁה (פִּי' וְהִיא כב'.

א' לְהִיּוֹת נִרְגַּשְׁתָּ בְּחִי"ת. וְב' לְהִיּוֹת נַע כִּי) וְהַיּוֹדִי"ד הַב' כְּחִירָק לִיּוֹדִי"ד הַא'.

וגבי שם רייזן פֿתב דֿחיים ואלפנים. היו"ד הא' נקרא עם הפֿתח על משקל די.

והב' מתנועעת בעצמה ועליה קאי החירק כו' (וא"כ מהו הדגש כו'). ומלבד שפֿכר נתבאר שדבֿריו שפֿכאן סותרים למ"ש בש"א גבי שם חייא וכן פֿאות ס' שם שייא וכן"ל.

(ומלבד שקשה עליו משם יחני' ואחיי' שהזכיר שם בעצמו פֿנ"ל): והנה מנֿוסח הגט גופא מוכח ג"כ שיש מקום לתנועת פֿתח תחת ב' יודי"ן מצ"ע. שְהרי משום זה הצריכו ג' יודי"ן בתהנוניין ותיצבויין.

דאלו בב' חששו שיהי נקרא בפֿתח היודי"ן כו' (נהרי הני"ו דתהנוניין ודאי נקרא בשוֹן נחכו'). ואף שאין זה רק חששא היינו שפֿבאָמת נוכל לקרות היודי"ן בחירק ג"כ כו'.

גם הרי מבואר דבג' יודי"ן המלה מתקנת בטוב לכל ונקראת בחירק לבסוף. ולכאורה יש פֿאן יתור ודאי ומלתא ל"ל ואין ביאור למלה זאת.

אע"כ דב' יודי"ן פֿחד חשיבי ממש (דאלו חד הנה נידון פֿחירק להקודם. לכן פֿל שְהוא נע משפֿטו להפֿתב שנים פֿל שאין שם נקודות פֿתלמוד וכן גט) ועדיין הנה פֿאפֿשר להיזתם נקראים בנקודת פֿתח.

לכן פֿא היו"ד הג' שְהוא פֿחירק להקודם כו'. ובאָמת לפענ"ד ודאי לא גרע זה מפֿתח חרף.

שְוודאי פֿאפֿשרי הנה להיות נקרא בטוב גם פֿחד יו"ד פֿמו חי די וכמ"ש הט"ג גבי רייזן. ובמקרא לפה"נ לא ימצא פֿזאת פֿלל בב' יודי"ן כ"א פֿחד יו"ד פֿמו היצא (בפ' נח) וכן העינה (פ' חיי שְרה) הבינה גבי יוסף וגבי אליעזר.

אלא שבגט ראוי לכתוב פֿפי דרף התלמוד. פי המקרא סומך על קבלת הנקודות.

כמ"ש מהרי"א שבט"ג שם ובתלמוד הנהיגו להוסיף אותיות המורים על הנקוד בַענין שיהיה רחוק מטעות. וכנודע בפ' משארז"ל ספֿרא בצירא ותנא תוספֿא'.

ואפֿר ע"כ נוהגים תמיד בפֿתח חרף לכתוב ב' יודי"ן פֿמו מייתי דייס' כו' פֿדי שלא נטעה בחירק. וה"ה וכ"ש פֿשהיו"ד בעצמו צ"ל נע (אף בפֿתח) שפֿצינו גם במקרא לפֿעמים ב' יוד"ן (ואף בפֿתח פֿמו שני חיי דויגש).

וגם סגול דותחין תהינה. לכאורה א"צ כ"כ להוספת היו"ד בשביל הוראת הנקודה.

פי עיקר הוראת היו"ד הוא על חירק וציירי. .

וצ"ע בס' דקדוק). ודאי ראוי להפֿתב בתלמוד וכה"ג בגט בב' יודי"ן.

פֿדי שלא יהיה נקרא פֿחורק להקודם. וכדמצינו באָמת בְּכָל התלמוד וכן"ל והן אָמת דלפי כ"ז הרי גם על הב"ש ושאר פֿוסקים שְהנצרכו לזקדק בשם חייא ולהמציא חילוק חדש בין לה"ק ללשון ארמי לכאורה חל ג"כ הקפינדא פֿל הטורח הזה למה הרי לפי הנ"ל פֿן משפֿט הלשון וכן ראוי להפֿתב בגט (שאין בו נקודות) בְּכָל המלות אף אם הוא בלה"ק (אם לא פֿשיש איזה טעם פֿמו מנין כו' ויתבאר אי"ה).

אף באמת יש לומר דלא הוצרכו הפוסקים להטעים בשם חז"ל כ"א מפח שם חי'. דלכאורה במבטא שניהם שונים כו'.

ועיקר הפנונה דהקפידא תשוב על שם חי' למה היא בחד יו"ד. אלא שבאמת עיקר הטעם בזה לפי שנקראת ע"ש (נפש חי' או) פעת חי' וכל תיבה ושם שנקתב במקרא ממש דין הוא שנקתבת בגט ג"כ כבתורה.

(דבזה אין מקום לטעות דזיל קרי בי רב כו') וכדמצינו בכ"ד שבשם הפתוב בתורה אין מוסיפין אף כדי לתקן הקריאה וכמו לכתוב מושה בניו החולם וכן אהרון ויעקוב וכה"ג. משא"כ בשמות שלא נמצא בפתוב כל המוסיף להכתיב מלא משנבח כמ"ש גבי מימון ובכ"ד.

וז"ש הפוסקים דחי' הוא מלה"ק. לאו בלשון בלחוד תליא אלא הפנונה שהיא מלשון פעת חי' הפתוב בפירוש (דוקא) בתורה דבזה אין ראוי לשנות.

ומ"ש דשם חז"ל הוא לשון ארמי ג"כ אין הפנונה דלשון ארמי דוקא גורם זה. אלא הפנונה דלפי שהיא לשון ארמי ממילא איננו עכ"פ פלשון חי' הפתוב בתורה כו'.

ובזה יתורץ ג"כ מה שגמגמתי לעיל מנלן דמשפט לשון ארמי נותן להכתב בב' יודי"ן וכו"ל דתרגום נחיי הוא וחי' הוא וחי' יו"ד כו'. אלא דכאן עיקר הפנונה רק לומר שאיננו לשון חי' הפתוב בתורה.

וא"ש ג"כ מה שיש לדקדק משם אחי' שבגמרא פנתבאר לעיל. דיש לומר ג"כ דעכ"פ אינו פתיבת חי' שבתורה ממש כו'.

ובזה אש"נ דלכאור' גם זולת כל הנ"ל צ"ע מה צריך טעם לכתובת חז"ל אחר שהיא שם מפורסם בגמרא ודאי בכל מקום אזלינן בטר שמה בזה כו' אלא דהפל סובב הולך לתת טעם לשם חי'. ואז ממילא נצרך להפריש בין חז"ל לחי': אמנם עוד נלפע"ד עיקר.

דיש חילוק בזה בין אמצע התיבה לסופה. ובזה יתקון ג"כ (קצת) גם ד' הגאון בט"ג. והוא דדוקא באמצע התיבה המנהג (בגמרא וכה"ג עכ"פ) לכתוב ב' יודי"ן. כשצריך להיות היו"ד נעה כנ"ל.

אבל בסוף תיבה באמת לא נהגו כן לא במקרא ואף לא בגמרא וכה"ג. אלא אז פותבין אחר היו"ד א' מאותיות אהו"י להורות על נקודת היו"ד.

וכמו תניא קשיא אסיא רומיא פוריא וכה"ג לרוב וכן בשמות עקביא אנשיא. וכן בה' לבסוף (בלה"ק) כמו חצי' (שלי) (עליו) הראיה (דריש ב"מ) וכה"ג ובשמות ישעיהו ירמיה ודומיהו.

וכן בניו"ו כמו חציו (עבד) (עצו) ופריו. דיו (לבא מן הדין) וכה"ג.

וממילא פשוקודת היו"ד צ"ל בחירק או בצירי אזי נכתב ב' יודי"ן גם במקרא כמו חיי שרה. מלפא לעלמין חיי וכה"ג.

אָבֵל זולת ב' נְקוּדוֹת אֵלּוּ פְּמִדְנָמָה שְׁאִינוּ מְצוּי (פְּלֵל) ב' יוּדִי"ן גַּם בְּגִמְרָא (וְשֵׁם אַבְיִי לִפְהֵ"נ צ"ל בְּצִירִי. וּשְׁנֵי חֵי דִפ' וַיִּגַּשׁ לִפְהֵ"נ צ"ל דְּשֵׁם בָּא הֵי"ד הַב' לְהוֹרוֹת שְׁמִדְבָר בְּעֵדוֹ וְנִקְנֹדֶת הַפֶּתַח הוּא עִפְ"י דְקָדוּק אוֹ שְׁהוּא יו"ד הַרְבִּים וּצ"ע בַּס' הַדְקָדוּק).

מִשָּׂא"כ בְּאֲמֻצֵּעַ תִּיבָה פְּכָר נִתְבָּאָר שְׁמֻצִינוּ לְרוּב (בְּגִמְרָא עִכ"פ) בְּכָל הַנְּקוּדוֹת שְׁמִתְנוּעְעֵי הַיּוּדִי"ן אִף בְּקִמְץ וּפֶתַח כּו' נִקְטְבִים ב' יוּדִי"ן. (וּכְמוֹ גַּם מִתִּיבּוֹת הַנְּ"ל מִן קִשְׁיָא קִשְׁיִין.

וּמִן חֲצִי חֲצִינּוּ. וּמִן פְּרִיּוֹ פְּרִינּוּ.

וּמִן דִּיּוֹ דִּינּוֹ (שְׁעֵתָן) וְכֵה"ג בְּפֶתַח וְסָגוּל כְּמוֹ חֵיב מִתְיַקָּר כּו' וְכַנְ"ל וְע' בְּמִשְׁנֵה א' פ"ח דְּשִׁקְלִים מ"ב עֲלֵיהָ בְּחֵד יו"ד עֲלֵייתָן בַּב' יוּדִי"ן כּו'). אָמְנָם בְּטַעַם הַחִילּוּק בֵּין אֲמֻצֵּעַ תִּיבָה לְסוּפָה יֵשׁ לוֹמֵר לְכֹאדָרָה בַּב' אוֹפְנִים.

א' דְּבִסוּף תִּיבָה לְעוֹלָם בָּא אַחֲרֵי א' מְאוּתִיּוֹת אֵהוּ"י לְהוֹרוֹת עַל הַנְּקוּדָה פְּנ"ל. מִשָּׂא"כ בְּאֲמֻצֵּעַ תִּיבָה אֵין מְנַהֵג בַּלֵּה"ק וְאַרְמֵי לְהִבִּיא עַל הוֹרְאוֹת הַנְּקוּדוֹת כ"א יו"ד עַל חִירָק וְצִיּוּרֵי אוֹ נִי"ו עַל חוֹלָם וּמְלֶאפּוּם.

מִשָּׂא"כ אוֹת א' וְה' עַל הוֹרְאוֹת קִמְץ פֶּתַח וְסָגוּל פְּמִדְנָמָה שְׁאִין מְנַהֵגִם (כ"כ) לְבוֹא (בְּמִקְרָא) כ"א בְּסוּף תִּיבָה וְלֹא בְּאֲמֻצֵּעַ וְכַמ"כ גַּם בְּגִמְרָא וְתַרְגוּם וְכֵה"ג לִפְהֵ"נ שְׁאִינוּ מְצוּי כ"כ לְבוֹא בְּאֲמֻצֵּעַ תִּיבָה. וְע"כ אִם יִהְיֶה נִכְתָּב רַק א' יו"ד בְּאֲמֻצֵּעַ תִּיבָה קְרוּב מְאֹד לְדַמּוֹת שְׁהוּא פְּחִירָק אֵל הַקּוּדָם.

מִשָּׂא"כ בְּסוּף הַתִּיבָה אוֹת הַא' לְאַחֲרֵי מוֹרָה עַל הֵי"ד שְׁהִיא נְעָה (וּלִפְ"ז יֵשׁ מְקוּם לוֹמֵר שְׁבַלְשׁוֹן לְעַז שְׁנוּהֵגִין לְשׁוּם אוֹתִיּוֹת גַּם בְּאֲמֻצֵּעַ תִּיבָה עַל הוֹרְאוֹת נְקוּדוֹת כְּמוֹ א' עַל קִמְץ כּו' וְכֵה"ג יֵשׁ לוֹמֵר שְׁגַם בְּאֲמֻצֵּעַ דִּי בְּחֵד יו"ד בְּבִסוּף תִּיבָה כּו'.

אִף יֵשׁ לְחַלֵּק ג"כ דְּדוּקָא בְּסוּף תִּיבָה א"א פְּלֵל לְטַעוֹת שְׁהִי"ד הוּא חִירָק אֵל הַקּוּדָם דֹּא"כ מֵה נְעֻשָׁה בְּאוֹת הַא' וְכַדוּמָה הַבָּא בְּאַחֲרוּנָה דְּכָלְלָא הוּא שְׁלֵא יְבוֹא בְּאַחֲרוּנָה אוֹת מְנוּקְדָת גַּם בְּמִקְרָא כ"א בְּאוֹתִיּוֹת תַּכ"ן כּו' ע' בְּסִפְרֵי דְקָדוּק.

וּמִקְעוּטִי דְמִקְעוּטִי בְּאוֹתִיּוֹת אַרְיִי כְּמוֹ אַבִּיָּה פִּיָּה כּו' וְכַמ"ש הַט"ג בַּש"נ אוֹת מ סִסְק"ט (וְעַם זֶה אֲפֻשֵׁר שְׁלֵא יִמְצָא כ"א בַּה' וְלֹא בַּא' וְכַדוּמָה כּו'). א"כ הַר הַא' וְכַדוּמָה עַד מוֹכִיחַ שְׁהִי"ד הַקּוּדָם ע"כ נְעָה מִשָּׂא"כ בְּאֲמֻצֵּעַ תִּיבָה אִף אִם יְבוֹא אַחֲרֵי הֵי"ד אוֹת א' וְכַדוּמָה כְּמוֹ בַּעַד עֲדִינּוֹ יֵשׁ מְקוּם לְטַעוֹת שְׁהִי"ד הִיא חִירָק לְהַקּוּדָם וְהָא עַה כּו'.

וּקְצַת רְאִיָּה לְזֵה מִיּו"ד בְּאֲמֻצֵּעַ תִּיבָה הַנְּעָה בְּנִקּוּד מְלֶאפּוּם שְׁנוּדָא דְרַף לְבוֹא אַחֲרֵי ו' לְהוֹרוֹת נְקוּדַת הַמְּלֶאפּוּם וְעַכ"ז מְצִינוּ מִילַת אִיגִיּוּרֵי בַּב' יוּדִי"ן כּו' פְּנ"ל וְאוּלַי בְּזֵה יו"ד הַא' חִירָק לְהַקּוּדָם אָבֵל פְּמִדְנָמָה שְׁאִינוּ מְצוּי כְּזֵה אִף אֲעֵה פְּמִדְנָמָה שְׁמֻצִינוּ יוֹתֵר מִיּו"ד נְעָה לְכֵן גַּם בְּלַעַז לְכֹאדָרָה יֵשׁ לְחוּשׁ יוֹתֵר בִּיּו"ד הַבָּא עִם א' עַל נְקוּדַת פֶּתַח וְקִמְץ מִמֶּה: יֵשׁ לְחוּשׁ בְּגִמְרָא בִּיּו"ד עִם נִי"ו מְלֶאפּוּם כּו' וַיֵּשׁ לְעִינּוֹ (וְטַעַם הַב' חֶסֶר): סִימָן ל"א בְּדִין פְּתִיבַת שֵׁם יִשְׁעִי וְטִין: הִנֵּה אִם שֵׁם הַעֲיָקָרִי (מְעַרְסָה וְלִימָה וְעֲלֵיהָ לַס"ת) יִשְׁעֵיהּ בְּנִי"ו.

ובפ"כ נקרא יו"ה. פשיטא שצריף לכתוב ישעיהו דמתקרי ישעיה פיון שישעיה שם בפ"ע כמ"ש הב"ש אות ח' גבי חנניה וזנקה.

ואף בט"ג שם מפקפק ע"ז דלא דמי לאלחנן חנו ע"ש אינו מוכן דנראה ממנו שם ובכמה דוכתי שיהבין הטעם שצריף לכתוב בקיצור השם כשהוא שם בפ"ע. היינו משום דחיישינו שמה מת ניתן גם שם קיצור זה למגרש זה לעיקר מעריסה ואמרו ויקרא שמו מישראל אלחנן חנו כו' (או עכ"פ ניתן שם זה מעריסה להיות נקרא בו בפ"כ כו') והוא תמוה מפמה טעמים ואין להצריף (וכן מ"ש בל"ש סק"ג דא"צ לכתוב ראובן שמעון דמתקרי ראובן כ"א הרוצה לחוש כו' ע"ש צ"ע).

דודאי הטעם פשוט דאף דבאמת ידוע שלא ניתן לזה כ"א עיקר השם מעריס' (וכ"ה חותם ועולה לס"ת) מ"מ יש לחוש ללעז. שהעולם יסברו ששם זה שנקרא בו המגרש הוא לו שם עיקר בפ"ע ואינו השם הכתוב בגט.

וק"ו הוא מקיצור השם שיש לו שם קודש אחר. ולכן אף דשם שייף לומר דאם הקיצור הוא מובלע בשם קודש זה אף דיש לו שם קודש אחר א"צ להזכירו.

כמ"ש הב"ש אות א' גבי אלימלך פילטא (ע"ש דגם בזה מסיק דכותבין). אבל פאן לא שייף זה פלל דודאי עכ"פ קרוב לעצמו יותר מלאותו שם שהוא מובלע בו.

לכן פתב רש"ל והב"ש פאן בפשיטות בחנניה וזנקה דכותבין דמתקרי. אף דחנני' מובלע בחנניהו.

ועכ"פ ע"ש בט"ג דלמעשה ודאי לא פליג על הרש"ל וב"ש. (אלא שכתב דאם נכתב בגט חנניהו לכד א"צ גט אחר וגם זה אינו מוכרח וכנ"ל).

וע"ש גבי חזקיה פתב והשעה דחוקה כו') וכמ"ש הוא גופא גבי חזקיה ואות ג' מגדלי עי' מ"ש ש"נ אות נ' גבי גוזה. וכ"כ עוד בל"ש סי"ט גבי שמעיה וסל"ח גבי גדלי'.

ואף שבאות א' סקל"ג בשם אליהו פתב בשם ס"מ דא"צ לכתוב דמתקרי אלי' וע"ש שנראה לכאורה כמספיק לדבריו. היינו דוקא באליהו דלא שכיח להיות שם אלי' לעיקר כמש"ש (וכבודע שם שמסתמא כותבין אליהו) משא"כ כל הנה עכ"פ מצוי בלא ני"ו כמו בני"ו או יותר.

ע' עליהם. ובאמת גם בשם אליהו ע"ש בט"ג בסקל"ב פנראה דפשיטא ליה דבכשנותנים גט א' עכ"פ יש לכתוב דמתקרי אלי'.

וצ"ל (דהדין עמו) דבסקל"ג נתן טעם לדברי הס"מ וז"ל דס"ל כמ"ש רש"ל גבי קיצור שם שיש לו שם קודש אחר דאזלינן בטר רובא. עי' ט"ג גבי אייזיק.

וס"ל לס"מ דה"ה והוא הטעם פאן כשהקיצור הוא שם בפ"ע. אבל לדין דקיי"ל כהב"ש גבי אלימלך פילטא דחולק על רש"ל (לפ"ד הט"ג) וס"ל דכותבין פלטיאל המ' פילטא אף שאינו מצוי פינוי פילטא לאלימלך וגם הוא מובלע בשם פלטיאל.

אם כן כ"ש גבי אליהו דשם אלי' הוא שם בפ"ע ועדיף מקיצור שיש לו שם קודש אחר כנ"ל ונדאי יש לכתוב דמתקרי אלי' (אף אם נאמר שאינו מצוי כלל כ"א א' בעיר. וכ"ש שיש לומר שפאמת שם אלי' הוי מיעוט המצוי כו'.

ועי' ב"ש גבי אלימלך פילטא שפתב בשם ס"מ גופא שצריף לכתוב פלטיאל המ' פילטא. וע"כ צ"ל דמיירי (כמ"ש הט"ג שם על הרש"ל) במקום שיש מיעוט המצוי עכ"פ כיוני פילטא לאלימלך.

ובשם אלי' צ"ל דס"ל שאינו מצוי כלל להיות עיקר שם אלי' בפ"ע) אמן ע' ט"ג בל"ש עיירות ססקי"ג כמתמי' על שמצא בגט אליהו דמתקרי אלי' כו' ע"ש שדבריו צ"ע וסותרים ד"ע למ"ש גבי אלי' סק"ב וכנ"ל.

וע"ש עוד דמשמע דגם בגדליה וחנוניה הוא רק לרונחא דמילתא. וכנראה דשם מחזיק בשיטתו שפקפק באות ח' גבי חנוניה והוא תמוה וכנ"ל.

עכ"פ מפל הג"ל נראה ברור דכותבין ישעיהו דמתקרי ישעיה כו' שהרי ישעיה ודאי מצוי עכ"פ. וע"ע בט"ג אות ט' טוביה כתב ג"כ בפשיטות דצריף לכתוב טוביהו דמתקרי טוביה וכמ"ש הב"ש גבי חנוניה כו'.

ושם תוף כ"ד גבי מי שנקרא בפי כל טובי כתב לחלק בין פשידוע שם העריסה טוביה או שא"י (פי' רק חותם כו'). כנראה שזה סובב הולף לשיטתו הג"ל בטעם שצריף לכתוב קיצור השם כשהוא שם בפ"ע כו'.

ובאות מ' מתת' לא זו בלבד שנקרא דעתו ג"כ שצריף לכתוב מתתיהו דמתקרי מתת' אלא אף גם כשנקרא בפי כל מתת כנהוג העביר המדה וכתב להחמיר לכתוב דמתקרי מתת מחמת חשש ספק אולי שם מתית שמצא בתה"ד הוא שם אדם כו' ע"ש שזה סותר לגמרי מ"ש גבי אליהו.

שהרי התם פשיטא שיש עכ"פ כמה מחברים נקרא אליה כמו הרא"ם וכה"ג כו'. (ובאמת בגוונא דשם מתת הג"ל נראה דגם להב"ש אין לחוש לחשש ספק אדם א' (בעולם).

בשגם שאף אם הפי' בתה"ד שהמחבר ההוא נקרא מתת אולי נקט השם בקיצורו פדרפם כו'. אלא שבשם מתת בלא"ה יש לצדד שצ"ל מתת' דמתקרי מתת מחמת שהרי יש למתת ב' שמות הקודש מתת' ומתתיהו כו' ויתבאר לקמן א"ה).

וכ"ש שדבריו אלה סותרים למ"ש בל"ש סק"ג ע"ש. ואינו מוכרח כ"כ ע"ש.

ודרך כלל לא עמדתי על שרשי דרכיו בכ"ז. וע' מ"ש אות ח' ססק"ח.

וכיון דאשכחן שם כזה אז יש לכתוב הכינוי אעפ"י שאין לתפוס אותו לשם. וע"ע אות יו"ד סקט"ז אעפ"י שידוע שלקוח עתה מאלחנן כו' ע"ש.

(מזה נראה דטעם שצ"ל הקיצור כשהוא שם בפ"ע הוא כפשוטו כו') וע"ע אות מ סק"ה וש"נ אות נ' סק"ה ואות ש' סק"ז גבי שבע. שוב ראיתי בתשו' סי' פ"ה כמסתפק כו'.

ובשם חבי' כתב שדברי הב"ש סותרים למ"ש באות ר' דחבי' קיצור מרחביה דמשמע שא"צ לכתוב דמתקרי חבי' ואינו פדאי לתמוה דמה בכך דהוי קיצור מ"מ מאחר דלפעמי' הוא שם בפ"ע כמ"ש הט"ג (וכ"ה בב"ש בסמוך חניא כו').

יש לכתוב חבי' (פותרין הקיצור אף אם הוא מובלע כו' וכנ"ל ועי' תורת גיטין בחי' סקכ"א. ואין להאריך דעכ"פ ברור דכותבין ישעיהו דמתקרי ישעיה (לכ"ע): אמןם כ"ז אם הנה נקרא בפי כל ישעיה.

אבל עתה בזמננו שקורין שעי' בלי יו"ד בראש. יש לעיין דלכאורה א"צ לכתוב הפינוי מאחר שאינו שם בפ"ע פלל.

וכמ"ש הב"ש אות ס' בשם רש"ל בשם ישעיה ולכאורה ה"ה והוא הטעם פשוקרא ישעיהו בני"ו. אף לכאורה באמת צ"ע בשניהם מאחר דב' שמות הן כמ"ש באות יו"ד א"כ לכאורה הנה ראוי בשניהם להזכיר הפינוי שעי' דהרי לכל א' הוי ליה שם שעי' קיצור שיש לו שם קודש אחר.

דהיינו ישעיה וישעיהו כו'. דבשלמא מה שיש לשם ישעיה עוד שם קודש סעדי' יש לומר דאינו מפסיד שהרי ישעיה מובלע בישעיה (ובישעיהו) יותר מבסעדיה.

ובכה"ג יש לומר דא"צ לכתוב הפינוי לפמ"ש הב"ש לתרץ דברי רש"ל בהכי גם שם אלימלך פילטא (ע"ש דהב"ש מסיק דגם בכה"ג צריך לכתוב פלטיאל המ' פילטא כו'). אבל מה ששם שעי' פינוי לישעיה וישעיהו ה"ה מובלע בשניהם.

א"כ הוי פאלו אינו מובלע בשניהם והנה ראוי להזכיר הפינוי בשניהם. והנה ראיתי בט"ג בכעין זה סתירה מדידה אדידה (ונראה שמסתפק כו').

שבאות ה' סק"ז משמע בהדיא דאם הנה הושע ויהושע ב' שמות דשכיחי (או להב"ש אף דהושע לא שכיחי כו') הנה צריך לכתוב דמתקרי הושקא (אף אי לא הנה ליהושע פינויים אחר' ואף לרש"ל כו') ולכאורה נראה ודאי דדמי לנ"ד ממש.

ובאות ב' סקי"ט כ' פינן דברוך וברכ' הם שמות הדומין כו' לא יטעו לומר שנה הנקרא ברכה הוא פינוי לשם אחר כו' ע"ש מילתא בטעמא (ואף שלכאורה אינו מוטעם כ"כ. מ"מ ע"כ לומר פן לתרץ שם דברי הב"ש.

ויש להטעים יותר ואין להאריך). א"כ לפ"ז ה"ה והוא הטעם בנ"ד יש לומר פן פמוכן.

וצריך לומר דמהיות באות ב' כ"כ רק דרך אפשר ואין הסברא מתיישבת אצלו כ"כ לכן גם באות ה' הקשה רק דרך אפשר ע"ש ותיירץ בתירוץ מרנח לפי שיטתו בד' הרש"ל. אמןם לפ"ד הב"ש אות א' גבי אייזיק ואות יו"ד.

וגבי אלימלך פילטא דגם הרש"ל לא אזיל בתר רובא א"כ ע"כ לתרץ לדידה דברי רש"ל באות ה' פדרך שתירץ הט"ג דברי הב"ש באות ב' ברכה הנ"ל. וא"כ נראה לכאורה דכן עיקר.

ובנה אש"נ הקא גבי ישעיה דא"צ לכתוב המכונה שעי' וא"כ גם אם נקרא ישעיהו א"צ לכתוב הפינוי ישעיה. אף אפשר להיפוך דהעיקר פהסברא של הט"ג באות ה'.

ומ"מ לק"מ שם אף לדעת הב"ש בדעת הרש"ל הנ"ל דלא אזלינן בטר רנבא. שְהרי
התם ס"ל לרש"ל דגם אם נקרא הושע בפי כל פותבין יהושע כו' ע"ש והט"ג הקשה רק
לשיטתו בסק"ו שם ע"ש.

וכן אש"נ מ"ש פאן גבי ישעיה דהרש"ל לשיטתו באות יו"ד דסתם ישעיה בלא ני"ו
דמאחר דישעיה הנביא נהרג לא מסקינן בשמי' פלל כו' אבל באמת לדידן דישעיה
וישעיהו ב' שמות הן יש לומר דצריך לכתוב הפינוישעי' גם לישע' כו' והב"ש פאן
באות ס' לא נחית להכי והעתיק דברי רש"ל כו'.

ומאות ב' ברכה אין ראיה כ"כ דיש לומר דהתם לא כתב פלל דשם ברכה פינוי לברוך
או לברכי' כמ"ש בכל הפינויים דאינו מצוי פלל לא לשם בפ"ע ולא לכינוי גם ברוך כו'
(ונאפ"ש, שנהו פנונת רש"ל במ"ש גם לא מצינו ששהו פינוי נש"א כו' פ"ג גם לא לברוך
וברכיה).

רק לפי שמ"מ הוא נזכר במקרא פ"א. לכן כתב ברכה פי' דאי איתרמי שנקרא פו פותבין
פן וכמ"ש בט"ג שם ונהדר כתב דאי איתרמי ששהו פינוי לברוך או לברכיה א"צ להזכירו
פלל מאחר דלא שכיח פלל לא לשם בפ"ע ולא לכינוי לשום שם גם לא לברוך וברכיה
כו' ע"ש (ומש"ש בט"ג בשם רש"ל דהוא שם מצוי לאיש כו' היינו רק דרוך פינוי מעשה
לסימן טוב ואין פותבין פינוי פנה פלל כו' (וצ"ע לע"ע).

ולפ"ז עכ"פ מידי ספיקא לא נפיק. א"כ גם מספיקא צריך לכתוב לכתחילה עכ"פ ישעיהו
דמתקרי ישעיה או המכונה שעי' כו' כמ"ש בפללים (רק דאם עיקר השם ישעיה אין
ספק הנ"ל מוציא מידי נדאי דרש"ל וגם הב"ש מדשתיק כו' ועי' פללי' סי"א).

אמנם אחר העיון קצת נראה דאף אם נתפנס כהס' של הט"ג אות ב' ברכה. ומה גם
שנראה יותר פן וכנ"ל וכן משמע לכאורה ממ"ש הב"ש גבי אליעזר ליזר שְהרי עכ"פ
לפעמים פינוי ליזר לאלעזר ועכ"ז פשהו פינוי לאליעזר א"צ כו' (אם קורין בחירק
עכ"פ).

אף שלדעת הב"ש נדאי לא תליא ברונבא כו'. א"ו מוכח לכאורה פסברא הנ"ל (וכ"ש
פאן בנ"ד דגם אדם אחד נקרא לפעמים בני"ו ולפעמים בלי ני"ו).

וגם הסברא מצ"ע מתקבלת דטעמא מאי אמרו שפשיש להפינוי שם קודש אחר צריך
להזכירו משום אולי העולם פשקורין אותו בכינוי זה מדמין ששהו פינוי לשם האחר
וכשיראו בגט שם הקודש זה אולי לא אסקי אדעתיהו כו' אבל בכה"ג שב' שמות הקודש
הם דומין זל"ז (וכ"ש פשוטהגין גם באדם א') בנקל לאסוקי אדעתיהו ששם קודש ש"ז
פן הוא ואין ספק פלל שיוציאו לעז וכן יש להוכיח משם קודש פשיש לו ב' פינויים
מובלעים כו': אבל עכ"ז נראה פשוט דצריך לכתוב ישעיהו דמתקרי כו'.

וממקומו מוכרע. והוא פשנבין מ"ש הב"ש עמ"ש הרש"ל גבי סעדיה אע"ג דקיי"ל כו'
מ"מ שם שעי' נכלל כו' כמ"ש בשם ח"אל.

ולכאורה אינו מוכן פנונתו דאם בא לתרץ למה לא נכתוב ישעיה דמתקרי שעי'. הלא זה
פשיטא דקיצור השם אין פותבין.

ואף אם בא לתרץ דלכאורה שם שעי' הלא יש לו שם קודש אחר היינו סעדיה. עכ"ז
היה די שיאמר לפי שהוא מובלע בשם ישעיה וכמו גבי אליעזר לניזר.

מה ז"ש ממת שפולטין הי"ד נשמע שעי' והראה מקום לדוגמא לשם חיאל. וע"ש שגם
שם הראה מקום לכאן נראה מזה שרק שתי אלה נפרדים בדינם ממ"א כו'.

אמנם באמת יש לפרש דברי הב"ש בב' אופנים. א' ע"ד הנ"ל דהוי קשה ליה למה אין
כותבין ישעיה דמתקרי ישעיה שיהי יש לו שם קודש אחר סעדיה (או ישעיהו ולפי הנ"ל
כו') ואף שהוא מובלע בשם ישעיה מ"מ באמ' לדעת הב"ש לא מהני מובלע כ"א כשיש
לשם קודש פנימי אחר דחמיר טפי וכדמסיק ביהיא דאלימלך פילטא דהעיקר דכותבין
פילטאל המכונה פילטא כו' רק שדעת רש"ל צידד תחילה לומר דהיא דנבלע שאני.

אבל במסקנא נראה דס"ל דהעיקר כמ"ש רש"ל אות פ'. ומ"ש אות א' ע"כ מוקי לה
במקום שאין פנימי פילטא לאלימלך פלל.

וכאשר נדחק א"ע הב"ש לפרש דברי רש"ל באות ב' גבי בנימין בונמא וכן באות מ' גבי
מיכאל מיכל ע"ש. וכ"ש דעת הב"ש עצמו ודאי דלא מהני מובלע לענין זה וכנראה
בהדיא מדבריו בפללים דלא הנפיר תועלת המובלע כ"א גבי כשיש לשם קודש פנימיים
אחרים כו' ע"ש.

וגם הט"ג מודה בהא עכ"פ דעת הב"ש עצמו פן שתופס עיקר כמ"ש רש"ל באות פ' גבי
פילטאל. ומה שתמה על הב"ש אות ב' סק"ה ל"ל לדחוקי כו' פבר פירש דבריו אלה
בעצמו אות יו"ד ססק"ב דכוננתו דלפמ"ש רש"ל אות א' אין צריך לדחוקי אבל לפמ"ש
אות פ' וכ"כ דמ"ש"א וס"מ שפיר צריך לדחוקי כו' ע"ש.

וממילא דע"כ לפרש פן גם מה שתמה הט"ג על הב"ש באות מ' גבי מיכאל ע"ש ובאמת
אין כ"ז פדאי לתמוה על הב"ש דאף שצידד לומר פן באות א' גבי אלימלך לסברת
הרש"ל אות א' אבל ודאי לפי המסקנא דהעיקר כמ"ש רש"ל אות פ' דכ"ד דמ"ש"א וס"מ
ע"כ מ"ש רש"ל אות א' צריך לדחוקי דמיירי במקום שאין שם פנימי פילטא לאלימלך
פלל.

פדי שלא יהיו דבריו סותרים זא"ז וכדי שיהי' מסכים להלכה ג"כ כו' ע"כ שפיר פתב
הב"ש לדחוקי גם בדברי רש"ל באות ב' ובאות מ' הנ"ל ואף שהט"ג באות מ' גבי מיכאל
נתקשה בטעם הדבר עכ"ז לדינא לא פליג ומה גם לפ"ד הט"ג עצמו דפי' דברי רש"ל
דרך ברנבא ובמצוי תליא וכמ"ש בכמה דוכתי.

אמנם עכ"פ הרי מובלע לא מהני פלל לדידן' בכה"ג. וכמ"ש בהדיא אות א' סקל"ז דאם
מצוי פנימי פילטא לאלימלך צריך לכתוב פנימי פילטא גם לפילטאל אף לרש"ל כו' (אף
שהוא רק מיעוט המצוי עכ"פ ע"ש) וכ"כ גבי מיכאל.

וא"כ בנ"ד גבי פנימי שעי' דנראה ודאי דעכ"פ מיעוט המצוי הוא פנימי זה לסעדי' הנה
צריך להזכירו גם לישעיה לכ"ע. וכ"ש להב"ש אף אם הוא מיעוט שאינו מצוי פנימי
ישעיה לסעדי' כו' פנ"ל ואינו מועיל בכה"ג מה שהוא מובלע בשם ישעיה זהו דהוי קשה
ליה להב"ש אות ס'.

לְכַד הַנּוֹצֵר לְחַלֵּק וְלוֹמַר דְּכָאן אֵינּוּ דוֹמָה לְשָׂאָר קִיּוּצוֹר הַשָּׁם אַף לֹא לְמוֹבְלַע כִּי פָּאן ה"ה מְמַשׁ פְּאָלוּ הָיָה נִקְרָא בְּפִי כָּל יִשְׁעֵיָה אֵלָא (אֵיִדִּי דְטָרִידִי) פּוֹלְטִין הִי"ד נִשְׁמַע שְׁעֵיָה. וְזֶהוּ שְׁהֶרְאָה מְקוֹם דּוּגְמָא לְזֶה רַק מְשִׁם חֵיִאֵל.

דְּהָרֵי הָתָם וְדַאי מֵאַחַר שֶׁהוּא שֵׁם בַּפ"ע. אָנוּ הֵיִינוּ תּוֹפְסִי זֶה לְכִינוּי עַכ"פ כְּמוֹ שְׁנִקְרָא בְּפִי כָּל חֵיִאֵל הִי מְהֶרְאוּי לְכַתְּנָב דְּמִתְקָרִי חֵיִאֵל (לכ"ע) וְלֹא הָיָה מְהִנֵּי פְלוּם מַה שֶׁהוּא מוֹבְלַע בְּשֵׁם יִחֵיִאֵל דַּעַכ"פ קָרוּב הוּא אֲצֵל עֲצָמוּ יוֹתֵר וְכַנ"ל וְכַדְמוּכַח בְּכַמְּה דְּוֹכְתִי.

אֵלָא דְאֶמְרִינוּ דְּאִין זֶה חֲשִׁיב כִּינוּי כָּלָל כַּמ"ש הַב"ש שֵׁם רַק מְחַמַּת שְׁפּוֹלְטִין הִי"ד נִשְׁמַע חֵיִאֵל וְהֶרְאָה ב"ש מְקוֹם דּוּגְמָא לְשֵׁם שְׁעִי דְּכָאן דְּרַק בְּשִׁתִּי אֵלָה אִין אָנוּ תּוֹפְסִי לְכִינוּי כָּלָל אֵלָא הָרִי זֶה מְמַשׁ פְּאָלוּ הָיָה נִקְרָא גַם בְּפִי כָּל יִשְׁעֵיָה אוֹ יִחֵיִאֵל.

לְכֹן פְּשִׁיטָא דְּאִינוּ מְזִיק כָּלָל מַה שֵׁשֶׁם שְׁעֵיָה לְפַעְמִים כִּינוּי לְסַעְדֵיָה דְּגַם אִז אֵינְנוּ כְּמוֹ שֶׁהוּא כִּינוּי נְמִשָּׁף מְסַעְדֵיָה אֵלָא שְׁאִז שֵׁם יִשְׁעֵיָה כִּינוּי לְסַעְדֵיָה וּמְחַמַּת שְׁפּוֹלְטִין הִי"ד נִשְׁמַע שְׁעֵיָה.

וְכֹן מְדוּנִיק לְשׁוֹן הַרש"ל שְׁפַתְב וּקְצַת אֲנָשִׁים נִקְרָאִים יִשְׁעֵיָה וְעוֹלִים לַס"ת בְּשֵׁם סַעְדֵיָה כו' וּבִאֲרָצוֹת הָאֵלוּ קוֹרִין לְכָל יִשְׁעֵיָה שְׁעֵיָה כו'. פִּי דְאִז מְמִילָא נְמִשָּׁף גַם כְּשֶׁעוֹלִים בְּשֵׁם סַעְדֵיָה לְהִיּוֹת נִקְרָא בְּשֵׁם שְׁעִי וְנְמִשָּׁף זֶה מְחַמַּת שְׁהַכִּינוּי הוּא יִשְׁעֵיָה כו' (וְכַעֲיִן שְׁפַתְב רש"ל בְּשֵׁם הַעֲשָׂקַע שֶׁהוּא כִּינוּי לְהוֹשַׁע וְהוֹשַׁע הוּא יְהוֹשַׁע כו').

וְלְכֹן לְמַד מְזֶה הַב"ש דְּאֵם חוֹתָם א"ע יִשְׁעֵיָה עַכ"פ אַף שְׁעוֹלָה לַס"ת בְּשֵׁם סַעְדֵיָה כּוֹתְבִין דְּמִתְקָרִי יִשְׁעֵיָה אַף שְׁבִשְׁבִיל הַחֲתִימָה לְכַד אִין כּוֹתְבִין דְּמִתְקָרִי כַּמ"ש בַּכ"ד בְּשֵׁם הַט"ז. אֵלָא דְּכָאן ה"ה פְּאָלוּ נִקְרָא גַם בְּפִי כָּל יִשְׁעֵיָה.

וְאַף כְּשֶׁאֵינוּ חוֹתָם יִשְׁעֵיָה הָרִי דַּעַת הַס"מ וְנ"ש לְכַתְּנָב דְּמִתְקָרִי יִשְׁעֵיָה (וְכ"ה בְּנוֹסַח בִּיש"ש שֶׁל הַגָּאוֹן בַּעַל הַט"ג) כַּמ"ש בַּט"ג. אֵלָא שַׁמ"מ דַּעַת הַרש"ל דְּאִז יוֹתֵר טוֹב לְכַתְּנָב הַמְכַוְּנָה שְׁעִי מֵאַחַר שַׁמ"מ הָרִי מְפּוֹרְסָם וּמְשַׁתְּמַע שְׁנִקְרָא כֹּן בְּפִי כָּל כו' (גַם דְּאוּלֵי חוֹשֵׁשׁ שְׁמָא כִּינוּי שְׁעִי זֶה שְׁנִקְרָא בּוּ מְגַרְשׁ זֶה דְּרַף מְקַרְהָ הוּא נְמִשָּׁף מְשִׁם סַעְדֵיָה שְׁעוֹלָה בּוּ לַס"ת.

מִשָּׂא"כ כְּשֶׁחוֹתָם א"ע יִשְׁעֵיָה נִיכָר וּמוּבָן שְׁגַם מַה שְׁנִקְרָא שְׁעִי אֵינוּ נְמִשָּׁף מְסַעְדֵיָה ה"ה פְּאָלוּ נִקְרָא יִשְׁעֵיָה כו'). אֲבָל בְּדִיעְבַּד נִרְאָה שְׁגַם לַרש"ל אִם כָּתַב דְּמִתְקָרִי יִשְׁעֵיָה ש"ד (דְּוִגְמָא לְדָבָר מ"ש הַב"ש בַּש"נ אוֹת ב' דְּאֵם שֵׁם הַעֲרִיסָה שְׁאָרְקַע לְכַתְּחִילָה כּוֹתְבִין שְׁרַקַע וְאִם כָּתַב שְׁרָה ש"ד כו' וְאִין לְהֶאָרִיף).

וּבַכ"ז אַש"נ מ"ש הַב"ש אוֹת ש' שְׁעִי כִּינוּי לְיִשְׁעֵיָה כו' וְלָמָּה לֹא הִזְכִּיר ג"כ שֶׁהוּא כִּינוּי גַם לְסַעְדֵיָה כְּדָרְכוּ בַּכ"מ. אֵלָא דְּבִאֲמַת גַם כְּשֶׁהוּא בָּא לְפַעְמִים כִּינוּי לְסַעְדֵיָה אֵינְנוּ כ"א עוֹבֵר דְּרַף שֵׁם יִשְׁעֵיָה הֵיִינוּ דְּאִז אֶמְרִינוּ דִּישְׁעֵיָה הוּא הַכִּינוּי רַק שְׁמִשְׁתְּמַעֲכָלוּ קוֹרִין שְׁעֵיָה כו' כַּנ"ל (רַק דְּאֵם אֵינוּ חוֹתָם יִשְׁעֵיָה אִז חוֹשֵׁשׁ רש"ל לְמְקַרְהָ כו' כַּנ"ל מֵאַחַר דַּעַכ"פ לְכַתְּנָב הַמְכַוְּנָה שְׁעִי ש"ד דְּהָרִי כָּתַב מְשַׁתְּמַע וְנוֹדַע בְּפִי כָּל כו').

(וְנ"ל זָכַר לְדָבָר לְעִיקָר ס' הַנ"ל מְמַצִּיאוֹת שְׁהָרִי גַם לְגְדוֹל הַדוֹר אֲשֶׁר כָּבֵר שְׁבַק חֲזִים כו' רְגִילִים לְקָרוֹת בַּפ"כ ר' שְׁעִי כְּמוֹ ר' שְׁעֵיָה פִּיק ר' שְׁעֵיָה דּוֹנְעוּיָצֵר וְכַה"ג מַה שְׁאִין

רגילים פון בַּשְׁאָרֵי קִיצוּרֵי שְׁמוֹת שֶׁהֵם דְּרָךְ גַּעְגּוּעַ וְקִטְנוּת מֵאַהֲבָה שְׂאִין קוֹרִין פֶּן לְמִי שְׂנִסְמָךְ בְּשֵׁם רַבִּי פְּלוֹנִי.

כְּמוֹ ר' אַבְרָהָם ר' יֶצְחָק וְלֹא ר' אַבְרָמֶל ר' אֵיזֶעֶק ר' בְּעֵרִיל וְכֵה"ג א"ו דְּשֵׁם שְׁעֵיָה שְׂאִנִּי דְּגַם פְּשָׁרוּצִים לְקָרוֹת ר' יִשְׁעֵיָה מִשְׁתַּמֵּעַ שְׁעִי וּמַחֲמַת הַרְגִילוֹת הַנְּרָגְלוֹ לְקָרוֹת ר' שְׁעֵיָה אֲבָל לֹא דְרָךְ קִיצוּר וְקִטְנוּת (כו'): כ"ז הוּא פִּי א' בְּדַבְרֵי הַב"ש אוֹת ס'.

וְעוֹד יֵשׁ לְפָרֵשׁ וְהוּא הֶעֱיָקָר (פִּי גַם לְפִי, הַנְּ"ל אֵינּוּ מִיְנוֹשֵׁב כְּלָל לְשׁוֹנוֹ שְׁפָתָב אַע"ג דְּקִי"ל כו' דְּמִשְׁמַע דְּהֵיָה רְאוּי לְכַתּוּב רַק שֵׁם שְׁעִי כו' ע"ש) דְּהֵיָה לְשׁוֹן הַרש"ל שְׁפָתָב אֲבָל אִם אֵינּוּ עוֹלָה לַס"ת בְּשֵׁם סְעֵדָי כו' הוּא לְשׁוֹן סְתוּם וְאֵינּוּ מוּבָן כ"כ דָּאֵם הַפְּנוּנָה דְּעוֹלָה לַס"ת בְּשֵׁם יִשְׁעֵיָה הָרִי עוֹד לֹא נִשְׁאַר זָכָר לְמוֹ לְשֵׁם סְעֵדָיָה בְּשׁוּם דְּבָר וְיוֹתֵר הַל"ל אֲבָל אִם גַּם עוֹלָה לַס"ת בְּשֵׁם יִשְׁעֵיָה כו'.

גַּם דַּלפ"ז אֵינּוּ עֲנִין לְהִבְיָא זֶה כְּפֶאֱן גְּבִי שֵׁם סְעֵדָיָה. לְכֵן נִרְאֶה דַּהַב"ש ס"ל דְּכַוְנַת רַש"ל דָּאֵם אֵינּוּ יָדוּעַ דְּעוֹלָה לַס"ת בְּשֵׁם סְעֵדָיָה אַף דַּג"כ א"י אִם עָלָה בְּשֵׁם יִשְׁעֵיָה כְּפֶאֱן בְּאַבִּי הַמְּגִרָשׁ כו'.

רַק זֶה יָדוּעַ שְׁנִקְרָא בְּפִי כָּל שְׁעֵיָה כּוֹתְבִין יִשְׁעֵיָה וְתוֹ לֹא. פִּי דָּאִין חוֹשְׁשִׁין אוֹלֵי הֵיָה שְׁמוֹ הֶעֱיָקָרִי סְעֵדָיָה כְּמוֹ בַּכ"מ הֵיָכָא דְּשֵׁם כִּינּוּי יֵשׁ לוֹ ב' שְׁמוֹת הַקּוּדֵשׁ וְלֹא נוֹדַע כ"א הַכִּינּוּי כו'.

וְע"ז שְׁפִיר כְּתַב הַב"ש אַע"ג דְּקִי"ל כו' פִּי דַּבְּכ"מ שֵׁם א"י לְנוֹ עֵיָקָר הַשֵּׁם רַק הַכִּינּוּי הָרִי קִי"ל דְּכּוֹתְבִין הַשֵּׁם כְּפֶאֱשֶׁר הוּא נִקְרָא בְּפִי כָּל וְאֵינּוּ דוֹרְשִׁין הַשְׁמוֹת לֹאֲמַר שֶׁהוּא בָּא מִשֵּׁם זֶה כו' כַּמ"ש בַּכ"ד וְע' בַּש"נ רִישׁ אוֹת א' וְעַמ"ש הַט"ז גְּבִי לּוּבְקָא וְע' כְּלָלִים.

וּבַפְּרָט דְּהֵכָא הָרִי לְפִנּוּי יֵשׁ כִּינּוּי זֶה ב"ש הַקּוּדֵשׁ יִשְׁעֵיָה וְסְעֵדָיָה. וְלִפִּי זֶה יוֹתֵר הֵיָה רְאוּי כְּפֶאֱן לְכַתּוּב הַשֵּׁם כְּפֶאֱשֶׁר הוּא נִקְרָא לְבַד הֵיָנּוּ שֵׁם שְׁעֵיָה וְלֹא לְהַזְכִּיר יִשְׁעֵיָה כְּלָל.

ע"ז תִּירֵץ דְּשְׂאֵנִי הֵכָא דַּה"ה כְּפֶאֱלוֹ הֵיָה נִקְרָא יִשְׁעֵיָה רַק מִחֲמַת שְׁפוּלְטִין הִי"ד כו' וְכַקְל הַנְּ"ל בְּאַרְיִכוֹת. וְלַפ"ז א"ש טוּבָא מַה שְׁפִיִים כַּמ"ש בְּשֵׁם חֵיָאֵל דְּהֵיָנּוּ הֵךְ מִמֶּשׁ ע"ש בְּשֵׁם רַש"ל דְּמִיָּרִי כְּפֶאֱשֶׁר נִקְרָא בְּפִי כָּל חֵיָאֵל וְא"י עֵיָקָר הַשֵּׁם אֵין חוֹשְׁשִׁין וְכּוֹתְבִין רַק חֵיָאֵל מִסְתַּמָּא כו' וְזֶהוּ שְׁפִיִים שֵׁם וְכ"ה לְקַמָּן בְּשֵׁם שְׁעֵיָה (הֵיָנּוּ שֶׁהַרש"ל גּוּפָא כ"כ בְּשֵׁם שְׁעֵיָה דְּמִסְתַּמָּא כּוֹתְבִין רַק יִשְׁעֵיָה וְאֵין חוֹשְׁשִׁין שְׂמָא הוּא בָּא מִשֵּׁם אַחַר כו').

וְאַחַר כָּל הַנְּ"ל הָרִי לַב' פִּירוּשִׁים הַנְּ"ל עַכ"פ מְמִילָא מוּבָן דְּלֹא שְׁיָיָךְ כ"ז רַק כְּשֶׁעֵיָקָר הַשֵּׁם יִשְׁעֵיָה (אוֹ לְפִי הַב' גַּם מִסְתַּמָּא כו') אֲבָל אִם עֵיָקָר הַשֵּׁם יִשְׁעֵיָהוּ פְּשִׁיט' דְּצָרִיךְ לְכַתּוּב גַּם הַכִּינּוּי שְׁעֵיָה שְׁהָרִי יֵשׁ לוֹ שֵׁם קוּדֵשׁ אַחַר סְעֵדָיָה (עַכ"פ) וְמַה שֶׁהוּא מְוַבָּלַע לֹא מְהַנִּי בַּכַּה"ג כַּנְּ"ל.

מַה תֵּאֲמַר דַּה"ה כְּפֶאֱלוֹ נִקְרָא יִשְׁעֵיָה בְּפִי כָּל מִמֶּשׁ ע"ד הַנְּ"ל עַכ"ז גַּם כְּשֶׁעֵיָקָר שְׁמוֹ יִשְׁעֵיָהוּ וְנִקְרָא יִשְׁעֵיָה כְּבָר מְבִנְאָר דְּרְאוּי לְכַתּוּב דְּמִתְקָרִי יִשְׁעֵיָה אֲבָל וְדַאי אֵין לֹאֲמַר דַּה"ה כְּפֶאֱלוֹ נִקְרָא בְּפִי כָּל יִשְׁעֵיָהוּ דָּאִין זֶה ס' כְּלָל דְּהָרִי מִתְּנַסְפִּי ג' אוֹתִי'וֹ וְגַם שִׁינּוּי בְּנִקְוֹדוֹת וּפְשִׁיט' דְּלֹאֵי עֲדִיף מִמִּיכָאֵל מִיכָל וְכֵה"ג.

ועוד הרי חנניהו חננ' ואינך יוכיח ואין להאריך. דנדאי פשיטא דצריך להזכיר פינוי ישעיה לישעיהו: ולכאורה עדיין אין זה ברור דגיש לומר דא"צ להזכיר הפינוי שעי' גם לישעיהו דלמאי נחוש.

אם שמא יטעו לומר שהוא פינוי לסעודה הרי כבר נתבאר דלא חיישינן להכי מחמת שה"ה כאלו קורין בפי כל ישעיה כו'. ואם לשמא יטעו לומר שהוא פינוי לישעיה בלא נ"ו הרי נתבאר דנראה עיקר פהסברא שכתב הט"ג אות ב' ברכה דכשהשמות הקודש דומין זל"ז אין חוששין לזה דנדאי נקל לאסוקי אדעתיהו כו' פנ"ל.

אבל עפ"י האמת נדאי אין לומר פן דממ"נ דאם נאמר ששם שעי' זה כמו שהוא נקרא ממש חשיב פינוי לישעיהו א"כ אין לתפוס אותו יותר מקיצור השם המובלע כו' וכבר נתבאר בכה"ג דצריך להזכירו מאחר שיש לו שם קודש אחר דהיינו סעדי' וכמו מיכאל מיכל וכה"ג.

(משא"כ אם לא הי' חשש לטעות כ"א בשם ישעיה' אז הי' שייך הסברא הנ"ל מאחר שיהו ב' שמות הדומין כו'). ואם נאמר ששם שעי' זה ה"ה כאלו הי' נקרא בפי כל ישעיה (ולפ"ז אין לטעות בשם סעדי') עכ"פ לא עדיף מאלו הי' נקרא בפי כל ישעיה.

דכבר נתבאר דכותבין בכה"ג ישעיהו דמתקרי ישעיה וכמו חנניהו חננ' ואינך. ולהטעמים הדבר נ"ל דאינו דומה להסברא שכתב הט"ג אות ב' ברכה דע"כ לא אמרינן הכי אלא פשנקרא בפי כל בשם פינוי שהכל יודעים שאיננו שם לעצמו נדאי (ע' במהרי"ק שפ"ו דכה"ג ס"ל דבדיעבד פשר פשכתבו שם קודש שלו לבד אף אם הפינוי זה אינו שייך לשם קודש זה דרף קיצור כו').

אז נדאי מאחר שידעו שהוא רק פינוי אף שטעו בדעתם מתחיל' לומר שהוא פינוי לשם קודש אחר מ"מ פשיטא בגט שם קודש זה הדומה לשם קודש שטעו בתחיל' נקל לאסוקי אדעתם שהוא באמת פינוי לשם זה הנכתב בגט.

אבל אם הפינוי יכול להיות שם בפ"ע אז חיישינן שתפסו שם זה שהוא לעצמו ולא עלה ע"ד פלל שהוא פינוי אז פשיטא בגט שם אף שהוא דומה להפינוי לא אסקו אדעתיהו לומר שהוא פינוי לזה כו' ונהו טעם חנניהו חננ' וכדומה.

לכן גם כאן מאחר שאנו אומרים מה שהעולם קורין שעי' ה"ה כאלו קורין ישעיה כו' פנ"ל הרי אין בדעתם שהם קורין פן לזה בשם פינוי כ"א בתור שם העצם כו' לכן הרי זה ממש כמו חנניהו חננ' וכה"ג: אמנם מעתה יש לעיין איך לכתוב דמתקרי אם ישעיה או ישעיהו.

דלכאורה אם נאמר דכינוי שם ישעיה זה כמו שהוא. הוא נמשך משם ישעיהו (אלא צריך להזכירו מצד שיש לכינוי שם קודש אחר סעדי' כו').

היה ראוי לכתוב המכונה שעי' ואם נאמר דכינוי שעי' לישעיהו (עובר דרף ישעיה'). היינו שמדרף העולם לקרות לכל אותן שעיקר שמם מלא נ"ו כמו חזקיהו ירמיהו ואינך לקרותם חסר נ"ו וכן היו אוחזים דרפם גם בשם ישעיהו לקרותו בפה ישעיה' וכמו

שְׁהַעֲיֵד הַס"ס בְּכֶם הַר"ש חֵיוֹת שֶׁבַט"ג אֹת א' סִקְל"ג (וְאֶפְשָׁר שְׁפִימְיו עֲדִינָן הָיו קוֹרְאֵי יִשְׁעֵי' וְלֹא שְׁעֵי').

לְכֹן גַּם פְּשׁוֹנְשֵׁתְרַבֵּב לְקֵרוֹת לְכָל יִשְׁעֵי' שְׁעֵיָה מְמִילָא גַּם לִישְׁעֵיָהוּ קוֹרִין פֶּן דְּכְשָׁרוֹצִין לְקֵרוֹתוֹ יִשְׁעֵיָה פְּדַרְכָּם פִּנ"ל מְמִילָא מְשִׁתְּמַע בְּפִיָּהֶם שְׁעֵי' וְע"ד הַנ"ל. וְא"כ הָרִי זֶה מְמַשׁ פְּאֵלוֹ הָיָה נִקְרָא בְּפִי פֶל יִשְׁעֵיָה וְצָרִיף לְכַתּוּב יִשְׁעֵיָהוּ דְּמַתְקָרִי יִשְׁעֵיָה (וּמַמ"ש אֹת ה' בְּשֵׁם רִש"ל גְּבִי הָאֲשָׁקָא אֵין רְאָיָה כ"כ לַנ"ד): וְלְכַאוּרָה הָיָה נִרְאָה דְּזֶה תְּלוּי בְּפִלוֹגְתָא גְּבִי מִי שְׁנִקְרָא לַס"ת סְעֵדְיָה וּבְפִי פֶל יִשְׁעֵיָה כו' אָמְנָם בְּאַמַּת אֵין רְאָיָה כ"כ וַיֵּשׁ פְּנִים לְכָאן וּלְכָאן.

דִּישׁ לוֹמֵר דְּגַם לְמ"ד שֵׁם לְכַתּוּב סְעֵדְיָה דְּמַתְקָרִי יִשְׁעֵיָה הֵינּוּ מְשׁוּם דַּס"ל דְּמַסְתְּמָא שְׁעֵיָה לֹא נִמְשָׁף מְסַעֲדֵיָה שְׁאֵינּוּ דוֹמָה לוֹ כ"כ וְלְכֹן אָמְרִינּוּ דְּעֵיקָר פְּנוּנַת הַפִּינּוּי לְשֵׁם יִשְׁעֵיָה וְאַגַּב רִיְהֵטָא פּוֹלְטִין הִיּוּ"ד כו' פִּנ"ל (וְלִמָּאֵי דַס"ל לַהֲנַשׁ דְּגַם בְּנִתְנָאֵל סְעֵנְדָר כּוֹתְבִין נִתְנָאֵל דְּמַתְקָרִי אֶלְפְּסִנְדָר א"צ לְסַבְרָא הַנ"ל דְּשְׁעֵיָה מְחַמַּת שְׁפּוֹלְטִין הִיּוּ"ד כו').

אַלָּא דְּבְכָל פִּינּוּי שְׁאֵינּוּ שְׁיִיף לְהֵיוֹת נִמְשָׁף מְשֵׁם קוֹדֵשׁ שְׁלוֹ כ"א הוּא רְגִיל לְהֵיוֹת קִיצוֹר מְשֵׁם קוֹדֵשׁ אַחַר כְּתוּבִין דְּמַתְקָרִי כְּפִי הַשֵּׁם קוֹדֵשׁ דְּקִיצוֹר זֶה ע"ש בַּנ"ש וַיֵּשׁ לְחַלֵּק בֵּין זֶה לְבֵין וּוְאֵלְבִלִיין אִו הֶעֱרַצְקָא) אַבְּל בַּנ"ד יֵשׁ לוֹמֵר דְּשֵׁם שְׁעֵיָה בְּזֶה נִמְשָׁף כְּמוֹ שֶׁהוּא מְעִיקָר שֵׁם יִשְׁעֵיָהוּ כו' פִּנ"ל וְכֹן לְהִיפּוּף גַּם לְמ"ד שְׁכּוֹתְבִין סְעֵדְיָה דְּמַתְקָרִי שְׁעֵיָה יֵשׁ לְחַלֵּק קֶצֶת וְלוֹמֵר דְּשְׁאֵנִי הֵתֵם דְּסְעֵדְיָה חֲלוּק לְגַמְרִי מִיִּשְׁעֵיָה וְא"כ אֵין זָכַר בְּלֵב הָעוֹלָם לְשֵׁם יִשְׁעֵיָה כְּלָל לְכֹן יֵשׁ לְחַוֵּשׁ שְׁמָה שְׁקוֹרִין לְזֶה שְׁעֵי' דְּרַף מְקַרָּה נִמְשָׁף וּבָא כְּמוֹ שֶׁהוּא מְשֵׁם סְעֵדְיָה (לְכֹן פְּשָׁחוּתֵם יִשְׁעֵיָה כו') מִשְׁא"כ בַּנ"ד יִשְׁעֵיָהוּ וַיִּשְׁעֵיָה קְרוּבִים זַל"ז וּמְעוֹלָם אֵין מְדַרְף הָעוֹלָם לִיתֵן לֵב לְחַלֵּק בֵּינֵיהֶם רַק קוֹרְאִים לְכּוֹלָם בְּשֵׁם יִשְׁעֵי' א"כ גַּם עֲתָה שְׁקוֹרִין לְכּוֹלָם שְׁעֵי' מֵאֵן פְּלִיג לְהוּ וְלוֹמֵר דְּכְשָׁקוֹרִין פֶּן לְאִישׁ שְׁעֵיקָר שְׁמוֹ יִשְׁעֵי' אִז פִּיָּהֶם כְּלָבָם לְשֵׁם יִשְׁעֵיָה מְמַשׁ (דַּע"כ צ"ל פֶּן פִּנ"ל בְּאַרְיִכוֹת) וּכְשָׁקוֹרִין פֶּן לְזֶה שְׁשִׁמוֹ יִשְׁעֵיָהוּ לְבָם כְּפִיָּהֶם לְשֵׁם שְׁעֵיָה מְמַשׁ וּבָא לְהֵם דְּרַף קִיצוֹר מְשֵׁם יִשְׁעֵיָהוּ מְמַשׁ וְדָאֵי אֵין לְחַלֵּק אֶת הַשְּׁוִין בְּדַעְתָּם.

וּבְכּוֹלָם ה"ה פְּאֵלוֹ הָיו קוֹרִין בְּפִי יִשְׁעֵיָה (דְּמָה שְׁרוּאִים אוֹתוֹ חוֹתֵם וְעוֹלָה בְּשֵׁם יִשְׁעֵיָהוּ זֶה גּוֹפֵא מְבִיאֵם לְקֵרוֹתוֹ בְּפִי יִשְׁעֵיָה פְּדַרְכָּם שְׁאֵין נוֹתְנִין לֵב לְהַבְחִין לְהַבְדִּיל בֵּינֵיהֶם כְּלָל וּמְמִילָא מְשִׁתְּמַע שְׁעֵיָה כו').

מִשְׁא"כ בְּסְעֵדְיָה כְּשְׁאֵינּוּ חוֹתֵם וְעוֹלָה כ"א בְּשֵׁם סְעֵדְיָה אֵין מָה שְׁיִבִיא לְעוֹרֵר בְּלֵב הָעוֹלָם לְקֵרוֹתוֹ יִשְׁעֵיָה שֶׁהוּא שֵׁם חֲלוּק לְגַמְרִי ע"כ יֵשׁ לְחַוֵּשׁ שְׁבִזָּה שֵׁם שְׁעֵי' שְׁקוֹרִין אֵין פְּנוּנַתֵם לִישְׁעֵי' כ"א כְּמוֹ שֶׁהוּא הוּא קִיצוֹר מְסַעֲדִי' כו' וְאַף אִם נֶאֱמַר דְּגַם לְשֵׁם סְעֵדְיָה (הִי) הִרְגִּילוּ לְקֵרוֹת לְכּוֹלָם יִשְׁעֵיָה מ"מ אֵין זֶה כ"א דְּרַף פִּינּוּי רְחוּק שְׁהָרִי רְחוּקִים בְּמִבְטָא כו' מִשְׁא"כ יִשְׁעֵיָה וַיִּשְׁעֵיָהוּ אֵין הָעוֹלָם מְבַחֲנִים לְהַבְדִּיל בֵּינֵיהֶם וַשְּׁנִיָּהֶם אֶצְלָם שֵׁם א' הוּא כו' לְכֹן גַּם מָה שְׁמְכַנִּים לְשְׁנֵיהֶם שְׁעֵי' פְּנוּנַתֵם שְׁוָה כו').

אַף אַחַר עֵיוִן קֶצֶת נִרְאָה יוֹתֵר דַּעַכ"פ לְמ"ד גְּבִי סְעֵדְיָה דְּכּוֹתְבִין דְּמַתְקָרִי שְׁעֵי' וּכְפִי שְׁהַכְרִיעַ הַב"ש. גַּם בַּנ"ד יֵשׁ לְכַתּוּב פֶּן דְּבַאֲמַת לְכַאוּרָה עֵיקָר טַעְמוֹ אֵינּוּ מְסַפִּיק כ"כ ע"ד הַנ"ל דַּמ"מ מֵאַחַר שְׁאֵנּוּ אוֹמְרִים דְּמָה שְׁשִׁגוֹר בְּפִי הָעוֹלָם שְׁעֵי' ה"ה פְּאֵלוֹ דְּבָרוֹ

בְּפֶה מְלֵא יִשְׁעֵי נִרְאָה וְדַאי דְגַם בְּזֶה שְׁשִׁמוּ סְעֵדְיָה כְּוֹנְנָתָם בְּקִרוּתוֹ שְׁעֵי כְּמוֹ בְּכָל שְׁם שְׁעֵי הַשְּׂגוּר בְּפִיָּהֶם.

(וְאִף שְׁשִׁמְ סְעֵדְיָה וִישְׁעֵיָה אֵינָם קְרוּבִים כ"כ בְּמִבְטָא הֵרִי הַמְנַהֵג מְחַבְרָם). וְעוֹד דְּלִפִּי הַנְּ"ל דְּעֵיקָר טַעַם דְּעָה זֹו דְּחֹשְׁשִׁין שְׁמָא בְּזֶה הַכִּינּוּי שְׁעֵי נִמְשָׁף כְּמוֹ שֶׁהוּא מְשִׁם סְעֵדְיָה א"כ אֵיךְ לְמַד מִזֶּה הַב"ש דְּלֵא כַּנ"ש גַּבִּי נִתְנָאֵל סְעֵדְרָה הֵרִי הֵתָם וְדַאי כִּינּוּי סְעֵדְרָה לֵא נִמְשָׁף מִנְתַּנְאֵל עֲצָמוֹ כו'.

(אִף דְּמַצַּד א' ק"ו הוּא דְּגַבִּי שְׁעֵי אָנוּ אוֹמְרִים דַּה"ה פְּאֵלוּ נִקְרָא בְּפִי כָּל יִשְׁעֵי מְשִׁם כַּנְּ"ל מִשְׁא"כ גַּבִּי סְעֵדְרָה א"ל פְּאֵלוּ נִקְרָא אֶלְכְּסֵדְרָה מ"מ מַצַּד הַנְּ"ל הוּא לְהִיפּוּף וְלֵא רְאִי זֶה כו' וְאִין לְלַמּוּד כ"כ זַמ"ז כו' ע' ט"ג שְׁם בְּכַעֲיִן זֶה לְהִיפּוּף לְדַעַת ס"מ דְּכוּתְבִין דְּמִתְקֵרִי יִשְׁעֵיָה פְּתַב תְּחִילָה א"כ כ"ש בְּנִתְנָאֵל סְעֵדְרָה וְאַח"כ דַּח' לְהִיפּוּף) אָמְנָם כֵּן נִלְע"ד דְּעֵיקָר טַעַם דַּע' זֹו הֵינּוּ דְּאִף דְּגַם בְּזֶה שְׁיִקְרָא סְעֵדְיָה מַה שְׁקוֹרִין לוֹ הָעוֹלָם שְׁעֵי כְּוֹנְנָתָם לְשֵׁם יִשְׁעֵיָה כו' מ"מ אֵין זֶה מוֹעִיל כ"א הֵיכָא שְׁאִין כּוּתְבִין כָּלֵל דְּמִתְקֵרִי כ"א רַק עֵיקָר הַשֵּׁם בְּלִבְד דְּאִז מוֹעִיל לְעַנְנֵן דַּא"צ לְכַתּוּב לִישְׁעֵיָה דְּמִתְקֵרִי שְׁעֵיָה שְׁהֵרִי בְּזֶה עַכ"פ אֵין סְפִק דְּלֵא סְגִי דְּלֵא לְכַתּוּב כָּלֵל שְׁם יִשְׁעֵיָה שְׁהֵרִי עַכ"פ הוּא עֵיקָר הַשֵּׁם דְּכוּתְבִין לְכַתְּחִיל' עַכ"פ רַק דְּהִיָּה סְבָרָא לֹאמַר לְכַתּוּב גַּם דְּמִתְקֵרִי שְׁעֵיָה מְשׁוּם חֲשִׁשׁ לְעַז שְׁיִטְעוּ הָעוֹלָם לְפִי שֶׁהוּא כִּינּוּי גַּם לְשֵׁם קוֹדֶשׁ אַחַר כו' ע"ז מְהֵרֵי סְבָרָא הַנְּ"ל דְּהָעוֹלָם לֵא יְטַעוּ בְּזֶה כָּלֵל דְּגַם בְּשַׁעָה שְׁקוֹרִין אוֹתוֹ שְׁעֵי לְבָם לְשֵׁם יִשְׁעֵיָה (וְלֵא לְשֵׁם אַחַר כְּמוֹ סְעֵדְיָה כָּלֵל) לְכוּ תִּיקַף שְׁיִרְאוּ בְּגִט שְׁם יִשְׁעֵיָה יְדַעוּ שְׁזֵהוּ הַמְגַרְשׁ כו'.

אָבֵל כְּשִׁכַּל עֵיקָר שְׁם יִשְׁעֵיָה וְשְׁעֵיָה אֵינוֹ כ"א כִּינּוּי. וְעֵיקָר הַשֵּׁם כְּבָר פְּתַב בְּגִט סְעֵדְיָה וְדַאי כְּשִׁכּוּתְבִין דְּמִתְקֵרִי דְּהֵינּוּ הַשֵּׁם שְׁזֵה נִיכָר וּמִתְקֵרִי בְּפִי הָעוֹלָם יוֹתֵר טוֹב עַכ"פ לְכַתּוּב דְּמִתְקֵרִי שְׁעֵי דְּסוּף סוּף הוּא הַשֵּׁם הַמְשַׁתְּמַע בְּפִי הַבְּרִיּוֹת.

וְלָמָּה לָנוּ לְכַתּוּב דְּמִתְקֵרִי יִשְׁעֵיָה שְׁאֵינּוּ נִקְרָא וְנִשְׁמַע עַכ"פ בְּפִי הָעוֹלָם כֵּן (וְאִפְשָׁר שְׁעוֹד יִזְיֵק זֶה דְּכִשְׁהָעוֹלָם רוֹאֵי שְׁם יִשְׁעֵיָה וְיִדּוּעַ לְהֵם שְׁאִין זֶה שְׁמוֹ הָעֵיקָרִי וְגַם לֵא נִקְרָא כֵּן בְּפִיָּהֶם כ"א שְׁעֵי יִאֲמָרוּ שְׁאִין זֶה הַמְגַרְשׁ מִשְׁא"כ כְּשִׁעֵיקָר שְׁמוֹ יִשְׁעֵיָה כו').

וּמַה שְׁכַּתְּבַהַב"ש דְּכִשְׁחֹתָם א"ע יִשְׁעֵיָה כּוּתְבִין דְּמִתְקֵרִי יִשְׁעֵיָה הֵינּוּ לְפִי דְּאִז קִשָּׁה לְהַשְׁמִיט שְׁם יִשְׁעֵיָה לְגַמְרֵי דִּישׁ מְקוּם לֹאמַר שֶׁהוּא הָעֵיקָר כו' ע' ט"ג בְּכָלֵלִים מ"ש ע"ז. לְכוּ אִף דְּבִשְׁבִיל הַחֲתִימָה לְבַד אֵין נּוֹפֵל הַלְשׁוֹן דְּמִתְקֵרִי עַכ"פ כָּאֵן מוֹעִיל לְזֶה מַה שְׁנִקְרָא בַּפ"כ שְׁעֵיָה (דַּעַכ"פ נּוֹפֵל גַּם ע"ז לְשׁוֹן דְּמִתְקֵרִי יִשְׁעֵיָה מִטַּעַם הַנְּ"ל).

מִשְׁא"כ כְּשִׁאֵינוֹ חוֹתָם בְּשֵׁם יִשְׁעֵיָה דְּאִז וְדַאי אֵין לוֹ עֵיקָר לְשֵׁם יִשְׁעֵיָה וְאֵינוֹ בָּא כ"א רַק לְהוֹדִיעַ אֵיךְ מִתְקֵרִי בְּפִי הָעוֹלָם (יּוֹתֵר) נְכוּן לְכַתּוּב שְׁעֵיָה כו'. וְכ"מ בְּהִדְיָא כְּוֹנְנָתָה ט"ג ע"ש.

וּמְשׁוּם הֵכִי לְמַד מִזֶּה הַב"ש שְׁפִיר (דְּרַף ק"ו) דְּלֵא כַּנ"ש בְּשֵׁם נִתְנָאֵל סְעֵדְרָה וּלְפ"ז ה"ה הוּא הַטַּעַם כְּשִׁנְקָר' עֵיקָר שְׁמוֹ יִשְׁעֵיָהוּ וְכוּן נִכְתַּב בְּגִט כְּשִׁבָּא לְכַתּוּב דְּמִתְקֵרִי דְּהֵינּוּ הַשֵּׁם שְׁנִקְרָא וְשְׂגוּר בְּפִי הַכָּל רְאוּי (יּוֹתֵר עַכ"פ) לְכַתּוּב שְׁעֵיָה.

(וּלְפ"ז אִף כְּשִׁעֵיקָר שְׁמוֹ יִשְׁעֵיָה בְּלֵא וְי"ו אֶלָּא שְׁיִישׁ לוֹ עוֹד שְׁם עֵיקָרִי כְּמוֹ בַּנְּ"ד שְׁשִׁמוֹ הָעֵיקָרִי יִשְׁעֵיָה יוֹסֵף. וּבַפ"כ נִקְרָא רַק יִשְׁעֵיָה שְׁכּוּתְבִין תְּחִיל' עֵיקָרִי שְׁמוֹתֵיו יִשְׁעֵיָה יוֹסֵף

כְּשֶׁבָא לְכַתּוּב דְּמִתְקַרֵי ע"ש הַמְּוֹרָגֵל בְּפִי פִל הִי רְאוּי לְכַתּוּב שְׁעִי עַפ"י הַנְּ"ל וּבְפֻרְט
לְפַמ"ש בַּט"ג דְּכִשְׁעִיקָר שְׁמוּ ב' שְׁמוֹת וְנִקְרָא בְּפִי פִל בַּא' מִהֶם הָרִי זֶה פְּאֵלוּ נִקְרָא בְּפִי
פִל בְּחֻצֵי הַשָּׁם כו'): סִימָן ל"ב שְׁאֵלָה מִהֶרֶב הַגְּדוֹל הַמְּפֹרָסִם מוּה' שְׁלֵמָה ו"ל מ"ז
וּאב"ד דַּק"ק דוּבְרָאָוּנַע.

וְתוֹכָן הַשְּׁאֵלָה יִהְיֶה מוּבָן מִתּוֹךְ הַדְּבָרִים. וְנ"ל: אֲבָקֵשׁ נָא מִכֶּת"ר לְעֵינַי בְּדִין הַמְּוֹרָגֵל
בַּאֲה"ע ס' קל"ד בְּרַמ"א סס"ד.

אִם יֵשׁ לְסַמְּךָ בְּדִיעֵבֶד עַל הִיא קַמְיִתָּא. שְׁפַאֲמַת לֹא נִמְצָא בְּב"י שְׁחוֹלֵק עַל הַתְּשֵׁב"ץ.
רַק תְּמָה עָלָיו אִיךָ יַעֲלֶה עַל הַדְּעַת כו'. ע' תְּשׁו' שְׁאֲרִית יוֹסֵף ס' י"ט.

וְאוּלַי לְזֶה פֶתֶב רַמ"א וְיֵשׁ מִחְמִירִין וְלֹא פֶתֶב וִי"א דְּמִיִּקְרִי אֲוֹנָס וְהִינּוּ אֲפֻשָׁר רַק
לְכַתְּחִילָה וְכִיּוֹצֵא שְׁאֲפֻשָׁר לוֹ בְּקַל מִשָּׂא"כ בַּנ"ד כו'. ע"ד שְׁפַתְבַּ הַשְּׁ"ף ס' ל"ט סק"ד.

וְעַכ"פּ יֵשׁ לָנוּ לְסַמְּךָ עַל דְּעָה קַמְיִתָּא. גַּם כְּמִדְּנֻמָּה שֶׁבַּנ"ד לֹא הָיָה כְּפִי מִמֶּשׁ לְאַבּוֹ
כ"א שְׁהַפְחִידוּ אוֹתוֹ בְּכַעֲזֵין הַרְחֻקָה דַּר"ת הַמְּוֹרָגֵל בְּפּוֹסְקִי בְּטַעֲנַת מָאוּס עָלֵי וּמְוֹרָגֵל ג"כ
בַּמַּהֲרִי"ק הוּבָא בְּב"י ס' הַנְּ"ל.

וְכִשְׁיִשְׁתַּדֵּל וְיַעֲלֶה בְּיָדוֹ שְׁיִגְרֵשׁ בְּנוֹ לְאַשְׁתּוֹ יִפְטָרוּהוּ לְהָאֵב מִפִּל וְכָל. וְגוֹף נ"ד הֵלֵא יַצִּיעוּ
לְפָנַי כַּת"ר יְדִידָנוּ הַנּוֹכְחִי.

שׁוּב נִזְכַּרְתִּי מִהַב"י מִשְׁמַע דְּלֹא פֶתֶשׁוּ שְׁ"י הַנְּ"ל ע' ב"י ס' י"ח בִּי"ד ד"ה טָבַח. גַּם
עֵינַיִתִי בַס' מַכְמ"א הִבִּיא תְשׁו' מִהֲרִיב"ל וְר"ב אֲשַׁכְנִזִי דְלֹא ס"ל כַּהַתְּשֵׁב"ץ.

גַּם יֵשׁ לְצַדֵּד בַּנ"ד שְׁהַמְּגֵרֵשׁ לֹא יִדַע פֶּלֶל שְׁהַגִּידוּ לְאַבּוֹ שְׂאֵם יִגְרֵשׁ בְּנוֹ אֶת אֲשֵׁתוֹ
יִפְטָרוּהוּ מִפִּל וְכָל כ"א מִפִּי אָבּוֹ וְאִם הָיָה זֶה אֲצֵלוֹ אֲוֹנָס גְּמוּר לֹא הָיָה נוֹתֵן הִימְנוּתָא
לְאַבּוֹ וְהָיָה לוֹ לְחוּשׁ אוּלַי מִצַּד שְׁנַגְעָה אֲשֵׁתוֹ בְּכַבּוּד אָבּוֹ בְּהַוְדָאָתָה מִתְּחִיל' עַל דְּבָרִים
מְכּוּוֹרִים מָאֵד הוּא בְּכַעַס עָלֶיהָ (שְׁלֵא תִהְיֶה בְּבִיתוֹ) וְכִיּוֹצֵא.

נָא מָאֵד לְהוֹדִיעֵנִי דְעַתּוֹ וְתִשׁוּבָתוֹ לְמַחֵר בְּפִנְקָר פִּי נְחוּץ מָאֵד: תְּשׁוּבָה הִנֵּה לֹא שְׁיַעֲרִיתִי
שְׁיִהְי' נִצְרָף וְנְחוּץ לְמַעֲשֵׂה. (וְכִידוּעַ שְׁאִינִי מְסוּגָל לְמַעֲשֵׂה).

וְעַתָּה אֲמַרְתִּי לְעֵינַי וְלִרְשׁוֹם מִן הַבָּא בְּיָדִי. הִנֵּה בְּגוֹף הַדִּין שְׁבַרְמ"א ס' קנ"ד אִם הִיֵּשׁ
מִחְמִירִים הִינּוּ עַפ"י קוֹשֵׁי הַב"י עַל הַתְּשֵׁב"ץ.

מִלְבַּד מ"ש כַּת"ר שְׁמִזָּה הַלְשׁוֹן אִין רְאָיָה שְׁחוֹלֵק. קוֹשֵׁה ג"כ פִּינּוֹן שֶׁהַב"י לֹא תְמָה אֲלָא
עַל הוֹצִיאֵו הַבּוֹן לְהַרְיָגָה שְׁנַזְכַּר בַּתְּשֵׁב"ץ דְּרָף אַגְב.

מְנַלְן לְלַמּוּד מִזָּה בְּאוֹנָס (סְתָם) דְּאָב עַל הַבּוֹ. הָרִי מְבּוֹאָר בַּתְּשֵׁב"ץ דְּלֹא דְמִיָּא זֶה לְזֶה
דְּרַחְמֵי הָאֵב עַל הַבּוֹ וְאִין רַחְמֵי הַבּוֹ עַל הָאֵב.

וּמַחְתֵּרַת תּוֹכִיחַ. (בְּסִנְהֵדְרִין דַּע"ב רַע"ב).

וּבְגוֹף תְּמִיחַת הַב"י אִיךָ יַעֲלֶה עַל הַדְּעַת כו'. יֵשׁ לוֹמַר קִצַּת דְּעַם הָיִוֹת דְּוֹדַי הָרִיגַת הַבּוֹ
חְמִירָא לְהָאֵב טוּבָא וְנִקְרָא אוֹנָס מ"מ אִין פִּל הַנְּאָנָס נִקְרָא מְעוֹשָׂה כַּמִּשְׁ"ש בַּתְּשֵׁב"ץ.

ואולי ר"ל דמְעוּשָׁה הוא דְּוִקָא פְּשְׁעוּשָׁה דְּבָר זֶה בַּע"כ גְּמוּר בְּעַת עֲשִׂיתוֹ אֲבָל כָּל שְׁעוּשָׁה גוּף דְּבָר זֶה בְּרִצּוֹן אֶף שְׂרִצּוֹן זֶה נִמְשָׁף לְהַנְצִיל מֵאוּנְסוֹ בְּדָבָר אַחַר (שְׁחוּץ מְגוּפּוֹ) לֹא נִקְרָא מְעוּשָׁה בְּעֲשִׂית דְּבָר זֶה וְגַמְר וּמְגַרְשׁ.

דוּמָה קִצַּת לַמַּש"ש לְמַעְלָה בְּעֵינֵי הַמְּגַרְשׁ מִצַּד הַפְּפִי' עַל הַכְּתוּבָה לְבַד. [וְהַחִילוּק בֵּין מְמוֹן לְבֵן אֵינוֹ מִצַּד חוֹמֶר וְקַל דְּוִדָּאֵי בְּנוֹ חֲמִירָא לִיהּ יוֹתֵר.

אֵלָּא לְעֵינֵי דְלִהּוּי הַמְּעוּשָׁה וְהָאוּנְס בְּדָבָר א' ס"ל לַתְּשִׁב"ץ דְּבָנוֹ חֲשִׁיבָא יוֹתֵר דְּבָר שְׁחוּץ מְגוּפּוֹ לְמְמוֹן שְׁלוֹ כו'. וְהוּא דְּוִחֶק.

וּקִצַּת דּוּגְמָא מִמְתְּנִי נְדָרִים (ל"ח:) דְּזֵן אֶת בְּנֵי וְלֹא בְּהִתְמוֹ. הָרִי דְּהִנְאֵת בְּנוֹ לֹא חֲשִׁיב הִנְאֵתוֹ כְּרִבּוּי מְמוֹנוֹ ע"י פְּטוּמ' דְּבְּהִתְמוֹ.

וּבַפ"ק דְּקִדּוּשִׁין (ח' :) תָּנִים לְאַבָּא אֵינָהּ מְקוֹדֶשֶׁת וּלְכָלֵב כְּלָה מְקוֹדֶשֶׁת וְהֵינּוּ בְּהִיא הִנְאֵה כו' עי' ב"ש וּח"מ ס"י ל' סקט"ז. מְשַׁמַּע דְּלְאַבָּא לֹא חֲשִׁיב הִנְאֵה וְלְכָאוּרָה ה"ה לְבָנָה.

וְדָבָרֵי ב"ש ס"י ל"ז סק"ז דְּמְשׁוּי בְּתוֹ כְּלָב לְכָאוּרָה צ"ע לְפִי"ז. גַּם עי' ר"ן גְּבִי פִּיצַד בְּשִׁטְר ד"ט שְׁפָסֶק דְּקַבְּלַת הַבַּת כו' מְשַׁמַּע דוּמָה לְכָלֵב.

וּצ"ע.

אֲבָל בְּפוֹסְקִים לֹא מְשַׁמַּע כֵּן. (וּא"ש שְׁגַם הַב"י לֹא הִקְשָׁה אֲנָא מְהִרִיגָה).

אֲבָל בְּאַמֶּת גַּם בְּמְמוֹן הֵינָהּ נוֹטָה דַּעַת הַתְּשִׁב"ץ שֶׁם לְהַקְל. גַּם יֵשׁ לוֹמֵר לְהִיפּוּף דְּבָנוֹ דְּחִמִּירָא לִי ע"כ גְּמַר וּמְגַרְשׁ בְּרִצּוֹן מִשֵּׁא"כ בְּמְמוֹן הַקְל.

וּר"ל בְּאוּנְס שְׁחוּץ מְגוּפּוֹ יֵשׁ לוֹמֵר חִילוּק זֶה דְּאֵלוֹ בְּגוּפּוֹ כ"ש דְּאוּנְס חֲמִירָא כְּהִרִיגָה הָיִי אוּנְס. וְעַי' מְרַדְּכֵי פ' הַנִּזְנָקִין וּמֵהִרָא"י ס"י ע"ג דְּבָאוּנְס חֲמִיר גְּמַר וּמְקַנֵּי.

וְהֵינּוּ ע"כ כְּשֵׁאֲנָסוּהוּ סָתָם מִתְּחִילָה לֹא בְּשִׁבִיל הַמְּתָנָה וְכַסְפִּיקְרִיקִין לְתִירוּץ ב' דַּב"י (ח"מ ס"י ר"ה) ע' לְקַמְן. וְאֵלוֹ בְּאֲנָסוּהוּ מִתְּחִיל' לְמִתְנָה כ"ש דְּהִרִיגָה הָיִי אוּנְס כו'.

גַּם לְהַצִּיל בְּנוֹ מְהִרִיגָה אֵיכָּא מְצוּה פְּקוּחַ נֶפֶשׁ מִיִּשְׂרָאֵל וְאַמְרִינֵן בְּמְעוּשָׁה כְּדִין מְצוּה לְשִׁמּוֹעַ ד"ח כו'. אֲבָל אֵין פְּנוּנַת הַתְּשִׁב"ץ עַד"ז כ"א מִצַּד שֶׁהוּא כְּאוּנְס בְּדָבָר אַחַר כַּנ"ל:]

וְלְכָאוּרָה יֵשׁ לְהַבִּיא רֵאזִי וְדוּגְמָא לְגוּף הַדִּין מֵהָא דְּאַמְרִי בְּמַגִּילָה (ט"ו).

(גְּבִי אֶסְתֵּר וְעַכְשָׁיו בְּרִצּוֹן וְכֹאשֶׁר אֲבַדְתִּי כו' כֶּף אוֹבֵד מִמֶּה. וְהֵינּוּ שְׁנֵאֶסְרָה עָלָיו כַּדְּפַרש"י וְהָרִי וְדָאֵי שְׁעִשְׁתָּה זֶה בְּהִתְרַם גְּמוּר וּמְצוּה רַבָּה כִּי חֲשִׁיבָא אוּנְס לְהַצִּיל כָּל יִשְׂרָאֵל וּמ"מ נְאֶסְרָה עַל בְּעִלָּה ע' מֵהִרִי"ק ש' קס"ז הוּבָא בַּב"ש ס"י קע"ח ס"ק לְהַלְכָה.

וְהֵינּוּ שְׁגוּף הַבְּעִיל' חֲשִׁיבָא בְּרִצּוֹן אַעפ"י שְׁנִמְשָׁף מִתּוֹף הָאוּנְס שְׁחוּץ מְגוּפָה לְהַצִּיל נֶפְשׁוֹת אַחֲרִים. וְה"נ דְּכְנוּתִי' גוּף הַגִּירוּשִׁין חֲשִׁיבָא בְּרִצּוֹן אַעפ"י שְׁנִמְשָׁף מִתּוֹף אוּנְס הַצִּלַּת נֶפֶשׁ בְּנוֹ.

אֶף בְּאַמֶּת אֵין רֵאזִי מְשִׁם. דְּהֵתָם אֵין הַטַּעַם מְשׁוּם דְּהָאוּנְס בְּדָבָר שְׁחוּץ מְגוּפָה דְּגַם אִם נִבְעֵלָה בְּרִצּוֹן כְּדִי לְהַצִּיל א"ע מְהִרִיגָה ג"כ נְאֶסְרָה כְּדִתְנֵן בַּפ"ב דְּכְתוּבוֹת (כ"ו:) הָאִשָּׁה שְׁנִחְבְּשָׁה כו' ע"י נֶפְשׁוֹת אֶסְוִרָה לְבַעֲלָהּ.

ופי' התוס' ורא"ש ושאר פוסקים דהיננו אפי' לבעלה ישראל דחיישי' שמא נתרצית פדי שלא יתרגנה וגם החולקים שם היננו משום דס"ל דלא חיישינן לשמא נתרצית כמ"ש המ"מ ספ"ח מהא"ב.

אבל כל שידעי' שנתרצית אפי' שנמשך רק מפחד שלא יתרגנה דנאסרה לכ"ע אעפ"י שהאונס הוא בגופה וא"כ גם גבי אסתר אין הטעם משום דהאונס הוא רק להציל אחרים. ואי קשי' א"כ באמת מה בין זה לכל אונס בישראל דרתמנא שריא.

דנדאי א"ל דלא נקרא אונס כ"א פשהבועל כופאה ומאנסה בביאתו בע"כ (וכעין דאמרי' שם (נ"א):) לשמואל דצנוח' כו'). דנדאי אסתר גם קודם שנתרצית לא היתה עמו עד"ז ועכ"ז לא נאסרה אז.

וכן בריש פתובות (ג): תבעל לטפסר ונדאי לאו היננו ע"י כפי' גמורה בע"כ דא"כ לא שייך לומר דצנועות מסרן נפשיהו לקטלא (עי' ריטב"א שם) ועכ"ז אמרינן ולדרוש להו דאונס שרי וכמ"כ הני נשי דגנבי גנבי שם (נ"א): דממטי להו נהמי וגירי (ברצון) ועכ"ז שריין דמתמת יראה עבדן.

ובמעשה דוד עם ב"ש דאמרי' פ"ק דכתובות (ד"ט סע"א) התי' אונס הוי וקרא כתי' ותבוא אליו. וגבי מיכל עם פלטי כתב הרשב"א בתשו' שבב"י ססי' י"ז שאנסה שאול כו' ובנדאי שפלטי לא אנסה ממש כו'.

(והא דאמרינן אסתר קרקע עולם היתה היננו רק בגוף הביאה ורק לענין הדין דיהרג ואל יעבור דכל שעושה מעשה בגוף הביאה אפי' באונס הדין דיהרג וא"י בג"ע (או בפרהסי'). אבל לענין לאוסרה על בעלה נדאי נראה דאפי' אם צוה עליה לילך אליו ולהתקשט וכה"ג וא"ל יתרגנה לא נאסרה.

ואפי' אם צוה עליה להביא הבועל עלי' אפשר שלא נאסרה על בעלה אלא דאסורה לעשות פן בג"ע יתרג וא"י בכה"ג אבל להניח ולהכין א"ע ולהתקשט וכה"ג נראה דשרי לכתחילה באונס הריגה וראיה מאסתר.

ע' היטב תוס' ורא"ש וריטב"א ויש"ש ר"פ הבע"י ונ"י בסנהדרין דע"ד ב' וצ"ע ועי' ח"מ וב"ש ססי' כ'). אלא נראה דעיקר החילוק הוא פל שהמאנס עיקר תביעתו בעצם וראשונה הוא על הבעיל' אלא שמפחדה שאם לאו יתרגנה אז נקרא אנוסה בבעילה.

אבל פל שעיקרו לא בא כ"א להריגה. אלא שהיא מעצמה פדי להנצל מזה מתרצית לבעילה לא נקרא אנוסה בבעילה.

ונהו החילוק באסתר בין תחילתה לסופה שבתחילה עיקר תביעת אחשנרוש הנה לאישות (וא"ל יתרגנה) ולבסוף היתה הגזירה להרוג ולאבד כו' והיא נתרצית פדי להציל כו'.

אבל לענין אם ההצלה היא נפש עצמה או נפשות אחרים יש לומר דאין חילוק פלל (ולפ"ז אם מאנסי' אשה ע"י פחד הריגת בנה וכה"ג יש לומר דלא נאסרה). ועפ"י"ז יש ליישב מה שהקשה הב"ש סי' ז' סכ"ב להאומרי' דע"י נפשות אסורה גם לבעלה ישראל א"כ למה בעיר שפכשוה פרפום לא נאסרו לישראל ונהני' בצ"ע וע"ש שהביא מהגמ' דקדושין שהקשה פן.

ובבאמת יש שם תירוץ ג"כ דהא דרנבם למיתה הוא רק באנשי מלחמה אבל לא בטף ונשים. ונראה דהב"ש לא ניחא ליה בזה דמ"מ לא יצאו מחשש הריגה שְהרי מסורים בידם.

ולפי הנ"ל ניחא דעכ"פ עיקרם לא באו להריגה לנשים כו'. שוב מצאתי בס' הפלאה לכתובות שם בתוס' ד"ה ע"י נפשות בכעין פל הנ"ל ע"ש.

(ועי' לשון רמב"ם ושו"ע ס"י אם היו עו"ג מקיפים כו' שלא תמלט אשה אחת עד שיראו אותה ותעשה ברשותם כו' משמע שכןונתם לזנות כו'). אמנם ראיתי בכה"ר לכתובות (כ"ו:) שְהביא פי' התוס' שפי' דע"י נפשות אסורה גם נבעלה ישראל מחשש שְמא נתרצית כו' ודחה דכל ריצוי מחמת פחד שרי לישראל.

משמע דס"ל דאפי' אם באמת נתרצית כיון שְהריצוי נמשך מחמת הפחד חשיב אונס אעפ"י שמתחילתו ועיקרה הרי נחבשה להריגה. וכן משמע דעת הרא"ה בחי' לשם ע"ש שְהשיא דברי התוס' דר"ל שְמא תתרצה לדעת ממש אבל כל מחמת יראה לא נאסרה.

ולפי"ז הא דאסתר נאסרה לבסוף כשנתרצית לכאורה ע"כ צ"ל משום דהאונס היה ע"י נפשות אחרים כנ"ל. ויהיה מכאן ראיה לסברת התשב"ץ לפ"ז (ולרוב הפוסקים דלא ס"ל ככה"ר עכ"פ אין ראיה לסתור כו'): והנה ראיתי שְהגאון בת"ג רוצה להשוות הדעות ולחלק בין כשכשעה שאונס את בנו מזכיר הגירושין של האב אז גם התשב"ץ יודה דהוי אונס.

וכשאינן מזכיר כלל הגירושין בשעת האונס לכ"ע לא חשיב אונס. (ולפ"ז בנ"ד לכ"ע יש חשש).

וזה היה עולה יפה בסברא אמיתית. דכשאינו מזכיר הגירושין היינו שְעיקרו בא להריגת בנו לזה אעפ"י שנותן הגט להנצל מזה לא חשיב אונס.

מה שאין כן כשזכיר הגירושין עיקרו בא להכריח הגט כו' והרי זה ממש ע"ד החילוק הנ"ל גבי אונס אשה לבעלה (שהוא מוכרח לרוב הפוסקים כנ"ל וכה"ג נראה שְנמצא עוד בנ"ד).

אבל הדבר תמוה מאד איך נאמר שהתשב"ץ מייגרי בדלא הזכיר. הרי כתב בְהד"א (ד"ב רע"ד) וְאמר בפירוש שלא יסלקו האונס עד שְיגרש כו' אפי' הוציאו בנו להריגה אם לא יגרש.

וכן בראש דבריו (שם ע"א) אפי' חובטים להאב עד שְיגרש בנו כו' (וכמו כן תמוה ביותר מ"ש בכה"ג לענין אונס ממון שהתשב"ץ מייגרי בדלא הזכיר גירושין. והרי הוא עצמו העתיק דברי התשב"ץ שאינה רוצה להחזיר עד שְיגרשנה).

ואף אם נרצה לספול דוחק במ"ש התשב"ץ עד שְיגרש. אם לא יגרש.

ר"ל דכוננת המאנס הוא כן במחשבתו אבל אינו אומר כן בפיו (ואין המגרש יודע מזה כו') מה נעשה במ"ש וְאומרים בפירוש שלא יסלקו כו' כנ"ל. ולכאורה עלה ע"ד למשפוני נפשוין אדרב דאין ר"ל שאינו מזכיר כלל הגירושין.

אָלאַ ר"ל שאַינוּ מִזְכִּירוּ פֻּאָלוּ עִיקְרוּ בֵּא לְהַכְרִיחוּ עַל הַגֵּט כ"א פֻּאָלוּ עִיקְרוּ בֵּא לְאַנּוּס בְּנוּ. וְאוֹמֵר בְּדֶרֶךְ שְׁלִילָה שְׁלֵא יִסְלַק הָאָנוּס כ"א ע"י הַגִּירוּשִׁין וְהַחֲלִיּוֹק הוּא בִּלְשׁוֹן אִם אוֹמֵר תָּן גֵּט וּא"ל אֶהְרֹג בְּנֵךְ אִז עִיקְרוּ בֵּא לְהַכְרִיחוּ לְגַרְשׁ מֵה שְׂאִין כּוֹפֵשׂאוֹמֵר אֶהְרֹג אֶת בְּנֵךְ וְלֹא אֶפְטָרְנוּ כ"א ע"י שְׂתִתֵּן גֵּט.

אִז עִיקְרוּ בֵּא לְהָרוֹג וְהַגֵּט בֵּא לְהַצִּיל מִזֶּה. וּמִצָּאֵתִי סַעַד לְסִבְרָא זֹו בִּס' הַפְּלָאָה עַל פְּתוּבוֹת (ד"ט) עַל הַתּוֹס' ד"ה דא' מר.

שְׂפִתָּב לְחֻלְק בֵּין פְּשָׁאוֹמֵר לְעֵדִים חֲתָמוּ שְׁקָר וְאִם לָאו תְּהִרְגוּ אִז עִיקְרוּ בֵּא לְאַנּוּס שְׂפִתָּמוּ שְׁקָר מִשָּׂא"כ פְּשָׁאוֹמֵר חֲתָמוּ שְׁקָר וְאִל תְּהִרְגוּ מִבְּנֵאָר הַלְּשׁוֹן שְׂבֵא לְהָרוֹג אוֹתָם רַק שְׂאוֹמֵר חֲתָמוּ שְׁקָר וְתִנְצְלוּ כו'.

וּא"כ כ"ש פְּשָׁאוֹמֵר שְׁלֵא יִסְלַק הָאָנוּס עַד שְׂיִגְרֵשׁ כו' (ולפ"ז בנ"ד אִין חֲשֵׁשׁ לִכ"ע לְפִי הַלְּשׁוֹן שְׁבֵד' כַּת"ר) אֲבָל בְּאַמַּת אִף אִם הַסִּבְרָא מִצַּד עֲצָמָה גִּיתָן לְהֶאֱמַר עַכ"ז מְלַבֵּד שְׂרַחוּק וְקָשָׁה לְהַעֲמִיס זֶה בְּכּוֹנוֹת הַת"ג.

גַּם בַּתְּשִׁב"ץ רְחוּק מְאֹד שְׂיִכְנוּן לְזֶה וּבַפְּרָט בַּמ"ש עַד שְׂיִגְרֵשׁ. אִם לֹא יִגְרֵשׁ.

מִשְׁמַע שְׂהַעֲיָקָר בֵּא עַל הַגִּירוּשִׁין עִי' ש"ף ח"מ ס'י שפ"ח סַכְכ"ב בְּשֵׁם רַא"ה שְׂיִקְחוּ לוֹ מְמוֹן אִם לֹא יִרְאֶה מְמוֹן חֲבִירוֹ פְּטוּר. וְהִינּוּ ע"כ מְשׁוּם דַּכָּה"ג מִשְׁמַע שְׂעִיקְרוּ בֵּא עַל מְמוֹן חֲבִירוֹ דַּא"ל"כ וְדַאי חֲיִיב עִי' בְּש"ף סַקִּי"ח.

וְעוֹד דַּא"כ מַאי אִירֵא בְּמַאֲנִס בְּנוּ אִף אִם מְאַנֵּס הַמְּגַרְשׁ בְּגוּפוֹ ג"כ שְׂיִיָּה סִבְרָא הַנְּ"ל. וְכַמ"כ קָשָׁה זֶה בְּיוֹתֵר לְפַמ"ש הַת"ג דְּמִיָּרִי פְּשָׁלָא הַזְּכִיר כָּלֵל הַגִּירוּשִׁין.

דְּוִדַי אִשָּׁה הַמְּצַעֲרַת אֶת בַּעֲלָהּ בְּהַפְּאוֹת וְכַה"ג אִם מְגַרְשָׁה לְהַנְּצֵל מִזֶּה פְּשִׁטָּא דְּלֹא חֲשִׁיב כְּגַט מְעוֹשָׁה וְכַעֲיִן מ"ש הַת"ג לְעִנֵּן שְׂמִפְסָדַת מְמוֹנוֹ דְּמַעֲשִׂים בַּכ"י כו'. וְאִין לְהֶאֱרִיף דְּפִשׁוּט שְׂאִין כּוֹנוֹת הַתְּשִׁב"ץ ע"ד סִבְרוֹת אֵלוּ כָּלֵל רַק כּוֹנוֹתוֹ מִבְּנֵאָר דַּס"ל לְחֻלְק בֵּין פְּשָׁאוֹמֵר בְּגוּף הַמְּגַרְשׁ לְבֵין פְּשָׁאוֹמֵר בְּאַחֲרִים בְּדָבָר שְׂחוּץ מְגוּפוֹ כְּדִלְעִיל אֲמַנָּם זֹאת הוֹעֲלֵנוּ דִּישׁ מְקוּם לוֹמֵר דְּגַם הַחֲוֻלְקִים עַל הַתְּשִׁב"ץ בְּסִבְרָתוֹ אֶפְשָׁר דְּכְשָׁאִינוּ מִזְכִּיר כָּלֵל הַגִּירוּשִׁין בְּשַׁעַת הָאָנוּס.

אוּ אִפִּי' אִם מִזְכִּיר בְּדֶרֶךְ שְׁלִילָה בְּעִנֵּן שְׂמִשְׁמָעוֹת הַלְּשׁוֹן שְׂעִיקְרוּ בֵּא בְּגִין הָאָנוּס עֲצָמוּ רַק שְׂאוֹמֵר שַׁע"י הַגֵּט יִפְטָרְנוּ מִהָאָנוּס כַּבַּנְד"ד לִכ"ע לֹא נִקְרָא גֵּט מְעוֹשָׁה. וְהַגֵּם שְׂמַצַּד הַסִּבְרָא אִינוּ מִתְקַבֵּל שְׂיִהְיֶה דְּבָר זֶה תְּלוּי בִּלְשׁוֹן.

דְּנִרְאָה דַּעַכ"פ יֵשׁ לִילָף בְּזֶה אַחַר הַכּוֹנוֹת וְגַם פְּשָׁאוֹמֵר בְּדֶרֶךְ שְׁלִילָה כַּנ"ל וְכַה"ג נִרְאָה מוּבָן הַכּוֹנוֹת הַכָּל עִיקְרוּ עַל הַגֵּט. וְלֹא דְּמִי לְמִסְוֵר דְּוִדַי נִרְאָה יֵשׁ חֲלִיּוֹק בִּלְשׁוֹן בֵּין פְּשָׁאוֹמֵר הַרְאָה לִי מְמוֹן חֲבִירוֹ וּא"ל אֶקַּח מְמוֹנָהּ אוּ אֶקַּח מְמוֹנָהּ אִם לֹא תִרְאֶה לִי מְמוֹן חֲבִירוֹ דַּכָּה"ג חֲשִׁיב אָנוּס לְהֶרָא"ה וְסִיעָתוֹ כַּנ"ל אֲבָל פְּשָׁאוֹמֵר אֶקַּח מְמוֹנָהּ (וְלֹא אֶפְטָרָהּ מִזֶּה עַד שְׂתִרְאֶה לִי מְמוֹן חֲבִירוֹ).

אוּ כ"ש פְּשָׁאוֹמֵר) וְאִם תִּרְאֶה לִי מְמוֹן חֲבִירוֹ אֶפְטָרָהּ. דַּבְּכָה"ג נִרְאָה דְּלֹא חֲשִׁיב אָנוּס עַל מְמוֹן חֲבִירוֹ.

והיינו דהתם שניהם ממון. ואין לידע על איזה מהו נתן המאנס את עינו מתחיל' כ"א לפי מה שמוכן מתיך הלשון.

אבל גט ונהריגה שהם שני ענינים שאינם מסוג א' ומה ענין שמקטה אצל ה"ס. הנה נראה שבכה"ג אין נ"מ בלשון אלא אף שמזכיר הגט בדרך תנאי על הנהריגה עכ"ז מוכן הפוננה שעיקרו בא להכריח הגט (דאם היתה הפוננה על הנהריגה מה תיקן הגט לזה.

א"ו הנהריגה וכה"ג הוא עונש להכריח על הגט. וגדולה מזו ע' תשו' ריב"א סי' ט"ז דכ"ט רע"ב) וכ"ש פשאומר תן גט ואל תהרג כו'.

נהרי זה כלשון הפתוב ראשיכם כו' ולא תמותו (פ' שמיני) וכן יין ושכר כו' ולא תמותו (שם) וכן והזרתם את בני כו' ולא ימותו (סוף מצורע) וכיוצא. וכן נמי גבי מסור אם האנס הוא בהנהריגה וכה"ג.

הנה נראה ג"כ שאין חילוק בלשון דכל שמזכיר שניהם מוכן שהפוננה היא על ממון חבירו ונהריגה הוא להכריח (וכה"ג ע' תשו' מיימוני לנזיקין ס"ב אע"ג דפרט כו' ע"ש) וכמו"כ גבי אנס אשה דלעיל אף לממשנ"ת שיש חילוק בין אם עיקר הפוננה על הבעילה או על הנהריגה מ"מ היא נראה דאם הזכיר שניהם אין נ"מ בלשון דהכל מוכן שהפוננה על הבעילה.

ודרך כלל פשהב' דברים שמזכיר אחד מהם הוא דבר ששייך בו יותר הנאת המאנס מוכן שעיקר פוננתו לאותו דבר. אף פינן דחזינו דהגאון בעל הפלאה פתב לחלק בלשון בענין חתימת שקר דעדים שג"כ הנה נראה שאין חילוק פינן שגם בזה הרי החתימה שייך יותר להנאה מהנהריגה ואף אם אומר חתמו ואל תהרגו הנה נראה ג"כ דהפוננ' שפא להכריחם שיחתמו ע"י עונש הנהריגה.

הרי שמע"י מהגאון דסברתו דגם בכל כה"ג תלוי בלשון. ולפי זה ה"ה בגט כו' פנ"ל.

(שוב נתיישבתי שאפשר דאין פוננת הגאון לחלק מצד הלשון בלבד דכל שאומר פן מתחיל' נראה דהכל הפוננה על ההנאה פנ"ל אלא דר"ל דמלשון זה שבגמ' משמע שהמציאות הנה שמתחיל' בא להנהריגה כו' אמנם גם בדברי הת"ג אולי יש לומר ג"כ דר"ל שמתחילה אנס סתם ואח"כ) [א"ה תיבת אח"כ מצאתי בגליון מן הצד בקיצור לשונו ואינו מוכן.

ונראה דצריך להוסיף דמתחילה לא הזכיר כלל הגט רק שאנס בסתם ואחר כך פשהזכיר הגירושין יש נ"מ באיזו לשון הזכיר פנ"ל]: ואשוב למה שהתחלתי שאם ה"ש מחמירים שברמ"א היינו ע"פ קושית הב"י.

קשה איה למד כפיתת האב על הבן מכפיתת הבן על האב דמבואר בתשב"ץ דלא דמי זה לזה דלעיל. ובס' ת"ג משמע קצת שתופס מ"ש אב על בנו ר"ל דהאב הנה המגרש וכפאוהו ע"י בנו שהרי פתח באנס אב על בנו וסיים בשעשה שאנס את בנו כו' ע"ש.

והוא דוחק גדול. אף נראה שעיקר מ"ש רמ"א דיש מחמירים הוא ע"פ מ"ש בד"מ לעיין בהג"מ דסוף גיטין מזה.

ונראה דכוננתו על מש"ש בהג"מ סי' תס"ז בא' שקיבל עליו חרם. ונודוי ב"ד להנתיק
בנו לגרש כו' ופסק שהנודוי ב"ד אינו כלום שהמזנה לגרש טועה בדבר משנה כו' וסינים
דאם נתן גט בכפי' ה"ל גט מעושה שלא כדיון.

ונראה דס"ל לרמ"א דהאי בכפי' אינו ר"ל כפי' ממש בשיטתם וכה"ג דא"כ מאי קמ"ל
אלא ר"ל ע"י שהיה כפוי ועומד לקיים הנודוי דאביו או שהאב פפאו בדברים לקיים
נודויו ואפשר חסר תיבה א' וצ"ל בכפי' זו.

ועפ"ז פתב רמ"א דיש מחמירים באונס האב על הבן. אף לפע"ד אין ראיה גמורה מהג"מ
דשפיר יש לומר דר"ל כפי' אחרת בשיטתם וכה"ג.

אלא דר"ל שהאב פפאו לקיים נודויו. או אפי' הב"ד פפאוהו כדי לקיים נודוי אביו.

וסד"א דהוי כפי' פדין משום מצות פביוד אב וכמ"ש התשב"ץ דאם מי שתייב בכבודו
הזקיקו לגרש כו' ואפי' אנסוהו אחרים ע"פ אביו הוי גט משום מצוה לשמוע דברי אביו
כדרך שאמרו במעושה פדין מצוה לשמוע ד"ח.

לכן כ' משמיענו הג"מ דהרי זה מעושה פדין. והיינו או דלא ס"ל כהתשב"ץ בזה (אלא
פריב"ש סי' קכ"ז שפתב באותו נידון עצמו דאפי' אם יצוה לו האב כו' אינו חייב כו'
וית' א"ה) או שהנושא' לא היו שנים דהתשב"ץ שם פתב פיון שלא היו דברי אביו
לעבור על ד"ת אלא להסתלק מן המריבה.

ובנדון דהג"מ אולי לא היה בכה"ג (והריב"ש ס"ל שגם באותו נדון שלקם הרי זה
פלעבור על ד"ת שקשין גירושין כו' ע"ש). גם יש לומר פיון דכפי' אביו היה מפת הנודוי
א"כ פיון דס"ל להג"מ דהנודוי לא חל הרי זה פעין טעות פדין.

נדומיא דמעושה שלא כדיון דלא אמרי' בזה מצוה לשמוע דברי חכמים היינו דברי הב"ד
שפעשין אותו פיון שבאמת הם טועי' פדין. (ע' תשובת רשב"א ח"ד סי' רע"ו).

וצ"ע ברמב"ם ספ"ב מה"ג) וה"נ יש לומר במצוה לשמוע דברי אביו כו'. ויותר יש
לומר דאיירי בכפאו ב"ד שלא ע"פ אביו כדי לקיים הנודוי דאביו.

ובזה נדאי פיון דס"ל דהנודוי אינו חל. הרי פפיית הב"ד מחמת הנודוי מעושה שלא כדיון
ממש.

(והתשב"ץ אנסוהו אחרים ע"פ אביו קאמר פנ"ל): אף אף אם אין ראיה מהג"מ (ואף
לא מהב"י פנ"ל) עכ"ז האמת שיש מחמירים (אף אם לא פיון הרמ"א ע"ז שלא הובא
ב"י וד"מ) שהרי בתשב"ץ שלפנינו יש הגהה מבנו הר"ש בשם א' מיוחד מהראשונים
הוא הרשב"א ז"ל שכתב בתשו' דהוי אונס.

ומשמע שקאי (גם) על אונס האב על הבן דעלה קאי התם ע"ש. ואף שהראיה מפ' ד'
דנדרים נדרי אונסין כו' חלה הבן כו'.

והרי זה אונס הבן על האב ולכאורה היה נ"ל דהתם גבי נדרים חלה בנו נוקא. שכן
הועתק המשנה בכל הפוסקים ולא אישתמיט א' מהאחרונים להודיענו דבנו לאו נוקא

גם מדכתב הר"ן בנדרים שם דחלה בנו אתי לאשמעי' דגם באונס קצת ולא אונס גמור כחלה הוא נמי שרי.

וא"כ לכאורה אם איתא דגם חלה האב שרי הנה ראוי לאשמעי' זה דהוי רבותא טפי כמ"ש התשב"ץ ומחמת תוכיח כו'. אך בריב"ש סי' קכ"ז ראיתי שפתב וז"ל אף אם נאמר שהאונס הנעשה לאב הוא כמו אם נעשה לבן דומיא דאמרי' כו' נדרי אונסין כו' שחלה בנו וה"ה לחלה אביו שרי חייב לשמשו כו'.

הרי שפניו מעצמו לדעת הרשב"א וראייתו ונהי שבגוף הדין כתב כמסתפק בדרך את"ל אבל בדין דנדרים כתב בפשיטות דה"ה לחלה האב. א"כ שמעי' עכ"פ דלהרשב"א דפשיטא ליה ללמוד נד"ד מנדרים אין חילוק בין אונס האב על הבן לאונס הבן על האב בשניהם חשיב אונס.

הרי יש לנו א' מהשרים הראשונים הוא הרשב"א מחמיר בבירור. והריב"ש בספק עכ"פ (גם הר"ש בן התשב"ץ משמע שפא לחלוק על אביו).

גם יש לנו לומר אלו ראה הריב"ש שכ"כ הרשב"א נדאי שוב לא הנה כמסתפק בזה ולא עוד אלא שגם על התשב"ץ גופא יש לנו ג"כ לומר דמסתמ' לא ראה דברי הרשב"א מדלא הביאו ויש לומר אלו הנה רואה לא הנה חולק עליו וכדוע בפללים (דתשובת הרשב"א נראה דהוי פאינו חקוק בספר מפורסם.

וע' מהרי"ק (שצ"ד דמ"א ע"ב) הובא בפללים). ובפרט שלא נמצא בתשב"ץ שום ראיה לדבריו אלא שפתב שהרוצה להחמיר עליו הראיה כדאי במס' ידים.

[ונראה דהיינו מש"ש ספ"ב וצ"ע דינים דרבנו (ואין לו עיקר דאורי' וקאן דאורי' ואף גם התם פשמוןזכר בפוסק א' לאיסור יש להחמיר ע' ב"י א"ח ק"ס בשם תה"ד וע' פ"מ על מ"א שם סקי"ג ממשא ומתן קשה ללמוד דין וכ"ש היכא שפפורש בא' לאיסור כו' וכ"ש בדאורי'].

וא"כ נראה דנדאי לא הנה חולק על הרשב"א בלי שום ראיה. ולפ"ז יש לומר דגם מה הביא רמ"א הא דהתשב"ץ בשם י"א עכ"פ היינו לפי שלא ראה דברי הרשב"א שרי לא הובא לא בב"י ולא בד"מ אבל אלו הנה יודע יש לומר שהנה מחליט הדין פהרשב"א פניו שגם התשב"ץ יש לומר אלו ראה לא הנה חולק פנ"ל.

ומיהו מ"מ יש לומר ג"כ לאידך גיסא פניו שדברי הרשב"א הללו לא הובא בשום פוסק (לפה"נ). וגם בתשו' הרשב"א שפלפנינו כמדומה שלא נמצאת תשו' זו.

וגם הר"ש שהביאה לא העתיק לשונו כ"א כתב בקצרה ואולי הנה איזו דברים בגו. או אולי הביא זה רק לסניף בעלמ' לטעמים אחרים שהיו באותו נדון וכה"ג וקשה להעמיד סוד מוחלט ע"ז נגד דברים המפורשים בתשב"ץ.

ונראה שדיינו לתפוס זה לספיקא דדינא וכאשר בא בדברי רמ"א ז"ל (גברא דמרי' סייעיה). אלא שראוי לתת לב להסיר הראיה שדברי הרשב"א מההיא דנדרים וגם הריב"ש פניו מעצמו לאותה ראיה.

ועם היות שכ"כ כמסתפק בדרך את"ל כנ"ל לא מצינו בדרךיו טעם וסבר למה אין מזה ראיה גמורה. והתשב"ץ פיון גם הוא לאותה ראיה וכתב לדחות זה ונ"ל היינו למימר דנקרא אונס לענין כו' אבל לענין גט מעושה אינו ענין שאין כל הנאנס נקרא מעושה עכ"ל ולא בחרו בדרךיו בטעם וסברא מה יש חילוק בין הנושאים הללו: ונלפע"ד להסביר זה.

דגבי נדרים וכה"ג אין הדרך תלוי ברצון אלא במעשה בפ"מ ר"ל שאין נ"מ כלל אם רצונו באונס זה אם לאו. דאפילו אלו היינו יודעים בבירור שרצונו וקפצו שיקרה לו אונס ויעכבוהו מלבוא נראה דלא נגרע עי"ז פח האונס.

פיון שמ"מ אלו לא היה אירע לו האונס היה מבטל רצונו והיה בא בפ"מ. ואז נדאי שלא היה הנדר חל שהרי חבירו לא הקפיד להתנות אלא על הפ"מ שיבוא ויאכל עמו ואפי' אם היה זה מגלה דעתו בפירוש שאינו בא לאכול ברצונו וקפצו האמיתי נראה שלא היה זה מעכב (אם לא היכא שהיה גילוי דעת מאותו שהדירו שמקפיד שיאכל עמו באהבה ורצון כו' דבכה"ג הולכי' אחר פנונת הנודר).

לכן גם בשלא בא בפ"מ. אם עיכבו זה בפ"מ הי' ע"י אונס.

נראה דלא חל הנדר אעפ"י שגם רצונו האמיתי היה מסכים עם האונס. פיון שאין אנו דנין אותו על הרצון כ"א על הפ"מ ונהרי הוא אנוס בזה.

וכן להיפוף אם לא היה אונס המכריחו להתעכב מלבוא בפ"מ אעפ"י שברצונו לבוא אלא שמ"מ לא בא בפ"מ (בלי אונס לענין הפ"מ כ"א מחמת עצלות וכה"ג) נדאי לא יקרא אנוס בעיכובו וחסל הנדר.

משא"כ גבי גט וכה"ג העיקר תלוי ברצון (לא בפ"מ) דאם היינו יודעים בבירור שרצונו וקפצו בגט זה, אעפ"י שיש בו אונס ג"כ המכריחו לזה בפ"מ נראה דנדאי הוי גט (וכמו במעושה כדיון דאמרינו דנדאי רוצה משום מצוה לשמוע ד"ח וכשר אעפ"י ששמכריחי אותו בפ"מ ואם לא היו מכריחי אותו לא היה נותן הגט בפ"מ).

וכמ"כ להיפוף אם היינו יודעים שאין רצונו בגט זה פגון שגילה דעתו ע"י מס"מ אעפ"י שאין אונסים אותו כלל אינו גט לפ"מ דקיי"ל רסי' קל"ד דאפי' אם האונס שאמר היה שקר כו' (גם הרשב"ם היינו לפי שמסתמא מתרצה כשנותן כו' אפ"ש נמי דס"ל דכה"ג הוי דברים שבלב כו').

ומעתה אין ראיה מהך דחלה בנו דגבי נדרים לענין גט. דשפיר יש לומר דארף דלענין נדרים חשיב' אונס זהו רק לענין פ"מ דעכ"פ הוא מעוכב מלבוא בפ"מ.

אבל מ"מ יש לומר שנקרא זה רצון דע"י שחלה בנו רוצה להתעכב כו' אלא שלגבי נדר אין נ"מ מרצונו פיון דעכ"פ אנוס הוא בפ"מ. אבל לענין גט בכה"ג אם ע"י שמכין בנו מתרצה לגרש ברצון לא חשיב אונס כו' פמובן ומטעם דהרי זה אונס בדרך שחויץ ממנו כו'.

וז"ש התשב"ץ שאין כל הנאנס מעוכה ר"ל שלשון מעושה היינו כשהעשי' היא שלא ברצון דוקא ויכול להיות שגם הנאנס יהיה לו רצון בעשי' זו ואין זה מעושה וכבר

נתבאר מעין זה בקצרה בראש דברינו (ומעושה כדיון מה שנקרא מעושה הוא שם המנושא ל"ז ויש לומר דמ"מ הרי הוא אינו רוצה ממש אלא דאמרי' דבפנימי' נפשו רוצה לשמוע ד"ח כו').

(וגבי אונס דאשת איש לפה"נ דומה בזה לאונס דגט שתלוי ברצון. וכדלעיל שאם מתרצית אעפ"י שרצון זה הוא פדי להנצל מהריג' נאסרה.

וכ"ש פשיש לה רצון ממש אעפ"י שהיא מוכרחת בפ"מ ג"כ. וראי' מפרוצות דריש כתובות שנאסרו' אעפ"י שיש גזירה ג"כ והא דא' שם (נ"א ב') גבי תחילתה באונס וסופה ברצון דאפי' אומרת הניח' לו כו' צ"ל דגם רצון זה חשיב אונס מצד דיצור אלבשה בתחילתה שהיה באונס גמור אבל אי גם בתחילתה היה עד"ז אף דהוי ג"כ אנוס' היתה נאסר' והתשב"ץ שם (ד"א סע"א) כתב דאונס זה דיצור אלבשה הוי אונסא דנפשיה ומחלק בין אישה לגט בזה ואיני יודע מנלן דנראה דגם אונס זה דיצור חשיב אונס דאחרוני הנינו מפת האונס שאנסה הבוועל בתחילתה ע' פרש"י שם.

ובלא"ה אין דברי התשב"ץ שם מוכנים לי כ"כ ואכ"מ). ועוד היה נלפע"ד לחנך בין נדרים לגט וכה"ג בע"א דאף שנאמר דעיקוב ההליכה מצד שחלה בנו נקרא אונס ממש.

מ"מ המעשה דאס"פ הנמשך מזה פדי להבריא בנו יש לומר דחשיב' ברצון. כגון מה שמשמש ומשמר את בנו.

וכמ"כ מה שנותן גט עי"ז. דכל זה הוא מעשה דאס"פ בפ"ע ושני' לומר שעושה זה ברצון להצלת בנו.

משא"כ תחילת מניעת ההליכה כו' ואין מניעת ההליכה סוף דבר לתועלת בנו ואין להאריף. וכ"ז באונס הבן על האב אבל באונס האב על הבן בלא"ה יש לומר דאין ראיה מחלה בנו לפמ"ש התשב"ץ דרחמי האב כו' וכנ"ל.

דגם מהר"ן (וסתימת הפוסקים) היה משמע דחלה בנו דוקא קמני: ועמה אשוב לדברי הריב"ש דלכאורה עם שפכת פמסמפק בדרך את"ל כו' פנ"ל. מ"מ פיון שהביא הראיה מנדרים וס"ל דה"ה חלה האב פנ"ל ולא מצינו שדחאה וגם מדחזינו שמקבץ הרבה צדדים וסברות להקל ולמה לא כתב ג"פ צד קולא זו דיש לומר דאונס דאב לא חשיב אונס להבן ולדחות הראיה מנדרים.

מזה משמע לכאורה שתופס לעיקר שאונס דאב על הבן חשיב אונס. אף מהיות ראיתי שכתב ג"כ אין דבריו ז"ל מדוקדקים כ"כ ע"ש במ"ש שהובא אונס גדול כמו חולי אבל לעכבו שלא יצא מן העיר כו' והאריף להטעים שהעיקוב לא היה רק פדי שיבא הבן לעשות דין כו' ואין זה אונס על הגט.

והרי פיון שפחת זהו באונס גדול כו' משמע שרוצה לחלק בין אונס גדול לקטן לגבי הבן והכי ה"ל לסיים (בקצרה) אבל לעכבו כו' אין זה אונס (לגבי הבן) מה זה שהאריף להטעים שהעיקוב לא היה רק כו' שאין זה ממין הטענה ולא רישיה סיפ'.

וגם טעם זה שְהִטְעִים שְהֵיכּוּב לֹא הָיָה כּו' פּנ"ל (אף אם נִרְצָה לְמַחּוּק תִּיבַת גְּדוּל שְפָרִישִׁי. ע' ריב"ש סי' שפ"ז (דקט"ז סע"ב) שְפֶתַב דְּאֹנָס דְחָלָה בְּנֹו לֹא מְהַנִּי אֶלְא לְעִנְיָן מְנִיעַת בּוֹאוֹ לְאֶכּוֹל עִם חֲבִירוֹ דְּאִין עִנְיָן הָאֶכִּילָה דְבָר שֶׁל קַפִּידָא כ"כ כו'.

ומש"ש לְעִיל חֲדָא דְחוּלֵי בְּנֹו קְרוּב לְסַפְנָה דְלֹא יוּכַל הַנְּעַר לְעִזּוּב אֶת אָבִיו כּו'. הָרִי זֶה שְׂיִיף דְּוָקָא בְּחָלָה בְּנֹו וְלֹא בְּחָלָה אָבִיו כּו').

טעם זֶה אִינוֹ מוּכָן מִצַּד עֲצָמוֹ. שְהֵרִי פִינּוֹן שְׂנָה הֵעִיכּוּב לְהָאָב אִינוֹ מִן הַדִּין כַּמֶּש"ש לְעִיל שְׂאִין אָדָם נִתְפָּס עַל חֲבִירוֹ.

וְהָרִי מְדַבְּרֵי שֶׁם לְעִיל מִשְׁמַע שֶׁר"ל שְׁגָם כְּשֶׁהָאֹנָס הוּא בְּדָבָר אַחַר דְּאִמְרִינוּ דְּאִין זֶה אֹנָס לְעִנְיָן הַגָּט. בְּעִי' שְהָאֹנָס שְבַד"א יְהִיָּה פְדִין עַכ"פ (וְאִם נֶאֱמַר דֶּר"ל שֶׁמ"מ גַּם פָּאן עֵיכּוּב זֶה דְּאָב הוּא פְדִין לְגַבֵּי הַבֵּן כּו' הָרִי זֶהוּ טַעַם הַב' שְפֶתַב שֶׁם וְעוֹד כּו' ע"ש).

גַּם מִש"ש בְּטַעַם הַג' וְעוֹד שְׂאִין הֵהֲעֵכְבָה אֹנָס כָּלֵל שְפַעְבּוּרוֹ יְגַרֵשׁ זֶה שְהָרִי אֶף אִם יִצְנָה לוֹ הָאָב לְגַרֵשׁ אִינוֹ חֲטִיב לְקַיִים מִצְוָתוֹ כּו' (מְלַבֵּד שְׁמִזָּה מִשְׁמַע דְּאִנּוּ הָיָה חֲטִיב לְקַיִים הָיָה חֲטִיב אָנוּס וְהָרִי הִתְשַׁב"ץ פְּתַב לְהִפּוּף דְּמַחְמַת שְחֲטִיב לְקַיִים הָרִי זֶה מְעוֹשָׂה פְדִין כּו' דִּישׁ לוֹמַר שְפַאֲמַת חוּלַק בְּזָה אִתְשַׁב"ץ אֶבֶל אִינוֹ מוּכָן) מַה בְּכָף שְׂאִינוֹ חֲטִיב הָרִי מ"מ מִצַּד הַצַּעַר וְהִזְקָ דְּאָבִיו מְעִיכּוּבוֹ הוּא אָנוּס לְגַרֵשׁ לְהַצִּילוֹ מִזָּה פִי בְּצַרְתּוֹ לוֹ צָר לְפִי הַהֲנָחָה דְּאֹנָס דְּאָב חֲטִיב כְּנִעְשָׂה לְבֵן: לְכֹן נִלְפַע"ד שְׂיִישׁ לוֹמַר בְּכּוּוֹנְתּוֹ (עִם שְׂיִיָּהָה לְשׁוֹנוֹ דְּחִוּק).

וְאֶקְדִים הַקְדָּמוֹת. (עִם שֶׁא"צ כ"כ לנ"ד רַק לְהַתְלַמֵּד כּו') א' בְּעִנְיָן אֹנָס דְּאָב הִנֵּה יֵשׁ בְּזָה ב' עִנְיָנִים לוֹמַר שְׂיִחְשַׁב אֹנָס לְבֵן.

א' מִצַּד טְבַע אֶהְבָּה הַנְּהוּג מֵהַבֵּן לְהָאָב אֲשֶׁר מְמִילָא בְּכָל צַרְתּוֹ לוֹ צָר (וּבְזָה וְדַאי יוֹתֵר רַחֲמֵי הָאָב עַל הַבֵּן מְרַחֲמֵי הַבֵּן עַל הָאָב כְּדַאי' גַּבֵּי מַחְתָּרַת). וְהַב' מִצַּד הַמַּצָּוָה דְּכִיבּוּד אָב.

דְּעַם הַיּוֹת דֶּהֱתַשַׁב"ץ פְּתַב שְׂנָה מַעְלָה. וְשֶׁאֶף אִם אֹנָסִי' בְּשׁוֹטִים לְגַרֵשׁ לְקַיִים הַמַּצָּוָה דְּכִיבּוּד אָב לֹא חֲטִיב אֹנָס.

זוֹהִי סְבָרָא מְחוּדָשֶׁת לוֹמַר דְּהָרִי זֶה כְּמַעוֹשָׂה פְדִין. אֶבֶל לְפִי פְשׁוּטוֹ יֵשׁ ג"כ מְקוּם לוֹמַר בְּהִפּוּף דְּאֶף אִם אִין אֹנָסִי' אוֹתוֹ בְּשׁוֹטִים פְדִי נְקַיִים הַמַּצָּוָה.

עַכ"ז מִצַּד חֲטִיב הַמַּצָּוָה גּוּפָא הָרִי הוּא מְעוֹשָׂה וְעוֹמֵד מְמִילָא וְלוֹמַר שְׂיִיָּהָה עִי"ז כְּמַעוֹשָׂה פְדִין אִינוֹ מְוַכְרַח כ"כ. וְרִאָיָה ע"ז מְנַשְׁבָּע לְגַרֵשׁ דְּקִי"ל בְּסִי' קל"ד דְּצָרִיף שְׂיִתִירוֹ לוֹ דַּל"כ דּוּמָה לְאֹנָס.

וְאֶעֱפ"י שְׂלִשׁוֹן דּוּמָה לְאֹנָס מִשְׁמַע שְׂאִינוֹ אֹנָס מְמִשׁ. וְלְכֹן בְּדִיעֵבַד כְּמִשׁ רַמ"א שֶׁם וְכֵן הוּא בְּהִדְיָא בְּדַבְּרֵי הָרִיטְב"א שְבַב"י סְסִי' קנ"ד.

הִינּוּ מִשׁוּם דְּאֹנָס זֶה הוּא הִבִּיא ע"ע כַּמֶּש"ש. מִשְׁמַע דְּבִלָא זֶה (וּכְגוֹן שְהִנְשַׁבִיעוּהוּ אַחֲרָיִם) הָיָה חֲשׁוּב אֹנָס מְמִשׁ וְלֹא אִמְרִינוּ דְּהָרִי זֶה כְּמַעוֹשָׂה פְדִין.

ותדע נמי דהריטב"א עצמו כתב בתשו' שבב"י סי' קס"ה (דקמ"ו סע"ג) גבי יבם שנושבע לחלוץ. דאם אתה בא לכופו (בשוטים) לחלוץ הוי חליצה מעושהית כו' ומשמע דאף בדיעבד פסולה (מדקרי לה מעושהית ממש).

וע"כ החילוק בין תשו' זו לבין התשו' שפ"ס קנ"ד. היינו דהתם איירי בשאין כופין אותו ממש כ"א מה שהוא כפוי ועומד מצד השבוע' ע"ז כתב שאינו אונס ממש פ"ן שהוא עצמו הביאה עליו ברצונו (וגם אח"כ לא ביקש צד להיות נקי משבועתו כו' ע"ש).

אבל בתשו' דסי' קס"ה איירי פשהוא אינו רוצה מעצמו לקיים שבועתו אם הב"ד יכפוהו בשוטים על כף. תהיה מעושהית ממש.

ולכאורה הרי במעושה פדין. אעפ"י שהכפי' היא בשוטים אמרי' דנדאי ניקח לי ומתרה בלב שלם (בפנימי נפשו) משום מצוה לשמוע דברי חכמים.

ע"כ לומר דס"ל דלא אמרינו הכי אלא פשיש חיוב בגירושין אלו מצד עצמו ולא פשהחיוב בא מצד אחר דהיינו לקיים שבועתו וה"ה פשהחיוב הוא מצד מצנת פיבוד אב. ויתר על כן הרי יש הרבה מגדולי הפוסקים דס"ל דגם באותן דאמרינו בגמרא יוציא אין כופין בשוטים אלא באותן דאיתמר בהו בהדיא דכופין.

אבל באלו דפ' המדיר וכו' ג אין כופין בשוטים אלא אמרי' לו חכמים חייבוך להוציא כמ"ש בפ"ס קנ"ד סכ"א. והיינו דלדידהו אם יכפוהו בשוטים יהי גט מעושה ממש שלא פדין.

כדמשמע ממ"ש הרא"ש ושאר פוסקים דמש"ה יש להחמיר מספק כו' וע' תוס' ר"פ המדיר סד"ה יוציא. ולכאורה אמאי הרי יש בזה משום מצוה לשמוע ד"ח (בגוף הגירושין) ונראה דע"כ לומר פ"ן שבאמת סברא זו דאמרי' אעפ"י שאנו רואי שאינו רוצה אלא שפכריחי' אותו ע"י חבטה אמרי' שפצד שפצוה לשמוע ד"ח נדאי ניקח ליה ומתרה (בפנימי').

חידוש הוא. ומחידוש לא גמרינו.

והיכא דאיתמר איתמר כו' (ואף החולקים יש לומר דהיינו רק משום דס"ל דלשון יוציא שבגמ' משמע ע"י כפי' כו' כמ"ש התוס' ר"פ המדיר וביבמות דס"ד. ושאר פוסקים).

וכמו"כ גבי חליצה אפילו למ"ד מצות חליצה קודמת אין כופין ואפ"י היכא דאסור ליבם יש דעות ע' רס"ה ובב"ש. ולא אמרינו דהרי זה מעושה פדין כו'.

א"כ כ"ש פשהמצוה היא מצד אחר כמו שבועה וקיבוד אב. ובאמת צ"ע לכאורה איך החליט התשב"ץ בפשיטות דאפ"י חובטים אותו עפ"י אביו לגרש הרי זה מעושה פדין.

איך אפשר שיודו בזה אותן הפוסקים דס"ל דאין כופין כ"א היכא דאיתמר בגמ' בהדיא. והיכן מציינו בגמ' שפופין לגרש עפ"י ציווי אביו.

ואף אם בעלמא ימצא כפי' לקיבוד אב מה יועיל זה לכפי' בגט. הרי גם בכל אותן דאמרינו יוציא הרי יש בזה חיוב דרבנן עכ"פ וכנ"ל דאמרי' לו חכמים חייבוך כו'.

והרי בכ"מ הדין נותן לכפות לקיים ד"ח וכדאמרין במ"ע מכין עד שתצא נפשו. וה"ה במצנה דרבנן כמ"ש התוס' ורא"ש בכתובות דפ"ו סע"א (אף י"ח ע' ר"ן וחה"ר ושט"מ שם ודצ"א ע"ב).

ועכ"ז גבי גט אין כופין כו'. ועוד דבאמת כבוד אב הוא ממצות שמתן שָׁכָרָן בַּצֵּדָה וְאִין כּוֹפִין כָּלֵל בְּכ"מ פְּדָאי בִּיּו"ד רס"י ר"מ וְתַלְמוּד עֲרוּף הוּא.

ולדעת הסמ"ע שבט"ז שם אין כופין כלל ואף לפ"ד הט"ז שם ונש"ך בח"מ סי' ק"ז החולקים ופוסקים גם פתן פתשו רמב"ן תלוי ברצון עכ"פ ורק קצת כפי' כו' ע"ש (ובקה"ח בח"מ שם הסכים להסמ"ע). ואף נאמר דגם גבי גט כופין בשוטים ממש מחמת כבוד אב ונחשיב' מעושה כדיו (גם להאומרים דאין כופין כ"א היכא דאיתמר כו' פנ"ל).

שנדאי לא הנה התשב"ץ מחליט נגדם בסתימות. אלא שלזה יש לומר קצת דס"ל דלאותן הפוסקים גם חיוב ליכא לגרש באותן שא' יוציא רק כופין על הכתובה ומבקשי' על הגט כמ"ש רמב"ן ושאר פוסקים ומ"מ הרי ר"ח ושאר פוסקים ס"ל בהדיא דאומרים לו חכמים חייבוהו וגם התשב"ץ עצמו הביא שם פן בשם ר"ת.

ואף החליט גבי כבוד חב נגדם). והוא תמוה בעיני.

ובתשב"ץ ח"ב סי' כ"ב משמע ג"כ גבי שבועה דכופין (וכדברי הר"י בן הרא"ש דלקמן) גם נזכר שם לענן המדיר מתה"מ דכופין ונא הזכיר הפלוגתא אי כופין בכ"מ כו' ושם בסי' ח' החליט כד' האומרים לחלק בין היכא דאיתמר כופין לבין היכא דאיתמר יוציא כו' ועו"ש סי' ס"ח באריכות גם ראיתי שהגאון בת"ג הקשה גבי שבוע' למה צריך שיתירו לו אדרבה פיון שנשבע הדין נותן לכופו לקיים שבועתו והוי גט מעושה' כדיו ונדחק למצוא טעם שלא יהי' יכול לקלקל ולומר אלו הייתי יודע שיש היתר לשבוע' כו' (והוא דוחק גדול ובנדאי שאין פנונת הריטב"א דסי' קנ"ד עד"ז למעיין שם וגם בשו"ע הרי כתב רק שלא הנה דומה לאונס כו') משמע דס"ל דאף אלו היו כופין אותו בשוטים לגרש לקיים שבועתו ה"ז מעושה' כדיו וקשה לי בתרתי.

נדא דנראה דאישתמיטתיה דברי הריטב"א עצמו דסי' קס"ה שכתב (גם) גבי חליצה דאם כפיהו הרי זה מעושה' (שלא כדיו) פנ"ל. ועוד הרי אנו קיי"ל בסי' קנ"ד לחוש להאומרים דכפי' בשוטים גם באותן דפ' המדיר וכה"ג הרי זה מעושה' שלא כדיו אם לא היכא דאיתמר בהדיא דכופין.

והיכן איתמר בהדיא בגמ' דכופין בנשבע נגרש כו'. ואולי יש לדחוק בכוננתו דהכי קאמר פיון שהדין נותן (אפי') לכופו לקיים שבועתו (בעלמא).

וא"כ נהי' דגבי גט א"א לכופו בשוטים ממש (פיון דלא איתמר כו'). חבל מ"מ למה נחוש למה שדומה לאונס מפח השבועה מצד עצמו הרי בזה הוא מעושה' כדיו.

וזו באמת לכאורה קשי' טובא דהרי זה דומה לאותן דפ' המדיר דאמרי' ליה חכמים חייבוהו להוציא ואם יגרש מפני זה ודאי הרי זה מעושה' כדיו. וצ"ל דהקולא דמעושה' כדיו (דאמרי' נחא ליה משום מצנה לשמוע ד"ח) אין זה אלא כשהחייב הוא מצד הגירושין מצד עצמו ולא כשהחייב בא מצד אחר (וע"ד שנת"ל לענין כפי' בשוטים).

וְלָכֵן בְּנִשְׁבַּע לְגַרְשׁ הָיָה הַדִּין נוֹתֵן דְּאִפִּי בְּדִיעֵבֶד יִהְיֶה פְּסוּל אִם יִגְרַשׁ מִפְּנֵי הַשְּׁבוּעָה אֲלֵא שְׁמִתְכַּפֵּשׁ מִשׁוּם שְׁזָהוּ אֲנוֹס שֶׁהוּא הִבִּיא ע"ע.

וְלָכֵן לְכַתְחִילָה חוֹשְׁשִׁים לְהִתִּיר לוֹ שְׁלֵא יִהְיֶה דוֹמָה לְאֲנוֹס. (ובלא"ה לאו קוּשְׁיָא הִיא כ"כ פִּינּוּן שְׁאִין זֶה כ"א לְכַתְחִילָה חוֹמְרָא בְּעֵלְמָא הִיכָא דְאִפְשָׁר וְהֵתָם א"א לְתַמְנָן כו' ע' לְקַמָּן שְׁכַצ"ל לְרַמ"א).

(וע' בת"ג במ"ש וּבְזָה יֵשׁ לְחִלְקָא בֵּין שְׁבוּעָה לְקִנְסוֹת כו' שְׁאִין דְּבָרֵינוּ אֵלּוּ מוּבָנִים וְאוּלֵי יֵשׁ ט"ס) כֹּל זֶה לְדַעַת רִיטְב"א (וּשׁו"ע). אֲמַנָּם בְּב"י ס' קנ"ד שֶׁם בְּרִישׁ הַסִּי הִבִּיא תְּשׁוּבָה ר"י בֶּן הָרָא"ש דס"ל בְּנִשְׁבַּע לְגַרְשׁ דב"ד כּוֹפִין לְקַיָּים שְׁבוּעָתוֹ וְהִגַּע הַנִּיחָה בְּכַפְּיָא זֶה הוּא שְׁפָל דְּבָר הַמְּוֹטֵל עַל הָאָדָם לַעֲשׂוֹת כּוֹפִין אוֹתוֹ לַעֲשׂוֹתוֹ וְהַמְעַשֶּׂה קַיָּים עכ"ל.

הָרִי נִרְאָה שְׁחֹלַק עַל הָרִיטְב"א וּס"ל דְּאִף אִם כּוֹפִין בְּשׁוֹטִים לְקַיָּים הַשְּׁבוּעָה לְגַרְשׁ (וכ"ש לְחִלּוּץ) הָרִי זֶה כְּמַעֲוָשָׁה כְּדִין. וּמַצְאָנוּ חֶבֶר (אוֹ רַב) לְהַתְּשֵׁב"ץ (רַק שְׁעֵדִינָן גְּבִי כְּיָבוֹד אָב שֶׁהוּא מַצְנָה שְׁמִתָּן שְׁכָרָה בְּצִדָּה וְאִין כּוֹפִין כְּנ"ל צ"ע).

אָבֵל גַּם עַל הַר"י הַנֶּ"ל יֵשׁ לְתַמּוּהָ אִיךָ יִחְלֹק עַל אָבִיו הָרָא"ש וְשָׂאָר פּוֹסְקִים שֶׁהִכְרִיעוּ שְׁאִין כּוֹפִין אֲלֵא הִיכָא דְאִתְּמַר בְּהַדְּיָא בַּגְמ' כו' כְּנ"ל. וְלְכַאֲוָרָה עֲלָה ע"ד דִּישׁ לֹמַר דְּהַר"י לֹא כ"כ כ"א גְּבִי שְׁבוּעָה דְּנֹקָא וְיֵשׁ מְקִים לֹמַר דס"ל דְּכִינּוּן דְּעֵיקָר הַשְּׁבוּעָה הוּא הִבִּיא עַל עֲצָמוֹ לְכֵן אִף מָה שְׁאָנוּ כּוֹפִין אוֹתוֹ לְקַיָּים שְׁבוּעָתוֹ הַכֹּל הוּא הִבִּיא עַל עֲצָמוֹ וְלֹא נִקְרָא אֲנוֹס.

אָבֵל בְּאֵמַת לֹא מִשְׁמַע כֵּן מִדְּבַרֵי הַר"י דְּלֹא אֲתִי עֲלָה כֹּל מִטַּעַם אֲנוֹס שֶׁהִבִּיא עַל עֲצָמוֹ אֲלֵא כְּתִב שְׁפָל דְּבָר הַמְּוֹטֵל כו' כְּנ"ל הָרִי דְּכִלְלָא פְּיִיל. וְהָרִי גַם בְּכֹל אוֹתוֹן דַּפ' הַמְּדִיר וְכַה"ג שְׁחֻקִּים חִיבִיבוּהוּ לְהוֹצִיא הֵם ג"כ בְּכִלְלָא דְּבָר הַמְּוֹטֵל עַל הָאָדָם לַעֲשׂוֹתוֹ וְעכ"ז אִין כּוֹפִין וְצ"ע וְאוּלֵי יֵשׁ לְדַחֲוֹק דְּהָךְ דְּכּוֹפִין שְׁבִדְבָרֵי הַר"י אִין ר"ל בְּשׁוֹטִים כ"א בְּמִקְלֵי וְכַה"ג דְּכַמְדוּנְמָה שְׁנַמְצָא לְפַעְמִים בְּפּוֹסְקִים לְשׁוֹן כְּפִי סְתָם וְכּוֹנְנָתָם כְּנ"ל.

וע' תוּס' כְּתוּבוֹת (מט.) (וב"ב (ח:)) שְׁפִי ר"ת כְּפִי שְׁבַגְמ' שֶׁם דר"ל בְּדְבָרִים.

וע' פ' הַכּוֹתֵב (פ"ו.) (וְכַפְּיָא רַפְרָם לְרַב אֲשִׁי כו' אִף ע' רִיב"ש ס' ר"ן שְׁפַתְב דְּשִׂאנִי הִיא שְׁהִיא עַל הָעֶבֶר וְנִקְרָא כְּפִי פִּינּוּן שֶׁהוֹעִילוּ הַדְּבָרִים כו' (אָבֵל לְעִנּוּן קוּשְׁיָתוֹ עַל ר"ת וְכֵן הִקְשָׁה הָר"ן בְּכַתְּוּבוֹת שֶׁם ע' מְהַרְשֵׁ"א תִירוּץ טוֹב וְע' ש"ט"מ שֶׁם) שׁוֹב רְאִיתִי בְּס' גְבוּרַת אֲנָשִׁים ס' י"ג פִּי דְבָרֵי רָא"ש וְטוֹר כְּפִי בְּמִקְלֵי וְאִף שְׁהַשֵּׁ"ף כְּתִב שְׁזָה דְּחֻק גְּדוּל ע"ש ס' ל"ב אֲכַפְּיָא שְׁבַר"ן סִירְכָ' דְּלִישְׁנָא כו' וּבְסִי' מ' כְּפִי שְׁבַר"פ בְּמִקְלֵי כו' וְהַב"י בְּסִי' קס"ה דְּקמ"ו סע"ב כְּתִב דְּמֵאִי דְּמִשְׁמַע מִדְּבַרֵי הַטוֹר דְּלר"ת כּוֹפִין כו' כְּפִינִית מִקְלֵי הִיא.

אֲמַנָּם בְּמ"ל ספ"ב דְּהַ"ג כְּתִב שֶׁהַר"י בֶּן הָרָא"ש וְהָרִיטְב"א פְּלִיגֵי הָרִי שְׁתוּפֹס הָךְ כְּפִי כְּפִישׁוּטוֹ בְּשׁוֹטִים וְכַה"ג. וְשׁוֹב רְאִיתִי שְׁכ"כ.

ג"כ בְּתְּשׁוּבָה פְּמ"א ח"ב ס' מ'. וְלְכַאֲוָרָה יֵשׁ לְתַמּוּהָ דְּאִיךָ יִחְלֹק עַל אָבִיו הָרָא"ש כו' כְּנ"ל, וְע"כ לֹמַר לְפ"ז דס"ל דְּרַק גְּבִי שְׁבוּעָה שְׁאִנִּי דִישׁ לֹמַר שֶׁהוּא הִבִּיא ע"ע גַּם הַכְּפִי' כו' כְּנ"ל וְע"ש בְּפמ"א דְּמַהְרִיב"ל וּבַעַל פְּמ"א עֲצָמוֹ סוּבְרִים כֵּן דְּגַם הַכְּפִי' לְקַיָּים

השבועה נקרא אונס שהוא הביא על עצמו ע"ש אף מה דפשיט' להו סברא זו ומחמת זה הקשה פמ"א דברי ריטב"א דסי' קנ"ד ודסי' קס"ה אהדדי ורוצה להוציא דברי ריטב"א דסי' קס"ה מפשטן ולומר דכוננתו דבק לכתחילה אין פופין אבל בדיעבד אין זה נקרא מעושה ממש.

לא נלפע"ד דמלבד דלא משמע פן מלשונו פנ"ל נהרי לכתחילה ס"ל לריטב"א דגם בלא כפי' דומה לאונס וצריף להתיר שבועתו הרי המעיין בתשו' דסי' קנ"ד יראה דס"ל דמש"ה בדיעבד לא חשיב אונס דאמרי' דגם עתה רוצה הוא ממש (אף גם לא מחמת השבוע' פלל) דאם הנה מתחרט (בגוף הגט) ה"ל לבקש צד להיות נקי משבועתו או לגלות דעתו למסור מודעה בכף עכ"ל.

מזה משמע דאם היינו רואים שמשתדל להתיר שבועתו ולא עלתה בידו כו' או שהנה מגלה דעתו שהוא מתחרט רק שמנכרח מפח השבועה (שכן נראה פי' מסירת מודעה שבדבריו). הנה נקרא זה אונס ממש נפסול גם בדיעבד (ומטעם הנ"ל דלא דמי למ"ש דאמרי' לי' חכמים חייבוהו להוציא מצד גוף הגירושין כו').

וא"כ כ"ש כשאנו רואים שמתחרט ורוצה לעבור על שבועתו אלא שפופין אותו בשוטים כו'. (שוב ראיתי בתשו' ב"א חאה"ע רס"י קכ"ט מבואר פן וע"ש פמה דברים שייך להנ"ל וישם (דרכ"ז סע"ב) חילק בין פשהחויב הוא מצד אותו דבר עצמו פאותן שפופין להוציא לבין פשהחויב מצד השבועה כו' פיעין הנ"ל) ואעפ"י שפעל פמ"א הביא ראיה מדברי מהרי"ק שכתב דמי שהשליש מעות עד שיגרש אין זה חשיב אונס מה שלא רצה השליש להחזיר לו כו' דמזה משמע באמת דאף אם הוא מתחרט עתה לא חשיב אונס פינון שמתחילה הוא הביא האונס על עצמו.

אבל מה ראיה ממהרי"ק על הריטב"א נגד משמעות דבריו בהד"א. וכאמת גם לפ"ד מהרי"ק אין ראיה על כפי' בשוטים מפח השבועה.

דהתם שאני שמתחילה השליש אדעתיה שלא יחזיר לו אף אם יתחרט. ע"כ דס"ל שהפל הוא הביא על עצמו.

אבל ה"א יש לומר דלא עלה ע"ד שייכפוהו בשוטים (ולאו אדעתיה דהכי נשבע כו'). רק זאת יש לנו להוכיח ממהרי"ק.

שאף אם מגלה דעתו שמתחרט בגוף הגט אלא שמנכרח מפח השבועה לא חשיב אונס ממש (גם יש לומר שזה דומה לחכמים חייבוהו כו'). וכ"ז למהרי"ק אבל ריטב"א נראה דלא ס"ל ה"א אלא פנ"ל.

ובבה"ג ראיתי שהרא" מקור לדברי רמ"א (שנרא' שהוא מריטב"א פנרשם ישם) מהא דא' בב"ב (מ"ז:) ודילמא שאני אונס' דנפש' כו'. ונהרי התם (גם) עתה עושה רק מחמת האונס ועכ"ז לא חשיב אונס כו' נראה דהגאון סברא דנפש' קאמר ותנא הוא ופליג אמאי דמשמע מריטב"א.

ואולי הדין אתו שכ"כ לפרש דברי רמ"א שכן משמע דהכי ס"ל מדסתם וכתב ואפ"י גירש מפח שבועה כו' דמשמע אפי' אם עתה מתחרט אלא שהשבועה מכריחתו כו' ולפ"ז

ס"ל לרמ"א פדמשמע ממהרי"ק בזה ולא פדמשמע מריטב"א (ולכאורה לפ"ז הדרא קונשית (הת"ג) הנה"ל לדוכתיה דלמה נחוש לכתחילה להתיר השבוע' שלא יהיה דומה לאונס מפח השבועה פינו דבזה הוא מעושה פדין ומ"ש מתכמים חייבוהו כו' פנ"ל.

וצ"ל דבאמת אין זה כ"א חומרא בעלמא היכא דאפשר ומשא"כ התם גבי חכמים חייבוהו א"א לתקן כו'). ונמצא לפ"ז יש ג' דעות בנשבע לגרש לפ"ד, הר"י בן הרא"ש פופין ממש (לפ"מ דמשמע ממהריב"ל ופמ"א ומ"ל) ולהריטב"א אף בלי כפי' אם נודע שהיא מתחרט ואינו מגרש כ"א מפח השבועה הרי זה מעושה שלא פדין (וע"כ היינו לפי שהחייב הוא מצד אחר כו' פנ"ל) ולמהרי"ק אם מעצמו עושה מפח השבועה הרי זה אונס שהביא על עצמו ונא חשיב אונס וכמו אונס דנפשיה ואם ע"י כפי' יש לומר דמודה לריטב"א דהוי מעושה ממש שלא פדין כו'.

והכי משמע דס"ל לרמ"א ובה"ג (וזה פועין הכרעה). (ולפמ"ש פמ"א בפי' דברי ריטב"א לכ"ע אף ע"י כפי' הרי זה אונס שהביא ע"ע ולא חשיב אונס בדיעבד.

ולא פליגי כ"א לכתחילה כו'. ולפמ"ש לעיל שיש לומר בפי' דברי הר"י בן הרא"ש דכפי' במילי קאמר.

לכ"ע ע"י כפי' ממש יש לומר דהוי אונס גמור ונדינא נראה פנ"ל בדברי רמ"ק וכעין הכרעה). ושוב ראיתי בפמ"א סי' מ"ח שהקשה ג"כ בדברי ריטב"א אהדדי אבל לא אסיק בה לתרץ דהיא דסי' קס"ה (דאיירי בכפי') ג"כ לא פסול כ"א לכתחילה כו' אלא פתב ג"כ לחלק בין כפי' ממש ע"י ב"ד לבין כפי' שכופה א"ע מפח השבועה.

אלא שפסיים דזה נראה היפוך מ"ש מהרי"ק גבי השליש ממון כו'. מזה נראה שלא בא להוכיח ממהרי"ק אהריטב"א אלא שר"ל שממהרי"ק נראה שחולק אריטב"א.

אבל לריטב"א ע"י כפי' פפית ב"ד עכ"פ הוי אונס ממש גם בדיעבד. ולפ"ז עכ"פ יש ב' דעות בנשבע לגר גם לענין דייעבד דלר"י בן הרא"ש ומהרי"ק גם ע"י כפי' ממש לא חשיב אונס (ואפי' לכתחילה) ולריטב"א ע"י כפי' ממש הוי אונס ממש.

ואם מעצמו מאנס א"ע מפח השבועה לא חשיב אונס ממש (כ"א לכתחילה). אבל כפר נתבאר שגם מה שקלמך מכפיית השליש דמהרי"ק לכפיית בד לקיים שבועתו ג"כ אינו מוכרח.

דש"ה שמתחיל השליש אדעתיה דהכי ומשא"כ גבי שבועה יש לומר שלא עלה ע"ד שיכפוהו ב"ד כו'. וגם נתבאר שמדברי ריטב"א משמע דגם בלי כפיית ב"ד אם מתחרט כו' הרי זה אונס ממש.

ולפי זה ג' דעות הן פנ"ל. אמתם כ"ז גבי שבועה שיש לומר עכ"פ שגם הכפי' דב"ד לקיים שבועתו הפל נקרא אונס שהביא ע"ע דלהפמ"א דסי' מ' כ"ע ס"ל ה"כ ולמ"ש בסי' מ"ח עכ"פ מהרי"ק (ור"י בן הרא"ש) ס"ל ה"כ ולפמ"ש לעיל עכ"פ צ"ל דר"י בן הרא"ש ס"ל פן.

אָבֵל אֵין מְכַל זֶה רְאִיָּה עַל פְּפִיּוֹת ב"ד בְּשִׁבִיל כִּיבּוּד אָב דֶּהתשב"ץ דְּזֵהוּ וְנִדְאֵי לֹא הִבִּיא עַל עֲצָמוּ יֵשׁ לֹמֵר דְּלִכ"ע חֲשִׁיב אֲנֹנְס מִמֶּשׁ וְכַדְמוּכָה (בַּק"ו) מְהֵא דְאֵין כּוֹפִין כ"א הִיכָא דְאִתְמַר בְּהִדְיָא כּו' פּנ"ל).

וּלְרִיטְב"א וְדֵאֵי הֵכִי ס"ל (דְּגַם לִפְמ"ש פּמ"א ס' מ' הָרִי צָרִיף לְטַעַם שְׁהוּא הִבִּיא עַל עֲצָמוּ כּו') וְלֹא עוֹד אֲלֵא דְגַם בְּלִי כִפִּי מִמֶּשׁ אִם הוּא אֵינוּ רוֹצֵה בְּאַמַּת אֲלֵא שְׁמֹנְכָרָה מִצַּד כִּיבּוּד אָב הָרִי לְפִי מִשְׁמַעוֹת רִיטְב"א הַנְּ"ל כֵּה"ג חֲשִׁיב אֲנֹנְס מִמֶּשׁ גַּם גְּבִי שְׁבוּעָה (וְאַף לִפְמ"א הָרִי גַם בְּכֵה"ג צָרִיף לְטַעַם הַנְּ"ל) וּמִמְהֵרִי"ק וְהֵר"י לְפִי הַנְּ"ל אֵין רְאִיָּה עַכ"פ: וּמִיָּהוּ בְּדַבְרֵי ר"י בֶּן הָרָא"ש פִּינּוֹן שְׁפָאנוּ לְדַחֲוֹק בְּדַבְרֵי דְרַק גְּבִי שְׁבוּעָה דְּוִקָא קְאָמַר עִם דְּלֵא מִשְׁמַע פֶּן מִמ"ש שְׁפָל דְּבַר הַמְּוֹטֵל עַל הָאָדָם כּו'.

א"כ יֵשׁ לֹמֵר עוֹד דְּלֵאוּ דְּוִקָא גְּבִי שְׁבוּעָה בְּלִבְד קְאָמַר וּמִטַּעַם שְׁזֵה הִבִּיא הוּא עַל עֲצָמוּ שְׁהָרִי אֵין רְמֵז בְּדַבְרֵי לְטַעַם זֶה כָּלֵל. אֲלֵא יֵשׁ לֹמֵר דַּס"ל שְׁלֵא נִקְרָא גַט מְעוֹשָׁה אֲלֵא כְּשֶׁהִכְפִּיָּה הִיא עַל הַגַּט מִמֶּשׁ מִצַּד עֲצָמוּ.

אָבֵל כְּשֶׁהִכְפִּיָּה הִיא מִצַּד אַחַר כְּמוֹ שְׁאָנוּ כּוֹפִין אוֹתוֹ לְקַיָּים שְׁבוּעָתוֹ אַף שְׁמִילָא הֵינּוּ שְׁיִתָּן גַּט עַכ"ז אֵין זֶה נִקְרָא גַט מְעוֹשָׁה (כִּינּוֹן שְׁהִכְפִּיָּה עַל קִיּוֹם שְׁבוּעָה בְּעֵלְמָא הוּא כְּדִין. לְכֹן אַף דְּכָאן נִמְשָׁף מְזֵה מִמִּילָא שְׁיִתָּן גַּט אֵין זֶה נִקְרָא גַט מְעוֹשָׁה שְׁלֵא כְּדִין כּו') וּמִשָּׂא"כ בְּאוֹתָן דִּפ' הַמְדִיר שְׁהִכְפִּיָּה בְּאֵה מִצַּד הַחַיִּיב לְגַרְשׁ יֵשׁ לֹמֵר דְּהוּי גַט מְעוֹשָׁה שְׁלֵא כְּדִין הִיכָא דְּלֵא אִתְמַר שְׁכּוֹפִין.

וְזֵה מְדוּנִיק קֶצֶת בְּלִשׁוֹנוֹ שְׁכָתַב שֶׁב"ד כּוֹפִין לְקַיָּים שְׁבוּעָתוֹ וְהַגַּט הַנִּיָּתָן (ר"ל מִמִּילָא) בְּכִפִּיָּה זֶה (דְּקִיּוֹם שְׁבוּעָה) הוּי גַט כּו'. וְגַם בְּלִשׁוֹן רִיטְב"א דַּס"ה קַס"ה יֵשׁ גִּילּוּי שְׁעֵלָה ע"ד סְבָרָא זֶה אֲלֵא דְּלֵא ס"ל לְסְבָרָא אֲמִיתִית.

ע"ש בַּמ"ש אַעפ"י שְׁעַל הַשְּׁבוּעָה אַתָּה בָּא לְכוֹפּוֹ פִּינּוֹן שְׁמַחְמַת אוֹתָהּ כִּפִּי הוּא חוֹלֵץ הַחֲלִיצָה מְעוֹשִׁית הִיא מִמִּילָא עַכ"ל. הָרִי שְׁבָא לְשִׁלּוֹל סְבָרָא זֶה וְא"כ יֵשׁ מְקוֹם לִיחּוּס סְבָרָא זֶה לְהֵר"י בֶּן הָרָא"ש.

וְגַם מֵה דְּסִיָּים שְׁפָל דְּבַר הַמְּוֹטֵל כּו' מִיּוֹשֵׁב קֶצֶת עַפ"ז דַּר"ל פִּינּוֹן שְׁבַעֲלָמָא כָּל דְּבַר הַמְּוֹטֵל עַל הָאָדָם לְעִשׂוֹת כּוֹפִין כּו' א"כ עֲלִינוּ לְעִשׂוֹת כְּדִין וְלְכַפּוֹתוֹ לְקַיָּים שְׁבוּעָתוֹ. וְהַמְעֵשָׂה (הַנְּמֻשָּׁף מְזֵה ר"ל הַגַּט.

מִמִּילָא) קַיָּים. וְהִנֵּה לִפ"ז גַּם הַתְּשִׁב"ץ יֵשׁ לֹמֵר דַּס"ל הֵכִי.

וְכֹן מִשְׁמַע מִמֶּשׁ"ש (ד"ב סַע"ד) פִּינּוֹן שְׁעֵיקָר הָעֵיִשׁוּי לֹא הִיָּה בְּשִׁבִיל הַגַּט אֲלֵא מִשׁוּם כִּיבּוּד אָבִיו כּו' ע"ש. הָרִי תִלָּה הַדְּבָר בְּכּוֹנוֹת הַמְעֵשִׂין וְאֵלוּ הִיָּתָה פְּוֹנָתָם בְּשִׁבִיל הַגַּט אַעפ"י שֶׁמ"מ לְגַבִּי הַמְּגַרְשׁ יֵשׁ בּוֹ מִשׁוּם כִּיבּוּד אָב וְיֵשׁ לֹמֵר דְּמִתְרַצָּה מִשׁוּם מִצְוָה לְשִׁמוּעַ דְּבָרֵי אָבִיו.

לֹא מְהִי. (וְכֹן מִשְׁמַע מִמֶּה שְׁלֵא כָּתַב הַתְּשִׁב"ץ סְבָרָתוֹ זֶה כ"א לְהִסִּיר מֵה שְׁאָמַר הַמְּגַרְשׁ שְׁאָבִיו הִיָּה מְכָרִיחוֹ כּו' ע"ש אָבֵל לְעִנְיָן מֵה שְׁעֵיכְבוֹ אֶת הָאָב מְלִצָּאת הַרְבֵּה שְׁם טְעָמִים אַחֲרֵים דְּלֵא חֲשִׁיב אֲנֹנְס וְלָמָּה לֹא צִירָף ג"כ דְּאַף אִם הִיָּה זֶה אֲנֹנְס מִמֶּשׁ עַל הַגַּט מ"מ

כִּינּוּן שֵׁשׁ בָּזָה מִשׁוּם מְצוֹת כִּיבוּד אָב יִחְשָׁב כְּמוֹ מְעוֹשָׁה כַּדִּין שְׁבִגְמֵי מִצַּד הַסְּכָרָא דְּמִצְוָה לְשִׁמּוֹעַ כו'.

אֵלָּא מִשְׁמַע דְּזָה לֹא הָיָה מְהֵינִי. וְלִכְאוּרָה אִמְאֵי וְלוֹמַר דְּבַעֲיָא שְׁהִמְעַשִּׂין תְּהֵינָה כְּנֻנְתָּם לְשֵׁם מְצוּה דְּנֻקָּא.

אִין טַעַם לְזָה. דְּלִפְהֵינָא לְרֵאשִׁי שְׁיִהְיָה תְּלוּי בְּכֻנְוֵת הַמְּגַרְשׁ אֲבָל מֵאֵי נ"מ בְּכֻנְוֵת הַמְּעַשִּׂין. אֵלָּא נִרְאָה דְּצ"ל דְּכְשִׁמְעַשִּׂין עַל הַגֵּט מִמֶּשׁ מִצַּד עֲצָמוֹ אִזְּ בַּעֲיָא שְׁיִהְיָה מְפֻרְשׁ בְּגַמֵּי דְּכוּפִין. אֲבָל כְּשִׁהֲפִי הִיא לְכֻנְוָה מִן הַצַּד כְּמוֹ לְקַיָּים מְצוֹת כִּיבוּד (אוֹ לְקַיָּים שְׁבוּעָה). אַף שְׁמַמִּילָא הֵינּוּ שְׁיִתְּנוּ גֵט אִין זָה גֵט מְעוֹשָׁה רַק בַּעֲיָא שְׁיִהְיָה אוֹתוֹ דְּבָר שְׁמַעַשִּׂין מִחֻמְתוֹ דְּבַר מְצוּה כו' (וְקִצְתָּ צ"ע לְמָה בַּעֲיָא שְׁיִהְיָה אוֹתוֹ דְּבַר מְצוּה כו'). וְעוֹד יֵשׁ לוֹמַר (לְדַעַת הַר"י בְּנוֹ הַרְא"שׁ) מְעִין הַגֵּ"ל בַּע"א.

דַּס"ל דְּהָא דְּבִאוּתָּן דַּפ' הַמְּדִיר אִין כּוּפִין כ"א הִיכָא דְּאִיתְּמַר בְּהַדְּיָא. הֵינּוּ מִשׁוּם דְּכִינּוּ דְּגַבֵּי גֵט יֵשׁ בּוֹ מִשׁוּם גֵּט מְעוֹשָׁה אֲמַרִּינוּ דְּכָל מְקוּם דְּאֲמַרִּינוּ בְּגַמְרָא סְתָם יוֹצֵיא אָנוּ הֵיטָה כְּנֻנְתָּם שְׁיִכְפוּהוּ ע"ז הֵיּוּ מְפֻרְשֵׁי בְּהַדְּיָא אֲבָל כָּל שְׁלֵא פּוֹרֵשׁ דְּכוּפִין אֲמַרִּינוּ שְׁלֵא פְּסָקוּ ע"ז דִּין כְּפִי אֵלָּא רַק חֲיִיבוּ אוֹתוֹ לְהוֹצִיא אֲבָל אִין דִּינוֹ כָּלֵל שְׁיִכְפוּהוּ הַב"ד (לֹא מְפַיֵּי חוֹמֵר הָעֵינְשׁוּי).

וּמַמִּילָא אִם יִכְפוּהוּ יִהְיָה מְעוֹשָׁה שְׁלֵא כַּדִּין כִּינּוּ הַכְּפִיָּה עַכ"פּ הִיא שְׁלֵא כַּדִּין. אֲבָל בְּשַׁאֲרַ מְצוֹת וְחִיּוּבֵי הַרִי קִי"ל דְּעַל מ"ע (אֲפִילוּ דְּרַבָּנָן כו') מְכִין עַד שְׁתַּצָּא נַפְשׁוֹ אַעפ"י שְׁלֵא נִתְּפַרֵשׁ בְּהַדְּיָא דְּכוּפִין אֲמַרִּינוּ שְׁכֵן הָיָה דַּעַת חֻמְמֵי שְׁדִינוֹ בְּכַפֵּיָּה.

וְלָכֵן מַמִּילָא אִם אֵינְרַע שֵׁשׁ חִיּוּב וּמְצוּה בְּגֵט מִצַּד דִּינֵי אַחֲרֵי. דִּינוֹ ג"כ בְּכַפֵּיָּה וְהֵרִי זָה מְעוֹשָׁה כַּדִּין.

וְזָה נִרְאָה יוֹתֵר נְכוּן בְּדַעַת הַר"י בְּנוֹ הַרְא"שׁ (וּמַש"ש שְׁכָּל דְּבָר הַמְּנוּטֵל כו' הֵינּוּ בְּמְצוֹת וְחִיּוּבֵי דְּעֻלְמָא זוּלַת הַנְּזַכְרִים בְּגִיטִין גּוֹפִיָּהוּ כו') אֲבָל בְּדַבְרֵי הַתְּשִׁב"ץ עַדִּין לֹא יוֹעִיל זָה לְפַמְשַׁנְתָּ לְדְּכִיבוּד אָב אִין דִּינוֹ בְּכַפֵּיָּה כו' וּמַמִּילָא יִהְיָה גֵט מְעוֹשָׁה שְׁלֵא כַּדִּין לְפִי הַגֵּ"ל.

וּצ"ל בְּדַעַתוֹ פְּדֻלְעִיל דְּכָל שְׁהַכְּפִיָּה הִיא מִצַּד אַחַר שְׁלֵא מִחֻמְתַּת גּוּף הַגֵּט אֵלָּא שְׁמַמִּילָא הֵינּוּ שְׁיִתְּנוּ גֵט לֹא חֲשִׁיב גֵּט מְעוֹשָׁה (אַעפ"י שְׁאִין אוֹתוֹ דְּבַר מְצוּה דִּינוֹ בְּכַפֵּיָּה. אֵלָּא שְׁכָּבֵר נִתְּבָאֵר דְּלִפ"ז צַע"ק לְמָה בַּעֲיָא כָּלֵל שְׁיִהְיָה מְצוּה בְּאוֹתוֹ דְּבָר כו'): וְנִמְצָא שְׁבַדְּבָרֵי הַר"י יֵשׁ לְפָרְשׁוֹ בַּה' פָּנִים.

א' כְּפִשׁוּטוֹ כָּלֵל לְגַמְרֵי (וְהֵינּוּ ע"כ דְּגַם דְּאוֹתָן דַּפ' הַמְּדִיר וְכַה"ג ס"ל כְּהַאוּמְרִים דְּכ"מ דְּאֲמַרִּינוּ יוֹצֵיא סְתָם כּוּפִין. אֵלָּא שַׁצ"ע שְׁחוּלֵק עַל אֲבִיו הַרְא"שׁ) וְהַב' דְּכַפֵּיָּה בְּמִילֵי קְאָמַר כו'.

ג' דְּגַבֵּי שְׁבוּעָה דְּנֻקָּא ס"ל דְּגַם הַכְּפִיָּה ה"ל אֲנֻס שְׁהִבִּיא עַל עֲצָמוֹ. ד' דְּכָל שְׁהַכְּפִיָּה לְסַבָּה מִצַּד אַחַר כְּמוֹ שְׁבוּעָה וְדוּגְמַת' אַף שְׁמַמִּילָא הֵינּוּ שְׁיִתְּנוּ גֵט אִין בָּזָה מִשׁוּם גֵּט מְעוֹשָׁה שְׁלֵא כַּדִּין.

ה' דס"ל דכל שדינו בכפיה מאיזה צד שיהיה הרי זה מעושה כדיון. רק גבי גיטין אמרינו דכ"מ שאמרו סתם יוציא אין דינו בכפיה וממילא אם פוהו הרי זה מעושה שלא כדיון כו'.

ולפי"ז מוכן שאין ראיה שיהיה הר"י (רב או) תבר להתשב"ץ כ"א עפ"י פ"ה הד' ה"ל או עפ"י פ"ה הא' כפשוטו פנ"ל נעדין צ"ע לפמשנת"ל דבכבוד אב אין דינו בכפיה כו'). אבל לפי ג' פ"ה אחרים אין ראיה כו'.

אמנם כ"ז ע"י כפי ממש. אבל במה שפפוי ועומד מצד מצנת פיבוד יש ראיה מהר"י דלא חשיב אונס (אעפ"י שהמצנה היא מצד אחר כו') זולת לפי פ"ה ג' ה"ל אין ראיה מהר"י גם בכה"ג.

ומדברי הריטב"א דלעיל לפמשנת"ל דגם גבי שבועה משמע דס"ל דאם מתקרט אלא שפכריח א"ע מפת השבועה הוי אונס ממש גם בדיעבד א"כ נדאי גם אי מכריח א"ע מצד מצנת פיבוד אב דינא הכי.

וגם לפמ"ש בעל פמ"א (גם בסי"מ"ח) בדעת ריטב"א דגבי שבועה בכה"ג לא חשיב אונס ממש. וכבר נתבאר דגם רמ"א נראה דהכי ס"ל לדינא והיינו שכ"מ עכ"פ מדברי מהרי"ק מ"מ פ"נן שפאו ע"ז מצד הטעם שאונס זה הוא הביא על עצמו משמע דגבי מצנת פיבוד אף אם הוא מכריח א"ע מצד המצנה יש לומר דהוי אונס ממש (ונצריך לחלק בין זה לבין הא דתקמים חייבוה).

משום דכאן אין המצנה מצד גוף הגירושין כו' פנ"ל): כל זה הוא הקדמה א' להבנת דברי הריב"ש. שעכ"פ נשמע שגבי אונס דאב על הבן שיש מקום לומר דאף אם לא חשיב אונס מצד הטבע כו' דאין רחמי הבן על האב כו' מ"מ יש לומר דמצד מצנת פיבוד אב חשב זה אונס ממש.

והארכתי בזה להתלמד במקום אחר). ואבוא להקדמה ב'.

במ"ש הריב"ש שם לעיל. דאם היה האונס לדבר אחר כמו לקיים מצנת עונה אם כפי להנצל מזה יגרש מעצמו אין זה גט מעושה שהרי אין ב"ד פופין אותו על הגט כ"א לקיים מצנת עונה כמו שחובה עליו מן הדין כו' וכתב ע"ז שהרי זה כפי שהיה תפוס בבית הסנהר בעד חוב ממון ואמרו לי' אם תגרש אשתך נפרע בעדך כו' היאמר אדם שזה יהיה גט מעושה כו' ושוב הביא ראיה מדברי הרא"ש באשה שיראה מבעלה שילך לארץ אחרת כו' שהשיב שישביעוהו שלא ילך או שיקפוהו לגרש קודם שילך.

וסיים הרי פ"נן שאומרים לו או תעשה המוטל עליך מן הדין או תגרשנה אין זה כפי על הגט במוחלט כו'. הנה לפע"ד עם שלכאורה משמע שכל הנושאים הנ"ל שונים ושלעולם בעי' עכ"פ שיהיה אותו דבר שפופין אותו בשבילו דבר שהדין נותן לכופו ע"ז.

נראה דז"א ואלו בחדא מחתא מחתינהו. דבהיה דהיה תפוס בביה"ס בעד חוב נראה דאף אם היה זה שלא כדיון וכגון שתפסוהו עובדי כוכבים (ואפ"י בעלילה) נראה דבכה"ג נמי לא הוי גט מעושה אם יגרש כפי שיפדוהו כו'.

וכן משמע מדברי הג"מ דגיטין סי' תס"ט בשם ר"ת שהביא ד"מ סי' קנ"ד אות ט' ע"ש (ואעפ"י שבהג"מ פתב בעד מס וכדומה משמע (מד"מ) דלאו דוקא בדומה למס כו') ועי' מהרי"ק שקל"ג סוף ע"ב שהביא קא דר"ת וסיים הרי דלא חשיב אונס מניעת עשיית הטוב ואע"ג דפשיטא דכל אדם מצווה להוציא חבירו ממסגר כו' ע"ש.

דמשמע שעיקר הטעם הוא לפי שפכר נתפס מפח דבר אחר (אעפ"י שהוא שלא עפ"י דין). שוב מניעת ההצלה אם לא שיגרש לא חשיב אונס.

וכ"ה הדין לפמ"ש ב"י בח"מ סי' ר"ה סי"ב לתרץ קא דבסקריקין קני הוא לפי שלא בא מתחילה על הקרקע כ"א להורגו. וזה פודה א"ע בקרקע כו' וסיקריקין היינו רוצח שלא פדין כו' (ועי' רמ"א שם רס"י רל"ו).

וכעין שנתבאר לעיל באונס אשת איש דע"י נפשות אסורה אפי' לבעלה ישראל מטעם שמה שעושה כדי להנצל מהריגה שעומדת מקודם לא חשיב אונס כו' ל. [הגהה.

ועי' פסקי מהרי"א סי' ע"ג בנשבע ע"י אונס מבנרר להריגה חלה השבועה דגמר ומקני והקשה המ"ל פ"ג מה' שבועות מהא דאמר מכאן מודעא רבה לאורייתא. ונראה דלא קשה דמהרא"י מייירי דאונס ההריגה הנה קודם בסתם כו' שהרי הביא ראיה מסקריקין וע"ש סי' ס"ט שפי' ג"כ מעין הנ"ל בשם הב"י וכן הוא בהדיא דצדקיהו שפכר הנה חבוש כו'.

ומשא"כ בהא דכפה עליה הנהר שהוא בגין קבלת התורה. אף בדברי הר"מ שבמרדכי פ"ק הנזקין ובתשו' מיימוני ד"ה שבועות (והוא בתשו' מהר"מ סי' תתקל"ח) ב' יהודים שדחקו חביריהם כו' משמע שהיה רק בגין המתנה.

אבל נראה לכאורה דע"כ לדחוק דגם התם הנה המעשה שהיו תפוסים מקודם (לדבר אחר) וגזמו להורגם ועי"ז הוצרכו לפייסם מעצמם ע"י מתנה וכן משמע קצת לשון רמ"א סי' רל"ו. ועי' מהרי"ק שקפ"ה שלמד מדברי הר"מ חלו דעביד דגזים לא נקרא אונס.

ולכאורה א"כ למה פ' הר"מ דפטורים וצ"ל לכאורה דהתם הגיוזם להרוג הנה מקודם וע"ז הוצרך ר"מ לחלק דלא דמי לסקריקין כו' ואח"כ היו מייסרי' ג"כ בגין מתנה ממש כו'. ועי' נ"מ סי' ר"ה סק"ח וסי' רל"ו.

ובתשו' מהרי"ט חח"מ סי' ע"ב ע"ש. וצ"ע א"ה].

וכמדומה שכן משמע בכ"ד דכל שהאונס הנתחל מצד דבר אחר. אף שלא פדין מה שעושה אחר כף להנצל מזה לא חשיב אונס.

אבל בהיהא דתשו' הרא"ש וכמ"כ בנדון דהריב"ש בכפ"י לקיים מצנת עונה. דבעינו שיהי' אותו דבר דינו בכפ"י.

זהו ענין אחר דהיינו שבתחילת הכפ"י מזכיר גם הגירושין. אלא שלא בהחלט כ"א דרך ברירה שכופין אותו שיעשה א' משתים.

דְּבַרָּהּ בְּעִי שְׂיִהְיֶה אוֹתוֹ דְּבַר הַב' פְּדִין דָּא"ל כִּי הָרִי זֶה כְּכַפִּי בְּהַחֲלִט עַל הַגֵּט. (וְכַמ"ש
הַתְּשֵׁב"ץ דְּהָרִי זֶה פְּנִקְטִי בְּכּוֹבְשִׁי דְּלִשְׁבָּקוּהָ לְגַלְיָמִי').

אֲבָל כְּשֵׁאוֹתוֹ דְּבַר דִּינוֹ בְּכַפִּי. אַעפ"י שְׂאוֹמְרִים שְׂיַעֲשֶׂה אוֹ זֶה אוֹ זֶה הָרִי זֶה פְּאֵלוֹ הַכְּפִי
הִיא רַק עַל אוֹתוֹ דְּבַר.

וְהַגֵּט לְבְרִירָה לְשִׁפְטוֹר מְאוֹת' כַּפִּי (עֵי' רַמ"א סָסִי קנ"ד). וְעַם הַיּוֹת שְׂאִין הַחֲלוּק
מְבֹאָר בְּדַבְרֵי רִיב"ש גְּרָאָה דַּע"כ פְּוֹנְתוֹ פֶּן.

דְּבַדִּין דְּהָרָא"ש וּבְדִין דְּקִיּוֹם עוֹנָה מְבֹאָר דַּס"ל פְּנ"ל. וּבְהֵיא דְּהָרָה תְּפּוּס בְּבַה"ס גְּרָאָה
וְדַאי שְׂהֵדִין (פְּשׁוּט) פְּדִלְעִיל וְכַמ"ש הַת"ג דְּמַעֲשִׂים בְּכ"י פְּשֵׁאֲשָׁה מְצַעֲרַת בְּעֵלָה
בְּגִזְלַת מְמוֹן (וּפְשׁוּט דַּה"ה בְּהַפְּאוֹת וְכַה"ג) וּמַחֲמַת זֶה מְגַרְשָׁה וְאִין מִי שְׁחָשׁ לֹמַר שְׂהוּא
גֵּט מְעוֹשָׂה.

וְה"נ דְּכּוֹנְתִיהָ וְכַנ"ל מְדַבְרֵי הַג"מ בְּשֵׁם ר"ת וּמַהֲרִי"ק בְּמִי שְׂהָיָה תְּפּוּס בְּיַדִּי עו"ג כּו'
(וְכַעֲיִן זֶה גְּרָאָה בְּכ"ד). וְגְרָאָה דְּגַם הַתְּשֵׁב"ץ שְׁפַתְבִּי ג"כ דְּמַסְתַּבְּרָא דְּכְשֵׁאוֹתוֹ דְּבַר שְׁלֵא
כְּדִין אֲפֻשֶׁר דְּהוּי גֵּט מְעוֹשָׂה צ"ל ג"כ דְּהֵינּוּ פְּשֵׁמְזַפִּיר גַּם הַגְּרִוּשִׁין בְּתַחֲלִל' הַכְּפִי' (וְכַעֲיִן
הִיא דְּכּוֹפִין עַל הַפְּתוּבָה דְּאִירִי בָּהּ).

וְהָרִי שֵׁם מְבַקְשִׁין עַכ"פ עַל הַגֵּט כַּמ"ש רַמְבַּ"ן כּו'. וְאֲפֻשֶׁר נְמִי דְּהִיכָא דְּמַתְחִיל מוֹבָן
עַכ"פ הַפְּוֹנָה עַל הַגֵּט אֲפֻ שְׁלֵא פִי' דִּינוֹ פְּאֵלוֹ פִי' וְיֵישׁ לֹמַר דְּכַפִּי' עַל סִילוּק פְּתוּבָה ג"כ
מוֹבָן מַתְחִילָה שְׁמֹנְכָרַח לְגַרְשׁ כּו').

שׁוֹב רְאִיתִי מ"ש הַמ"ל סַפ"ב מַה"ג דַּע"כ הַתְּשֵׁב"ץ מִיָּרִי בְּשֵׁלָא הַזְּפִירוֹ הַגְּרִוּשִׁין בְּשַׁעַת
הַכְּפִי' וְלָכֵן הַקְּשָׁה מְזָה עַל תְּרִוּץ הַב' דַּהַב"י ח"מ סִי' ר"ה גְּבִי סְקָרִיקִין הַנְּ"ל ע"ש.
וּלְפַעַנ"ד גְּרָאָה כַּמ"ש.

וּמַש"ש דָּאִם הַזְּפִירוֹ פְּשִׁיטָא תְּלוּהוּ וְיִהִיב הוּא. אִינִי מְבִין ש"ה שְׂהַכְּפִי' לֹא עַל הַגֵּט לְבַד
הָיָה בְּהַחֲלִט כ"א (עֵינְקָרוֹ) עַל דְּבַר אַחַר (וּכְמוֹ בְּכַתוּבָה) אֲפֻ אִם מְזַפִּיר ג"כ הַבְּרִירָה
לְגַרְשׁ לֹא דְמִי כ"כ לְתַלוּהוּ וְיִהִיב.

שׁוֹב רְאִיתִי בְּתָשׁוֹ רַב"א סִי' ט"ז (דַּכ"ט רַע"ב) דְּבְשֵׁלָא פְּדִין אַע"ג שְׁלֵא הַזְּפִירוֹ הַגֵּט כּו'
ע"ש דְּמַשְׁמַע שַׁכ"ד רִיב"ש וְתְשֵׁב"ץ. אֲפֻ מַשְׁמַע דְּהֵינּוּ פְּשֵׁנִיכָר הַמְּכּוֹנּוֹן בְּשֵׁבִיל הַגֵּט כּו'
ע"ש: וּמַעֲתָה אָבּוֹא לְפִי דְּבַרִּי רִיב"ש (תְּוֹכֵן פְּוֹנְתוֹ עִם שְׂיִהְיֶה לְשׁוֹנוֹ דְּחוּק כּו' וְכַבְּר
פְּתַבְתִּי שְׁלֵא הֵייתִי צָרִיף לְהַאֲרִיף פְּלָל בְּגִין זֶה וְכ"ש שְׁגַם אַחַר הַאֲרִיכוֹת לֹא עָלָה בְּיַדִּי
לְפָרֵשׁ דְּבַרִּי רִיב"ש בְּטוֹב פְּכִסְמוּף אֲלֵא לְהַתְּלַמֵּד בְּמַקּוֹם אַחַר וְגַם שְׂיִיף מְעַט בְּנֹד"ד
כַּמְשִׁי"ת אִי"ה).

וְהוּא דְּבַעֲנִין אֲוֹנָס הָאֵב עַל הַבֵּן מְצַד טְבַע הָאֵהָבָה פְּשִׁיטָא לִיָּה לְרִיב"ש דְּלֹא תְּשִׁיב אֲוֹנָס
דְּאִין רַחֲמֵי הַבֵּן עַל הָאֵב. וְכַדְעַת הַתְּשֵׁב"ץ.

אֲלֵא שְׂהוּא כְּמַסְתַּפֵּק לֹמַר דְּתְשִׁיב אֲוֹנָס לְבֵן מְצַד חַיּוּב מְצוֹת פִּיבּוּד אָב וּז"ש דְּאֲפֻ אִם
נֹאמַר פֶּן דּוּמְיָא דְּאֲמָרִינּוּ בַּפ' ד' גְּדָרִים כּו' אוֹ שְׁחָלָה בְּנוֹ. וְה"ה לְחָלָה אָבִיו שְׂהָרִי חֲזִיב
לְשִׁמּוֹ.

ור"ל דאעפ"י ש'מצד טבע לא דמי חלה אביו לחלה בנו. אבל הרי חייב לשמשו מצד מצוות פיבוד אב.

וא"כ ה"נ מה שעיקבו את האב מלצאת הרי זה פאלו עיקבו הפן מצד שחייב לחוש לכבוד אביו וקניזקו, ואעפ"י שהעיקוב היה רק שיהיה דין והרי זה כפי' לדבר אחר מ"מ פיון שאינו בדין לעכב האב על הפן שאין אדם נתפס על חבירו.

הרי זה פמו כפי' לדבר שאינו בדין. ונקרא אונס כו'.

ז"א שהרי לא הזכירו פלל שיגרש בנו אלא רק שיבוא בנו לדין פאשר ביקשו זה פמה פעמים אין זה כפי' על הגט. ור"ל דהרי זה פמי שהיה תפוס בביה"ס כו' אפי' שלא פדין לא חשיב אונס אם יגרש מעצמו להנצל מזה כו' פנ"ל.

ומ"ש זהו פאונס (גדול) פמו חולי כו' יש לומר דר"ל דבחלה האב. ממילא נמשך מזה עיקוב הפן שלא יבוא לאכול עם המדירו.

אבל הקא מעיקוב האב בשביל שיהיה דין לא נמשך מזה ממילא שיגרש בנו. (ולא חשיב פאלו פירש בתחילת הפפ"י כו'.

וינדעתי שזה דוחק בפרט שחילוק זה לחלק בין פשונפרו הגירושין בתחילת הפפ"י דאז בעי' שיהיה הפפ"י לדבר שפדין. וכשלא נזכר הגט בתחילה פלל לא בעי' שיהיה פדין.

אין זכר לזה בדברי ריב"ש בהד"א כו'. וגם תיבת גדול צריף למחוק לפ"ז.

נוסף ע"ז דבאמת העיקוב שיבוא להתדיין אם צריף לגרש לכאורה הרי זה פמי שפזכיר בתחילת הפפ"י גם הגירושין דבעי' שיהיה הפפ"י לדבר שהוא פדין פנ"ל. אבל מה אעשה שאין פדין לפרשו בטוב ואיהו דחיק כו'.

ואולי יש לומר דכוננתו לומר דכפ"י זו דעיקוב האב פיון שחשבו שהוא רוצה להרחיק נדוד עם בנו ושיהיה הוא גרמא בנזקין. א"כ הרי עיקובו פדין וכ"ז אינו שוונה להעמיס פלשונו ועלה ע"ד לומר דס"ל פיון שהעיקוב היה רק שיבא בנו לדין.

אם לא יבא בנו אלא יעשה מחמת זה דבר אחר היינו לגרש אין בזה משום מצוות פיבוד. וג"כ אינו מוכן למה שעכ"פ עי"ז ניצל האב כו').

וכתב עוד ועוד שאף לפן עצמו כו' והוא מוכן. ושוב פתב ועוד שאין ההעכבה אונס של פלום שפעבורו יגרש בנו כו'.

בזה חוזר לדחות ההנחה דלעיל שכתב אף אם נאמר כו'. דהיה מסתפק לומר שיש בזה אונס לבנו מצד מצוות פיבוד אב דומיא דחלה האב כו' עתה מסיק דז"א ולא דמי דכאן גבי גירושין אין מצנה פלל מצד פיבוד אב דהרי זה פלעבנר על ד"ת כו' דקשה גירושין כו'.

והיוצא מכ"ז דלריב"ש פשיטא לי' כהתשב"ץ פאונס אב על בנו דמצד הטבע ודאי לא חשיב אונס ואף גם מצד מצוות פיבוד שלפ"ד יש סברא לומר דהוי אונס לבנו דעכ"ז מסיק דז"א דאין בזה מצוות פיבוד פלל (אבל אלו היה בזה משום מצנה משמע דהוי ס"ל לריב"ש דחשיב אונס ממש אפי' פלי פפיות ב"ד וכנ"ל לדעת ריטב"א ולא כתשב"ץ

כנ"ל): סימן ל"ג השאלה לא נמצאה ומוכן מתוך התשובה: הנה לפ"מ שמוכן שתופס כת"ר בגוף המעשה ששלחו ש בכת"י הבעל לסופר ולעדים ולשלוחי.

אם פן הוא גם בעיני הנה נראה להקל בשעת הדחק. דהנה הסברא שהמציא המכמ"א דהיכא ששלח למקום אחר הוי כאומר אמרו אינה מוכרחת כמ"ש כת"ר ואינו פדאי לתלוק בזה על הרד"ך ועל הב"י שמבואר ממ"ש על הקונטרסים דלא ס"ל פן (וכן משמע מתשו' רבינו ז"ל) ומאי דפשיט' ליה להמכמ"א דלא עדיף פתיכה מאמירה.

וס"ל דבשעה שהפתי' בנד אחרים המוליקים אותו ה"ה פאלו הדבר הכתוב שם נמסר להם בשליחו' שהם נמסרו ענין השליחות למי שנשלח לו והוי כהורק מפלי אל כלי וא"כ לא עדיף מאומר אמרו.

אבל באמת נראה דז"א דהמוליק הכ"י אינו עושה אלא מעשה קוף בעלמא. ואם כ"י דדבור הרי זה פאלו המשלח מדבר עם הסופר בלי אמצעי.

וראיה ע"ז מהדין שפסי' קמ"א סל"ה. דאילו היינו חושבים מה שהכ"י בנד גוי פאלו נמסר הדבר אליו ואח"כ פשמוסר להישראל מידו הית' זאת לו א"כ הוי פסול רק ההיתר הוא לפי שאינו עושה אלא מעשה קוף וכמש"ש הרא"ש והכי קי"ל רק שרמ"א כתב שלא ראה נוהגין פן והיינו נדאי לכתחילה בלבד (ומטעם כת"י לא מחמת הגוי כו' ע' ד"מ).

ואף החולקים שם כתבו שרק לכתחילה לא תנשא כו'. ומטעם שמ"מ יש להגוי נגיעה בדבר (ע' ב"י סי' ל"ה שהאריף) אבל אם פסקרת המכמ"א הרי זה כעושהו שלים שישלח הוא את הישראלי וכה"ג נראה דהוי פסול מדאורייתא גם יש לומר דהחולקים לא איירי פלל שמוסר כ"י בנד הגוי אלא שאומר לו בע"פ שימסור להישראל ויאמר לו בשמו כו' (ועכ"ז פליג הרא"ש פיון שלאו שלים שונו' בזה אלא שדברים בעלמא מסר על ידו להישראל בשמו ע' נ"מ סי' קפ"ב).

אלא שהוסיף הרא"ש שממנה בכתבו כו' ע"ד מהיות טוב ונמשך למאי דסיים בשם ר"ת שפן נוהגין באשכנז כו'. אבל גם בלי כתי' מותר מן הדין לדידנ' דאל"כ מאי מתמה על הגאונ' הלא הם לא הנכירו כתי' כו').

אבל ע"י כתי' יש לומר שגם הגאונים יודו שם. וא"כ ה"ה פאן לענין אומר אמרו אין לחשוב האמצעי פאלו נמסר לו בשליחות הענין.

אלא מעשה קוף בעלמא. והן אמת דע"כ לתרץ דברי המכמ"א יש לומר דס"ל לאידך גיסא דיש לומר ג"כ מאחר דהתם להרא"ש גם בלי כתי' פשר לדינא כנ"ל והיינו לפי דהתם לא שייך טעמא דמילי לא מימסר לשליח לפי שהגט בידו (וכ"ש דלא שייך טעמא דלשמה) ובישראלי פיוצא בו מותר לגמרי.

אלא בגוי אלו עשהו שלים לכו' יש טעמא דאין שליחות לעו"ג אבל כשלא עשהו שלים אף שמוסר דברים על ידו לישראלי בשם הבעל ס"ל למר דמותר לכתחילה ולמר בדיעבד. לכן גם ע"י כתי' לא גרע מבע"פ אף לפי סברת המכמ"א.

אָבֵל פֶּאָן בְּאַמְרוֹ לְסוֹפֵר לְכַתּוֹב דְּלִדְעַת רַמְבַּ"ן וְסִיעֵתוֹ גַּם אוֹמֵר אֲמָרוּ בְּשָׁמִי פְּסוּל א"כ
יֵשׁ לוֹמֵר דְּגַם בְּכַתְּי ע"י אַחֲרִים פְּסוּל אִם מִטַּעַם דְּחֻשִׁיב מְיָלִי אִם לְטַעַם לְשִׁמָּה כַּמ"ש
רַמְבַּ"ן אָמְנָם אִף נֹאמֵר פֶּן לְתַרְזֵן דְּבָרֵי הַמַּכְמ"א דְּלֹא נִשְׁוִי' פְּטוּעַ' כּו' אָבֵל דְּלֹא קִי"ל
הָכִי שְׁהָרִי הַרִי"ו וּב"י וְרַמְ"א וְאַחֲרוֹנִים בְּסִי' ל"ה הַנֶּשְׁוּוּ פְּנֻלָם עַכ"פּ לְלַמּוֹד מִדִּין הַנְּז"ל
לְהַקְל בְּמַמְנָה שְׁלִיחַ קִדּוּשֵׁינ ע"י כַּתְּי ע"י עו"ג וע"ש שְׁפָל א' מַרְבֵּה לְהַקְל יוֹתֵר מְלַעֲנִין
גַּט.

וְגַם פְּשִׁלָא נָתַן בְּיָדוֹ פְּסָף קִדּוּשֵׁינ וְאַדְרָבָה בְּכַה"ג כ' הַב"ש דְּלַכ"ע אֵין חֻשֵׁשׁ פְּלָל. וְהָרִי
אִם הִי' אוֹמֵר בַּע"פ אִף ע"י יִשְׂרָאֵל הָרִי הִבִּיא שָׁם רַמְ"א וּב"ש מְקוֹנָדָם לְכֵן סְמוּדָ וְנִרְאָה
הַרְבֵּה דְּעוֹת אִם שְׁלִיחַ עוֹשֶׂה שְׁלִיחַ וּמִדְּבָרֵי פְּנֻלָם גְּלַמַּד דָּאָם לֹא מְסַר בְּיַד הָרֹאשׁוֹן גַּם
פְּסָף הָרִי מְיָלִי לַכ"ע (וּמִשְׁמַע וּדְאִי דְּפְסוּל מְדְאוּרֵינ' ע"ש) וּמִשְׁמַע וּדְאִי דְּאִף נְתִינַת רְשׁוּת
לֹא מְהַנִּי.

(שְׁהָרִי גַם בְּגִירוּשֵׁינ בַּע"י עַכ"פּ נְתִינַת רְשׁוּת גַּם בְּשְׁלִיחַ הוֹלְכָה אִם לֹא חָלָה כּו' וּבְשְׁלִיחַ
קַבְּלָה יֵשׁ ב' דְּעוֹת פְּבָסִי קַמ"א). וְעַכ"ז פְּשִׁשׁוּלַח כַּתְּי ע"י אַחֵר (יִשְׂרָאֵל) לַכ"ע מְהַנִּי
וְלֹא הָרִי מְיָלִי.

א"כ ע"כ דְּלֹא פְּסָבֵרַת הַמַּכְמ"א (אִם מִטַּעַם דְּהַכְּתוּ' יֵשׁ בָּהּ מִמֶּשׁ אוֹ דְּהָרִי זֶה כְּמִדְּבַר עִם
מִי שְׁנִכְתַּב אֵלָיו בְּלִי אֲמָצְעִי). וְעוֹד יֵשׁ לְהַבִּיא רְאִיָּה מִהַדִּין שְׁבַח"מ ס' כ"ח ס' א"א שְׁכ'
הָאַחֲרוֹנִים שָׁם דְּבַת"ח עַכ"פּ נוֹהֲגִין כַּר"ת וְסִיעֵתוֹ לְשַׁלּוֹחַ כַּתְּי לַב"ד.

(וְע' נ"מ שָׁם דְּהָרִי כְּמַגִּיד בַּב"ד בְּעַת רְאִיָּת הַפְּתִיבָה כּו'). וְאִף רַש"י וְסִיעֵתוֹ הַחוֹלְקִים
שָׁם הִיָּנוּ דְּנוֹקָא גְּבִי עֲדוּת דְּבַע"י מִפִּיהֶם וְלֹא מִפִּי כְּתָבָם.

(כְּדִמְחַלֵּק בְּהַדְּיָא בַּגַּמ' ד' ע"א אֲלִיבָא דַּר"פ שְׁאֵנִי עֲדוּת כּו'). אָבֵל בְּלֹא זֶה הָיָה מוֹתֵר
לַכ"ע.

וְאִם פְּסָבֵרַת הַמַּכְמ"א הָרִי זֶה כְּעַד מִפִּי עַד. וְהֵן אָמַת דְּלְכְאוּרָה יֵשׁ מְקוּם לְקַיָּים סְבָרַת
הַמַּכְמ"א דְּלֹא כ"כ אֵלָא לְפִי הָעוֹמְדִים בְּשִׁיטַת הַרַמְבַּ"ן דְּטַעַם אוֹמֵר אֲמָרוּ מִשׁוּם לְשִׁמָּה.
לְכֵן בְּכַתְּי ק דְּנִדְאִי גַם שְׁנִשְׁלַח ע"י אַחֵר אֵין לוֹמֵר דְּהָרִי כְּהוֹרֵק מְפָלִי אֵל פְּלִי וְכַדְמוּכַח
מְפָל הַנְּז"ל מ"מ לְעַנְיָן לְשִׁמָּה ס"ל ז"ל דַּג"כ פֶּל שְׁאֵינּוּ רֹאֵהוּ מִמֶּשׁ הוֹרַע פַּחוּ לְעַנְיָן
הַפְּנוּנָה לְשִׁמָּה מְאֵלוּ רֹאֵהוּ כּוֹתֵב כּו'.

וּלפ"ז אֵין רְאִיָּה לְסַתּוֹר סְבָרַתוֹ מְפָל הַנְּז"ל. אָבֵל מ"מ אֵין סְבָרַתוֹ מוֹכְרַחַת וּמְבֹרַרַת כ"כ
שְׁיָהָ' כְּדְאִי לְחַלּוֹק בְּזָה עַל הַב"י וְרַד"ך אִף עֵינְקֵר סְמִיכְתוֹ בְּזָה הוּא עַל דְּבָרֵי הַרִי"א"ז
שְׁלַפ"מ שְׁהַבִּיא הוּא בְּשִׁמוֹ מְבֹנְאָר שָׁם לְהַדְּיָא הַחִילּוֹק שְׁלוֹ.

לְכֵן עַפ"ז יַחַס ג"כ סְבָרָא זֹו לְעוֹד אֵינְה פּוֹסֵק (אֲשֶׁר בְּאַמַּת יוֹמִשׁוּף בְּזָה קוֹלָא הִיָּנוּ דְּאִף
לְסַה"ת וְסַמ"ק וְכַה"ג שְׁהַזְפִּירוּ לְהַחְמִיר בְּשׁוּלַח לְמַקּוּם אַחֵר דִּישׁ לוֹמֵר דַּס"ל פְּנ"ל
וּלְהַקְל בְּכּוֹתֵב בְּפָנָיו) וּבְאַמַּת סְבָרַת הַחִילּוֹק מַצ"ע רְאוּי לְהַאֲמֵר לְעַנְיָן לְשִׁמָּה אֵלָא שְׁמָה.

שַׁעַפ"ז תַּמָּה עַל הַב"י אֵינּוּ כְּדְאִי פְּנ"ל וּבְפָרַט מַה שְׁבָא בְּטַעֲנָה ע"ז מַכְּח אוֹמֵר אֲמָרוּ לֹא
צָדֵק כ"כ וְנִנְאָחַז בְּפִסְבֵּף בְּדְבָרֵי הַרִי"א"ז פְּנ"ל וּבְרִיא"ז שְׁלִי ס"פ הַתְּקַבֵּל מִשְׁוֹבֵשׁ הַגִּירָס'.
וּבְאַמַּת לְעַנְיָן נַד"ד הָאֲרִיכוֹת בְּזָה אִף לְמוֹתֵר לְכְאוּרָה דְּלֹא נ"מ כ"כ אִם נְתַפְּוֹס פְּסָבֵרַת

המכמ"א א"ל שְׁהָרִי עכ"פ בְּשׁוֹלַח לְמָקוֹם אַחֵר מִבְּנוֹאֵר בְּהַרְבֵּה רֵאשׁוֹנִים לְהַחְמִיר (וּמֵאֵי נ"מ אִם נֹאמֵר שְׁזָה שְׁזָכְרוּ לְמָקוֹם הוּא בְּדוֹקָא א"ל).

וּמְקִילִים בְּהִדְיָא אֵין לָנוּ מִהֶרֶאשׁוֹנִים כ"א הַר"י בְּעַל תּוֹס' וְהַרְמַב"ם שְׁפָרְמַב"ן וְר"ן אֲבָל הַמְחַמְרִים רַבּוּ כְּמוֹ רַבּוּ ר"ת וְרֵא"ש (רַק שְׁתִּירוּץ א' מִיְקָל בַּמְק"ע) וְסֵה"ת וְסֵמ"ג וְסֵמ"ק וְהַנִּמ"י וּמְרַדְכִי וְרֵשֶׁב"א וְר"ן וְשָׂאֵר פּוֹסְקִים כְּמַעֲט כָּל הַבָּאִים אַחֵר ר"ת כו' (וְע' מ"ל מְצַדָּד לֹאמֵר גַּם לְהַרְמַב"ם דְּאוֹרֵייתָא בְּסִבְרָא נְכוּנָה).

וְע' ב"י דְּמִשְׁמַע דְּלָקַל הַפּוֹסְקִים הַנֶּ"ל זֹלַת הָרֵא"ש לְתִירוּץ ב' הָיִי גַט בְּטַל דְּאוֹרֵייתָא וְכ"ה בְּהִדְיָא בַב"ש וְא"כ הָיִי סִפְקָא מְגוֹרְשֵׁת עכ"פ בְּפָרְט שְׁאִינְהוּ הַרְבִּים. וְהַד"מ וּב"ש שְׁהִבִּיאוּ בְּשֵׁם הַרְד"ך לְהַקְלֵל בַּמְק"ע הָרִי סִימּוֹ וְצ"ע וְהִינּוּ מִשׁוּם דְּלִפִּי הַנֶּ"ל רֹב הַפּוֹסְקִים ס"ל הַגַּט בְּטַל וְלָכֵן לֹא הִעֲתִיקוּ רַמ"א בְּהַגְהָשׁ שו"ע: סִימָן ל"ד מְעַשֶׂה אֵינְרַע פֶּה בְּרֵאסֵלֵב.

בְּאִשָּׁה שְׁנִתְגַּרְשָׁה מִבְּעֻלָּה זֶה מְעַשֶׂה שְׁנֵי שָׁנִים וְנִשְׂאָת לְבַעַל אַחֵר זֶה שְׁנָה נִחְצִי וְכַעַת נִתְנוּדַע הַדְּבָר שְׁפָתָבוּ בְּהַגַּט שְׁשֵׁם אָבִי הַמְגוֹרְשֵׁת הִיָּה לֹוי ע"פ אֲמִירַת הַמְגוֹרְשֵׁת בְּטַעוֹת. וְכַעַת נִתְפָּרַר הַדְּבָר שְׁאִבִּיהָ הִיָּה יִשְׂרָאֵל וְדָבָר זֶה נוֹכַל לְהוֹצִיא לְאוֹר שְׁתַּקְבֵּל גַּט אַחֵר מִבְּעֻלָּה הָרֵאשׁוֹן רַק שְׁנִפְּל סְפִיקוֹת בְּעֵינֵינוּ אִם תִּהְיֶה מוֹתֵרַת לִישָׁב עִם בְּעֻלָּה הַשְּׁנִי אַחֵר הַגַּט אוֹ לֹא זֶה אוֹמֵר בְּכַה וְזֶה בְּכַה.

וְכַעַת נִתְנוּדַע לָנוּ שְׁהַבְּעַל הָרֵאשׁוֹן אֵינּוּ מְרֻנָּצָה לִיתָן לָהּ גַט עַד שְׁיִתְּנוּ לּוֹ מְעוֹת הַרְבֵּה וּמִחֲמַת זֶה אֶפְשָׁר שְׁתַּתְּעֵגוּ יָמִים רַבִּים. ע"כ בְּאֵנוּ לִידַע דַּעַת רֹמַעַק כ"ת אִם אֶפְשָׁר לְמַצּוֹא לָהּ הַיִּתֵּר אִפִּי אִם לֹא תוֹכַל לְהַשִּׁיג גַּט מִיָּדוּ: לְשׁוֹן כ"ק הַנֶּאֱוֹן הַחֲסִיד הָאֲמִיתִי בּוֹצִינָא קַדִּישָׁא אֲדָמוּ"ר מוּה' מְנַחֵם מְעַנְדִּיל זְצוּק"ל מ"ש לְהַגָּאוֹן הַמְחַבֵּר ז"ל: הִנֵּה בַחמ"ח ס' י"ג סק"ז בְּגַט שְׁהִיָּה בְּטַל מִן הַדִּין כו' וּבִתְשׁוּ מֵהַר"מ לְיִבְלִין ס' קי"ז מִבְּנוֹאֵר שְׁנִמְצָא שְׁהִיָּה פְּתוּב בְּגַט הַלְוִי וְהוּא לֹא הִיָּה.

הָרִי ס"ל לְהַחמ"ח שְׁבַכְה"ג הוּא גַט בְּטַל מִן הַדִּין. וְגַט בְּטַל מִשְׁמַע פְּרִיּוּשׁוֹ מִדְּאוֹרֵייתָא לִפִּי לְשׁוֹן הַרְמַב"ם פ"ב ה"ז וְכֵן מִשְׁמַע לְשׁוֹן הַשׁו"ע רַסִּי ק"ן.

אֲמָנָם יִקְשֶׁה עָלָיו דְּלִכְאוּר' מִשְׁמַע בְּתוֹסְפוֹת פֶּרֶק הַזּוֹרֵק גַּט דָּף פ' ע"א בְּשֵׁם ר"ת דָּאֵם כְּתָבוּ הַעֲדִים כִּהֵן עַל מִי שְׁאֵינּוּ כִּהֵן הַשְּׂטֵר כְּשֵׁר וְכֵן הַבִּין הַג"פ ס' קכ"ט ס"ק ל"ו. וְע' בְּמְרַדְכִי פֶּרֶק הַשׁוֹלַח סִי' ש"ח.

וּבְסֵמ"ג עֲשִׂין ס' נו"ן מְעַנֵּן דְּבָרֵי ר"י וְרֵאָיִת ר"ת הַנֶּ"ל. וְהַנֶּרְאָה פְּשׁוּט דְּמֵהַרמ"ל וְהַחמ"ח מְפָרְשִׁים כַּמ"ש הַג"פ שֶׁם דְּלֹא הַכְּשִׁירוּ כְּשִׁפְתָּב כִּהֵן לְמִי שְׁאֵינּוּ כִּהֵן אֶלָּא בְּשָׂאֵר שְׁטָרוֹת וְלֹא בְּגִיטִין.

וְכ"כ הַפְּנ"י בְּגִיטִין שֶׁם דְּרֵאָיִת ר"ת הִיא רַק שְׁלֹא נִפְסְלוּ הַעֲדִים כו' כַּמ"ש הָרֵא"ש וְכ"כ בְּנו"ב ס' פ"ט. וְעֵינֵן בַּס"ש אוֹת כ' דַּמ"ח ע"א.

אִךְ כָּל זֶה בְּשִׁינּוּי בְּשֵׁם הַמְגַרְשׁ אֲכֵן בְּנ"ד שְׁהַשִּׁינּוּי בְּאָבִי הַמְתַּגַּרְשֵׁת. הִנֵּה בְּנו"ב שֶׁם הַצְּרִיף גַּט אַחֵר.

וכן משמע בתשובה מוהראנ"ח ח"א סי' י"א שהביא הג"פ שם ס"ק ל"ה בד"ה וילעננו הלכה ובתשובה הגאון מוהר"ר עקיבא אייגער ז"ל סי' קי"ו נשאל ע"ז ובסוף תשובתו פתב צדדים להקל משום דשם פהן לוי אין צריף לכותבו אף לכתחילה כו' כמ"ש בפסקי מהרא"י סי' ו'.

ומ"מ סינים שקשה להתיר. ובתשובות הבית מאיר אליו שם סי' קי"ז הקיל בזה למעשה בתוספת שם פהן ולוי באבי המתגרשת משום דתוספת פהן הוא כמו שינה במקום לידה כו'.

ודבריו צ"ע קצת דמ"ש צד להקל אפי' בהמגרש בתוספת פהן או לוי בהמגרש זהו נגד החמ"ח ומהרמ"ל הג"ל וע' בספר שמות סוף אות כ' כמה נתלבטו גדולי האחרונים אם הוא פהן ולא פתב פהן אם הוא פשר אפי' דיעבד.

דמהרי"ט ומהר"א ששון פוסלים. א"כ אם שינה בו ודאי יש לפסול לכולי עלמא.

ועוד פי שהב"י פי' פסקי מהרא"י סי' ו' הג"ל כמ"ש הגאון רע"ק ז"ל דאין צריף לכתוב הפהן הנה כבר השיגו על הב"י בפ"י דברי מהרא"י הג"ל פהובא בס"ש שם בשם מהרי"ט. וכ"כ בספר מכתב מאליהו שע"ד סי' כ"ב דכיון דלא הצריף לכתוב שום הפרש ש"מ דכהן צריף עכ"פ לכתוב כו' ע"ש וכ"כ הג"פ ס"ק ל"ו ד"ה ומ"ש עוד.

שדברי מרן הללו מתמיהין לעיני כל רואיהם כו'. וע' בתנאים סי' מ"ט סק"י.

וכיון דלכתחילה ודאי לכ"ע צריף לכתוב פהן בהמגרש אלא שיש פוסלים אף דיעבד פשלא פתב א"כ לא דמי פלל למקום לידה שהקשיר ר"י. דהתם היינו משום שאף לכתחילה אין צריף לכותבו פלל כמו שהצריף בזה במכמ"א ש"ג סי' ו' וכ"כ בפנ"י בגיטין פרק הזורק דף פ' ע"א סד"ה אלא ודאי כו' דכל היכא שאין צורף לכתוב אף לכתחילה אלא למנהג בעלמא ולא מתקנת חכמים כו' אבל במה שתקנו חכמים לכתוב לכתחילה יש להחמיר בשינה כו' וכן מבואר ג"כ בהקד"א בתה"ד ססי' רכ"ח במ"ש ולא דמי לעדים שחתמו שלא לשמה כו' אבל מקום הלידה ושם הנקה לא אשכחון דאצרכוה רבנן פלל עכ"ל.

לפ"ז בשם פהן בהמגרש שהוכיחו מהש"ס דכתובות כ"ד ב' שגם בימי האמוראים פתבוהו לא דמי פלל למקום הלידה ושם הנקה. ובתשובה פנים מאירות ח"א סי' כ"ב ז"ל שהתוספת לא פתבו כו' היכא שאין צריף לכותבו פלל אלא שנהגו הקדמונים לכתוב משום סימן כו'.

אבל עירו עירה דתקנו חכמי המשנה לכתוב ואף אם נימא לא פתבו פשר כו' היכא ששינה יש לומר שפיר דפסול מדאורייתא עכ"ל. לדבריו כיון שלא מציינו תיקון מפורש במשנה ולא בגמרא לכתוב הפהן.

אפשר יש לדון בזה דדמי למקום לידה פסברת הבית מאיר אף כבר פתבתי שאין פן דעת פל האחרונים וכ"כ בפשיטות בג"פ סי' קכ"ט ס"ק ל"א דחשיב שינה שמן והגט פסול כו' וגם הבית מאיר לא הקיל פלל בזה כ"א באבי המתגרשת.

ובנה יש לכאורה להביא ראיות לדבריו. כי הנה שם פהן באבי המתגרשת יש לומר אפי' לכתחילה אין בנה שום חיוב לכותבו.

רק כמו שם הנדה. כי הנה נדאי יש לנו לומר מסבא דענגן פהן או לוי לא חמור מפינוי. וכן מבואר בהדיא בטור ח"מ רסי' מ"ט. ובבעה"ת שער ל"ג ח"א.

וכן אם הנה פהן או לוי או שיש לו חניכה כו'. וא"כ לדעת הפוסקים האומרים שאין צריף לכתוב פינוי האבות בגט.

הינו מהרי"ק שרש ק"ו הובא ב"י ושלטי הגבורים אשר סביב המרדכי פרק השולח בשם ספר הנזיר. א"כ לדבריהם כמ"כ אין צריף נכתוב פהן באבי המתגרשת.

וכן משמע בהלבוש סי' קכ"ט סי"ט. ואם אבי האשה הוא פהן כו'.

דאין להקפיד כ"כ בפינוי האבות ג"כ לכתחילה. וכן פתב רמ"א סי' קכ"ט סי"ט.

וע' מנה בג"פ שם ס"ק מ"ד. ובמכמ"א שע"ד סי' כ"ט פתב שהוא ג"כ מחלוקת הראשונים דלדעת הרמב"ם והרא"ש והטור ורבינו ירוחם צריף לכתוב השמות והפינויין בשמא דאפוקה כמו שצריף לכתוב בשם המגרש עצמו.

וראיתו ממה שפגוסח גט דהרמב"ם מבואר שיש לכתוב וכל שום גם בשם האב. אבל להסמ"ק ורבינו יחיאל והרי"ף לפי עדותו של הרמב"ן שאין צריף לכתוב וכל שום על שם האב.

א"כ ס"ל שאין צריף לכתוב הפינויין בשם האב כ"א די בעיקר שמו. ואפשר לענ"ד לומר שאף להרמב"ם וסיעתו דוקא בפינויין צריף לכותבו אף בשם האב.

אבל לא פהן באבי המתגרשת. דהא זה יצא להם מתקנת רבן גמליאל שהצריף לכתוב וכל שום ותקנה זו היתה מפני שהולך מיהודה לגליל ומשנה שמו ע"כ הצריף לכתוב וכלי שום.

ונה אינו שייף פלל בענגן פהן או לוי. שאי אפשר לו לשנותו בשום פנים.

וכיון שפן שגם לכתחילה אין חובה לכותבו באבי המתגרשת לכן שפיר יש לדמותו לשינה מקום לידה שהכשיר ר"י למעשה. וגם לעז אין שייף פאן כ"כ כמו שכתב הבית מאיר בתשובתו הנ"ל שלדעתו יש יותר חשש לעז בחסר פהן מעצמות המגרש ממה דלעז בהוספת אבי המתגרשת פהן או לוי עכ"ל.

ויש ראיה לזה עפמ"ש בספר מכמ"א שע"ד סי' למ"ד סבא להכשיר בשינה בפינוי של שם האב. פנון שכתב בת שלמה טראנטה בה' לבסוף והפינוי הנה בני"ו לבסוף.

שמהרי"ט ומהרח"ש פתבו לפסול הגט פהובא בג"פ סי' קכ"ח סס"ק גימ"ל. והוא צינד להקל מפני שזה הפינוי של שם האב לא הנה צריף לכתוב אפי' לכתחילה.

ולכן אם שינה בו אינו נפסל כמו בשינה מקום לידה ולמעשה בטל דעתו פנגד דעת מהרי"ט ומהרח"ש וא"כ לסברת המכמ"א להכשיר בשינה דפינוי שם האב אמעיקר שמו נכתב היטב כמו"כ יש להקל בענגן פהן באבי המתגרשת.

ואף שלא הקיל שם אלא בכינוי טראנטה שהוא כינוי המשפחה יש לומר הכינוי מפורסם
יודוע לכל יותר מענין פהן וכש"כ מענין לוי. ע"כ לסברתו אפשר לצדד ולהקל.

אף אפי' למהרי"ט ומהרח"ש שפסלו שם יש לומר דאין ראיה מדברייהם להחמיר בנ"ד.
דיש לומר שינוי בכינוי שם האבות חמור טפי והינו משום דכיון דאם פתב הכינוי לבד
של האב ולא עיקר שמו יש לומר ג"כ יוצאים בו דיעבד במקום שם האב.

כמ"ש הרא"ש בתשו' פלל מ"ה סי' כ"ה. דהינו מ"ש בגמרא גיטין דף פ"ח חניכת אבות
בגיטין עד עשרה דורות כו' ע"ש והובא בטור סי' קכ"ט וכן פי' רבינו ירוחם נתיב כ"ד
ח"ב.

וכ"כ ריא"ז בש"ג פ' השולח על המשנה בראשונה הנה משנה שמו ושמה יעו"ש. וכיון
דכינוי זה עולה ממש במקום שם אביו לכן הלא דבר הוא ופוסל בו השינוי כמו בשינה
שם אביו ממש.

משא"כ בענין תוספת פהן או לוי כיון דאין יוצאין פלל בזה במקום שם האב. על כן יש
לומר שפמו כן אם שינה בו באבי המתגרשת אין להחמיר בו כמו באם שינה בהכינוי.

ועוד דהתם היינו טעמא דמהרח"ש משום שכל אדם נקרא בתוך בני אדם בכינויו כגון
זה כשזכירין אותו אין מזכירין אותו בשם שלמה לבד אלא שלמה טרנטו. וכשרואין
שינוי בכינויו יבאו לומר אין זה שגירש אלא אחר עכ"ל.

הובא במכמ"א שע"ד סי' ל"ד. משא"כ גבי פהן שאינו נקרא בפי כל רק בשמו בלבד
ולא פהן אין שינוי טענה הנ"ל.

ועוד דגם שם יש לומר שלא החמירו רק לשלא תנשא לכתחילה. אבל אם נשאת הורה
מהרח"ש שלא תצא כמ"ש הג"פ סי' קכ"ח ס"ק גימ"ל הגם ששם אינו שינוי לגמרי
כמו פאן מ"מ יש לומר גם פאן דלא תצא לפי הטעמים הנ"ל.

ולכאורה הנה נראה לדמות שם פהן באבי המתגרשת לשם הנזהר במקום דירה. דהא נדאי
שם עירו ושם עירה דהינו מקום דירה חמור כמו שם אביו ואביה.

ואפשר יותר וכיון שפן כיון שעיקר שם אביה דומה לשם עירו ושם עירה. א"כ היותו
לוי.

שהוא רק הסימן שלו ולא עצם שמו ה"ל כמו שם הנזהר לגבי העיר שהוא ג"כ מסימני
העיר וכן משמע מהמשנה בב"ב פ"ק גט פשוט דקע"ב ע"א דענין פהן הוי כמו סימן כמו
דתנן שם שני יוסף בן שמעון בעיר אחת כו' יכתבו סימן ואם היו מסומנין יכתבו פהן.

ואדרבה בפסקי מהרא"י סי' ו' כתב דמשמעות התנא דסימנים עדיף להפריש מפהן או
לוי מדנקט תחינ' סימן. ואף שאח"כ כתב דסימנים לא עדיפי.

מ"מ עכ"פ ה"ל כמו סימן. והנהר נדאי הוי ג"כ סימן להעיר וכיון דבשינה שם הנזהר
הכשיר רמ"א בש"ע סי' קכ"ח ס"ד בהגהה.

א"כ יש לומר כמ"כ גם בכאן. ובהא אתי שפיר דלא דמי לענין פהן או לוי בהתגרש
עצמו דהוא סימן שלו ממש.

ע"כ אין לדמותו פלל לשם הנקה דהוי סימן דהעיר (ולשם לידה לא דנוי אף דהוא ג"כ סימן בהמגרש עצמו. כי מקום לידה אינו ידוע פלל ואין לו שייכות אליו עתה).

אבל לוי באבי המתגרשת שפיר יש לומר דדומה לשינוי שם הנקה כנ"ל שמשפיר רמ"א. אף מ"מ יש להשיב ע"ז דבשינוי הנקה דמקום דירה יש דעות לפסול יותר משינוי מקום לידה משום דהדבר ידוע דעיר פלונית יש לה נהר פלונית פהובא בג"פ סי' קכ"ח ס"ק ל"ט בשם שו"ת מקור ברוך סי' ט"ו ומדברי הרד"ך בית ד' חדר ג'.

וכ"כ בספר מכתב מאליהו שער ג' סי' י"ג. ובהביא ראיה לדבריו מתשו' ריצב"א שהביא המרדכי פרק המגרש לענין שם הנקה שינ' כו'.

ואף שאין לזוז מפסק רמ"א יש לומר היינו בשינוי נהר דמקום עמידה שיש ממשירים אף בשינוי מקום עמידה עצמו משא"כ בשינוי נהר דמקום דירה וכמו שחילק הג"פ שם לשינוי באבי המתגרשת בענין פהן או לוי יש לדמותו לשינוי נהר דמקום דירה עכ"פ.

וגם גבי שינוי מקום לידה יש פוסלים כמ"ש המרדכי פרק השולח בשם ראב"ן. והג"פ סי' קכ"ח ס"ק י"א והמכמ"א ש"ג ס"ו הביאו עוד פוסקים דס"ל כן ושהרא"ם בתשו' ח"א סי' ס"ו פסק שאין להכשיר הגט ההוא.

מ"מ הנה גבי שינוי מקום הלידה הקיל הג"פ שם בפשע הדחק וגבי שינוי שם הנקה דמקום דירה אף נכתב שם ס"ק ל"ט שיש מקום לסברת האומר דחמור יותר משינוי מקום לידה אפ"ל ג"כ שמ"מ אם נשאת לא תצא.

וע' תשו' מהריב"ל חלק שני סי' תשעים מ"ש בשם תשו' הר"ן. וא"כ בנ"ד ששם אביה נכתב פהוגן רק שהשינוי בו בענין פהן וגם זה נתונדע אחר שפבר נשאת יש לצדד שלא תצא וגם שלא להצריף גט אחר פנין דהמגרש מבקש ממון רב.

יש לומר התורה חסה על ממונן של ישראל בכה"ג. ועוד דאם באנו לחוש להחמיר א"כ יש לומר גם בגט שני יש מקום לפקפק כי אף שהלכה פסוקה בהרמב"ם רפ"י מה"ג והשו"ע סי' ק"נ ס"א וססי' קכ"ז שכותבין לה גט אחר והיא יושבת תחת בעלה וא"כ גם כאן יש לסמוך ע"ז שתקבל גט שני ותשב תחת בעלה.

אף הרי במל"מ רפ"י המגיה שם דקדק ממ"ש בב"י סי' קכ"ט בשם הא"ח בשם רש"י. דרש"י לא ס"ל פהרמב"ם בזה.

אלא ס"ל דאם תקבל גט שני תצא כו'. ואף שמהרא"י בפסקיו סי' י"ט כ' כ"א ס"ל בפשיטות פהרמב"ם גם בשו"ע ומפרשיו לא הובא שום חולק ע"ז.

מ"מ פנין שאפשר להכשיר הגט הראשון לפ"ד הפוסקים ראשונים ואחרונים. אין להחמיר בכה"ג שלדעת רש"י היא חנומרא דאמי לידי קולא וע' בתו"ג סי' קכ"ט ס"ק י"ב דפוסל וע' פסקי מהרא"י ססי' י"ט דהזיוף והנשקר מזמן לפנינו כו' מ"מ גם שם כתב הב"ש ססי' קכ"ז ס"ק כ"ב דלהב"י יש לומר אין צריף נט וע' ש"ף בח"מ סי' מ"ג סק"ה הובא ג"פ ססי' קכ"ז.

וְאִם לְמַהֲרָא יֵשׁ לְחַלֵּק בֵּין גְּדוּן דִּידֵיהּ דְּהַשְׁיִנּוּי בְּזִמְן מִשְׁא"כ בְּשִׁנְיָה בְּדָבָר שְׂאִין צָרִיךְ לְכוֹתְבוּ כְּלָל וְע' ב"ש שְׁם ס"ק כ'. וְהַתּוֹ"ג יֵשׁ לוֹמֵר דְּקָאֵי עַל תּוֹסְפֹת פְּהוּן בְּהַמְגַרְשׁ עֲצָמוֹ וְלֹא בְּאֲבֵי הַמְתַּגְרָשׁת.

וְעכ"פ יֵשׁ לוֹמֵר דְּיֵשׁ לְהוֹרוֹת בּוּ כְּמוֹ בַּג' גִּיטִין פְּסוּלִין שְׂבַמְשֻׁנָּה פְּרָק הַמְגַרְשׁ דַּפ"ו דְּאֵם נִשְׂאָת לֹא תִצָּא וּמִשְׁמַע מְפָל הַפּוֹסְקִים שְׁם שְׂאִין צָרִיךְ גִּט שְׁנֵי כְּלָל וּמִשְׁם לְכַאוּרָה ק"ק עַל הַרְמַב"ם וצ"ע.

וְע' בְּתַשׁוּ' כְּנִי"ח ס"ט. וְיִמְחֹל נָא לְעֵינֵין בְּכָל זֶה וְלִקְשִׁיב בְּכָלוֹת מְשֻׁדָּה שְׁנֵי שְׁבוּעוֹת וְלֹא יוֹתֵר מְשַׁלְשָׁה.

נֹא בַל יִשְׁוֹנָה ח"ו וְהַשִּׁיב בְּאֲרִיכוֹת לֹא בְּדָרְךָ רָמַז: סִימָן ל"ה תְּשׁוּבָה הֵנָּה מ"ש כ"ק שִׁי לְהַעִיר חֲשָׁשׁ דְּאוֹרֵייתָא בְּתוֹסְפֹת פְּהוּן בְּהַמְגַרְשׁ עֲצָמוֹ. עַפ"י דְּבָרֵי הַחַמ"ח דְּסִי' י"ג שְׂפָתַב (דְּרָךְ אַגָּב) הֵנָּה בְּטַל מִן הַדִּין כו' (וּמָה שְׂצִינְרָךְ לְזֶה גַם הַמַּהֲרָמ"ל דְּשָׁם.

לְפָה"נ אַגָּב שְׂיִטְפִין כ"כ שְׂהָרֵי אֲדַרְבָּה קָרְאוּ רַק קוֹל פְּסוּל כו'). הֵנָּה לַפ"ו יוֹתֵר יֵשׁ לְדוֹן כֵּן מְלִשׁוֹן הַג"פ סִי' קכ"ט סִסְק"מ שְׂפָתַב שְׂהוּא גִט בְּטַל אֲלִיבָא דְכ"ע אֲבָל הָרֵי כְּתַב כ"ק שִׁי שְׂקָשָׁה ע"ז מְדַבְּרֵי הַתּוֹס' דְּפָרַק הַזּוֹרֵק (וְסִיעַתָּם).

וּמ"ש לְתַרְץ עַפ"י דְּבָרֵי הַג"פ ש סִקְל"ו (שְׂפָתַב בְּתִירוּץ ב') דְּלֹא הַכְּשִׁירוּ אֲלֵא בְּשִׂאָר שְׂטָרוֹת וְלֹא בְּגִיטִין. אֵינּוּ מְסַפִּיק לְחֲשָׁשׁ דְּאוֹרֵייתָא.

שְׂהָרֵי בְּיִאָר שְׁם דְּהֵינּוּ מִשׁוּם דְּבִגִּיטִין אִיבָא טַעְמָא דְּלַעֲזוּ הָרוּאִים כו' וּמְבֹאָר בַּג"פ עֲצָמוֹ סִי' קכ"ח סִק"י (דְּס"ב ע"ג). דְּמִשְׁמַע דְּטַעַם זֶה אֵינּוּ כ"א מְדַרְבְּנֵן.

וְכ"כ עוֹד בְּפִשְׁיטוֹת סִי' קכ"ט סִקְמ"ט (ד"נ ע"ב) בְּשֵׁם הַרְח"ש. וְכֵן שְׁם בַּסְקַנ"א תְּמָה עַל הַב"ח שְׂפָתַב בְּשִׁנְיָה שְׁם הָאָב בְּטַל מַה"ת כו'.

וְאֵע"ג דְּשׁוֹב רְאִיתִי בְּתַשׁוּ' ת"ש סִי' א' (שְׂעוֹרְרֵי כ"ק שִׁי) שְׂחוֹלֵק וְס"ל דְּהוּי דְּאוֹרֵייתָא (וְע' לְקַמֵּן) מ"מ הַג"פ מְסַתְּמָא לְשִׁיטְתוֹ אֲזִיל. לְכֵן לְפָה"נ ע"כ לְדַחֵק בְּלִשׁוֹן גִּט בְּטַל דְּשָׁם סִסְק"מ (וְכַמוֹ"כ בַּחַמ"ח הַנְּ"ל) שְׂאִין הַפְּנוּנָה לְבִקְטוֹל מְדַאוֹרֵייתָא דְּרַק הַרְמַב"ם נִזְהַר בְּדִיּוּק חִילּוּקֵי לְשׁוֹנוֹת אֵלּוּ כַּמ"ש רַפ"י.

וְלֹא שְׂאָר פּוֹסְקִים. (וְהַגַּם שְׂבַתְשׁוּ' שְׁבַמ"מ פ"ח ה"ד מְבֹאָר שְׁגַם בְּגַמְרָא עִם הָיִוֹת שְׂלִשׁוֹן פְּסוּל אֵינּוּ בְּהַחֲלֵט דְּרַבְּנֵן דְּנֻקָּא מ"מ לְשׁוֹן בְּטַל אוֹ אֵינּוּ גִט וְדַאי הוּא מְדַאוֹרֵייתָא.

וְא"כ לְכַאוּרָה גַם בְּלִשׁוֹן הַפּוֹסְקִים רְאוּי לְהָיִוֹת כֵּן. יֵשׁ לוֹמֵר דְּהַרְמַב"ם לְשִׁיטְתוֹ דְּכָל פְּסוּלֵי דְּרַבְּנֵן שְׁוִין דְּאֵם נִשְׂאָת נָא תִצָּא כו'.

לְכֵן לֹא שְׂיִיךְ ע"ז לְשׁוֹן בְּטַל דְּמִשְׁמַעוֹ דְּלֹא מְהַנִּי פְּלוּם. אֲבָל לְדִידֵין דְּיֵשׁ הַרְבֵּה פְּסוּלֵי דְּרַבְּנֵן דְּתִצָּא וְכָל הִי"ג דְּרַכִּים בְּהַ שְׂהָרֵי מְתַנִּי דְּשִׁנְיָה שְׁמוֹ כו' כְּתַבוּ הַתּוֹס' וְסַה"ת וְשְׂאָר פּוֹסְקִים דְּמִיִּירֵי בְּפְסוּלֵי דְּרַבְּנֵן.

גַּם עֵינְקֵר שִׁנְיָה מְקוּם דִּירָה לְמ"ש הָרָא"ש דְּהַאי טַעְמָא מִשׁוּם הָרוּאִים כו' הוּי דְּרַבְּנֵן (לְפִי הַנְּ"ל). וְתַנּוּן דְּכָל הַדְּרָכִים הָאֵלּוּ בְּהַ.

לְכֹן עַל כָּל כַּהֲ"ג יֵשׁ לֹמֵר דְּשִׁינָהּ שְׁפִיר לְשׁוֹן בְּטֵל עִם שְׁהוּא דְרַבְּנָן וְגַם בְּבְרִייתָא דַּפ' הַשּׁוֹלַח (ל"ד ב') דְּתַנֵּי אֵינָהּ מְגוֹרְשֵׁת פִּי הַב"י סִי קכ"ט ד"ה וְאִם לֹא כ"כ כו'. דְּהֵינּוּ מְדַרְבְּנָן.

(וּמִזֶּה לְכַאוּרָה קִנְשָׁה עַל הַרְמָב"ם וְעֵינֵקֵר דִּינִים אֱלוֹ לֹא נִתְבְּאַרוּ בְּדַבְרֵי הַרְמָב"ם פ"ג הִי"ג י"ד ע"ש בַּמ"מ וּבַג"פ סִי קכ"ט סְקִי"ו וְעַכ"פ נִרְאֶה דְלַכ"ע הַבְּרִייתָא בְּדַרְבְּנָן אֵינִירִי. וְעַ' כ"מ פ"ב דִּין ה' מ"ש אַהֲא דְאַמְרִינָן הֲרִי זֶה גִט בְּטֵל עַד שְׁשִׁמְעוּ קוּלוֹ כו').

וְדַבְרֵי הַשּׁוֹ"ע דְסִי ק"נ שְׁפִינֵיל ג"כ שְׁכָל גִּט שְׁאִינוּ פְסוּל אֶלָּא מְדַרְבְּנָן אִם נִשְׁאַת לֹא תִצָּא וְהַנִּלְד כְּשֵׁר כו' צ"ע לְכַאוּרָה. וְעַכ"פ לְשׁוֹן גִּט בְּטֵל שַׁבְּג"פ הַנֶּ"ל לַפּה"נ ע"כ צ"ל שְׁפָנוֹנְתוֹ עַד"ז ר"ל שְׁבְטֵל לְגַמְרֵי מְדַרְבְּנָן).

וּבַפְּרָט לְשׁוֹן הַחַמ"ח הַנֶּ"ל נִרְאֶה דְאֵין לְהַעֲמִיד יְסוּד כ"כ. שְׁכָל עֵינֵקֵרוֹ לֹא בָּא שָׁם כ"א לְחֻלְק בֵּין קוּל בְּעֵלְמָא לְבֵין פְסוּל מְמַשׁ וְכַמְבֹּאֵר בְּלְשׁוֹן הַב"ש שָׁם בְּשֵׁמוֹ ע"ש: אָמְנָם גַּם עֵינֵקֵר הַדִּין שְׁהַחֲלִיט הַג"פ שָׁם בַּסְק"מ וּסְקַל"א ק דְּפִשְׁטָא דְחֻשִׁיב שִׁינָהּ שְׁמוֹ וְשִׁהַגִּט בְּטֵל לַכ"ע מְדַרְבְּנָן עַכ"פ.

הַדְּבָר צ"ע לַפּע"ד. שְׁהַרִי מְבֹאֵר בַּג"פ (גּוּפ') רְסִי קכ"ח (דְנ"ט ע"ג) וּבְשֵׁאֵר פּוֹסְקִים שְׁהַזְכִּיר כ"ק שִׁי שְׁיֵשׁ ג' פִּירוּשֵׁי בְּדַבְרֵי ר"ת וְר"י שְׁבַתוֹס' הַנֶּ"ל.

בְּעֵנֵן הַחִילוּק בֵּין מְקוּם דִּירָה לְמְקוּם לִינְדָה בְּדִין הַשִּׁינּוּי א' פִּי מְהַרְיָב"ל שְׁדִין שִׁינּוּי תְלוּי בְּמָה שְׁצָרִיף לְכוֹתְבוֹ לְעֵינְפוּבָא וְס"ל דְּמְקוּם דִּירָה מְעַכְב בְּדִיעֵבַד אִם לֹא כְּתָבוֹ. וְכָל שְׁאִין חֶסְרוֹן פּוֹסֵל בְּדִיעֵבַד.

גַּם שִׁינּוּי אֵינוֹ פּוֹסֵל. וְכֵן עַד"ז פִּי מְהַרְשֵׁ"א שָׁם.

ב' פִּי הַג"פ שָׁם וְהַמְכַמ"א שַׁע"ג סִי ז' עַפ"י דְּבַרֵי הַרְא"מ. שְׁתְלוּי בְּמָה שְׁצָרִיף לְכַתְחִילָהּ לְכוֹתְבוֹ (מְעֵינֵקֵר הַדִּין וּמַתְק"ח).

אִז אַעפ"י שְׁבְדִיעֵבַד אֵינוֹ מְעַכְב אִם חִסְרָא. הַשִּׁינּוּי פּוֹסֵל בְּדִיעֵבַד.

וְכ"כ הַפְנ"י בְּמִסְקְנָתוֹ. וְטַעְמָא דְמִקְלָתָא לַפּה"נ הֵגַם שְׁלֹא נִתְבְּאַר בְּדַבְרֵיהֶם שָׁם.

לְמִוֹד סְתוּם מִן הַמְפֹרָשׁ בַּג"פ סִי קכ"ט סְקַמ"ג גְּבִי שִׁינּוּי שָׁם הָאֵב דְּהֵינּוּ טַעְמָא דְכָל שְׁלַכְתְחִילָהּ עַכ"פ צָרִיף לְכוֹתְבוֹ (מְעֵינֵקֵר הַדִּין) ע"כ קְיָיְמִי סְהַדִי עֲלָהּ וּמִיפְסֵל מְשׁוּם עֲדִים דְּחֻתְמֵי אֲשַׁקְרָא (וְכַדְמוּכַח מְדַבְרֵי הַרְא"ש).

וְהַפְּנִי הַג' הוּא פִי הַרְח"ש דְּהַתוֹס' כְּהַרְא"ש ס"ל דְּכָל שִׁינּוּי שְׁיֵשׁ בּוֹ מְשׁוּם לַעַז הַרוּאִים פּוֹסֵל אִפִּי אִם אֵין צָרִיף פְּלֵל לְכוֹתְבוֹ. וְכֵן פִי הַנּו"ב וְהַפְנ"י בְּפִי הַא' וְכֵן מְשַׁמַּע מֵהַב"י כַּמ"ש הַג"פ.

אָמְנָם לַב' פִּירוּשִׁים הַרְאֲשׁוּנִים. לֹא ס"ל לְהַתוֹס' פְּלֵל הַחֻשְׁשָׁא דְלַעַז הַרוּאִים שְׁבְרָא"ש וְכָל שְׁאִין צָרִיף אִפִּי לְכַתְחִילָהּ לְכוֹתְבוֹ (מְעֵינֵקֵר הַדִּין) אֵין הַשִּׁינּוּי פּוֹסֵל בּוֹ אֶפְיֵלוֹ אִי אֵית בִּי מְשׁוּם לַעַז.

וְכַמ"ש הַמְכַמ"א שָׁם בְּהַדְיָא. וְע"ש בַּמ"ש שַׁכ"כ הַרְא"מ פְּעַמְיָם וְשַׁלֵּשׁ כו'.

וא"כ מוכן דמ"ש הג"פ בסקל"ו בתירוץ ב' לחלק בין שטרות לגיטין מטעמא דלעז. ע"כ היינו רק אליבא דהרא"ש וילפני' הרח"ש בתוס' שגם הם ס"ל טעמא דלעז פהרא"ש (ומה שסתם הג"פ אפשר משום דקאי התם לתרץ דברי הב"י וכבר פתב ברס"י קכ"ח דמשמע מהב"י דס"ל כהרח"ש.

גם מ"ש ע"ז שפן נראה מדברי הרא"מ ע"כ היינו שהרא"מ כ"כ רק אליב' דהרא"ש וכ"ה בהדיא בדברי הרא"מ שבמכמ"א שם שע"ג סי' ז'). אבל לב' פי' הראשונים הנ"ל דהתוס' לא ס"ל החששא דלעז.

אין טעם לחלק בין שטרות לגיטין ואתי ראית ר"ת משטרות לגיטין כפשוטו לעיקר הדין דגם בגיטין פשר בתוספת פהן כו' וכ"ה בהדיא במכמ"א שע"ד סי' כ"ז. ונ"ל גם ממ"ש (התוס') שר"ת הביא ראיה כו' מבואר בהדי' שהם משוים גיטין לשטרות דכי היכי דגבי שטר כו' דכתב פהן כו' ה"ה לענין גט עכ"ל והיינו לפי שבשע"ג שם דחה דברי הרח"ש וס"ל עיקר כפי' הרא"מ שהתוס' לא חיישי ללעז כו'.

וכתב שמשפט ישר בדבריהם שיסוד הבנין הוא מה שאין צריך לקותבו ואין עוד זולתו כו'. ונתתי ש"מ.

א' דס"ל מדלא הזכירו התוס' החששא דלעז כלל משמע דכלל גדול אמרו שתלוי רק אם צריך או אין צריך לקותבו (לכתחילה) ולא שום חילוק אחר. והב' דחשיבא לי' כמבואר בהדיא שהם משוים גיטין לשטרות ושראית ר"ת היא לעיקרא דדינא כו'.

וכמ"ש ג"כ הס"ש (דמ"ח סע"א) אדברי המרדכי שהוא ג"כ פסגנון דברי התוס'. (וכ"ה סגנון דברי ר"ת ור"י שפסמ"ג וכן בר"ן).

וגם מדברי הפנ"י שכתב ועוד נ"ל דהשתא דאתינן להכי יש לפרש דברי התוס' כפשוטן כו' משמע שזהו מסקנת דעתו. ושהו פשטות דברי התוס' ולא כפי' הא' שכתב ע"ד פי' הרח"ש.

וגם הנו"ב הרי מתחיל' פתב דלכאורה הדבר מפורש כו' ופשטא דלישנא דר"ת שגם בגיטין פשר כמו בשטרות כו'. אלא שאח"כ נד מזה מפת דברי הרא"ש (ונראה דלא ראה דברי הגדולים הנ"ל).

ואף גם הרח"ש עצמו הרי עיקר מה שהביאתו לפירושו הוא מפני שלא נחה דעתו בפי' מהריב"ל מצד שהוכיח שגם התוס' ס"ל שאם חסר מקום דירה פשר כו' כמ"ש המכמ"א בשמו. ולפה"נ אשתמיתיה דברי הרא"מ שגם הוא פשיטא ליה שפן דעת התוס' מפת מ"ש המרדכי בשם ר"י וזהו שהביאתו לפרש שלדעת ר"י תלוי במה שצריך לכתחילה כו'.

שעפ"ז דברי ר"י שבתוס' ושברמ"ד אינם סותרים זא"ז כמ"ש הג"פ רס"י קכ"ח בשמו. ויש לומר שאלו הנה הרח"ש רואה פי' זה לא הנה נוטה מפשטות דברי התוס'.

גם מדברי הג"פ שם ובס"י קכ"ט סקמ"ג נראה כמספיק לפי' זה דהרא"מ. וגם בסקל"ו הרי מתחילה פתב שבהדי' מוכח מדברי התוס' והרא"ש שאפ' פתב בגט הפהן ולא הנה פהן מכשירים.

ותמה על הב"י למה לא דחה מפת זה דברי הר"י מוינא. אלא שאח"כ בתי' ב' פתב בדרף ועי"ל דלא מכשרי אלא בשטרות כו' והיינו מטעמ' דלעז ויכפ' הרא"ש פנ"ל אכל לפי מהריב"ל ופי' הרא"מ וסייעתם נשאר כמ"ש בתחילה דמוכח בהדיא מדברי התוס' (עכ"פ) דגם בגט פשר.

וא"כ לא אדע למה בסקל"א וסק"מ הקליט בפשיטות כ"כ שהגט בטל לכ"ע. פיון דלרוב הפוסקים הרי זה כמפניך בתוס' (ור"ן וסמ"ג ומרדכי) דכשר.

ונהי דעל פי מהריב"ל אין להעמיד יסוד לדינא דלפ"ז ע"כ לא קיי"ל פהתוס' כמ"ש הגרע"ק ז"ל. שיהי מקום דירה קיי"ל דאינו מעכב ועתה אין כותבין כלל ועכ"ז השינוי נדאי פוסל מדין המשנה.

(ונראה דמש"ה באמת ס"ל למהריב"ל לדינא פהרא"ש בח"א סי' ס"ג וסוף ח"ב). אכל על פי הרא"מ בתוס' לפה"נ יש בו פדי סמיכה (לענין אם נשאת דלא תצא עכ"פ (ובפרט) לפי הנה"ל דמילתא דרבנן הוא כו') בפרט שלפה"נ הג"פ עצמו מסכים לזה פנ"ל ונראה פשטות דברי התוס' (וסייעתם הנה"ל).

ונתבאר שכ"ד המכמ"א ופנ"י. וישגם על הרח"ש (ונו"ב) יש לומר אלו ראה כו': והנה גם ממהרי"ק ומהרא"י ומהר"מ פאדוו' יש להוכיח דעכ"פ לא ס"ל כפי' הרח"ש אלא או כפי' מהריב"ל או כפי' הרא"מ.

דבמהרי"ק שורש ק"ו מבואר דבשינוי שם הנהר פשר להתוס'. ולכאורה הרי מבואר בג"פ סי' קכ"ח קל"ט בשם הרד"ך ושו"ת מקור ברוך שבזה שייך לעז ודומה למקום דירה.

וראיתי בתשו' מק"ב הנה"ל שמפת זה רוצה לחלוק על מהרי"ק ע"ש סי' ט"ו אכל לפה"נ לא ס"ל למהרי"ק כפי' הרח"ש. אלא דהתוס' לית להו כלל החששא דלעז.

רק תלוי אם צריך לכותבו או אין צריך. ובזה דומה נהר למקום לידה שאין צריך כ"א מתורת מנהג וא"ש.

(וגם הרד"ך יש לומר דהיינו ספיקו שם. ר"ל אם דברי ר"ת ור"י הם כמ"ש התום ונשאר פוסקים וע"ד הנה"ל שבזה דומה נהר למקום לידה.

או כמ"ש הרא"ש כו' ע"ש). אלא שמלשון מהרי"ק שפתב שכל דבר שאם לא פתבו פשר כו' לשון דיעבד.

הנה נראה שזהו ע"ד פי' מהריב"ל אכל לפי שקשה ע"ז ממקום דירה פנ"ל נדחק המכמ"א בש"ג שם לפרשו בלשון לכתחילה ע"ד פי' הרא"מ. ועכ"פ אינו ע"ד פי' הרח"ש: ומהרא"י בסי' קל"ח שהשיב לחכם א' שרצה להקל בשינה שם האב עפ"י דברי ר"י ור"ת) והביא ראיות דאין צריך לכותבו.

וחולק עליו מהרא"י מצד שדחה ראיותיו וס"ל דצריך לכתוב שם האבות. משמע דאלו הנה ס"ל דאין צריך הנה מודה להחכם דגם שינוי אינו פוסל.

והרי בְּשִׁינָה שֵׁם הָאָב וְדַאי שְׁיָיָהּ לַעֲזוּ דְּוַדַּאי אָדָם נִקְרָא ע"ש אָבִיו. (וכמ"ש הָרַא"ש בְּתִשְׁבָּה).

אע"כ ס"ל דְּהַתּוֹס' (וּשְׁאָר פּוֹסְקִים) לֹא ס"ל כָּלֵל הַחֲשָׁשׂא דְּלַעֲזוּ שְׁבָרַא"ש. וְהָא דְּלֹא חֲשָׁשׁוּ לְדַבְרֵי הָרַא"ש כָּלֵל (וְכַמְדוּמָה שְׁבָשׁוּם מִקּוּ' לֹא הִזְכִּיר מֵהֵרַא"י הַחֲשָׁשׂא דְּלַעֲזוּ).

מוֹבֵן דְּהֵיִינוּ מְשׁוּם דְּבִלַּא"ה לְכַתְּחִילָה חוֹשֵׁשׁ מֵהֵרַא"י לְדַבְרֵי רַאבְּנֵי"ה הַפּוֹסֵל אִפִּי בְּמִקּוּם לִינְדָה כִּמ"ש סִי קצ"ז. אֲלֵא שְׁבָדִיעֵבֵד וּבִשְׁה"ד סוּמָה עַל דַּבְרֵי ר"י וְסִיעֵתוֹ.

וּבִכְה"ג סוּמָה אִמ"ש הַתּוֹס' בְּשֵׁם ר"י. וּבְהַכִּי אִש"נ מַה שְׁשֵׁם בְּסִי קל"ח מְשַׁמַּע דְּס"ל דָּאָם פֶּתַב עֲצָמוּ בְּגִט ע"ש אָבִי אָבִיו פֶּשֶׁר דַּבְרֵי בְּנִים הָרִי הֵם כְּבָנִים.

וְאֵלּוּ בְּסִי קפ"ד רוֹצֵה לְאוּקְמֵי תִשׁוּ' הָרַא"ש בְּכַה"ג. וְאֵעִפ"י שְׁבָנֵי בְּנִים ה"ה כְּבָנִים פֶּסוּל מִפְּנֵי הַטְּעוֹת כו'.

וְעִי ג"פ סִקְנֵי"א הַנִּיחַ זֶה בְּצ"ע. וּלְפִי הַנְּ"ל א"ש דְּבָסִי קפ"ד קָאֵי אֲלֵיבָא דְּהָרַא"ש.

וּבָסִי קל"ח פֶּתַב דְּעֵתוֹ לְדִינָא. וְלֹא חֲיִישׁ לְטְעוֹת הָרוֹאִים.

וְעִי מְהֵרִיב"ל סוּף ח"ב פֶּתַב בְּהַדְיָא שִׁמְמֵהֵרַא"י נִרְאָה כְּפִירוּשׁוֹ בְּתוֹס' וְהֵיִינוּ מִדְּנִקְט לְשׁוֹן דִּיעֵבֵד בְּסִי קל"ח (וְקצ"ז). וְהַמְכַמ"א בְּשַׁע"ד הוֹכִיחַ שַׁע"כ (לְדַחֲוֹק) שְׁהוּא ע"ד פִּי הָרַא"מ הַנְּ"ל, וְהֵגַם שְׁהוֹכְחָתוֹ לְכַאוּר' אֵינָה מְוֹכְרַחַת (וְאֲפֹשֶׁר יִתְבָּא' אִי"ה) אָבֵל בִּלַּא"ה לַפְּה"נ ע"כ לֹמַר כֵּן מִכַּח הָרַאבְּנֵי דְּמִקּוּם דִּירָה כְּנ"ל.

וּבְפֶרֶט מֵהֵרַא"י שְׁהוּא מְרָא דְּהַאי דִּינָא שְׁעֵתָה אֵין פּוֹתְבִי מְקוּם דִּירָה שְׁאָנוּ גּוֹלִין כּו' כִּמ"ש בְּסִי קמ"ב. וְעַכ"ז בְּשִׁינָה מְשַׁנָּה שְׁלִימָה שְׁנִינוּ שְׁפָל הִי"ג דְּרַכִּי בְּהַ.

אֵע"כ תְּלוּי בְּמָה שְׁצָרִיף לְכַתּוּב לְכַתְּחִילָה וּכְפִי' הָרַא"מ. וְגַם אוֹתוֹ חָכַם הַשּׁוֹאֵל נִרְאָה דַּע"כ הָכִי ס"ל אֲלֵא דְּהַנִּי ס"ל דְּגַם לְכַתְּחִילָה אֵין צָרִיף לְכַתּוּב שֵׁם הָאָב מְעִיקֵר הַדִּין.

וּכְדַעַת הָעֵיטוּר וּלְשׁוֹן הַרַח"ש בְּתִשְׁבָּה שְׁפַתְב טוֹב לְהִזְכִּיר כּו'. שְׁהוּבָא בְּמַכְמ"א שֵׁם סִי כ"ו וְג"פ סִקְמ"ג: וּמֵהֵרַא"מ פֶּאֲדוּו' שְׁבָסִי ה' וּבָסִי י"א מְבֹנָאָר דְּס"ל בְּשִׁינָה שֵׁם הַנְּהָר שְׁתְּלוּי בְּפִלּוּגְתָא דְּר"ת וְר"י עִם רַאבְּנֵי"ה.

וּבָסִי ל"ה מְתַבָּאָר שְׁגַם שְׁיָנָה שֵׁם הָאָב תְּלוּי בְּפִלּוּגְתָא זֹו. א"כ גַּם מְדַבְּרִיו יֵשׁ לְהוֹכִיחַ כְּנ"ל אֲלֵיבָא דְּמֵהֵרִי"ק וּמֵהֵרַא"י דַּע"כ פ"ל אֲלֵיבָא הַרַח"ש.

אֲלֵא שְׁמִלְשׁוֹנוֹ בְּסִי ה' מְשַׁמַּע יוֹתֵר דְּס"ל ע"ד פִּי הָרַא"מ. וְאֵלּוּ מְדַבְּרִיו סִי ל"ה הֵנָּה נִרְאָה דְּס"ל ע"ד פִּי מְהֵרִיב"ל.

אָבֵל לִפ"מ שְׁנַדְחַק הַמְכַמ"א בְּדַבְרֵי מֵהֵרִי"ק וּמֵהֵרַא"י לְפָרְשֵׁם ע"ד פִּי הָרַא"מ. .

ה"נ יֵשׁ לְדַחֲוֹק בְּדַבְרֵי מֵהֵרַא"מ פ"פ (וְס"ל דְּשֵׁם הָאָב אֵף לְכַתְּחִיל' אֵין צָרִיף מְעִיקֵר הַדִּין וְכַנְּ"ל אֲלֵיבָא דְּהַחֲכ' הַשּׁוֹאֵל שְׁבַמֵּהֵרַא"י) וּמְבֹנָאָר שֵׁם סִי ה' שְׁגַם הַרַח"ש ב"א שְׁבַתְשׁוֹ מִיְיִמוּנֵי וְהַר"ר אַבִּיגְדוֹר כ"צ שְׁבַחֲנִי מְרַדְכֵי הָכִי ס"ל (וְעַל דַּבְרֵי הָרַא"כ הִלְלוּ כִּינּוּן בְּתַה"ד סָסִי רַפ"ו).

ותמיהני על המכמ"א ש"ג סי' י"ג שמתמיה על תה"ד. דלא אשכחן ליה לא במרדכי ולא בהג"מ כו'.

והלא הוא עסיק שם בדברי הרמ"פ הג"ל ואיך אישתימיה שיהעתיק פן מחי' המרדכי. ומבואר שם שהם הגהות לרוב שאינם במרדכי שלנו.

גם מש"ש בשם הרא"מ להחמיר מטעמ' דלעז ע"כ היינו אליבא דהרא"ש וכמבואר בשמו שם בסי' ז'). ובסי' ל"ה מבואר שגם מרדכי הארוך הכי ס"ל (אפי' בשינה שם המגרש עצמו לשיטתו שגם אם לא כתב רק פן פלוני פשוט.

ונה לכאורה ע"כ ע"ד פי' מהריב"ל וס"ל דמקום דירה מעפב בדיעבד. או אפשו דס"ל דגם לכתחילה סגי בכו פלוני מדין המשנה כיון שמדמה לכו פלוני עד שבמשנה פ' המגרש ועי' ב"ש רסי' ק"ל.

ומשא"כ מקום דירה לכתחילה ודאי צריך מדין המשנה לכ"ע). עכ"פ לפה"נ גם מתלת' עמודי הוראה אלו מהרי"ק ומהרא"י ומהרמ"פ שתופסים ג"כ פי' דברי ר"י ור"ת שבתוס' (וסיעתם זולת הרא"ש) ע"ד פי' הרא"מ.

ושפן דעת עוד פוסקים מגדולי הראשונים. (ומבואר במהרא"י ורמ"פ שבשה"ד ובדיעבד יש לסמוך ולהקל): נוסף על כל הג"ל הרי מדברי הג"פ דסק"ו בין בקושיותו על הב"י למה לא דחה דברי הר"י מוינא מתוך דברי התוס' והרא"ש שבהדיא מוכח מדבריהם שאפי' כתב בגט הפהן כו' מכשירים.

ובין בתירוץ הראשון. מבואר שלדעתו לא זו בלבד שמדברי התוס' מוכח דלא מיפסל בתוס' פהן.

אלא שאף גם מדברי הרא"ש מוכח פן. והגם שהרא"ש נדאי ס"ל החוששא דלעז. צ"ל לפ"ז דגם לענין לעז הוי ס"ל שיש לדמות זה למקום לידה ולא למקום דירה. (וכסברת הבית מאיר).

אלא שאח"כ בתירוץ ב' דימה תוס' פהן למקום דירה לענין לעז. וע"כ ר"ל דיש לומר פן אבל לא ברירא לי' ואדרבה משמע דפשוט' דמילתא גם מדברי הרא"ש משמע ליה שמשנה גיטין לשטרות אשר לפ"ז ע"כ ליכא בתוספת פהן משום לעז וגם אח"כ בד"ה ולענין הלכה כתב כיון שמדברי התוס' והרא"ש וזולתם משמע שהם מכשירים כו' ואע"ג שיש לומר שלא הכשירו אלא בשטרות כו'.

משמע שיותר משמע ליה שהם מכשירים גם בגיטין ועכ"פ מספקא ליה. וא"כ הדבר תמוה כיון שלפי' הרא"מ (אשר לפה"נ הג"פ מסכים לפירושו) ודאי שלתוס' (וסיעתם) פשוט בתוס' פהן אי אית ביה משום לעז כדלעיל (וכן לפי' מהריב"ל ושאר פוסקים הג"ל).

ולשיטת הרא"ש וכמ"כ לפי' הרח"ש בתוס' הדבר מסופק עכ"פ (וג"כ יותר נוטה להכשיר). איך ולמה החליט בסקל"א וסק"מ שהגט בטל לכ"ע.

ועי' בסקמ"ט פמה נתקשה בדברי מהריב"ל למה החליט בשינה שם האב דתצא ולא סמך על העיטור דמכשיר עם שהוא יחיד בדבר. והביא ג"כ בשם הרח"ש שתמה עליו לשיטתו של התוס' תלוי במה שמעכב בדיעבד.

ושם האב אינו מעכב ולמה תצא. ונה לא קשה כ"כ דאולי התוס' ס"ל שם האב מעכב כמ"ש הגרע"ק ו"ל.

והלא ערב צריך כו' ומעין זה כת' המכמ"א שע"ד סי' כ"ז מאן לימא לן דאינהו ס"ל בשם אביו דאין צריך כו'. גם פבר נתבאר דלפני מהריב"ל ע"כ לא קיי"ל פהתוס' כו'.

והלא הדברים ק"ו מה התם שהרא"ש פוסל בהדיא. וכמו"כ התוס' לפי הרח"ש הרי הרא"ש ס"ל.

ואף גם לפי מהריב"ל והרא"מ אין ראיה עכ"פ להקל פנ"ל. מ"מ נראה שהיה דעת הג"פ לסמוך בנשאת דלא תצא עפ"י דעת העיטור בלחוד.

כ"ש בתוס' פהן שרוב הפי' בתוס' (וסיעתם) הרי זה כמפורש להקל. וכ"ה נדאי דעת העיטור.

דלא גרע משינה שם האב. וגם להרא"ש וכמ"כ לפי הרח"ש בתוס'.

הדבר ספק עכ"פ. (ויותר נוטה להקל פנ"ל).

נדאי היה ראוי להקל בנשאת עכ"פ דלא תצא. ואף לפ"מ דמסיק שם דהלקחא פהרא"ש וטור דבתראי ניהו נגד העיטור וישגם הרא"מ העלה פן.

אין ראיה לכאן. דש"ה דהעיטור יחידאה הוא כמ"ש המכמ"א שם בשם הרא"מ ונהרא"ש פוסל בהדיא.

משא"כ פאן. דלפני הרא"מ (ורוב הפוסקים) התוס' וכל סיעתם נדאי ס"ל פהעיטור.

וגם להרא"ש ופי' הרח"ש בתוס' ספיקא הוי עכ"פ כו'. ומלבד שגם שם בשינה שם האב הרי מבואר בג"פ שחכמי עירו דהרא"מ חלקו עליו ועשו מעשה ונתנו הגט לכתחילה במקום עיגון עכ"פ ושאפשר שגם הרא"מ מודה דאם נשאת לא תצא (ומשמע לכאורה דהיינו גם בלא הוזהר בשם השינוי כו' וע"ש סקנ"ד).

פללא דמילתא שמ"ש הג"פ גט בטל לכ"ע (דמשמע דאם נשאת תצא מדרבנן עכ"פ. ושה מוסקם) צ"ע.

(גם לשונו בסקל"ו שכתב אף אם המגרש פהן ולא כתב פהן אין הכרח חותם כו' דמשמע פאלו בתוספת פהן יש הכרח חותם בתוס' ורא"ש דפסול אינו מדוקדק): שבת וראיתי הנראה מדברי הג"פ סקל"א שכתב וז"ל פשיט' דחשיב שינה שמו כדמוכח ממה שנתקלו הפוסקים פשהמגרש פהן ולא כתב פהן כו' וע"כ לא פליגי כו' אבל אם הוא ישראל וכתב פהן פשיטא דכ"ע מודו כו' עכ"ל.

משמע שעיקר יסודו הוא מפח דברי הר"י מוינא (שבמהרא"י) ומחלוקתו הוא הב"י. והוא דפשיטא ליהדתוס' פהן שהוא שינוי בקום ועשה חמיר מחיסר פהן שהוא בשב רא"ת.

כמ"ש בסקל"ו. לכן פִּינן שלהרי"ו הפוסל בַּחֲסֵר פֶּהוּ וְדַאי גִּשְׁמַע דְּכ"ש בְּתוֹס' פֶּהוּ.
ומהב"י החולק עָלָיו בַּחֲסֵר אֵין רְאָיָה בְּתוֹסֶפֶת. לְכֵן הֶחֱלִיט דְּבַתוֹס' פֶּהוּ כ"ע מוֹדוֹ דְּפֶסוּל.
וְהִנֵּה דְּבָרָיו ו"ל וְדַאי לִפְה"נ אֵינָם מְתוּרְצִים עֲדִינן בְּזָה דְּכִינן שְׁבַס"ק ל"ו חֲשִׁיב' לִיה
פְּמוּכָח בְּהַדְּרָא מְדַבְּרֵי הַתוֹס' וְרַא"ש וְסִיעֲתָם דְּגַם בְּתוֹסֶפֶת פֶּהוּ פֶּשֶׁר אַעפ"י שְׁכַת' שָׁם
בְּתִירוּץ ב' שְׁיֵישׁ לוֹמַר דְּלֹא מְכַשְׂרֵי אֱלָא בְּשִׁטְרוֹ' וְלֹא בְּגִיטִין מְטַעֲמָא דְּלַעֲזוּ.
לֹא שְׁיֵיףּוּ לְהַחֲלִיט שְׁזָה מְנוֹסָפִים. פִּינן שֶׁהוּא נִגְדַּד הַמּוּכָח מִפְּשֻׁטוֹת הַתוֹס' וְרַא"ש לְדַעֲתוֹ
וּכְבָר פֶּתַב שָׁם בְּתִירוּץ א' שֶׁהַב"י רְצָה לְדַחוֹת דְּבָרֵי הַרִי"ו אֶף לְשִׁיטְתוֹ דַּס"ל פְּהַחֲוֹלָקִים
וּפּוֹסְלִים בְּמָקוֹם לִיְדָה.

אֲשֶׁר לִפ"ז וְדַאי לְעֵינָקֵר הַדִּין ס"ל לְהַב"י פְּהַתוֹס' וְרַא"ש (וְכַדְפֶּסֶק בְּשׁו"ע ס' קכ"ח
בְּמָקוֹם לִיְדָה). וְא"כ גַּם בְּתוֹס' פֶּהוּ פֶּשֶׁר אֶף בְּגִט וְהִינּוּ דַע"כ לִיכָא בְּהָא מְשׁוּם לַעֲזוּ כו'.
וּבְשִׁגְמָם שְׁכ"ז אֱלִיבָא דְּהַרְא"ש וּפִי' הַרְח"ש בְּתוֹס'. אֲשֶׁר גַּם מֵהַב"י נִרְאָה דְּהִכִּי ס"ל
כְּמ"ש הַג"פ.

אֲבָל לִפִּי הַרְא"מ וּשְׁאָר פּוֹסְקִים אֲשֶׁר גַּם הַג"פ נִרְאָה פְּמִסְכִּים לְזָה וְדַאי הַתוֹס' וְכָל
סִיעֲתָם (זוֹלַת הַרְא"ש) מְכַשְׂרִים וְכַנ"ל וְא"כ אֵיףּוּ שְׁיֵיףּוּ לוֹמַר דְּלַכ"ע הַגִּט בְּטַל. אֲבָל
לְדִינָא לְכַאוּרָה יֵישׁ קֶצֶת מְקוֹם לְזָה (לְדִידֵן הַנְּמַשְׁכִּי אַחַר הַרְמ"א וּב"ש) דְּכִינן דְּחִזִּינוּ
דְּקַבַּע לְנוּ רְמ"א בְּשׁו"ע פְּלוּגְתָא בַּחֲסֵר פֶּהוּ מְשַׁמַּע שְׁבַתוֹס' פֶּהוּ דְּחַמִּיר טְפִי מְחִלִּיט
דְּפֶסוּל.

וְנִשְׁמַע דַּס"ל בְּפִי הַתוֹס' כַּהַרְח"ש. (וְאוּלַי הִינּוּ מְשׁוּם פִּינן שְׁבַרְא"ש מְפֹרֶשׁ דְּחִינְשִׁינן
לְלַעֲזוּ וְדַבְּרֵי הַתוֹס' סְתוּמִים אֶפּוּשִׁי פְּלוּגְתָא לֹא מְפִשִׁינן).

וּבְמַצִּיאוֹת תוֹס' פֶּהוּ פְּשִׁיעָא לִי שְׁיֵישׁ בּוּ מְשׁוּם לַעֲזוּ. וְע"כ לֹא מְכַשְׂרֵי אֱלָא בְּשִׁטְרוֹת
פְּתִירוּץ ב' דַּג"פ.

וּמִשֶׁה"נ הֶחֱלִיט בַּס"י בְּשִׁנְיָה שֶׁם הָאָב (וְלֹא הַחֲזוּק) דְּחַצָּא. וְלְכַאוּרָה הִינּוּ מְטַעֲמָא דְּלַעֲזוּ
כְּמ"ש הַב"ש סְקִי"ז וְע"ש עוֹד סְקִט"ו וי"ח.

וּמ"מ נִרְאָה דַּאִין זֶה מְסַפִּיק לְהַחֲלִיט דְּחַצָּא וְהוֹלֵד מְזוּר כו'. בְּדַבָּר שְׁלֵהַרְבָּה פּוֹסְקִים
נִרְאָה דְּכַשֶׁר כַּנ"ל.

וּבְרַמ"א ג"כ אֵינּוּ מְפֹרֶשׁ לְהַחֲמִיר כ"א אֵינֵה מְשַׁמְעוֹת. וְגַם בַּב"ש אֵינּוּ מְפֹרֶשׁ דִּין תוֹס'
פֶּהוּ כָּלֵל.

וְעוֹד הָרִי בְּהָא דַּהַרִי"ו בַּחֲסֵר פֶּהוּ. י"א שְׁלֹא אֲמַרָה אֱלָא לְכַתְּחִילָה וְאִם נִתְגַּרְשָׁה תִּנְשָׂא
לְכַתְּחִילָה.

וְאֶף מֵהַרִי"ט שְׁבַס"ש וּג"פ הַחֲוֹלָק ע"ז נִרְאָה דְּהִינּוּ שְׁגַם בְּדִיעֵבַד לֹא תִנְשָׂא אֲבָל אִם
נִשְׂאָת שְׁתַּצָּא לֹא שְׁמַעְנוּ. וְכֵן רְמ"א שְׁפַתְב י"א דְּפֶסוּל יֵישׁ לוֹמַר שְׁאֵין פְּנוּנְתוֹ פְּדִין פְּסוּלִי
(דְּרַבְּנָן) דְּשִׁנְיָה שְׁמוֹ דְּחַצָּא וְכו' אֱלָא פְּדִין סְתָם פְּסוּלִי דְּרַבְּנָן דַּס"י ק"נ דַּאִם נִשְׂאָת לֹא
תַּצָּא.

וא"כ אף אם נעמיד יסוד על משמעות דבריו שבתוספת פהו הנה מחליט דפסול היינו (שלא תתגרש בגט זה אפילו בשה"ד או אף) אם נתגרשה לא תנשא אפי' בשה"ד ומשא"כ בחיור פהו שמכריע להקל בשה"ד (שתתגרש בו לכתחילה כמ"ש הג"פ סקנ"ט).

אבל שאם נשאת תצא לא שמענו כלל. ומה שפשינה שם האב כתב בהדיא דתצא. ש"ה שהרא"ש בתשו' פוסל בהדיא מטעמא דלעז. ומשמע דהיינו פדין שינה מקום דירה דתצא כמ"ש מהריב"ל שבג"פ סקמ"ט וגם להתוס' אפי' לפי הרא"מ יש לומר דס"ל שצריף לכותבו לכתחילה עכ"פ (מעיקר הדין) וע' בה"ג סקי"ח וסקט"ז משא"כ בכהו וככל הנ"ל (ומה שבהגהה ס"ט מתבאר דבשינוי כינוי שם האב פוסל בהקלט. יש לומר דהתם נמי ר"ל כסתם פסולי דרבנן דסי' ק"נ. בשגם דש"ה די"א שלכתחילה צריף לכתוב מעיקר הדין כמ"ש כ"ק שי' וע' ד"מ).

ועוי"ל דהנחה הנ"ל דתוס' פהו חמיר מחיור ושה בקום ועשה וזה בשב ואת. אינו מוכרח כ"כ (ויש לומר ג"כ להיפוך) והוא דהא עיקר החששא דלעז תלוי במה שאדם נקרא ע"ש כ"פ הרא"ש.

וכאן בענין הפהו. אף את"ל שפשהוא פהו נקרא ע"ש פהונתו כמ"ש המכמ"א שע"ד סי' כ"ז והיינו שנקרא (לפעמים) פלוני פהו.

אבל פשינו פהו אלא ישראל ודאי אינו נקרא ע"ש כ"פ (פלוני הישראלי). אלא שיש לומר דממילא שנקרא בשמו סתם נודע ונרגש שהוא ישראל הרי זה בשב ואת.

נהרי מצד זה. תוספת פהו קילא מחיור פהו.

דהתם פשהוא פהו נקרא ע"ש כ"פ. ונהרי פרסום פהונתו בקום ועשה.

משא"כ כאן. אלא שכשרואים בהגט הוא להיפוך דבחיור הרגש השינוי הוא בשב ואת ובתוספת ההרגש הוא בקום ועשה.

ולא ראי זה כראי זה. והצד השונה שבהם ששיניהם אינם דומין לשינה מקום דירה ושם האב וכה"ג.

דהתם בין הפרסום ובין השינוי בגט הוא בקום ועשה. (ויבזה יובן מה שלפה"נ הג"פ גופא בקושיותו ותירוצו הא' ע"כ הני ס"ל דגם בתוס' פהו לא שייף לעז וכנ"ל) וא"כ יש לומר שרמ"א שכתב פלוגתא בחיור פהו והכריע להקל בשה"ד.

ה"ה בתוס' פהו אלא שאין דרכו כ"כ לקבוע בשו"ע כ"א מה שצמץ בפוסקים בהדיא. (ובאמת לכאורה נראה דמה שבתוס' פהו לא נודע שהוא אינו פהו כ"א מדלא נקרא פלוני הפהו קיל טפי דודאי דגם רוב הפהנים נקראים סתם בשמם.

(רק שיש לומר בקריאה לס"ת וכה"ג נקרא הפהו) אבל בחיור פהו מה שהרגש בגט הוא מדלא כתב הפהו הוא הרגשה טוב' עכ"פ שהרי לעולם בכל הגיטין נהגין לכתוב הפהו כו'): פללא דמילתא לפה"נ מפל הנ"ל רחוק להחליט שיהיה הגט בטל לגמרי גם בתוס' פהו במגרש עצמו (בפרט לפי הנ"ל שהוא מילתא דרבנן עכ"פ).

וגם קצת יש מקום להכשירו לכתחילה בשה"ד פהכרעת רמ"א בְּחִסּוֹר פֶּהּן. לְכוּן לַפַּע"ד עם היות שהתו"ג ונ"ב לפה"נ נוטים לדברי הג"פ כמ"ש כ"ק שי' וגם מדברי הב"ח בתשו' סי' צ"ב נשמע פן ובתשו' מאיר נתיבים ראיתי שכתב סי' מ"א שיהדבר פשוט כביעת' בכותח' דאין פאן שום היתר כו' אפי' בשה"ד הגדול דהוי ממש פשיגה שמו כו'.

ומשמע דס"ל שגם בנשאת תצא (משא"כ מדברי הנ"ב ותו"ג (וב"ח) אין ראיה כ"כ דתצא). מ"מ לא נפלאות ולא רחוקה היא מאי דמשמע ודאי מדברי הגאון בי"מ (ובפרט בתשו' השני' דסי' קי"ט) שדעתו להקל גם בתוס' פהן במגרש עצמו.

וגם הגרע"ק ז"ל משמע שלא היה מחליט להחמיר גם בכה"ג (ובנשאת יש לומר שהיה מודה דלא תצא). ואזכיר תוכן דבריהם בקצרה.

דהגרע"ק דחה פי' מהריב"ל בתוס' לדינא. דלפ"ז ע"כ לא קיי"ל פהתוס' דמקום דירה יוכיח פדלעיל (ובזה הודה לו הבי"מ).

ונשאר רק ב' הפירושים דלעיל אשר לפי הנ"ל בשם הרא"מ מודה שיש להקל. ולפי הרח"ש פשיט' ליה (בסי' קי"ח) דלפ"ז אין ללמוד משטרות לגיטין היכא דאיכא משום לעז וכתרוץ הב' דג"פ) ותלוי בשיקול הדעת אם יש בתוס' פהן משום לעז.

וכיון שאין הכרע לפי הרא"מ ובשגם שנגרעה לו לדוחק פי' זה. ולפי' הרח"ש הדבר תלוי בשיקול הדעת בלי ראיה קשה עליו להקל עד שיבנרר ההיתר מגדולי הדור והגאון בי"מ להיות שהיה פשוט בעיניו שגם בענין לעז אין לחלק בין שטרות לגיטין.

אם מצד שפן משמע מתוס' ורא"ש שראיית ר"ת היא לעיקרא דדינא פדהוי ס"ל לג"פ. אם מצד דס"ל שגם בשטרות שייך מעין לעז כמש"ש לכו פשיטא לי' שגם לפי הרח"ש (וכן להרא"ש) ע"כ ליכא בתוס' פהן משום לעז.

ומוכן דכ"ז היינו אפי' במגרש עצמו. אלא שאח"כ הוסיף הבי"מ דגם לתרוץ הב' דג"פ שיש לחלק בין שטרות לגיטין מטעמא דלעז.

מ"מ יש להקל באבי המתגרשת עכ"פ. אבל עיקר דעתו נראה להקל גם במגרש וכדמשמע יותר בתשובתו השני' פנ"ל וגם הגרע"ק ז"ל מה דמשמע מדבריו שגם לחומרא לא רצה להחליט מוכן דהיינו מתרי טעמי.

א' משום היותו מחשיב הפי' הנ"ל בשם רא"מ לדוחק עכ"ז אינו מוכרע. והב' דגם לפי הרח"ש פינון שיהדבר תלוי בשיקול הדעת אם יש בתוספת פהן משום לעז לא רצה להכריע בלי ראיה.

וכ"ז שייך גם במגרש עצמו. גם פינון שאין הדבר מוכרע אצלו נראה דבנשאת היה מודה דלא תצא.

בשגם שבאמת לפה"נ לא נראה פלל דברי הרא"מ ולא דברי המכמ"א ואולי גם דברי הג"פ דרסי' קכ"א לא נראה שהרי לא הזכירם פלל (אף בשם הפנ"י הזכיר פי' הא' ולא פי' הב' וצ"ע למה). רק שמדברי הג"פ דסי' קכ"ט סקמ"ג למד מעצמו שיש לפרש פן בתוס' (ע"ש דק"ו ע"ד ד"ה אחת שיש לומר).

וא"כ יש לומר אלו ראה שפמה פוסקים תופסי' פי' זה לעיקר לא היה חושש למה שבעיניו נראה פי' זה לדונק ואולי היה סומך ע"ז להקל אפי' לכתחילה בשה"ד. ועכ"פ בנשאת לפה"נ יש בכ"ז פדי סמיכה דלא תצא.

ובפרט לפ"מ שנת' לעיל שכ"מ ממהרי"ק ומהרא"י ומהרמ"פ וש"פ. אף אחת היא שהוסיף הגרע"ק חנומרא ססי' ק"כ.

דכל שיש בו משום לעז. פינו שנוהגין בתי דינים לפוסלו שוב ע"כ קיימי סהדי עלה.

ויש לומר דאף העיטור דלא קייש ללעז מ"מ פינו דסוף סוף הב"ד יפסקו דפסול אף שאין ההוראה כדיו מ"מ קיימי העדים עלה ומיפסל משום עדים דחתמי אשקרא (ונראה דר"ל דלפ"ז אפילו בנשאת יש לומר דתצא פינו דאין על מי לסמוך) ולפ"ז ה"ה שאין לסמוך בנשאת על פי' הרא"מ בתוס' ושאר פוסקים דיש לומר דאף לפ"ז אין לפסול משום לעז מ"מ פינו דלדין דחוששין לפסול מפי דברי הרא"ש וכה"ג שוב גם התוס' יודו דפסול מטעמא דעדים חתמי אשקרא.

אלא שצ"ע דא"כ לעולם לא נוכל לסמוך בדיעבד או בשה"ד על דעת המקיל שנאמר שגם הוא מודה פינו שכתחילה או שלא בשה"ד נוהגין לפסול שוב קיימי העדים עלה ופסול משום עדים כו'. ונהרי בכמה דוכתי מצינו שפוסקי' בשה"ד או בנשאת על דעת המקילים.

וצ"ע בזה: ועתה אבוא למה שפקפק כ"ק שי' על דברי הגאונים הנ"ל. הנה מ"ש על הבי"מ שמה שצידד להקל אפילו בתוספת פהו בהמגרש הוא נגד דברי החמ"ח כו' עד לבסוף פתב שאין פו דעת כל האחרונים והג"פ סקל"א ושגם הבי"מ לא הקיל כלל כ"א באבי המתגרשת.

כבר נתבאר הנלפע"ד בזה. ומ"ש בשם הגרע"ק דשם פהו אין צריף לכותבו אפילו לכתחילה כו' כמ"ש מהרא"י כו'.

ועפ"ז השיג עליו פדרף שהשיגו הפוסקים על הבי"מ בפ"י דברי מהרא"י. לפה"נ אינו ענין זל"ז.

דהרב"י פתב להקל אפילו בדאיכא שני יב"ש ולא פתב הפהו שפן נראה ממהרא"י ססי' ו' במש"ש ועוד או הגאון כו'. וע"ז ודאי שפיר השיגו דשם משמע להקפוח.

אבל הגרע"ק לא איירי כלל בשני יב"ש וגם לא תלה כלל במהרא"י אלא מתחילה פשרצה להקל מצד שכל שלא היה בנפסח הגיטין בימי חכמי המשנה (דוקא) לא נכנס בכלל גזירתם. ע"ז פתב דכהו ודאי לא היה מהנפסח (אז) כו' וכמ"ש בפסקי מהרא"י כו'.

ונה ודאי מפורש במהרא"י שם ממתני' דאם היו מסומנים כו'. אבל מ"ש בסוף תשובתו צד להקל עפ"י הפ"י (דרא"מ) בתוס' דתלוי במה שצריף לכותבו וכהו אין צריף בזה לא פתב כלל כמ"ש מהרא"י.

אלא דלאותו פי' אין לחלק בין שטרות לגיטין וראיית ר"ת כפשוטו כו' פדלעיל. ומפורש בתוס' דבשטרות אין צריף לכתוב הפהו.

וה"ה בגיטין. ומ"ש כ"ק שי' וע' בס"ש כמה נתלבטו הגדולים אם הוא פהו ולא כתב פהו דמהרי"ט ומקרא"ש פוסלים כו' א"כ אם שינה בו נדאי יש לפסול לכ"ע.

לפה"נ זהו ע"ד שהוכיח הג"פ סקל"א מפח הפלוגתא דהר"י מנינא ומחלקותו. וכבר כתבתי בזה.

ומ"ש עוד ונ"ל ועוד כו' כבר השיגו על הב"י בפ"י דברי מהרא"י כו' וכ"כ במכמ"א דכיון שלא הצריף לכתוב שום הפרש ש"מ דכהן צריף עכ"פ לכתוב כו' וכיון דלכתחילה נדאי לכ"ע צריף לכתוב פהו אלא שיש פוסלים אף דייעבד פשלא כתב לא דמי פלל למקום לינה.

דקתם היינו משום שאף לכתחילה אין צריף. כמו שהצריף בזה המכמ"א ש"ג וכ"כ הפנ"י כו' לפ"ז בשם פהו במגרש שהוכיחו מש"ס דכתובות שגם בימי אמוראי כתבוהו לא דמי פלל למקום לינה עכ"ל ולא עמדתי על פנונתו דאיה אפשר להחליט דלכתחילה לכ"ע צריף לכתוב פהו.

ומשמע אפי' בשטרות כמ"ש שהוכיחו מש"ס דכתובות. ושם איירי בשטרות.

נהלא התוס' והרא"ש וכל סיעתם כ' בהדיא דאין צריף. ושמש"ה אפי' כתב פהו ואינו פהו פשר בשטרות עכ"פ.

וכבר כתב הס"ש דראיית ר"ת מהך דכתובות הוא להיפוך ממה שהוכיח הר"י מוינא משם. וגם הג"פ הרי תמה למה לא דחה הב"י דבריו מתוך דברי התוס' ורא"ש וסיעתם. ולתירוץ הא' ע"כ הר"י אגיל בשיטת החולקים ופוסלים במקום לינה. ואף לתירוץ הב' שכתב לחלק בין שטרות לגיטין.

ע"כ היינו שלעיקר הדין דהרי"ו בגיטין אין ראיה לסתור מתוס' ורא"ש. אבל הראיה מכתובות ע"כ נסתר (לשיטת הג"פ עכ"פ).

שפי' הראיה דהרי"ו לענין הדין דפסול כו' ע"ש לעיל ועוד דלפ"מ שתופס כ"ק שי' ליסוד מוסד כמו שהצריף המכמ"א והפנ"י במסקנתו. והוא פי' הרא"מ דלעיל דהפל תלוי אם צריף לכתוב לכתחילה או אין צריף.

כבר נתבאר דלפ"ז לא ס"ל לתוס' פלל החששא דלעז וכמ"ש המכמ"א שם בש"ג. ולפ"ז לפה"נ אין מקום לחלק בין שטרות לגיטין כתירוץ ב' דג"פ.

אלא ראיית ר"ת בפשוטו דגם בגיטין פשר. וכמ"ש המכמ"א בהדיא בשע"ד סי' כ"ז הובא לשונו לעיל (ולומר דכ"ק שי' לא ס"ל הכי אלא דמ"מ יש חילוק).

דבשטרות אין צריף לכתוב פהו. ובגיטין צריף כו'.

ג"כ רחוק. דמנלן.

והגם שיש סמך וסעד לזה מדברי בעה"ת שבב"י ח"מ רס"י מ"ט שכתב לחלק בענין תקנת ר"ג בכל שום. בין גיטין לשטרות וסנינים וכן אם הנה פהו כו' אין צריף להזכיר בשטרות.

מ"מ קָשָׁה לְהַמְצִיא פִּי חֲדָשׁ בְּתוֹס'. וְלֹא מְצִינּוּ פִּי זֶה בְּתוֹס' בְּשׁוּם פּוֹסֵק.
וּכ"ש דְּלֹא מְשַׁמַּע פֶּן מִדְּבָרֵי כ"ק שִׁי נִשְׁכָּתֵב שֶׁהוֹכִיחוּ מִש"ס דְּכִתְּנֻבוֹת כּו' וְכַנ"ל). וְהִנֵּה
לִפְנֵי מִדְּבָרֵי כ"ק שִׁי הַנֵּ"ל הָא דְּפִשְׁיטָא לִיָּה דְּלִכְתְּחִילָה לִכ"ע צָרִיף לְכַתּוֹב פֶּהוּ.
בָּא ע"ז מִב' וּג' צָדִדִים. א' מִפֶּתַח הָא דְּהַשְׁיִגּוּ עַל הַרְב"י בְּפִי דְּבָרֵי מַהֲרַא"י דְּסָסִי ו' דְּכִינּוּ
שְׁלֹא הִצְרִיף לְכַתּוֹב שׁוּם הֶפְרָשׁ ש"מ כו'.

וְהִב' מִפֶּתַח דְּבָרֵי הַר"י מוֹינָא שְׁבַמְהֲרַא"י סִי ז'. וְהוּא מִב' פָּנִים.
א' פִּינּוּן שְׁפּוֹסֵל אָף דִּיעֲבַד פֶּשְׁלָא פֶּתַח (לפ"ד מַהֲרִי"ט וּמַהֲרַא"ש). א"כ לְכַאֲוֶרֶה וְדָא
דְּכ"ש דְּלִכְתְּחִילָה צָרִיף לְכֹתְבוּ.
וּלפ"ז יֵשׁ לֹמֵר דְּגַם הַחוֹלְקִים עָלָיו לְעַנְּנָן דִּיעֲבַד יוֹדוּ לוֹ לְעַנְּנָן לְכַתְּחִילָה. וְהִב' מַגּוּף
הֶרְאָה שֶׁהוֹכִיחַ מַגּוּם דְּכִתְּנֻבוֹת כּו'.

וְהִנֵּה מִהָרֶף דְּמַהֲרַא"י סָסִי ו' אֵין רְאָהָה. דְּכָבֵר נִתְּבָאֵר דְּשָׁם אֵינְרִי בְּדָאִיפָא שְׁנֵי יב"ש.
וּבְזָה גַם הַתּוֹס' מוֹדִים דְּצָרִיף לְכַתּוֹב פֶּהוּ לְסִימָן פְּדָאִי בְּמִשְׁנֵה דַפ' ג"פ. וּכְמ"ש הַתּוֹס'
בְּכַתְּנֻבוֹת שָׁם דְּבַכְה"ג מְעַלִּין מְשֻׁטְרוֹת לְיוֹחֶסֶן כּו' ע"ש (וְדְבָרֵי הַמַּכְמ"א שַׁע"ד סִי כ"ב
בְּלֹא"ה צ"ע כְּמִשִׁי"ת אֵי"ה בְּסֻמוּף).

וּבְהָרֶף דְּהַרִי"ו שְׁבַמְהֲרַא"י סִי ז' הִנֵּה (מִתּוֹף שְׁאֵינָם לְשׁוֹנוֹ מִמֶּשׁ וְלֹא לְשׁוֹן מַהֲרַא"י כ"א
נִרְאָה שְׁאֵינָה תְּלִמִיד פֶּתַח מֵהַ שְׁשֻׁמַּע מַמְהֲרַא"י בְּשֻׁמוֹ ע"י מַהֲרַא"א וְהַרִי הוֹרֵק מִכְּלֵי אֶל
פְּלֵי פֶמָה פְּעֻמִים. וּבָאוּ בְּדְבָרִים קְצָרִים וּמְסוּפָקִים ע"כ) רַבּוּ בּוֹ הַפִּירוּשִׁים.

וְדָרֶף פֶּלֶל יֵשׁ ב' פִּירוּשִׁים דְּמַהֲרַש"ךְ וּמַהֲרַא"ש שְׁבַג"פ פִּינְרָשׁוּ שְׁעִיקָר דִּינּוּ לְפֶסֶל
בְּחִיטָר פֶּהוּ הוּא מְשִׁיקוּל דְּעַתּוֹ וּסְבָרְתוֹ בְּלַחוּד. וְהֶרְאָה מִפְּתוּבוֹת הוּא לְעַנְּנָן הַמְּנַהֵג
(לְחֻזְקוֹ) שְׁכֹן נִהְגוּ ג"כ בִּימֵי הָאֲמוֹרָאִים.

וּמַעֲיִן זֶה נִרְאָה מִדְּבָרֵי מַהֲרִי"ט שְׁבַס"ש (כְּמִשִׁי"ת). וְהַג"פ וְכֵן הַמַּכְמ"א פֶּל א' לְפִי דְּרַפּוֹ.
פִּינְרָשׁוּ. שֶׁהֶרְאָה הִיא לְעַנְּנָן עִיקָר הַדִּין דְּפֶסֶל.

וְהִנֵּה עַל פִּי הַג"פ פְּכָר כ' הַגָּאוֹן בִּי"מ שְׁאֵין לְחַוֵּשׁ לְדְבָרָיו שְׁפִירוּשׁוֹ רְחוּק מִן הָאֲמֵת הֵן
מִצַּד הַלְּשׁוֹן וְהֵן מִצַּד עֲצָם הַפִּי דְּלִיתָא כּו' ע"ש. וְהַגְרַע"ק ז"ל שְׁתַּק לִיָּה ע"ז.

וּכְמוֹ"כ וַיּוֹתֵר מִפֶּן לַפַּע"ד יֵשׁ לֹמֵר עַל פִּי הַמַּכְמ"א. וְגַם דַּא"כ שֶׁהוּא הִבִּיא רְאָהָה מַגּוּם
דְּכִתְּנֻבוֹת שְׁפֶסֶל וְהִינּוּ אִפִּי בְּשֻׁטְרוֹת.

וְזֶה וְדָאִי נִסְתָּר מִדְּבָרֵי הַתּוֹס' וְרַא"ש וְכָל סִיעֵתָם. א"כ לֹא הִיָּה לְנוֹ לְחַוֵּשׁ לְדְבָרָיו פֶּלֶל.
וּכְמוֹ שְׁבַאֲמֵת קִי"ל בַּח"מ רְסִי מ"ע (וּבַעֲה"ת) בְּפִשְׁיטוֹת בְּלֵי חוֹלֵק דָּאִין צָרִיף פֶּלֶל
לְכַתּוֹב בְּשֻׁטְרוֹת הַפֶּהוּ. וְהַגַּם שֶׁהַמַּכְמ"א לְפִי דְּרַפּוֹ שֶׁהַפֶּל תְּלוּי לְפִי חוֹזֵק הַמְּנַהֵג לְפִי
(זְמַנּוֹ) נִרְאָה שְׁרוּצָה לְהַסְכִּים לְזֶה גַם דְּבָרֵי הַתּוֹס' וְהַרַא"ש.

וְסִיִּים מִדְּבָרֵי פְּוֶלָם לְמַדְנּוּ כּו'. וּלְפ"ז יֵשׁ לֹמֵר שְׁגַם מִהָא דְּקִי"ל בַּח"מ לֹא קָשָׁה דְּרַק
בְּגִיטִין נִתְּחַדָּשׁ מְנַהֵג חֻזְקוֹ.

וְלֹא בְּשֻׁטְרוֹת פֶּלֶל כּו'. הִנֵּה מִמ"ש שָׁם אָמְנָם מְרֵן בְּשׁו"ע כּו'.

נראה שמבטל דעתו. גם באמת דרכו נשגבה בעיני (נרחוק מאמת לפענ"ד יותר מפי' הג"פ).

נדא שפבר כתב הבי"מ שמדברי הרי"ו משמע שראיתו היא רק שפן נהגו כו'. ועוד הרי שם איתא הראיה מ"ד אין מעלין.

ולדבריו עיקר הראיה מ"ד מעלין. גם מה שלדבריו ז"ל שמעי' שינוי מנהגים.

דבימי המשנה לא כתבו פהו פלל. ובימי הגמרא הגו לכתוב ופליגי אי הנקבע מנהג חובה כו'.

כ"ז לפה"נ דחוק ורחוק ומנלן. גם אם בימי הגמרא פליגי אי הנקבע כ"כ המנהג חובה לפסול בדיעבד אף בשטרות לא ה"ל להטוש"ע להחליט בפשיטות כ"כ דאין צריף פלל לכותבו (ומשמע באחרונים נשגם עתה אין נוהגין פלל ע"ש בש"ף סקי"ב וגם בגיטין בכ"מ לא נהגו פלל כמ"ש הב"י ושו"ע סי"ט).

גם לפמ"ש להוכיח דמקום לידה בימי הקדמונים לא הנקבע חובה מדכותבים ע"פ הבעל כמ"ש התוס'. א"כ הרי גם פהו פותבים (עתה) ע"פ הבעל (כמו שהיה בנד"ד) וכמ"ש בס"ג שלנו סי' י"ח.

וע' תו"ג סי' ק"כ סקט"ז וססי' קל"ו ובחי' רפ"ג. וע"כ לא הנקבע חובה.

גם עיקר היסוד לומר שמפח המנהג נקבע חובה עד שנא' ע"ז כל המשנה ממטבע שטבעו חכמים כו' תמוה לכאורה (דמלבד דהא דכל המשנה כו' הנלד ממזר ר"מ אמרה ורפנו פליגי עליו).

וגם ר"מ בגיטין אמר ולא בשטרות). איה מצינו פזאת.

נהרי אפי' מקום דירה דנדאי נהגו בימי המשנה וגמרא (לכ"ע) ועכ"ז קיי"ל דאינו מעבב וכמ"כ בשם האבות כו'. וכמה דברים שלכתחילה נהגו לכתוב.

ובדיעבד פשר בחיסר עכ"פ וע' מהרי"ו סי' כ"ג ומה נשתנה הפהו לומר שהנקבע בו מנהג חובה כ"כ עד שכל המשנה כו' מה שההיפוך מבואר מפשטות דברי התוס' ורא"ש ושאר פוסקים שאין צריף פלל ובכ"מ גם עתה אין נוהגין פלל (וכ"ש בשטרות כו') וכנ"ל.

א"ו גם הרי"ו וסיעתו לא עלה ע"ד לפסול בחיסר פהו משום שינוי מטבע. וגם הם מודים שאינו אפילו מנהג קבוע בכ"מ.

ובמקומות שלא נהגו בו אין מקום פלל לחוש. כמ"ש מהרי"ט שבס"ש.

וגם הג"פ כ"כ. (אלא שלכאורה צ"ע דלפרושו שהר"י הביא ראיה מגמרא דפסול הנה ראוי לחוש לזה בכ"מ בגיטין).

ואף גם בשטרות כו'). אלא עיקר דבריו הם פדפי' מהרש"ך ומהרא"ש שבג"פ.

ומוכן יותר מדברי מהרי"ט שבס"ש שבא לחדש דבר מדעתו. בענין הפהן במקום שנהגו לקנותו בהגם שמצד עצם החיוב ודאי אין לפסול בדיעבד בחיבור גם שם כיון שאין צריך כ"א מתורת מנהגא מ"מ אחר שפבר נהגו בו במקום זה.

והיינו שפשהוא פהן כותבי פהן וכשאינו פהן (ולא לוי) כותבין סתם. ואין כותבי שיהוא (ישראל) אלא שממילא מוכן שאינו פהן ולא לוי אלא ישראל וא"כ פשהוא פהן.

וכתב סתם. הרי זה לפי המנהג פאלו פי' שיהוא ישראל.

והרי זה פשינוי לא פחיסר הסימן בלבד ולא דמי למקום לידה (וכה"ג שאר דברים) שנהגו לכתוב לתוספת סימן. דנדאי לא נפסל בדיעבד אם חיסרו לכ"ע.

דהתם אין ממה שפכת סתם ראיה שאינו במקום זה. שיהרי גם אלו היה במקום אחר ה"ל לקנותו.

ונמצא אין פאן כ"א חסרון התוספ' סימן. ולכן לכ"ע לא מופסל בדיעבד מצד חיוב שאינו כ"א מנהגא.

ומשא"כ פאן בכהן שעפ"י המנהג חשיבא ממילא החיסר פשינוי כו' (ומתורץ קושית הגר"א ז"ל סקט"ז במקום לידה). ובתשו' ח"ץ (סי' ל"א) ראיתי שכתב שמדברי הרשב"א ורח"ש המכשירים בחיסר שם האב נלמד בק"ו להכשיר בחיסר פהן. דלא כהרי"ו. ולפי הג"ל ז"א.

דגם בשם האב וכן אפי' במקום דירה לפ"מ דקיי"ל שאינם פוסלים בחיסר מצד עצם חיובם. אין לבוא ע"ז (אף במקום שנהגו לכותבם) לומר שישחשב החיסר פשינוי דז"א כיון שגם אם הוא בנו של אחר או במקום דירה אחר הוי לי' ג"כ לכותבם.

ואין ראיה שאחר הוא פנ"ל: ועפ"ז מוכן מה שנתרעם מהרי"ט על הב"י שהשמיט הלשון כו' ע"ש בס"ש. דר"ל דהב"י השמיט ב' תיבות.

בזמן הזה. שבמהרא"י.

דמשמע פאלו הרי"י בא לפסול מצד עצם החיוב לכתוב (מהרא"י דכתובות) עד שיפסול בחיסרו. וז"א שלא פכת רק בזה"ז כו' ר"ל שרק בזמן ומקום שנהגו לקנותו.

סקברתו שאז אם חיסרו ממילא הרי זה דומה לפשינוי מטעם הג"ל. וז"ש ג"כ רמ"א י"א דפסול מאחר שנהג לקנותו.

ר"ל דאחר שנהגו פנ. נמשך מזה לפסול בחיסרו מטעם הג"ל דהוי פשינוי.

ועפ"ז יש לתרץ ג"כ קושית השני' דהב"י על הרי"ו. דלא גרע מחניכה כו' ויש לומר דש"ה דע"כ יש לו איזה שם העצם ואין ממ"ש סתם ראיה לומר שאחר הוא דג"כ ה"ל לקנותו פנ"ל.

אלא שא"כ לכאורה צ"ע ממ"ש רמ"א ס"א דכ"ש אם פכת עיקר השם דכשר. והרי בזה לכאורה יש לומר דממ"ש סתם יש ראיה שאין לו פינוי פלל.

והוי פשינוי. וכן ממ"ש הפוסקים ורמ"א סי' קכ"ח ס"ד דאם לא פכת שם הנהר פשר.

ובזה נמי יש לומר דממ"ש סתם יש ראיה שאין שם נהר כל ונהוי פשינווי. (אד שם מכשיר רמ"א גם בשינה ממש כו').

ואולי יש לומר דגבי פהו גם באגרות וקריא' לס"ת מזכירים פהו לכן אם גם בגיטין נהגו לכותבו אז יש ראיה ממ"ש סתם שאינו פהו. ומשא"כ בחניכה (אפשר) בשטרות ואגרות ולס"ת אין נוהגין להזכירם לכן הגם שפגיטין נוהגין לכותבו אם לא פתב אין ראיה כ"כ דאחר הוא דתרתתי בעי' כו'.

וה"ה וכ"ש בנהר שאין נוהגין להזכירו בשטרות ואגרות כו'. ומעין זה מחלק התו"ג בסי' קכ"ח ושם (אלא שנהרא דקאי אשינווי ממש).

וע"ש שכתב דכהן הוי פשם האב וצ"ע דהתם קיי"ל דכשר בחיפסר. גם מש"ש דבזה"ז נוהגין לכתוב פהו בשטרות כמ"ש מהרא"י צ"ע דלכאורה מהרא"י לא כ"כ אלא בגיטין אבל בשטרות משמע בח"מ שאין נוהגין כלל פדלעיל).

ובתשו' מהרמ"פ סי' ה' נראה שתולה חיפסר שם הנהר בפלוגתא דר"י וראב"ה בשינה שם מקום לידה. משמע דס"ל דחיפסר דנהר באמת דומה לשינווי וע"כ היינו מטעם הנ"ל וכדס"ל להרי"ו בכהן.

וכעין זה משמע שם סי' ל"ה שמדמה חיפסר כל שום במומר לפלוגתא הנ"ל וע"כ ג"כ מטעם הנ"ל. אלא שאח"כ כתב שנד"ד עדיף כו'.

ונראה שר"ל שמ"מ שינווי שנמשך מצד החיפסר שהוא בשוב וא"ת. עדיף משינווי ממש כו': ואשוב לענינו דלפ"מ שנתבאר בפ"י דברי הרי"ו עפ"י דברי מהרי"ט ומהרש"ך ומקרא"ש.

אין להוכיח מהם דכיון דלמהרי"ט ומקרא"ש פוסל הרי"ו בדיעבד בחיפסר מפלל דכ"ש שיש צורך בכתיבתו לכתחילה בדרך חיוב ממש מעיקר הדין. ושלפ"ז גם מהרש"ך החולק לענין דיעבד יודה להם לענין לכתחילה.

ולהוליד מזה חומרא בתוספת פהו עד"ז. ר"ל שנקח מהם זה עכ"פ מה שלדברי פולם צריך לכתוב פהו לכתחילה (אף אם לא יהא פן דעת התוספות כו').

ושוב יש מקום לפסול גם עפ"י פללי התוספות לפי הרא"מ וסיעתו. שדין השינווי תלוי במה שצריך לכתחילה (אשר לכאורה היה נ"ל דע"כ פוננת כ"ק שי' הוא עד"ז).

אבל לפי הנ"ל ז"א. דגם אי הרי"ו פוסל דיעבד בחיפסר.

מ"מ מודה שאין בכתיבתו שום חיוב מעיקר הדין אפילו לכתחילה. רק שמ"מ במקום שנהגו ס"ל שיש לפסול בדיעבד בחיפסרו מטעם דממילא הרי זה פשינווי פנ"ל.

(ועוי"ל קצת דגם אי צריך לכתוב הפהו. מ"מ הרי פשינווי פהו ודאי אין צריך לכתוב ישראל א"כ עדיין יש לומר קצת דכשהוא ישאל לא רמז אסדהי ולא קיימי עלה דלא דמי למקום דירה וכה"ג).

וגם ראיתו מגמרא דכתובות אינו ר"ל להוכיח דפסול ואף לא שיש חיוב לכותבו לכתחילה רק שכן היו רגילים כו' (והביא זה רק לסמך וסעד למקום שנהגו כו'). והך פלגא דכנייל התוס' (לפי' הרא"מ) ששינוי תלוי במה שצריך לכותבו.

זהו דוקא במה שצריך מעיקר הדין דאז דוקא קיימי סהדי עלה ומיפסל משום דחתמי אשקרא פדלעיל (או אפשר ג"כ דאז מיפסל משום שינוי מטבע כו' שכן משמע קצת בפי' מהרא"י דסי' קצ"ז ותה"ד ססי' רכ"ח).

[הגהה. והיינו דגם לרבנן יש לומר דמודו דתצא פדמשמע ברא"ש פ"ק סי' ה'.

לכאורה א"כ לא א"ש ראית ר"ת משטרות דלפה"נ לא שייך בהם הך דקל המשנה כו. גם א"כ גם בלא פתב שייך פל המשנה כו' פדמשמע בההיא דפ"ק בלא אמר בפני נכתב כו' וע' בתשו' פמ"אוכנ"י ס"ע ואכמ"ל.

ע"כ הגהה]. אבל מה שאין צריך כ"א מתורת מנהגא הרי זה פמקום לידה דג"כ נהגו השדמונים ולא קיימי סהדי עלה (וגם אין בכה"ג משום שינוי מטבע.

פל שאינו תק"ח). ואי קשי' א"כ מאי טעמא פוסל הרי"ו בחיטר פהן אף לפ"מ שנתבאר דס"ל דחשיב' כשינוי.

מה בכך הרי גם בשינוי ממש אין לפסול בדבר שאין צריך מעיקר הדין. לק"מ דנדאי לפמ"ש מהרי"ט שפוסל בדיעבד ע"כ לא ס"ל כפי' הרא"מ בתוס'.

אלא פהרא"ש ופי' הרח"ש בתוס' דהיכא דאיכא משום לעז פסול אפילו אי אין צריך לכותבו וכתרוץ הב' דג"פ דלא מכשרי אלא בשטרות כו' (אבל אי פתרוץ הא' דג"פ דהרי"ו ס"ל פהפוסלים במקום לידה נראה דלא הוי מהרי"ט פוסק פנותי') וכ"ה בהדיא בדברי מהרי"ט שבמכמ"א שע"ד סי' למ"ד ומהרש"ך שבהביא מהרי"ט בשמו שפתב שלא ידע טעם לפסול.

אפשר דהיינו באמת משום דס"ל כפי' הרא"מ בתוס'. או אפשר דס"ל שגם משום לעז ליכא בשינוי דכהן כדס"ל להבי"מ וכדנהי ס"ל להג"פ שכן מוכח בתוס' ורא"ש.

ולכן ס"ל דאף מהרי"ו לא אמרה כ"א לכתחילה (ואולי היינו רק לחוש לדברי הפוסלים במקום לידה) ובאמת אילו לא גדולת מהרי"ט הנה נלפע"ד יותר פן. דכבר נתבאר שלפה"נ מדברי מהרא"י דסי' קל"ח ס"ל ג"כ כפי' הרא"מ בתוס'.

ושפל שאין צריך לכתחילה תליא בפלוגתא דר"י וראב"ה. ולהחמיר לכתחילה ולהקל בדיעבד ובשה"ד.

וא"כ פאן שנהא פמספיים לדברי הרי"ו הי' נראה ג"כ עד"ז. וגם לשון יש לפוסלו שא' הרי"ו הנה נראה יותר שאינו פוסל בהחלט אלא שיש סברא לפוסלו.

(ע' ג"פ סקמ"ז מ"ש אמ"ש פסלו מהרי"ל כו' כ"ש שיש לומר פן בלשון יש לפוסלו). והיינו לחוש לדעת ראב"ה (ועם שגם רמ"א פתב י"א דפסול.

הרי לדינא עכ"פ הכריע להקל בשה"ד כו). והנה הן אמת שלפ"מ שפראה מדברי כ"ק שי שתופס מתוך דברי המכמ"א ופנ"י בההוה פלגא דכנייל התוס' שתלוי במה שצריך לכתחילה.

היינו אפילו אם צריך רק מתורת מנהג (בימי הגמרא) שוב פוסל בשינוי (כדמשמע ממ"ש אה"פ דלפמ"ש הפמ"א שתלוי במה שתקנו חכמי המשנה יש לומר שגם ענין פהו דומה למקום לידה פנין שלא מצינו תיקון מפנין במשנה וגמרא וכו').

א"כ יש קצת מקום להוליד חומרא בתוס' פהו מתוך דברי החולקים אליבא דהרי"ו. ע"ד הצעה הנ"ל.

אבל באמת לא אדע מה ראיה לחלק בין דברי המכמ"א ופנ"י לבין דברי הפמ"א אחר שבעצמו העתיק מדברי הפנ"י שחילק בין מה שתקנו חכמים לכתוב לבין מה שאין צריך אלא ממנהגא כו'. וכ"ה בהדגא במכמ"א שע"ד סי' כ"ז וז"ל דשם עירו ועירה שאני דלכתחילה צריך למכתבינהו מדין המשנה כו' אבל בדבר שמדין המשנה והגמרא אין צריך כו'.

והוא מוכרח מדברי התוס' שגם במקום לידה פתבו שנהגו הקדמונים (ולחלק בין מנהג הקדמונים שבתוס' למנהג בימי הגמרא שהוכיח הרי"ו לא מסתברא כלל. לטעמא דעדים חתמי אשקרא (הכי יודעים מהוכחת הרי"ו כו) ואף לטעמא דשינוי מטבע כו).

ועכ"פ א"י מה בין לשון המכמ"א ופנ"י לבין לשון הפמ"א (ואגב ראיתי בפמ"א וכנראה שעירב הפירושים ואינו מוכן לכאורה. אף ע' במכמ"א שע"ד ססי' למ"ד וגם דבריו שם צל"ע.

גם מה שהזכיר שם פסול דאורייתא צ"ע לפ"מ שנתבאר למעלה) ובלא"ה רחוק שייכנון כ"ק שי ע"ד הצעה הנ"ל. ולהרביב החומרא אהרי רכשי.

נהרי לדעת התוס' נדאי יש להקל עכ"פ. דממ"נ אם הפי' מה שדין השינוי תלוי במה שצריך ר"ל גם אם הצורך לקותבו הוא ממנהגא (בימי הגמרא או איהו שיהיה).

א"כ מ"ש דכהן אין צריך בשטרות עכ"פ ע"כ היינו דגם ממנהגא אין צריך ודלא כהרי"ו שהוכיח מגמר דכתובות כו'. וממילא לפי' הרא"מ ומכמ"א ופנ"י.

ה"ה בגיטין. פללו של דבר לא עמדתי על פנונת כ"ק שי בזה גם באמת לפענ"ד דברי הרי"ו מוינא מתוך שהורק מפלי אל פלי כמה פעמים ובאו בדברים קצרים מכת"י איזה תלמיד לא נודע שמו.

אינם חזקים בידינו כ"כ ללמוד מהם בדרך ק"ו והוכחות ממילתא למילתא להחמיר יותר מגוף הגדון המבואר בו. ויש לומר דיו לבא מן הדין להיות כפדון שפכר הכריע רמ"א להקל בשה"ד.

וכבר נתבאר מה שמצד הספר ג"כ נוכל לומר דלא חמירא תוס' פהו מחסר פהו. וכ"ש לענין דאם נשאת דלא תצא דלפה"נ עכ"פ קצת יש על מי לסמוך בכה"ג פדלעיל.

וכ"ש לפ"ד מהרש"ך שגם הר"י לא א' רק לכתחילה. וכבר נתבאר דגם למהרי"ט לפה"נ רק לא תנשא אבל שתצא לא שמענו.

קשה להוליד מזה חומרא בתוס' פהו שתצא והולד ממזר כו'. נוסף על כ"ז דמהרי"ל שהעתיק בס"ש לבסוף שגרא שמיקל בחיסור אם ניתן הגט גם במקרה עצמו.

לפה"נ לא באו דבריו בספר מפורסם רק שהס"ש מצא העתק בשמו (לבסוף) ע"ש. (והב"ח בתשו' אפ"ש לקחו ג"כ מהס"ש).

ויש לומר שגם מהרי"ט ומקרא"ש אלו ראו דבריו היו פוסקים פנותי' ובשגם שהרי עכ"פ גם דברי הר"י אפ"ש לפרש כפי מהרש"ך (וכנ"ל שלפע"ד פי' גראה יותר) וכ"ש רמ"א יש לומר אלו ראה דברי מהרי"ל הנה פוסק בהחלט פנותיה וכהב"י החולק עליו מעצמו וגם הב"ח בתשו' הנ"ל פתב שברור שגם הר"י אינו פוסל מדינא רק דלכתחילה צריף גט אחר.

וגם חולק על עיקר ראיתו לכן עכ"פ הוא יסוד חלוש מלהוליד מזה חומרא יתיר' בדרך ק"ו וכה"ג בתוס' פהו שתצא כו'. וכ"ש שפבר נתבאר לפה"נ ליפא להוכיח ממנו זה פלל: אף הנה כל הנ"ל הוא עפ"י יסוד דברי התוס' ורא"ש וסיעתם המכשירים במקום לינה.

אבל הרי כבר נודע שיש הרבה מגדולי הראשונים העומדים בשיטת ראב"ה הפוסל במקום לינה וכמ"ש הג"פ סי' ככ"ח סק"א ומכמ"א ש"ג סי"ו. והיינו דס"ל שגם אם נשאת תצא כמש"ש הג"פ.

והנה מפאת זאת הנה נלפע"ד מקום חומרא בתרתי היינו א' שלדידהו יש לומר דהוי הפל מדאורייתא. והב' שיש לצרף לזה גם דעת הרמב"ם ועוד פוסקים.

והוא שיש לומר שהפל תלוי בטעמא דשינה שם עירו ועירה שבמשנה. דלהתנספות ורא"ש וסיעתם ס"ל דטעמא דמילתא.

אי משום לעז. אי משום עדים דחתמי אשקרא לכל מר פדאית ליה וכדלעיל ונמשך מזה תרי קולי א' שחששות אלו הם רק מדרבנן דגם הא דעדים חתמי אשקרא הוא רק דרבנן לדין דקיי"ל כר"א וכמ"ש הגרע"ק ז"ל (וכמו"כ אי הוי הטעם משום שינוי מטבע כו').

והב' דע"כ לא נכלל בשם עירו כ"א מקום דינה. אבל הרמב"ם פ"ג הי"ד פתב בשינה שם עירו אינו גט.

ובלשונו ודאי לשון זה מנוק שר"ל דאורייתא כמ"ש רפ"י. וכבר פתב הבי"מ בתשו' השני' סי' קי"ט דהיינו שהוא מענין ה"ג שברמב"ם רפ"א.

אלא שהוא ז"ל חיבר זה עם החששות דהרואים שברא"ש וס"ל דגם להרא"ש הוי דאורייתא והיינו דהא בהא תליא. דכ"ד שפל הרואים יאמרו דאין זה המקרה אינו פענן ה"ג שברמב"ם שצריף שיהיה ענין הפתב שגירשה כו'.

וס"ל דע"כ לכ"ע מתני' בדאורייתא מירי ועפי"ז הוליד גולא בנד"ד שע"כ אינו דבר שפל הרואים יאמרו שאינו זה. דא"כ למה בשטר פשר כו'.

ובנה לא הסכים עמו הגרע"ק ו"ל). אבל לפענ"ד יש לומר שבאמת ענין ה"ג שבמב"ם לא תלוי כלל ברואים.

אלא שעל האמת יהיה ענין הכתב שמגרשה דאז אפילו אם לפי עיני הרואים יש מקום לטעות אין חשש מדאורייתא עכ"פ. אבל כל שעל האמת לפי הכתוב בגט מוכח שלא זהו המגרש.

אפילו אם אין חשש לרואים מצד שהם אינם מכירין כ"כ בהוכח' זו. (וכמו במקום לידה שאינו ידוע כו').

מ"מ אינו גט מדאורייתא דאע"ג דלדין לא בעי מוכח מתוכו. מ"מ בעי שעכ"פ לא יהא מוכח להיפוך כו').

ומצאתי בחי' ה"ר"ן למתני' דשינה שמו שכתב ונ"ל דהאי גט מיפסל מדאורייתא כו'. ואיכא מ"ד דשם עירו ועירה אגב גררא דשמו ושמה נסביה דמדאורייתא לא בעי שם עירו כו' ולא נ"ל כו' דאפי' תימא דלא בעי שם עירו ועירה אלא מדרבנן מ"מ כשישנה פסול דלא זה הוא המגרש ולא זו היא המתגרשת עכ"ל נראה דהיינו כנ"ל דכיון דלפ"מ ששינה העיר לא זהו המגרש (על האמת לא מצד הרואים) פסול ר"ל דאורייתא (דע"ז קאי) גם הרשב"א שם ד"פ ע"ב ד"ה ומודים כתב דפשיט' דלא איצטרף לאשמעי' בפסולי דאורייתא אלא בפסולי דרבנן מיירי כגון שהיה לו ב' שמות כו'.

ועירו נמי קורין לו בשם א' ביהוד' כו' משמע גם בעירו אם שינה ממש הוי דאורייתא (וצ"ע בתשו' א"ר ר"ג דמשמע דרק מכת דדומיא דשמו ושמה תנן קאתי עלה. ואולי גם לעיקר הדין מדמה לה לשמו ושמה דהוי דאורייתא).

אע"ג דאם לא כתב כלל שם עירו ודאי מודה דכשר מדאורייתא עכ"פ כדמשמע מתשובותיו שבב"י סי' קכ"ח. וכמ"ש הג"פ שם סק"י דריא"ז יחיד בדבר.

עכ"ז כשישנה בטל מדאורייתא. ונראה דע"כ היינו מטעם הנ"ל.

וכמו בשינה שמו שכתב בפ' השולח (ל"ד) דפשיט' שלא נכתב לשם בעלה כלל כ"א לשם איש אחר. (ונראה דהיינו כנ"ל ולא מענין לשמה).

שכן בתשו' הנ"ל כתב ג"כ דפשיטא שאין יוסף בעלה מגרשה אלא יוחנן כו'. ויש לומר דה"ה והוא הטעם בשינה שם עירו דמוכח שאינו בעלה של זו.

וכנ"ל בשם ה"ר"ן. והפל הוא מענין ה"ג שבמב"ם ולפ"ז נראה דהיינו טעמא דהרשב"א דס"ל דגם שינוי שם לידה פוסל (דהפל בכלל שם עירו שבמשנה) דלהאי טעמא אין חילוק בין דירה ללידה דהפל מוכיח שלא זהו המגרש.

ונמצא לפ"ז דהפוסקים דשינה שם עירו פסול מדאורייתא עם הפוסקים הפוסלים בשינוי מקום לידה תלויים זב"ז. והפל תלוי בטעמא של דבר.

כמובן מהנ"ל (אלא שלפ"ז צ"ע שה"ר"ן בהלכו' כתב כד' התוס' ואולי אינו אלא כמעתיק פדסיים שם ע"כ כתוב בתוס' ר"א מניוף. אבל ליה לא ס"ל וצ"ע).

ואי קשׁיָא לפ"ז הרי התוס' (המכשירים במקום לינדה) פתב ג"כ כמ"ש בחה"ר דמתני' דשיננה שם עירו לא ששיננה ממש אלא כו' יש לומר שהם לא פתבו משום דבשיננה ממש פשיט' כו' כמ"ש בחה"ר אלא עמם יש לומר משום דא"כ ה"ל למינקט רבותא בלא פתב קלל וכמ"ש התוס' ד"כ ע"א לענין שמו ושמה.

וכ"כ מהרש"א. וזהו עפ"י שיטת מהריב"ל דלעיל.

ולפי' הרא"מ והרח"ש יש לומר דמשמע להו דעירו ועירה דומיא דשמו ושמה תני לה וכמ"ש הפנ"י. אף בסה"ת ססי' קכ"ו שכתב דשיננה שמו ושמה שם עירו ועירה לא בשינוי השם ממש דהא פשיט' שלא נכתב לשם בעלה קלל כ"א לשם אחר דלפה"נ גם על שם עירו קאי והוא ע"ד שכתב בחה"ר ה"ל לכאורה קשה לומר דלאו בשיטת ר"י רבו קאי.

אף גם מש"ש סי' ככ"ט דמקום לינדה אין לכתוב פי פעמים טועים. לכאורה הוא ג"כ שלא ע"ד שכתב בתוס' שלפנינו בשם ר"י שהוכיח שאין שינוי מקום לינדה פוסל דא"כ לא הנה נכון לכותבו כו' וסה"ת הרי או' דבאמת אין לכותבו משום שמה יטעה דמשמע דס"ל שאם יטעה יפסול.

וע' סמ"ק שכתב ג"כ שמקום לינדה נמנעו מלכתוב לפי שיש טועים. והגיה ע"ז הר"פ דיש לחוש שמה ישנה העיר ואמרי' שיננה כו' ושם עירו כו'.

משמע בהדיא דס"ל באמת פהפוסלים שיננה מקום לינדה. וא"כ נראה דה"ה סה"ת וכנ"ל. (ובהגמ"י פ"ד פנראה שהרפיב דברי סה"ת עם דברי סמ"ג בשם ר"י א"י הפנונה). וא"כ גם סה"ת וסמ"ק והר"פ קנימי בשיטת המחמירים ה"ל.

ובאמת במרדכי והג"א דפ' השולח בריש דבריהם משמע דהוי ס"ל דר"י פוסל בשיננה מקום לינדה וכבר הגרע"ק ז"ל שם אליבא דמהריב"ל פי' דברי המרדכי והג"א פן. שמתחילה הוי ס"ל (לר"י) דפסול.

ושר"ת ג"כ הכי ס"ל גם במסקנא ושפן משמע אף גם מתוס' שלפנינו אליבא דר"ת (וכבר"ש שלפנינו שכתב דמעשה הנה והכשירו ר"ת נראה ט"ס הוא וצ"ל ור"י). וכבר נתקשה הב"י למה לא הזכיר סה"ת הכשר שיננה מקום לינדה שפסק ר"י ולפי נ"ל באמת לא ס"ל אף ודאי עכ"פ לא ס"ל לסה"ת בהחלט שפסול.

שהרי גם במקום עמידה נסתפק שם בהדיא ומשמע בפוסקים דעכ"פ לא חמיר מקום לינדה ממקום עמידה (ואולי גם ר"י עצמו נסתפק במקום לינדה כדמשמע במרדכי והג"א. אף הרי התוס' (ורא"ש) כתב שהכשיר למעשה).

ועכ"פ הנה נראה חומרא גדולה מצד הפוסקים ה"ל הפוסלים בשיננה מקום לינדה ושיש לומר שהוא מדאורייתא ושגם הרמב"ם (ושאר פוסקים) הכי ס"ל (ושגם לר"ת ור"י או תלמידיו לא ברירא פולי האי ההכשר ונפל עיקר היסוד).

ולפ"ז מ"ש המרדכי והג"א שם דהוי מזונף מתוכו ר"ל ג"כ מדאורייתא ולפי ה"ל היינו אפילו במקום לינדה והיינו ע"ד ה"ל (וע' רמב"ם פ"ג ה"ח החילוק בין מזונף בין

כַּמְזוּנָה). וְשׁוֹב רְאִיתִי בְּתוֹשׁוֹ ת"ש סי' א' שְׁפָתַי דְּלֹכ"ע שִׁינָה שֵׁם עִירוֹ בְּטַל מְדַאֲרֵינִי תָא (דְּלֹא כג"פ) וְעכ"ז הִכְשִׁירוּ בְּמָקוֹם לִינְדָה דְּלִיפָא לְעוֹ.

מִשְׁמַע שְׁזָה ע"ד שְׁפִי הַבִּי"מ אֲשֶׁר לִפ"ז הוֹלִיד קוֹלָא גְבִי פִהוּ כַּנ"ל. וְהָרִי הַגְרַע"ק לֹא הִסְפִּים לְזָה כַּנ"ל.

וּמָה שֶׁהִבִּיא רְאִיָה מְדַבְרֵי מ"מ פ"ג ה"ד שְׁפָתַי דְּלֹכ"ע פְּסוּל לְגַמְרֵי אֵין רְאִיָה לְדַאֲרֵינִי תָא דִּישׁ לֹמַר דְּרַק מְדַרְבְּנֵן אִם נִשְׂאֵת תַּצָּא לֹכ"ע (וְדִלָּא כִלְח"מ) וְגַם מָה שֶׁהִבִּיא מְדַבְרֵי הַרָא"מ שֶׁהִגִּט בְּטַל יֵשׁ לֹמַר דַּר"ל מְדַרְבְּנֵן כּו' מְטַעְמָא דְּלַעֲזוֹ אוֹ הָעֵדִים דְּחִתְמֵי אֲשֶׁקְרָא. אֲבָל הָרַמְבַּ"ם וְהַפּוֹסְלִים בְּמָקוֹם לִינְדָה יֵשׁ לֹמַר דְּהֵינּוּ מְטַעַם הַנ"ל וְזֶהוּ דַאֲרֵינִי תָא. וְלִפ"ז וְדַאי בְּכַתָּב פִּהוּ עַל מִי שְׁאִינוּ.

לְהַפּוֹסְקִים הַנ"ל. הָרִי מוֹכַח דְּלֹא זֶהוּ הַמְגַרְשׁ.

(וְבְטַל מְדַאֲרֵינִי תָא). וּמִשָּׂא"כ בְּחִיטָר פִּהוּ אֵין רְאִיָה גַם מִהַפּוֹסְקִים הַנ"ל.

דִּישׁ לֹמַר שְׁקִיל אֲפִילוּ מְמָקוֹם לִינְדָה כִּינֵן דְּלֹא מוֹכַח כ"כ דְּלֹא זֶהוּ הַמְגַרְשׁ. כִּינֵן שְׁאִינוּ מְפֻנְרֵשׁ בְּגִט דְּבַר הַמְנַגֵּד (עַל הָאֵמֶת כְּבִמְקוֹם לִינְדָה) וְרַק מִפְּתֵי הוֹכָחָה מִבְּחוּץ כּו' וְזֶה תְּלוּי רַק בַּמ"ש הַר"י מוֹינָא הַנ"ל.

וְלִפ"ז הִנֵּה שְׁפִיר שִׁינָה חִילוּק הָאֲחֵרוֹנִים שְׁחִיטָה לְבִינֵיהֶם דְּאִף שְׁלַעֲנִין לְעוֹ כְּבַר נִתְבָּאָר דִּישׁ לֹמַר שְׁדוּמִים זל"ז וְלֹא רֵא"י זֶה כְּדִלְעִיל אֲבָל לִפִּי הַנ"ל דְּלֹא בְּרֹאִים תְּלוּי אֲלֹא בְּמָה שֶׁהוּא אֵמֶת אוֹ שְׁקַר לִפ"מ שְׁפָתוֹב בְּגִט.

וְדַאי נִרְאָה דְּתוֹס' פִּהוּ שֶׁהוּא שְׁקַר מְפֻנְרֵשׁ חֲמִירָא הַרְבֵּה מְחִיטָר שַׁע"כ"פ אֵין בְּגִט שְׁקַר מְפֻנְרֵשׁ וְלִפ"ז עוֹלָה יָפָה הַדְּמִיוֹן שְׁדִימָה בְּתוֹשׁוֹ מְאִיר נְתִיבֵי שֵׁם תוֹס' פִּהוּ לְשִׁנּוּי כִּינּוּי כּו' ע"ש וּמַעֲיֵן זֶה ע' בְּתוֹשׁוֹ הַרְשָׁבָא"א ס' אֲלֹף ר"ח שְׁמוֹ יוֹסִי הַגְּלִילִי וְכַתָּב הִירוֹשְׁלָמִי הָרִי שִׁינָה שְׁמוֹ כּו'.

(וְלִכְאוּרָה צ"ע דְּבַגְמָרָא ר"י הַגְּלִילִי וּר"י סְתָם תְּרֵי גִינְהוּ. וְכֵן יֵשׁ ר' יוֹסִי הַפִּהוּ וְא"כ בְּחִיטָר הַגְּלִילִי וְהַפִּהוּ נְמִי לְכְאוּרָה ע"כ אַחַר הוּא.

וְאוּלַי מ"מ לְפַעְעָמִים נִקְרָא יוֹסִי סְתָם וְהוּי דְּרָף סְפִירַת דְּבָרִים קִצָּת וְאֵין הַשְׁקַר מְפֻנְרֵשׁ. וְאֲפֶשֶׁר שְׁבָאֵמֶת תְּלוּי אִם נִקְרָא לְפַעְעָמִים סְתָם אִם לָאוּ וְצ"ע בַּכ"ז): אִף עַכ"ז לְמַעֲשֵׂה הָרִי בְּשׁו"ע פֶּסֶק בְּהַחֲלֵט בְּסִי' קכ"ח לְהַכְשִׁיר בְּמָקוֹם לִינְדָה.

וְעַם הַיּוֹת שְׁבָסִי' קכ"ט הֶעֱתִיק בַּס"ג דְּבָרֵי הָרַמְבַּ"ם. ע"כ דַּס"ל שְׁאֵין שִׁיטוֹת הַלְלוּ תְּלוּיּוֹת זב"ז וְדִלָּא כְּדִלְעִיל.

(אוּ דְּבִלְשׁוֹנוֹ אֵינוֹ מְקַפִּיד לְכַתּוֹב אֵינוֹ גַּט גַּם אֲפִסּוּלֵי דְּרַבְּנֵן. לְכֵן לֹא נִמְנַע מִלְהַעֲתִיק בְּזֶה לְשׁוֹן הָרַמְבַּ"ם וְכֵן מִשְׁמַע לְכְאוּרָה בַּב"י דַּס"ל בְּטַעְמָא דְּמָקוֹם דִּירָה מְשׁוּם לְעוֹ קְהָרָא"ש).

וְאִף גַּם רַמ"א יוֹתֵר נִרְאָה שֶׁהַדְּעוֹת שֶׁהִבִּיא הֵינּוּ רַק בְּמָקוֹם עֲמִידָה אֲבָל בְּמָקוֹם לִינְדָה מִשְׁמַע שְׁמַחֲלִיט לְהַקְלֵל כַּהֲב"י בְּשׁו"ע כַּמ"ש הַגְּרָא"א ז"ל וְכֵן מִשְׁמַע בַּב"ש סַסְק"ה וְסַקִּי"ג

ואף לפמ"ש הג"פ סקי"ח וסקל"ט דמשמע דס"ל דהיש פוסלים שפרמ"א קאי גם אמקום לידה.

מ"מ עכ"פ בשה"ד הכריע להקל. ואף הג"פ הכריע פן בסקי"א (אלא שכתב פיון שאינו אלא מדרבנו ולפי הג"ל צ"ע).

וכ"ה דעת מהרא"י ומהרמ"פ (וכל האחרונים שאנו נמשכים אחריהם בכ"מ) וא"כ נראה שתופסים עיקר פהתוס' ורא"ש. ולשיטה זו פבר נתבאר שיש מקום להקל גם בתוס' פהו בנשאת עכ"פ דלא תצא אלא שלמעשה ודאי צ"ע רב ושיקול הדעת ואני לא הורגלתי בזה ולא עלי המלאכה וכתבתי לא להלכה ולא למעשה רק מה שעלה ע"ד לצדד לכאן ולכאן וכ"ק שי' את אשר יבחר יקרב והמותר דברי בטלים ומבוטלים: ונהנה מה שבנד"ד אין השינוי כ"א באבי המתגרשת לכאורה לפ"מ שנתבאר לעיל לא נתוסף קולא כ"א מ"ש הבי"מ.

דהיינו שגם להרא"ש ופי' הרח"ש בתוס' דחיישי' ללעז שעפ"ז יש לומר עכ"פ פתרוץ ב' דג"פ דלא מכשרי אלא בשטרות ולא בגיטין מטעמא דלעז. בזה ס"ל מסברא וגם נסתייע מהראנ"ח וג"פ ססקמ"ט.

דמ"מ באבי המתגרשת ליכא לעז דלאו כ"ע ידעי כו' (אבל מש"ש עוד שפזה יש לצרף דעת העיטור אני יודע דלכאורה גם במגרש פשר להעיטור פיון דע"כ לית ליה טעמא דלעז). וכ"ק שי' הביא ראיה דיש לומר שפזה אפילו לכתחילה אין שום חיוב לכותבו והוצרף לזה לשיטתו.

אבל לפי הג"ל גם במגרש אין צריך מעיקר הדין. רק אם אולי ס"ל לכ"ק שי' דגם לפי הרא"מ ופנ"י יש לחלק בין שטרות לגיטין ולומר דבגיטין צריך לכתוב הפהו מצד תקנת ר"ג ומשא"כ בשטרות.

שפבר נתבאר שיש סעד לזה מדברי הבעה"ת שבב"י ח"מ דסי' מ"ט. (וראנית ר"ת היא רק שכל מה שאין צריך אין השינוי פוסל בו).

לפ"ז היו דבריו נכונים שלהא' שאין צריך וכל שום ע"ש האב וה"ה הפנינויים). א"כ ודאי ה"ה פהו.

אבל מש"ש דאף להא' דתקנת ר"ג בנכל שום היתה אף בשם האב. מ"מ יש לומר דכהן אין צריך כו'.

הרי זה דלא כדמשמע מדברי בעה"ת הג"ל וא"כ אף במגרש עצמו אין צריך לכתוב פהו. (גם הסברא שכתב דענין פהו ולוי א"א לאדם לשנותו בשהולך מיהוד' לגליל.

אני יודע הפנונה. וע' תשו' ח"ץ סי' ל"א דכשהחזיק א"ע ללוי אעפ"י שאינו לוי ס"ל לכתוב בגט הלוי.

כ"ש כשמחזיק א"ע בגליל שהוא ישראל שיהיה לכתוב וכל שום שפמא ביהודה הוא פהו או לוי באמת). ומ"ש להביא ראיה מהפולוגתא בשינה בכינוי האב שבמכמ"א שע"ד סי' לך"ד.

דלפ"מ שנוטה שם המכמ"א להכשיר ה"ה פאן. לפע"ד ז"א שהוא אתי עלה משום דס"ל שם דכל שאין ראוי לכל לכותבו אפילו ממנהגא (וכההוא פינוי טראנטו דאיירי שם). אפילו משום לעז אין לחוש בו. דכיון דרק דרך מקרה פתבו אין הוראים נותנים לב ע"ז אם שינה בו כו' ע"ש.

אבל כל שיש מנהג עכ"פ לכותבו. פיון שהורגלו לכותבו נותנים הוראים לב ע"ז ויש לעז עכ"פ ובנד"ד בכהן אפי' באבי המתגרשת יש מנהג עכ"פ.

גם מ"ש דאף למהרי"ט ומהרח"ש הפוסלים שם. יש לומר דכינוי האבות חמור משום דאם פתב הפינוי לבד ג"כ פשר בדיעבד נהלא דבר הוא ומשא"כ בכהן.

נהגם שחילוק זה נכון. ויש לזה סעד מדברי מהרא"י סי' קצ"ז ובתה"ד ססי' רכ"ח שפסקלק בין בן פלוני שיוצאים בו בלחוד והוי מטבע חקמי' לבין מקום לידה כו'.

אבל זהו ע"ד פי' הרא"מ וסיעתו (וגם במגרש יש להקל לפ"ז פמו שנתבאר) אבל מהרי"ט והרח"ש פוסלים שם מטעמא דלעז וס"ל שגם התוס' פהרא"ש ס"ל כמפורש בדבריהם שם (וכמו שנתבאר לעיל) ולפ"ז ודאי בענין פהן (בין במגרש ובין באבי) אם יש בזה משום לעז ודאי פסול (ובאמת גם מה דפשיטא ליה להמכמ"א שם דכל שאפילו ממנהגא אין ראוי לכותבו לא שייך בו לעז ומפח זה נתקשה שם הרבה בדברי מהרי"ט ורח"ש.

חידוש הוא. ולא ראיתי כזאת.

ולפה"נ כל הפוסקים לא ס"ל הכי אלא כל דשייך ביה לעז אפילו אם אין צריך לכל לכותבו פסול לפ"ד הרא"ש וסיעתו החוששים לטעמא דלעז. וכדמוכח מדברי הג"פ סקל"א בההיא דהתחכם או הרב שזהו כל חילו דהמכמ"א שם).

גם מ"ש עוד דהתם היינו טעמא דהרח"ש שכל אדם נקרא בכינויו כו' משא"כ גבי פהן שאינו נקרא בפי' כל רק בשמו. הנה לפ"ז גם במגרש פן הוא וכבר נתבאר דלפ"מ דהוי ס"ל לג"פ סקל"ו דמוכח מתוס' ורא"ש להכשיר בתוס' פהן ודאי ע"כ דליכא בזה משום לעז.

וכבר נתבאר סברא בזה שיש לומר שהפרסום שאינו פהן הוא רק בשב ווא"ת כו'. אבל מה שאינו נקרא בפי' כל פלוני הפהן.

אינו ברור כ"כ. דלכאורה גם במקום דירה שפתב הרא"ש שאדם נקרא ע"ש כף פלוני במקום פלוני ע"כ צ"ל דלפעמים יש לה אדם שנקרא כף (ולא פלוג).

וא"כ ה"ה בכהן. (וכמו ר"י הפהן בגמרא.

וכן עתה ר"י הפהן ממאהליב). ובמכמ"א שע"ד סי' כ"ז איתא דאדם נקרא ע"ש כהונותו יותר ממה שנקרא ע"ש מקום דירתו ע"ש.

(ואולי היינו ע"י חתימה וקריאה לס"ת). ומ"ש עוד שלא החמירו אלא שלא תנשא כו'.

ויש לומר דה"ה פאן זה נכון וכבר נתבאר שגם ברמ"א סס"ט דמשמע בהדיא דפוסל בשינוי בכינוי האב יש לומר ג"כ שר"ל פדין הפסולי דרבנן דסי' ק"ן ובשינה עצם שם

הָאָב דְּתַצָּא יֵשׁ לְוֹמֵר דְּהֵינּוּ מְשׁוּם דְּצָרִיף לְקֹתְבוּ לְכַתְחִילָה כּו' וּלפ"ז גַּם בְּתוֹס' פִּהוּן
בְּמַגְרֵשׁ אַף אֵי אֵית בֵּיהּ מְשׁוּם לַעֲזוּ יֵשׁ לְוֹמֵר דְּלֹא תַצָּא פִּינּוּ דְאִין צָרִיף לְקֹתְבוּ וְכַדְלַעִיל
וּמ"ש וְשִׁלְכָאוּרָה הֵינָה נ"ל רְאָיָה לְהַקְל מְשִׁינָה שֵׁם הַנְּהָר.

אַלְא שְׁגַם שֵׁם יֵשׁ דְּעוֹת לְפִסְוֹל כּו'. כְּבָר נְתַבָּאר דְּמַדְבְּרִי מַהֲרִי"ק וּמַהֲרִמ"פ שְׁפַתְב שְׁוֹה
תְּלִיא בְּפִלּוּגְתָא דְר"י וְרַאבִּי"ה.

מְשִׁמַע דַּס"ל כְּפִי הֲרֵא"מ בְּתוֹס' וְלִכְן פִּשֵׁר לְר"י. וּסְפִיקוּ דְרַד"ךְ יֵשׁ לְוֹמֵר דְּהֵינּוּ אֵי
כַמ"ש הֲרֵא"ש דְּאָף לְר"י חֵינְשִׁינּוּ לְלַעֲזוּ וּלפ"ז יֵשׁ לְפִסְוֹל בְּנְהָר.

וְאֵי פְּהֵתוֹס' וְכְפִי הֲרֵא"מ הָרִי נְהָר אֵין צָרִיף לְכַתּוּב וְכָשֵׁר. וּבְדַבְּרִי רַמ"א שְׁהַכְשִׁיר
בְּהַחֲלֵט כְּבָר דְּבָרוּ הַפּוֹסְקִים).

וְגַבִּי פִּהוּן נְמִי בְּהָא תְּלִיא אֲפִי בְּמַגְרֵשׁ וְלֹא עוֹד אַלְא שְׁגַם לְהֲרֵא"ש וְהֲרַח"ש בְּתוֹס' עֲדִינּוּ
לְעַנּוּן פִּהוּן סְפִיקָא הָוִי דְלִפִּי תִירוּץ הָא' דַּג"פ מוּכַח דְּכָשֵׁר וְשַׁע"כ אֵין בְּזָה מְשׁוּם לַעֲזוּ.
וְכַדְלַעִיל.

וּמ"ש דְּגַם בְּשִׁינָה מְקוּם לִינְדָה יֵשׁ פּוֹסְלִים. הָא נְדָאִי.

וּכְבָר נְתַבָּאר מַה שְׁהֵינָה נְלַפַּע"ד לְדוּן לְחוּמְרָא מִכַּח דְּעוֹת אֵלוּ. וְהַפִּל שְׁיִיף גַּם בְּאַבִּי
הַמְתַּגְרֵשֶׁת (דַּג"כ לְפִי הַפְּתוּב בְּגַט ע"כ עַל הָאֲמַת מוּכַח דְּלֹא זוּהִי הַמְתַּגְרֵשֶׁת).

וּמ"ש וּמ"מ כּו' עַד יֵשׁ לְצַדֵּד שְׁלֵא תַצָּא כְּבָר נְתַבָּאר מַה שְׁלַפַּענ"ד הֵינָה נְרֵאָה לְצַדֵּד גַּם
בְּמַגְרֵשׁ וְכֵאֵן נְתוֹסְרָף עכ"פ הַקְּוֹלָא שְׁהוֹסִיף הַבִּי"מ מְסַבְרָא וְעַפ"י סִיּוּעַ מַהֲרַאנ"ח כַּנ"ל.
וְגַם עכ"פ אֵין לְפִינּוּ פּוֹסְקִים הַמְחַמְרִים בְּזָה בְּפִירוּשׁ שְׁתַצָּא.

דְּאָף הַנּו"ב שְׁדִיבְר בְּזָה וּבַמַּה"ת סִי' ק"ט מְחַלִּיט יוֹתֵר לְהַחְמִיר מ"מ לֹא פִי שְׁאָם נְשִׂאֵת
תַצָּא. וְהַג"פ וְתו"ג וּמַאִיר נְתִיבִים לֹא דִיבְרוּ בְּפִי כ"א בְּמַגְרֵשׁ (רַק מַהֲב"ח בְּתִשׁוּ' סִי'
צ"ג הַנ"ל מְשִׁמַע חוּמְרָא ע"ש בַּמ"ש בְּעַנּוּן ב' גִּיטִין בַּב"א): וּמַעֲתָה אָבוּא (מְעַט) לְעַנּוּן
לְהַצְרִיף גַּט אַחֵר.

הֵנָּה מ"ש כ"ק שִׁי דַּג' גִּיטִין פְּסוּלִין שְׁבַמְשִׁנָה מְשִׁמַע מְכַל הַפּוֹסְקִים דְאִין צָרִיף. וְשְׁמַשֵּׁם
קִצַּת קִשָּׁה עַל הַרְמַב"ם כְּבָר נְדַבְּרַנוּ בַּע"פ שְׁאִינִי יוֹדַע מְנַלן.

וּלְהַרְמַב"ם וּדָאִי כָּל הַפְּסוּלִי דְרַבְּנָן שְׁוִין. וְעִיקַר יְסוּד דִּינֵיהֶם הוּא מַהֲרָ דַּג' גִּיטִין דַּס"ל
לְמַסְקָנָא שֵׁם.

מַתְנִי דְתַנִּי ג' דוּקָא ר"מ הִיא וּלְרַבְּנָן כּוֹלָם שְׁוִין כַּמ"ש הֲרֵא"ש וְשְׁאָר פּוֹסְקִים בְּשֵׁם
רַה"ג. וְגַם לְרַמְב"ן שְׁבָר"ן שְׁלַפ"מ דְקִי"ל כַּמ"ד בַּג' גִּיטִין דְלֹא תַצָּא מַתְנִי רַבְּנָן אַתִּי'.

וְהֵרָף ג' חֲלוּקִים מְשִׁאָר פְּסוּלִי דְרַבְּנָן הֵינּוּ רַק דְּבִשְׁאָר פְּסוּלִי דְרַבְּנָן כְּשִׂאִין לָהּ בְּנִים תַצָּא
מַשֵּׁא"כ בְּהֵרָף ג'. אַבָּל כְּשִׂישׁ לָהּ בְּנִים דְּבַכּוֹלָם לֹא תַצָּא.

מְשִׁמַע שְׁאִין חֲלוּקִים בִּינֵיהֶם. וְכִינּוּן שְׁלֵא רְאִינוּ חוּלְקֵי אַמ"ש הַרְמַב"ם מְטוּש"ע כָּל שְׁלֵא
תַצָּא נוֹתְנִים לָהּ גַּט.

וּדָאִי ה"ה בְּהֵרָף נ'. וְכ"ה בְּהֵרָף בַּמַּהֲרַא"י סִי' כ"א וְג"פ סִי' קכ"ז סַק"ה.

ובהיא דהמגיה שבמ"ל רפ"י שְהביא כ"ק שי' שְרש"י חולק על עיקר דין זה צ"ע (בכ"ד
ואין הזמ"ג והמוכ"ז דוחק). ולכאורה מה שְהקשה נָשם (על תירוץ ב' בנ"י) מהו דתשו'
רש"י דאירי בְשִׁינָה שְם הָאם דְהוי דְרַבְנָן.

יש לומר דרכ"י ס"ל דְהוי דאורייתא וכמ"ש מהרא"י סי' קל"ח דְהוי בְכָלֵל שְמוֹ וְשָׁמָּה
וְכַדְעַת הַב"ח וְתָשׁוּ' ת"ש וְנִתְבָּאָר לְעִיל שְׁלֵהֲרַבָּה פּוֹסְקִים יֵשׁ לומר דְכָל כה"ג הָוי
דאורייתא. אֵלָא שא"כ גַּם בנ"ד יֵשׁ לומר כֵּן לַפ"מ שְׁנִיתְבָּאָר לְעִיל.

גַּם עֵיקַר הַחִילוק בֵּין חֲשָׁשׂא דאורייתא לְדְרַבְנָן. אינו מוכן כ"כ לְעַנְּנָן זֶה דַּלְפָה"נ הַטַּעַם
לְחוּשׁ לְגַט שְׁנֵי הוּא מְשׁוּם כְּעֵין לְעַז דְרֹאִים דְלָאו כ"ע דִּינָא גְמִירֵי כו'.

אָף מ"ש כ"ק שי' דְלְרִש"י אִם תְּקַבֵּל גַּט שְׁנֵי ע"כ תִּצָּא. לְכַאוּרָה אִינוּ מְוכַרְח דִּישׁ לומר
דְלָא אָמַר אֵלָא דִּיאִין רֹאוי לְהַצְרִיכָה.

ומ"ש דָּאם אָתָּה מְצַרִיכָה גַט נְמַצְאָתָא וְסָרְהָ כו' אָפְשָׁר דר"ל דְבְעֵינִי הָעוֹלָם יְהִיָּה כְּאֵלוֹ
אָסוּרָה וְהָרֵי זֶה כְּעֵין חֲשָׁדָא וְלְעַז. או שְׁעִי"ז הַבְּעַל יְהִיָּה לְבוֹ נוֹקְפוֹ וּפּוֹרְשׁ.

שְׁכַעֲיִן זֶה מְצִינּוּ בְפִי הַרְמַב"ן וְר"ן דְבְרֵי רִש"י דַּפ"ק דְכְתוּבּוֹת י"ד א' ד"ה וְהָא נְמִי
כְּדִיעֵבַד דְמִי ע"ש. וה"נ יֵשׁ לומר כֵּן כְּדִי שְׁלָא לְהַמְצִיא פְּלוּגְתָּא רְחוּקָה וּלְפ"ז יֵשׁ לומר
שְׁרִש"י לָא פְּלִיג כְּלָל עַל הַרְמַב"ם וְשָׁאָר פּוֹסְקִים הַנְּ"ל.

דִּיאִין לְדַמּוֹת מְיֻלְתָּא לְמִילְתָּא. וְלָא כ"כ כ"א כְּמוֹ גַבֵּי קָלָא דְלְכַתֵּר נְשׁוּאֵי דְלָא חִיִּישִׁינָן
לִיהָ כְּלָל וְכֵן בְּהַךְ דְשִׁינָה שְׁם הָאָב וְהַחֲזוּק בְּשֵׁם זֶה דַּס"ל מְעֵיקַר הַדִּין דְכָשֵׁר כַּמְש"ש.

ובפ' הַמְבִיא (ר"ד י"ט) דְאָמְרֵי כְּדָאי הוּא ר"ש לְסַמְנָה עֲלִיו בְּשֵׁה"ד פִּירִש"י שְׁהֲלָף זֶה
לְדַרְכּוֹ אוֹ שְׁנִיסַת כו' וּפִי' הַג"פ סִי' קכ"ז סַק"ט דר"ל דָּאם נִיסַת אִפִּי' בְּעֵלָה הָא' כְּעִיר
אִין צְרִיף גַט אַחַר כְּדִקִּי"ל בְּעֵלְמָא בְּסִי' ק"נ כו'.

וא"כ לָא פְּלִיג רִש"י. וע"כ גַּם לְרִש"י אִם יִתֵּן גַּט לָא תִאָּסַר עֲלִיו דַּא"כ הָדַר קוֹנְשִׁית הַג"פ
שְׁם פְּשִׁטָּא כו'.

אֵלָא דַּלְפ"ז עַכ"פ שְׁמַעֲיָ דְכָל כה"ג חֲשִׁיבָא שֵׁה"ד וְיֵשׁ לומר דַּלְכ"ע אִין צְרִיף גַט אַחַר
בְּכה"ג שְׁיֵשׁ עַל מִי לְסַמְנָה (כְּעֵין הַתָּם כְּדָאי הוּא ר"ש כו') וְיֵשׁ לומר דְהִינּוּ טַעְמָא דַּהַב"י
בְּשׁו"ע ס"י שְׁם בְּהַךְ דְמֻקְדָּם שְׁבַמְהֵרָא י.

אָף הָרֵי מַהֲרָא"י חוֹלֵק שְׁם (וְכַתֵּב דִּיּוֹתֵר יֵשׁ לְחוּשׁ לְהַבָּא מְחַשְׁשׁ לְעַז עַל הַבְּנִים דְעֵבֵר.
וה"ה לְעַנְּנָן חֲשָׁשׁ לְעַז עַל הַבְּעַל מְצַד הַגַּט כו' יֵשׁ לומר דִּיּוֹתֵר יֵשׁ לְחוּשׁ שְׁיָדוּר כָּל יָמֵיו
בְּאִיסוּר כו') וְנִרְאָה דְתַלּוּי לְפִי אִיכוּת עֵיקַר הַדִּין וְדַעוֹת הַפּוֹסְקִים לְהִיכֵן נוֹטָה כַּמְש"ש כ"ק
שִׁי' ג"כ.

וְכַבֵּר כְּתַבְתִּי שְׁאִין בּוֹ דַּעַת הַמְכָרִיעַ. אָף אִם אִין חֲשָׁשׁ אִיסוּר ע"י הַגַּט כַּנ"ל לָא הִיָּה לְנוּ
לְשָׁקוֹל כ"כ.

אָף רִאִיתִי שְׁהַמְגִיָּה בַּמ"ל כְּתַב שְׁגַם הַטוּר סִי' מ"ו כְּרִש"י. וְרִאִיתִי בְּטוּר שְׁגַבֵּי קָלָא
דְכַתֵּר נְשׁוּאִין לָא הֶעֱתִיק דְבְרֵי רִש"י כְּלָל.

אָלָא פּוֹנוֹתוֹ לַמ"ש הַטּוֹר שֶׁם גָּבִי נִתְקַדְּשָׁה אַחַר שְׂיָצָא עָלֶיהָ קוֹל שְׁדוּקָא נִתְקַדְּשׁ אֲבָל
אִם פְּנִסָּה אֲסוּרָא לֹא אַחַר שְׂגִירָשָׁה הָרֵאשׁוֹן שְׂפִינּוֹן שְׂמַצְרִיכִים כּו'. וּלפ"ז מִשְׁמַע שַׁע"י
הֵגֵט נְאֻסָּרָה.

וַיֵּשׁ לֹאמַר שַׁכ"ד רַש"י ג"כ. כְּמוֹ שְׂחִיבְרָם הַמְּנִיָּה שֶׁם.

אִךְ הַמְּנִיָּה הִרְפִּיב לְשׁוֹן הַטּוֹר עִם לְשׁוֹן רַש"י שֶׁהִתְחִיל בְּנִשְׂאֵת אַחַר שְׂיָצָא הַקּוֹל (שְׂגִירָה
הַנְּדוֹן דְּטוֹר) וְסִיּוּם לֹא מִפְּקִינּוֹ לֵאמֹר דָּאִם אַתָּה מַצְרִיכָה גֵט נִמְצָא אוֹסְרָה כּו' (וְזֶה לְשׁוֹן
רַש"י). וּבְאֵמֶת הוּא תְּמוּנָה.

דְּמִשְׁמַע דְּבִנְשֵׂאֵת אַחַר שְׂיָצָא הַקּוֹל מִתְּרַת לְזֶה שְׂנִשְׂאָה וּבְלִי גֵט מְרֵאשׁוֹן. וּז"א ע"ש
בְּגִמְרָא וּפּוֹסְקִים.

(גַּם הַלְּשׁוֹן מִצַּד עֲצָמוֹ אֵין לוֹ מְצִיאֹת דַּמ"ש לֹא מִפְּקִינּוֹ לֵאמֹר מִשְׁמַעוּ מִזֶּה שְׂנִשְׂאָה וְאִיךְ
שְׂיָיךְ לֹאמַר מִשׁוּם דַּא"כ נִמְצָא אוֹסְרָה כּו') וְע"כ יֵשׁ שֶׁם ט"ס). וּבְאֵמֶת רַש"י וְטוֹר הֵם
עֲנִינִים חֲלוּקִים דְּרַש"י קָאִי אֶקְלָא דְּבַתֵּר נִשְׂוֵאִין דְּלֹא חִיּוּשִׁינּוֹ לִי וּמִתְּרַת לְבַעֲלָהּ.

וְע"ז פֶּתַח דְּגַם גֵּט מֵהָא' לֹא אֶצְרַכּוּהָ מִשׁוּם שַׁע"י הֵגֵט יִתְחַזַּק הַקּוֹל וְנִמְצָא אוֹסְרָה כּו'.
וַיֵּשׁ לֹאמַר דְּהֵינּוּ שְׂיָיָהּ פְּעִין לַעֲזוֹ כּו' וְכַנ"ל.

וְהֵינּוּ קוֹלָא. וְהַטּוֹר קָאִי אֲנִתְקַדְּשָׁה אַחַר הַקּוֹל שְׂהֵדִין הוּא מְגַרֵּשׁ רֵאשׁוֹן וְנוֹשֵׂא שְׂנִי.

וְע"ז אֲתִי לְהוֹסִיף חוּמְרָא דְּדוּקָא נִתְקַדְּשָׁה הַנּוֹתְרָה לְשְׂנִי אַחַר הֵגֵט. אֲבָל פְּנִסָּה אִפִּי' אַחַר
שְׂגִירָשָׁה הָא' אֲסוּרָה עַל הַשְּׂנִי עוֹלָמִית (עִי' לְכוּן הַשׁו"ע אַף אַחַר שְׂגִירָשָׁה).

וְא"כ מְגוּפָה דִּינוֹ שֶׁל הַטּוֹר וְדָאִי אֵין רְאָיָה כְּלָל לֹאמַר שֶׁהֵגֵט יְגָרוּם אִיִּסוּר הִיכָא דְּבִלֵּא"ה
מִתְּרַת. דְּהֵתֵם בְּלִי הֵגֵט פְּשִׁיטָא שְׂאֲסוּרָה (גַּם בְּנִתְקַדְּשָׁה).

אֲלָא דְּהַלְּשׁוֹן שְׂכַתְּב (אֲסוּרָה אַחַר שְׂגִירָשׁ כּו' וְלֹא פֶתַח אִפִּי' כּו' וְסִיּוּם) פִּינּוֹן שְׂמַצְרִיכִים
אוֹת' גֵּט מְרֵאשׁוֹן כּו' וְנִמְצָא כּו'. מִזֶּה מִשְׁמַע לְכַאוּרָה כְּאֵלוֹ ר"ל שֶׁהֵגֵט יְגָרוּם הָאִיִּסוּר.

אֲבָל נִרְאֶה דַּע"כ צְרִיךְ לְתַמְנֵן הַלְּשׁוֹן קֶצֶת. חֲדָא דְּהָא בְּלֵא הֵגֵט כ"ש שְׂאֲסוּרָה כַּנ"ל.

וְעוֹד דַּלפ"ז מִשְׁמַע שְׂבְּאֵמֶת אֵין צְרִיךְ גֵּט מְרֵאשׁוֹן כְּלָל וּז"א דְּצְרִיךְ לְהַתִּירָה לְשׁוֹן
מִשָּׂא"כ רַש"י דְּקָאִי אֶקְלָא דְּבַתֵּר נִשְׂוֵאִין א"ש מ"ש שְׂאִם אַתָּה מַצְרִיכָה גֵט כּו' דְּבְּאֵמֶת
אֵין צְרִיךְ גֵּט כְּלָל. וּמִתְּרַת לְזֶה שְׂנִשְׂאָה רַק שְׂאִם שְׂאֵתָה רוּצָה לְהַחְמִיר וּלְהַצְרִיכָה יְגָרוּם
לְאִוְסְרָה כּו' וּר"ל כְּאֵלוֹ אוֹסְרָה כּו' כַּנ"ל.

נִלְפַעַנ"ד שֶׁהַטּוֹר פֶּתַח זֶה לְטַעַם וְרְאָיָה לְדְּבָרָיו (כִּי דִין זֶה אֵינוֹ בְּגִמְרָא וּפּוֹסְקִים רַק הוּא
כ"כ מְדַעַתוֹ) וְשִׁיעוֹר הַלְּשׁוֹן הוּא שְׂפִינּוֹן שְׂמַצְרִיכִים כּו' ר"ל פִּינּוֹן שַׁע"כ עַפ"י דִּינָא דְּגַמְר
מַצְרִיכִים אוֹתָהּ גֵּט מְרֵאשׁוֹן (כְּדִי לְהַנְּשֵׂא לְמִי שְׂיָיָהּ דְּהָא קָלָא דְּמַקְמִי נִשְׂוֵאִין וְאִירוֹסִין
חִיּוּשִׁינּוֹ לִיָּהּ).

מִזֶּה מוֹכַח) דְּמַחְזְקִינּוֹ לֵאמֹר בְּחִזְקַת שְׂהִיָּתָה אֲשֵׁתוֹ. וְלִכּוֹן פְּשִׁכְּנִסָּה נִמְצָא שְׂבָא עָלֶיהָ בְּזוֹנוֹת
וְאֲסוּרָה עָלָיו עוֹלָמִית.

עַכ"פ נִרְאֶה שְׂאֵין מִזֶּה רְאָיָה לְהִיכָא שַׁע"כ"י דִּין אִם נִשְׂאֵת לֹא תִצָּא. שְׂאִם תִּקְבֵּל גֵּט
מְרֵאשׁוֹן תִּאָּסֵר עַל בַּעֲלָהּ.

וְלִכְאוּרָה יֵשׁ לְפַקֵּק עוֹד מִתְּשׁוּ' הָרָא"שׁ וְרִשְׁבִּ"א שְׁבִטוֹר שֵׁם וּבְרַמְ"א וְאַחֲרוֹנִים רְסִי' ו' וְרְסִי' י' וְסִי' מ"ח. דָּגַם עַל יְדֵי גֵט שְׁלַרְוֹנָחָא דְמִלְתָּא יֵשׁ אוֹסְרִים לְכַהֵן וְלִקְרוֹבִים וְכַה"ג.

וַיֵּשׁ לְזֶה יְסוּד בְּגִמְרָא דְקְדוּשִׁין דַּס"ה. דְּמִשְׁמַע שְׁגָם שְׁבִלָא הֵגֵט מִוֹתֵר בְּקְרוֹבִים.

וְע"י הֵגֵט יְוָגֵרָם שְׁיֶאֱסֹר וְכַמ"ש הָרִשְׁבִּ"א בְּתִשׁוּ' וְאִין לְהֶאֱרִיף בְּעַת לְקַצֵּר. וּבְכֻלָּל גְּרָאָה דְאִין רְאָיָה גַם מִשָּׁם לְעִנְיָן לְהוֹצִיאָהּ מִבְּעֻלָּה ע"י הֵגֵט הַב'.

וְנִרְאָה יוֹתֵר דְּהֶעֱיָקֵר תְּלוּי בְּשִׁיקוּל הַדְּעַת בְּחוּמָר גּוּף הַפְּסוּל דְּהֵגֵט דַּנְד"ד וְכַדְלָעִיל. וּמִסְבָּרָא חִיצוֹנִית כְּבָר אֲמַרְתִּי בַע"פ שְׁלִכְאוּרָה אִם נִחְיִיבָנָה לְפִיִּסוּ בְּמִמּוֹן רַב יֵשׁ חֲשֵׁשׁ קִצְתָּ יוֹתֵר לִזְמַר שְׁעִי"ז יִהְיֶה לְעַז וְשִׁישׁ סְמָךְ לְזֶה מִמ"ש הַב"ש רְסִי' ו' לְחֻלְק אִם הַב"ד הֶצְרִיכוּ אוֹ נִתְּן מְעַצְמוֹ.

וּבְתִשׁוּ' רִש"ל שְׁהֵבִיא שָׁם גְּרָאָה דְּהֵינּוּ הַחִלּוּק בֵּין כּוֹפִין לְמִבְקָשִׁים (לְהֵרָא"ם וְרַמְבַּ"ם). וְא"כ דְּרָף בְּקִשָּׁה קִיל טְפִי.

וְע"י פִּיזוֹר מְמוֹן הֶרְבֵּה אֶפְשָׁר דְּהֵי כִּמוּ בְּכַפְי' כּו' וְהֶעֱיָקֵר תְּלוּי בְּשִׁיקוּל הַדְּעַת בְּגוּף הַדִּין כּו': סִימָן ל"ו (לְסִי' קַנ"ד) שְׁאֵלָה בְּעוֹשָׂה שְׁלִיחַ הוֹלְכָה קוֹדֵם שְׁיִצְוָה לְסוֹפֵר לְכַתּוּב: תְּשׁוּבָתוֹ בִּזְהָ הוּא לְכ"ק אֲדַמּוּ"ר הַנְּאֻן הַחֲסִיד הָאֲמִיתִי מוּה' מְנַחֵם מְעַנְדִּיל זְצוּק"ל [וְכַמְדוּמָה לִי שֶׁהֲר"ז נ"י הַנְּזָכֵר בְּתִשׁוּ' זֶה הוּא הֵרָה"ג חו"ב הַמְּפֹרָס מֵהוֹר"ר זְלָמָן מְפֶאֱרִיטֵשׁ נ"י]: בְּעִנְיָן דְּבָרֵי הֵרָה"ג מוּה' זְלָמָן נ"י.

מָהָא דְּנִזְזִיר (י"ב:): דְּכָל מִלְתָּא דְּלֹא מְצִי עֶבֶיד הַשְּׁתָּא לֹא מְצִי מִשְׁנֵי שְׁלִיחַ וְדָבָרֵי הַתּוֹס' שָׁם (ע"א) ד"ה בְּאִשָּׁה אֲשֶׁר לְכְאוּרָה לֹא הִיָּה מִתְּקַבֵּל אֲצֵלֵי זֶה כָּלָל. דַּא"כ גַּם בְּכָל פְּתוּבוֹ וַתְּנוּ שְׁבַגְמָרָא (ס"ה).

ס"ו:): גַּמִּי נִימָא הָכִי כּו'. א"ו לֹא שְׁיִיף בְּזֶה עִנְיָן הַנְּ"ל (כִּמוּ מִטְעַם שְׁאֲמַרְתִּי לְכְאוּרָה.

דְּזֶה דְּוָקָא הֵיכָא דְּהָא דְּלֹא מְצִי עֶבֶיד הוּא מְצִד הַדִּין לֹא מְצִד הַמְּצִיאוֹת שְׁעֵדִינָן לֹא נִכְתּוּב כּו' וְכַה"ג וְכַמְשִׁי"ת אִי"ה). בְּבוֹאֵי לְבֵיתִי רְאִיתִי בַנ"ב מַה"ת בְּדוֹרֵשׁ לְצִיּוֹן סִי' י"ג (ד' נ"א ע"ג) עֲמִד בְּאֲמַת אֵהָא דְּכַתְּבוּ וַתְּנוּ מִהָד דְּנִזְזִיר עַד שְׁמִפְחַם זֶה חוֹלֵק עַל ר"ת שְׁבַתוֹס' שָׁם וְס"ל דְּכָל שְׁבִידוֹ אִף שְׁמַחְנוֹסֵר מְעַשָּׂה נִקְרָא מְצִי עֶבֶיד הַשְּׁתָּא וְעִי"ז הַנּוֹכַח לְהַמְצִיא פִּי חֲדָשׁ דְּהָא דְּלֹא מְצִי עֶבֶיד הַשְּׁתָּא קָאֵי עַל הַשְּׁלִיחַ כּו' ע"ש וְדִלָּא כְּרִש"י וְתוֹס' וְכָל הַפּוֹסְקִים (וּמִמִּילָא הֵגֵם דְּשָׁם בְּתִשׁוּבָה חֵאָה"ע סִי' ס"ט וְסִי' ע' גְּרָאָה דְּאִיָּהוּ מְחִזִּיק בְּפִי שְׁלוֹ.

מ"מ קָנְשָׁה לְסִמּוֹן עֲלֵיו בְּזֶה). וּבְנֵי הָרַב ר"ש שָׁם (וּבְשִׁיבַת צִיּוֹן סִי' פ"ו) תִּירָץ דְּבִאוּמֵר פְּתוּבוֹ וַתְּנוּ שְׁאֲנֵי דְּהַשְּׁלִיחוֹת מִתְּחִיל מִשְׁעַת הַכְּתִיבָה וְזֶה מְצִי לְמִעֲבַד הַשְּׁתָּא ע"כ גּוֹמֵר ג"כ שְׁלִיחוֹת הַנְּתִינָה כּו'.

וְכַתְּבַת שְׁהָרִי זֶה דּוּמָה לְש"ה לְמָקוֹם רְחוּק. דַּג"כ הַבְּעַל לֹא מְצִי עֶבֶיד הַשְּׁתָּא הַנְּתִינָה לִיד הָאִשָּׁה כִּינּוּ שְׁהִיא רְחוּקָה מִמְּקוֹמוֹ.

אֵלָא שְׁע"כ הֵינּוּ טַעְמָא כִּינּוּ שְׁהַשְּׁלִיחוֹת מִתְּחִיל מִתְּחִילַת הַהֲלִיכָה כּו' ע"ש. וְא"כ לְפ"ז בַּנ"ד שְׁלֹא עָשָׂה הַש"ה כ"א עַל הַנְּתִינָה בְּלִבָּד וְטָרַם כֹּא' לְסוֹפֵר וְלְעֵדִים כּו' לֹא שְׁיִיף תִּירוּץ הַנְּ"ל וַיֵּשׁ מְקוֹם לְדָבָרֵי הַר"ז נ"י.

אף על האמת תמיה לי התירוץ הנ"ל דלפ"ז א"א לעשות ש"ה קודם הפתיכה כ"א דוקא להסופר ולא לאחר פלל. וזה נדאי אינו.

וגם הר"ז נ"י מודה דאחר שאמר לסופר פתוב (עכ"פ) יכול לעשות ש"ה גם לאדם אחר. שכן משמע נדאי מלשון השו"ע גבי אם הבעל נחפז לקחת בשה"ג דסי' קנ"ד ס"ל ע"ש. (וגם בגמרא נראה דימצא משמעות עכ"פ לזה. כמו במתני' דס"ו ב' אמר לג' תנו כו'יאמרו לאחרים ויקתבו כו' ומסתמא הנתנה יתנו בעצמם. וכמ"כ גבי הא דשלחו לשמואל שם ובכל אומר אמרו לסופר כו' דמסתמא הם עצמם יתנו. וכן בד' ס"ג ב'.

כתבו ותנו לשליח כו' ופירש"י לשליח שלי שמיניתי הרי מינה ש"ה לזה קודם שפתבו אלו כו'). והר"ז נ"י פמנדמה שסופר שיש חילוק בין כשא' תחיל' לסופר פתוב. ואח"כ לשליח הולך. דבכה"ג איני בשו"ע בשה"ג ס"ל הנ"ל. דזה ש"ד. לבין פשעשה הש"ה גם קודם שא' לסופר פתוב.

כבנ"ד דבכה"ג לא מצי משני שליח. וס"ל דמש"ה המציא מהר"מ בסג"ש סקס"א דכשהבעל נחפז לקחת למנות שליח שימסור הגט ליד ש"ה.

והיינו משום דכיון שחידש לנו רמ"א בשה"ג דסי' קנ"ד סכ"ד וכ"ה וכ"ז שיש למנות השליח קודם הציווי להסופר כו' וכמו שנסדר ג"כ בס"מ שם סק"כ. וא"כ בשלמא בכל ש"ה שהבעל עצמו מוסר לידו.

עיקר השליחות נגמר בפעולה שהבעל מוסר לו הגט וחוזר ואומר לו הולך כו' כבסה"ג סצ"ח ובס"מ שם סמ"ב. אבל כשנחפז לקחת משם.

אם נעשה כמ"ש רמ"א למנות טרם שאומר לסופר פתוב. לא מצי משני שליח בכה"ג פנ"ל.

וע"כ המציא מהר"מ שימנה שליח אחר שהוא ימסור הגט לש"ה ויאמר לו הולך כו' נאז. ונגמר עיקר השליחות דש"ה. (ושע"כ הנפסח שאו' לש"ה קודם שפצנה להסופר הוא רק בלשון הנהגה ולשון עתיד להיות שלוחי כו').

משא"כ לפ"ד הב"י בשו"ע שם דרק קודם הפתיכה ממנה הש"ה ולא קודם הציווי לסופר. ע"כ גם כשנחפז לקחת אין צריך למנות שליח שימסור לש"ה כי יש על ש"ה תורת שליח משענה ראשונה שמינהו (ושע"כ הנפסח בשה"ג ונהריני ממנה את פב"פ שליח להוליה כו' ולא לשון עתיד להיות שלוחי).

ואם זהו פנונת הר"ז נ"י אין בזה ממש. נדא דאיף לא השמיענו רמ"א המצאה זו דמהר"מ גבי נחפז לקחת.

ומדסתם משמע נדאי דגם בזה ס"ל דיש למנות הש"ה קודם שיצנה להסופר ושעכ"ז אין צריך להמצאת מהר"מ (והר"ז נ"י יש לומר דס"ל דמש"ה לא הגי' רמ"א פלום בשה"ג ס"ל דבזה ע"כ א"א לחוש להי"א שהביא שם בסכ"ד.

מטעם הנ"ל. ומהר"מ המציא לצאת גם בזה סברת הי"א הנ"ל ולתקן שיעשה שלים אחר למסוך לש"ה כו' וזה דוחק).

ועוד לא אבין מה תיקן בזה מהר"מ. במה יפה פחו של שלים ראשון מן הש"ה כמו שא"א לעשות ש"ה טרם שאומר לסופר פתוב פה א"א לעשות שלים זה הראשון.

ואף את"ל דשלים הראשון אינו שלים כלל על גוף מסירת הגט (פי הש"ה יכול ליתלו מעג"ק ג"כ כו'). אלא עיקר הפוננה פדי שהוא ימנה הש"ה אחר פתיבת הגט.

מ"מ אם הבעל עצמו א"י לעשות ש"ה קודם הציווי להסופר איה יכול לעשות שלים על מינוי הש"ה אז הרי זהו מילתא דלא מצי עביד השתא כו' (מלבד שיש לומר דא"כ הרי זה רק מילי כו' ויתבאר במק"א חי"ה).

ואם ידחוק דבאמת שלים זה נצרך למנות אחר הציווי לסופר (אף דלא משמע פן בס"מ שכתב אחר שביטל שבועות כו' ע"ש). ואז הרי זה מילתא דמצי עביד השתא כו'.

א"כ קשה טפי למה ליה למהר"מ להמציא זה ימנה הבעל עצמו לש"ה פעם שני אז אחר שא' לסופר. וגם על רמ"א קשה באמת לפ"ז למה לא הגי' בסק"ל שימנה הש"ה ב' פעמים.

פעם א' קודם הציווי לסופר (בלשון להיות שלוחי כו') ופעם ב' אחר הציווי לגמור עיקר השליחות. גם מה שלדבריו מינוי ש"ה קודם הציווי לא מצי להיות עליו תורת שלים ממש אז יקשה א"כ מה תועלת בזה.

ובד"מ סי' קמ"א אות כ' מבואר הטעם פדי שיהיה נאמן כשאומר בפ"נ ובפ"נ בציווי הבעל דשלים נאמן ולא אחר משמע דר"ל שיהיה עליו תורת שלים משעת הציווי שאז דוקא נאמן (דאל"כ לא היה צריך רק שיהיה בעת הציווי אבל למה למנותו אז) ונראה דגם מ"ש הב"ש בסה"ג סכ"ה שקודם פתיבה יודיענו כו' ר"ל ג"כ שימנה אותו אז.

ומטעם הנ"ל. (דאל"כ הל"ל רק שיהיה שם כו').

ורמ"א הוסיף גם קודם שיצוה. היינו ג"כ דס"ל דצ"ל חל עליו תורת שלים דוקא גם בעת הציווי פדי שיהיה נאמן כו' פנ"ל.

(ויש לעיין לדינא בזה דלא משמע פן לכאורה בתו"ג סי' קמ"א סל"ו ע"ש שכתב ואירע שאותו פלוני היה שם כו' משמע דאף במקרה סגי וצ"ע). גם מה שרצה לדייק מלשון להיות שלוחי שפרמ"א שהוא רק לשון הכנה ולשון עתיד פנ"ל.

ע' ד"מ סי' קמ"א אות כ"ח ובס"ג ש"ל (ד' קס"ז א') גבי שלים שעושה שלים פתב ג"כ גוסס' להיות כו' וכן הוא בהגהה בשו"ע סי' קמ"ב ס"ט. ושם נדאי ר"ל דעושהו שלים עתה כו'.

ובר מן דין לא ידענא שום סברא לחלק בין כשממנה השליח קודם הציווי לסופר לבין ממנהו אחר הציווי קודם הפתיבה. דאי ע"פ סברת הר"ש בנו של הנ"ב הנ"ל נראה דדוקא כשאומר להסופר גופא פתוב ותן כו'.

ואז יש סברא לחלק בין פשא' תחילה כתוב ואח"כ תן לבין פשאומר תחילה תן כו'. אבל כל פשאומר לאחר מאי מהני מה שפבר אמר להסופר כתוב.

בזה לא שינוי לומר דהפל שליחות א' והתחל מהפתיכה כו' פנ"ל פינן שפאיש זה עכ"פ הנתינה היא התחלת השליחות. וזה לא מצי עביד השתא שעדיין לא נכתב הגט.

וכבר נתבאר דבאמת מזה נסתר סברת בן הנ"ב. דלפ"ז לא הנה באפשר לעשות ש"ה קודם הפתיכה כ"א להסופר (שיאמר לו כתוב ותן כו').

ולא לאיש אחר וזה נדאי נראה שאינו פנ"ל. וא"כ פינן שפאחר אין טעם לחלק בין פשעושהו ש"ה אחר שא' לסופר כתוב.

לבו קודם לכו. ממילא ע"כ בכל גונוי שפיר דמי.

גם הרי בכל שליח קבלה סתמא דמילתא שעושהו האשה קודם שכתב הבעל את הגט. דאל"כ ה"ל להפוסקים לפירוש ובסי' ל"ו ס"א משמע בהדיא דאשה עושה ש"ק לקבל שטר קידושין קודם פתיכתו ע"ש במ"ש שכותבו מדעת השליח כו' גם הרי מהא דאיתא בדס"ג ב' כתבו ותנו לשליח ופירש"י לשליח שלי שמניתי כו' הנ"ל.

הרי מינהו לשליח גם טרם שא' כתבו. וכמדומה שהר"ז נ"י השיב ע"ז דש"ה שא' לאלו כתבו ותנו כו' ר"ל דעיקר השליחות נגמר אז פשיטנו להשליח (וע"ד דס"ל במה שמהמציא בס"מ כו' פנ"ל).

ונראה דז"א דלפה"נ פנונת רש"י ז"ל במה שפ"י לשליח שלי שמניתי הוא משום דס"ל דדוקא בכה"ג יש סברא לומר דסלוקי סלקינהו. אבל אם א' להם שהם ימנו שליח נדאי לא סלקינהו ושוב מציאתי שפ"ן פ"י בהדיא בס' ג"פ סי' קכ"ב סק"א והביא ג"כ משם הרדב"ז (ח"ד סי' רע"ו) שפ"י בן.

וא"כ ע"כ ס"ל לרש"י ז"ל דעיקר השליחות נגמר בפעוה שמנינהו הבעל ושפיר א' כ"ק שי שזוהי ראיה מפורשת שאין עליה תשובה). גם גוף סברת בן הנ"ב מ"ש שהרי זה דומה לשולח גט ע"י ש"ה למקום רחוק שג"כ גוף הנתינה לא מצי הבעל למיעבד השתא מצד רחוק המקום אלא לפי שהשליחות מתחיל מתחילת ההליכה כו'.

אין בזה לא טעם ולא ריח לפע"ד דאם גוף הנתינה חשיבא לא מצי עביד השתא מאי מהני שליחות ההליכה. הרי על שעת ההליכה לא בעינן תורת שליחות.

לפ"מ דקיי"ל בסי' קמ"א סל"ה דגם ע"י ע"ג יכול לשלוח למסור ליד ש"ה דמעשה קוף בעלמא עביד. וא"כ הרי זה דומה לאשה שא' לושי לי עיסה והפרישי חלה שכתב הוא עצמו דלא מהני לומר שהתחלת השליחות מתחיל מהלישה פינן דאין ללישת העיסה שייכות לשליחות כו' דהא אפי' אשה אחרת כו' דהא ללישת הקמח אין צריך שליחות כו' וא"כ ה"נ דכונתה לפי הנ"ל דההליכה מעשה קוף בעלמא הוא.

ומה זה שכתב דהא השליח שיתן הגט בעצמו צריך לילך להאשה וא"א באחר. דמשמע שר"ל שגם ההליכה צ"ל מתורת שליחות.

וז"א פנ"ל. ואם פנונתו דאף שאין צריף להיות ההליכה מתורת שליחות מ"מ פיון דסוף סוף ממילא ההכרח לו לילך בעצמו בפשיל הגתינה שינוי לומר שתניח מתחיל השליחות מן התחלת ההליכה (ומשא"כ גבי חלה דאין הכרח להאשה המפרשת החלה ללוש בעצמה).

אין בזה שום ריח סברא כלל. והרי גם בהא דכתבו ותנו הביא שם שהקשה לו רב א' דלהאומרים דאין צריף שליחות לכתיבה הרי זה דומה ללישת העיסה.

אלא דאיהו מפרק לה דמ"מ פיון דבעינו פתיבה לשמה עכ"פ עדיין יש מקום לומר שמתחיל עסק השליחות משעת פתיבה ומשא"כ בחלה דלא בעינו לישא לשמה כו' וגם ע"ז סיים בעצמו שעכ"ז התמיה קיימת ל"ל לר"ת להמציא סברא זו ולהקשות קושיא כו' ובאמת נדאי סברא דחוקה היא מאד לחלק בהכי כ"ש בענין ההליכה שאין צריף לזה לא שליחות (לפי הג"ל) ולא לשמה נדאי אין סברא לומר שמ"מ מתחיל השליחות מתחילת ההליכה (מצד ששמילא מוכרח לילך כו') והרי זה דומה ללישת העיסה.

ועוד דא"כ גם באו' לשלוחו צא וקדש לי אשה סתם שבנזיר שם נימא דהשליחות מתחיל מההליכה כו'. ועוד מה יענה בהך דשולח גט ע"י ע"ג למסור ליד הש"ה הג"ל דשם באמת אין הש"ה הולך כלל.

ועם דהתם י"ח אבל ע"י ישראל בכה"ג נדאי לכ"ע ש"ד. (ובהיא עובדא דאבא בר מניומי דפ' פל הגט (כ"ט):) וכהא דכתבו ותנו לשליח הג"ל).

ובס"פ התקבל בסוגיא דאו' אמרו כתב הרמב"ן וכל הפוסקים שיכולה האשה למנות שליח קבלה שלא בפניה ולומר פלוני שהוא במדה"י הריני עושהו שליח לקבל גיטי כו'. והיינו שיקבלהו שם (ע' חה"ר שם) והרי אינו הולך כלל.

וכן פסק הרא"ש ס"פ הג"ל (והרמב"ם פ"ז הכ"ב) וטוש"ע שם סי"ד דבין ש"ה ובין ש"ק יכולים האיש והאשה לעשות בפני עדים במקום אחר והעדים פותבים לשם. מכל זה מוכח דמה שמצד ריחוק המקום אין האיש והאשה יכולים ליתן ולקבל בעצמם לא חשיבא כלל מפני זה לא מצי למיעבד השתא.

ודלא פדעת בן הנ"ב. אמנם עדיין צריכים אנו למצוא טעם למה באמת לא נימא בכל כה"ג פל מילתא דלא מצי עביד השתא לא מצי משוי שליח.

בין בממנה שליח לגתינה קודם פתיבת הגט פנ"ל ובין בכל ש"ה או ש"ק במקום אחר. דלא מצי הבעל והאשה ליתן ולקבל עתה מצד ריחוק המקום פנ"ל.

וכ"ש שליח קבלה במקום אחר קודם פתיבת הגט ושטר הקידושין: והנה כבר נתבאר דהנ"ב תירץ דכל שפידו אף שמחוסר מעשה שפיר מיקרי מצי עביד השתא. ואף שפבר נתבאר שקשה לסמוך עליו נגד ר"ת.

ראיתי בסה"ת בסימניו ה' חלה (סי' פ"ג) דלא ס"ל הא דר"ת אלא גם גבי חלה להכי מצי משוי שליח פיון שפידה לעשות עיסה מן הקמח (הזה). אבל מ"מ צריף ליתן טעם אליבא דר"ת דגם הוא נדאי ל"פ על תלמוד ערוף דכתבו ותנו כו' (וכן בכל ש"ה וש"ק למקום אחר כו') גם הרי ר"ת מביא ראיה לדבריו מהא דפ' ר"ג דבעי ליבמתו מהו.

דְּמִשְׁמַע דְּלֹא מְהַנִּי מַה שְׁבִידוֹ לְבוֹא עָלֶיהָ וּלְגַרְשָׁהּ. וּבִסְה"ת לֹא פָתַח תְּרוּזָה ע"ז.
וּמַה שֶׁהֵנ"ב רוֹצֵה לְחַדֵּשׁ מִחֲמַת זֶה פִּי חֲדָשׁ בְּהָא דְּלֹא מְצִי עֲבִיד הַשְׁתָּא. דְּקָאֵי עַל הַשְּׁלִיחַ
כו'.

נִרְאֵה וְדָאֵי דְּאִין שׁוֹמְעִים לוֹ נֶגֶד רִש"י וְתוֹס' (וְכָל הַפּוֹסְקִים). וְעוֹד דְּבִלֵּא"ה נִרְאֵה דְּאִין
סְבָרָא זֹו מִסְפֵּקָת עֲדִינָן.

דְּמִצִּינוּ בְּכַמָּה גּוֹנוֹי דְּאִין שְׂאִיֵּהוּ לֹא מְצִי עֲבִיד הַשְׁתָּא וְלֹא אַח"כּ וְעַכ"ז עוֹשֶׂה שְׁלִיחַ. כְּמוֹ
בְּכַתִּיבַת הַגֵּט דִּס"ל לְכַמָּה פּוֹסְקִים דְּבַעֲי' שְׁלִיחוֹת לְכַתִּיבָה וְהָרִי רֹבַח בִּנ"א אֵינָם יְכוּלִים
לְכַתּוֹב גֵּט בְּעֶצְמָם וְכַמ"ש הָרֵא"ש בִּפ"ב (כ"ג).

(וְא"כ אִיךָ מְגַרְשִׁין גְּשׁוּמִיָּהֶם ע"י פְּתִיבַת הַסּוֹפֵר לְהַפּוֹסְקִים הַנֶּ"ל. וְדוּחַק לְזַמֵּר מִשׁוּם
שְׁבִידָם לְהַתְּלַמֵּד לְכַתּוֹב (ע"ד דְּאִמְרֵי בִּפ' הַתְּקַבֵּל (ס"ו): יִלְמְדוּ וְיִכְתְּבוּ).

דְּוִדָּאֵי יֵשׁ הַרְבֵּה שְׂאִין בְּיָדָם לְהַתְּלַמֵּד זֶה פְּלִל (וְדוּחַק גַּבִּי ב"ד אִמְרֵי הַתָּם לְמַדּוּ כו' אֲבָל
וְדָאֵי אֵיפָא ע"ה וְכַה"ג שְׂאִינָם יְכוּלִים לְהַתְּלַמֵּד לְעוֹלָם לְכַתּוֹב גֵּט). וְעוֹד בְּהֵיִא דְּמִי
שְׁהִיָּה מְוַשְׁלָךְ בְּבוֹר.

וְהִיִּצֵּא בְּקוֹלָר וּמְסוֹנָן וְנִפְל מִן הַגָּג שְׂבַמְשָׁנָה (ס"ה: ס"ו). וְטוֹש"ע ס' קמ"א מִסְט"ז
וְאֵילָךְ דְּוִדָּאֵי אֵינּוּ יְכוּלִים לְהַתְּלַמֵּד אֶז לְכַתּוֹב גַּם אִם הִיָּה יְכוּל לְכַתּוֹב כְּשֶׁהִיָּה בְּרִיא.

ג"כ וְדָאֵי א"א לוֹ לְכַתּוֹב אֶז (ע"ש ס"ז כ"ז שְׂיֵשׁ בּוֹ גְּשָׁמָה כו'). וְכֵן שְׁחֲטוּ בּוֹ שְׁנַיִם
וּמְגוֹנִיד וְאֵינָךְ שְׂבַגְמָרָא (ד"ע ע"ב) וְטוֹש"ע סְס' קכ"א.

דְּוִדָּאֵי אֵינּוּ יְכוּלִים לְכַתּוֹב אֶז (וְכַמ"ש וְרַמְזוֹ וְא' כו' מִשְׁמַע דְּאֵינּוּ יְכוּלִים כ"א לְרַמְזוֹ) וְכֵן גּוֹסֵס
שְׁבַטוֹש"ע שָׁם. וְעוֹד נִרְאֵה דְּגַם הַנְּתִינָה מְסַתְּמָא לֹא הִיָּה אֲפֻשָׁר לִיָּה לִיתָן בְּעֶצְמוֹ בְּכָל
כַּה"ג וְכַמוֹ גַּם בְּמְוַשְׁלָךְ לְבוֹר מִי לֹא עֲסָקִינָן דָּא"א פְּלִל לֹא שְׂיַעֲלָה הוּא וְלֹא שְׁתַּרְדּוּ הִיא
אֵלִיו.

וְכֵן בְּאֵינָךְ סְתָמָא דְּמִילְתָא אֵינּוּ יְכוּלִים גַּם לִיתָן בְּעֶצְמוֹ. וְאִי הִפְלִי דוּחָא בְּגוֹנוֹי דְּמִצִּי לִיתָן
בְּעֶצְמוֹ פֶּל כַּה"ג ה"ל לְהַפּוֹסְקִים עַכ"פ לְפָרְשׁ וְלֹא לְסַתְּוֹם.

וְא"כ גַּם לְהֵאֱוָרִים דְּלֹא בַעֲי' שְׁלִיחוֹת לְכַתִּיבָה. קָשָׁה מְנַתִּינָה דְּלִכ"ע בַּעֲי' שְׁלִיחוֹת.

גַּם פִּינּוֹן שְׁעַכ"פ אֵינּוּ יְכוּלִים לְכַתּוֹב אֶז. א"כ מַה שְׂמַמְנָה ש"ה קוֹדֵם הַפְּתִיבָה הָרִי זֶה מְחַסֵּר
מַעֲשֶׂה שְׂאִין בְּיָדוֹ כו' אֵלֵּא שְׁלִזָּה יֵשׁ לְזַמֵּר דְּבִידּוֹ לְעֲשׂוֹת שְׁלִיחַ לְכַתִּיבָה.

אֲבָל י"ל מִי יִזְמַר דְּמִזְדַּקְקֵי הָעֵדִים וְהַסּוֹפֵר ע"ד דְּאִמְרוּ בְּקוֹדְשִׁין (ס"ב): ע"ש. וְע' בִּס'
עצ"י שָׁם.

(וְאֵינּוּ מְסַפִּיק לִכ"ז גַּם סְבָרַת הַנֶּ"ב דְּכָל שְׁבִידוֹ כו'). לְכֵן מִחֲמַת פֶּל הַנֶּ"ל נִלְפַע"ד דַּע"כ
לְזַמֵּר כְּסְבָרַתִּי שְׂאִמְרַתִּי בְּהַשְׁקָפָה רֵאשׁוֹנָה.

דְּעִנְיָן פֶּל מִילְתָא דְּלֹא מְצִי עֲבִיד הַשְׁתָּא לֹא מְצִי מְשׁוּנֵי שְׁלִיחַ לֹא נֶאֱמַר אֵלֵּא כְּשֶׁזֶּה שְׁלֵא
מְצִי עֲבִיד הַשְׁתָּא הוּא מְצַד הַדִּין כְּמוֹ בְּהֵיִא דְּצָא וְקוֹדֵשׁ לִי סְתָם שְׂבַגְמָ' דְּנִזִּיר שָׁם דְּשָׂרִיא
בְּאִשָּׁה שְׁהִיָּת' לָהּ אַחֹת וְנִתְגַּרְשָׁ' אַח"כּ דְּבִשְׁעָה שְׁהִיָּתָה א"א הָרִי לֹא הִיָּה יְכוּל לְקוֹדֵשׁ
אֶז מְצַד הַדִּין.

וכמ"כ בַּהֲדָר דר"ת בתוס' שם גבי חלה בשעה שיהיה קמח לא היה יכול להפריש חלה אז מצד הדין כמ"ש התוס' שאינו בר חיובא וכדתנן (חלה פ"ב מ"ה) המפריש חלתו קמח אינה חלה. ע"כ לא היה הדין נותן שיהיה בכחו אז למנות שלים ע"ז (אפי' לשיפריש אח"פ).

אם לא מצד שגם עתה יש אופן שביכלתו להפריש בעצמו חלה על קמח זה היינו ע"י שביביא עיסה מגולגל' כו' כמ"ש התוס' בשם ר"ת (ור"ל שלכן גם עתה שאין בידיה עיסה מגולגלת אינו מעכב וכמשי"ת א"ה).

וכן בהיהיא דפ' ר"ג שהביא התוס' בשעה שאו' כתוב אינה בת גירושין. וכן בהיהיא עובדא דקושט' שבהגהת מ"ל פ"ו מה"ג ד"ג בשעה שהיא שוטה אינה בת גירושין מדינא.

אבל בכל הני דלעיל הא דלא מצי עביד השתא הפל אינו מצד הדין כ"א מצד המציאו' כמו בְּהָא דְכָתְבוּ וְתָנוּ וְכֵה"ג שֶׁהַחֲסָרוֹן שְׁלֵא הָיָה יָכוֹל לִיתֵן הוּא מִצְד הַמְצִיאוֹת שְׁלֵא הָיָה נִמְצָא הַגֵּט וְכֵן בִּש"ה וּש"ק לְמָקוֹם אַחַר שֶׁמְצִיאוֹת רִיחֻק הַמָּקוֹם מְעַכֵּב מְלִיתֵן אִז בְּעֶצְמוֹ וְכֵן בְּכָל הַנִּי דְמִן שְׁלֵף בְּבוֹר וּמִגִּוֵּד וְאִינֵךְ דְּמָה שְׁאִינוּ יָכוֹל לְכַתּוֹב אוֹ אִפִּי לִיתֵן הַפֶּל רַק מִצְד הַמְצִיאוֹת וְכֵן מִי שְׁאִינוּ יָכוֹל לְכַתּוֹב גֵּט בְּעֶצְמוֹ מִצְד שְׁאִינוּ אֶמְנָן יָד כו' פֶּל כֵה"ג אִינוּ מְעַכֵּב פֶּלֶל מִלְהִיּוֹת בְּכַחוֹ לְעִשׂוֹת שְׁלִיחַ אִז שְׁהָרִי לֹא נִגְרַע כַּחוֹ בְּדִין פֶּלֶל וְלָמָּה יִגְרַע כַּחוֹ אִז בְּדִין שְׁלוּחוֹ שֶׁל אָדָם כְּמוֹתוֹ.

שדין זה אינו שייך לענין מציאות פלל. אלא לענין פח בד"ת שלמדתנו תורה שפל מקום שיש בכח אדם לפעול בדין מן הדינים ע"י עשיית עצמו יכול ג"כ לפעול ע"י שלוחו.

ולכן פל שהוא עצמו אין לו פח לפעול בדין זה ודאי שאין בדין שיהיה שלוחו יכול לפעול אלא שאילוולי השמיענו רבא דכל דלא מצי עביד השתא כו' הוי אמינא דארף דאיהו לא מצי לפעול עתה פעולה זו עפ"י ד"ת מ"מ פנין שאח"כ יהיה באפשרו.

יוכל נמי למסור פח זה לשלוחו על אח"כ גם בשעה זו שאינו יכול עדיין לפעול זה בעצמו. וזה חידוש לנו רבא דכל שעכ"פ עתה בשעה זו אינו יכול לפעול זה עפ"י ד"ת.

אינו יכול אז לעשות שליח פלל אבל פל שהוא עצמו היה יכול לפעול פעולה זו עפ"י ד"ת גם בשעה זו אלא שיש מניעה מצד המציאות (אפי' אם מציאות זה אין בידו לתקן פלל) למה יעכב זה מלהיות לו פח שזיכהו התורה להיות שלוחו כמותו בדין מן הדינים (ולפענ"ד גם הסברא חיצונית נותנת פה): ולבאר יותר אמינא שדין זה דכל מילתא דלא מצי עביד השתא לא משוי שליח.

עם שלכאורה הוא ענין א' עם ענין אין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם (וכן ראיתי שדיקמה הדו"פ אה"ע סי' ל"ה סקכ"א). לפענ"ד אינם דומי' זה לזה פלל.

ותדע מדלא אמר רבא בפשיטות לא משוי אדם שליח בדשלב"ל פלשון הפורגל בכ"מ. וגם בפוסקים לא ראיתי לע"ע מי שיתברר דינים אלו (זולת הדו"פ הנ"ל).

נדברי התוס' ורא"ש פ' ר"ג יתבאר א"ה). והוא דהא דאין אדם מקנה דשלב"ל הוא מטעם שאין על מה לחול הקנין.

לכן גם אם הוא רק מצד חסרון המציאות שינוי זה. משא"כ בהקדוה השליח הנה מצד דשלב"ל הנה הדין נותן לחול ע"ז תורת שליחות שהרי ענין תורת שליחו' חל על גוף השליח והרי גופו ישנו בעול' והרי זה דומה להא דקיי"ל בח"מ סי' ס"ו.

(ובהנהגה דסי' ר"ט ס"ד) דאע"ג דאין אדם מקנה דשלב"ל מ"מ בלשון חיוב יכול להתחייב. והיינו משום דהחיוב חל על גופו והוא ישנו בעולם וכמ"ש הסמ"ע שם סק"ח.

וה"נ דכונתיה. אלא דהכא טעמא אחרניא איכא דהשמיענו רבא שכח זה שנתנה התורה לאדם לעשות שלוחו פמותו.

בכל הדינים הנפעלים ע"י מעשה האדם אין זה נהג בשעה שאין להמשלם עצמו שייכות וכח לפעול בזה בעצמו אף שיהיה זה בכחו לאחר זמן והוא עושהו להשליח לפעול זה אז לאחר זמן מ"מ פינון שעתה אין לו פח לפעולה זו אפי' לשיהיה נגמר וחל לאחר זמן.

הרי אנו דנין אותו בשעה זו כאלו אינו בתורת אותו דבר כלל לע"ע כו' וע"כ לא מצי משוי שליח אז (אפי' לשיעלה לאחר זמן). וממילא יש לומר דלא שינוי זה כ"א דכשהא דלא מצי עביד הוא מצד הדין אבל לא כשהוא רק מצד המציאות דמ"מ א"א לומר ע"ז דאינו בתורת אותו דבר כו' [ובכה"ג אמרינן בעלמא פנמא הוא דכאיב ליה כו'.

וכמ"ש המ"א סי' ל"ט סק"ה דמי שנקטעה ידו שמאלית פשר לכתוב תפילין דגברא בר חיובא הוא אלא פנמא הוא דכאיב כו'. שוב ראיתי דיש לפקפק בזה דעם היות שהבאתי ראיה מדברי המ"א ה"ל.

אבל באמת לכאורה צ"ע שהרי בגמ' דיבמות (ק"ד): משמע בהדיא דהסברא פנמא הוא דכאיב לא מהני כ"א לענין שמ"מ נקרא בני דעה. אבל אפתי לאו בני קריי' מיקרי וקיי"ל דחליצת אלם פסולה.

וצ"ל דס"ל להמ"א דהתם שאני דקרא ואמר ואמרה פתיב כו' אלא דכל הראוי לביקלה כו'. אבל מ"מ מנלן לחלק.

ומה זה שפכת לעינין בא"ה בפ"ה ס"ח סמ"ו (עי' פ"מ שלא מצא. ואולי צ"ל סי"ו אבל צ"ע איך ראיה משם).

גם מ"ש מהא דקיי"ל בא"ה רס"ה תקפ"ט דחרש שאינו שומע נקרא לאו בר חיובא לענין שופר. ולכאורה הוא מוכרח ג"כ מגמרא מגילה (י"ט): דלר"י דס"ל דלא השמיע לאזניו לא יצא חרש שאינו שומע אינו מוציא אחרים.

ואמאי לא נימא דבר חיובא הוא אלא פנמא כו' פנמא דס"ל להמ"א דמי שנקטעה ידו עם שפטור מתפילין נקרא בר חיובא. ולכאורה הנה נראה דש"ה דבעי' פל שמתחייב כו' (ר"ה כ"ט): ממש.

ולא בר חיובא בלבד. משא"כ בתפילין דאמרינן פל שישנו בקשירה (גטין מ"ה): היינו רק שיהי' בתורת קשיר' כו'.

אָבֵל ז"א דגם הָתָם הָרִי אַעפ"י שְׂיִצְאָ מוֹצִיא כו'. וְלִכְאוּרָה יֵשׁ לוֹמֵר דַּמ"מ גַּם זֶה הוּא רַק מִשׁוּם דַּמ"מ חֲיִיב מְמֵשׁ מְדִין עַרְבוּת כַּדְפִירֵשׁ"י שֵׁם וְכֵן פְּתָבוּ הַתּוֹסֵ' וְרֵא"ש וְשֹׁאֵר פּוֹסְקִים בְּבִרְכוֹת (דַּמ"ב ע"א וד"כ ע"ב) אָבֵל מ"מ מְדַאֲלֵם אֵינּוּ בְּעַרְבוּת מְכָלֵל דְּנִקְרָא לָאוּ בַר חַיּוּבָא עִי' בַּעֲהֵמ"א פ"ג דְּבִרְכוֹת שֵׁם וצ"ע.

ובפ"ק דב"מ (ד"י ע"ב) אִשָּׁה וְעֶבֶד בְּנֵי חַיּוּבָא נִינְהוּ וְהַשְׁתָּא הוּא דְלִית לְהוּ אָבֵל הָרִי סִיּוּם דְתַנּוּ נְתַגְרָשָׁה כו' מִשְׁמַע דְּאִי לְעוֹלָם לִית לְהוּ מִיקְרִי לָאוּ בְּנֵי חַיּוּבָא. וְכֵן בַּפ' הַשְׁוֹאֵל (דצ"ו סע"א).

לפירש"י וְרֵאב"ד וְרַנְב"ר שִׁבְשֵׁט"מ ונ"י שֵׁם נִקְרָא עֶבֶד לָאוּ בַר מְצוּת הַנְּהוּגוֹת בְּשִׂאֲלָה מְצַד דְלִית לָהּ מְמוּנָא וּמְדַמִּין זֶה לְהָא דְאִיתָא בְּגִיטִין (כ"ג): דְּאֵינּוּ נַעֲשֶׂה שְׁלִיחַ לְפִי שְׂאִינּוּ בְּתוֹרַת גִּיטִין כו' וְאִף הַחֹלְקִים שֵׁם הָרִי נְתָנוּ טַעַם לְפִי שְׂאֵפְשֵׁר לְהִיּוֹת לְהֵם אִם יִרְצוּ הַבְּעֻלִים כו' מִשְׁמַע דַּלְכ"ע אִם לְעוֹלָם א"א לְהִיּוֹת לְהֵם מְמוּן נִקְרָא אֵינּוּ בְּתוֹרַת שְׂאֲלָה וּמִיּהוּ אוּלַי בְּזֶה יֵשׁ לוֹמֵר מִשׁוּם דְּהָא דַּא"א לְהִיּוֹת לְהֵם מְמוּן ג"כ דֵּינָא הוּא דְמָה שְׂקִנְהָ עֶבֶד כו' מִשָּׂא"כ עֲנִי שְׂאִין לוֹ מְמוּן בְּמַצִּיאוֹת נִרְאָה דְּגַם לְהֵרָאב"ד וְרֵש"י לֹא נִקְרָא מִש"ה אֵינּוּ בְּתוֹרַת שְׂאֲלָה.

וְתַדַּע שְׂהָרִי אִישׁ שְׂאִין לוֹ אִשָּׁה מ"מ יְכוּל לְהִיּוֹת ש"ה וּש"ק. דְּדוֹקָא עֶבֶד אָמְרוּ שְׂאִינּוּ בְּתוֹרַת גִּיטִין וְקְדוּשִׁין.

א"כ ה"ה לְעַנְיָן תּוֹרַת שְׂאֲלָה דְּדוֹקָא עֶבֶד כו'. וּבְאַמְתַּת לְכְאוּרָה טַעַנְתַּת הַחֹלְקִים עַל הֵרָאב"ד מִשׁוּם שְׂאֵפְשֵׁר כו' אֵינְהָ מְסַפְקַת שְׂהָרִי גַם לְעַנְיָן גִּיטִין אִם יִשְׁתַּחֲרַר יִהְיֶה בְּתוֹרַת גו"ק וְע"כ צ"ל עכ"פ מִשׁוּם דְּלָאוּ בְּיָדוֹ הוּא א"כ ה"ה לְעַנְיָן שְׂאֲלָה כו'.

וְע"כ לְכְאוּרָה נִרְאָה דַּצ"ל דְּהַעֲקֵר מִשׁוּם דְּחַשְׁבִּיבָא לְהוּ דְּהָרִי זֶה פְּחֻסְרוֹן בְּמַצִּיאוֹת לְבַד אֵלָא דְּאִסְבְּרָא שְׂזָה פִּינּוֹן דְּחַזִּינּוּ דְּאֵפְשֵׁר כו'. וְכֵן גַּם בְּגַמְרָא פ"ק שֵׁם הָא דְּאֵמְרִינּוּ שְׂתָנוּ כו' הוּא כְּדִי לְהַסְבִּיר כו'.

וְכֵן נָמִי בַּפ"ק שֵׁם. הָרִי אִף הַמְקֻשָּׁה לֹא הַקְּשָׁה מְעַנִּי מִשְׁמַע דְּנִקְרָא בַר חַיּוּבָא אִף דְּפִטוּר מְלִשְׁלָם כְּשִׂאִין לוֹ.

וצ"ע בכ"ז וְאִין פְּנָאִי. וְאוּלַי אִין כָּל הָעַנְיָנִים דְּבַעֲי' בְּהוּ בַר חַיּוּבָא שְׁוִין.

וְעכ"פ בַּנ"ד לְעַנְיָן הַמְשַׁלַּח דְּבַעֲי' דְּמַצִּי עֶבֶד כו' פִּינּוֹן דְּמְכָל הֲנִי דְלַעִיל מוֹכַח דְּמַצִּינּוּ דְּאִף דְּלֹא מַצִּי עֶבֶד לְעוֹלָם פְּגוּסָס וּמְגוּיָד וְכַה"ג מַצִּי מְשׁוּנֵי שְׁלִיחַ נִרְאָה דַּע"כ לְחַלְקַת פְּנ"ל. שְׂהָרִי לֹא סָגִי בְּזֶה תִּירוּץ הַנ"ב.

וְגַם תִּירוּץ בְּנוֹ פְּכָר נְתַבָּאֵר שַׁז"א. לְכֵן לְכְאוּרָה ע"כ לוֹמֵר פְּנ"ל: וְהִנֵּה בְּסוּגְיָא דַּפ"ק דְּקְדוּשִׁין (כ"ג): דְּאֵינְרִי ג"כ בְּכַעֲזִין הָף דְּנָזִיר.

הֵינּוּ הָא דְּאָמַר רִיב"ל הֲנִי כְּהִנִּי שְׁלוּחֵי דְּרַחֲמָנָא נִינְהוּ דְּאִי ס"ד שְׁלוּחֵי דִּידוֹן מִי אִיבָא מְיָדִי דְּאָנּוּ לֹא מַצִּינּוּ כו'. וּפְרִיף מְזָה אַמ"ד דְּעֶבֶד לְרֵשֶׁב"א דְּאִיּהוּ לֹא מַצִּי לְמַבְל גִּיטִין וְשְׁלִיחַ מַצִּי מְשׁוּנֵי.

וְתִירוּץ וְלֹא הִיא יִשְׂרָאֵל לֹא שְׂיִיבָא בְּתוֹרַת קַרְבָּנוֹת כְּלָל. עֶבֶד שְׂיִיבָא בְּגִיטִין דְּתַנְיָא נִרְאִין הַדְּבָרִים שְׂהַעֲבֵד מְקַבֵּל גִּיטוֹ שְׁל חַבְרִי מִיַּד רַבּוֹ שְׁל חַבְרִי כו'.

מבואר מזה דענין זה דכל מילתא דאיהו לא מצי עביד כו' היינו דוקא בדלא שייך בתורת דבר זה פלל. וממילא אם הא דלא מצי הוא רק מצד חסרון במציאות נראה דליכא למימר בכה"ג דלא שייך בתורת דבר זה פלל.

ועם שלכאורה הנה נראה דלפ"ז לא שייך פלל הך דכל מילתא דלא מצי עביד. כ"א בדלא מצי עולם.

אבל כל שיהיה זמן דמצי עביד אף דהשתא לא מצי עביד לכאורה לא שייך לומר בכה"ג דלא שייך בתורת דבר זה פלל (וא"כ הסוגיות חלוקות). אבל ז"א דבדבר שאין בידו פהיה דצא וקדש כו' נדאי יש לומר דנקרא אינו בתורת אותו דבר בפשעה זו.

וראיה מהיה דגיטין (כ"ג:) דעבד אינו בתורת גו"ק. עם היות דלכשישתחרר יהיה בתורת גיטין וקדושין כו'.

אלא דגם בדבר שבידו פהך דלושי לי עיסה יש לומר דלר"ת ס"ל דחשיבא ג"כ אינו בתורת חלה אז (פינן דעכ"פ בקמח לא שייך תורת חלה מדינא). ולהסה"ת הג"ל (והנ"ב) באמת לא חשיבא בכה"ג אינו בתורת חלה.

אבל היכא דהא דלא מצי הוא רק מצד המציאות נראה דלכ"ע ליכא למימר בכה"ג דלא שייך בתורת אותו דבר. ואף את"ל דהסוגיות ע"כ חלוקות מפח הא שהקשה הנ"ב שם דלפ"מ שתיירן בהיה דפ"ק דקדושין דע"י שהעבד יכול לקבל גיטו של חבירו כו' נקרא שייך בגיטין ומצי עביד שליח א"כ גם בצא וקדש כו' הרי יכול המשלח לקדש אשה אחרת כו'.

(ומחמת זה המציא הנ"ב פ"י חדש בהיה דנזיר דקאי על השליח כו'. אבל לפי הפוסקים ע"כ חלוקות הסוגיות).

וא"כ פינן דקיי"ל בהיה דנזיר כמ"ש פל הפוסקים וטוש"ע סי' ל"ה סי"א לא סגי בשייך בתורת אותו דבר כו' יש לומר דז"א דמ"מ פל מה שאפשר לקרב הסוגיות ולמעט המחלוקות עכ"פ יש לנו לקרובם.

ויש לומר דלא פליגי כ"א אמה שלפי התירוף דפ"ק דקדושין סגי במה שיכול למצוא קצת שייכות בגט אחר. בזה ס"ל לר"ב דנזיר דלא סגי בהכי אבל מ"מ בעיקר ענין הא דבעי שיהיה המשלח מצי עביד שמבואר בסוגיא דקדושין דהפוננה היא שיהיה בתורת אותו דבר דזה נראה דגם המקשה שם מודה לזה.

בזה לא פליגי ר"ב (גם פינן דהסוגיות פליגי אף דקי"ל פ"ב דנזיר מ"מ יש לומר ה"ב דלא להוסיף היינו דוקא בדומה ממש להא דר"ב. אבל לא בע"א.

אלא שלפ"ז לכאורה צ"ע על ר"ת דמנא ליה לדמות חלה להתם ולמה לא נחלק ג"כ בין היכא שבידו לאין בידו כו'. אף לזה הרי הביא ר"ת ראיה מפ' ר"ג.

אבל בדבר שהיא רק מצד המציאות דלא אשכחן בשום דוקתא דבכה"ג מעכב מנלן ובפרט שאדרבה הרי אשכחן בכ"ד דלא חיישינן לזה ככל הג"ל כו') ועוי"ל דהסוגיות אינן חלוקות פלל.

פי באמת הא דרוצה לומר בקדושין דעבד נקרא לא מצוי עביד לענגן קבלת גיטו חידוש הוא שהרי מצוי לקבל גיטו ע"י אחרים לרשב"א ונכמה נדחקו התוס' ורשב"א ושאר פוסקים שם בעיקר האיבועיא אי עבד עושה שליח פיו דע"י אחרים מקבל בלא שליחות ע"ש.

והא דאינו מקבל ע"י עצמו לרשב"א הוא רק משום דיד עבד פיד רבו ולא יצא הגט מרשות האדון (ולכאורה לא שייך כלל בזה להיות נקרא לא מצוי עביד לפי הנ"ל דכמעט הרי זה כמצד המציאות כו').

לכן יש לומר עכ"פ דרק התם מהני מה שייכול לקבל גיטו של חבירו כו' משא"כ בהך דנזיר דנודאי לא מצוי המשלח כלל לקדש האשה קודם שנתגרשה. לא מהני מה דמצוי לקדש אשה אחרת.

גם יש להטעים יותר דגבי עבד הרי איתיה בתורת גיטין דנפשו ע"י אחרים כנ"ל. אלא דהחסרון רק מצד ידו בלבד כו' לכן סגי שמיצונו לו יד לפעמים אבל התם לגבי אשה זו ליתא להמשלח בתורת קדושין דנפשי' כלל.

לא מהני פלום מה שייכול לקדש אשה אחרת. ועו"ל (בע"א קצת).

דלכאורה קשה מאי משני מהא דאר"י דהעבד מקבל גיטו של חבירו לכאורה הא גופא קשיא (לריב"ק). שהרי באמת גם השליח בעי' שיהיה בתורת אותו דבר כדמוכח מההיא דפ"ב דגיטין (כ"ג:) שאין העבד נעשה שליח לקבל גט אשה כו'.

א"כ למה יכול העבד לקבל גיטו של חבירו הרי ליתא בדנפשיה פיו שאינו מקבל גיטו ע"י עצמו לרשב"א (פדרך דחשבי' ליה מש"ה לא מצוי עביד אף דייכול לקבל ע"י אחרים כו'). ואין לומר דהברייתא אתיא כרבנן דבאמת מקבל גיטו ע"י עצמו א"כ מאי מיייתי ראיה הרי אליבא דרשב"א קיימינו התם.

(ובדרך פשיטות יש להקשות פועין זה בקצרה מאי מביא מהא דתניא הלא ודאי יש לומר דאתיא כרבנן משא"כ לרשב"א באמת אינו יכול לקבל גיטו של חבירו כו'). לכן לכאורה נלפע"ד דע"כ לדחוק דעיקר הפנונה במה שמתרץ ולא היא כו' דעבד שייך בגיטין ר"ל דשייך בדנפשיה ומה שאינו מקבל ע"י עצמו הוא רק מסיבה מן הצד דיד עבד פיד רבו.

וע"ז מביא פדתניא כו' ומסיים בברייתא אבל לא מיד רבו שלו. דמזה מבואר דהא שאינו מקבל מרבו בין גיטו ובין גט של חבירו הוא מסיבה מן הצד כו' כנ"ל (משא"כ בדברי רשב"א עצמו אין מפורש הטעם רק רבה קאמר לעיל מאי טעמא דרשב"א כו' ע"כ מביא ראיה פדתניא כו'): והנה לפי הסברא הנ"ל דבחסרון מצד מציאות לבד לא אמרינן כל מילתא דלא מצוי עביד כו' א"ש נמי מה שתמה הנ"ב מאד על גוף סברת ר"ת במה שתיירץ גבי חלה לפי שיש בינה להביא עיסה מגולגלת כו'.

דמ"מ הרי עתה כשאין לה עיסה מגולגלת נקרא מחוסר מעשה עכ"פ (לפ"ד ר"ת דמה שבידו לא מהני לענגן כל מילתא דלא מצוי עביד כו'). ומכח זה רוצה לדחוק שבאמת לר"ת א"א לאשה לעשות שליח לוי' כו' כ"א בפשיטת בינה עיסה מגולגלת כו' וזה

נדאי דוןק גדול דנדאי לא משמע פון מדברי התוס' שכתב בפשיטות ובלשון טעם דיש
בידה להביא כו'.

ולדברי הנ"ב הל"ל דז"א כ"א בפשיט בידה עיפה כו'. וראיתי שגם בס' חוסן ישועות
ביבמות (נ"ב:) נסתפק בדברי התוס' וכתב שהתוס' נדחקו וכתבו דהינו דוקא בפשיט
בידה להביא כו'.

וז"א דהתוס' לא כתבו פלל לשון זה אלא פנ"ל. גם א"כ ודאי קשה ממעשים בכ"י דאפי'
כשאין לה עיפה מגולגלת או' לוישי לי כו' כפי שהעידו הם.

נהרי כל עצמם של התוס' לא באו להקשות כ"א ממעשים בכ"י ומה הועילו בתירוץ
ר"ת. א"ו דבאמת פוננת ר"ת להתיר גם כשאין לה עיפה אלא משום דבידה להביא כו'
ור"ל פיון דאלו היתה יכולה להביא עיפה היתה יכולה להפריש חלה על קמח זה א"כ
ארף שעתה אין בידה אינו מעכב פיון שהוא רק חסרון במציאות ולא שייך לומר ע"ז
שאינה בתורת חלה אז.

ומשא"כ מה שיוכלה ללוש ולגלגל עיפה מקמח זה לא מהני לענין זה כדמסקי התוס'
דמ"מ עתה אין תורת חלה על קמח זה מדינא כו' (ור"ל אכל לענין אין אדם מקנה
דשלב"ל שפיר מהני סברא זו כל שפידו כו' כמו שהביא מפ' האומר בקדושין (ס"ב).
(.

ולכן אלו הנה לה עיפה שפיר היתה יכולה להפריש על קמח זה. ושע"כ ממילא שוב
נקרא מצי עביד השתא כו'.

וראיתי במהרי"ט חח"מ סי' כ"ג (דפ"ז סע"א ורע"ב) שבתחילה ס"ד דהתוס' חזרו
במסקנא ממ"ש תחילה בשם ר"ת ולבסוף מסיק דמדסקי בקושיא ולא בתויבתא לא
חזרו בהם בעיקר הדין אלא שנתקשו בטעמו של דבר כו'.

ונפלאתי דלפה"נ אין פאן לא חזרה ולא קושיא פלל אלא הפי' נראה פשוט פנ"ל).
ובלא"ה דברי מהרי"ט שם קשה להולמם וכמ"ש המ"ל פ"ט מה"ג ה"ו (וע"ש שפי' דברי
התוס' פנ"ל).

וע' במהרי"ט דסיים שכתב זה בשעה דחוקה ושאין לו סיפוק להתנישב כו') גם מה
שהקשה עוד בנ"ב על ר"ת שהרי כמה שאומרת לוישי לי כו' יש ב' דברים בשליחות זה
א' מה שחל שם חלה על חלק שתפריש שלוח' והב' מה שהשיריים נפקי לחולין מתוקנים.

ותירוץ ר"ת אינו מועיל כ"א למה שמועיל השליחות להוציא השיריים לחולין לפי שזה
בידה ע"י עיפה מגולגלת כו'. אבל עדיין קשה איך חל שם חלה על החלק שתפריש
שלוחה הלא זה לא היתה יכולה לעשות בעצמה בשום תחבולה כו' ע"ש שהאריך.

ואיני מבין זה דלכאורה פשוט כמו שיוכלה להפריש מהעיפה שתביא על קמח זה כמ"כ
תוכל להפריש חלה מקמח זה על העיפה שתביא. וכמו דאמרי' בההיא דפ' האומר הנ"ל
דיכול לומר פירות צרוגה זו תלושים כו' כך אמרינן דיכול לומר פירות צרוגה זו מחוברת
כו' על פירות צרוגה זו תלושי'.

א"כ ע"י עיפה מגולגלת הפל בידה בין לענן תיקון השיריים ובין לענן לחול שם חלה על המופרש. ואיני יודע למה פתב בפשיטות כ"כ דלענן לחול שם חלה אינו יכול לעשות בשום תחבולה (ובאמת לכאורה גם להפריש מן הקמח מיניה וביה שיחול לכשיהיה גילוש כו"ג"כ הדין נותן שתהיה יכולה פינן דאמרי' דכל שבידו לאו מחוסר מעשה הוא לענן מקנה דשלב"ל.

והיא דהמפריש חלתו קמח יש לומר דהיינו פשאומר שיחול תיקוף בעודו קמח. וא"כ למה לר"ת להסביר שבידה להביא עיפה כו"ג"ל דכיון שביכולתה להפריש בעצמה עתה לשיחול אח"כ כו' מצד שבידה לגלגל כו' ע"כ הרי זה נקרא מצי עביד השתא.

אלא שבאמת צ"ע בדין זה דגם בסוגיא דפ' האומר ה"ל ובפוסקים שם פמדתמה שלא נזכר הפל כ"א מפירות ערוגה מחנכת על התלושי ומתלושי על מחנכת לכשיתלושו כו'. ולמה לא נזכר מפירות מחנכת על מחנכת לכשיתלושו כו' וצ"ע לדינא בזה).

גם מה שהקשה עוד (על עיקר הדין דרבא) מהא דקטנה אביה מקבל גיטה ולא היא ובפ"ב דגיטין (כ"א.) (איתא דהא דאביה מקבל הוא מחמת תורת שליחות.

(מלבד שבזה יש לומר ג"כ ע"פ ה"ל דכיון דהא דאינה מקבלת בעצמה הוא רק מצד אחר דבמקום אב אין לה יד ואלו באין לה אב מתגרשת ע"י עצמה לא שייך לומר ע"ז פל מילתא דלא מצי כו' דעכ"פ ישנה בתורת גירושין וכן הביא שתיירץ בזה הפ"י אלא שהנ"ב הקשה דאף דמש"ה נקרא איתא בדנפשה אבל מ"מ לא קרינו ביה מצי עביד השתא כו' ולפ"ז מוכח באמת שהפ"י ס"ל פנ"ל דדא ודא אחת היא וכדמשמע בסוגיא דפ"ק דקדושין ה"ל.

אלא שהפ"י הקשה פן עכ"פ על התוס' דגיטין (ס"ד:) דס"ל דגם באינה יכולה לשמור גיטה מתגרשת ע"י אביה כו' ובזה נדאי ליתא בדנפשה פלל א"כ איך מתגרשת ע"י אביה לפ"מ דאי' בפ"ב דגיטין דקבלת אביה היא מתורת שליחות פנ"ל.

אבל) לפע"ד יש לומר דאין ראיה מהו דפ"ב דגיטין לומר דהא דאביה מקבל הוא מתורת שליחות ממש. אלא רק כלפי מאי דא' שם דבעי' דומיא דידה דאיתא בין מדעתה בין בע"כ ושליחות הרי אינו בע"כ ע"ז תירץ דמ"מ אשכחן שליחות בע"כ שפן אב מקבל כו' ור"ל לאו שליחות ממש אלא מעין שליחות וכהא דאמרי' ר"פ התקבל פשיט מינה איש הוי ש"ק שפן אב מקבל כו' ופירש"י שיהרי מצינו שהוא ראוי לקבלה כו' שהתורה זכתה לו כו' הלכך בשליחות נמי כו'.

משמע דר"ל דאף דנדאי מה שהאב מקבל אינו מתורת שליחות ממש. דא"כ ה"ל להגמרא למיפשט בפשיטות דאיש נעשה ש"ק מהו דאב אומר דלאו מתורת שליחות ממש (שהרי אין שליחות לקטן כו') אלא שהתורה זכתה כו' אלא שמ"מ לענן שלא נוכל ללמוד ולדמות אשה לש"ה מאיש לש"ק א' שפן מצינו שאב מקבל כו' ור"ל דעכ"פ אשכחן בזה מעין ענן שליחות כו' וה"ה בפ"ב ע"כ ג"כ ר"ל בכעין זה דאנ"כ אלא דר"ל שליחות ממש קשה מאי מביעי ר"פ התקבל אי איש נעשה ש"ק ולא פשיט מהא כו' פנ"ל (ובהרי זה כענן הני כהני שלוחי דרחמנא כו' דפ"ק דקדושין ה"ל).

(ואדרבה הרי התם מ"מ בעי דעת בעלים הרי התם מ"מ בעי דעת בעלים כו'). ובפרט לפמ"ש התוס' שם ד"ש לומר דמ"מ שלוחי דידונמי ניהו.

ושעכ"ז לא קשה מי איכא מידי דאנן לא מציינו למיעבד כו' א"כ פאן נדאי יש לומר דעכ"פ שלוחא דרחמנא הוא שְהרי התורה זכתה לו אלא דאף שלוחא דידה נמי הוא אכל זה למותר דנראה נדאי דלאו מתורת שליחות דידה הוא פלל.

דלא שינה שליחות בע"כ כו' אלא דהתם הפי' פנ"ל וראיה עוד ממ"ש הר"ן פ"ק דקדושין ד"ט דגוסס הגט בקטנה במתגרשת ע"י אביה צ"ל כלפי האב בתה כו' ומשא"כ בגט ע"י שליח כו' ודברי הפ"י ונ"ב דמשמע שתופסים דמה שאב מקבל גט בתו קטנה הוא מתורת שליחות ממש צ"ע): גם מה שהמציא בנו הרב חדשות דגבי ש"ק לא שינה כלל הך דכל מילתא דלא מצי עביד השתא כו'.

דדוקא פשצריה למסור איזה פח לשליח שיהיה בכחו לפעול איזה פעולה בפועל הינצא לשלישי כו' אבל בש"ק אינו כ"א עסק שבין האשה לבין השליח שיהיה ידו כינה ודבר זה כינה תמיד למנות לעצמה שליח שיקבל בפעולה כל הדברים הנשלחים לה עכ"ל בדילוג.

ואיני מבין גוף הסברא ומה גם הרי גם ביה דפ"ק דקדושין ג"כ בש"ק דעבד ועכ"ז נזכר שם ענין כל דלא מצי עביד כו'. ולחלק בזה בין פשהא דלא מצי הוא לעולם לבין פשהא רק השתא איני מבין כלל (והיא דהב"ח שם וב"ש שיכולה למנות ש"ק מבעל שהיא עתים חלים כו' אפטר דלא ס"ל כלל פה דכל מילתא דלא מצי כו' דנזיר דבדברי הפוסקים המפורסמים הרי"ף ורמב"ם וטוש"ע באמת לא נזכר זה בפירוש וצדקו דברי מהרי"ט בזה דלשונם שקול כו' וע' בס' תבואות שמש פ"ט מה"א.

וא"פ כעת): סימן ל"ז מ"ש להרב הגדול המפורסם חו"ב כו' מהור"ר שלמה ז"ל אב"ד דק"ק דובראוננע. והוא בדין עדות קרוב ואשה שהוא אחיו של יבם אם נאמנים גם בשעת מעשה (שהוא במתכוון להעיד) או דוקא במסל"ת: ע"ד אם לחוש לדברי ריב"ל ח"ב סי' י"ט שהחמיר כפי ריב"ש סי' קפ"ב נגד הב"י א"ה רסי' קנ"ז.

לפה"נ הריב"ש יחיד בדבר ולא מצאתי לו חבר (ולא רב ולא תלמיד) שהרי רמב"ן שהביא הך דאשתמודעי' להיא דנבדקות ע"פ נשים נדאי לא ס"ל הכי. דהתם נדאי בדיקה בשעת מעשה הוא (וכדא' ר"א מסר לאשתו כו').

וגם הרמב"ם פ"ד דיבום ומ"מ סוף ה' גרושין ופכ"ב מה' מלנה בשם רשב"א ורא"ש פ' ג"פ ונמ"י שם בשם רשב"א וריטב"א וראב"ד ובה"ת בטח"מ סי' מ"ט ור"י בסה"ת ומרדכי פ' מ"ח. וראב"ה שבהגמ"י (סוף ה"ג) ותשב"ץ ושאר פוסקים וטוש"ע וכל האחרוני מדברי פולקם מבואר דהך גילוי מילתא דכאן היינו ענין מילתא דעבידא לגלויי לא משקרי דאיתמר גבי משיאי' ע"פ ע"א ובכ"ד דהפל במתכוון להעיד.

(והתשב"ץ ח"א סי' פ"ג שחילק קצת ביניהם אבל לא ע"ד שפירש הריב"ש ד' רי"ף. ולדינא איהו נדאי ס"ל דכל מילתא דעבידא לגלויי מהני ע"א).

וא"כ אף אם היתה ברור דעת הריב"ש כמ"ש בסי' קפ"ב ג"כ לא היתה מקום לחוש לדבריו נגד כל הראשונים והאחרונים כ"ש שהרי הוא עצמו בסי' קנ"ה האריך וכתב שפאן שהוא מילתא דעבידא לגלויי גמור נאמן ע"א.

וע"כ מ"ש בסי' קפ"ב אינו אלא שפן נראה מלשון הרי"ף וכדי לתרץ קושית התשב"ץ. אבל גם הוא מודה שאין פן דעת כל הפוסקים (וגם דעתו פן פדמשמע בסי' קנ"ה).

וע' ג"פ סי' ק"כ סקי"ד שהביא בשם ס' בנ"ש שתמה על הריב"ש דלא משמע פן מפל הפוסקים וכתב ע"ז הג"פ שאין פאן תימה כי בסי' קנ"ה פתב הריב"ש שאין הך דכל מילתא כו' בגדר א' כו' ולכאורה מאי תירץ הרי הך דעדי הכרה הוי עבידא לגלויי גמור ולמה פתב בזה בסי' קפ"ב דדוקא שלא בשעת מעשה אע"כ פנונת הג"פ דדעת הריב"ש עצמו באמת היא כמ"ש בסי' קנ"ה.

ובאו"ת סי' מ"ט תירץ דברי רמ"א דססי' ל' שפסק פריב"ש דבמזון לא מהני עבידא לגלויי וגבי הכרה בסי' מ"ט מודה ותירץ ע"פ ד' ריב"ש דסי' קנ"ה מכ"ז נראה דגבי עדי הכרה עכ"פ לכ"ע מהני ע"א מצד מילתא דעבידא לגלויי והיינו אף במתפנין להעיד.

וע"כ בסי' קפ"ב לא פתב לדינא אלא שפן נראה מדברי הרי"ף פנ"ל. ובאמת גם מדברי הרי"ף אין ראיה כ"כ דלפה"נ לא פא ע"ז כ"א ממשמעות הלשון שכתב לאו אמילתא דאיסורא קמסהדי ולא אממונא כו' אלא מילתא בעלמא דמגלו כו' (שבאמת לכונן זה מיותר ומשמע קצת כמסל"ת) אבל הרי גם הרא"ש פתב לשון זה ועכ"ז ס"ל דהוי פמילתא דעבידא לגלויי פנ"ל ומה שהוסיף מהריב"ל להוכיח דלמאי נקט הרי"ף דהעדים הבאים לפנינו שמעו מפי אשה או קרוב ולא פשהו עצמן באים לב"ד.

לבד שפבר תירץ הג"פ דלרבותא נקטי' דגם עד מפי עד כו' וכעין זה בחי' אנ"ש מהרנ"ש ע"ש. ועוד לולי דבריהם ז"ל היתה נלפע"ד שאין פנונת הרי"ף פלל עד"ז דמ"ש הרי אמתחוק גביה סהדא מפומיה דהאי קרוב כו' שרי למיסהד עליה דהוא גביה ונהי איתתא כו' אין ר"ל דהוא סהדא ששמע יעיד בפני הדיונין שבפניהם חולצין.

כ"א להדיינין שכותבים הגט חליצה לראיה ולעדות שפותבין ואישתמודעי' כו' קורא להם סהדי (ובשגם שבאמת לאו דוקא ב"ד פותבין אלא גם עדים שראו החליצה פותבין גט חליצה כדפירש"י ס"פ מ"ח (ק"ו).

(ומוכרח בגמרא שם וכן הוא ברמב"ם פ"ד הכ"ט. וצע"ק בטוש"ע ססי' קס"ט וכן פרי"ף ורא"ש שכתבו שיחתמו שלשה) ומה שסיים בין לענין ממונא היינו נמי לענין עדים החותמים על שטר ובגוונא דמסיק עליה מההוא תברא.

ולכן לא הביא הריב"ש ראיה מזה וע"ש במ"ש ויכולים העדים או הדיונים המעידים על החליצה לומר ואישתמודעי' כו' והיינו שתופס פן בפ"ה הרי"ף וכנ"ל ומי לנו יותר בקי בדברי הרי"ף מהרמב"ן ונהרי הוא הביא לראיה אהיה דנבדקות מדברי הרי"ף הללו ע"ש בחי' לנדה (מ"ח:) ע"כ אינו מפרש כפי הריב"ש.

ובבאמת תמיהני כיון שהרי"ף פתב ודוקא היכא דליכא חששא דחשדא אבל כו' ומביא לראיה מההוא תברא דפ' ג"פ ונהרי התם ודאי בשעת מעשה שמע רבה מאותו המעיד לו כדא' אגא נמי אמרי לאו איהי וא"ל כו' והיינו בשעה שהיה צריף לחתום על השובר.

(אלא שאפשר דס"ל לריב"ש שהרי"ף יפרש שם דב' עדים חמרו ליה ודלא פכל המפרשים וענין החשדא שברי"ף בלא"ה צריף ביאור וע' ג"פ. וגם לכאורה עלה ע"ד אולי יפרש ריב"ש דמה שמחלק הרי"ף בין איכא חשש חשדא לליכא היינו הך חילוק גופא בין בשעת מעשה או קודם דבשעת מעשה שייד חשדא ומשא"כ במסל"ת קודם מעשה.

ומביא מההוא תברא ר"ל דבגונא דהתם דהוי בשעת מעשה אין לסמוך כ"א אב' עדים. דשייד חשדא וכאשר באמת הטעוהו (ואי קשיא איך סמך התם רבה הרי גם לפי הג"פ קשה זה כמש"ש ונראה דיש לומר שמעובדא זו נמשך האיסור אלא שמדברי ריב"ש נראה שלא פ"י פן שהרי בתחילה לא הביא כלל האי סיומא שברי"ף רק תחילת דבריו וכ' ע"ז שלפי הלשון משמע כו'.

משמע דרק מדקדוק לשון לאו אמילתא דאיסורא מסהדי כו' אתי עלה וכנ"ל ומ"ש אח"כ וגם בדרף זה כ' דדוקא היכא דליכא חשדא כו'. משמע שר"ל שגם בדרף הזה דהיינו במסל"ת מ"מ יש חילוק דדוקא בדליכא חששא דחשדא כו' א"כ הרי בהדיא שאינו מפרש פנ"ל אלא גם במסל"ת לא מהני באיכא חשדא וא"כ צ"ע מאי מייתי מההוא תברא דהתם לאו במסל"ת) אבל מדברי הגמ"י סוף ה"ג ומרדכי פ' מ"ח שכתב ג"כ דמלשון הרי"ף משמע דוקא במסל"ת כו' נראה קצת דהיינו מה שחילק בין היכא דאיכא חשדא כו' ע"ד ה"ל ע"ש (במרדכי) שלא הביאו רק סוף דברי הרי"ף.

ואיך שיהיה עכ"פ אין הכרח ברי"ף לפי הריב"ש. ורמב"ן (ורא"ש) יוכיח פנ"ל.

ואם באנו להוכיח פ"י הריב"ש ברי"ף מפת קושית התשב"ץ. [דבסימני הפת לא תלין לקולא משום גילוי מילתא] (ולפ"ז גם מרמב"ן אין ראיה כ"כ.

שהרי הוא כתב באמת מתחילה שהיה נ"ל דהיא דנבדקות היינו גם לקולא ומטעם גילוי מילתא דומיא דהך דאישתמודעי' ומסיק אבל רבינו הגדול כו'. דיש לומר דלמסקנא פהרי"ף דהא דנבדקות לאחר הפרק היינו משום חזקה דרבא דוקא ולא מטעם גילוי מילתא חזר בו ממה שדימה תחילה להך דאישתמודעי' והיינו באולי שיפרש פריב"ש דגילוי מילתא אינו כ"א במסל"ת כו').

אף באמת קושיא זו דתשב"ץ אינה על הרי"ף לבד דהרבה פוסקים ס"ל בהיא דנבדקות פהרי"ף (והכי קיי"ל) פמבואר בב"ש סי' קנ"ה סכ"ג. ונהרי פבר נתבאר שפולם ס"ל בעדי הפרה מהני הא דעבידא לגילויי אף להעיד במתכונן.

א"כ גם מהרי"ף אין ראיה. אלא דראוי לתת לב לתרץ הקושיא ולכאורה בפשיטות מתורץ עפ"י דברי הב"ש סי' קס"ט סק"ז דבדיקת ב"ש אינו עבידא לגילויי כ"כ דצריף לבדוק כל הגוף דאפילו א' בגבה וא' בכריסה סגי דמהאי טעמא פתב סה"ת דאין ממאנין בזה"ז כו'.

אף סבֵּרָא זוּ הִיא הַיְפוּף מְסַבֵּרַת רַמְבַּ"ן שֶׁפֶתַב דְּבַדִּיקָה זוּ עַדִּיפָא מֵהַף דְּאִישְׁתַּמְוֶדְעִי (וְהַב"ש אוֹלֵי לֹא פֶתַב פֶּן אֵלָא נֶגֶד בְּדִיקַת רִיבּוּי שְׁעֵרוֹת וְגַם אֶפְשָׁר לֹא רָאָה חֵי רַמְבַּ"ן לְנִדָּה). גַּם לְכַאוּרָה צ"ע מ"ש שֶׁצָּרִיף לְבַדּוֹק כָּל הַגּוּף דֵּהִסָּה"ת לֹא פֶתַב פֶּן אֵלָא לְעַנּוֹן מִיֵּאוּן לְחוּשׁ לְהַחְמִיר אֲבָל בְּחִלְצָה פֶתַב סָה"ת בְּהִדְיָא דְהִלְכָה כְּרַבְּנָן דְּבַעֲי' שְׁנִיָּהֶם בְּמִקּוֹם א' וְכַמ"ש בְּשׁו"ע ס' קנ"ה ס"ז.

נוֹסֵף ע"ז שֶׁתִּירוּץ זֶה אֵינוֹ מְסַפִּיק אֵלָא לַפ"מ שֶׁהַחֲלִיט שָׁם הַב"ש בְּשֵׁם ד"מ וּב"ח דְּבַדִּיקַת רִיבּוּי שְׁעֵרוֹת (דְּבִזָּה קַל לְבַדּוֹק וְעֵבִידָא לְגִלוּנֵי שְׁפִיר) בְּאַמַּת סְגִי בְּנָשִׁים גַּם בְּדָלָא אִתְחַזְק' בְּשָׁנִים וְלִיפָא חֲזָקָה דְּרַבָּא.

וּבְבַדִּיקַת דְּדִין (דַּג"כ בְּקַל לְבַדּוֹק) עָשָׂה פְּלִגְמָתָא דְּלִהְמַרְדְּכִי גַם בְּזֶה הַדִּין פֶּן וּלְסָה"ת וְסָמ"ק בְּזֶה לֹא סְגִי בְּנָשִׁים אֵלָא בְּדִאִתְחַזְקָה בְּשָׁנִים (וְע"י אֲנָשִׁים גַּם בְּזֶה מְהַנִּי אַף בְּלֹא הַחֲזָקָה בְּשָׁנִים).

וְעַפ"ז הַנִּיחַ בְּצ"ע דְּבַרִי סָה"ת וְסָמ"ק דַּמ"ש רִיבּוּי שְׁעֵרוֹת מְדַדִּין שְׁשִׁנִּיהֶם עֵבִידִי לְגִלוּנֵי בְּקַל. וְלַפֵּע"ז אֵילּוּנֵי דְּבַרִיָּהֶם ז"ל (וּבְפֶרֶט שְׁכֵן נִקְבַּע בְּסִדֵּר חִלְצָה דְּמַהֲר"מ) הָיָה לְבִי מְגַמְגֵם כ"ז.

וְצַע"ג דְּלֹא מִיבְעֵיָא בְּדִיקַת דְּדִין דְּלֹא מְצִאתִי בְּכָל הַפּוֹסְקִים שׁוּם רְמִזׁ שִׁיְהִיָּה מְהַנִּי גַם בְּלֹא הַחֲזָקָה בְּשָׁנִים אִפִּי' ע"י אֲנָשִׁים. דְּכֹלָם לֹא פֶתַבוּ אֵלָא דַּעֲי"ז אֵין צָרִיף לְבַדּוֹק אֲשֶׁעֲרוֹת וּמִשׁוּם דַּא"א לְסִי הָעֲלִיוֹן עַד שֶׁלֹּא בָּא הַתְּחַתּוֹן.

אֲבָל וּדְאִי דְּלֹא עַדִּיפִי מִסִּי הַתְּחַתּוֹן דְּלֹא מְהַנִּי אֵלָא אַחַר שֶׁהַחֲזָקָה בְּשָׁנִים וְכַמְבּוֹאֵר בְּלִשׁוֹן הַטּוֹש"ע שֶׁהַצָּרִיכוּ לִידַע הַשָּׁנִים וְשֶׁהֵבִיאׁוּ ב"ש פֶתַב שְׁאֵם יֵשׁ דְּדִים ג' אֵין צָרִיף בְּדִיקַת שְׁעֵרוֹת.

מִשְׁמַע וּדְאִי אֲבָל יְדִיעַת הַשָּׁנִים פְּדִקָּאֵי קָאִי. וְכֵן הוּא לְשׁוֹן הַפּוֹסְקִים (וְלַפ"ז הָרַא"ש בַּה"ח וְכֵן הַטּוֹש"ע גַּם בְּנִתְמַלְא זְקֵנוּ שֶׁפְּלָלֵם עִם הַדִּין ס"ל הַכִּי.

רַק בְּסָה"ת פְּלָל בְּהִדְיָא נִתְמַלְא זְקֵנוּ עִם רִיבּוּי שְׁעֵרוֹת. וּמ"מ צ"ע לְמָה סְמַכוּ בְּס"ח מַהֲר"מ לְפִי הַנ"ל נֶגֶד הָרַא"ש וְטוֹש"ע.

וּבְשִׁגְמָה שִׁסּוּד נִתְמַלְא זְקֵנוּ מִדְּבַרִי הַתּוֹס' דְּהָעֶרֶל כַּמ"ש ב"י חֲלוּשׁ. דְּלַפָּה"נ לָאוּ לְהַכִּי קָאִי הַתּוֹס' ע"ש) וּבְרַמְבַּ"ם פ"ב דְּהַ"א ה"ח מְבּוֹאֵר דְּלֹא מְהַנִּי סִי הָעֲלִיוֹן כ"א אַחַר יב"ש וְכַתּוּב הַמ"מ שֶׁהוּא פְּשוּט וּמְוַכָּרָח דְּלֹא עַדִּיפִי מַב"ש כו' נֵאִין לְדַחּוּק וְלוֹמַר דְּהִיָּנוּ כְּשִׁידוּעַ שֶׁהִיא פְּחוּתָה מִיב"ש אֲזִי לֹא מְהַנִּי סִי הָעֲלִיוֹן ג"כ אֲבָל מ"מ בְּשִׁאֵינוּ יְדוּעַ סְמַכִּי מְסַתְּמָא דְּוּדָאֵי הַגִּיעָה לִיב"ש דְּכִינּוֹן דְּסְמַכִּי ע"ז מְסַתְּמָא הוּא מְחַמַּת שֶׁא"א שִׁיְהִיָּה סִי הָעֲלִיוֹן קוֹדֵם.

נֵאִיף וְלְמָה פֶתַב הַרְמַב"ם דְּבַר שְׁאֵינוּ. וּפְשִׁיטָא אִם הָיָה הַדִּין אֲמַת דְּכָל שְׁבָא הָעֲלִיוֹן סְמַכִּינוּ ע"ז וְחוֹלְצַת מְסַתְּמָא הָיָה הַפִּי בְּגִמְרָא ג"כ דְּסְגִי בְּזֶה וְעַדִּיפִי מְסִימְנֵי הַתְּחַתּוֹן וּמְזַלְן לְהַרְמַב"ם לְחַדֵּשׁ דְּבַר.

וכ"ש שלא הִיָּה כותב המ"מ שהוא פשוט דְּלֹא עֲדִיפִי מסי' התחנות וְהָא עֲדִיפִי נְעֻדִיפִי. ומ"ש בְּשֵׁם הַב"ח שֶׁהֵבִיא בְּשֵׁם סֶמ"ק דְּבִדְיָקָת דְּדִין צ"ל ע"י אֲנָשִׁים אא"כ הַחֲזָקָה בְּנָשִׁים.

דְּמִזָּה מְבִנֵּי דַע"י אֲנָשִׁים גַּם בְּלֹא הַחֲזָקָה מְהֵנִי. ס' הַב"ח אֵינּוּ תַח"י.

וְהַדָּבָר תְּמוּהָ שְׁלֹא נִמְצָא כָּלֵל לְשׁוֹן זֶה בְּסֶמ"ק. כ"א אַחֵר שֶׁכָּתַב שֶׁיִּחְקְרוּ עַל הַשָּׁנִים וְעַל הַסִּימָנִים כְּגוֹן שְׁעָרוֹת וְסִי' שֶׁל מַעֲלָה בְּאִישׁ כּו' וּבְאִשָּׁה דְּדִין שׁוֹכְבִין (שְׁמִזָּה אֲדַרְבֵּה מִשְׁמַע בְּהִדְיָא דְּגַם דְּדִין לֹא מְהֵנִי כ"א אַחֵר חֲקִירַת הַשָּׁנִים וְכַנ"ל) סִימָנִים וְהַבְּדִיקָה יְכוּלָּה לְהִיּוֹת עַפ"י נָשִׁים כִּינּוּן שֶׁהַחֲזָקָה בְּנָשִׁים (שְׁמִלְשׁוֹן זֶה נִרְאֶה שֶׁלְּמַד הַב"ח לֹמַר דְּדוֹקָא מִשׁוּם נָשִׁים בַּע"י שֶׁהַחֲזָקָה אֲבָל ע"י אֲנָשִׁים לֹא בַּע"י הַחֲזָקָה) וּפְשׁוּט הַכְּנֻנָּה שְׁבָא לִיתָן טַעַם שֶׁגַם בְּנָשִׁים סִימָנִים דְּהַחֲזָקָה וְאִיכָּא חֲזָקָה דְּרַבָּא וְכַמ"ש הֵרִי"ף וּשְׁאָר פּוֹסְקִים טַעַם לְבִדְיָקָת ב"ש ע"י נָשִׁים.

אֲבָל לֹא לְהוֹלִיד מִזָּה דַע"י אֲנָשִׁים גַּם בְּלֹא הַחֲזָקָה סִימָנִים דַּב"ש בְּלִי עֲדִי שָׁנִים פְּשִׁיטָא דְּלֹא מְהֵנִי וְכֵן יִתְפָּרֵשׁ דְּבָרֵי הַסֶּמ"ק (מְלַבֵּד שֶׁגַם הַסֶּמ"ק נִרְאֶה דְּקָאֵי גַם אֲבִדְיָקָת ב"ש וַע"ש שֶׁאַחֵר שֶׁבִּינְיָא חֲקִירַת הַשָּׁנִים כָּתַב וְיִחְקְרוּ אִם יֵשׁ לָהֶם סִימָנִים כְּגוֹן שְׁעָרוֹת אוֹ הַסִּי' שֶׁל מַעֲלָה מְבִנֵּי דַע"י בְּסִימָנִים בְּעִי' שָׁנִים).

וּלְשׁוֹן סה"ת בְּסִימָנֵינוּ שֶׁכָּתַב שֶׁאִם בְּדָקוּ הַדְּדִין כּו' אִזּוּ הִיא גְּדוּלָּה בְּנֻדָּאֵי. ע"כ יִתְפָּרֵשׁ ג"כ אַחֵר שֶׁהַחֲזָקָה בְּנָשִׁים שֶׁהֵרִי סִימָנִים שֶׁזֶּהוּ סִי' הַעֲלִיּוֹן וְתַנּוּן כּו' הֵרִי דְּלֹא בָּא לֹמַר כ"א שֶׁהֵם כְּסִי' הַתְּחִתּוֹן.

וְנִרְאִיתִי בְּסֶדֶר ר"י מְרַגְלִיּוֹת שֶׁאַחֵר שֶׁכָּתַב שֶׁאִם הִיָּה הֵיכָּם זָקֵן כּו' אֵין צָרִיף לְשִׁאוֹל עַל שָׁנֵינוּ כָּתַב וַע"ל סִי' קס"ט דְּלַפְעָמִים אֵין צָרִיף לְשִׁאוֹל גַּם עַל הָאִשָּׁה וְהוּא כְּשֶׁנִּתְמַלֵּא דְּדִי' כּו'. מִשְׁמַע דְּבִזָּה אֵין צָרִיף לְשִׁאוֹל גַּם עַל שָׁנִים.

וְגַם דְּבָרֵינוּ צַע"ג. וְכ"ז הִיָּה נִרְאֶה פְּשׁוּט לֹוֹלָא הַגְּדוּלָּה הַנ"ל.

וְגַם הַדִּין הַא' הַנ"ל דְּבִדְיָקָת רִיבּוּי שְׁעָרוֹת גַּם בְּלִי שָׁנִים סִימָנִים וְכֵן בְּדִיקָת דְּדִין לְהַמְרָדְכִי ג"כ צַע"ג דְּמְלַבֵּד שֶׁנִּתְקַשָּׁה הַד"מ וּב"ש בְּטַעְמוֹ שֶׁל דְּבָר. לֹא נִמְצָא כָּלֵל מִי שִׁיאֵמַר כֵּן בְּהִדְיָא.

דְּמִקּוֹר דִּין זֶה הוּא מְהֵר"י שֶׁבַּתוֹס' וְסה"ת וְסִיעֲתָם שַׁב"י וְכוּלָּם לֹא כָּתְבוּ כ"א סֶתֶם דְּרִיבּוּי שְׁעָרוֹת מְהֵנִי לְשָׁנִים. אֲבָל לֹא בִּינְיָארוּ כָּלֵל דְּסִימָנִים בְּנָשִׁים.

וּבִפְרָט שֶׁכּוּלָּם כָּתְבוּ טַעַם דְּסִמְכִינּוּ עַל נָשִׁים הוּא בְּצִירוּף חֲזָקָה דְּרַבָּא. וְאִם זֶה מְהֵנִי בְּלִי חֲזָקָה דְּרַבָּא הִיָּה לָהֶם לְפָרֵשׁ טַעְמוֹ וּמִנְלָן.

(וְאֵין לֹוֹמַר דְּסִמְכוּ כּוּלָּם לְפִי שֶׁמְסַתְּמָא בְּדִיקָ' זֹו א"א ע"י אֲנָשִׁים כְּדִמְשַׁמַּע מְלִשׁוֹן הַנ"י פ' כ"ש. שֶׁהֵרִי מְצִינּוּ דְּרַבִּי א' לְאֲבָדֵן פּוֹק בְּדָקָה (ק"ה):) וַע"כ"פ הִיָּה לָהֶם לִיתָן טַעַם לְזֶה כַּנ"ל).

וְיִמָּה שֶׁהַב"ש סִימָנִים אַחֵר דְּבָרֵי הַב"ח בְּשֵׁם סֶמ"ק א"כ בְּדִיקָת (רִיבּוּי) שְׁעָרוֹת הוּא אִפִּי לֹא הַחֲזָקָה כּו' (ר"ל סִימָנִים בְּנָשִׁים) לְפִי הַנ"ל בְּשֵׁם סֶמ"ק מְמִילָא אֵין מְקוּם לְזֶה מִדְּבָרֵי סֶמ"ק. וּבִיּוֹתֵר תְּמוּהָ עַל רַמ"א לְמָה לֹא הִגִּי' כֵּן בְּשׁו"ע כִּינּוּן שַׁב"ד מְנִתְקַשָּׁה בְּטַעְמוֹ שֶׁל

דָּבָר אִם עַכְשָׁיו ס"ל שֶׁהַדִּין אֵמֶת הָיָה לְהִגִּי' פֶּן בְּסִי"א שֶׁבִּשְׁו"ע סֶתֶם אִם יֵשׁ לָהֶם רִיבּוּי שְׁעָרוֹת כּו' דִּישׁ לְטָעוֹת עַכ"פ דְּבָעִי' עֵדִים ע"ז פִּינּוֹן דְּסִמְכִינּוּ ע"ז גַּם לְעַנְיַן הַשְּׁנִיִּים. וְה"ל לְהִגִּי' דְּגַם עַפ"י נְשִׁים סָגִי וּכ"ש בְּדָדִים שֶׁבִּשְׁו"ע סִי' חָשִׁיב לִיָּה רַק נֶגְדַּד סִי' שְׁעָרוֹת וּמִשְׁמַע וְדָאִי דְלֹא מְהַנִּי כ"א אַחַר שְׁנִתְחַזַּק בְּשָׁנִים וְה"ל לְהִגִּי' דְּזָה מְהַנִּי גַּם בְּלִי עֵדִי שְׁנִיִּים וְאִף עַפ"י נְשִׁים וְלִצְרָפוֹ בְּסִי"א עִם רִיבּוּי שְׁעָרוֹת כּו'.

[כְּתִב בְּהִגָּה מִן הַצַּד. אַחַר זְמַן רַב רָאִיתִי מ"ש מִהַרִּי"ו בַּחֲזִי' דִּינִי' שְׁבִסּוּף סְפָרוֹ סִי' כ"ה (דָּף נ"ז ע"ד) דְּלְרִיבּוּי שְׁעָרוֹת בְּלֹא עֵדִי שְׁנִיִּים בְּעִי' עֵדִים פְּשָׁרִים כּו'.]

וְכִינּוּן שְׁפָן מִשְׁמַע מְדַבְּרֵי הַפּוֹסְקֵי הִנֵּה נִלְפַע"ד לְכַאוּרָה דְלִשׁוֹן הַמְרָדְכֵי שֶׁבַד"מ אוֹת ח' אֲטַעֲמֶיהוּ לְכוֹלָם. שְׁנִמְשָׁכוּ אַחַר לִשׁוֹנוֹ שְׁפָתָהּ שֶׁבַסָּה"ת כְּתִב גְּבִי בְּדִיקַת דְּדִין אֲנָשִׁים וּבְבְּדִיקַת שְׁעָרוֹת מְרוֹבֵינָן וְאַרְנוֹבֵינָן נְשִׁים וְאִנִּי יוֹדַע אִם דַּק בְּלִישְׁנֵי' כִּי מְמַהֵר"ם שְׁמַעְתִּי כּו'.

וּס"ל לְד"מ מְדַכְּתֵב שְׁעָרוֹת מְרוֹבֵינָן וְהָרִי בְּזָה מְהַנִּי גַּם בְּלֹא הַחוֹזְקָה בְּשָׁנִים מְסַתְמָא בְּכַה"ג אִיִּרִי וְאֵהָא קְאָמַר דְּסָגִי בְּנָשִׁים. וּמִזָּה דְרָשׁוּ סְמוּכִים דְּגַם בְּדִיקַת דְּדִין בְּכַה"ג מִיִּרִי.

וּמְסַתְפַּק אִם צָרִיף בְּזָה אֲנָשִׁים כְּדִמְשַׁמַּע מְלִשׁוֹן סָה"ת. וּמְסִיק דְּגַם זֶה סָגִי בְּנָשִׁים כַּד' מְהַר"ם.

אָבֵל פִּינּוֹן דְּהַמְעִינּוּ בְּסָה"ת יִרְאָה דְלֹא כְּתִב כָּלֵל דְּבְּדִיקַת דְּדִין יִהְיֶה מְהַנִּי גַּם לְעַנְיַן הַשְּׁנִיִּים וְגַם לֹא כְּתִב דְּרִיבּוּי שְׁעָרוֹת דְּמְהַנִּי גַּם לְעַנְיַן הַשְּׁנִיִּים יִהְיֶה סָגִי בְּנָשִׁים. ע"כ לֹא מְרָשִׁי ט"ס בְּמְרָדְכֵי וְצָרִיף לְמַחֲזֵק ב' תִּיבּוֹת מְרוֹבֵינָן וְאַרְנוֹבֵינָן וְקָאִי הַפֵּל אַחַר בִּירוּר הַשְּׁנִיִּים. וְאִף אִם לֹא נִרְצָה לְמַחֲזֵק וְלְהִגִּיָּה. יֵשׁ לְקַיָּים הִגִּי' בְּמְרָדְכֵי.

וְעַכְשָׁיו הַפֵּל מִיִּרִי בְּדִיקַת חֲזָקָה בְּשָׁנִים. וְיֵשׁ לֹא מְרָשִׁי (בְּרוֹנוֹחַ) דְּהִינּוּ מְשׁוּם דְּבִאֲמַת גַּם בְּהוֹחֲזָקָה בְּשָׁנִים בְּעִי' רִיבּוּי שְׁעָרוֹת לְהַחְמִיר מְשׁוּם חֲשֵׁשׁ גְּנוּמוֹת.

שְׁפָן הוּא בְּהִדְיָא בְּסָה"ת שְׁפָתָהּ ב' פְּעָמִים הֵא דְרִיבּוּי שְׁעָרוֹת. בְּתַחֲזִלָּה כְּתִב זֶה בְּשֵׁם מוֹרוֹ הַקְּדוּשׁ לְהוֹצִיא מְחֲשֵׁשׁ גְּנוּמוֹת.

וְכַמ"כ כְּתִב שֵׁם בְּדִיקַת דְּדִין לְתוֹעֵלַת דְּגוּמוֹת. וּמִיִּרִי שֵׁם בְּהוֹחֲזָקָה בְּשָׁנִים ע"ש.

(וְלָכֵן סֵיִים שֵׁם דְּהַבְּדִיקָה יְכוּלָּה לְהִיּוֹת ע"י נְשִׁים). וּבְסִיפָא כְּתִב עוֹד הַפְּעַם דָּאִם יֵשׁ לָהּ רִיבּוּי שְׁעָרוֹת סְמָכִי דְּמְסַתְמָא לְהִגִּיעַ' לְכָלֵל גְּדִלוֹת בְּשָׁנִים (כְּתִב סֶתֶם וְלֹא הִזְכִּיר נְשִׁים כִּי פִינּוֹן דְּלִיפָא חֲזָקָה דְּרָבָא בְּעִי' אֲנָשִׁים).

וְהַמְרָדְכֵי קָאִי אַרִּישׁ דְּבָרֵי סָה"ת וּמִיִּרִי בְּהוֹחֲזָקָה בְּשָׁנִים. וּמ"מ בְּעִי' רִיבּוּי שְׁעָרוֹת כַּנ"ל.

(וּמַש"ה הַשְּׁנָה דְּדִין לְרִיבּוּי שְׁעָרוֹת). וְאִי קִשְׂיָא א"כ אִיף יִסְתַּפֵּק לֹא מְרָשִׁי דְּהַסָּה"ת מְצַטְרָף לְבְּדִיקַת דְּדִין אִישׁ דְּנִקָּא לְמָה יִגְרַע מְבְּדִיקַת ב"ש י"ל דְּזָה בְּאֲמַת רַק מְדַרְף חוּמְרָא וּמְטַעַם שְׁזָה אֲפָשֵׁר לְאִישׁ בְּלִי גְנוּת כַּמַּש"ש וּמַש"א כְּבְּדִיקַת ב"ש.

וּבְאֲמַת נִרְאָה שַׁע"ז סֵיִים בְּסָה"ת וְטוֹב הַדְּבָר ע"ש פְּלוּמ' פִּינּוֹן דְּבִזָּה אִין גְּנוּת טוֹב שְׁיִבְדוֹן אִישׁ. אֲלֹא שְׁהַמְרָדְכֵי שֵׁם לְמַעֲלָה מִשְׁמַע שְׁפִי' הָאִי טוֹב הַדְּבָר לְעַנְיַן בְּדִיקַת הַדְּדִין וּמְשׁוּם

חַשׁוּשׁ גְּנוּמוֹת וּמ"מ מִסְתַּפֵּק הַמְרָדְכִי דְלִמְאִי ה"ל לִסְה"ת לְכַתּוּב דִּיכּוּל הָאִישׁ לְבָדוּק בְּלִי גְנוּת אִם לֹא שְׂמָה דְאַפְשָׁר ע"י אִישׁ יוֹתֵר טוֹב.

(וְכֹן רְאִיתִי בְּסֵדֶר ר"י מִינְיָן שְׂפֹתֵב וּד' שְׂאֵלוֹת אֵלּוּ סְגִי בְּקִרְוּבִים וְנָשִׁים אִף טוֹב יוֹתֵר עֲדִים כְּשֵׁרִים. וְנִרְאָה דְמִסְה"ת הַנְּ"ל לְמַד זֶה.

וּלפ"ז מ"ש בְּסֵדֶר מֵהֶר"מ בְּדִיקַת דְּדִין ע"י אִשָּׁה צ"ע ג"כ לְמַעֲשֵׂה) וְהָאֲרַכְתִּי בְּזֶה עִם שְׂאִינוֹ נוֹגַע כ"כ לְנִד"ד רַק מִפְּנֵי שְׁלִפְע"ד הַדְּבָר צָרִיף תְּלִמוּד גְּדוּל לְמַעֲשֵׂה: עכ"פ אִם כֵּן"ל. אִין מְקוּם כָּלֵל לְתַרְץ קוֹשְׁיַת הַתְּשׁב"ץ עפ"י דְּבָרֵי הַב"ש שְׁהָרִי דְּדִין וְרִבּוּי שְׁעָרוֹת וְדָאִי עֲבִידִי לְגִלוּנִי בְּקַל וּכְמ"ש הַב"ש.

וְנִרְאָה לְתַרְץ עפ"י דְּבָרֵי הַמְרָדְכִי בְּטַעַם הָא דְּבַעֲיָ עֲדִי לְעַנְנֵן הַשְּׁנִי' דְּלֹא דְמִי לְהָא דְאִישׁתְּמוּדְעִי דְּהֵתֵם בְּלֹא"ה תּוֹפְסִים אוֹתוֹ בְּחֻזְקַת אֲחִיו כו' אֲבָל הֵכָא אִין נְאֻמְנִים לְהוֹצִיא מְחֻזְקַת קְטָנוֹת.

וּא"כ גַּם לְעַנְנֵן בְּדִיקָה מִש"ה לֹא מְהֵנִי הָא דְעֲבִידָא לְגִלוּנִי לְהוֹצִיא מְחֻזְקַת קְטָנוֹת כ"א בְּצִירוּף חֻזְקָה דְרָבָא. אֲלֵא שְׁלִפ"ז לְכַאוּרָה וְנִמְשָׁף חוּמְרָא גְּדוּלָה (לְנִד"ד) הִיכָא שְׁהֵיבֵם בְּא מְמַרְחָקִים.

דְּמִשְׁמַע מִדְּבָרֵי הַמְרָדְכִי דְלֹא אֲמַרִּינוּ גִּילּוּי מִיְלִתָּא אִא"כ בְּלֹא"ה הִנֵּה מְחֻזְקַת בְּאֲחִיו. אִף כְּפָר כְּתֵב הַב"ש סִי קִנ"ז סִק"ב דְּלֹא מִשְׁמַע כֵּן מִשְׁאָר פּוֹסְקִים וְאִי קִשְׂיָא א"כ הִדְרָא קוֹשְׁיַת הַתְּשׁב"ץ לְדוֹכְתָּא.

ז"א דְאִין כְּוֹנֵנַת הַב"ש אֲלֵא לְעַנְנֵן הָא דְמִשְׁמַע מְמַרְדְּכִי דְלֹא מְהֵנִי אִא"כ מְחֻזְקַת לְאֲחִיו (דְּזֶה בְּאֲמַת לֹא מִשְׁמַע כֵּן מִשְׁאָר פּוֹסְקִים דְּכָל כַּה"ג ה"ל לְפָרֵשׁ וּבְפָרֵט שְׂכָרָא נְתַבָּאָר שְׁכָל הַפּוֹסְקִים מְדַמִּין זֶה לְהָא דְמִיְלִתָּא דְעֲבִידָא לְגִלוּנִי לֹא מִשְׁקָרִי דְלֹאֵו בְּכַה"ג הוּא וְכִמוֹ בְּהֵהוּא תְּבָרָא דְג"פ דְּלֹא שְׁיִיף מְחֻזְקַת לְנוּ וְנִהְרִי רַבָּה א' תְּחִיל' לָאו אִיהִי כו') אֲבָל לְעַנְנֵן גּוּף הַחִילּוּק שְׁפִיר יֵשׁ לּוֹמֵר דְּלֹא אֲמַרִּינוּ מִיְלִתָּא דְעֲבִידָא לְגִלוּנִי אֲלֵא בְּשִׂאִין חֻזְקָה לְהִפּוּף עכ"פ אֲבָל גְּבִי שְׁנִים וּבְדִיקָה הָרִי בְּאִים לְהוֹצִיא מְחֻזְקַת דְקְטָנוֹת.

אֲלֵא שְׁמ"מ יֵשׁ מְקוּם חוּמְרָא לְחוּשׁ לְדַעַת הַמְרָדְכִי בְּשֵׁם כְּפָה גְּדוּלִים ע"ש וְהוּבָא ב"י בְּלִי חוּלְקֵן. וְגַם לְבִסּוּף מְבִיא בְּשֵׁם רַבִּינוּ יוֹאֵל ג"כ מְעִין זֶה (וַיֵּשׁ יוֹתֵר לְחוּשׁ לְזֶה מְלַחוּשׁ לְדְבָרֵי הָרִיב"ל).

וְלְכַאוּרָה יֵשׁ לּוֹמֵר אוּלַי מ"ש הַמְרָדְכִי דְבְּלֹא"ה הִינֵנו תּוֹפְסִים אוֹתוֹ בְּחֻזְקַת אֲחִיו אִינוּ ר"ל שְׁהֵיָה בְּן עֵירָם וּמְחֻזְקַת מִשְׁלָא לְאֲחִיו דֹּא"כ לְכַאוּרָה לְמָה צָרִיכִים כָּלֵל לְעַדוֹת יוֹתֵר דְּהָא סוּקְלִין עַל הַחֻזְקוֹת כו' וְעִי תְּשׁב"ץ (דְּמ"א ע"ד) דְּלְעַנְנֵן עַדוֹת קוֹרְבָא בְּחֻזְקָה סְגִי כו' (וְלְכַאוּרָה זֶה תְּלוּי בְּפִלּוּגְתָּא אִי סְגִי לְעַנְנֵן הַשְּׁנִים בְּחֻזְקָה עפ"י הַשְּׂכָנִים כו' וְשֵׁם בְּתִשְׁב"ץ מִשְׁמַע דְּלְעַנְנֵן הַשְּׁנִים חֲמִיר וּבַעֲיָ עַדוֹת מִשְׁלָא דֹּא"כ גַּם זֶה עֲבִידָא לְגִלוּנִי בְּכַה"ג וְלְמָה מְחַלֵּק בֵּינֵיהֶם ע"ש (וּצ"ע בְּכ"ז לְעַת אַחֵר) אֲלֵא ר"ל ע"ד הַמְבּוֹאָר בְּתִשְׁב"ץ שֵׁם שְׂפִשְׁבָּאִים לְפָנֵינוּ אִישׁ וְאִשָּׁה לְחִלְצָה וְדָאִי דְעַתְנוּ שְׂיָבֵם וַיְבָמָה הֵם כְּאֵלוּ הַעַנְנֵן נוֹדַע אֵלֵינוּ כו' ע"ש.

ונה שייד גם פֿשהם מִמְרָקִים. אַלֶּא שממ"ש הַמְרָדְכִי שֶׁם אַבֵּל אִם לֹא הָיִינוּ מְוַחָזְקִים בּוֹ שֶׁהוּא אַחִיו כּו' וְכֵן ממש"ש בְּדַבְרֵי רַבֵּינוּ יוֹאֵל דְּדוֹנְקָא מְשׁוּם דְּהוֹחָזֵק בְּאַחִיו אַבֵּל אִם לֹא הוֹחָזֵק בְּאַחִיו כּו' מְשַׁמֵּעַ דְּמִוְחָזֵק מִמֶּשׁ קְאָמְרִי (דְּאֵי ע"ד הַגָּ"ל לְכַאוּרָה לֹא מְשַׁפְּחַת כָּלֵל לֹא מְוַחָזֵק פִּינּוֹ שֶׁהוּא בְּאִין לְחַלּוּץ כּו').

וְכֵן מְשַׁמֵּעַ מִדַּבְרֵי הַב"ש הַגָּ"ל שְׁתוּפָס כְּפִשׁוּטוֹ (אַלֶּא שא"כ לָמָּה פָּתַח דְּמְשַׁמֵּעַ בְּמִרְדְּכִי כּו' מְשַׁמֵּעַ שְׁאִין הַדָּבָר מְוַכָּרָח). וּבְאַמַּת לְכַאוּרָה צ"ע מָנָא לְהוּוּ הָא וּלְמַאי הוֹצָרְכוּ לְכַדָּה לְעַנְנּוּ מַה שְׁרוּצִים לְחַלֵּק בֵּין הַנּוֹשְׂאֵי הָרִי בְּלֹא ה"ה יֵשׁ לְחַלֵּק דְּבַעֲנֵנוּ הַשָּׁנִים הִיָּה חֲזָקָה לְהִיפּוּדָה כְּנ"ל.

וּלְכַאוּרָה יֵשׁ לִוְמַר דְּמְשַׁמֵּעַ לְהוּוּ דְּסִתְמָא דְּגַמְרָא אֵינְרִי כְּשֶׁהֵם מְעִיר זֹו וּא"כ אֵין מִיצוּעַ אַלֶּא אוֹ הוֹחָזְקוּ לְאַחִים אוֹ לְהִיפּוּדָה דְּכָל שֶׁהֵם מְעִיר א' וְאִינוּ מְוַחָזֵק בְּאַחִיו ה"ה פְּאֵלוּ מְוַחָזֵק שְׁאִינוּ אַחִיו (שְׁפִמְדֻנְמָה שְׁכַה"ג אֵי בְּהֵוּא סְנִגִּיאַ דְּמִוְחָזֵק לָן בְּאַחִי כּו' עֵי' ב"ש סִי' קנ"ז וְנִרְאָה דְּכ"ש הֶכָּא).

לְכֵן הוֹצָרְכוּ לִוְמַר דְּהֵתֵם בְּמִוְחָזֵק וְלֹא לְהִיפּוּדָה כּו'. וּלפ"ז הָא דְּאָמְרִי אַבֵּל אִם אִינוּ מְוַחָזֵק ר"ל אַלֶּא מְוַחָזֵק לְהִיפּוּדָה וּא"כ אֵין רֵאִי לְאִם בָּאוּ מְמַרְחָקִי כּו' וּצ"ע בְּכ"ז וְאֵין לִי פְּנָאֵי. אַמְנָם לִפְמ"ש הַמְרָדְכִי בְּשֶׁם ר"י (שֶׁם ע"ב) וְכֵן הוּא בְּסֵה"ת בְּשֶׁם ר"י דְּלֶהֱכִי בְּעֵי' עֲדוּת לְשָׁנִים וְלֹא דְּמִי לְהָא דְּאִשְׁתְּמוּדְעִי'. מְשׁוּם דְּהֵתֵם מִירְתַּת וְהָנִי מִיְלַתָּא דְּעַבְיָדָא לְגִלוּיֵי עכ"ל.

וּכְעֵין זֶה הִבִּיא שֶׁם בְּמִרְדְּכִי בְּשֶׁם תְּשׁוּ' מֵהַר"מ וּמְשַׁמֵּעַ שְׁהַחֲלִיזֵק הוּא רַק דְּגַבֵּי הַפְּרָה בְּקַל עַבְיָדָא לְגִלוּיֵי וּמַה שְׁאִין כֵּן בְּעַנְנֵנוּ שָׁנִים קִשְׁהָ לְגִלוּיֵי דְּאֵין מְצוּי שְׁיַדְעַ מְתִי נוֹלַד ע"ד שְׁחִילָק הַתְּשֵׁב"ץ שֶׁם ע"ש (וּלְכַאוּרָה קִשְׁהָ דְּבִשְׁלֵמָא הַתְּשֵׁב"ץ מְשַׁמֵּעַ דְּס"ל דְּבַעֲנֵנוּ עַדִי לְדָה מְמַשׁ אַבֵּל הַמְרָדְכִי וְסֵה"ת מְסַקִי דְּסִנֵי בְּהוֹחָזְקָה ע"י הַשְּׂכָנִים א"כ עַבְיָדָא לְגִלוּיֵי בְּקַל כְּמ"ש הַתְּשֵׁב"ץ לְעַנְנֵנוּ הַכֵּר' שֶׁהוּא אַחִיו.

וְנִרְאָה לְכַאוּרָה דְּצ"ל דְּלֹא כְּתִבוּ דְּלֹא מְהַנִּי עֲדוּת נְשִׁים בְּעַנְנֵנוּ הַשָּׁנִים אַלֶּא לְפִי הַה"א דְּר"י דְּס"ל בְּאַמַּת דְּלֹא מְהַנִּי הוֹחָזְקָה עַל יְדֵי שְׂכָנִים. אַבֵּל לְמִסְקָנָא בְּאַמַּת סְגִי בְּעֲדוּת אִשָּׁה ג"כ וְכֵן מְשַׁמֵּעַ (קְצַת) בְּשׁו"ע שְׁכָתֵב י"א כּו' מְשַׁמֵּעַ דְּהֵי"א דְּמְהַנִּי שְׂכָנִים חוֹלְקִים עַל דְּעָה א' דְּלֹא סְגִי עֲדוּת אִשָּׁה וְקָרוֹב כּו').

וּלפ"ז מְשַׁמֵּעַ דְּס"ל דְּהִיכָא דְּעַבְיָדָא לְגִלוּיֵי בְּקַל מְהַנִּי גַם לְאַפּוֹקִי מְוַחָזְקָה דְּקִטְנוּת וּא"כ הַדְּרָא קוֹשִׁית הַתְּשֵׁב"ץ לָמָּה לְעַנְנֵנוּ הַבְּדִיקָה בְּעֵי' דְּוִקָא מְצַד חֲזָקָה דְּרָבָא. וּצ"ל לְכַאוּרָה כְּסִבְרַת הַב"ש הַגָּ"ל דְּבְדִיקַת ב"ש קִשְׁהָ לְבִדּוֹק (וּבְרִיבּוּי שְׁעָרוֹת וְדִדִין) מְהַנִּי בְּאַמַּת בְּלִי הוֹחָזְקָה בְּשָׁנִים וְסִגִי בְּנָשִׁים) וּכְבָר נִתְבָּאָר מַה שְׁיֵשׁ לְגַמְגֵּם ע"ז.

אִךְ יֵשׁ לְתַרְץ לְדַבְרֵיהֶם עַפ"י מ"ש בְּקִצּוֹה"ח רְסִי' מ"ט דְּבִהַפְּרָה אֵין צְרִיף עֲדוּת כ"א מְדַרְבְּנָן. וְכֵן הוּא בְּט"ג סִי' ק"כ סִק"ח וִי"ב (אַלֶּא שְׁמ"ש זֶה בְּשֶׁם הַתּוֹס' צ"ע דְּלְכַאוּרָה לֹא כְּתִבוּ הַתּוֹס' כֵּן אַלֶּא אֵהָא דְּאֵין חוֹלְצִין אַא"כ מְפִירִין דְּבָזָה רַק חֲשָׁשָׁא דְּב"ד טוֹעִין.

אַבֵּל שְׁתַּנְשָׂא בְּחִלְצָה זֹו בְּלִי עַדִי הַפְּרָה יֵשׁ לִוְמַר דְּאָסוּר מְדַאוּרִיָּתָא ע"ש שְׁלֵא הַקְּשׁוּ מֵהַתּוֹסְפָתָא אַלֶּא לְרָבָא. וּבְלֹא ה"ה דְּבָרֵינוּ בְּסִק"ח צ"ל ע"ע וְאִכ"מ).

ולפ"ז מתורץ בפשיטות דגבי בדיקה שהיא דאורייתא הוצרכו הפוסקים לחזקה דרבא (אף א"כ למה הוצרך ר"י לחלק בין הפרה לעדות השנים מצד דמירתת ועבידא לגלויי בקל בהפרה ולא בשנים כנ"ל הרי גם שנים הוא דאורייתא וכ"ש שפלושון מהר"מ הנ"ל פתב ואע"ג דלעגנו חליצה דהוי דאורייתא מהימנ' אפ"ל לומר אהנה דמיתנא כו' משמע בהדיא דלא ס"ל כהט"ג וקצוה"ח וצ"ע לדינא ומ"מ טוב לתרץ עפ"י דברי הט"ג וקצוה"ח דברי הר"ף ושאר פוסקים הנ"ל מלבד התרוץ עפ"י דברי המרדכי הנ"ל להוציא מחזקת קטנות לא מהני עבידא לגלויי והר"י ומהר"מ שפמרדכי וסה"ת אולי ס"ל באמת דאין צריך חזקה דרבא לעגנו עדי בדיקה.

ובשנים לא עבידא לגלויי כ"כ כנ"ל. וכ"ז פתבתי בחפזון וכלי עיון פדבועי: סימן ל"ח (לסי' קנ"ב) השאלה נאבדה ומוכן מתוך התשובה.

באשה שאמרה א"א אני ובעלה הלה ממנה וא"י. ואס"פ במשפך זמן אמרה על אחד שפא לכאן שנה בעלה.

אם נאמנת לקבל נט ממנו. ותשובת הגאון המחבר היא לכבוד קדושת הגאון, התיסיד אמיתי אדמו"ר מוה' מנחם מענדיל זצוק"ל מליבאוויץ.

ע"ד מ"ש שהרי האשה שאמרה א"א הייתי וגרושה אני אינה נאמנת כו'. הגה לכאורה נפלאתי דבמתני' פ"ב דכתובות (כ"ב).

(איתא נאמנת. אף נראה מוכן פנונתו ע"פ מ"ש הטור סי' קנ"ב בשם הר"י (ורמ"ה) ומ"מ רפ"ב מה"ג בשם רמ"ך וקצת פוסקים דזהו דוקא בתוך כ"ד אבל אחר כ"ד (כבנד"ד) אינה נאמנת.

נהגם שהטור ומ"מ חולקים ובשו"ע שם ס"ו הביא דברי הר"י וסיעתו בשם י"א ומשא"כ דעה א' בסתם משמע שאין חילוק. הרי פתב הב"ש דהינו דוקא גבי א"א הייתי אבל אם אמרה א"א אני (כבנד"ד) שוב לכ"ע אינה נאמנת אחר כ"ד לומר גרושה אני ומזה למד כ"ק שי' לנד"ד דכשם שלא היתה נאמנת עתה לומר גרושה אני (שלא בפנינו) כף אין להאמינה לומר שנה בעלה כדי לקבל ממנו גט בפנינו דסוף סוף אין לנו ידיעה בגירושיה מבעלה אלא על פיה ונהרי אינה נאמנת כו': והנה בהשקפה ראשונה הנה נלפע"ד לדבר פשוט שאין להחמיר מצד זה מתרי טעמי.

חדא דהב"ש סיים דהא מכחשת דבריה. משמע שר"ל דוקא בשאומרת אח"כ לשון זה גרושה אני וס"ל דמשמעו הכחשה וחרזה למה שאמרה תחילה א"א אני מש"ה בעי' תוך כ"ד דוקא.

אבל כשאין פאן הכחשה וחרזה. רק שאחר זמן רב אומרת שעכשיו נתגרשה יש לומר דנאמנת (לדעה א' עכ"פ).

ועוד דאף את"ל דאף בכה"ג אינה נאמנת לומר שנתגרשה שלא בפנינו הנה נראה דמ"מ בעגנו ההפדה לומר שנה בעלה כדי לקבל ממנו גט אין ללמוד מזה (מלבד שיש לומר דעגנו נאמנת בהפדה קילא מהא דאשתמודענה כו' (יבמות ל"ט): והלקתא כו'.

ובפשעת הספנה כו' (גיטין ס"ו) ויתבאר א"ה. יש לומר ג"כ) דלא דמי דגבי נאמנת על גוף הגירושין הרי היא באה להוציא א"ע לגמרי מתוקה שהחזיקה א"ע תחילה.

אבל בענין ההפכה. הרי גם מתחילה שהחזיקה א"ע לא"א הנה ידוע שא"ה הוא בעלה.

ועתה היא באה רק לברר שזה הוא כו'. לכן הנה נראה דיותר יש לדמות זה להא דתנן פ' האומר בקדושין (ס"ג:) קדשתי את בתי וא"י למי קדשתי ובא א' ואמר אני קדשתי נאמן (וקיי"ל כר"א דנאמן אף לכנס).

ובגמרא ובריית' שם דגם כשהאשה אומרת נתקדשתי וא"י למי ובא א' כו' נאמן ליתן גט עכ"פ. וכתב הר"ן דטעמא דע"א נאמן פאן הוא מפני שאינו מוציאה מחזקת' אלא שפעמיתה בחזקת' רק אומר ש'לו נתקדשה.

ועוד שם בפ"ה הירושלמי דפרכין שם על ר"א מהא דתנן המביא גט ממדה"י לא יקדש את אשתו כו' ומשני תמן הוחזקה א"א כו' ברם הכא כו' פלומר אין זה אלא שמברר כו' (נהרי זה פ'עין החילוק הנ"ל).

ובתוס' דכתובות שם (ד"ה מנין) פשיטא להו באב שאמר קדשתי את בתי ולמחר אמר לפלוני קדשתי דנאמן. וכתב הטעם שא"צ לזה ענין מיגו דהפה שאסר כו' (דזה לא מהני אלא תוך כ"ד) אלא פנין דאינו סותר דבריו הראשונים ולא בא אלא לפרש כו' מהימן כו' והוא פ'עין הנ"ל.

וכ"כ ריטב"א שם למסקנא ונ"ל דגילוי מילתא בעלמא הוא דהא פנין שאמר שקדשה לא סגי שלא קדשה לשום פלוני והכי משמע במסכת קדושין כו' ונראה דהיינו מהא דאחר נאמן לומר אני קדשתי שע"כ ג"כ הוא מהאי טעמא פנ"ל בשם הר"ן (ובתוס' דלא אתו עלה מפי הדין דקדושין אלא מסברא דדבר תימא הוא לומר דאינה נאמנת (וכ"ה ברשב"א שבשט"מ בשם התוס' שאין הדעת נותנת פן) אפטר דהיינו משום דיש לומר דהתם עדיף דאיכא טעמא דלא חזיף כו' פנזפר ברשב"א שם ואפטר ג"כ דהיינו משום דהכא עדיף טפי דהתם איכא ריעותא מה שאמר האב תחילה שא"י למי וגם עתה הוא א"י (וגרע מצד א' אף מגוונ' דמוקי התוס' לקרא פגון דקאי האי ש'קידש לו קמי' כו' וצ"ע א"ה) אבל פאן מייירי באומר סתם קדשתי את בתי ולמחר פירש לפלוני.

בהא פשיטא להו דא"א לומר פלל דאינה נאמנת וכ"פ ג"כ הרמב"ם פ"ט מה"א הי"א וטוש"ע סי' ל"א ס"כ (אף גם) באב שאמר א"י למי קדשתי שאסורה עד שיאמר נודע לי שלפלוני קדשתי כו' (ואפ"י אחר שבגרה).

וכתב הב"ש הטעם שנאמן אחר כ"ד עפ"י דברי התוס' הנ"ל דאינו סותר אלא מפרש דבריו הראשונים. וא"כ מפל זה הנה נראה דה"ה והוא הטעם גם גבי האשה עצמה שאמרה נתקדשתי וא"י למי אם לאחר זמן אמר' שנודע לה למי כו' נאמנת לענין לקבל גט ממנו עכ"פ (או גם להנשא לו דכאן לא שייך לכאור' הסברא שבגמרא דקדושין שם שהיא תחפה כו' וצ"ע א"ה).

וא"כ ה"ה וכ"ש בנ"ד (שגם בתחילה לא אמרה שא"י למי אלא רק שלא נודע לה מקומו איו וליכא ריעותא בזה פלל כו'). והגם שפל הנ"ל הר"ן (וירוש' שהביא) וכן בתוס'

ורִיטְבָ"א וְגַם הַטּוֹש"ע מְשַׁמֵּעַ שְׁעִיקָרָם קָאֵי לְעֵנִין הַהִיתָר לְכַנּוּס לְאוֹתוֹ הָאִישׁ (וְלְכַאוּרָה יֵשׁ לוֹמֵר דְּדוֹקָא לְעֵנִין זֶה אֵין פֶּאן סְתִירָה וַיְצִיאָהּ מִחֻזְקָה הַקּוֹדֶמֶת שֶׁהִיא יְדוּעַ דַּעֲכ"פ לְאַחַד מִן־תַּרְתּוֹת.

וּמִשָּׂא"כ לְעֵנִין הַהִיתָר לְעֵלְמָא עַפ"י גַּט כּו'). מ"מ הָרִי קוֹשְׁיַת הָר"ן לְמָה ע"א נֶאֱמָן כּו' שְׁיִיךְ ג"כ אַמ"ד בְּגַמְרָא דְנֶאֱמָן לִיתָן גַּט (וְכֵן בְּאַשְׁמֵה שְׂאֵמְרָה נִתְקַדְּשִׁיתִי וְא"י לְמִי וּבָא אַחַד כּו' דְנֶאֱמָן רַק לִיתָן גַּט כּו' קִשְׁיָה זֶה) וְהַסְבְּרָא שְׂבַגְמְרָא אֵין אָדָם חוּטָא וְלֹא לֹו אֵינוֹ מְסַפִּיק לְזֶה לְכַאוּרָה דְגַם בְּכָל עַד שְׁיִיךְ זֶה.

וְע"כ צ"ל דְגַם בְּזֶה שְׁיִיךְ הַסְבְּרָא הַנ"ל. וְהֵינְנוּ לְפִי שְׁעֵנִין הַהִפְרָה שְׁזָהוּ הָאִישׁ הַמְקַדֵּשׁ הָרִי אֵינוֹ נֶגֶד הַחֻזְקָה וְשׁוֹב מִמִּילָא נִתְתַּרְתּוֹ לְעֵלְמָא ע"י הַגַּט שְׁנִיתָן לְפָנֵינוּ כּו' וּבְדַבְרֵי הַרְמַב"ם הַנ"ל נִזְכָּר בְּהַדְיָא עֵנִין הַהִיתָר לְעֵלְמָא ע"י גַּט מֵאִישׁ זֶה כּו' ע"ש.

כֹּל זֶה הִיָּה נִרְאֶה לְכַאוּרָה לְדַבָּר פְּשׁוּט. אֲדָּה שׁוֹב רְאִיתִי שְׁיֵשׁ לְגַמְגָם בְּכָל זֶה וְשֶׁהַדְּבָר צָרִיךְ תְּלִמוּד וְעִיוֹן וְחִיפּוּשׁ מֵהַ שְׁקִישָׁה עָלַי כְּפַעַת וְשָׂאִין פְּחִי אֶתִּי וְחִשְׁבֹתִי לְהַנִּיחַ מִזֶּה כְּפַעַת. (בְּפֶרֶט שְׂאֵפְשֵׁר אֵינוֹ נִזְכָּר כ"כ לְנֶד"ד שְׁמַת). עכ"ז פְּקוּדָתוֹ אֲשֶׁמּוֹר לְפִטְפֹט בְּזֶה עוֹד.

אוּלַי יַעֲזֹרְנִי ה' וְאֶרְשׁוּם מִן הַבָּא בְּיָדִי (לְהַקְלִי וְלְהַחֲמִיר): (א) בְּגוֹרַף הַב' דְּעוֹת הַנ"ל גְּבִי א"א הִיִּיתִי כּו' רְאִיתִי בְּפִי הַפ"מ עַל הִירוּשְׁלַמִי שְׁכַתְּבַת שְׁרוּב הַפּוֹסְקִים הַסְּפִימוֹ דְלֹא בַעֲי תוֹף כ"ד (כַּדְע' א' שְׁבִשׁו"ע) אֶלָּא שְׁתַּמְיָהֲנִי דַּמְש"ש בְּשֵׁם הַמ"מ שְׁכֹן מְשַׁמֵּעַ מִדַּבְרֵי הָרִי"ף וְרַמְב"ם אֵינוֹ בַּמ"מ שְׁלִפְנֵינוּ.

וְהָרִי הָרִי"ף הֶעֱתִיק רַק לְשׁוֹן הַגְּמָרָא וְכֵן הַרְמַב"ם כְּתַב בְּסִתְיָמוֹת (כְּדַרְכּוֹ לְסִתְיָמוֹת פְּלִשׁוֹן הַגַּמ') וְאֶדְרַבָּה שְׁיִנָּה לְשׁוֹן הַמְּשַׁנָּה בְּסִיפָא דְתַנְיָ וְאֵם יֵשׁ עֲדִים שְׁהִיתָה א"א כּו' וְהוּא כְּתַב הַחֻזְקָה א"א כּו' וַיֵּשׁ לוֹמֵר שְׂבַכְנוּנָה שְׁיִנָּה.

דַּהַמ"מ דְּקִדְקָא מִדְּתַנְיָ וְאֵם יֵשׁ עֲדִים כּו' וְלֹא אֲשַׁמְעִי רְבוּתָא דְאַפִּי לִיכָּא עֲדִים אֶלָּא כּו' וְלֹאֲחַר כ"ד כּו'. לְכֵן כ' הַרְמַב"ם הַחֻזְקָה א"א כּו' ר"ל אִפִּי מִפִּי עֲצָמָה.

(וּבָאָה וְאֶמְרָה כּו' ר"ל אַח"פ. וּמִשָּׂא"כ בְּרִישָׁא שְׂאֵמְרָה הַפֶּל בַּב"א תוֹף כ"ד).

וְכ"ש מ"ש עוֹד הַפ"מ שְׁכֹן דְעַת רַמְב"ן וְרִשְׁב"א. א"י מָה לְדוֹן בְּזֶה (אִיָּה רְאָה זֶה) דַּהַמ"מ הַעִיד בְּפִי שְׁלֹא מְצָא מִי שְׁכ"כ בְּבִיאוֹר.

וְאֶדְרַבָּה מִדַּבְרֵי הַרְשֵׁב"א שְׁבִשְׁט"מ מְבִנְיָרָא בְּהַדְיָא דַּס"ל דְּבַעֲי תוֹף כ"ד דְּוִקָא. וּמוּבָן שְׁעָלִיו כִּינּוֹן הַמ"מ בַּמ"ש שְׁכ"כ קֶצֶת מְפָרְשִׁים.

וְכֵן מַש"ש שְׁהֵם ז"ל הַקְּשׁוּ לְפִי דְעַתָּם כּו' וְתִרְצוּ כּו'. מְבִנְיָרָא הַקּוֹשְׁיָה וְהַתִּירוּץ בְּדַבְרֵי הַרְשֵׁב"א שָׁם (ע"ש דַּכ"ט סַע"א).

וְאַף גַּם הַרְמַב"ן נִרְאֶה מְבִנְיָרָא מִדַּבְרֵי שְׁבִשְׁט"מ פ' בְּתַרְא דְכְּתוּבוֹ (ק"ט): דַּס"ל הָכִי ג"כ (ע"ש בְּשִׁט"מ ד"מ סַע"ד) (וִית' אִי"ה). (גַּם מ"ש הַפ"מ לְדַחּוֹת הַדְּקִדּוּק שֶׁל הַמ"מ מְסִיפָא כּו' דְאֲשַׁמְעֵינוּ רְבוּתָא אִפִּי בְּתוֹף כ"ד אֵם יֵשׁ עֲדִים כּו'.

א"י שׁוּם רְבוּתָא בְּזֶה וְהָרִי אִפִּי הָא דְתַנְיָ אֵם מְשַׁנְשָׂאֵת בָּאוּ עֲדִים כּו' מְסַקִּי דְבְרִישָׁא תַצָּא וְצ"ע וְאֲכַמ"ל). גַּם מ"ש הַפ"מ שְׁכֹן מְשַׁמֵּעַ מִפִּי הָרִא"ש.

ומובן דהיינו ממ"ש (סי' כ"ד) גבי פריי' דאמרה א"א אני וחסרה ואמרה פנויה אני דהא דאינה נאמנת בלא אמתלא דזהו אחר כ"ד אבל בתוך כ"ד יכולה לחזור ולסתור דברי הראשונים.

ור"ל דמזה משמע דאלו בא"א הייתי כו' דאינה סותרת דברי הראשונים דתנו דנאמנת היינו אפי' אחר כ"ד דאם תוך כ"ד פשיטא הרי אפי' יכולה לסתור דברי כו' אבל אין ראיה מזה דמי איפא מאן דפליג אהא דתוך כ"ד יכולה אף לסתור כו'.

וזהו היא באמת קו' הרשב"א וקצת מפרשים שבמ"מ דלפי דעתם למה ליה משום הפה שאסר כו' תיפוק ליה דיכולה אפי' לחזור ולסתור כו'. וכבר תירצו זה דמ"מ איצטריך דאין ללמוד זמ"ז כו'.

א"כ גם מהרא"ש אין שום ראיה לפה"נ. פללו של דבר דנדאי עדותו של המ"מ נאמנה מאד שלא נמצא בראשונים מי שכתב גם בא"א הייתי שתיהן נאמנת אחר כ"ד זולת מ"ש בשם רבינו יחיאל.

(ולהיפוך יש הרבה מראשונים כו' ובפרט לפי הגי' שבירוש' גבי דין האמתלא אמרה א"א הייתי ולמחר א' גרושה אני כו'. ודאי משמע דגם בא"א הייתי כו' אינה נאמנת אחר כ"ד בלי אמתלא כמ"ש הפ"מ ולכאורה הרי זה מפורש ממש).

אלא שמ"מ פנין שטור ס"ל פרינו יחיאל וכן נוטה דעת המ"מ (ומסתבר טעמיהו) ע"כ בשו"ע סתם תחילה ואח"כ כתב שי"א כו'. (ודברי הירושלמי אולי לא ראה.

ואפשר שהיה להם גי' אחרת): (ב) בענין אמרה א"א אני ואח"כ אמרה שנתגרשה אח"כ הנה מה שנת' לעיל שמסיום דברי הב"ש משמע דבכה"ג נאמנת לדעה א' עכ"פ. עם שנה נראה אמת.

אבל מריש דבריו שם משמע איפכא. שכ' בטעמא דבא"א הייתי נאמנת לדעה א' אף לאחר כ"ד.

דהוי כמפריש דברי מה שאמרה תחילה א"א הייתי ר"ל פבר הייתי כו' משמע דוקא בכה"ג אבל כל שבתחילה אמרה א"א אני אעפ"י שעכשיו ג"כ אינה מכחשת זה אלא שמוספת לומר שאח"כ נתגרשה אינה נאמנת.

ונמצא הדיוקים דרישא וסיפא בדברי הב"ש סתרי אהדדי וליכא למישמע מיניה לדינא בזה. וגם בשאר פוסקים כמעט לא ראיתי מי שדיבר בפרט זה בהדיא.

ואף בא"א הייתי ג"כ כמזכיר ש'לא דיברו בגמ' ופוסקים כ"ח כשאומרת אח"כ סתם גרושה אני (דיש לומר) דר"ל שגם בעת דברי הקודמים פבר נתגרשה. אבל כשאומרת אח"כ בפ' שנתגרשה אחר דברים הקודמים לא נזכר דינו בהדיא].

זולת בחי' אנ"ש באלפס בשם מהר"י ראיתי שכ' דמש"ה קמבעי לן אי מהני אמתלא גבי נדה אף דגבי א"א אני אינה נאמנת. דאי דמהני משום דנדה אינה בב"א ואלו א"א אני לשעה מועטת תוכל לומר נתגרשתי עכ"ל.

משמע דפשיטא ליה דבכה"ג נאמנת. וילעומת זה במהרש"א על התוס' (כ"ב:) ד"ה חזרה
כתב להסביר לפמ"ש התוס' דהבעיא היא אם צריכה אמתלא א"ל וז"ל דהכא (גבי גדה)
אית לה מיגו דאי בעי אמרה טבלתי היום דנאמנת עכ"ל.

משמע דפשיטא ליה דמשא"כ גבי א"א אגני אינה נאמנת לומר נתגרשתי היום וכ"ה
במהר"מ שיף מפוךש יותר ע"ש. (נשוב ראיתי בס' הפלאה שג"כ משמע דפשיטא ליה
פן דגבי גדה מחלק אם יש זמן טבילה (דאיכא מיגו) א"ל וגבי א"א אגני נדחק למצוא
מיגו דתנאי הנה כו' ע"ש).

ולכאורה מדברי הר"ן דס"ל דהבעיא היא אי מהני אמתלא בגדה א"ל ואסבך' לקא דס"ד
להחמיר בגדה משום דקא מציא בנהרא כו' ומדלא אסבך' לה ג"כ ע"ד ח"א אנ"ש הג"ל
משמע לכאורה דלא ס"ל פנותיה אלא במהרש"א ומהרמ"ש.

ולפי"ז גם מדברי הרש"פ"א ורא"ה וריטב"א שבשט"מ שכ' ג"כ פהר"ן (ועוד טעמים)
נשמע פן. אבל נראה דמזה אין ראיה פלל דיש לומר דמש"ה לא כתבו להסביר הס"ד
להחמיר בגדה מטעמ' דחי' אנ"ש משום דגם בגדה נדאי דיכולה לומר היום טבלתי כמ"ש
מהרש"א ומהרמ"ש.

וחי' אנ"ש ע"כ ר"ל דיש לומר דהבעיא היא היכא דידיע דא"א להיות זמן טבילה בינתיים
והר"ן ושא"ר פוסקים הג"ל ס"ל דמסתמא הבעיא היא בכל גונוי כו'. וע' שט"מ בשם
הרא"ש דס"ל דהבעיא היא אם צריכה אמתלא א"ל ואסבך' להס"ד מטעמא אחרניא ולא
פמהרש"א ומהרמ"ש.

ולכאורה מזה משמע דס"ל בא"א אגני פנ"ל בשם ח"א אנ"ש. וג"כ ז"א אלא יש לומר
משום דלמהרש"א ומהרמ"ש צ"ל דהבעיא היא רק בדאפשר להיות זמן טבילה בינתיים
והרא"ש ס"ל לדונק (ובאמת לכאורה זה דונק גדול ובפרט בעובדא דשמואל שבתוס'
דמשמע שהיום הנה תחילת טומאה וא"א ש'למחר תטבול).

ולכאורה לא משפחת לה אלא כגון בבא מן הדרף ז' ימים אחר הנוסחא ש'בגדה (ד' ט"ו
ב) וזהו דונק גדול וצ"ע). ובדברי הרמב"ם במ"ש הוחזקה א"א כו' אם הנה מקום לומר
פמו שנת' לעיל דמ"ש הוחזקה ר"ל ע"פ עצמה הרי הנה הדין מפוךש דאינה נאמנת.

כמ"ש ובאה ואמרה גרשני בעלי אינה נאמנת. אבל פיון שלא ראיתי בשום פוסק שיפךש
דבריו פן ומדברי המ"מ מבואר דפשיטא ליה דהוחזקה בעדים קאמר פשיטא דאין שום
סבא ללמוד ממנו דין הג"ל פלל פללא דמילת דחי'דוש הוא בעיני שלע"ע לא ראיתי
שדיברו הפוסקים אף האחרונים בדין זה פלל זולת מהרש"א ומהרמ"ש ומהר"מ שפח"ן
אנ"ש וגם זה רק דרף אגב ופשיטות למר פשיטא ליה הכי ולמר להיפוך.

ואין להעמיד יסוד ע"ז. ובב"ש סתרי הדיוקים כו' פנ"ל.

לכן נצרך לעיין בדינים שדיברו בהן בגמ' ופוסקים וטעמיהן. פדי שמתוך פה ואולי)
נוכל לעמוד להיכן דעת הפוסקים נוטים בדין זה ג"כ.

ואח"ז יש לראות גם בכעין נד"ד ר"ל באמרה א"א אני (וא"י מי הוא אישה או שגם א"י למי נתקדשה כו') ושוב אח"ז אמרה על א' שזהו בעלה אם נאמנת לקבל גט ממנו (ג) בדין א"א הייתי כו' למ"ד דנאמנת אפי' אחר כ"ד.

מ"ש הב"ש דהיינו טעמא דהוי כמפרשי מה שא' תחילה הייתי ר"ל פבר כו' כ"כ ע"פ דברי רבינו יחיאל שבמ"מ ע"ש אבל המ"מ עצמו הסביר טעמו וסברתו בע"א ונ"ל דלא אמרי' דוקא תוך כ"ד אלא לתורת דיבור ממש שמהפך דבריו אבל כל שעומד כו' אלא שפותר א"ע מצד אחר והכל אפשר שהיא אמת כו' אפי' לאחר כ"ד כו' עכ"ל.

והרי האי טעמא ממש שייך גם באמרה א"א אני ואח"כ אומרת שעכשיו נתגרשה כו' כמובן. והגם שלכאורה א"כ למה דייק המ"מ לכתוב (ב"פ ע"ש) א"א הייתי כו' דמשמע דוקא הייתי ולא אני.

וכן מבואר מדברי הלח"מ שתופס פן שהקשה דגם להמ"מ יקשה אדתי בסיפא עדים ליפלוג וליתני בין הייתי לאני כו' ע"ש. יש לומר דהיינו משום דקאי אסוגיא דאיירי הפל בשאמרה אח"כ גרושה אני ר"ל שפבר בעת שאמרה דיבור הראשון הייתי גרושה.

ובזה נדאי אינה נאמנת לאחר כ"ד כ"א בשאמרה תחילה א"א הייתי ולא אני דא"כ הרי זה חזרה כו'. אבל לדינא כשאומרת אח"כ שעכשיו נתגרשה נראה נדאי דלטעמא דמ"מ ה"ל נאמנת גם בשאמרה תחילה א"א אני (ובזה יתורץ דברי הלח"מ שבפ"ט דה"א הי"א משמע מדבריו דלהמ"מ לעולם ענין הפה שאסר כו' מועיל אפי' אחר כ"ד וכאן משמע דהיינו דוקא בהייתי כו' ולפי ה"ל א"ש בפשיטות).

גם מהראיות של המ"מ משמע פן. דעל הראיה מדתי בסיפא כו' עדים כו' לאשמענו רבותא כו' פבר הקשה הלח"מ שגם לדידה קשה ליפלוג וליתני כו' פנ"ל ותיירץ דגבי עדים אשמעי' רבותא דאפי' אמרו רק שהיתה א"א פבר כו' אינה נאמנת לומר גרושה אני (אע"פ שאין פאן סתירה כו').

והא תינח אם בלא עדים לעולם נאמנת כל שאין סתירה א"ש הרבותא בעדים שכל שע"פ עדים נודע שפעם א' היתה א"א שוב אינה נאמנת להפקיע א"ע מזה אפי' בלי סתירה כו'. אבל אם גם ע"פ עצמה כשאמרה אני שהחזיקה א"ע שעה א' לא"א שוב אינה נאמנת להפקיע א"ע אפי' בלי סתירה שוב אין פאן רבותא בעדים (לפה"נ לכאורה).

גם ממ"ש עוד ראיה דאם איתא לא הוי שתיק הגמ' לפרושי והוא שאמרה תוך כ"ד. ג"כ יש להוכיח שדעתו פנ"ל.

דהא ענין זה דהפה שאסר כו' נזכר שם במשניות בכמה דינים. ובכולם לא פירשו בגמ' דהיינו דוקא תוך כ"ד.

ולפי הראיה דמ"מ ע"כ ס"ל דבכולם אין חילוק בין תוך כ"ד לאח"כ מדלא פירשו בגמ' כו' וא"כ נדאי (לפה"נ) ה"ה בא"א אני כו' כשאין סתירה כו' פנ"ל. ועם היות שמדברי הרמ"ך נראה דגבי נשביתי וטהור' אני מקלתא דפשיטא הוא שאינו כ"א תוך כ"ד עד שמזה הוכיח דה"ה בא"א הייתי כו' שהיא בת בוקת' כו' דמזה משמע קצת דבנשביתי

כ"ע מודים נרק בא"א היתתי נופל הפקפוק מצד דבנה יש לומר דאח"כ מפרשת דמה
שאמרה היתתי ר"ל כפר כו' (כמ"ש הלח"מ) עכ"ז להמ"מ נראה דע"כ לא ס"ל פן אלא
דגם בנשפיתי ובאינה שבמשניות אלו הכל אף אחר כ"ד הם מדלא פירשו בגמ' דהיינו
דוקא בתוך כ"ד.

והיינו דגם בא"א היתתי אין צריף לטעמא דהוי כמפרשת כו' אלא משום דאין סתירה
והכל יכול להיות אמת פנ"ל וזה שייך גם בנשפיתי ועכ"ז טהורה אני (וכן באינה כו')
ועוד ראיה לזה ממ"ש המ"מ על החולקים דהם הקשו לדעתם דא"כ דדוקא תוך כ"ד
למה ליה משום הפה שאסר תיפ"ל דתוך כ"ד יכולים אפי' לחזור כו' ותיקצו כו' (בדוחק)
ק ומוכן דאלולהמ"מ א"ש בפשיטות ואין צריף לדחוק פתירוץ.

נהרי קושיא זו עצמה שייך בכל הנה השנויים שם מהאי טעמא דהפה שאסר כו'. ובאמת
כפר נתבאר לעיל שקושיא זו ותירוצה היא מדברי הרשב"א שבשט"מ.

ושם איתא באמת על פולם ונ"ל וא"ת א"כ א"א היתתי כו' ונשפיתי כו' וכן שדה זו כו'
למה לי משום מיגו כו' ויש לומר וכו' וגם אמתני' (י"ח:) העדים שאמרו כת"י הוא אבל
כו' איתא ג"כ בשט"מ (די"ב ע"ד) בשם שיטה ישנה קושיא זו ותירוצה.

מפל זה נראה דהמ"מ דמשמע דלדידה אין צריף לדחוק פן היינו משום דס"ל דבכל הנה
אין חילוק בין תוך כ"ד לאח"כ פיון שאין פאן חזרה והכל יכול להיות אמת כו'. וממילא
ה"ה והוא הטעם בא"א אני ואח"כ אומרת שאח"כ נתגרשה.

והגם שלפ"ז המ"מ ורבינו יחיאל אינם דעה א' ממש דיש נ"מ ביניהם בדין זה כמובן.
נהרי המ"מ אחר שהביא דברי רבינו יחיאל כתב וזה מסכים לדברי אף יש לומר
(דאדרבה) מש"ה האריף וסיים שאין דין המשנה דוקא תוך כ"ד.

ר"ל דבזה עכ"פ מסכים לדברי שאין דין המשנה כו' עם שאינו שנה בשנה עמו לגמרי
כו' (אף עכ"ז עדיין אין ז"ב דלמה השמיט המ"מ מלהנפיר זה בנשפיתי ואינה בפרט.
אחר נראה שהרמ"ך פשיטא ליה שם יותר כו' ורבינו יחיאל מחלק לדינא כו'.

וגם צ"ע מענין מיגו למפרע כו'. ולעומת זה צ"ע לרבינו יחיאל הצריכות שבגמ' (כ"ד
רע"א) ואפשר יתבאר אי"ה.

רק אמרתי תחילה יש לראות להיכן דעת הטור נוטה: (ד) והנה ונ"ל הטור ונ"ל דאין
צריף (תוך כ"ד) פיון שאינה עוקרת דברי הראשונים אלא מוספת עליהם לומר
נתגרשה (וכיון שלא ידענו כו' אלא על פי נאמנת) עכ"ל ולכאורה הרי זה ג"כ פעין
לשון המ"מ ושייך האי טעמא ממש גם באמרת א"א אני ואח"ז אמרה.

שאח"כ נתגרשה. אלא שא"כ ממילא לכאורה ה"ה בכל אותן הד' דינים שבמשניות אלו
מטעמא דהפה שאסר כו' אין חילוק בין תוך כ"ד לאח"כ וכנ"ל להמ"מ.

נהרי בהיה דהעדים שא' כת"י הוא זה אבל אנוסין היינו כו' איתא בהקדא בטח"מ סי'
מ"ו סל"ד בפשיטות (ד"ף אגב) ואומר מיד תוך כ"ד אנוסין כו' מבואר דאחר כ"ד אינם
נאמנים. והיה נראה לכאורה דע"כ צריף לדחוק בלשון הטור דכאן ולהעמיס דכוננתו
ע"ד דברי רבינו יחיאל ושאין צריף דאין קאמר דאין צריף תוך כ"ד.

וקצת משמע פן בב"י שאחר שפתיב שפדברי התוס' אין ראיה להטור דש"ה שדברי האחרונים הם פ"ל לדברי הראשונים משא"כ ה"א שאין כו' אלא תוספת כו' ס"ים ומ"מ דעת המ"מ פדברי רבינו שהרי פתיב בפ"ב מה"ג כו' ע"ש שלא העתיק טעמו של המ"מ אלא פתיב בזה"ל והאריף בטעמו ובסוף דברי פתיב ומצאתי בשם הר' יחיאל כו' דא"א הייתי משמע שעכשיו פנויה היא כו' עכ"ל הב"י.

משמע קצת שרוצה לפרש דברי הטור ג"כ ע"ד דברי רבינו יחיאל (ושלפ"ז גם פאן דברי האחרונים הם פ"ל לדברי הראשונים בפעין הגדון שבתוס' כו') וכן מבואר בבה"ג זצ"ל שהשנה דעת הטור (ואף דעת המ"מ עם דברי רבינו יחיאל ע"ש אבל יותר נראה לפע"ד שדברי הטור הן כפשוטן שתלי טעמא רק במה שאין פאן עקירה כו' ואין צריך שיהיה דרך פירוש דוקא.

אלא שמ"מ יש חילוק בין המ"מ להטור והוא שיש הפרש בין לשון חזרה ללשון עקירה. שחזרה היינו שמתחרט וחוזר בו ממש ממה שאמר תחילה לומר שלא היה פן.

ועקירה היינו אף שאינו חוזר בו ממש רק שאומר דבר שעי"ז עוקר ומבטל (פוננת) דבריו הראשונים מעיקרן. והנ"מ לדינא יהיה (רק) בהיה דעדים שא"כ ת"י הוא אבל אנוסים כו'.

שאין פאן חזרה ממש לומר שאין זה כת"י פלל כו' אבל מ"מ עקירה יש פאן. שכשאמר כו' הוא הרי קיימו ענין השטר (ובפרט לפ"מ דקיי"ל פרבנו דעל מנה שבשטר הן מעידין פדאי' שם (ס"ד כ"א) וע"ש בתוס' דאפי' אומרים בפירוש שעל כת"י הן מעידין חשבי' פאלו מעידין על המנה כו') וכשאומר אח"כ אבל אנוסים היינו הרי זה עקירה וביטול לקיומו של שטר שאמרו תחילה.

וכ"ה בהדיא בפירש"י (י"ח:): לשון עקירה גבי עדים ע"ש ד"ה אלא כו' הא בתוך כ"ד עקרוה לסהדותיהו כו'. וכ"ה בכ"ד בפוסקים לשון עקירה בזה ואף בגמ' גבי אמנה ומדעא ותנאי איתא שם (י"ט:): קא עקרה לשטרא כו' הני למיעקר סהדותיהו קאתי כו' ע"ש.

ומשא"כ באינה שבמשניות אלו א"א הייתי כו' נשפיתי כו' וכן בשדה זו של אביה הייתה כו'. בכולן אין פאן אפי' עקירה וביטול פלל למה שא' תחילה.

(אלא תוספת כו'). וזה מובן ג"כ מדקדוק לשון המשנה שרק גבי עדים תני לשון אבל אנוסים כו' ומשא"כ בכל אינה.

לא תני לשון אבל. אלא וגרושה אני וטהורה אני ולקחתיה כו' הפל בני"ו (מוסיף על ענין ראשון) כו'.

וע"כ נראה דמהאי טעמא מחלק הטור ביניהם לדינא דרק בהיה דעדים פתיב בפשיטות דבעי' תוך כ"ד והיינו דס"ל דכל עקירה דינה פחזרה. ובחזרה פשיטא דלא מהני רק תוך כ"ד לכ"ע דאהא הוא דאמרי' בכ"ד תוך כ"ד פדיבור דמי.

וס"ל דה"ה בעקירה אף שאינה חזרה ממש מ"מ פיון שפא לעקור ולבטל הפוננה והפח שהיה בדיבור הראשון הרי זה פחזרה ובעי' תוך כ"ד דוקא. וזהו דקדוק לשונו שפתיב

כָּאן גַּבִּי א"א הָיִיתִי כּו' פִּינּוֹן שְׁאִינָה עוֹקֶרֶת דְּבָרֵי כּו' וְלֹא פָתַח שְׁאִינָה חוֹזֶרֶת מְדַבְּרֵי כּו' דָּאִין הָעֵינְקָר תְּלִיָא בְּהָא דְאָרְף הִיכָא שְׁאִין חֲזָרָה פֶּל שְׁיֵשׁ עֶקֶרָה בְּעִי תוֹף כ"ד וְכִמּוּ בְּהֵיִא דְעֵדִים כּו' פֶּנ"ל.

אַבְל כָּאן אִפִּי עֶקֶרָה אִין פָּאן אֶלְא שְׁמוֹסְפֶת כּו' וּמְמִילָא ה"ה בְּנִשְׁבִּיתִי וּבִשְׁדָּה כּו'. (וְלִכּוֹן גַּבִּי נִשְׁבִּיתִי שְׁבִטוֹר אַה"ע סִי' ז' סָתַם וְלֹא הִזְפִּיר תוֹף כ"ד דְּמִשְׁמַע דָּאִין חִילוּק.

וְדִין הַשְּׁדָּה שְׁבַמְתָּנִי לִפְה"נ לֹא הוּבָא בְּפוֹסְקִים כְּמוֹ שְׁהוּא בְּמַתְנֵי מְמֵשׁ וַצ"ע). וּמְמִילָא ה"ה נְמִי בַא"א אֲנִי נְשׁוּב אַח"ז אוֹמְרַת שְׁעַכְשָׁיו נִתְגַּרְשָׁה כּו'.

וְהַמ"מ נִרְאָה דְאָרְף גַּם בְּהֵיִא דְעֵדִים ס"ל דָּאִין צָרִיף תוֹף כ"ד. שְׁהָרִי פָתַח בּוּזָה"ל דְּלָא אָמְרִי דְּוִקָא תוֹף כ"ד אֶלְא בְּחֲזָרָת דִּיבּוֹר מְמֵשׁ שְׁמַהֲפֹף דְּבָרֵיו כּו'.

וְהָרִי אַף בְּהֵיִא דְעֵדִים עִם שְׁיֵשׁ פָּאן עֶקֶרָה פֶּנ"ל אַבְל חֲזָרָה מְמֵשׁ וְדָאִי אִין פָּאן שְׁהָרִי עַכ"פ לֹא חֲזָרוּ לּוֹמַר דְּלָאוּ כַת"י הוּא כּו'. וְע"פ דְּקָדוּק וְחִילוּק זֶה נִרְאָה שְׁדַבְּרֵי הַרְשָׁב"א שְׁבַשְׁט"מ (דכ"ט סע"א) עִם דְּבָרֵי הַשִּׁיטָה יִשְׁנָה שָׁם (דִּי"ב ע"ד) בְּעֵנָן הַקְּוִשְׁנִי וְהַתִּירוּץ לְהַאוּמְרִי דְּבַעֲי תוֹף כ"ד לְמָה לִּיה טַעְמָא דְהַפָּה שְׁאָסַר כּו' תִּיפ"ל דִּיכּוֹלִים לְחֲזוֹר כּו'.

אִינָם שְׁפָה אַחַת וְדַבְּרִים אַחְדִּים מְמֵשׁ. דְּהַשִּׁיטָה יִשְׁנָה קָאִי רַק אַהֲהִיא דְעֵדִים.

וְיֵשׁ לּוֹמַר דְּבָאִינָף ס"ל דָּאִין צָרִיף תוֹף כ"ד פֶּנ"ל לְהַטוֹר. וְע"כ פָּתַח הַתִּירוּץ בּוּזָה"ל אִי קָא הָדָרִי בְּהוּ ה"נ אַבְל הַשְּׁתָא מִיָּהָא לֹא הָדָרִי שְׁהָרִי מוֹדִים דַּכַּת"י הוּא אֶלְא שְׁאוּ' אֲנוּסִים הָיִינוּ וּמַהֲיָמְנִי לְעֶקוֹר עֲדוּתָן אַע"פ שְׁמוֹדִים שְׁהוּא כַת"י מְשׁוּם שְׁהַפָּה כּו' עַכ"ל וְהָרִי זֶה בְּהֵיִא פֶּנ"ל דְּגַבִּי עֵדִים לִיכָא חֲזָרָה וְאִיכָא עֶקֶרָה וְנָהוּ הַצַּד רְבוּתָא (נִגְדַּח חֲזָרָה תוֹף כ"ד) דִּיכּוֹל לְעֶקוֹר עִם שְׁאִינוּ חוֹזֶר כּו'.

אַבְל הַרְשָׁב"א קָאִי גַם אַאִינָף ג' דִּינִים דְּאִיהוּ ס"ל בְּכּוֹלֵן דְּבַעֲי תוֹף כ"ד לְכּוֹן לֹא פָתַח הַתִּירוּץ בְּלִשׁוֹן הַנְּ"ל אֶלְא בּוּזָה"ל דַּש"ה דְּעוֹמְדִים בְּדִיבּוֹרָם (שְׁאִין פָּאן אִפִּי שׁוּם עֶקֶרָה כּו') אֶלְא שְׁהוּן מַתִּירִין א"ע מְצַד אַחַר כּו'.

וְזֶה שְׁיָיִף בְּכּוֹלֵן. וְאוּלַי מַש"ה פֶּרַט בְּקוֹשְׁיִיתוֹ הַג' דִּינִים וְדַלַּג הֵף דְעֵדִים.

לְפִי שְׁשָׁם נִיחָא טְפִי הַתִּירוּץ וְהַצַּד רְבוּתָא ע"ד הַנְּ"ל אַבְל בְּאֵלוּ דְלִיכָא אַף עֶקֶרָה לְכַאוּרָה קִשָּׁה יוֹתֵר וְעַפִּי"ז תִּנְרִץ כּו'. א וּבְקָאֶמַת בְּאֵלוּ הַרְבֵּה יוֹתֵר דּוּסְק: (ה) הִינְצָא מְהַנְּ"ל דַּלְפ"ז יֵשׁ ד' עֲנִינִים וְנִנְיִח לְהֵם שְׁמוֹת (פְּדִי לְקַצֵּר).

חֲזָרָה.

עֶקֶרָה.

הוֹסְפָה.

פִּירוּשׁ. וּבְחֲזָרָה לַכ"ע בְּעֵינָן תוֹף כ"ד.

וּבְאִינָף ג' פְּלִיגִי הָיִינוּ לְהַמ"מ בְּכָל אֵלוּ א"צ תוֹף כ"ד. וּלְהַטוֹר דִּין עֶקֶרָה בְּחֲזָרָה.

וּבְהוֹסְפָה וּפִירוּשׁ א"צ תוֹף כ"ד. וּלְרַבִּינוּ יִחִיאֵל גַּם בְּהוֹסְפָה דִּינוּ בְּחֲזָרָה.

וּרַק בְּפִירוּשׁ א"צ תוֹף כ"ד. וּלְהַרְרִי וְסִיעֵתוֹ בְּכּוֹלֵן בְּעֵינָן תוֹף כ"ד.

ולפ"ז לדינא בעקירה דהיינו גבי עדים ודאי אין לצרף פלל דעת המ"מ דיחיד הוא בדבר (וגם הוא מלבד שלא החליט דעתו אלא בדרך שלילה הם אמרו כו' לאו בפירוש איתמר בו אלא שמפלל שמעי' כו').

וכ"ש במקומו בטוש"ע ח"מ ואחרונים סתמו הדין בהחלט דבעינן תוה כ"ד ובאמת גם רש"י ותוס' (י"ח:) וכן ה"ן וכל האחרוני' (שבשט"מ) כתבו פו בהוספה הנה נראה דעם היות שפנה גם הטור ס"ל כמ"מ.

וגם מרש"י ותוס' ושאר פוסקים שכתבו גבי עדים תוה כ"ד אין ראיה להוספ' (ואדרבה לכאורה מדסתמו בזה (כמו בנשביתי כו') משמע דא"צ תוה כ"ד). מ"מ פיון דרבו החולקים גם בפירוש (דהיינו בהייתי כו') ומדברי רבינו יחיאל משמע שקל שאינו דרף פירוש (הייתי כו') גם הוא ס"ל דבעינן תוה כ"ד.

וגם בשו"ע לא נזכר פלוגתא כ"א בהייתי כו'. הנה נראה דהעיקר שפנה בעינן תוה כ"ד. נרק בהייתי שפנה הןשוו המ"מ והטור ורבינו יחיאל דא"צ תוה כ"ד. ומה גם שלפי הנ"ל שהייתי היינו דרף פי' בד' רבינו יחיאל הרי זה לכאורה ענין א' עם דברי התוס' שהובא ב"י וכנ"ל (אות ד') דלמסקנא דב"י רוצה לפרש דברי הטור ע"ד דברי רבינו יחיאל ושלפ"ז ענין א' הוא עם דברי התוס'.

ובשו"ע זו היא דעה א' בסתם נראה (אפשר) דכן עיקר. ועפי"ז יש לומר שעולין דברי הב"ש פהגון.

בענין הדיוקים דרישא וסיפא שלכאורה סתרי אהדדי כנ"ל (אות ב'). ויש לומר דמש"ה תחילה כשפא לפרש דעה הא' אסבר' לה משום דהוי כמפרשי דברי הייתי ככר כו'.

דבה עכ"פ הןשוו הטור ומ"מ ורבינו יחיאל אשר ע"כ נראה דזו היא דעה א' בסתם שבשו"ע וכנ"ל. ובשגם שבשו"ע לא ביאר פלל בהד"א שלדעה א' א"צ תוה כ"ד רק מדכתב אה"כ וי"א כו' מפלל שדעה א' אינו פו (ותפסת מועט תפסת).

ומ"מ בסיפ' כשפא להשמיענו מציאות דלכ"ע אינה נאמנת אחר כ"ד נקט בענין שהיא מכחשת דבריה כו' דהיינו חזרה. דאלו בהוספ' ואף בעקירה לאו כ"ע מודים עכ"פ (ואף את"ל שבעקירה לפי הנ"ל כמעט הנה שייך לומר דלכ"ע בעינן תוה כ"ד מ"מ מציאות זה אינו (לפה"נ) כ"א גבי דין העדים ולא שייך הקא פלל ובמקומו בח"מ נתבאר זה בהד"א והנה לפ"ז ונמשך בנד"ד חומרא בתרתיה.

א' שבאומרת א"א אני ואחר זמן אומרת שעכשיו נתגרשה. שהרי זה ענין הוספה העיקר בזה דאינה נאמנת אחר כ"ד.

והב' דאף גם בענין ההפך כשאומרת אחר זמן שזהו בעלה כדי לקבל ממנו גט לפנינו. דזהו לכאורה בענין פירוש.

שעכ"פ לדעה ב' גם בזה אינה נאמנת אחר כ"ד. והגם שנתבאר למעלה להקל עפ"י דברי התוס' (ד"ה מנין) וריטב"א שם ור"ן פ' האומר ורמב"ם וטוש"ע סי' ל"ז ס"כ באב שא' קדשתי את בתי דנאמן אף אחר שפגרה לומר לפלוגי כו' ופי' הב"ש הטעם עפ"י דברי התוס' דהרי זה כמפרש כו' וא"כ הנה נראה דה"ה והוא הטעם בהאשה עצמה עד"ז כו'.

נגד זה ראיתי בריטב"א דפ' האומר שגם שם פתב ומסתברא דה"ה אם קור וְאמר הָאב
נזפרתי כו' נאמן כו' דאין אדם חוטא ולא לו כו' וסיים אבל היא אינה נאמנת לעולם אלא
לאסור לעצמה שמה עיני' נתנה בו עכ"ל.

הרי שאעפ"י שפפתנבות פתב גם הוא פועין דברי התוס' וסיעתם הנ"ל עכ"ז מחלק בהדיא
בין הָאב לדידה. א"כ ילמוד סתום מהמפורש שגם מהתוס' ורמב"ם וטוש"ע אין ממ"ש
גבי הָאב ראיה לגבי האשה.

והגם שממ"ש ריטב"א שמה עיני' נתנה בו מבואר שר"ל לענין לכנוס. עכ"ז ממ"ש אינה
נאמנת לעולם אלא לאסור כו' משמע דגם פדי לקבל גט אינה נאמנת (שגם בזה שייך
שמה עיני' נתנה באיזה איש אחר כו') וכן משמע גבי אב דאין אדם חוטא ולא לו.

והרי זה לא שייך באשה אפי' לענין גט כו'. ובענין הוספה יש עוד ראיה להחמיר ממ"ש
הר"ן פ' האומר במתני' קדשתי את בתי קטנה קדשתי וגרשתי כו' נאמן.

וכתב הר"ן ע"ז דוקא בתוך כ"ד אבל היכא שהוחזקה א"א על פיו אינו נאמן לומר לאחר
זמן גרשתי דלא הימני' רחמנא בגירושין. ונקבע זה בשו"ע סי' ל"ז סכ"ה בהחלט.

וע"ש בב"ש הטעם משום כו' אינו מפרש דבריו אלא אומר מילתא אחריתא (והיינו ענין
הוספה הנ"ל) ואינו נאמן אלא מחמת מינו כו' ומינו למפרע לא אמרינן כו'. וא"כ נראה
לכאורה דה"ה והוא הטעם גם לגבי האשה עצמה כו' (ושוב ראיתי בריטב"א שם (ד"צ
ע"ג) בשם רבו פועין דברי הר"ן וע"ש).

ובענין פירוש. יש עוד לצדד חומרא.

דזה שנתבאר לעיל דרבינו יחיאל ס"ל דבפירוש עכ"פ א"צ תוף כ"ד יש לדחות דמ"ש
דא"א הייתי משמעות (פבר הייתי) דעכשיו פנויה אני אין הפנויה שפשאומרת אחר זמן
גרושה אני הרי זה כמפרשת אז דברי' הראשונים עד"ז (הייתי פבר כו') כמ"ש הב"ש.

אלא שעצם אמירתה בתחילה מצ"ע אין לו פ"א אחר פלל. ומש"ה הוא דא"צ שאמירת'
גרושה אני יהיה תוף כ"ד.

דאף אם לא תאמר פלל גרושה אני פבר הפל בדיבור א' נאמר בתחילה וכן משמע בהדיא
בריטב"א שהובא שם ג"כ דברי רבינו יחיאל אלו ושם סיים אבל עדים שא' א"א הייתה
אין ראיה שהיא פנויה עכשיו אלא דאינהו לא ידעי שנתגרשה אם לאו והיינו דתנן ואם
יש עדים שהיתה א"א כו' עכ"ל.

מזה מוכח דאלו איהי כשא' א"א הייתי יש ראיה דעכשיו פנויה היא כו' דגבי דינה הרי
לא שייך לומר דעכשיו לא ידעה כו' (ובאמת פשטות הלשון הייתי לכאורה אינו סובל
פ"א אחר פלל) וא"כ אין ראיה מזה פלל לענין פירוש שבנד"ד דהיינו שדיבור האחרון
בא לפרש דיבור הראשון כו' בזה יש לומר דאינה נאמנת אחר כ"ד: (ו) ועתה אכתוב
מה שיש לצדד לקולא.

הנה בענין הוספ' עיקר היסוד דלעיל דלהאומרים דגם בפירוש בענין תוף כ"ד כ"ש
בהוספה. ושממילא אף לרבינו יחיאל שמיקל בפירוש יש לומר שבהוספה מודה כו'.

יש לדחות ולומר להיפוך ולא ראי זה כו'. דאף להאומרים דבפירוש בעינן תוך כ"ד יש לומר דבהוספה א"צ תוך כ"ד דבעינן פירוש יש לומר פ"פ עפ"י הדיבור הראשון מצד עצמו היינו מחזיקים שלא כפי הפי' דאח"כ פגון בא"א הייתי שע"כ לפוסקים אלו הר"ר"י וסיעתו אילולי שא' אח"כ פגון ופירוש א"כ ס"ל שהיינו מחזיקים אותה שבעת שאמרה א"א הייתי היתה אז (ג"כ) א"א (מאיזה טעם שיהיה) א"כ פ"פ שאין אנו מאמינים לה במה שרוצה לפרש אח"כ דכוננתה היתה במה שאמרה תחילה א"א הייתי ר"ל הייתי כבר כו'.

הרי לפ"ז מה שאומרת אח"כ גרושה אני (ור"ל שנתגרשה עכשיו כו' אלא שלמפרע בעת הדיבור הראשון היתה גרושה דבהכי איירי כל הסוגיא והפוסקים פדלעיל). הרי זה פחזרה ממש.

או עקרה עכ"פ למה שהיינו מחזיקים עפ"י דיבורה הא'. לכן בעינן תוך כ"ד.

אבל כשאומרת אח"כ שעכשיו נתגרשה שפיר יש לומר דנאמנת דהרי זה מילתא אחריתא לגמרי כו'. ופי' זה בדברי הר"ר"י וסיעתו מוכן בהדיא לפה"נ מדברי תלמידי הר"ר"י שהובא בשט"מ במתני' וז"ל שהרי הודאת עצמה כמאה עדים וכבר הודית בדבר שיצאה מחזקתה והשתא דקאמרה גרושה אני מיהדר הוא דקא דררה כו'.

הרי דאמי עלה משום דחשבי' זה לחזרה. והיינו לפי שמתחילה עפ"י דיבורה הא' היינו מחזיקים אותה בחזקת א"א אז כו' ובדיבורה הב' ר"ל שאז כבר לא היתה א"א ונהרי זה פחזרה כו' וכנ"ל.

ומאחר שכן. יש לומר פ"פ שלדעת הטור ומ"מ (לפ"מ שנתבאר לעיל) א"צ תוך כ"ד בהוספה ומהר"ר"י וסיעתו (וכ"ש מרי"ח) אין ראיה שחולקים ע"ז (וכמו"כ אין ראיה לפי"ז מהירוש' הגזכר לעיל אות א') ראוי שיהא הלכה כן.

ולפ"ז גם ממה שלא נזכר הפלוגתא בשו"ע כ"א בא"א הייתי אין ראיה לומר דבנשפיתי (וכה"ג) ס"ל דבעינן תוך כ"ד (בהחלט). דהא אדרבה יש לומר פ"פ דסגנון הלשון כאן בהביאו הפלוגתא הרי דעה הא' פתב סתם ולא ביאר שא"צ תוך כ"ד ושוב פתב וי"א דוקא כו' בתוך כ"ד.

דמזה נשמע דמ"ש תחילה סתם. סתמו בפירושו שא"צ תוך כ"ד.

א"כ בנשפיתי שכתב סתם (בסי' ז' ס"ד) סתמו בפירושו שא"צ תוך כ"ד. (ולפה"נ גם האחרונים לא דיברו בזה וצ"ע).

אלא שלכאורה היה קשה למה יקיל שם יותר מפאן בהייתי (די"ל שפירשת כו') שהביא פלוגתא עכ"פ. אבל לפי הנ"ל יש לומר דנשפיתי קיל טפי כו' דאעפ"י דגם בנשפיתי הרי תחיל' היינו מחזיקים אותה לטמאה ואחר זמן כשאומרת טהורה אני (למפרע) נימא ג"כ דהרי זה פחזרה או עקרה למה שהיינו מחזיקים עפ"י דיבורה הא'.

וע"ד הנ"ל בא"א הייתי להר"ר"י ז"א דבגוף השבייה אין שום שינוי וחזרה. רק שמתחילה היה נמשך לנו חשש טומאה בעלמא עפ"ז.

וע"ז אומרת עתה שאינו פן. והרי השבייה והטומאה הן ב' דברים נפרדים עכ"פ וכמילתא אחריתא היא.

אבל בענין א"א הייתי פנין שעפ"י דיבור זה היינו מחזיקים אותה גם אז לא"א (להרר"י כו') הרי זה פתורה ועקירה כו' (ז) וע"ד הראיה להחמיר ממ"ש סי' ל"ז סכ"ה בהקלט באב שאומר קדשתיה וגרשתיה דוקא תוך כ"ד כו'.

אשר לכאורה הנה נראה ראיה גדולה. יש לדחות בכמה אופנים.
א'.

דיש לומר בפשיטות דגם שם מייירי שאומר גרשתיה כבר כו' והרי זה כמו פאן א"א הייתי וגרושה אני אלא שגרע טפי מצד דכאן יש לומר הייתי כבר כו' משא"כ שם כשא' קדשתיה (אעפ"י שהוא לשון עבר עכ"ז) ודאי הנה משמע שעדיין היא מקודשת (עי' סי' מ"ז ס"ד פתב נתקדשתי כו' נגד א"א אני שבגמרא וכתב בהפלאה שם דתליא בפלוגתא בסי' קנ"ב ה"ל).

ולפע"ד ז"א דלא משמע פן בכו"ע והיינו טעמא פנ"ל דבקדושין קאי לשון עבר אגוף מעשה הקדושין שעברו ועכ"ז עדיין מקודשת היא ומשא"כ לשון א"א הייתי דמשמע שעכשיו אינה א"א ובאב שאומר קדשתיה הרי זה פלשון האשה שאמרה נתקדשתי דמשמע שעדיין מקודשת כו').

ולכן כשאומר אחר זמן גרשתיה ור"ל שגירשה כבר קודם שאמר קדשתיה הרי זה פתורה ועקירה כו' ושפיר בעינן תוך כ"ד לכ"ע. והלשון שכתב שם אבל כו' אינו נאמן לומר לאחר זמן גרשתיה תיבות לאחר זמן לא קאי אגירשתיה ר"ל שגירשה אח"כ כו' אלא קאי על האמירה וכאלו כתב אינו נאמן לאחר זמן לומר גרשתיה ותדע דהא עיקר הדין דרישא שצאמן לומר קדשתיה וגרשתיה תוך כ"ד ודאי הפונה שגירשה כבר ולא בינתיים דתוך כ"ד א"א.

א"כ פשטים אבל כו' ודאי נראה שהוא ג"כ בענין א' דרישא כו'. ולפ"ז אין משם ראיה פלל לומר נתגרשה אחר זמן בינתיים כו'.
ב'.

אפי' את"ל דהתם ר"ל דאינו נאמן לומר שלאחר זמן גירשה כו' יש לומר דש"ה גבי אב דבתמנא הימני' בקדושין והרי זה כאלו היו עדים אומרים שנתקדשה (ובגירושין לא הימני' כמ"ש הר"ן פנ"ל) ע"כ ודאי א"ש דאינו נאמן שוב לומר אפי' שגירשה אח"כ.

וגדולה מזו עי' ריטב"א דקדושין שם דס"ד דס"ל דלגבי אב לא מהני מיגו משום דהוי פעדים דלא אמרינן בהו מיגו (ונה תמוה לכאורה דהרי היינו טעמא דעדים שהם שנים כו') וכ"ש פאן דהסברא נכונה לפה"נ.

ואין ללמוד מכאן לאמירת האשה עצמה פלל. ג'.

דשם איתא אבל היכא שהוחזקה א"א על פיו כו'. (ולא פתב בקצרה אבל לאחר כ"ד כו').

וַיֵּשׁ לְאָמֵר דְּהַחֲזִיקָה שְׂאֵנִי דְשׁוּב אֵינּוּ נֶאֱמָן לְהַפְקִיעַ הַחֲזִיקָה כּו' (וַיִּתְבָּאֵר עוֹד אֵי"ה) אֲלֵא שְׂבִירֵיטְבָ"א לִיתָא לְשׁוֹן זֶה אֲלֵא ז"ל אֲבָל לְאַחַר כ"ד אֵינּוּ נֶאֱמָן. וְגַם לְשׁוֹן הָר"ן וְשׁו"ע קָשָׁה הַדְּיוּקִים דְּרִישָׁא וְסִיפָא וצ"ע וְעכ"פּ כְּבָר נִתְבָּאֵר דְּבִלְא"ה אֵין רְאָיָה מִשָּׁם ג"כ וּבְפֶרֶט לְפִי לְשׁוֹן רִיטְבָ"א א"ש תִּירוּץ הָא' הַנָּ"ל בְּפִשְׁטוֹ יוֹתֵר וּבְדַבְרֵי הַב"ש וְשָׂאֵר אַחֲרוֹנִים שָׁם יִתְבָּאֵר אֵי"ה: (ח) וּלְעֲנִין פִּירוּשׁ שְׁנֹפֵר לְעִיל (אוֹת ה') שְׁעכ"פּ ע"פ דַּעַת הַר"י וְסִיעֲתוֹ יוֹמְשֵׁף חוּמְרָא לְנֵד"ד אִף בְּעֲנִין הַהֲפָרָה שְׁנֵה בְּעֵלָה כּו' שְׁהַתּוֹס' וְסִיעֲתָם מְקִילִים בְּזֵה בָּאֵב שְׂאֵמֵר קִדְשִׁתִּי אֵת בְּתִי וְלְאַחַר זָמַן אָמַר לְפָלוּנִי מִשׁוּם דְּאֵינּוּ אֲלֵא מְפָרֵשׁ כּו'.

וְהָרִי הַר"י וְסִיעֲתוֹ שְׂמַחְמִירִים בֵּא"א הֵייתִי דג"כ הָרִי זֶה כְּמִפְרָשֵׁת דְּבְרִיָּה (וּמָה גַם שְׁלֵפָה"נ זֶהוּ פִי מְרַנֵּחַ הֵייתִי כְּבָר כּו'). הָרִי נִרְאֶה שְׁחֹלְקִים גַּם אֵהִיָּא דְּהַתּוֹס' וְסִיעֲתָם (וְעוֹד מְדַבְּרֵי הָרִיטְבָ"א כּו' כַּנ"ל שָׁם).

יֵשׁ לְאָמֵר דְּלֵא דְמִי דְגַבִּי א"א הֵייתִי הָרִי הַפִּי שְׁלֵה בָּא לְשִׁנּוֹת וְלִהְכַחֵשׁ מַה שְׁהֵינּוּ תּוֹפְסִי עַפ"י דִּיבּוּרָה הָא' וְלִכּוֹן ס"ל דְּהָרִי זֶה כְּחֻזְרָה וְעַקִּירָה כּו' וְכַנ"ל (אוֹת ו') עַפ"י תְּלַמִּידֵי הַר"י. וּמִשָּׂא"כ בְּעֲנִין הַהֲפָרָה דְּקִדְשִׁתִּי אֵת בְּתִי שְׁבַתּוֹס' (וְכֵן בְּנֵד"ד כּו').

הָרִי גַם בְּלֵא הַפִּי דָּאֵח"כ יִדְעִינּוּ שְׁיֵשׁ שׁוּם אִישׁ שְׁקִידְשָׁה וְעַתָּה אֵינּוּ אֲלֵא שְׂמַפְרֵשׁ וּמְבָרַר מִי הוּא וְאֵין כָּאֵן שׁוּם שְׁיִנּוּי וְהַכְחָשָׁה וְעַקִּירָה כְּלָל יֵשׁ לְאָמֵר דְּגַם הַר"י וְסִיעֲתוֹ יוֹדוּ בְּזֵה דְּלֵא בְּעֵינֵן תּוֹף כ"ד.

וְעוּי"ל הַחֲלִיּוּק בַּע"א (קֶצֶת). וַיִּתְחַוֵּן בְּזֵה גַם מַה דְּמְדַבְּרֵי הַתּוֹס' מְבִינָא דֵּא"צ בְּזֵה כְּלָל לְטַעְמָא דְּהַפָּה שְׂאָסֵר כּו' מִשָּׂא"כ בֵּא"א הֵייתִי דְלכ"ע זֶהוּ דְּוָקָא מֵהָאֵי טַעְמָא דְּהַפָּה כּו' כְּדֵאִיתָא בְּמַתְנֵי (שְׁלִזָּה אֵינּוּ מְסַפִּיק כ"כ חֲלִיּוּק הַנָּ"ל) וְהוּא דְּבֵא"א הֵייתִי גַם לְפִי הַפִּי הֵייתִי כְּבָר כּו' הָרִי עכ"פּ הֵייתָה פְּעַם א' א"א.

וְאֵלוּ הָיָה נֹדַע לָנוּ זֶה עַפ"י עֲדִים שׁוּב אֵין הַדִּין נוֹתֵן שְׂתַפְקִיעַ א"ע מְזֵה עַפ"י עֲצָמָה. וְכַדְתַּנּוּ וְאֵם יֵשׁ עֲדִים שְׁהֵייתָה כּו' כְּבָר כּו'.

וְא"כ גַּם בְּלִי עֲדִים כִּינּוּן שְׁהֵיָּא מוֹדִית שְׁהֵיָּה כֵּן פְּעַם א' (וְהוֹדָאֵתָה כְּמֵאָה עֲדִים כַּנ"ל בְּשֵׁם תְּלַמִּידֵי הַר"י וצ"ע בְּזֵה). שׁוּב יֵשׁ מְקוּם לְאָמֵר שְׂאֵינָה נֶאֱמָנָת לְהַפְקִיעַ א"ע מְזֵה עַל פִּי אִפִּי הָיָה הַכֵּל נֶאֱמַר בְּדִיבּוּר אֶחָד מִמֶּשׁ.

דְּמֵאֵי נ"מ הָרִי עֵיקֵר הַטַּעַם שְׂאֵין לָהּ נֶאֱמָנוֹת לְהַפְקִיעַ וְלִהְסִיר מְעַלְיָה אִיסוּר' דְּרִכִּיב עֲלָה. וְהָרִי יִדְעֵנוּ שְׁהוֹדָאֵתָה שְׁפַעַם א' עכ"פּ הָיָה רִכִּיב עֲלָה אִיסוּרָא וְאִיךָ תַּפְקִיעַ א"ע עַפ"י עֲצָמָה.

אֲלֵא דְּהֵינּוּ טַעְמָא דְּהַפָּה שְׂאָסֵר כּו'. וְהוּא עֲנִין מִיגוֹ דְּאִי בְּעֵי שְׁתִּיק כּו'.

דַּעַתָּה שְׁלֵא יִדְעֵנוּ הָאִיסוּר שְׁהֵיָּה עֲלָה כ"א עַל פִּי יֵשׁ רְאָיָה שְׁהֵאֲמַת אִיתָא בְּגִירוּשִׁין מִטַּעַם וְסִבָּרָא דְּמִיגוֹ (שְׁהֵיָּא סִבָּרָא דְּאוּרִי') שְׁלִכּוֹן הַדִּין נוֹתֵן שְׁתֵּהֵיָּה נֶאֱמָנָת בְּהַפְקַעַת וְהִסְרַת אִיסוּר מְעַלְיָ (וְלִכְאוּרָה צ"ע א"כ כְּשָׂבָאוּ עֲדִים אַח"כ לְמָה נֶאֱסָרַת וְלֵא מְהֵי לָהּ סִבְרָה מִיגוֹ דְּקוֹדֵם.

ואולי דאז חוששין שיהיא ידעה מהעדים כו' וצ"ע בפוסקים). וע"כ בעינן תוה כ"ד דונקא דאח"כ שוב אבדה המיגו דלא אמרי' מיגו למפרע כמ"ש הב"ש ס"י ל"ז.

אבל ביהיה דקדשתי את בתי (ובנד"ד). לפ"מ שפירש עתה שזהו המקדש הרי לפ"ז נדאי לא היה על זה איסור מעולם.

וכיון שגם קודם לכן היה ידוע שיש שום איש שהוא המקדש ועתה אינו אלא מפרש ומברר שזהו אותו האיש. הדין נותן שיש נאמנות לכל אדם ע"ז מצד עצמו אף בלא מיגו וכדמוכח מהיה דפ' האומר דאפי' אחר נאמן לומר אני קדשתיך שאין כאן הפה שאסר כו'.

אלא רק מהאי עמא שלא היה חזקת איסור לבד ברור כו' אלא גם היתר כו' כמ"ש הר"ן פנ"ל. (ואולי גם אם עדים היו אומרים שנתקדשה סתם והלכו למדה"י או אפשר אף שאמרו שאינם יודעים למי נאמן ע"א (או האשה) או המקדש לומר שזהו כו'.

וצ"ע בזה) וכיון שהנאמנות בזה הוא מצד עצמו ממילא אין זה שייך כלל להפלוגתא אם בעינן תוה כ"ד הנ"ל דזהו רק בעינן המיגו דהפה שאסר כו'. אבל כאן לכ"ע א"צ תוה כ"ד.

[הגהה. ע"ד עדים הנ"ל שוב ראיתי בפנ"י דקדושין שהקשה הא רוב עדיף מחזקה כו' ולא מצינו אלא בתתיכה מב' חתיכות נאמן ע"א ברמ"א סי' קכ"ז ביו"ד ס"ג בשם הר"ן.

וכ"ז היה קשה לי ומש"ה כתבתי שצ"ע. ותירץ הפ"י דחזקה ברורה עדיף מרובא.

וע"א שנאמן בחזקה דלעיל ה"ה פרוכא. וראיה ממעשים בכל יום כו'.

ע"כ הגהה]: ומעתה לפה"נ פיון דלגבי אב נראה דהפל מודים לדברי התוס' ורמב"ם וסיעתם הנ"ל. ה"ה לגבי האשה דגם לגבי שייך האי טעמא הנ"ל.

אלא שרק שדברי ריטב"א דקדושין מסופק עלינו שמחלק בהדיא בין האב לדידה וילמוד סתום מהמפורש כו' פנ"ל (אות ה'). נלפע"ד שאין זה יסוד גדול כ"כ.

שכבר נתבאר שם שיש לומר שלא כתב פן אלא לענין לכנוס ובה אפשר דהפל מודים לזה דלא עדיף מנאמנות האחר האומר אני קדשתיך שאינו נאמן אלא ליתן גט. (ומה שנתבאר לעיל דלכאורה לא שייך בזה כ"כ הסברא שבגמרא שהיא תחפה כו'.

נגד זה לא שייך כ"כ ג"כ לגבי הסברא באחר דמירתת להעזי נגד האב. וא"כ נשאר הסברא דיצרו תקפו כו'.

ועכ"פ נראה דשקולין הן הסברות הללו באשה לגבי האיש כמו להיפוך כו') אבל לענין גט הגם שאין ללמוד היתר בזה מנאמנו' האחר האומ' אני כו' מ"מ מנאמנות האב בזה נראה שיש ללמוד זה דגם באב לגבי בתה לא שייך כ"כ הסברא דאין אדם חוטא ולא לו שבריטב"א וג"כלא דמי בזה לאחר ומגלן דנאמן אע"כ פיון דעיקר הטעם הוא משום דבחזקה פזו נאמן ע"א לברר כו'.

אמרי' דכל שנאמן ע"א ה"ה קרוב. וא"כ ה"ה בע"ד.

(וצ"ע בזה במקומות אחרים בפוסקים אם מחלקים במקום שנאמן ע"א בין קרוב לבע"ד כו'. ולכאורה פיון דנאמנות ע"א הוא משום דאל"כ אין אדם אוכל אצל חבירו כו' או מדכתי' וספירה כמ"ש רש"י ותוס' ריש האשה רבה וריש גיטין א"כ ה"ה בע"ד וע' תוס' גיטין ד"ה הוי דאי ע"א נאמן בדאפתוזק איסורא א"צ וספירה כו' ושוב ראיתי בפ"י דכתובות במתני' שכתב בפשיטות שפ"ל מקום שע"א נאמן אף בע"ד נאמן ע"ש).

ואע"פ שמלשון ריטב"א משמע קצת דגם לענין גט היא אינה נאמנת. אינו מוכרח כ"כ דלשון אינה נאמנת לעולם כ"א לאסור א"ע בלא"ה לא א"ש דהכי לא משפחת פ"ל שנאמנת להקל ג"כ.

והרי נאמנת לומר מת בעלי וכן בגרשתני דקיי"ל פ"ב המנונא בפ"א עכ"פ. אלא צ"ל דלאו פ"ל קאמר דעיקרו קאי לענין לכנוס וקאמר דאינה נאמנת כ"א לאסור א"ע במה שאמרה נתקדשתי ולא להתיר במה שאמרה אח"כ שנהו המקדש.

(ורק תיבת לעולם למותר). וגם במה שא' גבי אב דאין אדם חוטא ולא לו הרי ג"כ בלא"ה זה אינו מדוקדק פנ"ל.

אלא שגם בזה עיקרו בא לחלק עפ"ז בין אב להאשה לענין לכנוס כו'. ועכ"פ פיון שדבריו שם באו קצרים ובלי ראיות (וטעמים כ"כ) נראה דאין להעמיד יסוד ע"ז כ"כ.

ולוא דמסתפינא הייתי אומר אולי יש ט"ס וחסרון שם בדפוס שלפנינו שהרי בכתובות פ"שכתב דלמסקנא נאמן האב לאחר זמן כו' דגילוי מילתא הוא כו' פ"דלעיל. סיים והכי מוכח במס' קדושין פ"דכתיב ה"ה בס"ד ואתי פמסקנא דהכא עכ"ל.

הרי משמע פ"בדושין פ"ב אינה הוכחה לזה מגמרא ושע"כ ה"ה סוגיא אתי פמסקנא דכתובות. והרי לא מצינו בקדושין שפ"ב שום הוכחה לזה רק מסתברא כו'.

ורק דברים קצרים ולא הזכיר מסוגיא דכתובות פ"ל ושכאן אתי פמסקנא דה"ה: (ט) והנה בש"מ הביא בשם הרשב"א בהא דא' ר"א מנין ה"ה שאסר כו'. שהקשה דהכא משמע דלר"א דוקא אב נאמן (ר"ל משום דאיהו הוא ה"ה שאסר כו') ולא אחר כו' ואלו בקדושין ס"ל לר"א גופא דאפי' אחר (דלאו איהו ה"ה שאסר נאמן אפי' לכנוס כו' ותיגרין דה"ה ה"ה טעמא ד"ש סב"א דמירתת דילמא מידכר האב ולא מחפה כו'.

והביא ראיה לזה מברייתא דת"כ דר"א דמחלק בין האב להאשה שאמרה נתקדשתי ובא אחר כו' דאינו נאמן לכנוס מפני שמחפה עלי'. (דמזה נשמע דמשא"כ גבי אב שאמר קדשתי כו' ובא אחר כו' דנאמן אף לכנוס ה"ה טעמא דמירתת כו').

משמע לכאורה דהרשב"א חולק אהא דהתוס' וסיעתם אלא דס"ל דהא דאב נאמן לומר לאיש ה"ה הוא רק מטעמא דה"ה שאסר כו' וה"ה דוקא תוך כ"ד (לשיטתו). והא דאחר נאמן לומר אני קדשתי'ה הוא מטעמא דמירתת.

ונראה דז"א. חדא דהא הרשב"א גופא אחר זה הביא פ"ל דברי התוס'.

משמע דבמסקנתו ס"ל פנותיהו. ושלפ"ז הרי באמת לא קשה מידי קושיותו הנ"ל.

דגם ר"א דכתובות ס"ל דא"צ כ"ל האי טעמא דהפה שאסר לנאמנות האב ונאמן גם לאחר זמן מטעמא שפתיבו התוס' פנ"ל. וממילא היינו טעמא נמי דר"א דקדושין דאף אחר נאמן אף לכנס.

ועוד שגם מתחילה לא פתב פן הרשב"א אלא אליבא דר"א דיליף הא דהפה שאסר מקרא דאת בתי נתי כו' דלפ"ז באמת נדאי משמע פשטא דהא דנאמן הוא דוקא מהאי טעמא דהפה כו' (ותירוצים שבתוס' ע"ז ודאי הם דחוקים עכ"פ) לכן הקשה מר"א דקדושין דאף אחר נאמן כו' (והוצרך לתרץ דהתם היינו טעמא דמירתת כו') אבל למסקנא דהפה שאסר הוא רק מסבא וקרא אתי לע"א.

שוב נדאי נאמנות האב לומר לאיש הנה שבקרא לאו מטעמא דהפה שאסר הוא אלא מהסבא וטעם שבתוס'. וממילא לא קשה מידי מהא דגם אחר נאמן כו'.

וכן הוא בריטב"א שם דלפ"מ דס"ד (דילפי' הא דהפה כו' מקרא) דוקא תוך כ"ד כו' אבל במסקנא דפרישנא קרא כו' אפי' פשלא אמר לפלוני קדשתיה אלא לאחר זמן נאמן. וא"כ גם מהרשב"א ממ"ש לפי הס"ד אין ראיה למסקנא כו'.

אף הרי הרשב"א בתירוצו הביא ראיה מברייתא דקדושין דת"כ דר"א דמדתני בטעמא גבי האשה שאינה נאמנת לכנס מפני שהיא מחפה עליה דמשמע דטעמא דלגבי אב נאמן האומר אני קדשתיה אפי' לכנס היינו טעמא משום דמירתת דהאב לא יחפה.

וא"כ הרי במסקנא דהתם ג"כ משמע דקושטא דמילתא הא דקיי"ל כר"א דאחר נאמן לכנס היינו מטעמא דר"א דמירתת ובלא"ה לא הנה נאמן. וא"כ הא דאב נאמן לומר לאיש הנה שבקרא (דלגבי' לפה"נ ע"כ לא שייך מירתת כו') ע"כ היינו מטעמ' דהפה שאסר.

וכדא' ר"א בכתובות ודוקא תוך כ"ד. (וכדהובא באמת בקדושין ס"ד).

(דרשא דר"ה מנין לאב שנאמן לאסור כו' שנא' את בתי כו' לאיש אסרה הנה התיירה. והוא כדדריש ר"א בכתובות ולא כסגנון דמסקי' התם בשם ר"ה).

והריטב"א פתב דסוגיא דקדושין אתי' כמסקנא דכתובות. ולכאורה נהפוך הוא לפ"מ שהוכיח הרשב"א מברייתא דקדושין פנ"ל אתי' כס"ד דכתובות.

וכ"ש שאינו מוכן לכאורה לפי"ז הא דריטב"א אמ"ש אבל במסקנא כו' סיים שהפי מוכח בקדושין כו' ונראה דצ"ל דלמסקנא דכתובות הא דמשמע בקדושין דבעי' טעמא דמירתת היינו רק לסלק הטענה דיצר תקפו דמש"ה ס"ל לרב דאינו נאמן לכנס.

ור"א וברייתא דת"כ דס"ל דלא תיישינו לזה הוא משום דמירתת כו'. ואשר ע"כ לגבי האשה דליכא טעמא דמירתת נשאר הטענה דיצרו תקפו.

אבל עיקר הטעם דע"א נאמן (אף אחר שנסתלק הסבא דיצרו כו' מצד מירתת אבל אפתי ע"א הוא אלא) היינו משום דחשבי' פאן פליכא חזקה לאיסור אלא הרי זה כמברר כו' וכסברת התוס' וריטב"א למסקנא דכתובות.

ורק לפי הס"ד דשם הנה ברשפ"א צ"ל דטעמ' דר"א ודת"כ בקדושין הוא רק מטעמ' דמירתת ר"ל שטעם זה מועיל לעיקר הנאמנות דע"א אף להוציא מחזקה כו' ומשא"כ למסקנא דכתובות אמרי' דבכה"ג לא תשיב חזקה כו' וממילא א"צ לטעמ' דמירתת כ"א לסלק הסברא דיצרו כו' (ובפרט לפ"מ שראיתי בהפלאה שסברות אלו אינם כ"א מדרבנן כו').

אבל עיקר הנאמנות דע"א בהא ע"כ הוא רק מטעם דלא תשיב חזקה כנ"ל) וכן משמע בהדיא מדברי הר"ן שאחר שכתב בטעמ' דר"א דלא תציף כו' דמירתת כו' פתב ואע"פ שאין דבר שבערנה פחות משנים כו'.

ולכאורה הרי ש"ה דמירתת אע"כ ס"ל דהאי טעמ' לא סגי אלא לדחות החשש' דיצרו כו' אבל אפתי לא הנה נאמן ע"א אם לא מטעם דכאן אינו מוציא מחזקת' אלא כו' כדמסיק וכו"ל. והא דכתב ריטב"א שיהי מוכח בקדושין.

ודאיתא כמסקנא דהקא. ולכאורה זה מנלן פיון שגם הוא פתב דלפי הס"ד דר"א בעינו תוף כ"ד גבי האב וע"כ היינו דלפ"ז טעמ' הוי רק משום הפה שאסר כו'.

ואחר כ"ד דליכא האי טעמ' אינו נאמן והיינו ע"כ משום דחשבי' זה פמוציא מחזקת' ודלא כסברת התוס'. וא"כ הא דבקדושין ס"ל לר"א גופיה דגם אחר נאמן לכנוס ע"כ צ"ל דהיינו מטעמ' דמירתת כמ"ש הרשפ"א.

ושאי טעמא לחוד מספיק אף להוציא מחזקה. וא"כ מנלן דסוגיא דקדושין לא אתיא באמת כס"ד זה.

ונראה דצ"ל דהיינו משום דרב דס"ל בקדושין דאינו נאמן לכנוס מחששא דיצרו כו' וע"כ לא ס"ל סברא דמירתת (אם לא בדאיכא אחר בהדיא כדאי' בגמרא שם) ועכ"ז נאמן ליתן גט. יקשה ג"כ איך ע"א נאמן בזה (וסבר דאין אדם חוטא ולא לו שייך גם בכל עד דעלמא).

אע"כ משום דלא תשיב חזקה וכסברת התוס' ור"ן (וכן הוא בפנ"י דקדושין ע"ש). וגם אליבא דר"א (אפשר דלא מהני הסברא דמירתת כ"א בשכונסה דהוי חציפות גדול דאיהו גופיה קאים באיסור א"א אבל לענין גט יש לומר דלא מירתת כ"כ ובפרט) הא דגבי האשה דאמרי' דאינו נאמן לכנוס לכ"ע ועכ"ז נאמן ליתן גט.

ולכאורה אף אי שייך (קצת) מירתת גם בגט מ"מ נראה דה"ה דשייך (קצת) הסברא דתתפיה עלי' גם לענין גט דע"כ פשתנשא לאחר תכחיש כל הבא לומר שיהוא קידשה כו' אע"כ סוגיא דקדושין אתיא כמסקנא דכתובות ושלפ"ז חשבי' כל כה"ג פליכא חזקה כו' כנ"ל: (י) ולפ"ז אם הייתי בטוח שכנים הדברים הנ"ל.

זה מחזיק (קצת) יותר מ"ש לעיל שאין להעמיד יסוד כ"כ על דברים קצרים שפריטב"א דקדושין ושאפשר יש חסרון בדפוס שם. דמלבד שקשה מה שבכתובות פתב דהכי מוכח בקדושין פדכתובנא התם כו' ולא נמצא שם פלוג מנה.

ואף גם לא הזכיר פלל מהסברא דתוס' ור"ן דלא תשיב חזקה כו' וגם הרשפ"א בקדושין שם כ"כ בפ"ד הירוש' שהקשו מתני' פליגא כו' המביא גט ממדה"י כו' ותירץ תמן

החזקה א"א כו' ברם הקא כו' דפי' שפא פשיבואו השנים יאמרו שזהו כו' ע"ד שפי' הר"ן דכאן לא חשיב חזקה.

והריטב"א (תלמידו שדרכו להאריך יותר) לא הביא מקל זה כלום. עוד זאת שמ"ש דמסתברא פשאמר הקא נזפרתי כו' נאמן כו' דאין אדם חוטא ולא לו.

הרי לפי ה"ל אין טעם זה מספיק דאפתי מ"ש מקל ע"א כו' אלא צ"ל דכאן היינו טעמ' דלא חשיב חזקה כו' וכמ"ש הפוסקים ה"ל וריטב"א דכתובות. והרי עיקר חסר.

לכן אפשר דכאן קאי לפי הס"ד דכתובות וכבר נתבאר דלפ"ז לא א"ש למה אחר נאמן ליתן גט אפי' לרב כו' (וכן לגבי האשה לכ"ע). ויש לומר דהוי ס"ל לריטב"א דקדושין דלהס"ד ה"ל צ"ל דטעמ' דאין אדם חוטא ולא לו בלחוד מספיק לחלק בין בע"ד לשאר ע"א.

דדוקא פאן לגבי בע"ד שייך יותר החזקה דאין אדם חוטא ולא לו עד שמהאי טעמ' לחוד נאמן אף להוציא מחזקת איסור משא"כ בכל ע"א וע' בפנ"י שפכתב שלכאורה היה נ"ל באמת פן. ולכן פתב הריטב"א דה"ה דהאב נאמן לומר נזפרתי כו' מהאי טעמ' דאין אדם חוטא ולא לו פיון דזה בלחוד מספיק (והגם דהטעם שנוזכר בפנ"י לגבי האחר דלא הוי עביד מעשה ליתן גט.

זה לא שייך בהאב. מ"מ מש"ש דע"א דעלמא אפשר אמר בדדמי ולא דייק כ"כ משא"כ בע"ד לכאורה זה שייך גם באב.

או אולי הריטב"א הוי ס"ל בזה אינה סברא אחרת לחלק בין בע"ד לע"א דעלמא באופן שגם באב שייך זה ג"כ). ומש"ה פתב אכל האשה אינה נאמנת לעולם אלא לאסור כו' דאף את"ל דר"ל אפי' פדי לקבל גט אינה נאמנת א"ש לפי ה"ל דהטעם דאין אדם חוטא ולא לו ודאי לא שייך לגבה.

אבל לפמ"ש בכתובות דלמסקנא דשם האב נאמן מטעם דהוי גילוי מילתא כו' והיינו דלא חשיב חזקת איסור. ולפ"ז לא תליא כלל בסברא דאין אדם חוטא ולא לו דאפתי הוי רק כע"א דעלמא (ורב לא אמר זה אלא כלפי מה שאמר בלכנוס דיצרו תקפו ומשא"כ בגט אין אדם כו').

אלא דכאן ליכא חזקת איסור וכל ע"א הנה נאמן בכה"ג. א"כ נראה דה"ה האשה לענין גט עכ"פ.

(וכפי שראיתי פעת בפנ"י דכתובות במתני' שם שפכתב בפשיטות שכ"מ דע"א נאמן אף הבע"ד עצמו נאמן). אבל לענין לכנוס נראה דהיא ודאי אינה נאמנת מטעמ' דיצור תקפה דלא עדיפא מהאחר כו'.

אף אחר זה ראיתי בת' נו"ב חא"ע כ' דבאשה לא שייך כ"כ יצרה תקפה. עוי"ל דריטב"א דקדושין ודאי לא איירי בין באב ובין בהאשה כ"א בפשאמרו תחילה א"י למי וכדאיירי הסוגיא שם.

ובריטב"א דכתובות איירי לפה"נ בגונוי דקרא דא' את בתי נתתי לאיש סתם ולא פי' כלל (לומר א"י) וכדלעיל שפן נראה דאיירי התוס' ובכה"ג נראה דבין פאב ובין בהאשה נאמרים אח"כ לומר לזה אפי' פנוס.

וכמ"ש התוס' דדבר תימא הוא לומר דאינו נאמן ואפשר דהיינו ממעשים בכ"י (ע' בהפלאה) וא"כ נראה דה"ה באשה וה"ה או כ"ש לעגנו גט. אלא דלכאורה ממעשים בכ"י אין ראיה דמסתמא הרי גם המקדש אומר פן כו'.

וכל הנאמנות בכה"ג לאב או לאשה שבתוס' וריטב"א ושאר פוסקים לכאורה ע"כ פשה המקדש אומר א"י (או מת או באינה ע"א וצ"ע). אבל עכ"פ לפ"מ דהתוס' פשיטא להו גבי האב וכ"ד כל הפוסקים ולפי הנ"ל נראה דאין חולק בזה.

ודה"ה לגבי האשה (בין לכנס ובין) לקבל גט עכ"פ (וע' בהפלאה): כלל דמילתא דבגונוא דנד"ד שאמרה תחילה א"א אני (ושבעלה הלה ממנה לא שאינה יודעת מי הוא) ושוב לאחר זמן (אחר כ"ד) אמרה שנהו בעלה (ואף שבנד"ד הוא הכחיש שהרי לדבריו עו"ג הוא ואין עדות לעו"ג או עכ"פ מומר הוא).

היה נראה דנאמנות (בין לכנס בין) לקבל גט לכ"ע (אף את"ל שלא היתה נאמנות לומר שנתגרשה אח"כ) מטעם דבכה"ג לא תשיב חזקה לאיסורא דעכ"פ הנה ידוע שא' הוא בעלה ועתה היא רק מבררת החזקה והיינו שגם לעגנו גט שייך סברא זו וכמ"ש הפנ"י בהדיא (או כאשר ראיתי פעת בהפלאה דקדושין דכינון דמהאי טעמא מותרת לכנס מדאורייתא עכ"פ א"כ לרב דחשש' דיצרו תקפו מדרבנן שוב ממילא ניתרת לכ"ע ע"י גט או מיתתו דאין סברא לחלק מדאורייתא ויצרו תקפו ליפא בזה כו' ע"ש): (יא) אף שוב ראיתי שפך זה צ"ע.

פי' לפ"מ שנתבאר לעיל עיקר היסוד מצד דהוי פלא אתחזוק איסורא. ודמייתי שנה דבר פשוט דכל דליפא חזקה לא לאיסור ולא להיתר נאמן ע"א גם בדבר שבערוה.

שפן משמע באמת מדברי הפנ"י והפלאה בכ"ד. ובפרט ממ"ש בסוגיא דס"ה ב' ע"ש (בספרו דקמ"ט ע"ד).

וכן משמע ג"כ בב"ש בכ"ד (מהם סי' ג' סק"ו וסי' ד' סק"ס ועי' ג"כ פי' שם בקדושין (ע"ט):) שתיירץ גם דברי הר"ן דשם עד"ז). אבל עתה ראיתי שדבר זה צ"ע ג"כ עכ"פ.

דמלבד דא"כ מאי נ"מ בין דבר שבערוה לשאר איסורים דמרגלא בפומיה דגמרא ופוסקים אין דבר שבערוה פחות משנים. והרי להוציא מחזקה גם בשאר איסורי ע"א אינו נאמן להתוס' ורא"ש והטוש"ע ביו"ד סי' קכ"ז (וצ"ל דנ"מ רק לעגנו קדושין בע"א ושניהם מודים בקדושין ס"ה א' או לעגנו שתיתקת הבע"ד ע"ש בתוס' ס"ו א' ד"ה רבא.

ונראה כ"ז דוחק). הנה לשון הגמרא ריש גיטין אימר דאמר ע"א נאמן כו' אבל הכא דאתחזוק איסור דא"א הוי דבר שבערוה כו' הוא קשה הבנה פמוכן.

ומעין זה בגמרא ר"פ האשה רבה (מעט מתוקן יותר ע"ש) ופי' התוס' בגיטין דמשום דבשאר איסורים גם באיתחזוק איסורא מספקא לן ביבמות מש"ה נקט דבר שבערוה. משמע דס"ל דחזא קוש' היא ושגם בדבר שבערוה לא הקשה אלא בדאיתחזוק כו'.

אָבֵל הַרְמַב"ן בְּחַי' לִיבְמוֹת פִּי' (אוֹ גוֹרֵס) דְּחָדָא וְעוּד קְאָמַר וּב' קוֹשְׁיֹת הֵן דְּבִדְאִיתְחַזְקוּ אַף בְּשִׁאָר אִיסוּרִים אִינוּ נֶאֱמָן (לֵהֵס"ד) וּבְדָבָר שְׂבַעְרֹנָה בֵּין הַחֲזוּק בֵּין לֹא הַחֲזוּק אִינוּ נֶאֱמָן (וְהַגֵּם דְּבִשְׁאָר אִיסוּרִים אַף בְּדִאִיתְחַזְקוּ הָאֵרִיךְ שֵׁם וּמְסִיק דְּלִדְיָנָא נֶאֱמָן מ"מ בְּדָבָר שְׂבַעְרֹנָה מִשְׁמַע דִּס"ל בְּהַחֲלִט הַדִּין פֶּן שְׂאֵפִי' בְּלֹא הַחֲזוּק פְּלִלָא הוּא אִין דְּבָר שְׂבַעְרֹנָה פְּחוֹת מְשָׁנִים.

וּמָה שֶׁהֵבִיא רָאִיָּה לְזֶה מֵאֲשֶׁתּוֹ זִינְת' בַּע"א וְלְכַאוּרָה הֲרִי שֵׁם אִתְחַזַּק הִיתְרָא נִרְאָה שְׂזָהוּ ע"ד שְׂהַרְשֵׁב"א דְקִדּוּשִׁין ס"ה ב' הֵבִיא רָאִיָּה בְּשִׁאָר אִיסוּרֵי' מָהָא דַּע"א נֶאֱמָן לְהִתִּיר בְּלֹא אִיתְחַזַּק אִיסוּרָא ה"ה לְאֶסוּר אֶת הַמוֹתֵר דְּלִיכָא לְמִימַר אִיתְחַזַּק הִיתְרָא דְלֹא אֶמְרִי' לִיָּה בְּשׁוּם דְּנֻכְתָּא עכ"ל.

וּא"כ מָהֵא טַעְמָא לְמַד רַמְבַּ"ן לְהִיפּוּף בְּדָבָר שְׂבַעְרֹנָה. אֲלֵא דְגַם אַהָּא דְהַרְשֵׁב"א כְּבָר נִתְקַשְׁהָ הַפ"י בְּקו"א ע"ש.

וְאוּלַי יֵשׁ לִזְמַר דְּלַעֲגִין נֶאֱמָנוֹת ע"א לֹא אֶמְרִינָן בְּשׁוּם דְּנֻכְתָּא שְׂאִינוּ נֶאֱמָן לְאֶסוּר בְּאִיתְחַזַּק הִיתְרָא כו' וצ"ע). וְגַם בְּחַי' רַמְבַּ"ן לְגִיטִין פְּתַב פֶּן אֲלֵא דְשֵׁם פְּתַב זֶה בְּדַרְדְּרָא קוֹשְׁיָא עַל הַגְּמָרָא דְמַתוּף הַלְשׁוֹן שְׂבַגְמָרָא לְפִי גִירְסָא דִּידָן מִשְׁמַע דְקוֹשְׁיָא א' הִיא ע"כ הַקְּשָׁה דַּה"ל לְהַקְשׁוֹת ב' קוֹשְׁיֹת דְלֹא תִלְיָא זֶה בְּזֶה דְבִאִיתְחַזַּק אִיסוּרִים כו' וּבְדָבָר שְׂבַעְרֹנָה אִפִּי' בְּלֹא אִיתְחַזַּק כו'.

וּבִיבְמוֹת אוּלַי הִיָּה גִירְסָתּוֹ וְעוּד כו' אוֹ שְׁגַם לְפִי הַגִּירְסָא שְׂלָנוּ וְאִין דְּבָר שְׂבַעְרֹנָה כו' (בְּנִי"ו) יֵשׁ לְפָרְשׁוֹ פֶּן. אֲלֵא דַּלְפ"ז לֹא א"ש מ"ש בְּגִיטִין עַל הַגִּירְסָא גַם שֵׁם כְּעִין זֶה וּמְפָרְשִׁי דְחָדָא וְעוּד קֵא' דְלֹא נִרְאָה ע"ש.

וּבְחִי' הַר"ן לְגִיטִין הֵבִיא הֵךְ גִּירְסָא שְׂבַרְמַב"ן (וְהוּי דְבָר שְׂבַעְרֹנָה כו' בְּנִי"ו) וּמְסִיִּים דַּלְפ"ז חָדָא וְעוּד קְאָמַר. נִרְאָה דְהִינּוּ ג"כ ע"ד שְׂכַתְב רַמְבַּ"ן בִּיבְמוֹת.

וְהַרְשֵׁב"א שֵׁם לְפָה גוֹרֵס כְּגִירְסָא שְׂלָנוּ. וְעכ"ז פְּתַב חָדָא וְעוּד קְאָמַר כו' וְסִיִּים דְּמִשׁוּם דְּבִיבְמוֹ' מְסַפְקָא לָן כו' א' הֵכָא ה"ל דְּבָר שְׂבַעְרֹנָה פְּלוּמַר וְאַף כַּשֵּׁת"ל כו' לְכַאוּרָה הֵאִי סִיּוּמָא הוּא ע"ד מ"ש הַתּוֹס' וּמ"מ מְדַכְתֵּב דְּחָדָא וְעוּד קְאָמַר נִרְאָה דַּע"כ זֶהוּ ע"ד פִּי הַרְמַב"ן בִּיבְמוֹת בְּעִנְיָן דְּבָר שְׂבַעְרֹנָה שְׂהִיא הַקּוֹשְׁיָא הַב' דְּנִעוּד כו' רַק שַׁר"ל דְהָא דְהַזְכִּירוּ לְהַךְ וְעוּד כו' הוּא מִשׁוּם דְּבִשְׁאָר אִיסוּרִים מְסַפְקָא לָן גַּם בְּאִתְחַזַּק כו' לְכָךְ קֵא' וְעוּד ה"ל דְּבָר שְׂבַעְרֹנָה כו' וּר"ל דְּבִזֵּה פְּשִׁטָּא דְאִין פְּחוֹת מְשָׁנִים וְלַעוֹלָם (וְאַפִּי' בְּלֹא הַחֲזוּק כו').

וְכֵן מִשְׁמַע מְדַבְּרֵי בִיבְמוֹת ע"ש שִׁפִּי הַסּוּגִיָּא דְהָא דְבַעֲי' מִנ"ל מְדַאוּרִיָּת' דַּע"א נֶאֱמָן קֵאִי אֲשִׁאָר אִיסוּרֵי' אֲלֵא דְמַמִּילָא בְּזֵה תְלוּי שְׂסַמְכוּ חֲכָמִים לְהַקְל גַּם בְּדָבָר שְׂבַעְרֹנָה מְדַרְבְּנָן עכ"פ וְהַקְשָׁה לַעֲצָמוֹ מְדַפְּרִכֵּינוּ אַהָּא דְבַעֲי' לְמִילָף מִיַּדִּי דְהוּי אַחְתִּיכָה סַפְק חֲלָב כו' מִי דְמִי הֵתֵם כו' הֵכָא אִתְחַזַּק אִיסוּרָא וְאִין דְּבָר שְׂבַעְרֹנָה כו' דְמָזָה.

מִשְׁמַע דְּמַתְחִילָה קֵאִי הַפֵּל אֲדָבָר שְׂבַעְרֹנָה כו') וּמִיַּרְיָ בִזֵּה"ל יֵשׁ לִזְמַר דַּקס"ד דְלֹא אַקִּילוּ רַבְּנָן א"א כו' אֵא"כ מְצִינוּ בְּשִׁאָר אִיסוּרִים דְּכּוֹנְתִיָּה דְמַהִימָן ד"ת דְּדִיו כו' אֲבָל לְהַקְל מִשׁוּם עֲגוּנָה תְּרִי קוֹלֵי חָדָא דְהוּי דְבָר שְׂבַעְרֹנָה וְעוּד דְאִתְחַזַּק אִיסוּרָא כְּוִלֵּי הֵאִי לֹא נִקְל עכ"ל.

משמע בהקדמי דבדבר שבפירושה אף בלא איתחזק כו' וכן משמע עוד נשם (דפ"ח) שכתב ואקשינו מי דמי כו' דכיון דלא אשפחן בשאר איסורים דכונתיה כו' שְהרי אפי' בשאר איסורים אלו הנה האיסור מוחזק כו' וכ"ש באשה שא"א להקל בה כ"כ שְהרי ד"ת אין דבר שבפירושו מתקיים בה בכל דינים בפחות מב'.

נראה שנה ג"כ ע"ד ה"ל ר"ל שא"א להקל באשה תרי קולי כו'. ואף מדברי ריטב"א נראה דמשמע כנ"ל.

ע"ש שתחילת הביא פירש"י דמשמע שפירש דכל הסוגיא קאי גם אמתני' דעדות אשה וקס"ד דמהימן מדאוריין גם בזה ואהא בעי מנ"ל כו' ואח"כ הביא פי' קצת רבותיו (היינו פי' הרשב"א ה"ל) דעיקרו קאי רק בשאר איסורים חלף שממילא כל שבשאר איסורים נאמן מדאורייתא ה' ניחא דבאשה ג"כ סמכו חכמים עכ"פ כו' וכתב דלפ"ז א"ש טפי הך פירכא דמי דמי כו' דמשמע דכולא חד טעמ' הוא דאלו לפירש"י תרי פירכי ותרי טעמי נינהו והל"ל ועוד כו' (ולכאורה אין זה מובן כ"כ) ונראה דהיינו משום דפשיטא ליה דהא דאין דבר שבפירושה כו' כלל הוא ואף בלא הוחזק אינו נאמן מדאוריין וא"כ הרי יש פאן ב' חומרי באשה נגד חתיכה ספק חלב והל"ל ועוד.

אלא דמ"מ להרשב"א פיון דכל דבשאר איסורי נאמן מדאוריין הנה ניחא שישמכו חכמים להקל בכה"ג גם באשה א"כ כפירכי' מי דמי כו' אף שיש פאן ב' חומרי אין פאן כ"א קושני' א' ר"ל פיון דאין ראיה להקל אף בשאר איסורים בדאיתחזק שוב אין לחכמים להקל בדבר שבפירושה בדאיתחזק דהוי תרי קולי לי כו'.

אבל לפירש"י דרצה ללמוד קולא באשה גופא מדאוריין מהא דחתיכה א"כ ה"ל לדחות דלא דמי מתרי טעמי כו'. ומש"ש דאין זה קושני' (כ"כ) על פירש"י דכיוצא בה יש בשמעתא קמייטא דגיטין וכדפרי' התם.

(ולכאורה הנה נ"ל דהשתא נד מהנ"ל אלא דגם בדבר שבפירושה דוקא בדאיתחזק אינו נאמן ולכן חד פירכא היא כו' אבל נראה דז"א אלא) נראה דגם עתה לא נד מהנ"ל אלא א פיון דבגיטין איתא נמי פעין הלשון דקאן ושם לא שייך כלל פי' הרשב"א ה"ל וע"כ צ"ל דלשון זה סובל דחזא ועוד קא' א"כ גם פאן יש לומר הכפונה פן וא"ש גם לפירש"י.

ולפ"ז מובן גם מ"ש בריטב"א דגיטין וז"ל דאליבא דהלכתא ע"א נאמן (בשאר איסורים אף בדאיתחזק כו') אלא במנ"ל קאמר כו' אבל עיקר קושני' אינה אלא הוי דבר שבפירושה כו'. אינו ר"ל דהקושני' היא רק בדבר שבפירושה ובדאיתחזק כו' ע"ד שנתבאר לעיל לפי התוס' אלא ר"ל דעיקר הקושני' היא רק מדבר שבפירושה דלעולם אין פחות מב' א הוחזק ובין לא הוחזק וכעין הנ' לפי הרשב"א דגיטין דחזא ועוד קאמר אלא שקושני' א' צריכה להב' בדבר את"ל כו' וקושני' ב' א"צ לקושני' א' כו'.

אלא דריטב"א הוסיף דקושני' א' אינו עיקר כלל אליבא דהלכתא רק מנ"ל כו' וקושני' ב' עיקר בלחוד כו'. והנה באמת לפ"ז א מפ' התוס' אין ראיה כ"כ דיש לומר דג"כ פנונתם מעין ונוסף ע"ז שכן הנה נראה לכאורה מוכרח לומר ממש"ש בא"ד וא"ת אי ע"א נאמן בשאר איסורים אפי' איתחזק כו' אמאי איצטריך וספירה לה לעצמה ויש לומר דס"ד דחשיב כמו דבר שבפירושה ושם לעיל כתב דהא דע"א נאמן בשאר איסורים ילפינו מנדה

והקשו א"כ אפי' איתחזק כו' ותימצו דאינה בְּחִזְקָת שְׁתֵּהא רואה כֹּל שְׁעָה כו' ולא איתחזק איסורא וגם בְּיָדָה לְטַבּוּל.

וא"כ דְּנִדָּה חֲשִׁיבָא כֹּלֵא אִתְחִזֵּק. הרי נשמע ממ"ש דאיצטריה וְסִפְרָה דס"ד דחֲשִׁיב דְּבַר שְׁבַעְרָוּה ס"ל דְּבַדְבַר שְׁבַעְרָוּה אינו נאמן אפי' בְּדִלָא אִתְחִזֵּק ולפ"ז ע"כ הִיָּה הֶכְרַח לְפָרֵשׁ מִש"ש בַּפ"י הַקּוֹשֵׁי שְׁבַגְמָרָא ע"ד הַנ"ל (לְהַרְשָׁב"א וְרִיטְב"א) וְהִיָּה טוֹב שְׁלֵא לַעֲשׂוֹת מִחִלּוֹקֵת כו'.

אֵלָא שְׁרָאִיתִי בַמְהַר"ק בַּע"ב (ד"ל א' ב') שְׁדַעְתּוּ דַּהֲדָ דַּאִין דְּבַר שְׁבַעְרָוּה כו' הוּא דוֹקָא בְּאִתְחִזֵּק כו' וְכַתֵּב תְּחִילָה שְׁכֹן מִשְׁמַע בְּרִישׁ גִּיטִין דְּפָרִיף אִימַר דְּאִמְרִי ע"א נֶאֱמַן כו' וְס"ל דְּקוֹשְׁנֵי א' הִיא כו'.

וְשׁוֹב הַקִּשָּׁה לַעֲצֻמוֹ מִדְּבַרֵי הַתּוֹס' הַנ"ל דְּמִשְׁמַע דַּא"ל וְסִפְרָה הַנִּי ס"ד דְּחֲשִׁיב דְּבַר שְׁבַעְרָוּה וְאִינוּ נֶאֱמַן אַף דְּהַנִּי כֹּלֵא אִתְחִזֵּק כַּנ"ל וְתִרְצֵן דַּמ"ש הַתּוֹס' לַעֲיִל דְּאִינָה בְּחִזְקָת שְׁתֵּהא רואה כֹּל שְׁעָה כו' וגם בְּיָדָה לְטַבּוּל.

דְּלִכְאוּרָה הַרִי כָּאֵן תְּרַתִּי לֹא אִתְחִזֵּק וגם בְּיָדָה כו' ע' מְהַרְשָׁ"א אֵלָא) הַפ"י דְּנֶגְדָה גּוּף הַרְאָיָה ע"ז כְּתִב דְּאִינָה בְּחִזְקָת כו'. וְנֶגְדָה מַה שְׁגַם אַחַר שְׁפִסְקָה מְלַרְאוֹת טְמֵאָה עַד שְׁתַּטְבּוּל ע"ז כְּתִב דְּבִיָּדָה לְטַבּוּל.

וְנִמְצָא שְׁיֵשׁ בְּזָה ב' דְּבַרִים. א' לֹא אִתְחִזֵּק וְאִין בְּיָדָה וְהַב' אִתְחִזֵּק אֵלָא שְׁבִיָּדָה כו' (וְכַעֲיִן זֶה פִי מְהַרְשָׁ"א וְהַמְהַר"ם וגם כ"ה בַּחֲז"ר) וְהַמ"ש הַתּוֹס' דַּא"ל וְסִפְרָה ס"ד דְּהַנִּי דְּבַר שְׁבַעְרָוּה וְאִינוּ נֶאֱמַן זֶהוּ מִצַּד דְּאַחַר שְׁתֵּהא טְמֵאָה עַד שְׁתַּטְבּוּל דְּהַרִי זֶה אִתְחִזֵּק אֵלָא שְׁבִיָּדָה כו'.

וְזֶה לֹא מְהַנִּי בְּדְבַר שְׁבַעְרָוּה כו'. אֲבָל לֹא אִתְחִזֵּק אַף בְּדְבַר שְׁבַעְרָוּה נֶאֱמַן אִפִּי אִין בְּיָדוֹ כו' ע"ש בְּאַרְיִכוֹת בַּש"ל.

וְלִדְבָרֵינוּ וְדַאי הַפ"י בְּגִמְרָא לְהַתּוֹס' כְּמוֹ שְׁנִתְבְּאָר לַעֲיִל דְּחַד קוֹשְׁנֵי הוּא וְכו' וְנִמְצָא לַפ"ז יֵשׁ מִחִלּוֹקֵת בְּדְבַר דְּלְהַתּוֹס' (לְמַהַרְי"ק) אַף בְּדְבַר שְׁבַעְרָוּה בְּלֹא אִתְחִזֵּק נֶאֱמַן וּמִשָּׂא"כ לְרַמְבַּ"ן אַף בַּכָּה"ג אִינוּ נֶאֱמַן וְלִפִּי הַנ"ל נִרְאֶה שְׁגַם הַרְשָׁב"א וְרִיטְב"א וְר"ן כְּרַמְבַּ"ן ס"ל.

וְלִדְיָנָא הִיָּה נִרְאֶה לַפ"ז דְּהַעֲיָקָר כְּרַמְבַּ"ן וְסִיעֵתוֹ שְׁהֵמָה הַרְבִּים בְּפָרֵט שְׁמַהַתּוֹס' אִין הֶכְרַח כ"כ לַעֲשׂוֹת מִחִלּוֹקֵת כַּנ"ל. וּמִמְהַרְי"ק לֹא רָאָה כִּינּוֹן דְּלִפְה"נ לֹא רָאָה דְּבַרֵי רַמְבַּ"ן וְסִיעֵתוֹ דְּלֹא הִבִּיאָם.

גַּם מִהַתּוֹס' לֹא כְּתִב כֹּלֵל שְׁיֵשׁ רָאָה מֵהֶם שְׁפִי דְּבַרֵי הַגְּמָרָא שְׁחָדָא קוֹשְׁנֵי הִיא כו' אֵלָא שְׁכְּתִב שְׁכֹן מִשְׁמַע בְּגִמְרָא וְהַרִי הַרְמַב וְסִיעֵתוֹ רָאוּ דְּבַרֵי הַגְּמָרָא וְעַכ"ז דוֹרְשִׁים וּמַגִּיהִים בְּגִמְרָא דְּחָדָא וְעוֹד קְאָמַר כו'.

שׁוֹב רָאִיתִי בַתְּשׁוּ" מִיְיִמוּנֵי ס' ג' דְּמִשְׁמַע דַּס"ל שְׁאִין חִלּוּק בֵּין דְּבַר שְׁבַעְרָוּה לְשָׂאָר אִיסוּרֵי וְאִתְחִזֵּק כֹּל שְׁבִיָּדוֹ נֶאֱמַן וְדַלָּא כְּמַהַרְי"ק בְּזָה) (וְעִי' לְקַמְן אוֹת י"ג מ"ש בְּשֵׁם ס' מַקְמ"ח): (יב) וְהִנֵּה בְּכַתְּוִבוֹת (כ"ג).

(אהא דתרנגמא אפיי לבריינתא בע"א. ע"א אומר נתקדשה וע"א אומר לא נתקדשה לא תנשא ואם נשאת לא תצא.

דתרנונייהו בפנוניה קמסהדי כו' פתבו התוס' ד"ה תרנונייהו דלא הנה צריף להא דאפי' ליכא אלא ההוא דא' נתקדשה לא תצא דאין דבר שבפערן' כו' אבל תימא אמאי לא תנשא לכתחיל' (דה"ל לאוקמה אחזקה ומהאי סיומא דתוס' נראה דקאי קושני' זו רק אב' עדים דוקא נגד חד דאלו בע"א לחוד שאומר נתקדשה הנה נח"ל דלא תנשא לכתחילה עכ"פ. וצ"ע לכאורה אמאי הא אין דבר שבפערנה כו'. וצ"ל אלא כשע"א אומר נתקדשה בפני ב' שאני וכמ"ש מהרש"א ועי' לקמן).

ותירצו ויש לומר פגון שאנו יודעים שזרק לה קדושין ומספקא לן אי קרוב לו כו' והני ב' סהדי חד א' קרוב לו וחד כו' דכינון דנדאי זרק לה הקדושין לית לן למימר אוקמה אחזקה להתיירה לכתחילה עכ"ל.

ונראה דבהאי תירוץא דמסקי מיתרצא ג"כ קושני' הא' דע"כ צריכים להא דאמרין תרנונייהו בפנוניה קמסהדי דאלו לא הנה רק עד שאומר נתקדשה הנה הדין נותן דתצא. וכן מבואר בהדיא מדברי ת' הרר"י שבשט"מ (דל"א ע"ב) שתחיל' הקשה ג"כ למאי איצטרכי להעד שאומר לא נתקדשה כו' וכת' שזו אינה קושני' כ"כ כו' אבל הא קשיא פינון כו' שאפיל' לכתחילה מותר ותירצו כ"ז רבני צרפת דמירי פגון שזרק כו' ואם הנה פא העד הא' בלבד כו' ע"ש שפירא מבוואר דלמירוי' התוס' אם לא הנה רק העד שאומר נתקדשה תצא פנ"ל.

ולכאורה אמאי הא אין דבר שבפערנה כו'. והנה נראה להוכיח מזה דס"ל לתוס' והרר"י) דהא דאין דבר שבפערנה הוא דוקא להוציא מחזקה.

וכאן דיזענו שזרק איתרע החזקה נהרי זה פלא אתחזק פלל ובנה ע"א נאמן אפיל' בדבר שבפערנה כו'. ועי' מעין זה (להיפוך לקולא) בפנ"י ריש חולין גפי שאר איסורים דהא דאין נאמן נגד חזקה היינו דוק' היכא דהחזקה לא איתרע פלל כו' אבל פל שגם בלא דברי העד איתרע החזקה וכבר נפל ספק ע"א נאמן (מדאורי').

ובקדושין (ס"ג:) פתב ג"כ פלעין זה ושם משמע דס"ל גם בדבר שבפערנה פנ ע"ש. וה"נ דכונתיה.

אף (מלבד שאין דברי התוס' משמע פנ) ע"כ ז"א דא"כ הנה בדין דגם שיש ע"א שמכחיש ליה תצא. שקהרי בתרי ותרי קיי"ל בטוש"ע סי' מ"ז ס"ב דתצא.

נהגם שי"ח כמ"ש בס' המקנה בשם ריב"ש (וכן משמע בזה"ר וריטב"א דקדושין (ס"ו. (בעובדא דנאי) מ"מ הרי התוס' פתבו בהדיא פאן בד"ה מ"ש רישא דתצא מדרבנן עכ"פ.

ואי איתא דבכה"ג שפיל' התוס' הבריינתא דאיתרע החזקה כו' אף ע"א מהימן דאורייתא מה לי תרי ותרי ומה לי חד וחד. ולא עוד אלא אדרבה דבתרי ותרי שכ' התוס' דרק תצא מדרבנן היינו טעמא לפ"מ דקיי"ל דתרי ותרי ספיקא דרבנן הוי ואלו מדאורייתא מוקמי' אחזקה קמיינתא.

ומהאי טעמא באַמַת י"ח וס"ל דְּלֵא תַצֵּא לְדִין כּו' פּנ"ל. ומשא"כ היכא דאיתרע החזקה
ה"ל ספיקא דאורייתא.

וכדאי' בגמ' לעיל (כ"ב:) בתרי ותרי דבאשם תלוי קאי ופי' בתוס' שם בשם ר"ת דאף
לפ"מ דקיי"ל דתרי ותרי ספיקא דרבנן מ"מ הַתּם אַתְיָא הַחֲזָקָה דְּאִשָּׁה דִּינִיקָא וּמִנְסָבָא
וּמְרַעָא לְחֲזָקָה דְּמַעֲקָרָא מִש"ה בְּאִשָּׁם תְּלוּי קֵאִי וְה"נ דְּכֹונְתִיָּה לִפ"מ דְּמוּקֵי הַתּוֹס'
הַבְּרִייתָא בְּדִאִתְרַע הַחֲזָקָה ע"י הַזְרִיקָה הֵיךָ בְּדִין דְּתַצֵּא מִסְפִּיקָא דְּאִוְרִיתָא וּבְאִשָּׁם תְּלוּי
כו' וְאִפִּי' בְּחֵד וְחֵד לְפִי הַנ"ל.

אע"כ לומר דאף לפ"מ דמוקי לה התוס' אין נאמנות לע"א מדאורייתא בדבר שבפירושה
אלא אף אם ע"פ תירוץ התוס' מיתרצא גם קושיא א' דאלו לא העד הב' הנה הדין דתצא.
זהו מדרבנן (ויכמו בתרי ותרי שפכתבו התוס' דלדין תצא מדרבנן) ועתה דתרנונייהו
בפנויה קמסהדי לא תצא ומ"מ לא תנשא מדרבנן פינו דאיתרע החזקה.

ולפ"ז אדרבה הרי מוכח מפאן דס"ל להתוס' שפדבר שבפירושה ע"א אינו נאמן
מדאורייתא אף בדליכא חזקה כו'. אלא שראיתי בריטב"א בשם התוס' (והובא בשט"מ
בש"ל מעט) דמשמע דלא אתו עלה כלל מצד דאיתרע החזקה.

אלא מצד דכיון שפבר ידוע לנו (ע"פ עדים אחרים) שזרק לה קדושין ספק קרוב לו או
לה (היינו דהעדים הללו מספקא להו) ואז הנה מדינא ספק קדושין מדרבנן שדינו דאף
אם נשאת תצא דמדרבנן עכ"פ לא מוקמי' אחזקה לכו גם כדאתו עדים אלו שאומרים
שדקדקו בדבר וזה אומר קרוב לו וזה אומר קרוב לה ואמרי' תרנונייהו בפנויה קמסהדי
כו' הועילו להקל לענין שלא תצא ומ"מ לא תנשא כו' (ולפה"נ גם כשהיו עדים אלו
המכחישים זא"ז באים תחילה ואח"כ אתו עדים דמספקא להו ג"כ הנה הדין כפ' וצ"ע
בזה).

ולפ"ז נראה דליכא למישמע: פלום לענין הנ"ל דכאן כל הענין הוא מדרבנן ומדאורייתא
מוקמי' אחזקת פנויה ולא אמרי' כלל דאיתרע החזקה כו'. (ולכן גם אם הנה רק הע"א
האומר קרוב לה בהדי הגי דמספקא להו הנה ג"כ תצא רק מדרבנן כו').

אף באמת לפמ"ש בתוס' שלנו א"נ פגון שהיו גרות דולקות כו' אא"ל לפה"נ ע"ד פי'
ריטב"א דהא בגרות דולקות בלחוד ודאי לא חשיב ספק קדושין דאפי' קלא לא חשיב
ובס"פ המגרש לא אמרו אלא גרות דולקות כו' ואומר פלונית נתקדש' היום אבל בלא
זה לא חיישי' כלל וכדאי' בהדיא הַתּם וְהָא לֵא אִמְרוּ וְלֵא פְלוֹם וּפִי' רִש"י לֵא קוּל אִיכ'
כו'.

אע"כ התוס' ר"ל רק דאיתרע החזקה עי"ז א"כ נראה דה"ה והוא הטעם גם במ"ש בפי'
א' ש'יודעים שזרק כו'. גם לפמ"ש בת' הר"ר"י בשמם משמע דלאו דוקא ש'יודעים שזרק
זולת עדים אלו אלא סגי מה שע"י חנו ששניהם מודים שזרק עכ"פ אנו יודעים כו'.

ובזה ודאי לא שייך מ"ש. ריטב"א.

אע"כ נראה דהפל מטעם דאיתרע החזקה פנ"ל גם באמת הריטב"א לטעמו אגיל ביבמות
(ל"א.) שפי' הא דאית' שם מתני' בכת אהד ר"ל שאותו הפת שניהם מספקי להו אי

קרוב לו אי קרוב לה וס"ל דכה"ג דוקא הוי (פל) ספק קדושין ודינו שתצא מדרבנן וחולק שם אפירש"י שפי' פת א' והיגו שא' אומר קרוב לו וא' אומר קרוב לה.

וריתב"א ס"ל דבכה"ג אינו פלום דמקדש בע"א אפי' אומר שבפני ב' נתקדשה לא חיישי לקדושין פלל. וכתב פן שם בשם התוס'.

וכ"ד הרשב"א שם וכן כתב גם בשם ר"ח (אלא שמש"ש וכדאי'. בכתובות תרנונייהו בפנייה כו' צ"ע).

אבל כבר נודע דברי מהר"מ בת' מיימו' פי' א' שחולק ע"ז וס"ל מהיפוך להיפוך דכשב' העדים מספקי להו ה"ל כמקדש בלי עדים (דמוקמי' אחזקה לגמרי כו'). והיא דיבמות בכת א' מוקי לה דוקא בא' אומר קרוב לו כו' כפירש"י.

וס"ל דזה תמיר טפי וע"ש בסופו דמפרש הטעם בזה מעין ע"ד הנ"ל בשם ת' הרר"י (והאי סיומא ליתא לא במרדכי סוף גיטין ולא בת' מהר"מ סי' תתקצ"ג ע"ש וצ"ע). ודברי מהר"מ הובא ח"מ וב"ש סי' ל' ס"ק ח' ט' (אלא שצ"ע שפן כתב בהחלט פאלו אין חולק) ולכאורה בתוס' שלנו פיון שלא מצינו שפקפקו פלל על פירש"י משמע דס"ל ג"כ כפירש"י (וכ"ד הר"ן פאן בכתובות) וא"כ לא מיבעי' אם נאמר דס"ל כמהר"מ הרי זה היפוך ממ"ש הריטב"א בשם אלא אף אם נאמר דס"ל שאין חילוק בין פשהעדים בסתפקו שניהם לבין א' אומר קרוב לו כו'.

ואף אם נאמר דבעדים מסופקים ס"ל פריטב"א ונהרי זה פכל ספק קדושין ותצא (שפן משמע לכאורה מרוב הפוסקים ודברי מהרי"ק שקע"א הובא בשם סי' ל"א סק"י בסתימות צ"ע דלא משמע פן בכ"ד ע' סי' ד' סכ"ד ורס"י"ז וב"ש וביה"ג שם (ועוד בכ"ד) וגבי סבלונות גופא הוכיח הח"מ סי' מ"ה סק"ז ממהרי"ק גופא דבספק שקול (מחצה ע"מ) תצא אלא שצ"ע דבמהרי"ק לא משמע פן ע"ש דכ"ב רע"ב וע"ג ואכמ"ל) ובחד וחד דהיגו פת א' לפירש"י נאמר דלא תצא מ"מ לרש"י ודאי פשאין עוד עדים שמשופקים לא תנשא לכתחילה לכה"פ.

ועכ"פ א"א לפרש דבריהם דהכא ע"ד מ"ש ריתב"א בשם אלא בפשוטו דאיתרע החזקה. אלא שלפ"ז ע"כ אא"ל פדמשמע פשטות דבריהם דדוקא בשגם זולת עדים אלו אנו יודעים שזרק כו' אבל בלא זה תנשא לכתחילה דלפי הנ"ל דס"ל כפירש"י הרי זה היגו פי' פת א' דהתם דה"ל ספק קדושין אנא צ"ל כפי' ת' הרר"י הנ"ל.

ומתחילה בקושיותם הוי ס"ל דכאן לא איירי פלל בענין קרוב לו או לה אלא בא' אומר נתקדשה בפני ב' וא' אומר שיודע שלא הנה פאן ענין קדושין פלל וכדאי' שם בדברי ת' הרר"י תחילה ע"ש וס"ל דבכה"ג מוקמי' אחזקה לגמרי ותנשא כו' (וכדפ' בטוש"ע).

ומ"מ בא' אומר קרוב לו כו' דס"ל לפ"ז דאיתרע החזקה ע"פ שניהם ועכ"ז לא תצא בשמע מזה (קצת) דס"ל דהא דאין דבר שבפנייה כו' היגו אף בדליפא חזקה פנ"ל וגם מדרבנן לא תמיר' פתרי ותרי כו' (וזה שלא פדמשמע מתוס' דיבמות שם סד"ה אי אלא כמש"ש תחילה ע"ש).

וְשָׂמָא יֵשׁ לֹמֵר דַּס"ל דְּכָאן בְּכַתְּוֹבוֹת מְיִירֵי הַסְּוֹגְיָא בְּהַכְּחָשׁתּ בַּע"ד כּו'. וּמְהִיּוֹת רְאוּתִי
שְׂיֵשׁ בְּעֵנְיָנִים אֱלוּ פִירוּשִׁים וְדַעוֹת שׁוֹנוֹת וְצ"ע רַב בְּרַאשׁוֹנִים בַּכ"ד וְגַם בְּאַחֲרוֹנִים
וּבב"ש ס' ל' הַנְּ"ל וְס' מ"ב סק"ז וְס' מ"ז וּבכ"ד.

הַנְּחִתִּי מְזָה (וּבַל"נ אֶרְשׁוֹם בַּפ"ע אֶי"ה וְע' שַׁע"מ ספ"ט מְה"א). וְאַכְמ"ל דַּעכ"פ לְכָל
הַפְּחוֹת אֵין מְדַבְּרֵי הַתּוֹס' אֱלוּ רְאָיָה לְהָא דְאֵין דְּבָר שְׂבַעְרָנָה כּו' לֹמֵר שְׂנָהוּ דְּוָקָא
בְּדִאִיתְחֻזַּק כּו': (יג) עוֹד הִיָּה נִרְאָה לְהִבְיָא אֵיזוּ רְאִיוֹת לְהָא דְאֵין דְּבָר שְׂבַעְרָנָה כּו' גַּם
בְּדִלִיפָא חֻזְקָה.

א' מ"ש הַתּוֹס' בְּכַתְּוֹבוֹת (כב:) וּבכ"ד דְּהַחֻזְקָה דְאֶשְׁה דְּיִיקָא מְרַעָא לְהָ לְחֻזְקָת א"א כּו'
וְא"כ לְכַאוּרָה הִיָּה מְקוּם לֹמֵר דְּהָא דַּע"א נְאָמֵן לֹמֵר מֵת בַּעֲלָה הִיָּנוּ מְדַאוּרֵיִיתָא אֵי
אֵיתָא דַּע"א נְאָמֵן בְּדִלִיפָא חֻזְקָה אַף בְּדָבָר שְׂבַעְרָנָה.

וְלֹא כֵן פְּתָבוּ הַתּוֹס' בְּעֶצְמָם ר"פ הָאֶשְׁה רַבָּה דַּפ"ח סַע"א וְע"ש שְׂכַתְּב פֶּן בְּשֵׁם ר"י וְשֵׁם
ע"ב פְּתָבוּ הַסְּבָרָא הַנְּ"ל דְאֶשְׁה דְּיִיקָא מְרַעָא לְחֻזְקָת א"א ג"כ בְּשֵׁם ר"י (עַם שְׂבַכְתְּוֹבוֹת
וּב"ב פְּתָבוּ פֶּן בְּשֵׁם ר"ת) א"כ ע"כ לְכַאוּרָה ס"ל דְּבְדָבָר שְׂבַעְרָנָה ע"א אֵינוּ נְאָמֵן אַף
בְּדִלִיפָא חֻזְקָה כּו'.

ב' מְהֵיָא דְקִדּוּשִׁין (ס"ו) דְּפִלִיגֵי אָבִיו וְרַבָּא בְּאֶשְׁתּוֹ זִינְתָה בַּע"א דְאֶבְיֵי א' נְאָמֵן וְרַבָּא
א' אֵינוּ נְאָמֵן דְאֵין דְּבָר שְׂבַעְרָנָה כּו' וְהִבְיָא אֶבְיֵי רְאָיָה מְעוּבָדָא דְיִנְאֵי וְשֵׁם פְּתָב רש"י
דְיִנְאֵי עֶצְמוֹ לֹא ה"ל חֻזְקָת פְּשָׁרוֹת (וְחֻזְקָת אִמּוֹ לֹא מְהֵנִי לִיָּה כּו') [ע' בְּתִשׁוֹ הַמְּחַבֵּר
חָאָה ע"ס"י שְׂהָאֵרִיף בְּזָה].

וְא"כ לְכַאוּרָה מְאִי רְאָיָה מְזָה לְאֶשְׁתּוֹ זִינְתָה דַּה"ל חֻזְקָת פְּשָׁרוֹת אַע"כ דְּהָא דְאֵין דְּבָר
שְׂבַעְרָנָה כּו' פְּלִלָא הוּא בְּאֵין חִילּוּק. וְהַתּוֹס' הִגַּם שְׂחוּלְקִים שֵׁם אֶפִירֵש"י הִרִי לֹא אָתּוּ
עֲלָה מְהֵיָ טַעְמָא.

וְעכ"פ ה"ל לְהַקְשׁוֹת גַּם זֶה אֶפִירֵש"י וְכִדְרָף שְׂהַקְשׁוֹ עַל פִּרְשׁוֹת בְּכַתְּוֹבוֹת כ"ו: שְׂפִי
שְׂפָל הַנְּשִׁים הָיוּ בְּחֻזְקָת שְׂבוּיוֹת דַּא"כ הִיכִי מְיִיתִי מְיִנְיָה רְאָיָה עַל אֶשְׁתּוֹ זִינְתָה כּו'.
וּמְדַלָּא הַקְשׁוֹ פֶּן אֶפִירֵש"י מְשַׁמַּע דְּגַם הֵם ס"נ שְׂבַדְּבָר שְׂבַעְרָנָה אֵין חִילּוּק בֵּין ה"ל חֻזְקָת
פְּשָׁרוֹת א"ל.

וְכֵן בַּחז"ר וְרִיטְב"א שֵׁם הָאֵרִיכוּ שֵׁם הַרְבֵּה וְכֵן הַרְמְב"ן בְּכַתְּוֹבוֹת שֵׁם וְכּוּלָם לֹא הַקְשׁוֹ
עַל פִירֵש"י גְּוָשְׂיָא הַנְּ"ל מְכָלֵל דַּס"ל דְאֵין חִילּוּק כּו'. ג' מ"ש הַתּוֹס' שֵׁם ד"ה רַבָּא.

דַּס"ל לְרַבָּא דְשְׂתִיקָת בַּע"ד חֲשִׁיב רְגָלִים נְדָבָר. וּבַתּוֹס' דְרִישׁ נְדָה (ד"ב סַע"א) פְּתָב
דַּמְש"ה יְלִפִי לְטַהַר סַפְק טוֹמְאָה בַּרְה"ר אַף בְּדִלִיפָא חֻזְקָה מְסוּטָה דַּאע"ג דְאֵית לְהָ חֻזְקָת
טַהַרָה פִּינּוּ דְקִינָא לְהָ וְנִסְתַּרָה אֵיתְרַע חֻזְקָתָה.

וְהִיָּנוּ עֵנְיָן רְגָלִים לְדָבָר פְּדַאי שֵׁם בַּגְמ' (ג') וּבְרִישׁ סוּטָה (ב'): הִרִי שַׁע"י רְגָלִים לְדָבָר
חֲשִׁיבָא פְּלִיפָא חֻזְקָה. וְאַפ"ה א' רַבָּא בְּהָא אֵין דְּבָר שְׂבַעְרָנָה כּו'.

ד' דְּמַדְאִי צְטָרִיף קָרָא בְּסוּטָה לְמִילַף דְאֶחָר קִינּוּי וְסַתִּירָה ע"א נְאָמֵן בְּטוֹמְאָה פְּדַאי שֵׁם
בְּסוּטָה. וְלַפְמ"ש הַתּוֹס' דְסוּטָה ע"י הַקִּינּוּי וְסַתִּירָה חֲשִׁיבָא פְּלִיפָא חֻזְקָה מְכָלֵל דְּבִשְׂאָר
דְּבָר שְׂבַעְרָנָה ע"א אֵינוּ נְאָמֵן אַף בְּדִלִיפָא חֻזְקָה (וְאוּלַי י"ל דְשׁוּב גְּמַרִי מְסוּטָה כּו'):

שוב ראיתי שפבר העיר בכ"ז בס' מקור מ"ח בפתיחה לסי' קכ"ז אות י"ז והביא בשם הגאון בס' שב שמעתי שעמד על תקירה הג"ל והביא דברי הר"ן בגיטין (ס"ד).

(בהשגתו על רמב"ן גבי האו' לשלוחו צא וקדש לי אשה סתם דאסור בכל הנשים דלרמב"ן זהו מדינא ועכ"ז הקרובות נאמנות לומר שלא קודש מהם והר"ן הקשה דאי מדינא אסור הרי ה"ל דבר שבערנה ואין ע"א נאמן אפי' בדלא אתחזק איסורא כו'.

ובשם הגמ"י מה"א סי' ג' הביא בעונבדא דשליח שקודש וטעה וא' לי שפכת דאע"ג דאין דבר שבערנה כו' נאמן השליח לומר שטעה כיון שלא בא לאפוקי מחזקה כו' (וזהו בשינוי לשון מהגמ"י ע"ש).

וכתב הגאון הג"ל לחלק דההיא דהגמ"י שאני דלפי דברי העד לא היה כלל דבר שבערנה כו' ומשא"כ בההיא דהר"ן כו' וקלס"י בעל מקמ"ח (ולכאורה א"י שגם בהה"ד דהר"ן הרי לפי דברי הקרובות שלא קודשם מעולם לא היה פאן דבר שבערנה.

ואולי ר"ל דשם פבר נאסרו מספק ומשא"כ בהה"ד דהגמ"י לא היה פאן ענין ספק כו' ודוחק ופשוט ד' הגמ"י משמע בהדיא דס"ל שפבר שבערנה שנה בזה לשאר איסורים ע"ש). והגאון מקמ"ח הקשה ד' הר"ן דגיטין ודקדושין (ס"ג:) דלעיל אהדדי ושפבר עמד בזה הגאון בס' המקנה סי' ל"ה סי"א (וע"ש בס' המקנה שפכת בפשיטות דהא איתא בר"פ האשה רבה דע"א נאמן אפי' בדבר שבערנה היכא דלא אתחזק כו' וזהו פנזפר לעיל שפן משמע בס' המקנה בכ"ד דס"ל בפשיטות שאין חילוק בזה בין דבר שבערנה לשאר איסורים).

והיינו שתופס בפשיטות בהא דפרכי' שם מי דמי התם כו' ה"א אתחזק כו' והוי דבר שבערנה חזא גושאי היא כו' ולא ראה דברי רמב"ן וזה"ר וריטב"א דשם ודריש גיטין דלעילא.

וגם שניהם הניחו הדבר בצ"ע. ולכאורה היה נראה דע"כ צ"ל דהר"ן דקדושין עיקרו סמיה אטעמ' דלא חציף כו' ומירתת כו' כמש"ש.

וכדלעיל (אות ט') מדברי הרשב"א שבשט"מ דכתובות ולענין גט אפשר דשייף ג"כ הסברא דמירתת. או שפנה ס"ל דהסברא דאין אדם חוטא ולא לו שפנזפר שם הוא ע"ד שהיה נראה להפנ"י הנזכר לעיל (אות יו"ד).

אף ז"א מספיק כלל דמלבד שא"כ מאי קשה ליה מהא דאין דבר שבערנה כו' שלא דמי להא דמהימן ע"א לומר מת בעלף דהתם היינו טעמא דאשה דייקא כו' הרי ה"א ג"כ איכא טעמא דמירתת כו' (דזה יש לומר קצת דקשה ליה משום דבמת בעלף הרי לא סגי לן בהאי טעמא דדייקא בלחוד אלא משום דבעיגונא הקילו כו' ודוחק דלא משמע פן ועיקר חסר) אבל יותר קשה דהא דס"ל להר"ן התם גבי האשה שאמרה נתקדשתי וא"י למי דגם ע"א דעלמא נאמן אף לכנוס כו'.

לכן לכאורה ע"כ לדחוק בדברי הר"ן דגיטין שלא כתב פן אלא פדי להקשות אהרמב"ן דלטעמו ושיטתו בר"פ האשה רבה וריש גיטין הרי ס"ל דאין דבר שבערנה כו' אפי' בדלא אתחזק כו' (והוא פועין שהקשה בס' מקמ"ח דברי רמב"ן אלו אהדדי).

ולתרוץ הסתירה שפדברי רמב"ן יש לומר דאיהו ס"ל דהתם גבי האו' לשליח כו' שאני ועיקרו סמיה אמש"ש ונחששא בעלמא הוא (שפל הנשים שבעולם נאסרו מחששא דאשא א') וגם אמש"ש וכ"ש שמתוך שניאמנות הקרובות על עצמן כו'.

ומההיא דתוס' פתובות (כ"ג. ג.) ה"ל פתב המקמ"ח מעין מה שנתבאר לעיל שלכאורה משמע משם דס"ל דהיא דניכא חזקה ע"א נאמן בדבר שבערוה.

ונדאי דיש לומר דלא איתרע החזקה (ע"י היריקה) פולי האי דתצא כו' ושתרוץ התום אינו חוזר על קושני' א' דשם ולפ"ז גם לפ"מ שנתבאר לעיל להיפוך דמדברי התוס' יש להוכיח דבליכא חזקה ג"כ אין דבר שבערוה כו' ג"כ יש לדחות זה ע"פ דיוחי המקמ"ח ה"ל דלא איתרע החזקה כ"כ דליהוי פליכא חזקה לגמרי כו'.

וכמ"כ יש לדחות עד"ז הרציה ה"ל מהא דחזקת דייקא מרעא לה לחזקת א"א וכו' מה דרגלים לדבר מרעא כו' ועכ"ז משמע דע"א אינו נאמן בדבר שבערוה דיש לומר ג"כ דסברות אלו לא לגמרי מרעי לחזקת א"א.

אלא דלכאורה לא מתקבל אצלי דהאי איתרע חזקה יתיה פלחצאין כו' ונהרי פריש נדה פתבו התוס' שע"י דאיתרע החזקה ה"ל פלא איתחזק כו': אף ראיתי במהרי"ק שקע"א (דכ"ב רע"ב) דס"ל ג"כ בפשיטות שגם לפ"מ דמוקי לה התוס' הא דלא תצא הוא משום דמוקמי' אחזקת פנויה אלא דקרי לה שם חזקה גרוועה (ושמש"ה לא תנשא לכתחילה).

ולשיטתו אגיל בשע"ב דלעיל דפשיטא ליה דבליכא חזקה אף בדבר שבערוה ע"א נאמן. דלפ"ז נדאי ע"כ לומר דכאן לא איתרע החזקה לגמרי דא"כ אף בהכחשת העדים זא"ז הנה בדין דתצא מדאורייתא ובאשם תלוי כו' פנ"ל וזש"ש נאי לאו משום חזקה הנה הדבר ספק דאורייתא כו' אבל אם נאמר דס"ל לתוס' דאף בדליכא חזקה אין דבר שבערוה כו' נדאי א"ש טפי לומר שפאן התוס' ר"ל דאיתרע החזקה לגמרי וה"ל פליכא חזקה כו' (אלא שמ"מ אין להוכיח כ"כ מפאן דהכי ס"ל להתוס' פיון שעכ"פ יש מקום לומר הפי' פדברי מהרי"ק פנ"ל).

גם בת' נו"ב חאה"ע כתב ג"כ בכ"ד שיש לומר גם לפי' התוס' דלא איתרע החזקה לגמרי כו' וכ"כ ג"כ גם לענין מ"ש התוס' דחזקת אשה דייקא מרעא לחזקת א"א דג"כ לא איתרע לגמרי כו' ושוב ראיתי בסי' י"א שכתב בתחילה בפשיטות דאפי' בדבר שבערוה בדלא אתחזק איסורא ע"א נאמן מה"ת בנדאי כו' אלא שאח"כ כתב שנסתפק בזה בתשו' אחרת כו' (ומ"מ כתב שם להקל מצד שצידד לומר בנדון דשם דאיסור שוטה לבעלה לא הוי דבר שבערוה).

וגם זה תמוה לכאורה מהא דאשתו זינתה בע"א (פקדושין ס"ו) דא"ר בהדיא דהוי דבר שבערוה וצע"ג לכאורה). ובסי' נ"ד (דמ"ג סע"ג) ראיתי שכתב שיש לו לדון בדבר שבערוה דאפי' בליכא חזקה ע"א אינו נאמן מהא דר"פ האשה רבה וריש גיטין דתרי טעמי נקט לחומרא חזא כו' ועוד כו' אלא שהראשונים לא פלי' פן ע' תוס' דגיטין כו' ונהרי זה פנזכר לעיל (אות י"א) דמהתוס' הנה קצת משמע דס"ל לדקושית הש"ס שם חזא היא (ודברי רמב"ן ושאר פוסקים ה"ל נראה שלא ראה הגאון ז"ל).

ושוב בסי' נ"ה על ההוא גודן גופא פתב ונ"ל אכל בנד"ד שְהָאב קינים כו' (ר"ל וא"כ הוי דְּבַר שְבַעְרָנָה כו' ע"ש) ונדאי דְּבַעֵי ב' עדים. ור"ל אף לפ"מ דמסיק בסי' נ"ד דְּשֵׁם בנד"ד חָשִׁיב פְּלִיפָּא חֲזָקָה (תִּיכְרָף אַחַר הַחֲזָקָה עכ"פ ע"ש).

והוא תמוה דְּשֵׁם בסי' נ"ד לא פתב אלא שְׁיֵשׁ לוֹ לְדוֹן בְּדָבָר שְבַעְרָנָה כו' וסיים אלא שְהָרַאשׁוּנִים לא פ'י פן כו' וכנ"ל וְכָאן הַחֲלִיט וְכַתְּבַּ וְנִדְאֵי דְּבַעֵי ב' עדים שׁוֹב רְאִיתִי בסי' ל"ח בְּפִשְׁטוֹת דְּבִדְלִיפָּא חֲזָקָה ע"א נְאָמֵן (וע"ש במ"ש שְׁנָה אֶצְלוּ יְסוּד מוֹסָד כו') וּמַעֲיִן זָה ע"ש סְסִי כ"ז.

(ובת' זו דסי' נ"ה ראייתי שְפַתְּב בְּפִשְׁטוֹת דְּאִשָּׁה שְׁזִינְתָּה כו' מְחַשֵּׁב דְּבַר שְבַעְרָנָה. וְהִינּוּ מִסְתַּמָּא מַהֲהִיא דְּקִדּוּשִׁין (ס"ו).

(הנ"ל וְסוֹמֵר לְדְּבָרֵיו בסי' י"א הַנְּ"ל. גַּם עוֹד תִּינְהָא קְחוּזִינָא בּמִש"ש ס' נ"ד ונ"ה בְּהַחֲלִט דְּבַרְגְּלִים לְדָבָר אַף בְּדָבָר שְבַעְרָנָה ע"א נְאָמֵן אֶפִּילוּ בְּאַתְחִזֵּק (ע' ס' נ"ד) וְגַלְיָה לָהּ מְסוּטָה (וּכְבָּר גִּזְפָּר לְעֵיל בְּאוּלֵי שְׁיֵשׁ לוֹמֵר פֶּן) וְהוּא תְּמוּהָ דְּכָל הַפֶּח דְּרַגְלִים לְדָבָר אִינוּ אֶלָּא שְׁעִי"ז אִתְרַע הַחֲזָקָה וְלָכֵל הִיּוֹמֵר הָוֵי פְּלִיפָּא חֲזָקָה כּמ"ש הַתּוֹס' רִישׁ גִּדָּה פְּנ"ל וְאִיךָ א"כ אַף אַחַר שְׁנִסְתַּפֵּק בְּדִלִיפָּא חֲזָקָה בסי' נ"ד.

וכ"ש בסי' נ"ה דְּפִשְׁטָא לִיָּה לְהַחְמִיר בְּזָה נְקַל בְּרַגְלִים לְדָבָר בְּהַחֲלִט וְעוֹד הָא הַתּוֹס' בְּקִדּוּשִׁין (ס"ו:) פְּתַב דְּלִרְבָּא חָשִׁיב הַשְׁתִּיבָה רַגְלִים לְדָבָר וְעכ"ז א' ע"ז אֵין דְּבַר שְבַעְרָנָה כו' (וְדַבְרֵי רַמ"א ס' קט"ו יֵשׁ לוֹמֵר לְכַאוּרָה דְּלֵא שְׁיִיךָ לְזָה וְצִל"ע אִי"ה).

גַּם עוֹד רְאִיתִי בסי' מ"ג (ד"ל רע"ג) הוֹכִיחַ דּמ"ש הַתּוֹס' דְּהָא דְּאִשָּׁה דִּיִּיקָא מְרַעָא לְחֻזְקָתָא א"א ע"כ לֹא לְגַמְרֵי דֹא"כ יִהְיֶה ע"א נְאָמֵן מְדֹאֲרִיָּתָא וְהַתּוֹס' פְּתַבוּ שְׁהוּא דְּרַבְּנָן וְהִינּוּ דְּשֵׁם לֹא אֶסִיק אֲדַעְתִּיָּה לְחַלֵּק בֵּין דְּבַר שְבַעְרָנָה לְשֹׁאֵר אִיסוּרִים אַבְּל לִפ"מ דְּמִסְפָּקָא לִיָּה עכ"פ יוֹמֵר יֵשׁ לוֹמֵר דְּמִזָּה נִקְחָ רְאִיָּה דְּהַתּוֹס' ס"ל שְׁבַדְּבַר שְבַעְרָנָה ע"א אִינוּ נְאָמֵן אֶפִּילוּ בְּדִלִיפָּא חֲזָקָה פְּדִלְעִיל.

וכ"ש שצ"ל פן לפ"מ דְּפִשְׁטָא לִיָּה בסי' נ"ה פְּנ"ל. וּבְסְסִי כ"ט רְאִיתִי שְׁתַּחֲזִקָה הִנְּהָ פְּשׁוּט לִיָּה מְדַבְרֵי הַתּוֹס' דְּהַסְבָּרָא דְּדִיִּיקָא דוֹחָה לְגַמְרֵי לְחֻזְקָתָא א"א וְכֹאֲלוּ אִינוּ כו' אֶלָּא שְׁשׁוֹב פְּתַב הַדְרָנָא בֵּי כו' בְּאִשְׁמֵ תְלוּי קְאִי כו'.

וְהִינּוּ לְפִי שְׁתַּחֲזִקָה ר"ל שְׁע"פ דְּבַרֵי הַתּוֹס' פְּכָל סְפָק פֶּאן כ"א אִיסוּר דְּרַבְּנָן לִפ"מ שְׁהַכְרִיעַ הַפְּר"ח פְּהַרְמָב"ם דְּהָא דְּסְפָק דְּאוּרִיָּתָא לְחוּמְרָא הוּא מְדַרְבְּנָן בְּדִלִיפָּא חֲזָקָה וּבְזָה שְׁפִיר עֵבִיד דְּהַדְרָ בִּיָּה שְׁמִפְּנִרְשׁ בְּגַמְרָא דְּבְאִשְׁמֵ תְלוּי קְאִי.

אַבְּל יוֹמֵר לְכַאוּרָה יֵשׁ לְהוֹכִיחַ מְזָה דְּבְאִמְתָּ הַתּוֹס' ס"ל בְּהָא דְּסְפָק דְּאוּרִיָּתָא לְחוּמְרָא פְּהַרְשֵׁב"א וְכּדס"ל בְּאִמְתָּ לְהַפְּר"ח בְּדַעַת הַתּוֹס' ע"ש אַף צִע"ק בּמ"ש הַתּוֹס' שְׁם בְּכַתּוּבוֹת (כ"ב:) ד"ה בְּאִשְׁמֵ תְלוּי.

וע' מִש"ש ס' מ"ג (דל"ב ע"ד) דְּלַעֲנִין אִשְׁמֵ תְלוּי לֹא בְעִי שְׁיִהְיֶה עֵתָה חֲזָקָתָא אִיסוּר אֶלָּא שְׁכָבָר כו' אַף שְׁעֵתָה פְּסָקָה חֲזָקָה כו'. וְעוֹד צ"ע בְּאִיזוֹ ת' בְּנו"ב וְהַפְּל אכ"מ כ"כ).

גַּם בְּתִשׁוּ הַגֵּר"ע אִינְגֵּר ו"ל ס' קכ"ד (דקי"ז ע"א) הִבִּיא מ"ש לוֹ הַגָּאוֹן בְּעַל ח"ד לְדוֹן דַּע"א נְאָמֵן כו' חֲזָקָה דְּדִיִּיקָא מְגֵרַע לְחֻזְקָתָא א"א כו' דְּבִלָּא אֲתַחֲזֵק אִיסוּרָא גַּם בְּדָבָר

שְׁבַעֲרוֹהָ ע"א נֶאֱמָן. וְהָשִׁיב שְׁגָם הוּא עֶמֶד בִּיסוּד הַהִיטָר דַּע"א שְׁמַת בַּעֲלָהּ לְדוֹנוֹ דְנֶאֱמָן
מְדַאֲרִימָא אֶבֶל מָה אֶעֱשֶׂה אִם רַבּוּ עָלַי רַבּוּתֵינוּ כּו' לְדַחּוֹת בְּטַעֲמָא דְנֶאֱמָנוּ כּו'.

(וְהָרִי זֶה כְּדַלְעִיל דַּמַּש"ש הַתּוֹס' דְהָא דַּע"א נֶאֱמָן בְּאִשָּׁה הוּא מְדַרְבְּנָן עִם שְׁכַתְב דְחֻזְקָת
דְיִיקָא מְרַעָא חֻזְקָת א"א נִשְׁמַע דַּס"ל דְאָף בְּלִיפָא חֻזְקָה ע"א אִינוּ נֶאֱמָן בְּדַבְרֵי שְׁבַעֲרוֹהָ).
גַּם כַּתְב דַּמַּתְנַס' דְרִיש גִּיטִין מִשְׁמַע דַּס"ל דְפָרְכ' דַּגְמָרָא שְׁם קוֹשְׁל' א' הִיא כּו' וְהִינּוּ
כְּדַלְעִיל.

וְכַתְב ג"כ דַּמְסוּף דְבַרֵי הַתּוֹס' בַּמַּש"ש דַּס"ד דְנִגְדָה הָוִי דְבַר שְׁבַעֲרוֹהָ כּו' מִשְׁמַע לְהִפּוּף
(וְכַדְלַעֲלִיל. וְנִרְאָה שְׁלֵא רְאָה דְבַרֵי מַהֲרִי"ק שַׁע"ב דְלַעֲלִיל שְׁתַּיְרִין זֶה.

אוֹ אוּלַי לֹא ס"ל כּו' דְבִאֲמַת דְחֻזְקָה הוּא וּמְנַלּוֹ לְחַלְק בְּדַבְרֵי שְׁבַעֲרוֹהָ אֶת הַשְּׁוִין בְּשַׁאָר
אִסּוּרִים כּו'. וּמַהֲר"ם בְּתַשׁוּ' מִיִּמּוֹנֵי דְנִרְאָה דַּס"ל בְּדַבְרֵי שְׁבַעֲרוֹהָ בְּלִיפָא חֻזְקָה ע"א
נֶאֱמָן ה"ה בְּאַתְחֻזֵק וּבִידּוֹ כּו' ס"ל כּו').

וּלְפָלֵא שְׁלֵא נִזְכַּר שְׁם מְדַבְרֵי רַמְבַּ"ן (וּרְשָׁב"א וְרִיטְב"א) דְרִיש גִּיטִין וּר"פ הָאִשָּׁה רַבָּה
הַגָּ"ל. אֶלֶּא הִבִּיא שְׁם דְבַרֵי הַר"ן דַּפ' הַתְקַבֵּל (הַגָּ"ל בְּשֵׁם הַגְּאוֹנֵי הַפְּלָאָה וְשָׁב שְׁמַעְתָּ
וּמַקַּמ"ח).

וְהַקְשָׁה ג"כ הַסְתִּירָה מִשְׁם לְדַבְרֵי הַר"ן דְקַדּוּשִׁין (ס"ג) וּבְסִי' קַכ"ה (דְקו"ח ע"ב) הִבִּיא
מַש"ש לוֹ הַח"ד לְתַרְזֵן שְׁדַבְרֵי הַר"ן (דְקַדּוּשִׁין) רַק בַּע"א דַּמַּתִּיר בְּמַעֲשֵׂה דִידִי כּו' עַכ"ל
(וְנִרְאָה דְהִינּוּ ע"ד הַגָּ"ל בְּשֵׁם הַפְּנ"י בַּעֲנַן אִין אָדָם חוּטָא וְלֹא לוֹ.

גַּם נִרְאָה שְׁזָהוּ מַעִין מַש"ש הַתּוֹס' בְּגִיטִין (ס"ד סַע"א) לְחַלְק דַּעַל אַמִּירַת הַקְּרוּבוֹת לֹא
סְמִכִי אַדִּיבּוּרָא בַּעֲלָמָא. אֶבֶל לְכָל אָדָם אִין לְאָסוּר לְקַדֵּשׁ וְלַחֹוֹשׁ שְׁמָא זֹאת הִיא שְׁקִידָשׁ
הַשְּׁלִיחַ כּו' דְנָא הִיְתָה חוּזְרַת וּמַתְקַדְשַׁת כּו').

וּמִזָּה נִרְאָה שְׁהַגְּאוֹן בַּעַל ח"ד חֹזֵר בּוֹ מִמָּה שְׁהוּבָא בְּשֵׁמוֹ שְׁם בְּסִי' קַכ"ד כַּנְ"ל וְהוּדָה
לְהַגְרַע"ק וְנוֹטָה יוֹתֵר שְׁכַדְבַר שְׁבַעֲרוֹהָ אָף בְּדַלִּיפָא חֻזְקָה אִין ע"א נֶאֱמָן כְּדַבְרֵי הַר"ן
דְגִיטִין וְהַגְרַע"ק הָשִׁיב עַל תַּיְרוּץ הַגָּ"ל דְלֹא מִשְׁמַע כֵּן מִלְשׁוֹן הַר"ן דְקַדּוּשִׁין כּו' (וְזֶה
אַמַּת אֶלֶּא שְׁיֹוֹתֵר ה"ל לְדַחּוֹת זֶה מִמָּה שְׁמִיקַל הַר"ן שְׁם גַּם בַּע"א דַּעֲלָמָא וְכַדְלַעֲלִיל):
כְּלָלוֹ שְׁל דְבַר שְׁאָף הַגְּאוֹנִים שְׁלַפְנִינוּ נְסַתְפְּקוּ וּגְמַגְמוּ בְּדִין זֶה וְנוֹטִי' יוֹתֵר דְהָא דָּאִין
דְבַר שְׁבַעֲרוֹהָ כּו' הוּא אַפִּי' בְּדַלִּיפָא חֻזְקָה.

וּכְבַר נְתַבָּאר שְׁאָף בְּרַאשׁוֹנִים לַפּה"נ רַוְבָּם ס"ל כֵּן וְשִׁישׁ רְאִיו' לְזָה כּו'. שׁוּב רְאִיתִי
שְׁגָם בַּס' שַׁע"מ רְסִי' ל"ג הִבִּיא פְּלוּנְתָא זֹו בְּשֵׁם מַהֲרִי"ק וְסִיעַתּוֹ וְרַמְבַּ"ן דַּר"פ הָאִשָּׁה
רַבָּה.

וְלַמַּד מִזָּה גַּם לַעֲנִין ד"מ ע"ש. וְשַׁע"כ"פ מוּבָן שְׁהִיְסוּד שְׁרַצִּיתִי לְזוּוג דְבַרֵי הַתּוֹס' וְשַׁאָר
פּוֹסְקִים בְּהָא דְהָאָב נֶאֱמָן לְאַחַר זְמַן לְזָה קִדְשָׁה כּו' עִם דְבַרֵי הַר"ן דְקַדּוּשִׁין (ס"ג):
וְלַהֲסַבִּיר אִידִּי שְׁהַפֵּל הוּא מְטַעֲמָא דְחַשִּׁיבָא כְּלֹא אַתְחֻזֵק וְשַׁמַּש"ה ע"א נֶאֱמָן.

וְלַהֲוִלִיד מִזָּה דַּלְכ"ע ה"ה דְהָאִשָּׁה נֶאֱמַנַת בַּכַּה"ג כּו' (וְכַנְד"ד) הוּא יְסוּד רַעוּע. וְא"כ
לְכַאוּרָה חֹזֵר הַדִּין דַּצ"ל הָא דָּאָב נֶאֱמָן לְאַחַר זְמַן כּו' הוּא רַק מְטַעֵם דְנֶאֱמָן לְפָרֵשׁ דְבַרֵי

הראשונים פינו שׁאין בְּזֶה סְתִירָה וְחִזְרָה (וְלֹא עֲקִירָה) לְדַבְּרֵי הָרִאשׁוֹנִים כְּפִשְׁטוֹ הַחוּס׳
שָׁם בְּכַתְּוָבוֹ (כ"ב).
(.

וְהַגַּם שָׁאף לִפ"ז יֵשׁ לְלַמּוֹד מִזֶּה דֵּה"ה גְּבִי הָאִשָּׁה עֲצָמָה דִּמ"ש כּו' אֲבָל ח"פ הָרִי זֶה
תְּלִיא לְכַאוּרָה בְּפִלְוִגְתָּ דְסִי' קנ"ב פְּדִלְעִיל (אוֹת ה') וְלֹא עוֹד אֵלָא שְׁגַם לְדַעַת הַר"ר
יְחִיאֵל שֶׁהוּא דַעָה א' דְשָׁם אִין רְאָיָה דִּס"ל דְנֶאֱמָן אַח"כ לְפָרֵשׁ אֵלָא דְהֵתָם שְׁאֵנִי דְגַם
בְּלֹא דִיבּוּרָה הָאֲחֵרוֹן גַּם מִתְּחִילָה הָיָה מוּבָן וּמְוָכָרָה הַפִּי הָיִיתִי כְּבָר וְלֹא עָתָה כּו' פְּנ"ל
(שָׁם): סִימָן ל"ט (לִסִּי קס"ד) הַשְּׂאֵלָה נֶאֱבָדָה.

וְגַם דְבָרֵי כ"ק הַגָּאוֹן הַחֲסִיד אֲדָמוֹ"ר צוּק"ל לֹא מְצִינוּ. וּמוּבָן מִתּוֹךְ הַתְּשׁוּבָה דְעוֹבְדָא
הָוֵי בְּסַפֵּק נָפֵל.

שְׁמַת פְּתָאוּם בְּתוֹךְ ל' יוֹם. וְקַבְּלָה חֲלִיצָה מְסַפֵּק.

וְעֵבֶר וְנִשְׂא פֶהֶן סֵפֶק חֲלוּצָה זֹו. אִם מְוָתֵרֵת לוֹ בְּדִיעֵבֶד: לְכַבוֹד קְדוּשַׁת אֱהוּבֵי נ"ד הָרַב
הַגָּאוֹן הַחֲסִיד הָאֲמִיתִי מוּה' מְנַחֵם מְעַנְדִּיל צוּק"ל: ע"ד הַשְּׂאֵלָה דוּיִדוּ כְּבָר הוֹדַעְתִּי שְׁלֹא
אִיסְתִּייעַ לִי מִקְלֵתָא לְעֵינֵן כְּרִאוּי.

וְכִידוּעַ שְׂאֲצִלֵי אִין מִן הַמוּבָן כְּלוּם. עכ"ז עָתָה לֹא רְצִיתִי לְעֵבֶר עַל כֹּל תְּאֵחֵר עוֹד.

וְאֲרִשׁוּם הָעוֹלָה ע"כ בְּהַשְׁקָפָה בְּעֵלְמָא. וְאֲפֹשֶׁר כְּשֶׁאֲפָנָה אִי"ה אֲשֶׁנָּה בל"נ.

וְהִנֵּה מ"ש כ"ק דְּמִסְתַּמָּא נִגְמְרוּ שְׁעָרוֹ כּו'. אִם הַפְּנוּנָה לוֹמֵר דְּמִסְתַּמָּא יְדוּעַ שָׁם זֶה וְהִינֵנוּ
שׁכ"מ מִסְתִּימוֹ הַמ"ץ הַשְּׂוֹאֵל.

אִין לְהַעֲמִיד יְסוּד כ"כ עַל מִשְׁמַעוֹת דְבָרֵינוּ. וּמָה יַעֲשׂוּ אִם לֹא נוֹדַע לְהֵם זֶה בְּבִירוּר.

וְאִם הַפְּנוּנָה. שְׁגַם אִם נִקְבַּר בְּסֵתָם בְּלִי בְּדִיקָה.

בְּאִמֵר דְּמִסְתַּמָּא נִגְמְרוּ סִימְנֵי מִצַּד רַוְבָּא. צ"ע מְנַלְן.

וּמָה שְׁנַמְצָא כְּעֵינֵן זֶה בִּט"ז סִי' קנ"ו סק"ב. הִינֵנוּ דוֹקָא בְּדִשְׁקָה ל"י וְרוּצָה לְדַמּוֹת זֶה
לְמַש"א כֹּל שֶׁהִגִּיעַ לְכֻלָּל שְׁנַיִם אִין צָרִיף בְּדִיקָה כּו'.

וְגַם בְּזֶה לֹא נָחָה דַעַתוֹ אֵלָא דְהֵתָם מְסִיק דַעכ"פ בְּכַה"ג יֵשׁ לְסַמּוֹךְ עַל הָאוֹ דְבִשְׁקָה ל"י
סְגִי גַם בְּלֹא גְמָרוּ סִימְנֵי. וְכ"ה בְּב"ש סק"ו.

א"כ אֲדַרְבֵּה מִשָּׁם מִשְׁמַע דְבִלֹא שְׁקָה ל' יוֹם עכ"פ וְדָאִי אִין סְבָרָא לְהַחֲזִיקוּ מִסְתַּמָּא בְּנִדְאִי
גְמָרוּ סִימְנֵי. וְהַגַּם שְׁמִסְיוֹם דְבָרֵי הַט"ז וְב"ש שָׁם יֵשׁ לְהוֹכִיחַ לְכַאוּרָה דְגַם בְּלֹא שְׁקָה
נ"י אֲמָרִי דְּמִסְתַּמָּא גְמָרוּ סִימְנֵי שְׁקָרִי סִימְנֵי דְהָא מְדַאוּרֵייתָא פּוֹטֵר מְשִׁיבָא לְאוּרִי
הָעוֹלָם וְהָרִי מְבִנְאָר בְּמ"מ שְׁכַב"ש שָׁם סק"ג וְשָׂאָר פּוֹסְקִים דְהִינֵנוּ דוֹקָא בְּגְמָרוּ סִימְנֵי.
ע"כ לְחַלֵּק וְלוֹמֵר דְהִינֵנוּ דוֹקָא לְעַנְנֵן דְאוּרֵייתָא דִישׁ לוֹמֵר דְלְעוֹלָם אֲזִלִּי בְּתַר רַוְבָּא.
דְהָרֹב בְּנֵי קִינִי' יְלָדוּ.

אֵלָא דְכְּשִׁדְעִינוּ דְלֹא גְמָרוּ סִימְנֵי אִיתְרַע לִיהֵ רַוְבָּא כּו' אֲבָל בְּסִתְמָא סְמְכִי אַרְוָבָא. אֲבָל
לְעַנְנֵן מְדַרְבְּנוּ דְחִינֵישִׁינוּ (לְרִשְׁב"ג) לְמִקְעוּטָא דְנִפְלִים.

אָלאַ שע"י הסימני חֲשָׁבִי ליה כּוּדַאי בּוֹן קְיִמָּא. להטור בְּדִשְׁהָ ל' יום ולהנ"י גם בְּדִלָא שְׁהָ.

בְּזָה וּדַאי בעי דִּינְדְעִינן בּוּדַאי שְׁגָמְרוּ הסימנים. וְלֹא שִׁינְיָה כְּלָל לְבוּא ע"ז מִפְּתַח הָרוּב. שְׁהָרִי כָּל עֵינְקָר הַחֲשָׁא דְרַבָּנָן הוּא לְחוּשׁ דִּילְמָא זָה מְמִיעוּט' דְנִפְלִים הוּא (מִשׁוּם דְּהוּא מִיעוּט הַמְצוּי וְכַה"ג) רַק שֶׁהַט"ז צִינְד לֹוֹמֵר לְדַעַת הַטּוֹר דַּס"ל דְּתַרְתִּי בעי לְהוֹצִיא מִחֲשָׁא דְנִפְל מְדַרְבָּנָן שְׁהָ ל"י וְסִימְנִי. אוּלַי ע"י שְׁחִי ל"י נְאָמֵר דְּמִסְתָּמָא גַם סִימְנִי נִגְמְרוּ. וְהָא דְבָעִי תַרְתִּי הִינְנוּ רַק לְאִפּוֹקִי בְּיַדְעִי שְׁלֹא נִגְמְרוּ כו'.

אָבֵל לְדַעַת הַנ"י דְּבְסִימְנִים לְחוּד גַם בַּל שְׁהָ ל"י סְגִי לְהוֹצִיא מִחֲשָׁא דְנִפְלִים אָף מְדַרְבָּנָן. מִשְׁמַע וּדַאי דַּעַכ"פ בעי דִּינְדְעִי בּוּדַאי שְׁגָמְרוּ הסימנים. גַם עֵינְקָר הִיסוּד מַה שֶׁהַנ"י מִיִּקְל לְגַמְרִי בְּגָמְרוּ סִימְנִי לְחוּד הוּא חֲלוּשׁ מְאֹד. דְּלִדְיָנָא וּדַאי דְלֹא קִי"ל הִכִּי כְּלָל.

וְדַעַת יְחִידָאָה הִיא. אָלַא שְׁגַם דַּעַתוֹ לֹא בְּרִירָא כ"כ הִכִּי ס"ל. דַּעַם הַיּוֹת שְׁבַר"פ הַחוֹלֵץ כ"כ בְּפִשְׁיטוֹת הָרִי בַּפ' הָעֶרֶל (ד"פ) מִשְׁמַע מְסַקְנָתוֹ דְּגַם בְּסַפְק בֶּן ח' סַפְק בֶּן ט' לֹא סְגִי בְּסִימְנִים לְחוּד. כ"א בעי שְׁהָ ל"י וְנִקְא.

וּבַפ' הַחוֹלֵץ נִרְאָה שְׁפִי בֶּן עַפ"י דַּעַת רַמְבַּ"ן שְׁבַפ' הָעֶרֶל. (וְגַם זָה צ"ע דַּא"כ גַם בְּבֶן ח' יֵשׁ לֹוֹמֵר דְּסִימְנִי לְחוּד כְּמוֹ בְּשְׁהָ לְחוּד.

וְאוּלַי כְּפוֹנְתוֹ שְׁם דְּבְזָה רַבָּנָן לְחוּמְרָא כו'. וְמַה שְׁבַפ' הָעֶרֶל בְּדַעַת אַחֲרוֹנָה שְׁכ' בְּשֵׁם י"מ יֵשׁ שְׁם גְּמָגוּם וְסַבְרָא הַפּוֹכָה עֵי בְּאוּרֵי הַגָּר"א ו"ל שְׁם סַקט"ז שְׁהוּא ט"ס וצ"ל בְּהִיפּוּף. וְכ"ה בְּרִיטְבָ"א). וְגַם בְּדַבְרֵי הַרִיטְבָ"א שְׁבַפ' הַחוֹלֵץ וְשְׁבַפ' הָעֶרֶל הֵם בְּסַגְנוֹן אֶחָד עִם מ"ש הַנ"י.

גַם אִם נְאָמֵר דַּנ"ד הָרִי זָה כְּפִיִּהָק וּמַת. יֵשׁ לֹוֹמֵר דַּאִין רְאָיָה כ"כ מְדַבְרֵי הַנ"י דַּפ' הַחוֹלֵץ. דִּישׁ לֹוֹמֵר דְּהֵתָם קָאִי אַהֵיָא דְּמַת בְּתוֹף ל"י וְעַמְד' וְנִתְקַדְּשָׁה. דַּאִיִּירִי בְּאַכְלוֹ אָרִי כו'. לַפ"ד הַר"י שְׁבַחָה ר' וְר"ן פ' ר"א דְּמִילָה. אוּ אָף בְּסֵתָם חָלָה וּמַת לַפ"ד הַרְזִי"ה דְּשֵׁם.

אָבֵל בְּפִיִּהָק אוּ גַם בַּנ"ד בְּמִיתָה פְּתַאוּמִית אִם נֹאמֵר דְּהָרִי זָה כְּפִיִּהָק יֵשׁ לֹוֹמֵר דְּגַם הוּא מוֹדָה דְלֹא סְגִי בְּסִימְנִים לְחוּד. וְעַכ"פ נִרְאָה שְׁזָה יְסוּד חֲלוּשׁ: אָלַא דְּבַלֵּא"ה אִין לְהַחְמִיר כְּלָל בְּסַפְק נָפֵל יוֹתֵר מִשְׁאָרֵי סְפִיקִי.

דְּקִי"ל בְּפִשְׁיטוֹת דְּגַבִּי חֲלוּצָה לְכַהֵן שְׁהוּא דְּרַבָּנָן לֹא גְזַרִינן אִסְפִּיקָא בְּדִיעֵבַד. רַק שֶׁהַמ"ץ הַשּׁוֹאֵל הָאָרִיף לְהוֹכִיחַ מְדַבְרֵי כָּל הָרַאשׁוּנִים ו"ל שְׁפִירְשׁוּ בְּהֵיָא דְּמַת בְּתוֹף ל"י וְעַמְדָּה וְנִתְקַדְּשָׁה אִם אֲשֶׁת כְּהֵן הִיא אִינָה חוֹלְצָת.

דְּהִינְנוּ מִשׁוּם דַּאי תַּחְלוּץ תִּאָסֵר עָלָיו. א"כ מִשְׁמַע דַּע"כ סַפְק חֲלוּצָה הַבָּאָה מִפְּתַח סַפְק נָפֵל חֲמִירָא מְכָל שְׁאָר סַפְק חֲלוּצָה וְכ"ק שִׁי לֹא דִיבֵר מְאוּמָה בְּזָה בְּגוּף הַדִּין.

ולא חש פלל לראיה זו. והנראה דכוננת כ"ק דלא בא כ"א להסיר מה שעומד נגד זה דברי הב"ש בפ"ד הנ"ל דסי' קס"ד.

שבלא"ה הוא תמוה לכאורה ונגד הדין והסב"א. ע"כ בדיוחוי כ"ד סגי ליה ולומר שפסקתמא נגמרו סימניו ולהקל לגמרי גם לפ"ד הנ"ל.

והדין עמו. ועכ"פ לכאורה הנה ראוי לבאר ולפרש.

ולהשיב על הראיה הנ"ל (פי אף אם לא צדק בראיה זו הלא בד"ת ענה פתיב). אמנם לדינא גם לפענ"ד אין ראיה הנ"ל פדאי להוציא סתימות דברי הגמרא וכל הפוסקים וטוש"ע סי' ו' דכללא קא פניל הלכה קבועה ופשוטה דלא גזרו על ספק חלוץ' בדיעבד ולא אישתימיט שום א' מהפוסקים להוציא מהכלל ספק נפל.

נדאי משמע דהכל בכלל. ומאחר שמצינו להתוס' והרא"ש שהמציאו סב"א לחלק בין חליצה דקונדם נשואין לבין חליצה דאחר נשואין נדאי יש לנו לומר דזו היא סברת פל גדולי הפוסקים הנ"ל דמשמע מדבריהם שבאשת פהו אם היתה חולצת היתה נאסרת עליו פנ"ל.

דהיינו רק מצד סברת התוס' ורא"ש שע"י שחולצת לאחר נשואין יאמרו קמו רבנן כו'. ואתו למישרי חלוצה לכהו וס"ל לאסור גם בדיעבד מטעם זה.

ומ"ש המ"ץ דאין סב"א פלל לאסור חשה על בעלה מחמת גזירה זו. אינו פדאי לחדש עי"ז הלכות חדשות כו'.

ובפרט שהרי זו היא פ"עין סברת הגמרא דאמרינן בכ"ד נמצא אתה מצריכה פרוז לפהונה כו' וכתב הרשב"א ר"פ החולץ סד"ה ופריק דאפי' בדיעבד לא סמכי' אהכרזה כו'. וכן הדין דחליצת מעונבת דקיי"ל כו' דלא שמה חליצה פלל ועכ"ז פסלה מן הפהונה.

משום חששא דאתו למישרי חלוצה לכהו כדפירש"י ונהרי לפי הנ"י הובא ב"ש ושאר פוסקים היינו גם בדיעבד (ועי' חה"ר וריטב"א שם). וא"כ פאן בחלוצה דאחר נשואין שכתבו התוס' ורא"ש דבזה שייכא טפי חששא זו.

למה לא מסתברא ליה שיהי' נאסר אשה על בעלה משום זה (אלא שבאמת אדרבה מזה גופא קשה בכל ספק חלוצה למה לא יהיה שייך להחמיר גם בדיעבד. פמו בחליצת מעונבת כו').

ומ"ש עוד דא"כ התוס' דיבמות יהיו סותרים לתוס' דשבת דשם משמע שאין נאסרת ממ"ש מחששא זו. ג"כ אינו קוש' כ"כ ואינו פדאי כו' דידוע שמצוי כה"ג בדברי התוס'.

ועוד שגם אם נאמר שגם התוס' דיבמות פנונתם ע"ד דבריהם בשבת וכמ"ש המ"ץ עכ"ז אינו קשה כ"כ אם שאר גדולי הפוסקים יסברו שגם בדיעבד אוסרים מחששא זו דהתוס'. ועוד נלפע"ד דאין הקרח גדול כ"כ לומר דכוננת דברי גדולי הפוסקים הנ"ל במ"ש דאי חליץ לה אפסרה עליה דהיינו שהיתה נאסרת ממ"ש וצריף להוציא.

דיש לדחוק ג"כ דכוננתם רק לומר שיש בו משום איסור והיינו שבאו ליתן טעם דלקח אינה חולצת לצאת מחשש יבמה לשוק. דאין בזה תועלת דאם באנו לחוש שמה נפל הוא

הלא לפ"ז גם אי חליץ אפתי יש איסור חלוצה לכהן נהרי זה כא"א לתמן שיהי' בהיתר גמור כו'.

ועכ"פ איך שיהי' הכל יותר טוב ממה שנא' שכל גדולי הפוסקי' ס"ל דספק חלוצה הבא מפח חשש נפל חמיר מצד עצמו לאסור גם בדיעבד. אשר זה מנגד ודאי לסתימות דברי הגמרא וכל הפוסקים דספק חלוצה לא גזרו בה רבנן.

ומה גם שאין בו שום טעם וסבא כלל. דמ"ש המ"ץ עפ"י דברי התשו' שבמרדכי פ' החולץ משום דאפי' ריח הגט פוסל בחליצה מינא דגירושין כו'.

אין בזה שום טעם וריח לחלק עפ"ז בין ספק נפל לשאר ספק. ודברי המרדכי הם רק לחלק בין ספק איסור חלוצה לכהן לבין איסור אחרות חלוצתו דאירי בי' התם ע"ש (ואם היינו מפרשי' דמ"ש דמההיא דאשת פהן משמע דאי חלצה אסורה כו' היינו ע"ד הג"ל שיש בו איסור כו'.

א"ש טפי דהתם לענין ליקוח ספק אחרות חלוצתו לכתחילה קאי וע"ז שפיר משני דשאני איסור חלוצה לכהן דאפי' ריח כו' והיינו לומר דמ"ש עכ"פ יש בו איסור לכתחילה. משא"כ ספק אחרות חלוצתו אפי' לכתחילה שרי.

(ומיהו דברי התשו' הג"ל בלא"ה צע"ג לכאורה איך ס"ד להתיר ספק אחרות חלוצתו לכתחילה. הלא ממתני' דקידוש א' מב' אחרות שמע' דעכ"פ לכתחילה ודאי אסור דלכו היחיד חולץ לשתיהן דוקא ע"ש בפירש"י ועי' חה"ר.

וריטב"א הוכיח משם דאפי' בדיעבד מוציאין. וצ"ע).

אבל שיהיה זה טעם מספיק לאסור גם דיעבד בספק חלוצה ודאי א"א דא"כ גם בכל ספק חלוצה כו'). ומה זה שכתב המ"ץ דבדין אם קדמו וכנסו יש לומר דכ"א נושא יבמתו ואין כאן אפי' ריח חליצה א"כ גם בכל ספק וכמו גם בנ"ד נוכל לומר עד"ז דיש לומר דהנולד הוא בן קנימ' ואין כאן אפי' ריח חליצה א"ו כל דמצרכינן חליצה מפח הספק שוב ודאי ריח חליצה מיקרי עכ"פ.

וא"כ איך ולמה נחלק בין ספק לספק בלי טעם כלל. ולא עוד אלא שבאמת ספק זה דספק נפל אדרבה קיל יותר.

נדא שיהי' אינו ספק שקול דהרוב ולד מעלי' ילדן. ואשר ע"כ באמת אין בזה כ"א חשש ספק מדרבנן.

משא"כ בשאר ספק שקול כמו בקידוש א' מב' אחרות שבמשנה הג"ל כו'. ועוד שיהי' לרבנן ולד מעלי' חשבינן ליה לגמרי ואשר ע"כ בדיעבד עבדינן פרבנן ולא חיישינן גם לספק איסור יבמה לשוק דאוריית' אשר בשאר ספק יבמה לשוק ודאי תצא וכדמשמע גמי במתני' דקדמו וכנסו כו' דפי' רש"י אחר חליצת השנים הראשונים כו' משמע דאי קודם לכן דאיכא ספק יבמה לשוק מוציאין.

ואעפ"י שיהלצו אח"כ ג"כ לא מהני כו'. ואף גם בספק אחרות חלוצה דרבנן הוכיחו הרשב"א וריטב"א ממתני' הג"ל דמוציאין משום דאחרות גרושה עכ"פ בכרת כו' וא"כ כ"ש בספק יבמה לשוק דאוריית'.

ומ"מ בספק זה דחשש נפל מקילינן גם לענן יבמה לשוק משום דסמכינן ארבינן בדיעבד. א"כ באיסור חלוצה לכהן דמקילין ביה ככל שאר ספיקי.

איה אפשר שיחמירו ביה בספק נפל דקיל טפי מצ"ע ואיכא רבנן דס"ל דולד מעליא הוא לגמרי זה נדאי א"א אע"כ לומר כנ"ל או עפ"י סברת התוס' ורא"ש הנ"ל אסור גם בדיעבד אי חליץ אחר נשואין דוקא.

או שנדחק בכוננתם במ"ש דאי חליץ מיתסר היינו שיש בו צד איסור לפי צד החששא שפא נפל הוא שבעבור זה באנו לחייב בחליצה זו כו' כנ"ל: ומעתה גם מש"ע מצד דנד"ד הוי כפיהק ומת.

אף אם לו יתא פן מ"מ אפתי לא עדיף ספק זה מספק המציאות דקי"דש א' מב' אהיות וכה"ג שהוא ג"כ ספק שקול (מדאוריין). והכל מודים בו.

ועכ"ז בספק חלוצה לכהן לא גזרו ה"ה בזה. (ואף שלשון הגמרא הוא דכפיהק ומת ד"ה מת הוא.)

אין ר"ל דחשיב נפל נדאי אלא ספק דומיא דהא דאמר באכלו ארי לרשב"ג מת הוא דהיינו ספק כו' וכמ"ש רש"ל ביש"ש פ' החולץ וכ"ה ברנ"ה פ' ר"א דמילה). ומ"ש הפוסקים דכפיהק ומת בתוך ל"י ונתקדשה אפ"י לכהן חולצת.

כמ"ש הרנ"ה ויש"ש שם וכמבואר באריכות בתשו' ריב"ש שבב"י סי' קנ"ו. הרי לא פורש בדבריהם שמוציאין אותה ממנו ויש לומר דחולצת ויושבת תחתיו דדוקא לענן יבמה לשוק מאחר דגם לרבנן ספיק' הוי אין להקל אבל לענן איסור חלוצה לכהן הרי לא גזרו בספיקא (וכן משמע קצת מאחר שלא אישתמיט בשום מקום לומר דכפיהק חולצת ומוציאין כו' ואדרבה מדכתבו אפ"י באשת פהו משמע דומיא דישאל כו' וכן משמע קצת מדברי רב משןשיא דאמר אשת זו ואשת זו חולצת משמע ג"כ דאשת פהו דמי' לאשת ישאל כו'.

ולפי"ז יהיה זה סיוע להנ"ל כפי דברי הגדולים הנ"ל ע"ד הנ"ל). אלא דלפ"ז גם לרשב"ג בין כפיהק בין באכלו ארי חולצת ויושבת תחתיו ובגמרא משמע דהא דבאשת פהו עבדינן כרבנן.

תקנתא דכהן הוא. משמע דלרשב"ג מחויב להוציאה.

ועי' תשוב' רז"מ ז"ל שפסוף ספרו ב"א סי' ב' (דמ"ג רע"ג) כ' פן דמלשון הנ"ל משמע דלרשב"ג חולצת ונאסרת כו' ולכאור' לשון תקנתא לכהן שבגמרא יש לומר דקאי על הגט גבי מעונפת חבירו והחליצה דהכא.

דגט או חליצה זו. תקנתא קרי להו.

ושיעור הלשון אם תקנתא זו עשו גם בכהן כו'. אלא שמ"מ משמע דחליצה דהכא דומה לגט דמעונפת והתם נדאי ע"י הגט תאסר עליו משמע דה"ה הכא גבי חליצה.

אמנם גם אם נאמר כן. ושממילא כפיהק פוננת הפוסקים הנ"ל דכיון דלכ"ע ספיקא הוי חולצת ממילא מחויב להוציאה.

ע"כ לומר שְהכל הוא מטעם סְבֵרַת הַתּוֹסֵ' וְרֵא"ש הַנִּ"ל דְּבַחֲלִיצָה שְׁאֵחַר גְּשׁוּאִין יֵאָמְרוּ קָמוּ רַבָּנָן בְּמִילְתָּא כּו' פּנ"ל: וּבְגוּף הַדְּבָר אֵי נד"ד הָיִי פְּפִיָּהָ. כְּבָר נֹדַע פְּלֻגְתָּת הֶרְאִשׁוּנִים אֵי חָלָה הָיִי פְּפִיָּהָ.

אוּ פְּאָכְלוּ אָרִי כּמ"ש בְּרֵשׁב"א וְר"ן בְּשַׁבָּת. וְהַסְּפֵמַת רֹבַב הַפּוֹסְקִים וְטוּש"ע סִי' קנ"ו הִיָּה נִרְאָה דְּחָלָה הָיִי פְּאָכְלוּ אָרִי (אוּ שְׁגַם בְּפִיָּהָ פְּלִיגִי רַבָּנָן וּדְלֵא כְּאַבְיִי וּכְשִׁיטַת הָרִי"ף כּו') אֵלָּא שֶׁהַת"ש בִּיּוֹ"ד סִי' ט"ו סְקִי"ג לֹא כ"כ וְהַעֲלָה פִּינּוֹן דְּפְלֻגְתָּא דְּרַבְּנֹתָא הִיא פְּשִׁיטָא שְׁיֵשׁ לְהַחְמִיר כּו'.

וצ"ע.

אָמְנָם בְּמִיתָה פְּתַאוּמִית. לְכַאוּרָה מְשֻׁמַּע מְדַבְּרֵי רַמְבַּ"ן בְּמַלְחָמוֹת בְּשַׁבָּת שֶׁם דְּהֵינּוּ מְמַשׁ עַנְיָן פְּיָהָ וּמַת ע"ש.

אִף מְדַבְּרֵי רִש"י שֶׁם נִרְאָה שְׁבִפִּיָּהָ הוּא עַנְיָן אַחַר ע"ש. אֲבָל מָה שְׁהִבִּיא הַמ"ץ רִאָּיָה שְׁמִיתָה פְּתַאוּמִית הָיִי פְּפִיָּהָ.

מְדַבְּרֵי הַתּוֹסֵ' יְבָמוֹת קי"ט. הִיָּה נִרְאָה כְּשֶׁגָּגָה דְּמָה שְׁהַעֲתִיק מְלִשׁוֹנָם שְׁחוּלֵי שְׁקֵרוּב לְפִיָּהָ הָיִי פְּפִיָּהָ כּו' לִיתָא שֶׁם לְשׁוֹן זֶה אֵלָּא ו"ל שְׁמָא יָבֵא לְהַתִּיר בְּחוּלָה שְׁיֵיָּה קָרוּב לְפִיָּהָ וּמַת עכ"ל.

וְכַוְנָתָם דְּהֵם ס"ל דְּכָל חוּלָה חָשׁוּב פְּפִיָּהָ. אֵלָּא דְּהֵתָם קִיָּמִי אַבְהָמָה שְׁנִשְׁחָטָה. דְּהִיָּה אֲפֻשֵׁר לְחַלֵּק וְלוֹמַר דְּדוּקָא פְּשַׁמַּת מְהַחֲלוּי (אוּ הַפְּיָהָ) אַז מוֹרָה עַל מִיעוּט הַחַיּוֹת וְאִיתְרַע רַבָּא. אֲבָל כְּשֶׁלֵּא מַת אֵלָּא גְּשַׁחַט לִיכָּא רִיעוּתָא כ"כ.

ע"ז פְּתָבוּ דו"א דְּגַם זֶה קָרוּב לְפִיָּהָ וּמַת. וּבְלִשׁוֹן הַתּוֹסֵ' דְּבַכּוּרוֹת (ר"ד כ"א) אִיתָּא וְקָרוּב לְפִיָּהָ וְשֶׁל מִיתָה כּו' הִיָּה נִרְאָה יוֹתֵר מְבִינָא פּנ"ל.

אֵלָּא שְׁרִאִיתִי בַת"ש שֶׁם תּוֹפֵס ג"כ פִּי' ד' הַתּוֹסֵ' הַנִּ"ל ע"ד הַמ"ץ. (עַם שְׁהוּא בְּעַצְמוֹ עֲמַד שֶׁם עַל הַחֲקִירָה אִם חָלָה וְנִשְׁחַט דּוּמָה לְחָלָה וּמַת כּו') וּלְפַע"ד נִרְאָה פּנ"ל.

עכ"פ מכ"ז נִרְאָה דְּגַם מִצַּד פְּיָהָ אֵין לְהַחְמִיר. חֲדָא שִׁי"א דְּחָלָה לֹא דְּמִי לְפִיָּהָ. וְלְדַבְּרֵיהֶם יֵשׁ לוֹמַר דְּגַם מִיתָה פְּתַאוּמִית בְּכָלֵל. זוּלַּת מְדַבְּרֵי הַמְּלַחְמוֹת הַנִּ"ל.

ב' דִּי"א דְּגַם בְּפִיָּהָ גּוּפָא לֹא קִי"ל כְּאַבְיִי (וְכֵן מַטִּים דְּבָרֵי הַטּוּש"ע שְׁלֵא הַזְּפִירוֹ זֶה פְּלָל כּו'). ג' וְהוּא הָעֵינְקֵר דְּאִף בְּפִיָּהָ גְּמוּר וְאֵלִיבָּא דְּאַבְיִי אַכְתִּי לֹא עֲדִיף מְכָל שְׁאָר סְפָק שְׁקוּל דְּמִצִּיאוֹת וְכֵה"ג דְּכָלֵּל אֵינִי לִי דְּלֹא גְּזָרוּ בְּסַפֵּק חֲלוּצָה לְכַהֵן דְּרַבָּנָן בְּדִיעְבַּד.

(אִם לֹא בְּנַחֲלִיצָה אַחַר הַגְּשׁוּאִין לְפִי הַנִּ"ל כּו'). [תְּשׁוּ' זוֹ לְפִי הַנִּרְאָה הִיא חֲסִירָה]: שְׁאֵלָה עַל אוֹדוֹת אִישׁ אֶחָד שְׁהִיָּה בְּמַחְנֵנוּ סְטַאֲרִידוּב בְּחֻזְקַת שְׁאִינוּ מוֹלִיד מַחְמַת שְׁשִׁיָּה עַם אֲשֶׁתּוֹ הֶרְאִשׁוּנָה יוֹתֵר מַחְמַשָּׁה עֶשֶׂר שָׁנִים וְלֹא הָיוּ לוֹ בָּנִים.

וּכְשֶׁגָּרַשׁ אֲשֶׁתּוֹ הֶרְאִשׁוּנָה וְנִשְׁאֵת לְאַחַר הָיוּ לָהּ בָּנִים. אַח"כּ לְקַח הָאִישׁ הַנִּ"ל אֲשֶׁה אַחֲרַת וְשִׁיָּה עֲמָה עֲרַף שְׁלֵשׁ שָׁנִים וּבְשִׁיָּה הַשְּׁלִישִׁית הֶרְגִּישׁוּ הַנְּשִׁים שְׁהִיא מְעוֹבְרַת וְתִשְׁאַנָּה כָּל הַנְּשִׁים קוֹלָן לְרַבָּן עֲלֵיהָ עַד שֶׁדְּבָרוּ עֲלֵיהָ הַמוֹזְרוֹת בְּלִבְנָה שְׁהִיא הָרָה לְזַנּוּנִים וּכְשֶׁנִּשְׁמַע קוֹל הַרְבּוּן אֵל הָאִשָּׁה הַכַּחֲשִׁיָּה וְהַעֲלִימָה הַהַרְיוֹן בְּפָנֵי כְּמָה אֲנָשִׁים וְנָשִׁים

וכשהגיעו הדברים אל מנהיגי הקהל והמורים והתחילו לחקור הדבר בתקירות וימצא איש יהודי אחד מאנ"ח שעמד בבית האיש הנ"ל זמן רב קודם החקירה שהודה בפני הקהל והמורים שזנתה עמו האשה הרבה פעמים וגם אמר הדברים בפני האשה והיא מתחילה הכחישתו וכשחקר המורה אצלה על ההריון באשר שבעלה לא הוליד מעולם.

השיבה שהבטיחו צדיקים שיהיו לה בנים מבעלה ואמר לה המורה אם אפשר שיתהפך עגנו עקר ע"י תפלות הצדיקים א"כ מאי רבותיה דגס אברהם והשיבה האשה בזה הלשון לאז ויין וויא איר זאגט.

ואח"כ כשאמר לה הא"ח הנ"ל אותות ומופתים ע"ז היינו שאמר לה סימן בפני בעלה שבו הקטן של האשה שהיה עמם בחדר בעת מעשה התחיל לבכות שביקש מים לשותות ובעל האשה היה ישן בבית החיצון ורצה לפתוח פתח החדר להושיט לו מים ודפק על פתח החדר ולא פתחו לו.

וגם הפה אותה על לחיה לאמר למה תכחשי אזי נשתתקה האשה ולא ענתה עוד וגם הבעל שתק ע"ז. וגם העידו בפני הקהל והמורים כמה יהודים מאנ"ח שמצאו את היהודי המודה הנ"ל שהיה ישן בבקר השכם על מטת האשה ערום לבדו וכן העידו עוד אנשים שראו מלבושי היהודי הנ"ל תלויים למעלה ממטתה.

ועוד שארי דברים מכווערים באופן שלפי ראות הקהל והמורים נתאמת הודאת הא"ח וזנות האשה הנ"ל. ויורו המורים על האשה שהיא אסורה לבעלה וגרשה בעלה ומפני הבושה נסעה האשה ממחנה מעוברת וילדה בן וקראה שמו על שם אבי בעלה והוא בחיים עדנה והאיש המוחזק עקר הנ"ל נשא אשה שלישית שיש לה בנים ושה עמה כמו שתי שנים יותר ומת האיש ההוא בלא בנים.

עתה ילמדנו רבינו על אשתו הנשלישית אם היא צריכה חליצה מאחי בעלה אם לאו דברי המצפה לתשובתו הרמתה בקרוב. יעקב בא"א מחו' נפתלי הערץ מ"ץ מסטארדוב: סימן מ' וזהו לשון כבוד קדושת הגאון הסיד האמיתי אדמו"ר מוה' מנחם מענדיל זצוק"ל מה ששלח להגאון המחבר ז"ל: הנה אף שנותרר שממנו היתה הפגיעה שלא הוליד עם אשתו הראשונה ט"ו שנים שהרי, כשגירשה היו לה בנים.

עדיין אינו בחזקת עקר כלל שהרי ודאי אינו רשאי לקבטל מפ"ו וסגיב לישא אחרת מטעם דשמא לא זכה להבנות ממנה ביבמות ס"ד א'. ור"ל אף שהיא בת בנים עכ"ז הוא לא זכה להבנות ממנה ומאחרת יזכה.

רק פיון ששהה עם השניה ב' שנים יותר ולא היה הולדה וכן עם הנשלישית לא הוליד כלל ואיכא מ"ד בגמ' שם (ע"ב) אבל בדורות האחרונים כו' שתי שנים ומחצה כו' אף דאמרי' ליתנהו להני מיני.

יש לומר בהצטרף להנ"ל ה"ל ספק עקר ואזיל לה הרובא דרוב בעילות אחר הבעל. ולכאורה אע"ג דליכא רובא הרי בארוסה שעוברת ספ"ז דיבמות דפירש"י דלא שנייד בה רוב בעילות אחר הבעל.

וללְשׁוֹנָא בְּתָרָא שְׁמֵם אִם יְדוּעַ שְׁהָאָרוּס בָּא עֲלֵיהָ אַע"ג דְּדִינְמָא נְמִי מְעֵלְמָא בְּתַר דִּינְיָה שְׂדִינְו לִיָּה וְכֵן פְּסִק בְּתִשׁוּ' הַרְשֵׁב"א סִי' תַר"י וּבְתִשׁוּ' הָרָא"ש פְּלָל פ"ב בְּסִי' א'. וְאַף לְהַרְמַב"ם שְׁפִסְק פְּלִישְׁנָא קָמָא הָרִי מ"מ הִיא נְאֻמָּנַת לְהַכְשִׁיר הַגִּלְד וְהָכָא צְוֹנְחָה כְּכַרוּכְיָא שְׁלָא פְּעֵלָה אָוּן.

אַנָּא שְׂיֵשׁ לֹוֹמַר דְּהָכָא גְרַע טְפִי דְּהֵתֵם הַטְעֵם לְלִישְׁנָא בְּתָרָא פִינְוּ שְׁהָאָרוּס וְדָאִי בָּא עֲלֵיהָ ע"כ ה"ל פְּמוֹ אִין סְפִק מוֹצִיא מִיַּדִּי וְדָאִי כַמ"ש בְּתִשׁוּ' הָרָא"ש שְׁמֵם. וּבְנַד"ו פִינְוּ דְּהַבְעֵל ה"ל סְפִק עֶקֶר.

א"כ סְפִק וְסְפִק הוּא. אַף יֵשׁ לֹוֹמַר דְּלֵא שְׂיֵיף לֹוֹמַר סְפִק וְסְפִק הוּא.

כִּי לְתַלּוֹת בְּזִנּוֹת אִפִּי סְפִק לָא הָוִי דְּלִיכָא כְּאִן רַק עַד א' דְּלָאוּ פְּלוּם הוּא. וְלִוְלֵי הַעַד א' הָרִי מְהָא דְּרָבָא תוֹסְפָאָה בִּיבְמוֹת ד"פ ע"ב מוֹכַח דְּלָא תְּלִינְו בְּזִנּוֹת פְּלָל אַף שְׁלַתְּלוֹת בְּבַעֲלָה הוּא מִקְלָתָא דְּלָא שְׁכִיחָא פְּלָל וְכַמ"ש הָרִיב"ש סְסִי' תַמ"ז וְסִי' תַמ"ו אַף שְׁהַתּוֹס' בְּנִדְהָ דַכ"ז ע"א וְדַל"ח סַע"א ס"ל דְּלָא קִי"ל כְּרָבָא תוֹסְפָאָה וְכֵן הָרִי"ף ס"ל כֵּן כַּמ"ש הַק"נ פְּרָק הַעֲרַל סְקִי"ט.

וּבְתִשׁוּ' מִי"י דְּשִׁיכִי לֵה' אִישׁוֹת מְבֹנָר דְּקִי"ל כְּרָבָא תוֹסְפָאָה וּמִשְׁמַע קְצַת אַף בְּדָאִיכָא עַד א' דְּטוֹמָאָה ע"ש. וְע' בַּמַּהֲרִי"ק שְׁוֹרֵשׁ ק"ג שְׁחַקֵּר בְּדִין זֶה וְאַשְׁתַּמִּיטְתִּיָּה דְּבָרֵי הַתּוֹס' וְהָרִי"ף.

עַכ"פּ לַפ"ד תִּשׁוּ' מִי"י יֵשׁ לֹוֹמַר בְּנ"ד הַגִּלְד כְּשֵׁר וְא"צ גַּם חֲלִיצָה. אַף צ"ע לְסַמְוֵה ע"ז לֵא לְהַצְרִיכָה חֲלִיצָה.

וְעוִי"ל הָאִי עַד א' גְרַע טְפִי פִינְוּ שְׁנַתְּקַבֵּל הַקּוֹל לְרַבִּים ע"ד נִיפְרִים דְּבָרֵי אָמַת גַּם הַבְעֵל עֲשֵׂה מַעֲשֵׂה וְגִירְשָׁה. וּמְצִינּוּ דַע"י קוֹל פְּזָה חוֹשְׁשִׁין לְדָבָר מְדִין הַפֵּל מְרַנְּגִים אַחֲרֵיהָ בְּשׁו"ע סִי' ד' סַט"ו ע' ב"ש שְׁמֵם ס"ק כ"א וּבְסִי' ו' סַק"ל וּבַחַמ"ח שְׁמֵם ס"ק י"ד.

וְעוֹד יֵשׁ לְצַדֵּד דָּאֵף אִם נְאָמַר דַּע"י ע"א ה"ל חֲשָׁשָׁא. וְא"כ גְּדַמְיָה לְהַדִּין אִם הִיתָה פְּרוּצָה בְּיוֹתֵר בְּסוּטָה דַכ"ז א'.

דַּפִּירֵשׁ"י דָּאִיכָא לְמִיחַשׁ דְּרוּב בְּעֵילוֹתֵיהָ מְשַׁל אַחֲרִים. וְה"נ אַף שְׂאִינּוּ שְׂיֵיף לֹוֹמַר דַּה"ל פְּרוּצָה בְּיוֹתֵר מ"מ אִם נְסַפֵּק עַל בְּעֵילָה דָּאֲחַר מְמִילָא לִיכָא כְּאִן הַטְעֵם דְּרוּב בְּעֵילוֹת אַחֲרֵי הַבְעֵל.

וְחוֹשְׁשִׁין לְבְּנֵיהָ מִשׁוּם מְמַזְרוֹת כַּמ"ש בְּפִסְקֵי מַהֲרָא"י סִי' ל"ז. אַף יֵשׁ לְחַלֵּק דְּבַפְרוּצָה בְּיוֹתֵר וְדָאִי יְדוּעַ זֶה בְּרוּר שְׁהִיא פְּרוּצָה בְּיוֹתֵר וְאַתְרַעֲזִי חֲזַקַת כְּשֵׁרוֹת שְׁלָה לְגַמְרִי.

מִשָּׂא"כ הָכָא נְמִשְׁףּ הַפֵּל רַק מַעַד א' בְּלַבְד. וְעוֹד גַּבִּי פְּרוּצָה בְּיוֹתֵר ס"ל ג"כ לְמַהֲרִי"ו בְּתִשׁוּ' סִי' פ"ח דָּאִין הָאִשָּׁה הָאֲחֵרַת צְרִיכָה חֲלִיצָה.

אַלָּא שְׁהַבִּית מְאִיר סִי' ד' סַט"ו ס"ל דָּאִין לְפּוֹטְרָה לְכַתְּחִילָה בְּלֵא חֲלִיצָה. וְאַף לְהַבִּית מְאִיר יֵשׁ לְצַרְף הַטְעֵם דַּס"ל לְרַמ"א דְּבַפְרוּצָה בְּיוֹתֵר ג"כ נְאֻמָּנַת לְהַכְשִׁיר הַגִּלְד אַלָּא שְׁהַט"ז חֲלֵק ע"ז וְהָכָא הָרִי לֵא הוֹדִית פְּלָל.

א"כ לְכַאוּרָה יֵשׁ לֹוֹמַר שָׂא"צ חֲלִיצָה. וְכ"ש שְׁהַגִּלְד כְּשֵׁר.

ומ"מ למעשה צע"ג. ע"כ נא לעיין בזה היטב אם להורות כהנ"ל או להקמיר ולהצריכה חליצה כי האח של הבעל רוצה לחלוץ אף שע"ז יצא קול לפסול הבן כו'.
ואפשר אין לחוש לזה ובקשתי להודיעני תשובתו בקצרה. פי ההכרח להשיב שם ממצעה.

שהאלמנה רוצה להנשא. ועינבו עליה ושלחו לכאן ציר מיוחד.

ושלחתי הציר ריקם אף הבטחתי להשיב בערף שני שבועות וכבר יצא שבוע א' ע"כ נא לעיין ולהודיעני בל ישונה: ידידו דו"ש מנחם מענדיל: סימן מ"א תשובה בענין ספק עקר: הנה מ"ש כ"ק שי לצרף מ"ד בגמרא ב' שנים ומחצה.

איני יודע למה. דכיון דאינחי בגמרא בהדיא וגם בפוסקים לית דחש לה.

לא חזי לאיצטרופי וכמו דלא אמרי' כדאי ר' פלוני לסמוך עליו בשעת הדחק אלא (כמו) ביחיד נגד רבים. אבל לא פשנדחה מהלכה כדאי בעירובין דמ"ו ופ"ק דנדה.

וכ"ש לענין קים לי דגם ביחיד נגד רבים לא אמרי' קים לי ואף לא נגד פסקי השו"ע כמ"ש התומים ונ"מ בדיני תפיסה שבס"י כ"ה פלל ה'. כ"ש נגד הלכה הקבועה בגמרא וכל הפוסקים.

ואף לענין תרתי לריעותא די"א דכל דאיכא מ"ד בגמרא להטריף מצטרף לתרתי לריעותא. חולק ע"ז הלבושי שרד סי' ל"ה סקצ"ב וכתב דכל שנדחה בגמרא בפירוש לא מיקרי יש אוסרים ולא הני ריעותא פלל.

ואף להחולקים יש לומר דש"ה שמצינו כ"ד שנקרא ריעותא אפי' בדליכא מ"ד פלל. לכן יש לומר פל דאיכא מ"ד מוכח עכ"פ דחשיבא קלקול וריעותא.

(ובאמת בט"ז ות"ש סי' ל"ז לא נזכר כ"א היכא דאיכא מ"ד בפוסקים. רק המ"ז בדיני תרתי לריעותא אות ו' פי' הא דחשיבא ליה להת"ש יתרת בדרי דאנא לריעותא הוא משום דרבא מטריף.

ונמשך אחריו הב"א בדיני תרתי לריעותא שבס"י ל"ט סכ"ה ע"ש סקל"ב. אבל בשו"ת ש"בסוף ספרו סי' ח' כ' בעצמו שאין דברי המ"ז מוכרחים וע"ש (ובדיני תר"ל סק"ס) האריף בטעמים ליתרת) אבל בשאר מקלי נראה דלכ"ע כל שנדחה בפירוש בגמרא כמאן דלית' בשגם שבנד"ד לא משמע מהשאל' שהתחל' העיבור דשניה הנה אחר ב' שנים ומחצה.

(וכן משמע מד"ק שי' שכתב ב' שנים ויותר). וכ"ש השלישית שכתבו וששה עמה כמו ב' שנים ויותר דמשמע דלב' ומחצה לא הגיעו.

וא"כ בכה"ג ליכא מ"ד פלל: אמנם מצד הראשונה וששה עמה ט"ו שנים יש להסתפק דהוכחת כ"ק שי' לפה"נ אינו אלא דאע"ג שהיא בת בנים לא נאמר דע"כ הוא ודאי עקר. מדאמרי' ברייתא בטעמא דששה ע"ש ולא ילדה דיוצא הוא משום שמה לא זכה כו' (ולכאורה למה ליה האי טעמא ולא כפשוטו שמה מינה הוא.

אָלָא (דַטעם זֶה שׁינְיָה גַם פֿשֵׁהיא בַת בָּנִים. אָבֵל מ"מ יֵשׁ לֹמֵר דְסֶפֶק עֶקֶר הוּא) (וְאָפִי לֹא יִדְעִי אִם הִיא ב"ב כו').

אָלָא שְׁמִסְפִיקָא לֹא שָׂרִינְן לִיה לִיבְטֵל מִפ"ו. וְכִלְשׁוֹן שְׁמָא לֹא זָכָה כו' בְּלִשׁוֹן סֶפֶק. וְהִנֵּה מַה דְלִפּה"נ פֿשִׁיטָא לִיה לִכ"ק שִׁי דְהָאִי טַעֲמָא דְשְׁמָא לֹא זָכָה אַחֲיוּבָא דְיוֹצִיא קָאִי. יֵשׁ לַעֲיִין בְּזֶה דְהִנֵּה בַּבְּרִיטָא (ס"ד).

(הָכִי אִיתָא יוֹצִיא וַיִּתֵּן פְּתוּבָה שְׁמָא לֹא זָכָה לְהַבְנוֹת מִמֶּנָּה. וּבְגַמ' שֵׁם ב' וְדִילְמָא אִיהִי דְלָא זָכָא אִיהִי פִינְוֹן דְלָא מִפְקָדָא אִפ"ו לֹא מִיעֲנִשָּׁה.

וְכַתֵּב רַמְב"ן וְרִשְׁב"א בְּשֵׁם רִש"י דְהָאִי טַעֲמָא דְשְׁמָא לֹא זָכָה אַחֲיוּבָא דְכִתְּוֵבָה קָאִי (וְהוּא דָאִי אִינְצִיא לֹא א"ש הַקְּוִשְׁיָא דְוְדִילְמָא אִיהִי כו' דְמַה בְּכָךְ כו' כ"ש דְיוֹצִיא) וְסִיִּים רַמְב"ן שְׁפֹן נִרְאָה מְדַבְּרִי הָרֵאשׁוֹנִים ו"ל כִּפִּירִש"י אָבֵל אֶפְשָׁר הִיָּה לְפָרֵשׁ דְהָאִי שְׁמָא כו' אִינְצִיא קָאִי פְּלוֹמֵר כו' וַיִּזְכֶּה לְבָנוֹת מֵאַחֲרָת (וְהָא דְאֶקְשִׁינְוֹן וְדִילְמָא כו' אֶלִישְׁנָא בְּלַחוּד כו').

וְכֵן רִאִיתִי בְּרֶאָב"ן (דִּקְכ"ו ע"ד) וְע"ש דִּקְכ"א רַע"ג לִיבְטֵל מִפ"ו שְׁמָא כו') מִשְׁמַע דְלִקְוִשְׁטָא דְמִלְתָּא גַם הוּא מוֹדָה לְפִירִש"י וְרֵאשׁוֹנִים ו"ל. וְהִנֵּה לְפִירִש"י דְהָאִי שְׁמָא רַק אַפְתְּוֵבָה קָאִי לְכַאוּר' מִשְׁמַע דְהָא דְיוֹצִיא הוּא כְּפִשׁוּטוֹ שְׁמָא מִינָּה הוּא.

וּא"כ אִם הִיא בַת בָּנִים (כַּנְד"ד) יֵשׁ לֹמֵר דָּא"צ לְהוֹצִיא דַע"כ מִינָּה הוּא ר"ל שֶׁהוּא עֶקֶר בְּטַבַּע (בְּוֹדָאִי). וּא"ת סוּף סוּף הַסְּבָרָא דְלָא זָכָה לְהִיכֹן אֲזִיל.

[ר"ל אִם בְּבַת בָּנִים תְּלִינְוֹן בְּוֹדָאִי שֶׁהוּא עֶקֶר. א"כ כְּשִׁאֲנִיָּה ב"ב ג"כ לְמַהֲלִיָּה טַעֲמָא דְלָא זָכָה וְלֹא כְּפִשׁוּטוֹ שְׁמָא מִינָּה].

יֵשׁ לֹמֵר דְלִפִּי הַנְּ"ל דְקָאִי אַפְתְּוֵבָה אִין הִפִּי דְמִמֶּנָּה לֹא זָכָה וּמֵאַחֲרָת יִזְכֶּה שְׁהָרִי לַעֲנִין פְּתוּבָה אִין נ"מ בְּזֶה אָלָא הָאִי מִמֶּנָּה לָאו דְוִקָא וְהַעֲיָקֵר ר"ל (דָּאֵע"ג דְמִסְחִיבִינְוֹן לִיה לְהוֹצִיא שְׁמָא מִינָּה הוּא מ"מ יִתֵּן פְּתוּבָה) שְׁמָא אִיהוּ דְלָא זָכָה כו'.

וְכֵן מוֹרָה לְכַאוּרָה לְשׁוֹן רַמְב"ן. דְלִפְמ"ש אֶפְשָׁר לְפָרֵשׁ דְאִינְצִיא קָאִי.

עֲשֵׂה פְּלוֹמֵר כו' וַיִּזְכֶּה מֵאַחֲרָת. מִשְׁמַע דְלִפִּירִש"י דְאַפְתְּוֵבָה קָאִי אִין הִפִּי פֶּן: אִף הָאָמֵת נִרְאָה דָּאֵאל"כ.

חָדָא דְהָא מְדַפְּרְכִי וְדִילְמָא אִיהִי כו' מוּכַח דְמִסְפִּיק' לֹא מִפְקִי הַפְּתוּבָה וְכַמ"ש רִיטְב"א וּנ"י. וּא"כ מֵאִי מְשַׁנֵּי אִיהִי כו' לֹא מִיעֲנִשָּׁה.

אַפְתִּי דִילְמָא לָאו בְּזַכּוּתָא תְּלִיָּא אָלָא אִיהִי עֶקֶרָה בְּטַבַּע דְהָא מֵהָאִי טַעֲמָא מְסִיבִינְוֹן לִיה לְהוֹצִיא. וְאִי לַעוֹלָם תְּלִינְוֹן בְּזַכּוּת וְלֹא בְּטַבַּע אִמָּאִי יוֹצִיא (לִפִּי הַנְּ"ל דְמִמֶּנָּה לָאו דְוִקָא) הָרִי אִיהִי לֹא מִיעֲנִשָּׁה וּבְוֹדָאִי הוּא מִינָּה.

וְעוֹד וְהוּא הַעֲיָקֵר. דָּאִם אִיתָא דְהָא דְיוֹצִיא הוּא רַק מִשׁוּם שְׁמָא הַמְּנִיעָה מִינָּה.

אַלְמָה תָּנּוּ גִירְשָׁה מוֹתֵרֵת לְהַנְשָׂא לְאַחֲר. וְהוּא תְּמוּהָ דָּאִם לְבַעֲלָה כּוֹפִין (בְּשׁוּטִי) לְהוֹצִיאָה אִף לְאַחֲר תְּנַשָּׂא לְכַתְּחִילָה.

נציבא בארעא כו' (ובמךדכי סי' מ"ט הוכיח מלשון הברייתא ס"ה א' דאף לאחר לא תנשא לכתחילה. והוא תמוה לכאורה נגד משנתנו וכל הפוסקים ובד"מ אות י"ב הביאו וצ"ע).

לכן נראה דע"כ לדחוק בדברי רמב"ן ורשב"א דמ"ש בשם רש"י דהאי טעמא שמה כו' אפנתוה קאי ר"ל דגם ע"ז קאי (וכדי שע"ז יהיה חוזר הקושיא ונדילמא איהי כו'). אבל נדאי דגם אינציא קאי.

דהאי שמה לא זכה להבנות ממנה כולל ב' דברים. א' דמיניה הוא דאיהו לא זכה וזה טעם הפתוה.

והב' דממנה דוקא וזה טעם דיוציא. (וזהו ג"כ שפלה הדבר בזכות ולא בטבע).

דמ"ה הוא דתלינו בדידה דאיהי לא מיענשה. וגם דמציאות זה דשניהם ראוים להוליד ומ"מ הוא ממנה אינו מוליד זהו דרך עונש).

ובזה א"ש נמי מ"ש פן בשם רש"י אע"ג דרש"י (שקפנינו) לא פ"י פלום בברייתא אהא דשמה כו' ואדרבה בד"ה ואיני כו' (שם ב') פ"י בהדיא בטעמא דישא אחרת שמה לא זכה כו' וינזה כו'.

אלא לפי שבד"ה ודילמא אהי כו' פ"י ולא תטול פתוה מבןאר עכ"פ דס"ל דגם אפנתוה קאי. וגם בריטב"א אברייתא פ"י בהדיא האי טעמ' דשמה כו' אהא דיוציא וגם אהא דיתן פתוה ע"ש.

עם דאהא דודילמא הביא ג"כ פירש"י. והא"ש נמי דלאחר תנשא לכתחילה.

פ"י דלא תלינו בדידה כו': אף אפתי בטעמא דמילתא דתלינו במציאות זה דלא זכה. ועי"ז מתמירינו להוציא אשה מבעלה ולאפוקי ממונא ולאחר מקילינו לכתחילה.

ולא תלינו בטבע. דאז יש ספק אם מיניה או מינה.

יש לומר ב' אופנים (ויהיה נ"מ לנד"ד). א' דכ"י דכל האדם הם בחזקת ראוים להוליד (וכדאי ר"פ בתרא).

לכן אף בשעה ע"ש ולא ילדו לא מפקי' להו מחזקה זו אלא תלינו בלא זכה כו'. והאי דא' שמה כו' אינו לשון ספק (ממש) אלא ר"ל פ"י דאיכא למימר הכי תלינו בהא פאלו נדאי פן הוא ולא נוציאם מחזקתם.

(נהרי זה פלשון שמה באמבטי עיברה. תגיגה ט"ו וכה"ג בכ"ד).

ולפ"ז אפי' היכא שידוע שהיא בת בנים (כנד"ד) לא חל עליו שום ספק עקר פלל מדינא אלא הרי הוא בחזקת כל אדם כו'. והב'.

יש לומר דהאי שמה לא זכה. לא אתי לאפוקי דאין תולין בטבע פלל.

אלא הוא לשון ספק כפשטות לשון שמה. ומ"מ ספק זה הוא עיקר המכריע לדינא.

והוא דאם נתלה בטבע. אז יש ספק אי מיניה או מינה.

ואם בזכות אז נדאי בדידה תלה. וג"כ רק ממנה ומאחרת ינזה פנ"ל.

ונמצא שיש לפנינו ג' צדדים. וצד זה דלא זכה הוא המכריע לדינא.
דלכל הדינים הנ"ל יש עוד צד המסייע לו. והוי תרתי במקום חדא.
דלענין להוציא מבעלה איפא צד דילמא מינה הוא בטבע המסייע לצד זה דלא זכה.
דשניהם להתמיר להוציא ולענין פתובה.

איפא צד דילמא מינה הוא בטבע המסייע ג"כ להתמיר עליו. ולגבי אחר.
איפא ג"כ צד דמיניה הוא בטבע המסייע להקל. ונמצא לפ"ז שיש ג' ספיקות ונדינא
אזלינן להיכן שנוטה תרי מגו תלתא הקלו.

ונקט התנא רק הצד דשמא לא זכה לפי שהוא עיקר המכריע. וגם הוא מציאות חדש
משא"כ הב' צדדים שבטבע הוא פשוט.

(וגם לפי דהא דיוציא ויתן פתובה הו פתרי חומרי דסתרי אהדדי לכאורה. דאי מיניה
למה יוציא ואי מינה פתובה למה לכן א' דיש עוד ספק שמא לא זכה ואז שניהם מתקיימים
דיוציא וגם ויתן פתובה).

וגם רש"י במתני' אהא דמותרת לאחר נקט נמי דשמא לא זכה כו' הוא ג"כ שנה עיקר
המכריע בקולא זו וכנ"ל. (ולשון הרע"ב שפתב שמא מיניה ע"כ שלא בדקדוק.

דא"כ למה מחמירי לבעלה. אלא ע"כ ר"ל דלא זכה כו').

ויש סעד לפי זה בפה"מ להרמב"ם ע"ש שנהפכיר ג' סיבות אם מן האיש או מן האשה
או משניהם יחד (נראה דר"ל דשניהם ראויים להוליד רק שזיווגם יחד לא עלה יפה
והיינו הך דלא זכה. ומאי דמשמע שם שגם זה בטבע אפשר דלשיטתו הזכות פועל
בטבע.

ע' ב"ש סי' קנ"ד סקי"א ויתבאר אי"ה) וסינים ולפיכך פשיגירשה ישאנה אחר. נראה
כנ"ל.

שיש ג' סיבות. ולגבי הבעל ב' לחומרא ולגבי אחר ב' לקולא.

ולפי פ"י זה היכא שידוע שהיא בת בנים כנד"ד. וע"כ הוא מיניה.

יש עליו ספק שקול אם שהוא עקר ממש בטבע או שרק לא זכה ממנה כו': והנה התוס'
ס"ה א' בד"ה תצא והרא"ש שם כתבו בהדגא בפשיטות דאע"ג שהיא בת בנים צריך
לגרשה כו' ולא מצינו חולק ע"ז (הו אמת דמלשון רמב"ן בהא דאמרין אי איהי שתקי
כו' שכתב דהל"ל שהמוציא משום ששהה ע"ש לא יחזיר משמע קצת דס"ל דגם הראשון
מצי לקלקלה פשתלד ולא כתוס': אבל קשה להמציא פלוגתא חדשה).

א"כ נראה דהעיקר כפי' א' הנ"ל דלא תלינן כ"א בלא זכה. דלפי' הב' הנ"ל פיון דבכה"ג
אין פאן כ"א ספק שקול אם הוא עקר ממש בטבע או דלא זכה כו' אין הדין נוטן לתייבו
לגרשה (ועכ"פ מנ"ל לתוס' כו').

וכן להיפוך פשהוא היו לו בנים ומתו. לפי' הב' הנ"ל אין הדין נוטן לתייבו בכחופ'
מספיק' (ספק מינה בטבע או מיני' דלא זכה).

והריטב"א בברייטא וכן הנ"י כתב בהקדמא דגם בכה"ג יתן פתובה. ומעין זה פתבו התוס' ורא"ש ושאר פוסקים בפשיטות גבי הוא א' מינה.

דאפי' הוא יורה פחץ יתן פתובה (ולפה"נ לכאורה פשהוא י"כ אינו עקר בטבע עכ"פ). ואפי' פשיש לו בנים והיא באה מחמת טענה בעי למימר דאף אם הוא י"כ אמרי' דלא זכה כו' וכ"ד המלחמות אלא שהתוס' ורא"ש מסקי דקצת יש לומר דבכה"ג פיון שיש לו בנים (פשיעור פ"ו) לא אמרי' דלא זכה כו'.

הרי כל זה עולה כפי הא' הנ"ל. וגם אי כפי הב' לא א"ש הא דאמרינו בנשואת לשלישי ולא הווי ליה בנים כו' השתא הוא דכחשי (ולדעת המרדכי רסי' נ"ב והנ"י בשם פמה פוסקי' הוא טענה ודאית כמ"ש הב"ש שם סקל"ד).

ומש"ש בשם התוס' יש לומר דאין ראיה דלא כתב פן רק לתרץ קושיותם אבל אחר דע"כ הוצרכו לתרץ בע"א נראה שנסאר סברתם פדהווי ס"ד בקושיותם. ודברי הרא"ש צ"ע).

ואם איתא דבעודה תחת ראשון ושני כבר נולד ספק (במקצת) דילמא מינה הוא. עתה שנתחזקה תחת השלישי הנה הדין נותן לומר דאיגלאי והוברר הספק כו'.

ומה גם שפאן גם מתחילה לא הנה לה כ"א חזקה מפח רובא דרוב נשים יולדות. וי"א דבכל חזקה מפח רובא דאיתרע לא אמרינו השתא הוא דאיתרע כמ"ש בפי"ד סי' פ"א גבי גבינות ע"ש במ"ז.

ואף דלא קיי"ל הכי (ולכאורה מפאן סתירה לי"א אלו כו') מ"מ בכה"ג דכבר במקצת נפל ספק תחת הראשון והשני שוב פשאיטרע לגמרי תחת השלישי לפה"נ לכ"ע הל"ל דאיגלאי למפרע מעת שפפל הספק עכ"פ דזו יצאה מרוב.

א"ו תחת ראשון ושני לא נפקה כלל מחזקת כל הנשים דתלינו (בנדאי) בלא זכה כו' פנ"ל (ודברי הרא"ש שם שכתב לראיה דהא דאמרינו השתא פחשי לא טענה ודאית היא דאלו היתה בריאה תחת הראשון ושני תנשא לשלישי כו' צע"ג לכאורה דהא אליבא דרבי קיימינו ואיך תנשא לשלישי.

אבל פיון דלענן פתובה אמרי' דגם רבי מודה כמש"ש. שוב י"ל דגם הא דאמרינו השתא פחשי טענה ודאית היא ואכ"מ.

שוב ראיתי בענן השתא פחשי. דיש לומר דהרי זה דומה למומין שנמצאו בבית חמיה דלא איתרע רשות האב כלל.

וה"ה ה"א. ומ"מ פשכבר נולד ספק צ"ע): ולכאורה הנה נראה סתירה לפי א' הנ"ל מהא דאמרינו התם אמר איזיל אינסב איתתא ואיבדוק כו' הרי שאם יבנרר שהוא ראוי להוליד פטור מפתובה.

ולפי' הא' דתלוי רק בזכות למה פטור דממנה לא זכה. אלא כפי' הב' דאז תלינו בטבע שהיא עקרה.

אָבֵל אֵין סְתִירָה מִזֶּה דְזֶה קָאִי אַהָא דְאָמְרִינן הוּא אָמַר מִינָה כּו' שְׁפָכְרָ נְתַקְשׁוּ בְזֶה הַתּוֹסֵ' וְרַא"שׁ וְשֶׁאָר פּוֹסְקִים לְמַאי נ"מ אִי יוֹרֵה פַחֲזֵ א"ל (וְכַנּו"ל דְּמִזֶּה מְשַׁמַּע כּפִי הַא'). וְהַרְבֵּה תִירוּצִים וְאוּקִימְתוּ נְאָמְרוּ בָּהּ.

וְכָל א' כְּפִי שִׁיטְתוֹ דְּמוּקִי לֶהּ בְּגִנוּנָא שְׁתְּלוּי בִּי"כ. בְּאוֹתוֹ עֲנִין מוֹעִיל אֵיזִיל וְאֵינְסֵב. אָבֵל בְּמִתְנִי וְכַרְיָי (דְּאֵינְרִי בְּסִתְמָ' וּבְבַעַל רַאשׁוֹן וְאֵין לוֹ בְּנִים) דְּגַם אִי י"כ יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתוּבָה. וְדַאי גַם אֵיזִיל אֵינְסֵב לֹא מְהֵנִי.

הֵן אָמַת דְּלַפְמ"שׁ הַב"שׁ בְּסִי' קַנ"ד סְקִי"ז הִזֵּה נִרְאָה שְׁדָבְרָ זֶה בְּמַחְלָקַת שְׁנוּנִי' שֶׁהוּא עוֹשֶׂה פְּלִגְמָא בֵּין הַפּוֹסְקִים. דְּלִשְׁיטַת הַרְמָב"ם ס"ל דְּהָא דְּהוּא אָמַר מִינָה כּו' מִינְרִי בְּכָל שְׁקָה ע"שׁ דְּלַעוּלָם צְרִיכָה לְטַעוֹן שְׁאֵינּוּ י"כ דְּהָא דְּאָמְרִינן שְׁמָא לֹא זָכָה שְׁהַעֲנוּנָשׁ גּוֹרָם שְׁאֵינּוּ י"כ.

וְכַמו"כ הֵךְ דְּאֵיזִיל אֵינְסֵב הוּא בְּכָל שְׁקָה ע"שׁ. דְּכְשֵׁיבְדוּק א"ע בְּשִׁנְיָ' וְיוֹלִיד.

אָמְרִינן דְּרַאשׁוֹנָה הִיא גְרָמָה. וְלֹא תְלִינן בְּלֹא זָכָה.

וְגַם לְתִירוּצֵי א' דְּתוֹסֵ' פְּתַב דְּכִינן דְּמוּקִי לֶהּ לְהַהִיא דְּהוּא אָמַר מִינָה. בְּשְׁקָהּ לֹא כְּבָר בְּנִים.

דַּע"כ צְרִיכָה לְטַעוֹן שְׁאֵינּוּ י"כ (שְׁנִיתְקַלְקַל אַח"פ). דַּא"ל"כ לֹא תְלִינן בְּזַכּוֹת.

אַלְא אָמְרִי' דְּמִינָה הוּא. ה"ה אִם הוֹלִיד כְּבָר.

אִם יוֹלִיד עֲתָה מְשִׁנְיָ'. נֹאמַר דְּהַרַאשׁוֹנָה הִיא גְרָמָה וְלֹא נִתְלָה בְּזַכּוֹת.

(וּלפ"ז הֵךְ דְּאֵיזִיל אֵינְסֵב. יֵשׁ לוֹמַר דְּלֹא קָאִי אַדְלַעִיל בְּהִיוּ לוֹ בְּנִים.

אַלְא בְּכָל שְׁקָה ע"שׁ. וְלֹא הַבְּנִתִי כ"כ מַה דְּבַב"שׁ מְשַׁמַּע דְּגַם לְתוֹסֵ' אַדְלַעִיל קָאִי.

אַלְא שְׁמ"מ יֵשׁ לוֹמַר ג"כ דְּאַדְלַעִיל קָאִי דַּה"ל בְּנִים וְהִיא טוֹעֲנַת שְׁאֵינּוּ י"כ וְנִתְקַלְקַל כּו' וְס"ל דְּגַם בְּזֶה מוֹעִיל שְׁיַבְדוּק כּו'). וְלִהְרִי"ף וְסִיעֲתוֹ דְּמוּקִי לֶהּ דְּהוּא אָמַר מִינָה בְּשִׁטּוּעֵן בְּרִי.

וְכֵן לְפִי הַר"שׁ בְּתוֹסֵ' דְּמוּקִי לֶהּ בְּבַעַל ג'. גַּם הֵךְ דְּאֵיזִיל אֵינְסֵב ע"ז קָאִי אָבֵל בְּסִתְמָ' וּבְבַעַל רַאשׁוֹן וְשִׁנְיָ לֹא מְהֵנִי שְׁיַבְדוּק א"ע דְּאָף שְׁתַּלַּד הַשְּׁנִיָּה תְלִינן הַרַאשׁוֹנָה בְּלֹא זָכָה.

וְכַמ"שׁ הַרַא"שׁ בְּתוֹשׁוֹ' פְּלָל ח' דְּאָף שְׁיַלְדָּה הַשְּׁנִיָּה לֹא הַפְּסִידָה הַרַאשׁוֹנָה פְּתוּבָתָה וַא"כ לַפ"ז הִזֵּה נִרְאָה שְׁחֻלְקִים בְּסִבְרוֹת דְּלַעִיל. דְּלִהְרָמְב"ם וְתוֹסֵ' ס"ל כּפִי' ב' הַנְּ"ל שְׁיֵשׁ ג' סִיבּוֹת לְהַתְּלוֹת מְנִיעַת הַלִּידָה (וְכַנּו"ל בְּשֵׁם פַּה"מ).

וְחַיִּיב פְּתוּבָה הוּא מְשׁוּם שְׁיֵשׁ ב' צְדָדִים לְחַיִּיבוֹ הִינּוּ אִי מִינְיָ' בְּטַבַּע אוֹ בְּלֹא זָכָה. לְכֵן כְּשֶׁהוּא הוֹלִיד מְשִׁנְיָ'.

נְשֶׁאָר רַק צַד א' לְחַיִּיבוֹ דְּלֹא זָכָה. וְצַד א' יֵשׁ לְפּוֹטְרוֹ שְׁמָא מִינָה הוּא.

מְסַפִּיק' לֹא מְפָקִי' מְמוּנָא. וְלִשְׁאָר פּוֹסְקִים ס"ל דְּתְלִינן רַק בְּלֹא זָכָה כּו' פַּנ"ל.

ע"כ לֹא מְהֵנִי כְּשִׁיזִילִיד מְשִׁנְיָ'. אָמְנָם לַפַּה"נ כָּל דְּבַרִי הַב"שׁ אֵינָם נְכוּנִים בְּמַקּוֹם הַזֶּה.

(מלבד שעפ"ז נתקשה ונדחק הרבה בדברי הטור. והניח בתימא דברי רמ"א שם וגם בסק"א וגם דברי השו"ע הניח בקושלי' בסק"ב).

והעיקר מ"ש בדברי התוס' הוא פשגגה לפע"ד. שהוא פתב בשם התוס' דמוקי לההיא דהוא א' מינה בשקיו לו פבר בנים (דמשמע אף דהווי ומתו) וסבר דמפני שזה מוכיח שאינו עקר בטבע.

שוב לא תלינו בלא זכה (נהגם דענין לא זכה ודאי היינו רק דמינה לא זכה כו' פדלעיל. ע"כ לומר דס"ל דמ"מ פיון שלא נשאר כ"א ב' צדדים אי מיני' בלא זכה או מינה בטבע מספיקא לא מפקינו ממונא פנ"ל לפי ב').

וע"כ למד מזה דה"ה והוא הטעם פשיוליד עתה משנינה וכו"ל. ובאמת לפ"ז אין הבנה לקל דברי התוס'.

נדא דמוכן בתוס' דמוקי לה בתירוץ זה בבאה מחמת טענה (חוטב' כו') ולפי' הנ"ל למה לא פשוטו משום ביטול פ"ו וה"ל לפרש בשקיו לו בנים ומתו (או בפחות משיעור פ"ו). ועוד א"כ למה פשיטא להו כ"כ דאף שהיא בת בנים צריף לגרשה כמ"ש בד"ה תצא.

פיון שהולדה דידיה מועיל לענין כתובה ה"ה דהולדה דידיה תועיל לענין להוציא. וכו"ל לפי ב'.

ותו דכל עיקר יסוד דבריהם הוא עפ"י ששהחליטו בפשיטות דאף אם הוא י"כ חייב בכתובה. ולפה"נ סברא פשוטה (יש לומר) דכל שהו' י"כ לאו עקר בטבע הוא עכ"פ (דקא להרמב"ם ס"ל להב"ש דאף בדרף עונש א"א פשהוא י"כ כו').

וא"כ יועיל י"כ פמו בנים. ואין קושיותם פלום וא"צ תירוץ.

ואין להאריף דהמענין בתוס' יראה שאין פנונתם פלל למ"ש הב"ש ויבנדאי אף אם הוליד פבר או שיווליד עתה לא מהני פלום אלא דמוקי לה בינש לו בנים. ר"ל פשיעור פ"ו והו קיימי עתה באופן שקיים פ"ו.

וכן הוא בהדיא בלשון הרא"ש ע"ש. ואז לא תלינו בעונש שלו אלא אדרבה יש לומר איהי לא זכיא כו' ר"ל דקא הא דתלינו דאיהו לא זכה ולא איהי הוא משום שהיא מצננה אפ"ו ואיהי לא מפקדא ולא מינענשה פדאיתא בגמרא.

משא"כ פשקיים פ"ו כו'. ומש"ה נמי הוצרכו לאוקמי בבאה מחמת טענה.

פיון דאין פאן משום ביטול פ"ו. הו אמת שלפ"ז לא א"ש דברי הרא"ש בתשו' הנ"ל.

דאיהו מיירי שם בשהוליד משני' בן א' (אחר ששהה יותר מע"ש. ומת הי"לד).

וא"כ אינו מוכן מה שהקשה שם לנפשי' מתירוץ א' דתוס' הנ"ל והוצרכו לומר דלא סמכי' אהאי שנינויא ולפי הנ"ל לא קרב זה אל זה פלל. וקצת יש לדחוק דאעפ"י שהשאלה היתה בהוליד בן א' וכו"ל.

מ"מ מ"ש בתשו' ואעפ"י שיש לו בנים כו' בא להוסיף ולומר דאפי' אלו הנה פן שיש לו בנים (עתה פשיעור פ"ו). נמי לא מהני.

והיינו שרצה (אז באות' תשו') לחלק את הרויז א' דתוס'. ועם שפאמת זה דחוק גדול (וגם לא משמע פן מראיתו שהביא שם ע"ש).

אבל מה אעשה שאין בידי לתמן דבריו ו"ל פראוי. אבל דברי הטור א"ש דמ"ש תחילת גבי באה בטענה.

שאומרת שאינו י"כ. סמיה אהא דסיים אפי' יש לו בנים.

(דבלא"ה בלא בנים א"צ באה בטענה דכופין משום פ"ו) ור"ל באופן שקנים פ"ו פנ"ל והוא פתרויז א' דתוס' הנ"ל. וכשהעתיק תשו' הרא"ש הרי לא הביא הא דחולק על התוס' (ואולי ידע שחזר בו).

והשאלה הרי היתה בכן א' ומת פנ"ל. ואת"כ גבי דיני שקה ע"ש שהעתיק הא דהוא אמר מינה והא דאמר איזיל ואבדוק ר"ל בטוען ברי פשיטת הרי"ף וכמ"ש הב"ש.

וגם השו"ע בס"ו שכתב ואומרת שהוא גורם כו' סמיה אהא דסיים אפי' יש לו בנים וכנ"ל בטור. ודקדוק הב"ש שם ובסקי"א מ"ש מדנקטו אפי' כו' אינו מוכרח כלל ולק"מ השנשא דסק"ב.

נדברי רמ"א ג"כ יש לומר דא"ש דמ"ש. וה"ה אם שקה ע"ש כו' לא מהני אבדוק עצמי היינו באין לו בנים (כשיעור) (ומש"ש ובאה מחמת טענה היינו משום דבזה"ז אין כופין לפ"ו וכמ"ש הב"ש סקי"א).

ומ"ש את"כ והא דצריכה לטעון שאינו י"כ היינו שידוע שהיו לו כבר בנים. צ"ל דר"ל שהו קיימים עתה וכשיעור פ"ו ובנדאי הלשון דחוק וכ"ש דברי הד"מ צ"ע.

ונרא' שלשון זה אטעיי' להב"ש אבל מ"מ פדי שיהיו דברי רמ"א בהגהה עכ"פ קיימים צ"ל פנ"ל]. גם מ"ש בפשיטת הרמב"ם.

אינו ברור ונכון חזא דלפמ"ש דהא דלא י"כ ר"ל שהעונש גורם שאינו י"כ. מוכח מזה דכל שי"כ ע"כ לא נענש וכ"ש שאינו עקר בטבע אע"כ מינה הוא.

(וז"ש הרמב"ם ה"ח חזקת החולי ממנה). והרי כל שאינו י"כ נראה (לקאורה) דעקר הוא וגם מאחרת לא יוליד וכמ"ש הלח"מ (וז"ש הרמב"ם באינו י"כ חזקת החולי ממנו).

וא"כ אין לפנינו כ"א ב' צדדים בלבד. ודאמרי' שפא לא זכה ממנה ע"כ ממנה לאו דוקא (וכדרך הראשון דלעיל לפ"מ דמשמע מרמב"ן).

וא"כ קשה טובא מה דמבעלה מוציאין ולאחר תנשא לכתחילה (וכדלעיל). ונהי דהא דיתו פתובה (מספיקא) היינו משום שטוענת ברי שאינו י"כ.

אבל הא דיוציא שע"כ (לפי הנ"ל) הוא משום דלא מהימנין לה וחישינן שפא י"כ ומינה הוא כמ"ש הלח"מ. א"כ איך תנשא לאחר (אבל הלח"מ יש לומר דס"ל דענין לא זכה אף שי"כ אינו מוליד ממנה כו').

ומיהו זה יש ליישב קצת ולומר דס"ל להב"ש דאם הא דאינו י"כ הוא דרך עונש. אינו עקר.

דעם אַחֲרֵת יִהְיֶה י"כ וְיִוָּלֵד (וְדָלָא כִּלְח"מ). וְכֵן מִשְׁמַע בְּאַמַּת בְּרַמְב"ם בַּמ"ש ה"ח דָּאָם
אֵינּוּ י"כ כּו' מִשְׁמַע דְּיָדוּעַ וְדָאֵי דְּאֵינּוּ י"כ וְלֹא מַחֲמַת טַעֲנָתָהּ.

וְעַכ"ז תִּצְאָ (וְזֶה קִשְׁיָה לְהִלְח"מ). וְא"ת א"כ לְמָה פְּתַב הַב"ש דְּלִהְרַמְב"ם אִם יִנָּלֵד
מֵאַחֲרֵת מְבוֹרָר דְּמִינָהּ הוּא הָרִי אֶפְתִּי יֵשׁ לֹמַר דְּעַם הָרֵאשׁוּנָה לֹא זָכָה וְלֹא הָיָה י"כ.

יֵשׁ לֹמַר דַּמ"ש מְבוֹרָר כּו' לֹא וְנִקְא. אֲלֵא ר"ל דָּאָם יוֹלֵד (וְיִבוֹרָר עַכ"פ דְּלֹא עֶקֶר
בְּטַבַּע הוּא).

וְנִשְׁאָר רַק ב' צְדָדִים אֵי אִיהוּ דְּלֹא זָכָה כּו' וְחִיָּיב בְּכַתְּוֹבָה. אוּ מִינָהּ הוּא.

לֹא תְּלִינּוּ בְּלֹא זָכָה אֲלֵא אֲמַרִינּוּ מִינָהּ וּפְטוּר. וְכֵן מִשְׁמַע בַּסְּקִי"ד ע"ש.

וְהָרִי זֶה עוֹלָה כַּפִּי הַב' הַנ"ל. אִף הָא קִשְׁיָא.

דַּא"כ לְמָה צְרִיכָה הָאִשָּׁה (לְעוֹלָם) לְטַעוֹן בְּרִי שְׁאֵינּוּ י"כ כַּמ"ש הַב"ש בַּכ"ד בַּס"ז. הָרִי
גַּם בְּסַתְמָ' פְּשִׁינָיָהּ אֵין טוֹעֲנִים פְּלוּם.

רְאוּי לְהוֹצִיא הַכְּתוּבָה לְפִי הַנ"ל פִּינּוּ שְׁיֵשׁ ב' צְדָדִים (מַגּוּ תְּלִתָּא) לְחִיָּיבוּ. וְעוֹד קִשְׁיָה
לְמָה פֶּאן בְּסַתְמָ' לֹא מִפְּקִינּוּ הַכְּתוּבָה.

וְגַבִּי הַפִּילָה ג"פ מִפְּקִינּוּ הַכְּתוּבָה כַּמ"ש הַי"ב. וְהֵינּוּ וְדָאֵי בְּסַתְמָם.

דְּשָׁם לֹא שְׁיִיךְ פְּלָל טַעֲנַת בְּרִי. וְהַב"ש בַּסְּכ"ח נִרְאָה שְׁרָצָה לְתַרְזַן זֶה וְאֵינִי מִבִּין דְּבָרֵי
ע"ש.

וְעוֹד דְּלִשׁוֹן שְׁמָא לֹא זָכָה כּו' מִשְׁמַע שְׁאֵנּוּ תוֹלִין בְּזָה (מִסְּפָק). וְלַהַב"ש עַל טַעֲנַת בְּרִי
שְׁלָה סוּמְכִים לְגַמְרִי (אֲלֵא שַׁמ"מ תִּצְאָ כַּנ"ל) וְלֹא א"ש לְשׁוֹן שְׁמָא כּו'.

גַּם בְּאַמַּת פְּשִׁטוֹת דְּבָרֵי הַרַמְב"ם הָרִי זֶה מִשְׁמַע שְׁגַם בְּסַתְמָם יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתוּבָה (וְכַפְּשִׁטוֹת
הַמְּשֻׁנָה וּבְרִינִי) וְכַמ"ש הַב"ש סַכְכ"ב עַל לְשׁוֹן הַשׁוֹ"ע שְׁהוּא לְשׁוֹן הַרַמְב"ם (וְאֵינִי יוֹדֵעַ
לְמָה קִשְׁיָה לִּיהַ דְּבָרֵי הַשׁוֹ"ע וְלֹא דְּבָרֵי הַרַמְב"ם).

לְכֵן לַפַּע"ד פִּינּוּ שְׁשִׁיטַת הַב"ש בְּרַמְב"ם לֹא א"ש כ"כ וְהָרִי לְפִנֵּינּוּ הַמ"מ שְׁפַתְבּ בְּהַדְּיָא
שְׁהַרַמְב"ם בְּשִׁיטַת הָרִי"ף אֲזִיגֵל (וְכַדְרָכוּ). לֹא נִיחֻוֹשׁ לַמ"ש הַב"ש סַקִּי"א שְׁדוֹחַק לֹמַר
שְׁבָדִין ט' מִיָּרִי בְּאוֹמַר בְּרִי (שְׁזָהוּ כַּמ"ש הַמ"מ וְאֵינִי יוֹדֵעַ לְמָה לֹא הִזְכִּירוּ פְּלָל).

וּבְאַמַּת אֵינִי יוֹדֵעַ לְמָה דוֹחַק בְּדְבָרֵי הַרַמְב"ם יוֹתֵר מִדְּבָרֵי הַגְּמָרָא. דְּבַה"ז הָעֵתִיק כַּפְּשִׁטָּ'
דְּמַתְנִי וּבְרִינִי דְּנִדְאֵי מִשְׁמַע בְּסַתְמָ'.

וְבַה"ט הָרִי לְשׁוֹנוֹ פְּעִין לְשׁוֹן הַגְּמָרָא הוּא אָמַר מִינָהּ. דַּפִּי לְהָרִי"ף וְסִיעֲתוֹ בְּאוֹמַר בְּרִי.

וְאֵי מִשׁוּם מַש"ש ה"ט וְאִם אָמְרָה א"י כּו' (וְקִשְׁיָה לְכַאוּרָה מַה בֵּין זֶה לְסַתְמָ') פְּשׁוּט דְּקֵאֵי
אַרִישָׁא שְׁהוּא טוֹעֵן בְּרִי (וְתַמְיָהּ עַל הַלַּח"מ שְׁפַתְבּ ג"כ דְּאֲזִיגֵל ע"ד הָרִי"ף א"כ מַה זֶה
שְׁפַתְבּ וְאֵי דְּלֹא יְדַעִינּוּ כּו' ע"ש שְׁהַקִּשְׁיָה ע"ז מַה"ט.

וְלְכַאוּרָה פְּשׁוּט דַּש"ה שְׁקֵאֵי אֲטוֹעֵן בְּרִי כַּנ"ל). עַכ"פ אֵין לְהַעֲמִיד יְסוּד עַל דְּבָרֵי הַב"ש
וְלְהַמְצִיא פְּלוּגְתָא כּו'.

וכיון שהתוס' ורא"ש פתבו בהדיא דאפי' היא בת בנים יוציא כו'. וכמ"כ הרבה פתבו
שאפי' הוא הוליד פטר חייב בכתובה וכמ"ש ריטב"א ונ"י וכמ"ש הרא"ש בתשו' וכנ"ל
שגם התוס' הכי ס"ל.

וכמ"כ אפי' הוא י"כ כמ"ש התוס' ורא"ש ושאר פוסקים וקמ"ב"ם דפליג בהא פטר יש
לומר דהיינו משום דס"ל דגם דרף עונש אינו י"כ כו' פנ"ל. ולא מצינו חולקים בהדיא.
נראה דהעיקר כפי' א' הנ"ל. דכל שיש לתלות בלא זכה ממנה כו' לא מפקינן להו מחזקת
כ"א וכאלו נדאי שזה רק דלא זכה.

אבל שניהם ראויים להוליד פטר אדם. ולכן מפקינן ממונא ומוציאים אשה מבעלה (אפי'
ידוע שהיא ב"ב) ולכן נמי מתירים לאחר לכתחילה (ונראה דאפי' ידוע שהיא הוליד כו')
הכל מטעם דכל דאיפא למיתלי בלא זכה לא מפקינן שניהם מחזקת כל אדם כו': וכל זה
מה שיש לדון עפ"י גמרא ופוסקים.

אבל מ"מ מצד הסברא חיצונית קשה לומר שלא נגרע כלל מחזקת כל אדם וגם יש סעד
מדברי התוס' דפ' החולץ (ל"ז א') סד"ה וזו. שכתב דאין סברא כלל לומר בנשים ששהו
עם בעליהם כמה שנים כו' דרוב מעוברות.

ונראה נדאי דר"ל אף דלא שהו ע"ש מ"מ מצד הסברא (חיצונית) איתרע רובא עכ"פ
(ודלא כנ"ב סי' ס"ט שכתב דר"ל ששהו ע"ש שלפע"ד לכאורה לא נראה הכי כלל) ועי'
תשוב' ב"א חא"ה. גם עי' מהרי"ק שע"ב דשהתה ו' שנים הוי אמתלא עכ"פ ושם (דכ"ז
ע"ג) משמע לכאורה דאפי' ג' פקידות (ושנתיים).

אף הש"ף בסי' קכ"א סי' ס"ט פתב ה' או ו' שנים וכן החליט בכללי הדינים שבסוף ספרו
(וצ"ע). ומ"מ בנד"ד יש לצרף מה ששהו עם הראשונה לענין סברא חיצונית עכ"פ
ולומר דאיתרע רובא מצד הסברא פעין דברי תוס' הנ"ל.

אף לעומת זה מה שהחליט כ"ק שי' (דאם הוא ספק עקר) דאזיל לה הרובא דרוב בעילות
אחר הבעל. יש לעיין.

דיש לומר דרוב בעילות אחה"ב לא איתרע כלל (לענין הבעילות. ודרי לא אמרו רוב
ולדות כ"א רוב בעילות כו') רק דסבר' מבחוז סותר לענין הנלד לומר שאינו מאותה
בעילה דרוב.

אלא ממיעוט דאחר. אפטר דלא משגחינן בזה אלא אמרינן בהיפוך דאותה הבעילה
שממנה נתעברה שדינן בתר רוב הבעילות.

ישוב ממילא ע"כ לאו עקר הוא ומעין הא דאמרי' ספין איתרעי בהמה לא איתרעי
ולכאורה יש לומר דכש"כ הוא ועכ"פ לא דמי למ"ש התוס' לענין רוב מתעברות כו':
אף בנד"ד אם נניח שזנה עמה הרבה פעמים כד' האנ"ח וגם היה עומד בביתם.

צ"ע אי אמרינן בכה"ג רוב בעילות אחה"ב. דיש לומר דהרי זה פדין פרוצה ביותר.

ע"י מהרמ"פ סי' ל"ג במ"ש דמה שהיתה מונח עמו בעודה פנויה אינו פדאי לחשוב פרוצה
כשהיא מקודשת דמשמע בהדיא דאלו הנה אח"כ היתה חשובה פרוצה אף שלא הנה רק
עם א'. גם א"י למה לא דיבר כ"ק שי' ע"ד עדי פיעור.

שםבאר בסי' י"א שתלוי לפי ראות עיני הדיינים. והרי מבואר בהשאלה וגם העידו כמה
יהודים מאנ"ח שמצאו כו' ועוד שארי דברים מןערים באופן שלפי ראות עיני הקהל
והמורים כו' אף האמת שלא עינתתי כלל בעיקרי הדינים השייכים והנזכר בדברי כ"ק
שי'.

וגם מה שרשמתי בעמוד זה הוא עתה במוש"ק בשעה קלה שהמוכ"ז אומר שמןכרח
לילה תומ"י ובלי עיון הנה נראה שהעיקר תלוי אם יש לחוש שע"י חליצה יהיה לעז על
הבן (פיון שהאח רוצה לחלוץ) וכמ"ש כ"ק שי' בקיצור ולא העיר המקומות שיש לעיין
כו'.

ואמ"ש ידידנו המ"ץ נ"י שלא על ידינו יהיה הלעז יש לפקפק דע"י הגירושין נתאמת
רק החשד דנות אכל ע"י החליצה יתוסף גם על הנזכר כו'. גם לכאורה הבריייתא (דכ"ד
ב') בד"א פשאין לה בנים כו' אמתני' דהוציאוה מתחילה קאי א"כ משמע דחוששים
ללעז שיתוסף ע"י שיוציאוה גם מהנטען.

והגם שלכאורה אם יש לה בנים ודאי לא הוציאוה מבעלה (דלכ"ע לא גרע בעלה מנטען
עכ"פ). מ"מ יש לומר דהוציאוה מבעלה מחמת שיש מצוה עליו (עכ"פ אלא שאין כופין
לפמ"ש הרא"ש פ' המדיר ססי' ט' ושאר פוסקים) והרי גם בכה"ג לכאורה יש לומר
שכבר הנה לעז (ואולי גם בנד"ד הנה רק בכה"ג).

גם להא"ו דהאי יש לה בנים שבבריייתא אנטען קאי משפחת לה שמבעלה לא היו לה
בנים. (או שאין חוששים ללעז הבנים שלו לפמ"ש הב"ש סק"ח וצ"ע דלא משמע כן
בחי' רשב"א וריטב"א).

והוציאוה מתחילה (להא"ו שבעל נטען דינם שנה) ומנטען יש לה בנים וחוששים ללעז.
אע"פ שכבר הנה לעז ע"י שהוציאוה ב"ד מבעלה.

(ואפשר נמי דמש"ה הנזכרו רי"ף ורמב"ם לפרש דה"ל בנים אנטען קאי. דאל"כ קשה
דהבריייתא משמע דקאי אנטען.

וקאי אמתני' דהוציאוה מתחילה וא"כ קשה כשהיו לה בנים (מבעלה) הא"ף הוציאוה
ממנו כו'). וכל הנ"ל לא להלקה ולא למעשה ובלי עיון: סימן מ"ב שנית מענין הנ"ל.

הן היום הגיעני כי"ק שיחתי שימתין מלהשיב כו'. ומסתמא פוונתו רק להקל העיון
והחפוש.

(שכבר פתבתי שדברי לא להלקה ולא למעשה). לכן הנני לעיין ולרשום מה שיעלה על
רוחי (בלי עיון הראוי לי לפ"ע): והנה אם נניח שבנד"ד לא נכנס כלל בגדר ספק עקר
אלא הרי הוא ככל אדם [ר"ל לפי הנחה שמצד הדין שכתב המחבר בדבריו הראשונים].

שכמדומה שכן הסכים אהובי המ"ץ נ"י. איני יודע למה החליט להצריך חליצה.

מפנין וְשִׁפְרָא אֲסוּרָה לְבַעֲלָהּ. וב"ד בְּתַר ב"ד לֹא דִיִּיקִי.

מָה עֲנִין זֶה לְזֶה. הָרִי אַף בְּדַאיפָא עֲדִים שְׁזִינְתָה כְּתַב חַח"מ סִי' ד' סְקִי"ד וּכ"ז וב"ש שְׁם סַק"ב וּסְק"נ.

דמ"מ הַנִּלְד פֶּשֶׁר מִטַּעַם דְּרוּב בְּעִילוֹת אַחַה"ב וּא"כ נִרְאָה (לְכַאוּרָה) דַּה"ה וְהוּא הַטַּעַם לְפִטוֹר מִחֲלִיצָה. וְאִין לֹמַר דְּדוֹקָא לְעֲנִין פִּשְׁרוֹת הַנִּלְד כְּתַב פֶּן מְשׁוּם דְּגַם זֹלַת הַטַּעַם דְּרוּב בַּאֲה"ב אִין בְּסַפֵּק מְזַר כ"א אִיסוּר דְּרַבְּנָן.

שְׁהָרִי מְבוֹאָר בְּרַמ"א שְׁם סַכ"ו דְּמִנְתָּר בְּקַרְבֵי אוֹתוֹ פְּלוּנִי. שְׁזֶהוּ בְּדַאוּרִינְתָא וְלַחַח"מ וּב"ש קָאִי גַם בְּדַאיפָא עֲדִי טְוִמְאָה.

[הַגָּהָה. הוּ אַמַּת שְׁאִינִי יוֹדַע מֵאִין פִּשְׁיטָא לַהּוּ כ"כ.

הָרִי בְּפִסְקִי מַהֲרַא"י סִי' ל"ז אִין זְכָר כ"א שְׁאִין הָאֵם נְאָמְנָת. אֶלָּא שַׁאח"כ כְּתַב דַּאע"פ שְׁהִיו הָעַם מְרַנְנִים כו'.

אַבְל בְּדַאיפָא עֲדִי טְוִמְאָה אִין רְאָיָה דְּסַמְכִי אַרוּב בַּאֲה"ב. וּבפ"ק דְּחֻלִּין (י"א:) גִּזְכָּר הָאִי רֹב בַּאֲה"ב בְּסַתָּם בְּנִים.

וְגַם מְלִשׁוֹן רַמ"א אִין הֶכְרַע כ"כ. וְהַהוֹסְפָה נִגְדַּד הַמְּבוֹאָר בְּשׁו"ע סַכ"ט הוּא דְּשָׁם לֹא גִזְכָּר כ"א שְׁאִינָה נְאָמְנָת לְפִנְסֵלוּ.

(וְהוּא נִלְמַד מִמ"ש גַּבֵּי פְּנוּיָה כַּמ"ש הַב"י). וְכַאֵן הוֹסִיף דַּבַּא"א אִין חוֹשְׁשִׁים לְדַבְּרִיָּה פְּלִל וְכַשֶּׁר וּמִנְתָּר בְּקַרְבֵי כו' וְלֹא דְּמִי לְפְנוּיָה דְּכַאֵן לִיפָא רִיעוּתָא וְשׁוֹר שְׁחוּט כו' כַּמ"ש מַהֲרַא"י (ע"ש שְׁלֹא הַזְכִּיר הַטַּעַם דְּרוּב בַּאֲה"ב).

וְלִשׁוֹן אֵם זִינְתָה שְׁפַרְמ"א יֵשׁ לֹמַר דְּהִינּוּ מִצַּד דְּבְרִיָּה אוֹ שְׁהָעַם מְרַנְנִים כו'. אַבְל אִין הֶכְרַח דַּר"ל זִינְתָה בְּנֻדָּי וּבְאֶמַת חִידוּשׁ הוּא דָּאֵם אִיתָא דְּגַם בְּדַאיפָא עֲדִי טְוִמְאָה סַמְכִי אַרוּב בַּאֲה"ב אִיף לֹא מְשַׁתְּמִיט א' מַהֲרַאשׁוּנִים ז"ל לְהַשְׁמִיעֵנוּ פְּזַאֲת.

וְאַדְרַבָּה מְלִשׁוֹן רַמְבַּ"ם וְטוּש"ע סַט"ו מְשַׁמַּע דְּרַק בְּנִצָּא קוּל וְכַה"ג הוּא דְּסַמְכִי אַרוּב בַּאֲה"ב. וְכַמו"כ בְּלִשׁוֹן הַגְּמָרָא דַּפ' אַרוּסָה (דַּכ"ז).

(בַּת דוּמָה מְשַׁמַּע רַק לַעֲזו (ע"ש בְּתוֹס' ד"ה דוּמָה). מִיְהוּ מְלִשׁוֹן הַבְּרִינְתָא שְׁם אִשָּׁה מְזוּנָה בְּנִיָּה פִּשְׁרִים מְשַׁמַּע גַּם בְּיָדוּעַ שְׁהִיא מְזוּנָה.

וְהָא דִּישָׂא בַת דוּמָה וְלֹא דוּמָה יֵשׁ לֹמַר דְּהִינּוּ רַק לְעֲנִין חֲשִׁשׁוֹת (וְזַהִירוֹת) וְלֹמַר דְּזוֹ טוֹבָה מְזוֹ כו'. וּמִסִּיק הַלְכָתָא כו' דְּתַנִּי אִשָּׁה מְזוּנָה כו' ר"ל פִּינּוּ דְּבַתָּה פִּשְׁרָה גַם אֵם זִינְתָה הָאֵם.

מִשָּׂא"כ הָאֵם דַּאֲלוּ זִינְתָה פְּסוּלָה לְכַהֵן. (ע' מ"ל בְּפִי הַתוֹס').

לְכֵן גַּם בְּלִיפָא רַק לַעֲזו טוֹב יוֹתֵר לִישָׂא הַבַּת. וְלִפִּירַש"י ג"כ יֵשׁ לֹמַר פִּינּוּ דְּטַעֲמָא דַּמ"ד יִשָּׂא דוּמָה כו' הוּא מְשׁוּם דְּבַבְתָּה יֵשׁ חֲשִׁשׁ אִיסוּר מְמַשׁ אֲלוּ זִינְתָה.

מִשָּׂא"כ הָאֵם מְוַתֵּרַת לְיִשְׂרָאֵל עַכ"פ גַּם אִי זִינְתָה. וְאִין בָּהּ כ"א חֲשִׁשׁ אוּלֵי תַכְשִׁילָנוּ אַח"כ לְכֵן מְסִיק פִּינּוּ דְּתַנִּי דְּגַם אֵם זִינְתָה מְוַתֵּרַת הַבַּת מְשׁוּם רֹב בַּאֲחַה"ב.

ע"כ ישא בת דומה ולא דומה. דבדומה איכא חושש קלקול עכ"פ משא"כ בבתה כו'.
ולפ"ז גם הרמב"ם וטוש"ע להכי נקטו רק יצא קול ורנון. דלא איירו רק לענין חששות
לכתחילה דזו טובה מזו כו'.

(ומ"ש המ"מ ושו"ע וכהן חושש מד"ת וישראל כו'. הוא פ'עין ב' הפי' הג"ל) וכמ"ש
הח"מ סק"ד דלרבנותא דסיפא נקטו רינון כו'.

ומ"מ הדבר צריך תלמוד לדינא לכאורה דלמה לא הנפירו הראשונים ז"ל הרבנותא דאף
בזינתה בנדאי כו' שלפי הג"ל היינו הדין דתני רב תחליפא כו'. ע"כ הגהה].

שוב ראיתי בתשב"ץ ח"ג רי"ז ע"ש דמ"ו ע"ד וכ"ז אפי' העידו בזנותה דתלינן ברוב
פעילות לבעל כו' גם בת' מהרי"ו סי' כ"ד ואם נפשך לומר הא דמפרש רב תחליפא
משום דרוב באחה"ב היינו היכא דנדאי זינתה כו' ובמסקנא לא דחי אלא דגם בקלא
בעלמא בעי' לטעמא דרוב באחה"ב כו'.

גם בד' א"ז שביש"ש דיבמות פ"ג סי"ז (הובא בקצרה בד"מ סי' י"ג אות ג') מבואר פן
בהדיא. (וכן משמע בסוגיא דנטעון דספ"ב (כ"ד):) דאם באו עדי טומאה אפי' יש לה כמה
בנים תצא דמשמע דרק לא חיישי' ללעז הבנים (של הבעל לרש"י) בכה"ג.

אבל מ"מ פשרים כו'). ומה שהוצרך הב"ח בתשו' סי' ק' להתחבט כ"כ מצד שהקול אינו
פלוג דמשמע דאלו האמת שזינתה לא הינה פוטרה מחליצה.

אפשר דהיינו לפי ששם החושש שזינתה קודם הנשואין והוי ס"ל כהב"ש ססי' ג' דבזנות
דקודם הנשואין לא אמרי' רוב באחה"ב. ומ"מ הרי גם הב"ח שם דע"ו סע"ד פתב ועוד
נראה כו' דפשיטא דביתר בעלה שדינו ליה שהוא רגיל אצלה ולא אחר אותו שזינתה
עמו אפי' הינה הקול אמת עכ"ל.

והרי זה ג"כ פנ"ל (אלא שדבריו מגומגמים קצת במה שתלה זה בדברי הרא"ש כו'
ע"ש). פללא דמילתא לא ראיתי חולק ע"ז.

וא"כ ה"ה לענין חליצה פנ"ל. רק אחת היא שצע"ק דלא משמע פן מדברי הרמב"ם פ"ג
מה' יבום וטוש"ע סי' קנ"ו ס"ט מי שזנה כו' בין א"א ונתעברה כו' הרי זה ספק וחולצת
ולא מתניבמת ואע"ג דהתם קאי לענין אשת הבועל מ"מ פיון דספק הוא משמע דה"ה
לגבי הבעל (אלא דאשה זו וצרת' בלא"ה פטורה מחמת צרת סוטה להרמב"ם וטוש"ע
סי' קע"ג סי"א ויש לומר דמש"ה לא דברו בזה פאן אבל מ"מ אם ישא הבעל אשה
אחרת אחר מיתת זו וכה"ג חולצת כו').

גם אם איתא דהא דרוב באחה"ב מהני לגמרי גם בזינתה בנדאי למה לא תתיבם אשת
הבועל (וכדרך שמונת בקרובי הבועל כו') וא"ל דהיינו משום דמירי התם פשהבועל
אומר שממנו נתעברה ונאמר דר"ל שידוע בנדאי שלא זזה כו' כדמשמע לכאורה מדברי
הב"י סי' ד' סד"ה פנויה שנתעברה ע"ש (ד"ו סע"ב) דז"א דא"כ נדאי נאמן לומר זה
בני לפטור גם מחליצה.

א"ו לא מיירי בכה"ג דלא זנה כו' וכמפנרש בדברי הרמב"ם שם ומאין יודע כו'. אלא רק שיודע שנבעלה לו (ודברי הב"י דסי' ד' צ"ע ואולי ס"ל לחלק בין פשאומר סתם שנבעלה לו לא מהני גם לענין ירושה.

אבל פשאומר שהוא בנו אע"פ שא"י רק שנבעלה לו מ"מ מועיל דבריו לענין ירושה דהרי זה פמורישו עתה. ע' לח"מ).

ובכה"ג לא מהני פלוגתא דטעמא דנאמן לומר זה בני הוא משום הואיל ובידו לגרשה פדאי' פ' י"נ (קל"ד): וכשהוא עצמו א"י לא שינה להאמינו במיגו כמ"ש הרא"ש בתשו' כפ"ב (ולכאורה צ"ע בגמ' ל"ל המיגו תיפ"ל מדרשא דיפיר.

אבל לנד"ז אין נ"מ דגם מדרשא דיפיר ע"כ אינו נאמן כשא"י דאל"כ גם מחליצה יפטר ע' רא"ש בסוף התשו' הנ"ל). והנה נראה לומר דמש"ש בין פנויה בין א"א ר"ל א"א דומיא דפנויה היינו פשבעלה במדה"י וכה"ג (וכדפי' הד"מ סי' ד' אות ח' את דברי מהרי"ו בכה"ג).

וא"ש נמי מ"ש הרמב"ם שם פשם כו' כף זינחה עם אחר ולא זכר הבעל פלל. אבל מדברי המ"מ שכתב וזה דבר ברור בא"א שיש לומר רוב באחה"ב כו'.

מבואר דס"ל דמיירי בפשוטו שיהבעל אצלה. ועכ"ז כתב בלשון ספק ושמא מן הבעל. וכמ"ש הרמב"ם ה"ז ספק כו' וצ"ע למה. מקל זה ומסתימת הרמב"ם טוש"ע סי' ד' (סט"ו) דשתקו מלהשמיענו רבותא זו דגם בנדאי זינחה סמכי' ארוב בעילות אחה"ב.

הנה נראה דלאו כ"ע מודו בזה פיון שבגמ' ג"כ אין ראיה לזה. ולשון רב תחליפ' אשה מזנה פו' אף את"ל דלשון זה ר"ל מזנה נדאי מ"מ מש"א בניה פשרים לשון רבים מורה דלא קאי על אותו הבן דעת הזנות אלא ר"ל דלא חיישינו לכל בניה כו': ומעתה יש לראות אם נניח שבנד"ד איתרע הרובא דרוב באחה"ב.

הנה לפ"ז אם היו עדי טומאה ממש פשוט דהוי הנלד ספק ממזר עכ"פ (וכמו"כ לענין חליצה). כמ"ש המ"מ פ"ג מה' יבום שם פשם הרשב"א גבי בא עליה הארוס (אף לפ"מ שפסק פלישנא בתרא) ע"ש והובא ב"י סי' קנ"ו.

וכ"ש הקא שאין גבי בעל ביאה נדאית הראויה להולדה (וגם בלא"ה אין גבי בעל (סתם) ביאה נדאית ממש כמשי"ת א"ה). דיש לומר דהוי ממזר נדאי.

לפ"מ דס"ל ללישנא בתרא דאין ספק מוציא מידי נדאי כו' וצ"ע בזה. (וע' סי' נ"ז סי"ג בתוי"ק).

ואם לא הנה פאן שום קול ועדות הנה נראה דפשיטא דאין חשש פלל מצד ספק עקר בלבד. דכ"ש הוא מהא דרבא תוספאה שכתב כ"ק שי' וכוותיה פסקו הרמב"ם טוש"ע.

ואף לדעת התוס' דלא פסק פנותיה (יש לומר דהיינו דס"ל דלעולם אינו משתהי פלל. ובשגם דבאמת) ש"ה דהסברא דאשתהי (יב"ח) לכ"ע הוא מילתא דלא שכיח' פלל ובתכלית הזרות כמ"ש כ"ק שי' בשם ריב"ש.

אָבֵל בְּכֹהֵ"ג דַּנְד"ד דְּאִינוּ (לְכֹל הַיּוֹתֵר) כ"א סָפֵק שְׁקוּל לּוֹמֵר שֶׁהוּא עֶקֶר. יֵשׁ לּוֹמֵר דְּגַם הַתּוֹס' יוֹדוּ דְּאִין מוֹצִיאִין אִשָּׁה מִחֻזְקַת פְּשׁוּתָעִי"ז.

(אָף לְכַאוּרָה מִצַּד שְׁשֻׁקָה גַם עִם הַשְּׁנִיָּה ב' וּג' שְׁנִיִּים וּע"פ דְּבָרֵי הַתּוֹס' דַּפ' הַחוּלְצֵן שְׁפִתְבִּתִּי אָז. אַע"ג דְּנִדְאֵי אִין פְּנוּנַת הַתּוֹס' לּוֹמֵר דְּרוּב אִין יוֹלְדוֹת עוֹד כַּמ"ש הַנ"ב ס'י ס"ט מ"מ סְפִיקָא הָיִי עַכ"פ וַא"כ יֵשׁ פָּאן ב' רִיעוּתוֹת לּוֹמֵר שֶׁהוּא עֶקֶר.

א' מִצַּד שְׁלֵא הוֹלִיד מְהֵרָא שׁוֹנָה יוֹתֵר מֵע"ש. וְהַב' מִצַּד שְׁלֵא הוֹלִיד מְהֵרָא שׁוֹנָה כַּמָּה שְׁנִיִּים (וְהָיִי קַעֲיִין ס"ס) וְע' פ"ח בְּקִיצוֹר פְּלָלִי ס"ס ס'י י"ג אָף שֶׁהַנ"ב כָּתַב דֶּהַתּוֹס' ר"ל שְׁשֻׁקָה ע"ש כו' פְּבָר פְּתַבְתִּי שְׁאִין גִּרְאָה לַפַּע"ד פְּלָל.

אָף פְּבָר פְּתַבְתִּי מַה שְׁיֵשׁ לְדוֹן שְׁמִצַּד שְׁשֻׁקָה עִם הֵרָא שׁוֹנָה ע"ש אִין רִיעוּתָא פְּלָל וְגַם כ"ק ש'י לֹא חֲשַׁשׁ בְּכָאן כ"א לְסָפֵק עֶקֶר בְּלַבַּד. וְכ"ש שְׁבַאָמַת הָרִי קִי"ל פְּהָא דְרַבָּא וַא"כ נִדְאֵי גִרְאָה דַּה"ה וְכ"ש בַּנְד"ד לֹא חִיָּשִׁי פְּלָל לְזַנוּת מִצַּד הַחֲשָׁשׁוֹת דְּעֶקֶר בְּלַחוּד): אָף לְכַאוּרָה הַדְּבָר צ"ע דְּמִסְוֹגֵי דַּפ"ק דְּחוּלִין (י"א).

(דִּילְפִי מִמְכָּה אָבִיו. וְדַלְמָא לֹא אָבִיו הוּא אֵלָא דְאֶזְלִינְן בְּתֵר רַבָּא וְרוּב בַּאחַה"ב. מִשְׁמַע דֶּהֵיכָא דְאִיתְרַע רֹב זֶה חִיָּשִׁי לְעוֹלָם לְזַנוּת. וַאֲע"ג שֶׁהַתּוֹס' שָׁם פְּתַבוּ דֶּהָיִי מְצִי לְמִימֵר מְשׁוּם דֶּהַעֲמַד הָאֵם בְּחֻזְקַת צְדָקָת.

הָרִי ע"כ לֹא פְתַב כֵּן אֵלָא לְפִי הַס"ד אָבֵל בְּמִסְקָנָא ע"כ הַטַּעַם הוּא מְשׁוּם רַבָּא דִּנְקָא. וְהִיָּינוּ אִי מְשׁוּם דְּחִיָּשִׁי לְזַנוּת בְּאֻנְס כַּמ"ש מְהֵרָשׁ"א אוּ דְלִמְאֵי דְמַסִּיק אִין אַפּוֹטְרוֹפּוֹס לְעֲרִיּוֹת לֹא מְהַנִּי חֻזְקַת צְדָקָת כַּמ"ש מְהֵרָמ"ל.

(וְע' מְהֵרִי"ו ס'י כ"ד שְׁהוֹכִיחַ מְהָא דַּבַּפ' אַרוּסָה נוֹתֵן טַעַם לְאִשָּׁה מְזוּנָה בְּנִיָּה פְּשָׁרִים מְשׁוּם דְּרוּב בַּאחַה"ב מְפָלֵל דְּבִלָּא זֶה פְּסוּלִים וְכֵן פְּסַק רַמ"א בְּסִי' ד'. א"כ לְמָה לֹא נוֹכִיחַ מְסוּגֵי דְחוּלִין דְלְעוֹלָם חִיָּשִׁי לְזַנוּת כֹּל דְלִיכָא הַטַּעַם דְּרוּב בְּעִילוֹת אַחַה"ב.

וְהָרִי הָתָם נִדְאֵי הַטַּעַם הוּא בְּדוּקָא שְׁהָרִי יְלְפִי מְזַה דְאֶזְלִינְן בְּתֵר רַבָּא). אֵלָא שַׁא"כ הַדְּבָר תְּמוּהָ אִיף כֹּל אָדָם מוֹתֵר בְּאִשְׁתּוֹ גִּיחוּשׁ שְׁמָא זִינְתָה תַּחְתָּיו.

וְאָף לַפּמ"ש מְהֵרָשׁ"א דֶּהַחֲשָׁשׁ רַק לְזַנוּת דְאֻנְס קָשָׁה בְּאִשְׁתַּ פְּהֵן. וּמִיָּהוּ בְּזַה יֵשׁ לּוֹמֵר דְלֹא אֶסְרִי אִשָּׁה עַל בְּעִלָּה מִחֲשָׁשׁא זֹו שְׁהָרִי אָף בְּקִלָּא דְבְתֵר נְשׁוּאִין לֹא חִיָּשִׁי וְאִין אוּסְרִים כ"א בְּדְבָר בְּרוּר כְּדִאִי סוּף גִּיטִין וְרַק בְּמְכָה אָבִיו דְּחִיָּשִׁי וְאִי לֹא רַבָּא כֹּל שְׁיֵשׁ קֶצֶת סָפֵק הָרִי ס"נ לְהַקְלֵ אָבֵל אַפְתִּי אִיף נוֹשְׂאִים נְשִׁים לְכַתְחִיקָה כו'.

וְאָף אַת"ל שֶׁהַטַּעַם מְשׁוּם דְלֹא אֶפְשָׁר וְכַדְמִסְקִי בְּסוּגֵי שָׁם הֵיכָא דְאֶפְשָׁר אֶפְשָׁר כו'. אַפְתִּי קָשָׁה גִיחוּשׁ לְבִנֵי פְהֵן שְׁמָא חֲלָלִים הֵם ע"י שְׁזִינְתָה אִשְׁתּוֹ פ"א כַּמ"ש מְהֵרִי"ו שָׁם (בְּצִיצָא עֲלֵיהָ קוּל) דְלֹא מְהַנִּי בְּזַה הַסְבָּרָא דְרוּב בְּעִילוֹת אַחַה"ב.

וְהָרִי בְּזַה אֶפְשָׁר שְׁיֵשׂא יִשְׂרָאֵלִית. וְגִרְאָה דַּצ"ל דֶּהָא דְלֹא מְהַנִּי חֻזְקַת צְדָקָת הִיָּינוּ דְלֹא חֲשִׁיב חֻזְקָה בְּרוּרָה לּוֹמֵר דְּנִדְאֵי לֹא זִינְתָה.

וְלָכֵן אִי לֹא דְאֶזְלִי בְּתֵר רַבָּא גִיחוּשׁ כו'. אָבֵל מ"מ נִדְאֵי מִיעוּטָא הוּא וְלֹא שְׁכִיחָא.

וְלָכֵן אַחַר דִּילְפִי דְאֶזְלִי בְּתֵר רַבָּא. מְמִילָא לֹא חִיָּשִׁי לְזַנוּת פְּלָל (בְּסַתָּם אִשָּׁה).

וא"ש נמי שְׁכַמְדוּמָה בכ"ד בַּפּוֹסְקִים נִזְכָּר דְּסַמְכֵי אַחְזָקָת צְדָקָת (וְלֹא חֲיִישֵׁי אִפִּי לְאַנְסֵי וְכִהָא דְהַרִיב"ש דְּלֹא חֲיִישֵׁי בְּהָא דְרַבָּא תוֹסְפָא' שְׁמָא הִנְלֵד מְזֻנּוֹת דְאַנְסֵי) דִּיש לֹמַר דְהִינּוּ חֲזָקָה מִפְּחֵ רַבָּא כו'.

אַלָּא שֵׁלפ"ז לְמָה הִנְצַרְדָּ לֹמַר בְּחֻלִּין דְאַזְלֵי בְּתַר רַבָּא וְרַבֵּי בְּעִילוֹת כו' וְהַל"ל וְרַבֵּי אִין מְזֻנִין. (וּבַס' רֵאשִׁי יוֹסֵף רֵאשִׁי שְׁעֵמֵד בְּזֵה וְחִירָץ שְׁהוֹצַרְדָּ לְזֵה מְשׁוּם דְעִיקָר חֲשֵׁא דִילְמָא אַנְסֵה עו"ג וְרַבָּא דְעִלְמָא גֻזִים כו') (וּמְלַבֵּד שְׁצ"ע דַּמ"מ לָא שְׁכִיחָא שְׁיִאֲנֵסָה עו"ג וּמִיעוּטָא הוּא).

קָשָׁה דַּמְשַׁמַּע דַּס"ל דְבִאֲמַת אִי לָאו מְשׁוּם רַבֵּי בִּאחַה"ב חֲיִישֵׁי לְאַנְסֵה עו"ג אָף לַפ"מ דְאַזְלֵי בְּתַר רַבָּא וְהַדְרָא קוּשְׁיָא הַנ"ל לְזוֹכְרָהּ). וְאוּלַי יֵשׁ לְהַעֲמִיס בְּלִשׁוֹן רַבֵּי בְּעִילוֹת אַחַה"ב דְחֻלִּין שְׁאִין ר"ל דְאָף אִי זִינְתָה מ"מ הָרַבֵּי מִבְּעֻלָּה.

אַלָּא דַּר"ל דְרַבֵּי בְּעִילוֹת (דְּכָל הַנְּשִׁים) הֵם מִהַבְּעֵל וְלֹא מְזֻנּוֹת וְהִינּוּ הֵן דְהָרַבֵּי אִין מְזֻנִין. וְכ"ש לַפ"מ שֵׁל עֵיל דְגַם בַּפ' אַרוֹסָה לָא קָאִי אַלָּא אַבְת דּוּמָה (וְלֹא בְּזִינְתָה וְדִאי) דַּלפ"ז גַּם הִלְשׁוֹן רַבֵּי בְּעִילוֹת אַחַה"ב דְשָׁם יֵשׁ לֹמַר שְׁהוּא מְעִין הַנ"ל דְּלֹא חֲיִישֵׁי לְמִיעוּטָא לֹמַר שְׁזִינְתָה.

וְעוּי"ל דְהַתּוֹס' בְּחֻלִּין שָׁם ע"א ד"ה מְנָא הָא מִילְתָּא פְּתַבוּ בְּתִירוּץ א' דְכָל הַסּוּגִיָּא דְשָׁם קָאִי אַלְיָבָא דְרַבֵּי דְלֹא קִים לִי חֲזָקָה מְקָרָא. וְכַתְּבֵי שָׁם עוֹד תִּירוּץ ב'.

א"כ בְּפִשְׁטוּת יֵשׁ לֹמַר דַּמ"ש הַתּוֹס' גְּבִי מְפָה אָבִיו מְשׁוּם חֲזָקָת צְדָקָת (וְכֹן קוּשְׁיָתָם שָׁם ע"א גְּבִי פָּרָה אַדְוָמָה וְעַדִים זוּמְמִים) הַפֵּל קָאִי לְתִירוּץ ב' דְתוֹס' הַנ"ל (וְכֹן מְשַׁמַּע בַּחַה"ר ע"ש). אַבְל לְתִירוּץ א' הַנ"ל א"ש בְּפִשְׁטוּת הָא דִילְפִינּוּ מִמְפָּה אָבִיו דְאַזְלֵי בְּתַר רַבָּא דְהִינּוּ לְרַבֵּי.

אַבְל לַפ"מ דְקִי"ל דְאַזְלֵי בְּתַר חֲזָקָה בְּאֲמַת טַעַמ' דְמְפָה אָבִיו הוּא מְשׁוּם חֲזָקָת צְדָקָת בְּלַחֹד (ג"כ) אָף רֵאשִׁי בְּלִשׁוֹן הַר"ן שָׁם שְׁהַקְשָׁה דִילְמָא טַעַמָא דְפָּרָה מְשׁוּם דְאִיכָּא רַבָּא וְחֲזָקָה כו' תִּירָצוּ בְּתוֹס' כו'.

מְשַׁמַּע דַּס"ל דְקוּשְׁיָת הַתּוֹס' שָׁם קָאִי (גַּם) לְתִירוּץ א' הַנ"ל דַּמ"מ קָשָׁה דִילְמָא תַּרְתִּי בְּעִי רַבָּא וְחֲזָקָה. וְלַפ"ז מְשַׁמַּע דְגַם דְבַרִיָּהֶם גְּבִי מְפָה אָבִיו הַנ"ל הוּא עַד"ז וְלַמְסַקְנָא צ"ל דְלִיכָּא חֲזָקָת צְדָקָת כו' וְהַדְק"ל.

וְצ"ל פְּנ"ל דַּמ"מ מִיעוּטָא הוּא כו'. וּמ"ש הַתּוֹס' רִישׁ פְּתוּבּוֹת סַד"ה שְׁאָם וְגִיטִין דִּי"ז רַע"ב בְּחֹד תִּירוּצָא דְזֻנּוֹת בְּלִי עַדִים וְהַתְרָאָה שְׁכִיחַ.

וּמַהֲרִי"ו סִי ע"ג הַבִּיא זֵה לְהַלְכָה וְאָף לְתִירוּץ ב' דְתוֹס' (שְׁמַעִין זֵה פְּתַב ג"כ רִיבָב"א). מ"מ הַרִי כ"ז אַלְיָבָא דְרִישׁ לְקִישׁ.

אַבְל לַר' יוֹחֲנָן (דְקִי"ל כְּנוּתִי) מְשַׁמַּע דְאַפִּי זֻנּוֹת בְּעַדִים וְהַתְרָאָה שְׁכִיחַ. (עִי לְשׁוֹן רִי"ף בְּגִיטִין וְרַשְׁב"ל קְסָבֵר כו') צ"ל דַּז"א כ"א לֹמַר דְשְׁכִיחַ (קְצָת) וְרֵאוּ חַז"ל לְתַמְנֵן תַּקְנֹת לְכַתְחִילָה שְׁלֵא לְבֹא לִידֵי תַקְלוֹת עִי"ז אַבְל מ"מ מִיעוּטָא הוּא דְפִשְׁטָא דְאִין רַבֵּי נְשִׁים מְזֻנִין.

(ולכן לענין דאוריין' פגון במפה אביו סמכי' ארנבא וקטלי' ליה וכן מדרבנן לא חיישי' לאסור לישא אשה או לעשות בני כהנים ספק חללים ממש כו'. אבל לענין לתקן תקנות לכתחילה חשו למיעוטא דשכיח'.

ואעפ"י שגבי קטן וקטנה לרבנן דר"מ תתיבם לכתחילה ולא חיישינן למיעוטא דסריס ואילונית אף דשכיח פדמוכה ר"פ בנות פותים. צ"ל שאין לדמות גזירות חז"ל זל"ז כו'): אף לפ"ז בהא דרבא תוספאה אפתי למה תלינן באישתיהי יב"ח לפמ"ש ריב"ש שהוא בתכלית הגזרות גיחוש באמת לגנות פינו שיהוא מילתא דשכיחא עכ"פ פנ"ל.

נהלא פלגא הוא דלעולם תלינן במצוי (יותר) בין להקל בין להחמיר כמ"ש בי"ד סי' נ"ז סי"ג ובמ"א סי' תס"ז סקט"ז וי"ח. ובגמרא חולין (נ"א).

(שגרונא שכיח חוט השדרה לא שכיח (ושם ג"כ נדאי רנבא לאו שגרונא נקטי' אלא דמ"מ שכיח יותר מחוה"ש וזהו שנקרא מצוי ולא רנבא כו'). והיה נראה דצ"ל דמ"מ פינו שנקדם שנתעברה היתה בחזקת צדקת בחזקה מפת רנבא עכ"פ פנ"ל.

לכן גם עתה שילדה אין להוציאה מחזקתה כל שיש לתלות בבעלה אף דלא שכיח פלל. יותר מננות.

וכמו פשיש חזקה לאיסור דלא תלינן במצוי להקל. וכמו (במים שאל"ס כו' וכן) בספק שיהא ספק דרס שפכתבו התוס' חולין (ד'.

(דלא עביד דשהי ומ"מ פסול וכן בכ"ד. ויש לומר דה"ה להיפוך פשיש חזקה לקולא לא חיישי' למצוי.

ובהיא דשגרונא וכן בדרוסה דסי' נ"ז הגם ששם יש ג"כ חזק' מפת רנבא לקולא (עי' ט"ז שם). יש לומר דש"ה שנוולד הריעותא מחיים ובהמה בסי' בחזקת איסור כו' דאף להאומרים דלא מחזקינן מאיסור לאיסור.

יש לומר לכאורה דמ"מ לא חשיב ג"כ חזקה להתיר וכן משמע קצת לשון הש"ך בקיצור פלגי ס"ס אות כ"ט [ועי' נ"ב ח"ד סי' נ"ז (דמ"ה ע"ג ד"ה והנלפע"ד) שכתב בספק דרוס' והרשב"א לשיטתו כו' ועכ"פ חזקת היתר לא ס"ל דמקרי.

ומרא דדינא בסי' נ"ז הוא הרשב"א]. וגם בהא דאו"ח סי' תס"ז סקי"ח עי' מ"א שם סקי"ח בשם מ"ב דמשמע דליכא חזקה ע"ש.

אף ז"א דבתוס' חולין מ"ג ב' ויבמות ד"ל ע"ב ד"ה אשה זו מבואר דס"ל דגם בנוולד הספק מחיים נקרא חזקת היתר ממש ושעכ"ז אם הצד דלאיסורא שכיח טפי אסור ואף שבעיקר דברי התוס' י"ח וס"ל דנקרא חזקת איסור אבל בזה דס"ל דגם בחזקה להיתר תלינן במצוי לחומרא לא מצנו חולקים.

וע' באחרונים בי"ד סי' כ"ט וסי' נ' וססי' עה ובכ"ד דזה מוספם רק בכ"פ סי' נ' ראיתי שפקפק בה ועכ"פ מסיק דנראה להחמיר. (זולת הרא"ה בבד"ה שבט"ז סי' נ"ז סק"כ ס"ל דאין תולין בדרוס' אפי' במצוי דמילתא אחריתא היא כו'.

יש לומר זנות ג"כ כה"ג מילתא אחריתא היא ולא תנינו כו'. וגם בההיא דמ"א באמת אינו מוכן למה לא יהא להעיסה חזקה מפח רובא עכ"פ ועי' פ"מ נשם ובמ"א נשם סכ"א דאוקי אחרונה כו' ועי' ס' מק"ח נשם.

מכל זה נראה דאע"ג דבחזקה לחומרא לא תלינו במצוי לקולא. מ"מ להיפוך תלינו במצוי להחמיר.

והטעם נראה דסמיה מיעוטא לחזקה ונהוי פלגא ופלגא וישניהם לחומרא בדאורייתא. ועוד בדבר שהוא בתכלית הזרות כמ"ש ריב"ש גם לחומרא לא תיישי' ליה אפי' בחזקה לאיסורא כמ"ש הרא"ש פ"ק דחולין סי' ט"ז דלמיעוט דלא שכיח לא תיישי' כו' א"כ כ"ש לקולא.

וצ"ל דהא דמקולין פאן הוא רק בכדי שלא לפסול אדם (וכן האשה לבעלה). אלא דבריב"ש משמע דגם לענין לפטור מחליצה (לכתחילה) קאמר דעובד' דידי' בהכי עסיק. וזה נדאי לכאור' צע"ק דהרי גם בספק קרוב לו' כו' שהוא ספק שקול חולצת ואפי' בספק גירושין כה"ג למסקנא ביבמות נשם חולצת אף שהיה לה חזקה לשוק כמ"ש התוס' פנ"ל (ועי' נש"ף סי' נ' סק"ג).

אם לא דהיינו טעמא דאין לחלק בין הכשר הולד לחליצת אמו דהא בהא תליא כמ"ש הב"ש סי' ד'. אבל מראייתו שהביא מפהן שפחה בת ישראל משמע דלכל מילי ס"ל פן (ובאמת אין ראיתו מוכנת דהתם הטעם ללישנא בתרא משום אין ספק מוציא מידי נדאי כו') ואולי צ"ל דריב"ש עיקרו סמיה אמ"ש ועוד דאשה מזנה מתהפכת כו'.

אמנם מדברי הרשב"א וריטב"א פ' החולץ (מ"ב. ב.) שכתבו גבי הבחנה דהוי מצוי למימר דאי נמי לתמניא ילדה יש לומר דהאי בר ז' לקמא הוא ואשתיה כו'.

והרי התם לא שייך לא חזקה פשוט ולא הסברא דמתהפכת. לכאורה צ"ל דס"ל דאישתיה שכיח וצ"ע ויש לומר דש"ה דכל ספק החמירו אף אלו דלא שכיח.

ועכ"פ בנד"ד לפמ"ש כ"ק שי' שהוא ספק שקול אם הוא עקר א"ש שלא להוציאה מחזקתה עי"ז לענין הילד. (אם לא דכאן יש ב' צדדים לומר שהוא עקר פנ"ל) ומ"מ לענין החליצה עדיין צ"ע פנ"ל אם לא שא"א לחלק פנ"ל בשם הב"ש ואפשר ית' א"ה: סימן מ"ג שלישיית מענין הנ"ל.

[ונראה שתשו' זו הג' היא אחר ב' ההנחו' משתי תשו' הקודמים א' שאינו עקר פלל והוא פכל אדם. ב' אפי' שהוא ספק עקרון (בס' שקול) אם אין עדי טומאה שזינתה בנדאי אין חשש מצד ספק עקר וגם מצד האשה בסתמ' היא בחזקת צדקת.

וחזקה מפח רובא. ובתשו' זו מדבר בנ"ד שלבד הריעות' דספק עקר אם יש לחוש שנתוסף חשדא עליה מצד מעשיה]: ע"ד החליצה קבלתי כ"ק שי' לחוות דעת.

והנני לפקודתו לרשום מה שיעלה בידי. אף מ"ש להשיב בקצרה (ונ"מ למעשה). האמת ידוע שאין בי פדי סמיכה לא להלכה ולא למעשה. (לא דרף שפלות).

לכן ארשום רק מה שיש להעיר ולהתלמד במה שכתב העיר כ"ק שי' ולא אמנע מלכתוב גם דברים מסופקים אף אצלי. ועפ"י ההנחה שבנד"ד ה"ל ספק עקר ואזיל הרובא דרוב בעילות אחר הבעל (שבזה כבר כתבתי להעיר).

הנה מ"ש להקל גם בכה"ג עפ"י לישנא בתרא דספ"ז דיבמות גבי ארוסה. כבר דחה בעצמו דכאן ספק וספק הוא.

מצד ספק עקר. גם יש לומר דגם בסתם בעל ליפא ביאה ודאית ממ"ש (ר"ל באותו זמן שנתעברה עכ"פ) כמ"ש התוס' בפ' ארוסה (דכ"ז סד"ה רוב).

ונראה דמ"ש בההיא דמהרי"ו סי' כ"ד שפרמ"א סי' ד' סט"ו דאם בעלה פהן (דליפא הסברא דרוב בעילות אחר הבעל חוששין לבניה משמע באחרונים שהוא מנספם. אע"פ שגבי ארוסה הביאו דעת הרשב"א והרא"ש.

בשגם שלדינא לפה"נ קשה להקל נגד הטוש"ע שסתמו פהרמב"ם גבי ארוסה (וע' חוט השני סי' י"ח שהאריך): אף מ"ש כ"ק שי' דאף להרמב"ם הרי מ"מ היא נאמנת. לכאורה זה מספיק (לפ"מ שהחניט שבנד"ד צנוחה כו' ולא חש לשתיקותא דלבסוף. וכן נראה לכאורה). ואיני יודע למה נד מזה.

דודאי לכ"ע גם בספק וספק נאמנת (בבב"א ושמא כו') לפ"מ דקיי"ל כשמואל. ומאי שתוקי בדוקי כמ"ש הרי"ף ורא"ש מסוגיא דקדושין.

והא דנקט בלישנא קמא בא עליה ע"כ לרבותא דרב נקטי' וכמ"ש התוס' פ"ק דכתובות (די"ג סע"ב) ומש"ש בתירוצ' ב' דבדנימא מעלמא בעינון בא עליה. ע"כ לאו דנקא בא.

אלא לאפוקי דיימא מעלמא ולא מיניה. אבל כל שהפל שנה בספק וכגון דיימא מיניה ומעלמא ודאי דנאמנת וכמו בדלא דיימא כלל.

דאמר שמואל הלכה כר"ג. אף מ"מ נראה דשפיר עביד מר דלא העמיד יסוד ע"ז פי לפה"נ יש לפקפק ע"ז מכמה טעמים.

דהא דשמואל אגלא כר"ג כמ"ש בפ' עשרה יוחסין (ע"ה). ובפ"ק דכתובות אמרי' ע"כ לא קאמר ר"ג התם אלא דאמרי' אוקמ' אחזקה כו' ושם רפ"ב ע"כ לא קאמר ר"ג התם אלא בבב"א ושמא כו'.

הרי הא דנאמנת לר"ג הוא מתרי טעמי. חזקה.

וברי ושמא ובנד"ד יש לומר דתרנוייהו ליפא כמו שיתבאר אי"ה. ותחילה אומר מה שיש לצדד לקולא.

דבהא דחזקה. הרי שם די"ג ב' אמרי' בטעמ' דר"א דא' דמאן דמכשיר בה פוסל בבתה.

הוא משום דבבתה ליפא חזקת פשרות. וא"כ משמע דלר"י דקיי"ל פנותיה א"צ לחזקה.

וכן מבואר מדברי הרא"ש בסוגיא דפ"פ (סי' י"ח) במסקנתו ע"ש. (אף צ"ע ברא"ש פ"ב ססי' כ"א דמשמע דבכה"ג הני חזקה).

וצ"ל דס"ל דהא דבדי"ב ב' מבואר דבעינן חזקה היינו רק גבי פלוגתא דמשארסתני נאנסתי בענין הפתובה דאיכא חזקת ממון להבעל. אבל לענין איסורא בפלוגתא דראיה מדפרת ומעופרת דליכא חזקה פנגדה נאמנת גם לגבי בתה אף דליכא חזקת פשרות.

ובענין פרי ושמא. לכאורה מדברי הרמב"ם וטוש"ע גבי ארוסה שכתב שאפ"י הארוס מכחישה היא נאמנת לגבי דיודה ואינה בחזקת זונה.

משמע דגם בברי וברי היא נאמנת. ומה שהולד ממזר.

היינו משום שהתורה הימניה לאב על בנו כמ"ש הב"ש סקמ"ה. וכן הוא בהדיא ברמב"ם שם (ומזה משמע ג"כ לכאורה דאילולי האי טעמא היתה נאמנת גם לגבי הנולד וא"כ נאמנת גם בדליכא לא חזקה ולא ברי ושמא).

והיא דרפ"ב צ"ל לפ"ז דג"כ משום דקאי רק אפלוגתא דמשארסתני נאנסתי כו' וכן משמע בריטב"א שם שכתב חזקה דממונא כו' אף באמת אין בכל זה פדי סמיכה דרבו החולקים. דבענין חזקה.

הרי הריטב"א (די"ג ב') פ"י דלר"י דפליג על ר"א היינו משום דס"ל דחזקת האם מהני גם להבת. וכן כתבו התוס' שם (דכ"ו ב') וב"ב ל"ב א' וקדושין ס"ו א' גבי נזאי.

וכן כתב ג"כ הר"ן פ"ב דכתובות בסוגיא דקרא ערעור דכ"ב א'. וכן מבואר מדברי ריב"ש סי' מ"א ורכ"ט ורל"א בפשיטות.

וכן כתב עוד הריטב"א בקדושין שם. וע"ש שהביא פמה תירוצים אעובדא דינזאי בשם ר"ת ור"י (ורמב"ן ורא"ה) וכן בתוס' רי"ד שם.

משמע דכולם לא ס"ל פתרוץ רש"י שם. וכן משמע בזה"ר דכתובות דכ"ו (אפשר שהוא מרמב"ן).

וכן כתב רשב"א בקדושין. וכן ראיתי עוד במלחמות בסוגיא דערעור דכ"ב.

אלא שברנ"ה שם מבואר דס"ל פרש"י (ומשמע דרש"י ורנ"ה ס"ל פנ"ל להרא"ש. וכן כתב הפנ"י בכתובות כ"ו וקדושין שם לתרץ דברי רש"י.

וע"ש שכתב הטעם דא"צ חזקה להבת דע"א נאמן באיסורין ולכאורה קשה דבר שבערוה הוא. אף בס' מקור מ"ח בפתיח' לסי' קכ"ז ובתשו' הגאון רע"ק ז"ל סי' קכ"ד חקרו בדין (זה) [וע' בתשו' המחבר חאה"ע לסי' קנ"ב שפלפל בזה] הרי עכ"פ רוב הפוסקים ס"ל דבעינן חזקה אלא שחזקת האם מהני גם להבת.

ובענין פרי ושמא ג"כ הרי התוס' ורא"ש ור"ן בכתובות ד' י"ד כתבו דאם הארוס מכחישה אינה נאמנת דבברי וברי לא אמר ר"ג. וכן כתב הרא"ה שם וריטב"א ונ"י ביבמות.

ובאמת לפ"ז קשה לומר שהרמב"ם וטוש"ע הנ"ל פליגי ע"ז. שהרי הובא דבריהם בב"י פלי חולק.

ובפרט הטור אף יסתום נגד דברי אביו הרא"ש. ורוב הפוסקים.

וע' שט"מ ר"ד י"ד שם שפתיב שפן פתבו כל המפרשים משמע ששהו מוסכם לכו נראה דעכ"ל שלא פתבו פן אנא לגבי האשה עצמה. שיש לה חזקת פשרות לכ"ע.

אבל לגבי הולד אפשר דס"ל פדעת הרא"ש הנ"ל דלית לה חזקת פשרות. ולכן אינה נאמנת אלא בברי ושמה דוקא.

ומה שהוצרך הרמב"ם לענו הולד לטעמא דנאמנות האב הוא פדי לעשותו ממזר ודאי. דבלא האי טעמא ודאי אינו כ"א ספק עכ"פ וע' בה"ג סקס"ז.

ולפ"ז נמשך קצת קולא עכ"פ דהרמב"ם וטוש"ע קיימי בשיטת הרא"ש בענו חזקה (וכבר נתבאר דגם רש"י ורנ"ה נראה דס"ל הכי). ור"ת ור"י ותוס' רי"ד ורמב"ן שנתבאר לעיל דס"ל דבעינו חזקה יש לומר דלדידהו א"צ לברי ושמה גם לגבי הולד כדאשפחן לרמב"ם וטוש"ע שפקילין בזה לגבי האשה עכ"פ.

וכן הנ"י דס"ל ביבמות דבעינו ברי ושמה לגבי הולד אפשר דס"ל בענו חזקה כשיטת הרא"ש. וכן מוכרח לכאורה שהרי גם הוא פתב שם לחלק בין האשה להולד שהאשה אין הארוס נאמן לפוסלה.

באופן שכל הפוסקים אלו יש לומר דס"ל דעכ"פ לא בעינו תרנוייהו ר"ל חזקה וגם ברי ושמה. והא דבגמרא די"ב ב' ורפ"ב משמע דתרנוייהו בעינו הוא לענו פתובה בלבד דאיכא חזקת ממון לבעל אבל לענו איסורא בחד סגי או בברי ושמה או בחזקה לכל מר כדאית ליה.

אלא שהתוס' וריטב"א ור"ן דלענו חזקה מצינו דס"ל דחזקת האם מהני לבתה. ועכ"ז מצינו דס"ל דבעינו ברי ושמה לגבי הולד עכ"פ פנ"ל הרי דס"ל דתרנוייהו בעינו.

ולפ"ז הנה נראה דגם לגבי האם ס"ל דבעינו ברי ושמה דוקא ודלא פרמב"ם וטוש"ע. אלא שהריטב"א ביבמות מחלק ג"כ בין האשה להולד בהכחשת הארוס.

ולדבריו הנה אפשר לומר דגם הרמב"ם וטוש"ע ס"ל דבעינו לגבי הולד ברי ושמה וגם חזקה דאמו. ושעכ"ז לגבי האם א"צ לברי ושמה.

אבל צ"ע טעמו של דבר. (גם המ"מ הזכיר שם ג"כ דאינו מודה שבפ"ק דכתובות פגון דליתא קמן דאם מכחיש ברי וברי הוא וסיים ואעפ"כ דעת רבינו כו' ולא פי' הטעם פראוי וצ"ע).

ובאמת בגמרא שם די"ד דאמרי ר"ג אלים ליה ברי כו' משמע דהינו ברי ושמה ברי עדיף כדפירש"י ושם מייירי לענו איסורא ולגבי האשה עצמה וצ"ע). פללא דמילתא דלכ"ע אינה נאמנת להכשיר הולד כ"א או מצד חזקת אמו או בברי ושמה או עד דאיכא תרנוייהו כפי חילוקי דעות הנ"ל.

אבל בדליכא לא חזקה ולא ברי ושמה ליכא למ"ד דנאמנת: ועתה אומר שבנד"ד יש לפקפק דתרנוייהו ליכא. דחזקת פשרות יש לומר דאבדה ע"י הפיעורים כמ"ש הב"ש סי' ד' סקי"ח (וגם איכא ע"א דטומאה).

ואע"פ שבת'שו' הגר"ע אייגער ז"ל מסי' צ"ט ואילך פלפלו הרבה אם הכיעור שברמ"א שם הוא בכל כיעור (בעיני העולם) או דוקא בכיעורים דסי' מ"א. היינו שמסתפקי' שם בטעמא דדינא דשם.

אבל אי הוי טעמא משום חזקת פשרות משמע דכולם מודים דאבדה חזקה זו גם בכיעור זוטא (רק נשכסי' צ"ט (שם ד"פ רע"ב) צ"ע דלא משמע פן. ושוב ראיתי שם בתשו' בעל בית מאיר (דפ"ג א') משמע דחזקת צדקת אבדה אבל נשאר חזקת היתר.

ובהא דר"ג הרי צדקת ודאי אבדה מאיסור זנות דפנויה וכדאי' ביבמות דלהאי איסורא כו' וע' פ"י גיטין י"ז (אלא שצ"ע לכאורה דנחשד לקולא נחשד לחמור). אע"כ צ"ל דסגי בחזקת היתר לחוד (ונראה דזהו פוננת השט"מ דס"ד סע"ב ע"ש).

ובנה יש לומר דגם ע"י כיעור לא אבדה חזקת היתר כו'. אף צ"ע מתוס' ריש גדה (סע"א) דמשמע דע"י סתירה דר"ה ג"כ אבדה גם חזקת היתר כו'.

גם יש לומר שבנד"ד דהאם כבר אסרוה ונתגרשה (ויש לומר דכדין אסרוה ולב"ד טועים לא חיישי'). אלא שמ"מ יש לומר שהולך פשר (ויתבאר א"ה) ואנו דנין רק על הולך.

יש לומר דבכה"ג לא מהני חזקת פשרות דאמו. וכעין זה ראיתי בתשו' הגרע"ק ז"ל ססי' צ"א לענין דאם האשה גרושה יש לומר דאינה נאמנת על הבת כיון דאין נ"מ להאם כו'.

והגם שלכאורה קשה הרי מדברי התוס' ושא"ר פוסקים גבי ינאי מבואר דאע"פ שלא דנו כ"א על הבן מהני חזקת פשרות דאמו. צ"ל דש"ה דמ"מ אלו באתה האם לב"ד הנה נ"מ גם לה.

אבל בנדון דהגרע"ק ז"ל וכן בנד"ד (לפי הנ"ל דכדין אסרוה) יש לומר דלא מהני ובס' הפלגה על התוס' דפ"ב דכתובות דכ"ו ב' ראיתי שתיגרין דעת רש"י דס"ל ג"כ דהא דמכשיר ר"ג גם בבתה היינו דחזקת פשרות דאמה מהני אלא דהיינו דוקא פשדנין גם על האם משא"כ פשדנין רק על הולך (ודלא פדלעיל שרש"י פהרא"ש ס"ל) א"כ גם לדעת רש"י (שכ"ה דעת רז"ה פנ"ל).

יש לומר שבנד"ד אינה נאמנת. והגם שבנד"ד עדיף בנה שפכר דנו גם על האם וכוונת העדים הנה לדון האם (ע' הפלגה שם דכ"ב ד"ה תרי) מ"מ לפי הנ"ל שלא לא הועיל הפרי שלא ואין נ"מ כ"א להולך י"ל דלא מהני: וראיתי בשט"מ גבי הא דמאן דמכשיר מכשיר בבתה שהרר"י הלוי נסתפק אם הפי' הוא שהפשר בטה תלוי בהכשר דידה.

לכן כל דמכשירי' לה מהני (מפני שהוא דיעבד) מכשירין נמי לבהה (אע"פ שאצלה הוא לכתחילה או שעיקר הדין הוא שצאמנת גם לבהה כו' ואינם תלויים זב"ז. וא"כ לכאורה בנד"ד תלוי בספק הנ"ל ולהיפוך דלפי' הא' כיון שלדידה אינה נאמנת ה"ה לבהה שתלויים בה.

ולפי' הב' דאינם תלויים זב"ז נאמנת לגבי הולך. וע"ש בשט"מ שהוא הכריע כפי' הב'.

ואפשר נמי נאמנת בנד"ד. אף לפע"ד ז"א דגם השט"מ שהכריע שנה מעיקר הדין שצאמנת על הבת.

לֹא פְּלִיג עַל הַפּוֹסְקִים שֶׁפִּי הַטַּעַם מִפְּנֵי חֲזַקַת פְּשׁוּת דְּאָמָה. שֶׁהֵבִיאָם הַשֵּׁט"מ ג"כ וּא"כ
עֲדִינָן יֵשׁ לֹא מֵרָשׁוּל שֶׁפֶּל שְׂאִין נ"מ לְהָאֵם בְּאִמְרַתָּה לֹא מְהֵי חֲזַקַת פְּשׁוּת דִּינְדָּה לְבַתָּה.

אֵלָּא שְׂמָה שְׂלִפְנֵי הָא' מִשְׁמַע דְּהַכְּשֵׁר הַבַּת אֵין בָּהּ טַעַם מְעִיקָר הַדִּין זֹולַת שְׂתַלּוּי בְּהַכְּשֵׁר
הָאֵם (וְאֵין לְחַלְק בִּינֵיהֶם כָּלֵל). ע"ז חוֹלֵק הַשֵּׁט"מ.

וּבְחִי' הֶרָא"ה (לְדִי"ב ב') רְאִיתִי שְׂפַתְבּ וְאִפְּנֵי לְר' יוֹחָנָן כּו' כְּנֹלָה מִשּׁוּם חֲזַקַת דְּגוּפָה
דְּאֵע"ג דְּבַתָּה לִית לָהּ חֲזַקַת פְּשׁוּת פִּינוּן דְּמַכְשֵׁרַת בָּהּ לֹא סָגִיא דְּלֹא בְּבַתָּה דְּעוֹבָר יִרְדּוּ
כו'. מִשְׁמַע שְׂזָה כִפִּי הָא' דְּהַרְרִי הַנְּ"ל.

וְנָה נְרָאָה כִפִּי שְׂלִישִׁי לֹא כְּרֹוב הַפּוֹסְקִים דְּחֲזַקַת פְּשׁוּת דְּהָאֵם מְהֵי לְבַת וְלֹא כְּהֶרָא"ש
דְּמִשְׁמַע דַּס"ל דְּמְעִיקָר הַדִּין נְאָמְנַת עַל הַבַּת אַף בְּלִי חֲזַקַת פְּשׁוּת כָּלֵל. אֵלָּא דְּמְעִיקָר
הַדִּין בְּעִי חֲזַקַת פְּשׁוּת.

וְחֲזַקַת פְּשׁוּת דָּאֵם לֹא מְהֵי לְבַת וְהִיא הַדִּין נוֹתֵן שְׂאִינָה נְאָמְנַת לְבַתָּה כּו"א אֵלָּא שֵׁט"מ
ס"ל לְר"י דְּכָל שְׂאֵתָה מְכַשֵּׁר הָאֵם ע"כ תְּכַשֵּׁר גַּם הַבַּת. דֹּא"א לְחַלְק כּו'.

וּלפ"ז יֵשׁ לֹא מֵרָשׁוּל שְׂגַם רְש"י דְּקִדּוּשֵׁין הֵכִי ס"ל. וְצ"ע שְׂבַחֲנֵי הֶרָא"ה (דְּכ"ו ב') וּבְרִיטְב"א
דְּקִדּוּשֵׁין מִשְׁמַע שְׂמָמָאן הֶרָא"ה בְּפִירֵש"י וְאוּלֵי ס"ל דְּאֵע"פ שְׂאִין הָאֵם בְּפִינוּ מ"מ פִּינוּ
שְׂאֵלוּ בָּאָה לְב"ד הִיוּ מְתִירִין אוֹתָהּ שׁוּב א"א שְׂלֹא לְהַכְּשֵׁר הַנְּלֵד דְּאֵין נְחַלְק כּו'.

אֲבָל מ"מ הֵיכָא דְּאֵין נ"מ כָּלֵל לְהָאֵם יֵשׁ לֹא מְהֵי דְּאִינָה נְאָמְנַת לְהַנְּלֵד כּו': וְלַעֲנִין בְּרִי
וְשְׂמָא ג"כ נְרָאָה שְׁבַנְד"ד שְׂיֵשׁ ע"א דְּטוֹמְאָה הֵי בְּכָרִי וּבְרִי (ע' פ"י בְּכַתְּוֹבוֹת י"ד שְׂפַתְבּ
דְּע"א דְּעֵלְמָא עֲדִיף מְכָרִי דְּבַע"ד).

הַגַּם שְׂיֵשׁ לֹא מְהֵי לְאָרוּס הַמְּכַחֵשׁ שְׂאוּמֵר שְׂלֹא בָּא עָלֶיהָ דְּלְדַבְּרֵי הַנְּלֵד מְזוּר
וְדֹאֵי (וְצ"ע אוּלֵי מְנַכְרִי כּו'). אֲבָל הַעֵד שְׂאוּמֵר שְׂבָא עָלֶיהָ אַחַר עֲדִינָן אֵין רְאִיָּה שְׂהַנְּלֵד
אֵינוּ מְבַעֲלָה (וְשְׂמָא הוּא) מ"מ נְרָאָה יוֹתֵר אִם בָּאֵנוּ לְהַכְּשֵׁר רַק מִפְּחַ נְאָמְנוּתָה שְׂאוּמֵרַת
שְׂלֹא זִינְתָה וְהִרִי בְּזָה הַע"א מְכַחֵשׁה בְּכָרִי.

וְעַכ"פ לֹא דְּמֵי לְבָרִי וְשְׂמָא דְּר"ג. (וְע' ח"מ סְקַכ"ח וְאֵין אָדָם מְכַחֵשׁה כּו').

אֲמָנָם אִם נֹאמֵר דְּהָא דְּנְאָמְנַת הוּא מְדִין ע"א נְאָמֵן בְּאִיסוּרִים כַּמ"ש הַפ"י כְּנ"ל לְפ"ד
רְש"י וְרֹא"ש. לְכַאוּרָה יֵשׁ לֹא מְהֵי דְּבַכָּה"ג לֹא מִיְקָרִי הַכְּחָשָׁה ע' פּר"ת לְהַגְרֵז"מ ס' ל"ט
סְקַמ"ד.

אַף אוּלֵי ש"ה דְּוַדָּאֵי יֵשׁ חֲזַקַת הַיְתֵר דְּבַהֲמָה מְשַׁנְּשָׁחֻטָה כּו'. אֲבָל כָּאֵן לְדַעַת הֶרָא"ש
לִיכָּא חֲזַקַת וּלְפִי הַנְּ"ל בְּנְד"ד לְכ"ע לִיכָּא חֲזַקַת פְּשׁוּת) גַּם פִּינוּן שְׂלִגְבִי דִּינְדָּה (לְאֹסְרָה
לְבַעֲלָה) וְדֹאֵי הֵי בְּרִי וּבְרִי וְעִיקָר הַעֲדוּת מִתְּחִילָה הִיא לְעַנְיָן זֶה אֵע"פ דְּוַדָּאֵי לֹא נְאָסְרָה
מִחַמַּת הַע"א זֶה (אִם לֹא בְּמֵאִינוּ כּו').

מ"מ אִם הֵינּוּ צְרִיכִים לְנְאָמְנוּת (בְּאִינָה אֲנֹפֵן שְׂיֵהִיָּה) לֹא הִיא מוֹעִילָה לְבְּרִי וּבְרִי. שׁוּב
יֵשׁ לֹא מְהֵי לְגַבִּי הַנְּלֵד לֹא מְהֵי (וְלְכַאוּרָה יֵשׁ סְתִירָה לְזָה דְּפְנוּיָה שְׂזִינְתָה לֹא מְהֵי
אִמְרַת' לְגַבִּי דִּינְדָּה לְכַתְּחִילָה לְהַשִּׁיָּאָה לְכַהֲנָה כ"א בְּתִרִי רַבִּי פְּדָאֵי ס' ו' ס"ז).

וילגבי הולד מהני שְהרי בלי אמירתה הִיה ספק ממזר ובטוענת פֶּשֶׁר לכתחילה כדאי סי' ד' סכ"ו (ולהב"ש סי' ו' שם אפי' לכהונה) אף ש"ה דמ"מ גם לדידה מהני לענין דיעבד עכ"פ כו'): שְבִתִי וְרֵאִיתִי שְׁלֹכְאוֹרָה יֵשׁ לְצַדֵּד לְקוֹלָא בְּדִין חֲזָקָה מִמ"ש הִמ"מ פט"ו הי"א וְהָר"ן פ' עֶשְׂרֵה יוֹחֲסִין בְּטַעֲמָא דְנֶאֱמָנָת לְהַכְשִׁיר וְאִינְה נֶאֱמָנָת לְפִסּוּל מִשּׁוּם דְּלִהַכְשִׁיר גַּם בְּלֹא דְבוּרָה סָפֵק מִמְזַר רַחֲמֵנָא שְׂרִיָא.

אָבֵל לְפִסּוּל אִינְה נֶאֱמָנָת לְהַקֵּל בְּדֹאוֹרֵייתָא. נִשְׁמַע מִזֶּה דְבָלֹא זֶה הִיָּתָה נֶאֱמָנָת גַּם לְפִסּוּל. אַע"פ שְׁבִזָּה בָּאָה לְהוֹצִיא מִחֲזַקַּת פְּשָׁרוֹת (שְׁלָה) א"כ ה"ה וּכ"ש שְׁנֶאֱמָנָת לְהַכְשִׁיר אִף אִם אָבְדָה חֲזַקְתָּהּ. אִף רֹב הַפּוֹסְקִים דְּלַעִיל שְׁפָתָבוּ בְּטַעֲמָא דְנֶאֱמָנָת עַל הַבַּת מִשּׁוּם דְּמַהֲנֵי חֲזַקַּת פְּשָׁרוֹת דְּאָמָה.

ע"כ לֹא ס"ל הָכֵי. (וְעַל הָר"ן צ"ע שְׁנֶרְאָה פְּסוּתָר ד"ע שְׁבַפ"ב דְּכַתּוּבוֹת פְּתַב ג"כ פְּהוֹסְקִים הִלְלוּ וְכַנ"ל).

וְטַעַם הַחִילּוּק בֵּין לְהַכְשִׁיר לְבֵין לְפִסּוּל לְפּוֹסְקִים הֵנ"ל פְּשׁוּט דְּלִהַכְשִׁיר מְסִייעַ הַחֲזָקָה מִשָּׂא"כ לְפִסּוּל. וְכֵן מְבֹאָר בְּד' רִיטְב"א וּנ"י בִּיבְמוֹת.

וּבִלְא"ה דְּבָרֵי הִמ"מ וְר"ן שְׁמִשְׁמַע דַּס"ל דְּשִׁתּוּקֵי אָסוּר בְּמִמְזַרְת מְדֹאוֹרֵייתָא צַע"ג כְּמוֹ שְׁתָּמָה הִב"ש סי' ד' סקל"ט (וע' בס' יד אהרן). וּמ"מ לְשִׁיטְתָם זֶה יֵשׁ לוֹמַר דְּאִין פְּנוּנְתָם לְדִיוקָא הֵנ"ל אֵלֹא דְקוּשְׁטָא קְאָמְרֵי בְּחִילּוּק פְּשׁוּט יוֹתֵר לְשִׁיטְתָם.

דְּגַם אִלּוּ הִנֵּה חֲזָקָה מְסִייעַ לְפִסּוּל אִינְה נֶאֱמָנָת לְהַקֵּל בְּדֹאוֹרֵייתָא. אָבֵל מ"מ גַּם לְהַקֵּל בְּדַרְבְּנֵי אִינְה נֶאֱמָנָת כ"א בְּצִירוּף הַחֲזָקָה (וְהָר"ן יוֹכִיחַ פְּנ"ל).

אִי נִמְי אֶפְשָׁר דַּעְתָּם דְּלְפִסּוּל הִיָּה רְאוּי לְהִיּוֹת נֶאֱמָנָת גַּם נֶגַד הַחֲזָקָה (דְּהוֹדָאת בַּע"ד פְּמָאָה עֲדִים) וְכֵן מִשְׁמַע קְצַת מִמ"ש הִמ"מ דְּהִיָּה נֶרְאָה דַּכ"ש לְפִסּוּל כו'. וּבְאָמַת לְכֹאוֹרָה ע"כ לְפָרֵשׁ עַד"ז.

דְּאִם נֹאמַר דַּס"ל דְּכָל הַחִילּוּק הוּא רַק בֵּין דֹּאוֹרֵייתָא לְרַבְּנֵי. וְאִין מִשְׁגִּיחִין כָּלֵל בְּחֲזָקָה. אוֹ דְמִתְרִי בַּע"י חֲזָקָה וּבְדַרְבְּנֵי. אָבֵל בְּדֹאוֹרֵייתָא אִפִּי בְּצִירוּף חֲזָקָה אִינְה נֶאֱמָנָת פְּנ"ל. קֶשֶׁה טוֹבָא הָא עֵיקַר דִּינָא דַּר"ג בְּפִנוּיָה אֶתְמַר וּלְעַנְיָן פְּסוּל זוּנָה לְכַהֲנֹנָה שְׁזָהוּ דֹאוֹרֵייתָא (כְּמִבְּנֵי בְּרַמְב"ם רפ"ז וּפ"ח). וּמ"מ נֶאֱמָנָת לְהַכְשִׁיר.

וְא"כ לְמָה אִינְה נֶאֱמָנָת לְפִסּוּל אִף אִם הוּא קוֹלָא בְּדֹאוֹרֵייתָא (לְשִׁיטְתָם) אַע"כ לְכֹאוֹרָה דְּגַם לְדִידָהוּ הָא דְנֶאֱמָנָת לְהַכְשִׁיר הוּא בְּצִירוּף חֲזָקָה וְלִכְּנֵן גַּם בְּדֹאוֹרֵייתָא נֶאֱמָנָת. אֵלֹא דַּמ"מ סְבָרְתָם דְּלְפִסּוּל הִיָּה רְאוּי לְהֶאֱמִינָה גַּם נֶגַד הַחֲזָקָה.

אִם לֹא מְפָנִי שְׁהוּא דֹאוֹרֵייתָא פְּנ"ל. וְיִדְעָתִי שְׁזָה דוֹחַק אָבֵל מָה אַעֲשֶׂה כו': שׁוּב רְאִיתִי בְּתו' רַע"ק אִיגְרָר ז"ל פ"ד דְּקְדוּשִׁין מ"ח וּבִתְשׁוּבוֹתָיו סְס"ה שְׁבִיָּאָר דְּבָרֵי הִמ"מ.

דְּאִף דְּנֶאֱמָנָת לְהַכְשִׁיר לְכַהֲנֹנָה שְׁהוּא דֹאוֹרֵייתָא וְהִינּוּ מִשּׁוּם צִירוּף חֲזָקָה פְּנ"ל. מ"מ בָּא לְתַרְזֵן מ"ש הַרְמַב"ם שָׂא"א שְׁאוּמְרַת לְנִכְרֵי נִבְעֵלְתִי נֶאֱמָנָת אִף דְּלִיכָא בְּזָה חֲזַקַּת פְּשָׁרוֹת.

וא"כ למה אינה נאמנת לפסול מש"ה חילוק בין דאורייתא לדרבנן ולפ"ז בדרבנן נאמנת להכשיר גם בדליפא חזקת פשרות. ומעין זה פתב בסי' ק"א (דפ"ח ע"א) ובנה ע"ז יסוד לדינא להקל דלגבי הולד (שהוא דרבנן) לא בעי חזקת פשרות.

אבל פי' זה נדאי דחוק בדברי המ"מ שעיקר דבריו אלה הן בהי"א באריכות ושם לא הוזכר עדיין פלל דין א"א הנ"ל עד הי"ט. ושם בהי"ט לא הזכיר פלל מחילוק זה.

וכ"ש הר"ן לא הביא פלל דברי הרמב"ם שבהי"ט כ"א דבריו בהי"א י"ב. ואיך יקשה ממה שלא הביא פלל.

גם לא אדע איך יפסוק הדין עפ"ז. ונהרי רוב הפוסקים כתבו שטעמא דנאמנת על הולד הוא משום חזקת פשרות דאם מהני פנ"ל.

ומפח זה נתקשו ונדחקו רוב הראשונים בהיא דינאי. ואיך נחליט דא"צ פלל לחזקת פשרות.

ושוב ראיתי שם בסי' קכ"ה ובתוס' רע"ק שהזכיר מהא דנאמנת להכשיר בתה לכהונה. ושע"כ הוא משום חזקת פשרות שלא מהני לבתה.

ומוכן דמ"ש בסי' ק"א פשיטות דלגבי הולד לא בעי חזקת פשרות היינו רק לענין פסול שתוקי בקהל דהוי דרבנן. אבל בהא דר"ג דאמרי' (לר"י) דמכשיר גם בבתה דשם איירי הפל בפסול כהונה מדאורייתא.

שם באמת ע"כ הטעם משום חזקת פשרות דהאם. וא"כ גם מהתוס' ושאר פוסקים הנ"ל אין ראיה דפליגי אהא דבדרבנן לא בעי חזקת פשרות.

אבל מ"מ קשה פנין דהא דמכשיר ר"ג בבתה ע"כ הוא משום חזקת פשרות מנ"ל להרמב"ם דגם בדליפא חזקת פשרות נאמנת בדרבנן פנין שאין זכר לנה בגמרא. והמ"מ הביא ראיה מדאמרינו בקדושין גבי שתוקי דאם אומרת לכשר נבעלתי נאמנת ולא אמרי' לכשר או לפסול כו'.

ולפי הנ"ל אין ראיה משם דיש לומר משום חזקת פשרות דהאם (וכדמשמע בגמרא שם דע"ד ודע"ה דהא דשתוקי ודשמואל בארוסה עם הך דר"ג כולא חד). וכן בהי"ט פתב שנה נלמד משתוקי כו' ולפי הנ"ל אין ראיה פנ"ל.

גם פנין דלר"א דא' דר"ג פוסל בבתה נדאי היינו גם לקהל כדמשמע מהא דמותיב לר"י מדתנא ד"ה הולד שתוקי כו' וכדמשמע נמי מדהביאו הרי"ף ורא"ש ושאר פוסקים ראיה דקיי"ל כר"י מהא דקיי"ל פאבא שאול שהי' קורא לשתוקי בדוקי כו'.

מפלל דר"א לא ס"ל פאבא שאול. ואם איתא נמצא פליגי ר"א ור"י בתרתי דלר"א חזקת פשרות דאם לא מהני לבת.

וגם בדרבנן בעי חזקה ור"י פליג אפרנוייהו ומנלן פלוגתא אחת שמענו שתיים לא שמענו. גם א"כ אין ראיה מהא דאבא שאול דהלכה כר"י במה דס"ל דחזקת פשרות דאמה מהני לבתה.

א"ו אין חילוק בין דאורייתא לדרבנן ולכ"ע בעי' חזקה רק פליגי אי מהני חזקת פשרות
האם לבתה. וקיי"ל כר"י (דקאי פאבא שאול) דמהני.

אף הרי הגאון ז"ל לכאורה שפיר הקשה מהא דהרמב"ם הי"ט הנ"ל. ונהי דמה ששהחליט
דהתם ליפא חזקת פשרות פיון שהאם ודאי נתחללה (גם ע"י העו"ג).

נראה דזהו עפ"מ שהחליט בסי' צ"א הנ"ל דכל שאין נ"מ להאם שוב לא מהני חזקת
פשרות דידה גם לבתה. ויש לומר דהרמב"ם לא ס"ל הכי אלא ס"ל פיון דע"ע היתה
האם בחזקת שלא נבעלה כלל לכן גם עתה שגם לדבריה נבעלה ולגבי דידה אין נ"מ בין
ישאל לעו"ג וינצאה מחזקת פשרות דידה לעצמה מ"מ מהני חזקת פשרות שהיה לה
מקודם לגבי הולד ולהאמינה שלעו"ג נבעלה כדי להכשיר הולד (וע"ש ססי' ק"ג בהגהה
במ"ש שדבר זה צריך תלמוד כו' שגרא קה דנד"ד דמספקא ליה).

אבל מ"מ גם לפ"ז הרי בנד"ד ג"כ בכה"ג הוא ושמעין מדברי הרמב"ם וטוש"ע דמהני
כו': אף לכאורה צדיין יש לומר שחזקת פשרות דאם לא מהני בכה"ג וכדס"ל להגאון
בסי' צ"א. וזה דהרמב"ם שאני דיש לומר דא"צ כלל לחזקת פשרות דהאם.

דיש לומר דמייירי שהאב א' על בן שפכר נולד שאינו בנו. וא"כ הרי הי' להבן בעצמו
חזקת פשרות.

דלא דמי להך דר"ג דאייירי בפנויה שנתעברה שמיז נופל הספק ממי נתעברה. לכן שפיר
אמרי' (שם בכתובות י"ג ב') דבתה לית לה חזקת פשרות.

וגם בהיה דינאי ע"כ מייירי נמי שפכר אמרו אישתבאי קודם שנולד ינאי כמש"ש
הפלאה בקדושין ס"ו ועי' שט"מ בכתובות כ"ו ב' בשם רמ"ה (דמ"א סע"א). אבל הבן
שפכר נולד מאב ואם ודאי מחזקי' ליה בכן בעלה עד הגדת האב.

לכן אף עתה שהאב נאמן שאינו ממנו. מ"מ היא נאמנת לתלות בעו"ג ולהכשיר הולד
להעמידו בחז"כ שהיה לו ע"ע: [ולכאורה יש לומר דמיז שהגיד האב.

איתרע חזקת פשרות שלו. לא מיבעי לדעת הטוש"ע דבלא אמירתה היה ודאי ממזר
אלא אף להרמב"ם לפמ"ש הב"ש שם סקנ"ב דהוי ספק.

מ"מ החזקה ודאית פכר איתרע ולא נקרא חזקה לפמ"ש הפ"י ריש חולין ובכמה דוכתי.
(ומ"ש התוס' ריש גדה רע"ב ויש לומר כו' ע"ש היינו לענין דטמאה ודאי זהו מנגד
לחזקה אבל לענין להכשיר בנדאי ג"כ אין החזקה מסייע פיון שפכר איתרע החזקת
פשרות דנדאי עכ"פ כו').

ואף דהפ"י ס"ל (ג"כ) דבכה"ג ע"א נאמן היינו משום דהוי פליפא חזקה כלל. וא"כ גם
בנד"ד נאמנת וכשיטתי' דגם בדבר שבערוה נאמן ע"א בכה"ג כמ"ש בקדושין דס"ו.

ולדידיה היינו ענין לברר דנאמן ע"א כמ"ש הר"ן בסוגיא דקדושין ס"ג ב' וע"ש בפ"י
ד"ה א"ר נאמן ליתן גט כו'. אף מבואר בפ"י דחולין שאין פן דעת הראשונים ז"ל.

וגם בהא דינאי מבואר דלהתוס' נרוב הפוסקים הא דר"ג מכשיר בבתה הוא משום חזקת
פשרות דאמה הרי דבעי' חזקה דוקא. אבל מה שגם בלי אמירת' הוי ספק לא אמרינו

דלִיְהוּי פְּלִיפָּא חֲזָקָה כָּלֵל וע"א נֶאֱמָן וְאוּלַי ס"ל דְּבִדְבָר שְׂבַעֲרֹנָה גַם פְּלִיפָּא חֲזָקָה כָּלֵל
לֹא מְהִי ע"א כו' או דְּעֵדוּת הָאֵם גֵּרַע מֵע"א דְּעֵלְמָא.

וְכַאֵן ע"י הַגְּדַת הָאֵב אֶפְשָׁר דס"ל דְּלֹא אִיתְרַע חֲזָקַת פְּשָׁרוֹת דְּבִן ע"י הַסְּפֵק שְׁהֵטִיל הָאֵב
וְלְכַאוּרָה הִינּוּ טַעְמָא מִדְּנֶאֱמָן לִיתָן גַּט בְּסוּגְיָא דְקִדּוּשִׁין ס"ג ב' הַנְּל (אֵלֹא דְבָרִין שָׁם
לֹא מִשְׁמַע כּו'.

ומ"מ לְכַאוּרָה כָּאֵן דּוּמָה מִמֶּשׁ לְהֵתָם יְהִיָּה מְאִיזוּ טַעַם שְׁיִהְיָה). וַיֵּשׁ מְקוּם לּוֹמֵר לְכַאוּרָה
דְּלִפְמ"ש הָרֵאשׁוֹנִים בְּסוּגְיָא דְכְּתוּבּוֹת כ"ו ב' ע"ש בִּשְׁט"מ דְתַרִי וְתַרִי אַעֲפ"י שְׁתַּרִי כָּאוּ
תְּחִילָ' וְאִזּוּ וְדַאי הִיוּ נֶאֱמָנִים מ"מ לֹא נִקְרָא עי"ז חֲזָקָה כו' ע"ש.

א"כ יֵשׁ לּוֹמֵר דְּמַהֲי טַעְמָא גַם הַגְּדַת הָאֵב בְּסוּגְיָא דְקִדּוּשִׁין ס"ג הַנְּל לֹא נִקְרָא חֲזָקָה
עי"ז. וְנִשְׂאָר חֲזָקַת פְּנוּיָה דְקוֹדֵם וְכִשְׂאוֹמֵר זֶה אֲנִי קוֹדֶשְׁתִּיהָ נֶאֱמָן.

וא"כ ה"ה הָכָא בְּהַגְּדַת הָאֵב לֹא אִיתְרַע הַחֲזָקָה וּמַהֲיָמְנָה לְהַכְשִׁיר הַבֵּן. אַף אֶפְשָׁר הֵתָם
שְׂאֵנִי דְלִפִּי דְבָרֵי הָאֵב ג"כ עכ"פ אִיפָּא מִיַּעוּט הִיתָר בְּרוּר הִינּוּ אוֹתוֹ שְׁקִידָשׁ' לְכּוֹ אַח"כ
כו' מְבָרַר כו' וּמִשָּׂא"כ בְּנִד"ד וְכֵן בְּפְנוּיָה דר"ג וְכַה"ג הָרֵי הַפֶּל סָפֵק כו' וּבְכַה"ג אוּלַי
לֹא נִקְרָא מְבָרַר אֵלֹא מְעִיד כו' וצ"ע בְּדִינִים אֵלּוּ הָעֲמֻקִּים וּמְסוּפָקִים בְּיַדִּינוּ.

והפ"י עֵינְקוֹרוֹ סְמִיף אֶקְוֹנְטָרְס כָּלֵל גְּדוֹל שְׁלוֹ וְאִינוּ תַח"י. וְדַרְף כָּלֵל נִרְאָה דְהָף דְהַרְמָב"ם
הי"ט דוּמ' לְהֵיָא דְקִדּוּשִׁין ס"ג ב' דְּנֶאֱמָן יְהִיָּה מְאִיזוּ טַעַם שְׁיִהְיָה ה"ה הָכָא כְּשִׂאֵמֵר
הָאֵב אִינוּ בְּנִי אַחַר שְׁנוּלֵד כו'.

אֵלֹא דְלִפ"מ דְּמִשְׁמַע מִפ"י הִינּוּ טַעְמִין דְּכָל שְׁהוּטֵל סָפֵק ע"א נֶאֱמָן דְּמִקְרֵי לְבָרַר כו'.
וְזֶה נִרְאָה דְאֵזוּל עֲפ"מ שְׁתִּירָץ פִּירֵשׁ"י גַבִּי יִנְאִי דְבָהָא דר"ג הוּא מְדִין ע"א נֶאֱמָן (לְבָרַר).
וא"כ א"צ חֲזָקַת פְּשָׁרוֹת. (וצ"ע שְׁכַפ"י דְכְּתוּבּוֹת כ"ו ב' מִשְׁמַע דס"ל דְּכּוּלִי טַעְמִי בְּעִי
אֵלֹא דְחֲזָקַת הָאֵם לְחוּד לֹא מְהִי.

אָבֵל מ"מ גַּם חֲזָקַת הָאֵם בְּעִי וְגַם בְּקִדּוּשִׁין ס"ו כְּתִב דְּלֹא הוּי חֲזָקָה מְעַלְלִי כו' יֵשׁ לּוֹמֵר
דמ"מ בְּעִי ג"כ חֲזָקָה זֹו וצ"ע). אָבֵל לְהַתּוּס' וְשִׂאָר פּוֹסְקִים וְדַאי מִשְׁמַע דְהָא דְמְכָשִׁיר
ר"ג בְּבַתָּה הוּא מְחַמַּת חֲזָקָה דְאֵמָה.

וא"כ ע"כ לֹא מְהִי בְכַה"ג לּוֹמֵר דְּנִקְרָא לְבָרַר כו'. וְעַכ"ז בְּהָא דְקִדּוּשִׁין ס"ג ב' נֶאֱמָן יֵשׁ
לּוֹמֵר דַּה"ה בְּהָא דְהַרְמָב"ם אַחַר שְׁנוּלֵד כו' דוּמ' לְזַה כו'.

א"ה בְּהַגְּהָה זֹו קִיָּצַר מְאֹד וְכ' רַק ר"פ וְרָמְזִים. וְעִי' מ"ש בְּזֶה בְּתוּשׁוֹ אַחֲרַת לְסִי' קַנ"ב
וּמִשְׁם יוֹבֵן דְבָרִין].

אַף בְּאֵמַת הַמְּעִיָּין בְּרַמְב"ם שָׁם יִרְאָה דמ"ש אָמַר הָאֵב אִינוּ בְּנִי כו' אֲדַלְעִיל קָאִי שְׁכַתְּב
א"א שְׁהִיָּתָה מְעוּבָרַת וְאֵמָרָה עוּבָר זֶה כו'. וְע"ז כְּתִב אָמַר הָאֵב כו' דְּמִשְׁמַע דְהַפֶּל קָאִי
כְּעוּדוֹ עוּבָר.

וְכֵן גַּם לְשׁוֹן הַטּוֹש"ע שְׁכַתְּבוּ הָאֵב שְׂאֵמֵר עַל הָעוּבָר כו' או עַל א' מְבַנְיוֹ כו' וְאֵם הִיא
אוּמְרַת כו' מִשְׁמַע דְגַם עַל עוּבָר קָאִי הָא דָּאֵם הִיא אוּמְרַת כו'. וְא"כ דּוּמָה לְכַאוּרָה לְהִיָּתָה
מְעוּבָרַת דר"ג.

דליפא חזקת פשרות מצד העוֹבֵר עֲצָמוּ עכ"פ. ונהגם דמצד הסבֵרא יש לחלק דהתם בדר"ג ודאי נופל הספק מיד משא"כ הכא בא"א גם בעוד העוֹבֵר בְּמַעֲיָה לְכַאוּרָה שִׁינְדָּה לומר חזקה עליו שֶׁמִּבְעֵלָה הוא כו'.

אף הרי תלמוד ערוף הוא בקדושין ע"ח ב' לא מיבְעֵי כו' אלא אפי' עוֹבֵר דלית ליה חזקה כו' והיננו ע"כ משום דעוֹבֵר אינו עולה בשם ואין לו נ"מ אם פֶּשֶׁר או פסול לא שִׁינְדָּה לומר דאימתחזק (בפי העולם) בחזקת פשרות והן אמת (שזהו קצת נגד הסבֵרא).

ולכאורה) יש לומר דלא אמרי הכי אלא בדרף צריכות' אבל לא לעיקר הדין. ותדע שְׁהָרִי גם בלא"ה הרי קיי"ל כר' יוחנן דר"ג מכשיר גם בבתה והיננו משום דחזקת פשרות דאמה מהני כנ"ל.

א"כ גם פאן הרי יש לעוֹבֵר חזקת פשרות דאמו עכ"פ אע"כ רק דרף צריכות' אמרי' דמ"מ לא דמי לכן שפכר נולד ויש לו לעצמו חזקת פשרות ממש משא"כ בעוֹבֵר הוי רבותרא עכ"פ. א"כ יש לומר ג"כ דגם מצ"ע שִׁינְדָּה חזקת פשרות לעוֹבֵר אלא דמ"מ הוי רבותרא נגד בן הנולד כו'.

ועי' תוס' חולין י"א סע"ב ובכורות ד"כ ב' דחשיבי חזקה לנולד בהמה שְׁהָרִי חולין במעי אמו כו'. ולכאורה ה"ה פאן בעוֹבֵר דאִשָּׁה שִׁינְדָּה חזקה.

אף באמת קשה להעמיד יסוד נגד פשטות דברי הגמרא דאמרי' דעוֹבֵר לית ליה חזקת פשרות. (ומדברי התוס' הנ"ל אין ראיה כ"כ דמשמע שם דלא ברירא להו כ"כ ע"ש וגם לדינא קיי"ל ביו"ד סי' שי"ו דחלב אינו פוטר ואולי היננו משום דחזקה דנולד במעי אמו לא חשיב חזקה.

גם יש לומר דלא דמי דהתם במעי אמו הנה ודאי חולין. אבל פאן מה שְׁהָרִי מוחזק אז רק בעינינו יש לומר דלא חשיב אז לקרות עליו שם חזקת פשרות מצד זה כו').

ועי' בדברי רמ"ה שבשט"מ דכתובות כ"ו ב' הנ"ל (דמ"א סע"א) דמשמע דכל פמה דלא אימתחזק בכְּהֵנִי לא נקרא חזקה לענין פסול פהונה וא"כ ה"ה לענין פסול קהל בעי' דליתחזק בהכשר לקהל עכ"פ ולא בעודו עוֹבֵר כו'.

פלוו ש' דבר שדברי הרמב"ם הי"ט וטוש"ע סכ"ט לא מיתוקמי שפיר מצד חזקת פשרות דהבן או דהעוֹבֵר עֲצָמוּ וצדקו דברי הגאון ז"ל דמזה משמע דס"ל להרמב"ם וטוש"ע דלא בעי' חזקת פשרות פלו וכו' דעת רש"י והרא"ש דלעיל.

שְׁהָרִי חזקת פשרות דאמו ליכא פאן שגם לדבריה נתחללה כד' הגאון. (או עכ"פ ס"ל דגם בכה"ג מהני חז"כ דאמו אעפ"י ש'לעצמה אין נ"מ מזה וא"כ ה"ה בנד"ד פדלעיל): אלא פנין שעכ"פ מהרבה פוסקים הנ"ל דמשמע דס"ל דבעי' דוקא חזקת פשרות דהאם משמע דפליגי על הרמב"ם וטוש"ע בזה (אם לא שפאמר כנ"ל דהיננו טעמא דהרמב"ם דגם בכה"ג מהני חזקת פשרות דאם א"כ אין ראיה משאר פוסקים הנ"ל דפליגי אלא ש'לכאורה הוא נגד הסבֵרא קצת וגם הגאון לא ס"ל הכי).

וגם מה שפי' הגאון עפ"ז דברי המ"מ והר"ן פכר נתבאר דלא נראה פן. (ובפרט הר"ן שבפ"ב דכתובות דכ"ב ב' פתב ג"כ מצד חזקת פשרות דאמו כו' כנ"ל).

וּכְבָר עֲלֵה ע"ד לומר דהמ"מ וְהָר"ן כ"כ לְשִׁיטת הַרְמַב"ם דס"ל דְּהָא דְסָפִיקָא דְאִוְרֵייתָא
לְחֻמְרָא הוּא מְדַרְבְּנָן וְנִלְיָף לָהּ מְסַפֵּק מִמְזָר כמ"ש הַרְשֵׁב"א בתוה"א וּבְקַדְוִשִׁין דע"ג.
וּכְבָר פָּתַב מֵהֵרִי"ט וּפּר"ח בְּכֻלְיָ ס"ס דְּהֵינּוּ בְּדִלְיָפָא חֲזָקָה כָּלֵל אָבֵל בְּדִאִיפָא חֲזָקָה
לְאִיסוּרָא מוֹדָה דְּהֵי דְאִוְרֵייתָא.

וּא"כ יֵשׁ לומר דמ"ש שְׁהַחֲלוּק בֵּין לְהַכְשִׁיר לְבִין לְפָסוּל הוּא מְשׁוּם דְּזֵה דְרַבְנָן וְזֵה
דְאִוְרֵייתָ' הֵינּוּ הֵךְ דְּחֲזָקָת פְּשׁוּת ר"ל דְּלִהַכְשִׁיר דְּמַסְיַע הַחֲזָקָה מִש"ה גַּם בְּלֹא אֲמִירַת'
הוּי דְרַבְנָן.

אָבֵל לְפָסוּל וּלְהַתִּירוֹ בְּמִמְזָרָת פִּינּוּן שְׁזָה מְנַגֵּד לְחֲזָקָת פְּשׁוּת ע"כ הוּי דְאִוְרֵייתָ' גַּם
לְהַרְמַב"ם. וְשָׂאָר פּוֹסְקִים דס"ל שְׁתוּקִי בְּמִמְזָרָת הוּא דְרַבְנָן הֵינּוּ מְשׁוּם הַדְרָשָׁא דְבַקְהָל
נְדָאִי כו' וס"ל דגוזה"כ הוּא.

אָבֵל הַרְמַב"ם ע"כ לָא ס"ל דְרָשָׁא זֹו (עִי' יד אַהֲרֹן) דאל"כ נִלְמַד מְזָה לְכָל הַתּוֹרָה גַּם
נִגְדַּד הַחֲזָקָה כְּדָרְךָ שְׁלוּמַד מְסַפֵּק מִמְזָר בְּיִשְׂרָאֵלִית כו'. וּלפ"ז א"ש נָמִי לְשִׁיטָתוֹ הָא דלר"ג
נֶאֱמַר בָּהּ וּבְכַתְּמָה לְעַנְיָן פָּסוּל לְכַהֲנָה דאעפ"י דְּזוֹנָה לְכַהֵן אִיסוּר דְאִוְרֵייתָא מֵה בְּכָרְךָ
מ"מ הַסָּפֵק הוּא דְרַבְנָן כְּבָכֵל הַתּוֹרָה וּא"ש נָמִי הֵךְ דְּהַרְמַב"ם הִי"ט דְּהַפֵּל הֵינּוּ מְשׁוּם
דְּכָל דְלִיפָא חֲזָקָה לְאִיסוּר עכ"פ הוּי דְרַבְנָן וּמֵהִימְנָה.

אֵלָא דְשׁוּב רְאִיתִי בִּס' שֵׁה"מ בֵּה' ט"מ (דנ"ב ע"ד) שְׁרָצָה ג"כ לומר מֵעֵין הַנְּ"ל וְחִזַּר בּוֹ
מְדַבְּרֵי הַמ"מ שָׁם הַכ"ו וְשָׁכַח גַּם אֲסוּפֵי דְאִיסוּר בְּמִמְזָרָת ד"ת. וְשָׁם לִיפָא חֲזָקָה כָּלֵל.

וְנִרְאֵה דְהֵדִין עִמּוֹ אָבֵל מ"מ דְבָרֵי הָר"ן אֲפָשָׁר לְתַרְץ כְּנ"ל וּא"ש נָמִי מ"ש בַּפ"ב
דְּכַתּוּבוֹת כְּנ"ל דִּישׁ לומר דמ"ש בַּפ" ע"י הוּא רַק אֲלִיפָא דְהַרְמַב"ם אָבֵל אִיהוּ לָא ס"ל
כְּנוֹתִיָּה בְּהָא אֵלָא כְּהַרְשֵׁב"א דְכָל סָפֵק אִיסוּר מְדִאִוְרֵייתָא.

כמ"ש בַּסָּפֵק דְקַדְוִשִׁין גְּבִי עֲרָלָה בְּחוּ"ל הַלַּמ"מ. וְע"כ הָא דר"ג מְכַשִּׁיר בָּהּ וּבְכַתְּמָה הַפֵּל
רַק מִטַּעַם חֲזָקָת פְּשׁוּת דְנִקְא.

וּא"ש נָמִי הָא דְהָר"ן שָׁם בַּפ' ע"י גּוּפָא כְּתַב בְּסִמּוּף לְהַנְּ"ל דְשְׁתוּקִי בְּמִמְזָרָת דְרַבְנָן.
וְכַנְרָאָה שְׁפוּתָר א"ע תוֹף כ"ד אֵלָא דְמִקְוֹדָם לְזֵה כְּתַב אֲלִיפָא דְהַרְמַב"ם וְאִח"כ לְשִׁיטָתוֹ
כו' וְיַדְעָתִי שְׁכ"ז דְחֻסָּק אָבֵל מָה אֲעֻשֶׂה כו' וּפְשָׁטָא דְמִילְתָא בְּאַמַּת מְשַׁמַּע לַפַּע"ד דס"ל
למ"מ וְר"ן דְדְרָשָׁא דְמִמְזָר נְדָאִי כו' וְכֵן בְּקַהֵל נְדָאִי כו' הַפֵּל הוּא דְבָרִים כְּהַנּוֹנֵייתָן ר"ל
לְהַתִּיר שְׁתוּקִי זָכַר בְּיִשְׂרָאֵלִית.

וּמִמְזָר זָכַר בְּשְׁתוּקִית. אָבֵל לָא לְהִיפּוּף ר"ל שְׁתוּקִי זָכַר בְּמִמְזָרָת (וְכֵן יִשְׂרָאֵל בְּשְׁתוּקִית)
יֵשׁ לומר דְּזֵה לָא נִשְׁמַע מִקְרָא וְהוּי דְאִוְרֵייתָ'.

(וְהַרְמַב"ם בַּהִי"א נִקְטַב בֵּן פֶּשֶׁר הוּא. לְפִי הַנְּ"ל דְנִקְא בֵּן וְנָא בַת כו').

וְאִין תִּימָ' כ"כ נִחְלַק בֵּין זָכַר לְנִקְבָה דְכַה"ג מְצִינּוּ שְׁהַקְיָלָה הַתּוֹרָה לְעַנְיָן פָּסוּלִי כְּהַנּוֹנָה
שְׁלֹא הַנּוֹנְהָרוּ פְּשׁוּת לִינְשָׂא לְפָסוּלִים (קַדְוִשִׁין ע"ו) וְכֵן יֵשׁ לומר בְּעַנְיָן פָּסוּל קַהֵל מֵה
שְׁהוּא הַזָּכַר בְּנַחֲוֹת דְרָגָא נִגְדָה לָא הַקְפִּידָה תּוֹרָה אָבֵל לָא לְהִיפּוּף.

והגם שלכאורה הדבר תמוה פניו דלהרמב"ם בכל התורה ספק דאוריין רחמנא שריא למה יהיה שתוקי אסור בממזרת ד"ת אף בלי דרשא. יש לומר פניו דיש פאן בשתוקי תרתי דסתרי אם נתיר נו בכשרה ובממזרת.

אפשר שהיה הדין נותן דבכה"ג לאסור בתרנוניהו מדאוריין אף להרמב"ם (ע' הפלגה בקדושין ע"ג בד"ה חד לממזר בשתוקי מ"ש עפ"י דברי התוס' ביצה י"ד ע"ש דמשמע שר"ל דלהרמב"ם יש לומר דאסור מדאוריין בכה"ג).

ואפשר דס"ל להמ"מ דבאמת בכה"ג בשאר איסורים אסור מה"ת בשניהם גם להרמב"ם. ורקא דגלי קרא להכשיר שתוקי בישראלית.

[אבל בממזרת ממילא אסור מה"ת ויותר נראה דאף אם בכה"ג בשאר איסור ים מותר מה"ת בשניהם. מ"מ פאן דגלי קרא להכשירו בישראלית] עשאהו הכתוב בישראל גמור וממילא אסור בממזרת מה"ת וזה מזניק בדברי המ"מ שכתב אבל לפסול פניו דמדאורייתא מותר לבא בקהל ואסור בממזרת כו' ולכאורה מ"ש דמדאוריין מותר אף למותר אלא דעיקר איסור בממזרת נמשך מזה שמותר בקהל כו'.

וא"ש מה שהקשו להרמב"ם ל"ל קרא להתיר שתוקי כו' גם למהרי"ט ופר"ח שכת' דהקא איצטריף קרא להתיר בשניה' יחד (בב"א) קשה גילף מהקא נשאר איסורים כדיליף עיקר היתר ספק מה"ת מהקא כמ"ש הרשב"א.

אבל לפי הנ"ל. א"א ללמוד מכאן היתר לצד א' דמאי חזית כו' אלא דכאן מאי דגלי קרא גלי.

וא"ש נמי דליכא למימר אדיליף מהיתר בישראלית לשאר איסורים להקל. גילף להחמיר בכל ספק מאיסור שתוקי בממזרת.

דאיסור זה ממילא הוא נמשך מקולא דישראלית דא"א להקל בתרתי דסתרי פנ"ל (ומהתימא על מהרי"ט ופר"ח ושאר אחרונים שכתבו בפשיטות שמותר גם בממזרת (ואף בב"א) ולא דיברו כלל בדברי המ"מ והר"ן).

ולפ"ז א"ש נמי הא דר"ג מכשיר בבתה לר"י דיש לומר דא"צ חזקת פשרות רק דגם בענין זונה לכהן ג"כ ספיקא אינו כ"א דרבנן ומהימנה. וכמ"כ בהא דהי"ט הנ"ל א"צ לחזקת פשרות ולכאורה א"ש כל הקנשי' על המ"מ) אלא דלפ"ז גם בהך דרשא דממזר נדאי כו' היה ראוי ג"כ לומר דהיינו דוקא בכה"ג.

שהנזכר ספק מותר בקהל אבל להיפוך שתוקית לישראל אסור מה"ת (פניו דלממזר מותר דדרשא דקהל נדאי כו' וא"א להתיר תרתי דסתרי). וצ"ל לפ"ז דהא דשתוקי בדוקי דאבא שאול ודשמואל הכל כשהולד זכר דוקא (ויהיה נמשך חומרא גדולה היכא דהולד נקבה כו') וזה נדאי א"א דהא דר"ג מכשיר בבתה אף דעיקרא דמילתא לענין פהונה אתמר (דומיא דבה דליכא נ"מ לקהל) אבל נדאי כ"ש דכשרה לקהל אף דנדאי התם הספק היה גם אולי מממזר נתעברה דאל"כ איך א' ר' יהושע שהיא בחזקת מעוברת לנתין וממזר כו'.

גם א"כ מה הקשה ר"א לר"י מפרייטא דבעדות אשה בבתה ד"ה הולד שתוקי הרי בבתה
תניא. ולפי ה"ל בפשיטות יש לומר דבתה באמת יש ספק דאורייתא להתיירא לקהל
ואינה נאמנת.

גם הרי בקדושין דע"ד בעי למימר אהא דאבא שאול דאתי להכשיר בתה. והא דאבא
שאול ודאי לענין הכשר לקהל איירי בספק ממזר.

א"ו בההו דרשא דממזר ודאי כו' לכ"ע אין חילוק בזה בין זכר לנקבה. א"כ ה"ה בדרשא
דלקהל ודאי כו' להכשיר ספק בממזר ג"כ ע"כ אין לחלק בזה בין זכר לנקבה.

אלא מחנונתא דע"כ המ"מ ל"ג בההו דרבא שם בקדושין דע"ג הדרשא דלקהל ודאי כו'
וס"ל פהתו רי"ד כמ"ש בס' יד אהרן. ומ"מ ניתן להאמר ע"ד ה"ל.

דמהא דממזר ודאי מ כו' נלמד שהתורה עשהו פישורא פשר וממילא נמשך מזה שאסור
בממזרת דהוי פתרת דסתרי פנ"ל בשם ההפלאה עפ"י דברי התוס' בביצה (ומעין זה
גבי ס"ס בתוס' דב"ק די"א הובא בשעה"מ ה' מקנאות פלל ה' וכלל ד' וכו' בתוס' דנדה
רדכ"ז ודכ"ט.

ומעין זה גם בדאוריין לכאורה בתוס' דריש נדה וחונין ט' ע"ב ורפ"ח דנזיר דמה שא"א
להיות שניהם טמאים לא נלמד מסוטה). ויתורץ בזה קושית שעה"מ דה' ט"מ ה"ל איך
לא נלמד להרמב"ם שתוקי בממזרת להכשיר אף בלי דרשא ממה שמכשירו בישוראליית.

דלפי ה"ל אדרבה מזה נלמד לאסור דא"א להתיר ב' דסתרי כו' (ויש לומר ג"כ דבעלמא
ג"כ בכה"ג דספיקא להחמיר מה"ת כו' או דרק פאן גרע דהתורה עשהו פישורא ביהדיא
כו'). והא דר"ג מכשיר בבתה א"ש נמי משום דלהרמב"ם ספק זונה לכהן ג"כ דרבנן
וס"ל להמ"מ לפ"ז דר"י מודה לר"א דבבתה ליפא חזקת פשרות אלא שמ"מ פך דינו
שתהיה נאמנת (עי' לשונו פי"ח הי"ג) והיינו מפני שגם בלא דיבורה הוי ספק נרק איסור
דרבנן כשיטת הרמב"ם בכל התורה.

וזהו ג"כ הטעם בהי"ט ה"ל, וא"ש נמי דברי הר"ן שכ"כ רק לשיטת הרמב"ם. אבל
לדידה דס"ל ספ"ק דקדושין דלא פנותיה באמת הא דר"ג מכשיר בבתה בספק זונה
לכהן דהוי דאוריין לפ"ז ע"כ היינו טעמ' דחזקת האם מהני לבת כמ"ש בפ"ב דכתובות
פנ"ל (אלא דלפי מ"ש הפר"ח דהיכא דאיפא חזקת פשרות לכ"ע ספק רק דרבנן יש
לומר דבאמת זה התועל' דחזקת פשרות דאמה דעי"ז הספק רק דרבנן אלא דלכאור'
צ"ע דמדכ' הרשב"א ור"ן דמדאיצטריף קרא לשתוקי בישורא מכלל דבעלמא ספק
מה"ת כו' משמע דגם בכה"ג דשתוקי דאיפא חזקת פשרות (דאמו) הוי הספק מה"ת
וצ"ע ואכ"מ).

ובשתוקי בממזרת ס"ל כמ"ד דדרשי בקהל ודאי כו' והוי דרבנן. כמש"ש בקדושין דע"ג
ומ"מ אינה נאמנת לפסול משום דליפא חזקת פשרות כו' כד' הריטב"א ונ"י ביבמות.

ולפ"ז לשיטתו וכו' לשאר פוסקים דס"ל דבענין חזקה דוקא חולקים אדינא דהרמב"ם
הי"ט ה"ל: ומעתה הרי מצינו פלוגתא גדולה בזה. דהרא"ש (לפמ"ש בסוגיא דפ"פ)

ורש"י דקדושין ס"ו ורז"ה דכתובות כ"ב וְהַרְמַב"ם ומ"מ הַג"ל וכן הטוש"ע שפסקוה
פְּנֻלָם ס"ל דלא בעי' פְּלֵל חֲזַקת פְּשָׁרוֹת (ואף לענין זוּנָה לכהו).

דמ"מ הוי דרַבְּנָן לְשִׁיטת הַרְמַב"ם וְאֶפְשָׁר דִּהְפּוֹסְקִים הַג"ל פְּנֻלָם עוֹמְדִים בְּשִׁיטתוּ בְּזֵה
וּיִתְנַרֵץ מַה שֶּׁהִקְשָׁה בְּמִלְחָמוֹת דְּשִׁיטְתֵינָהוּ כר"א כו' דז"א אֶלָּא דְגַם ר"י לֹא בְּעֵי חֲזַקת
פְּשָׁרוֹת. ומ"מ גְּבִי יֵנְאִי הָרִי בְּאִיסוּר שְׁבוּיָה לְקַהוּנָה מוֹדָה ר"ג כו' פְּרַאֲיִן' בְּרִיָּתָא) לְכֹן
אָף שָׁרְבוּ הַחֹלְקִים וס"ל דִּהְיִינוּ טַעְמָא דר"ג מְכַשִּׁיר בְּבִתָּה לר"י מִשּׁוּם חֲזַקת פְּשָׁרוֹת
דְּאָמוּ.

וּמִמִּילָא מְשַׁמַּע דְּלִדִּידְהוּ לְעוֹלָם אָף בְּדַרְבְּנָן בְּעֵי חֲזַקת פְּשָׁרוֹת דְּנֻקָּא (וְדִלָּא פְּהֵגָאוֹן הַג"ל
בְּזֵה דְּמִשְׁמַע דְּמַחְלָק בֵּין דְּאוֹרֵיָּתָא דְּבְּעֵי חֲזַקת פְּשָׁרוֹת וּבְדַרְבְּנָן לֹא בְּעֵי חֲזַקת פְּשָׁרוֹת
וּלפ"ז אֶפְשָׁר לְעַשׂוֹת פְּשָׁרָה בֵּין הַפּוֹסְקִים דְּלֹא פְּלִיגִי פְּלֵל דְּכָבֵר נִתְבָּאָר דְּלֹא מְשַׁמַּע פֶּן
לֹא בְּדַבְּרֵי הַמ"מ וְר"ן וְלֹא בְּשַׁאֲר פּוֹסְקִים.

וְגַם לֹא בְּגַמְרָא דְּפְלוּגְתָּא א' שְׁמַעְנוּ בֵּין דר"א לר"י וְלְדַבְּרֵי בְּתַרְתֵּי פְּלִיגִי וּכְבָר נִתְבָּאָר
דא"כ לֹא א"ש רֵאֲיִת הָרִי"ף וְרֵא"ש מְהָא דְּאָבָא שְׁאוּל דְּלֹא כר"א כו'). מ"מ יֵשׁ מְקוֹם
סְמִיכָה לְהַקְל בְּשִׁתּוּקֵי בְּיִשְׂרָאֵל שְׁהוּא שְׁעַת הַדְּחַק הַגְּדוֹל עַפ"י הַפּוֹסְקִים הַג"ל דא"צ
לְחֲזַקת פְּשָׁרוֹת דְּאָם כו' (לְכֹן אָף דְּאִתְרַע וּכְנַד"ד וְכַה"ג).

אָבֵל מ"מ בְּנַד"ד דְּעֵיקָר הַשְּׁאֵלָה לְע"ע לְעַנְיָן חֲלִיצָה דְּלִיכָא שֶׁה"ד (מְלַבֵּד שְׁנִיתְבָּאָר לְעִיל
דא"כ הָרִי לֹא קִי"ל כר"ג כ"א בְּדִיעֵבַד וְהוֹלֵד פְּדִיעֵבַד דְּמִי כו' אָבֵל חֲלִיצָה לְכַתְּחִילָה
הוּא רַק שֶׁהַב"ש מִיְקַל וְצ"ע וְנִתְבָּאָר לְעִיל).

הָרִי לְפִי הַג"ל יֵשׁ לְחֹשֶׁשׁ בְּזֵה לְהַרְבֵּה פּוֹסְקִים חֲחֹלְקִים פְּנ"ל. וְאָף הַגְּאוֹן דְּמִשְׁמַע דַּס"ל
דְּלֹא פְּלִיגִי פְּנ"ל מ"מ חֲזִינָן דְּלֹא ע"ז לְבַד סְמִיךְ גַּם לְעַנְיָן הַכָּשֵׁר הוֹלֵד לְקַהֵל אֶלָּא עֵיקָר
נִרְאָה דְּסְמִיךְ אַס"ס דְּסַפְקָא מְעו"ג כו' א"כ לְעַנְיָן הַחֲלִיצָה דְּלֹא מְהַנִּי פְּלוּם הַס"ס הַג"ל
דְּגַם אִי מְעו"ג לֹא דִידְיָה הוּא עכ"פ (וְאִדְרַבָּה לְכַאוּרָה עַפ"ז יֵשׁ לוֹמַר דְּאִזְלָא הַסְּבָרָא
דֶּהב"ש דְּאִין לְחַלְק כו' וְנִתְבָּאָר לְעִיל).

וְגַם לֹא הָרִי שֶׁה"ד פְּלֵל נִרְאָה דְּאָף הַגְּאוֹן יוֹדָה דְּלֹא סְמִיכָן עַל אֲמִירְתָּה בְּזֵה. פֶּל פְּמָה
דְּלִיכָא חֲזַקת פְּשָׁרוֹת הָאָם פְּמוֹ שְׁנַת' לְעִיל: סִימָן מ"ד נְצַטְוִיתִי ע"י גִּיסִי שִׁי לְעִינָן
בְּתַשׁוּבוֹת רַבִּינוּ הַגְּאוֹן הָאֱלָקִי ז"ל.

וְעִינָתִי בְּתַשׁוּבָ' דַּסִּי ל' (דְּפּוֹס זִיטְאֵמֶר) וַיֵּשׁ לְהַתְּלַמֵּד שָׁם בְּהַבְּנַת דְּבָרָיו וּלְשׁוֹנוֹ הַקְּדוּשׁ.
וְלֹא אֶקְרִיב לְפָנָי ב"ק שִׁי רַק סְפִיקוֹתֵי בְּעֵיקָר הַדִּין מַה שְׁיִסְחַדְשׁ לָנוּ: בְּעַנְיָן הַסְּתִירָה
שְׁבֵרָה"ר לֹא סְתִירָה הִיא אִפִּי בְּלִילָה (וּבְדַרְבְּנָן כו').

וְהִנֵּה אִילוּלֵי דְּבָרָיו הַקְּדוּשִׁים הֵייתִי מְפַקְפַק בְּזֵה. וְאַתְחִיל בְּסְתִירָה בְּרַה"ר בְּלִילָה.
לְכַאוּרָה פִּינּוֹן שְׁבַגְלִיּוֹן תּוֹס' דְּרִישׁ נִדָּה בְּשֵׁם יְרוּשְׁלַמִּי אֲמָרָה דְּהָרִי כְּרַה"י. וְכֹן הוּא בְּתוֹס'
דְּסוּטָה כ"ח ב'.

קָשָׁה לְדַחֹת זֶה מִפְּנֵי הַתּוֹס' דְּנִדָּה שְׁלֹא הַזְּכִירוּ הִירוּשׁ' פְּלֵל. (וְאוּלַי אִישְׁתְּמִיט לְהוּ אֶז
לְפִי שְׁעָה וְאוּלַי הֵם עֲצָמָם הִגִּיהוּ אַח"כ בְּגַלְיוֹן בְּשֵׁם הִירוּשׁ') וְהַגַּם שְׁהַתּוֹס' פְּתַבּוּ פֶּן פְּדִי
לְתַרְץ הֵיכִי יִלְפִינּוּ לְטַהַר בְּרַה"ר אִפִּי בְּדִלְכָא חֲזַקָה.

בְּאֵמֶת הָא דְּבֵרָה"ר טְהוֹר אָף בְּדִלְיָפָא תְּזַקָּה לְאוּ דְּבַר בְּרוּר הוּא כְּלָל וְהַתּוֹס' לֹא הִשְׁווּ דְּבֵרֵיהֶם בְּזוּהָ בְּכַמְהָ דְּזוּכְרֵי וְעֵיקָר הַשְּׁעָרֵי בְּזוּהָ לְפָנֵי הַיָּינוּ דְּבִקָּא דְּקִי"ל דְּסַפֵּק טוּמְאַה בְּרַה"י טְמֵא וּבְרַה"ר טְהוֹר וְגַמְרֵי לְהָ מְסוּטָה יֵשׁ מְקוּם סַפֵּק מְהוּ עֵיקָר הַלְיָמוּד מְסוּטָה אִי צַד הַחֲמוּרָא דְּרַה"י אוּ צַד הַקָּל דְּרַה"ר (אוּ תַרְנוּנְיָהוּ) (וַיֵּשׁ לְעֵינַי מ"ש תּוֹס' בְּמִנְחוֹת כ"ג סע"א).

וְאִי לְעֵינַי צַד הַחֲמוּרָא דְּרַה"י א"ש דְּסִתְמָא דְּמִלְתָּא דְּסַפֵּק טוּמְאַה הֵינּוּ כְּמוּ סַפֵּק נִגְע דְּאִיפָא חֲזָקַת טְהָרָה וְהִיָּה הַדִּין נוֹתֵן לְאוּקְמָה אֲחֻזְקַתָּה וְגַמְרֵי הַלְכְתָּא מְסוּטָה דְּגוּזָה"כ בְּטוּמְאַה לְעֵשׂוֹת בְּרַה"י סַפֵּק פְּנֹדָאֵי טְמֵא אָבֵל לְעֵינַי צַד הַקָּלָא דְּרַה"ר הָרִי אֵין צָרִיף לְמִלְפָּ מְסוּטָה דְּבִלָּא"ה בְּכ"ד אֲזֵלִינוּ בְּתַר חֲזָקָה (דְּיִלְפִי מְקַרְאֵי פ"ק דְּחֻלִּין ד"י ע"ב).

וְהִיכָא דְּאִיפָא חֲזָקַת טוּמְאַה כְּמוּ סַפֵּק טָבֵל בְּאֵמֶת גַּם בְּרַה"ר טְמֵא כְּדִמְשַׁמַּע רַפ"ב דְּמִקְנוּאוֹת דְּמִשְׁמַע דְּגַם ר"ש דְּתוֹסְפֹת' גַּבֵּי מְקוּנָה שְׁנַמְדָּד דְּמ"ב שָׁם לֹא פְּלִיג בְּזוּהָ וְעִי' עִירוּבֵין (ל"ו) וּבְתוֹס' דְּחֻלִּין שָׁם ד"ה וְדִילְמָא אֲדַנְפִּיק כו').

וְזוּ הִיא קְנוּשֵׁי תוֹס' דְּסוּטָה אֵהָא דְּמִשְׁמַע בְּחֻלִּין ד"ט ב' וְע"ג ל"ז ב'. דְּהָא דְּטְהוֹר בְּרַה"ר הַלְכְתָּא גַּמְרֵי מְסוּטָה וְעוֹד הַקָּשׁוּ ע"ז בְּחֻלִּין שָׁם וּבְרַפ"ח דְּנִזִּיר מֵהֵיכָא דְּב' נִזִּירִים דְּכִינּוּ דַע"כ בְּכַה"ג דַּא"א לְהִיּוֹת שְׁנֵיֶהֱם טְמֵאִים אוּ טְהוֹרִים לִיפָא לְמִלְפָּ מְסוּטָה כְּמוּ שְׁהוּכִיחוּ שָׁם וַא"כ אִי אֵיתָא דְּהָא דְּטְהוֹר בְּרַה"ר מְסוּטָה גַּמְרֵי'.

בְּכַה"ג מְנַלְן דְּטְהוֹר. וְהִנֵּה בְּתוֹס' דְּנִזִּיר תִּירֵץ (אִקו' ב' הַנ"ל) דְּבְּאֵמֶת הָא דְּטְהוֹר בְּרַה"ר לְאוּ מְסוּטָה גַּמְרֵי' אֵלָא דְּמוֹקְמֵי אֲחֻזְקָה.

וְהָא דְּאֵמְרֵי בְּחֻלִּין הַלְכְתָּא גַּמְרֵי לְהָ מְסוּטָה הוּא רַק לְפִי הַס"ד דְּחֻלִּין שָׁם. ר"ל לְפ"מ דְּבַעֲי לְמִימַר שָׁם דְּאִיסוּר' כְּסַכְּנָתָא דְּמִי דְּלֹא אֲזֵלִינוּ בְּתַר חֲזָקָה לְקוּלָּא.

וְרַצָּה אֲבִי לְהַקְשׁוֹת ע"ז מְהָא דְּסַפֵּק רַה"ר. וְנִדְחֵי רַבָּא הֵתֵם הַלְכְתָּא כו' ר"ל דְּאֵין רַאָּה מְזוּהָ דִּישׁ לְזַמַּר דְּהֵתֵם הַלְכְתָּא כו' (דְּלַפ"מ דְּקִיָּמֵי הַשְׁתָּא דְּלֹא אֲזֵלִינוּ בְּתַר חֲזָקָה לְקוּלָּא א"ש דְּאִיצְטְרִיף הַלְכְתָּא לְטְהַר בְּרַה"ר אָף בְּדְּאִיפָא חֲזָקַת טְהָרָה) אָבֵל לְפִי הַמְסַקְנָא דְּסַכְּנָתָא חֲמִירָא מְאִיסוּרָא וּבְאִיסוּרָא אֲזֵלִי בְּתַר חֲזָקָה לְקוּלָּא.

וְכְּדִמְסַקֵּי ג"כ שָׁם ד"י ב'. (ע"ש בְּתוֹס' ד"ה אֵלָא).

א"כ גַּם בְּסַפֵּק טוּמְאַה הָא דְּטְהוֹר בְּרַה"ר הוּא כְּדִינָא מְצַד הַחֲזָקָה וְלֹא מְסוּטָה גַּמְרֵי' כְּלָל. וּבְתוֹס' דַּע"ג שָׁם פִּי דְּלֹא דוּקָא א' שָׁם דְּהָא דְּבֵרָה"ר טְהוֹר גַּמְרֵי' מְסוּטָה אֵלָא רַק הָא דְּבֵרָה"י טְמֵא וּבְרַה"ר אוּקְמֵי מְמִילָא אֲחֻזְקָא כְּדִינָא כו'.

וּב' תּוֹס' אֵלוּ צָרִיכִים זֶה לְזֶה וְסַמְכֵי אֵהָדְדִי דְּבִקָּא דְּחֻלִּין א"ל לְאוּ דוּקָא דְּהָא עִי"ז מְחַלְקִין בֵּין טוּמְאַה לְאִיסוּרָא. אֵלָא שָׁם צ"ל כְּתִירוּץ תוֹס' דְּנִזִּיר דְּבְּמַסְקָנָא לֹא קָאֵי הָכִי כַּנ"ל.

וּבִקָּה דַּע"ז לֹא שְׁנִיף הַתִּירוּץ דְּנִזִּיר דְּאֵין שָׁם ס"ד וּמְסַקְנָא וְצ"ל כַּמ"ש תוֹס' שָׁם דְּלֹא דוּקָא קְאָמַר. וְעַכ"פ ב' תּוֹס' אֵלוּ ס"ל דְּהָא דְּבֵרָה"ר טְהוֹר לְאוּ מְסוּטָה גַּמְרֵי' לָהּ.

(אָף בַּפ' א"ט (מ"ג ב') דְּמִשְׁמַע שָׁם ג"כ דְּהַפְלֵ מְסוּטָה גַּמְרֵי' ע"ש בְּפִירֵש"י קְצַת צ"ע אִם שְׁנִיף לְתַרְץ שָׁם עַד"ז). וּבְתוֹס' דְּסוּטָה שָׁם תִּירֵץ (אִקו' א' הַנ"ל) בַּע"א.

דאָס דגמרי' הלקתא מסוטה לטמא ברה"י שוב איצטריוף הלקתא ג"כ לטהר ברה"ר אף
בדאיפא חזקת טהרה פי היכי דלא נילף הפל מסוטה לטמא ונא' דסתירה (ברה"י) דקרא
בהונה דיבר כו' (ר"ל משום דגבוי סוטה הרי רה"ר לאו סתירה היא וליפא ספק פלל).

אבל גבוי טומאה דאין נ"מ לענן הספק בין רה"י לרה"ה הפל טמא). ובתירוץ זה ממילא
מתורץ ג"כ קו' ב' ה"ל מההיא דב' נזירים דכיון דהתם גם לענן החומר דרה"י לא ילפי'
מסוטה ממילא גם לענן הקולא דברה"ר אין צריף למילף אלא מוקמי' אחזקה כו'.

ונמצא דבג' מקומות אלו הנשוו התוס' בזה עכ"פ דהא דברה"ר טהור הוא רק בדאיפא
חזקת טהרה. אלא ש'התוס' דנדה וכן פ"ק דחולין שם (לפמש"ש מהרמ"ל).

לפה"נ פינונו לתרץ קו' ה"ל בע"א. דהא דמשמע דהא דברה"ר טהור מסוטה גמרי' היינו
היכא דליפא חזקה לטהרה (ולא לטומאה).

וקא דאף היכא דליפא למילף מסוטה פההיא דב' נזירים טהור ברה"ר הוא בדאיפא חזקת
טהרה. ואהא הקשו איהו ילפי' מסוטה בדליפא חזקה.

והוצרכו לתרץ דגם בסוטה איתרע חזקתה פינון שקינא לה ונסתרה ואע"ג דברה"ר ליפא
סתירה מ"מ בלילה כו'. אבל לפמש"ש בגליון דלילה כרה"י דמי יש לומר דע"כ באמת
לא ילפי' מסוטה לטהר ברה"ר בדליפא חזקה אלא תירוץ קושני' ה"ל הוא או פתוס'
דע"ג ונזיר ה"ל או פתוס' דסוטה ה"ל.

[שוב ראיתי דמתנס' דע"ג ונזיר ה"ל אין ראיה כ"כ דפליגי איתירוץ דתוס' דנדה וחולין.
דבע"ג יש לומר לפי דמשמע בגמרא שם דאיירי היכא דאיפ' חזקת טהרה כמו ספק נגע
ע"ש ברש"י ד"ה ספק טומאה.

וא"כ לא מיתרצא בתירוץ התוס' דנדה וע"כ פירשו דלאו דוקא קאמר דמסוטה גמרי'.
ובתוס' דנזיר יש לומר עפ"י מ"ש מהרמ"ל בחולין דשם הרפיבו התוס' התירוץ אתרי
רכשי שתחילה כתב פתירוץ דנדה וסיימו פתירוץ דנזיר ופי' מהר"מ דבתירוץ דנדה לא
מיתרצ' עדיין לפי הס"ד דחולין דבאיסורא לא אזלינו בטר חזקה לקולא וא"כ ע"כ הא
דברה"ר טהור מסוטה גמרי' גם בדאיפא חזקה.

ולפ"ז בההיא דב' נזירים מנלן וע"כ לומר בזה פתירוץ דנזיר דסוגי' דהתם לפי המסקנ'
דחולין ובתירוץ זה לחוד לא סגי דבמסקנא לא הדר כ"א מהא דבצי' למימר שבאיסורא
לא אזלינו בטר חזקה.

אבל מהא דא' דספק רה"ר מסוטה גמרי' לא הדר. וע"ז הוצרכו לתירוץ דנדה וא"כ גם
בתוס' דנזיר י"ל כן דמש"ש במסקנא לא קאי הכי ר"ל מאי דלפי הס"ד גם בדאיפא חזקה
ילפי' מסוטה לא קאי במסקנא.

ולפ"ז התוס' דנדה לא פינונו לתרץ לא הא דע"ג ולא הא דחולין לפי הס"ד. אלא מאי
דלפי המסקנא דחולין משמע ג"כ דלא הדר מהא דמסוטה גמרי' כו' כמ"ש מהרמ"ל פנ"ל
ונה לא מיתרצא בדברי התוס' דנזיר וע"ג.

אף אף אם לו יהא כן אבל בתירוץ דתוס' דסוטה ודאי מיתרצא גם לפי המסקנא דחולין.
ועדיין יש לומר דלפי הגליון תוס' דנדה בשם הירושלמי תורץ כן.

ואפֿשֿר דֿהיִינו טעמא דבֿסוֹטֶה נֶחְתּוּ לְתִירוּץ זֶה וְנָדוּ מִתִּירוּץ חֻלּוּין וְנִדְּהָ לְפִי שְׁשֵׁם הִבְיָאוּ הִירוּשְׁלָמִי כּו'. אָמְנָם בְּאַמֶּת זֶה שְׁפֶתֶב מֵהֶר"מ שְׁהוֹצֵרְכוּ לְתִירוּץ דְנִדְּהָ הוּא רַק מְשׁוּם דְמִסְקָנָא דְחֻלּוּין מְשַׁמַּע דְלֹא הָדַר מֵהָא דְסַפְקָא רַה"ר מְסוֹטֶה גְמָרִי.

לֹא נִרְאָה כ"כ וּמֵהֶר"מ חִיָּנֵק זֶה דְבִכְמָה דְוִכְתִּי בְּגִמְרָא אָמְרִי הִכִּי. וּבְאַמֶּת לִפְנֵי לֹא נִזְכָּר זֶה כ"א בְּחֻלּוּין שְׁם וּבִע"ג.

וּכְבָר נִתְבָּאָר שִׁבְע"ג ע"כ לֹא דְוִקָא קְאָמֵר כִּמ"ש הַתּוֹס' שְׁם וּבִסוֹטֶה שְׁם דְאָמְרִי וּמִמְקוֹם שְׁבָאֵת מֵה סוֹטֶה רַה"י כּו' מִפְּאֵן אָמְרוּ כּו' יֵשׁ לוֹמֵר שְׁאִין ר"ל שְׁזָה גְלַמְד מִמְשׁ מְסוֹטֶה. אֲלֵא ר"ל דְמִמִּילָא פִּינּוֹן שְׁלֵא לְמַדְנּוּ דְסַפְקָא טַמָא אֲלֵא מְסוֹטֶה כָּל שְׁלֵא דְמִי לְסוֹטֶה כְּמוֹ בְרַה"ר מוֹקְמִי אֲדִינָא כּו'.

וְתַדַּע שְׁהָרִי הַתּוֹס' שְׁם לֹא הִקְשׁוּ כ"א מְחֻלּוּין וּע"ג ע"ש. אֲלֵא דְלִכְאוּרָה צ"ע דְלִפ"מ דְמִסְקִי שְׁם דְכ"ט שְׁהַחִילוּק בֵּין דְבָר שְׁיֵשׁ בּוֹ דַּעַת לְשִׂאוֹל לְאִין בּוֹ דַּעַת לְשִׂאוֹל עֵינְקָרוּ לְפִי מְדַרְב גִּידֵל.

אֲלֵא דְאִי מִדְר' גִּידֵל ה"א בֵּין בְּרַה"ר בֵּין בְּרַה"י אֵינְצֵטְרִיף לְמִיגְמֵר מְסוֹטֶה. א"כ הָרִי הָא דְבְרַה"י טַמָא בְּדָבָר שְׁיֵשׁ בּוֹ דַּעַת לְשִׂאוֹל אִין צְרִיף־כָּלֵל לְמִיגְמֵר מְסוֹטֶה כ"א הָא דְבְרַה"ר גַּם בְּדָבָר שְׁיֵשׁ בּוֹ דַּעַת לְשִׂאוֹל טְהוֹר כּו'.

וְאִף לִפְמ"ש הַתּוֹס' בְּחֻלּוּין דֵּה"מ לְמִימֵר דְאֵינְצֵטְרִיף לְטַמָא בְּרַה"י בְּדֵאִיכָא חֻזְקָה כּו' מ"מ עכ"פ הָרִי בְּהִדְיָא דְגַם לְטְהַר בְּרַה"ר בְּדָבָר שְׁיֵשׁ בּוֹ דַּעַת לְשִׂאוֹל אֵינְצֵטְרִיף וּצ"ע שְׁלֵא הִבְיָאוּ הַתּוֹס' מְזָה בְּשׁוּם מְקוֹם לִפְנֵי ל"נ וְכֵן מֵהָא דְפִא"ט מ"ג ב' כּו' וְכַנ"ל]: לְכֵן יוֹתֵר נִרְאָה.

דֵּהָרִי הַתּוֹס' בְּנִדְּהָ וְגַם בְּחֻלּוּין הַסְּבִירוּ הָא דְלִיכָא חֻזְקָה. בְּכַגּוֹן מְקוֹה שְׁנַמְדָד כּו' דְמִטְהַר ר"ש כּו'.

מְזָה מְשַׁמַּע דְאַלִּיבָא דְר"ש קְאָמְרִי וּלְדִידְיָה בְּאַמֶּת פְּשוּט וּמְפֹרָשׁ בְּגִמְרָא דְנִדְּהָ (ד"ג.) (דְמִסוֹטֶה יְלִיף לְטְהַר בְּרַה"ר בְּמִקְוֵה שְׁנַמְדָד.

אָבֵל וְדֵאִי דְקִי"ל לְרַבְּנָן דְמִטְמָאִים גַּבִּי מְקוֹה אִף בְּרַה"ר. וְהָא דְסַפְקָא בְּרַה"ר טְהוֹר (ע"כ) הִינּוּ בְּדֵאִיכָא חֻזְקָה.

וּלְדִידְיָהוּ צ"ל הָא דֵּא' בְּחֻלּוּין דְסַפְקָא בְּרַה"ר מְסוֹטֶה גְמָרִי הוּא רַק לְפִי הַס"ד כְּדִמְסָקִי הַתּוֹס' שְׁם וּבְנִזִיר וּר"ל דְלִמְסָקָנָא הָדַר גַּם מְזָה כּו' וְדֵלֵא כִּמְהֶר"מ. (וּבְהִדְיָא דְע"ג צ"ל לִפ"ז כִּמ"ש הַתּוֹס' שְׁם דְלֵא דְוִקָא קְאָמֵר כּו' כְּנ"ל אוֹ כְּתִירוּץ דְתוֹס' דְסוֹטֶה עַל סוּגְיָא דְחֻלּוּין וּדְע"ג כְּנ"ל) וְלִכְאוּרָה הַדְּבָר תְּמוּהָ.

דְבְאַמֶּת לְרַבְּנָן מְפֹרָשׁ בְּגִמְרָא דְנִדְּהָ שְׁם דְס"ל דֵּא"א כָּלֵל לְלַמּוֹד סַפְקָא רַה"ר מְסוֹטֶה דְהִכִּי הִשְׁתָּא הֵתֵם מְשׁוּם סְתִירָה הוּא וּבְרַה"ר לִיכָא סְתִירָה כּו' (וּר"ל שְׁאִין זֶה סַפְקָא טוֹמָאָה כָּלֵל). וְלָמָּה לֹא הִקְשׁוּ הַתּוֹס' מְזָה כָּלֵל עַל סוּגְיָא דְחֻלּוּין וּע"ג.

וְלֹא הִבְיָאוּ וְלֹא דְבָרוּ מְזָה כָּלֵל. וּבְפִרְט בְּתוֹס' דְסוֹטֶה שְׁהִבְיָאוּ מֵהָא דֵּא' בְּנִדְּהָ שְׁם לְרַבְּנָן הֵתֵם גְּבָרָא בְּחֻזְקַת טְהָרָה קְאִי כּו'.

לראיה דהיינו טעמא דספק ברה"ר ויותר ה"ל להביא מהא דא' שם דלרבנן א"א פלל ללמוד מסוטה (ולא עוד אלא) שע"ז לפה"נ לא הנה שייך התירוץ דשם. ואף גם התירוץ דחולין ונזיר אינו מספיק לזה.

דגם לפי הס"ד דחולין דלא אזלינן בתר חזקה וצריך ללמוד הקולא ברה"ר מסוטה אף בדאיפא חזקה מ"מ קשה איה ילפי' הא לרבנן אמרי' דא"א ללמוד פלל פנ"ל. ובחה"ר דחולין ראיתי (בשם רבו) דלקושטא דמילתא מוקים לאותה סוגיא דמיירי בדליפא חזקה כגון מקנה שנמדד כו' דמטהר ר"ש ברה"ר.

ובה פליגי דלאבני מדינא הוא. ולא דוקא בטומאה אלא ה"ה באיסורין כה"ג.

(שהספק נתחדש במקרה כו'). ולרבא דוקא בטומאה דהלכתא גמרי' מסוטה.

ולפ"ז משמע דגם התוס' פינונו לזה. אבל יפלא ביותר הלא מסתמא פרבנן קיי"ל (וכסתם מתני' פ"ב דמקנאות מ"ב) דפליגי אר"ש ומטמאים אף ברה"ר.

ואיך יהיה הראיה דאבני והדיחוי דרבא הפל אליפא דר"ש. ולא עוד אלא דאבני ס"ל דדינא הכי הוא נאפי' באיסורין מה שאפי' אליפא דר"ש הרי א' דמסוטה יליף לה כו'.

(אלא שנה יש לומר דס"ל לאבני כואבע"א דנדה שם דהיינו טעמא דר"ש דיליף סוף טומאה מתחילת טומאה כו'. ונאמר שהפני' הוא (דלא כפירש"י ושאר פוסקים אלא) דלפ"ז ר"ש פרבנן ס"ל לענן זה דהא דגמרי' ספק טומאה מסוטה הוא רק צד החמור לטמא ברה"י אבל הא דברה"ר טהור הוא מדינא אלא דבהא פליגי דלרבנן דינא הוא להקל בתחילת טומאה דוקא דאיפא חזקה לקולא.

אבל בסוף טומאה דאיפא חזקת טומאה. אע"ג דאיפא נמי חזקה להיפוך חזקת המקנה ונא' דהוי פליפא חזקה טמא.

ור"ש ס"ל דאין חילוק דגם בסוף טומאה בכה"ג דמקנה דהוי פליפא חזקה הדין נוטן להקל בכה"ג (גם באיסורין כו' כמ"ש בחה"ר) אבל ברה"י דגמרי' הלכתא מסוטה דוקא תחולת טומאה דמי לסוטה ולא סופה.

(ומעין זה בחי' רמב"ן ויתורץ קושית חה"ר דנדה ע"ש) והא דמ"מ תולין ולא טהור היינו דגבי טומאה אף היכא דלא ילפי' מסוטה חמירא רה"י למהוי ספק עכ"פ ע' מהרש"א ומהר"מ בחולין לענן ב' נזירים ובגליון דנדה ד"ג בשם מהרי"ף.

אבל הא ודאי קשה טובא שיהיה פל הסוגיא דחולין אליפא דר"ש). ובד"כ לפה"נ פל השקלא והטריא (בתוס' ושאר פוסקים) בהא דספק טומאה הלכתא גמרי' מסוטה.

אי קאי הלכתא אהא דברה"י טמא (בלחוד) או (גם) אהא דברה"ר טהור. הלא זו היא הפלוגתא דר"ש ורבנן.

ויש לומר דיתוקן בזה ג"כ הלשון ושניהם לא למדוהו אלא מסוטה כו' דר"ל דכלל ספק טומאה לשניהם מסוטה למדוהו (ולא כמ"ש התוס' בסוטה בשם רי"ד) אלא דבהא פליגי דלרבנן רק הא דברה"י טמא ילפי' מסוטה (והיינו אפי' בדאיפא חזקה לקולא).

וְהָא דְרַה"ר לְקַוְלָא א"א כְּלָל לְמִילָף מְסוּטָה דְהַכִּי הַשְׁתָּא כּו' וּכ"ת הָא כְּלָל סְפֵק רַה"ר טְהוּר הֶכָא כּו' פִּי דְהֵינּוּ טַעְמָא דְמוֹקְמִי אֲדִינָא וְטְהוּר הִיכָא דְאִיפָא חֲזַקָה לְקַוְלָא דְוָקָא אֲבָל הֶכָא כּו' וְהָא דְהֵוָּא רַחֲמֵי לְמִימַר תְּרַתִּי לְרִיעוּתָא כּו' הֵינּוּ דַמְש"ה כְּפִדְמִי פְדִמְסִיק. וְר"ל דַּא"כ אֲלָא דְהוּי חֲשָׁבִי בְּמַקְנָה כְּלִיפָא חֲזַקָה (מְצַד חֲזַקוֹת הַמְּנַגְדוֹת) הֵינּה הַדִּין נוֹתֵן דְתוֹלִין. וְלִר"ש רַק הָא דְבֵרַה"ר טְהוּר יִלְפִי מְסוּטָה. וְהֵינּוּ אִף כְּלִיפָא חֲזַקָה כְּפִדְמִי דְמַקְנָה. וְבֵרַה"י מוֹקְמִי אֲדִינָא וּס"ל דְתוֹלִין (ע' פּוֹסְקִים בְּזָה).

וְלַהוּאֲבַע"א שְׁבַבְגָּמ' יֵשׁ לּוֹמַר הַפִּי כַּנ"ל (אוּ בַע"א קֶצֶת אוּ פְרִש"י וְשָׂאָר פּוֹסְקִים וְאֲכַמ"ל בְּזָה). כֵּן הֵינּה נִרְאָה לְכַאוּרָה אֲבָל וְדַאי לִפ"ז הִרִי תַהֲיָה הַקְּוִשְׁיָא קְיָיְמַת אֶהָא דַּא' בְּחֻלְיִין דְהָא דְבֵרַה"ר טְהוּר הֶלְכְתָא גְמִירִי מְסוּטָה.

דְלִרְבִּנָּן א"א כְּלָל כּו' וּכ"ש לִפ"מ דְמִשְׁמַע בְּתוֹס' וְחַה"ר דְשָׁם מִיִּירִי בְּכַגּוֹן מְקַנָּה שְׁנַמְדַּד הִרִי רַבְּנָן מְטַמְאִים וְדַאי גַם בְּרַה"ר: וְהֵנָּה אֲת"ל כַּמ"ש לְעֵיל דְהַתוֹס' דְנִדְנָה וְחֻלְיִין רַק אֲלִיפָא דִר"ש קְאָמְרִי דְגַם דְבִדְלִיפָא חֲזַקָה יִלְפִי מְסוּטָה לְטַהַר בְּרַה"ר.

לְכַאוּרָה יִקְשָׁה ע"ז א"כ ל"ל לְהַסְבִּיר (בְּנִדְנָה) הָא דְגַבִּי סוּטָה ג"כ אִיִּתְרַע חֲזַקָתָה ע"י סְתִירָה בְּלִילָה דְוָקָא כּו'. הָא ר"ש לֹא חָשׁ לְמַאי דְאָמְרִי רַבְּנָן הַכִּי הַשְׁתָּא הֵתָם מְשׁוּם סְתִירָה הוּא וְסְתִירָה בְּרַה"ר לִיפָא.

וְע"כ לְכַאוּרָה דַּס"ל דְגַם בְּרַה"ר (אֲפִי בִיּוֹם) שְׁיִיף קֶצֶת סְתִירָה דְכִינּוּן שְׁקִינָא לָהּ וְנִסְתְּרָה רַגְלִים לְדָבָר קֶצֶת עַכ"פ אֲפִי בְרַה"ר כּו'. א"כ מְהַאי טַעְמָא נְמִי אִיפָא לְמִימַר דַּס"ל דְאִיִּתְרַע חֲזַקָתָה.

וְהֵינּה נִרְאָה קֶצֶת לּוֹמַר לִפ"ז דַּע"כ ס"ל לְתוֹס' דִּר"ש וְרַבְּנָן בְּהָא גּוּפָא פְּלִיגִי ר"ל אִי בְּרַה"ר בְּלִילָה הֵוִי סְתִירָה גַבִּי סוּטָה וְאֲסוּרָה אוּ לֹא. דְרַבְּנָן ס"ל דְבַכַּה"ג אֲסוּרָה וּבְכַלְל רַה"י הוּא.

וְדִין רַה"ר אִינּוּ אֲלָא בִיּוֹם. מַש"ה ס"ל דְאִין לְלַמּוּד טְוּמָאָה מְסוּטָה בְּרַה"ר דְהַכִּי הַשְׁתָּא כּו' דְבֵרַה"ר בִּיּוֹם לִיפָא סְפֵק כְּלָל גַּבִּי סוּטָה.

וְר"ש ס"ל דְגַם בְּלִילָה דִין רַה"ר יֵשׁ לוֹ גַּבִּי סוּטָה. וְהִרִי שְׁיִיף בְּזָה קֶצֶת סְתִירָה וְהוּי שְׁפִיר סְפֵק מַש"ה מְצִינּוּ לְלַמּוּד מְזָה לְסַפֵּק טְוּמָאָה בְּרַה"י (וּלִפ"ז גַּם לְתוֹס' אֵלוּ יִהְיָה א"ש הִירוּשְׁלַמִי שְׁבַגְלִיּוֹן לְרַבְּנָן).

אֲבָל זֶה קֶצֶת דּוּחַק לְהַמְצִיא פְּלוּגְתָּא חֲדָשָׁה בֵּין ר"ש לְרַבְּנָן בְּדָבָר שְׁלֹא נִזְכָּר כְּלָל. אֲלָא יֵשׁ לּוֹמַר דַּס"ל לְתוֹס' דַּע"ג שְׁלֹא חָשׁ ר"ש לְמַאי דְאָמְרִי רַבְּנָן הַכִּי הַשְׁתָּא כּו' וּס"ל דַּמ"מ חֲשִׁיבָא סְפֵק כּו' (אֲפִי בִיּוֹם).

מ"מ אִינּוּ מְסַפִּיק לְשִׁיחָה עִי"ז אִיִּתְרַע חֲזַקָתָה לְגַמְרִי כּו' מַש"ה אֲסַבְרוּהוּ בְּכַגּוֹן בְּלִילָה כּו' (וּבְתוֹס' דְחֻלְיִין בְּאֶמַת סְתָמוּ וְכַתְּבוּ פִּינּוּן שְׁקִינָא לָהּ וְנִסְתְּרָה רַגְלִים לְדָבָר וְאִיִּתְרַע חֲזַקָתָה).

משמע דס"ל דגם ביום איתרע חזקת' לר"ש פנ"ל. ודחוק לומר דקאי התם רק אדבר שאין בו דעת לשאול ברה"י דאיירו התם בסמוך דלפה"נ ודאי הקושיא חוזרת גם אהא דברה"ר בדליפא חזקה ילפי' מסוטה (לר"ש) ושהזכירו מקודם.

וכמו שהקשו בנדה. ולפ"ז בתוס' דחולין יש לומר דאסקו אדעתיהו הך דירושלמי לכו השמיטו הך דבליילה כו'): עוד יקשה לפמ"ש לעיל דאליבא דר"ש קאמרי התוס' דנדה.

מ"ש אח"כ. וא"ת א"כ היכי ילפי' מסוטה דברה"י טמא כו'.

נהרי אליבא דר"ש ז"א. ואף את"ל דבתחילה הקשו אליבא דר"ש ואח"כ אליבא דרבנן קשה הלשון א"כ שכתבו.

ובשלמא אם תחילה קאי גם אליבא דרבנן. אע"פ דעכ"ז ק"ק לשון א"כ ושהרי ברה"י ודאי פשוט דיש לומר איתרע חזקת' אפי' ביום.

מ"מ יש לומר דקאי א"כ על גוף הסברא שעי"ז איתרע חזקתה ונהי פליפא חזקה כלל. אבל אי מתחילה אליבא דר"ש לחוד קאי א"כ ממ"נ אי סברא פשוט' היא דע"י דאיתרע חזקת' בסתירה גמורה עכ"פ הרי זה פליפא חזקה לא א"ש הלשון א"כ שכתבו.

ואי אין זו סברא פשוטה מנלן באמת להקשות לרבנן. הך מעיקרא לא נחתו להכי אלא לתרץ הך דר"ש יליף רה"ר מסוטה כו' ורבנן הך לא ילפירה"ר מסוטה.

ועוד קשה טובא לפ"ז. ממ"ש בקושיא זו ה"ב וקרא דונטמאה איצטריף כו' לטהר ברה"ר כו'.

והא ז"א לרבנן. (ובתוס' דחולין השמיטו זה וגם הלשון א"כ אינו נשם).

גם הרי בתוס' נשם ד"ה מעל"ע כתבו בפשיטות אע"ג דמסוטה ילפי' לטהר ברה"ר אפי' כו' משמע דגם לרבנן הכי הוא ובתוס' ד"ג נשם ד"ה גמר סוף טומאה. כתבו בהדיא ורבנן התם כו' ונהי ספק וגמרי מסוטה לטהר ברה"ר כו' (וע"ש דקאי אליבא חזקה כו').

והגם דקאי ללישנא בתרא דואבע"א מ"מ מנלן דהדר ביה מהא דא' בלישנא קמא לרבנן דליפא למילף רה"ר מסוטה דהכי השתא כו'. מכ"ז משמע דהתוס' דנדה ס"ל בהחלט דגם לרבנן ילפי' מסוטה לטהר ברה"ר אף בדליפא חזקה (ורק היכא דאיפא תרתי לריעותא פליגי כו' וכמשי"ת א"ה): ועלה ע"ד אולי גירסא אחרת הנה להם.

דלא גרסי הכי השתא כו' וכ"ת כו'. אלא דאהא דא' אי מסוטה אימא כו' ברה"ר טהור.

היתה התשובה ע"ז פנין דאיפא תרתי לריעותא פנדאי טומאה דמי. וקצת משמע פן בחה"ר נשם שכתב בפי' ר"ת אהא דנשניהם לא למדוהו.

דכל דדמי לסוטה גמרי' מיניה כו' וברה"ר לא דמי להא דהכא פנין דאיפא תרתי לריעותא כו' וכ"כ עוד לקמן בד"ה ומתוך הדוחק. ונ"ל דללישנא קמא כו' קשיא להו לרבנן אי מה סוטה ברה"ר טהור ונהוצרכו לתרוצי דהכא שאני דאיפא תרתי לריעותא כו'.

הרי משמע דרק משום הך דתרתי לריעותא הנה התירוץ למה שלא ילפי' רה"ר מסוטה. ונהרי בגירסא שלפנינו התשוב' ע"ז הכי השתא כו' דלפ"ז א"א ללמוד שום קולא ברה"ר בטומאה מסוטה.

אֵלָא שְׁקִישָׁה לְהַמְצִיא גִירְסָא חֲדָשָׁה וְשֵׁלָא מְצִינוּ בְּשׁוּם מְקוּם (וּבְחִי' הָר"ן עֶמֶד עַל הָאֵי הָכִי הַשְׁתָּא כּו' שְׁבַגְמ' וּמְקִישָׁה וּמְתַרְץ כּו' ע"ש): לְכֹן נִלְפַע"ד דְּגַם לְפִי גִירְסָא שְׁלִפְנֵינוּ ע"כ צ"ל דְּהַתּוֹס' וְחַה"ר ס"ל דְּכִי אָמְרִי בְּלִישְׁנָא קָמָא וּכ"ת הָא כָּל סְפֵק טוּמְאַה בְּרַה"ר טְהוּר.

הָדַר בְּיָה וְסִתְרַ בְּזָה מַאי דַּא' מְעִיקְרָא הָכִי הַשְׁתָּא כּו'. דְּכִינּוּ דְחֻזִּינוּ דְּכָל סְפֵק טוּמְאַה בְּרַה"ר טְהוּר (וּבְאַמְרוּ כָּל סְפֵק ר"ל אִפִּי בְּדִלִיכָא חֲזָקָה וּכְמ"ש הַתּוֹס').
וְע"כ מְסוּטָה גְמָרִי לָהּ. (וּכְדָאָמְרִי בְּכ"ד כּו').

וּא"כ ע"כ לֹא חֲזִינְשִׁי לְהַסְבְּרָא דְּהָכִי הַשְׁתָּא כּו' (וּכְמוֹ דְּר"ש לֹא חָשׁ לְזָה). וְהַ"נ גַּבִּי מְקַנָּה לִישְׁתַּר בְּרַה"ר.

ע"ז הַשִּׁיב פִּינוּן דְּאִיכָּא תְּרַתִּי לְרִיעוּתָא פְּנֻדָּי דְּמִי. (וְגַם בְּחִי' הָר"ן מְשַׁמַּע דְּבַתְּחִילָה הָוִי ס"ל הָכִי דְּהָרָה וּכ"ת כּו' חֲזָרָה הִיא אֵלָא דְּקִשָּׁה לִיָּה הָאִיךָ הָדַר בְּיָה בְּשִׁתִּיקָה וְלֹא קָאָמַר אֵלָא.

וּלְפִי תִירוּצוֹ בְּאַמַּת אִין פִּאן חֲזָרָה אֵלָא הָא דַּא' וּכ"ת כּו' ר"ל אַף דְּלֹא גְמָרִי מְסוּטָה עַכ"פ לְדִינָא הָא כָּל סְפֵק בְּרַה"ר טְהוּר יְהִיָּה מְאִיזוּ טַעַם שְׂיִהְיָה א"כ אַף זֹו דְּכָאן לְמָה יִצְאָה מְהַפְּלִל. וְהַשִּׁיב פִּינוּן דְּאִיכָּא תְּרַתִּי לְרִיעוּתָא כּו' ר"ל דְּכָל סְפֵק טוּמְאַה דְּטְהוּר בְּרַה"ר הִינּוּ מְדִינָא דְּחֲזָקָה וְדוּקָא בְּדִאִיכָּא חֲזָקָה אֲבָל הָכִי דְּאִיכָּא תְּרַתִּי לְרִיעוּתָא שְׁאִנִּי כּו' וְהוּא כְּעִין הַפִּי דְּלַעִיל לֹא שְׁהָר"ן הָאָרִיךְ פִּאן וּלְפַה"נ ר"ל דְּהָא דְּתְרַתִּי לְרִיעוּתָא מְשׁוּנִי לִיָּה סְפֵק חֲשׁוּב עַכ"פ וְשׁוּב בְּטוּמְאַה הַסְפֵק דִּינוּ פְּנֻדָּי דַּא"כ לֹא הִיָּתָה הַחֲזָרָה עוֹשֶׂה הַסְפֵק פְּנֻדָּי בְּרַה"ר.

וְהוֹצֵרוּ לְכָה לְתַרְץ הַלְשׁוֹן דְּנִשְׁנִיָּהֶם לֹא לְמַדוּהוּ אֵלָא מְסוּטָה כּו' דְּלַפ"ז א"ש קֶצֶת דְּנִלְמַד הַחֲזוּמָא לְרַבְּנָן בְּרַה"ר מְסוּטָה. אֲבָל לְכַאוּרָה א"כ לֹא שְׂיִיךְ לֹמַר דְּמִשׁוּם תְּרַתִּי לְרִיעוּתָא נַעֲשֶׂה פְּנֻדָּי אֵלָא גַבִּי טוּמְאַה.

וְהָרִי מְשַׁמַּע בְּגְמָרָא דְּרַבְּנָן גַּם גַּבִּי חֲבִיּוֹת ס"ל וְדַאִי טָבַל כְּמוֹ בְּמְקַנָּה וּכְמ"ש הַתּוֹס'. וּלְפִי הַ"נ לֹא מַאי טַעַמָּא לְכֹן לְפִי דְּרָה פִּי' הָר"ן יוֹתֵר נִרְאָה כְּמ"ש לַעִיל דְּלְרַבְּנָן בְּרַה"ר הַפִּל רַק כְּדִינוּ בְּאִיסוּרִין וְתְרַתִּי לְרִיעוּתָא פְּנֻדָּי חֲשִׁיב מְדִינָא בְּכָל.

וְתִיקוּן הַלְשׁוֹן דְּנִשְׁנִיָּהֶם לְמַדוּהוּ מְסוּטָה כְּבָר נִתְבָּאָר דִּישׁ לֹמַר דְּקָאִי אֲפִלְגִי סְפֵק טוּמְאַה כּו'. אַף הַתּוֹס' וְחַה"ר ס"ל כְּס"ד דְּהָר"ן).

וְהוֹכְרָחוּ לְכָה דְּלַפִּי (הַפְּשׁוּט) דְּלַעִיל דְּלְרַבְּנָן נִשְׁאָר הַסְבְּרָא דְּהָכִי הַשְׁתָּא כּו' וּא"א לְמִילָף כָּלִל טוּמְאַה מְסוּטָה לְטַהַר בְּרַה"ר (אַף בְּדִאִיכָּא חֲזָקָה). אִינוּ מַעֲלָה אַרוּכָה שׁוּם תִּירוּץ אַהָּא דְּחֻזִּין עַכ"פ.

וְגַם בְּהָא דְּע"ז ס"ל פִּאן לְדוּחַק גְּדוּל לֹמַר דְּלֹא דוּקָא קָאָמַר כּו' (וְגַם כְּבָר נִתְבָּאָר דְּבְּסוּטָה דַּא' מְפָאן כּו' וּבְפִרְט לְמַסְקָנָא מְשַׁמַּע דְּהָא דְּבְרַה"ר טְהוּר בְּיָשׁ בּוּ דַעַת לְשִׁאוּל מְסוּטָה גְמָרִי. וְכֹן מְשַׁמַּע בְּפִא"ט כְּדְלַעִיל).

גַּם הִיָּה קִשָּׁה לְמָה כָּל נִשְׁאָתָה יְכוּל לְהַרְבּוֹת ס' וּס' בְּרַה"ר טְהוּר כְּמ"ש הָרַמְבַּ"ם רַפִּי"ח מַה אַה"ט (עִי' פִּי' מ"ו פ"ו דְּטְהָרוֹת). וְכִדִּי לְהַסְבִּיר וּלְהַטְעִים מְעַט אִיךָ וּבְמָה דוּחָה

הסברא דהכי השתא כו' (ויתקון בזה עוד איזה דברים שית' אי"ה) גלפע"ד דהלשון שאו' בכ"ד הַנ"ל הלכתא גמירי לה מסוטה לכאורה לאו רישני' סיפני' דלשון הלכתא משמע הלמ"מ.

[הגהה. שוב ראיתי מ"ש התוי"ט פ"ב דסוטה מ"ב ופ"ג דתמורה מ"ג ועוד בכ"ד ולפע"ד לא דמי למ"ש התוס' יבמות סדע"ז דלשון הלכתא גמירי לה נשאני. וצ"ע אי"ה. ע"כ הגהה].

והוא דבר שא"א ללמוד בדרך הלמוד בטעמי' וסברות כמ"ש הרמב"ם בהקדמתו לפיה"מ. ומש"א מסוטה.

משמע כעין לימוד בהיקוש וסברא (ומה מציינו וכה"ג). אבל מ"מ נראה הפי' הלכתא ממש הלמ"מ בלי טעם וסברא.

וכן משמע מפירש"י פא"ט שם (מ"ג): שכת' ואין טעם בדבר. ומ"ש מסוטה היינו לומר דההלכה באה (בסתימות) להורות שגדון ספק טומאה פדין שדנה התורה בסוטה.

(והגם שהתוס' שם כ' בקושני' הב' וקרא דונטמאה דאייתר לאגמורי כו'. ובהלמ"מ כתב הרמב"ם בהקדמתו שם דהיינו דאין רמז לזה במקרא.

אפשר דאין הפל מודים בזה עי' תשוב' חו"י סי' קצ"ב וחווה"ש סי' נ"ג). אמנם איך היתה ההלמ"מ אם בביתאור הפרטים או לאו.

ואי בעי' שיהי' דומה לסוטה אם לאו. ואי בעי' דומה מהו הדמיון ובאיזו אופן יהיה הדמיון והלמוד.

לפה"נ אינו דבר ברור ומנסכם עי' תוס' דסוטה ד"ה ברשות. ואפשר שגם התנאים ואמוראים לא הושוו בזה.

ויותר נראה (בפרט לפמ"ש הרמב"ם בהקדמתו שבהלמ"מ ליכא פלוגתא. וכ"כ התוס' יבמות ע"ז סע"ב).

עי' תשוב' חו"י וחווה"ש הַנ"ל) דכאן ההלכה נאמרה בסתימות ללמוד מסוטה והפרטים נמסרו לתקמי' איך ומה ובאיזה אופן ללמוד ופליגי בהא. ועכ"פ כאן יתקון בזה (קצת) איך לא חששו במסקנא להסברא דהכי השתא כו' וכן הא דר"ש לא חש להשיב ע"ז.

כיון שעיקר הענין הלמ"מ שאין בו טעם. גם יש לומר שמעיקרא רצו ללמוד בדרך לימוד מסוטה וע"כ היתה התשובה דרה"ר א"א ללמוד דהכי השתא כו' ושוב א' וכ"ת הא כל ספק טומאה ברה"ר טהור.

ור"ל (דקללא הוא בכל ספק אף בדליכא חזקה כו') דע"כ היינו משום דהלמ"מ ללמוד מסוטה אף דלא דמי כלל. וע"ז מסיק דמ"מ ה"א כיון דאיכא תרתי לריעותא פנדאי דמי (ואינו בכלל ספק טומאה שע"ז באה הלמ"מ כו').

אף לפ"ז עדיין לא א"ש דא"כ מאי קושיא להו להתוס' מה שלא דמי לסוטה מצד התקנות (ברה"ר או ברה"י כב' הקושיות) הא לפ"ז מסקי' דאין צריך להיות דומה (לרבנן. ואלו לר"ש אפשר דצריך דומה ולכן לא יליף ברה"י כלל ולא הקשו עליו הא כל ספק ברה"י

טמא משום דאיהו באמת פליג וס"ל תולין לפירש"י ותוס' כו'): לכן נראה (יותר) דיש לומר עוד דאנפן הלימוד מסוטה ברה"ר במסקנא (לרבנן) היינו שלא ע"ד דא' תחילת מה סוטה ברה"ר טהור (דע"ז ונדאי קשה הכי השתא כו').

אלא דההלכה הורה לנו ללמוד מסוטה באנפן זה דכל שהיא דומה לסוטה טמא ונדאי. וכל דלא דמי טהור ונדאי.

ונהו דקדוק לשון הגמרא דחולין ודע"ג וסוטה מה סוטה ברה"י אף טומאה ברה"י. ולא ח' מה סוטה ברה"ר טהור אף טומאה ברה"ר טהור כדא' פאן בנדה מתחילת משום דע"ז קשה הכי השתא כו'.

אלא הפי' מה סוטה הא דספיקו פנדאי הוא ברה"י ואלו ברה"ר לא משפחת לה (ספק) פלל. אף טומאה ברה"י ונדאי דומיא דסוטה טמא.

אבל ברה"ר דלא דמי פלל באה ההלכה דטהורה. ומדע דע"ז הוא הלימוד דבר שאין בו דעת לשאול דא' ג"כ (שם בחולין וסוטה) מה סוטה דבר שיש בו דעת לשאול כו'.

והיינו דלא משפחת לה בסוטה דבר שאין בו דעת לשאול (וצ"ע לכאורה אולי חש"ו. אלא שדיבר בהוה ורגיל כו' ויתבאר א"ה).

ולכן באה ההלכה שבכה"ג טהור לגמרי וה"ה לענין רה"ר ילפי' בכה"ג במסקנא לרבנן. והגם דלכאורה גם לפ"ז עדיין לא א"ש קוש' התוס' מה בכך שלא דמי בענין התקנות ברה"ר הא בלא"ה לא דמי דהכי השתא כו' אלא דמ"מ גמרי' ע"ד הנ"ל.

אף ז"א דרק במה שלא דמי במציאות בעלמא בדבר שלא שייך ביה חומרא וקולא. אמרי' הכי.

וכמו דבר שיש בו דעת לשאול דעכ"פ אין סברא להחמיר יותר בדבר שאין בו דעת לשאול מבדבר שיש בו דעת לשאול וכן בהא דרה"ר אין בו סברא להחמיר ברה"ר יותר מרה"י דטומאה עכ"פ. אלא דבסוטה לא משפחת ספק ברה"ר כו' בכה"ג אמרי' דכל שלא דמי לסוטה טהור.

אבל מה שלא דמי מצד תקנות שהוא דבר שתלוי בו חומרא וקולא יש לומר דבעי' שיהא דומה לסוטה. ומדע דאם לא פן למה היכ' דאיכא תקנה לחומרא כמו בספק טבל גם ברה"ר טמא.

וכמו"כ במקנה שנמדד דאיכא תרתי לריעותא טמא. אלקא דאי לא דמי בדבר שיש בו חומרא לא ילפי' מסוטה לטהר ברה"ר (ומ"מ יש לדחות דש"ה דכנדאי דמי ואינו בכלל ספק טומאה שגלמד מסוטה ומדינא טמא אבל בדליכא תקנה דלפה"נ מדינא הוי ספק עכ"פ יש לומר דהרי זה בכלל ספק טומאה עכ"פ וגמרי' מסוטה לטהר ברה"ר אף דלא דמי בדבר ששייך חומרא כו'.

אבל התוס' לא ס"ל הכי): פללו של דבר. דעם היות ונדאי יש בנה פמה גמגומים (וזו מן ההלכות עוממות) עכ"ז נראה דנדאי התוס' דחולין ונדה וחה"ר (דחולין) הכי ס"ל דאף לרבנן הא דברה"ר ספק טהור היינו אף בדליכא תקנה ומסוטה גמרי' לה וא"כ הפי'

בתוס' דחולין (במה שהרפיבו התירוץ אתרי רכשי) צריף לומר כמ"ש מהרמ"ל שם
פדלעיל.

וקצת יש לומר שזה כמו ב' תירוץ' (ואולי יש ט"ס וצ"ל שם ועוי"ל דהשתא כו' ע"ש).
והתירוץ הראשון הוא ע"ד תירוץ חה"ר שם שפ"ל הסנג'ל מנירי בדליפא חזקה כעין מקנה
כו'.

ושגם במים המגולים הוא פליפא חזקה פדאי' בכה"ר. ובכה"ג הוא דגמרי' מסוטה דוקא
והיכא דאיפא חזקה (גם לפי הס"ד) טהור ברה"ר מדינא אף בכעין ההיא דב' גזירים
דליפא למילף מסוטה.

אלא שהאמת שמשמעות פשט דברי התוס' (ובפרט בלי הגהה) מורה יותר כדפי'
מהרמ"ל: אמנם כגון דא צריף לפרש. דלפ"ז הא דנקטו התוס' וגם חה"ר מקנה שנמדד
ע"כ לאו דוקא.

ורק לדוגמא בעלמא נקטו שהרי בזה נדאי מטמאים רבנן בהדיא אף ברה"ר אלא דס"ל
דהתם היינו טעמא דרבנן לפי שחושבים הא דהרי חסר לפנייה לריעותא גמורה לבטל
החזקה דמעיקרא דמקנה ונשאר החזקה דטומאה.

ונקרא תרתי לריעותא והוי כנדאי כו'. אבל אי הוי ס"ל לרבנן כר"ש במה דס"ל דהרי
חסר לפנייה לאו ריעותא היא דאמרינן השתא הוא דחסר (כמ"ש התוס' בנדה ד' ג' ד"ה
ושניהם) הוי מודים דגמרי' בכה"ג מסוטה דברה"ר טהור.

וז"ש התוס' דמסוטה גמרי' להיכא דליפא חזקה כהיא דמקנה דמטהר ר"ש אע"ג דהוי
פליפא חזקה (ר"ל למאי דס"ל לר"ש) דא"ל העמד מקנה על חזקתה דאדרבה העמד
טמא על חזקתו. ור"ל דגם רבנן לא פליגי עליה אלא משום דס"ל דהתם הוי תרתי
לריעותא כו' אבל בגונוי דליפא למימר הכי מודו כנ"ל.

אלא לפי שמציאות זה דליפא חזקה קשה למצוא שהרי בתחילת טומאה כל ספק יש לו
חזקת טהרה. ובסוף טומאה כמו ספק טבל הרי יש לו חזקת טומאה ונצרה למצוא כזה
בחזקה נגד חזקה והיינו מציאות מקנה שנמדד דלרבנן גם בזה הוי תרתי לריעותא.

ומציאות שיהיה חזקה נגד חזקה ושלא יהיה שייף הסברא דהרי חסר לפנייה רחוק קצת.
ע"כ אסברו לה במציאות מקנה שנמדד ונמצא חסר ואלפא דר"ש דס"ל דהרי זה פליפא
חזקה.

ואז הוי גם רבנן מודים שנלמד מסוטה לטהר ברה"ר. אבל מ"מ נדאי יש כמה מציאות
שיהיה דינו פליפא חזקה גם לרבנן כגון בתחילת טומאה ויש איזו סיבה וראיה שעי"ז
איתרע חזקת טהרתו דוגמ' שכתבו התוס' בסוטה שקינא לה ונסתך' וכהה"ד דתינוק בצד
עיסה שכתבו התוס' ד"ג שהסברא דרוב תינוקות מטפחות עומד כנגד חזקת העיסה.

וגם בסוף טומאה משפחת לה שטבל במקנה שנולד בה איזה ספק בעלמא (ולא שנמצא
עמה פסולה בנדאי) דבכה"ג גם לרבנן איפא חזקת המקנה נגד הטמא (ולפא הרי חסר
או פסול לפנייה) והרי זה פליפא חזקה.

ע"י שו"ע יו"ד סי' ר"א סס"ה וסע"א: ומעשה אשוב לענינו. דלכאורה עלה ע"ד דמה שנהוצרף התוס' להא דבלילה ג"כ הוי דין רה"ר בסוטה.

שנהו פדי לתרין איך ילפי' מסוטה לספק טומאה ברה"ר בדליפא חזקה. הוא רק אליפא דר"ש.

ועתה לפי הנ"ל ראיתי שז"א שלפה"נ ע"כ התוס' כ"כ גם אליפ' דרבנן (ומלבד שבלא"ה קשה להמציא פלוגתא חדשה בזה בין ר"ש לרבנן כנ"ל). אלא שמ"מ אף לפ"ז הרי בתוס' דחולין לא הזכירו בלילה כו' וכבר נתבאר דיש לומר דגם ע"י קינוי וסתירה ברה"ר (בלא רואי') ביום ג"כ איתרע חזקתו.

ויתר ע"כ לפ"מ שנתבאר לעיל דאנפן הלימוד דרה"ר מסוטה אינו ע"ד שנוצר בגמרא לרבנן בתחיל' מה סוטה ברה"ר טהור כו' אלא היינו ע"ד הלימוד דדבר שאין בו דעת לשאול. ר"ל שפאה ההלכה דכל שהוא פסוטה.

שהוא ברה"י ודבר שיש בו דעת לשאול טמא. וכל שאינו כן.

פגון ברה"ר או דבר שאין בו דעת לשאול טהור. וא"כ הרי הלימוד דרה"ר הוא (בדבר ששליה) מסוטה ברה"י דבזה שפיר איתרע חזקתה.

והוי פליפא חזקה. וילפי' מזה שפיר לענין טומאה דאף בכה"ג דליפא חזקה.

פל שאינו ברה"י ויש בו דעת לשאול פסוטה טהור. ונראה שכן הוא פנונת התוס' דחולין (שפלל התירוץ דאיתרע חזקתה על דבר שאין בו דעת לשאול ורה"ר ביחד ולא הזכירו בלילה כו' כנ"ל).

ומלבד שאין הכרח כ"כ לעיקר דבריהם להמציא שגם בסוטה הוי פליפא חזקה. דלפ"מ שנתבאר לעיל דעיקר הלימוד הוא הל"מ ששהוא דבר שאין צריך סברא וטעם.

יוכל ללמד מדבר דאיפא חזקה אדבר דליפא חזקה. (רק שמ"מ היכא דאיפא חזקה לחומרא או תרתי לריעותא דהרי זה פנדאי ושהלכה לא הורה לנו כ"א על ספק טומאה כו'.

מלבד שיש לומר שההלכה פירשה בפ"י כו'). וכ"ז לתוס' דנדה וחולין אבל בתוס' דסוטה מפניך דס"ל דהלכתא דגמרי' מסוטה היינו רק בדאיפא חזקה (ושעכ"ז נצרך הלכתא כו') והיינו ודאי אף לפי המסקנא דחולין דאלו לפי הס"ד דשם דלא אזלינו בתר חזקה לק"מ ולא היו צריכים לתירוץ אע"כ דס"ל דגם לפי המסקנא לא נד מהא דהלכתא גמירי מסוטה בסתם ספק טומאה דאיפא חזקת טהרה כו'.

ולפ"ז ודאי אין צריך למ"ש בנדה דבלילה הוי כרה"ר בסוטה אלא כד' הירוש' שהביאו בסוטה שם. וגם בתוס' דע"ג ונזיר ג"כ פשט' משמע דס"ל לתוס' דסוטה בזה דהא דספק טומאה ברה"ר טהור הוא בדאיפ' חזקה (וס"ל ה"מ דאינו נלמד מסוטה כלל).

לפי המסקנא דחולין דאזלינו בתר חזקה ונד מהס"ד דמסוטה גמרי' כו'). אלא שאינו מוכרח כ"כ וכדלעיל דבתוס' דע"ג יש לומר דלפי שהסוג' שם משמע דאיירי בדאיפא חזקה לכן כתב דלאו דוקא שלא נלמד מסוטה אלא מדינא כו'.

ובתוס' דנזיר יש לומר ג"כ שלפי שלהס"ד דחולין משמע שגם בדאיפא חזקה מסוטה
גמרי' ע"כ פתב דבמסקנא לא קאי הכי ר"ל דבכה"ג למסקנא מדינא טהור אף בכגון ב'
נזירים דלא ילפי' מסוטה.

אבל מ"מ יש לומר דגם למסקנא ילפי' מסוטה לענן היכא דליפא חזקה. וכדפי' מהרמ"ל
התוס' דחולין אבל עכ"פ מכ"ז מבואר דאין הכרח כ"כ בדברי התוס' דנדה שפתב בליקה
כו' מפמה טעמים דלעיל ושעכ"פ להתוס' דסוטה נדאי אין צריד לקד.

ושממילא עכ"פ אין פדאי לדחות עי"ז דין המפנרש בירוש' והובא בתוס' דסוטה ובגליון
תוס' דנדה (שייש לומר שהם עצמם הגיהו זה אח"כ כו' פכל הג"ל): ועתה אבוא ליטר
דברי רבינו ז"ל.

מ"ש עוד דגם למ"ש בגליון תוס' שם בשם ירוש' היינו באפיקה דוקא כו'. צ"ע דמש"ש
דאפיקה וליקה הוי רה"י.

הלא זה לקוח מדברי הירוש' שבתוס' דסוטה והכי איתא שם לפלטיא בליקה לחורפה
ביום למבואות אפילות ביום. א"כ נראה דמ"ש בגליון תוס' אפיקה היינו מבואות
האפילות דירוש' שאפי' ביום הוי רה"י.

ומ"ש ובליקה. וי"ו המחלקת היא ור"ל או בליקה.

והיינו פלטיא בליקה דירוש' (ומשמע אפי' לא באפיקה כו'). ומ"ש רבינו שכ"ה בהדיא
בפ"ה דטהרות גבי נגע בא' בליקה שהוא ספק ר"ה כמ"ש בתוספתא כו'.

אם ר"ל שמזה ראיה שגם בגליון תוס' ע"כ מייירי באפיקה ומיתוקמא הך דטהרות
פשהלכנה זורחת. הנה נראה זה דחוק גדול לאוקמ' סתם ליקה שבתוספתא דוקא
בשהלכנה זורחת.

מלבד שכבר נתבאר דלא משמע פן בגליון תוס' לומר דמייירי דוקא באפיקה. אלא נראה
דנבינו הביא ראיה לדחות עיקר דברי הגליון תוס' בשם הירוש'.

ויכבר נתקשו בזה התוס' דסוטה. דהירוש' והתוספתא סתרי אהדדי אבל מ"מ לא החליטו
לדחות דברי הירוש' מפח התוספתא.

ולא עוד אלא שפתבו לחזק דברי הירוש' עפ"י מתני' דפ"ח דטהרות מ"ג. אלא שרבינו
ז"ל הניח דברי התוס' בזה בצ"ע דהתם היינו טעמא משום גזירת פלים דאנשא כו' ובאמת
תמוה הא דפשיטא לי' דהיינו טעמ' דמ"ג פ"ח דטהרות משום גזירת פלים כו'.

לכאורה הא התם אי' בתוספתא שבר"ש דברה"ר אינו טמא כ"א מדרס. וכן פסק הראב"ד
פי"ח מה' אה"ט ה"ז והכ"מ פי' גם דברי הרמב"ם פן וכ"ה בהדיא בפיה"מ להרמב"ם.

ואלו הא דגזירת אנשא משמע דהיינו דטמאים לגמרי וכן משמע בהדיא ברמב"ם פי"ג
ה"ד שפתב שמה בזה או במת נטמאו. וצ"ל לשיטת רבינו ז"ל דכאן שאבד (טהורים)
ומצא הקילו קצת כו' דהא מהאי טעמא מיקל ר"ש לגמרי בתוספתא שם.

אבל גם לפי שיטתו זו א"כ לא נפלאות היא לומר דהתוס' ס"ל דבכה"ג לא שנידו פלל
גזירת אנשא של גזרו אלא על פלים הנמצאי שלא נודע פלל ממי נפלו ואם טהורי' או

טמאים נָפְלוּ. אָבֵל לֹא בָכָה"ג שְׂאָבֵד טְהוֹרִים וּמִצָּאִים כּו': אִךְ יֵשׁ לְתַמּוּהָ עַל הַתּוֹסֵ' מִטַּעַם אַחֵר.

דְּלִישִׁיטְתָם דְּהֵינּוּ טַעְמָא שָׁם מִשׁוּם דְּלִילָה הֵנִי רַה"י. א"כ וּדְאֵי קִשְׁיָה לְמָה טְהוֹרִים טַמָּא מֵת.

וְהָרִי בְּהֶדְיָא קְתָנִי בְּתוֹסְפָתָא דְּבֵרָה"י טַמָּאִים גַּם טַמָּא מֵת (אִפִּי' בְּיוֹם לַהֲרִ"ש וְרַמְבַּ"ם פִּי"ח. וְלִקְרָאב"ד בְּלִילָה עַכ"פ).

וְאֵי אֵימָא כְּהַתּוֹסֵ' הָרִי אֵין לְחַלְקָא כָּלָל בְּלִילָה בֵּין רַה"י לְרַה"ר כִּינּוּן דְּאִזּוּ הַכֹּל חֲשִׁיבָא רַה"י). וְלִפ"ז לֹא זֶה שְׂאֵין מִפְּאֵן רְאִיָּה לְהִירוּשׁ' אֲלֵא אִךְ זֶה שְׂמִפְּאֵן מוֹכַח שְׁגַם בְּלִילָה הָרִי נוֹהֵג דִּין חִילּוּק רְשׁוּיּוֹת לְטַמְאָה כּו'.

וְעוֹד מִטַּעַם אַחֵר יֵשׁ לְפַקְפֵק עַל הַתּוֹסֵ' אִךְ זֹלַת הַתּוֹסְפָתָא אֲלֵא גַם עִפ"י דְּבָרֵי הַמְּשֻׁנָּה שְׁהוּבָא בְּדְבָרֵיהֶם. וְהוּא דְּלִכְאוּרָה הָאֵי טַעְמָא לִילָה הֵנִי רַה"י אֵינּוּ מְסַפִּיק אֲלֵא כְּשִׁמְצָא הַכֹּלִי בְּלִילָה.

אָבֵל כְּשִׁמְצָאָה בְּיוֹם אִךְ דְּעֵבֵר עָלֶיהָ הַלִּילָה. הָרִי זֶה כְּרַה"י שְׁנַעְשֵׂה רַה"ר דְּתַנּוּן רַפ"ו דְּטְהוֹרוֹת דְּכִשְׁהוּא רַה"ר סְפִיקוֹ טְהוֹר.

וְהֵינּוּ אִךְ בְּסַפֵּק שְׂפִכָר הַתּוֹסֵל בְּעוֹד שְׁהֵיָה רַה"י מ"מ בְּשַׁעֲהָ שְׁנַעְשֵׂה רַה"ר דְּנִין אוֹתוֹ סְפִיק לְקוּלָא. כְּדִמּוֹכַח מֵהֵיא דְּהַמְסוֹכָן שְׂבַמְתַּנִּי שָׁם דְּשַׁכְּבָר נַעְשֵׂה מְסוֹכָן בְּעוֹדוֹ בְּרַה"י עַכ"ז אָמְרִי דְּכִשְׁהֵיָה בְּרַה"י סְפִיקוֹ טַמָּא וְאַח"כּ שְׁהוּצִיאוּהוּ לְר"ה נַעְשֵׂה סְפִיקוֹ טְהוֹר וּמְסַתְמָא ה"ה אִם הֵיָה מְסוֹכָן זֶה בְּרִשׁוּת א' שְׁהֵיָה רַה"י וְנַעְשֵׂה רַה"ר.

וְכַגּוֹן בְּלִילָה וּבְיוֹם לְפִי שִׁיטָה זֶה דְּלִילָה הֵנִי רַה"י. יֵהִי דִינּוֹ דְּכָל שְׁנַעְשֵׂה בּוֹ בְּעוֹדוֹ לִילָה טַמָּא וּמִי שְׁנַעְשֵׂה בּוֹ אַח"כּ בְּיוֹם טְהוֹר וְא"כ לְכְאוּרָה ה"ה כָּאֵן בְּהַדְּ פְּלִי הַנְּאַבְד'.

וְאִךְ שְׂעֵבֵר עָלֶיהָ הַלִּילָה וְאִזּוּ הֵיָה הַדִּין נוֹתֵן לְטַמְאָה מְסַפֵּק אָבֵל עֲתָה בְּיוֹם שְׁנַעְשֵׂה רַה"ר יֵשׁ לְדוֹן הַסְּפִיק לְקוּלָא. וְלְכְאוּרָה יֵשׁ לוֹמֵר דַּק"ו נְמִי הוּא דְּהָא הֵתָם גְּבִי מְסוֹכָן שְׁהֵיָה לְפִנֵּינּוּ בְּסַפֵּק זֶה גַם בְּעוֹדוֹ בְּרַה"י וְיֵשׁ מִי שְׁנַעְשֵׂה בּוֹ גַם אַז.

וְע"כ אָנּוּ צְרִיכִים לְדוֹן עָלֵיהֶם הַסְּפִיק לְחוּמְרָא לוֹמֵר שְׂפִכָר מֵת. וּמ"מ נִגְדַּד אוֹתָן שְׁנַעְשֵׂה בּוֹ בְּיוֹם חוֹזְרִים וְדִנּוּן לְקוּלָא לוֹמֵר שְׁעוֹדְנּוּ חֵי.

(וּמִשְׁמַע אִךְ אִם בָּאוּ לְב"ד בְּב"א. וְצ"ע לְכְאוּרָה מ"ש מְב' שְׂבִילִים דַּפ"ק דְּפְסָחִים ד"י ע"א וּבְכ"ד מְעַנְיָנִים אֵלוֹ (וְעִי' ג"כ בְּד' רַבֵּינוּ ז"ל ה' גְּדָה סִי' ק"ץ סְמ"ג (וּסְכ"ה)) וּמִיָּהוּ שָׁם כָּל מְדַרְבְּנָן עִי' תּוֹס' דְּפְסָחִים ד"ה בְּבַת א'.

וְאִכְמ"ל).

וְהָרִי זֶה תְּרַתִּי דְּסִתְרִי לְגַמְרִי. וְכ"ש הֵכָא שְׂבִילָה הֵיָתָה הַכֹּלִי אֲבוּדָה וְאֵין אָנּוּ דְּנִין עֲלֵי' כ"א עֲתָה בְּיוֹם שְׁיֵשׁ לָנוּ לְדוֹן הַסְּפִיק לְקוּלָא לִימֵר שְׂמַעוּלָם לֹא נְטַמְאָה וְאֵין כָּאֵן תְּרַתִּי דְּסִתְרִי כּו'.

אִךְ מ"מ יֵשׁ לוֹמֵר ג"כ בְּהִיפּוּף. דַּש"ה דְּלַעֲנִין אוֹתָן שְׁנַעְשֵׂה בְּרַה"ר אֵין אָנּוּ צְרִיכִים לְדוֹן מָה הֵיָה מְסוֹכָן זֶה בְּעוֹדוֹ בְּרַה"י כ"א מָה הוּא עֲתָה כְּשִׁמְצָא בְּרַה"ר.

ולכן דנינו לקולא נגדם. ולא תישישי למה שיש סתירה לזה במה שדנינו אותו להיפוך גם בעודו הנה ברה"י נגד אותן שנגעו בו אז.

אבל פאן הרי אנו צריכים לדון על פלי זו (גם) על הספק שהיה חל בעוד לילה ולכאורה הרי זה דומה לאותן שנגעו במסופן בעודו ברה"י דנראה לכאורה דאעפ"י שפאי' לב"ד לשאול. אחר שהוציאוהו לרה"ר טמאים.

ובנדאי ה"ה וכ"ש מי שנגע בו ברה"י וגם ברה"ר כו' וה"נ דכונתיה ממש לכאורה. (ומ"מ אין זה ברור דאולי יש לומר דבאמת גבי מסופן גם אותן שנגעו ברה"י אינם טמאים אלא אם באו לשאול אז אבל לא אם באו אחר שהיה המסופן ברה"ר.

דלכאורה קצת משמע פן מלשון המשנה דתני כשהוא ברה"י כשהוא ברה"ר כו' דקאי על המסופן דמשמע שתלוי באיזה מקום שהוא עתה (בשעת הדין כו'). (וה"ל למיתני מה שהיה עמו ברה"י וברה"ר כו') דהגם דא"ל כשהיה ברה"י נטמאו.

ואח"כ כשהוציאו יצאו מטומאה לטהרה. אבל זה יש לומר דמ"ש כשהוא ברה"ר ספקו טהור ר"ל כל ספק שפא לפנינו אז.

אף על אותן שנגעו ברה"י. אף יש להוכיח בהיפוך מדפליג ר' שמעון וא' רה"ר מפסקת. דלכאורה צ"ע הלא נדאי גם הוא מודה דבעודו ברה"י ספקו טמא. ואיך א"כ אח"כ כשהוציאוהו לרה"ר יחזירו ויצאו גם אותן שנגעו ברה"י מטומאה לטהרה.

ועם פי ס"ל דא"א לדון תרתי דסתרי ה"ל לטמא גם אותן שנגעו ברה"ר שפאמת פן הסברא נותנת פינון שבעודו ברה"י כפר דנו עליו שמת שוב א"א לדון עליו אח"כ שחי אע"כ צ"ל לכאורה דלא פליג ר"ש אלא בשלא באו לב"ד אותן שנגעו ברה"י עד לבסוף כשהוציאוהו לרה"ר (או אף לבסוף שהחזירוהו לרה"י דמ"מ יש לדון שהיה חי ברה"ר ואין זה סתירה למה שדנינו שמת כשהחזיר אחר כף לרה"י כו').

ובזה ס"ל פינון שבשעה שהיה ברה"י (פעם הראשון) לא דנו עליו כלל. ואח"כ כשהוא ברה"ר (או אף לבסוף כשהחזיר לרה"י דמ"מ) צריכים לדון נגד אותן שנגעו אז ברה"ר שהוא חי ממילא ע"כ לדון פן אז גם על אותן שנגעו בעוד הנה ברה"י (פ"א).

ומינה דלת"ק גם בכה"ג מטמאים אותן שנגעו בעוד הנה ברה"י דלא פנ"ל. אף אף אם לו יתא פן).

מ"מ יש לחלק דש"ה דאף שלא באו לב"ד לשאול עד אח"כ. מ"מ כפר נודע וקל עליהם הספק.

לכן אעפ"י שדנינו עליהם אח"כ ראוי לדונם לפ"מ שהיו בעת חלות עליהם הספק אבל פאן שבלילה היתה הפלי אבודה יש לומר שלא נכנסה אז בגדר בית הספק ושאלה כלל. וראוי לדונה כפי מה שהיא עתה בעת שמוצאה ביום כו'.

ולפ"ז ע"כ הא דאם עבר עליהם לילה טמאים לאו משום דלילה הוי רה"י נגעו בה. אלא משום גזירת אנשא כדברי רבינו ז"ל (או חומרא בעלמא לענין טומאת מדרס דשכיח' כו') וליפא למישמע מפאן דרה"י הוי לילה כו'.

והנה לכאורה עלה ע"ד שעפ"י פקפוק זה הב' יהיה קצת תיקון למה שנתבאר לעיל דעפ"י התוספתא המחלקת בין רה"י לר"ה גם בלילה לענין טמא מת עכ"פ לא די שאין מפאן הוכחה לדברי הירוש' אלא שמוכח להיפוך דלילה לא תשיב' רה"י.

ולפי פקפוק הנ"ל דיש לדון כפי מה שהיא בעת שמוצאה. לכאורה מהא ליכא למישמע פלום לא לכאן ולא לכאן עכ"פ.

דבתוספתא לא נזכר אלא ועבר עליהן לילה כו' ע"ש. אבל ז"א.

כיון דבמתני' בתרא מחתא קתני מצא בלילה ומצא ביום שלאחריו טמא. ובמצא ביום שלאחריו פירושו בתוספתא דמטמא רק מדרס ברה"ר מסתמא ה"ה במצא בלילה דמתני'.

ודחוק גדול לומר דלצדדי קתני במתני' ר"ל דבמצא בלילה טמא מדרס וטמא מת ובמצא ביום שלאחריו טמא מדרס בלחוד. א"ו בחד גוונא תני טמא אשניהם ולפי התוספתא היינו מדרס בלבד ברה"ר.

ואלו ברה"י טמא מדרס וטמא מת ואם פן יש להוכיח מפאן דלילה לא תשיב' רה"י (לפי התוספתא) היפוך מדברי התוס'. אמנם בההיא דנגע בא' בלילה שהביאו רבינו ז"ל וגם התוס' ראיה מנה דלילה לא תשיב' רה"י לכאור' לפי הפקפוק הנ"ל י"ל שאין ראי' מפאן דתני התם במתני' (פ"ה) ובתוספת' ובשחר מצאו מת וא"כ אף את"ל דלילה הוי רה"י הרי זה בשחר כרה"י ונעשה רה"ר דרפ"ו וכו' וכנ"ל.

אלא שפכר נתבאר דנרא' דגבי מסופן אותן שנגעו ברה"י אע"פ שלא באו לב"ד אלא אח"כ טמאים (לת"ק). וא"כ לכאורה היינו הך דנגע בא' בלילה ממש אי איתא דלילה הוי רה"י.

אבל באמת נרא' דיש לחלק דגבי מסופן דפירושו נתעלה באופן שאין מפירי' בו אז אם חי או מת (ע' פיה"מ להרמב"ם) נמצא שהנוגעים בו בעודו ברה"י חל עליהם הספק והשאלה מיך באותה שעה וכדלעיל.

אבל בהך דנגע בא' בלילה. משמע שלא היה מסופן פלל ולא היה חל שום ספק על הנוגעים בו בלילה שהרי עומד בחזקת חי.

אלא אח"כ בשחר כשמצאו מת אז חל הספק והשאלה למפרע. מצד חזקה דהשתא המנגדת לחזקה דמעיקרא.

והא דקתני ואינו יודע אם חי אם מת אינו ר"ל שפכר נפל ספק ע"ז אלא ר"ל שלא הכיר בו אז ממש אם חי אם מת. באופן שעכ"פ אח"כ בשחר כשמצאו מת נופל ספק למפרע (וכן משמע בהדיא ממ"ש הר"ש ששם מפאן יש לדקדק דלמפרע נמי ילפי' מסוטה כו').

וא"כ לפי הפקפוק דלעיל שפיר יש לומר דבכה"ג אף את"ל דלילה הוי רה"י יש לדונו כשעת חלות הספק והשאלה דהיינו כשמצאו מת בשחר ותשיב שפיר ספק ברה"ר. [הגהה.]

שוב ראיתי שיש לעיין בב"ב דקי"ג ע"ב ובתוס' ד"ה א' רבא ובירוש' שם ה"ו שהובא בתוס' שם לכאורה שייך לפקפוק דלעיל. ע"כ הגהה: [והנה כ"ז מה שיש לדון ולפקפק

גם לפ"מ דפשיטא להו להתוס' וגם לרבינו ז"ל שדין סוטה ודין הטומאה שוין ממש ותלויים זב"ז.

שפדי לתרין מה שהניחו התוס' בקושיא לפ"ז סתירת דברי הירוש' והוא דנגע בא' בלילה (עכ"פ) הנה נראה דצ"ל פנ"ל. אבל לפע"ד מילתא דפשיטא להו קמיבעי לי טובא.

נהי דלענין טומאה גם לפענ"ד נראה (יותר) דלילה לא חשיבא רה"י כדמשמע פשיטא גבי ההיא דנגע בא' בלילה (דלא מציינו בשום פוסק או מפניך דהיינו משום שמצאו מת בשחר דוקא).

וכ"ש שלפי הנ"ל גם בההיא דהמאבד ומצא בלילה (דטהרות) מוכח פן. וכן משמע בההיא דרפ"ו רה"י ונעשה רה"ר דאסברא לה ר"ש בכגון בקעה כו' (וכן משמע פשיטא דמתני').

ולא נקטו לה בלילה ויום שמצוי יותר. וכן בההיא דמסוכן שם קתני והוציא והו לרה"ר והתזירוהו לרה"י.

ולא נקטי בקלות יותר בלילה ויום כו'. וגם במעשה שבתוספת' הובא בר"ש פ"ה מ"ז וברמב"ם ספ"ח במסוכן שהולכיהו מעיר לעיר והיו הכפות מתחלפות כו' שלא טמאו אלא פת אחרונה דהיינו משום ספק ברה"ר (ולא פ"י שלא התמהמה בדרך כו').

משמע אף שהיה לילה בנתיים כו'. ובדרך כלל מדהא דספק רה"ר טהור מלא בגמר ופוסקים (והוא גזה"כ או הלכתא בלא טעמא) ולא אישתמיט בשום מקום לפרש דהיינו דוקא ביום ודאי משמע שאין חילוק בין יום ללילה בזה (שהרי מסברא חיצונית אין חילוק ביניהם לענין טומאה כלל).

וע' רמב"ם פט"ז ה"ג המהלך בלילה ספיקן ברה"י טמא משמע דברה"ר טהור וכן הוא בהדיא בר"ש פ"ג סמ"ו ע"ש). אבל מ"מ אין ראיה מזה לסוטה כלל.

דדוקא גבי טומאה דעיקר החילוק בין רה"י לרה"ר הוא הלכתא בלא טעמא מנין לנו לבדות לחלק בזה בין לילה ליום דמצד לילה לא פקע שם רה"ר מינה שעליה באה ההלכה להקל. אבל לענין סוטה לא מציינו בשום מקום שהוא הלכתא או גזה"כ לחלק בין רה"י לרה"ר.

רק דהא דעשה בה הפתוב ספק פנדאי זהו גזה"כ. אבל החילוק בין רה"י לרה"ר בזה הוא מילתא דתליא בסברא בלבד דאמרי דרה"ר לאו מקום סתירה הוא.

וא"כ היכא דמצד הסברא שייך בו סתירה (פגון בלילה ובדרך וכמשי"ת א"ה וכה"ג) מנלן להקל ברה"ר יותר מרה"י ועם היות דלפ"ז לכאורה אין מקום כלל ללמוד טומאה מסוטה הרי באמת זו היא עצמה סברת הגמרא דנדה דאמרי הכי השתא כו' אלא שפבר נתבאר לעיל דבמסקנא דא' וכ"ת הא כל ספק טומאה ברה"ר טהור לא קאי הכי אלא דהלמ"מ הוא כו'.

אבל היינו רק דענין הלימוד דטומאה מסוטה זהו הלמ"מ (אף דלא דמי כלל דהכי השתא כו'). אבל גבי סוטה גופא לא נתחדש לנו הלמ"מ כלל.

אָלָא דְתַלְיָא בְסִבְרָא מְהוּ חֲשִׁיבָא סְתִירָה. וְיֵשׁ לֹמֵר דְּבַלְיָה חֲשִׁיבָא סְתִירָה.

וְאַף אַתְּ לַדְּהַלְמָא גַבֵּי טְוִמְאָה בְּאַהּ בְּסְתִימוֹת רַק לְלִמּוּד מְסוּטָה וְאִיכּ לְכַאוּרָה אִי אֵימָא דְּבְסוּטָה מְשַׁפְּחַת לָהּ סְתִירָה בְּרַהֲרֵי כֹּוּ מְנַלְן גַּבֵּי טְוִמְאָה לְהַחְלִיט דְּכָל רַהֲרֵי טְהוֹר יֵשׁ לֹמֵר דְּמִיּוֹן דְּסְתִימָא דְּמִילְתָא דְּסְתִירָה בְּרַהֲרֵי יֵשׁ וְדָבָר הַהוּנָה וְרַגִּיל הוּא לְמַדִּין מְזָה לְטְוִמְאָה ע"פ הַהֲלֵמָא דְּדְוִקָא בְּרַהֲרֵי טְוִמְאָה אָבָל כָּל רַהֲרֵי טְהוֹר (וְכ"ש) שְׂאֵפְשֵׁר שְׂהַהֲלָכָה פִּירְשָׁה הַפֵּל רַק דְּרַף אֲסִמְכָתְּ אֲסִמְכוּהּ לְלִמּוּד מְסוּטָה כֹּוּ וְאַף אִם הַהֲלָכָה בְּאַהּ בְּסְתִימוֹת לְלִמּוּד מְסוּטָה וְנִמְסֵר לְחֲכָמִים הַפְּרִטִיִּים אִיף וּמָה וּבְאַיְזָה אֲנִפֹן כֹּוּ ג"כ יֵשׁ פַּח בִּינְדָם לְלִמּוּד רַק מְדָבָר הַהוּנָה דְּגַבֵּי סוּטָה.

וְגַם הָא דְּמִיּוֹן מְחֻלְקִי בְּעֵנְיָן מְהוּ רַהֲרֵי בֵּין טְוִמְאָה לְשַׁבְּתָּה (וְנִרְאָה שְׂהוּא מְצַד דְּגַבֵּי טְוִמְאָה יִלְפִי מְסוּטָה לְכֹּוּ אֵינֹו תְּלוּי בְּמַחְזִיצוֹת כ"א בְּרַבִּים מְצוּיִים וְכִמּוּ בְּקַעָה בִּימָה"ח). ג"כ יֵשׁ לֹמֵר אִו דְּהַהֲלֵמָא פִּירְשָׁה כֹּוּ אִו דְּסְבִרְתָּ חֲכָמִים הוּא דְּלַעֲנָנֹו זֶה יֵשׁ לְדַמּוֹת לְסוּטָה כֹּוּ): וְיֵשׁ לְהַבִּיא רְאִיּוֹת לְזֶה.

א' מְהוּ דְּדָבָר שְׂאִין בּוּ דַעַת לְשִׂאוֹל סְפִיקוּ טְהוֹר גַּבֵּי טְוִמְאָה. וּמְהוּ טְעֵמָא חֲשׂוֹ סְפִיקוּ טְהוֹר כְּדָאִי בְּמִיּוֹן פ"ג דְּטְהוֹרוֹת וּבְרַמְבַּ"ם פ"ו ה"ב וְאֵלּוּ גַבֵּי סוּטָה כ' הֲרַמְבַּ"ם פ"ב מְהוּ סוּטָה ה"ד דְּמִקְנִין לְקַטְנָה שְׂהַשִּׂיָּאָה אָבִיָּה כֹּוּ (וּמְסַתְּמָא כָּל קַטְנָה קְאָמֵר אִף שְׂלָא הַגְּדִילָה עַד שְׂיָהָא בְּהַ דַעַת כֹּוּ ע' רַמְבַּ"ם ספ"ו דְּטְהוֹרוֹת).

וּמְשַׁמַּע דְּהַ"ה לְחַרְשִׁית וְשׁוּטִית ע' כ"מ שְׁמַ בְּהַ"ס ה"ג. וְאַף הֲרַאָב"ד וְשְׂאֵר פּוֹסְקִים שְׂחַלְקוּ עֲלֵיו אֵינֹו אָלָא מְשׁוּם דַּס"ל פִּיתוּי קַטְנָה (וְהַ"ה חו"ש) אֲנִנְס הוּא.

אָבָל מְצַד דְּהוּי סְפִיקוּ בְּדָבָר שְׂאִין בּוּ דַעַת לְשִׂאוֹל לֹא מְצִינוּ שׁוּם פְּקוּק בְּזֶה. וְגַם בְּהַ דְּאִין מְקַנִּין ע"י קְטוֹן מְצִירִכִי קְרָא בְּגִמְרָא שְׁמַ דְּכ"ו מְשַׁמַּע דְּאֵלּוּ מְשׁוּם דְּבָר שְׂאִין בּוּ דַעַת לְשִׂאוֹל הִיּוּ מְקַנִּין (אָלָא שְׂקַצְתָּ צ"ע בִּירוּש' דְּסוּטָה ד"ב ע"א מִקְלִיהוֹן דְּרַבְּנָן פְּלִיגוֹן כֹּוּ דְּקַצְתָּ הִיּוּ נִרְאָה לֹמֵר לְכַאוּרָה שְׂיֵשׁ שְׁמַ ט"ס בְּאֲנִפֹן דְּר"ל דְּמַדְּגַבֵּי קַטְנָה שְׂזִינְתָּ צִירִכִי לְטְעֵמָא שְׂאִין לָהּ רְצוֹן כֹּוּ.

דְּמְשַׁמַּע דְּבִלָא זֶה הִיּוּתָה נְאָסְרָת אִף שְׂאִין בְּהַ דַעַת לְשִׂאוֹל. מוּכַח דְּפְלִיגוֹן אִמ"ד הֵתָם דְּהַ דְּגַבֵּי טְוִמְאָה דְּבָר שְׂאִין בּוּ דַעַת לְשִׂאוֹל סְפִיקוּ טְהוֹר מְסוּטָה יִלְפִי לָהּ דְּלַפ"ז הִיּוּ מְשַׁמַּע מְכָאן דְּבְעֵנְיָן חִילּוּק רְשׁוּיוֹת דְּרַהֲרֵי וְרַהֲרֵי דְּוִדָּאִי מְסוּטָה יִלְפִי לְכ"ע צִירִכִי לְהִיּוֹת שְׁוִין בְּדִינֵיהֶם כְּסְבִרְתָּ הַתּוֹס' וְרַבִּינוּ ז"ל.

אָבָל לַפ"ז צִירִף לְהַגִּיָּה הַרְבֵּה בִּירוּש' שְׁמַ וּלְגִי שְׂלַפְנִינוּ וּפִי הַפ"מ לִיכָא לְמִשְׁמַע מְשָׁם (כְּלוּם) וְהִרִי בְּגִמְרָא שְׂלַנּוּ בְּסוּטָה שְׁמַ דְּכ"ח ב' (וּבְכ"ד) פְּשׁוּט דְּגַם הַ דְּבָר שְׂאִין בּוּ דַעַת לְשִׂאוֹל מְסוּטָה יִלְפִי.

זו"ל הֲרַמְבַּ"ם. שְׁמַ פִּי"ו ה"ב בְּד"א כְּשִׁהִיָּה דְּבָר שְׂיֵשׁ בּוּ דַעַת לְשִׂאוֹל כֹּוּ כְּסוּטָה.

אָבָל אִם הִיּוּ חֲשׂוֹ כֹּוּ. וְלְכַאוּרָה תְּמוּהָ פִּינֹו דְּגַבֵּי סוּטָה גּוּפָא נְאָסְרָה גַּם בְּחֲשׂוֹ (לְהֲרַמְבַּ"ם עכ"פ וְגַם לְהֲרַאָב"ד אִילוּלִי מְטַעַם אֲנִנְס וְכִמּוּ בְּכִהֵן נְאָסְרָת) אִיף יִלְפִי מְשָׁם לְטְוִמְאָה לְטְהַר סְפִיקוּ חֲשׂוֹ.

(ולוחק לומר דהיינו טעמא דסוטה משום דהבועל יש בו דעת לשאול כו' דהא בגמרא שם דכ"ט אמרי' דאי מסוטה ה"א דבבב' דעת נוגע ומגיע כו') א"ו ע"כ לומר לפה"נ דמ"מ ילפי' מסוטה מדבר ההונה ורגיל דגבי סוטה.

אף דמשפחת לה שם בע"א ג"כ כו'. פי עיקר הלימוד מסוטה הלמ"מ הוא פנ"ל וְלֹא בְעִי שִׁיָּהוּ דִּינֵיהֶם שׁוֹיִן מִמֶּשׁ כו': וְעוֹד רָאִיָּה (יֹתֵר בְּרוּרָה) מְהֵא דְאִמְרֵי רַפ"ח דְּנִזִּיר סִפְק טַנְמָאָה בְּרַה"י מְהֵיכָא יִלְפִי לַה מְסוּטָה מַה סוּטָה בּוֹעֵל וְנִבְעָלַת אֶף כֹּל סִפְק טַנְמָאָה בְּרַה"י כְּגוֹן דְּאִיכָא בִּי תַרִּי כו' הָא תִּלְתָּא ה"ל סִפְק טַנְמָאָה בְּרַה"ר כו'.

וכן פסק הרמב"ם פ"ט מה' נזירות ופט"ז מה' אה"ט ה"ב. ולכאורה הרי גבי סוטה גופא כתב הרמב"ם פ"א מה"ס ה"ג (ע"פ הירוש') וטוש"ע סי' קע"ח ס"ה קינא לה משנים כו' ונסתרה עם שניהם פאחד כו' הרי זו אסורה.

ולא אמרי' הרי פאנתלתא והוי פספק ברה"ר הרי ע"כ דבסוטה גופא לא הלכו בה ע"ד פללי ספק טנמאה. והא דאמרי' מה סוטה בועל ונבעלת כו' ע"כ דבר ההונה ורגיל דגבי סוטה קאמרי'.

ומכה"ג הוא דילפי' לספק טנמאה (מצד ההלמ"מ כו' פנ"ל) אע"פ דמשפחת לה בסוטה בע"א כו'. והגם דהא דגבי סוטה נאסרה אף בשנים היינו דוקא בשקינא לה בפירוש משנים אלו דחזינו דקפיד בעל.

אבל אם קינא לה מא' ונסתרה עם שנים לא נאסרה כמ"ש המ"ל שם בסוף דבריו. וא"כ לכאורה יש לומר דמש"ה ילפי' לטהר בתלתא גבי טנמאה לעולם כיון דלא שייך שם ענין קפידא יש לנו ללמוד מסוטה מהיכא דלא חזינו דקפיד.

והיכא דקפיד שאני. (וגם ברה"ר ממש אפשר דהיכא דקינא לה בפירוש שלא תסתרי ברה"ר דחזינו דקפיד נאסרה ועכ"ז ילפי' לטהר ברה"ר לעולם מקינוי סתם דגבי סוטה. וה"ה לענין תלתא) ומשא"כ אי איתא דמשפחת לה גבי סוטה דנאסרה ברה"ר גם בקינוי סתם (כמו בלילה) לא ה"ל למילף לטהר גבי טנמאה לעולם (גם ברה"ר בלילה) (ולפי"ז גם ראיה הא' ה"ל יש לדחות בכה"ג לכאורה דהתם נמי בקינוי לקטנה הרי איכא קפידא דבעל בפירוש.

אבל בלא קפידא בפירוש לא משפחת איסור בסוטה בדבר שאין בו דעת לשאול כו'). הנה מלבד שאף את"ל כן לא הועלנו כלום בנד"ד דהשאלה הנה בשקינא לה בפירוש אכה"ג כו' (שלא תסע בדבר שהוא רה"ר כו').

אולם באמת נראה דיש ללמוד מכאן דענין הלימוד דטנמאה מסוטה הוא רק מדבר ההונה ורגיל דגבי סוטה אף דלפעמים משפחת לה בע"א. דאל"כ גם בהך דתלתא לא ה"ל למילף לטהר בטנמאה כיון דמשפחת לה בסוטה דנאסרה ע"י קינוי וקפידא בפירוש.

דענין הקפידא בסוטה אינו מועיל כ"א להעשות בה ספק. ומשא"כ בל קינוי בפירוש משנים.

הרי זה לגבי שנים פאלו לא קינא כלל דלא חשיב ספק כלל. וא"כ ה"ל ללמוד ספק דגבי טומאה לענין תלתא מהיכא דחזינו דקפיד בעל גבי סוטה שעי"ז נולד בה ספק ועשאה הפתוב פודאי כו'.

ותדע דקא פל עיקר ענין סוטה הוא ע"י קפיידא דבעל דוקא דהינו שקינא לה עכ"פ דאל"כ לא נאסרה כלל ע"י סתירה לחוד. ועכ"ז ילפי' מזה לטומאה לטמא כל ספק ברה"י (ארף דלא שייך שם ענין קפיידא כלל).

והינו משום דהקפיידא דקינוי אינו מועיל כ"א העשות ספק עכ"פ (ומשא"כ בלא קינוי כו'). והפתוב עשאו פודאי.

לכן ילפי' לטומאה ברה"י שפל שיש ספק (מאיזה טעם שיהיה) הרי זה פודאי טמא. וא"כ ה"ה לענין תלתא ה"ל למילף לטומאה מהיכא דחזינו דקפיד בעל כו'.

(וה"ה וכ"ש בענין דבר שאין בו דעת לשאול פיון דגבי סוטה נאסרה לא ה"ל למילף לטהר גם טומאה). אע"כ היינו טעמא דילפי' לטהר בתלתא (וה"ה בדבר שאין בו דעת לשאול) משום דענין הלימוד מסוטה (שעיקרו הוא הלמ"מ כו') היינו מדבר ההונה ורגיל דשם דסתמא דמילתא אין שם כ"א בועל ונבעלת דהוי תרי כו' (וגם יש בהם דעת כו') ארף דמשפחת לה לפעמים בע"א כו'.

(וגם בדרך קצרה יש לומר אם איתא דכללי דיני טומאה ממש נוהג גם בסוטה. לא ה"ל לאסור בקינוי וסתירה עם שנים דסוף סוף הרי פאן תלתא ונהרי זה ספק רה"ר כו'.

(וכן בחש"ו שאין בהם דעת לשאול כו'). אע"כ לא הלכו כלל גבי סוטה ע"ד שני ספק טומאה.

דגבי סוטה גופא ליכא כלל לא גזה"כ ולא הלמ"מ (שהוא בלי טעם) זולת מה שעשאה בה הפתוב הספק פודאי. אבל בענין הספק מה שמחלקין בזה בין רה"י לרה"ר אינו כ"א מצד הסברא לחוד.

לכן דנין בה הפל לפי הסברא ואין לחלק בה בין יש בו דעת לשאול לאין בו דעת לשאול וכן בתלתא היכא דחזינו דקפיד כו' וכן בלילה ברה"ר פיון דמסברא שייך בזה סתירה וספק כו'.

אבל בטומאה דעיקר הלימוד מסוטה הלמ"מ הוא לכן כל אונפני הלימוד והחילוק בין רה"י לרה"ר וכל פרטי חילוקי דיניהם הפל בלי טעמים כו'): ועוד בר מן דין הנה הא דפשיטא ליה להמ"ל דאם קינא לה מא' ונסתרה עם ב' לא נאסרה.

הרי טעמא דמילתא הוא משום דלא חשיב הסתר כלל פיון שהיו ב' כמש"ש. והינו דוקא בתרי וכשירי אבל בתרי ופריצי דאיכא איסור יחוד נראה דחשיבא הסתר ונאסרה אע"פ שקינא לה רק מא' (סתמא כו').

(שהרי עיקר יסוד האי בעי' שבירוש' פ"ה המ"ל שם דהינו בכשרים דוקא ומצד דליכא בהו איסור יחוד. ולכן תלה לה בפלוגתא אי מקנין ע"י אביה כו'.

ובזה נדאי ארף למ"ד מקנין. היינו שע"י קינוי וקפיידא דבעל בפירוש נאסרה מ"מ.

אָבֵל בְּלִי קִינּוּי כָּלֵל פְּשִׁיטָא דְשָׂרִי. וְהָ"ה בְּשָׁנִים.

דְּנֻקָּא ע"י הַקִּינּוּי בְּפִירוּשׁ מְשֻׁנָּים דְּחֻזִּין דְּבַעַל קַפִּיד הוּא דְּנֻקְסָרָה כּו'. אָבֵל בְּתַרִי וּפְרִיזִי דְּלִיכָא בְּעֵינָא וְלֹא פְּלוּגְתָּא כָּלֵל.

נִרְאָה דְּהֵינּוּ דְּכִינּוּן דְּאִיכָּא בְּהָא אִיסוּר יְחִוּד הָרִי זֶה כְּכֹל סְתִירָה דְּעֵלְמָא. וּמִשְׁמַע דְּנֻקְסָרָה לַכ"ע גַּם בְּקִינָא לָהּ (סְתָם) מֵא' מְהֵם).

וּלפ"ז וְדֹאֵי דְּלֹא שְׁוֵה דִּין הַטְּוּמָאָה לְדִין הַסּוּטָה מִמֶּשׁ דְּהֵתָם וְדֹאֵי נִרְאָה דְּאִין חִילוּק בֵּין פְּשָׁרִים לְפְרִיזִים. דְּלַעוּלָם תְּלַתָּא הָוִי פְּסַפְּק בְּרַה"ר כּו'.

וְהֵינָה הֵן אֲמַת דְּלַפְמ"ש בַּחַה"ר דְּנֻדָּה (ה' ב') בְּשֵׁם יֵשׁ מְפָרְשִׁים דְּהָא דְּתַלְתָּא הָוִי רַה"ר לְטוּמָאָה הוּא דְּנֻקָּא בְּאֲנָשִׁים אָבֵל בְּנָשִׁים אִפִּי' מֵאָה פְּחַד דְּמִינּוּ דְּגַמְרִי' מְסוּטָה מֵה סוּטָה כּו' בְּשָׁנִים וְהִיא לֹא סְתִירָה הִיא שְׁהָרִי הָאִשָּׁה מְתִיחֶדֶת עִם ב' אֲנָשִׁים כּו'.

אָבֵל נָשִׁים סְתִירָה הִיא דְּאִין ב' נָשִׁים מְתִיחֶדוֹת עִם אִישׁ א' עַכ"ל. הָרִי ס"ל שְׁדִין הַטְּוּמָאָה וְדִין הַסּוּטָה שְׁוִין מִמֶּשׁ וְלִדְבָרֵיו גַּם בְּאֲנָשִׁים לֹא הָוִי תַלְתָּא רַה"ר לְטוּמָאָה כ"א בְּכָשָׁרִים.

אָבֵל פְּרִיזִים פְּחַד חֲשִׁיבִי גַם לְטוּמָאָה כְּבִסוּטָה וְכִמוּ בְּנָשִׁים כּו'. אָבֵל בְּאֲמַת נִרְאָה דְּנֻקָּא גְּדוּל דֹּא"כ אַף אָנוּ נִאָמַר לְהַשְׁוֹת דִּין הַטְּוּמָאָה לְסוּטָה.

דְּלֹא נִאָסַר אֲלֵא בְּיְחִוּד דְּאִישׁ וְאִשָּׁה עַכ"פ דְּנֻקָּא. וְנִימָא הֵכִי גַם בְּטוּמָאָה וְיִשְׁתַּקַּע הַדְּבָר כּו'.

וְנִרְאָה דְּמַש"ה פְּתַב ע"ז הַרְמַב"ן בַּחִי' דְּזֶה אִינוּ כְּלוּם. וְאַף הַרְשָׁב"א הֵבִיא דְּעַתוּ בְּאֲחֻרֹנָה וְנִרְאָה שְׁמִסְכָּים עִמוּ וְכֵן הוּא דְּעַת הַתּוֹס' שֶׁם בְּדִיבּוּר הַרְאָשׁוֹן דְּר"פ וּבִסוּטָה שֶׁם (כ"ח ב').

וּמִהֵתִימָא עַל הַמ"ל רַפְט"ז שְׁהֵבִיא דְּעַת יֵשׁ מְפָרְשִׁים אֵלּוּ שְׁבַחַה"ר. בְּסְתִימוֹת בְּלִי חוּלְק. שְׁלַפְה"נ דְּעַת יְחִידָאָה הִיא כְּנ"ל (וְגַם מְסְתִימַת הַרְמַב"ם מִשְׁמַע שְׁאִין חִילוּק בֵּין אֲנָשִׁים לְנָשִׁים גַּבִּי טוּמָאָה וְה"ה בֵּין פְּשָׁרִים לְפְרִיזִים כּו'). וְגַם דְּבָרֵי הַפְּרִיזִים הַנֶּ"ל נִרְאָה דְּהָוִי תִּיּוּבְתִיָּה.

דְּלִישׁ מְפָרְשִׁים אֵלּוּ נִרְאָה דַּע"כ אַף שְׁקִינָא לָהּ בְּפִירוּשׁ מְתַרִי וְכִשְׁרִי לֹא נִאָסְרָה בְּסוּטָה דֹּאל"כ גִּילְף לְטַמָּא גַּם בְּסַפְּק טוּמָאָה בְּתַלְתָּא (אִפִּי' פְּשָׁרִים) וְכַנ"ל שְׁהַקִּינּוּי בְּסוּטָה אִינוּ מוֹעִיל כ"א לְשִׁיחָה סַפְּק וְהַפְּתוּב עֲשָׂאוּ כּו' וְה"ה בְּסַפְּק טוּמָאָה לִישׁ מְפָרְשִׁים אֵלּוּ שְׁדִינִיָּהֶם שְׁוִים מִמֶּשׁ כּו'.

אֵע"כ נִרְאָה דַּס"ל דְּלֹא מִשְׁפַּחַת אִיסוּר בְּסוּטָה בְּתַרִי וְכָשָׁרִים אַף ע"י קִינּוּי בְּפִירוּשׁ. וְכַבֵּר פְּסָקוּ הַרְמַב"ם וְטוּש"ע כְּהַרְוֵשׁ בְּזָה.

וּמ"מ אַף לִישׁ מְפָרְשִׁים אֵלּוּ פִּינּוּן דְּלִדְיָהוּ תְּלוּי הַפֵּל בְּמַה דְּהָוִי יְחִוּד שְׁל אִיסוּר. א"כ בְּלִילָה נִרְאָה דְּאִיכָּא אִיסוּר יְחִוּד עַכ"פ אִפִּי' בְּרַה"ר וְכ"ש בְּדָרְךָ כַּנֻּד דְּתַלְמוּד עֲרוּךְ הוּא בְּקִדּוּשִׁין (דְּפ"א רַע"א) דְּאִיכָּא אִיסוּר יְחִוּד (אִפִּי' בִּיּוֹם) וְדֹאֵי דְּנֻקְסָרַת ע"י קִינּוּי וְסְתִירָה כְּזוֹ לִישׁ מְפָרְשִׁים אֵלּוּ.

אָלאַ דנ"מ לדידהו לענן ספק בטומאה דכיון דס"ל שדיניהם שוין ממש לסוטה א"כ בלילה הוי ספק רה"י. ולפ"מ שנתבאר לעיל יותר נראה שגבי טומאה לילה חשיבא ספק ברה"ר.

וה"ה וכ"ש בדרף (ביום) (פדמוכח הדין דב' שבילין ובכ"ד פדלעיל). ושעכ"ז גבי סוטה סתירה בלילה וכן בדרף אפי' ביום חשיבא שפיר סתירה ונאסרה וכדעת הירוש' שפגליון תוס' דנדה ובתוס' דסוטה.

ואינם תלויין זב"ז פלל וככל הנ"ל. (ובדרף קצרה לכאורה מוכח פן מהא דדרף חשיבא סתירה ויחוד דאיסור (גבי סוטה).

וגבי טומאה חשיבא רה"ר כו'). ובגוף ענן סתירה ויחוד.

לפה"נ יש בזה ג' מדרגות זו למעלה מזו. א' סתירה שע"י קינוי דגם בסתירה קלה נאסרה אף דליכא ביה איסור יחוד פדמוכח מבעלה בעיר ופתח פתוח לרה"ר דליכא איסור יחוד פדאי' בגמ' ובסי' כ"ב ס' ח' ט'.

וע"י קינוי נאסרה ע"ש בס"ח וח"מ וב"ש סקי"ג וכדאי' בהדיא בהגהה דסי' קע"ח ס"ח והב' איסור יחוד. שיהי סתירה חמורה יותר פמוכומהנ"ל.

והג' הנקרא פיעור דהגיפו הדלתות ודשניהם יוצאים ממקום אנפל שבסי' י"א שיהי למעלה בגדר הסתירה מיחוד שהרי על היחוד בלי קינוי לכ"ע אין אוסרים ומשא"כ בכיעור פליגי: סימן מ"ה (לסי' ז') שאלה מכ"ק הגאון החסיד האמיתי אדמו"ר מוה' מנחם מענדיל זצוק"ל להגאון המחבר ז"ל: רב וגדול העיר שיש לו דין עם ת"ח א' מעירו שאינו רב שם.

האם יכול להתדיין בפני ג' לומדים מעיר זו. אפשר כ' כת"ר פי הת"ח בעל דינו יכול לומר שפאחר שפנגדו הוא רב העיר א"כ כל בני עירו הם אוהבים לו או עכ"פ מתיראים ממנו.

וארז"ל פ' בתרא דכתובות (דק"ה ב') לא לידון אינש למאן דרחים לי' ובפ"ד דאבן מורא רבך כמ"ש: הנה רפ"ב דסנהדרין תנן פהו גדול דו ודנין אותו ואמרי' שם דדיני ממונות שלו הם בשלשה פשאר כל אדם ולית מאן דפליג ע"ז וכ"כ בחידושי הר"ן וכן פסק הרמב"ם פ"ה מה' סנהדרין.

ואפי' מלכי בית דוד אמרינן דהיו דנין אותן ומסתמא ג"כ דיני ממונות שלהם ע"פ שלשה פמו כה"ג. יקשה אמאי לא פסלינן כל העולם לדין אצלם משום דמסתמא אוהבי' את הכה"ג יותר משאר אדם.

דמי לנו גדול מכה"ג שבו עבודת כל ישראל וגם מגין על דורו כו' וגם בגמרא שם (די"ז א') דנין אותו אצטריכא לי' הא נמי פשיט' ובתוספות דס"ד דמתוך גנולתו כו' וכ"כ בחידושי הר"ן שם שאע"פ שהוא גדול בישראל דנין אותו כו' והדר אקשינן ליה הא נמי פשיטא כו'.

יקשה פנ"ל ועוד דא"כ עכ"פ ניבעי ב"ד של ע"א. ובמלכי בית דוד יקשה יותר דיש נראה כו' ועי' מ"ש לקמן.

א"ו לא דמי פלל דהא דאמרין לא לידון אינש למאן דרחים לי זהו פשיודע בנפשו
בבירור גמור בנדאי שהוא אוהב לו והשני אינו אוהב לו ולכן תלוי הדבר בהדין לא
לידון אינש כו' וכן בהרמב"ם ושו"ע אסור לאדם לידון למי שהוא אוהבו כו'.

ועד"ז פי' הטור והרא"ש וברי"ו נתיב א'. וצריך להתברר בעדים לפנסלו כו' ואף שפיתבו
פן על דין אוהב ושונא גמור נראה דכ"ש באוהב קיל כו'.

משא"כ ה"א אף שהוא פהו גדול והשני איש פשוט אין מוכרח פלל שהדיינים אוהבים
אותו יותר דאהבה אינה תלויה כ"כ במה שהוא אדם גדול בישאל ע"כ מהסתם לא
פסלינו לי פלל מחמת זה.

וה"ה אפי' תלמיד לרב. דמאי שנא מרב לתלמיד שהכשיר מהרי"ק ש' י"ו דאדרבה אהבת
רב לתלמיד גדול יותר מתלמיד לרב שהרי התלמידי קרואים בנים כמ"ש התוי"ט
בהקדמה למס' אבות בשם הרמב"ם וא"כ הרי אהבת האב לבן גדולה יותר מאהבת בן
לאב ומדהכשירו רב לתלמיד כ"ש תלמיד לרב ומשום חשש יראה יתבאר לקמן: ועוד
דהא דלא לידון אינש כו' פתבו התוס' שם והמרדכי והרא"ש והטור דהוא רק לכתחילה
ממדת חסידות וכ"ד הרי"ו שפכת אעפ"י שאינו פסול.

ודלא בהרמב"ם וכן פתב מהרי"ק שרש י"ו. ומשום לכתחילה לא שנייה רק לדחות אדם
פרטי משא"כ גבי כה"ג שפיסלו לו פל העולם לא אמרי' ואפ"י גבי אוהב ושונא גמור
פתב הב"י בשם א"ז דדיעבד דינו דין וכן מבואר בחידושי הר"ן פז"ב דק"ט לתרץ בזה
דלא מוקמינו מתניתין דנדה פ"ו וינש פשר להעיד ואינו פשר לידון דמיירי בשונא.

מיהו אינו נראה פן מהתוס' בנדה שם מדלא פתבו תירוץ זה. אף היינו דוקא באוהב גמור
היינו שושבינו ולכמה דעות דוקא ביום ראשון מהשושבינות.

אבל בסתם אוהבו דיעבד דינו דין לכ"ע והיינו אף להרמב"ם ס"פ י"ו מה"ע דאוהב
ושונא פסול דיעבד דלא כהב"י זהו באוהב ושונא גמור שלא דבר עמו ג"י כ"כ בט"ז
ססי' ז' ועי' בכנה"ג בהגהת כב"י סי' ז' אות ע"ו.

וכ"ז באוהבו אבל בנדון שאלתנו שנאמר מסבא בעלמא שמפני שהוא רב העיר פל
הת"ח שפעיר הם אוהביו ופסולים לו לדין אין נרא' פלל אף לכתחילה. דהבא לפסול
מספק בחומרא דלכתחילה עליו הראיה.

וראיה מהא דכה"ג וכנ"ל: ועוד א"כ ת"ח וע"ה הבאים לידון בפני הדיין יהיה הדיין פסול
דאנן סהדי שאוהב הת"ח יותר הגם שאינו אוהבו כנפשו ממש כמר בר ר"א פי"ו דשבת
(דקי"ט א') מ"מ ג"כ נדאי אוהבו הרבה יותר מהשני כמ"ש רבא שם תיתי לי כו' ופירש"י
שחיבת ת"ח עלי וא"כ אף פשר לדינו.

וגם מר בר ר"א למה הוצרך לומר משום דחביב עלי כגופאי. הלא גם בלי חיבה כזו
יהיה פסול.

א"ו אהבה כזו אין לה ענין לענין מאן דרחים לי כו': ומ"ש בתלמיד לרב משום חשש
יראה מורא רבך כמ"מ. הנה אפי' במורא שמים ממש חשש יראה גשמיות גדול יותר
כדאיתא בגמרא פ"ד דברכות (ק"ח ב') יה"ר שתהא מורא שמים עליכם כמורא ב"ו כו'

וגבי מורא ב"ו אפי' בעל דין איש קשה אין שום חשד על הדין שמה מתירא כדמוכח ממ"ש הש"ס פ"ק דסנהדרין (ד"ו ע"ב) ריש לקיש אמר כו' וגדולה מזו פי' הרמב"ם ר"פ כ"ב מה"ס שניאמר לא תגורו כו' שלא תאמר כו' שמה יתרוג כו' שמה ידליק את גדישי והכ"מ לא העיר ע"ז ובספר החינוך פ' דברים סי' תט"ו הביא פן בשם ספרי.

אלא שלכתחילה יוכל הדין לומר איני נזקק לכם אבל פשנזקק אין שום חשד ופקפוק עליו. ואם כן ביראה פזו כ"ש במורא רבך שאינה אלא כמו"ש בכף הדמיון ונהרי יראה כהנ"ל היא להבדיל גדולה בעונ"ה ממו"ש מש.

ואפ"ה לא חיישינן לה פלל. א"כ כש"כ הכא וזהו ברור פמש.

ועוד דהכא יש מו"ש פשיטא דאין לחוש פאן וקאריכות למותר. וכ"ש בנ"ד שהדן עם הרב הוא ג"כ ת"ח גדול ומפונרסם פנ"ל: סימן מ"ו תשובת הגאון המהר"ם ל"ג גדול אחד: הנה אף שאין נ"ד כהצעת השאלה המתאר.

עכ"ז אמרתי להשיב בקצרה כי תורה היא כו'. ע"ד הרמב"ם מר"פ כה"ג.

הנה הא דאמרינן שם הא נמי פשיטא. אינו מפת הסברא.

אלא דאחר דשמעי' שדן נשמע ממילא שדנין אותו דאל"כ הא כתיב התקוששו כו'. וכבר נתקשו שם בתוס' וחי' הר"ן דאי לא הוי תני תרנוייהו סד"א מסברא שאין דנין אותו וממילא לא דן ג"כ כו'.

ומסיק הר"ן דבהא דדן אקרא סמיה דכתיב ואל הפהגים כו'. וא"כ אדרבה לכאורה מכאן ראיה דהיא דליכא קרא ולא מתני' (כמו בנד"ד או גדול העיר) נשאר הסברא דאין דנין אותו באותה העיר (אלא שמ"מ דן דהא עכ"פ ממק"א יש מי שידין אותו כו').

אלא שגם זה אינו דהא דגבי פהן גדול סד"א מסברא דאין דנין אותו אינו משום דמסתמא אוקבי' אותו ויהיו כל העולם פסולי' לדונו (כדמשמע לכאורה שתופס כת"ר שי'. דז"א סברא כמשי"ת בסמוך).

אלא מ"ש התוס' דס"ד דמתוך גזנולתו כו' וכן מ"ש הר"ן שהוא גדול בישראל כו'. גדולה זו היינו מה שהוא פהן גדול וסד"א דמשום חשיבות זו יהיה פטור מן הדין לגמרי משום זילותא דבי דינא וכעין פירש"י.

וזה לא שייך בנד"ד. ועכ"פ נראה דמהא ליכא למישמע פלום פנ"ל.

גם גוף הסברא שכתב מי לנו גדול מכה"ג כו' מגין כו'. לא פסיקא כ"כ (שיהיה צדיק ות"ח דהא איכא בית שני) דכפ"ק דיומא (ט).

(אמרי' ושנות רשעים כו' זה מקדש שני כו' ושם (די"ח.) מוקי מתני' דקתני שמה לא למדת כו' במק"ש דא' ר"א תרקבא דדינרי כו' ובכה"ג ודאי לא שייך אהבה.

ועוד (והוא העיקר) גבי פהן גדול לא שייך פלל לומר דמתמת אהבה יפסלו כל העולם לדונו. דהא פשהוא הנתבע (וכ"מ הלשון דנין אותו כו') ודאי התובע יתראה שידינו עכ"פ ולח שיהיה נפטר לגמרי.

ובקבלוהו לאוהב שרי כמ"ש כנה"ג סי' ז' בהגהה ט' אות י"ח והכה"ג שהוא האוהב אינו יכול לעפב כמ"ש האו"ת סקי"א). ועו"ל דכל שלעולם א"א בע"א שאני.

וכנזפר ג"כ בדברי כת"ר. אלא שכ"כ רק במה שהוא לכתחיל'.

ולפע"ד אף בדבר שמעפב בדיעבד מ"מהיכא שלעולם א"א בע"א שרי לכתחילה. כדמשמע בחולין (די"א ב') ודילמא היכא דאפשר כו' ע"ש.

והיינו אף אי לא אזלי בתר רובא מדאוריין וא"כ אין לחלק בין לכתחיל' לדיעבד (כנזפר בפוסקי' בכ"ד). מ"מ היכא דלעולם לא באפשר בע"א שרי (ועי' תוס' בכורות ד"כ א').

וכמדומה שנמצא מזה בפוסקים. ובזה תנרץ ג"כ מ"ש ממלכי בית דוד כו': ומ"ש בענין רב ותלמיד.

אני לא באתי ע"ז מצד אהבה ה אלא מענין יראה ויתבאר אי"ה גם בענין רב העיר שנזפר בהצעת השאלה אין דעתי פלל שיהיה שייך בזה חשש אהבה. כמו שהחליט כת"ר דאנן סהדי כו'.

דאדרבה משמע דע"פ רוב סנו לי' בני מתא שמוכיחם כדאי' פ' בתרא דכתובות האי צומ"ר דמרחמין ליה כו' ועו"ש א"ר כו' פיון דהואי דיינא כו' סנו לי' כו' ובפ"ד דאבות החושף עצמו מן הדין פורק ממנו איבה כו'.

אלא שבנד"ד לא מפת הוכחה באתי אלא שהמציאות פן הוא שידוע לכל דחשיבי אוהב גמור. ובמציאות לא שייך פלל לבוא ע"ז מפת ראיו' מגמרא ופוסקים דחוש לא ינכחש וכדרי' שכתב כת"ר בסתם ת"ח דאנן סהדי שאוהבו יותר מהב' פן אנן סהדי בנד"ד דאין לה אוהב גמור יותר מזה.

ובאוהב גמור פבר הספים דלתוס' נרמב"ם פסול בדיעבד. ודאי דהכי קי"ל שרי הרא"ש ומרדכי וטור ודאי ה"ל וכן פסק הב"ח ועי' סמ"ע וש"א סי' ל"ג סקי"ג.

דהא"ז נר"ן בשם י"מ יחידאי נינהו נגד פל הפוסקים (ובשגם שמהרמ"ל וכן בס' ראש יוסף ס"ל בשגם הא"ז מודה כו') ומ"ש דהיינו שושבינו כו' הרי ברמב"ם וטוש"ע מבואר שה"ה רעהו כו' וכן פסק הב"ח (ועל דברי כנה"ג עי' תשו' שבו"י סי' קמ"א).

ונ"ל בר"י ובעיני דברי הב"ח ברורים כו' דהא אוהב מסבא נפ"ל כו' והסבא נותנת דמי שהוא חבירו הרבה הני כשושבינו כו' וכ"כ מהריק"ש דמתני' לדוגמא נקטא שושבינו וז"ש התוס' בכתובות כגון שושבינו ועמ"ש הרא"ש כו' עכ"ל והנה כת"ר כתב דהבא לפסול מספק בחומרא דלכתחיל' עליו הראיה.

לפ"ז משמע דהבא לפסול בדבר המעפב בדיעבד (וכנ"ל) אין צריף ראיה. אלא דלכאורה הרי הרא"ש בתשו' וטור כתבו דצריף עדים לפסולו.

ובאמת לפה"נ על אהבה התלויה בלב לא שייך פלל עדים ממש רק ע"ד אומדנא כו'. (ול"ד לשנאה דשייך עדים ממש שלא דיקרו ג"י כו') אבל גם הרא"ש וטור התנו בהדיא כשאין הדיין מודה דאז צריף עדים להכחיש כו' וא"כ בנד"ד שלא נודע עדיין מה יאמר הדיין יש לחוש בדבר המעפב בדיעבד עכ"פ.

(ולכה"פ על המכשיר נשאָלם עכ"פ): ומ"ש ועוד א"כ ת"ח וע"ה כו' יְהִיָה הַדִּיּוֹן פְּסוּל דַּאֲנֵן סְהַדֵי שְׂאוּהַב הַת"ח הַרְבֵּה יוֹתֵר כְּדַרְבָּא כּו א"ו אֶהְבֵּה כְּזוֹ אֵין לָהּ עֲנִיָן לְמֵאן דְּרַחֲמִים כּו'. אֵינִי יוֹדַע כְּנֻנְתּוֹ בְּזַה וְאֵיךְ נִיחָא לִיהַ לְדִידֵי דְכִינֵן שְׂהַחְלִיט שְׂאוּהַבּוּ הַרְבֵּה.

לכה"פ מד"ח שְׂלֵא לְדוּנּוֹ וְאֵיךְ לֹא חָשׁ רַבָּא לְזַה. וְאִם ר"ל שְׂעֲנִינֵן אֶהְבֵּה כְּזוֹ הִיא כְּשִׁינּוּי הַמַּהוּת מְשַׁאֵר אֶהְבּוֹת וְאֵינָהּ פּוֹסְלַת.

מְלַבֵּד שְׂאֵינִי מְבִין זֶה. אֶלָּא שֵׁא"כ גַּם תְּבִיבוֹת דְּמַר בַּר ר"א לֹא לִיפְסוּל כּו'.

אָבֵל לַפּמ"ש לְעֵיל יֵשׁ לּוֹמֵר בְּפִשִּׁטוֹת דְּכִינֵן דֵּא"א בַּע"א שְׂאֵנִי. (וְלֹא אֲדַע כִּינֵן שְׂגַם כַּת"ר הַסְּפִים לְזַה בְּחֻמְרָא דְּלַכְתַּחֲזִיל' עכ"פ ומאי ק"ל) וּמִשֵּׁא"כ לְגַבֵּי תְּבִיבוֹת יַתִּיר' דְּמַר בַּר ר"א דְּאֶפְשָׁר בְּאַחַר.

גַּם יֵשׁ לּוֹמֵר דְּרַבָּא כִּי אֶתָּא צוּמ"ר קְאָמַר וּמֵינִירִי בְּקַבְלוּהוּ. וּמַר בַּר ר"א מֵינִירִי לְדוּן בְּכַפְלֵי: וְעַתָּה אוֹמֵר דְּאֶפְשָׁר אִם לּוֹ יִנְחַח דְּבַנְד"ד תְּשִׁיבָא רַק כִּהִיא דְּמֵאן דְּרַחֲמִים כּו'.

הִנֵּה מַה שְׂהַחְלִיט שׂז"א כ"א מַד"ח שְׂכ"ד הַתּוֹס' וְרֵא"ש וְטוֹר וּמְרַדְכֵי וּמַהֲרִי"ק דְּלֵא כְּרַמְב"ם. צ"ע דְּלִשׁוֹן זֶה דְּמַד"ח לֹא נִמְצָא בְּפּוֹסְקִים הַנ"ל כ"א בְּמַהֲרִי"ק בְּשֵׁם מְרַדְכֵי גְדוֹל מְאֻנְשִׁטְרֵייהּ, (וּבְמְרַדְכֵי שְׂלֵנוּ אֵינּוּ).

אֶלָּא שְׂמ"מ מְלִשׁוֹן הַתּוֹס' (וּמְרַדְכֵי שְׂלֵנוּ) שְׂכַת דְּאֵינּוּ אֶלָּא חוּמְרָא שְׂהַחְמִירוּ עַל עֲצָמָן. מְשַׁמַּע ג"כ הָכִי.

אָבֵל מְלִשׁוֹן הָרֵא"ש. וְטוֹר שְׂכ' לַכְתַּחֲזִיל' אֵין לְדוּנּוֹ כּו' (וְאִם דְּנוּ כּו').

מְשַׁמַּע יוֹתֵר דְּמַדִּינָא הוּא. וְכַמ"ש מַהֲרַמ"ל לְדַעַת הַטוֹר בְּהַדְיָא (דב' חֲלוּקוֹ' בְּדַבָּר כּו' ע"ש) וְכ"ש שְׂכֵן מְשַׁמַּע מְלִשׁוֹן רֵי"ו שְׂכַתְבָּא אֶסוּר כּו' וְהַרְמַב"ם וְשׁו"ע וְדַאי הָכִי ס"ל.

וְכֵן מְשַׁמַּע בְּהַדְיָא דַּעַת הָעֵיטוֹר (אוֹת ב' בְּיִרוּרִין) שְׂכ' וְנ"ל וְרַבְּנָן הֵאֵי לֹא אוֹיֵב כּו' חַד לְדִיּוֹן דְּפְסוּל לְמִיזוֹן לְמֵאן דְּרַחֲמִים כּו' כְּדַגְרָסִי בְּכַתְּוֹבוֹת כּו' וְכֵן בְּרַבָּב"ן (דְּקִי"ב ע"ג) וְהֵאוּהַב כּו' אָבֵל לְדוּן א' ר"פ לֹא לִידוּן אֵינֵשׁ כּו' וְתַנְיָא וְלֹא מְבַקֵּשׁ רְעֵתוֹ מְכָאן כּו' הָרִי דַּס"ל דְּהַפֵּל אָחַד.

וְכַבֵּר כְּתַבְתִּי בְּשֵׁם הַבְּר"י שְׂמַדְבְּרֵי הָעֵיטוֹר מְשַׁמַּע דְּבַכָּל אוֹהַב פְּסוּל אַף בְּדֵיעֵבַד (מְדַאוּרֵי') וְשְׂכֵן דַּעַת מַהֲרִיק"ש וְלַח"מ וְרֵא"ש יוֹסֵף אֶלִיבָא דְּהַרְמַב"ם. וְנ"ל הַתְּשַׁב"ץ סִי' ק"ס וְאֵין אֶיְסוּר זֶה (דְּאוּהַב) מְדַרְבְּנֵן אֶלָּא מַה"ת כּו' וְכִינֵן דְּפְסוּלוֹ מַה"ת כְּדַנְפ"ל מְקַרָּא אֶיְסוּרוֹ נְמִי ד"ת וְלֹא תִימָא דְּנֻקָּא שׁוֹשְׁבֵינּוּ כּו' אֶלָּא אִפִּי אֶהְבֵּה מוּעָטַת פּוֹסְלַת הַדִּיּוֹן כְּדַאֲמַרִי בְּכַתְּוֹבוֹ' כּו' וְל"ת שְׂזַה מְדַרְכֵי הַחֲסִידוֹת אֶלָּא אַף יֵשׁ אֶיְסוּר בְּדַבָּר וְכ"כ הַרְמַב"ם כּו'.

וְאַף מַהֲרִי"ק נִרְאֵה דְּלֵא בְּרִירָא לִי כ"כ שְׂהוּא רַק מַד"ח. שְׂז"ל בְּשׁוֹרֵשׁ כ"א וְכ"ש לְפִי הַלְשׁוֹן שְׂמַצְאֵתִי בְּמְרַדְכֵי גְדוֹל מְאֻנְשִׁטְרֵייהּ כּו' (אֶלָּא שְׂאֶפְשָׁר כ"כ כְּלַפֵּי הַלְשׁוֹן דְּתוֹס' שְׂהַבִּיא שְׂם לְעֵיל וְס"ל שְׂיֵשׁ חֲלוּקָא בֵּין חוּמְרָא עַל עֲצָמָם שְׂבַתּוֹס' שְׂיֵשׁ לּוֹמֵר שְׂמַדִּינָא יֵשׁ לַכ"א לְהַחְמִיר לְעֲצָמוֹ עכ"פ לְבִין לְשׁוֹן מַד"ח כּו').

ובש' י"ו פתב ג"כ מתחיל' בזה"ל מ"מ פתבו מקצת הפוסקים דא"ז אלא מד"ח כו' (ובאמת מדברי תשו' ריב"א שהביא שם משמע דס"ל דהפל פסול מדינא (אף בדיעבד). אלא שמהרי"ק מחלק גם לריב"א בין כל הנה פסילנא דכתובות לבין ההיא דלא לידון כו'.

ולא משמע פן לכאורה). ולפ"ז הנה נראה שהתוס' ומרדכי יחידאי גינהו נגד הרמב"ם וכל הגדולים הנ"ל.

אלא שראיתי בריטב"א דכתובות שכ' ג"כ בשם רבותיו דאינו אלא מד"ח ולפנים משה"ד ושכ"כ הרא"ה ג"כ. אבל עכ"ז נדאי דאין לדחות בהחלט כ"כ גם ד' הרמב"ם וכל סיעתו הנ"ל: ומ"ש כת"ר בסיום תשובתו דגם השני ת"ח כו'.

הנה גם בשני אוהבים האריף בס' בר"י ומסיק לאיסור משום דמסתמא אין אהבתם שנה כו' ועוד טעם כו' והביא ראיו'. והגם שפמנדומה שראיתי בתומים דלא ס"ל כבר"י.

ראיתי בבשמים ראש סי' מ"ד פסק פן: והנה יש לחקור באוהב שאינו גמור. והדיין מודה או שידוע (בעדים וכה"ג).

ועכ"ז הדיין אומר שאינו חושש כו' וכמ"כ בע"ד האוהב. והשני ממאן בנה אם יכול לעכב.

ולכאורה הדבר מפורש בכנה"ג בהגהה ט' אות כ"ו דא"י לפנסלו ולא עוד אלא שבאמת כד' הכנה"ג כ"ה בהדיא בת' הרא"ש ס"כ נ"ו. וכ"ה בהדיא במהרי"ק שכ"א שהוכיח פן מהמרדכי דבכל הני דפב"ת דכתובות אף שזה מוסה וצונח כו'.

אף לכאורה דברי מהרי"ק סותרים זא"ז ממ"ש בשי"ו דמשמע שם בהדיא דדוקא בזבל"א א"י לפנסלו מהני טעמי דקלישי דפב"ת דכתובות. אבל כל שעיקר הדין תלוי בו יכול לפנסלו.

ונראה דצ"ל דבשכ"א קאי אליבא דהמרדכי (וסיעתו) דס"ל דבכל הני ליכא אלא מד"ח ע"ש. ומשא"כ בשי"ו ר"ל דגם לפ"מ דמשמע מריב"א דפסול גמור הוא כו'.

הגם דא"ל דשם ר"ל אף אם נניח בהחלט דפסול גמור ממש הוא דא"כ מאי קאמר מהני טעמי דקלישי ומה בין אלו לבין פסולים שנזכר בד' רבנן דר"פ ז"ב שהביא שם. וכבר הסכימו האחרוני דגם פסול דאוהב גמור ה"ה ככל הפסולים וא"י לקבלו אף בזבל"א.

אלא שיש לומר דאף שריב"א מחמיר בכל הני דכתובות. די לנו שנתפוס לומר דחמירי מדינא ולא ממד"ח בלחוד אבל מ"מ ל"ד לפסול אוהב גמור כו' ונהו פנונת מהרי"ק דאף אם נתפוס שכל כה"ג אסורים לכתחיל' עכ"פ מדינא כו' מ"מ ל"ד לפסולים שנזכר בד' רבנן דפ' ז"ב ואין לפסול בזבל"א מהני טעמי דקלישי כו'.

ולפ"ז גם בד' הרא"ש וכנה"ג לפמ"ש כת"ר שגם הרא"ש וטור ס"ל דרק ממד"ח הוא ס"ל ג"כ פנ"ל למהרי"ק אבל להא"ו שרק דלכתחיל' מדינא אסור ועכ"ז כ' דא"י לפסול כו' וא"כ משמע דאעפ"י שמדינא אסור לכתחיל' הנינו שהדיין אסור אבל אם הוא אינו חושש אין הבע"ד יכול לפנסלו כו' אף מלבד שאין הדעת נותנת פן פינון שמדינא יש חשש הט"יה איה שיהי' לומר שהדיין אינו חושש.

ובפרט למה ישועבד זה לשמוע אליו פיון שהדין אתו כו'. הנה פן מוכח מדברי רמ"א בד"מ אות ד' במ"ש להשוות דעת מהרי"ק עם העיטור גבי מחותן.

דגם העיטור לא פסלו כ"א לכתחילה כו' ע"ש וקרי מפורש בעיטור דאף שהוא דיון קבוע יכול הבע"ד לומר אינו מקובל לי. וכן פסק רמ"א בהגהה סי' ל"ג ס"ו וע"ש בסמ"ע (וש"ד) ותנמי' דהיינו משום שאינו אוהב ממש כו'.

קרי דכל שפסול לכתחילה יכול הבע"ד לעכב. ועי' ת' חו"י סי' ב' ורס"ה' שנתקש' אף שיני' פלוגתא באוהב (גמור) אם בדיעבד דינו דין א"ל לפמ"ש סמ"ע וש"ד דכל שפאו לפניו הוי פקבלוהו כו' וכתב דא"ל דמייירי בכפ' דכיון שלד"ה לכתחילה פסולים מי כפה את המסרב לדון לפני פסול קרי נראה דפשיט' ליה דכל שכתחילה פסול יכול הבע"ד לסרב כו'.

ואעפ"י שהקרב שפגדו שם סי' ג' מוקי לה בדין עפ"י כפי'. נראה דר"ל דאם אינר פן כו' אבל לכתחילה ודאי הדין עם המסרב.

ועי' תנמי' סק"ח דמוקי לה בע"א. אבל מדברי פולם נראה דלכתחילה יכול לסרב.

לכן מכ"ז הנה נראה לכאורה דע"כ לומר דהרא"ש וטור (וכנה"ג ה"ל) ס"ל באוהב שאינו גמור שהוא רק ממד"ח כו' כמ"ש כת"ר וכו"ל שפן משמע ממהרי"ק שקל"ד שהוא רק מד"ח א"י לעכב כו' ובזה יש ראיה עוד מדברי הטוש"ע בשם גאון בסי' ט' ס"ב בקדם התובע ושלח מנחה לדיון דא"י הנתבע לפוסלו לפי שאינו אלא מד"ח לדיון למנוע אבל אם הוא רוצה כו'.

אבל באמת לפע"ד גם זה אינו מתקבל כ"כ בסברא דכיון דעכ"פ יש חושש הטני' ממד"ח מה בכך שאין הדיון חושש למד"ח. מ"מ קרי יש טעם לסירוב הנתבע.

גם לכאורה קשה במאי עסקי קרי גם בלי שום טעם גלוי יכול הנתבע לסרב שלא לדון לפני זה כ"א לפני אחר באותו עיר עכ"פ כדאי' סי' ג' ס"א. ונראה דה"ה התובע.

והיינו ענין זבל"א וזבל"א שזכר שם ובסי' י"ג. לכן נראה דיש לומר דעכ"פ מייירי הך דהגאון בשאין בעיר דיינים אחרים כו'.

וגם מהרי"ק בשכ"א מייירי בכה"ג ע"ש. ולפ"ז אפ"ל שגם הרא"ש (וכנה"ג) מייירי בכה"ג וס"ל דאף היכא דלכתחילה מדינא אסור מ"מ בכה"ג הוי כא"א בע"א והוי בדיעבד כו' פיון שאין הדין נותן לדון בעיר אחרת כו'.

(ולא ס"ל פנ"ל בשם העיטור לפ"ד רמ"א). אף גם זה דוחק.

ויותר יש לומר דמייירי הרא"ש לענין זבל"א. ור"ל שא"י זה לפוסלו מלהיות בורר של האוהב כו'.

והנה באמת מדברי רמ"א סי' ז' שכ' די"א שאינו אלא מד"ח ולכן מותר להיות דיון בזבל"א כו' משמע דאלו הנה פסול מדינא לכתחילה עכ"פ א"י להיות דיון אפי' בזבל"א. (וזה שלא פנ"ל ממשמעות מהרי"ק בשי"ו) אף יש לומר דרמ"א כ"כ רק כפלי הדיון ולענין מד"ח.

ור"ל דאלו הוא פסול מדינא לכתחיל' עכ"פ אַז אַף בזבל"א יש אִיסור להדיין עכ"פ כו'.
אָבֵל פִּינּוֹן שְׂאִינוֹ כ"א מד"ח לְכֹן בּוּזְבֵל"א מְוֹתֵר לְגַמְרֵי ר"ל אַף מִד"ח לִיפָּא.

אָבֵל מ"מ אֵין טַעַם נְכוּן בְּדִבְרֵי דַמְמ"נ אִם הַטַּעַם בּוּזְבֵל"א מְשׁוּם דְּגַם הַשְּׁנִי יְבָרוּר אֹהֵב
כו' (או) דְּהַעֲיָקֵר תְּלוּי בְּהַשְּׁלִישׁ א"כ גַּם בְּאִם אִיסוּר מְדִינָא יֵשׁ לוֹמֵר פֶּן. וְדִי לְהַחְמִיר בְּזֵה
לְמַ"ד דְּגַם בְּדִיעֵבַד פְּסוּל אֹהֵב כו' (וְגַם בְּזֵה מְפַקֵּק בַּת' חו"י שְׁם ס' ב') וְאִם מ"מ יֵשׁ
חֻשׁ גַּם בְּבוּרֵר כו' א"כ גַּם בַּמְד"ח יֵשׁ לְחֹוֹשׁ לְכֹאֲרָה כו'.

וַע"ד הַפְּשׁוּט מְשַׁמַּע מְרַמ"א דְּאִם יֵשׁ אִיסוּר מְדִינָא לְכַתְּחִיל' עכ"פ אַז גַּם בּוּזְבֵל"א יְכוּל
הַבַּע"ד לְפָנוּסְלוֹ כו'. וְעוֹד מְשַׁמַּע דְּאִף אֵי רַק מִד"ח דְּנֹקָא בּוּזְבֵל"א מְוֹתֵר.

וּמִשָּׂא"כ בְּסִתָּם דִּינִינִים יְכוּל הַבַּע"ד לְעַכְבֵּי (אֲלֵא שְׂזָה וְדֹאֵי דְלָא כַמְהֵרִי"ק שְׂכ"א וְצ"ע
וְאוּלַי בַּמְהֵרִי"ק מִיַּיְרִי בְּדִינֵין קְבוּעַ עכ"פ וְרַמ"א אוּלַי אֲתִי לְאַפּוּקִי בְּשְׂאִינוֹ קְבוּעַ וְיֵשׁ
דִּינִינִים אַחֲרִים ג"כ וְלְכֹן דְּנֹקָא בּוּזְבֵל"א מְוֹתֵר וְא"י לְעַכְבֵּי.

אָבֵל שְׂיֵהִיָּה דִינֵין סִתָּם יְכוּל לְעַכְבֵּי. אַף א"כ גַּם בְּלִי טַעַם גְּלוּי יְכוּל לוֹמֵר לֹא אָדוּן בְּפִנְי
זֵה כו' פְּנ"ל אֲלֵא נִרְאָה דְּכִינּוֹן דַּמְהֵרִי"ק שְׂכ"א בְּמִסְקָנָא מְשַׁמַּע דְּלַמְעַשְׂה לֹא הַתִּיר אֲלֵא
שְׂיִסְדֵּר לְהֵם (מוֹהַר"ש) דִּינִינִים כו' וּבְהַף דְּהַעֲיָטוּר מְפֹרָשׁ דְּאִף בְּדִינֵין קְבוּעַ יְכוּל לוֹמֵר
אִינוֹ מְקַנְפֵּל כו' לְכֹן פְּסַק פֶּן גְּבִי מַחֲוֹתָן בְּסִי ל"ג וְכֹאֵן פְּסַק כְּדַמְשַׁמַּע בַּמְהֵרִי"ק שִׂי"ו
דְּרַק בּוּזְבֵל"א כו': וְעַתָּה אָבוּא לְעַנּוּן הִירְאָה מוֹרָא רַבָּה כו'.

שְׂהֵבִיא רְאִיָּה מְהָא דְּרִישׁ נְקִישׁ בְּרַף יְקֻשָּׁה כו' שְׂאָפִי בְּמוֹרָא ב"ו גְּשְׁמִי שְׂמָא יְהֵרוּג כו'
לְפִי הַרְמַב"ם לֹא חִיִּישִׁינוּ לְזֵה פְּלָל כו'. הִנֵּה הֵגַם שְׂלַכְאוּרָה רְאִיָּה נְכוּנָה הִיא.

אָבֵל הֵרִי הַדְּבָר מַצ"ע תְּמוּהָ. חֲדָא דְּלַכְאוּרָה בַּכַּה"ג מְוֹתֵר אִפִּי לְהַעֲיֵד שְׂקֵר לְכַתְּחִיל'
כְּדֹאֵי בְּכַתְּוֹבוֹת (י"ח ב') אָנוּסִי הֵיִינוּ מַחְמַת נְפֻשׁוֹת כו' וּפִי רַש"י שְׂאָמֵר לְהַרְגֵנוּ וְאָדָם
חֲזַק הוּא.

אֲלֵא שְׂלִזָּה יֵשׁ לוֹמֵר דְּהַתָּם דְּנֹקָא שְׂאָמֵר לְהַרְגוּ מִשָּׂא"כ הֵכָא מִיַּיְרִי בְּשְׂלֵא אָמֵר רַק הַדִּינֵין
חֹוֹשֵׁשׁ כו'. אָבֵל מ"מ הֵרִי בְּסִי ל"ז סכ"א קִי"ל דְּאָפִי בְּחֻשׁ צַד הַנְּאָה שְׂאָפֵשֶׁר שְׂיִוְגֵרָם
בְּדִרְבֵּי רַחוּקָה וְנִפְלְאָה לֹא יַעֲיֵד וְלֹא יִדִּין.

וְהֵיִינוּ דְּחִיִּישִׁי שְׂיִשְׁקֵר בַּפ"מ דַּמְש"ה פְּסוּל אִפִּי לְעֵדוֹת וּבּוּדֹאֵי ה"ה בְּהַצְלָה מְחַשֵּׁשׁ אִיזָה
הִיזַק כְּדַמְשַׁמַּע שְׁם בְּכָל הַסִּי דְּשׁוּיָן הֵן. וְא"כ לְכֹאֲרָה כ"ש הֵכָא דְּאִכָּא הַצְלָה מְחַשֵּׁשׁ
ס"ג.

אֲלֵא דַמְמ"מ גְּבִי עֵדוֹת יֵשׁ לוֹמֵר שְׂיֵשׁ חִילּוּק בֵּין פְּשְׁהַנְּאָה אוּ הַהַצְלָה בְּאָה דְּנֹקָא ע"י
הַהַגְדָּה אַז חִיִּישִׁינוּ אָבֵל בַּכַּה"ג דְּאָדָם קָשָׁה שְׂהַחֲשֵׁשׁ ס"ג אִינוֹ אֲלֵא בְּשִׁיעֵיד כְּנַגְדּוֹ.
וּבְשִׁתִּיקָה סְגִי לוֹ לְהַנְצִיל מְחַשֵּׁשׁ זֵה.

אַז כְּשִׁיעֵיד לְטוֹבְתוֹ לֹא חִיִּישִׁינוּ לְשְׁקֵר. וְהֵיִינוּ דְּאָמְרִי בְּהַדְיָא בְּכַתְּוֹבוֹת (כ"ז ב') וּב"מ
(ל"ט ב') גְּבִי אֲלֵם תְּרַתִּי לֹא עָבְדִי ע"ש וְלַכְאוּרָה מ"ש מְפֵל הַדִּינִינִים דְּסִי ל"ז הַנְּ"ל
וְנִרְאָה דַּצ"ל שְׂהַחֲחִילוּק הוּא כְּנ"ל.

וּכ"ז י"ל בְּעֵדוֹת. אָבֵל בְּדִינֵי אַחַר שְׂנַזְקָה לְהֵם וּמְוֹכְרָח לְהַגִּיד הַפְּסַק נִרְאָה דִּישׁ חֻשׁ
מַכְש"כ דְּהֵיא דְּסִי ל"ז כְּנ"ל.

ועוד דגבי דיני דא"צ לחשש עיוות הדין במזיד אלא חשש הטני' וטעות. נראה דלא שני' (כ"כ) החילוק הנ"ל והכל יש לחוש ואכמ"ל בזה כי עיקר סמיכתי להקשות הוא מהא דאי' בהדיא בהגהה סי' י"ד ס"א גבי אלים דמוציאים אותו לדון בעיר אחרת.

ולא מצינו חולק ע"ז פלל. ולפ"ד כת"ר קשה ע"ז מההיא דריש לקיש.

דלכה"פ הך אדם קשה דר"ל נקרא אלים וכמ"ש הסמ"ע רס"י י"ב. לכן נראה דע"כ צ"ל דההיא דריש לקיש בשנים שבאו לפניו קאמר.

וכל שבאו לפניו סתם ה"ל פקבלוהו כמ"ש סמ"ע סי' ה' סק"ז ונש"ף סי' ג' סק"י בשם ר"ד וסי' ז' סקט"ו וש"א נאף לפמ"ש המ"ל רפ"ג מה"ס דו"א רק גבי יחיד מןמחה י"ל דהקא מנירי פקבלוהו בפירושו). ובקבלוהו נדאי דלא גר מקיבל עליו קו"פ דרס"י כ"ב.

אבל בסי' י"ד מנירי פשהשני טוען וממאן דאז לזה שומעין (שאמר פהלכה). וא"כ ה"ה במורא הרב וכה"ג וכמ"ש כנה"ג בהדיא בשם פמה מגדולי הפוסקים והובא בס' נ"מ דל"ד אלים אלא ה"ה גדול בחקמה ומעלה כו' וסיים הכנה"ג דנראה פשוט דאפ"י בזמננו כו' אם הנתבע גדול שבקהלו בחקמה ובמעלה יכול התובע לומר כו' עד וזה פשוט בעיני אמנם בעיר שאין בה כ"א קהל א' יש להסתפק כו' והדעת נוטה שגם בזה יכול לכופו עכ"ל.

וכבר נעשה בזה מעשה רב בתשו' שב"י סי' ב' בייעד כו' וגם הוא הסכים עמהם והביא ג"כ מתשו' שא"י נשאף שהוא צדיק ונשר כו' וסיים שיש לו עוד פמה ראיות מש"ס ופוסקים אלא שא"צ להאריך שפבר יצא מפי פוסקים ראשונים ואחרונים מהרי"ק ותשב"ץ וכו'.

(והגם שלכאורה דבריו סותרים זא"ז ממש"ש סי' א'. פבר נתעורר בעצמו ע"ז שם ותיקן קצת ועם שעדיין צע"ק אכמ"ל).

ומש"ע דהקא יש מו"ש נגד מורא רבך שג"כ המקור משום מו"ש כו'. הנה באמת א"צ פאן להמצוה וחיוב שיש במורא רבך.

ועי' תומי' סי' ז' ססק"ט שאין פוסל אלא שנאה בטבע כו' וה"ה בנראה. (ולא הנפרתי זה אלא להעדרה ולישנא בעלמא ובמכתבי הא' לא נזכר זה אלא רמזתי לד' כנה"ג הנ"ל) שפבר כ' בשם כ"פ שבכל גדול בחקמה ומעלה נוהג זה.

וכ"ש פשהוא רבו ג"כ. ונראה שגם בכל רב ותלמיד יש ענין אימת הרב גם מצד הטבע כדמשמע בקדושין (ל"א א') גלוי וידוע כו' שהבן מתירא מאביו יותר מאמו מפני שפמלמדו תורה כו'.

ונראה דבכ"ד נזכר אימת רבו אפי' במלמדו אוננות (עי' שו"ע רבינו ז"ל ביו"ד סי' א' ססק"ג דף ה'). וא"כ ענין היראה הוא פענין האהבה שג"כ יש פנגדה מו"ש אלא שמ"מ חיישינו שיטה לבו ויטעה כו' וה"ה בנראה (בנושת) מלהעיוז נגד כל גדול ורב.

וכבר הביא כת"ר מההיא דיה שתהאמו"ש פמורא ב"ו. והתם בכעין יראה בנושת מנירי כדמשמע ממש"א תדעו פשאדם עו"ע או' שלא יראני אדם והיינו שע"ז נמנע מלעשו'.

שאינו הגון בעיניו וע' טא"ח נרמ"א רס"א א': סימן מ"ז שאלה שנים שהיה להם בית בשנותפות ודר אַחַד מהם בבית ברשות השני (סתם) והוציא הוצאות על תיקונים.

אם חייב בשכירות ע"פ דין ישראל: תשובה לכאורה יש לומר דפטרור שמעון א' מצד לא קיימא לאגרא דהגם שנתבאר ברמ"א סי' שס"ג סט"ו דסתם בתים בזה"ז קיימי לאגרא. מ"מ הא בנד"ד זה פמה שנים מקודם לא הגיע שכירות לראובן.

גם יש לומר דדמי נד"ד למ"ש רמ"א ס"י דאם אינו בעיר ואין מי שמשתדל להשפירו הוי פחצר דלא קיימא לאגרא. ב' מצד מ"ש רמ"א שם ס"י האומר דור בחצרי כו'.

ומשמע דהיינו אפי' בדקיימא לאגר דאל"כ בלאה"נ פטרור. וכן משמע מדברי הש"ך ע"ש.

ג' מצד דברי רמ"א שפסי' קע"א סס"ח ע"ש: אכל נראה דכל זה אינו. דהא רמ"א שם סס"ו כתב דאע"ג דלא השפירו מעולם אפ"ה אמרי' דסתם בתים בזה"ז קיימי לאגרא.

וכ"ש בנד"ד שפכר השפירו ראובן בעצמו לאיש אַחַד. ואף דלפמ"ש בני"י בשם רמ"ה דאע"ג דמקמי הכי קיימא לאגרא בתר ההיא שעמא אזלי' כו' הרי לא כ' רק דמקמי שדר בו זה לא קפיד כו' ומשא"כ בנד"ד שגם על להבא נמסר ג"כ לגיסתו (של ראובן) והיה בטוח בה שפעשה פנכון והרי באמת תובע השכירות.

ואף גם לפי דברי שמעון שהשכנים היו עניים ולא סילקו. לא שייך לומר שמש"ה נקרא לא קיימא לאגרא.

ואף לדברי רמ"א סי' הנ"ל דהא בנד"ד ה"ל מי שישתדל פנ"ל (ואם היתה חוזרת בה ה"ל להודיע לראובן והיה יכול להשפיר בעצמו ככראשונה או להעמיד אחר וא"צ לכוף) ובין שעשתה שלא פהוגן ובין שהיה סיבה שהשכנים היו עניים.

עכ"פ קיימא לאגרא. (ומלבד שכ' בהג"א שיש משיגין על דברי ראב"ה כו') וע' רש"ל ביש"ש פ"ב דב"ק ססי' ט"ז ובמחנה אפרים ה' גזילה סי' יו"ד ולכה"פ נראה דספד"ד הוי.

גם יש לומר דאף בדלא קיימא לאגרא חייב בנד"ד מצד דחזינו דהוציא הוצאות כו' וא"כ יש לבוא ע"ז ממ"ש בשו"ע ס"ח והגם דשם משמע לכאורה דוקא בגילה דעתו בשכירות. ע"כ נראה דלאו דוקא אלא ה"ה כל שגילה דעתו דניחא ליה באיזו הוצאה ע"ז מגלגלין עליו דהא התוס' (ומרדכי) אתו עלה מההיא דעמד ניקף וגדר הרביעי' מגלגלין עליו את הפל הרי לא אמרי' אולי לא ניחא ליה כ"א בהוצאה זו המועטת אלא כל שניכר דניחא ליה אף שלא בחנם ממש שוב מגלגלין כו': ואי מצד הדין דדור בחצרי הנ"ל.

הנה לפ"מ שטען שמעון שגילה ראובן הפני' שלו רק אולי יקנה כו' נדאי יש לדון בזה אכל לפ"מ שא' אח"כ שאינו זוכר זה אלא שאו' שעכ"פ לא הזכיר ראובן שכירות בפירושו. והרי עכ"פ מודה שהזכיר ראובן בעצתו כו' שיש לו פני' לטובת עצמו ג"כ א"כ נראה דאף בדלא קיימא לאגרא הרי זה סתמו בפירושו כו'.

ותחילה או' שגם בדין האו' סתם דור בחצרי יש לדון. ודא דלפמ"ש הב"ח דהוי ספד"ד והמע"ה יש לומר הרי בנד"ד נגד התביעה דשמעון מאה רו"כ שהוציא הרי בזה חשיב ראובן מוחזק דהבית בחזקת השותפות עומדת כו'.

ואף לפמ"ש הש"ף דבגברא דלא עביד למיגר מודה הב"ח כו' יש לומר דכאן חשיבא כעביד למיגר. דהא עלתה העצה שיפנס בבית זו ונאקא בגין העסק דשקלעפ מה שנה לא הנה אפשר לו בביתו (של עצמו שיש לו) וא"כ איך נא' דהרי זה לא נהנה כו' וע' רדב"ז ח"א ססי' כ"ג.

ואף אם לבסוף לא היתה טובתו בזה עכ"פ בתחילה להנאתו נכנס. וכ"ש שז"א שרק בשנה הד' שלא הנה פרוסה.

ונגד זה הרי קיבל שכירות טוב בשנה הד'. וגם בלא"ה פינון שכל המשך השפיר ביתו (של עצמו) עכ"פ נראה דחשיב זה נהנה כו' (ומגלגלין כו').

ועוד דהא דמשמע נדאי מהש"ף (עכ"פ) דרמ"א מייירי בדקנימא לאגרא צ"ע. דלא משמע כן במקור הדין בתשב"ץ שבב"י ע"ש שהרי כ' דאפי' לא א"ל דור כו' אלא מעצמו נכנס כו' פטור והיינו ע"כ בדלא קנימא לאגרא.

וע"ז כ' רק בדרף ק"ו דכ"ש זה שא"ל דור כו'. אבל מנלן ללמוד מזה למעשה דגם בדקנימא לאגרא הנה מספיק האי טעמא לחוד שא"ל דור כו' לפוטרו.

ובפרט לחדש פלוגתא עי"ז עם מ"ש בתה"ד בשם מהרי"ח ע"ש רבינו אפרים ות' הרשב"א כו'. וגם ראיתי בגוף התשב"ץ (ח"א סי' ק' ע"ד) מבואר בהדיא דנדון שלו הוי פחצר דלא קנימא לאגרא ע"ש במ"ש שנה נהנה וזה לא חסר הוא ששמעון לא חסר כו' עד וזה פי' דלא קנימא לאגרא כו' ע"ש שהאריף.

אלא שממש"ש (דפ"ח סע"א) בזה"ל כ"ש כשהוא בעצמו א"ל דור בחצרי דנדאי פטור אפי' נא' דזה נהנה וזה חסר הוא דחייב פדעת בעה"ע ו"ל לפי שנה מדעתו דרבו עכ"ל. מזה משמע דגם בדקנימא לאגרא דזה חסר הוא ס"ל דבדלא א"ל דור בחצרי פטור.

אבל נראה דע"כ ט"ס שם דא"כ מה ז"ש דחייב פדעת בעה"ע הלא בזה נהנה וזה חסר ליכא פלוגת' פלל. ואף בגמרא לא יבעי לן בכה"ג פלל פדאי' שם בהדיא (ד"כ סע"א) היכי דמי כו'.

אע"כ יש פאן ט"ס ונראה דכצ"ל אפי' נא' כו' וזה לא חסר חייב פדעת בעה"ע כו'. וכמו שהביא שם דבעה"ע חולק על הרי"ף ושאר פוסקים וס"ל דגם בדלא קנימא לאגרא חייב אי משתמש בה ציבי כו'.

וע"ז כ' דאף את"ל כבעה"ע מ"מ בדא"ל דור יודה כו'. שוב ראיתי שהש"ף עצמו ביו"ד סי' קס"ו כ' בנקה"כ בפשיטות גדול שלא נזכר ברמ"א פאן אלא בדלא קנימא לאגרא כו' והיינו דס"ל בפשיטות דקאי אדלא קנימא לאגרא דאייירינן ביה (ואולי ס"ל דאיכא צד רבותא דס"ד אולי באו' לו דור נימא דדיר בשכר קאמר דאל"כ ל"ל לבקשו כו' (נדחוק).

וצ"ע מדברי הש"ף דכאן. וגם הט"ז שם שתופס דברי רמ"א בדקנימא לאגרא הרי תמה עליו וכ' דלא קיי"ל הכי.

(והגם שבס' ח"ד שם תירץ קושיותו מ"מ אין ראיה כ"כ שחולק על הט"ז גם ע' בס' מקמ"ח שם גמגם על תירוצו. גם לכאורה אף סבר הח"ד שייך בנד"ד לפ"מ שטוען

שמעון שהלנה על הוצאה) גם הב"ש באה"ע סי' ע' סקכ"ח הסכים כהט"ז והביא הרבה ראיות וכ' דהעיקר דצריף לשלם ומוציאין ממנו (דלא כב"ח).

ולפ"ז נראה דאף לפ"מ שטען שמעון שראובן במה שא' שיש לו פני' פני' הפני' אוילי יקנה. מ"מ יש לומר דלא עדיף זה מאם לא היה מזכיר כלל פני' והיה או' סתם דור כו' דג"כ בשכר קאמר לפי ה"ל (והפני' לפ"ז היינו ענין תוס' על אלו היה משפיר לאחרים כו').

ועכ"פ לפ"מ שהודה אח"כ שאינו זוכר זה. וכשא' ראובן אפי' סתם שיש לו פני' לטובת עצמו ג"כ נדאי עכ"פ עדיף פחו בזה מאלו היה או' סתם דור בתצרי.

בענין שעכ"פ יש לומר דאף לפ"מ דמשמע פאן מהש"ף דאף בדקנימא לאגרא יש פלוגת' ובדגם השוכר לא עביד למיגר לכ"ע פטור. מ"מ בכה"ג שפני' א' שמכנין לטובת עצמו והתציר קנימא לאגרא יודה להט"ז וב"ש (וש"ף בנה"כ) שדור בשכר קאמר.

(עוד ע' בש"ף סי' רמ"ו סקי"א שעכ"פ שבועה בעי' שדעתו היה בחנם ונראה דה"ה הכא בדא' ליה דור סתם אף בדלא הנפיר פני' כו' לכ"ע בעי' עכ"פ שבועה כו'): וע"ד דברי הרמ"א סי' קע"א ס"ח באמת לא מצאתי דברי רש"ף א' אלו (זולת בב"י נזכר ואינו ת"י פעת) ולכאורה הדבר פלי טעם.

ועכ"פ נראה דצ"ל דמייירי בענין שהיה פטור משכירות כגון בלא קנימא לאגרא אלא דס"ד דמ"מ יכול הב' לומר שידור גם הוא. נגד זה קמ"ל דלא.

ולכן לא נזכר מזה בסי' שס"ג פלום דאין נ"מ מזה לדין השכירות דאייירי שם. וע' לבוש הסביר בראה ושתק כו' (או שאינו בועיר דנראה דר"ל דבכה"ג ה"ל לא קנימא לאגרא פברמ"א סי' שס"ג סי' ה"ל) ועכ"פ בנד"ד שפי' מתחילה בשביל פני' נראה נדאי דלא שייך זה: וע"ד ההוצאות שתובע שמעון.

א' הנה לפה"נ מסי' שע"ה סמ"ע סק"ד קי"ל פהאו' דאף בשדה העשויה ליטע יכול לומר טול כו' (וכן משמע בשו"ע דס"ב אכל מ"ש בס"א קאי) [ורדב"ז ח"ה סי' ש"א רנ"ו לא ס"ל פן]. ובבתים משמע בניי דהפל מודים וכמ"ש מהרי"ט סי' ק"ו (שרמז עליו בש"ף סק"ב וט"ס סי' ק"ו לפה"נ) (אלא שדברי סמ"ע בסקי"ד לכאורה צ"ע וע' נ"מ ססי' קנ"ח כו').

ומבואר במהרי"ט שם דלפ"ז ה"ה בשותף ע"ש. ות' ר"י באסן סי' צ"ג.

ונראה לכאורה דאף החולקים בין על גוף דין ה"ל ובין אם י"ח בשותף עכ"פ (וכדמשמע מלשון רמ"א ססי' קע"ח בשם הנמ"י ושוב ראיתי שגם בת' הרא"ש כצ"א סי' א' משמע ג"כ דלא ס"ל כמהרי"ט אף שם משמע דלא ס"ל ג"כ כרא"ה ור"נ ונ"י ומרדכי שפונותיהו פסק רמ"א שם וראיית מהרי"ט הוא מרא"ה וסיעתו כו' א"כ גם לענין טול כו' אין ראיה מהרא"ש אלא שלכאורה הרי עיקר יסוד הא דבשדה העשויה ליטע יש לומר טול הוא ג"כ מהרא"ש כו'.

אף בבתים גם החולקים יש לומר דמודים כמ"ש מהרי"ט בשם נ"י כו' וצ"ע אג"ה גם מהרא"ש שם משמע שחולק גם אמ"ש רמ"א בשם הגמ"י דאף פשמוחה לא מהני במה שמוכרח לתקן כו' וע' נ"מ שם. וצ"ע לדינא בכ"ז).

יש לומר דהיינו דנקא פשהוא בעיר ונתקן כו' (ע' רמב"ן ונמ"י פ"ק דב"ב ב'. ובשט"מ ב"מ ק"א).

ות' ר"י באסן סי' צ"ו קרוב לסופו). וגם הא דסיים מהרי"ט שיש עוד לדבר כו' נראה דזהו ג"כ על מש"ש דגם שתיקה לא מהני אבל פשאינו בעיר ולא ידע כלל יש לומר דהכל מודים וכמדומה שלא נמצא בפירושו מי שיאמר אף בשותף פשאינו בעיר וכה"ג שיהיה מוכרח לסבול ההוצאה דא"כ הרי זה כבע"כ כמ"ש מהרי"ט (ומהר"י באסן סי' צ"ג).

ב' אף את"ל דיש פלוגתא הרי בנד"ד חשיב ראובן המוחזק. ג' דאף את"ל דבשותף אף בלי ידיעה חל על שותפות מ"מ יש לומר דהיינו דנקא פשעושה לטובת השותפות בלבד.

אבל בנד"ד מטענת שמעון משמע שאלו לא היה נכנס להבית או שהיה באפשרו לצאת לא היה בונה כלל והרי עשה לטובת עצמו ודירתו בלבד. ד' הרי נתראו כמה פעמים ולא דמי בלי ידיעה מצד שהיה רחוק וכה"ג משא"כ בנד"ד הרי היה יכול לשאלו.

ה' שמשמעו שיש להם משעור שלא יתראה ראובן ושע"כ העלים כו' והרי זה כבע"כ וכאלו מיחה (ויש לומר שדיוקא דרמ"א הנ"ל היינו רק לאפוקי פשלא מיחה והיה כאן או עכ"פ שהיה רחוק כו' אבל לא כנד"ד).

ומלבד שיש לומר דהגמ"י ורמ"א עיקרם גוף הדין אתו לאשמעינו דאף פשמיחה כל דבר שמוכרח יוכל לכופו ע' נ"מ שם. אבל הא דסיים שכל שאין צריך יוכל לומר טול כו' זהו לעולם אף בשתק כו' אלא שלפ"ז אינו מדוקדק מ"ש ואם מיחה כו' דהל"ל ואפילו מיחה.

וצ"ע בהגמ"י שנתראה שיש ט"ס שם ואולי צ"ל ואפ"י אין חבירו יודע וא"כ מפורש דעתו דשותף אף בלי ידיעה (כמו ברחוק) חייב גם אף אם לרמ"א אין לומר טול כו' כל שלא מיחה כו' מ"מ הא עכ"פ פסק דאף בשותף אם לא השביח אינו נוטל כלום (כנ"י ומרדכי וסיעתם) והיינו דמשערי' זה נגד השני כמבואר מדברי המרדכי (שם פ' הגוזל בתרא) א"כ כאן נראה כטענת ראובן שלגבי ידיעה לא נשבח כלל דלמכירה קאי אצלו (ובפרט שונדאי עתה שדר בה שמעון לא יהיה מי שירצה לקנות כו') והרי שמעון אינו רוצה ליתן עתה אפי' כפי שרצה ליתן כבר.

וע' לבוש סי' שע"ה סס"ה. (שוב ראיתי בת' פמ"א ח"א סי' ק"ח דיתבר ג"כ בענינים הנ"ל וצ"ע אג"ה): והנה בענין טול עצמו.

נדאי היינו באופן שלא ילקל מקפי שהיה מתחילה. וכ"ה בהדיא בת' הרא"ש כצ"א סי' א'.

וא"כ בנד"ד לענין הגג אין זה במציאות ולכאורה א"כ אין לו כלום. אלא שיש לומר להיפוך דענין טול זהו דנקא היכא דאפשר לעשות פו'.

דאז חזינו דבאמת או' טול ולא ניחא ליה בהתיקון. אבל כשא"א יש לחוש דבאמת ניחא ליה ואינו אומר טול אלא מפני שיודע שא"א.

אך ממ"ש רדב"ז ח"ה סי' ש"א רנ"ו דזכור לומר טול כו' כפי שישומו (מה שקעצים פשיטלם יהיו שונים) משמע דלא חיישי' להכי. ויש לדחות דהתם סינים פדי שלא תפסיד שאר הבגין ויתרועע היסוד.

ויש לומר דדוקא פשאנו רואים שיש מקום לדבריו עכ"פ קאמר (והגם דלא משמע פן מסתימות דבריו מ"מ הסברא נותנת לדחוק כו'). וא"כ חזר הדין דבנד"ד בגג יהיה צריך ליתן לו כפי שהשביח.

פנין שע"כ ישאר הגג מחדש. ואם באמת נשפח ויש טובה מזה לראובן למה לא יתן לו וככל טובה שעושה אדם לחבירו שפסק רמ"א סי' רס"ד סס"ד דצריך ליתן כו' (וההיא דטול ע"כ פשאפשר ועושה פן כו').

והגם שראובן אומר שאצלו שעומד למכירה אין לו טובה כלל. נא מפיו כו'.

אלא הכל לפי ראות עיני הב"ד בזה וכדאי' שם ברמ"א בכמה דינים דמה שנהנה לפי ראות עיני הב"ד צריך ליתן לו. אלא שצריכים הב"ד לתת לב גם למה שטוען שעתה לא ירצו אחרים לקנות פנין שדר בה שמעון.

ושמעון אינו רוצה עתה ליתן אפי' במקדש וא"כ ממילא בטל הטובה. אלא ששמעון אומר שזהו מצד שעתה הונלו בתים.

וראוי לב"ד לחקור ע"ז. ואם אין שינוי בשינוי בתים הרי נתברר דליכא טובה לראובן מהתיקונים.

ואם אמת שיש שינוי בדברי שמעון לכאורה יש לשום הטובה לפי ראות עיני ב"ד לענין מכירה כו'. שוב ראיתי דאף אם יש שינוי בשינוי בתים מ"מ יש ליתן מקום לטענת ראובן שעתה לא יקנו אחרים.

שמצינו כה"ג בסמ"ע סי' קע"א סקט"ז דברוב פעמים אין א' מן השוק רוצה להכניס בריב שבין איש לאחיו כו'. לכן הגם דשם להי"א שברמ"א לא מהני לענין לומר גוד אא"ג ע"י מכירה א שאין לו מי שירצה לקנות חלקו (דהרי זה ג"כ מעין הנ"ל).

אבל אם יעשה העשיר תיקון נראה דהרי אין טובה להעני ופטור וכן פאן הרי עי"ז תו ליכא טובה בהתיקונים ולמה ישלם. לכן נלפע"ד דאם לא יהיה מי שירצה לקנות (דמסתמא יש לתלות שזהו מטעם הנ"ל).

וממילא שמעון יכול לדחוקו במקח. פטור מלשלם בעד התיקונים.

ואע"פ שיכול לומר גוד או אגוד מ"מ פנין שא"צ ראובן להבית ולקנותו בגין מכירה אינו פדאי. והרי זה כמו עני ועשיר דנראה דבתיקונים של העשיר יש לפטור העני.

וה"ה בנד"ד: סימן מ"ח שאלה. באחד שרצה לשדר בנו עם אחר מפניו והיה בת גם לבנו השני.

וְעִיבָב לְאָבִיו וְשִׁישְׁדָּד עִם אָחִיו מִטַּעַם אֵל יִשְׁנָה כו': תְּשׁוּבָה הִנֵּה לְכַאֲרֵה טַעֲנַת בְּנוֹ שִׁי (מגמ' פ"ק דְּשֶׁבֶת ד"י ב' לְעוֹלָם אֵל יִשְׁנָה כו') הֲלֹא דָּבָר הוּא. תְּלַמּוּד עֲרוּךְ.
וּפְסָקוּתָהּ הַפּוֹסְקִים וּטח"מ סְסִי רפ"ב בְּלִי חוֹלֵק. (רק בשו"ע וְאַחֲרוֹנֵי אֵינִי יוֹדֵעַ אִם
נִזְכָּר).

ומ"ש כ"ק שִׁי מִצַּד שִׁישׁ קִצַּת מִצְנָה בב"א. יֵשׁ לְהַשִּׁיב מִמ"ש תה"ד הוֹבָא רַמ"א בֵּאֵה"ע
סִי' א' ס"ח וּב"ש סק"ז דְּאֵף מִצְנַת פ"ו (דְּבַעֲרָב אֵל תַּנַּח כו') יָכוֹל לְבַטֵּל מִשׁוּם חֲשׁוֹשׁ
קִטְטָה (וע"ש בֵּאֵה"ד דְּאֵפִי מִצְנָה דְּאֲרִינִי כו') וְיֵמָּה גַם בְּהָא דְּבֵית אָחִיו.

דלפה"נ דְּעָה אַח' בְּסֵתָם שְׁבַרְמ"א סִי' ב' הִיא פְּרִש"י ור"ת דְּלִיפָא מִצְנָה פְּלָל (אָף בְּסִי
ט"ו סכ"ה בְּהֶגְהָה מִשְׁמַע דְּסֵתָם כְּדְּעָה ב' וצ"ע). וְגַם מִמ"ש בִּיּוֹד סְסִי ר"מ.
לְפִי הַטַּעֲמִים שֶׁבְּמַהֲרִי"ק שָׁם (שקס"ו) לִפְה"נ נִדְּאִי יֵשׁ לְחַלֵּק בֵּין הַנּוֹשְׂאִים. כִּמ"ש כ"ק
שִׁי'.

וְאֵף לִפְמ"ש הַלְּבוּשׁ שָׁם דֵּה"ל כְּמוֹנְעוֹ מִפ"ו אֵין רְאִיָּה לְכָאן לְפִי הַנְּ"ל. אָף לִפְה"נ כְּנוֹנַת
כ"ק שִׁי' לֹאמַר דַּע"פ פִּינּוֹן דְּאֵיפָא קִצַּת מִצְנָה בב"א (לְצֵאת דְּעָה ב' שְׁבַרְמ"א סִי' ב')
וּבְפֶרֶט לִפְמ"ש הַלְּבוּשׁ בִּיּוֹד דֵּה"ל כְּמוֹנְעוֹ מִפ"ו.

א"כ עכ"פ יֵשׁ לֹאמַר דְּלֹא אֲיִירִי הַגַּמ' דַּפ"ק דְּשֶׁבֶת בַּכַּה"ג כ"א בְּדִלְיָא מִצְנָה פְּלָל דְּוִמְיָא
דְּעוֹבְדָא דְּיוֹסָף. וּלְפ"ז גַּם זוּלַת טַעֲמָא דְּמִצְנָה יֵשׁ סְבָרָא לְחַלֵּק כִּמ"ש כ"ק שִׁי' בְּרִישׁ
דְּבָרֵיו דִּישׁ לֹאמַר דְּנָא אֲיִירִי בַּגַּמ' כ"א בְּדָבָר שְׁיֻכַּל לְרִצּוֹת לְשִׁנְיָהֶם (או לְחַלֵּק כו').
או עכ"פ לְמִנְעָא א"ע מִהֶטְבָּה זוֹ לְגַמְרִי. דַּבְּכַה"ג כָּל שְׁמַטִּיב לֹא מִהֶם.

הוּא רַק מֵאֲהָבָתוֹ אוֹתוֹ יוֹתֵר מֵאָחִיו וְעַל יִתְרוֹן אֲהָבָה זוֹ הוּא עֵינֵי הַקְּפִידָא וְהַקְּנָאָה.
וּכְדֹכְתִיב גַּבִּי יוֹסֵף וַיֵּרָאוּ אָחִיו כִּי אֲנֹתוֹ אֲהַב אָבִיָּה מִכָּל אָחִיו כו' וַיִּשְׁנָאוּ כו'.

אֲבָל בְּדָבָר שֶׁא"א לְהַטִּיב בָּהּ לְשִׁנְיָה (וְאֵין בּוֹ דִּין חֲלוּקִי) וְלֹא לְמִנְעָא לְגַמְרִי כ"א אוֹ
לְהַטִּיב לֹא מִבְּנֵי אוֹ לֹא מִן הַשּׁוּק. וְהִרִי בְּזָה עֵינֵי הַהֶטְבָּה בְּעֵצָם וְרִאשׁוֹנָה לֹא בָּאָה
מֵאֲהָבָה פְּלָל (כ"א בְּהֶכְרַח לְצוֹנְרָף עֲצָמוֹ וְכַה"ג).

וְעַל בְּחִירָתוֹ בֵּא' מִבְּנֵי נֶגֶד אִישׁ זֶר וְדֹאִי אֵין קְפִידָא אֵף אִם יִהְיֶה זֶה רַק מִצַּד אֲהָבָתוֹ
לְבָנוֹ יוֹתֵר וְאֵף גַּם עַל בְּחִירָתוֹ בְּזָה נֶגֶד אָחִיו ג"כ אֵין מְקוֹם לְקְפִידָא כ"כ. אֵף אִם אֵינוֹ
כ"א מִצַּד אֲהָבָה.

דְּכִינּוֹן שְׁהֶכְרַח לְבַחֲוֹר בֵּא' מִהֶם (וְגַם אִם יִבְחֹר בְּהַשְׁנִי יִהְיֶה קֶשֶׁה מֵאֵי חֲזִית כו'). א"כ
בְּהֶכְרַעָה כָּל דֵּהוּ.

שְׁאוּהֵב זֶה יוֹתֵר מִעַט מְזַעֵר סְגִי לִיָּה (מְלֻבֵּד שְׁאֵפְשֵׁר שְׁעוֹשָׂה בְּלִי הַכְּרַעָה רַק מִצַּד מֵאֵי
חֲזִית כו') עכ"פ לֹא דְּמִי לְהִיכָא שְׁכָל עֵינֵי אֵינוֹ עוֹשָׂה כ"א מֵאֲהָבָה כו' (ועו"ל בע"א
קִצַּת. דְּלֹא אֲמַרִי אֵלָא שְׁמַחֲשֵׁשׁ הַקְּנָאָה יִהְיֶה בְּשֵׁב וּא"ת וַיִּשְׁאֵר הַדְּבָר אֲצֵל הָאָב (עכ"פ).

אֲבָל לֹא שְׁמַחֲשֵׁשׁ זֶה יִתְּנוּ לְאִישׁ זֶר כו'). וְכ"ז כְּשֶׁהָאָב עֲצָמוֹ אֵין לוֹ שׁוּם נ"מ.

רַק שְׁבוּחַר בְּזָה מֵאֲהָבָתוֹ אוֹתוֹ יוֹתֵר בְּמִקְצַת עכ"פ. אֲבָל כְּשֶׁבְּחִירָתוֹ בְּזָה (נֶגֶד אָחִיו עכ"פ)
הוּא מִשׁוּם שְׁנָה נוֹחַ לוֹ יוֹתֵר (לְטוֹבָתוֹ אוֹ לְטוֹבַת בְּנוֹ).

וא"כ אין ראיה פלל על יתרון אהבה מזה על זה. ודאי נראה דלא דמי פלל להך דיוסף שעיקר השנאה והקנאה הנה על יתרון האהבה כמפורש בקרא פנ"ל וכ"ש בנד"ד בענין שידוהו שפבר ידוע שבת קול מכרזת כו' ומה' אשה לאיש פדאי' במ"ק (י"ח ב') ונהרי זה פדבר שפדי שמים (ועי' תשב"ץ ח"ב סי' א') ואינו תלוי בבחירת האדם (ממש כ"א בדרה הלפשה כו') ח"פ אין מקום לקפידא פלל.

(ועכ"פ אין ראיה על האהבה כו'): אף עם היות דכל הנ"ל לפה"נ מילי דסברא נינהו. מ"מ א פנין דבגמרא (ופוסקים) סתמא איתמר ובלשון פולל.

לעולם אל ישנה כו'. קשה (קצת) לסמוך על חילוקים וסברות חיצוניות.

והנה טוב למצוא איזו ראיה או סעד וסמך לזה ע"ז אומר דלפע"ד קצת סעד לזה מהא דאמרינן בעלמא ר' חנניא ב"ע או' לא אסרו אלא בירדן ובספינה וכמעשה שהי' ופירש"י בשבת (ד"ס ע"ב) דגזירה שגזרו מחמת מאורע אין להם לגזור אלא מעין המאורע.

ומעין זה פירש"י בחגיגה (כ"ג א') פל מקום שגזרו כו' משמע דכלל הוא בכל מקום כה"ג. וכן משמע בגמ' שם ושם.

וא"כ הרי גם כן דלא אתי עלה כ"א מפת המעשה דיוסף. (נהרי יעקב אע"ה מתחיל' לא הנה חושש לקה כו').

אין לגזור כ"א מעין המאורע ואע"ג רבנן פליגי עלה מ"מ לפה"נ מסונגיא דיבמות וקי"ו (ב') דאמרי' אמרי לה רבנן כו' במקום קרוב מירמת במקום רחוק לא מירמת. הרי דהיכא דאיכא טעם וסברא לחלק מודו (ואע"ג דהתם לא קי"ל הכי אלא כב"ש דאין חילוק.

היינו מטעמא דב"ש דה"נ שכיחי שייירתא פדאי' בברי' שם). גם הרי הרמב"ם פי"ב מה' אה"ט ה"ג פסק בדינא דהתם כחנניא וע"ש בכ"מ ויש לומר ג"כ דהיינו טעמים משום דלפי הסוגי' דיבמות הנ"ל אין הכרח לומר דמתני' דחגיגה אתי כחנניא שיהי' מסברא יש לומר דקודם דמירא מתרומה כו'.

ועי' תוס' ומהרש"א דחגיגה שם ד"ה לא ישא. וא"כ הרי פבר נתבאר דה"נ יש ויש סברות לחלק:.

ועוד יש לומר קצת ראיה דע"כ הא דאל ישנה לאו פלל גדול הוא (כ"א בכעין המעשה שנהיה). דהא מצינו בענין מלוכה בישוראל וכה"ג בכל מיני התמנות שהאב הנה מוסרם לבנו בין הבנים.

כמו דהע"ה שהמליך את שלמה (בריש מלכים) ויהושפט ליהורם בנו (בדה"י ב' סי' כ"א) (וכה"ג טובא). וכן רבי מסר נשיאות לבנו ר"ג.

בכתובות (ק"ג:). וכולם היו להם עוד בנים (פדאי' התם).

ולא חששו למסור לאחר מחשש שינוי בין הבנים. והיינו אף פשיש אחר יותר ראוי כמ"ש ריב"ש סי' רע"א.

ולכאורה ע"כ הוא מטעם הנ"ל (שהוא דבר שאין בו דין חלוקה וא"א למנוע לגמרי ולא דמי שהי' כו'). אף יש לדחות דש"ה דקאי אלאחר מיתה שזוכין הבנים מדין ירושה ממש.

וכל הקודם לנחלה כו' והגדול קודם לקטן כו' כמ"ש הרמב"ם פ"א מה' מלכים ה"ז (וספ"ד מה' כהמ"ק). והיינו טעמא דיהושפט שיהוה"ה היה הבכור כמפורש בקרא.

וכן ר"ג ברבי היה הגדול כדאיתא בגמרא שם. (והא דשלמה מסתמא היינו משום שהי' ממלא מק"א יותר בחכמה וביראה וכן הוא בס' פתובה שם.

ולכן ג"כ זכה מדינא). וכיון שהתורה זכתה לו לזה ודידיה הוא לא שייך ע"ז קפיידא וקנאה כמו דלא שייך על בכור שנוטל פי שנים כו'.

ואע"ג שבגמרא שם פרכינן ארבי צריקא למימר ומשני משום דר"ג לא היה ממלא מק"א בחכמה כ"א ביראה כו' יש לומר שאינו ר"ל שבכה"ג היה הדבר תלוי ברצון רבי ובבחירתו ממש. אלא שדינא קמשמע להו.

שבכה"ג הגדול זוכה בדין. וכדמשמע ברמב"ם שם שפך הדין.

אמנם המ"א ורבינו ז"ל בא"ח ססי' נ"ג כתב שכל המינויי' דכתר תורה אין בניהם קודמי' כלל מדינא (רק שפן נהגו כו'). ולפ"ז משמע דהא דרבי היה הדבר תלוי ברצונו ובחירתו ממש (והא דפרכי' צריקא למימר ע"כ היינו רק משום דבלא"ה היו עושין כן מפח המנהג עכ"פ.

וקרא דיהוה"ה דמייתי הוא דרף אסמכתא. ולמסקנא שלא היה ממלא מק"א בחכמה משמע דבכה"ג אף מנהגא ליכא רק רבי בחר בן כו').

גם בהא דדוד המליך את שלמה איתא בכריתות (ה':) גבי אין מושחין מלך בן מלך ומפני מה משחו את שלמה מפני מחלוקת אדוניה ופריף מנלן כו' אמ' ר"פ אמ' קרא כו' ופירש"י בהדיא דכי איכא מחלוקת לאו ירושה היא.

וא"כ משמע נ"כ שהיה הדבר תלוי ברצון ובחירתו של דוד. וכן משמע פשטא דקרא דכתיב עיני כל ישראל עליך להגיד להם כו'.

וגם בדברי נתן הנביא פתיב ולא הודעת את עבדך מי ישב על פסא כו'. (ודברי מהרש"א דהוריות (י"א):) שפתיב שהיה עפ"י נתן הנביא צ"ע לכאור'.

והא דפרכי' שם ולא כל דבעי כו' ומשמע דבמסקנא לא קאי הכי היינו דהמקשן ר"ל דכל דבעי מורית בתורת ירושה וא"כ לא בעי משיח'. (דזכה בה משעה שמשחו האב כו' כמ"ש הרמב"ם בה"מ שם).

ולמסקנא דכי איכא מחלוקת לאו ירושה היא. היינו דכל דבעי נותן בתורת מתנה.

ולכן בעי משיח' (כיון שעמה הוא ראשית זכיתו כו'). וכיון דכעין מתנה הוא ותלוי ברצונו ובחירתו למה לא חש לקנאה כו' אע"כ הוא מטעם הנ"ל (דמלוכה דבר שאין בה דין חלוקה כו' פנ"ל) ואף את"ל שטעמא איכא במה שפחר בשלמה (לא מתמת תרון

האָהבָה כ"א) מַחֲמַת שְׂרָאוּי יוֹתֵר לְמַלּוּכָה מִצַּד חֻקְמַתּוֹ וְכֹה"ג וְכֵן רַבִּי בְּחַר בַּר"ג מִצַּד
שֶׁהוּא גָדוֹל כּו' מ"מ שְׁמַעִי עכ"פ דְּהָא דְּאֵל יִשְׁנָה כּו' לָאוּ פְּלֵא הוּא.

וְכָל דְּאִיפָּא טַעְמָא לְבַחֲרֵתּוֹ בְּזָה נֶגְדַּ אַחֲיוּ אִין חֲשָׁשׁ. וְאִין צְרִיף לִיתָן לְאִישׁ זֶר כּו' וְהָרִי
בְּנַד"ד נְמִי טַעְמָא אִיפָּא לְבַחֲרֵתּוֹ בְּזָה נֶגְדַּ זֶה כּו' פְּדִלְעִיל: וְהֵן אַמַּת שְׁמַדְבְּרִי הֶרְמַב"ם
שָׁם בַּה' מְלָכִים ספ"א.

וּבְפֶרְט בַּה' כַּהֲמ"ק פ"א הִיא מְשַׁמַּע דְּלָא כַפִּירֵשׁ"י דְּכָרִיתוֹת הַנְּ"ל אֲלָא שְׁהַפֵּל יְרוּשָׁה
הִיא. רַק פְּשִׁישׁ מַחְלֻנְקַת מוֹשְׁחִין אוֹתוֹ פְּדִי לְסַלֵּק הַמַּחְלֻנְקַת וּלְהוֹדִיעַ לְכָל כּו'.

(וצ"ע דְּבַגְמָר' מְשַׁמַּע דְּמַקְרָא יְלִפִּי דְּלָאוּ יְרוּשָׁה הִיא אֲלָא בְּזַמַּן שְׁשִׁלוּם בְּיִשְׂרָאֵל
וּכַפִּירֵשׁ"י. וְכֵן מְשַׁמַּע מְהָא דְּפְרָכִי' וּמַפְגִּי מַחְלֻנְקַת יוֹרָם נִמְעַל כּו' וּל"פ הָכִי גַבִּי שְׁלֵמָה
כו' וַע"ש בַּפִּירֵשׁ"י דְּבִשְׁלָמָא כּו').

וְכֵן בְּהָא דַּהֲמ"א וְרַבִּינוּ ו"ל דְּבַכְתָּר תּוֹרָה לָאוּ יְרוּשָׁה הִיא. ג"כ לָא מְשַׁמַּע פֶּן בְּרַמְב"ם
דַּה' מְלָכִים ה"ז שְׁפַתְב וְלֹא זֹו בְּלַבַּד אֲלָא כָּל הַשְּׂרָרוֹת וְהַמִּינוּיִין כּו' הִנֵּה מְמַלָּא (מק"א)
בְּיָרָא' אַעפ"י שְׁאִינוּ מְמַלָּא בְּחֻקְמָה כּו'.

וּמַעֲיִן זֶה פֶּתַב ג"כ בַּה' כַּהֲמ"ק פ"ד ה"כ. וּמְבֹנָאָר בַּכ"מ שָׁם וְשָׁם שְׁנָה לְמַד מְהָא דְּרַבִּי
עַם ר"ג בְּנוּ.

א"כ מְבֹנָאָר דַּס"ל דְּהַפֵּל תּוֹרַת יְרוּשָׁה מִמֶּשׁ הִיא. וּדְבַרְיוּ הוּבָא בְּרַמְב"א יו"ד סָסִי רַמ"ה
לְעַנְנֵן רַבְנוֹת (וצ"ע לְכַאוּרָה עַל הַמ"א וְרַבִּינוּ ו"ל שְׁהַחֲלִיטוּ דְּלָאוּ יְרוּשָׁה הִיא).
אַמְנָם אַף אִם יֵהָא פֶּן דַּעַת הֶרְמַב"ם. וְא"כ אִין רַאִי' מְדִינִים אֵלוּ לְנַד"ד.

מ"מ אִין סְתִירָה ג"כ. וְכִינֹן דַּלְפ"ד רַש"י וְכֵן לַפ"ד הַמ"א וְרַבִּינוּ ו"ל הַנְּ"ל יֵשׁ רְאָנָה.
לָא נִמְצָא חוּלְק ע"ז. הָרִי יֵשׁ קֶצֶת סַעַד וּסְמִיכָה עכ"פ.

נוֹסָף עַל הַנְּ"ל דְּכֵן רַאוּי לְהִיּוֹת הַדִּין בְּכָל מַה שְׁגָזְרוּ מַפְגִּי מַעֲשֵׂה שְׁהִיָּה שְׁלֵא לְחוּשׁ אֲלָא
בְּכַעֲיִן מַעֲשֵׂה שְׁהִי'. הִיכָא דְּאִיפָּא טַעְמָא לְחַלֵּק עכ"פ פְּדִלְעִיל: וְהִנֵּה לְשׁוֹן הֶרְמַב"ם ספ"ו
מַה' נְחֻלוֹת שְׁלֵא יִשְׁנָה אָדָם בֵּן בֵּין הַבְּנִים בְּחִיּוֹ אִפִּי' בְּדַבָּר מוּעַט כּו' פְּאַחֲזִי יוֹסָף כּו'.
וְלַכַּאוּרָה עָלָה ע"ד הָא דְּהוֹסִיף תִּיבַת בְּחִיּוֹ. הִינֵנוּ מְשׁוּם דְּאֵלוּ אֲלֵאחֶר מִיתָה.

ע"כ מְשַׁפַּחַת לָהּ שְׁיֻנוּי בְּמַלּוּכָה וְכָל הַמִּינוּיִין כּו' (וּמְשׁוּם דְּדִידִי' הוּא מִמֶּשׁ מִפְּחַ יְרוּשָׁה
פַּנְ"ל וְהַגַּם דַּלְפָּה"נ קִיבֵל שְׁלֵמָה הַמַּלּוּכָה מִיַּד בְּחִיּוֹ דוֹד וְכֵן הַרְבֵּה מִמְלָכִי יִשְׂרָאֵל מְלָכוּ
בְּחִיּוֹ אַבִּיָּהֶם עִי' רַש"י בְּמְלָכִים.

(וְכֵן בְּעַנְיֵן הַסֵּזֶן שְׁבַרְמ"א א"ח סִי' נ"ג) יֵשׁ לוֹמֵר שְׁפַל שְׁאִין הָאָב רַאוּי מַחֲמַת חוּלִי
וְכֹה"ג. זוֹכָה הַבֵּן מִתּוֹרַת יְרוּשָׁה כּו').

וְא"כ הִנֵּה מְשַׁמַּע דַּס"ל דְּבַחֲרֵי אִפִּי' בַּכַּה"ג (בְּדַבְּרִים שְׁאִין בְּהֵם דִּין חֲלֻנְקָה כּו' וְאָף
בְּדַאִיפָּא טַעְמָא לְבַחֲרֵיהּ בְּזָה עַל זֶה כּו') ג"כ אֵל יִשְׁנָה. אָף אִינוּ מְוַכְרַח דִּישׁ לוֹמֵר דְּלִפִּי
שְׁתַּחֲוִי' אִיִּירִי בְּדִינִי הַעֲבַרְתָּ נְחֻלָּה פֶּתַב פֶּאֵן בְּחִיּוֹ פְּלוֹמֵר שְׁגַם בְּחִיּוֹ אִין נְכוּן לְשַׁנּוֹת
בְּנוּ בֵּין הַבְּנִים כּו' וְהַפֵּל א'.

או יותר נראה דבשינוי בדבר מועט (כמה דיוסף) ס"ל דדוקא בחייו איפא קפידא. משא"כ אלאחר מיתה אין קפידא כ"א בהעברת נחלה לגמרי והיינו משום דגם הוא ס"ל שאין לגזור כ"א בכעין מעשה שהי' ביוסף שהי' בחיי יאע"ה ויש סברא לחלק דבדבר מועט אין הקפידא והקנאה כ"א מצד שמורה על יתרון אהבה וכדכתיב ויראו אֶחָיו כִּי אָתוּ אָהָב כו' כדלעיל ולכן בחייו יש קפידא יותר על המשכת זמן האהבה להבא.

משא"כ אלאחר מיתה מאי דהנה הנה כו'. ולפ"ז יהיה מוכח גם מדברי הרמב"ם ראיה לנד"ד כו'.

(אף הרשב"ם בב"ב (דקל"ג ב') ד"ה פי עבורי אחסנתא פתב ואפ"ל להרבות לא' כו'. גם הטח"מ סי' רפ"ב שהשמיט תיבת בחייו משמע דס"ל דאף אלאחר מיתה איפא קפידא אפ"ל בדבר מועט.

וצ"ע ואכ"מ. ולדידהו יש לומר דס"ל שאין חילוק בסברא בין בחייו לאח"כ פנין דמ"מ השינוי הוא מצד האהבה יש קפידא וקנאה על האהבה כו'.

וא"כ אין מדבריהם ראיה לסתור עכ"פ. ומהרמב"ם יש סעד כו' נוסף על הסעד מרש"י ומ"א ורבינו ז"ל הג"ל ונוסף על הג"ל שפן ראוי להיות הדין): סימן מ"ט מ"ש הרה"ג המפורסם חו"ב כ"ש מוה' אליעזר משה איש הורוויץ נ"י.

אב"ד פעת בק"ק קארלין להשיג על הרה"ג זקן שקנה חקמה חו"ב מפורסם כ"ש מוה' שלמה ז"ל אב"ד דק"ק דובראוננע. וז"ל: כבוד הרב הגדול המפורסם ונכבד לעמו כש"ת מוה' שלמה נ"י: הן בהראותי את כבודו גלה לי טעמו אשר חזל מעשות הדוע לאפוטרופוס מטעם יתומים שפסקו.

ומפני כבוד תורתו הרב עניתי פי עניין הוא מחלוקת. פאשר באמת דעת הרמ"ה והריב"ש ורבינו ירוחם דבעי' בן ט' דוקא ואיך לא נחוש לדבריהם עכ"פ לכתחילה.

אולם באמת תמהתי ע"ד פי קדשו. מה ענין זה לזה ומה זו סמיכה אטו פתור' קא גרים. וכל הני יתומים בתורת צדקה יחשב אפוטרופוס. יענין נא רומע"ל בד' רש"י והרע"ב והרא"ש והר"ן והריב"ש וימצא ד' פולם מכוננים.

דהיינו שהכניסו מעותיהם אליו שיעשה צרכיהם. ודבר פשוט הוא לדעתי.

ובפרט בנ"ד שזן אותה בחיי אבי' שאין בזה דין אפוטרופוס כלל אם יש לרומע"ל דברים בזה בל יחדל נא מהודיע. ועלינו להודות על האמת ירום קרנו ויגדל פסאו ויגוב בשיבה דשן ורענו כנפש תדרשנו לטוב אליעזר משה איש הורוויץ: וזה מ"ש המספר להציל נפש שלמה ממטה משה.

ז"ל.

מאי דפשיטא ליה טובא מדברי רש"י והרע"ב ורא"ש ור"ן וריב"ש שהכניסה בזה היינו שהכניסו מעותיהם אליו שיעשה צרכיהם. הנה אם ר"ל דרק בהמעות (וכה"ג) שהכניסו הם דוקא יש לו רשות ולא זו"ז כלל.

א"כ איך יתכן הפלוגת' דרמ"ה עם ה"רא"ש בקרקעות הרי לא שי"ך בהם הכנסה ממש (ואין להאריך דנראה דגם הוא לא פינון לזה) אלא נראה דר"ל דב"ע' שתהא מחשב'תן ניפ'רת מתוך מעשיהם דוקא שרוצים לסמוך עליו (ע"ד ה"א דאיתא בחולין (י"ב: י"ג).

(ואז ה"ה פאפוטרופוס גם בשארי דברים. והנה מאי דפשיט' ליה שזה מוסכם תמוה לפע"ד וכמשי"ת א"ה.

אלא שגם בדברי הפוסקים הנ"ל לא מצאתי פן (לא בפירושי ולא מפלג'א דה"רא"ש מלבד שאיני יודע איה הרמז לזה א"א לומר דס"ל פן כמשי"ת א"ה. ורש"י והרע"ב שפי' לעשות (מעשיהם) על פיו לפה"נ עשייה זו קאי על הבעה"ב דאי על היתומים (ור"ל הנהגת דר"א וכה"ג) אין מזה ראייה כלל דב"ע' בחירתם יותר מלשון שסמכו דתנו במתני'.

ועיקר פנונתם נראה דבאו לומר דסמיקה זו אין ר"ל על שולחננו אלא בענין השתדלותו והשגחתו בענינם כו'. וע' עוד לקמן מזה).

זולת בדברי הר"ן וריב"ש יש למצוא לכאורה קצת הט"ה לזה. דהר"ן כתב שבאו אצלו להשתדל בנכסיהם.

דיש לומר שר"ל שהן בבחירתם עשו מעשה ב"מ שפאו אליו (ובקשוהו) להשתדל כו'. (וגם לפ"ז לא ה"ל להרב רא"מ נ"י לשנות הלשון שהכניסו מעותיהם כו').

והריב"ש סי' תס"ח ממש"ש (דקע"ה סע"ד) אמנם אם היתום לא סמוך אצל אלעזר אלא שהנכסים פקדון בידו ממורישי כו' וכשמתו נשאו בידו עכ"ל. משמע לכאורה שזהו דבר והיפוכו ר"ל שאלו הנה סמוך אצלו היינו שהוא הביאם אליו ולא שנשאו בידו ממורישי כו'.

אך באמת מלבד דלא משמע פן ממש"ש (סע"ג) בזה"ל ואף אם יאמר שהיתום סמוך אצלו ובאו הנכסים ברשותו ונתעסק כו' שלפי הנ"ל הכי הל"ל שהביא הנכסים כו' להתעסק כו' (וכן לא משמע פן ממש"ש סי' תס"ט ואף אם יתום זה סמוך אצל אלעזר והשתדל כו').

מלבד זה הנה א"א לומר פן בדעתו ממ"ש סי' תצ"ה. שהרי שם מייירי ב"תום שאחר מיתת אביו נשאר אצל אמו ונשאל (ממי שנתמנה ב"ד לבקש ולמנות אפוטרופוס) אם יכולים למנות את האם הגם שאין ב"ד ממנין נשים פינון שזהו טובת היתום כו'.

והשיב (דקנ"ו סע"ג) בזה"ל פינון שהקטן סמוך אצל אמו הנה אמו מעצמה נעשית אפוטרופוס על נכסיו ברצונו כו' עד פינון שכבר נעשית אפוטרופוסית כו' נראה שיכולים ב"ד לקיימה באפוטרופוסות כדי כו'.

ואם איתא דפי' סמוך היינו שהיתום הכניס הנכסים כו' מאין פשיטא ליה שפך הנה. אדרבה פשיטא משמע שהוא ואמו והנכסים נשאו ממילא בבית האב.

גם אף את"ל שהיה ידוע שהנכסים היו תח"י אותו השואל (שנתמנה לב"ד כו'). ג"כ מוכח שא"צ שהיתום יכניס מדעתו.

דא"כ איך פֿתב שפֿכֿר נעשית אפּוטרופוס. וְלֹא הִ"ל לְהוֹרוֹת שֶׁהב"ד יִקְיָמוּהָ כו'.
אע"כ א"צ שפֿמעשה הקטן יוכיח כו' רק זאת משמע שם דס"ל דרצון היתום בעי' וכמ"ש
נעשית אפּוטרופוס על נכסיו ברצונו כו' פנ"ל וכן אח"ז פֿתב שם בְּהִדְיָא דְעַל מְטַלְטְלִין
יִמְנו אוֹתָהּ ב"ד בְּרָצוֹן הַקָּטָן עֲצָמוֹ (אם הגיע לעונת הפעוטות) כו'.

(וְזֶה אֶפְשָׁר גַּם בְּנִד"ד כו'). ועפ"ז אֶפְשָׁר לוֹמַר דס"ל בפי' יתומים שפֿמכו היינו שפֿמדעתם
ורצונם (עכ"פ בלי מעשה כו') סמכו.

ולפ"ז יש לומר דמ"ש בסי' תס"ח אָמַנְם כו' פנ"ל דמשמע שְׁהוּא דְבָר וְהִפּוּכּוֹ כו' פנ"ל.
היינו דאם הוא סמוך מרצונו שפיר יש לומר (עכ"פ) שְׁהוּא הִבְיָאָם לְרִשׁוֹת אֲלַעְזָר דְשָׁם
(אף שלפה"נ הִיָּה אִישׁ נְכָרִי) אָבֵל אִם לֹא סָמַךְ (ר"ל מְרָצוֹנוֹ) לְכַאוּרָה מֵאִי עֲבִידִתִּיִּהוּ
דְנִכְסִים גְּבִי אֲלַעְזָר (דְּרַחֲוֹק לוֹמַר שְׁאִישׁ נְכָרִי יִקְבֵּל מֵעֲצָמוֹ נְכָסֵי יְתוּמִים אֲלֵיו) לְזֶה אָמַר
דאולי נשָׂארוּ בְּיָדוֹ מִפְּקֻדוֹן מוֹרִישָׁיו כו'.

ויותר נראה דס"ל דענין יתומים שפֿמכו עיקרו היינו שפֿמכו על שולחנו (ג"כ עכ"פ. או
אֶפְשָׁר שָׁרַק בְּזֶה תְּלוּיִשְׁהָרִי בְּסִי' תצ"ה לֹא נִזְכָּר בְּשִׂאָלָה שְׁאָמוֹ הַשְׁתַּדְּלָה כָּלֵל וצ"ע וע'
לקמן) וְלָכֵן בְּעוֹבְדָא דְסִי' תס"ח אִם לֹא הִיָּה סָמוּךְ עַל שׁוֹלְחַן אֲלַעְזָר לֹא יִתְכַּן כ"כ אִיךָ
נִמְצְאוּ הַנְּכָסִים אֲצִלוֹ כו' (מְעִין הַנְּ"ל) אֲלֵא שצ"ל שְׁנִשְׂאָרוּ מִפְּקֻדוֹן מוֹרִישָׁיו כו'.

וְכֵן זֶה (גַּם) ע"פ דְּבָרֵי הַפּוֹסְקִים שְׁהִבִּיא פנ"ל. אָבֵל מָה שְׁהַחְלִיט כֵּן בְּפִשְׁיטוֹת (לכ"ע)
תְּמוּהָ דְלִהְפּוֹסְקִים דס"ל שְׁדִין יְתוּמִים שְׁפֿמְכוּ נוֹהֵג אִפִּי' בְּקִטְנִים מִמֶּשׁ (וְאֶפְ"י מְוֹטֵל
בְּעָרִיסָה) הַאִיךָ שְׁיִיךָ בְּאֵלוֹ לוֹמַר שְׁהַכְּנִיסוּ הֵם מְעוֹתִיהֶם.

וְאֶפְ"י לוֹמַר שְׁתְּלוּי בְּדַעְתָּם וְרָצוֹנָם לֹא יִתְכַּן בְּקִטְנִים כְּאֵלוֹ. וְהַרִיב"ש דס"ל כֵּן פנ"ל
נִרְאֶה דְהֵינּוּ לְפִמְש"ש בְּסִי' תצ"ה לְהַסְפִּים עִם הַרַמ"ה דְּבַעֲי' עוֹנֵת הַפְּעוּטוֹת.

וְגַם בְּטַעְמוֹ שֶׁל דְּבָר יֵשׁ לוֹמַר דְּהָא בְּהָא תְּלִיא. דְּלִהְרַמ"ה נִרְאֶה דס"ל דְּעֵנִין יְתוּמִים
שְׁפֿמְכוּ דְמַהְנִי הֵינּוּ שְׂבָא זֶה מִפְּחַ הַיְתוּמִים עֲצָמָם אֶשֶׁר ע"כ ס"ל דְּבַעֲי' פְּעוּטוֹת וְגַם זֶה
רַק בְּמְטַלְטְלִין וְכַדִּינָן לְעֵנִין מו"מ כְּדַתְּנָן פ' הַנְּזָקִין (נ"ט).

(הַפְּעוּטוֹת כו' וְהִ"ה לְעֵנִין שְׁיִוְעִיל סְמִיכְתָּן כו'. וְלָכֵן נָמִי יִתְכַּן וְדַאי לִפ"ז דְּבַעֲי' שְׁיִהְיֶה
הַסְּמִיכָה מִדַּעְתָּן וְרָצוֹנָן.

אָבֵל לְהַאוּמָרִים דְּאֶפְ"י בְּקִטְנִים מִמֶּשׁ וְאִף בְּקַרְקָעוֹת נוֹהֵג דִּין זֶה הָרִי ע"כ ס"ל דְּלֹא מִפְּחַ
הַיְתוּמִים בָּא הַפְּחַ הַזֶּה לְהַבְעָה"ב אֲלֵא שְׁחַכְמִים נִתְּנוּ יְפוּי פַח זֶה לְבַעָה"ב לְתוֹעֵלַת
הַיְתוּמִים כו' (מֵה שְׁהֵן עֲצָמָן אִין לְהֵם פַּח זֶה כָּלֵל) מִמִּילָא לֹא בַעֲי' כָּלֵל דַּעְתָּן וְרָצוֹנָן
(וְלָכֵן אִפִּי' מְוֹטֵל בְּעָרִיסָה כו').

וְשׁוּב רְאִיתִי מְעִין דְּבָרִים אֵלוֹ מְפוֹרְשִׁים בְּתִשׁוּ' מִהַרִּי"ט חח"מ סְסִי' ל"ז. וְלִפִּי שְׁקָצַת
דְּבָרֵי צָרִיךְ בִּיאוֹר אַעְתִּיק לְשׁוֹנוֹ בְּקַצְרָה.

שכ' לְהוֹכִיחַ דְּהָרַא"ש פְּלִיג רַמ"ה גַּם לְעֵנִין דְּאִין צָרִיךְ פְּעוּטוֹת (הַגַּם שְׁבַדְכָרֵיו אִין זֶה
מְפוֹרְשׁ רַק לְעֵנִין דְּגַם בְּקַרְקָעוֹת כו' כַּמ"ש הַב"י). מִשׁוּם דְּחַד טַעְמָא הוּא.

דלהרמ"ה היפוי פת זה להבעה"ב בא מהיתומים ע"כ בעי דומיא דמו"מ כו' פנ"ל.
והרא"ש פ"ן דס"ל שגם בקרקעות כו' ע"כ ס"ל שהיפוי פת זה לא אתי מפח היתומים
אלא מפח התכמים כו' לכן ממילא אין צריך פעותות כו'.

וכתב להוכיח זה עוד וז"ל דלהרמ"ה דבעי בני השפלה בעי נמי שיסמכו הם מרצונם
אבל אם מעצמם נשארו בבית אביהם אין לאלמנה דין יתומים שסמכו אצל בעה"ב שהרי
לא עשו שום מעשה מוכיח דמה שהיו גזונין והולכין בבית אביהם מה זו סמיכה.

והנה הרא"ש בתשו' (כפ"ז ס"ד) כתב באלמנה שמתרה מהנכסים וכו' ואמר פ"ן
שהיתומים סמוכים אצלה הויא פאלו נתמנית אפטרופוס כו' אלמא משמע דלא ס"ל
שצריך שהם בבחירתם ודעתם יסמכו אצלה כו' עכ"ל.

והרי החילוק הנ"ל מבואר. אמנם מאי דמשמע קצת מדבריו ז"ל דלהרמ"ה עכ"פ בעי
מעשה מוכיח כו' (והנה נראה דזהו בדוקא וכהא דפ"ק דחולין פדלעיל) ונהרי מדברי
הריב"ש הנ"ל מוכח דז"א וכו"ל.

שהרי גם הוא מייירי כעין עובדא דהרא"ש באלמנה שנשארו בניה אצלה כו' וכתב ג"כ
ע"ז פ"ן שהקטן סמוך אצל אמו כו'. עם היות שהספיק שם להרמ"ה ונראה דע"כ לומר
דמהרי"ט לא דוקא נקט מעשה מוכיח וכאשר באמת לא נזכר זה בריש דבריו וסופם
(רק באמצע).

ועיקר החילוק הוא רק דלרמ"ה בעי דעתם ורצונם ומשא"כ להחולקים. וזהו ההפך
בין הריב"ש שהזכיר באמת ברצונם כו' פנ"ל ומשא"כ הרא"ש שסתם משמע דאין צריך
לזה כלל ואם נרצה לתקן הלשונות.

אפ"ל ע"פ הנחה דענין הסמיכה שבגמ' הוא ענין מזונות (וכדמשמע באמת מלשון שסמכו
אצל בה"ב לא על בה"ב כו') כענין סמוכים על שולחנו כו' וא"כ לכאור' קשה על הרמ"ה
מנא לי' שיהא פת האפטרופוסו דבה"ב גמ' שפ"ן מפח היתומים ורצונם (בשלמא אם ענין
הסמיכה היינו על עסקי הבה"ב יש לומר דמלשון שסמכו משמע שהם מדעתם וכחם
סמכו על מעשיו ועסקיו).

ומשא"כ לפי הנ"ל זו מנין כו'). הרי לא נזכר בגמ' שום רמז שהם יגלו דעתם שבבחינתם
ורצונם יסמכו על עסקי בה"ב.

וצ"ל שע"י שבוחרים לסמוך על שולחן בה"ב זה שמעי' מזה גופא דדעתיהו קרובה
אליו לסמוך עליו גם בכל עסקיהם. וא"כ זה יתכן דוקא פשעושים מעשה בסמיכתן על
שולחנו עכ"פ כו' ומשא"כ אם נשארו ממילא גזונים והולכין כו' אין פאן הוכחה כלל.

וכ"ז בסתמא פשאין אומר ואין דברים כלל וכדאירינן בגמ' (ופוסקים) בסתימות. אבל
אם יגלו דעתם בפ"י כענין הסמיכה על מעשה בה"ב בעסקיהם ודאי סגי בהכי ואין צריך
שיהיה מעשה מוכיח לא לזה ולא לסמיכת המזונות.

ובהכי יתקון (קצת) הלשונות. דלשון סמיכה שבמהרי"ט ברישא וסיפא היינו לענין
העסקים פמוכן שם ע"כ לא הזכיר בזה מעשה כו'.

רק באמצע שפכת שאין לאלמנה דין יתומים שפמכו (ר"ל שיהדין הוא לדון מסמיכה זו בסתימות לסמיכה על העסקים) ע"ז פתב שהרי לא עשו שום מעשה מוכיח כו' והריב"ש באמת הוצרך לפרש.

וז"ש פיון שהקטן סמוך אצל אמו (ר"ל על שולחנה נעשית אפטרופ' על נכסיו בראונו כו' ר"ל דבאמת בעי גילוי ראונו בנה כו'). שוב ראיתי דנה למותר לכאורה דגם אם ענין הסמיכה הוא בעסקים יש לומר ג"כ עד"ז דלפ"מ שבגמ' ופוסקים מייירי בסתם בעי מעשה אבל בפ"י ראונו ג"כ סגי] ומיהו עדיין הדבר צריך ביאור.

דלכאורה לפי הנה"ל הסמיכה על שולחנו מצד עצמה אינה פלום רק דכשיש מעשה בנה מוכיח על דעתם בסמיכה על העסקים. וא"כ (לבד דלא א"ש לפ"ז למה הונזכר בגמ' סמיכה זו דמזונות ולא העיקרית דהיינו פשמגלה דעתו בפ"י בסמיכת העסקים לבד זה דברי הריב"ש קשיא דא"כ) פשהסמיכה על שולחנו היא ממילא פענבדא דהריב"ש הרי אינו מעלה ומוריד פלל רק תליא בגילוי ראונו הקטן בפ"י על סמיכת העסקים.

ואיך פתב הריב"ש שפכר נעשית אפטרופוס מפני סמיכת הקטן כו' הרי עדיין לא גילה ראונו וסמיכת הקטן שפכת וכן מש"ש תחילה פיון שהקטן סמוך כו' ע"כ היינו הסמיכה על שולחנו לפי הנה"ל ומה זו סמיכה ונראה דבאמת צ"ל לפי הנה"ל דגם הסמיכה על שולחנו מצד עצמו מועלת מצד הבה"ב (עכ"פ).

דמזה חזינו שדעת בה"ב זה טובה וקרובה אל היתום זה לחוס עליו ולהשתדל בצרכיו. ואפשר גם מצד היתומים אמרי דממילא ע"ז מתקרבת דעתם אליו כו'.

ולהאמרים דגם בקטן ממש נוהג דין זה ס"ל דנה בלבד מספיק לומר דמהאי טעמא נתנו לו חכז"ל דין אפטרופוס. אלא שלהרמ"ה אין זה מספיק עדיין אם לא בצירוף דעת וראונו היתום לסמוך על מעשיו כו'.

אשר ע"כ אם הנה הסמיכה על שולחנו ממילא בלי מעשה בעי גם גילוי דעת הקטן בפ"י ובהכי איירי הריב"ש. ומ"מ פשהקטן מגלה ראונו מועיל למפרע כו' וא"ש מ"ש הריב"ש שפכר נעשית אפטרופוס כו' (וגם שיער דמסתמא פן הוא כו').

וכשהסמיכה על שולחנו היא ע"י מעשה סגי בהכי דמוכיח על דעתם בסמיכה על מעשיו כו' ובהכי איירי הגמ' (ופוסקים). ודוגמא לדיון זה מענין קטנה בת מיוון דבעי השיאונה אמה ואחיה לדעתה דוקא ומשא"כ שלא לדעתה אין צריך מיוון במשנה יבמות (ק"ז:).

(ובלא דעת אמה ואחיה ג"כ יש דעות בהגהה באה"ע ססי קנ"ה ס"ב). רק שפנגד הפח דאמה ואחיה שם ראו חכמים פאן ליתן פח בכה"ג לבה"ב שפמוכים על שולחנו.

נה לדעת רמ"ה. ולהחולקים נתנו פאן יפוי פח לבה"ב הסמוכים על שולחנו לחוד כו'.

(וגם בדיון בת מיוון צ"ע דאפשר דמהני גילוי דעת אח"כ למפרע כו' ע' בדיני נתרצה האב (והפן) כו' ואפשר גם מסתמא אמרי שפסקמת כו' אם לא שמוח' או שא"י פלל ע' נמ"י ושאר פוסקים שם בשם הירושלמי דמדכרי לה גבר כו'.

וכל הנה"ל אינו ברור וצ"ע אי"ה). וכיון דלפ"ז ליכא מי שפצריך מעשה מוכיח דוקא אף להרמ"ה.

נראה דגם בדברי הר"ן אין הכרע דיש לומר דלאו דוקא קאמר שפאו הם מדעתם דוקא אלא לשון שפאו נופל גם אם ההבאה זו הייתה מצד הבה"ב והוא לשון עבר פבר פאו איך שהיתה הסניפה שגם בדבר שאינו בע"ח מציינו פן כמו משפאת ליד הגבאי כו' (ערכין ד"ו).

(ואינו מוכיח יותר מלשון שפמכו דמתני' כו': ואיך שיהיה לדעת הרמ"ה אבל להחולקים נראה נדאי דאין צריך לא מעשה מוכיח ואף לא רצון פשוט. וגם לאשייך פלל בקטן ממש (מוטל בעריסה).

ונמצא שהשגה זו הב' שהיא העיקרית אצל הרב רא"מ נ"י (לכל היותר) תלוי רק בקושיותו הא' הטפילה. שפתב למה לא נחוש לדעת הרמ"ה לכתחילה עכ"פ.

והנה לכאורה הנה נראה שפנה הדין עמו פיון שלא מציינו חולק על הרמ"ה בהדיא כ"א הטור בשם הרא"ש. והב"י פתב שאינו מבואר ברא"ש וסיים בשם הריב"ש שפמכים להרמ"ה.

גם ראיתי במהריב"ל ס"ד סי' ל"א מסכים ופוסק פן. אף באמת הרי ע"ד מ"ש הב"י שאין מפורש בדברי הרא"ש פבר פתב מהרי"ט בתשו' הגנזכר לעיל להוכיח במישור שהרא"ש ס"ל כמ"ש הטור בשמו.

ונגד הריב"ש ראיתי בתשב"ץ ח"ב סי' ק"צ מסכים להרא"ש והוסיף וכתב שפן דנין פכל פתי דינין. גם הרדב"ז ח"ג סי' תמ"ט פתב שפן הספמת רוב המפרשים ע"ש (ד"ח סע"א) (ואולי זהו משום דכל הפוסקים שפממו ולא חילקו כהרמ"ה מסתמא לא ס"ל כו'.

אבל בתשו' החכם שהובא במהרי"ט שם שפתב שפכל הפוסקים כהרמ"ה ס"ל. א"י מנא לי' לומר פן).

ועל הפל שהרשב"א בכמה תשו' לא ס"ל החילוק דרמ"ה ומהם הובא ב"י סי' ר"ן מן הודש יו"ד וכמ"ש המ"ל סוף ה' נחלות. וגם בתשו' ר"מ אלשייך סי' ק"ל הובא בסתימות (פלי חולק) תשו' הרשב"א וז"ל שאפ"י הנה קטן המוטל בעריסה כו' סמוך על אחרים כו'.

והיא במינוח סתם סי' פ"ז (גם מהריב"ל מה שבתשו' הנ"ל החליט כרמ"ה היינו רק מפח דברי ריב"ש ע"ש ונראה שלא ראה דברי הרשב"א והתשב"ץ ויש לומר אלו הנה רואה כו'. וראיתי שבס"א סי' ע"ח פתב בזה"ל ומטעמא אחריתא יראה כו' יתומים שפמכו כו' אלא שיש מקום לחולק לחלוק ולומר מההיא שפתב הרא"ש בשם הרמ"ה כו'.

נראה דכאן לא הנה נוטה כ"כ לדברי הרמ"ה ואולי שעדיין לא ראה אז דברי הריב"ש): וכ"ז לענין שאין צריך מעשה מוכיח (פדמשמע פשוטו דברי הרא"מ נ"י). וזה מוכח גם מתשו' הריב"ל הנ"ל וכן מפל הפוסקים הנ"ל ריב"ש תשב"ץ רדב"ז אלשייך.

וכ"ש מתשו' רשב"א ורא"ש הנ"ל וכן משמע מדברי מהר"מ במרדכי פ' המפקיד סי' רפ"ט. אבל בעיקר יסוד הפי' דיתומים שפמכו.

מה שנת' לעיל דיש לומר שסמיכה זו ר"ל על שולחנו כו'. עם היות ששוב מצאתי בהדיא בסידור הגאון רי"ע ח"ג (דמ"ד ע"ב) שפכת בזה"ל (סי"ב) והסמוכין על שולחן בעה"ב דינם פאפוטרופוס.

הרי שתופס פן בפשיטות. (גם משמע שפוסק דלא כרמ"ה כו').

עכ"ז קשה להחליט פן (אליבא דכ"ע) שהרי כבר נזכר בריש דברי (בהגהה) דמפירש"י והרע"ב משמע (לכה"פ) שפאו לאפוקי מסברא זו אלא שהסמיכה היא בענין העסקים עכ"פ. וכן משמע יותר לכאורה מדברי הר"ן שהרי פכת שפאו כו' להשתדל כו'.

וגם להריב"ש פבר נתבאר דלא סגי בסמיכה על שולחנו גרידא (בלי מעשה) אם לא בצירוף גילוי רצון היתום לסמוך על מעשיו כו' עכ"פ. אלא שנהו לפ"מ דאזיל בשיטת הרמ"ה פנ"ל אבל מרש"י ורע"ב ור"ן אין ראיה דיש לומר דכל שהסמיכה היא בענין עסקים אף רק מצד הבעה"ב לחוד סגי כו' ולא ס"ל כרמ"ה כו').

ואפשר שגם הרב רא"מ נ"י מ"ש שפוסקים אלו משמע דהיינו שהכניסו מעותיהם כו' הוא שלא בדקדוק ועיקר פוננתו לומר דעכ"פ לא סגי בסמיכה על שולחנו (אלא שגם בנד"ד א"י מנא ליה שלא הנה גילוי רצון כו').

גם מה שפלל גם הרא"ש בפוסקים אלו לא א"ש גם לפ"ז כו'. נוסף ע"ז שהרי הרא"ה שהובא בריטב"א ובחנ' הר"ן כת' דאינו פאפוטרופוס אלא במה שמחזק בידו מנכסי היתום אבל אין להוסיף כו' ע"ש וא"כ ממילא כל זמן שלא נכנס לידו מהנכסים פלום (כבנד"ד) ע"כ לא מהני פלום לדידיה מה שפוסקים על שולחנו.

(וריתב"א ור"ן שכ' דבריו בלי חולק משמע שמסכימים ג"כ). ומ"מ נראה שדבר זה (ר"ל הסמיכה על שולחנו) במחלוקת שנויה עכ"פ.

דאהא דהרא"ה פבר פכת המ"ל סוף ה' נחלות דהרשב"א ח"ב (הנקרא תו"א) סי' מ"ט חולק ע"ז. (ונגד דברי מהרי"ט שהביא שם הביא דברי הפ"מ להיפוך כו' ע"ש).

ואע"פ שמה עדיין אין ראיה דס"ל דסמיכה על שולחנו גרידא סגי דאולי ס"ל דענין הסמיכה היינו בעסקים דוקא אלא שפל שעסק במה שבידו (או אף שמפקח במה שאין בידו פלום עדיין או בקרקעות כו') יכול להוסיף ולהוציא מיד אחרים כו'.

אבל ראיתי בתשו' הנ"ל דמלשון השואל שכתב אם יכול לפקח על נכסיו אע"פ שאינם בידו כו' (ולא פכת אפי' באותן שאינם בידו כו') משמע שר"ל אע"פ שפולם אינם בידו עדיין וא"כ הסמיכה היינו ע"כ רק על שולחנו וע"ז השיב דיכול לפקח כו'.

גם ממ"ש השואל שם אם אמם הנזונית בתנאי מדין אלמנות דינה כבעה"ב לענין זה. והרשב"א השיב ע"ז דנראה דה"ה לאם דמ"ש (עד שימנו ב"ד עליהם אפוטרופוס אחר).

משמע לי מזה דהוי פשיטא להו דענין הסמיכה היינו על שולחנו ונסתפק השואל באלמנה הנזונית כו' דלכאורה לא שייך בכה"ג שהיתומים סמוכים על שולחנה (אלא כמו היפוך היא סמוכה על שולחנם כו').

אָלָא לְפִי שִׁמְ"מ מְסֻתָּמָא הִיא חֲשִׁיבָא עֲקֵרְתָּ וְטוֹרְחַת וּמְפַקְחַת בְּמִזּוֹנוֹת הַיְתוּמִים
ע"כ ס"ל לְהַרְשָׁב"א דְגַם בְּכַה"ג חֲשִׁיבֵי הַיְתוּמִים סְמוּכִים עַל שְׁוֹלְחָנָהּ כּו'. אָבֵל אֵי עֲנִין
הַסְּמִיכָה הֵינּוּ בְּעֶסְקִים אֵינוֹ מוּבָן הַשְּׂאֵלָה וְהַתְּשׁוּבָה).

גַּם מִתְּשׁוּבָה שְׁבִמְיֻחָסוֹת סִי פ"ז יֵשׁ לְהוֹכִיחַ כֵּן מִמֶּש"ש דְּקָטָן זֶה אוֹ יֵשׁ לוֹ אָב אוֹ
אֶפְסוּרְפוֹס אוֹ הוּא סְמוּךְ אֶצְלָה בְּה"ב שְׁדִינּוּ כְּאֶפְסוּרְפוֹס כּו'. וְאֵי עֲנִין הַסְּמִיכָה הֵינּוּ עַל
שְׁוֹלְחָנוֹ נִיחָא דְפְשִׁיטָא לִיהַ דְּעַכ"פ כָּל קָטָן יֵשׁ לוֹ א' מַג' אֵלָה (דְּוֹדָאֵי אֵינוֹ מִתְּעַנֶּה וּמַת
בְּרַעֲב כּו').

אָבֵל אֵי בְּעֲנִין עֶסְקִים הֵכִי כָּל קָטָן מְוַכְרַח שְׂיֵשׁ לוֹ נְכָסִים. וְכֵן שָׁם לֹא נִזְכָּר כָּלֵל שְׁהֵי
לְהַקְטִין כָּלוּם רַק שֶׁא' צָנָה לִיתָן לוֹ מְנָה.

וְדוֹ הַרְשָׁב"א שְׁהֶאֱפְסוּרְפוֹס אוֹ מִי שֶׁהוּא סְמוּךְ אֶצְלוֹ הֵיךָ יָכוֹל לְדוֹן וּלְהוֹצִיא כּו'
(וְכִשְׁיֻטָּתוֹ הֵנ"ל) וּמִשְׁמַע שְׁלֹא הֵיךָ לוֹ רַק אוֹתוֹ הַמְּנָה כּו' וּס"ל דְּמִי שֶׁהוּא סְמוּךְ אֶצְלוֹ
(ר"ל עַל שְׁוֹלְחָנוֹ) ה"ל כְּאֶפְסוּרְפוֹס וְהֵיךָ יָכוֹל לְדוֹן וּלְהוֹצִיא כּו'.

(וּמִיָּהוּ מֵאֵי דְלִפ"ז כָּל קָטָן ע"כ יֵשׁ לוֹ כְּמוֹ אֶפְסוּרְפוֹס תְּמוּהָ לְכַאוּרָה דְּכַמָּה פְּעָמִים מְצִינּוּ
קָטָן שְׂאִין לוֹ אֶפְסוּרְפוֹס כְּמוֹ סִפ"ו דְּכַתְּנֻבוֹת אִף שָׁם בְּפַעֲוֹטוֹת וְאוּלַי הַרְשָׁב"א לֹא כַּתֵּב
כֵּן אֵלָא לְכַמֶּש"ש וְאֶפְי' מְוַטֵּל בְּעֵרִיסָה וּצ"ע).

וְכֵן מִשְׁמַע עוֹד מִדְּבַרֵי הַרְשָׁב"א בְּחִי' לְנִדְרִים (ל"ג:) שֶׁהוּבָא בְּמ"מ פִּי"ב מֵה"א הִי"ט
שְׁכַתֵּב שְׁכָל שְׁוֹן אֵת (אֲשֶׁת) חֲבִירוֹ סֵתָם אֵינוֹ בְּתוֹרַת מִתְּנָה אֵלָא בְּהַלְוֹאָה וְהַרְאָה
מִיְתוּמִים שְׁסֻמְכוֹ כּו' דְּקֻטְנִים אֵינָם יָכוֹלִים לְהַתְּנוֹת כּו' וּבִס' ג"ת שְׁעַר ס"ה ח"ב תְּמָה עַל
רְאָה זֶה וְכַתֵּב דְּעַרְבָה עַרְבָא צְרִיף כּו' עַד שְׂאִין דִּינָם מְבֹאָר בְּגַמ' כּו' וְע"ש שְׁהֶאֱרִיף.

וּלְפַע"ד אֵלוֹ פִּי' יְתוּמִים שְׁסֻמְכוֹ הֵינּוּ (רַק) בְּעֶסְקִים שְׁפִיר תְּמָה אָבֵל לְכַמֶּשְׁנֹת
דְּלְרִשָׁב"א עֵינָר עֲנִין הַסְּמִיכָה הֵינּוּ עַל שְׁוֹלְחָנוֹ נְרָאָה דֹא"ש הַרְאָה לֹא מִיְבַעֵי אִם נֹאמֵר
דְּהֵינּוּ דְנוֹקָא כְּשֶׁהַסְּמִיכָה עַל שְׁוֹלְחָנוֹ הֵיךָ ע"ח שְׁלֵהֶם אָבֵל לֹא אִם זָנָם בְּמִתְּנָה מְשָׁלוֹ
(כְּדְפְשִׁיטָא לִיהַ טוּבָא לְהַרְבֵּי רֹא"מ נ"י) וְדֹאֵי א"ש הַרְאָה דָּאִם אֵיתָא דְכָל שְׁוֹן סֵתָם דְּעֵתוֹ
לְמִתְּנָה אִיף סֵתָמוּ דְכָל שְׁהִיְתוּמִים סְמְכוֹ (עַל שְׁוֹלְחָנוֹ) ה"ל כְּאֶפְסוּרְפוֹס כּו'.

אֵלָא אִף אִם נֹאמֵר דְּגַם כְּשֶׁזָּנָם מְשָׁלוֹ בְּפִירוּשׁ ה"ל כְּאֶפְסוּרְפוֹס שְׁבָאָמַת כֵּן מִשְׁמַע
מִהַתְּשׁוּ' שְׁבִמְיֻחָסוֹת הֵנ"ל. דֹּא"כ מְצִינּוּ פְשִׁיטָא לִיהַ שְׁלֹא יִמְלִט הַקָּטָן מִהֵיִת לוֹ א' מַג'
הֵנ"ל דֵּה"ל כְּאֶפְסוּרְפוֹס דִּילְמָא הִי' סְמוּךְ עַל שְׁוֹלְחָן אַחֲרִים בְּמִתְּנָה אַע"כ דְּגַם בְּכַה"ג
ה"ל כְּאֶפְסוּרְפוֹס.

מ"מ יֵשׁ לוֹמֵר דְּרִאָיְתוֹ הִיא מְשׁוּם דְּכִינּוּן שַׁע"י סְמִיכָה עַל שְׁוֹלְחָנוֹ הַלְזוֹ אֶמְרִי' דְּנַעֲשֶׂה
כְּאֶפְסוּרְפוֹס (וְכַדְמִשְׁוֹה לְהוֹ בְּמִתְּנֵי' עִם אֶפְסוּרְפוֹס שְׁמִינְהוֹ אַב"י פְּנ"ל בְּתוֹ"א סִי' מ"ט
הֵנ"ל) וְכָל אֶפְסוּרְפוֹס כְּשֶׁזָּנָם (אִף מְשָׁלוֹ) הַכֵּל הוּא ע"ח שְׁלֵהֶם.

מְסֻתָּמָא ה"ה בְּאֶפְסוּרְפוֹסוֹת זֶה שַׁע"י שְׁסֻמְכוֹ עַל שְׁוֹלְחָנוֹ הַכֵּל הוּא ע"ח שְׁלֵהֶם (וְאֶפְי'
זָנָם סֵתָם (מְשָׁלוֹ) דְּקֻטְנִים א"א לְהַתְּנוֹת כּו' אִם לֹא כְּשֶׁגִּילָהּ דְּעֵתוֹ בְּמִתְּנָה כּו'). (וּז"ש כֵּן
בְּפְשִׁיטוֹת בְּתִשׁוּ' שַׁבֵּב"י סִי' ר"צ דִּיתוּמִים שְׁסֻמְכוֹ כּו' אִם הוֹצִיא מְשָׁלוֹ לֹא הֵנִיחַ מְעוֹתָיו
עַל קָרְן הַצְּבִי אֶפְי' לְחוֹן כּו' וְהֵינּוּ מְדֹאָמְרִי' דְּהֵי כְּאֶפְסוּרְפוֹס.

וגם בתה"ד סי' שמ"ח סיים ואם היו סמוכים לאותו שהוציא הוצאות עליהן כו' נראה דפשיטא דלא הניח מעותיו עקה צדיתומים שפסקו יש לו כל דין אפטרופוס. נראה דהיינו פנ"ל דמסתמא דינו פכל אפטרופוס.

ומ"ש ואם היו כו' אפ"ל שתחילה איברי שהוציא למזונותם בבית אחרים ושוב אמר שאם היו סמוכי בביתו על שולחנו ה"ל עי"ז פאפטרופו' וכן משמע קצת בפסקיו סי' קצ"ח ע"ש וקרי"ף בתשו' שהובא בבעה"ת שם דמשמע דס"ל פשנו סתם הוי מתנה אפשר דאיהו באמת ס"ל דלא ע"י סמיכה על שולחנו ה"ל פאפטרופוס אלא ע"י סמיכה בעסקים.

(ומ"מ אינו מוכרח דיש לומר דאף דגם איהו ס"ל דבמה שנו ה"ל יתומים שפסקו כו') מ"מ ס"ל דאף שנעשה פאפטרופוס לשאר מילי לענין המזונ' שנו סתם משלו אמדי דעתו למתנ' כו' וגם בלא"ה הרי כבר כתבו הפוסקי' הרבה סברות וחילוקי' להשוות דעת קרי"ף עם דעת הרשב"א ששניה' נקבעו בשו"ע עי' כנה"ג ח"מ סי' קכ"ח בהגהת ב"י אות כ"א].

גם מתשו' הרא"ש כפ"ז ס"ד (הנז"ל). נראה מבואר בהדיא דפי' יתומים שפסקו היינו בסמיכה על שולחנו (גרידא).

דהא משמע שם שלא היה להאלמנה שום עסק בהנכסים רק זה שנשאל עליו הרא"ש מה שפרעה לגוים כו' וע"ז השיב דכיון שהיתומים היו סמוכים אצלה כו' ויש לה פח כו'. וע"כ ר"ל שע"י שפסקו על שולחנו כבר נעשית פאפטרופוס והיה לה פח לפרוע להגוים כו'.

וכן שם ס"א משמע שלא היה להאב שום עסק בנכסי בתו רק זה שנשאל עליו מה שנתפטר עם חמיו כו' ע"ש וכתב לא מיבעי אב אלא אפי' יתומים שפסקו אצל בעה"ב כו' כ"ש האב שפניו סמוכים אצלו כו'.

משמע דע"י שהיו סמוכים על שולחנו ה"ה פדין יתומים שפסקו וה"ל פח להתפטר כו'. ומש"ש סי' ז' דכיון דנשתדל בנכסי היורש ימים רבים כו' לא גרע מיתומים שפסקו כו' (ושם משמע קצת שלא היה סמוך על שולחנו) אדרבה הרי כתב לא גרע כו' משמע דלאו זהו עיקר ענין יתומים שפסקו.

ונראה דהיינו משום דעיקר הפי' והענין היינו הסמיכה על שולחנו (אלא דמ"מ לדינא שפע' דגם ע"י ההשתדלות בנכסים לא גרע כו'). גם במרדכי פ' הנזקין (סי' שצ"ב) הובא בד"מ וסמ"ע (ססי' ר"צ) באלמנה שנשאת לאחר והכניסה לו ספרים כו' ופסק' עמו לפרנס את בנה כו' ואח"כ ערער היתום ופסק הר"מ דאם אין במזון שהכניסה לו יותר מכדי הוצאות היתום פטור דה"ל פאפטרופוס כו' דלא גרע מיתומים שפסקו אצל בה"ב כו'.

הרי משמע שלא היה לו שום עסק לטובת היתום במזונו רק ע"י שפרנסו ה"ל פאפטרופוס (והלשון לא גרע שכתב אפשר משום דהתם האם הכניסה לו ופסק' כו' ויש שם מעלות וטעמים אחרים ג"כ ע' מרדכי פ' חזקת סי' תקמ"ז).

וְנִלְתָּשׁוּ רַבְבֵּי חַג סִי תַמ"ט (שְׁנַז"ל) (ד"ח סע"א) וְתוּ כְּפִי הַנִּרְאָה מֵהַשְּׂאֵלָה הַיְתוּמִים הָיוּ סְמוּכִים עָלָיו וְשִׁהְרֵי הַבֵּן הַקָּטָן הוֹצִיאֻהוּ מֵאִמּוֹ וּנְתַנּוּהוּ לוֹ וּמִשְׁמַע שְׂשֵׁאֵר הַיְתוּמִים כּוֹ הָיוּ סְמוּכִים עָלָיו וְתַנְּנִי יְתוּמִים שְׂסֻמְכוּ כּוֹ וְכִי שְׂסֻמְכוּ אֲצִלּוֹ מֵעֲצָמָן וְקֵא מְעִינִי בְּמִלְיָהּ לְמַזְבֵּן לְהוּ מְדִידָהּ מֵהַ שְׁהֵן צְרִיכִין וְטָרַח לְהוּ בְּרִיפְתִיָּהּ יֵשׁ לוֹ דִּין אֲפּוֹטְרוֹפוֹ מִמֶּשׁ לְכָל דָּב' עַכ"ל מִשְׁמַע בְּהַדְיָא דְעַנְנִי הַסְּמִיכָה אֵינוֹ בְּעֶסְקִים כָּלֵל אֲלֵא בְּמַזְנוֹתָן וְכֵה"ג.

(וְקִצָּת מִשְׁמַע דְּגַם אִם טָרַח לְזוֹן אוֹתָם מִשְׁלָהֶם בְּבֵית אַחַר ה"ל כְּאֲפּוֹטְרוֹפוֹס. וְלִכְאוּרָה זֶהוּ דְלָא כְּנֵה"ל בְּהַגְהָה מִד' תַּה"ד אֲלֵא דְשָׁם מִיְיָרֵי שְׁהוֹצִיא עָלֵיהֶם מִשְׁלוֹ (בְּתַחֲלִי').

וְעִי כְּנֵה"ג סִי קַח"ח (הַנְּז"ל) אוֹת ט"ז בְּשֵׁם מֵהֵרָא"ג שְׂכַתְבֵּי שְׁהֵרִי"ף דְּלַעִיל שְׂפֻטְר הַיְתוּם מִיְיָרֵי בְּמַגְדְּלוֹ בְּתוֹף בֵּיתוֹ וְתַה"ד מִיְיָרֵי (תַּחֲלִי') בְּמַגְדְּלוֹ בְּבֵית הַיְתוּם כּוֹ. וְזֶהוּ לְהִפּוֹף מִמִּשְׁנַת"ל בְּהַגְהָה דְּכְשִׁנּוֹ בְּבֵיתוֹ ה"ה כְּאֲפּוֹטְרוֹפוֹס וְשִׁזְהוּ מֵהַ דְּסִינִי תַה"ד שָׁם וְאִם הָיוּ סְמוּכִים כּוֹ נִרְאָה דְּפְשִׁיטָא כּוֹ וְצ"ע אֲי"ה בַּכ"ז).

וְהִנֵּה בְּאַמְתָּ גַם מִגּוֹף הַגַּמ' מִשְׁמַע דְּהַסְּמִיכָה הִינּוּ עַל שְׁוֹלְחָנָהּ דְּאִמְרֵי הַנְּהוּ יְתַמֵּי דְהוּ סְמִיכֵי גַבֵּי הָיָא סְבָתָא ה"ל תּוֹרְתָא שְׂקֵלָה וְזַבִּינְתִּי אֶתוּ קְרוּבִים כּוֹ א"ל יְתוּמִים שְׂסֻמְכוּ אֲצִלּוֹ בַּה"ב תַּנְּנִי וְהָרֵי מִשְׁמַע דְּזֶה הִנֵּה הַמּוֹ"מ הֵרָאשׁוֹן אֲשֶׁר ע"כ אֶתוּ הַקְּרוּבִים תִּיְקַף לְעַרְעֵר.

וְא"כ הָא דְהוּ סְמִיכֵי גַבֵּי מִשְׁמַע דְּהִינּוּ עַל שְׁוֹלְחָנָהּ. וְגַם הַלְשׁוֹן יְתוּמִים שְׂסֻמְכוּ אֲצִלּוֹ בַּה"ב וְלֵא אִמְרוּ עַל בַּה"ב אֲלֵא אֲצִלּוֹ בַּה"ב מִשְׁמַע שְׁהֵי אֲצִלּוֹ בְּבֵיתוֹ וְהִינּוּ (מְסַתְמָא) סְמוּכִים עַל שְׁוֹלְחָנָהּ וְשִׁזְהוּ עֵיקַר הָעַנְיָן כּוֹ: וּמַעֲתָה אוֹמֵר דְּכִינּוֹן שְׂפַדְבְּרֵי הַגָּאוֹן רִי"ע ו"ל כְּאוּ הַדְּבָרִים מְפּוֹרְשִׁים בְּפְשִׁיטוֹת וְלִפִּי הַנְּ"ל כֵּן מִשְׁמַע מְדַבְּרֵי הַרְשָׁב"א.

(וְעִי עוֹד בְּתַשׁוּ הַרְשָׁב"א ח"א סִי אֲלֵף צ"ד שְׂכ' וְנ"ל בְּקַרְקַעוֹת אֵין מוֹרִידִין קְרוּב מִן הַדִּין אַא"כ סְמוּךְ לְשׁוֹלְחָן הַקְּרוּב וּמִתְפָּרְנֵס עִמּוֹ) וְרֵא"ש וּמְרַדְכֵי בְּשֵׁם מֵהֵרָא"מ וְכֵן מִשְׁמַע בְּהַדְיָא מֵהַרְדָּב"ז וְאֵף גַם כֵּן מִשְׁמַע מְדַבְּרֵי הַגַּמ' וְכַבֵּר נִתְבָּאֵר ג"כ שְׂאֵף לִפ"ד רַמ"ה וְרִיב"ש (וּמֵהֵרִי"ט) יֵשׁ לוֹמֵר כֵּן (רַק דְּלִדְיָהּ בַּעִי צִירוּף רְצוֹן הַיְתוּמִים כּוֹ).

אֲפֻשֶׁר שְׂאִין רְאוּי לְחַדֵּשׁ פְּלוּגְתָא בְּזֶה כָּלֵל. דְּמִשְׁנַת"ל לַעִיל שַׁעֲפִי דְבְּרֵי הַרְאָ"ה שְׂבָרִיטְב"א וְר"ן מְמִילָא לֵא מְהִנֵּי כְּלוּם הַסְּמִיכָה עַל שְׁוֹלְחָנָהּ כֵּל זְמַן שְׂלֵא נְכַנְס כְּלוּם מֵהַנְּכָסִים לִידּוֹ (כְּנַד"ד).

עַם שְׁזֶה וְדֵאֵי אַמְתָּ. אֲבָל אֵין מְזָה סְתִירָה כָּלֵל לְגוֹף הַפִּי בַּע"י הַסְּמִיכָה דְשִׁפִּיר יֵשׁ לוֹמֵר גַּם לְדִידָהּ דְּהִינּוּ הַסְּמִיכָה עַל שְׁוֹלְחָנָהּ וְנ"מ הִיכָא שְׂבָאוּ לִידּוֹ מְנַכְסֵי הַיְתוּמִים.

דְּאֵף שְׂעִדִּין לֵא עֶסְקוּ בְּהֶם כָּלֵל מ"מ ע"י הַסְּמִיכָה עַל שְׁוֹלְחָנָהּ נַעֲשֶׂה כְּאֲפּוֹטְרוֹפוֹס וְרִשְׁאֵי לְפַקֵּחַ וְלַעֲשׂוֹת בְּנַכְסִים שְׁתַּח"י כְּכָל אֲפּוֹטְרוֹפוֹס. וּבְהַכֵּי אֵיְרִי בְּמִתְנִי' כְּדִתְנִי חֵיב לְעַשֵּׂר פְּיֻרְתִּיָּהּ.

וְכֵן בְּגַמ' הָנִי לְהוּ הֵיכָא תּוֹרְת' כּוֹ (דְּלֵרֵא"ה ע"כ הִינּוּ תַח"י הַבַּעֲה"ב וְהַסְּבָתָא כּוֹ). וְא"כ לֵא נִשְׂאֵר גְּמָגוּם עַל פִּי זֶה כ"א מִפְּחַ מִשְׁמַעוֹת פִּירִש"י וְהַרְע"ב וְר"ן.

אָבֵל לִפְנֵי ה' קָשָׁה לְהַעֲמִיד יָסוּד ע"ז לְחַדָּשׁ מִחֲלֹקֶת כו'. כִּי דְבָרֵיהֶם ו"ל בָּאוּ קִצְרִים וּמְגֻמְגָמִים מִצ"ע שֶׁקָּשָׁה לְעַמּוּד עַל פְּנוּנֹתָם.

דְּלִשׁוֹן רִש"י ורע"ב לְעִשׂוֹת (מַעֲשִׂיהֶם) עַל פִּי אֵינִי יוֹדֵעַ מַה מַּעֲשִׂיהֶם וּמִי יַעֲשֶׂה דְּפִשְׁט הַלִּשׁוֹן מִשְׁמַע דְּקֹאֵי עַל הִתְוֹמִים וְזֶהוּ הַיְפֹף עֵינֵי הַמְּכַנּוֹן דְּאִיף עִי"ז נִתְּנָה יְפוּי פֶּחַ לְמַעֲשֵׂה הַבַּעַה"ב כו'.

וְאִם אֵם נִדְחָק לֹאמַר דְּקֹאֵי עַל הַבַּעַה"ב (וְלִשׁוֹן עַל פִּי שֶׁכָּתַב דְּחֹק דֵּה"ל עַל פִּי עֲצָמוֹ). עֲדִינָן מַהוּ לְעִשׂוֹת דְּמִשְׁמַע שְׁעֲדִינָן לֹא עָשָׂה כְּלוּם וּא"כ עַל מָה חָלָה עֲנִינָן הַסְּמִיכָה כו'.

וּכמ"כ קָשָׁה זֶה גַם עַל לִשׁוֹן פִּי הַר"ן שֶׁכָּתַב לְהַשְׁתַּדֵּל דְּמִשְׁמַע ג"כ שְׁעֲדִינָן לֹא נִשְׁתַּדֵּל כו'. (לְבַד וְלִשׁוֹן שֶׁבָּאוּ אֲצֵלוֹ שֶׁכָּתַב אֵינֹו מוּבָן מֵאִי בְּעֵי בְּזָה).

וּמֵאַחַר שֶׁהִפְלֵ דְחֹק אִוְלֵי יֵשׁ לֹאמַר ג"כ דְּמִהִיּוֹת גּוֹף תִּיבַת שֶׁסְּמָכוּ יֵשׁ לוֹ ב' פְּתוּרֹנִים. א' לִשׁוֹן קִירוֹב מְקוּם (כְּמוֹ טַפַּח הַסְּמוּף לְפִתַּח כו').

וְהַב' מְלִשׁוֹן סְמִיכַת בְּטַחֲוֹן עַל חֲבִירוֹ (כְּמוֹ פְּדָאֵי הוּא ר"א לְסַמּוּף עֲלָיו כו') וְאֶפְשָׁר שְׁנֵיהֶם מַעֲיִן עֲנִינָן א' אֵלָּא שְׁנֵיהֶם בְּמִקּוּם גְּשָׁמִי וְזֶה בְּדַעַת הָאָדָם (פְּדָאֵמְרִי בְּעֵלְמָא סְמָכָא דַּעֲתִיָּה לְקַדוּשֵׁין דְּנ"א).

וּבַפ' א"נ ס"ז. פֶּל אֶת וְנִוּוֹלָא אַחֲרֵי סְמָכָא דַּעֲתִיָּה כו' נִרְאֶה דַּר"ל דְּמִחֲמַת הַקְּוֹרְבָה דַּעֲתָם קְוֹרְבָה וּבִוּטַחַת וְסוּמְכַת כו').

וְלָכֵן אִוְלֵי לִשׁוֹן הַמְּוֹרְגָל סְמוּכִים עַל שְׁוֹלְחָן אַבִּיהֶם כְּלוּל וּמְוֹרְכָב מִב' הַפְּתוּרֹנִים. דְּלִפְנֵי הַב' עֵינֵי הַפִּי שֶׁסְּמוּכִים וּבִטוּחִים בְּמִזְוֹנָם עַל אַבִּיהֶם דַּז"ש תִּיבַת עַל וְלֹא בְּלִמ"ד כו'.

וּמ"מ מוֹרָה ג"כ שֶׁהֵם נִיזוּנִים אֲצֵל אַבִּיהֶם בְּבֵיתוֹ וְשְׁוֹלְחָנוֹ מִמֶּשׁ. וְלֹא בְּמִקְבְּלֵי פָּרְס וְכַה"ג כו' שֶׁנִּרְאֶה מְזָה שְׁפִי סְמוּכִים מְלִשׁוֹן קִירוֹב מְקוּם כו'.

וְלָכֵן נִמְצָא לְפַעֲמֵי סְמוּף לְשְׁוֹלְחָן (בְּלִמ"ד כו') עִי תוּס' וְרֵא"ש פ"ק דְּב"מ (י"ב) וְתוּס' עִירוּבִין (ע"ט:). וְכֵן גַם כָּאֵן בְּמִתְנִי' לִשׁוֹן יְתוּמִים שֶׁסְּמָכוּ אֲצֵל בַּה"ב נִרְאֶה שֶׁתִּיבַת שֶׁסְּמָכוּ מְוֹרְכָב ג"כ מִב' הַפְּתוּרֹנִים וְכֵמוֹ סְמוּכִים עַל שְׁוֹלְחָן אַבִּיהֶם הַנָּ"ל.

אֵלָּא שֶׁלְּפִי שֶׁכָּאֵן עֵינֵי מְכַנּוּן הַסְּמִיכָה עַל הַבַּה"ב הוּא רַק לְעֲנִינָן הַטְּוֹרַח (וְלֹא שְׁנִיזוּנִים מְשֻׁלּוֹ אֵלָּא שְׁטוּרַח בְּשֻׁלְחָנָם) ע"כ לֹא נִקְטוּ עַל בַּה"ב אוֹ עַל שְׁוֹלְחָן בַּה"ב אֵלָּא אֲצֵל בַּה"ב שְׁמוּרָה יוֹתֵר עַל סְמִיכ' מְקוּם אֲצֵלוֹ בְּסְמוּף לוֹ כְּדִי שְׁיִטְרִיחַ וְיִשְׁגִּיחַ עֲלֵיהֶם כו'.

וְלָכֵן יֵשׁ לֹאמַר שֶׁמִּהִיּוֹת תִּיבַת אֲצֵל מוֹרָה שְׁפִי שֶׁסְּמָכוּ הוּא מְלִשׁוֹן קִירוֹב וְסְמִיכ' מְקוּמִית הִיא אַפ"ל שֶׁרַק בְּזָה לְחֹד סְגִי שְׁיִהְיוּ שְׁרוּיִים וְדָרִים סְמוּכִים אֲצֵלוֹ בְּבֵיתוֹ כו'. אֵתוּ רִש"י וְהַרְע"ב וְכֵן הַר"ן לְאֶפְוִקֵי מְזָה אֵלָּא דְּבַעֲי' ג"כ שֶׁקִּירוֹב מְקוּם זֶה יִהְיֶה בְּגִין שֶׁיַּעֲשֶׂה וְיִשְׁתַּדֵּל בְּשֻׁלְחָנָם.

וְנִמְצָא דְּסְמִיכָה זֹו כּוֹלָל ג"כ ב' הַפְּתוּרֹנִים עֲנִינָן קִירוֹב מְקוּם וְעֲנִינָן הַסְּמִיכָה וְהַבְּטַחֲוֹן עַל מַעֲשִׂיו וְהַשְׁתַּדְּלוּתוֹ בְּגִינָם מַעֲיִן סְמוּכִים עַל שְׁוֹלְחָן אַבִּיהֶם הַנָּ"ל אֵלָּא שֶׁכָּאֵן סְמִיכַת הַבְּטַחֲוֹן עֲלָיו הוּא רַק לְעֲנִינָן הַטְּוֹרַח בְּשֻׁלְחָנָם כו'.

ו"ש ה"ר"ן להשתדל בנכסיהם. כולל העסק להרויח בהם ושיפרנסם בזה כו' ונדעתי שכ"ז אריכות דברים שאינם מתובלגין אצל מה אעשה שלא עמדתי על פוננת רש"י ורע"ב ור"ן אלו בדרך נכון.

וכה"ד שלפע"ד אינו פדאי לחדש מחלוקת בזה אלא שלכ"ע פ"י סמיקה זו פולל ומנרפב מב' הפתרונים הנ"ל והמכונן שהם קרובים וסמוכים אצל הבה"ב (פדי) שישגיח ויפקח בצרכיהם. אשר במזונות ודאי פולל בזה והוא העיקר אלא שגם הפיקוח והטורח בעסקים להרויח בנכסיהם ג"כ נכלל בזה.

פדי שפרנסם מזה ולכאורה נראה לפ"ז דכל בה"ב שקיבל היתום אצלו לביתו (או אף שהי' אצלו פשמת אביו) (שזהו ענין שסמכו אצל כו') ונדעתו לפקח בצרכיו וזהו שפירש"י ורע"ב לעשות כו' וה"ר"ן להשתדל כו') יש לו דין אפוטרופוס (לענין הנכסים שבידו) אעפ"י שעדיין לא נזם ולא עשה פלום.

אלא גם בפעם הראשון שמכר וכה"ג יש לו קיום כו' וצ"ע בזה אי"ה (דבטוש"ע איתא ונשתדל כו'). אבל פשכ"ר נזם (ע"ד להשתלם כו') ודאי נראה דיכול למפור (מה שבידו) מנכסיהם כו'.

שזהו העובד' דסתא כו' פנ"ל ואף פשוטם בתורת מתנה כ"ר נתבאר שמדברי הרשב"א במיןחסות נשמע דגם עי"ז הני פאפוטרופוס כו' וצ"ע אי"ה. גם מ"ש הרא"מ נ"י דכ"שגם בחיי האב זנו פשיטא שאין לו דין אפוטרופוס כלל.

ג"כ לא נראה פן דלמה יגרע בזה. וכל השו"ת שברשב"א ורא"ש ושאר פוסקים באלמנה הפל הוא בכה"ג דהיינו שנשארו היתומים עם האם מכ"ר כו' ועכ"ז חשיבא פאפוטרופוס אם גם עתה סמוכים על שולחן א' כו'.

ונראה דה"ה פשוטארו אצל זקנם מעת חיי האב (כנד"ד) או אף אצל אחר כו'. ועי' תשו' הרא"ש כפ"ז הנ"ל סי' א' שמת' האם.

והאב נתפטר עם חמיו בנכסי היתומים שירש' מאמו ופסק שמעשיו קיימים וכתב ולא מיבעי אב אלא אפי' תומים שסמכו כו' כ"ש האב שבניו סמוכים אצלו וכרוכים אחריו כו' ונהרי פאן ודאי הבת הית' אצלו על שולחנו בחיי אמה (המורי"ש) ועכ"ז דן בזה מדין תומים שסמכו כו' הרי דלא הורע פחו מצד שפ"ר הית' אצלו מקודם כו': והנה אחת היא מה שצ"ע לפע"ד בכל אפוטרופוס מפ"ח תומים שסמכו כו'.

אם שנה לכל אפוטרופוס גם לענין שאין לסלקו כל זמן שאינו מפסיד כו' שפ"ן משמע בריב"ש סי' תס"ח (דקע"ה ע"ד) דאעפ"י שעיקרו משמע שקאי לענין שהיתומים עצמם אינם יכולים לסלקו מ"מ משמע שם ששנה בזה לכל אפוטרופוס כו' ע"ש.

אלא שמדברי הרשב"א (שהוא המעדיף פ"ח תומי' שסמכו יותר מריב"ש שהולך בשיט' רמ"ה וע"ש וחולק גם אמ"ש פתבו בשם רא"ה כו' פדלעיל ועכ"ז) משמע דס"ל שב"ד יכולים לסלקו פשוטאין אחר הראוי יותר ממנו אפי' כשלא ראינו שמפסיד כו' שהרי בתשו' שבח"ב הנקרא תו"א סי' י"ט הנזכר לעיל בענין אם האם יש לה דין זה פתב בזה"ל ונראה דה"ה לאם דמאי שנא עד שימנו ב"ד עליהם אפוטרופוס אחר.

והרי אם תהיה מפקדת פשיטא כו' אלא משמע דאתי לאשמעי' דגם בלא"ה אין ליתומים שפמכו כו' דין אפוטרופוס אלא כל זמן שב"ד שותקים (או שאין להם מי שיותר ראוי כו') אבל יכולים למנות אחר אף בלי טענת מפסיד (אלא שפמצאו אחר יותר הגון כו').

גם רדב"ז ח"ג סי' ת"נ פשפסק על גזון אחר דגם שאינו מפסיד יכולים לסלקו פשפמצאו יותר הגון כו' ע"ש סינים וכן נמי אם מת האפוטרופוס ומינה בנו במקומו כו' אם ראו ב"ד שראוי לכה מניחין אותו כו' ואם לאו מסלקין אותו.

ובין כה ובין כה מה שעשה עשוי אם היתומים סמוכים אצלו דלא גרע מיתומים שפמכו כו'. הרי משמע בהדיא דכל דין יתומים שפמכו אינו אלא לענגן מה שעשה עשוי אבל ב"ד היו יכולים לסלקו להבא פשפמצאו היותר הגון.

וא"כ נראה כמתלוקת בזה. ואפשר שיש לדחוק בדברי ריב"ש שלא כתב פן אלא לענגן שהיתומים עצמם אינם יכולים לסלקו ולא לענגן הב"ד פנ"ל וצ"ע א"ה: ועתה אבוא קצת לנד"ד.

הנה נעלם ממני תוכן הענגן על מה חלה השאלה והקפידא של הרא"מ נ"י. ואם לענגן הגמר שגמרה זקנה עם אחי אביה לכאורה לפ"מ דפשיטא ליה שאין לזקנה דין יתומים שפמכו.

א"כ גם אם ימנעו ב"ד עתה צ"ע אם מהני למפרע. וכמדומה שראיתי בהדיא באיזו תשו' דלא מהני למפרע וצ"ע א"ה.

וגם לפ"מ שנתבאר לעיל דיש לומר שיש לזקנה דין שפמכו כו' מצד שהיא סמוכה על שולחנה (ע"מ להשתלם שפן גמרו בפירוש ואיני יודע מ"ש הרא"מ נ"י בתורת צדקה כו'). ומלבד שנתבאר לעיל שגם בחנם יש לומר דלא גרע כו') עדיין יש לומר שתלוי בפלוגתא דהרא"ה עם הרשב"א שזכר לעיל בשם המ"ל (ולכאורה בזה פיון שהריטב"א והר"ן נראה שפמכמים עם הרא"ה הרי הם הרבים כו').

אף נראה פיון שהרא"ה שפריטב"א לא כת' אלא שאין להוסיף לתת בידם כו' וכן מש"ש שגם הם אין להם רשות להוציא מיד אחרים נראה דג"כ ר"ל להוציא לידם כו' דומיא דרישא וממילא גם הלשון שפח' הר"ן ע"ש נראה דיש לומר פן).

אין ראיה מזה שלא יהיה ביכולתו להתפשר במה שביד אחרים (ושין שלש ביד נאמן עפ"י ב"ד כו') וכיון שלהרשב"א ודאי יכול בזה ומרא"ה אין ראיה שחולק (לכאורה) שיש קיום לזה (בפריט שהרי בתשו' מהר"מ אלשיך ותשו' רדב"ז סי' תמ"ט הנזכר לעיל ג"כ היו השאלות במה שביד אחרים כו' ע"ש).

ומצד הפלוגתא דרמ"ה עם הרא"ש דלעיל מלבד שפכר נתבאר שאין לתפוס על הרב המ"ץ נ"י במה שפומה לכתחילה על הרא"ש וסיעתו. הנה לפה"נ בנד"ד היא בת ו' ויותר נחריפה בדעתה.

ופשוט דמ"ש רמ"ה בת ט' היינו עם יום א' דאז א"צ בדיקה כו' וכדין הפעוטות שפכסי' רל"ה. וממילא בידיעה שחריף סני מכן ו' שזהו עונת הפעוטות וכ"כ הב"ח שם בהדיא.

וכן מבואר מקל הפוסקים הג"ל (ריב"ש (תצ"ה) תשב"ץ רדב"ז) שנקטו בשם רמ"ה סתם הגיע לעונת הפעוטות וכן מבואר ממ"ש מהרי"ט דלעיל: אמנם אם השאלה היא לענין המעות שמגיע מאחי המת אם תקבלם זקנה.

הנה אף אם ינח שה"ל יתומים שסמכו מצד שסמוכה על שולחנה כו' פנ"ל. וגם לכאורה אף את"ל שבעי' השתדלות בעסקים דוקא יש לומר שהרי כבר נשתדל הרבה בענין הגמר הג"ל.

ובאמת צ"ע אם בענין השתדלות בעסקי' בכל פעם הוחזק למשתדל כו' גם לכאורה אם בפעם הראשון לא הי' מעשיו קיימים א"כ אף בפעם הב' והג' כו' איך יהיה קיום ובמה יתחזק כו' (ועכ"פ) הרי לענין זה נדאי לפ"ד הרא"ה וריטב"א ור"ן שהביאוהו בלי חולק אין לו פח (והמה הרבים).

ואף לפ"ד הרשב"א החולק ע"ז. הרי כבר נתבאר שלדידיה עכ"פ נראה דבכל יתומים שסמכו הרשות ב"ד עכ"פ למנות אחר הדין יותר (ולפה"נ נדאי יש הגונים בטוחים יותר).

וא"כ למה לא ניהוש לרא"ה וסיעתו כו'. (אף לפ"מ ששמעתי שבנד"ד בעת שנסע לגמון היה לו כת' הרשאה מב"ד ע"ז א"כ יש לומר דה"ל פאפוטרופוס שמינוהו ב"ד (לכל מילי) ושוב אין לסלקו כל זמן דלא חזינו דמפסיד עי' רדב"ז בתשו' הנזכר לעיל שפנדון דידי' דנו (גם) למינוהו ב"ד מצד שפבר הוציאו ב"ד היתום הקטן מבית אמו לביתו.

ושע"כ מעשיו במכירה קיים הרי נראה שדן ממינוי בדבר א' לכל מילי וה"ה יש לומר לכאורה בנד"ד. וצ"ע א"ה ויש לראות נוסחת ההרשאה הג"ל.

אף למעשה אין נ"מ בזה לפה"נ דעתה שאינו בביתו שנסע על משו' רב. ואם ימתינו עליו יש לחוש שיהי' פחוב ישן ובנדאי טובת היתומה להביא לידי גובינא בהקדם, נדאי נראה נכון שב"ד ימנו ע"ז אינה הגון לכך.

ואם קשה להשיג איש שירצה להנדק בהתאמצות הגובינא. ושיהיה ג"כ בטוח גדול כו' יש למנות אחד שיתאמץ לגבות ושימסור המעות לבטוח גדול עפ"י ב"ד בקרוב לשכר כו' כד"ת או שהוא יהיה השליש כו').

דרך כלל כל הקונטרס אינו ברור רק אמרתי אשיחה פעת כו' וא"ה כו': סימן נ' מגדול אחר להגאון המחבר ז"ל חקירה שהנפקד לא היה יכול לעכב מעות הפקדון מחמת תביעת מלוה ישנה וכה"ג משלשה טעמי'.

הא' משום אין ספק מוציא מידי נדאי. הב' משו' שאין לו מינו.

הג' מפני שידוע לו שמעות הפקדון אינם של המפקיד. וממילא נ"כ בספיקא דדינא אינו חשוב מוחזק: בהא דנזקקין לתובע תחילה פ"ה דב"ק דמ"ו ע"ב פירש"י כגון ראובן תובע מנה משמעין שהלנוהו ושמעון משיבו תפשת משלי תחזור לי או משכונני בידך ונשתמשת בו נזקקין לראובן ומוציאין המנה משמעון ואח"כ נזקקין לטענת שמעון.

וּלְפִיכָּהּ צ"ל דַּיֵּשׁ שְׁטָר שְׁיֵשׁ לְרֵאוּבֵן שְׁטָר עַל הַחֹב דָּאֵי לְאוּ הִכִּי אִפִּי' יֵשׁ עֵדִים לְרֵאוּבֵן
נֶאֱמָן שְׁמַעוֹן דְּמַלְנָה חֲבִירוֹ בְּעֵדִים א"צ לְפִנְיָו בְּעֵדִים עכ"ל הַאֲגוּדָה פ"ה דב"ק סי' ס"א
וְהוּא מֵהַתּוֹסֵ' וְכ"ד הָרֵא"שׁ וְהַמְרָדְכִי וְנ"י שָׁם.

אָבֵל בִּשְׁט"מ שָׁם פָּתַח וְנ"ל וְרַבֵּינוּ שְׁמִחָה תוֹפֵס דְּבָרֵי רִש"י אִפִּי' בְּלֹא שְׁטָר נִזְקָקִין
לְתוֹבֵעַ תְּחִילָה וְאַחֲרֵי שֶׁהוּדָה שְׁהוּא חֲזִיב לּוֹ וְשִׁפְנִיגְדוֹ אֵינּוּ מוֹדָה לּוֹ אֵין אוֹמְרִים מִיגוֹ
כִּה"ג לְהוֹצִיא תְּפִיסָתוֹ שֶׁל חֲבִירוֹ בְּמִיגוֹ שֶׁהִיָּה כּוֹפֵר בְּאוֹתוֹ מִמּוֹן אַחַר שֶׁהוּדָה לּוֹ וְהִבִּיא
רְאִיָּה מִירוּשְׁלָמִי דְּבִפְרָק הָאוֹמֵר דְּקְדוּשֵׁין הִלְכָה ד' אֶת אוֹדֵית לִיה בְּדִינָרָא וְהוּא לֹא אוֹדֵי
לָהּ בְּקִיתוֹנָא זִיל הֵב לִיה דִּינָר וְהָרִי מִשְׁמַע כִּפִּי' רִש"י עכ"ל.

וְכ"ה בְּמְרָדְכִי פ"ק דב"מ סי' רכ"ה וְנ"ל וַיֵּשׁ פּוֹסְקִים דְּאָדָם הַתּוֹבֵעַ לְחֲבִירוֹ מְנָה וְהוּא
אוֹמֵר הֵן נִדְאֵי אֲנִי חֲזִיב לָהּ אֲלֵא שְׁאֲנִי תוֹפֵס אוֹתוֹ עֲבוּר מְנָה שְׁאֲתָה חֲזִיב לִי עֲבוּר חֲפִץ
פְּלוּנֵי לְאוֹ כָּל פְּמִינָיָה לְטַעוֹן עֲלֵיו מְלָנָה יִשְׁנָה אֲלֵא ב"ד יֹאמְרוּ תָן לּוֹ הַמְנָה שְׁאֲתָה חֲזִיב
לוֹ שֶׁהוּדֵית וְהַחֹב אֲשֶׁר אֲתָה טוֹעֵן עֲלֵיו תְּבוּא עֲמוֹ לְדִין.

וְרְאִיָּה מִירוּשְׁלָמִי דְּקְדוּשֵׁין כּו' אֲלֵמָא אַע"ג דְּבַעַל הַדִּינָר הוּא טוֹעֵן עֲלֵיו עֲבוּר קִיתוֹנָא
דְּהֵינּוּ מְלָנָה יִשְׁנָה לֹא מְהִימֵן וְכ"ה בִּירוּשְׁלָמִי דְּמַכּוֹת. וְכֵן פִּירֵשׁ"י גַּבִּי הָא דְּנִזְקָקִין לְתוֹבֵעַ
תְּחִילָה.

כִּי הַמְדַקְדָּק בְּפִירוּשׁוֹ מִשְׁמַע דְּהַתּוֹבֵעַ וְהַנְּתַבֵּעַ שְׁנֵיהֶם הוּדוּ זֶה לְזֶה תְּבִיעוּתֵיהֶן. מְדַקְדָּמֵר
נִזְקָקִין לְתוֹבֵעַ תְּחִילָה וְיוֹצִיאֵו לּוֹ הַמְנָה שֶׁהוּדָה הַנְּתַבֵּעַ.

וְאַח"כּ יַעֲיִינוּ לְכַמָּה עוֹלָה קְלָקוּלוֹ שֶׁל תּוֹבֵעַ וַיִּשְׁלַם לְנִתְבָּע עכ"ל. וְכ"כ עוֹד בְּהַגְמָ"ר
פ"ק דב"מ סי' תי"ט.

וְשָׁם הִבִּיא שֶׁהָר' בְּרוּךְ פִּי הִירוּשְׁלָמִי שֶׁהוּדָה עַל הַדִּינָר לְפָנֵי עֵדִים וּא"כ לִיכָּא מִיגוֹ וְדַעַת
הַר"מ מִסְקָרְסָטָה בִּשְׁט"מ שָׁם נֵרָא' בְּדְבָרֵי רַבֵּינוּ שְׁמִחָה וְנ"ל הַתּוֹבֵעַ מִמּוֹן מִחֲבִירוֹ בְּב"ד
נְטַעַן הַנְּתַבֵּעַ אֲתָה חֲזִיב לִי כָּהּ וְכָהּ פְּשִׁתְפָּרְעֵנִי אֲפָרַע.

וְלֹא קָא מוֹדָה תּוֹבֵעַ קָמָא בְּהִכִּי. אֵין נִזְקָקִין תְּחִילָה אֲלֵא לְתוֹבֵעַ תְּחִילָה וּבְתַר הִכִּי לְנִזְקָקוֹ
לְתוֹבֵעַ בְּתָרָא עכ"ל וּמִשְׁמַע אַף מִיגוֹ לֹא מְהַנִּי וְהֵינּוּ כְּדַעַת רַבֵּינוּ שְׁמִחָה וְכ"מ בִּשְׁט"מ
שָׁם בְּשֵׁם הַר"ר יִשְׁעִיָּה וְנ"ל וְנ"ל אֲמָנָם קָשָׁה אֲמָאֵי מְטַרְחִינֵן ב"ד תְּרִי זִימְנֵי וְשָׁמָא יֵשׁ
לוֹמֵר הוּאִיל וְשְׁמַעוֹן מוֹדָה אֵין לְדַחוֹת אֶת דִּינּוֹ מִשּׁוּם טַעֲנָה בְּעֵלְמָא דְּקָאֵמֵר שְׁמַעוֹן עכ"ל.

וְכ"מ דַּעַת הַיִּש"ש פ"ה דב"ק סי' ד' וְנ"ל עוֹד נִרְאָה בְּעֵינֵי לְפָרֵשׁ הָא דְּנִזְקָקִין לְתוֹבֵעַ
תְּחִילָה. הֵינּוּ דְּרֵאוּבֵן תְּבַע אֶת שְׁמַעוֹן מְנָה וְהוּא הוּדָה לּוֹ.

רַק שְׁאוֹמֵר שְׁמַעֲכּוֹ בְּיָדוֹ בְּעֲבוּר תְּבִיעָה אַחֲרַת וְזֶה הַתּוֹבֵעַ כּוֹפֵר נִזְקָקִין לְזֶה הַתּוֹבֵעַ
תְּחִילָה כְּלוֹמֵר אוֹתוֹ שְׁטַעַן וְדָאֵי שְׁהָרִי זֶה הוּדָה לּוֹ. וְהַנְּתַבֵּעַ בָּא בְּטַעֲנָה שְׁאִינָה יְדוּעָה
שְׁהִיא אֲמַת.

וּמִש"ה מוֹצִיאֵין מִן הַנְּתַבֵּעַ וְנוֹתְנִים לְתוֹבֵעַ. וְכֵן אֵיתָא לְהַדְיָא בִּירוּשְׁלָמִי פֶּרֶק הָאוֹמֵר אֶת
אוֹדֵית לִיה בְּדִינָר וְהוּא לֹא אוֹדֵי לָהּ בְּקִיתוֹנָא זִיל שְׁלִים לִיה דִּינָר וְהִבְאֵתוֹ בְּפֶרֶק חז"ה.

וְאֲפָשֶׁר עַד"ז כִּינּוֹן רִש"י וְלֹא כְּמוֹ שֶׁהִבִּיא אוֹתוֹ מֵאֵן דְּהוּא בְּמְרָדְכִי. שְׁרִש"י אֵינְרִי בְּשְׁנֵיהֶם
מוֹדִים זֶה לְזֶה.

אָלאַ אַדְרָבָה הַנְתַבֵּעַ מוֹדָה לְהַתוֹבֵעַ וְלֹא הַתוֹבֵעַ לְנִתְבָּע עכ"ל. הָרִי מְפֹרָשׁ דְּעֵיקָר טַעְמֹו דְרַש"ל פִּינֵן שְׁזָהוּ בְרִי לְנוּ שְׁמַגִּיעַ לוֹ עַל תְּבִיעָתוֹ.

וּתְבִיעַת הַנְתַבֵּעַ הִיא סִפְק אֲצִלְנוּ אִין רִשְׁאֵי הַנְתַבֵּעַ לְעַכְבּ וּמוֹצִיאִין מִמֶּנּוּ. וְזָהוּ כְּשִׁיטַת רַבִּינוּ שְׁמָחָה שְׁבַשְׁט"מ שְׁמִפְרָשׁ דְּבְרֵי רִש"י ג"כ כַּמ"ש רַש"ל וְאַחֲרֵי שְׁזָהוּ הוֹדָה כּו' וְשִׁפְנָגְדוּ אִינוּ מוֹדָה כּו'.

וְלֹא כַּמ"ש בְּמַרְדְּכֵי פ"ק דְּב"מ ס' רכ"ה שְׁמִינְרֵי אִפִּי בְּשִׁשְׁנֵיהֶם מוֹדִים זֶה לְזֶה כּו', וְכ"כ שֵׁם הַיֵּשׁ"ש לְעִיל מִינְיָה לְדַחֲוֹת רְאִיוֹת רִיב"א מִפְּרָק הַמְקַבֵּל ד"י וְנ"ל אֲבָל הֵכָא שְׁיֵשׁ לְזֶה שְׁטַר חֲתוּם שְׁחִיב לוֹ וְאַנְחֵנוּ רוֹצִים לְבַטֵּל פָּחוּ בְּעַבּוּר שְׁחִבְרִו טוֹעֵן שְׁיֵשׁ לוֹ עֲדוּת שְׁיַעֲדוּ כְּדְבָרֵינוּ אִין סִפְק מוֹצִיא מִיַּד וְדַאי א"כ אִף בְּיֵשׁ לוֹ מִיגוּ דִּינָא הֵכִי.

וּא"מ דַּעַת מֵהֶרְש"ל אִינָה כְּרַבִּינוּ שְׁמָחָה אֲלֵא יֵשׁ מִיגוּ שְׁהוּא נֶאֱמָן וְיֵשׁ מִיגוּ שְׁאִינוּ נֶאֱמָן וְנ"ל וּמ"מ פְּתַבְתִּי בְּסִי' ל"ה בְּפָרְק חו"ה דְּלֵא מוֹקֵי הָךְ יְרוּשְׁלָמִי אֲלֵא שְׁיֵשׁ לוֹ עֲדִים שְׁהִלְנָה לוֹ מָנָה וְהוּא הוֹדָה שְׁלֵא פָּרַע אֲלֵא שְׁמַעְפָּבוּ כּו' כַּה"ג הוּא דְּלֵא מְהִימָן בְּמִיגוּ דְּפָרְעָתִי אֲבָל אִין לוֹ עֲדִים וְהוֹדָה לוֹ מְהִימָן לְעַכְבּוּ בְּמִיגוּ דְּפָרְעָתִי ע"ש.

הָרִי כְּשִׁישׁ לוֹ מִיגוּ גְמוּר שְׁאִין לוֹ עֲדִים גַּם עַל הַהִלְנָאָה אִז מְהִימָן בְּמִיגוּ לְטַעוֹן שְׁחִיב לוֹ פֶּן וְכֵן מְתַבִּיעָה אַחֲרָת. אֲבָל כְּשִׁישׁ לוֹ עֲדִים שְׁהִלְנָה לוֹ אַע"פ שְׁיֵשׁ נוּ מִיגוּ דְּפָרְעָתִי אִין מְהִימָן בְּמִיגוּ וּמ"מ דַּעַת הַרְב"י ס' ע"ה ס"ד וְרַמ"א בְּד"מ ס' ע"ב סְקִי"ד הוּא דְּלֵא כְּמֵהֶרְש"ל אֲלֵא כָּל שְׁיֵשׁ לוֹ מִיגוּ דְּפָרְעָתִי מְהִימָן: אִף בְּנִד"ז נִלְע"ד שְׁנִזְנַקְקִין לְתוֹבֵעַ תְּחִילָה לְהוֹצִיא הַפְּקִדוֹן וְאַח"כּ יְדוּנוּ עַל טַעֲנַת הַנְתַבֵּעַ וְהוּא מְתַלְתָּא טַעְמֵי הָאֶחָד כִּי עַד כָּאֵן לֹא נִחְלְקוּ אֲלֵא הֵיכָא דְּמִיגוּ מְהִימָן אֲבָל בְּעֵינֵן שְׁאִין מְהִימָן הַמִּיגוּ ע"ד מ"ש בַּהֲגַמ"ר הַשְּׁנוּיִים פ"ק דְּב"מ ס' תמ"א דְּלֵא אֲמַרְיָנוּ מִיגוּ אֲלֵא בְּמַקּוֹם שְׁחוּשְׁדִין אוֹתוֹ שְׁמַשְׁקַר אֲבָל הֵכָא הוּא סְבַר לֹאמַר אֶמֶת וְהֵכִי אֲמַר פב"ת דִּיבְמוֹת כּו' א"כ ה"נ בְּנִד"ז שְׁאִין הַנְתַבֵּעַ מְשִׁיב שְׁיֵשׁ לוֹ כְּנָגְדַּ זֶה מָנָה מִמֶּשׁ שְׁהִלְנָהוּ אֲלֵא שְׁאוּמַר שְׁיֵשׁ לוֹ תְּבִיעָה וְהַמְפָּקִיד אוֹמַר שְׁיֵשׁ לוֹ ע"ז טו"ת אֲרוֹנָה.

א"כ אִף אִם יֵשׁ לוֹ מִיגוּ מֵה בְּכַף הָרִי אֲפֻשֵׁר שְׁהוּא טוֹעָה דְּקַסְבַּר שְׁמַגִּיעַ לוֹ וּבְאַמַּת אִין מַגִּיעַ לוֹ שְׁהָרִי הַמְפָּקִיד טוֹעֵן בְּרוּר שְׁאִין מַגִּיעַ לוֹ. וְכִינֵן שְׁהַנְפָּקִיד הוֹדָה שְׁאַמַּת שְׁיֵשׁ בִּידוֹ פְּקִדוֹן שְׁהַפְּקִיד אֲצִלוּ הַמְפָּקִיד זֶה מִקְרוֹב סָךְ רַב.

רַק שְׁרוּצָה לְעַכְבּוּ עַבּוּר תְּבִיעָה יִשְׁנֵיהֶם הַנְּ"ל הַדִּין נוֹתֵן דְּנִזְנַקְקִין לְתוֹבֵעַ תְּחִילָה וּמוֹצִיאִין הַפְּקִדוֹן כְּדְבָרֵי כָּל הַפּוֹסְקִים הַנְּ"ל דְּכָל שְׁתַּבִּיעָתוֹ שֶׁל זֶה וְדַאי נֶאֱמַת לְדְבָרֵי שְׁנֵיהֶם. וְתְּבִיעָתוֹ שֶׁל הַשְּׁנֵי מְסוּפָּקֵת מוֹצִיאִין הַתְּבִיעָה שְׁהִיא וְדַאִית וְאַח"כּ יְדוּנוּ עַל הַסִּפְק.

דְּגַם לְהַתוֹס' וְהָרֵא"ש שְׁהַצְרִיכוּ מִיגוּ הַדִּין כֵּן דַּאִין סִפְק מוֹצִיא מִיַּד וְדַאי כְּדָפְנִי טַעְמָם מְהֶרְש"ל הוּבָא לְשׁוֹנוּ לְעִיל אֲבָל הֵכָא שְׁיֵשׁ לְזֶה שְׁטַר כּו' אִין סִפְק מוֹצִיא מִיַּד וְדַאי. דַּאִם סִפְק מוֹצִיא מִיַּד וְדַאי מִשׁוּם שְׁזָהוּ מִןחֻזַּק וְתוֹפְס א"כ גַּם בְּנִדוֹן שְׁהַסְפִּימוּ הַתוֹס' וְרֵא"ש לְפִירֵשׁ"י ג"כ יֵשׁ סִפְק נֶגְדַּ הַנּוֹדַאי לְפַמ"ש הַתוֹס' וְהָרֵא"ש וְאִינוּ יוֹדְעִים כּו' שְׁהִנָּה בְּשַׁעַת מַעֲשֵׂה כּו'.

א"כ הִנֵּה סִפְק נֶגְדַּ הַנּוֹדַאי וּמֵה בְּכַף שְׁאִין לוֹ מִיגוּ. עַכ"פ פִּינֵן שְׁיֵשׁ סִפְק שְׁהוּא כְּדְבָרֵינוּ.

ראוי שלא יוציאו מהמחוקק. אעכ"ל פיון דתביעת התובע היא הנדאי לא מהני הספק נגד זה דוגמת מנה לי בידך והלה אומר איני יודע שמה פרעתיה א"כ ה"נ אף פשיש לו מיגו.

והוא מודה. והטענה שלו שפנגד זה הוא ענגן מסופק הו' לי' פאומר איני יודע אם פרעתיה ועוד פיון שרבינו שמחה ס"ל דאפי' יש להנתבע מיגו וגם טוען טענת נדאי עכ"ז פיון שהנתבע מודה להתובע והתובע אינו מודה להנתבע הדין שמוציאין מהנתבע תחילה וכ"מ פשטא דירושלמי וכ"כ בש"מ דב"ק בשם הר"מ מסקרסטה כמ"ל.

וכ"כ בתשו' מיימוני לס' משפטים סי' נ"ז בהגהה שמהירושלמי שבהגמ"י פ"ח מהלכות טוען מוכח כפירש"י. א"כ אף שהפוסקים חולקים ע"ז וס"ל שפשיש מיגו להנתבע אין מוציאין ממנו.

יש לתפוס דדוקא פשלפי דבריו מגיע ממנו בבירור. ושתביעתו שקולה פטענת התובע. משא"כ בנדון שכתבתי לא מהני המיגו דאין ספק מוציא מידי נדאי. וכןלי האי אין לחלוק על הירושלמי ור"ש ודעמיה.

ונראה דעד כאן לא הוצרכו התוס' לומר דמיירי דוקא בשטר פדי שלא יהיה להנתבע מיגו אלא פאשר תביעת הנתבע ברורה לדבריו כמו טענת התובע שהוא משיב תפשת משלי מנה וכה"ג.

ע"כ הוא נאמן במיגו. אבל אם תביעת הנתבע אינה עד"ז אלא שאף לדבריו יש לספק אם מגיע לו המלה או לא א"כ אף אם יש לו מיגו פיון שעכ"פ תביעת התובע שהוא ראובן היא ברורה ותביעת שמעון היא בספק יודו התוס' דמוציאין הנדאי תחילה: הטעם השני דבנד"ד אין להנתבע שום מיגו כלל לכפור הפקדון או לומר שהחזיר הפקדון שהרי הרבה אנשים אשר כל אח' נאמן כבי תרי יודעין שהפקדון עדיין בידו אף שהם פסולים לעדות זה מ"מ אין זה מיגו פיון שיצטרף להכחיש עד אחד פשר נאמן כבי תרי והרבה קרובים פי אפי' מיגו במקום שבטענת המיגו יצטרף להכחיש עד אחד אף שלא יצטרף לישיבע להכחישו י"א דלא אמרינן כמ"ש באו"ת בקיצור כללי מיגו סעי' פ"ג ואף להחולקים ה"כא דיש עוד הרבה יודעים פן נראה דלא אמרינן וכמו מיגו במקום קלא וע"ש סעיף ל"ה וכיון שאין לו מיגו לכאורה פשוט פיון שהתובע אינו מודה לו על תביעתו מוציאין ממנו לכ"ע: הטעם הג'.

שהפקדון ידוע לכל ולו ג"כ היטב שאינו כלל של המפקיד. כ"א של אחרים הוא. ועליהם אין לו שום תביעה כ"א תביעתו היא על המפקיד א"כ איך יוכל לעכב מעות הפקדון של אחרים בשביל תביעה שיש לו על המפקיד. ויש להביא ראיה לזה ממ"ש בש"ע סי' נ"ח סק"א בהגהה מי שהפקיד כו' אבל אם אומר כו' ולא יוכל לעכבן כו'.

וכש"כ ה"כא להיפך פיון שהגיד לו שהפקדון אינו שלו כ"א של אחרים איך יוכל לתפוסו עבור שיש לו תביעה על המפקיד דהתם יש לו תביעה על מי שהממון שלו ואעפ"כ פיון שהשליח המפקיד יהיה לו היזק מחמת זה אינו יכול לתפוס אע"ג דהוי רק פדינא דגרמי

וכ"ש הכא שעל מי שהממון שלו אין לו תביעה כלל רק על המפקיד והמפקיד הודיעו שאין הממון שלו.

דכ"ש שאינו יכול לתפוס: ועפ"ז נראה ג"כ שלענין אם יהיה ספיקא דדינא באיזה פרט אינו חשוב מוחזק מחמת תפיסה זו לא מיבעיא בדבר שאינו נאמן מצד שאין לו מיגו כגון מה שהתובע מכחישו אלא אפי' למה שאין התובע מכחישו אם מ"מ הוא ספיקא דדינא אין לומר דמספיקא אין מוציאין מזדו דז"א דמאחר שאין לו מיגו א"כ הדין נוטן שלא יוכל לעכב הפקדון דנזקקין לתובע תחילה דאין ספק מוציא מידי נדאי.

דזה נידון פאלו נדאי חייב לו וספק אם פרעו כנ"ל: תשובת הגאון המחבר ז"ל ע"ד התקירה של הרב הבורר. אם הנפקד כו'.

הנה מ"ש מדברי רבינו שמחה שבשט"מ דב"ק (מ"ו ב') ע' מרדכי ס"פ המקבל בשם מהר"מ הביא דברי הר"ש אלו נכתב שאין נראה דבריו דהוי מילתא בלא טעמא. דהא מיגו דאורייתא וכן השיב לו ריצב"א ודחה כל ראיותיו כו' עכ"ל ומ"ש שכ"ה במרדכי פ"ק דב"מ סי' רכ"ה.

הרי תברא בצדו דסיים שם (סי' רכ"ו) ונהלכה רונחת בישראל כל שבדו נאמן לטעון עד פדי דמיו ל"ש פקדון ל"ש הלואה ומי שמוחזק בדבר ידו על העליונה עכ"ל. ומ"ש שכ"כ עוד בהגמ"ר שם סי' תי"ט גם שם משמע שמסקנתו כרבינו ברוך החולק.

ומה שרוצה להוסיף שגם בדעת הר"מ מסקרסטה ונהר"ר ישעיה שבשט"מ שם משמע דס"ל ג"כ כהר"ש. תמיהני שבדברי הר"ר ישעיה מפני פדפי' התוס' ורא"ש ושאר פוסקים לפירש"י דמיירי בשטר כו' ע"ש.

ואי משום הקושיא והתירוצ' שכתב אמאי דמטרחינו ב"ד תרי זימני. הרי כ"ז שינוי גם לפי התוס' ושאר פוסקים וכ"ה בהד"א גם בתוס' דסנהדרין (ל"ה).

(ע"ש.

וכן בחה"ר דב"ק שכ' פקל דברי התוס' ורא"ש בפירש"י הביא ג"כ בשם התוס' הקושיא והתירוצ' הנ"ל. ואף גם מ"ש שמדברי הר"מ מסקרסטה משמע דאף מיגו לא מהני.

א"י מנלן שלשוננו ממש מעין פירש"י וכדדד' שפירשו התוס' ושאר פוסקים דברי רש"י גם דבריו ותפשו כן. ומ"ש מדברי רש"ל ביש"ש דב"ק שם סי' ד' במ"ש ועוד נראה בעיני כו'.

הנה כבר כ' בעצמו שאין דעת רש"ל כרבינו שמחה. דמסיק שהירושלמי מיירי בעדים. ובאמת מאי דמשמע שם שגם לפ"ז רוצה לחלק בין מיגו למיגו. דבעדים על ההלואה לחוד אע"פ שיש לו מיגו דפרעתי לא מהני כו'.

אינו מוכן כלל לענ"ד ובהגמ"ר בשם הר"ב דמוקי הירושלמי בעדים היינו באופן דליכא מיגו דפרעתי (כגון בתוך הזמן וכה"ג ע' תומי' סי' כ"ד סק"ב). וכדמשמע מיש"ש א"ת אודית ליה בע"כ פניו שיש עדים ואין כאן מיגו.

עכ"ל.

נדבר רש"ל אלו נלקחו ממ"ש פ' חז"ה ואתם קסמיה וספרו על ב"ב אין תח"י וקשה לעמוד על פנונתו (ולכאורה הנה נראה שיש איזה ט"ס ור"ל במסקנתו דבפ' חז"ה הביא ה' דהר"ב. ושע"כ נדחה מה שהיה נראה בעיניו תחילה כו') ובסימני פסקי הלכות שבריש דבריו שם פתב בשטר כו' ע"ש.

וכן לא ראיתי פעת שהובא דבריו אלה בשום פוסק. וגם לא ראיתי בשום פוסק שיחלק בין אין עדים כלל לבין יש עדים על ההלואה בענין שיכול לומר פרעתי (וגם עיקר הפי' צ"ע לפענ"ד וית' אג"ה) ומ"מ מ"ש הרב שי' וז"ל וכ"כ שם היש"ש לעיל מיניה לדחות ראיות ריב"א כו' עד א"כ אף ביש לו מיגו דינא הכי.

לא אבין הא בהדיא קאמר שיש לזה שטר חתום כו'. וקאי אליבא דתוס' ורא"ש: והנה לדינא אין נ"מ בכ"ז שפבר כ' בעצמו שהב"י סי' ע"ה ס"ד ורמ"א בד"מ סי' ע"ב כ' דכל שיש לו מיגו מהימן.

וע"ש בב"י שהביא הרבה פוסקים ראשונים ואחרונים דס"ל הכי וכן פסקו הטוש"ע סי' ע"ה ס"ז (יש לי בינך פנגדו פסות כו'. וכן בסי' ע"ב קל"ג ובכ"ד).

וכן ברסי' כ"ד לענין נזקקין לתובע תחילה כ' רמ"א בענין שלא יוכל לומר פרעתי. והוא מוסכם גם בכל האחרונים.

אלא שהרב הג"ל הקדים לחזק קצת שיטת הר"ש כדי להוליד מזה מ"ש שבנד"ד יפטר את הבע"ד שפנגדו מדין מוחזק. אם יהיה ספיקא דדינא.

והאמת שלע"ע (פמעט) לא עמדתי כלל על דבריו וכוונתו בכ"ז (וגם עירוב פרושיות שנה פאן שהתחיל בדין נזקקין לתובע תחילה שאינו אלא לענין קדימה ואיחור ולבסוף רוצה להחליט הדין עפ"ז לזכות את הבע"ד שגברר ממנו משום דאין ספק מוציא מידי נדאי כו'): אמנם תחילה אומר שלפענ"ד נראה להיפוך.

דבנד"ד לא שייך כ"ז. והפל מודים.

(ונאפי' הנה הפקדון או המלנה בשטר). מכמה טעמים.

א' מצד הפשרה כמ"ש בטענת הבע"ד שפנגדו. וגם שנעשה בין הבעלי דברים עצמם (בלי ב"ד).

ע' סי' י"ב ובש"ף שם סקי"ב בשם מהרמ"ל. ב' שפאן הרי הבע"ד שפנגדו הנה התובע תחילה הרבה.

ואז לא הנה כלל לבע"ד של הרב הבורר שום תביעה עדיין שלא הגיע הזמ"פ כו'. וגם עתה לא פאו להתדיין כ"א ע תביעות הבע"ד שפנגדו.

וכי הכזה יקרא תובע תחילה. ג' שפל ענין נזקקין לתובע תחילה (ע"ד פירש"י) לא נאמר אלא כשהנתבע מדחה ומבקש זמן יותר מל' יום להביא עדים כמ"ש רמ"א שם סי' כ"ד וכדפי' התוס' ורא"ש ושאר פוסקים.

אבל כשאינו מבקש זמן כלל. לכ"ע הפוכי מטרות' ל"ל.

ובין שיש לו מיגו ובין שאין לו מיגו יקוב הדין בב"א איה שיהיה. שהרי ריב"א נד לגמרי מפירש"י מפח הקושא דהפוכי כו' פדאי' במרדכי דב"ק ות' מיימוני (סי' נ"ז).

וכן פל הגאונים והפוסקים שגדו מפירש"י לפירושים שונים נראה דהפל הוא מפח קושא זו. ע' ח' ה"ר"ן דסנהדרין (ל"ה) שכ' והקשו עליו הפוכי כו' לפיכך פ' הר"ן"ה כו' (והיינו דכולם תפסו מפירש"י שר"ל דהא דנזקין היינו שמתקין הדין לשנים והוא רק מצד שיהוי זמן עינין וחקר הדין מצ"ע.

ולכו הר"ן לא דיבר פלל אם בשטר א"ל. דלענן זה אין נ"מ פלל איה יהיה הדין.

אלא דריב"א גם לפ"ז הוכיח דע"כ מייגרי בשטר דאל"כ אנו מגרעין פח הנתבע עי"ז כו'. ומקיות שעל שיהוי זמן שמצד מתינות וחקור דין מצ"ע באמת הקושא חזקה הפוכי כו' ע"כ נדו מפירש"י.

וז"ש הר"ן מוטב שיעיינו ב"ד בתחילה כו' וכן לשון ריב"א עד שגדע טענת שמעון ודינו להיכן נוטה כו'). והתוס' ושאר פוסקים שקיימו פירש"י.

היינו דפשיטא להו שלא עלה ע"ד רש"י שיתחילק הדין לשנים בחנם אלא דמייגרי פשיט דיהוי ועיכוב זמן מצד הנתבע להביא עדים (וז"ש בפשיטות וסתימות דע"כ מייגרי בשטר.

ר"ל משום דאז שייך לומר שהנתבע מבקש זמן כו' משא"כ פשיט לו מיגו כו' לכן לא הוצרכו להוכיח ריב"א הנ"ל). וגם ע"ז הקשו בסנהדרין דלא מטרחינו ב"ד תרי זימני אלא שע"ז תירצו בקל דמשום דברים בעלמא דקאמר לנה לאישתמוטי כו'.

והיינו כשמדחה הלנה ומבקש זמן יותר מל' יום כדמסקי שם ושם. אבל פשאין הנתבע מבקש זמן לעדים פלל.

פשיטא דלכ"ע אין לחלק הדין לב' דהפוכי כו'. ומעתה נראה דגם רבינו שמחה לא חידש אלא דמתוקמי דברי רש"י אף בלא שטר והיינו משום דלדידיה א"א מיגו בכה"ג (וית' א"ה) ממילא אין חילוק אם בשטר א"ל והפל היינו כשהנתבע מבקש זמן כו' ע"ד שפי התוס' ושאר פוסקים (וזהו שלא הובא מנה פלום בסי' כ"ד כ"א בסי' ע"ה כו').

ד) כיון שפל עצמו של הרב הנ"ל לא בא אלא לבטל מבע"ד שפנגדו דין מוחזק אם יהיה ספיקא דדינא. ע"ז אומר שלפע"ד בכה"ג לא אמרי' פלל אין נזקין כו'.

שהרי ריב"א אסברא להא דא"א לאוקמי לפירש"י בלא שטר משום דא"כ אנו מגרעין פח הנתבע שיפסיד עי"ז המיגו כו' וא"כ ה"ה והוא הטעם בדאיכא ספיקא דדינא ויפסיד עי"ז דין מוחזק לא אמרי' דאין נזקין כו'.

ולא מצינו חולק בזה על ריב"א דבאמת פן מוכח בגמרא מהא דאי זילי נכסי' נזקין לנתבע תחיל' וכ"ש אם יפסיד לגמרי עי"ז. והר"ש דמוקי לה בלא שטר היינו משום דלדידיה א"א מיגו פלל בכה"ג אף אם יזקו לנתבע תחיל' כו'.

ותדע עוד דאם איתא. למה נדו הפוסקים מפירש"י מפח הקושא דהפוכי כו' וגם התוס' למה הוצרכו לאוקמי בשהנתבע מבקש זמן (שזה בשטר דוקא ובגוונא רחיקא ע"ש שכ' היכי דמי כו' פגון כו' (זה דוחק גדול כמ"ש הרא"ש וכן התוס' בסנהדרין בעצמם).

ה"ל לאקומי בדאיפא ספד"ד (שזזה מצוי מאד אף בימי הגמרא) דאז יש נ"מ גדולה ביהא דנזקקין כו' ואינו הפוכי מטרת' כו' א"ו משום דפשיטא דבכה"ג א"א דאין נזקקין כו' ולא גרע מזילי נכסי' כו' פנ"ל.

ה) גם הא דפשיטא ליה להרב הנ"ל דלשיטתיה דאף בדאיפא ספד"ד אין נזקקין כו' בפסיד הנתבע עי"ז דין מוחזק. צ"ע ותלמוד.

דקא פתב המרדכי ס"פ המקבל (סי' ת"ו ת"ז) בשם ר"ת (וש"פ) שהוכיח מגמרא שם דאפי' היכי דצריף להחזיר פגון דברים שנעשה בהם אוכל נפש (או מפח החרם) לא הפסיד המיגו שלו כו'.

ומזה למד התה"ד הובא בש"ף סי' ע"ב סקע"ז דה"ה דלא אבד עי"ז תורת מוחזק כו'. וא"כ נראה דה"נ דכונתיה אף את"ל דמוציאין תחיל' (מפח גזה"כ יגש כו') לא אבד דין מוחזק.

הן אמת שמדברי ריב"א מוכח דלא ס"ל הכי שהרי פתב דאי בלא שטר אם יוציאו ממנו בפסיד המיגו כו' אף נראה דאיהו ס"ל פאותן רבני צרפת שהשיב להם ר"ת (ועי' בספר הישר ד"ע ע"ב שהיו ג"כ גדולי) ומשמע דהוי פשיטא להו דהא ביהא תליא ומפסיד המיגו ע"י תקנת העיקול כו' ע"ש.

אבל לר"ת נראה דה"ה פאן (וא"י סברא לחלק בין הנושאים). ונהרי אגן קיי"ל כר"ת וסיעתו כדפ' רמ"א סי' ע"ב סי"ז.

ומדברי התוס' נרא' ש' ושאר פוסקים שכתבו ג"כ דלפירש"י ע"כ מייירי בשטר אין ראיה דיש לומר דלאו משו' דאל"כ יפסיד הנתבע קאתו עלה פדאסברא לה ריב"א. אלא להיפוף דכיון שאין נ"מ פלל והנתבע יזכה בדינו הפוכי מטרתא ל"ל פנ"ל (אות ג').

(ומוכן דבנד"ד אין נ"מ דלריב"א כ"ש שאין מוציאין שלא יפסיד הנתבע בספד"ד פנ"ל (אות ד). אלא שהנ"מ לדינא יהיה היכא שאין מיגו והנתבע מבקש זמן לעדים כו' ע"ד שכ' התוס' ושאר פוסקים ויש ספיקא דדינא גם זולת העדים.

דלפ"ד ר"ת וסיעתו יש לומר דבכה"ג ג"כ מוציאין אלא שאינו מפסיד תורת מוחזק ולריב"א (וכן אם נאמר דלא שייך דברי ר"ת לכאן) בכה"ג לא נאמר פלל הו' דאין נזקקין כו'. ולכאורה מסתימות דברי הפוסקי' בסי' כ"ד משמע דגם בכה"ג אין נזקקין כו' וא"כ היינו ע"כ פנ"ל עפ"י דעת ר"ת.

ומ"מ אין הכרע דיש לומר שזזה נכלל ממילא במש"ש הא דאי זילי נכסי' כו' וע"ש סוף הסי' דסיים רמ"א או שיש לנתבע היזק בזה כפי ראות עיני הדיינים. וא"כ כ"ש בכה"ג אי מפסיד עי"ז לגמרי.

ואכמ"ל דבנד"ד עכ"פ לכ"ע א"מ פנ"ל). (ו' עיקר היסוד של הרב הנ"ל מהא דרבינו שמחה.

לפע"ד (בלא פל הנ"ל) לא שייך לכאן דאיהו מייירי בטוען בחפץ פנגד מעות (פנזפר בפירש"י). וזה שכ' א"א מיגו כה"ג להוציא תפיסתו של חבירו במיגו שהיה פופר באותו ממון אחר כו'.

ר"ל פּינן שְהתביע' שְטוען עם המיגו שְהיה יכול לטעון אינם דָּבָר א'. א"א מיגו מְדַבֵּר לְדָבָר אַחֵר.

וְדָבָר זֶה מְבֹאָר לְהִדְיָא בְהַגְמ"ר דב"מ (שְחִיבְרָם הָרַב הַנְּ"ל) וּבַת' מַהֲר"מ ב"ב ס"י תשמ"ו בְּשֵׁם רֵאבֶנְ"ה וַיֵּשׁ עוֹד פּוֹסְקִים דס"ל הָכִי כַּנְזָכָר בְּש"ף ס"י ק"נ סק"ג. וע"ש דְּמִשְׁמַע דְּגַם הַמְרָדְכִי דְשָׁם בְּשֵׁם יֵשׁ פּוֹסְקִים הַכֵּל בְּכֻלָּל דְּעוֹת אֱלוֹ וַיִּסּוּד פְּנֻלָם מְדַבְרֵי הַיְרוּשָׁה דְקַדוּשִׁין (וּדפ"ו דְשְׁבוּעוֹת ה"ח שְׁבַהֲגַמ"ר).

וְהֵינּוּ ע"כ דְּמַפְרָשִׁים טַעְמָא דְהַיְרוּשָׁה ג"כ עַד"ז ר"ל פּינן שְהקיתונא וְהַדִּינָר הֵם ב' מִינִים. (וְהַסְבֵּר הַסְבָּרָא \$ הַגָּהָה *) [וּבְמָקוֹם אַחֵר מְצֵאתִי שְׁבִיָּאָר הַסְבָּרָא.

שְׁפִינָן שְׁתַּפְּיֶסְתוּ שֶׁל חֲבִירוֹ הוּא מִינ אַחֵר שְׁלֵא מִמֵּינ מְמוֹן שְׁחֲבִירוֹ תוֹבְעוּ. א"כ אָף כְּשֶׁנֶּאֱמִינוּ לְזֶה לְהוֹצִיא תְּפִיֶסְתוֹ שֶׁל חֲבִירוֹ בְּמִיגוֹ שְׁהִיָּה כּוֹפֵר הַמְמוֹן הָאֲחֵר יִהְיֶה זֶה חֲזִיב לְסַלֵּק לוֹ הַמְמוֹן וְזֶה הַחֲפֵץ וְלֹא שְׁיִגְנוּפָה זֶה בְּעַד זֶה.

א"כ הָרִי זֶה כְּמִיגוֹ לְהוֹצִיא כו'. וּבְאַמַּת גַּם לְדִידָן מְצִינוּ חִילּוּקִים בֵּין חֲפֵץ נֶגֶד מְמוֹן לְבִין שְׁהַכֵּל מְעוֹת.

ע"י רמ"א ס"י ע"ב ס"י"ז במ"ש וְדוֹקָא שְׁתַּפְּס חֲפֵץ אֲבָל תְּפֶס מְעוֹת נְשַׁבַּע הַיִּסֵּת כו'. וּפ"י סמ"ע דְּדוֹקָא חֲפֵץ שְׁעוֹמֵד לְהַחֲזִיר בְּעִינוֹ לְבַעְלֵיו מְחַשֵּׁב הַמְלִנָּה כְּאֵלּוּ בָּא לְהוֹצִיא כו' מַש"ה צָרִיף נְשַׁבּוּעָה חֲמוּרָה.

מַש"א כ מְעוֹת דְּלִפֵּי דְבָרֵינוּ דְּמַלְנָה יַעֲמְדוּ בִּידוֹ בְּחוּבוֹ כו' (מְשַׁמַּע קֶצֶת מְשׁוּם דְּחֲפֵץ זֶה בְּרִשׁוֹתוֹ דְּבַעֲלִים קָאִי וּמַש"ה חֲשִׁיב מוֹצִיא. וְלִשׁוֹן הָרֵא"ש פ' פ' כָּל הַנְּשַׁבְּעֵי ס"י ד' שְׁבַשְׁ"ף שְׁם סַקס"ט פּינן דְּלֵאוֹ אַגּוּפִיָּה דְּמִשְׁפּוֹן קְטַעֲיָן אֲלֵא בְּעֵי לְאַפּוּקִי מְמוֹנָא כו' מְשַׁמַּע שְׁמִשׁוּם שְׁבָא לְהוֹצִיא מְמוֹן מְהַלְנָה מַש"ה חֲשִׁיב נְשַׁבַּע וְנוֹטֵל וְצָרִיף נַק"ח כו').

וְעוֹד יֵשׁ חִילּוּק שְׁבַמְמוֹן כְּנֶגֶד מְמוֹן יְכוֹל לִישְׁבַּע סְתָם שְׁאִין לוֹ בִּידוֹ כְּלוּם כַּמ"ש רמ"א שְׁם בְּשֵׁם י"א וּמַש"א כ בְּחֲפֵץ כְּנֶגֶד מְמוֹן (אוּ אִיפְכָא) א"י לִישְׁבַּע סְתָם. דְּמֵאן שְׁם לִי כו'.

אֲלֵא צ"ל מִיִּלְתָּא בְּצוֹרֶת' כו' כַּמ"ש בְּנַמ"י רִישׁ ב"מ גְּבִי מְלָנָה יִשְׁנָה בְּשֵׁם רַה"ג וְדַבְרֵי רַה"ג הוּבָא בְּבַעֲה"ת שַׁמ"ט ח"ד אוֹת ו' וְהוּבָא ב"י ס"י ע"ה ס"ד וְע"י רִיב"ש ס"י שַׁצ"ז בְּאַרְיִכוֹת וְתַשְׁב"ץ ח"ב סְסִי ב'. וְא"כ נִרְאֶה דְּזָהוּ ג"כ הַסְבָּרָא שֶׁל רַבִּינוּ שְׁמַחָה וְסִיעֲתוֹ דס"ל דְּמַש"ה נ"א מִיגוֹ בְּכַה"ג (דְּהַנּוּי כְּמִיגוֹ לְהוֹצִיא כו' דב' טַעֲנוֹת חִילּוּקוֹת הֵם וְדוֹקָא בְּחֲפֵץ) אֲבָל מְעוֹת וּמְעוֹת הַכֵּל דְּבָר \$ בְּזָה יֵשׁ לוֹמֵר בְּכַמָּה אוֹפְנִים לְפַה"נ וְאִכְמ"ל (*).

וּמִמִּילָא רָאוּי לוֹמֵר דְּגַם כְּנֻנָת רַבִּינוּ שְׁמַחָה שְׁסוּדוֹ ג"כ עַל פִּי הַיְרוּשָׁה הוּא ג"כ עַד"ז. שְׁהָרִי גַם בְּזָה לֹא קִי"ל כְּנֻנָתָם כְּמִבְּנָאָר בְּסִי ע"ה וּבְכ"ד פְּנ"ל וְכַמ"ש הַשְׁ"ף שְׁם בְּסִי ק"ו.

וְהָבוּ דְּלֵא לְהוֹסִיף עוֹד דְּעוֹת וְסְבָרוֹת חֲדָשׁוֹת שְׁלֵא מְצִינוּ כָּלָל בְּשׁוּם פּוֹסֵק. וְא"כ בְּנַד"ד שְׁגַם תְּבִיעַת הַבַּע"ד שְׁכַנְגָדוֹ הוּא מְעוֹת.

(דְּאֲפֹשֶׁר לְנַפּוֹת זֶה כְּנֶגֶד זֶה) לֹא שְׁיִיף כ"ז. דְּגַם ר"ש מוֹדָה.

וכמ"ש הגמ"ר שם לתרץ הא דבתוספתא תניא יש לי בינך פנגד במנה פסות כו' דה"פ שפכרתי לה הפסות במנה. דהרי זה מעות פנגד מעות וה"נ דכנותיה ומ"ש בפירוש רס"י רכ"ה שאני תופס עבור מנה שאתה חייב לי עבור חפץ כו' צ"ל דר"ל עבור חפץ ששנה מנה אבל לא שפכר לו כו' דא"כ איך יפרנס התוספתא (ובפסקי מהרא"י סי' פ"ד משמ' דהפירוש מירי להיפוך שתופס חפץ נגד מלנה והפל' א') וא"כ ה"נ הרי זה מעות פנגד מעות.

והגם שבע"ד ש'לו קורא לתביעתו פקדון ובתומי' סי' ע"ב סקל"א פתב דמעות פקדון דומה לחפץ הא מסיק דזהו דוקא בצרורים וגם ע"ז חולקים בס' קצה"ח ונת"מ ושע"מ ע"ש. אבל מותרים לכ"ע דינם פהלא' וכ"ש בנד"ד שבע"ד ש'לו פתב ששעה לבע"ד שפנגדו בטובה והרי זה הלואה ממ"ש.

ז) בענין ספיקא דדינא. הרי יש לבוא ע"ז מדיני תפיס' ודיני קים לי שפלא בפוסקים.

וידוע שגם בספק בענין דלא איפשט' ואפ"י בתיקו וכו' בספק בלשון השטר ובתרי ותרי וכה"ג יש הרבה פוסקים דאי תפס לא מפיקין מיני'. עי' בס' ת"כ להש"ף ושאר מכתבים בדינים אלו (ובתשב"ץ ח"ב סי' רע"ב האריף ג"כ בזה).

וכ"ש בספק פלוגתא דרבנות' שמונה הש"ף בת"כ סי' ק"ז יותר מארבעי פוסקי' דס"ל הכי והינינו אפי' לתפוס ולתקוף בע"כ להש"ף ע"ש מסי' הנ"ל ואילך ואפ"י בפני עדים כמש"ש סי' ק"ל: א' וחושבנא בעלמא הוא כמ"ש רה"ג דמש"ה יכול לישבע סתם כו' למה לא נא' מיגו בזה.

ע"כ הגהה: \$ והנה לפי פל' הנ"ל מוכן שאין מקום פלל לדברי הרב הנ"ל אף מהיות מפירו הייתי לשעבר את מעלת הרב הנ"ל ורב פחו וחיליה לאורי' וגודל ערכו ושאינ להרחיק דבריו כ"כ.

התבוננתי וראיתי שיש צד מקום לקיים דבריו לפ"ד ר"ש וסיעתו עכ"פ. והוא דבאמת מה שהנה נראה לפענ"ד לכאורה שר"ש וסיעתו לא חידשו כלום לענין ה' דנזקקין כו' כ"א ממילא לשיטתם דא"א מיגו מדבר לדבר אין צריך לאוקמי לפירש"י דאיירי בשטר דוקא.

דהפל שנה. אבל מה שלהתוספות ושאר פוסקים צריך עוד לאוקמי פשהנתבע מדחה ומבקש זמן כו'.

גם לדידיה פן הוא פדלעיל (אות ג'). עתה ראיתי שבאמת יש בו מן הדונק קצת.

נדא פנין שהתוספות נתקשו בזה ה"ד כו' והוצרכו למצוא גוונא רחיקא כגון כו' שהעידו בעצמם שהוא דונק. קשה לייחס זה להר"ש וסיעתו ששתקו ולא דיברו מזה פלל ועוד דלפי הנ"ל הראיה שהביאו מהירושלמי אינו כ"א על גוף הדין דמיגו.

ולא שיהי פלל לה' דנזקקין כו'. והרי הר"ש סיים דמהירושלמי משמע כפירש"י.

וכ"ה בהגהה שבת' מיימוני בשם הר"ב. וכן בפירוש ר"ב הנ"ל אחר שהאריכו בגופא דדינא שא"א מיגו בכה"ג סיימו וכן פירש"י גבי נזקקין כו' ולפי הנ"ל מה שייכי זה לזה.

ונראה שזהו שהביאו להרב הג"ל לפירוש דלהר"ש וסייעתו הך דנזקקין לאו לענין קדימה
ואיחור איתמר ע"ד פי' התוס' ושאר פוסקי' לפירוש"י אלא דין גמור קמ"ל דנזקקין
להתובע תחיל' לזכותו לגמרי בדינו נגד התביע' שיש להנתבע עליו שהוא אינו מודה לו.
והיינו פדמשמע בירוש' דא' את אודית כו' זיל הב לי דמשמע שפסק לו הדין לגמרי.
וס"ל להרב הג"ל דה"ט ישל דבר דכיון שתביעת התובע היא הנדאי שנה הודה לו
ותביעת הנתבע ספק.

אין ספק מוציא מידי נדאי. ומצא לו סמך ע"ז מדברי רש"ל במ"ש ועוד נראה בעיני כו'.
והוליד מזה הרב הג"ל דכיון דחזינו דלהר"ש וסייעתו מהני ה"ט דאין ספק מוציא כו' אף
שהנתבע בא ג"כ בטענת נדאי (רק שנה פופר) ואף היכא שיש מיגו. אף דלא קי"ל
פנותיהו ביהא.

מ"מ פשהנתבע בא בטענת ספק פגון בספד"ד) יש לפסוק פן דגם התוס' ושאר פוסקים
יש לומר דידודו בזה (ויכמו א"י אם פרעתיך כו'). וכ"ש פשאין להנתבע מיגו כו'.
זהו הנראה לי בכוננת הרב הג"ל. אמן על \$ הגהה מצאתי עוד מה שכתב המחבר ז"ל.
לקיים פי' הרב הג"ל ביהא דנזקקין כו'. אבל רק בגונא שאין נ"מ לדינא.

ולא שיהיה שניך כלל לנד"ד. ואפשר שלזה השמיט המחבר בתשובתו וז"ל שם.
התבוננתי. שמה שלכאור' היה נראה לי שר"ש וסייעתו לא חידשו פלום ביהא דנזקקין
כו' כ"א בדיני מיגו (וכדמשמ' מדלא הובא פלום בסי' כ"ד כ"א בסי' ע"ב וע"ה).
יש מקום לומר שעיקר חידושו הוא לענין נזקקין כו' או שעכ"פ בשניה' חידוש (ואולי
הא ביהא תל'א). ובתחיל' אומר שגם ריב"א שבת' מימינו במ"ש לפירוש"י עם היות
שלכאור' הוא ענין א' עם פי' התוס' ורא"ש לפירוש"י.

יותר נראה שז"א (פי' יש ביניהם כמה שינויים ודקדוקים כמו שריב"א הסביר הטעם
דע"כ מייירי בשטר כו' והתוס' ושאר פוסקים. החליטו בסתימות ופשיטות.
וריב"א נד מפירוש"י מפת קוש' דהפוכי כו' והתוס' (בפ' הפרה לא הקשו כלל
ובסנהדרין) תירצו. והעיקר שהתוס' הקשו היכי דמי כו' והוצרכו להעמידו בגונא
רחיקא ודחיקא.

וריב"א לא דיבר בזה (כ"א אח"כ הוסיף כו' דמשמע כעין פי' בפ"ע ועי' ת' מהר"מ שאין
שם דבריו אלה) גם דברי התוס' מצ"ע שהקשה ה"ד אי יש לשמעון עדים מוכנים תוך
ל"י כו' ואם כו' או שביא עדים אחר ל"י כו' לכאורה עדים מאן דכר שמי' והיה להם
לפירוש ג"כ מאי ק' אם אין לו עדים כלל כו').

לכן נרא' דריב"א הי' תופס דלפירוש"י הא דנזקקין תחיל' לתובע ואח"כ כו' היינו השניך
לדיינים לענין עיון וחקירה בטענות ונטיית הדין שנדאי צריך זמן ומתינות (פדתגו הו
מתוגי' כו').

ע"ז אָמַר שְׁתַּחֲוֶיָה גְזֵקִין בְּכ"ז בְּמַה שְׂרָאוּבֵן הֶרְאִישׁוֹן תּוֹבֵעַ מִשְׁמַעוֹן וְגוֹמַר דִּינוֹ בְּזֵה כְּדַאיִתָּא רַס"י וּמוֹצִיאִין כּו' וְאַח"כּ גְּזֵקִין בְּעִיּוֹן כּו' בְּמַה שְׁמַעוֹן תּוֹבֵעַ כּו' וְהִנֵּה לִפ"ז לְכַאוּר' אֵין חִילוּק לְעַנְנֵי זֶה אִם תְּבִיעַת רָאוּבֵן הוּא בְּשֵׁטֶר א"ל.

דְּהֵינּוּ אִם יִזְכֶּה זֶה אוֹ זֶה אֵין ג"מ כָּלֵל שְׂאֵח"כ יַדְעוּ וַיִּפְסְקוּ פְּדִין וְאֵין ג"מ כָּלֵל כ"א בְּקַדִּימָה וְאַיְחּוּר (מֵעֵין שְׂצָרִיף תַּחֲוִיל' לְהַקְדִּים דִּין שְׂבָא לְפָנָיו תַּחֲוִיל' פְּדָאִי רַס"י ט"ו). לְכֹן הִנְצָרָף לְהַטְעִים שַׁע"כ בְּשֵׁטֶר דַּאל"כ יֵשׁ חִילוּק בְּדִין וַיִּפְסִיד כּו' וְלָכֵן ג"כ לֹא ק"ל קוֹשְׁיַת הַתּוֹס' ה"ד כּו'.

דְּלְדִידִיָּה יֵשׁ לוֹמַר שְׂאֵין שְׁמַעוֹן טוֹעֵן כָּלֵל שְׂיָבִיא עֲדִים כּו' וְאֵינוֹ מְדַחֵה כָּלֵל. אֲלֵא דנ"מ לְעַנְנֵי קְדִימַת עִיּוֹן וּמְתִינּוֹת הַדִּין גּוֹפָא שְׁמַצַּד הַדִּינִים עֲצָמָם.

אֲלֵא שִׁמ"מ לֹא נִחָה דַּעְתּוֹ בְּפִי זֶה מִפְּחַס הַקּוֹשְׁיָי הַפּוֹכִי כּו' וְלָכֵן גַּד לְגַמְרֵי מִפִּירַש"י. וְזֵהוּ הַלְשׁוֹן שֶׁכ' בְּקוֹשְׁיָתוֹ דַּאֲרַף בְּשֵׁטֶר אֵין מוֹצִיאִין עַד שְׁגַדַּע טַעֲנוֹת שְׁמַעוֹן וְדִינוֹ לְהִיכֵן נוֹטָה דְּהַפּוֹכִי כּו'.

וְכֹן לְשׁוֹן הָר"ן בְּסִנְהֶדְרִין וְהַקְּשָׁה הַפּוֹכִי כּו' מוּטָב שְׂיַעֲיָנוּ ב"ד בְּתַחֲוִיל' כּו' מִשְׁמַע כְּנ"ל. וְלָכֵן לֹא דִיבֵר כָּלֵל אֹדוֹת אִם בְּשֵׁטֶר כּו' שְׂאֵין ג"מ בְּזֵה פִּיּוֹן שְׁתַּפְּסֵי שִׁנ"מ רַק לְעַנְנֵי קְדִימַת הַעִיּוֹן כּו' וְע"ז הַקְּשָׁה הַפּוֹכִי כּו' וְהַתּוֹס' הָיִי פְּשִׁטָּא לְהוּ דְּגַם רַש"י אֵינוֹ ר"ל רַק לְעַנְנֵי קְדִימָה וְאַיְחּוּר עִיּוֹן הַדִּין.

דְּבָזָה נְדָאִי קֶשֶׁה הַפּוֹכִי כּו' פִּיּוֹן שְׁתַּלּוּי בְּדִינִים עֲצָמָם וְא"צ כָּלֵל לְבּוֹא מִפְּחַס הַהִיא דַּפ' הַמְּקַבֵּל דַּק"י. וְלֹא דְמִי כָּלֵל לְהַהִיא דְּצָרִיף לְהַקְדִּים דִּין שְׂבָא לְפָנָיו תַּחֲוִיל' דְּכָאֵן הָרִי אֲפָשֶׁר שְׂיַצְטָרָף לְחִזּוֹר מִזֵּה לְזֵה וְהַפּוֹכִי כּו'.

א"ו הַנ"מ בְּקַדִּימָה פְּשִׁהֲנַתְּבַע מִבְּקַשׁ זְמַן לְעֲדִים כּו'. וְלָכֵן הִחְלִיטוּ בְּסִתִּימוֹת וּפְשִׁיטוֹת דַּע"כ מִיִּירֵי בְּשֵׁטֶר דַּאל"כ הָרִי מְסַתְּמָא יִשְׁתַּנָּה הַדִּין אַע"כ בְּשֵׁטֶר.

וְר"ל דְּבָזָה מִשְׁפַּחַת לֵה דִּיחּוּי פְּשִׁהֲנַתְּבַע מִבְּקַשׁ זְמַן לְעֲדִים. וְלָכֵן הַקְּשָׁה הִיכִי דְמִי כּו' אִם כּו' עֲדִים כּו' (דְּכֶשֶׁהֲחִלַּט דַּע"כ בְּעֲדִים בְּזֵה הִנְחִלַּט דְּמִיִּירֵי שְׁטוֹעֵן עֲדִים כּו' אֲלֵא דְקֶשֶׁה הִיכִי דְמִי כּו').

וְקוֹשְׁיָי הַפּוֹכִי כּו' אֵינוֹ קֶשֶׁה כ"כ וְכִמּוֹ שְׁתִּירְצוּ עַל זֶה בְּסִנְהֶדְרִין (וּלִפ"ז יֵשׁ לוֹמַר הַתּוֹס' ג"כ ס"ל דְּבִלָּא שְׂטֵר אִם יוֹצִיאֵו תַּחֲוִיל' יִפְסִיד הַמִּיגוֹ אֲלֵא דְלֹא הִנְצָרְכוּ לְפָרֵשׁ כֹּן דְּגַם בְּלֵא"ה א"א כ"א כְּשִׁישׁ ג"מ בְּדִיחּוּי זְמַן שְׁמַצַּד הַנְּתַבֵּעַ וְזֵה לֹא מִשְׁפַּחַת כ"א בְּשֵׁטֶר שְׂצָרִיף עֲדִים כּו' וּמ"מ אֲפָשֶׁר ג"כ שְׁתַּתּוֹס' ס"ל כְּסִבְרַת ר"ת דְּלַעִיל וְא"ש טְפִי דְלָאוּ מִפְּחַס רְאִיִּית רִיב"א אֲתִי עֲלֵה אֲלֵא כְּנ"ל).

וְעַכ"פּ פִּיּוֹן דְּלִפִּי הַנ"ל רִיב"א לֹא אֲסִיק אֲדַעְתָּיָה לְפָרֵשׁ לִפִּי רַש"י לְעַנְנֵי הַדִּיחּוּי דְּנִתְבַּע לְעֲדִי כּו' אֲלֵא לְעַנְנֵי קְדִימָה וְאַיְחּוּר שְׁמַצַּד הַדִּינִים. וְע"ז הוֹכִיחַ שַׁע"כ בְּשֵׁטֶר דַּאל"כ יִפְסִיד כּו'.

אֲפָשֶׁר שַׁע"ז כְּתַב בְּשִׁט"מ שַׁר"ש תַּפְּסֵי פִירַש"י גַּם בְּלֵא שְׂטֵר דַּאֲחֵרִי שְׁהוֹדָה כּו' א"א מִיגוֹ כַּה"ג כּו' ר"ל שְׂבָזָה \$ הָאֲמַת אַרְף אִם אֹדָה שְׁלֵהַר"ש וְסִיעַתּוֹ אֵין פִּי הֵא דְנִזְקִין ע"ד פִּי הַתּוֹס' וְשַׁאֲר פּוֹסְקִים (מִצַּד הַדְּחוּקִי הַנ"ל).

אָבֵל שְׂיִהְיֶה הַפְּנוּנָה ע"ד פס"ד גָּמור וּמְטַעֵמָא דָּאִין סָפֵק מוֹצִיא מִיַּדִּי וְדַאי לֹא נִלְפַע"ד
כָּלֵל חֵדָּא דַּא"כ מַאי לְשׁוֹן נִזְקָקִין לְתוֹבָע תְּחִילָה דְקַא' וְאֵע"פ שְׂפַאָמַת כ' רש"ל דְּהַאי תַּחֵי
לְאוּ דְּוָקָא כו' אֵלָא פְּלוּמ' אוֹתוֹ שְׂתַבְיַעְתּוּ וְדַאי כו'.

זֶהוּ דוֹחֵק גְּדוּל. וּבְפֶרֶט הַר"ש שְׂעֵיָקְרוּ קָאִי אִפִּירֵשׁ"י וְהַרִי רִש"י פֶּתַב נִזְקָקִין לְטַעֵנַת
רְאוּבֵן וּמוֹצִיאִין כו' וְאֵח"כ נִזְקָקִין לְטַעֵנַת שְׂמַעוֹן לְדוֹן כו' הַרִי דְּלֹאוּ לְהַחֲלִיט וּלְהַכְרִיעַ
הַדִּין לְזָכוֹת רְאוּבֵן קָאָמַר כ"א לְעַנְיָן קַדִּימָה בְּלַבַּד.

וְעוֹד דְּבַגְמָרָא אָמְרוּ ג"כ דְּפַעְמִים שְׂנִזְקָקִין לְנִתְבָּע תְּחִילָה ע"כ דְּלְשׁוֹן תְּחִילָה דְּוָקָא הוּא
כְּפֶשׁוּטוֹ. וְעוֹד דָּאֵם אֵיתָא דַּמַּה"ט דָּאִין סָפֵק כו' יֵשׁ לְזָפוֹת רְאוּבֵן לְגַמְרֵי קָשָׁה בְּתַרְתֵּי.

חֵדָּא דַּא"כ קָרָא (יִגֹּשׁ כו') לָמָּה לִי וְעוֹד זִילִי נִכְסֵי דְשְׂמַעוֹן מַאי מְהַנִּי כו'. וְעוֹד דְּכָבֵר
נִתְבָּאָר דָּאִין לְנוּ לְיִיחָס לְהַר"ש סְבָרָא חֵדְשָׁה שְׂלֵא נִמְצָא בְּפוֹסְקִים וְגַם רִש"ל הַרִי מְסִיק
בְּעֵדִים כו' וְכָבֵר נִתְבָּאָר שְׂגַם זֶה צ"ע (וְאוּלַי ט"ס) וּבְסִימְנֵי הַפֶּסֶק כ' בְּשֵׁטֶר (וְכ"ש שְׂלֵא
הַבְּנֵתִי אֵיךְ זִינוּג לַפ"ז הַר"ש עִם הַגְּמָ"ר כו') וּבְדַאי יוֹתֵר נִכּוֹן נִיִּיחָס לְהַר"ש הַסְּבָרָא
שְׂנִמְצָא עַכ"פ בְּכַמָּה פּוֹסְקִים וְכַנ"ל שְׂגַם בְּזֶה לֹא קִיִּי"ל כו' פְּנ"ל וְהָבּוּ דְּלֹא לְהוֹסִיף כו'.

וְעוֹד דְּבַמְרָדְכִי פ' הַמְקַבֵּל בְּשֵׁם מַהֲר"מ שְׂהֵבִיא דְּבָרֵי הַר"ש כ' בּוּזָה"ל דְּלֹא אָמְרֵי מִיָּגוּ
לְהוֹצִיא תְּבִיעְתּוֹ וּלְהַחֲזִיק תְּפִיסָתוֹ אִם לֹא שְׂבָא לִידוֹ בְּתוֹרַת מְשָׁכוֹן עַכ"ל וּמְלַבֵּד שְׂמַלְשׁוֹן
זֶה מְשַׁמַּע יוֹתֵר ע"ד מ"ש הַגְּמָ"ר (שְׂהַרִי לֹא נִזְכָּר מְעַנְיָן וְדַאי וְסָפֵק) וּמַשְׂא"כ לְפִי הַנְּ"ל
עַפ"י הַגְּמָ"ר יֵשׁ לוֹמֵר דְּבַמְשָׁכוֹן הַטַּעֵנָה וְהַמִּיָּגוּ חֲשִׁיבָא כְּדָבָר אֶחָד דְּהַמְשָׁכוֹן מְשׁוֹנְעָבֵד
לְהַמְמוֹן.

וְשׁוּב רְאִיתִי שְׂגַם בַּהַג"א דְּסַנְהֶדְרִין פ"ד הוּבָא דְּבָרֵי הַר"ש בְּאַרְיִכוֹת וְכ"ג כ' פִּינֵן שְׂאִין
טוֹעֵנוּ שְׂבָא לִידוֹ בְּתוֹרַת מְשָׁכוֹן כו' אֲשֶׁר מְזָה מוֹכַח פְּנ"ל. גַּם גּוֹף הַסְּבָרָא דְּמַפְחֵת אִין סָפֵק
מוֹצִיא מִיַּדִּי וְדַאי יִהְיֶה מְסַפִּיק לְהוֹצִיא מִהַמְּוַחֲזָק.

לֹא נִרְאָה כָּלֵל דַּא"כ בְּטוֹעֵן פְּרַעְתִּי דְּנִצְאָמֵן לַכ"ע. נָמִי נִימָא הַרִי הַהִלְוָאָה וְדַאי שְׂהִלְוָה
מוֹדָה.

וְהַפְּרַעוֹן סָפֵק שְׂהַמְלִינָה כּוֹפֵר וְאִין סָפֵק מוֹצִיא מוֹדָאִי. אַע"כ דְּזֶה לֹא מְהַנִּי נֶגֶד מוֹחֲזָק.
(אִפִּי לַר"י וְר"ה פְּתוּבוֹת (י"ב ב') דַּס"ל בְּרִי וְשְׂמָא בְּרִי עֲדִיף אַף נֶגֶד חֲזָקַת מְמוֹן כו'.
כַּש"כ לַפ"מ דְּקִיִּי"ל כְּרַב נִחְמָן כו').

וְא"כ ה"ה כְּשֵׁישׁ מִיָּגוּ דְּפַרְעֵתִי (דְּמִיָּגוּ דְּאוּרְיִי כו'). וּבְאַמַּת צ"ע לָמָּה צְרִיכִי בְּזֶה מִיָּגוּ
דְּפַרְעֵתִי.

דְּלַכְאוּרָה טַעֵנָה זֶה דְּיֵשׁ נִי בְּיָדָהּ כְּנִגְדוֹ הַרִי זֶה כְּמוֹ פְּרַעְתִּי. לֹא מִיָּבְעִי בְּמַעוֹת כְּנִגְדוֹ מַעוֹת
דַּבְכָה"ג הַרִי יְכוֹל לִישְׁבַּע סָתָם אִין לֶה בְּיָדִי כַּמ"ש רַמ"א ס' ע"ב ס'י"ז.

אֵלָא אִפִּי בְּחַפְזָא נֶגֶד מַעוֹת מְשַׁמַּע בְּתוֹסְפָתָא שְׂפָסִי ע"ה ס"ז דְּקַתְנִי אִין לֶה בְּיָדִי אוּ יֵשׁ
לִי בְּיָדָהּ כְּנִגְדוֹ פְּסוּת כו'. דְּהַפְּלֵ שְׁוָה וְטַעֵנָה טוֹבָה מַצ"ע בְּלִי מִיָּגוּ כו'.

וְאוּלַי לְשׁוֹן מִיָּגוּ בְּזֶה שְׂבָפוֹסְקִים לְאוּ \$ חוֹלֵק עַל רִיב"א דְּהִיָּנוּ הָךְ דִּינָא דְּנִזְקָקִין כו'
דְּקַמ"ל דַּא"א מִיָּגוּ בַּכָּה"ג. וּמְמִילָא כְּףֵה הַדִּין דְּמוֹצִיאִין כו' עַכ"ל שְׂמַצְאָתִי.

ומוכן שְׁבִיחַ מִצָּא מְקוֹם קִצָּת רַק לְהָא דְנִזְקָקִין פְּשָׁאִין נ"מ לְדִינָא אָבֵל אִין מְקוֹם פְּלֵל בְּזָה לְנִד"ד פְּמוּבָן. ע"כ הִגָּה: \$ דִּינָא אָלָא פְּלוֹמֵר פְּשָׁם שְׁנָאֵמָן לֹמֵר פְּרַעְתִּי פָּה כּו' דְהַפֵּל שְׁנָה.

ועי' מַעֲיִן זֶה בַקְצָה"ח סָסִי קמ"ו וס"א פ' סק"ג). וְשׁוֹב רְאִיתִי בִס' ג"ת שְׁעַר ז' ח"א אוֹת ג' שְׁעָמֵד בְּזָה וְהִרְאָה לְשַׁעַר מ"ט וְשָׁם לֹא מִצָּאֵתִי מְזָה): לְכֹן נִלְפַע"ד דְעִיקָר טַעְמָא דִּהֲר"ש אִינוּ אָלָא מְשׁוּם דֹא"א מִיגוּ מְדַבֵּר לְדַבֵּר וְשִׁזְהוּ עִיקָר דִּין הִירוּשָׁלַיִם וְכֵד' הִגְמ"ר וְשָׂאָר פּוֹסְקִים שְׁבָשׁ"ף סִי ק"ן פְּדִלְעִיל.

(וּמִמִּילָא פְּשִׁהֲפֵל מְמוֹן לֹא שְׁיִיף זֶה פְּלֵל פִּנ"ל. וְגַם מִמִּילָא לִפ"מ דְלָא קִי"ל הִכִּי אִין לְלִמּוֹד מְזָה פְּלוֹם לְדִינָא כּו').

וּבְהַף דְנִזְקָקִין אִם לֹא נִרְצָה לֹמֵר שְׁמַפְרֵשׁ ג"כ ע"ד פִּי הַתּוֹס' וְשָׂאָר פּוֹסְקִים מִצַּד הַדְּחוּקִים הַנְּ"ל (דֹא"כ הָיִי לִיָּה לְדַבֵּר בְּזָה וְגַם מֵה שְׁיִיכוֹת הִירוּשָׁלַיִם לְזָה). וְכִבֵּר עָלָה ע"ד פְּמָה פִּי אָלָא שְׁאִין לְהֶאָרִיף (*) כִּי יוֹתֵר נִרְאָה לֹמֵר שֶׁהֲר"ש וְסִיעֲתוֹ מְפָרְשִׁים לָהּ לְעִנְיָן קְדִימָה וְאִיחֹר שְׁמַצַּד עִיּוֹן וּמִתִּיבוֹת הַדִּין וְכִדְלַעִיל שְׁכֹן נִרְאָה שְׁתַּפְּסוּ מִפִּירֵש"י רִיב"א וְשָׂאָר פּוֹסְקִים שְׁבָחִי הַר"ן דְסִנְהֶדְרִין.

וְעַתָּה רְאִיתִי סְמָךְ לְזָה מְהָא דֹאִי בִיבְמוֹת (ד' ק' א') מְרִישׁ כִּי הוּוּ אָתוּ גְבָרָא וְאִתְתָּא לְדִינָא שְׁרִינָא תִיגָר' דְגְבָרָא בְּרִישָׁא כּו' וּפִירֵש"י הִיִּיתִי נִזְקָק לְאִישׁ תְּחִיל כּו' וְאֵח"פ כּו' וְכ' עוֹד שָׁם בִּד"ה גְבָרָא וְאִתְתָּא זֶה תּוֹבֵעַ בְּעַל דִּינוֹ וְזוֹ כּו' וְאִין הַדִּין בֵּין שְׁנֵיהֶם.

וְכַתֵּב ע"ז רִיטְב"א פִּי דְאֵלוּ הִנֵּה לְהֵם דִּין זֶה עִם זֶה נִזְקָקִין לְתוֹבֵעַ תְּחִילָה כּו' ע"ש. דְמְזָה מְשַׁמַּע דְהַפֵּל הוּא רַק לְעִנְיָן קְדִימָת עִיּוֹן וְגַמֵּר הַדִּין (מַעֲיִן פְּבוֹד כּו').

פְּעִין הֵתֵם בְּגְבָרָא וְאִתְתָּא. וּלִפ"ז לִק"מ קְוִשְׁתִּי הַתּוֹס' ה"ד כּו' דָּאָף אִם הִנְתַּבַּע לֹא טַעֲיִן פְּלֵל דִּישׁ לֹו עֲדִים וְאִינוּ מְדַחָה פְּלֵל מִצַּדוֹ.

מ"מ מֵה שְׁמַצַּד הַדִּינָיִם כָּל דִּין צָרִיף שְׁיִהוּי זְמַן וּמִתִּיבוֹת. יְלִפִּי מְקָרָא דְכַבֵּעַ דְּבָרִים יִגְשׁ. לְהַקְדִּים דִּין הַתּוֹבֵעַ בְּתַבִּיעֲתוֹ עַל דִּין הַתְּבִיעָה שְׁמַשִּׁיב הַנְּתַבַּע פְּגָגְדוֹ כּו' וּבִאֲוֹן פְּשָׁאִין שׁוּם נ"מ לְדִינָא ע"י הַקְדָּמָה זֹו. וְלְכֹן פְּשָׁזִילִי נְכָסִי כּו'.

וּמְזָה הוֹכִיחַ הַרִיב"א דַע"כ מִיִּירִי בְּשִׁטְר דֹא"כ יִפְסִיד עִי"ז הַמִּיגוּ כּו'. וְע"ז כ' הַר"ש דָּאָף בְּלֹא שִׁטְר אִינוּ מִפְּסִיד פְּלוֹם דֹא"א מִיגוּ בַכָּה"ג כּו'.

וְלְעִנְיָן הַקְוִשְׁתִּי הַפּוֹכִי מִטְרַת' ל"ל אֶפְשָׁר דְּאִינוּ חוֹשֵׁשׁ לְזָה פִּינּוֹן דְּמִקְרָא יְלִפִּי זֶה כּו'. גַּם יִשׁ לֹמֵר שְׁיִשׁ לְזָה שְׁיִיכוֹת עִם עִיקָר שְׁיִטָּה זֹו דֹא"א מִיגוּ מְדַבֵּר לְדַבֵּר.

דְּטַעַם הַפֵּל הוּא דְכִינּוֹן שְׁתַּבִּיעֲתֶם זַע"ז הֵם בְּב' דְּבָרִים מְחוּלָקִים שְׁאִין לְהֵם שְׁיִיכוֹת \$ הִגָּה (*) מִצָּאֵתִי בַמִּק"א שְׁבִיָּאָר מַעֲט בְּזָה. וְז"ל.

אִפ"ל דְלְדִינָה אִין צָרִיף לְמָה שְׁנִדְחָקוּ הַתּוֹס' אָלָא דְהָא דְנִזְקָקִין דִּין גְּמוּר קמ"ל דְהִינּוּ הַף דֹא"א מִיגוּ בְב' דְּבָרִים (וּמִמִּילָא הִינּוּ הַף דְהִירוּשָׁלַיִם). וְיִשׁ לְהַעֲמִיס בְּלִשׁוֹן נִזְקָקִין לְתוֹבֵעַ תְּחִילָה דְהַרִי זֶה פְּעִין נְתִיבַת טַעַם וְהַסְבֵּר.

דכינן דשניהם תובעים זה תובע חפץ זה וזה מודה אלא שתובע חפץ אחר (או ממון) אין מחברים התביעות דרך גיכוי זה עם זה. שנא' דלפ"ד שמעון הרי זה פאין לה בידו פלום כו' ויהיה אינך הממע"ה.

אלא דנין כל תביעה בפ"ע וממילא בתביעת ראובן הרי הודה שמעון. ובתביעת שמעון הרי ראובן הנתבע ושמעון הוא הממע"ה.

אף לפ"ז לא שייך זה לדין המיגו ודברי הגמ"ר ה"ל ויש לומר ג"כ דאם יחברו התביעות הרי זה הכל כדבר א' אז שייך לומר מיגו דהרי זה כבאותו דבר. אבל לפי שמחלקים ודנין כ"א בפ"ע לכן המיגו הרי זה מדבר לדבר כו' ויש להסביר עוד דהוי פמיגו להוציא כו' אי משום דהדבר שהודה שמעון הוא עומד בחזקת ראובן וע"י המיגו פא להוציא מרשות ראובן אליו (וזה שייך אפי' במעות צרורים כו').

או משום שהוא פא להוציא מראובן מה שהוא תובע ממנו פנגד תביעתו כו' (ולפ"ז כשתביעת שניהם הוא מעות אפי' צרורים לא שייך זה דאין צריך להוציא אלא יעמוד בשלו כו' כדלעיל).

וכ"ז אינו שנה דאי מצד שמחלקים התביעות כ"א בפ"ע מאי נ"מ דאי לתובע תחילה ופעמים לנתבע תחילה. אף כשידונו לתביעת הנתבע תחילה הרי בתביעה זו פשהיא בפ"ע הוי הוא הממע"ה כו'.

וכמ"כ אם נאמר בזה מיגו הרי זה מדבר לדבר כו'. גם הקושיא קרא למה לי כו' ומאי מהני זילי נכסי' כו'.

ע"כ מצאתי. § זה לזה חשבי' ליה כב' דינים מחולקים ולכן א"א מיגו מזע"ז.

ומשה"נ אין דנים אותם בב"א כו' והשיכות של הירוש' לפירש"י לשיטה זו (מלבד שיש לומר דמשום דמסתמו' דברי רש"י משמע דגם בלא שטר איירי וע"כ ס"ל דא"א מיגו בכה"ג וזה מוכח מהירושלמי).

יש לומר דנדאי הגם שבירושלמי סתמא אמרי' זיל הב ליה דינר אינו ר"ל דזהו גמר דין לגמרי שהרי לכה"פ יש לזה שבועה על שפנגדו בדבר הקיתונא. דאף אם לא היה בידו הדינר הרי תקינו רבנן שבועת הדין גם על הכופר בכל וטוען להד"מ (כדאי רסי' פ"ז).

א"ו ר"ל זיל הב ליה ואח"כ תדין עמו על הקיתונא (וכדאי בירוש' דשבועות שפכהגמ"ר הב ליה כו' וזיל דון עמיה). וא"כ הרי זה כפירש"י בהך דגזקקין.

ושמע"י מירושלמי זו שאין חוששים לקושית הפוכי מטרתה ל"ל אשר מש"ה נדו הריב"א ושאר פוסקים מפירש"י ונמצא דתרת"י ש"מ. א' לענין דין המיגו שא"א בכה"ג כו'.

והב' שבכה"ג מחלקין הדין לשנים שתחילה גזקקין לפסוק ולגמור הדין דתובע ואח"כ כו'. וע"ז כ' הפוסקים ה"ל שמירושלמי משמע כפירש"י (היינו על דין הב' ה"ל או על שניהם לפ"מ דמשמע מפירש"י דאיירי גם בלי שטר כו' כנ"ל).

והא"ש הא דבהגהה שבת' מיימוני כ"כ בשם הר"ב דמירושלמי משמע כפירש"י. ונהרי הר"ב מוקי הירושלמי בעדים ולא ס"ל כהר"ש וראב"ה כדאי בהגמ"ר.

ולפי ה"ל יש לומר דהוא לא כ"כ אלא לענין הדין הב' ה"ל דנזקקין כו' היינו דמחלקין הדין לשנים. כלפי מש"ש בת' מיימוני שריב"א נד מפירש"י לגמרי מפח הקושיא הפוכי כו' ע"כ כ' בהגהה דמירושלימי משמע כפירש"י ב"הא כו': ועוי"ל (וזה נראה עיקר) דבמה שמשלקין הדין לב' יש ג"כ נ"מ לדינא.

והוא דאם היינו חושבים בכה"ג הפל לטו"ת אחת ופוסקים הדין בב"א. הנה ראוי דאף שזוכה התובע לפי שא"א מיגו בכה"ג (או פגון בשטר).

מ"מ הנה צריך התובע לישיבע שבועת ה'קסת תחילה ואח"כ יטול. ומשא"כ פשחושבים זה לב' תביעות ודינים מחלקין נוטל התובע תחילה ואח"כ ישיבע על תביעת הנתבע.

וזהו פי' נזקקין כו' ולפ"ז א"ש טפי הראיה לזה מהירושלימי שריב"א ז"ל הב ליה ולא הזכיר שישבע תחילה (עם שודאי יש עליו שבועת ה'קסת פנ"ל ופי' זה לקחתי מדברי הש"ג דפ' הפרה.

ע"ש דאע"פ שמוקי לה בשטר דלא ס"ל פפוסקים ה"ל דא"א מיגו בכה"ג. מ"מ לענין הפי' דנזקקין נלפע"ד שפירש ע"ד ה"ל.

דלענין זה ס"ל דחשבי' להו כב' תביעות מחולקים וע"כ נזקקין תחילה לדון ולגמור דינו של התובע. ואח"כ לדון על תביעת הנתבע (שדינו להשיבע ה'קסת להתובע) ומש"ה סינים שם דאם תביעת הנתבע הוא ג"כ מעות דהפל תביעה אחת (הגם שיש שטר ואין לו מיגו) לא יפרע זה בשטר עד שישבע תחילה ע"ש ולפ"ז דברי ההגהה שבמיימוני בשם הר"ב הוא ממש כהש"ג דר"ב מוקי ג"כ בעדים כו' וע"ז כ' לענין זה חשבי' כב' תביעות מחולקות כו'.

ומזה למדתי דכ"ש שיתכן לפרש עד"ז להפוסקים ה"ל ובלי שטר. דמאחר דס"ל דא"א מיגו בכה"ג והיינו משום דחשבי' כב' טו"ת ודינים מחולקים.

יתכן יותר דמה"ט נזקקין תחילה להתובע ונוטל את שלו. ואח"כ לדון על תביעת הנתבע ר"ל דהיינו שישבע התובע כו' ונדבר זה ילפי' מקרא דיגש כו' (והא דאי זילי נכסי' כו' יש לומר דאז פוסקים שישבע התובע תחילה ואולי לא ישבע כו').

ועפ"ז יש לומר עוד דאף לפוסקים אלו אין מחלקי' פלל עיון הדין לשנים. אלא פוסקים הפל בב"א דנוטל ונשבע.

אלא דלענין קיום הפסק אמרי' דנזקקין כו' ר"ל דיטול תחילה כתביעתו ואח"כ ישבע לתביעת הנתבע (וע' ש"ף סי' ע"ב סקפ"ב) ולפ"ז הקושיא הפוכי כו' לא שיהי' פלל: וכל זה שיש לומר בפ' דברי הר"ש וסייעתו.

אבל לדינא ודאי מלבד דלא קיי"ל פנותייהו בעיקר דין המיגו גם בפ' הא דנזקקין ודאי קיי"ל כפי' התוס' ורא"ש ושאר פוסקים לפירש"י דזהו רק לענין שלא לדחות קיום דין התובע (פש"הו בשטר) מתמת שמבקש הנתבע להביא עדים אחר ל' יום כדפסק רמ"א סי' כ"ד אבל בלא זה ודאי אין מחלקין הדין לשנים וכקושית ריב"א ושאר פוסקים שדדו מה"ט מפירש"י לגמרי לפ"מ שתפסו מפירש"י שר"ל דמחלקין כו'.

והתוס' וסייעתם מודו לזה רק שמשקיימים פירש"י ע"ד אחר הנ"ל. וכ"ש במעות פנגד מעות כנד"ד דגם הר"ש וסייעתו מודים כנ"ל.

וכ"ש מה שעלה ע"ד הרב הנ"ל להפסיד עי"ז דין מוחזק מבע"ד שפנגדו דלא יתכן פלל ולית דין ולית דין כו' מפמה טעמים דלעיל. ובאמת פליאה נשגבה בעיני על הרב הנ"ל איך עלה ע"ד פזאת.

הבוא נבוא לעקור כל דיני תפיסה ודיני קים ליה המלא בפוסקים ומעשים בכ"י. ונהרי בכולם נוכל לומר הרי התביעה היא מסופקת.

והתפיסה שתפס ודאי של שפנגדו שהוא ג"כ מודה יצווי הב"ד להחזיר התפיסה שאין ספק מוציא מידי ודאי ושוב לא יקנה מוחזק כו'. ונהרי חילו של הרב הנ"ל עיקרו מדברי היש"ש ונהרי גם הוא כ' פ' כיצד הרגל סוף סי' ה' ונ"ל פגון ראובן שהיה חייב מעות לשמעון שאז מועיל תפיסה לעכב המעות בידו מחמת ספד"ד ממקום אחר ולא אמרי' מתחילה אתה מוכרח לשלם החוב כו' ויכול לומר אותו ממון שיש לי אצלך ממק"א בספד"ד תקח מחמת חובה עכ"ל.

הרי דא"א תחילה נוציא את הודאי כו'. אלא שלענן תפיסה בתטיפה ס"ל שם שהרי זה פגזלו ותחילה נזקקין להחזיר הגזילה כו' וה"ה בשאלה (או פקדון) ס"ל דהוי ג"כ פעין גזילה כו' (ומשא"כ בנד"ד דהוי פהלנאה דניתנו להוציאם פדלעיל).

וגם ע"ז חולק הש"ך בס' ת"כ ע"ש מסי' ק"ט ואילף ונהכי אזלא סוגיא דעלמא ונ"ל הנ"מ בדיני תפיסה סי' כ' בפלוגתא דרבנן מהני תפיסה כו' אפי' בטוען שפא אפי' תופס חפץ אחר כו'. והיננו אפי' בעדים כמ"ש הש"ך בת"כ סי' ק"ל.

וק"ו בן ק"ו בנד"ד נראה דלית דין ולית דין שיאמר שמחזיק להחזיר תחילה ושיפסיד דין מוחזק כו': ומה שהרב הנ"ל בא בטענה מהא דא"י שפא פרעתי. אין האחריות עלינו לתרץ.

דלפ"מ שהחליט דעיקר דין הירושלמי ודברי הר"ש וסייעתו הפל הוא מטעם דהוי ודאי וספק. ונהרי ע"ז ודאי חולקים התוס' וסייעתם ונהכי קיי"ל.

נקשה אמאי מ"ש מהא דא"י שפא פרעתי. (ויותר מזה קשה מהאומר מנה לי בידך וזה אומר פרעתי).

דג"כ הוי ודאי הלנאה וספק פרעון ומ"ש מא"י שפא פרעתי כו') אלא נראה דה"ד דא"י שפא פרעתי שאני דמלבד שההלנאה ודאית גם בפרעון מיירי שהמלוה טוען ברי שלא פרע ובכה"ג דהלנאה ודאית אמרי' דברי ושפא דפרעון ברי עדיף ע' ש"ך סי' ע"ה סקכ"ז: ועתה אבוא לטעם השני שכ' הרב הנ"ל שבנד"ד אין לבע"ד שפנגדו מיגו פלל.

מצד דע"א פשר ונהרבה קרובים יודעין שהפקדון עדיין אצלו. ונהרי זה פמיגו במקום קלא כו'.

הנה מלבד שלפ"מ שנת"ל אין נ"מ פלל מזה לענן ה"ד דנזקקין דאפי' בשטר לא אמרי' הכי אלא לענן פשהלנאה מבקש זמן לעדים כו'. וכ"ש לענן ספד"ד דאין נ"מ פלל אם יש מיגו אם לאו (דהא אף תפיסה בעדים מהני כו').

גם איני יודע מי הוא העד. ולפה"נ פנונתו על מה שבע"ד שפנגדו הודה בעצמו לפני
האיש שנשלח אליו מבע"ד שלו לתבוע ולהתפטר.

נהגם שאז פבר עברו ביניהם עסק הטו"ת של בע"ד שפנגדו יש לבוא ע"ז מפת תשו'
הרא"ש שבטוש"ע סי' קל"ג ס"ג ע"ש. ואם זהו פנונתו נלפע"ד דלא דמי מכמה טעמים.

א' דהא התם סינים ויתרה בו בפני עדים כו' מה שפאן לא היה פן. ב' דהסמ"ע פתב
דמיירי שהיו עדים שנמסר לידו כו' וכאן לא היה זה והגם שהש"ף הקשה ע"ז ע' קצה"ח
שתיגרז.

ג' דהמבי"ט ששבש"ף סק"ו כ' שז"א אלא פשראו עדים אבל לא פשהודה. הגם שהש"ף
גמגם ע"ז בקצה"ח הסכים עם המבי"ט בטוב טעם ע"ש.

נהגם שבס' נ"מ הביא ראיה לש"ף מדברי הנמ"י דב"ב (מ"ה ב'). אבל הרי לכאורה
מדברי הרשב"ם שם משמע כהמבי"ט שהרי פ"י פבר שיימוהו ואינו שנה יותר מהחוב
שאתה חייב כו' והרי הודה.

ונה פשטא דמילתא משא"כ פ"י הנ"י דחוק כמ"ש פלומר כו'. (אף צ"ע דהתם מיירי דא"ל
זה בחשאי כו' אבל גם גוף הראיה של הרא"ש איני מבין לע"ע כלל דהתם טען בתחילה
להד"ם ואם היה מראה אח"כ ואח"ז בב"ד טוען מגיע לו עליו פשיטא דעל טענה ב' מיגו
דלהד"ם הרי זה מיגו למפרע.

ועל טענה הא' לא שייך מיגו כלל. דהכי שייך לומר דליהימני דלהד"ם אחר שהראם
במיגו שלא היה מראה כו'.

משא"כ בנדון דהרא"ש שפל טענתו הפל היה שמגיע לו כו'. אף שעתה בב"ד הרי זה
מיגו למפרע אבל מנלן דלא אמרי' מיגו אז בטענתו בעת שהראה חוץ לב"ד שוב ראיתי
בתנמי' סי' ע"ב סקל"ה משמע שהראה היא מהא דאי חכים משנה ליה ראה ע"ש ומ"מ
איני מבין כ"כ).

ואף גם הש"ף הרי סינים דמש"ש דבהודאת חוב נאמן דבריו פשוטים. (אלא שאיני מבין
זה כ"כ וס' המביט אינו תח"י ואולי היינו משום דבזה א"צ מיגו כו').

והרי בנד"ד הרי זה הודאת חוב. ד' דשם בשו"ע כ' אם ראו כו' קודם שתבעו המערער
כו' וכן בת' הרא"ש כ' בשאלה הראה בלא תביעת בע"ד כו' וגם בתשו' כ' שלא תבעתם
אותו לדין אלא הוא בעצמו כו' פיון שראו כו' קודם שתבעוהו לדין כו'.

משמע דוקא בכה"ג אבל בנד"ד היה פשתבעוהו ע"י השליח הכי היה לו לשקר כו' (ע'
בדברי ר"ת שבמרדכי פ' המקבל (סי' ת"ו) שכ' וכי בשביל שלא רצה לשקר הורע פחו
כו') ואף את"ל שמסברא אין חילוק בזה כ"כ.

לפע"ד גם גוף הדין דהרא"ש איני מבין הסברא. (וכמ"כ הגם דלכאורה הראיה שהביא
מב"ב.

שם הנה ע"י תביעה אבל הרי שם טען להד"מ כו' פנ"ל) וכיון שגוף הדין והראיה אינו מובן כ"כ (ולפע"ד שפאר פוסקים לא ס"ל ה"כ ע' מנוקסות סי' פ"ד). הבו דלא להוסיף על המבואר בו קודם התביעה כו' פנ"ל.

ושוב ראיתי בת' רמ"א סי' פ"ו (דמ"א ע"ד) שכ' ונ"ל פדמוכח בת' הרא"ש דכ' שפראה ע"פ טענת התובע וכשפראהו טען עניו טענתו והיה לו אז המיגו דנאמן עכ"ל ושם מייירי שפראהו חוץ לב"ד הרי פנ"ל.

ועוד שם דלא דמי לתשו' הרא"ש שכ' דאם הראה כו' וכ"ה בגמרא דפ' חז"ה כו' דש"ה שפראה בלא תביעת התובע לדין ודוק שם עכ"ל. וכ"ז אף אם היה בפני ב' עדים פשרים וכ"ש בפני ע"א דבלא"ה היכא שאין צריך לישבע להכחישו מסיק התנמי' בכללי מיגו ספ"ג דליכא למ"ד דלא אמרי' מיגו בכה"ג נגד ע"א.

וחולק על כנה"ג ע"ש. וכן פסק בנ"מ שם סכ"א וע' בשע"מ ס"ה.

וכן במקום קרובים ע' תומי' סי"ח ונ"מ ס"ח. וכ"ש דבנד"ד דכבר נכתבו הטענות דבע"ד שפנגדו מקודם לכן הרבה ושלחם להפשרנים דיש לומר דהרי זה בפני ב"ד.

דכל הטעם בדין הרא"ש היינו שמה שטען חוץ לב"ד פמאן דליתא דמי ד יכול לחזור ולטעון והוא מטעם דאין אדם מגלה טענותיו אלא בפני ב"ד פדאי' בסי' פ'. אבל בכה"ג בפני פשרנים אפי' בלי קנין נראה דלא שייך זה: ומ"ש עוד טעם ג' שהפקדון ידוע לכל ולו ג"כ שאינו של המפקיד כו'.

מה שקורא זה פקדון הוא שם המושאל מבע"ד שלו. והרי בעצמו כתב הבע"ד שנו שפשה זה בטובה לבע"ד שפנגדו.

(וחושב ע"ז רינח כו') והרי זה הלואה דלא שייך פלל לומר שזהו של אחרים. רק שהיה ידוע לבע"ד שפנגדו שהזמ"פ מזה יהיה בעת שיצטרף לסלק להאחרים כו'.

ובתשו' ריב"ש (והרא"ש) שבסי' נ"ח ס"א בהגהה מייירי בחפצים כו'. אמנם הראיה שפביא מהתם בלא"ה לפע"ד היא עזר פנגדו.

דמשמע התם דכל שלא הפקיד בשליחות אותו פלוני. הרי זה כתופס משל המפקיד וע"ז כ' הרא"ש אם יש לו טענה על המפקיד יכול לטעון.

(ומ"ש ע"ז הש"ך צ"ע לכאורה). ומשמע שם דאף אם הגיד לו שהפקדון של פלוני כל שלא היה בשליחות כו' דינא ה"כ (הגם שהדייקים שפרמ"א סתרי אהדדי קצת מרישא לסיפא מ"מ נראה דהעיקר פנ"ל שהפל תלוי בשליחות כו'.

ע' ריב"ש סי' שצ"ג וע' מהרי"ט ח"א סי' ק"ה (דס"ט ע"ד) וקא תימא דהתם (בת' הרא"ש כק"ו) כשהפקיד סתם ולא א"ל שיהם נכסי ראובן שהלשון מוכיח שהיה הדבר נודע כו' וכן (יותר) מבואר שם סי' ע"ב (דנ"א ע"ג) וא"ל דהתם מייירי שהפקיד סתם כו' ולכן א' שאם יש לו שום טענה על המפקיד יכול לטעון דמוכח מהשאלה שהיה נודע כו' עכ"ל.

הרי דאפי' היה נודע לו שהפקיד משל אחרים יכול לתפוס בטענה על המפקיד כל שלא היה בשליחות כו'). וכ"ש בנד"ד שפכר סילק המפקיד להאחרים.

וכ"ש נשאל הנה פאן פקדון תפצים (או מעות צרורים) כ"א עשה בטובה (ומבקש שְׂכָר וְרִנּוּחַ) דלא שייך קלל לומר של אחרים כו' פנ"ל: סימן נ"א הנה יש לחקור ב' תקירות (ותלויים זב"ז). בדיני ממונות היכי שהדין הנה נותן שישלם.

אלא שאין כופין א' אם שפנגדו תפס משלו. אי מפקינן מיניה אם זה אינו רוצה לשלם. והב'.

האיה הנה דן דיני' בכה"ג לאותן שפאו לדון לפניו. אם יגיד לו סתם שצריך לשלם. אלא שאם עכ"ז לא יציית ליה יסלק ידו מלכופו. או שגם בתחילת הפס"ד יגיד לו הפל ר"ל שהדין הוא שצריך לשלם ושאם לא ירצה לא יכפהו כו'.

ולכאורה מסברא הנה נראה שכ"ז תלוי באיכות החיוב. אם החיוב לשלם הוא מדינא לגמרי ככל החיובים.

אלא שמ"מ אין כופין מאיזה טעם מצד אחר (כמו באלו שמתן שְׂכָרוּ בצדו כו'). אז ראוי שיהיה הגדת הפס"ד שחייב סתם בהחלט כו'.

וכמ"כ אם תפס שפנגדו ראוי שאין מוציאין כו'. ומשא"כ אם הוא דאין כופין הוא מצד חולשת פח החיוב שאינו חיוב גמור כו': והנה במציאות דינים כאלו.

שצריך לשים ואין כופין. נמצא בגמרא ופוסקים ענינים וישונות מתחלפים וקרובים זל"ז כמו כל הנה דר"פ הכונס ובכ"ד.

דאמרי' בהו פטור בדיני אדם וחיוב בדיני שמים. ולפעמים אמרו פטור אלא דאם בא לצאת י"ש חייב.

בפ' הגזול בתרא (קי"ח.) ולפעמים א' דמדינא פטור.

ולפנים משה"ד חייב. פ"ב דב"מ (כ"ד:) ולפעמים משמע מצנה כף ואין כופין.

כמו מצנה על היתומים לפרוע חוב אביהן פ"י דכתובות (צ"א:) ע"ש בפירש"י והר"ן. ובתוס' ורא"ש פ' הכותב דפ"ו סע"א.

ולפעמים א' אינו יוצא בדיניו כו' גבי ריבית פ' א"נ (ס"א:) וי"א דמ"מ חייב לצי"ש. ובפ' הנהב (מ"ח).

(כל החוזר אין רוח חכמים נוחה הימנו. ושם (מ"ט).

(דברים יש בהם משום מחוסר אמונה. [וע' שבת (ק"כ).

(החילוק בין מד"ח לי"ש וע' רש"י שם]. ולכאורה הנה נראה דאע"פ שדינים אלו קרובים זל"ז מ"מ מדשינו לשונם משמע שאין דינם שונים ממש.

(אלא שבפוסקים ראיתי שלפה"נ אין מדקדקים לחלק ביניהם): והנה בפ' פטור בד"א וחיוב בד"ש הנאמר גבי גרמא בנזקין. לפה"נ יש ב' פ'.

א' דלענין החיוב לשלם פטור לגמרי וזהו פטור בדיני אדם. ר"ל דיני אדם שייך לענין מעשה אם לשלם או לאו.

וא' דַּפְטוֹר. ומה שְׁחֵיב בְּדִינֵי שָׁמַיִם ר"ל שֵׁישׁ דִּין עוֹנֵשׁ עָלָיו מִן הַשָּׁמַיִם עֲבוּר הַמַּעֲשֵׂה הַעֲבִירָה שְׁעֵשֶׂה וְשֵׁלָא פְּדִין שְׁגָרָם הִיזְק כו'.

וְכֹן מִשְׁמַע בְּהִדְיָא מִפִּירֵשׁ"י בִּפ' הַנְּזָקִין (נ"ג). שֵׁכ' וְז"ל פְּטוֹר בַּד"א לְשֵׁלָם וְחֵיב בַּד"ש פְּרָעָנוֹת כו'.

וְכֹן מִשְׁמַע בְּגִמְרָא דִּפ' הַכּוֹנֵס שָׁם בְּהָא דְּפָרְכִי (נ"ו) גְּבִי הַיּוֹדֵעַ עֲדוֹת כו' אִילִימָא בְּתָרֵי פְּשִׁיט' דְּאוּרִינ' הוּא אִם לֹא יִגִּיד וְנִשְׂא עוֹנוֹ. הָרִי לֹא נִזְכָּר בְּקִרְאָה שׁוּם חֵיב תְּשְׁלוּמִין רַק נְשִׂאת עוֹן כו'.

וּפִי' ב' יֵשׁ לוֹמֵר דְּהַפֵּל קָאֵי לְעַנְיָן הַחֵיב לְשֵׁלָם. וְא' דַּבְּד"א פְּטוֹר מִלְּשֵׁלָם.

וּבַד"ש חֵיב ר"ל לְשֵׁלָם. וְכֹן רְאִיתִי בַּשֵּׁט"מ לִב"ק שִׁפִּי כֹן בְּהִדְיָא בְּשֵׁם הַמְּאִירֵי וְז"ל שָׁם כָּל נְשִׁפְתָּנוּ פָּאן שְׁהוּא חֵיב בַּד"ש פִּירוּשׁוֹ שְׁהוּא חֵיב בְּהַשְׁבּוֹן כו' וְסִיגִים דְּמַפְּאֵן כ' גְּדוּלֵי הַדּוֹרוֹת שְׁכָּל שְׁנַאֲמַר עָלָיו חֵיב בַּד"ש פְּסוּל לְעֲדוֹת עַד שְׁשִׁיבִים וְהַדְּבָרִים נִרְאִין דְּמֵאֲחַר שְׁהוּא חֵיב לְהִשִּׁיב תּוֹרַת גְּזִילָה חֵלָה עָלָיו עַד שְׁשִׁיבִים עַכ"ל (וּלִפ"ז צ"ל דְּהָא דְּפָרְכִי דְּאוּרִינָתָא הוּא אִל"י וְנִשְׂא עוֹנוֹ).

ר"ל דְּכִינּוֹן דְּקָאֵי בַּאֲנ"י מִמִּילָא ע"כ חֵיב לְהִשִּׁיב בַּד"ש. וְעִי' בַּשֵּׁט"מ בְּשֵׁם הַמְּאִירֵי בְּסִמּוּף דְּהִיָּה ס"ד דְּכִינּוֹן דְּקָאֵי בַּאֲל"י חֵיב אַף בַּד"א כו'.

וְלִכְאוּרָה לְהַמְּאִירֵי הַחֵיבִים בֵּין זֶה לְבֵין כָּל הַחֵיבִים גַּם בַּד"א. הוּא רַק לְעַנְיָן כִּפִּי ב"ד אִם אִינוֹ רוּצָה לְצִינִית אֲבָל לְעַנְיָן הַחֵיב הַפֵּל שְׁוָה.

וְנִמְצָא לִפ"ז לְכְאוּרָה פְּלִגְמָתָא רְחוּקָה בְּזֶה דִּלְפִירֵשׁ"י אִין שׁוּם חֵיב לְשֵׁלָם אַף בַּד"ש. וְלְהַמְּאִירֵי יֵשׁ חֵיב גְּמוֹר בַּד"ש עַד שְׁשִׁיבִים גְּזִילָה בְּיָדוֹ עַד שְׁשִׁיבִים.

אֲמָנָם בְּהִיא דִּפ' הַגּוֹזֵל בְּתָרָא (וְכַה"ג) דְּאֲמָרֵי דְּפְטוֹר וּבְבָא לְצִי"ש חֵיבִים. נִרְאָה שְׁהוּא עַנְיָן מְמוּצָע.

דְּנִדְאֵי בַּד"ש יֵשׁ חֵיב לְשֵׁלָם. אֲלָא דַּמ"מ אִין זֶה חֵיב גְּמוֹר וְלֹא דְּמִי לְכָל חֵיבִים בַּד"א.

שְׁהָרֵי מִשְׁמַע שְׁתְּלוּי בְּרִצּוֹנוֹ אִם בָּא לְצִי"ש אִם לָאו כו'. וּלִפ"ז א"ש שִׁינּוּי הַלְּשׁוֹנוֹת בֵּין זֶה לְבֵין הֵנָּה דְּאֲמָרֵינוּ חֵיב בַּד"ש בֵּין לִפִּי רְש"י וּבֵין לִפִּי הַמְּאִירֵי (אֲלָא שְׁהוּא מִהִפּוּף לְהִפּוּף).

דְּלִפִּי רְש"י בְּהֵנָּה דְּאֲמָרֵי דְּחֵיב בַּד"ש. (אֲפִשְׁר) אַף בְּבָא לְצִי"ש אִינוֹ חֵיב לְשֵׁלָם כָּלָל. אֲלָא דְּחֵיב עוֹנֵשׁ בַּד"ש עַל מַעֲשֵׂה שְׁעֵבֵר כו'. וְלְהַמְּאִירֵי לְהִפּוּף דְּהִתָּם הַפֵּל חֵיבִים לְשֵׁלָם כְּדִי לְצִי"ש וְאִינוֹ תְּלוּי בְּבַחֲרִיה וְרִצּוֹן כו'.

לְכֹן א' סִתָּם חֵיב בַּד"ש כו' אַף בְּאֲמָת לּוֹמֵר דְּחֵיב בַּד"ש הוּא רַק לְעַנְיָן הַעוֹנֵשׁ כו' וְלִיפָּא חֵיב תְּשְׁלוּמִין כָּלָל כְּדִמְשַׁמַּע מִפִּירֵשׁ"י הַנֵּ"ל לֹא נִרְאָה כָּלָל דַּא"כ אִין נ"מ מְזִה לְמַעֲשֵׂה כָּלָל. וְהָרִי כָּלִפִּי שְׁמִיָּא גְּלִיָּא אִם לְעוֹנֵשׁ.

וְלִמְאִי אִיכְפֵּל טוֹבָא לְהַשְׁמִיעֵנוּ חֵיב בַּד"ש בְּגִמְרָא וְכָל הַפּוֹסְקִים וְכַדָּא הִנֵּי (ד') אִיכְטְרִיקָא לִיה מֵהַד"ת בַּד"ש נְמִי לֹא כו'. וְעִי' קוּל הַרַמ"ז רִישׁ פְּרִיתוֹת שֵׁכ' דַּמְש"ה לֹא נִשְׁנוּ בְּמִשְׁנֵיּוֹת מִיתוֹת בִּי"ש כִּי הַמְּשַׁפֵּט לְאַלְהִים הוּא וְאִין נ"מ לְמַעֲשֵׂה כו'.

וכן משמע בכמה פוסקים דיש חיוב תשלומין בד"ש ג"כ. וכ"כ הש"ך בפשיטות בהדיא רס"ל ל"ב דאינו יוצא י"ש עד שישלם.

וכן משמע ברמ"א שם במ"ש בשם הר"א"ה ונמ"י בשו"כר עדים (לחבירו) והוא חייב לו באמת פטור אף בד"ש אבל עובר על מדבר שקר כו'. והרי מסתמא יש עונש גם ע"ז (וכן כמה מיני גרמא בנזקין יש שפטורים אף בד"ש הגם שאסורים לכתחיל' (כמ"ש המאירי) ומסתמא יש עונש בי"ש כו').

וכן ממ"ש התוס' (וני"י) הובא ברמ"א שם דדוקא שו"כר עדים אבל באמירה ופיתוי פטור אף בד"ש וכבר הקשה הש"ך ע"ז מגמרא דקדושין (מ"ג.) דלכ"ע חייב בד"ש והתם מיירי באמירה.

והירץ בקצה"ח דהתם רק לענין עונש כדא' שם דינא רבה ודינא זוטא איכא בינייהו ופירש"י עונש גדול ועונש קטן וכאן מיירי מחיוב בתשלומין בד"ש וכההיא דאמרי' פיוצא א"י אם נתחייבתי פטור מד"א וחיוב לשלם בד"ש כו' (עכ"ל הרי מדמה לה בהדיא לכההיא דא"י אם נתחייבתי דהיינו הך דפ' הגוזל בתרא דא' חייב בקבא לצי"ש כו').

ומעין זה תירץ התנאים וכן בתשו' ח"ץ סי' קל"ח (אלא שהם תלו התשלומין בדינא רבה וזוטא. ר"ל דהתם באומר קי"ל כת"ק דרק בדינא זוטא דהיינו רק פגורם לא פהעושה עצמו (אף בד"ש) ומשא"כ פאן בשו"כר דמשלם מד"ש היינו שדינו (בד"ש) פהעושה עצמו וזהו דינא רבה כו' ולכן כ' התנאים שגם בתשו' חו"י סי' קס"ו שכ"ג"כ שהחילוק הוא דכאן בשו"כר דחייב בד"ש הוא בדינא רבה ושם באומר קי"ל בדינא זוטא כו' פיון להנ"ל דר"ל דבדינא רבה היינו פהעושה ומשלם כו').

וכן משמע בכמה פוסקים ושוב ראיתי שלשון הבריי' עצמה בתוספתא פ"ג דשבועות וכן בירושלמי פאן ר"פ הכונס מפנרש בזה"ל אין חייב לשלם מן הדין ואין השמים מוחלין לו עד שישלם.

לכן נראה דע"כ לומר דאף לפירש"י דפ' הנזקין הנ"ל שפי' חייב בד"ש פנרענות כו' מ"מ ר"ל דממילא הוא חייב בד"ש לשלם כדי לתקן ולהסיר העונש (וכדתנן סוף יומא עבירות שבין אדם לחבירו אין יוכ"פ מכפר עד שירצה כו' וברמב"ם פ"ב מה' תשוב' אין התשו' ולא יוכ"פ מכפרין כו').

ובפ"ה מה' חובל ה"ט שהמזיק כו' פינוששלם נתכפר לו וע"ש בלח"מ) (אלא שלפ"ז לכאורה לא יתכן כ"כ תירוץ הפוסקים הנ"ל אליבא דהתוס' דכינון דגם באומר יש דינא זוטא עכ"פ ג"כ ראוי שישלם לתקן כו' ואע"פ דלכמ"ש החו"י שם דינא זוטא היינו רק כמה שהכשיל העדים כו' ע"ש יש לומר דלא שייך עי"ז תשלומין כו').

אף הרי בעצמו נד מזה מפת פירש"י בקדושין שם לכן נראה יותר פשיטת ריטב"א ופ"א דגם באומר פיון דאיכא דינא זוטא עכ"פ משלם בד"ש. או דגם להתוס' צ"ל פתירוץ א' מהגדולים שפנר כחו"י שם דהתם בקדושין דאיירי בשליח אין חילוק בין בשו"כר בין בחנם כו' וכן תירץ הפנ"י בפ' הכונס וכן בקדושין ובאמת גם בתנאים במסקנא ס"ל הכי לדינא ע"ש במ"ש ולולי דמסתפינא כו'.

ומעין זה כתב בס' הפלאה בקדושין. וע"ש נשטמה על הח"ץ הנ"ל וכ' שגם בדינא זוטא כגורם לבד ג"כ ראוי שישלם.

ושבאמת לא נזכר כלל חיוב תשלומין בד"ש (דפ' הכונס) אלא ששמילא אם ירא לנפשו מהעונש צריף לשלם כו' וזהו פנ"ל). ולפ"ז לכאורה יש לומר דליכא פלוגתא כלל בין פירש"י לפי המאירי הנ"ל.

דגם למ"ש המאירי חייב בד"ש פירושו שחייב בהשבון. אוילי היינו ג"כ רק כדי להנצל מהעונש שבי"ש וכדמשמע מלשון התוספתא וירושלמי הנ"ל דאין השמים מוחלין כו'.

אלא דלא משמע פן מלשונו. ובפרט ממ"ש דפסול לעדות ותורת גזילה עליו עד שישביב דמזה נראה יותר דלדידה יש חיוב ממש מד"ש עכ"פ לשלם כו' (לא כדי להנצל מעונש בלבד).

ולענן החילוק בין דינים אלו לבין ההיא דפ' הגוזל בתרא נראה לפ"ז דלהמאירי נדאי הנה דחייב בד"ש חמירי יותר וכנ"ל. אמנם לפירש"י צ"ע דלכאורה יש לומר פנין שגם כאן עיקר הלשון חייב בד"ש היינו שחייב בעונש.

אלא ששמילא יש לו לשלם להנצל כו'. א"כ הרי זה דומה להתם.

וג"כ תלוי ברצונו לצי"ש כו' (וכנ"ל בלשון ס' הפלאה הנ"ל אם ירא כו' אלא שא"כ ק"מ שינוי הלשונות מהכא להתם. לכן יש לומר ג"כ החילוק בתרי אנפי.

א' דכאן גם לפירש"י חמירא טפי. והוא דהתם באומר מנה לי בידה והלה אומר א"י וכן בגונוי דמתני' שם ובדליכא תובע כו' ע"ש וכמ"כ ביה דפ' המפקיד (ל"ז).

(וב"ק ק"ג:) הו דצריף לצי"ש רק על הספק. שפא לנה ממנו או שפא לא פרע כו'.

אבל כאן פנין דבד"ש חייב עונש אגרמא בגזקין הרי נדאי צריף לצי"ש כו' וזהו שינוי הלשונות כו' ויש לומר ג"כ להיפוף. דהתם אע"פ שהו רק ספק.

אבל אם האמת שיש בידו הרי הוא חייב ממש. לכן הגם שבד"א דייגני' הספק לקולא ואומר שאין בידו.

ובב"ד של מעלה אפשר תלוי כפי מה שהו האמת ואם קמי שמיא גליא שיש בידו ה"ה חייב ממש. (אלא שמ"מ פנין שבד"א דייגני' לקולא שוב תלוי ברצונו כו').

אבל כאן הגם שודאי יש עליו עונש. מ"מ חיוב תשלומין אין עליו (בנדאי) אף מד"ש) רק שראוי לשלם להנצל מעונש (כמו תשובה כו') וכלשון הירושלמי אין השמים מוחלין עד כו' הרי התשלומין רק כדי למחול לו על עבר כו'.

משא"כ התם יש ספק חיוב תשלומין ממש אלא שהוא ספק כו' וג"כ א"ש שינוי הלשונות כו': אף עדיין הדבר צריף תלמוד. והו דלכאורה שיהיה חלוק הפס"ד (למעשה) בב"ד של מעלה מב"ד של מטה אין טעם למה.

דגם ב"ד של מעלה דנין ע"פ התורה (הנגלית) כדפירש"י גבי קא מיפלגי במתיבתא דרקיע דפ' הפועלים (פ"ו.) (דהקב"ה א' טהור ופירש"י לפמ"ש בתורה).

והתורה אחת היא. (ואף את"ל ש"יכול להיות שינוי בין תורה של מעלה לתורה שלנו אין נ"מ למעשה דהא אמרי' בפ' ה'ה' (נ"ט): אין משגיחין בב"ק דלא בשמים היא).

וא"כ פי' המאירי דחייב בד"ש היינו לשלם צ"ע לכאורה דמשמע שיש חילוק בדין ממש בין ד"א לד"ש. ולפי הנ"ל זה לא יתכן (גם א"כ אין לנו להשגיח בד"ש פי' לא בשמים היא פנ"ל).

ונראה דצ"ל דלפ"מ דמשמע דס"ל שיש חיוב ממש לשלם. היינו שגם בב"ד של מטה דינו כ'.

אלא החילוק ש בין זה לבין כל החייבים ע"פ ב"ד. אינו אלא לענין כפי' דלפי שאין ב"ד נזקקין לכופו.

זה נקרא פטור בד"א. ולפי שמ"מ עליה דידיה מצ"ע רמ"א חייבא לשלם זה נקרא חייב בד"ש.

(וא"כ נראה דלדידיה צריכים הב"ד לומר לו סתם חייב אתה כו' דעכ"פ צריכים להורות לו הדין כו' נהרי כ' הדין ממש ומה שלא יכפוהו למה להם לפרש לו שרק להם שייך ליצע זה. משא"כ אלו היה סברא לומר שהדין משתנה מב"ד של מעלה לב"ד של מטה היה נראה דצריכים לפרש ולהורות לו כן דאנו אין לנו לחייבו אלא שבד"ש כו').

ולפירוש"י דחייב בד"ש היינו פורענות על מעשה שעבר. זה יתכן פי' המשפט לאלהים כו'.

ומה שמחמת זה ממילא יש עליו חיוב לשלם כדי לתקן כו'. בזה ג"כ נראה דאין חילוק בין ב"ד של מעלה לב"ד של מטה.

דגם בב"ד שמ"ט יש להורות כן (אלא שמ"מ נראה דצריף לפרש לו שאינו חיוב ממש רק כדי להנצל מעונש ב"ש כו'). ובהג"ה דאמרי' חייב ב"א לצי"ש.

אף אם לא נזכר זה בגמרא כ"א בהנה"ד המפקיד (ל"ז.) ופ' הגוזל בתרא (ק"ח).

(דאירי גבי ספיקות כו'. מ"מ לא נראה לומר שיהיה חילוק בזה בין ב"ד של מעלה לב"ד שמ"ט מצד דקמי שמיא גליא הספק כו' כדלעיל.

שהרי בפ' הגוזל שם לפ"מ דמוקי מתני' (אליבא דרב הונא ור"י) ב"א לצי"ש. עכ"ז בסיפא באומר א"י אם גזלתיה כו' פטור וע"כ היינו אפי' ב"א לצי"ש.

וכמ"ש הרא"ש וטוש"ע סי' ע"ה ס"ו. וכן יש עוד כמה גונוי בסוגיא דפ' המפקיד שם דפטור אפי' ב"א לצי"ש כדאי' בפוסקים שם וטוש"ע סי' ע"ו וסי' ש' וס"ה (וע' גי"ת ש' ל"ט ח"ב ס"ג וח"ג ס"ב).

נהרי בכולם שייך הסברא שמיא קמי שמיא גליא שהאמת שהוא חייב. וכמ"כ כמה מיני ספיקות נמצא בגמרא ופוסקים שדינם לקולא לנתבע.

ולא שמענו שיהיה חייב ב"א לצי"ש. וע' תנמי' בקת"כ סי' כ"ב (דל"ח ע"א) דגם גבי דיני קים לי' כ' דלא שמענו שיהיה ראוי לצי"ש כו' ובכנה"ג בדיני קי"ל אות י"ב חקר

בְּזֶה וּבְתַחֲזִילָה רְצָה לְלַמּוֹד מֵהַף דְּהַגּוּזֵל בְּתָרָא דְחֵיב וְאַח"כּ פְּתַב דְּאֲדַרְבֵּה מִשָּׁם מוֹכַח דְּפִטוֹר (מְסִיפָא דְמַתְנִי הַנ"ל).

וּמְפַקְפֵק שְׁמָא גַבֵּי קִים לִי טַעֲנַת הַתּוֹבֵעַ דְּהוּי פְּרֻבָּא דְרַבְּנִינָא חֲשִׁיבָא בְּרִי וְטַעֲנַת קִים לִי דְנִתְבַּע הַרִי זֶה פְּמִיעוּט פּוֹסְקִים כּו' וְהַרִי זֶה פְּבָרִי וְשְׁמָא דִּפ' הַגּוּזֵל דְחֵיב בְּבָא לְצִי"ש וּמ"מ מְסִיק פּוֹק חֲזִי כּו' שְׁלֵא רְאִינוּ בְּפּוֹסְקִים לְחֵיב לְצִי"ש.

וְכֵן גַּם בְּדִינֵי או"ה שְׁיֵשׁ כַּמָּה סְפִיקוֹת דְנִקְטִי לְקוֹלָא כְּמוֹ בְּדִיאִכָּא חֲזַקת הַיִּתֵר אוֹ רֻבָּא לְקוֹלָא וְסַפֵּק דְרַבְּנָן וְס"ס בְּדִאוֹרְיִיתָא. וְנִרְאֶה דְלֹא מְצִינוּ שְׁמ"מ יְהִיָּה חֵיב לְצִי"ש דְיִלְמָא קַמִּי שְׁמִיָּא גְלִיָּא שְׁהוּא אִיסוֹר בְּאַמַּת.

וְאַנְקוּט חֲדָא דְקִי"ל יַבֵּשׁ בְּיַבֵּשׁ חַד בְּתַרִי בְטַל. וְלוֹרוּה"פ מוֹתֵר לְאָדָם א' לְאָכְלָן פְּוֹלָם (בּוּזָא"ז) אֵלָא שְׁלַכְתְּחִילָה פְּסַק רַמ"א בִּיּו"ד ס' ק"ט לְנִהוּג כְּמֵאן דְאַסֵּר לְאָדָם א'.

וְכ' דִּישׁ מִחֲמִירִים לְהַשְׁלִיךְ א' כּו' וְאִינוּ אֵלָא חוּמְרָא בְּעֵלְמָא. וּמְפַלֵּל דְאִי מְשַׁלִּיךְ א' עַכ"פ אִין מְקוּם לְהַחֲמִיר כָּלֵל דְלכ"ע שְׁרִי וְאַמְאִי לֹא נֶאֱמַר דְמ"מ יֵשׁ לְצִי"ש שְׁמָא הָאֲמַת שְׁזָה שְׁאוּכַל הוּא חֲתִיכַת גְּבִילָה מִמֶּשׁ.

וְכ"ש לְהַמְתִּירִים לְאָדָם א' לְאָכְלָן פְּוֹלָם בּוּזָא"ז שְׁאוּכַל הָאִיסוֹר בְּנֻדָּאִי וְלִדְעַת הָרָא"ש וְטוֹר מוֹתֵר לְאָכְלָן פְּוֹלָם בְּב"א (וְכַוֵּן תִּיָּהוּ פְּסַק רַמ"א בְּהַפ"מ שָׁם ס"י). וְלָמָּה לֹא בְעִי לְצִי"ש בְּכ"ז.

אֵע"כּ שְׁפִינּוֹן שְׁהוּא מוֹתֵר ע"פ הַתּוֹרָה דְכָתִיב אַחֲרֵי רַבִּים כּו' הוּא הַיִּתֵר גְּמוּר גַּם כְּלָפִי שְׁמִיָּא. (וְלִכֵּן ס"ל לְהָרָא"ש דְהָאִיסוֹר חֲזַר לְהִיּוֹת הַיִּתֵר מַגּוּזָה"כ אַחֲרֵי רַבִּים כּו' אֵלָא דְלִהְרַשְׁב"א מ"מ רַבְּנָן אָסְרוּ לְאָכְלָם בְּב"א כ"א בּוּזָא"ז דְבִשְׁעָה שְׁאוּכַל כ"א נוֹכַח לֹאמַר שְׁזָה הַיִּתֵר כּו' וְאִז אִפִּי אִם בְּאַמַּת זֶהוּ הָאִיסוֹר אִין לְחוּשׁ דְרַחֲמָנָא שְׁרִיָּא כּו' וְלִכֵּן גַּם שְׁאוּכַל פְּוֹלָם בּוּזָא"ז וְהַרִי אוֹכַל וְדָאִי גַם הָאִיסוֹר שְׁרִי).

וְכַמ"כ בְּכָל הַסְפִיקוֹת שַׁע"פ הַתּוֹרָה קִי"ל לְהַקְלֵל אִין חֲשֵׁשׁ כָּלֵל כַּמָּה שְׁפַלְפִי שְׁמִיָּא גְלִיָּא דְמ"מ פִּינּוֹן שְׁלָנוּ הוּא סְפֵק הַרִי הַתִּירָה הַתּוֹרָה גַּם כְּלָפִי שְׁמִיָּא שְׁרִיָּא לְגַמְרִי. וּבִיּוֹתֵר מְבֻנָּאָר זֶה מֵהֵיא דִּפ' הַפּוֹעֲלִים הַנ"ל דְּפִלִּיגִי בְּמַתִּיבַת דְרַקִיעַ בְּסַפֵּק אִם בִּהְרַת קְדָמָה כּו' וְהַקְב"ה אוֹמֵר טְהוֹר.

וְאִיף שְׁיִינְדְּפִלוּגְתָּא זֹו לְמַעְלָה הַרִי קַמִּי שְׁמִיָּא גְלִיָּא הַסְפֵּק. אֵלָא ע"כּ דָּאָם ע"פ מ"ש בְּתוֹרָה רְאוּי לְהִיּוֹת לְדוֹן הַסְפֵּק לְקוֹלָא.

אִף אִם בְּאַמַּת הַמְצִיאוֹת הוּא לְהִיפּוּף טְהוֹר גַּם בְּב"ד שֶׁל מַעְלָה כּו'. (חֲסֵר הַרְבֵּה.

וְאִין זֶה רַק הַתְּחִלָּה. מִמָּה שְׁהִיָּה לוֹ לְבָאָר בְּעוֹמָק בִּינְתוֹ.

עַכ"ז אִיכָּא לְמִשְׁמַע וְלְעוֹרֵר הָעֵינָן מִזֶּה): סִימָן ג"ב עוֹבְדָא שְׁאִירַע לְהַמְחַבֵּר בְּיַלְדוּתוֹ: וְזֶהוּ גּוּפָא דְעוֹבְדָא בְּקִצְרָה: חוֹתְנוֹ ו"ל הַיְנִיחַ יוֹרְשֵׁיו רַק בְּנוֹת בְּאוֹתוֹ הָעִיר. וְאַחַת נְשׂוּאָא בְּעִיר בְּלִינִיץ לר' צְבִי.

ונשאר בעזבון בית חומה ובתוכה פאבריק מטליתים עם פלי מלאכה וטליתים בעין ומזמן וחובות בשטרות ובע"פ על יהודים ואינם יהודים. וכתב זכות מהשאר שבלעדם אין רשאי שום אדם להחזיק פאבריק בכל עזירות היושבים תחתיו.

ואחר פטירת חותנו קיבלו עליהם את הרב ר"פ משקלאב ור' שלמה פריידעש ור' יחזקאל מדרני' לפשרנים. ופשוו שיהיה הרה"ג המהסר ו"ל המתעסק בכל העזבון משפך תצי שנה וקבעו לו שכר ע"ז.

ובעת ישיבת הפשרנים גלה הבע"כ מגיסו ר' צבי מפליניץ שרצונו למכור חלקו לגיסו המהסר והשיב שרצונו לקנות. רק שעפבו הפשרנים שלא למכור עדיין.

אח"כ קם אחד מהפשרנים ר"י הנ"ל וביקש גמ"ח מהמהסר ו"ל ובפיו דבר את רעהו ובקרבו ישים ארבו ונסע לבליניץ והשתדל בתחבולות שונות ושקרים איך שאין ברצון ויכולת גיסו המהסר לקנות חלקו והקטין שווי הפאבריק פי נהרס העסק מסבות מלקמות צרפתיים.

ודבר על לב גיסתו שטובתה בזה שימכור בעלה חלקו כי נגד זה יתן לה ת"כ ע"ס ת"ק ר"כ ועשתה שטר מתנה לבעלה והוא מכר לו בק"ס כל חלקו בעזבון היינו ב"ח שבתוכה הפאבריק וכל פלי המלאכה עם כל הקאנטראקטין וכתב הזכות שיש להם מהשאר שבלעדם אין רשאי שום אדם להחזיק פאבריק בכל גבולו.

ומזמן וחובות בשטרות ובע"פ מיהודים ואינו יהודים הפל מכר בק"ס פמבואר בקשר שלו. וכשנתנדע הדבר והרמאות להני תרי גיסי צעקו חמס כי פישש לפניו שגיסו הגיד לו שרצונו לקנות ממנו.

וקיבלו הדיינים בזבל"א וזבל"א ושליש. זהו תוכן הענין בקצרה: ואלו דברי המהסר ו"ל מ"ש לצדד זכותו לדודו הרב הנאון הגדול שר וגדול בישראל מוהר"ר הושע צייטליש.

ו"ל: ה' ישפות שלום וחסים עד העולם לאוהבי שמו. לאדוני דודי זקני ידידי הרב הנאון הגדול המפורסם שר וגדול בישראל ע"ה פ"ה גדול מרבן שמו מו"ה הושע נ"י: אהד"ש פמשפט לאוהבי שמו.

באתי גם אנכי אחר בקשת הבורר שלי. לחלות פ"ק לבקש חסדו וטובו למחול לעיני בעניי כפי הצעת הטענות.

ולכד מה שפנגדו בדה טענות שקרים והעמיד עדים שקרים. רק שהפל נתגלה.

ולא הצעתי להטריח פ"ק בזה כי אין נ"מ בזה. אך גם על טענות שלי ומה שהוא אמת? תהפך הבורר שכנגדי למצוא לו זכות.

ע"ז אני מחלה פ"ק יבא נא דברי קדשו על כל נעלם הנמצא בענין זה: הנה הנראה בעיני פשוט שיש לבטל כל עיקר הק"ס מעיקר'. והגם שנכתב בכל תוקף ועוז כפי הנוסח הנהוג עפ"י תיקון סופרים.

אך נמצא כתוב בו בפירוש שהק"ס הזה על הפל היינו על הפאבריק גם על מזמן וחובות על יהודי' ואינם יהודים בשטר ובע"פ שיהיה בתוך העזבון. א"כ יש לדון לקני את כו'.

ולפמ"ש רמ"א בסי' ר"ג יש בזה ג' דעות ולא הכריע ואין להוציא מיד המוחזק. וע"ז השיב הבורר שפנגדי שפבר הכריע הסמ"ע שם שדעת הרמ"א פדיעה ג' דקנה מחצה וכמ"ש בסי' ר"ט ס"ד בהגהה ולענ"ד אשתמיטת' ליה תשו' רמ"א סי' מ"ח ד"ה השאלה הג' וז"ל פשצה מתנותיו בב"א הני פקני את כו' דלא קני כו' ואף שכתב בלשון ספק הרואה נראה דברירא ליה האי מילתא אלא דנהג פבוד בהב"י.

דאלת"ה אף השיג עליו. ולענין קושני' הסמ"ע דבקני את כו' שפסק, דקנה מחצה וכ' דדעת המרדכי לפסוק דלא פרי"ן מסוגיא דקדושין נ"א.

והביא דברי הריטב"א שם. לא ידעתי אף לא שית לבו לדברי הר"ן שם.

ולדבריו דברי המרדכי אתיין פהלקתא. גם צ"ע דלענ"ד דברי הריטב"א הונזרו בראש ולמה הביא ממרחק לחמו.

ותי' הרא"ש וריטב"א צ"ע בגמרא שם דכינון דרבא מוכרח לתרץ דאמר פולקם וא' מב' אחיות. א"כ לא יקשה לאב"י.

ומחננתא כתי' הר"ן. וא"כ בנ"ד לדעה זו פל הקנין בטל.

גם לפי מה שעיינתי בתשו' מהרי"ט ח"ב סי' נ"ב השייף לח"מ וגם לפמ"ש בתומים סי' ס"ו אות ו' (פי בנד"ז ג"כ המוכר מקפיד למכור זבל"ז) ועי' תשו' ר"י באסן סי' צ"א דנראה בהדיא דס"ל בפשיטות דהיא דשייף קפידא לא קנה פלל פגרסת הר"ן.

(ואין להקשות מסי' נ"ד דמשמע דקנה מחצה עכ"פ דהתם לא שייף קפידא ע"ש) וגם לפמ"ש בא"ה סי' מ"א באחרונים בשם הר"ן והג"מ בפ' מ"ש. מדברי פולקם נראה דבנד"ז אף לפי מה דקיי"ל פרי"ן בקני את כו' דקני מחצה בנד"ז לא קני פלל: עוד טען הבורר שפנגדי דאף שנתבטל גוף הק"ס.

עכ"ז הרי השטר קיים שמבואר ענין המכירה די בזה לבד ונסתייע ממ"ש סי' קצ"א שטרי דידן שטרי קנין הם. גם טען שמבואר בנוסח שטר הק"ס פתבו וחתמו בכל לשון של זכות ויפוי פח היו"מ עפ"י תחז"ל א"כ מסתמא הקנה לו עפ"י אופן המועיל עפ"י ד"ת.

אבל ז"א. שפפירוש משמעות שטר זה שהפל הוא לראיה שהק"ס נעשה כד"ת עפ"י אופן היו"מ.

ומאחר שחזינון שהק"ס לא נעשה כד"ת לא מהני ג"כ השטר וסיוע לזה מתשו' מהר"מ לופלין סי' ק"ח. ולבד זה מחול לעיין בתשו' הר"ש בן התשב"ץ סי' רמ"ג שם כת' בשאלה בנוסח השטר באמצע לשון חיוב ממש עכ"ז פסק שהוא בטל ע"ש.

וגם בנ"ד בתחילה ובסוף נזכר לשון מכירה וקנין. גם יש להוכיח משם דלשון פתבו וחתמו בכל לשון של זכות ויפ"כ לא הני פמו לשון חיוב דלא ככנה"ג בשם מ"צ בהג' הטור אות ל"ה שהרי גם שם היה כ' לשון זה.

וכ"כ בהדיא בתשו' ר' יחיאל באסן סי' נ"ד. לענין דלא חשיב פמו אגב קרקע.

דלא ככנה"ג סי' ס"ו. וכן יש להוכיח ג"כ משם לענין חיוב.

וּלְעֵינֵינוּ קָנִי לָךְ אִיהוּ וְכָל שְׁעֵבוּדֶיךָ. דְּבַכ"ז לִפ"ד הַכְּנֵה"ג מְהֵנִי לְשׁוֹן פְּתָבוּ וְחִתְמוּ בְּכָל לְשׁוֹן זְכוּת וִיפ"כ.

וּבִתְשׁוּ' הַנָּ"ל מוֹכַח בְּהִדְיָא דְלֹא מְהֵנִי לְכָל הַדְּבָרִים. ע"ש בִּתְשׁוּ'.

וּמֵאַחַר שֶׁהַכְּנֵה"ג לֹא הִבִּיא אוֹתָם וְלֹא זָכְרָם. נִרְאֶה וְשֵׁלֵא רְאָה אוֹתָם.

וְאֵלּוּ רְאָה הַגּוֹי הַזֶּה פִּדְיוֹעַ הַפְּלֵל וְעַכ"פ מִיַּד פְּלוּגְתָּא לֹא נִפְיָק וּבִפְרֵט שְׁהֵם הֶרְבִּים: עוֹד לְבַטֵּל הַמְּכִירָה מִדִּין מְצָרְנוֹת. טָעַן הַבּוֹרֵר שְׁפָנְגְּדִי דְבִמְטִלְטֵלִין אֵין בְּהֵן דְּד"מ וְשׁוֹתְפִי כַּמ"ש הַשֵּׁ"ךְ דְּלֹא פְרָמ"א.

אַבְל בַּס' עֲטָרַת צְבִי דְחָה דְבָרֵי הַשֵּׁ"ךְ וְכַת' שְׁהַמְנִיג פְּרָמ"א. וְסִיּוּעַ מִתְּשׁוּבַת מ"ב סְסִי' כ"ז.

וּמִשְׁאַרֵי אַחֲרוֹנִים נוֹסֵף ע"ז דְּכַח זְכוּת שְׁיֵשׁ לָנוּ מִשׁוּר הָעִיר שְׁאֵין רְשׁוּת לְאַחַר לַעֲשׂוֹת פֶּאֶרְרִיק. זֶה חֲשִׁיב שְׁפִיר קַרְקַע לְעֵינֵינוּ זֶה.

וְע"ז הַשֵּׁיב הַבּוֹרֵר שְׁפָנְגְּדִי שְׁזְכוּת זֶה דּוֹמָה לְעֵינֵינוּ הַחֲזָקוֹת. וְכַבֵּר אָסֵף הַשֵּׁ"ךְ מִחֲנִינָה פּוֹסְקִים דְּאֵין בְּחֲזָקוֹת דְּד"מ.

אַבְל מִשְׁמַע מִתְּשׁוּ' אַחֲרוֹנִים דְּמִטְעַם שְׁכִירוֹת אֲתִי עֲלֵה. דְּשְׁכִירוֹת אֵין בּוֹ דְּד"מ (וְאֶפְשָׁר אַף בְּשְׁכִירוֹת עוֹלָם) אֲמַנָּם הַזְּכוּת שְׁלָנוּ דְּמִי לְמְכִירָה חֲלוּטָה עוֹלָמִית.

וְכ"ה בְּהִדְיָא בִּתְשׁוּ' הַרְמ"ע סִי' פ"ז שְׁגַם הִיא מִהַפּוֹסְקִים שְׁהִבִּיא הַשֵּׁ"ךְ בַּס' ת"כ וְשֵׁלּוּ דְּבַחֲזָקוֹת לִית בְּהוּ דְּד"מ. וְיִלְמּוּד סְתוּם מִהַמְּפָרֵשׁ.

וּבִתְשׁוּ' דְּרָכֵי נוֹעַם חֶלֶק ח"מ סִי' י"א כ' בְּשֵׁם מְהֵרִיב"ל סִי' ע"א ח"ב בְּעֵינֵינוּ הַחֲזָקוֹת נִסְתַּפְּקוּ אִם יֵשׁ לָהֶם דִּין קַרְקַע לְעֵינֵינוּ אוֹרִי מְמוּנָא בְּחֲזָקַת מ"ק. אוֹ דִּין מְטִלְטֵלִים וְהֵן בְּחֲזָקַת מִי שְׁיִשְׁנֵן בְּיָדוֹ וְכ' דְּמִסְפֵּק לֹא מְפָקִינוּ מֵהֵאֵי דְּאִיתֵי' הַשְּׁתָּא וְכַנ"ד נִרְאֶה דְּבִין חֲזָקַת מ"ק וְבִין חֲזָקַת מִי שְׁיִשְׁנֵן בְּיָדוֹ הוּא לִי וְלִגִּיסִי: עוֹד טָעַן הַבּוֹרֵר שְׁפָנְגְּדִי לְבַטֵּל דְּד"מ מִצַּד שְׁהַמְכִירָה הִיָּתָה בְּבִלְיִנִּיטָז וְהָיָה כְּמוֹ בֶּן הַמְּצָר בְּמִדְיָנָה אַחֲרָת.

וְכַמ"ש בְּבַד"ה. וְהֵנָּה רְאִיתִי בַת' הַרְשָׁב"ש סִי' ס"ח שְׁכ' דְּרָךְ אַגַּב דְּאַף אִם לֹא הִנֵּה הַמְּצָרָן בְּאוֹתוֹ עִיר יֵשׁ דְּד"מ ע"ש.

(וְצ"ל אוֹ שְׁהִיָּה בְּמָקוֹם קְרוֹב וּמְחַלֵּק בֵּין מְדִינָה אַחֲרָת לְמָקוֹם קְרוֹב. אוֹ מִשׁוּם דְּהִנֵּה חֲשֵׁשׁ עֲרָמָה שְׁלֵא יִנּוּדַע לְמְצָרָן ע"ש) וְבַס' מ"ח מֵהַפְּר"ח (דל"ח) פְּתַב בְּשֵׁם הַרְלַב"ח דְּאִם הַמְּצָרָן בְּמִדְיָנָה וְהַמּוֹכֵר וְהַלּוֹקֵחַ לֹא הָיוּ בְּמִדְיָנָה אִיכָּא פְּלוּגְתָּא דְּרַבְּנוֹתָא.

וְעוֹד דְּבַכְה"ג שְׁהַלּוֹקֵחַ הוּא מְעִירָנוּ וְיָדַע שְׁרָצוֹנֵי לְקַנּוּת וְהוּא נִסְעַע עַל דַּעַת לְקַנּוּת וְלֹא הוֹדִיעַ לִי קוֹדֵם נְסִיעַתוֹ בְּזֶה לֹא אֵינִירִי הַב"י בְּבַד"ה. וְרְאִיתִי בַב"ח אוֹת נ' שְׁמַחֲלֵק לְדַעַת הַרְמַב"ם בֵּין שׁוֹהָה זְמַן מְרֻבָּה וְהִנֵּה בְּמִדְיָנָה אַחֲרָת.

לְפִי דְּבַהֲנִי פֶּאֶן וְשָׁהָה כּו' אֶפְשָׁר לִיָּה לְלוֹקֵחַ לְהוֹדִיעַ לְמְצָרָן כּו' מִשָּׂא"כ כְּשִׁהָה בְּמִדְיָנָה אַחֲרָת וְיִצְרָךְ לְהוֹצִיא הוֹצָאוֹת כּו'. א"כ נִרְאֶה פְּשׁוּט דְּאִם הַלּוֹקֵחַ וְהַמְּצָרָן בְּמִדְיָנָה אַחֲת רַק שְׁנִסְעַע אֵל הַמּוֹכֵר שְׁהוּא בְּמִדְיָנָה אַחֲרָת.

אף שלא הִיָּה יודע בְּבִירוֹר שְׂרָצוֹן הַמְצָרָן לַקְּנוֹת עכ"ז הִיָּה אֶפְשָׁר לוֹ לִשְׂאוֹל אֶת פִּיּוֹ בְּלִמְתֵי הוֹצָאוֹת. וכ"ש שְׂיָדַע הַלּוֹקֵחַ בְּבִירוֹר שְׂרָצוֹנֵי לַקְּנוֹת גַּם הַבִּי לֹא אֵינְרִי בַּכֹּה"ג דָּאלוֹ הִיָּה מוֹדִיעַ לִי אֲזַ וְנִדְאֵי הֵיִיתִי נוֹסֵעַ לְשֵׁם לַקְּנוֹת וְלֹא הִיָּה פְּסִידָא לְמוֹכֵר כִּלְל וּבִתְשׁוֹ רַשְׁב"ש הַגָּ"ל ס' פ"ט מְשַׁמֵּעַ דָּאֵף דָּאֵם אֲמַר הַמְצָרָן לְמוֹכֵר זֵיל מְכוֹר צָרִיף קִנְיָן.

רק לְפִי שְׂשֵׁם הִיָּה הַמַּעֲשֶׂה שְׂעֲשֶׂהוּ שְׁלִיחַ לְמַפְנֵי גַם חֲלָקוֹ לְזוֹאת אִם הִיָּה קוֹדֵם הַמְכִירָה מְהֵנִי וְכו'. וּבִתְשׁוֹ גִּינַת וְנִרְדִים כִּלְל ו' ס' ו' ז פָּתַב בְּהִדְיָא דָּאֵף אִם הַמוֹכֵר נִמְלָף צָרִיף קִנְיָן אִם לֹא שְׂבָאוֹ שְׁנִיָּהֶם וְסִפְרוֹ לְמַצְרָן שְׁלּוֹקֵחַ זֶה רוֹצֵה לַקְּנוֹת בְּסוֹף זֶה דְּוֹקָא וְנִיפְרִים דְּבִרֵי אֲמַת וְהָאֵרִיף לְהוֹכִיחַ כֵּן וּפִי גַם דַּעַת הַסַּמ"ע כֵּן.

וּבִתְשׁוֹ ב"ח ס' י"ח כ' שְׂדִין הִיָּה כֵּן הַמְצָר בְּמִדְיָה אַחֲרַת כו' הוּא קִצַּת נֶגֶד הַסְּבָרָא ע"כ תִּלְהֵ הַרְמַב"ם עֲצָמוֹ בְּאֵילָן גָּדוֹל לְאֲמַר שְׂפָנָה הוֹרוּ הַגְּאוּנִים ע"י. עוֹד שְׁם בְּשֵׁם תְּשׁוּבַת מִיְּמוֹנֵי שְׂדִין מְצָרְנוֹת הוּא קָרוֹב לַמ"ע וְא"כ אֵין לְדַחוּתוֹ בְּלֹא טַעַם כְּעֵינְקָר הַמְּפֹרְשׁ בַּתְּלִמוֹד כו'.

אִף הַבוֹרֵר שְׂפָנְגְּדִי יִתְעַקֵּשׁ מְאֹד בְּזֶה בְּלִי שׁוּם טַעַם וְתוֹלָה א"ע בְּאֵילָן גָּדוֹל בַּר' אַבְרָהָם שְׂיִינְעֵשׁ בְּשִׁקְלָאָב: וְעוֹד רְאִיתִי לְדוֹן בְּטַעֲנָתוֹ דְּלַעִיל דְּבַמְטַלְטְלִין אֵין בָּהֶם דַּד"מ כַּמ"ש בְּשֵׁם הָעֵיטוֹר וְאֵף דְּכַתְבַּת מַהֲרִי"ק דְּדִינָא דְּשׁוֹתְפוֹת אֵית לְהוּ.

הַב"י דְּחָה לְמַהֲרִי"ק. אֲמַנָּם לַעֲנִ"ד הַרוֹאָה יִרְאָה דָּאֵף לַב"י אֵף דְּדַעַתוֹ וְסִבְרָתוֹ נוֹטָה דְּלֹא כַּמַּהֲרִי"ק.

לֹא בְּרִירָא לִיָּה כ"כ לְדַחוּת דְּבִרֵי מַהֲרִי"ק לְהַלְכָה לְמַעֲשֶׂה. וְלִכֵּן סִיִּים וְכַר מְכַל דִּין כו' הַרִי דָּאֵף הַב"י רְאָה דָּאֵין דְּבִרֵי מוֹכְרֵחִים כ"כ וְלֹא לְמַעֲשֶׂה בָּא אֵלָא לְסַפֵּק עֲלֵינוּ.

וְא"כ בַּנְד"ז שְׂהַמְעַרְעֵר מוֹחֲזֵק אֶפְשָׁר דָּאֵף לְהַב"י אֵין לַעֲשׂוֹת מַעֲשֶׂה לְהוֹצִיא מִיַּדִּי וְהִיכִי דְּקִיָּמִי לִיקוּם. וְכִבֵּר כַּת' בַּד"מ שְׂאֵין דְּבִרֵי מוֹכְרֵחִים.

וּבְאֲמַת רְאִיָּה הָעֵינְקֵרִית שֶׁל הַב"י דָּאֵי אֶפְשָׁר לֹאֲמַר כֵּן בְּדַעַת הַרְמַב"ם דַּמְנ"ל כֵּן כִּיּוֹן דְּלֹא אֲדַכֵּר בַּתְּלִמוֹד צ"ע. דָּאֵף דָּאֵם הִיָּה מוֹנֵכֵר בַּתְּלִמוֹד דָּאֵין מְצָרְנוֹת בְּמַטְלְטְלִין הִיָּה אֶפְשָׁר לֹאֲמַר בְּרוֹנוֹחָא דַּמ"מ דִּין שׁוֹתְף אֵית לְהוּ וְכַעֲיִן מ"ש בַּת' מַהֲרִי"ל בְּשֵׁם ר"מ לַעֲנִין אֲשֶׁה וְלִמַּד מְמַנָּה לַעֲנִין שְׂכִירוֹת.

אֲמַנָּם לְפִי הָאֲמַת לֹא הוֹנֵכֵר בַּתְּלִמוֹד דִּין מְצָרְנוֹת בְּמַטְלְטְלִין וְאֵף לֹא הוֹנֵכֵר בַּתְּלִמוֹד מְצָרְנוֹת רַק בְּקַרְקַע הִיָּינוּ מְשׁוּם דַּל"ש בְּמַטְלְטְלִין אֲבָל שׁוֹתְפוֹת דְּשִׁיכּוֹת בָּהּ שְׂיִיכִי וְאֵף אִם לֹא הִיָּה כַּחַ הַשׁוֹתְף יוֹתֵר מִכַּח הַמְצָרָן הִיָּה אֶפְשָׁר לָנוּ לְחַלֵּק בֵּינֵיהֶם דָּאֵף דָּאֵין מְצָרְנוֹת בְּמַטְלְטְלִין שׁוֹתְפוֹת אֵית בְּהוּ דְּהֵאֵי דָּאֵין בְּהוּ דַּד"מ לָאוּ מְשׁוּם דַּל"ש בְּהוּ וְעַשִׂית הַטּוֹב וְהִשְׁפָּר.

אֵלָא מְשׁוּם דַּל"ש בְּהוּ עֲנִין מְצָרְנוֹת וְכַמוֹ בְּתִים לַר"ת דָּאֵין בָּהֶם דַּד"מ מְטַעַם דָּאֵי אֲמַרִי מְחֻבֵּר לְקַרְקַע אֵינּוּ בְּקַרְקַע לֹא הוּי מְצָרָן אֲבָל שׁוֹתְפוֹת דְּשִׁינְף בְּהוּ כְּמוֹ בְּקַרְקַע לְמָה נְמַעֲטִינְהוּ וְכַעֲיִן סְבָרָא זֹו הִיא בְּתוֹס' ב"מ ס"א ד"ה אֵלָא.

דאף דעבדים הוקשו לקרקעות ואמעט קרקעות מגזילה לא ממעטינו עבדים דלא אמרינו עבדים הוקשו לקרקעות רק בדרך השינה בקרקע ואעפ"כ ממעטי אמרי דה"ה עבדי אבל פיון דגזילה ל"ש בקרקע ובעבדי שייכא לא אמרי דאין הן בזה.

וה"ה בנ"ד. ומכ"ש דלפי האמת שנתפוח עדיפא ממצרן דיש לחלק ביניהם.

סוף דבר עכ"פ מידי ספק לא נפיק. וא"כ אין להוציא מיד המוחזק אמנם גם בענין מוחזק מתעקש הבורר שפנגדי לומר דהלוקח הוא המוחזק כמ"ש בש"ע.

אם לדעתי היינו בקרקע דוקא אבל במטלטלים פיון שהכל ת"י ורשות גיסי בפ"מ בזה לא איירי הפוסקים דפליגי על הרמ"ה מי מיקרי מוחזק במצרנות. דהם לא איירי רק בדבר שאינו ביד ורשות אחד מהם ע"ז דין דלא נאמר דכח המצרן אלים בדבר שהוא בודאי מצרן והספק הוא על סף המעות שיתן לו וכעין מ"ש בתנמי אמרי כו' או בדבר שדנין אם הוא מצרן הנה אפ"ל עכ"פ דלא הוי שום א' מוחזק וכל דאלים גבר כמ"ש הפוסקים בסי' קל"ט דאף בקרקע אמרי כל דאלים גבר וכן במחלוקת הפוסקים בדבר דל"ש חלוקה אמרי כל דאלים גבר.

ע"ז הסכימו הפוסקים דכח הלוקח עדיף. אבל בנ"ד דהכל ת"י ורשות גיסי המערער גם מקודם ש נלד הספק לית דין ולית דנין דהוא מיקרי מוחזק.

וכן משמע להדיא בד"מ אות יו"ד ובמהריק"ש סי' קע"ו וביותר מבואר מדברי הש"ך בספרו ת"כ סי' ק'. (ואף בקרקע ולגבי מרי קמא כ' הכנה"ג סי' ק"מ אות יו"ד ובס' נה"מ בכללי תפיסה אות כ"ב ובתשו' פר"ח מ"א ס"ג דבפלוגתא דרבנותא אין מוציאין מיד המוחזק עתה.

והוא מגמ' ב"ב ארעא היכא דקנימא ליקום) ואף להב"י אפ"ל דנדון שלו הנה דהמשפיר רצה למפור לזה כדמשמע מפל לשונו דפלפולו הוא אי מצוי השוכר לעכב על המשפיר וע"ז סיים ג"כ דלא מצוי השוכר לעכב וא"כ סברתו אמת דלא חשיב השוכר מוחזק פיון דיד המשפיר באמצע המעכב ורוצה למפור לאחר ונגד המשפיר ודאי דלא הוי השוכר מוחזק אף דהוא מוחזק בבית והוא ברשותו וכדמשמע להדיא בב"מ ק"ב גבי בי"ב זהובים לשנה מדינר זהב לחודש דלר"ן אף בבא בסוף החודש פולו למשפיר ומכ"ש בנ"ד דהוי המשפיר מוחזק נגד השוכר דהרי בשם החזיקו לדור בבית ואפ"ה אם נסתפק אם ידור עוד ואף שדר כבר מוציאים השכירות מידו כ"ש בנ"ד שלא החזיקו לזה.

אבל בנ"ד ודאי דכולהו מודו דהוי מוחזק. וראיה ברורה עוד לזה מדברי התוס' שם ק"ג ד"ה פרדסי דבמטלטלין הוי שואל מוחזק אף דסופם לחזור להמשאיל ונסתפק אם עומדים עוד משך ברשותו או לא אין מוציאין מידו אף דהם עדיין בחזקת מ"ק וסופו לחזור אליו כ"ש וק"ו בנ"ד אפי' הספק אין צריף להחזירו כולל דודאי דאין מוציאין מיד המוחזק אף אם הנה הנדון ביני ובין בעלים הראשונים וכ"ש שהספק הוא בינו ובין הלוקח.

וז"ב.

עוד נראה לבטל פתב ק"ס מפח דינא דמלכותא. פי לא נכתב פהוגן ע"פ חוקי הקיר"ה
כמבואר בתשו' רבינו יחיאל באסן סי' צ"א.

שכ' ובנ"ד כל שלא נכתב בפונקט המותיביל"י (והוא הנקרא יאווקע בסו"ד) אינו קונה
כלום אפי' הַחזיק ונאפי' קנו מידו כו' פי כן דבר המלך וכה"ג דינא דמלכותא דינא לכ"ע.
וא"כ בנ"ד דנדאי ע"פ דינא דמלכותא הוא פחספא מפמה טעמים הוא בטל.

גם טעם וסכרא השני' שכ' שם דלא סמכא דעת' כו' הוא שני' פאן ביותר שהרי הקונה
ידע שאני לא אמתן לו ברצון הטוב: גם ע"פ האמת לא היתה גיסתי עדיין בעת שמכרה
בת כ' שנים.

רק ע"ז השיב שהיא נתנה לבעלה חלקה במתנה אף לדעתי אפשר שאין זה מתנה מאחר
שבבעלה נתן לה אז נגד המתנה תוס' פתובה: גם היתה בזה אונאה גדולה לפי מה שנתן
ר"י ע"פ האמת.

ע"ז השיב שפכר הודה גיסי ר"ץ בפני עדים שאין לו עליו שום טו"מ אף האמת שנה
היה בעת שהביא פריקאז מהשר להוליה גיסי וגיסתי למאהליב. ואין לה אונס גדול מזה.
ובמחילה א"צ מס"מ באונס ידועה דמחילה הוי כמתנה כמבואר בהדיא סי"א בהגהה.
ועל כל אלה יבא נא דברי אדונינו גאוננו שי' בארנפה להדייני' כפי מכתב בקשה מהבורר
שלי בשם הרב השליש.

ולמי מקדושים אפנה למצוא עזר ולמיכל חמדת ישראל כו' ונשענתי על טובו שימנענו
מלהתאפק לעמוד לימין צדקי להצילני מעושקי חנם: הנני המבקשו ומוכן לשרתו בקודש
ושלום לרבינו יגדל בשיבה טובה כנפשו ונפש נ"א נחמיה בירך.

ונה אשר השיבו: ב"ה ח' אדר תקע"ו אושטעוו. רב שלום וברכה לנכד אחותי ידידי
נחביבי הרב החר"י המופ' ומופ' ונשנון הנגיד כש"ת מוהר"ר נחמיה נ"י.

לביתו ולזרעו שלום: מכתבך ובצירוף כתבי' שונים ופס"ד מהדייני' קבלתי ולא לנחת
מה שנפלת ביד בע"ד קשה ובדין קשה. והלואי שיהני לה צלותא דרבינו הקדוש ז"ל.

מצדי בנדאי לא יבצר לעשות כל טצדקי דאפשר לטובתך אי"ה וכמוטל עלי מבשרך אל
תתעלם ובפרט שאני רואה שאיש ריבך וסיעתו באים עליך מתחילה ועד סוף בעקיפין
ומרמה.

ולהעשיר א"ע בחררה שאינה שלו ולא חלק ונחלה לו. ודרך כלל אני מתמי' על
המנופלים הדיינים שעכ"פ המה רואים בעליל שכל הטענות והעסק של פנגדך הפל
ברמאות ועכ"פ לא יצא הדבר מדין מרומה.

ובנדאי מהחיוב הגדול לשבר מלתעות כו' שלא יפיק זממו של עושי עול. ובשורת הדין
צריך ישוב להכריע בין גדולי הפוסקים.

ומי אנכי עמוס התלאה מדוכא בעו"ה בתלאים וסיבות משונות ועל הפל ברוך הנזר.
ועכ"פ חס לי לומר קבלו דעתי.

והנה אף שיש כל החלאים והרפתקאות דעודו עלי ונוסף ע"ז הרבה עסקים מענינים משונים הן בד"ת הן במילי דעלמא לא יתנוני בלעי רוקי. ועכ"ז לרוב אהבתה הנני לפתח ולעיין בדבר פיד ה' שיהיה טובה עלי ולא אמנע להשיב לידידי הרב מוהר"א הבורר שלח ובנדאי לא ימנע להטעים ולהראות דברי גם לידידי השליש הרב הג' מוהר"מ בקאפוסט והמה יבחרו.

ותקבל חו"ש כנפש דודה, צמוד אליה באהבה רבה וחיבה יתירה: יהושע צייטלעש. תשובת גדול בתורה יחיד בדורו.

הנאון האמיתי המפורסם ע"ה פ"ה כו' מוה' יהושע צייטלעש (מ"ש להדיינים בענין ה"ל): לכבוד אהובי רב חביבי וידידי הרב המנפלא ומנפלא מוהר"ר אהרן נ"י מכתבו הנחמד קבלתי. בנדון העסק ביש הענין שנזדמן לפני נכד אחותי הרב המנפלא מוה' נחמיה סג"ל מק"ק דובראוונע עם איש ריבו מוה' יחזקאל.

והנה אף שזה פמה שבועות שפכת אלי נכד אחותי ה"ל וביקש ממני לחוות דעתי בנדון ה"ל ואף שהדבר קשה עלי להשתמט פי מוטל עלי מחמת שמבשרה אל תתעלם ובפרט שנראה בעליל שאיש ריבו ה"ל נגדו בעקיפין ומרמה ליטול חררה שלו שהיפה וטרח ביה.

על כל זה לא רציתי להשיב לנכד אחותי ה"ל מחמת שמעודי אני מונע א"ע מה דאפשר להשיב בדיני ממונות לא מהצדדין כ"א להב"ד או להשליש. ואחר שמעכ"ה פותב שברצון הרב השליש נכתב ממר אלי שוב נסתלקה המניעה ה"ל.

והנה במכתבו ה"ל מר פותב אלי שסומכים את עצמם על הפתבים ששלח אלי נכד אחותי ה"ל בנדון ה"ל ונכד אחותי ש"ח"ל העתיר עלי בדברים הרבה מחמת שנפשו מרה עליו שפגגדו קם עליו לבלעו חנם ואי אפשר לי להשיב על פרטי הדברים פי רבים המה וגם רוב הדינים המסתעפים בנדון ה"ל המה מבוארים בדברי הפוסקים והשו"ת ובנדאי לא נעלם דבר מהב"ד היפה.

אף בהיות ששלח אלי נכד אחותי ה"ל העתקה מהפס"ד בקיצור מה שכתב הוספם בהכרעת השליש. ועל הראשונות המבואר שמה אני בא מה שנראה לפענ"ד בזה.

ובנדאי דברים אלו אני אומר לא להלכה ולא למעשה. פי ח"ו שאומר קבלו דעתי ומה גם דהא להרבה פוסקים אני פסול נגד נכד אחותי ש"ח"ל.

אף אהיה פנושא ונותן בדבר הלכה לפני מעלתם ש"ח"ל מה שנראה בעיני לפי שפלי ובהשקפה ראשונה פי באמת מחמת חסרון בריאת רגלי נוסף על ימי הזקנה וגם סבות רבות בטולים הרבה ממש לא יתנוני בלעי רוקי ופשיטא לעיין בדין דבעי צילותא רב וחיפוש בספרי הרבה ובמטות מנייה דמר ומידידי הרב הגדול השליש ש"ח"ל לעיין בדברי אלו המועטין והמה יבחרו הטוב בעיניהם.

ואעתיק בפס"ד שלהם כפי שקבלתי העתקה מנכד אחותי ש"ח"ל וזה הוא: ע"ד טענות ותביעות שבין ר' יחזקאל במ' יצחק ובין מ' צבי הירש במ' זלמן מבלויניץ וטען ר"י ה"ל שקנה ממוהר"ץ ה"ל כל חלקו שפפאבריק בק"ק דובראוונע עם טליתים וט"ק מצמר

וחובות שבשטרות ושבע"פ וכל מה ששייך לפאבריק הנ"ל מה שירשה אשתו מאביה ר' זלמן ז"ל כמבואר בק"ס שתי' ומוהר"ץ הנ"ל השיב מחמת שאינו קונה החובות שבע"פ חוזר מהפל.

עוד טען שהיה אונאה שנתן לו בעד כל הנ"ל רק שלשה אלפים ר"כ ומוהרי"ח השיב שנתן לו סך עשרת אלף ר"כ. אחר כל טענותיהם יצא מאתנו הח"מ שהחובות שבע"פ אינם נקנים למוהרי"ח.

ואמר הבורר של מהרי"ח שמוהרי"ח מוחל חובות שבע"פ. בכן הקננו קיים וחובות שבשטרות יקוב הדין ביניהם עד כאן לשונם: ובעיני נראה שטענות של מוהר"ץ בזה טובה למאד.

ומתחיל' אני אומר שבנדאי פוננתם של מעלתם הרמה שפסקו שאם מוחל החובות שבע"פ הקננו קיים זה יצא להם בנדאי ממה שכ' הרמ"א ז"ל בהגהה בח"מ סי' ר"ג ס"י וזה לשונו שם החליף מעות ומטלטלים או מעות וקרקע ביחד כו' עד הדעה השלישית וי"א דקיים אצל הקרקע והמטלטלין ובטל אצל המעות וה"ה אם קנה כו' ושם העלה הסמ"ע ז"ל דמסקנת הרמ"א ז"ל שדעתו לפסוק פדעה אחרונה וכמו שסתם בסי' ר"ט ס"ד בהרמ"א ז"ל שם מי שמקנה לחבירו דבר שלא בא לעולם עם דבר שבא לעולם י"א דדמי לקני את כו' שיתבאר לקמן סי' ר"י כנ"ל ומזה ראה הסמ"ע ז"ל שדעת הרמ"א ז"ל לפסוק כמו רבינו שמחה שבמרדכי דקנה דבר המועיל וכמו גבי קני את שם בסי' ר"י דקנה מחצה ולכאורה יפה פינונו מעלתם הרמה: אך לפענ"ד יש לדון ולפקפק בזה הרבה.

ראשון דקרוב לומר דלא דמי נ"ד לזה דהטעם דקנה הקרקע והמטלטלין ולא המעות הוא מטעם שפכתבו הגדולים ז"ל בתשובת הרשד"ם והגאון מ' חיים שפתי ז"ל די"ל פיון דגם במטבע יש צד קננו במשיכה או אגב קרקע ולזה אף דלא קנה המטבע עכ"פ קנה הקרקע או המטלטלין אבל בחובות שבע"פ פיון דאין בהם שום צד קננו אלא רק במעמד שלשמתן וזהו לא מצד קננו כלל אלא דהוי הלכתא בלא טעמא משום תקנות השוק וכמו שפכתבו הגדולים הראשונים ז"ל.

לא שייך זה כלל ובטל כל הקננו ולא דמי לקני את כו' דהתם ידוע שהשני לאו בר קניא הוא כלל לא שייך לומר מיגו דבטל לגבי האי בטל נמי לגבי האי. אבל בחובות שבע"פ ננדאי שייך זה וסברא זו לבד מה שנמצא מזה הרבה בשו"ת ימצאו ג"כ במרדכי בב"ב פ' מי שמת נדפס בהגהה שם וכן בכתבי מוהרא"י ז"ל בסי' קע"ג מסתפק בזה ג"כ בקננו שעשה הבעל לגרש את אשתו וגם העמיד קנסות ע"ז.

וה"ל שם תו נראה לפקפק אהאי ק"ס שהקנה הבעל לאשתו שייגרשנה וזהו אין שום קננו כלל כדאי' במיימוני להדיא בפ"ה דמכירה דאין שום קננו נתפס ע"ז א"כ יש לומר דאף על הקנס אינו חל פיון דבקננו אהד נעשה הוי כמו קני את כו' כדמספקא ליה בפ' מי שמת ע"ז עכ"ל.

והסמ"ע בסי' ר"ג מביא שם בקיצור דברי מוהרא"י הנ"ל ופשוט בעיני דאין פוננת מוהרא"י ז"ל שם מה שכתב כדמספקא ליה בפ"ג מ"ש דהיינו על הפלוגתא דאמוראי

שם דרב המנונא סבירא ליה דלא קני פלל וכמו שפכתב הסמ"ע וגם בהגהות מרדכי הנ"ל דכינון דכל הפוסקים פסקו להדיא פרב נחמן דקנה מחצה מסתמא לא יחלוק מוהרא"י ז"ל על כל הפוסקים לכתוב פדמספקא ליה ורק פוננתו הוא הספק פמושחלקו שם ה"א"ש ונה"ן בקדושין בפ' האיך מקדש גבי מעשה בחמש נשים ובהן שתי אחיות כו' עד סוף המשנה שם ואמרו חכמים אין האחיות מקודשות וכתב שם ה"א"ש ז"ל לנישב דעת הבה"ג והרמב"ם ז"ל שפסקו דדונקא באומר ה"א"ש ז"ל בפי' מכם לביאה תתקדש לי אבל באומר פנולכם מקודשות לי אף הנכרית אינה מקודשת וכדמסיק הש"ס שם משום הקושיא דהוי כמו קני את כו' ואף שהרמב"ם ז"ל בעצמו פסק בפ' כ"ב מהל' מכירה דקני את כו' פרב נחמן דקני מחצה וא"כ אף אמר פנולכם מקודשות הנה מהראוי שהנכריות מתקדשות פסונגיא דקדושין שם ולפי החילוקים שחלקו שם ה"א"ש ונה"ן ושאר הגדולים דבקנין אחד שהקנה דברים שמועיל הקנין על זה ביחד עם דברים שאין חל עליהם הקנין אמרי' מיגו ובטל כל הקנין ומה שכ' מוהרא"י ז"ל בפסקיו שם דמספקא ליה שם היינו מחמת הפוסקים של הרב האלפסי שלא הביא שם בקדושין שקלא וטריא של הגמרא על המתניתין אלא הביא המשנה פצורתה דאמר פנולכם מקודשות לי ואעפ"כ הנכרית מקודשת וא"כ הרי"ף ז"ל לא סבירא ליה לחלק בין קנין שמקנה לחבירו ובין קני את וכו'.

והב"י בטור אכן העזר סי' מ"א מביא ה בקצרה דברי ה"ן ונה"ן ז"ל שם ולמאד תמיהני איך נעלם זה מהסמ"ע שדחק למאד למצוא טעם להדעה הראשונה שמביא המרדכי שם דלא קני פלל במיגו דלא חל הקנין על המעות נדחק את עצמו לומר דמחמת דפריה הגמרא דקדושין סתם היא קני את כו' דעתו לפסוק פרב המנונא ולא פרב נחמן ובאמת זה לא נמצא בשום פוסק דונאי קנימא לן הלכתא פרב נחמן בדינא וקני מחצה וכמו דברי הסמ"ע פתב ג"כ בהגהה במרדכי בשם מהרי"ל מפראג אבל האמת יורה דרכו דונאי טעם דדעה זו היא משום החילוקים שחלקו הראשונים לחלק בדבר הנעשה ע"פ קנין לבין קני את וכו' דבקנין לא קני פלום.

ונחזור לענינו דבנ"ד דבחובות שבע"פ דלא דמיא פלל למטבע אין ספק שגם הרמ"א ז"ל יודה בזה דמוקמינן המון דהיינו הרקע או המטלטלין בחזקת מרא קמא ולא קנה פלל ואף שמשמע מדברי הרמ"א ז"ל בסימן ר"ט שם גבי דבר שלא בא לעולם דדעתו דקנה מחצה משום דגם דבר שלא בא לעולם יש צד קנין טובה או לכשהיה בעולם וכמו שכתב הגאון ר' חיים שפתי בתשו' ת"ח חלק סי' ח' דהא לכ"ע אי תפס הקונה כשפא לעולם לא מפקין מיניה וכמו גבי פירות דקל וכמבואר בש"ס ובפוסקים ובש"ע שם סי' ר"ט סעיף ד' וגם אם אומר המקנה שיקנה פשיהיה בעולם מהני כמו שמביא שם הרמ"א ז"ל ונה"ן כמו מטבע שכתבו פיון דיש בהם צד קנין לכה קנה הרקע או המטלטלין וכמו שפסיק שם בסי' ר"ג אבל בחובות שבע"פ שאין שום דבר שיהיה בהם צד קנין ורק במעמד שלשתן דלא הוי משום קנין ורק הלכתא בלא טעמא בונדאי לדעת הבה"ג והרמב"ם שם פירק ט' מהלכות אישות דבדאמר פנולכם מקודשות לי דאף הנכרית אינה מקודשת ולטעם החילוק שחלקו הראשונים ז"ל פשוט דאמרינן מיגו דלא קנה שום דבר.

ובגנידון דידן המכירה בטילה מפל וכל. ונראה פשוט לו ענ"ד מאחר שבאבן העזר בסי' מ"א הביא הב"י ז"ל בש"ע בשם דעת בה"ג והרמב"ם ז"ל וסיעתם באחרונה ודאי דעתו לפסוק פמותם וא"כ בנ"ד נמי יש לומר דהמכירה בטילה ואף אם נאמר דשם גבי קדושין אפ"ש יש להסתפק ולחוש ולהחמיר בדעת הר"ף ז"ל דלא נחית להחילוקים ההמה בין קדושין דאומר פולכם ובין קני את כו' היינו דיש לחוש להחמיר גבי א"א וכמו שכתב שם הר"ן ז"ל בקדושין דיש להחמיר ובכאן בנ"ד פשוט דיש לומר אוקמינו הפל בחזקת מרא קמא דהיינו מהר"ץ מפליגיץ המוכר דנדאי הפל בחזקתו מחמת ירושת אשתו מאביה דאית לה חזקת דאבהתא ממש לנכסי דבר שטיא דבפרק שני דכתובות וגם בלאו הכי אוקמינו בחזקת מרא קמא לעולם דיש ויש לבטל המכירה מעיקרא.

עוד אני מוסיף לומר דבגנידון דידן יש לומר דהמכירה בטילה לכולי עלמא ואף לדעת הר"ף ז"ל שם בקדושין דהא אמת לפי החילוקים שכתבו שם בקדושין הרא"ש והר"ן ז"ל והוא זה דהרא"ש ז"ל מחלק בין פולכם וקני את כו' משום דכולכם מקודשות פינו דהוי במלה אחת לא דמי לקני את כו' והר"ן ז"ל מחלק שם בין קני את וכו' דהוי מתנה ובקדושין דהוי כמו מכר כמו שמאריך שם הר"ן ז"ל בהלכה והב"י באבן העזר סי' מ"א מביא שם בקיצור הנה נראה לכאורה לומר פינו דהר"ף ז"ל בקדושין שם מביא המשנה פצורתה מקלל דלא סבירא ליה הני חילוקים פלל וא"כ אף בהקנאה קנה מה שראוי לקנות אבל באמת בגנידון דידן במכר גמור יש לומר דאף הר"ף ז"ל מודה דלא קנה פלל דהאי פל מה שהביא המרדכי ז"ל שם בפרק מי שמת ומביא הב"י בסי' ר"ג והרמ"א ז"ל בסי' ה"ל והסמ"ע מייירי הפל מי שהקנה לחבירו בקנין סודר דברים הרבה וכמו שפירש הסמ"ע שם דברי הרמ"א ז"ל שכתב החליף מעות ומטלטלין או מעות וקרקע כו' פתב הסמ"ע שם סעיף קטן י"ט פירוש שנותן ראובן לשמעון סודר שלו ואמר ליה קח סודר שלי ותן חילופו לי מעות ומטלטלים פנ"ל וכן בסי' ר"ט סעיף ד' ס"ק י"ח פתב שם הסמ"ע ז"ל וזה לשונו עיין לעיל סי' ר"ג סעיף יו"ד בהקנה לחבירו מעות ומטלטלין בקנין סודר ושם פתב מור"ם שלשה דעות והוא מהמרדכי וכו' וכן הוא במרדכי בפרק מי שמת מצשה בא' שהקנה לחבירו בק"ס קרקעות ומטלטלין ומעות בבת אחת ונחלקו חכמי הדור וכו' וגבי קנין סודר בנודאי שייך לומר מה שכתבו הפוסקים ושו"ת דאין סבירא לומר דמיגו דלא קנה מעות לא קנה גם זה פינו דאינם קשורים ושייכים זה בזה דמי ממש לקני את וכו' אבל במכר הפל פאחד פגון למשל מכר לחבירו קרקע ומעות בסוף מסוים הפל וא"כ אם נאמר דלא קנה המעות ורק הקרקע וכינון שהמה קשורים זה בזה ונמכר הפל פניחד בסוף מה א"כ נצרך לעשות שומא מיוחדת על החפץ שאינו נקנה בכדי לנכות מדמי המכירה זה בנודאי לא אמרינו ובטל פל המכירה ואינו מועיל פלל מה שיאמר הלוקח אני מותר הדבר שאינו חל עליו הקנין דכשם שהלוקח יכול לחזור פו המוכר דנתבטלה המכירה מעיקרא לגמרי.

נדבר זה מצאתי מפורש בדברי הגאון מוהרשד"ם ז"ל בחלק ח"מ סי' רנ"א שנסאל בא' שפכר לחבירו בית וחסר והפית הנה ממנושפן באפתיקי מקודם אצל אחר ומפלפל שם בענין הפית אי הוי המכירה מכירה או לא ואחר זה פותב שם וזה לשונו וכל זה שפכתתי היינו בענין מכר הפתים אבל בענין מכר החצר יש לעיין מה הדין נותן.

וּנְרָאָה בְּעֵינַי שְׁמֵכִירַת הַחֲצָר תְּלוּי בְּמֵכִירַת הַבְּתִים שְׁאֵם מְכִירַת הַבְּתִים עָלְתָה לְמֵכִירָה
עַל דְּרָף שְׁאֲמָרוּ גַם הַחֲצָר הַמֵּכִירָה קִיָּמַת בּוֹ וְאֵם לֹא עָלְתָה הַמֵּכִירָה עַל הַבְּתִים לֹא
עָלְתָה בְּחֲצָר. וְרֵאִיָּה לְזֶה כ' מְרָדְכִי ו'ל הַבִּיאָה ב"י בַח"מ סִימָן ר"מ וְזֶה לְשׁוֹנוֹ הַקְּנָה
לְחַבְּירוֹ בַק"ס קַרְקָעוֹת וּמְטַלְטְלִין וּמְעוֹת בְּבֵת אַחַת כַּת' הַמְרָדְכִי בַפּר' מִי שְׁמַת שִׁי"א
דְּכִי הֵיכִי דְלֹא קְנָה הַמְעוֹת לֹא קְנָה הַשְּׂאָר וִי"א שְׁקָנָה אַף הַמְעוֹת וִי"א דְמְעוֹת לֹא קְנָה
אַבְל קַרְקָע וּמְטַלְטְלִין קְנָה.

וּנְרָאָה בְּעֵינַי דְּבָר פְּשוּט לְמֵאֵד שְׁאֲפִי מִי שְׁסוּבֵר הֵתָם דְּהַמְעוֹת לֹא קְנָה אַבְל שְׂאָר
הַדְּבָרִים קְנָה בְּנִידוֹן דִּינָן יוֹדֵה שְׁלֹא קְנָה כָּלֵל דְּבִשְׁלֵמָא הֵתָם אֵינָם קְשׁוּרִים הַמְעוֹת עִם
הַקַּרְקָע וְלֹא הַמְטַלְטְלִין עִם שׁוּם אֶחָד מֵהֶם פִּי כָּל אֶחָד דְּבָר נִפְרָד בְּפִנֵּי עֲצָמוֹ וּבַהֲסַתְלָק
הַמְעוֹת יִשְׂאָר הַקְּנָה בְּקַרְקָע וּבְמְטַלְטְלִין פִּי אֵין צְרִיף שׁוּמָא לְשׁוּם אֶחָד מֵהֶם כִּינּוֹן שְׁהַקְּנָה
הִיָּה בְּסוּדָר אַבְל בְּנִידוֹן דִּינָן שְׁנַתָּן מְעוֹת סָף שְׁנֵי אֲלָפִים לְבוֹנִים בְּשִׁבִיל הַחֲצָר וְהַבְּתִים
נִמְצָא הַחֲצָר קְשׁוּר עִם הַבְּתִים וְהַבְּתִים עִם הַחֲצָר זֶה עִם זֶה וְכִינּוֹן שְׁזָה לֹא קְנָה זֶה נְמִי
לֹא קְנָה וְהַכֵּל בְּחֻזְקַת מְרָא קָמָא קִיָּמַת עַד כָּאֵן לְשׁוֹן הַרְשַׁד"מ ו'ל וְנִידוֹן דִּינָן דְּמִי מִמֶּשׁ
לְהָא דְהִרְשִׁב"ם דְּהָא מֵהַר"ץ הַמּוֹכֵר וּמוֹהַר"ח הַקּוֹנֵה שְׁנֵיהֶם מוֹדִים שְׁהַקְּנָה בְּעַד סָף
מְעוֹת רַק שֵׁשׁ הַפְּרָשׁ בֵּינֵיהֶם שְׁזָה אוֹמֵר בְּשִׁלְשֵׁת אֲלָפִים וְזֶה אוֹמֵר בְּעֶשְׂרֵת אֲלָפִים וְהַכֵּל
נִמְכָּר בְּשׁוּמָא יְדוּעָה כְּאַחַת וְכִינּוֹן שְׁלֹא קְנָה הַחֻזְבוֹת בַּע"פ לֹא קְנָה כְּלוּם וְנִתְבַּטַּל הַמֵּכִירָה
מִכֵּל וְכֵל וְכַדְבָּרֵי הַרְשַׁד"מ הַנֶּ"ל וְאֵין לְפַקְפֵק עַל זֶה וְלוֹמֵר דְּבְנִידוֹן דִּינָן הָא נַעֲשֶׂה בֵּינֵיהֶם
ג"כ קְנָה סוּדָר וְשִׁטָּר עַל זֶה הָא לֹא כְּלוּם דְּהָא עֵיקַר הַקְּנָה וְהַמֵּכִירָה הוּא בַּעַל הַמְעוֹת
וְשְׁנֵיהֶם הַמּוֹכֵר וְהַלּוֹקֵחַ עֵינֵיהֶם עַל הַמִּקְחַת בְּמְעוֹת וְנִהֵי דְמִהֵנִי הַקְּנָה סוּדָר לַעֲנִין חֲזָרָה
שְׁלֹא יוּכַל לְחַזֵּר בְּהֶם כְּמוֹ בְּמְעוֹת לְבַד מ"מ כִּינּוֹן שְׁנִתְבַּטַּל הַמֵּכִירָה לְגַבֵּי הַמְעוֹת בְּטַל
נְמִי הַשְּׁטָר וְהַק"ס וְאֵף שְׁכַתְבַּת הַב"י בַּש"ע ח"מ קנ"א סְעִיף ג' דְּשִׁטָּרֵי דִינָן שְׁטָרֵי קְנָה
הֵם וְכַדְעַת הַר"ן וְהַמַּגִּיד מְשֻׁנָּה ו'ל וְדִלָּא כְּרֵא"ש דְּסוּבֵר דְּשִׁטָּרֵי דִינָן אֵינָם אֲלָא כְּמוֹ
שְׁטָר רֵאִיָּה בְּעֵלְמָא מ"מ מוֹדֵה הַר"ן וְהַמַּגִּיד מְשֻׁנָּה ו'ל דְּהָא דְהַקְּנָה הִיָּתָה בְּכֶסֶף דְּעֵיקַר
הַקְּנָה הוּא הַכֶּסֶף וְרַק לַעֲנִין חֲזָרָה מוֹעִיל הַשְּׁטָר דְּנִגְמַר הַקְּנָה בְּכֶסֶף וְכֵן מוֹכַח שְׁם בַּס'
הַנֶּ"ל בַּס"מ ע"ס ק"ז וְח' וְעֵינֵין שְׁם וּמְחַמַּת קְנִיתַת הַכֶּסֶף נִתְבַּטַּל הַמֵּכִירָה לְגַמְרֵי וְכַדְבָּרֵי
הַרְשַׁד"ם ו'ל הַנֶּ"ל וּפְשׁוּט בְּעֵינַי שְׁכַתְבַּת הַרְשַׁד"ם שְׁדַקְדַק בְּלִשׁוֹנוֹ וְכַתְּבַת וְנִרְאָה בְּעֵינַי
דְּבָר פְּשוּט לְמֵאֵד שְׁדַעְתּוֹ ו'ל שְׁאֵף לְדַעַת הַרִי"ף ו'ל בְּקַדוּשִׁין דְּלֹא נִחִית לְחַלֵּק בֵּין
קַדוּשִׁין דְּשְׁם לְקַנֵּי חַת כו' מ"מ בְּנִידוֹן דִּינָן כְּגוֹן זֶה שְׁנִמְכָּר הַכֵּל בְּמְעוֹת בְּיַחַד בְּסָף יְדוּעָה
דְּבַטַּל הַמֵּכִירָה לְכ"ע וְעוֹד הַרִי לְפַמ"ש לְעֵיל וְכְמוֹ שְׁמוּכַח מְדַבְּרֵי כָּל הַפּוֹסְקִים שְׁדַעַת
ר"ש שְׁבַמְרָדְכִי הוּא כְּמוֹ דַעַת הַרִי"ף ו'ל וְדִלָּא כְּדַעַת הַבַּה"ג וְהַרְמְב"ם ו'ל וְהַרְשַׁד"ם
ו'ל כּוֹתֵב שְׁאֵף לְפִי דַעָה הִיא לֹא קְנָה בְּמִכָּר כָּלֵל וְכְמוֹ"כ לְדַעַת הַרִי"ף לֹא קְנָה שׁוּם
דְּבָר וּמוֹסִיף אֲנִי עוֹד לֹמֵר שְׁאֵף שְׁפָסַק הַב"י בַּטוֹר ח"מ ס' קצ"ה כְּדַבְּרֵי הַרְמְב"ם ו'ל
וְהַר"ן ו'ל דְּהֵיכָא דְהַקְּנָה הַקַּרְקָע בַּק"ס קוֹנֵה אַף אֵם לֹא נִתְּן מְעוֹת וְכֵן סַתְּם בַּש"ע שְׁלוֹ
שְׁם בַּס' הַנֶּ"ל מ"מ מוֹהַר"א שְׁשׁוֹן ו'ל בְּשׁוֹ"ת שְׁלוֹ ס' ר"ו כְּתֵב דְּנִדְאֵי יְכוּל הַמּוֹכֵר לֹמֵר
קִים לִי כְּהַעֲיִטוֹר וְהַרְשִׁב"א וְהַרִיטְב"א דְאַף בַּק"ס לֹא קְנִי עַד שְׁיִתְּן הַמְעוֹת וְכְמוֹ בַּשְּׁטָר
קְנָה וְכֵן הַרְמְב"א ו'ל בַּד"מ שְׁם ס' קצ"ה מְבִיא שְׁגָם מְהַר"י וְנִיִּיל יְסַתְּפַק בְּזֶה דְאַף
בַּקָּא"ס לֹא קְנָה בְּמִכָּר עַד שְׁיִתְּן הַמְעוֹת וְכֵן בְּשׁוֹ"ת בֵּית יְהוּדָה מְבִיא שְׁם הַתְּקָנָה שְׁתַּקְּנוּ
הַרִיב"ש וְהַתְּשַׁב"ץ בְּאַרְגִּיל דְּבַמְכָר שְׁאֵף בַּק"ס וּבַשְּׁטָר לֹא יִקְנָה הַלּוֹקֵחַ עַד שְׁיִתְּן הַמְעוֹת

וא"כ בנ"ד הדבר פשוט כמ"ש פיון שעיקר הקניה הוא מחמת נתינת המעות והמעות היו קצובים בעד שנמכר הפל ביחד בטילה המכירה וכדברי הרשד"ם ז"ל ולא מציינו שחולק על דבריו בזה כי דברי טעם המה וגם זה אין לומר דהא שמצריכים העיטור והרשב"א והריטב"א גבי הקנין נתינת המעות הוא דוקא בקרקע אבל במטלטלין מהני נדאי הק"ס לחוד בלא נתינת המעות ובנידון דידן היתה המכירה בפאבריק עם המטלטלין זה אינו דכיון דלא קני הקרקע לא קני ג"כ המטלטלין דהא נצרך לשומא מה דלא קני והקניה הנה ביחד דוקא הפל ובלאה"נ העיקר כמו שפתיבתי דכל זה הוא לענין קיום המקח או אם יוכל לחזור אם לאו אבל בענין שהמכירה בטילה מכל וכל מחמת שהקנה בקצבת מעות הפל ביחד ואמרי' מיגו דלא חל אהאי לא חל כלל.

בנדאי השטר והק"ס לא מהני ולא מידי. וגם בעיקרא דדינא שפסק הסמ"ע שדעת הרמ"א ז"ל להכריע כמו רבינו שמחה ז"ל שפמרדכי שקנה השאר יש לתמוה הרבה איך אפשר להכריע להוציא ממון מחזקתו דהיינו חזקת מרא קמא נגד הבה"ג שכל דבריו דברי קבלה ונגד הרמב"ם והרשב"א והרא"ש ז"ל וכפי שפתיבו הרב ב"י והב"ח ז"ל שם בא"ע ס' מ"א שדעת הרא"ש ז"ל ג"כ כמו הגדולים שהמה ודלא פהרי"ף ז"ל והטעם שפני קנין גם במטבע באגב הוא טעם חלוש ולא נזכר בדברי הראשונים.

ולוא דברי הסמ"ע ז"ל הייתי אומר שהרמ"א ז"ל מה שהביא דעת ר"ש ז"ל שהוא פדעת הרי"ף ז"ל היינו היכא דתפס הקונה שיכול לומר קים לי פהרי"ף ז"ל וגם מה שהביא בסי' ר"ט גבי דבר שלא בא לעולם ג"כ דוקא היכא דתפס ולכך הביא שם בשם י"א ולא לדעת הרמ"א ז"ל לפסוק בהחלט נגד כל הגוה רבנותא ז"ל ויהיה איך שיהיה אף פשאינו פדאי לחלוק על הסמ"ע עכ"פ הבו דלא להוסיף עלה וכמו בנידון דידן שהקנה גם חובות שבע"פ דנדאי דלא קנה כלל ובטל כל המכירה ומוקמינו הפל בחזקת מרא קמא דהיינו המוכר מהר"ץ מבלניץ ופשיטא בנ"ד דהוי הפל במכירה ובסוף המעות הפל ביחד דלא קני וכסברת הרשד"ם ז"ל: ואין להתעקש ולומר דהלוקח הוי כמו מוחזק פיון שיש תחת ידו שטר בקנין גמור אגב סודר וכמו שפתיבא הב"י בח"מ סי' ק"ט מחודשין י"ג תשובת הרשב"א על ראובן שהוציא שטר על שמעון שמכר לו פרום ושמעון טען שלא מכר לו אלא על תנאי וכו' והביא עדים פדבריו וראובן הביא ג"כ עדים אחרים שמכחישין העדות שהביא שמעון ופסק שם הרשב"א ז"ל דלא אמרינו אוקי ממונא בחזקת מרא קמא אלא דמוקמינו ליה ביד הלוקח פיון שיש לו שטר ע"ז דזה אינו כלל דשאני התם וכמו שפתיבא שם הרשב"א ז"ל פיון דלדברי שני פתי עדים לוקח זה פדיו ירד לפרם שהמוכר החזיקו בכל קנינים המועילים אלא שלפי דבריו התנה תנאי שרוצה להסתלק הלוקח העמד הפרם בחזקת זה שהוא מוחזק בה עכשיו דהיינו שלוקח לפי דברי כל העדות אבל בנידון דידן שהשטר והקנין בטל מחמת הדין אין ללוקח שום חזקה ולעולם אמרינו אוקי ממונא בחזקת מרא קמא וזה דבר פשוט ומבואר בכל המקומות בהש"ע והפוסקים ז"ל: גם בענין מכירת המטלטלין שבפאבריק יש לפקפק כי כפי הנראה הלוקח ידע ע"פ אומדנא מה ששנה המטלטלין והמוכרים דהיינו המוכר ואשתו לא ידעו כלל מהערך של שונוים ואפשר לדמות דין זה להא דכתב הרמב"ם ז"ל ומביא הטור והש"ע ריש ס' ר"ט דהאומר לחבירו כל מה שפתיבתי זה או כל מה שפתיבתי זה או כן וכך וכו' אין כאן קנין פלום שלא סמכה דעת הלוקח וכו' עד ואין

זה אלא כמשחק בקוביא וכמו שמביא הסמ"ע שם ס"ק ד' דעיקר הטעם דלא קנה פיון דהמוכר ידע מה שמוכר והלוקח לא ידע גרע טפי ממשחק בקוביא דהתם שניהם אינם יודעים ומקני אהדדי וכמו שכתבו התוס' אבל אם המוכר יודע והלוקח אינו יודע הנה אסמכתא ולא קני לכ"ע וכן נראה פשוט דאם הלוקח יודע והמוכר אינו יודע דלא קנה כלל דחד טעמא הוא ועיין בתשו' הגאונים בתראי סימן י"ט דכן הוא דעת הגאון מו"ה יהושע מקראקא שהוא בעל מגני שלמה ורבו מובהק של הש"ד ו"ל דאם האחד יודע והשני אינו יודע דבטל הקנין לגמרי ממה שכתב הרמב"ם והטור והש"ע שהרי אינו נודע ממה שיש בו אם תבן אם זהב הוא לאו דוקא אלא פיון שהלוקח אינו יודע איך הוא ערך לעשות בו ואומדנא ואף שיודע מה שבתוך הבית או התיבה וכן בנ"ד אם המוכר אינו יודע והלוקח יודע הערך אפשר לומר דבטל המכירה לגמרי אף זה צריף עיון.

ועיין בב"ח סימן ר"ט ושם בתשובת גאונים בתראי שיש החולקים בזה על הגאון הנ"ל ו"ל. ועוד אני אומר דבר חדש בנ"ד מה שיש לצדד ולבטל המכירה מחמת שהרשב"ם פ"א בפרק יש נוחלין דף קכ"ו ע"א דפשוט שמכר חלקו קודם חלוקה לא עשה ולא כלום והמכירה בטילה ובנ"ד נראה לדעת דונאי לא חלקו היורשים עדיין הפאבריק וא"כ להרשב"ם ו"ל בטל המכירה וכן הטור בח"מ ס"ס רע"ח מביא דעת הרשב"ם ו"ל: הן אמת שכתב הטור ע"ז ולא נהירא וכן הגימוקי יוסף והמרדכי מביאם שהרבה חולקי על הרשב"ם ו"ל וסוברים דכיון שאף הבכור שאינו נוטל בראוי מכירתו מכירה וכדמסקי שם בפרק יש נוחלין דיש בכור קודם חלוקה פשיטא פשוט וכן מביא שם הב"י דעת החולקים על הרשב"ם ו"ל מיהו השלטי גבורים בפרק יש נוחלין מביא דעת הרשב"ם ו"ל בלי שום חולק ופשוט שמסכים לדעתו.

וכן מה שהביא הב"י ו"ל שהתוס' חולקים על הרשב"ם אמת הוא שבתשובה הסמוכה להר"מ ו"ל במשפטים סי' מ"ב מביא שם הר"מ בר ברוך ו"ל שהתוס' חולקים ומעתיק שם דברי התוס' וכמו שהמה בתוס' שלנו בדרף קכ"ו ע"ב בד"ה לא עשה ולא כלום בפלגא וכו' אף מעתיק שם בתשובה דברי התוס' עד לשונם ו"ל אבל תימא וכו' אף סוף הדיבור לא העתיק כלל ופשוט דהתוס' כת' שלפני הר"מ בר ברוך ו"ל לא הנה פתוב בהתוס' זה כלל האבל תימא עד הסוף ותחילת הדברים מהתוס' המה מתוס' ראשונים שהנה לפניו בימי הר"מ בר ברוך ו"ל דאם הנה פתוב לפני הר"מ ב"ב ו"ל גם האבל תימא בנדאי הנה מביא ג"כ דהא מסוף דברי התוס' כמו שהוא לפנינו משמע להדיא שהתוס' מסכימים לפירוש ולדעת של הרשב"ם ו"ל וההכרח לומר שזה נכתבו בתוס' בתראי שהנה אחר הר"מ ב"ב ו"ל כמו שמביאים התשובות מגדולי הצרפתים ואשכנזים ו"ל ובפרט מהרי"ק הרבה פעמים שיש חילוק בין תוס' שאנ"ץ לבין תוס' טו"ך שהיו אחריהם ועל רבינו הב"י ו"ל יש לתמוה שגם הוא כתב שהתוס' חולקים על הרשב"ם ו"ל והלא לפנינו הנה נדפס גם סוף הדיבור דאבל תימא והיוצא מזה שפיון שהרשב"ם והתוס' והשלטי גבורים תלתא עמודי עולם סוברים דפשוט שמכר חלקו קודם החלוקה דבטל מקח בנדאי יכול המוכר מוהר"ץ מבליניץ לומר קים לי.

בנדאי בפלוגתא דרבנותא הוי ספק ומוקמינו בחזקת מרא קמא: ולפענ"ד נראה ליתן טוב טעם לדעת הרשב"ם ו"ל דחלק פשוט גרע טפי מחלק הבכורה משום דהא אנו קנימא

לן כר' יוחנן בר ברוקא שאם אומר על בן בין הבנים שיירש חלק אחיו דבריו קיימים ומשום הטעם שמפרש בהש"ס דכתיב ויהיה ביום הנחילו את בניו התורה נתנה רשות לאב להנחיל להבנים לכל מי שיירצה ואלו גבי בכור אם העביר ממנו חלק בכורה לכן אחר לא אומר כלום משום לא יוכל לבפר ונמצא החלק בכורה מבןרר טפי תיקף לאחר מימת אביהן דהאי לא יכול להעביר ממנו וחלק פשיטות אינו מבןרר כ"כ עד דמטי לידיה פנין שהיה ביד האב להעביר ממנו הירושא ועיין בדרישה שם סימן רע"ח שכתב מפעין זה והנה באמת רבו החולקים על הרשב"ם והגהות מיימוני והמרדכי בפ' יש נוחלין פתבו בשם הר"מ ב"ב ו"ל כן עמא דבר דלא פהרשב"ם ו"ל אף לדעת עכ"פ בדין מרומה כמו נ"ד וכמו שגראה בעליל שמוהרי"ח הלוקח עשה במחשבו והסתר מעשיו ודאי נראה דיש לצרף סברא זו ובכדי לבטל המכירה.

הפלה העולה לפי מה שכתבתי כל הנ"ל נראה לפענ"ד פשוט דהמכירה היא בטילה מפל וכל וכינון שנהרס היסוד נפל הבגנו ואין מהצורך לבאר נידון הטענות שבין מוהר"ן וגיסו מוהר"ץ ובין מוהרי"ח בנידון המצטרות והלא לאמונה אומר שבאם שהיה לפני היותו פוסק בפשיטות דהמכירה בטילה מפל וכל וכמו שכתבתי.

ומה שהקונה מןותר או מוחל החובות שבע"פ כפי טענתו של הבןרר שלו צלל במים אדירים והעלה חרס בידו דלעולם יכול המוכר מוהר"ץ הנ"ל לחזור מהמכירה. ובנידון הסכסוך שבין המוכר ובין הלוקח שזה טוען שקנה בסוף עשרת אלפים ר"כ וזה טוען שקנה בסוף שלשת אלפים ר"כ לדעתו הדבר פשוט פנין שהמכירה בטילה וקיימא הפל בחזקת מרא קמא להמוכר מגיע השבועה כמה קיבל דמי המכירה ויחזור ללוקח דהאי השטר ק"ס לא מהני מידי דשוכרו מתוכו שמכר בהפל דבר שאינו חל מכירה ע"ז נמצא המוכר הוא מןחזק ונשבע ונפטר אף אם מגיע להמוכר שבועה דאורייתא או היסת בזה יקום הדין ביניהם אם ההודאה במקצת יתנה הילך או לא ומהשטר ק"ס אין ראיה דהאי בנודאי נכתב בתוכו בסתם שקבר קיבל כל דמי המכירה ונד בעהש"ט על התחנתנה וכמו שט"ח שכתב בו דינרין וכמו שמביא הסמ"ע והש"ף בסי' פ"ז: את הנלע"ד פתבתי למען האמת.

הושע צייטלעש. סליק בס"ד בריף רחמנא דסייעזנהגהה מן המחר לתשובה סי' ב' במה שחידש מר אבא הגאון זצ"ל בתשו' סי' ב'.

לחלק נ"ד מדין המשנה. משום חזקת הגוף עי"ש.

ועל פיו יצאה להיתרא מפל חכמי וגאונים הדור וקלוסוהו חכמים וכולם הסכימו לדבריו הקדושים. ואחרי רואי ראיתי את טעמו כי טוב ופריו מתוק לחכי.

בצלו חמדתי לטייל בגנת רמונים. ולעבוד בעבודת הכרם.

ואם כי לא נאה לגנוע אטד בין השושנים. ולערב חול בקודש.

אמנם למען לשמור הפתח מהנכנסים בהשקפה עמדתי מאחורי הכותל. מקום שיד זר מותר להשתמש.

והגני דן בקרקע באימה ונראה לפני מקום דוקוקין דנורא יוצאים מפום ממלל רבבון.
הנה לכאורה יש לעיין על ההיתר דחזקת הגוף.

דהרי התוס' יבמות (דף קכ"א.) גבי צורפא מרבנן פתבו דאפי' רוב לא מהני ולפי הנראה
צ"ל דבצו"מ לא הני מיעוט המצוי.

דהתוס' שם (ל"ו ע"ב ד"ה הא) פתבו דבגוסס לאו משום דהמיעוט מצוי הקמירו רק
משום חומרא דערוה עי"ש. וא"כ צו"מ דמדמי לגוסס צ"ל דנמי לאו משום דהמיעוט
מצוי.

וכיון דרוב מעלי לא מהני כ"ש חזקה דגרע מרוב. ולכאורה מה טעם לחלק נ"ד מצו"מ.
אולם באמת זהו גופא מן התמיה רבה על התוס'. מהו זה הדמיון לגוסס.

דבגוסס דליכא רק חד רוב שפיר הקמירו משום חומרא דערוה. משא"כ בצו"מ דבלא"ה
איכא רוב במשאל"ס.

והני א"א דרבנן ובדידיה דאיכא עוד רוב. ושהוא בלתי דרבנן.

ל"ד פלל לגוסס. ולא שייך להקמיר כ"כ בדרבנן: ונראה לפענ"ד דיש לומר דהתוס'
לשיטתם בכחובות (ט').

ד"ה ואבע"א) דכתבו גבי אונסא קלא אית לה. דהאי רוב אינו רוב גמור אלא הני דרבנן.
וברק לחומרא גבי חד ספק חשבי לרוב ולא בכ"מ עי"ש ור"ל דנמסר הדבר לחכמי וזהם
אמרו וזהם אמרו באיזה מקום שלא להחשיבו פלל וכליתא ולפי"ז ה"נ האי רוב דצו"מ
קלא אית ליה צ"ל דנמי אינו רוב גמור כ"א מדרבנן.

וע"כ לא חשבי ליה פלל לרוב כדי להקל אף שהוא בא"א דרבנן. דתמיר הדרבנן שבא"א
ולא העמידו דבריהם בזה.

וזהם אמרו שלא להקל להחשיבו פלל לרוב. דוגמא דאמרו בסנפא (ט"ז): שבת דאיסור
סקילה מחמירי אפי' בעירובי חצירות דרבנן כו'.

וה"נ מצד חומר דא"א מחמירי אפי' באיסור דרבנן ולא חשבי הרוב דרבנן לכלום.
משא"כ בנ"ד דחזקת הגוף הני חזקה דאוריית' ממש.

שפיר מקריע ועומד לנגד איסור דרבנן. ואין בינדם להקמיר.

דל"ד פלל לרוב דצו"מ שהוא רק רוב דרבנן. ונראה דז"ב.

ולפי"ז יש לומר דדמיון התוס' מגוסס. היינו רק לראיה דחומר איסור דא"א משאר
איסורים.

דגם התם הנה להתיר דרוב עדיף מחזקה בכ"ד. אלא דהכא שאני דאפי' על רוב דאוריית'
לא סמכי' וה"נ וכ"ש על רוב גרוע לגבי לתאי דרבנן הקמור פנ"ל.

דמצטרפי' המיעוט דלית להו קלא. (אף שאינו מצוי) לחזקת א"א ולייתא לרוב פלל כמ"ש
התוס' בקדושין (פ').

ד"ה סמוך) עי"ש. ולא הוי גם גבי צו"מ רק חד רוב פבשאר אינש דעלמא.

וכלשון הגמ' ל"ש צו"מ ול"ש אינש דעלמא. משמע דשניהם שונים.

ועי' פסקי התוס' שם דמשמע דהראיה מגוסס היא רק לסתם משאל"ס עי"ש: והנה לכאורה להיפוך יש לתמונה. דנראה מכוננת דברי מר אבא הגאון זצ"ל דעיקר ההיתר מצד הסבא דקרוב לנדאי ומוכרע תלנית ההיתר.

אבל בלא"ה הנה חושש לתזקת קמא דאיסורא. ובאמת זהו הטעם במקנה לפי התוס' בפ"ק דחולין.

דליכא סבא לתלות לקולא בנדאי כמו בספין. ולכאורה כ"ז תמוה.

דראיתי במהרי"ט בחי' לקדושין (ס"ו.) ששתמה על הא דמקנה מה שיניף תזקת טמא.

דכינן דתזקת המקנה תזקה (ותזקה דאורייתא) ממילא תזקת טמא לאו פלום ואי משום תרל"ר. גם בספין איכא תרל"ר.

ותירוצ התוס' חסר נאמאי דחה זה משום דלא אמרי' פו בקדושין בסוגיא דבוגרת (ע"ט.).

ור"ל דהדרא תלמודא מסבא זו. וכמ"ש ג"כ התבו"ש סי' ב' סקל"ב עי"ש.

ובפר"ת סי' א' סק"ג פתב דהתוס' גופא נסתפקו עי"ש. ולכאורה מוכרח פו.

דאלת"ה יהיה קשה דלסבא ונחש' זו איך סמכי' על תזקת הבדיקה דפעם א'. דמחששא דחסר נאמאי הנה חיוב לבדוק קודם כל טבילה.

פקושני' הרשב"א במשה"ב אפי' בסתם. כ"ש מצד חששא זו.

וכ"ש בדאיכא קמן ואפשר לברורי (דבסי' ר"א שכ' הב"י וכשר הדבר לבדוק קודם טבילה. וכתבו הש"ך והגר"א ז"ל מטעם דאין סומכים על התזקות במקום דאפשר לברורי.

עכ"פ לאו מצה"ד קאמרי וכלשון פשר הדבר. וגם דמירי התם בשלא הוה תזק להיות מימיו מתמעטים עד פחות ממ"ס.

דתזקה גרועה היא בעצם). א"ו דהדרא תלמודא מסבא זו.

ומפני זה הניח מהרי"ט שם בקושניא עי"ש. ולכאורה תמוה דלמה השמיט תירוצ התוס' שחילק דבספין איכא תלנית ההיתר בנדאי דעצם ומשא"כ במקנה.

אלא נראה דמהרי"ט לא הונח נו פלל שיהיה בעינן בתזקה שיהיה מוכרע ומצוי תלנית ההיתר. דהרי אב לכולן דאזלינן בתר תזקה הוא מנגע.

ולמדיו מנגע דסמכינן אפי' בגולד ספק ונמצא ריעותא כמ"ש התוס' בחולין שם ד"ה ודילמא. והתם נמי אע"ג דאיכא תרל"ר תזקת קמא וחסר הנגע פקושני' התוס' שם.

והתם לא שיניף פלל תירוצ התוס' בספין מצד דאיכא לתלות טפי לקולא. דבנגע לא שיניף זה.

(גם דְהוּי רק בגוף אָחַד פְּמוּ בְטָבֵל וְעֵלָה). ועכ"ז חֲזָקַת קָמָא לָאוּ פְלוּם.

הרי חֲזוּיָנוּ דְסָמְכִי' עַל חֲזָקָה אפִי' בְּלֹא טַעְמָא דְתַלְמִית וּמִוְכָרַע טְפִי לְקוּלָא. אֵלָא דְבַנְדָה תִּירְצוּ הַתּוֹס' דְנִגַע ל"ד לְמִקְנָה מִצַּד הַסְּבָרָא דְחֶסֶר וְאַתְאִי.

אָבֵל אַחַר שְׁנַאֲמַר דְגַם מִתִּירוּץ זֶה חֲזָרוּ הַתּוֹס' פּנ"ל וְשִׁלְזָה הַנִּיחוּ גַם הַתּוֹס' קוּשְׁנִי' זֶה דְנִגַע בְּצ"ע בְּחֻלִין שָׁם. וּא"כ הַדְקַל"ד מַה שְׁאֲנִי מִקְנָה מְסַפִּין.

וְלָכֵן גַּם מֵהַרִי"ט הַנִּיחַ זֶה בְּקוּשְׁנִי' פְּמוּ שְׁהַנִּיחוּ הַתּוֹס' הָא דְמִנְגַע בְּקוּשְׁנִיָא: גַם דְמַלְבַּד קוּשְׁנִי' הַתּוֹס' עַל מִקְנָה מְסַפִּין. בְּיוֹתֵר יֵשׁ לְתַמּוּהָ לְכֹאֲרָה מְהָא דְחֲזוּיָנוּ דְבַחְפִּיפָה סְמוּךְ לְטָבִילָה גַם הַתְרַל"ר לֹא מְגַרַע הַחֲזָקָה.

וְאַפִי' דְלִיפָא הֵכָא הַנְדָאי דְתַלְמִית הַקּוּלָא. דְמִיָּירִי אפִי' בְּלֹא נְתַעְסָק' בְּאוֹתוֹ הַמִּין.

וּא"כ בְּמִקְנָה דְמִיָּירִי נְמִי שְׁבָדַק סְמוּךְ לְטָבִילָה ג"כ לֹא הִיָה לְהַתְרַל"ר לְגַרַע הַחֲזָקָה. אפִי' בְּלִיפָא לְתַלּוֹת טְפִי לְקוּלָא.

דְהַרְשֵׁב"א בְּתַה"א וּבְחִידוּשֵׁיוּ לְחֻלִין הֵלֵא הַנְּצָרָה מִפְּחַם קוּשְׁנִי' זֶה לְהַמְצִיא בְּסַפִּין דְחִיתוּף הַעוֹר הַנִּי כְּדָבָרִים הַחוּצָצִים. אָבֵל בְּמִקְנָה דְלֹא שְׁיָיֵף זֶה הֵלֵא תַשְׁאֵר הַקּוּשְׁנִי' בְּמִקְוָמָה.

וְלְכֹאֲרָה ק"ו נְמִי הוּא דְבַחְצִיצָה לִיפָא שׁוּם סְבָרָא שְׁיִתְהַנּוּהָ דְבָר הַחוּצָץ מֵאֲלִיו וּמַעְצָמוּ. כ"א שְׁתַּלּוּי בְּמִקְוָם אַחַר שְׁיִגְרוּם הַחְצִיצָה.

וְכִינּוּ דְחֶפְפָה. וּא"כ אֵלָא מֵאִין בָּא דְבָר הַחוּצָץ.

מִזֶּה הִיָה לָנוּ לְדַחוֹת הַחֲזָקָה מִיַּד דְבִהְכָרַם שְׁבָא הַחְצִיצָה מֵאִיזוּ מְקוּם גַם קוֹדֵם הַטָּבִילָה. פְּעִין וְדוּגְמָא דפִי' הַרְשֵׁב"א בְּמִשָּׁה"ב (ד' ז') לְשִׁטְתוֹ דס"ל בְּסַפִּין דַּא"א שְׁיִפְגַם מֵאֲלִיו וּמַעְצָמוּ וְהַפְגִימָה מְוִכָרַח מְמִקְוָם אַחַר שְׁזָהוּ לְשׁוֹן הַגְּמָרָא וְאַלָא בְּמֵאִי אִיפְגוּם דְלוּלִי סְבָרָא דְמִפְרָקַת הִיָה מִצַּד הַהְכָרַם שְׁהַפְגִימָה בָּא מִיַּד קוֹדֵם הַשְׁחִיטָה וְלֹא הִיָינוּ תוֹלִין בְּאַיְחּוּר זְמַן עי"ש.

וה"נ דְכּוֹנְנוּתִיהָ בְּחֶפְפָה דְהַחְצִיצָה הִיא דְוִקָא מְמִקְוָם אַחַר וְכִינּוּ דְלִיפָא סִיבָה יְדוּעָה אִין לְתַלּוֹת בְּאַיְחּוּר הַזְּמַן. וְהִיָה בְּהֶכְרַם לְדַחוֹת חֲזָקַת הַחֶפְפָה מִיַּד.

מַה שְׁאִין פֶּן בְּמִקְנָה דְמִתְחַסֵּר מֵאֲלִיו וּמַעְצָמוּ בְּלִי סִיבָה מְמִקְוָם אַחַר. א"כ אִף דְלִיפָא סִיבָה בְּמָה לְתַלּוֹת הַחֶסֶרָה.

עכ"פ אִין לְדַחוֹת הַחֲזָקָה וַיֵּשׁ לְתַלּוֹת הַרְיעוּתָא בְּאַיְחּוּר זְמַן וְלְסַמּוּךְ הַסְּפָק עַל הַחֲזָקָה. פְּמוּ לְסַבְרַת הַרְא"ה בְּבד"ה שָׁם בְּסַפִּין דס"ל שְׁעֵשׂוּי שְׁיִפְגַם מַעְצָמוּ שְׁמַטְעַם זֶה תַּלְיָנוּ בְּאַיְחּוּר זְמַן וּמוֹקְמִי' עַל הַחֲזָקָה עי"ש.

וְכַמְשִׁי"ת לְקַמְן אִי"ה. אוּלָם מִצַּד הַסְּבָרָא דְחֶסֶר וְאַתְאִי יֵשׁ לְדַמּוֹת (קָצַת) לְסַבְרַת הַרְשֵׁב"א גְבִי סַפִּין.

דַּה"נ הַנִּי מִצַּד זֶה כְּדָבָרִים הַחוּצָצִים. אָבֵל כְּבָר נְתַבְּאֵר דְלְהַרְבֵּה פּוֹסְקִים הַדְרָא תַלְמוּדָא מִזֶּה.

וגם התוס' נסתפקו פנ"ל ובלא"ה לסכרת הריטב"א בעירו ובין (ל"ו.) ש"כ דבזמן מועט אחר הטבילה לא שינוי פלל לחוש לחסר ואתאי עי"ש.

נדאי קשה טובא וכאן ה"בן שואל מה נשתנה. (ובח"ץ סי' ג' כ' בטובל מיד ממש אחר המדידה ואח"ז נמצא חסר דבאמת מוקמינו על התזקה וסיים אלא שבוזה לא דיברה המשנה.

והוא תמוה. דלכאורה בהדיא מבואר להיפוך בגיטין (ל"א:) מהד"ת מעל"ע קמ"ל למפרע.

ופשוט דקאי שם גם על מ"ד מעל"ע של הנחה. וכיון דלמ"ד זה לא פליגי רק במעל"ע קמא.

ממילא צ"ל דקמ"ל למפרע דקא היינו על שעה ראשונה ממש וכלשון לעולם שפרש"י שמונה פן. ולכאורה צע"ג.

אלא שקשה למה לא יהיה פן כדבריו וכנ"ל: ואחר ההנחה ה"ל דתלמודא חזרה מסברא דחסר ואתאי לכאורה אין לנו שום תירוץ מרנוח על הקושיא העצומה של התוס' לחלק מקנה מספין.

דתירוץ התוס' דס"ס פבר דחה הרשב"א בתה"א וגם הגאון כו"פ דחה זה שהוא באונס חד עי"ש. ורוב האחרונים שסמכו על התירוץ דעצם נדאי פוגם פאשר האריה הגאון בפר"ת סי' א'.

לבד דלכאורה אינו מוסכם מכולם. דהר"ן בחידושייו לחולין כתב דלמסקנא דאמרו ספין איתרעי כו' איעקר מילתא קמיינתא דעצם נדאי פוגם.

ומה שנסיייע הפר"ת מדקדוק דלא אמרו בלשון אלא כו'. הרי גם הר"ן הרגיש בזה.

ועכ"פ לא חש להדא. גם דלכאורה הסברא דאמרו מעיקרא עצם נדאי פוגם היינו ר"ל דאין שום ריעותא וספק פלל גם בספין גופא כמ"ש הר"ן שם בהדיא וכן החליט אאזמו"ר ז"ל (וכ"מ קצת לשון התוס').

ואם נא' דגם במסקנא לא נדו מזה. קשה מהו הלשון אומר ספין איתרעי.

דלפי"ז אין ריעותא פלל גם בספין. אמנם בר מן דין לכאורה נראה דראוי לתת לב בסוגיא דסכין דר"ה מטביל ועלה על הפירכא דאין ספק מוציא מנדאי.

דלפי' הרשב"א בחידושייו דהנדאי הוא כפשוטו מחמת שטביל בנדאי (ולא כפי' התוס' דהנדאי הוא מחמת שנתעסק באותו המין זה הוי נדאי טביל שפיר). א"כ יש לתמוה למה לא מיייתי רבא תיובתא לר"ח וסיוע לר"ה ממתני' דמקנה שנמדד כו' דנדאי טביל ספק בחסירה ספק בשלימה וקאתי ספק כו'.

דלבד שניחא להקשות ממתני' טפי מן ברייתא. דהפוסקים מדקדקים פנה בכ"ד.

עוד זאת דמטביל ועלה הסיוע והתיובתא אינו רק מדיוקא ולא ממילתא דבהדיא. פקושית הרשב"א בתה"א דגם לר"ה קשה דבספין הנה בדיקה קודם שחיטה ומשא"כ בטביל ועלה

מיינרי בלא תפפה כו' אלא דלדידיה עסק העור הוי כמתעסק בדברים החוצצים בין בדיקה לטבילה ור"ל דלפ"ז ה"נ הוי פלא בידק.

ונמצא דהסיוע הוא מדיוקא. דאע"פ דבטבל ועלה לא מיינרי בנתעסק בדבר החוצץ ורק ספק אלא פינון שלא הנה בדיקה לא עלתה טבילה.

ומזה איכא למידק ולסייע מכ"ש בעוסק בדבר החוצץ אע"פ שנהיה בדיקה דינא קדא פלא בידק ונהלא צריף לדחות טעמא דבדיקה מדיוקא. אבל ממתני' דמקנה הנה הסיוע ממילתא דבהדיא ממש.

דאף דנמי הנה בדיקה וקאתי ספק כו'. וה"נ וכ"ש התויבתא לר"ח הוא רק מדיוקא. דלדידיה לא הוי העור פדבר הנדאי חוצץ אלא רק ספק כמו הספק דטבל ועלה אם נתעסק בדבר החוצץ. כמ"ש הרשב"א בהדיא.

וא"כ קשה מה זה תויבתא שרי ל"ד דבספין דהנה בדיקה עכ"פ ע"כ תלינו הספק לקולא משא"כ בטבל ועלה. ונראה דצ"ל דהתויבתא הוא לדידיה מסיפא דבריינתא עד שיאמר ברי לי שלא הנה כו'.

הרי דלא סמכי על ספק פלל כ"א על ברי ומזה מוכח ומדונק דלא מהני בדיקה היכא דיש ספק עדיין. וה"נ קשה למה שביק מילתא דבהדיא מתני' דמקנה שמפנרש יצא דלא מוקמי הספק על חזקת הבדיקה וקא מוטיב מדיוקא.

וכה"ג ממש מקשה תלמודא בתגיגה (ח:): דמוטיב מטופלין בהמה לבהמה שהוא מדיוקא ושביק מילתא דבהדיא מלא טופלין מעות למעות (ערש"י שם). וה"נ דכונתיה ממש קשה דשביק מילתא דבהדיא ומסייע ומוטיב מדיוקא.

דמתני' דמקנה הנה בין הסיוע ובין התויבתא לשניהם מילתא דבהדיא וכנ"ל: והנראה בזה. דלכאורה הפוסקים הכריעו פדעת שלישיית המכרעת בפלוגתא דהרשב"א והרא"ה בטעמא דפליגי ר"ח ור"ה.

פדנקטינו פהרשב"א דגם לר"ח בדיקה דאחר שחיטה היא לחובה בדאיכא קמן. ולא פהרא"ה.

והיינו דגם ר"ח חייש לעור כמ"ש הרשב"א בהדיא בכ"ד. (וכ"מ נמי מלשון רש"י ור"ן שכתבו אבל לא בידק אחר שחיטה מיד.

דמשמע דלשניהם מפרשי'). ולפענ"ד מוכרע הסוגיא פן.

דאי נאמר דר"ח לא חייש פלל לעור ובבדיקה ראשונה לחוד הוי חזקה טוב'. א"כ מאי מקשה הגמ' ואלא ר"ח מ"ט.

דכלום חסר דכיון דלא חייש פלל לעור ויש חזקה ברורה בבדיקה ראשונה לבד ע"כ נודע במה נשחטה ור"ח ג"כ פשמעתא דאמרי' נשחטה בחזקת היתר עומדת. ומה הפירקא עליו יותר מלר"ה.

דהנה להש"ס לדחות סברתו אבל לא להקשות מ"ט. דלסברתו טעמא רבה איכא בדבריו וגם דלפ"ז לא הנה צריף לדידיה לאוקמי משום דעצם ודאי פוגם.

דהיכא דאיכא חזקה גם בספק שקול תלינו לקולא כמו דתלינו בזאב. א"ו דפשיטא לתלמודא דגם ר"ח חייש לעור.

וכדמדקדק הרשב"א בחידושו דר"ח א' עור ספק וקא קאמר עור לא פגים. וא"כ ס"ל נמי דבדיקה דאחר שחיטה היא לחובה וגם לדיניה אין בבדיקה ראשונה חזקה ברורה שפיר פריה ואלא ר"ח מ"ט.

והשפתא ניקא דלא מייתי רבא ממתני' דמקנה. דל"ד דהתם יש חזקה טוב' דלא צריף בדיקה אחר טבילה כמ"ש הרשב"א פנ"ל ולשניהם ל"ד לספין.

אלא דהפלוגתא ביניהם הוא לענן דיעבד דר"ה ס"ל דגם בדיעבד פוסל ולעולם עיקר הבדיקה הוא רק בדיקה אחרונה. דס"ל עור נדאי פוגם.

ור"ח ס"ל עור ספק וע"כ בדיעבד סמכי' על בדיקה ראשונה. ורק בדאיכא קמן צריף לברורי.

והנ"מ ביניהם לענן נאבד הספין בלא בדיקה אחרונה. דלר"ה גם בנאבד וליכא קמן פוסל.

ובנה הכריעו הפוסקים פהרא"ה ולא פהרשב"א דס"ל דגם לר"ה מכשיר בנאבד. (ואגב אמיןא דבאמת תמיה לי מילתא טוב' בדעת הרשב"א בנה).

דבתה"א ד' י"ז ובחנ' לחולין שם פתב לתרץ לר"ה מחפפ' סמוף לטבילה. דבספין אע"פ דהיה בדיקה סמוף לשחיטה אבל עסק העור קודם שיגיע לסימנים הוי כמתעסק בדברים החוצצים כו' ע"ש.

וא"כ קשה דהרי בנתעסק בדברים החוצצים קי"ל דאפי' לא ראינו שנמצא עליו ד"ח לא עלתה טבילה. וכמ"ש הרשב"א שם ובטוש"ע סי' קצ"ט סק"ג.

וא"כ צדקו דברי הרא"ה והרמב"ן דלר"ה דעור נדאי פוגם והוי כמתעסק בדבר החוצץ. א"כ גם בנאבד וליכא ריעותא קמן ג"כ פסול כמו התם בלא נמצא ד"ח.

ובחידושו לחולין שם שהוסיף לומר ומכ"ש קא מוטיב דהא הכא דלא נתעסק כו'. א"כ משמע מדבריו דעור דהוי כמתעסק בדבר החוצץ זהו יותר לגריעותיה מלא חפפה סמוף לטבילה (ואינו רק בדומה למתעסק).

וא"כ למה סיים בסוף דבריו גבי ספין נקט הלשון היכא שנמצאת פגומה מיהא אמאי תליא בעצם ולא בעור. דמדקדק דוקא ונמצאת פגומה ולפי דבריו דעסק העור הוי מכ"ש מלא חפפה סמוף לטבילה משום שהוא כמתעסק בדבר החוצץ א"כ אפי' פשלא נמצאת פגומה פסול.

ואיהו דחיק אנפשיה. אלא שלזה נקט לשון מיהא.

היינו דבאמת צריף להיות לפי"ז אפי' פשלא נמצאת פגומה. אבל מיהא לכה"פ בנמצאת פגומה קשה ביותר.

ולפי שיטתו כ"ז תמוה פנ"ל. אלא שבחידושו שם נראה דרק לדברי הרמב"ן קא פריף וקא מתרץ.

כּמבּוֹאֵר נָשׂם שְׁהַתְחִיל וּלְדַבְּרֵי הַרְמַב"ן קִשָּׁה כּו'. וּמ"ש וּנְרָאָה דּס"ל לר"ה.
הֵינּוּ שְׁמַתְרִין דְּהַרְמַב"ן ס"ל דלר"ה עֶסֶק הָעוֹר כּו'. וּלְהַרְמַב"ן נִיחָא כּו'.
אַבְל לְדִידִיָּה יֵשׁ לוֹמֵר דְּבִאֲמַת לָא ס"ל כּו'. אַבְל בְּתַה"א מְשַׁמַּע דְּמַעְצָמוּ פְּרִיָּה וּמַתְרִין.
וְלֹא לְהַרְמַב"ן. וּכ"ש מִמַּש"ש בְּתַה"א מְדַפְּסִינָן כּר"ח כּו' ש"מ דכ"ש כְּשֶׁנֶּאֱבַד כּו'
ע"ש.

הָרִי מוֹכַח לְהַדְיָא דּס"ל דְּמַדְר"ח שְׁמַעִינָן אַבְל לר"ה פְּסוּל בְּנֶאֱבַד. הָרִי מְשַׁמַּע שְׁחִזוֹר
מְדַבְּרִיו.

וְהוּדָה פֶּאן לְדַעַת הַרְמַב"ן. וְהַר"ן כ' בְּהַדְיָא דלר"ה פְּסוּל בְּנֶאֱבַד.
וְיָדוּעַ דְּהַרְשֶׁב"א וְהַר"ן מְרַב אֶחָד לְמָדוּ. וּבְרֹב הַמְקוּמוֹת דַּעַת וְלִשׁוֹן א' לְשִׁנְיָהּ.
וְאִיָּה שְׁיִהְיָה עכ"פ דְּבָרֵי הַרְשֶׁב"א עִם מ"ש בְּמַש"ש ב' ד' ג' סוֹתְרִים זא"ז וְקִשָּׁה לְוּוּגָם.
וְצַע"ג לְכַאוּרָה).

וְאִיָּה שְׁיִהְיָה עכ"פ רֹב הַפּוֹסְקִים ס"ל כְּהַרְאָ"ה וְהַרְמַב"ן בְּזוּה דְּהַפְּלוּגְתָּא דר"ח ור"ה הִיא
רַק לְעַנְיָן דִּיעֵבַד וְלִיכָּא קָמֵן דלר"ח בְּדַלִּיכָּא קָמֵן סְמִכִּי אַבְדִּיקָה רֵאשׁוּנָה. אַבְל בְּדַאיכָּא
קָמֵן הַכְּרַעַת הַפּוֹסְקִים כְּהַרְשֶׁב"א דָּגַם לר"ח בְּלֹא בְּדִיקָה אַחְרוּנָה אִין לְהַסְפִּין חֲזָקָה.
וְאִין לְהַבְּשֵׁר חֲזָקַת הָיִתֵּר. וְכֵן פְּסָקוּהָ בְּטוּש"ע ס' י"ח לְהַלְכָּה.

וְהֵינּוּ פְּשׁוּט דְּזַהוּ גַם אֲלִיבִיָּה דר"ח דְּכּוֹנְתִיָּה נְקִטִּינָן וְע' ט"ז וְש"ף שָׁם: וּלְפִי"ז לְכַאוּרָה
יְהִיָּה תְּמִיָּה גְדוּלָּה מַה דְּמַסְקִינָן וְהַלְכָּתָּא כּר"ח וּבְשִׁיבְר עֲצָמוֹת. דְּמֵאֵי מְהִנֵּי שְׁיִבְר עֲצָמוֹת.
דְּלְהַפּוֹסְקִים הַנְּ"ל דלר"ח נְמִי בְּדַאיכָּא קָמֵן אִין לְסַפִּין חֲזָקָה בְּלֹא בְּדִיקָה אַחְרוּנָה וְהַבְּשֵׁר
עֲדִינָן בְּחֲזָקַת אִיסוּר. א"כ הֵכָּא דְּמִיָּירִי בְּלֹא בְּדַק אַחַר שְׁחִיטָה כְּדַפִּירֵש"י וְהָרִי אִיכָּא
קָמֵן.

א"כ הַבְּשֵׁר עֲדִינָן בְּחֲזָקַת אִיסוּר. וְאִם הָיָה בָּא לְשִׂאוֹל אִפִּי אַחַר שְׁשִׁיבְר עֲצָמוֹת רַק קוֹדֵם
שְׂרָאָה שְׁנַפְגָּם הֵינּוּ מוֹרִים אִיסוּר.

וְאִיָּה אַחַר שְׂרָאִינוּ שְׁנַפְגָּם נֹא' בְּהַמָּה לָא אִיְתְּרַעֵי כִּי אִיָּה שְׁיִנָּה לּוֹמֵר לָא אִיְתְּרַעֵי בְּמַקּוֹם
שְׁלֹא הָיָה מַעוּלָּם שְׁעַת הַכּוֹשֵׁר בְּדַאיכָּא קָמֵן וְלֹא נְבַדַּק פְּדִינוּ: אֲלֹא דצ"ל דְּטַעֲמָא דְּשִׁיבְר
עֲצָמוֹת בְּנִתְיָם.

דָּאז הוּי פְּלִיכָּא קָמֵן. דֹּא"א לְבְּרוּרֵי אִיָּה הָיָה קוֹדֵם שְׁשִׁיבְר.

וְהוּי מְשַׁשׁ כְּנֶאֱבַד הַסְפִּין וְלִיכָּא קָמֵן. וְכִסְבֵּרַת הַרְאָ"ה בְּבַד"ה ד' ב'.

שְׁכ' דָּאִין לָהּ אַבְיָדַת סְפִין גְּדוּל מְזָה דְּשִׁיבְר עֲצָמוֹת עִי"ש וְכִינּוּ דְּהוּי פְּלִיכָּא קָמֵן ע"י
שְׁבִירַת עֲצָמוֹת מַתִּירִי' בְּלֹא בְּדִיקָה אַחְרוּנָה. אָמְנָם הָרִי גַם בְּנֶאֱבַד הַסְפִּין דְּמַתִּירִי' מְטַעֵם
דְּלִיכָּא קָמֵן.

לְרֹב הַפּוֹסְקִים זְהוּ דוֹקָא בְּלֹא נְמָצָא אַח"כ פְּגוּמָה. כְּמוֹ שְׁהוֹכִיחַ הַפּוֹר"ח בְּסִי' י"ח סְקַכ"ג
בְּדַעַת הַרְשֶׁב"א.

דבכ"ד בדבריו נתן טעם בנאבד משום דאין ריעותא לפנינו. מוכח שפיר אכל אם הנה נמצא פגומה לא היינו תולין לקולא.

וכל האחרונים לא דיברו נגדו בזה וכן משמע מכל הפוסקים זולת הרא"ש בתשו' מתיר אפי' בנמצא פגומה. וא"כ אפי' שנה' שע"י שבירת עצמות נעשה בנאבד.

אבל הכא דמירי בנמצא פגומה א"כ אין לתלות לקולא משום דא"א לברורי וליכא קמן וכמו בנאבד פנ"ל דבנמצא פגומה אסורה. ולכן נראה דזהו הטעם שכתבו הפוסקים דגם במסקנא הטעם משום דעצם ודאי פוגם.

דמטעם זה דעצם עושה פגימה בודאי ממש בלי ספק א"כ הוי כמו שלא נמצא פגומה ודמי לנאבד ולא נמצא פגומה. ע"כ תלינו לקולא גם בנמצא פגומה דאין פגימה זו ריעותא כלל.

רק דלבסוף ר"ל אף דבאמת עדיין איכא ספק בספין שמא במקום שפגמו העצמות הנה פגימה ע"י עור ג"כ. ועל ספק זה הוא דמסקינן בהמה נא איתרעי.

דזה א"א לברורי ושוב הוי פליכא קמן. וא"כ גם במסקנא לא נדו מסברא דעצם ודאי פוגם.

אבל צריך גם לטעם דבהמה לא איתרעי דבלא"ה עדיין איכא ספק. ושניהם צריכי.

(והרשב"א במשה"ב שם שדחה דברי הרא"ה דעצמות פוגמים בודאי. נראה דצריך לדחוק בדבריו דרק אליביה דר"ה קאמר דלא ס"ל עצם ודאי אכל לר"ח דקאמר בהדיא עצם ודאי פוגם מודה הרשב"א דס"ל לר"ח פו.

או מצד שמצוי לפגום כמש"ש מצד זה נמי יש לומר דהוי פליכא פגימה. ונתדע דכ' שם דכששיתברו בינים גם ר"ה מודה דכשר דאפי' ספק אין כאן כו'.

ולכאורה תמוה דעדיין גם בזה איכא ספק שמא במקום פגם שיתברו פנ"ל (דמירי דלא בדיק אחר שחיטה). אלא ר"ל פיון דאז ודאי לר"ה א"א לברורי והוי פליכא קמן וכן נאבד.

דלדידיה גם ר"ה מכשיר בנאבד. אבל לר"ח דא' בהדיא עצם ודאי פוגם ואפי' מצד שמצוי לפגום לדידיה.

תלינו שונדאי ממש פגם. ע"כ מצד סברא זו תלינו לקולא דחששא שמא במקום פגם פגמו זהו א"א לברורי והוי בנאבד.

דהרשב"א בכ"ד בדבריו מדמי להדדי נאבד הספין לשבירת עצמות מוכח דס"ל דמחז טעמא הוא פנ"ל): ומעתה מידי טעמא דבחזקה יהיה בעינו תלפית ההיתר בקרוב לנדאי הוא ונקא רק גבי ספין.

דמצד דאיכא חששא דעור ע"כ אין בו חזקה כלל לכתחילה. משא"כ במקנה דליכא מידי במה לחוש וחוזת הבדיקה בסמוך לטבילה הוא דבר ברור וחזקה טובה.

דלהכי גם באיכא קמן אין שום חיוב בדיקה אחר טבילה. א"כ הכא אף דליכא במה לתלות בקרוב לנדאי תלפית ההיתר הנה לומר ג"כ דגברא לא איתרעי.

ותרל"ר לא אָמרי' בְּשָׁנֵי גּוֹפִים דְּוּמְיָא דְסַפִּין: וְהַרְשָׁבָ"א בַתְּה"א תִּירָן דְּאַלִּימָא רִיעוּתָא דְמַקְנָה לְאוּרוּעֵי לְאַדָּם פִּינּוֹן דְּלִיכָא מִיַּדִּי לְמִתְלֵי בֵּיהּ הַשְׁתָּא טָפִי מְדַמְעִיקְרָא. אָבֵל רִיעוּתָא דְסַפִּין לָא אַלִּימָא לְאוּרוּעֵי לְבַהֲמָה פִּינּוֹן דְּעוֹר סַפִּק וְעֶצֶם וְדַאי כו'.

וְהוּא פְּעִין פִּי הַתּוֹס'. וּמְלַבֵּד שְׁקֻשָּׁה פִּנְ"ל.

לְדִידִיָּה קֻשָּׁה בְּיוֹתָר דְּלִידִיָּה יֵשׁ לוֹמֵר דְּהָא דְבִסַּפִּין בְּעִינּוֹן לְתַלּוּת שְׁיִהִיָּה מְוַכְרַע צַד הַקְּיָתָר. מְשׁוּם דַּס"ל דְּבִלָּא דְבָר הַגּוֹרָם א"א שְׁיִפְגּוֹם מְעַצְמוֹ כַּמ"ש בַּמְשָׁה"ב הַנְּ"ל.

וּבַהֲכַרְח הָיוּ דְגִינּוֹן עָלָיו שְׁנַפְגָּם ע"י אֵיזָה סִיבָה. ע"כ בְּהַכְרַח הָיוּ חִיִּישֵׁינּוֹן לְעוֹר אַף שְׁהוּא סִיבָה רְחוּקָה.

ע"כ צָרִיכִי לְתַלּוּת הַפְּגִימָה בְּנֻדָּי דְעֶצְמוֹת שְׁיִהִיָּה מִפִּיק מְחַשְׁשָׁא דְעוֹר. מִשָּׂא"כ בְּמַקְנָה שְׁמַעְצָמָה מִתְחַסֵּר בְּלָא דְבָר הַגּוֹרָם.

ע"כ בַּכַּה"ג יֵשׁ לְסַמּוּךְ עַל הַחֲזָקָה וְשָׂאֲחַר זְמַן נִתְחַסֵּר. דַּלְפִי"ז מ"ש בְּמַקְנָה לִיכָא מִיַּדִּי לְמִתְלֵי בֵּיהּ הַשְׁתָּא טָפִי מְדַמְעִיקְרָא.

וְהוּא תְּמוּהָ וּכְלָפִי לִיָּיָא דְמִיַּדִּי טַעְמָא בְּסַפִּין דְּבַעֲינּוֹן מִיַּדִּי לְמִתְלֵי בַּח"כ הוּא רַק מְצַד דְּיֵשׁ בְּמַעֲיָקְרָא חַשְׁשָׁא דְעוֹר פִּנְ"ל. מִשָּׂא"כ בְּמַקְנָה דְּבַדִּיקָה הַסַּמּוּךְ לְטַבִּילָה לִיכָא שׁוּם חַשְׁשָׁא בְּמָה לְחַוֵּשׁ.

א"כ לְהִיפּוּף אִיכָא לְמִימֵר פִּינּוֹן דְּלִיכָא שׁוּם סִיבָה לְמִתְלֵי בֵּיהּ בְּמַעֲיָקְרָא טָפִי מְדַמְעִיקְרָא. לָמָּה נּוֹצִיאָנוּ מְחֲזָקָה חָנָם.

וְיוֹתָר יֵשׁ לְתַלּוּת בְּאַיְחּוּר זְמַן כְּבָכֵל חֲזָקָה. דְּזָהוּ דְאַמְרִי' בַּכ"ד דְּמַעְמִידִים סַפִּק עַל חֲזָקָתוֹ.

וּכ"ש לַמ"ש הַרְשָׁבָ"א בַּמְשָׁה"ב שֶׁם עוֹד טַעַם בְּסַפִּין דְּבַדִּיקָת' קֻשָּׁה וְתַלּוּי בְּכַוְנַת הַלֵּב דְאַיְרַע שְׁיִבְדֹּק כְּמָה פְּעָמִים וְלֹא יִמְצָא פְּגִימָה וּבְאַחְרוּנָה הַכִּין לְבוֹ וְהַרְגִישׁ. וְלֹא שְׁהַפְּגִימָה נִתְחַדַּשׁ עֲתָה אֲלֵא שְׁגַם מִתְחִילָה הִיָּה רַק שְׁלֵא הַכִּין לְבוֹ כו' עי"ש.

וּלְפִי"ז יֵשׁ בְּכַח הַרִיעוּתָא לְהַטִּיל סַפִּק בְּשׁוֹרֵשׁ הַחֲזָקָה שְׁלֵא בְּדַק מְעוּלָם. מִשָּׂא"כ בְּמַקְנָה פְּשׁוּט דָּאִין בְּכַח הַרִיעוּתָא לְהַטִּיל שׁוּם סַפִּק בְּעֶצֶם הַבְּדִיקָה וְלִזּוֹז כְּמֵלֵא נִימָא מִתְחִילָתָהּ וּבְרַאשׁוֹנָה בְּשׁוּם פְּנִים.

רַק דְּהַסַּפִּק נּוֹלֵד וְנִתְחַדַּשׁ אַח"כ בְּזְמַן מְתִי נּוֹלֵד הַרִיעוּתָא אַחַר הַבְּדִיקָה. וּבַכַּה"ג וְדַאי יֵשׁ לְסַמּוּךְ עַל הַחֲזָקָה כַּבַּכ"ד וְאַח"כ כו': מִיָּהוּ אַף אִם יִהְיִינוּ לְכָל תִּירוּצֵי הַתּוֹסְפוֹת.

עַדִּינּוֹן לֹא הִנְנַח לְנוּ מְצַד אַחַר ע"פ מָה שְׁחִידַשׁ לְנוּ הָרָא"ש בַּתְּשׁוּ' (פְּלָל כ' סִי י"ד) בְּטַעַם דְּמַכְשִׁיר בְּנֶאֱבֵד וְאַפִּי' בְּנִמְצָא פְּגוּמָה אַח"כ. מְשׁוּם הוּאִיל וְיִצָּא בְּהִיתָר.

וְהַט"ז וְהַש"ף חִיָּקוּ וּבִיָּאֵר הַטַּעַם וְהַסַּבְרָא דְכִינּוֹן דְּבִשְׁעָה שְׁנֶאֱבֵד הֵינּוּ מִתִּירִים בְּלֹא בְּדִיקָה פִּינּוֹן דְּלִיכָא קָמֵן וּבְדִיעֵבֵד. וְא"כ יִצָּא הַבְּשָׂר בְּחֲזָקַת הִיתָר וְהִיָּה לְהַבְּשָׂר שְׁעַת הַפּוֹשֵׁר וְע"כ אַף דְעֲתָה נִמְצָא פְּגוּמָה אִין לְהוֹצִיא הַבְּשָׂר מִחֲזָקַת הִיתָר שְׁהִיתָה עַד עַכְשָׁיו.

וּלְפ"ז בְּמַקְנָה נְמִי הִיָּה נִיחָא תִירוּצֵי הַתּוֹס' רַק בְּגוֹנוּי אִם הִי' מִיָּרִי בְּנִמְצָא חֲסַר מִיָּד מְשָׂא אַחַר הַטַּבִּילָה. וְלֹא הִיָּה עַדִּינּוֹן לְגַבְרָא שְׁעַת הַפּוֹשֵׁר וְזְמַן בְּהִיתָר.

ועל אותה שעה אתה דן עליו שפיר מוקמינו ליה על חזקת טמא שהיה עכשיו. משא"כ
בנמצא חסירה בזמן ארוך אחר הטבילה.

וכל המשך היה בחזקת היתר וישעת הפנשר דהכי נמי נאמר הואיל ויצא בהיתר. וק"ו
נמי הוא דבספין מה שיצא בהיתר הוא רק מצד חסרון המציאו' בלבד דליפא קמן.

אבל מצה"ד אם היה באפשר לבדוק היינו מחוייבים לבדוק. א"כ לא שינוי כ"כ לומר
שיצא בהיתר מצד הדין.

משא"כ במקנה שאפ"י שהיא לפנינו ואין שום מניעה וחסרון מצד המציאות אבל הדין
פוסט לגמרי מלבדוק אפ"י לכתחילה. ואם היה פא לשאול קודם שנמצאת חסירה אם
לבדוק היינו מתירין אותו בלא בדיקה.

א"כ הרי בנודאי מיקרי זה יצא בהיתר מבןרר גם מצד הדין ואלמא מיצא בהיתר דספין
שאינו מצד הדין ממש רק משום דיעבד. ואיך שינוי בכה"ג לומר עליו מחזקת טמא אל
תוציאנו.

דלא עתה באת להוציא דכבר יצא ממנו וחזקת טמא כבר אזלה ונתבטל ממנו וכן לא פלא
וכאין נחשב קמיה חזקת היתר שנקנס תחתיה ולכאורה זו קושיא חזקה: אמנם סברא זו
שחידש הרא"ש משום הואיל כו' במחלוקת שנויה בין האחרונים ואומרים דהרא"ש
עיקרו לא אהא סמיה.

והתבו"ש בסי"ח ס"ק כ"ט אף דבנה יסוד לסברא זו מההיא דכתובות כ"ד גדולה חזקה
דגבי פהנים דאין לב"ד לאסור מה שנהוג היתר אפ"י במקום ספק שהיה החזקה בטעות
כפי רש"י שם אין אני יכול לאסור עליכם מפני שהחזקתם.

אבל גם איהו שדי בה נרגא דבספין צ"ל דסברא זו מייירי דווקא באופן דיכולים לתלות
הפגימה באיזה סיבה בנודאי. ויצא לו זה מפח קושית הב"ח דסותר הרא"ש למ"ש
בפסקיו דפסקינו כר"ח בשיבר עצמות בנודאי ולא לתלות בספק שיבר (כמו בנאבד).

אמנם לפעד"נ דאין זו סתירה וכפי מ"ש לעיל דהטעם בשיבר עצמות משום שע"ז הני
בנאבד וליפא קמן לברורי. א"כ פשוט דלפ"ז בעינן שיהיה בנודאי שיבר.

דבלא"ה הרי בכל שעה איפא קמן לברורי וחסר בדיקה אחרונה מצה"ד שהוא לכתחילה
משא"כ בדיעבד בנאבד ממש די לנו לתלות ע"י ספק שיבר דעיקר הקולא משום דנאבד
לחוד וליפא לברורי ועוד נ"ל דטעמא דהרא"ש דמתיר בנאבד אפ"י בנמצאת פגומה.

דלאו משום רק שבשעת מעשה שיצא מאתנו יצאה בהיתר משום דליפא לברורי לחוד.
אלא דר"ל משום שעל חזקה זו היה כבר מוחזק בכשרות.

נהיו אוכלים הבשר בפו"מ. וע"כ שוב אין להוריד דבר ממה שהיה מוחזק בפו"מ.

(כמשי"ת לקמן א"ה). וכההיא דכהנים אף שנפל ספק שהיה חזקה בטעות.

אף הטעם פיון שהיו אוכלים בפו"מ. משא"כ הא דפסק הרא"ש כר"ח בשיבר עצמות
דהכא לא היה עדיין מוחזק במעשה בפו"מ וליפא הכא רק משום דליפא לברורי א"כ
בעינן בנודאי שיבר לכה"פ ולא שינוי לומר הסברא דליפא לברורי משום ספק שיבר:

אָבֵל עֲדִינן קָשָׁה דְהָרִי לְתַלּוֹת בְּסַפֵּק שׁוֹבֵר בְּעֵינָן עכ"פ גם בְּנֶאֱבָד כמ"ש הָרָא"ש בְּעֶצְמוֹ שָׁם.

וּמְסוּגֵי דְכֹהֲנִים הַנִּ"ל לְכַאוּרָה מִשְׁמַע דְאַפִּי' אֵין לָנוּ בְּמַה לְתַלּוֹת הַרְיָעוּתָא ג"כ סְמִיכִין לְקוּלָא. וְאִדְרַבָּה דְכֹהֲנִים חֲזַקְתוּ מְעִיקְרָא ג"כ לֹא הִבְרַר מְעוּלָם.

וְהִנֵּה בְּאַמַּת לְכַאוּרָה זֶה תְּמוּהָ דְהִיכָא מְצִינּוּ לְסַמְנֵךְ עַל חֲזַקָה כְּזוֹ שְׁלֵא נִתְבָּרַר וּמְעוּלָם הוּא בְּסַפֵּק (וְלְכַאוּרָה זֶה יוֹתֵר גְּרִיעָא מִחֲזַקָה דְגְבִינּוֹת לְסִבְרַת הַתּוֹס' בְּנִדָּה). וְכש"כ לְמֵאֵי דְמַסִּיק שָׁם דְגְדוּלָה חֲזַקָה מִשּׁוּם דְהִשְׁתָּא אִיכָא לְחוּשׁ לְחֻשְׁשָׁא דְאוּרִייתָא.

וְכש"כ לְלִי"ק דְהִתְרַוּ בְּתַרוּמָה דְאוּרִייתָא מִמֶּשׁ. וְכ"ז לְכַאוּרָה פְּלֵא דְלֹא מְצִינּוּ לְסַמְנֵךְ עַל חֲזַקָה גְרוּעָה כְּזוֹ שְׁמְעוּלָם הוּא בְּסַפֵּק.

וְהָרִי חֲזִינָן בְּהוּ גּוּפָא דְלִמ"ד מְעַלִּין מִנְש"כ לְיוֹחֲסִין וְהִנֵּה לְהֵם בְּגוּלָה חֲזַקָה לְיוֹחֲסִין וְהוּרִידוּם כְּקוּשִׁית הַתּוֹס' שָׁם וְכמ"ש הָרִשְׁבִּי"א שָׁם דְמִזָּה מוּכַח דְאִינָה גְדוּלָה. וְגַם לְתִירוּץ הַתּוֹס' דְאִיתְרַע חֲזַקְתָּם וּלְכוּ"ע אֵין מְעַלִּין.

וּלפ"ז וְנִדְאֵי קָשָׁה א"כ מ"ט לֹא הוּרִידוּם מִטַּעַם זֶה גַם מִתְרוּמָה וּמ"ש הָא מְהָא. גַם קָשָׁה מַה דְמִקְשָׁה תְּלַמוּדָא מֵאֵי גְדוּלָה חֲזַקָה.

דְכָלוּם חֲסֵר זֶה גּוּפָא דְלִגְבֵי תְרוּמָה מוּקְמִינָן לְהוּ בְּחֲזַקְתֵּיהוּ וְאֵע"ג דְמִיּוֹחֲסִין הוּרִידוּם מִשּׁוּם דְרִיעַ חֲזַקְתֵּיהוּ (לְפִי הַתּוֹס'). שְׁפִיר הִנֵּה רְבוּתָא רַבָּה בְּתַרוּמָה.

לְכוּ נִרְאָה דְהַפְּלִי בְּחֲזַקָה זוֹ דְלֹא מִשּׁוּם חֲזַקַת קָמָא הוּא כְּכֹל הַחֲזַקוֹת. אֲלֵא דְהַפְּלִי כְּמוֹ דְאִמְרִינָן חֲזַקָה מַה שְׁבִיד אָדָם הוּא שְׁלוֹ.

וּבִיָּאֵר זֶה בְּתוֹשׁוֹ חֲתָם סוֹפֵר אַה"ע ס' פ' דְלֹא מְצַד חֲזַקָה הוּא. דְהָרִי מִיָּרִי אִפִּי שְׁתַּמְנִיחָן בְּעֶצְמוֹ מְסוּפֵק בְּחֲזַקְתּוֹ.

אֲלֵא דִר"ל דְסַפִּיקוֹ עֲצוּם כ"כ דְאֵין לָנוּ פֶּחַ לְהוֹצִיא מַה שְׁבִידוֹ כ"א בְּרִאִיָּה בְרוּרָה מִמֶּשׁ ע"ש. וְה"נ דְכְּנוּתָה בְּכֹהֲנִים דְאַפִּי' בְּעֶצְמָם מְסוּפִיקִים בְּחֲזַקְתָּם אָבֵל מַה שְׁהִיוּ מוּחֲזָקִים בְּהִיתֵר אֲכִילָה סַפִּיקוֹ עֲצוּם כ"כ דְאֵין פֶּחַ ב"ד לְהוֹצִיא מִיָּדָם.

וּלפ"ז נִיחָא דְלִיּוֹחֲסִין שְׁחֲזַקְתּוּ הִנֵּה רַק מְצַד מִנְש"כ אָבֵל לֹא בְפו"מ דְבְּגוּלָה לִיכָא יוֹחֲסִין. וְלְכוּ הִשְׁתָּא דְאִיתְרַעֲוּ חֲזַקְתָּם שְׁפִיר הוּרִידוּם אָבֵל בְּתַרוּמָה דְהִנֵּה בְיָדָם וְהוּי אֲכִלִי בְפו"מ.

אֵין פֶּחַ ב"ד יָפָה לְהוֹצִיא מִיָּדָם. וְלִזְנָה נִיחָא נְמִי דְלֹא אִמְרִינָן דְזִנָּה גּוּפָא הִנֵּה גְדוּלָה חֲזַקָה דֹּאֵע"ג דְרִיעַ חֲזַקְתֵּיהוּ וְהוּרִידוּם מִיּוֹחֲסִין כְּפִי הַתּוֹס' עכ"ז מוּקְמִינָן לְהוּ בְּחֲזַקְתֵּיהוּ גְבִי תְרוּמָה.

דְאֵין זֶה רְבוּתָא דְבְּחֲזַקָה זוֹ מַה שְׁבִידָם הִתֵּר שְׁאֵין לְהוֹצִיא אֵין נ"מ בְּזִנָּה אִם רִיעַ וְאִיתְרַעֲוּ חֲזַקְתָּם. דַּע"כ"פ סַפִּיקוֹ שֶׁל הִתֵּר עֲצוּם וְאֵין לְהוֹצִיא.

וְלְכוּ מוּקְמִינָן כִּינּוֹן דְאִיכָא לְחוּשׁ לְחֻשְׁשָׁא דְאוּרִייתָא. וְהִנֵּה הַסְּבָרָא נוֹתֵן מְצַד חֻשְׁשָׁא זוֹ לְגִדּוֹר מְלִתָּא וְלְהוּרִידָם.

לזה אמרינו רבותא דגדולה תזקה זו ואפי' בכה"ג אין להוציא מחזקה שבידם היתר. ולפ"ז אין מקום להשגת המקומ"ח סי' י"ח דבכהנים ליכא ריעותא לפנינו משא"כ בספין כו'.

דזה אינו דלפי' התוס' גם בכהנים איתרעי תזקתם ומינוחסין באמת הורידום מטעם זה אבל מתרומה גם בכה"ג אין להורידם מטעם הנ"ל. ועוד דבכהנים לא שינוי זה דאם הנה ריעותא לפנינו בכהנים כמו בפגימה דספין.

א"כ הרי נתברר שאינם פהנים פלל בנודאי. אבל בריעותא דפגימה דספין עדיין הפל עכ"פ ספק.

ומסקניו דאפי' דאיכא לחוש לחששא דאורייתא אין פח להוציאם מחזקתם. וה"נ בנאבד הספין בלא בדיקה אחרונה תזקתה בספק אבל פיו דכבר בדיעבד סמכו על החזקה דבדיקה הראשונה ויצא בהיתר.

תזקה זו שהיה נהוג היתר פחו עצום ורב הוא שאין לב"ד להוריד. ולא בעינן פלל לחפש ולמצוא טעם וסברא במה היה תזקת ההיתר.

דתזקה זו מאליו ומעצמו תזק הוא כנ"ל גבי פהנים ולפ"ז נראה דמ"ש הרא"ש לתלות דאימר שיבר כו' הוא רק לרנוחא דמלתא והיינו דלא תימא פיו דפגימה לפניו ולחוש כסברת הרשב"א שא"א שיפגום מעצמו.

א"כ היה מזה ראיה ברורה לכאורה שהיה פגום מתחלה מן העור כמ"ש הפר"ח שם וקנושי' הגמ' ואלא במאי איפגם. ובראיה ברורה בנודאי מוציאים גם מה שביד אדם כנ"ל.

ע"כ כתב דעכ"פ אין זה ראיה דאימר שיבר כו'. ומש"ש בזה פיו דאיכא עוד ספק יש לומר דסברא ליה כסברת הרא"ה דספין אפשר שיפגום עצמו.

אלא אפי' לחוש לסברת הרשב"א. איכא עוד ספק דשמא שיבר.

ובר מן דין נראה דעכ"פ לא הוצרך הרא"ש לתלות בספק שיבר דזה רק גבי ספין צריך לזה. דאם לא נתלה בעצמות א"כ צריך לתלות עכ"פ דבמפרקת נפגם לסברת הרשב"א הנ"ל דא"א שיפגום מעצמו.

ונמצא דקודם שנאבד והיה בחזקת היתר היה ברור לנו שהיה פגום מקודם שיצא בהיתר אלא שאמה דן אימת נפגם אם מהעור או ממפרקת וא"כ הרי נאבד ויצא מתחלה מאתנו מספק ולא בחזקה פלל ע"כ מוכרח להמציא סברא דאחר שנאבד נפגם ומתחלה יצא בחזקת היתר ממש ועל הספק דעתה אין להוציא מחזקת היתר דתלינו אימר שיבר אחר שנאבד.

אבל גבי מקנה דמיד שיצא מן הטבילה הרי יצא בחזקת היתר מבןרר בלי שום ספק בשעת מעשה פלל דלא בעינו בדיקה אחר טבילה כנ"ל ויצא בהיתר בנודאי. ואח"כ שנולד ספק בחסירה אין להוציא מחזקתו שהיה מוחזק בהיתר.

ולא בעינן קלל בְּמָה לְתִלוֹת הַהֵיטֵר. וּסְבָרָא זֵו פְּתַב מֵר אַבָּא הַגָּאוֹן ו"ל בְּחֵלֶק יו"ד סי' א' לְחֵלֶק שׁוֹחֵט מִסְפִּין ע"ש.

ואין להאריך דְּכָבֵר גַּם הַמְקוּמ"ח הֵבִיא רְאִיּוֹת רַבּוֹת לְסְבָרָא זֵו מִמְקוֹמוֹת אַחֲרֵי מִש"ס. דְּחֻזְקָה זֵו מֵה שְׂיָצָא בְּהֵיטֵר אֵין פֶּח ב"ד לְהוֹרִיד.

ועפ"ז וְנִדְאֵי קָשָׁה טוֹבָא עַל הָא דְּמִקְנָה. וְתִירוּצֵי הַתּוֹס' דְּמַצֵּד דְּמִקְנָה אֵינְתֵרְעֵי גַם הַטּוֹבֵל בָּה אֵינְתֵרְעֵי זֵה הֵיךְ טוֹב לְדַחֵת רַק דְּבָר שְׁלֵא הֵיךְ נְהוּג בּו הֵיטֵר עֲדִינן עַל חֻזְקַת הַטְּבִילָה כְּמוֹ כָּלִים שְׂעֵדִינן לֹא נִשְׁתַּמְשׁוּ בּו טְהוֹרוֹת אֲבָל גְּבָרָא שְׂיָצָא בְּחֻזְקַת הֵיטֵר מִכְּבָר וְהֵיךְ מִשְׁתַּמֵּשׁ בְּטְהוֹרוֹת דְּלִבְד חֻזְקַת הַמְקָנָה נְתוּסָף לּו חֻזְקָה שְׁל עֲצָמוֹ מֵה שְׂבִידוֹ שְׁהֵיךְ מוֹחֲזֵק הֵיטֵר בְּיָדוֹ.

ה"נ דִּיש לִזְמֵר עָלֵיו דְּסַפֵּק שְׁנוּלֵד עַל הַמְקָנָה הֵרִי אֵתָה בְּחֻזְקָתָהּ בְּמָה שְׁהֵיטֵר מִשְׁתַּמֵּשׁ כְּנ"ל בְּפִתְחֵי. וּבְמִשְׁפָּנוֹת יַעֲקֹב חֵלֶק יו"ד סי' ט"ז רְאִיּוֹתֵי שְׂפֵתָב לְהִיפָּה דְּבָאָדָם יֵשׁ לְהַחֲמִיר יוֹתֵר מִכָּלִים וְדִקְדָּק מְלִשׁוֹן ר"ע בְּקִדּוּשֵׁין דְּאָמֵר אָדָם זֵה כּו' וְלֹא קָאָמֵר סְתָם טְמָא זֵה דְּהֵיךְ קָאֵי בֵין עַל אָדָם בֵּין עַל כָּלִים א"ו דְּדוֹקָא עַל אָדָם דְּצָרִיכִין לְדוֹן עָלֵיו בְּעֲצָמוֹ ע"כ מוֹקְמִינן עַל חֻזְקַת טוֹמְאָתוֹ שְׁלֵא יֵאָכֵל בְּקִדּוּשֵׁים מִשָּׂא"כ בְּכָלִים דְּבְעֲצָמָם אֵין נ"מ כּו' ע"ש וּמְחִילוּקוֹ מִמִּילָא מְבֹרָא דְּמִיָּרֵי בְּאָדָם שְׂעֵדִינן לֹא נִשְׁתַּמֵּשׁ בְּטְהוֹרוֹת וּבְגוֹנָא שְׂנִמְצָא חֶסֶר מִיָּד אַחֵר הַטְּבִילָה.

כמ"ש דְּצָרִיכִין לְדוֹן עָלֵיו אִם יֵאָכֵל בְּקִדּוּשֵׁים. וּמִסְבָּרָתוֹ זֵו מִמִּילָא מוֹבָן דְּאֲבָל בְּגוֹנָא שְׂפָכֵר יָצָא בְּהֵיטֵר וְהֵיךְ אוֹכֵל בְּקִדּוּשֵׁים וְנְתוּסָף לּו חֻזְקָה שְׁל עֲצָמוֹ שְׁהֵיךְ מוֹחֲזֵק כְּבָר בְּהֵיטֵר שׁוֹב לֹא שְׂיָיֵךְ עוֹד לְהַעֲמִיד בְּחֻזְקַת קָמָא דְּטְמָא שְׂפָכֵר אֲבָדָה וְנִתְבַטַּל מִמֶּנָּה כְּנ"ל.

אֵלָא דְּבְעֵיקָר הַדְּקִדּוּק שְׁלוֹ מְלִשׁוֹן הַגְּמָרָא אָדָם זֵה כּו' וְלֹא קָאָמֵר סְתָם טְמָא זֵה כּו' תְּמַהֲנֵי דְּבָאָמֵת בְּתוֹסְפָתָא שְׁהֵבִיא הַר"ש פ"ב דְּמִקְנוֹאוֹת וּבִירוּשְׁלָמֵי פ"ח דְּתֵרוּמוֹת שְׁזָהוּ הַמְקוֹר. שְׁם נָא' בְּאָמֵת סְתָם טְמָא זֵה.

וּמִמִּילָא אֵין לְחֵלֶק כְּדָבָרֵיו. וְאִם נָא' דְּכּוֹנְנָתוֹ דְּלֵהֲכִי דְּקִדְקוֹ בְּגַמ' לְשִׁנוֹת הַלְשׁוֹן כְּדֵי לְחֵלֶק בֵּין אָדָם לְכָלִים.

וּא"כ בְּתוֹס' וּבִירוּשְׁלָמֵי הַל' סְתָם צ"ל שְׁהוּא כְּדֵי שְׁלֵא יְחֵלֶק. וּמֵאֵין לּו לְחֻזְקַת פְּלוֹגְתָא בֵּין בְּעָלֵי הַגְּמָרָא.

וּבְתוֹסְפ' גּוֹפָא רְאִיּוֹתֵי הַלְשׁוֹן בְּדֵר"ע הוֹאִיל וּמִקְנָה זֵה בְּחֻזְקַת טוֹמְאָה כּו' (וְהוּא לְשׁוֹן חֻזְקַת וְתִמוּהָ וִית' לְקָמֵן אִי"ה). אֲבָל סְבָרָתוֹ אִמְתִּית דְּדָבָר שְׂצָרִיכִין עֵתָה לְדוֹן עָלֵיו אִם יִשְׁתַּמֵּשׁ בְּטְהוֹרוֹת וְנִדְאֵי יֵשׁ לְהַעֲמִידוֹ בְּחֻזְקַת קָמָא.

אֲבָל אֵין לְחֵלֶק בֵּין אָדָם לְכָלִים בְּזֵה פִּינּוֹן דְּחֻסְרָה לְפָנֵיהּ וּמִקְנָה אֵינְתֵרְעֵי מִמִּילָא גַם מֵה שְׂטָבֵל בָּה אֵינְתֵרְעֵי כְּסְבָרַת הַתּוֹס'. אֲבָל בְּנִמְצָא חֶסֶר בְּזִמְן אַרְוָה אַחֵר הַטְּבִילָה וְנִתְחַדַּשׁ לְגַבְרָא עוֹד חֻזְקָה שְׁל עֲצָמוֹ שְׂיָצָא בְּהֵיטֵר וְהֵיךְ מִשְׁתַּמֵּשׁ כְּבָר בְּטְהוֹרוֹת.

חֻזְקָה זֵו לֹא אֵינְתֵרְעֵי קָלֵל. דְּדִינָא הֵיךְ דְּחֻזְקָה זֵו מֵה שְׂבִיד אָדָם אֵין לְהוֹצִיא כ"א בְּרָאָה מְבֹרָת כְּנ"ל.

ולא אדע איך להעמיד סכרת התוס' דגם בכה"ג שנמצא חסר בזמן ארוך אחר הטבילה שנא' גם בזה אדם איתרעי ולדחות חזקתו גם משעה ראשונה מטבילתו שמיד אחר המדידה. והוא תמוה מאד לכאורה: ועוד דלכאורה יש לומר בזה דהוי תדא במקום תרתי תרי חזקה להיתר.

חזקה דמקנה דמעיקרא וחזקה שנתוסף לאדם עצמו שהיה מוחזק כל המשך בהיתר. ממילא מצד חזקה זו של עצמו נתבטל חזקת קמא וכלא היה כל המשך.

ולא נשאר רק תדא דחסר לפניה. והוי תדא במקום תרתי.

וראיה ברורה לזה לכאורה דכה"ג ממש מוקמינן בכתובות (ע"ו) גבי מומין. דלאשה יש תרי חזקה והוי תדא במקום תרתי.

והקשה הריטב"א שם דלבעל נמי יש עוד חזקה קמא דממונא. ותיגרז כיון שחיובו ברור לפניו שפנסה ונתחייב לה כו' ע"ש.

ולכאורה גם ה"כא איפא תרתי לריעותא חזקה קמא דממונא ומומין לפניה. וא"כ אף שונדאי פנסה אין זה ברור שנתחייב דיש לומר דבמומין פנסה.

כמו דאמרין במקנה אף דנדאי טבל אין זה מדחה חזקת קמא דטמא דמקנה חסירה טבל כדברי התוס'. אלא נודאי פנונתו מוכן דכיון דבשעה שפנסה היה אז בשעתו חזקה ברורה שנתחייב וכבר יצא בחזקה זו כל המשך וממילא נדחה ונתבטל אז לגמרי מחזקת קמא דממונא ולא נשאר עכשיו רק חזקה דמומין לפניה ע"כ תרתי דידה עדיפי דהוי תדא במקום תרתי.

וה"נ דכנותה: והנה לכאורה היה עולה על דעתו לומר דבאמת זה גופא טעמא דפלוגתא דר"ט ור"ע במקנה בקדושין (ס"ו) דהקשו התוס' והרשב"א ושאר מפרשי על משל דר"ט מן גרושה ור"ע מבעל מום דאין לזה שייכות לעיקר מחלוקתם שהיא בספק חסר.

ואיך משיאו משל בידוע שהיה נודאי חסר. ותירוץ התוספות דבתרתי פליגי הוא דחוק ונתקשו המפרשי בתירוץ זה.

ולפ"ד לכאורה לא זכיתי להבין הקושיא מעיקרא דאלו היה ממשל משלים על חזקת המקנה וחסרונה שפיר היה קשה. אבל באמת ר"ט בא לדון על ר"ע דאזיל בתר חזקת קמא דגברא שהיא ג"כ חזקה ונדאית דנודאי היה טמא ועל חזקה זו הנודאית הוא משיב לו מנדע שהוא בן גרושה דעכ"ז לא מהני חזקת הנודאי דכהו לפסול הקרבן כיון שפבר יצא בהיתר.

אף דנודאי פסול וחזקה היה בטעות חזינן דגזיה"כ הוא דמה שיצא בהיתר קאי לעולם בחזקתו. וה"נ וכש"כ גברי כיון שפבר יצא בהיתר.

לעולם הוא בחזקתו אף דנא' דנודאי היה טמא ולא שייך בזה חזקת קמא כמו חזקה דביד אדם כו' פנ"ל. ור"ע השיב ראיה מבע"מ דחזינן דאזלינן בתר חזקת קמא של הנודאי.

והמשל דומה לנמשל אלא דלפ"ז צריך טעם מ"ט הודה לר"ט דאפתי איפא לדחות דבע"מ
ונדאי הוא פסול משא"כ חזקת טמא דגברא עכ"פ עכשיו ספק. וכש"כ לשיטתו דאזיל
ביתר חזקת המקנה פנ"ל: והנלפע"ד בסוגיא זו.

דחזקה דמקנה מיירי שהיה בחזקת סתם בדוק. ולא שהיה בשום זמן מדידה ברורה
לעינינו.

וכלשון הברייתא בקדושין שם שהיתה עומדת בחזקת שלימה. משמע דרק עומדת
בחזקת סתם ולא שנמדד בשום זמן לעינינו.

ומוכן נמי מלשון רש"י בגיטין (ל"א) שפי' מקנה שהיה בחזקת שלם ונמדד לאחר זמן
ונמצא חסר. וניכר היטב שדקדק ונמדד לאחר זמן כו' כדי שלא נטעה ונמדד קאי על
בדיקה ראשונה אלא דקאי על בדיקה אחרונה שנמצאת חסירה ועל תחילתה פי' בהדיא
שהיה רק בחזקת שלם.

דר"ל בסתם חזקה ולא חזקה ברורה לעינינו. וז"ב למענין.

וא"כ יש לומר דס"ל לר"ע דכה"ג פשנמצא ריעותא סותר לגמרי החזקה. דהריעותא
מטיל ספק שגם בתחלה לא היה חזקה ומתחלה חסירה ולא שנתחדש הריעותא אח"כ.

דכינן שחסינה לפנינו אמרינו שלא נבדק מעולם. וכמו דקיי"ל דלא סמכינן על חזקה
התלוי במעשה פה היא דבכורות (כ').

(לרבנן ברוב התלוי במעשה ולמדו הפוסקים דכש"כ חזקה פדאיתא בר"ן פ"ק דחולין
והרשב"א והרמב"ן במלקחיות פ"ב דקדושין שכתבו דיש לומר שלא היה כן המעשה.
וכה"ג כתב הס"ט בסי' ק"ץ ס"ק צ"ג בסוף דבריו שם.

להפוסקים האומרים דהרגשה דאורייתא ובלא הרגשה תלינן דמעלמא אתי. וגם בבדקה
קרקע עולם דמסקינן בגמרא דמיבדק שפיר תלינן נמי מעלמא.

וכתב דמיירי שלא בדקה הקרקע ממש לעינינו אלא שהיה הקרקע בחזקת סתם בדוק
ע"ש. (דהיה ק"ל על בדיקה לעינינו לומר שאין זו חזקה ולכן פירש שהוא סתם חזקה
התלוי במעשה די"ל שפא לא היה כן המעשה).

וכן כתב הב"ח בתשו' סי' א' שהביא ראיה מבדיקת חמץ ולא סמכינן אחרות בדוק דבית
פינו שאינו אלא ע"י מעשה וכבר אפטר ע"י סבה שלא בדק ע"ש (ולפ"ז יש לומר גם
הב"ח שהובא במג"א באו"ח סי' ח' ס"ק י"א לענין ציצית מיירי נמי שהיה בסתם חזקה
ולא שפדקם לעינינו).

וה"נ דכונתי' במקנה שהיתה עומדת בסתם חזקת מדוד. ודומה לסברת הב"ח והס"ט
בחזקת בדוק דבית וקרקע עולם דאין זו חזקה גמורה.

דרק בליפא ריעותא סמכינן גם אסתם חזקה אבל בכה"ג שנמצא ריעותא לפניך מחליש
פח החזקה מעיקרא לומר שמעולם היא חסירה. ושפיר אזל ר"ע ביתר חזקת הטמא דלא
נודע במה טבל.

וכן מוכח להדיא בירושלמי בפ"ח דתרומות בדר"ע שא' אדם זה כו' לעולם הוא בטומאתו עד שינודע שנטהר. ולשון עד שינודע כו' מוכח דמייירי במקנה שלא נודע חזקתה בבירור ולכן הוסיף הרמב"ם על לשון המשנה במקנה שנמדד כו' עד שינודע זמן שנמדד והיה שלם.

הרי בהדיא דמייירי שלא נודע לנו בשום זמן שהיה שלם. ולפ"ז ניחא לשון התוספתא הנ"ל בדר"ע הואיל ומקנה זה בחזקת טומאה כו' דלכאורה קשה מה שייך על מקנה חזקת טומאה ולפי הנ"ל ניחא דמייירי שלא היה לה חזקה כיון דתלוי במעשה.

וכה"ג מה שחסינה הוי חזקה בנודאי שכן למפרע (כשעת מציאתה לדעת הרמב"ם הניא חזקה דאורייתא) ע"כ שייך עכשיו לומר גם על המקנה חזקת טומאה. והשתא ניחא המשל דר"ע מבע"מ שהוא בנודאי חסר.

וכן ר"ט השיב עליו מב"ג לפי סברתו. וטעמא דר"ט דאזיל בתר חזקת המקנה אפשר יש לומר דס"ל דגם סתם חזקה הוי חזקה גמורה.

דהיה דבכורות קאי לפי אוקימתא דרבינא. אבל לאוקימתא דרבא שם גם רוב התלוי במעשה הוי רוב ע"ש.

ה"נ בחזקה. וזה הלשון בדר"ט בירושלמי דתרומות שם עד שינודע שחסר.

ור"ל) דמתחילה ידענו בבירור שלא היה חסר ולכן מוקמינן אחזקה עד עת שחסר בנודאי וזה שפא לדון על ר"ע מב"ג בדבר שנודאי חסר. היינו דקא פריף עליה גם לטעמו נהי דאין חזקה אבלחזינו מב"ג דגזיה"כ הוא דמה שייצא בהיתר שוב אין לאסור למפרע.

אפי' שנתברר עכשיו שפטעות היה בהיתר. אין להוציא ממה שהיה מוחזק.

וה"נ במקנה אף דאין לה חזקה ונתברר שפטעות היתה מוחזקת. אבל מה שייך חזקת קמא דטמא נגד החזקה דגברא שפידו שהיה מוחזק בהיתר כמו בחזקה מה שפיד אדם כו' דלאו מצד חזקת קמא הוא כנ"ל.

רק דכחו חזק שאין להוציא מה שפידו. וה"נ דכונתיה.

ומקשה מב"ג בדרף ק"ו דגזיה"כ בב"ג אפי' שנודע בנודאי אבל אין להוציא ממה שהיה מוחזק וכש"כ במקנה שלא היה נודע בנודאי שהיה חסירה בשעה שטבל פשיטא דמה שהיה מוחזק אין להוציא.

(ויסולק קושית התוס') וע"ז השיב לו מבע"מ. והחילוק מב"ג לבע"מ דבב"ג פסולו מאחרים ובע"מ פסולו מגופו.

ור"ל דהאי חזקה מה שמוחזק בהיתר שאין לבטלה. היינו בסתם.

אבל אם יש ראיה ברורה היפך חזקתו מבטלי חזקתו. כמו החזקה שפיד אדם כו' דאם יש ראיה ברורה מוציאים כדאמרו המוציא מחבירו ע"ה.

וה"נ ב"ג פסולו מאחרים דר"ל דעדיין ספיקו עצום ונשאר ספק גם עתה שפא הוא פהו. דכחול להכחיש העדים כדאיתא בגמ' שם ועכ"פ אין זה ראיה מספקת וברורה בהכרח חזק.

משא"כ בע"מ שפסולו מגופו שהוא ראיה מספקת וברורה דאו' לו הפשט בגדיה ונראה כפירש"י. וה"נ במקנה אין להכחיש.

שזו ריעותא ברורה על המקנה דפסולה מגופה. ואו' פסיק מימיה וגלי מקוריה שונדאי חסרה ואין לתלות בשום סבה לדון שאין זו ריעותא על הטובל.

וכיון שהתנקה גם מתחלה גרועה בכה"ג הוי ראיה ברורה לומר שכן למפרע בונדאי ומוציאים ממה שהיה מוחזק. וכמש"כ החת"ס הנ"ל דבשני שמא מוציאים ממנו מהמוחזק.

דכיון שהמוחזק בעצמו מסופק בשני שמא אם הוא שלו ומוחזקתו גרועה כ"כ. אין להניח פרי של חבירו נגד ספק עצום של עצמו.

(וע' מהרש"ל בכתובות ע"ה עהת"ו ד"ה מי ששנה זו). וכה"ג הנ"ל פשתוקתו גרועה בשני שמא תדא שמא גם מתחלה לא היה שום חזקה ומעולם חסירה ולא יצאה בהיתר מעולם.

ואף שהיה חזקה באיזה פעם שמא עדיין חסירה מקודם שטבל. ע"כ אין להניח הפרי שונדאי חסרה שכן למפרע נגד הספק העצום של עצמו ומוציאים אותו ממה שהיה מוחזק וממילא ל"ד לפניהם הנ"ל דהתם החששא מצד תערובות משפחה.

ואף לאוקימתא דירושלמי בפ' עשרה יוחסין עדיין ספק שלא זנו והווי פסולים מאחרים כמו בב"ג ממש ד יכול להכחיש ואיפא ספק. משא"כ במקנה כנ"ל: ועל יסוד זה בניתי לי בית נאמן לבאר עפ"י הסוגיא דריש נדה שייסולק בזה כמה דחוקים.

דפריה שם ממקנה דלהלל קשיא ונדאי. ולכאורה קשה דה"ל להקשות גם להלל קשיא למפרע כמו לשמאי.

דטעמא דלהלל דמטמא למפרע באשה משום דמגופה קחזי' ואין לה חזקה פלל כפיר"ש שם אבל אם היה מודה לשמאי במציאות דיש חזקה הוי מוקי אחזקה פשמאי כמ"ש התוס' שם (דל"פ בדינה של חזקה רק במציאות לחוד) וא"כ במקנה דנא' דאיפא חזקה קשה גם להלל למפרע.

והול"ל בין לשמאי בין להלל קשיא למפרע וכה"ג הקשו התוס' בקדושין (ע"ט ד"ה שמואל) ובגדה שם. דלמה לא פריה לרב גמי ממקנה דטעמא דרב דאמר מצפרא גמי בגרה משום דליפא חזקה אבל אי הנה חזקה מודה רב ע"ש.

דר"ל גמי פנין דלא פליגי בדינה של חזקה רק במציאות ואם הי' המציאות כשמואל היה מודה רב. וה"נ דכונתה ממש היה להקשות פאן להלל.

ותירוץ התוס' דלעולם לרב גמי קשה רק דנקט לשמואל דפריה ליה בהדיא טפי. תירוץ זה לא שנייה הקא.

דהקא נחית תלמודא לדיוקא להקשות לשניהם לשמאי למפרע ולהלל רק ונדאי מוכח דלמפרע לא קשה פלל להלל. ול"ד להתם דאין לרב שום קושיא בפ"ע יש לומר דנקלל הקושיא גם לדיניה משא"כ הקא.

ולכאורה זה קנושיא גדולה. ונפלאותי שלא ראיתי מי שעמד ע"ז.
ועוד דבתירוץ דתרתמי לריעותא לא מתורץ כ"א הקנושיא של למפרע. אבל אין בזה
תירוץ על הקנושיא של ונדאי דהלל.
דאדרבה יש לתמוה מ"ט דמקנה ונדאי. דבנא חזקה דטמא הנה כ ע מודים לשמאי דאז
קם יש רק חזקה דהיתרא כ"ע מודים דמוקמינן על חזקה עד שעה דאיתרעי אפילו
היכא דהריעותא לפניה.
כמ"ש התוס' (בד"ה דאיכא) להוכיח פן מנגע באחד בלילה ע"ש אלא משום תרתמי
לריעותא נופל ספק ודי שיהיה מספקינו (מדרבנו) אבל לא ונדאי וכדמוכח מרש"י
בעירובין (ל"ו) דמוקי במקנה שלא נמדד מעולם וליכא שום חזקה.
מוכח להדיא דאבל אם הנה חזקה. לא הנה רק ספק כמ"ש ראיה זו במש"י סי' הנ"ל אלא
דאיהו הוכיח מזה דבאמת גם רבנו דהכא ס"ל ספק.
וז"א כמשי"ת בסמוך אי"ה. ולהיפוך קשה יותר דבתירוץ תרתמי לריעותא עדיין אין
מתורץ כלל למה באשה ספק דהכא אפי' בחד ריעותא די שיהיה ונדאי.
דלדידיה פינו דליכא בה רק חדא חזקה לאיסורא ואין לה חזקת טהרה. ומאיזה טעם יהיה
ספק ולא ונדאי.
דבכה"ג אמרינן בכ"ד דאוסרים למפרע בנדאי. דהלא בלא ראוהו חי מבערב רבנו
דמטמאים משום ד"ל חזקת חיים באמת מטמאים ונדאי לשרוף.
והתם נמי משום דליכא אלא חדא ריעותא כמו באשה. ועי' מהר"מ שם וצ"ל דהני ספק
רק מטעם שפכתבו התוס' (ד"ה מעל"ע) דהוא משום לבו נוקפו ע"ש.
ואם פן אין בטעם תרתמי לריעותא מספיק כלל על הקנושיא של ונדאי. וממילא יהיה נשאר
הקנושיא גם על מקנה דאיכא חזקה ומ"ט ונדאי.
א"ו צ"ל דמזה מוכח דלקושטא גם במקנה ליכא חזקה וכנ"ל. ולהלל אשה ומקנה דמי
להדדי דבשניהם ליכא חזקה ושפיר פריה להלל רק ונדאי ולא למפרע.
ושפיר מתורץ מטעם דתרל"ר רק על מקנה. ובאשה ספק צ"ל שהיא מטעם התוס'.
וזהו דמקשה לשמאי מחביות. דר"ל דאלו ממקנה הוי אמינא משום דליכא חזקה גמורה
דדינא הוא שיהיה ונדאי ע"כ ממילא גם למפרע.
אבל היכא דאיכא חזקה כמו לדידיה באשה הוי למפרע. וע"כ מקשה מחביות דג"כ איכא
חזקה גמורה דהיה בודק תנו ודמי לאשה ומטעם תרל"ר הוי למפרע.
ולרבנו דמסקינן דס"ל דבבביות נמי ונדאי צ"ל דכר' יהושע ב"ל ס"ל דאמר טעמא
(בבביתרא צ"ו) דחמרא מתתאה עקר והוא שטעמו מלמעלה ולא ידע דמתתאה עקר
כפירש"י ותוס' שם בהדיא ור"ל דאין כאן שום חזקה כמו במקנה (וא"ל דאיכא חזקה
דיין מצ"ע גם בלא בדיקה.

דז"א ונדאי הקא מיירי שפדק התביות בג' פרקים שבודקין את הינו דבזמן זה אין לנין חזקה מעצמו דמצוי להתקלקל. וה"נ מורה לשון הרמב"ם שם דקאי על ג' פרקים) וע"כ ס"ל דה"נ ונדאי הוא למפרע.

ור"ש ושמאי דס"ל בתביות ספק היינו דס"ל כר"י שם דמעילאה עקר ויש חזקה בתביות: אלא דלפ"ז יהיה קשה על ההיא דגיטין (ל"א) במניח פירות דאמרו חולקין עליו תביריו דמקנה על ר"א ע"ש דלכאורה היה לומר דבמקנה ותביות דליכא חזקה ולכן ס"ל ונדאי. וא"כ ממילא למפרע לעולם משא"כ בפירות אף דאיכא נמי תרל"ר העמד טבלים כו' ובאבידום לפניה. עכ"ז לכ"ע רק ספק.

דגם רבנן דתביות יודו דבפירות דאיכא חזקה בפדיקה ול"ד לחששא דתביות דהוי רק ספק מטעם התרל"ר כמו בתביות לר"ש דאיכא חזקה הוי רק ספק מטעם התרל"ר. וא"כ כינון דליכא רק ספק אפשר דס"ל נמי כר"א דלמפרע רק מעל"ע ומנין דחולקין פלל.

וראיתי במש"י סי' ה"ל שכ' דלשינויא בתרא דטעמא דרבנן לא ילפי סוף טומאה מתחלת טומאה כו' לשינויא זו באמת גם לרבנן דמקנה רק ספק. ולפ"ז ניחא דמוכח דחולקין.

אבל יחידאה הוא ולא ראיתי בפוסקים מי שסובר פן. וגם דלדבריו קשה מאי מקשה תלמודא בקדושין (ע"ט) לשמואל דס"ל בבוגרת ספק ממקנה אליכא דרבנן.

ואם גם לרבנן ספק שפיר שמואל פרבנן. וצ"ל לדידיה דמקשה רק לפי אוקימתא ראשונה בנדה דגמר מסוטה.

ונה רחוק שיהיה מקשה לא לפי המסקנא. דעכ"פ היה לתרץ לשמואל דהוא דאמר פשינויא בתרא בנדה.

אלא דאיהו עיקר דבריו אליכא דהרמב"ם פתב זה. אבל לכאורה יש סתירה גדולה לדבריו.

מדכתב הרמב"ם פ"י דמקנאות הלכה ו' שני מקנאות כו' וכן מקנה שנמדד כו' טמאות ואח"כ הלכה ז' כ' שני מקנאות כו' נעשה טהרות הרי אלו תלויות ע"ש הרי לה להדיא כינון דכ' גבי טהרות שעשה אח"כ שהן תלויות מוכח שפיר דטמאות שכ' גבי טמא עצמו דטמא ונדאי ולא ספק.

ובאמת הקשה שם המשנה למלך מה טעם לחלק דטמא עצמו ונדאי ולא ספק וטהרות שעשה הן תלויות. אבל עכ"פ הרי בהדיא דהרמב"ם ס"ל דרבנן במקנה ונדאי.

אלא ונדאי דגם לשינויא בתרא ס"ל דמצד תרל"ר הוי ונדאי. וקשה פנ"ל מנין דחולקין בפירות: ולכאורה לפעד"נ.

דהנה הרבה פוסקים תמהו על הרמב"ם דבמקנה פסק ונדאי פרבנן ובתביות פסק ספק כר"ש ומזפי שטרך לבי תרי. ולפעד"נ דלק"מ דלפי ה"ל דבמקנה מיירי דליכא חזקה וכדמוכח נמי להדיא מלשונו שפתב בפ"י מהל' מקנאות עד שינודע זמן והי' שלם.

הרי דמיירי בהדיא במקנה שלא נודע לנו בשום זמן לעינינו שהיה שלם וכנ"ל. וע"כ פסק דהוי ונדאי.

דְּזוּהוּ נְמִי טַעְמָא דְרַבְּנָן וּכְכֹל הַגְּזָל וּכְכָר גַּתְּבָאָר דְּזוּהוּ נְמִי טַעְמָא דְרַבְּנָן בְּחֻבֵּיּוֹת דַּס"ל וְנִדְאֵי מִשׁוּם דַּס"ל פְּרִיב"ל דְּמִתְתַּאָּה עֶקֶר וְגַם בְּחֻבֵּיּוֹת לִיכָא חֲזָקָה וּלפ"ז ל"פ רַבְּנָן בְּחֻבֵּיּוֹת רַק בְּמַצִּיאוֹת הַיֵּינן שְׁהֵטְבַע דְּמִתְתַּאָּה עֶקֶר.

אַבְל לֹא בְּדִינָה שְׁל חֲזָקָה פְּלִל. דְּאֵי הָוֵי מוֹדִים בְּמַצִּיאוֹת דְּמַעֲלָאָה עֶקֶר הָיוּ מוֹדִים דְּבְחֻבֵּיּוֹת סָפֵק.

וְלָכֵן הִרְמַב"ם דְּפָסִיקָא לֵיהּ בְּטַבְעֵי הַמַּצִּיאוֹת כַּר"י דְּמַעֲלָאָה עֶקֶר וּכַמ"ש הַכ"מ בְּהִלְכוֹת תְּרוּמוֹת פ"ה ה"ל כ"ד. וַא"כ א"ז סְתִירָה דְּפָסֵק בְּחֻבֵּיּוֹת סָפֵק.

דְּגַם מִטַּעְמִייהוּ דְרַבְּנָן מוֹכַח דְּאֵם הָיָה חֲזָקָה בְּחֻבֵּיּוֹת הָיָה ס"ל סָפֵק וּל"ק מִיַּדִּי. וְלָכֵן בְּמִנְיַח פִּירוֹת (בַּהֲל' מַעֲשֶׂר פ"ז הַלְכָּה ד') פָּסֵק נְמִי סָפֵק וְהֵינּוּ גַם אֲלִיכָא דְרַבְּנָן בְּחֻבֵּיּוֹת.

דַּל"ד לְחֻבֵּיּוֹת דְּמַהֲבִדִּיקָה אֵין חֲזָקָה כִּינּוּ דְּמִתְתַּאָּה עֶקֶר. אַבְל בְּפִירוֹת דְּחֲזָקָת הַבְּדִיקָה בְּרוּרָה גַם לְרַבְּנָן סָפֵק כַּנ"ל.

וְנִיחָא מ"ש ע"ז הַכ"מ שְׁהוּא פְּשוּט דְּקֻנְשִׁית הַמַּל"מ שְׁם מְרַבְּנָן דְּחֻבֵּיּוֹת לִיתָא פְּלִל. וּמִטַּעֲם הַגְּזָל.

אַבְל לְכַאוּרָה קֻשְׁיָה לַר"י דַּס"ל דִּיש חֲזָקָה טוֹבָה בְּחֻבֵּיּוֹת דְּמַעֲלָאָה עֶקֶר א"כ לְמָה צָרִיף לְטַעֲם בְּהָא דְבַג' יָמִים הָרֵאשׁוֹנִים וְנִדְאֵי יֵינן מִשׁוּם דְּבְרִיחָא וְטַעְמָא דְּבַתֵּר טַעְמָא אֲזֵלִינָן דְּאִפִּי דְּבַתֵּר רִיחָא אֲזֵלִינָן אַבְל לְדִידִיָּה יֵשׁ לוֹמַר דְּאֵינוּ חוֹשֵׁשׁ שְׁמָא עִם סְלוּק יָדִים הַתְּחִיל לְהָרִיחַ כִּינּוּ דְּלִידִיָּה מַעֲיָקְרָא מִתְחַלְּהַ יֵשׁ חֲזָקָה לְחֻבֵּיּוֹת כְּמוֹ דְּבַאֲמַת חֲזִינָן דַּס"ל כֹּן לַר"א בְּפִירוֹת וְלֹא חֲזִינָנִי שְׁמָא עִם סְלוּק יָדִים גְּאָבְדוּ מִשׁוּם דְּכָל סָפֵק תְּלִינָן בְּאִיחּוּר הַזְּמַן וּמוֹקְמִינָן מִתְחַלְּהַ עַל חֲזָקָה וְאִדְרַבָּה בְּפִירוֹת דַּא"א שְׁיֵאבְדוּ מִעֲצָמָם בְּלִי סִיבָה ע"כ הָיָה לְחוּשׁ לְמִידָ מִשָּׂא"כ בְּחֻבֵּיּוֹת דְּאִפִּילוּ בְּחֲזָקָה דְּרִיחָא מִתְחַמֵּץ מִעֲצָמוֹ ע"כ יוֹתֵר הָיָה לְתַלוֹת בְּאִיחּוּר זְמַן כְּהֵיכָא דְּסָפִין לְפִי פְּלוֹגְתָּ דְּהֵרָא"ה וְהַרְשָׁב"א הַגְּזָל.

עַכ"פּ מְזַה מוֹכַח דַּס"ל לַר"י דְּבַלֵּא טַעֲם זֶה לֹא הָיָה מְסַפִּיק מִצַּד חֲזָקָה לְסַמְנוּף לְגַמְרֵי עֲלֵיו וְהֵינּוּ דְּהִיכָא דְּאִיכָא חֲזָקָה נֶגְדַּת חֲזָקָה הָוֵי סָפֵק. וְלָכֵן בְּחֻבֵּיּוֹת כִּינּוּ דְּבַתֵּר טַעְמָא אֲזֵלִינָן מִצַּד זֶה הָוֵי בְּהֶכְרַח בַּג' יָמִים הָרֵאשׁוֹנִים וְדַאֵי וְלֹא מִצַּד חֲזָקָה הוּא פְּלִל כ"א מִצַּד נִדְאֵי וּמִמִּילָא בְּפִירוֹת דְּלִיכָא כְּהֵיכָא סְבָרָא דְּנִדְאֵי נְאִינוּ רַק מִשׁוּם חֲזָקָה.

וְהָוֵי חֲזָקָה לְהַדִּי חֲזָקָה וְע"כ הָוֵי סָפֵק לְמַפְרַע לְעוֹלָם וּלְפִי"ז צ"ל דְּגַם ר"י מוֹדָה בְּפִירוֹת דְּלְמַפְרַע לְעוֹלָם. וּכְמוֹ"כ בְּמַקְנָה דַּג"כ לִיכָא סְבָרָא דְּנִדְאֵי.

לְבַד חֲזָקָה. וְה"נ הָוֵי סָפֵק לְעוֹלָם.

וּל"ד לְחֻבֵּיּוֹת. וְהַשְׁתָּא גִּיחָא דְּמוֹכַח דְּחוֹלְקִין עַל ר"א חֲבִירֵיו דְּמַקְנָה.

דְּטַעְמָא דְּרַבְּנָן דְּפְלִיגֵי עַל ר"ש הוּא רַק דְּלִידִיָּה לִיכָא חֲזָקָה בְּמַקְנָה. וּבְחֻבֵּיּוֹת פְּלִיגֵי בְּמַצִּיאוֹת כַּנ"ל.

אַבְל בְּלֹא"ה בְּעֲצָם דִּינֵי חֲזָקָה ל"פ פְּלִל. וְהִיכָא דְּאִיכָא חֲזָקָה נֶגְדַּת חֲזָקָה וְלִיכָא סִיבָה לְתַלוֹת בְּנִדְאֵי הָוֵי סָפֵק לְעוֹלָם.

וא"כ בפירות יהיה מוכח דס"ל למפרע לעולם מספק כמו דס"ל לר"ש במקנה. ויותר יש לומר דחביריו העיקר קאי על ר"ש אלא דממילא גם לרבנן פו.

דגם מטעמייהו במקנה ובחבית יהיו מודים בפירות דספק לעולם משעה ראשונה: אמנם יש לומר דז"א. דא"כ יהיה קשה ממתני' דפ"ג דתרומות מ"א.

התורם חבית של יין ונמצאת חומץ כו' אם ספק מתי החמיצה כו' הוי ספק כו'. והיינו פל הימים בשנה משעה ראשונה.

וקשה בין לר"י ובין לריב"ל למה לא מחלק לכל מר פדאית ליה. דלשניהם רק בינתיים הוי ספק.

ועוד אדמקשה הגמ' על ר"א דפירות דחולקין חביריו דמקנה. דהוא מנדאי על הספק.

וגם מטונמאה לתרומה יותר היה טוב להקשות עליו ממשנה זו דתרומות שהוא מתרומה על תרומה. וגם מספק על ספק ולמפרע לעולם ונראה דצ"ל דמתני' מיירי בלא בדיק תחילה כלל.

ואם ספק כו' קאי שגם בשעה שתתם לא ידע. דלא נזכר במשנה בדיקה כלל.

דיש לומר דמשנה זו מיירי באמצע השנה ולא בזמן ג' פסקים שבדקין. דאמצע השנה יש ליין חזקה בסתם ולא צריך בדיקה.

וע"כ הוי ספק אפי' בלא בדיקה (וניחא דלא רמי' ממתני' זו על מקנה בריש גדה שם. דל"ד סתם חזקה דיין לסתם חזקת בדוק דמקנה הנ"ל.

דבמקנה סתם החזקה תלוי במעשה ויש לומר שפא לא היה כלל המעשה פנ"ל משא"כ סתם חזקה דיין באמצע השנה הוא תלי בטבע. ובאיזו פעם נדאי היה יין) אבל עכ"פ פשוט דאינו חזקה ברורה כ"כ כמו חזקה דבדיקה חדשה דבשעת מעשה ולכן ל"ד נמי לבדוק חבית דבריי'.

שהוא חזקה ברורה ולא סתם חזקה וכיון דאינו רק ספק אפי' בג' ימים האחרונים צ"ל דס"ל למתני' דאין נ"מ בפלוגתא דריחא חלא וטעמא חמרא. אלא דמשום דחזקה להדי חזקה לחוד הוי ספק.

ולפי"ז יש לומר דמידי טעמא בג' ימים הראשונים ספק הוא משום דמיירי בלא בדיק וליכא חזקה ברורה רק סתם חזקה. אבל אם בדיק די לנו שיהיה ספק מצד החזקה לחוד. ולא מטעם דאזלינן בתר טעמא. דלא נזכר כלל מזה במתני'.

וא"כ יש לומר דגם לר"י דס"ל בג' ימים הראשונים נדאי דהא רק משום חזקה דבדיקה לחוד נהא דקאמר מטעם דבתר טעמא אזלינן הוא רק לדברי ריב"ל קאמר וכלשון הגמ' ואת"ל כו' דמשמע דלריב"ל קאמר ולדידיה לא צריך לזה.

וא"כ הדקל"ד מ"ש פירות מחבית. דבפירות נמי היה חזקה טובה דבדיקה.

ול"ד למתני' דתרומות ומינן דחולקין וכנ"ל: ונראה לחלק חבית מפירות וכמו"כ ממקנה. שהוא בין חששא דאורי' מקודם שזולד הספק.

לדבר שמוקדם שולד הספק הנה רק לתאי דרבנו. דגבי חבית אינו רק טבל דרבנו.
דקיי"ל פתכמים דינו וחומץ מין א'. ולתכמים יש לומר דגם בנתפנון לינו ונמצא חומץ
הוי תרומה כמ"ש התוס' ביבמות פ"ט ד"ה קישות.

דגם לרבי מדאוריני' הוי מין א' וכ"כ הכ"מ בה' תרומות פ"ה הכ"ב שאם תרם הוי תרומה
דמדאוריני' הם מין א' עי"ש. ולפי"ז אף דרבני' דהנה בודק מתוקמא פרי כמ"ש הר"ש
שם.

אבל עכ"פ פשוט דהוא רק טבל דרבנו. וא"כ ה"א דגם לנדם שנומצא ריעותא וספק הנה
רק טבל דרבנו.

וכיון שיש בזה גם חזקה דבדיקה לר"ש וכן להרמב"ם דס"ל דהמציאות דמעילאה עקר
כר"י ואף לרבנו הנה כן וכנ"ל. א"כ בחדש שא דלתאי דרבנו ודאי סמכי' לגמרי על החזקה
בג' ימים הראשונים.

משא"כ בפירות וכמו"כ במקנה לר"ש דיש חזקה והוי ספק משום חזקה להדי חזקה והוי
עתה ספק דרבנו אבל עכ"פ הספק הוא על הזמן שהנה איסורא דאוריני' ממש דקודם
שולד ריעותא הנה איסור דאוריני' ממש.

ע"כ למפרע לעולם מספק. הינא לנו מכל הנ"ל דהיכא דחזקת קמא דאיסורא נסתלק
לגמרי סמכי' לגמרי על החזקה בשעות הראשונות עכ"פ.

ולא בעינו שיהנה מוכרע צד ההיתר לקולא. ובנד"ד במשאל"ס דחזקת א"א דאוריני'
נסתלק לגמרי וגם קודם שנומצא ריעותא ושאנחלה שמיד נחתך הרגל ג"כ אינו כ"א איסור
דרבנו (דמייירי בשהה פדי שת"נ).

שפיר יש להעמיד על חזקת הגוף בשעות הראשונות. ודמי ממש לההיא דחבית: ודברי
קדשו דמר אבא הגאון זצ"ל נכונים וברורים למאד: